

የሴራ እርካብ ፤ የደም መንበር

ቤ-መ 1241

ያየሰው ሸመልስ

SHOUT
SHARE **IT**

የሴራ እርካብ ፤ የደም መንበር

ቤ-መ 1241

ያየሰው ሸመልስ

የሴራ እርካብ ፤ የደም መንበር

ቤ-መ 1241

ያየሰው ሸመልስ

የቅጂ መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው © 2024 ያየሰው ሸመልስ

የዚህን መጽሐፍ ማንኛውንም ክፍል በኤሌክትሮኒክ፣

በድረ-ገጽ፣ በሕትመት ወይም በሌላ መልክ

ማባዛት ወይም ማስተላለፍ የሕግ ተጠያቂነትን ያስከትላል!

አርትዖት - በምቕናይ ደጉ

ሸፋን-AnamCara Creatives

«የመጨረሻው እራት...!».....	vii
የመጽሐፉ ባለውለታዎች.....	ix
መግቢያ	xi
1. ምዕራፍ አንድ	1
የዐቢይ አሕመድ ጓዳዎችና ጉዶች	
«ዲያቢሎስ በር ሲያንኳኳ!».....	1
የግድያና የጦርነት ማኑዋል.....	3
የሰውዬው ሚስቶችና ዲግሪዎች	13
ዶክተራት በጉልበት	23
2. ምዕራፍ ሁለት.....	28
የደጎንነቱና የጠቅላይ ሚኒስትሩ ሤራዎች	
የሰኔ 16ቱ በምብ ፍንዳታ ቅንብር	28
ጌታቸው አስፋ፣ ሰሞራ ዩኑስና ዐቢይ አህመድ	38
ከማንዶዎቹ በመቼለ ሰማይ.....	46
የአደም መሐመድ መንገድ	51
«የዐቢይ ካንሰር» እና የለማ መገርሳ ስንብት	56
ፍጥጫ በበሌ-ከፀጥታው ሰው ጋር.....	60
ሃምሳ ደቂቃ ከደጎንነት ሹሙ ጋር	65
3. ምዕራፍ ሶስት	73
ጠብመንጃ እና እስር	
መቃብርና የሥዩም መስፍን ቃለ መጠይቅ መዘዝ.....	73
«የደብረጽዮን ኮሎኔል» እና ኤርትራዊው አብዱ አንዋር.....	81
ዓለም አቀፍ ወንጀለኞችና ኮሚሽነሮች.....	86
ያየሰው፤ «የደራው አሸባሪ»	92
4. ምዕራፍ አራት.....	97
የሞት ዳንኪረኞች	
የዐቢይን የፖለቲካ ማዲያት የደበቀው ቅባት.....	97
ወርቁና ሽጉጡ	103
የሸልቴሩ ዛፎግ አብርሃ፤ አማራነትን በንስሃ...?	107

ወደ ጽልመት ጉዞ...!	112
ፖለቲካችን የበላቸው ወንድማማቾች	116
ፃድቃንን ኤታማዠር ሹም...?	122
የዐቢይ አብሮ አደግ	125
ለሁለት ጌታ ማደር?	
ከእስር የተፈታው ጠቅላይሚኒስትር	127
የኢንሳው ሰው	131
5. ምዕራፍ አምስት	136
የጦርነት ከበሮዎች	
ጋዜጠኝነት በሕቡዕ...!	136
የሰንከፍ ነቀላ ጉዞ...!	141
6. ምዕራፍ ስድስት	
የሚጠረገው ድርና የሚፈርሰው የሕዝብ ምሽግ	
ጭጋጋማ ንጋት...!	146
የብልጽግና ደርጎች፤	150
«ስፍሰፋው» ጠቅላይ ሚኒስትር	153
7. ምዕራፍ ሰባት	156
የሕወሓት ሚዲያዎች፤ የብልጽግና ሜዳዎች፤	
«ሕወሓት ሚዲያ ላይ...»	156
ሰርገኛ መጣ በርበሬ ቀንጥሶ	159
የኬሪያ እጅ መስጠት ለሕወሓት ውድቀት?	164
የ'ነስብሃት መያዝ፤ የ'ሥዌም መገደል፤	
«የእኔ ኢየሱስ ሕወሓት ነው»	166
«እናትነትና ፖለቲከኛነት»	175
8. ምዕራፍ ስምንት	181
የብልጽግና ወንጀሎችና ወንጀለኞች	
የመተከዝ ወንጀል	181
መድፈኛ ቄሶችና ታንከኛ ፓስተሮች	189
ዐቢይ «የአፍሪካው ጀነራል»...!	196
ወጤን ከ'ማማሳያዋ	202
9. ምዕራፍ ዘጠኝ	205
2013 እንደ 1993	

«ጁንታዎቹ» እና «አንጃዎቹ» በበረሃ	203
የዳዊትና ጎልዖድ ውሎ፣ በወርቀዲኖ፤	209
ተማሪዎቹ ላይ ያስተኮሰው መምህርት	215
10. ምዕራፍ ዐሥር	218
አዲሱ ጦርነት በከተማና በገጠር፤	
ድብደባና ምርጫ!	218
መቼለ እንደገና	225
አሉላ አባነጋ እና ቶጎጋ	
(ይልማ መርዳሳ እንደ ለገሰ አስፋው)	229
አንድ ኮላኔልና አንድ ጀነራል	232
ለአንድ ሰው አንድ ጋንታ ጦር?	235
የጅቡቲው ጁንታና ሻማ ያበራው ወንጀለኛ	243
ጉዞ ወደሞት ሸለቆ...?	247
እርኩሱ እኔና መርማሪዎቹ	255
ከሽንት ቤትና ከእስር ቤት...!	264
አዋሽ፣ የሲኦል ታናሽ	267
አዋሽ እንደ ሲሲሊ	271
የአላህ ወንበር...!	278
እኔን ወደ እስር ቤት አባቴን ወደ ጦርነት	282
11 ምዕራፍ አሥራ አንድ	284
ሕወሓት ከደሴ ወዲህ ብልጽግና ከአዲስ አበባ ወዲያ	
የባለሥልጣናቱ ቁጥና የባጫ ባርጌጣ	284
የሉሊትን ቤት እንደ ሲቸዌሽን ሩም	288
ጃዋርን የማስፈታት ሤራ	291
የዐቢይ «ስሌት» እና የትግራይ ሠራዊት «ስለት»	293
የዐቢይ ዚምባብዌ፤ እርሱም እንደ መንግሥቱ?	298
የአሜሪካ ዛቻና የሕወሓት ግርማ	304
ከዳካር ወደ አፋር?	309
የዐቢይ ድሮኖች	312
የዐቢይ አለቆችና አሽከሮች...!	315
እነሆ ባጫ ተነሳ፤ ተጣለም!	318

12. ምዕራፍ አሥራ ሁለት.....	323
ሥራም እንደገና፤ እስርም እንደገና	
ባርኔጣ.....	323
የሞተ ሰው የማነጋገር ወንጀል	328
‹ኩሊ ካልተሸከመ ወገኩን ያመዋል›.....	331
ታደሰ እና ዘርዓይ	336
13. ምዕራፍ አሥራ ሦስት	347
«ቤ/መ 1241»	
የአፈና ክራሞት፣ በሚችና ቁስለኛ ፊት	347
«እንድትሞት ነው የምንፈልገው...!»	350
«ከመንግሥት ጋር ሆነህ ሀገር እያፈረስህ ነው»	354
በአስከፊን ምርመራ፤ ዘግናኝ ዕለት!	364
አንዱን በማቁሰል ሌላውን ማሳመን?	372
ቤ/መ 1241	379
«አራት ዓመት እንድ ሰው መንከስ».....	386
አባሪዎች.....	391

«የመጨረሻው እራት...!»

(ለአንድ የልብ ሰው)

ተመስገን ከሌሎች ሰዎች ወንድሞች ሁሉ የሚበልጥና የተለየ ይመስለኝ ነበር። ምስጢረኛዬ፣ የቤተሰብ ጣጣ ተሸካሚዬ፣ አብሮ አደጌ፣ አማካሪዬ ወዘተ ነው። ተሜ ወዘተ ብቻ አልነበረም። ሕይወቴ ነበር! ሳቴም ጭምር። ለምንም ምክንያት ይሁን ጣቶች ከስልክ ጋር ሲገናኙ የእሱን ቁጥር መጫን ይመርጡ ነበር። ቀልድ ሲያምረኝ የምደውለው ወደ እሱ ነው። ጨዋታ መፍጠር ይሆንለታል። ለእርሱ እንግዳ የሆነና የማይታወቅ ነገር ቢሆንም ጭንቀቴን የማማከረው ለእርሱ ነው። ቁም ነገር ያምርለታል። እንደተበደሁ ከሰማ ካልተጋደልኩ ይላል። ጥቃት አይወድም። የሁለት ዓመት ታናሼ ቢሆንም እንደ 10 ዓመት ታላቁ ነበር የማየው። ስወደውም ሳከብረውም አይጣል ነው። ስቆጣውም ይሰማኛል። የታላቅነት ግዛቴን አይነክብኝም። መለሎው ወንድሜ፣ መልክ መልካሙ ተሜ፣ ሳገባ ሚዜዬ ሊሆን ስዳር ቆሞ «አሸኙትም ወይ» ሊል ቃል ነበረኝ!!

በ2010 ዓ.ም. ታሕሳስ 3 ቀን ግን ሁሉም ነገር ባዶ ሆነ። ያቺ የተረገመች ቀን እየመሸች እያለ ወደ አንድ ሰዓት አካባቢ ደወለልኝ። እኔ ቢሮዬ ነበርሁ። ደክሞኛል፤ እርባኛልም። ይህንኑ ነገርሁት።

«መገናኛ አካባቢ ነኝ። የምትወደውን ክትፎ እንድጋብዝህ ከፈለግህ እስከ ሦስት ሰዓት እዚሁ ነኝ» አለኝ።

አዲስ አበባ የመጣው ለአንድ የኮንትራት ሥራ ነው። በተከራየው ሲኖትራክ መኪና ሲሚንቶ ለመጫን ነው። እኔ ጋር የደወለልኝም ወደ ደብረ ሲና ለመሄድ እየተዘጋጀ ነበር። ሳላመነታ ወደ ግብዣዬ ሄድሁ። የእርሱ ጭነት እስኪጫን እራታችንን በላን።

ተሜ ሰቅና ጨዋታ ጭምሯል። ሲያስቀኝ አመሸ!

ከእርሱ በርካታ አስቂኝ ተግባራት አንዱን እዚህ ጋር ላጋራ። የሆነ ጊዜ ሁለታችንም እንደሁሌው አብረን ተኝተን ሳለ ከሌሊቱ ስምንት ሰዓት አካባቢ አንድ የማያውቀው ሰው ደወለና ቀስቀሰን። ስልኩን ሲያነሳው፣ ደዋዩ «ስንት ሰዓት ነው...?» አለና ጠየቀው። ተሜ ተናደደ። ዝም ብሎ ጆሮው ላይ ዘጋው።

በማግስቱ ማታ ወንድሜ አለልማዱ ቁጭ ብሎ የሌሊቱ እኩሌታም አልፎ ሳይተኛ አመሸ። እኔም የሆነ ሥራ ስለነበረኝ አልተኛሁም። «ዛሬ የመተኛት እቅድ የለህም እንዴ...?» ብዬ ብጠይቀው እንደሚቆይ ነገረኝ። ልክ ከሌሊቱ ስምንት ሰዓት ሲሆን ትናንት ለደወለለት ሰው ደወለና ሲያነሳለት «እንዴት አመሸህ...? ትናንት የጠየቅኸኝ ሰዓት ስምንት ሰዓት ነበር!» አለው። በዚያ ሌሊት ስስቅ ከጎኔ ካለው ክፍል ውስጥ ያሉ ሰዎችን ከእንቅልፍ ሳልቀሰቅሳቸው አልቀርም።

እራት እየጋበዘኝና መሰል አጋጣሚዎችን እያነሳን አመሸን።

በጨዋታችን መሀል እንዲህ አልኩት።

«እኔ ለመጪው የገና በዓል ወደ ቤተሰብ የምሄድ አይመስለኝም። ዘንድሮ ብቻህን ሳይሆን አይቀርም የምትሄደው» አልኩት። እናታችን ያለ እኛ በዓልን ማሳለፍ እንደማይሆንላት እናውቃለን።

«እረ ምንም ችግር የለውም። ብቻ እዚያ እንድረስ እንጂ!» አለ።

ከምሽቱ ሦስት ሰዓት ሲሆን ተለያየን። እርሱ ወደ ሰሜን ሸዋ እኔ ወደ ቤቴ። ለካስ ያ እራት የመጨረሻው እራት ነበር። ለካስ ያ መገናኘት የሕይወት መቋጫ መድረክ ነበር። ለካስ ያ ሳቅና ጨዋታ ያለምክንያት አልበዛም። ለካስ «ብቻ እዚያ እንድረስ እንጂ» ሲል የተናገረው እንደማይደርስ ገብቶት ነው። ወንድሜ በዚያች ምሽት ሞተብኝ። ይዞት የነበረው መኪና ደብረሲና አፋፍ ላይ ሲደርስ ተገለበጠና ወንድሜን አጣሁት። ይህ የሆነው ከተለያየን ከሦስት ሰዓታት በኋላ ነው። የመጨረሻው መለያየት!

(የኔ ውድ ወንድም ተመስገን ሆይ፤ ሆን ብለህ የሄድክብኝ ይመስል «ወንድምን ማጣት ምን ያህል እንደሚያም እንድታውቀው ምን አለ አንተ ቀድመኸኝ ባልሄድክ» እላለሁ። ግን እንኳም አንተ ቀደምክ። አንተን አውቅሃለሁ፤በእኔ ሞት ስትሰቃይ ከምትኖር እንኳም ቀደምከኝ። ይህንን መጽሐፍ ስጽፍ፣እዚህ ሁኔታ ውስጥ ሆኜ አንተን ሳስታውስ ራስ ወዳድና ጨካኝ የሆንኩ ያህል እየተሰማኝ ነው። አንተ ሞተህ እኔ አሁንም አለሁ። አንተ ብትሆን ይህንን እንደማታደርግ አውቃለሁ። ምናልባት ሳትውል ሳታደር ትከተለኝ ነበር። እኔ ግን አሁንም ለሕይወት እንደሰሳሁ፣ ለመኖር እንደጓጓሁ አለሁ። ተሜ አንተን ካጣን ወዲህ ቤታችን ሠላም ርቆት አለ። ካንተ ሕልፈት ወዲህ ሳቅህ እንደናፈቀን፣ ጨዋታህ እንዳማረን በሀዘን ተውጠን አለን። ዘላለም እወድሃለሁ፤ ትናፍቀኝማለሁ። ይህ መጽሐፍ የአንተ መታሰቢያ ሆኖ እንዲኖር ከማድረግ የዘለለ የማደርግልህ አንዳች ነገር አለመኖሩ ግን ሁሌም ያስቆጫኛል፤ነፍሴ ወደ ነፍስህ የምትመጣበትን ቀን ትናፍቃለች፤ ለመገናኘት ያብቃን!)።

የመጽሐፉ ባለውለታዎች፤

ብዙ ደጋግ ሰዎች ባይኖሩ ኖሮ ይህ መጽሐፍ ያልታጠበና ያልታጠፈ ጋቢ መስሎ ሥርዓት ያጣ ነበር። ጥቂቶቹን እዚህ ላስቀምጥ!

አቶ ልደቱ አያሌው፤ ምን እንደምመኝ ታውቃለህ...?! ልክ እንደ አንተ ትዕግስት፣ ትጋት፣ ትኩረትና ቅንነት እንዲኖረኝ!... የዚህን መጽሐፍ ረቂቅ ደጋግመህ አንብቦህ አልበቃህም'ኮ። በስልክ አርትዖት ለመሥራት 29 ሰዓት ከአንድ ደቂቃ ነው ያወራነው። ለእኔ ጽሁፍ ትኩረት ሰጥተህ ማንበብህ ሳይበቃ፣ በየዓረፍተ ነገሩ ፊደል ስንለቅም፣ ቃል ስናርም፣ አንቀጽ ስናስተካክል በስልክ ላሳለፍነው ጊዜ ከአንድ ቀን በላይ መድበሃል። ከአንተ ሌላ ይህንን ማድረግ የሚችል ሰው ካለ እርሱ ትዕግስትንና ታሪክን የታደለ ነው። በእውነቱ እኔ ብሆን ኖሮ ይህንን የማድረግው አይመስለኝም። ሀቀኝነትን፣ ጽናትንና የመርህ ሰው መሆኑን ያስተማርከኝ አንተ ሰው፣ ከልቤ የምመኝልህ ረዥም እድሜንና ሙሉ ጤንነትን ነው።

አንተ ደግሞ አለህ አይደል፤ ምችናይ ደጉ! እውነተኛውን ስምህን ዝርግፍ አድርጌ ጦርፍ ስለአንተ ቅንነት ስጽፍ ብውል ደስ ባለኝ። ግን ችግሩ ብዙ ነው። ለዚህ መጽሐፍ ስም ሳይቀር ያወጣኸው አንተ ነህ!...! የዚህ ድርሰት ዋስ ጠበቃ፣ ጥላ ከሌለ የሆነከው አንተ ነህ! የነፍስ አባቱ ሆነህ ሐጢአቱን ልታራግፍ ሳምንታትን ተቀምጥሃል። በመጨረሻም ፊደል አርመህ፣ ሐሳብ ጨምረህና ቀንሰህ ብቻ አልቆምከም። ይህንን መጽሐፍ «የሴራ እርካብ፤ የደም መንበር» ብለህ የሰየምከውም አንተው ነህ። ስምንማ አንተ አውጣት! በስልክ እንጂ በአካል የማላውቅህ ወንድሜ ይህ መጽሐፍ አንገቱን ቀና ያደርግ ዘንድ ያደረግሁልኝን መዘርዘር ብቸል ደስ ባለኝ! ነገሩ ግን ግራ ነው። በአጭሩ የልጆችህ አባት ያድርግህ፤ የምታመልከው ፈጣሪህ የምትወዳትን ኢትዮጵያን ያድንልህ! አሜን በል፤ ታናሽ አይመርቅም ያለው ማነው?!

ሙሌ (ዶ/ር) አክባሪህ ነኝ። ያለ መታከት፣ በፍጹም ፍላጎትና በየት ደረሰ ጉትጎታ ደጋግመህ አነበብከው። ብዙ መረጃዎችህና መከራከሪያዎችህ ይህ መጽሐፍ ነፍስና ሥጋ እንዲኖሩት አድርገዋል። ቃል አርመህ፣ ሐሳብ ጨምረህ፣ ሰርዘህና ደልዘህ እንደገና በስልክ ረዥም ሰዓታት መወያየት...! ይህንን በማድረግ ብቻ'ኮ አይደለም። ይህ መጽሐፍ ያካተታቸው ማስታወሻዎች በትክክለኛ ቀንና አጋጣሚዎች እንዲታጀቡ ለማድረግ ያንተ ውለታ አለበት። ከረዥሙ የትዝታ ዳዓህ፣ ከአስገራሚዎቹ ገጠመኞችህ፣ ከሰፊው የሕይወት ልምድህ የቀሰምኩት ብዙ ነው። የአንተ የዘመን ጅረት የፈሰሰባቸው ውሎ አዳሮች ለዚህ ጥራዝ የጀርባ አጥንት ሆነውታል። ዕድሜ ይስጥልኝ!

ዳደሮች...! ስማችሁን ባነሳው ለአውሬ አሳልፌ እሰጣችኋለሁ። በእነዚያ ክፉ ጊዜያት አብራችሁኝ ባትሆኑ፣ ከጎኔ ባትቆሙ ሕይወት ይከብደኝና ይህንን መጽሐፍ የምጽፍበትን መንፈስ ለማግኘት እቸገር ነበር። የምንስቅባቸው ቅዳሜዎች ይናፍቁኛል። መልሰን እናገኛቸው ይሆን...? ማን ያውቃል?! እናገኛቸውም እንገናኝም ይሆናል። ብቻ ከቁጥር አያጉድለን!

አሕመድ፣ ለሁሉም ችግር ፈጣን መፍትሔ መስጠት፣ ለየትኛውም ጉዳይ በጎ መሆን እንዴት ቻልክበት...?! የአንተንስ ውለታ እንኳን እኔ ትውልዴም ከፍሎ የሚጨርሰው አይመስለኝም። ከነብር መንጋጋ ያወጣኸኝ አንተ ድንቅ ሰው የዚህ መጽሐፍ መታተም ምክንያት ነህ። አንተ ብቻ ሳትሆን'ኮ ያኛው ደግሞ

አለ፤ወንድማችን፣ ባጂ! መወለድ ቋንቋ ነው የሚለውን በሚገባ ያሳያችሁኝ የሀገሬ ልጆች አክብሮት ብዙ፣ ምስጋናዬም የላቀ ነው። በሶማሊኛ «አባ-ል ባ-ድ ኢጉ ሌዲሂን፤ መሀድ ሰኒድ» ልበላችሁ መሰለኝ!!

ሸበላው፣ የመጀመሪያው የረቂቁ አንባቢ ነህ ለካስ! ...አስርት ዓመታትን የተሻገረው ወዳጅነት ከተራ ሪፖርተርነት እስከ ከርቶሌና ስደት የቀጠለው አብሮነት የጋራ ደስታና መከራ እንድናሳልፍ አድርጎናል። በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ያካተትኩት ጥቂቱን ነው። ቀሪውን አንተ ትቀጥለው ዘንድ ምኞቴ ነው።

ዑቁባይ ገብረእግዚአብሔር የታላቅ ወንድም ብርታት ነህ፤ አንብበህና አርመህ በመጨረሻም የመውጫ በር አዘጋጅተህለት ይህ መጽሐፍ ነፍስ ዘርቷል። አመሰግናለሁ። ቴዎድሮስ ፀጋዬ፣ ፍሬውን ከገለበው ለመለየት ይህ ቢገባ ያ ቢወጣ ስትል የከረምከው FK፣ መጽሐፉን አድካሚ በሆነ መልኩ በሞባይል ስልክ እያነበብሽና የተዘነጉ አጋጣሚዎችን እያስታወስሽ ስታርሚ የነበርሽው FN፣ የሁኔታዎችና የቀኖች ማረጋገጫዬ NB (አቦ)፣ መረጃና ማስረጃዎችን ሳሰባስብ ሳትታክቱ ያገዛችሁኝ ሰሎና ቶሚ፣ ኑሩልኝ!

ቃለመጠይቅ የሰጣችሁኝ፣ ደጎንነታችሁን አደጋ ላይ እንደማልጥል አምናችሁ መረጃ ያጋራችሁኝ፣ ስማችሁ ቢጠቀስም ኃላፊነት እንደምትወስዱ ገልፃችሁ ሐሳብ ያካፈላችሁኝ የቀድሞና የአሁን የጦርና የሲቪል ባለሥልጣናት ባርኔጣዬን በማንሳት አመሰግናችኋለሁ።

መግቢያ፤

ይህ መጽሐፍ ስለ ግፍና ግፈኞች፣ ስለ በደልና ተበዳዮች፣ የሚተርክ መሆኑን ብንልጽ ልክ ሳልሆን አልቀርም። ግን ደግሞ አስገራሚ ታሪኮች መካተታቸውን ከወዲሁ ማሳወቅ ይኖርብኛል። በማንም ሰው ላይ ሊደገም፣ በማንም አገር ሊታዩ የማይገባቸው በርካታ ታሪኮች ተከታትለው የመቅረባቸውን ያህል በኢትዮጵያው ጠቅላይሚኒስትርና በዙሪያው ባሉ ሰዎች አማካኝነት የተፈፀሙና ያልተሰሙ አጉዋጊ መረጃዎችም አሉበት። ትረካዎቹ ግለሰቦችና ቡድኖች ሀገራችንን እንገት ያስደፉበትን፣ ደም ያስለቀሱበትን የአደባባይና የጓዳ የያዙ ናቸው። ሕሊናን የሚፈትኑ፣ ልብን የሚያቆስሉ፣ መፈጠርን የሚያስጠሉ፣... የበዙ ታሪኮች በዚህ ውስጥ አሉ። እንዲህ ያሉ ነገሮችን የመቋቋም አቅም ላልታደለ አንባቢ ከወዲሁ ሀዘኔን እንልጽለታለሁ። ማንበብ በጀመረ በጥቂት ገፆች ርቀት ውስጥ ቁጭት፣ ሀዘን፣ ሀፍረት፣ ብስጭት ወዘተ ሊያጋጥመው ይችላልና!

ይህ የአንድ ዘመን ትውልዶች፣ ደም ያፈሰሱበት፣ ሕይወት የቀጠፉበት፣ ሚሊዮኖችን ያረገፉበት ጥቂት ታሪክ ነው። ጭካኔን በእሽቅድምድም የፈፀሙ ሰዎች ታሪካቸው እዚህ ተቀምጦላቸዋል። እንዲያም ሆኖ ሁሉም ሐጢአታቸው ተመዝግቧል ማለት አይደለም። እርሱንማ በምን አቅማ! እንዲያው አባይን በጭልፋ እንደመጨለፍ ያህል አድርጌ፣ የደረሰሁበትንና የደረሱኝን አስደናቂ፣ አሳፋሪና አሳዛኝ ሁነቶች ደርድራለሁ ለማለት እንጂ!

ምስጋና እንገቴን ልሰጥለት ለተዘጋጀሁለት ጋዜጠኝነት ይሁንና አብዛኛውን የዚህ መጽሐፍ ባለታሪኮች በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ እንዳገኛቸው አድርጎኛል። ይህንን መጽሐፍ ስጽፍ ጀነራሎችን፣ ፖለቲከኞችን፣ ዲፕሎማቶችን፣ ጋዜጠኞችን፣ አሳዳጆችን፣ ተሳዳጆችን፣ የሃይማኖት አባቶችን፣ ዘፋኞችን፣ ታሳሪዎችን፣ አሳሪዎችን፣ ሌቦችን፣ ነፍሰ-ገዳዮችን፣ ዘራፊዎችን፣ ኪስ አውላቂዎችን፣ ሕገ-ወጥ ሰው አዘዋዋሪዎችን... አነጋግራለሁ።

በመንግሥትም ሆነ በግል መገናኛ ብዙሃን ውስጥ ከአሥር ዓመታት በላይ ያሳለፍኩት የጋዜጠኝነት ኑሮ እጅራዬ ብቻ አልነበረም። መደሰቻዬ፣ መዝናኛዬ፣ እውቀቴና እውነቴም ነበር። እንዳልሸጠው አስምሎ፣ እንዳላብላለበት ቃል አስገብቶ ያሰማራኝ አባት ይመስለኛል! ታዝቼለት ታምኜለት ኖራለሁ! ጆሮ ቢኖረው ኖሮ ወደፊትም ከዚች ዝንፍ እንደማልል እኔም እየማልኩ እነግረው ነበር።

ይህ ውድ ሙያ የፈጠረልኝ አጋጣሚ ከብዙዎች ጋር ያለ ልዩነት እንድገናኝ አድርጎኛል። ይህንን መጽሐፍ የፃፍኩትም ይህ ሙያ በፈቀደልኝ በይ ፈስሼ ነው። መንግሥትንም፣ ተቃዋሚዎቼንም፣ የሁለት ጎራ ተፋላሚዎችንም፣ አፋላሚዎቼንም፣ ፈረንጁንም፣ ሐበሻውንም... ያለከልካይ አነጋግራ የምፈልገውን አግኝቻለሁ። የተከለከልኩት ወይም ፈልጌ ያጣሁት ጥቂት ይመስለኛል።

አሥራ ሦስት ምዕራፎች ያሉት ይህ ድርሰት ያካተተው ከመጋቢት 2010 ዓ.ም. እስከ ሐምሌ 1-2014 ዓ.ም. ድረስ ባሉት ዘመናት የተከናወኑና የደረሱበትን ታሪኮች ብቻ ነው። ከዚያ በኋላ ያሉ ብዙ ታሪኮች ራሳቸውን ችለው ትላልቅ ቅፆች ይነበብባቸዋል። ከነሐሴ 18-2014 ዓ.ም. እስከ ጥቅምት 23-2015 ዓ.ም. ያለው የመጨረሻው ጦርነትና ተዋንያኑ፣ እንዲሁም ከዚያ «ሰው በላ» ውጊያ በኋላ የተፈረመው የሠላም ስምምነት አልተካተቱም። የስምምነቱ ሒደቶችና መዘዞችም እዚህ መጽሐፍ ውስጥ የሉም። ከዚያ በኋላ

የነበረው የአማራ ክልል ጦርነት፣ በኦሮሞ ነፃነት ሠራዊትና በመንግሥት መካከል የተካሄዱ ድርድሮችና ተያያዥ ጉዳዮችም በዚህ ጥራዝ ውስጥ የሉም።

አገሬን ትቼ ለመሰደድ ምክንያት የሆነኝ አጋጣሚ ይህንን መጽሐፍ ለማዘጋጀትም ሰበብ ሆኗል። እንዴት የሚለውን ለማወቅ በምንባቡ ውስጥ መቆየት ያስፈልጋል። ይህንን መጽሐፍ ለመፃፍ እንድወስን የገፋኝ አጋጣሚ እንዳካትት የፈቀደልኝ እነዚህን የጠቀስኳቸውን ታሪኮች ብቻ ነው። ከነዚህ ታሪኮች ወዲያ ያሉትን በሌሎች መጽሐፎች እንመለከታቸው ይሆናል።

ይህንን ስጽፍ ግን ብዙ እንባ፣ ብዙ እልህ፣ ብዙ ቁጭት፣ የበዛ ብሶት፣ ጥልቅ ሐዘን፣ አልፎ አልፎ አግራሞት እየተሰማኝ እንጂ እየሳቅሁና እየተዘናናሁ አይደለም። ያ ሚስቱ ብዙ በድላው ክስ አርቃቂ ጋር ሄዶ ካፈ በኋላ፣ የተበደለው በደል ሲነበብለት፣ «ለካስ ይኼንን ያህል ተበድዬ ነበር» በማለት ስቅስቅ ብሎ እንዳለቀሰው ሰው እኔንም የፃፍኩት ታሪክ መልሶ ሲያስለቅሰኝ፣ እልህ ውስጥ ሲከተኝ አግኝቼዋለሁ።

እንዲያም ሆኖ ታሪኬን የእኔ ስሜት እንዳይጫናቸው ተጠንቅቄያለሁ። ተሳክቶልኝ ከሆነ እሰየው።

ይህ መጽሐፍ የገዢዎችን ጓዳና ጉድ ያጋልጣል። የእነዚህን ሰዎች ቅሌት ማጋለጥ አስፈላጊ የሚሆነው ክፋትና ጥፋታቸው ግለሰባዊ ሰብዕናቸውን ስለሚያሳይና አገርን ወደ አዘቅት ለማስገባት መነሻ የሆነውን ማንነታቸውን ስለሚጠቁም ነው።

በመጽሐፉ ውስጥ በነፍስም በሥጋም የሞቱ ሰዎች ራሳቸውን ለመከላከል የሚችሉበት ተፈጥሯዊ ሁኔታ ስለሌለ እነርሱን በተመለከተ ያለኝን መረጃ ለማቀብ ሞክራለሁ። ለምሳሌ የሃጭሉ ሁንዴሳን ነፍስ ስለቀጠፉ ጉዶች፣ የ'ነ አስመላሽ ወልደሥላሴን ሕይወት ለመንጠቅ ጭካኔን ስለታደሉ ፍጡራን፣ አሳምነው ጽጌን ያለፍርድ ስላረዱት፣ ስዓረ መኮንንን ገድለው የአዙ እንባ ስላፈሰሱት ይሉኝታ ቢሰች፣ ብዙ ጽፌ ሊሆን ይችላል። ሚቶች እራሳቸውን ሊከላከሉበት ይገባል ብዬ ያሰብኩት ነገር ካለ ግን አላሰፈርኩትም።

በእነዚህ የስቃይና የሰቆቃ ዓመታት ሚሊዮኖች ረግፈዋል። ይህንን ያደረጉት በዋናነት መንግሥትና ደጋፊዎቹ፣ በመቀጠል ተቃዋሚዎቹ መሆናቸው በዓለማዊ ገለልተኛ ተቋማት የተረጋገጠ ነው። እነሱን በተመለከተ መጽሐፉ ብዙ ለማረት ሞክሯል!

ዐቢይ አሕመድንና አገዛዙ የሚፈጽሙትን ግድያ ለማምለጥ፣ የፈጠረውን ድህነት ለመሸሽ የታደሉት በሰማይም፣ በምድርም፣ በባሕርም... አገር ጥለው ሄደዋል። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ግን «እከሌን ሳልገድለው አመለጡኝ» እያለ የሚቆጭ ይመስለኛል። ገድሎ በማይረካው መንፈሱ፣ «ሞት አታዳንቁ» እያለ በሚናገረው ምላሱ፣ «አንላቀቃትም» እያለ የሚዝትም ይመስለኛል። ከተደጋጋሚ እስርና ከአሰቃቂ አፈና አምልጠን ኢትዮጵያን ለእርሱና ለጭፍጭፋ አጋሮቹ ለቅቀን የወጣን ዜጎች ግን ልናማርር አይገባንም። ምክንያቱም ሚሊዮኖችን የቀጠፈው የዐቢይ የጭካኔ ሰይፍ የእኛንም አንገት ሊቀላ የማይችልበት ምክንያት አልነበረምና። ቢያንስ ነፍሳችን ተርፏል። የእኛ ነፍስ በተራሮች አናት ላይ ተሰድረው ከተረሸኑት ጌሃን፣ ከነነፍሳቸው ከተቃጠሉት ምንዲባን፣ በየጢሻው ተጨፍጭፈው ከተጣሉት ምስኪኖች... በምንም አይበልጥም። በዚህ ረገድ እራሴን እንደ እድለኛ እቆጥራለሁ። እንኳንም ለሚወዱኝና ለምወዳቸው ተረፍኩላቸው።

መጽሐፉ ዐቢይ አሕመድና የጫካኔ አጋሮች ከፈፀሙት አያሌ ችግር አንድ አስረኛው እንኳን እንዳለካተተ ይገባኛል። ይሁን እንጂ እንደ አንድ ጋዜጠኛ ከአገዛዙም ሆነ ከተቃዋሚዎቹ በርካታ መረጃዎችን ሰብስቤያለሁ። በሰነድና በሰው ያረጋገጥኳቸውን፣ በዓይኔ ያየኋቸውን፣ በጀሮዬ የሰማኋቸውን ክፋቶች ጥፋቶች ለመሰደር ጥፊያለሁ።

የዐቢይ አሕመድና የጫካኔ አጋሮችን ጉድ ለማውራት ፈጠራ መጨመርም ሆነ ያልተረጋገጠ ነገር መጠቀም አያስፈልግም። ዘመን አይሸፊ፣ ታሪክ አይረሴ ወንጀሎቻቸው ተመዝግበውላቸዋል። ሒሳባቸውን የሚያወራርዱበት ጊዜም እየጠበቁ ነው።

እዚህ ጋር አንድ ማስጠንቀቂያ ላስቀምጥ መሰለኝ።

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተቀመጡት ክፉ ነገሮች በሙሉ በተጠቀሱት አካላት ብቻ የተፈፀሙ እንጂ፣ ፈፃሚ ወንጀለኞቹ የተገኙበት ሕዝብ ኃላፊነት የሚወስድባቸው አይደሉም። ዐቢይ አሕመድን ወይም ምክትሉን የተመለከተ ትችት ሲቀርብና የእርሱ ወንጀል ሲነገር የሚወነጀል ወይም ኃላፊነት የሚወስድ ሕዝብ የለም። ሚኒስትሮቹም ሆኑ ጀኔራሎች የሚወክሉት ለአድርባይነት አለያም ለጥፋት የቆመውን ማንነታቸውን ብቻ ነው። ሌሎቹም እንዲሁ። የትኛውም ታጣቂ ወይም አማጺ ኃይል እራሱን ብቻ የሚመለከት እንጂ የተገኘበትን ቀበሌ ወክሎ አልተገለፀም። የመጽሐፉ ጠቅላላ መንፈስ ይህ መሆኑ ይያዝልኝ። እኔ እንኳን ሕዝብን ቤተሰቤን ወክዬ እንዳልፃፍኩ ሁሉ እዚህ መጽሐፍ ውስጥ ያሉ ታሪኮች የሚወክሉት አንድም ሕዝብ ወይም ብሔር የለም።

በአጭሩ ይህ መጽሐፍ የዘገበው ጠቅላይ ሚኒስትሩ ሥልጣን ከያዘበት ዋዜማ ጀምሮ ያሉትን የእርሱን፣ የታዛዦቹንና የተፋላሚዎቹን፣ የሄራ፣ የጫካኔና የጥፋት ውሎ-አዳር እንጂ የየትኛውንም ሕዝብ ታሪክና ተግባር አለመሆኑ በአጽንኦት ይያዝልኝ!

**ምዕራፍ አንድ
የዐቢይ አሕመድ ጓዳዎችና ጉዶች**

«ዲያቢሎስ በር ሲያንኳኳ!»

የ2014 ዓ.ም. ሰኔ እየተጠናቀቀ ነው....!

የዓመቱ 10ኛ ወር 21ኛ ቀን በመንጋት ላይ ይገኛል። ከንጋቱ 11:40 ሰዓት አካባቢ የቤቴ በር ክፉኛ ተንኳኳ። ያልተለመደ ማንኳኳት ነው። ከእኔ አልፎ ጎረቤት የሚረብሽ ማንኳኳት! ቤትሆሽን «When the devil knocks the door» ያለው እንዲህ ያለውን ሳይሆን አይቀርም።

ዲያቢሎስ የሚያንኳኳው በር!

የሌሊት ልብሴን እንደለበስሁ ወደ ሳሌኑ አመራሁ። ቁጥራቸውን ለመገመት የሚያስቸግር፣ ማንነታቸውን ለመለየት የሚያዳግት ሰዎች ከበሩ መስታወት ጀርባ ታዩኝ። «ከእስር ቤት ከተፈታሁ ገና አንድ ሳምንት ነው። ፖሊስ በድጋሚ ሊፈልገኝ አይችልም። ያ ቢሆን ኖሮ እዛው እያለሁ ማስቀረት ይችል ነበር። ምን መጣብኝ ታዲያ...? ዘመድ ወይም ጓደኛ ደግሞ ሳይደውል አይመጣም...» እያልኩ በር በሩን አያለሁ። ግራ የተጋባው የማለዳው መንፈሴ የበለጠ ነቃ። ከሰዎቹ አንዱ ስሜን ጠርቶ ማንኳኳት ቀጠለ። «ስምህን ቄስ ይጥራው...!» በሚል ስሜት ዝም አልኩት።

ሳይደውልም ሆነ ቀጠሮ ሳይኖረው ቤቴ ለሚመጣ ሰው በር አልከፍትም። «አንኳኩ ይከፈትላችኋል» የሚለው መንፈሳዊ ቃል ለኔ አልተፃፈም። ይህ ተፈጥሯዊ ባሕርዬ ሆኖ አይደለም። የመንግሥትን ሠራዊት ከመፍራት የመነጮ ነው። በኔ ተሞክሮ ሳይቀጥረኝ የሚመጣብኝ የመንግሥት ወታደርና ደጎንነት ብቻ ነው። በመሆኑም ላልደወለና ላልቀጠረኝ ማንም በር አንኳኳ አልከፍትም የሚል ባሕል መስርቻለሁ። ለዚህ በር ላይ ቆሞ ለሚያንኳኳ ኃይልም አልከፍትም ብዬ ወስኛለሁ። የኔ ግምት የመንግሥት ወታደር ከሆነ ያለምንም ጥርጥር አልከፍት ስለው ይሄድና ሌላ አሳቻ ሰዓትና ቦታ ጠብቆ ይይዘኛል የሚል ነው። የተሳሳተ ግምት መሆኑን የተረዳሁት ወዲያውኑ ነበር። በሬ በድጋሚ ክፉኛ ተንኳኳ። ሰዓቱ እየረፈደ ከማለዳው 12:00 ሰዓት እየሆነ ነው።

የሰዎችን ማንነት ለመለየት ከበሩ ቀጥሎ ያለውን መስኮት ተጠጋሁት። መስኮቱ ቀን ቀን ከውጪ ወደ ውስጥ በማያሳይ መስታወት የተዘጋ ነው። ማታ ማታ ግን ሳሎኑን ወለል አድርጎ ያሳያል። ይህንን ለመከላከል ተደራራቢ መጋረጃ ተሰቅሎበታል። እናም ይህንን ተማምኜ መጋረጃውን ሳልገልጥ በጦርነት በኩል አጭልቄ ወደ ውጪ ተመለከትሁ። የተወሰኑትን አየኋቸው። የሚያናድደው ግን ገና ሌሊቱ በቅጡ አልነጋ ኖሮ ማታ ማታ ከውጪ ወደ ውስጥ የሚያሳየው መጋረጃ፣ ተለጥፎ ወደ ቤት ለማየት ሲጣጣር ለነበረው ሰው አሳልፎ ሰጠኝ። ተያየን። «አለ፣ አለ...» ብሎ ለጓደኞቹ ነገራቸው። ከዚያ በኋላ በሩን ወደ መታገል ገቡ።

አንድ ደቂቃ ባልሞላ ጊዜ ውስጥ የቤቴን በር ገነጠሉት። ገቡ። እኔ ሳሎኑ ላይ እጄን በደረቴ ላይ አድርጌ ቆሜያለሁ። በዚያች ቅጽበት ይሰማኝ የነበረውን ስሜት አላስታውስም። ተስፋ መቁረጥ፣ መናደድ፣ አለያም ፍርሃት...? ምን ነበር ያጋጠመኝ...? ትዝም አይለኝ። ከፊት አንድ ጥቁር ሰው ቀድሟል። ስድስት ሰዎች ግርርርር ብለው ተከተሉት። የፊተኛው ሰውዬ ከእርሱ መልክ ጋር የሚመሳሰል ጥቁር ሽጉጥ ግንባሬ ላይ አነጣጥሯል። ሽጉጣቸውን በእጃቸው የያዙ አንድ ሁለት ሰዎች ያየሁ መሰለኝ። አላስታውስም። ሁሉም ጥቋቁር የሲቪል ጃኬት ለብሰዋል። ግማሾቹ በኮሮና መከላከያ ጭምብል አፋቸውን ሸፍነው ኮፍያ አጥልቀዋል። እድሜያቸው አርባዎቹ ውስጥ ቢገመት ነው። የትዳር ቀለበት ያሰሩም አይቻለሁ። ከፊት ያለው ሰውዬ ሽጉጡን ግንባሬ ላይ ደግኖታል።

ሰዎቹ እንደ ቤመ 1241 ተመሳሳይ መለያ ያላቸው መሆናቸውን ለማወቅ ግን ከአንድ ሳምንት በላይ መጠበቅ ነበረብኝ።

የግድያና የጦርነት ማኑዋል፤

በዕለተ ማክሰኞ መጋቢት 18-2010 ዓ.ም. የሀገሪቱ ዓይንና ጆሮ መገናኛ ብዙሃን ላይ ተተክሏል። በዚያን ሰዓት የኢትዮጵያን ሰማይ ጭንቀት ውስጥ የከተቱ፤ የፖለቲካ አየሩን በውጥረት የሞሉ ከስተቶች አገሪቱን አጠይመዋት ከረመዋል። በዚህ ዕለት ግን ምናልባትም ይህንን ጨፍጋጋ ጊዜ ፈገግ ሊያደርግ ይችላል የተባለ ጉዳይ እየተጠበቀ ነው። ኢትዮጵያዊያን ብቻ ሳይሆኑ በጉዳዩ ላይ ሰዎቻቸውን ያሰማሩት የሲ.አይ.ኤ (CIA) እና ኤም.አይ.ሲ.ኤስ. (MI6) ባልደረቦችም፤ የስቴት ዲፓርትመንትና የወይት ሃውስ ሹሞችም ጉዳዩን በነቃ ስሜት እየተከታተሉ ናቸው።

የሀገሪቱ ገዥ ፓርቲ -ኢሕአዴግ- ምክር ቤት፤ ሰባት ቀናትን የፈጀ ውይይት ላይ ከርሞ ሊቀመንበሩን መርጦ የሚያጠናቅቅበት ቀን ደርሷል። በ17 ዓመታት ትጥቅ ትግል የተወለደው ድርጅት የሰባቱ ቀናት ስብሰባ ወደ መቃብሩ የሚወስደው ነው ብሎ የጠበቀ ሰው ከነበረ ግን እርሱ ነቢዩ ኤሊያስን የሚያስንቅ ትንቢተኛ መሆን አለበት። 27 ዓመታትን በመንግሥትነት የኖረው አገዛዝ መሪውን ይቀይር ዘንድና አንዳች ትርጉም ያለው ለውጥ ያመጣል ተብሎ የሰባት ቀናቱ ስብሰባ ወሳኝ ውጤት እየተጠበቀ ነው።

የወቅቱ የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስትር ኃይለማርያም ደሳለኝ «ራሴን ከኃላፊነት አንስቻለሁ» ካለ አንድ ወር ሊሞለው ቢሆንም ተተኪው አልታወቀም። የካቲት 8-2010 ዓ.ም «የመፍትሔው አካል ለመሆን ራሴን ከኃላፊነት ለማግለል ወስኛለሁ» ሲል የሰጠውን መግለጫ በቦታው ተገኝቼ በENN ቴሌቪዥን በሰበር ዜናነት ስዘግበው አንዳች ሽክም ከኢትዮጵያ ገላ ላይ እንደወረደ ይሰማኝ ነበር። ከእርሱ ያነሰም ከእርሱ የባለም ይመጣል ብዬ አላሰብኩም ነበርና ያን ስሜቴን አምኜው ነበር።

በዚህ መልኩ የተሰናበተውን መሪ ለመተካት ሰባት ቀናትን ሲሻከት የነበረው ኢሕአዴግ ወደ ስብሰባ ገብቶ ነገር ሲፈትልና ሲያደራ ከረሟል። «የድርጅታችን ድክመት፤ ጥንካሬ፤ ዓላማዊና አገራዊ ሁኔታ» ወዘተ እየተባለ ነገር ይነሳል ይጣላል። የመድረኩ የመወያያ ጭብጥ እንዲህ ያለ ቢሆንም ከመድረኩ ውጪ ግን የከተማው አጀንዳ ቀጣዩ የኢሕአዴግ ሊቀመንበርና የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስትር ማን ይሆን? የሚለው ነው።

ብአዴንና አሕዴድ ጥቂት አመራሮቻቸውን ከፊት አስቀምጠው «አሮማራ» የሚል ጥምረት ፈጥረው ፀረ-ተጋሩና ፀረ-ሕወሓት እንቅስቃሴ ውስጥ ከገቡ ወራት ተቆጥረዋል። የ2009 ክረምት ሳይጠባ ወደ ባሕርዳር ሔደው የያዘው የአሮሚያ ርዕሰ መስተዳድር ለማ መገርሳ «ባልቀምሰውም ኢትዮጵያዊነት እንደ ሐሺሽ ሱስ ነው» ብሎ አስጨብጭቧል። በወቅቱ የአሕዴድ ጽሕፈት ቤት ኃላፊ የነበረው ዐቢይ አሕመድ ደግሞ በአማራ ቴሌቪዥን ቀርቦ አማራና አሮሞ ከሀገሪቱ ሕዝብ ስድሳ በመቶ የሚጠቀልሉ እንደሆኑና ይህ ለፖለቲካው ትልቅ እቅም እንደሆነ ሲተነትን ተሰምቷል። ይህንን ንግግር «የሁለታችን መጣመር ለፖለቲካዊ ሥልጣን ጠንካራ መሰላል ነው» በሚል ትርጉም ያዳመጠው አልነበረም። ዐቢይ አሕመድ የሚባልን ሰው የማያውቁ ሚሊዮኖች ነበሩና ከቁም ነገር የቆጠረውም ጥቂት ነበር።

እንዲያም ሆኖ ዐቢይ በአማርኛ ይህንን እየተናገረ በዚያው ዓመት ማብቂያና የ2010 አዲስ ዓመት መቀበያ ላይ ደግሞ በአሮምኛ «አሮሞን ከርስቱ ከፊንፊኔ ያበረረው ነፍጠኛው ነው»¹ በሚል ንግግሩ የአሮሞ ፖለቲካዊ ማኅበረሰብን ልብ ለማበቃበቅ ይታችረ ነበር። በሁለቱም እግሩ ሁለት ዛፍ ላይ ለመውጣት እየጣረ መሆኑን ግን ማንም ልብ ሊል አልቻለም።

የአማራ ክልል ገዥ ፓርቲም ለሁለት ተከፍሎ ይነታረክ ገባ። አንደኛው ቲም ለማ የተባለው ቡድን የሚመራውን የአሮማራ ጥምረት እንከተል የሚል ሲሆን፤ ሌላኛው ቡድን ደግሞ ነባሩ የኢሕአዴግ ሥርዓት ከኃይለማርያም ደሳለኝና ደመቀ መኮንን በተሻለ ሰው ይመራ በሚል ክርክር ገጥሟል። ሆኖም የኋለኞቹ በቁጥርም አናሳ፤ በፖለቲካዊ ታሪካቸውም ስማቸው የጠፋ ነበሩና ሊያሸንፉ አልቻሉም። በሁሉም የክርክርና የውይይት መድረኮች በአብላጫ ድምጽ እየተሸነፉ የቲም ለማን አሽከርነት ለመቀበል ያሰፈሰፉት ደግሞ ድል እየቀናቸው ሰንብቷል።

በዚህ ሁኔታ የባሕር-ዳሩ የ«አሮማራ» ክንፍ በአዲስ አበባም ቀጥሎ በቲም ለማ እየተመራ ባምቢስ አካባቢ በሚገኝ ጥላ በተባለ ቤት² ውስጥ በሕቡዕ መደለት ከጀመረ ሰነባብቷል። ቀጣዩን ጠቅላይ ሚኒስትር ከዚህ ቲም ውስጥ ለመምረጥ ያስችል ዘንድም በነባሩ የኢሕአዴግ ሥርዓት ላይ ሕዝባዊ አመጽና ብጥብጥ እንዲባባስ መሥራት ቀጥሏል። በዚህ ግፊትም ኃይለማርያም ደሳለኝን ሥልጣን በቃኝ አስብሏል። የቀረው የሚመራውን ሰው ከዚህ ቡድን ውስጥ መለየት ነው።

ይህ ሲሆን ግን የኢሕአዴግ አንጎል የነበረው ሕውሓት ፖለቲካዊ ስሌት ውስጥ ገብቶ አሁንዊ ሁኔታውን መተንተን ተስኖት ሹም ሽር ላይ ከረመ። በ2010 ዓ.ም ከጥቅምት አጋማሽ እስከ ኅዳር መጨረሻ አካባቢ ባደረገው 35 ቀናትን የፈጀ ዝግ ስብሰባ ሊቀመንበሩን አባይ ወልደን እና የቀድሞ ሊቀመንበሩን ባለቤት አዜብ መስፍንን አግዶ፤ አረጋሽ በየነንና ትርፉ ኪዳነማርያምን ቀንሶ፤ በፌደራል ላይ የነበሩትን መሪዎቹን «ወደ ትግራይ በመውሰድ ሕዝቡን ለመካስ» መወሰኑን አወጀ። በዚህም ደብረጽዮን ገብረሚካኤልንና ጌታቸው ረዳን ከፌደራል ሥልጣን አንስቶ ወደ ክልል እንደሚወስድ፤ ሌሎች አመራሮቹንም በብዛት ወደ ትግራይ እንደሚያዛውር ይታወቅልኝ አለ።

በኢትዮጵያ ላይ ፈጽሜዋለሁ ያለውን ሐጢአትም የሚናዘዝ መግለጫ አወጣ። «የሕውሓት አመራር በሐሳብ እና በተግባር አንድነት የጎደለው፤ በፀረ-ዴሞክራሲ ተግባር እና አስተሳሰብ ውስጥ በስፋት የተነከረ፤ በመታገል አመራር የማይሰጥ፤ ከሕዝብ ይልቅ የራሱን ክብር እና ጥቅም የሚያስቀድም እንደነበረ ድርጅቱ ገምግሟል»³ ሲል ያወጣውን መግለጫው እንደ ፖለቲካ ንስሃ የቆጠረለት አልነበረም።

በዚህ መልኩ ራሴን ገምግሜያለሁ ብሎ ወደ አዲስ አበባ ሲመለስ የገጠመው ነገር ሌላ ሆኗል። አሮማራ አድጎና ተመንድጎ ሄራውንም ውስብስብ አድርጎታል። በኃይለማርያም ደሳለኝ መንግሥት ላይ

¹ OBN ጳጉሜ 2009 ዓ.ም.

² ዐቢይ ጠቅላይ ሚኒስትር ከሆነ በኋላ በዚህ ቤት ውስጥ ተቀጥረው ይሠሩ የነበሩትን ሁሉ ወደ ቤተመንግሥት ወስዷቸዋል። ከወጡ ቤት እስከ ጽዳት፤ ከአትክልተኛ እስከ ባሬስታ ከዚህ ቤት የተወሰዱ ሰዎች ናቸው ቤተመንግሥት የገቡት!

³ የሕውሓት መግለጫ ኅዳር 21-2010 ዓ.ም

የተለቀቀው ሕዝባዊ አመጽ በአዲስ አበባ ዙሪያ ባሰበት፡፡ ጎንደርም «የኦሮሞ ደም ደሜ ነው» የሚል ሰልፈኛ አስተናገደች፡፡ ከዚያ ቀደም ባሉት ወራት የትግራዊዎች ደም አፍስሶ፤ በአማራ ሕዝብ ታሪክ ታይቶ በማይታወቅ ደረጃ ሕዝብን ያፈናቀለው ጎንደር «የኦሮሞ ደም ደሜ ነው» ሲል የኦሮሞ ጥምረት ብዙ እየተጓዘ እንደነበር ግን ማንም ልብ ያለ አይመስልም፡፡

አሮሚ፤ በየካቲት 8-2010 ዓ.ም. ኃይለማርያም ደሳለኝን በበቃኝ ካባረረ በኋላ በዚሁ ወር በ18ኛው ቀን አሕዴድ ሊቀመንበር የነበረውን ለማ መገርሳን አንስቶ፤ ዐቢይ አሕመድን ተክቷል፡፡ ይህ የሆነው ኃይለማርያም ሥልጣኑን እንደሚለቅ በተናገረ በአስረኛው ቀን መሆኑ ነው፡፡ የሄራውን ሒደት በጥንቃቄ ለተከታተለ ሁሉ ነገሩ ግልጽ ነበር፡፡ የኢትዮጵያ ጠቅላይሚኒስትር ለመሆን የፌዴራል ፓርላማ አባል መሆንን ግድ ስለሚል፤ ለማ መገርሳ ደግሞ የዚህ ፓርላማ አባል ስላልሆነ፤ ሌላኛውን የቲም ለማ ሰውና እንደ አጋጣሚ በወቅቱ ፓርላማ መቀመጫ የነበረውን ዐቢይ አሕመድን ለመሾም ነበር፡፡

በዚህ መልኩ ቀጣዩን መሪ እያዘጋጁ የነበሩት የአሮሚ ሰዎች በኢ.ኤም.ኤን እና በኢሳት ፕሮፓጋንዳ ሠራተኞች የበዛ የሕዝብ ግንኙነትና የገጽታ ግንባታ ይሠራላቸው ነበር፡፡ በአንዳች ፖለቲካዊ ትንተናና መፍትሔ የጋራ ሐሳብ ኖሯቸው የማያውቁት የእነዚህ ሁለት የመገናኛ ብዙሃን ሰዎች አንዳቸው በአንዳቸው ጣቢያ ላይ እየተገባበዙ ይሠሩ ዘንድ የጋራ የሚሉት ጠላት መኖሩ አገዛቸው፡፡ ኢሕአዴግን ጠፍጥፈው የሠሩት የሕወሓት ሰዎች በአንፃሩ ነገሩ ወዴት እየሄደ እንደሆነ ገብቷቸዋል ማለት አይቻልም፡፡ በዚህ ሁኔታም ነው፤ ያቺ የጭንቅ ቀን መጋቢት 18-2010 ዓ.ም. ዕለተ ማክሰኞ የደረሰችው፡፡

የሕወሓት ሰዎች «ነባሩ የኢሕአዴግ አስተሳሰብ የሚያሠራ ነው» ብለው የሚያምኑና በተምኔታዊ ቋንቋና ትንተና ውስጥ የተዘፈቁ ነበሩ፡፡ «ድርጅታችንንና አገራችንን ወደ ገደል እየሰደደ ያለው ኪራይ ሰብሳቢነት፤ ትምክህተኝነት፤ ሥልጣንን ለግል ጥቅም ማዋል፤...» እያሉ ይደረገዋል፡፡ አሮሚው የተባለው ስብሰብ ግን ስለ ሀገሩ ገደል መግባትም ሆነ ስለ ድርጅቱ አጉል መሆን ተጠያቂው ሕወሓት ነው ብሎ የሚዲያ ዘመቻ፤ የጎዳና ላይ አመጽና የቡድን ውይይት ማድረግ ከጀመረ ውሎ አድሯል፡፡

በዚህ መንፈስ የሚካሄደው ውይይት ሳምንት ፈጀ፡፡ ከስድስተኛው ቀን በኋላ ዋናው የኮሪደር፤ የሻይ እረፍትና የባልኮኒ ወሬ ግን የቀጣዩ ሊቀመንበር ጉዳይ ሆነ፡፡ የሕወሓት ሰዎች ዐቢይ የሚባል ሰው ወደ ሥልጣን ይመጣል ብላችሁ አታስቡ፤ በፍጹም አይሆንም እያሉ ለደጋፊዎቻቸው ማውራት ጀመሩ፡፡ «ግፋ ቢል ብአዴን ደመቀን፤ አሕዴድ ደግሞ ዐቢይን ለዕጩነት ቢያቀርቡ ነው፡፡ ያ ከሆነ ደግሞ የተሻለ ልምድ ያለውና ባለፉት ዓመታት ምክትል የነበረው ደመቀ እንዲመረጥ የሚያደርግ ነው» የሚል እምነት የያዙ ሰዎችም ነበሩበት፡፡ ነገሩ እየባሰበት ከመጣ በኋላ ግን ወደ «ሰርገኛ መጣ በርብሬ ቀንጥሎ» ሥራ ተገባ፡፡

የሕወሓት መሥራችና አንጋፋ አመራር የነበረው ጡረተኛው ሥዩም መስፍን በወቅቱ የአሕዴድ ሥራ አስፈፃሚ ወደነበረውና የውጪ ጉዳይ ሚኒስትር ሆኖ እየሠራ ወደ ነበረው ወርቅነህ ገበየሁ ሄደ፡፡ ጉዳዩን በተመለከተ በአንድ ወቅት ላቀረብሁለት ጥያቄም አቶ ሥዩም «ወርቅነህን ይህንን ልጅ የማይችለውን የእሳት አሎሎ ለምን ታስይዙታላችሁ?» አልኩት ይላል፡፡ አክሎም «ኢሕአዴግንም ሆነ ኢትዮጵያን ለመምራት ዐቢይ ብቁ አይደለም፡፡ ሌላ ሰው ለምን አታዘጋጁም?» ስል ጠየቅሁት በማለት አስታውሰኛል፡፡

በወቅቱ ወርቅነህ የሰጠው ምላሽ «እኔም የአዲስ አበባ ምክር ቤት አባል ነኝ። የፌደራል ምክር ቤት ውስጥ መግባትን ለሚጠይቀው የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስትርነት መስፈርቱን አላሟላም» የሚል ነበር። «ለምን እንተ ጠቅላይ ሚኒስትር አትሆንም?» የተባለ ይመስል!

የደጎንነት ኃላፊውና የሕወሓት ሌላኛው አመራር ጌታቸው አሰፋ ከዐቢይም ሆነ ከኦሮሚዎች ጋር አስቀድሞ ተጠማምዷል።

(ዐቢይና መሰሎቹ ላይ የእስር ትዕዛዝ እንዲወጣ ጌታቸው አሰፋ የጠየቀበትን ሒደትና ተያያዥ መገራበጦችን የሚያስነብበውን ትረካ በቀጣዮቹ ምዕራፎች እንመለስበታለን)።

ሌላኛው አንጋፋ የሕወሓት ሰው ስብሃት ነጋ የኢሕአዴግ ሊቀመንበር እንዲሆን የሚፈልገው በወቅቱ የፍትሕ ሚኒስትር የነበረውን ጌታቸው አምባጭን ነበር። «ምክንያትህ ምንድን ነው...?» ስል በአንድ ወቅት ጠይቄው ነበር። «ጌታቸውን ጌትዬ ነው የምንለው። ጌትዬ የሥርዓቱን ዋና ጠላቶች ማለትም ኪራይ ሰብሳቢነትን፣ የሃይማኖት አክራሪነትን፣ ጠባብነትንና ትምክህተኛነትን በመታገል የተሻለ ሰው ነበር» ሲል መለሰልኝ።

«ጌታቸው አምባጭ እኮ የብአዴን አባል ነበር። የኢሕአዴግ ሊቀመንበርና ጠቅላይ ሚኒስትር ከብአዴን እንዲሆን ፍላጎት ነበረህ ማለት ነው...?» ቀጠልሁ።

«እኔ በወቅቱ ማን ብሔሩ ምንድን ነው የሚለው ነገር አይታየኝም። ሥርዓቱንና አገሪቱን በመታደግ ሒደት ውስጥ ማን የተሻለ ቁርጠኛ ነው የሚለው ነው መመዘኛዬ። በዚህ ጌትዬ የተሻለ ነበር»።

«ለዚህም ራሱ አቶ በረከት ስምዎን አይሻልም ነበር?» ቀጥሎ ያነሳሁት ጥያቄ ነበር።

«በሥላ...ሴ! በረከትማ የማያምንበትን ትምክህት ተሸክሞ የኖረ ሰው ነው። ዋናውን ትምክህተኛ እንዴት አድርጌ ለኢሕአዴግ መሪነት እመኝዋለሁ። እንኳን ለመሪነት ለአባልነትም አልመርጠውም» አለኝ።

ግራ ገባኝ!

«እንዴ...! እያወራሁ ያለሁትከ ስለበረከት ስምዎን ነው» አልኩ፤ በአጽንኦት።

«አዎ! እኔም ስለርሱ ነው እየነገርኩህ ያለሁት»።

«አበይ!... የማይመስልና የማያሳምን ነገርማ አትንገረኝ። አቶ በረከት ከሀገሪቱ ትምክህተኞች ጋር አንገት ለአንገት ተናንቆ፣ የተቃዋሚ ጋዜጠኞችና የፕሮፓጋንዳ ሠራተኞች አፍ ማሟሻ ሆኖ የኖረ የግራ ፖለቲከኛ ነው። ይህ እየታወቀ በረከትን ትምክህተኛ ነው ስትለኝ ምክንያት የለኝ ክርክር ውስጥ ያነሳህ ይመስለኛል» አልኩት።

«በረከት የብሔር ትምክህተኛ አይደለም። እርሱ ትምክህተኛ የሚሆነው በብሔር ወይም በሌላ አይደለም። ጥርጥር በሌለው ሁኔታ ለሀገሪቱ እርሶ አደር መለወጥ የሚታትር፣ ለነፍሱም ለሰሙም የማይሳሳ ሰው ነው። ችግሩ የቱ ጋር መሰለህ...! የትግራይ ሕዝብ ላይ ዘመቻ ተከፍቶ ግድያ ሲታወጅበት በጋራ መታገል ሲገባው በ2009 ዓ.ም ከአባዱላ እኩል መልቀቂያ አስገባ። ከዚያ በፊትም «የትግራይን ሌቦች አበዛችሁ፤ አደብ እለስገዛችሁ» እያለ በኢሕአዴግ ስብሰባ ላይ ያነሳ ነበር። ዘራፊ ብሔር የለውም። እርሱ

ግን ሌባ ሲባል የትግራይ ሰው ብቻ ነበር የሚታየው። የሕወሓት የበላይነት አለ የሚለውን ጉዳይ ኢሕአዴግ መድረክ ላይ እያነሳ፣ የኮሙኒኬሽን ሚኒስትር ሆኖ ደግሞ በመንግሥታዊ መዋቅር ውስጥ ይህንን አመለካከት ሳይታገል የኖረ ነው። እያለ ሲያብራራ ጣልቃ ገባሁ።

«አባይ የግል ፀብ ከሌለህ በቀር በረከት በአደባባይም ይናገር የነበረው እንኳን ሌባ ትምክህተኛና ጠባብነትም በብሔር አይገለጽም ብሎ ነው። ደግሞስ የፀረ ተጋሩን ዘመቻ ባለመከላከል በረከት ብቻውን የሚወቀሰው በምን ምክንያት ነው? እናንተ ራሳችሁ የተዋችሁት፣ የትግራይ የበላይነት እየተባለ ትግራዊ ሲቀጠቀጥ «በኛ ብቻ የመጣ አይደለም» እያላችሁ ያስቀራችሁት ራሳችሁ አይደላችሁም እንዴ...?» ጥያቄዬን በትዕግስት ካዳመጠ በኋላ ቀጠለ።

«ስማ'ስቲ...! 35 ቀናትን ፈጅተን ስብሰባ አድርገን ከመቼለ ከተመለስን በኋላ በኢሕአዴግ መድረክ ላይ የግምገማችንን ውጤት ሪፖርት ስናደርግ ሌሎቹ ሁሉ አደነቁን። እንደውም የኛን ሐጢአት ሁሉ ተሸካማችሁታል ሲሉ ተናገሩ። በረከት ግን «ጥሩ ጅምር ነው፤ ትግራችሁን ለማመን ሞክራችኋል። ይሁን እንጂ የትግራይን ሌቦች በሪፖርታችሁ አልዘረዘራችሁም» ብሎ ወነጀለን» ብሎ እንደተለመደው ፊቱን በሁለቱ እጁ መዝለገና ሊቀጥል ሲል አቋረጥሁት።

«እነዚያ ያደነቁችሁ ሰዎች ለፍተነበታል የምትሉትን ሀገር ያወደሙት ናቸው። አሁን ከደመቀ ሙገሳ የበረከት ውግዘት አይጠቅማችሁም ነበር...?» ብዬ ያነሳሁለትን ጥያቄ ልብ ባላለ መንፈስ አለፈውና ቀጠለ።

«በረከት ገና ድሮም ቢሆን የማያምነው ትምህርት እንዳለበት ይታወቅ ነበር። በግንቦት 1983 ዓ.ም. አዲስ አበባ ስንገባ አንድም ሕብረ ብሔራዊ ድርጅት አልነበረም፤ ከኢሕአዴግ በቀር። ሁሉም በየብሔረሰቡ ተደራጅቶ መስፍን ወልደማርያምና አሥራት ወልደየስ ብቻ ነበሩ «ኢትዮጵያ ምናምን» ሲሉ ያገኘናቸው። በኋላ አሥራትም አማራ ሆነ። እነዚህ ሁለት ሰዎች አሃዳዊውን ኃይል በግልጽ አደራጅተው እንዲመጡ እኔ አግባብቻቸው ነበር። ግን ወሬ ብቻ ነበሩ። ዝም ብላችሁ አየር ላይ «ኢትዮጵያ ኢትዮጵያ አትበሉ፤ ኢትዮጵያ ማለት ይቺ ናት» ብዬ የአገሪቱን ኋላቀርነት በቁጥር አስደግፌ በኢኮኖሚ፣ በተማረ የሰው ኃይል፣ በመሠረተ ልማት ዝርጋታ፣ በሕዝብ አስተዳደር ወዘተ አስረዳኋቸው። ከዚያ ሁለቱም «ቢሆንም ኢትዮጵያ ታላቅ ሀገር ነች» አሉኝ። ከዚያ በኋላ «እነዚህ ሰዎች ረብ የለሽ ናቸው» አልኩ።

«ይህንን ጉዳይ ለአንድ ዓድ አነሳሁበትና «ኢትዮጵያዊ ነኝ እያለ እኛን እንደ ፀረ ኢትዮጵያ የሚቆጥረንና ከኛ በላይ ኢትዮጵያዊ ነኝ ብሎ ለዚች ሀገር አስባለሁ የሚል ኃይል ለምን ራሱን አደራጅቶ አይመጣምና ድጋፍ አናደርግም» ብዬ አነሳሁበት። ይህ ዓድ «ምን አሳሰበህ?! በረከት'ኮ ለዚህ እየሠራ ነው» አለኝ። በኋላ ስለማ የኢሕአፓ ርዥራዦችን ሰብስቦ፣ እነዚያን የሀገሪቱ ቅራኔ በሌበርና ካፒታል መሀል ነው የሚሉ አድሃሪያንን ይዞ «ፎረም 84» የሚባል ስብስብ መፍጠሩን አረጋግጥሁ። በረከት እንዲህ ያለ ታሪክ ያለው ሰው ቢሆንም ለኔ ልክ እንደ መስፍን ወልደማርያም ዓደኛዬ ነው። ግን ለኢሕአዴግ ሊቀመንበርነት አላስበውም። እንዳልኩህ ለአባልነትም አላጮውም። ለዚያም ነው ጌትዬ ቢሆን ፍላጎቴ ነበር ያልኩህ።»

«ታዲያ ለምን ጌታቸው አምባዬ አልተጠቆመም...?»

«እኔና መሰል ነበር ታጋዮች ከአመራርነት ስለተገለልን የመምረጥም ሆነ የመመረጥ መብት የለንም። ስለዚህ ከመመኘት ያለፈ ሚና አልነበረኝም»

«ዐቢይ ሊመረጥ የሚችልበት አጋጣሚ ሊኖር እንደሚችል አልጠረጠራችሁም...?»

«እኔ ዐቢይ የሚባልን ሰው ለኢሕአዴግ ሊቀመንበርነት ላስበው አልቻልንም። በሕወሓት በኩል እንደ ድርጅት የተያዘ አቋም አልነበረም። እኔ እንደነገርኩህ ጌትዬ ቢሆን ባይ ነኝ። አስመላሽ ወልደሥላሴ አባዱላ እንዲሆን ይፈልግ ነበር። የተወሰኑ ሰዎች ደግሞ የወቅቱ የግንባሩ ጽሕፈት ቤት ኃላፊ ሽፈራው ሽጉጤ እንዲሆን ፍላጎታቸው ነው። በተለይ እነ ዓለም ገብረዋሕድ (በወቅቱ የሕወሓት ጽሕፈት ቤት ኃላፊ ነው) ሽፈራውን ይመኙ እንደነበር አስታውሳለሁ።

«ዐቢይ ሊቀመንበር ሊሆን እንደሚችል የነገረኝ ዘርዓይ አስገዶም ነው። «አሁን ኢሕአዴግ በመርህ መመራት አቁሟል። ድርጅቱን አናውቀውም። የኦሮሞ ባለሃብቶች የብአዴንንና የደኢሕዴንን ሰዎች ገንዘብ ከፍለው ድምጽ ለዐቢይ እንዲሰጡ አግባብተዋቸዋል። ሲካሄድም ድርጅቱን ጠልፎታል» አለኝ። በዚህም ዐቢይ ሊመረጥ እንደሚችል የሰማሁት የምርጫው ዕለት ከቀኑ 5:30 አካባቢ ነው» ይላል፤ አቦይ ወቅቱን ሲያስታውስ።

በረከት በአቦይ ስለቀረበበት ክስ የሚሰጠው አስተያየት ከዚህ የተለየ ነው።

«አቦይ ስብሃት ትምክህተኛ ነው ይልሃል። ለዚህ ማስረጃ ሲያቀርብም በረከት ገና በ1984 ዓ.ም የኢሕአፓ ሰዎችን አሰባስቦ ፎረም 84 የሚባል ስብሰባ ፈጥሯል የሚለውን ነው» ስል አንስቼበት ነበር።

«ስብሃት እንደዚያ እንደሚያስብ አለውቅም ነበር። አንዳንድ የሕወሓት ጓዶች እንደዚያ እንደሚያስቡ አውቃለሁ። የሆነው ሆኖ ፎረም 84 የትምክህተኞች ስብሰባ አልነበረም። በርግጥ እርሱ እንዳለው የኢሕአፓ ሰዎች የተሰባሰቡበት ቡድን ነበር። ግን ስብሃት ኢሕአፓ ሁሉ ትምክህተኛ ነው የሚል የተሳሳተ ግንዛቤ አለው። እኔ በወቅቱ የፎረም 84 አባላትን ሳሰባስብና ስመሰርት ዓላማዬ ግልጽ ነበር። በኢሕአፓ ውስጥ ያሉ ዴሞክራሲያዊና ተራማጅ ግለሰቦች ተበትነው እንዳይቀሩና የዴሞክራሲና የሰላም አጋር ሆነው እንዲቀጥሉ ለማድረግ ነው። በወቅቱ የነበረውን የአማራ ክልል ብቻ ብትወስድ ለምንዘረጋው መንግሥታዊ ሥራ የሚሆን የተማረ የሰው ኃይል አልነበረንም፤ ቢኖርም የት እንዳለ አናውቀውም። ስለዚህ እነዚህን ሰዎች በማሰባሰብ መጠቀም እንደሚያስፈልግ በማመን የተጀመረ ነው። በመጨረሻም እነዚህ ሰዎች በአማራ ክልል የነበረውን ሥራ አግዘውናል። ፎረም 84 እንዲህ ያለ አስተዋጽኦ የነበራቸው ሰዎች የነበሩበት እንጂ ትምክህተኞች የተሰባሰቡበት አልነበረም። ስብሃት ኢሕአፓን በሙሉ ትምክህተኛ አድርጎ የመመልከት የተሳሳተ አተያይ አለው። በሕወሓት ውስጥ ሁሉም ጠባብ ነው እንደማትለው ሁሉ በኢሕአፓ ውስጥ ደግሞ ሁሉም ትምክህተኛ ነው ልትል አትችልም። ሁሉም ጋር ጤነኞች አሉ።ፎረም 84 እነዚህን ጤነኞች ያሰባሰበ ነበር። ደግሞም ስብሃት ትግራዮችን የመሰብሰብ መብት ካለው ሌላውም ብጤውን የማይራጀት መብት ሊከለከል አይችልም።

«ስብሃት በኢሕአዴግ የሊቀመንበርነት ምርጫ ላይ ሊሰጠው የሚችል አስተያየት ቢኖር እንኳን ያንን የሚያደርግበት ዕድል አልነበረውም። ጌታቸው አምባጮንም አልጠቆመም። ልጠቁም ቢል እንኳን ያለ ድምጽ የሚሳተፍና ጡረተኛ የፓርቲው አባል ስለሆነ አይችልም። በርግጥ አቦይ ጌታቸውንም አያውቀውም። እርሱ ጌታቸውን ያወቀው በዚያ በአስቸኳ ፯ዜ አዋጁ ዘመን ዐቢይ መመረጥ እንደማይገባው በአጽንኦት ይከራከር ስለነበር ነው። በርግጥ ዐቢይ አሕመድ መመረጥ የለበትም ሀገር አጥፊ ነው የሚለውን በተደራጀ መልኩ

አምላክ የተከራከረው ጌታቸው አምባጼ ነበር። ከዚያ በፊት ጌታቸው ምን ዓይነት ሰው እንደሆነ እንኳን አባይ አያውቅም» ይላል፤ በረከት ስምኦን!

በዚህ መልኩ ዝብርቅርቅ ሁኔታ ውስጥ የነበረው ኢሕአዴግ ከአንድ ሳምንት ጭቅጭቅ በኋላ ወሳኛ ሰዓት ላይ ደረሰ። ለቀናት ስብሰባውን ሲመራ የነበረው ተሰናባቹ ሊቀመንበር ኃይለማርያም ደሳለኝም የስብሰባውን ተሳታፊዎች «መልቀቂያዬን አጽድቄልኝ» ብሎ ጠየቀ። የጠየቀው ከሆነለት በኋላ በይፋ መሰናበቱ ታወጀ። ከዚያ በኋላ «ምርጫውን አልመራም» አለና ወደ ተሰብሳቢው ተቀላቀለ። «ለምን?» ተብሎ ቢጠየቅ «ከእንግዲህ እኔ ተራ አባል ስለሆንኩ ማስመረጥ ያለበት ምክትሌ ነው» ሲል መለሰ። ከዚያም ደመቀ መኮንን የአስመራጭነት ሥልጣኑን ተረከበና መድረኩን ያዘ። እሮማራ/ቲም ለማ የሚፈልገውን የሚያደርግበትን መድረክ፣ የተፃፈውን ድርሰት የሚተውንበትን አደባባይ ያለ ከልካይ አገኘ።

ከዚያም በአቶ ደመቀ መሪነት የኢሕአዴግ ሊቀመንበርና ቀጣዩ ጠቅላይ ሚኒስትር ሊመረጥ ጥቆማ ማካሄድ ተጀመረ። 180 አባላትን የያዘው የኢሕአዴግ ምክር ቤት የራሱንና የአገሪቱን መሪ ለመምረጥ በተሰየመበት አዳራሽ ውስጥ ሦስት ሰዎች ተጠቆሙ።

የመጀመሪያው ተጠቋሚ ሽፈራው ሽጉጤ የተባለው የኢሕአዴግ ጽሕፈት ቤት ኃላፊና የደኢሕዴን ምክትል ሊቀመንበር የነበረው ሰው ነው። ጠቋሚው ደግሞ ዓለም ገብረዋሕድ የተባለው የሕወሓት ጽሕፈት ቤት ኃላፊ ነበር። የሽፈራውን ውልደትና ዕድገት፣ የትምህርት ደረጃና የሥራ ታታሪነት በማውሳት የኢሕአዴግን ሊመራው ይገባል ሲል ማስታወሻውን እያገለበጠ አቀረበ። በዚህ ጊዜ ኦሕዴዶችና ብአዴኖች አጉረመረሙ። «ሕወሓት ሌላ አሻንጉሊት ሊሾምብን ነው» ሲሉም ተንጫጩ። የዓለም ገብረዋሕድ አቀራረብ ሕወሓት ሽፈራውን ለማስመረጥ ቆርጦ መነሳቱን የሚያስመስል ነበር።

ሆኖም ለደንቡ ያህል አስመራጭ «እሮማራ» ደመቀ መኮንን በአቶ ሽፈራው ሽጉጤ ላይ ተጨማሪ አስተያየት ካለ በሚል ለደኢሕዴን ጽሕፈት ቤት ኃላፊው ተስፋዬ በልጅጌ ዕድል ሰጠው። «እኛ ከምናውቀውም በላይ ስለ ሽፈራው ሽጉጤ በዓለም በኩል ስለቀረበ የምንጫምረው የለም» ሲል በአግባቡ መለሰ። ሽፈራው በዕጩነት ተመዘገበ።

እዚህ ጋር አቶ ኃይለማርያም ደሳለኝ ያስቆጠራት ወሳኝ ጎልም መነሳት አለባት። «የመፍትሔው አካል ልሁን» ብሎ ሥልጣኑን የለቀቀው ኃይለማርያም የቀውሱ ቀጣይነት ላይ ዘላቂ አሻራውን አስቀምጧል። ተሰናባቹ ሊቀመንበር ከአብዛኛው የሕወሓት አመራርና ከጥቂት የብአዴን ጎምቱዎች ጋር ከተጎራበጠ ቆይቷል። ከዚህ በተጨማሪ የደኢሕዴን ምክትል የሆነውን ሽፈራው ሽጉጤንም ጠምዶታል።

ይህንን ነገር በዝርዝር ማቅረብ አለብኝ።

ከሳምንታት በፊት የጥልቅ ተሐድሶ መድረክ ብሎ ኃይለማርያም የደኢሕዴን ማዕከላዊ ኮሚቴ አባላትን ለስብሰባ ይዞ ተቀምጧል። ሕወሓት በመቐለ ከአንድ ወር በላይ ፈጅቶ ያደረገውን መገማገም ሌሎችም መድገም ጀምረዋል። ደኢሕዴንም በዚያ ምክንያት ተሰባስበ። በዚህ ግምገማ ላይ የፓርቲያቸው ሊቀመንበር ላይ እጃቸው የገባላቸውን ዱላ የሚሰነዝሩ ካድሬዎች በዙ። «ኃይለማርያም ሥልጣን መልቀቅ አለብህ፤ አቅም የለሽ ሆነህ አዋርደኸናል» ወዘተ ተባለ። የሚቋቋመው አልሆነም። ከሽፈራው ሽጉጤ እስከ ደሴ ዳልኬ፣ ከሙፍሪያት ካሚል እስከ ተስፋዬ በልጅጌ ወረዱበት። በመጨረሻም ኃላፊነቱን እንዲለቅ

ተወሰነ። እርሱ ግን የአሠራር ጥያቄ አነሳ። እኔ የኢሕአዴግም ሊቀመንበር ነኝ፤ ስለዚህ መልቀቂያዬን የማቀርበው ለግንባሩ ነው። ኢሕአዴግ ከተቀበለኝ ነው መልቀቅ ያለብኝ» አለ።

«ይህንን ሲል የሕወሓት ሰዎችን ተማምኖ ነው» ይላል አንድ የዚያ ስብሰባ ታዳሚ። «ሕወሓቶች እኔ እንደነሳ ስለማይፈልጉ መልቀቂያውን ውድቅ በማድረግ ይተባበሩኛል ብሎ አስቦ ነበር። መለስ ለመልቀቅ ስፈልግ ፓርቲዬ አለቅ አለኝ ሲል ሰምቶ ነው ይህንን ማለቱ» ሲልም ያከልበታል። ጥያቄውን በኢሕአዴግ ምክር ቤት ሲያቀርበው ግን ያልጠበቀው ነገር ገጠመው። የኃይለማርያምን ሥልጣን መልቀቂያ በግንባር ቀደምትነት የተቀበሉት የሕወሓት ማዕከላዊ ኮሚቴ አባላት ሆኑ።

ከዚህ ስብሰባ ታዳሚያን አንዱ የነበረው ሰው ደግሞ አጋጣሚውን ሲያስታውስ እንዲህ ይቀጥላል፤

«መልቀቂያውን አቅርቦ ምክር ቤቱ በጠቅላላ ከተቀበለው በኋላ ከስብሰባው ለሻይ እረፍት ወጣን። እርሱ ግን በቀጥታ ከመሰብሰቢያ አዳራሾችን ወጥቶ ወደ ቢሮው እየሮጠ ገባ። ወንበሩ ላይ ቁጭ ብሎ ስቅስቅ ብሎ አለቀሰ። ጠባቂዎቹ ግራ ተጋቡ። ጡሩኝና ወደ ውስጥ ገባሁ። ላባብለው ስሞክር፤ «ሕወሓቶች እንደዚህ ይጨክኑብኛል ብዬ አላሰብኩም ነበር። ስንት ነገር እንዳልለፋሁ ደኢሕዴን ልቀቅ ሲለኝ እነርሱም ተስማሙ» ብሎ እንደገና አለቀሰ። ይህንን እንባውን ቤቴም ሄዶ ሲያነባው ማምሸቱን ወይዘሮ ሮማን ተደናግጦው ነግረውኛል» ይላል። «ይህ በአገራችን ዓይን ያወጣ የሥልጣን ፍቅር ያመጣው ጣጣ ነው» ብሎ ሀሳቡን ይቋጭል። ከዚያን ጊዜ ወዲህ ኃይለማርያም ተተኪው ጠቅላይሚኒስትር፤ እርሱን በወንጀል የማይጠይቀው፤ አክብሮ የሚሸኘው እንዲሆን መጣር ጀመረ።

በመሆኑም የደኢሕዴን ሰዎች ከሸፈረው ውጪ ላለውና በ«ኢሽንጀሊካል ቤተክርስቲያን» ለተጣመረው ዐቢይ ድምጽ እንዲሰጡ አባብሏል። እናም አስቀድሞ በተሠራው ስሌት መሠረት ሁለተኛውን ሰው የመጠቆም ዕድል ደመቀ ለለማ ሰጠ።

ዐቢይ አሕመድን ከአንድ ወር በፊት የኢሕዴድ ወንበሩን ለቅቆ ሊቀመንበር ያደረገው ለማ መገርሳ፤ አሁን ደግሞ ኢሕአዴግን ይምራልኝ ብሎ ጠቆመው። ለማ በዚህ ወቅት የሚለቀው ወንበር የለውምና የዐቢይን «ገድላትና ተዓምራት» በመተረክ ለመራጩ ማስተዋወቅ ላይ አተኮረ። በዚህ ጊዜ የተቃውሞ እጆች ተወራጩ። ከባድ ክርክር ተካሄደ። አምስት የሕወሓት፤ ሁለት የብአዴን፤ አንድ የደኢሕዴን አባላት ዕድል አገኙና የዐቢይን ሐጢአቶች እየዘረዘሩ «አቅም የሌለው ሰው ሊመራን አይችልም» አሉ። የደኅንነት ኃላፊውና የሕወሓቱ ሰው ጌታቸው አሰፋ «ኢሕአዴግ ካላበደ በስተቀር ለዚህ ሰውዬ ይህንን ኃላፊነት ሰጥቶ ሀገር እንዲበተን ሊፈቅድ አይችልም። ሀገር በታኝ ነው» አለ። ሌላኛው ሕወሓት አስመላሽ ወልደሥላሴ ደግሞ «ለኢሕአዴግ አሜሪካ ሊቀመንበር አይመርጥለትም። ዐቢይ የአሜሪካ ሰርጎ ገብና ሠላይ መሆኑን እናውቃለን» አለ። ለዚህ አስረጂ ሲጠቅስም የኢሕዴድ ሊቀመንበር ከሆነ በኋላ አሜሪካ በድብቅ ሄዶ መምጣቱን፤ ከሲኦይኤ ሰዎች ጋር መገናኘቱን፤ እንደ ጃዋር መሐመድ ካሉ የጊዜው አመጽ መሪዎች (በአስመላሽ ቋንቋ የቀለም አብዮተኞች) ጋር የትርምስ እቅድ ለመተግበር ተስማምቶ መምጣቱን አብራራ።

በረከት ስምዖን ደግሞ «ዐቢይ እንኳን ኢሕአዴግንና ኢትዮጵያን ሊመራ ይቅርና አንድ ቤትን ለማስተዳደርም ብቁ አይደለም» ሲል ሞገተ። ሕወሓቶች ሁሉም በሚባል ደረጃ፤ ብአዴኖች በጥቂቱ የዐቢይን ፖለቲካዊ ስንፍናና አቅመ ቢስነት እያነሱ አጣጡ። ከደኢሕዴኑ አመራርና የደቡብ ክልል ርዕሰ-

መስተዳድር ደሴ ዳልኬ ጎን ተቀምጦ ስለጸርሱ የሚባለውን ሁሉ የሚያደምጠው ዐቢይ ጥፊ የሚያህለው ማዲያቱ እስኪደምቅ ድረስ በድንጋጤ ተዋጡ። ግን የሚሰድቡትን ሰዎች፣ የሚዘልፉትን ጓዶች እንድት በአንድ ለመመዝገብ ፋታ አላጣም። ሰዓታትን ከፈጀ የሒስና የዘለፋ ውርጅብኝ በኋላ ዕጩ መሆኑ ታወቀ።

ወደ ሦስተኛው ሰው ሲገባ የአቶ ደመቀን ይሁንታ ለማግኘት በርካታ እጆች ተንጨፈረሩ። በብዛት የሚታዩት የብሔራዊና የሕወሓት ሰዎች ናቸው። ቀጥሎ የሚጠቆመው ሰው የሕወሓትን ወይም የብሔራዊንን ሰዎች ድምጽ በመከፋፈል ትልቅ ሚና የሚወጣ ነው። አሮማራዎች ደመቀ እንዳይጠቆምና የብሔራዊ ድምጽ እንዳይከፋፈል ተጠንቅቀዋል። ለዚህም ከእነርሱ ውስጥ ማንም ሰው ደመቀ መኮንንን እንዳይጠቁም ከተስማሙ ቀናት ተቆጥረዋል። ከሕወሓት በኩል ደግሞ ደመቀ ይመረጥ የሚል ጠቋሚ እንደማይመጣ እርግጠኛ ሆነዋል። ስለዚህ የሕወሓት ሰው የሚጠቁመውን ሰው ለመጣል እንድት የሕወሓት አመራርን በዕጩነት አቅርቦ ድምፁን መከፋፈል ያስፈልጋል ከሚለው ላይ ከስምምነት ደርሰዋል። እናም ሦስተኛው ሰው ወሳኝ የሚሆነው ድምጽን ከመከፋፈል አንፃር ይሆናል።

ይኼን ስሌት አስቀድሞ በመቀመር የተሳተፈው ደመቀ እጅ ያወጡትን ሕወሓቶችና ብሔራዊ ተመለከተና «ግዴለም፤ እስካሁን የመጠቆም ዕድል ላላገኙት ብሔራዊ ድርጅቶች ዕድል ልስጥ። የኦሕዴድና የሕወሓት የስብሰባ ተሳታፊዎች ዕድል ስላገኙ አሁን ለብሔራዊ ልስጥ» አለና ድራማዋን በተዋጣ ሁኔታ ተወናት። በተለመደው የኢሕአዴግ አሠራር የኢሕአዴግ የምክር ቤት እንደ አንድ አካል የሚታይ በመሆኑ ሶስቱም ዕድል ከአንድ ብሔራዊ ድርጅት ለመጣ ሰውም ሊሰጥ ይችላል። ግን በፀና ታሞ ነፍስ ውጪ ነፍስ ግቢ ላይ እያጣጣረ ያለው ኢሕአዴግ እንዲህ ያለውን መርህ ተከልኝ ከተወው ሰነባብቷልና በምትኩ ሄራ ጉልበተኛ ሆኗል።

ደመቀ መኮንን ለንጉሡ ጥላሁን ዕድል ሰጠው። ከዚያም ደብረጽዮን ገብረሚካኤልን እንደነገሩ አስተዋውቆ ኢሕአዴግን ይምራ ሲል ጠቆመው። ይህ የሕወሓትን መወገድ አብዝተው በሚመኙት በአሮማራ የተሸረበች ሄራ ወደ ስኬት በማምራቷ መላው ቲም ለማ ተደሰተ። ሕወሓት፣ ደብረጽዮንን ለፌደራል ሥልጣን እንደማይሠጣቸው ያውቃሉ፤ በስብሰባውም እንደማይመረጥ አስቀድመው በሠሩት ሥራ ተረድተዋል። የብሔራዊን ደመቀን በምክትልነቱ ለማስቀጠል የተስማማው አሮማራ በአዳራሹ ውስጥ ያቀረበው ሐሳብ ተቀባይነት አግኝቶታል። ጠቅላይ ሚኒስትሩን ለመምረጥ ደግሞ የኢሕአዴግን ሰው በማስመረጥ ውለታ ለመመለስ ተስማምቷል። እናም ደብረጽዮንን የብሔራዊ ሰው የጠቆመበት ምክንያት ዐቢይን በአነስተኛ ተፎካካሪ ለማወዳደርና ምናልባት የሕወሓት አባላት ለሦስተኛው ዕጩ የሚሰጡትን ድምጽ ትተው እርሱን መርጠው የሦስተኛውን ተፎካካሪ ድጋፍ ለመቀናነስ ነበር።

ይህንን ሁሉ ባይገነዘብም ደብረጽዮን ግን እምቢ አለ። በድርጅቱ ታሪክ ታይቶ በማይታወቅ ደረጃም ቆሞ ለመነ። «እኔን ተዉኝ፤ ሌላ ሰው ይመረጥ። ድርጅቱ ከፌደራል ወደ ክልል እንዲሄድ ወስኗልና ተዉኝ» ሲል ተማ። የድራማው አስተኔ ተዋናይ እንደሆነ ያልገባው የሕወሓቱ ሊቀመንበር ኢሕአዴግንም ትመራ ዘንድ ዕጩ ሁን ሲሉት የእውነት መስሎት እንደ ተከልዬ በአንድ እግሩ ቆሞ ለመነ። ሰሚ አላገኘም። የሕወሓት አመራሮችም እርሱ ዕጩ አይሆንም ብለው ከፍ ባለ ድምፁ ተቃውመው። ከዚያም ብዛት ባላቸው የኢሕአዴድና የብሔራዊ አባላትና በጥቂት የደኢሕዴን ሰዎች ተደግፎ ከዐቢይ አሕመድ የላቀ ድምጽ በማግኘት ዕጩ ሆነ።

በመጨረሻም ምርጫው ተካሂዶ የድምጽ ቆጠራው ያለቀውና አዲሱ ሊቀመንበር የታወቀው ከምሽቱ 4:50 ላይ ነበር። ዕጩ ሲጠቆም ከሁሉም የላቀ ድምጽ አምጥቶ የነበረው ደብረጽዮን የሁለት ሰዎችን ብቻ ይሁንታ አገኘ። «የሕወሓት አሻንጉሊት» የተባለለት ሽፈራው ደግሞ 59 የምክር ቤቱ አባላት እንደመረጡት ተረጋገጠ። ዐቢይ አሕመድ አሊ 108 ድምጽ አግኝቶ የሚናፍቃትንና ዘላለሙን የሚመኛትን የሥልጣን ኮርቻ ተፈናጠጠ። የምርጫውን ሒደትና ሄራዎቹን ወፈር ባለ መጽሐፍ ያስነበበው የወቅቱ የሕወሓት ማዕከላዊ ኮሚቴ አባል ብርሃነ ጽጋብ እንዲህ ይተርክዋል።

«ኒም ለማ የኦሕዴድ ሙሉ ድምጽና የብሔራዊን እስከ አርባ የሚጠጋ ድምጽ እንዲሁም ከግማሽ በላይ የደኢሕዴን ድምጽ በውስጡ ታዋቂነት በመያዝ እስከ 110 ድምጽ በማሰባሰብ ዐቢይ አሕመድን ለማስመረጥ የራስ መተማመን ፈጥሯል። ለዚህ ሲባልም ደመቀ መኮንን ዕጩ ተወዳዳሪ ሆኖ እንዳይቀርብ ተስማምቷል። ደመቀ ራሱን ከውድድሩ በማግለል የብሔራዊ ድምጽ ለዐቢይ አሕመድ እንዲውል ተወስኗል።

...ሕወሓት ለመወዳደር ሐሳብ እንደሌለው ቢታወቅም ሦስተኛውን ተወዳዳሪ ደብረጽዮን ገብረሚካኤልን በማድረግ ከሕወሓት ለአቶ ሽፈራው ሽጉጤ የሚሰጠውን ለደብረጽዮን እንዲውል በማድረግ የሕወሓትን ድምጽ ለመከፋፈል ስሌት ቀምሯል»

(የኢሕአዴግ የቁልቁለት ጉዞ ገጽ 517)

ማንም ልብ ባላለው ሁኔታ ግን ዐቢይ አሕመድ አሊ ከደሴ ዳልኬ (በወቅቱ የደቡብ ክልል ርዕሰ መስተዳድር) ጎን ተቀምጦ ዘላቂ ጠላትና ቋሚ ወዳጅ ያላቸውን ሰዎች በያዘው ደብተር ላይ በሰንጠረዥ ከፋፍሎ ይጽፍ ነበር። ቀጣዩ እርምጃውና የሀገሪቱ ሁኔታም በዚህ ሰንጠረዥ የሚወሰን እንደሚሆን የሚያውቀው እርሱና ይህንኑ የነገራቸው ሰዎች ብቻ ናቸው። የበቀልና የእልቂት ማኑዋል! የጦርነት አዋጅን የያዘ ማስታወሻ! የዕልቂትና የብጥብጥ፣ የውርደትና የቁልቁለት መንገድን የተለመደ ደብተር!

የሰው-ዜጎች ሚስቶችና ዲግሪዎች

ጊዜው መጋቢት 21- 2010 ዓ.ም ነው። በቢሮአችን ውስጥ ያለሁት እኔ ብቻ ነኝ። ዕለታዊ ሥራዎቻቸውን የጨረሱ ጋዜጠኞችና ሌሎች ባልደረቦት ወደየቤታቸው ከጌዱ ቆይተዋል። የክፍሉ ኃላፊ በመሆኔ ዕለታዊ ሥምራቶችን ከተለያዩ አቅጣጫዎችና ጥቆማዎች ተቀብቼ ጋዜጠኞችንና የካሜራ ባለሙያዎችን እመድባለሁ። ለማግስቱ የሚሆኑ ሥራዎችን ለማቀድና ለማሰማራትም ዕለተ-አርብ መጋቢት 21 ምሽት በቢሮዬ ውስጥ ተሰይሜአለሁ።

የከምፒውተሪ ሰዓት እንደሚያመለክተኝ ምሽቱ ወደ 2:00 እየተጠጋ ነው። ማግስቱ ቅዳሜ ነበርና በተለምዶ የዜና ሥምራት እጥረት የሚኖርበት ቀን ነው። እኔም እራሴን ከሥራ ውጪ አድርጌ የምውልበት ቀን ስለሆነ አብዛኛውን የሥራ ክፍፍልና ሥምራት የማከናውነው አርብ ምሽት በመሆኔ የዜና ጥቆማ ምንጮቻችንን ወደ መቃኘት ገባሁ። ማስታወሻዬን እያገለበጥሁ የዜና ክፍሉ የሚጠቀምበትን ኢ-ሜይል ክፍቴ መልዕክቶችን ገላለጥሁ።

ከፊት ለፊት የሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የላከው የኢ-ሜይል መልዕክት ጥቁር ብሎ ታየኝ። ተጨንኩትና የሚከተለው ተነበበልኝ።

«ለENN ቴሌቪዥን

ጉዳዩ፡- የዘገባ ሽፋን እንድትሰጡልን ስለመጠየቅ

«በቅርቡ የኢሕአዴግ ሊቀመንበር ሆነው የተመረጡት ዶ/ር ዐቢይ አሕመድ ነገ መጋቢት 22/2010 ዓ.ም የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስትር ሆነው ስለሚሰየሙ ከጠዋቱ 2:30 ጀምሮ በሕዝብ ተወካዮች ምክር ቤት የመሰብሰቢያ አዳራሽ ተገኝታችሁ ሥነ-ሥርዓቱን የሚዲያ ሽፋን እንድትሰጡልን ስንል በማክበር እንጠይቃለን»።

ፓርላማው ይህንን ደብዳቤ ልኮ ሳገኘው ደስ አለኝ። የዐቢይን መመረጥ ለመዘገብ መጓጓት አይደለም፤ ያስደሰተኝ። ምክንያቱ ወዲህ ነው። በወቅቱ አሮሚያዎች በቀጥታ ኢላማ ውስጥ ከትተውት የነበረው የምሠራበት ቴሌቪዥን ጣቢያ በቲም ለማና ደጋፊዎቻቸው ከንፈር ተነክሶበታል። እነዚህ ኃይሎች ኃይለማርያም ደሳለኝን አስወግደው እራሳቸውን ለመሸም በሚያደርጉት የሄራ ጉንጎናና ግፊት ለመፍጠር በሚያደርጉት ፋጭ በርካታ የአማራና የትግራይ ተወላጆችን ከአሮሚያ እያፈናቀሉ ነበር። በሰማሌ ክልል አጎራባች ድንበሮች ላይ በቀሰቀሱት ግጭትም በዐሥር ሺህዎች እንዲፈናቀሉና ይህንን ያደረገውም ሕወሓት ነው በማለት በፌዴራሉ መንግሥት ላይ ጫና ለመፍጠር አብዝተው የሚሠሩበት ጊዜ ነበር።

በተለይም በቡኖ በደሌ አካባቢ ይኖሩ የነበሩ የትግራይና የአማራ ብሔር ተወላጆች ጥቃት ደርሶባቸው በደጋግ አሮሞዎች ቤትና የእምነት ተቋማት ውስጥ ተጠልለው ሳምንታትን አሳልፈዋል። ይህንን ጉዳይ ENN ዘገበው። አዘጋገቡ ችግር ቢኖርበትም የይዘት ውሸት ግን አልነበረውም። ይሁን እንጂ «አሮሞና አማራን ደም ሊያቃባ፤ እሳትና ጭድ ሊያደርግ፤ የወያኔን ተልዕኮ አንግቦ ዘገበ» እያሉ በዋናነት የአማራ ተወላጅ ነን የሚሉ ሰዎች ዘመቻ ከፈቱብን። በዚህም ምክንያት አንዳንድ መንግሥታዊም ሆኑ የግል ተቋማት ለእኛ ጥቆማ መስጠት እየቀነሱ መጥተዋል (በኋላ አሮሞን በጠላትነት ፈርጀው አንገቱን ቆርጠው ሊያስመለክቱን፤

አማራንም ሰባበርነው እያሉ ነፍሰ ጡርን ሆዱን ቀድደው ጽንሰ እንዳወጡ ሊያሰሙን «ንፁሃን ተፈናቀሉና ተሳደዱ ብለን በወቅቱ ዘገባ በመሥራታች» አወገዙን)። ለዚያም ነው የፓርላማው ደብዳቤ ያስደሰተኝ።

ወዲህ ደግሞ የኢሕአዴግ ሊቀመንበር ጠቅላይ ሚኒስትር ሆኖ ቃለ መሀላ የሚፈጽሙበት ቀን በጉጉት የሚጠበቅ ስለነበር ነገሩ ትልቅ የሚዲያ ትኩረት የሚስብ በመሆኑ ለየት ባለ መልኩ መሥራት እንደሚጠበቅብን አስቀድመን ወስነናል። ሆኖም በዚህ ደረጃ የዘገየ ጥቆማ ሥራችንን ሊያበላሽብን ወይም እንዳቀድነው በልዩ ሁኔታ እንዳንዘግበው እንዳያደርገን እየሰጋሁ ስልክ አንስቼ ወደ ባልደረቦቼ ደዋወልኩ። ለካሜራ ክፍል ኃላፊው ባለሙያ እንዲመድብ አሳስቤ በእኔ ሥር ላሉት ጋዜጠኞችም ፓርላማ የሚሄድና ስቱዲዮ ሆኖ የሚሠራ ሰው መራርጫ ጨረስሁ።

ዐቢይን የማውቀው የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን እና የሬዲዮ ፋና ጋዜጠኛ በነበርኩበት ዘመን ነው። በሁለቱም ጣቢያዎች በምሠራባቸው ጊዜያት የኢሕአዴግ መንግሥት ከተለያዩ ድርጅቶች ውስጥ በመጡ አመራሮቹ ሥልጠና ይሰጣቸዋል። ሥልጠናው በአብዛኛው ፖለቲካል ኢኮኖሚ፣ የኢትዮጵያ ፖለቲካዊ ታሪክ፣ የመንግሥት ፖለቲካዊ ፍልስፍና፣ የዓለም ፖለቲካና ወቅታዊ ሁኔታ ላይ ያተኮረ ነበር። በእነዚህ ሥልጠናዎች ላይ ከኃይለማርያም ደሳለኝ በስተቀር ያሉት ሁሉም ክንድ ብርቱ ፖለቲከኞችና የመከላከያ ሠራዊት መሪዎች መጥተው መርተዋል።

ደመቀ መኮንን፣ አባዱላ ገመዳ፣ አባይ ፀሐይ፣ ካሳ ተክለብርሃን፣ አዲስዓለም ባሌማ፣ ፈትለወርቅ ገብረእግዚአብሔር (ሞንጀሪኖ)፣ በረከት ስምዖን፣ ሳሞራ ዩኑስና የመሳሰሉ የወቅቱ ባለሥልጣናት ከመንግሥት መገናኛ ብዙሃን ሠራተኞች ጋር በተጠቀሱት ርዕሰ ጉዳዮች ላይ ሰፋፊ ማብራሪያና ክርክር የታከለበት ቆይታ ያደርጋሉ። ፕሮግራሞቹ ቀናትን ፈጅተው ሊጠናቀቁ ሲሉ «ዐቢይ አሕመድ ይባላል» እየተባለ የሚነገረን ሰው የአነቃቂ ንግግር አድራጊ መስሎ (Motivational speaker) አልፎ አልፎ ይመጣል።

ሰውዬው ከሚያደርጋቸው ንግግሮች መረዳት የሚቻለው የቀድሞት ፖለቲከኞች የሚያነሷቸውን ጠንከር ያሉ ርዕሰ ጉዳዮች እንደማያውቃቸው ነው። ይልቁንም እርሱ የሚያተኩረው ሊዳሰስና ሊጨበጥ የማይችል ሀሳብ እያነሳ ታዳሚውን ማነቃቃት ላይ ነበር። «ሙስናን ለመከላከል ፀረ ሙስና ተቋም አለን። መሃይምነትን ለማጥፋት ለምን ትምህርት ሚኒስቴር ያስፈልገናል? ለምን ፀረ መሃይም መሥሪያ ቤት አንለውም...?» እያለ የቃላት ጨዋታ ይጨውታል። አንዳንዶቻችን የዐቢይን መምጣት የምናየው ከአንድ አድካሚ ስብሰባ በኋላ መድረክ ላይ እንደሚቀርብ መነባከብ አቅራቢ ነበር። ኢሕአዴጎችም የሚያመጡት ያሰላቹትን ታዳሚ አዝናንተው ለማሰናበት ይመስለን ነበር። የሚያነሳቸው ሃሳቦች ምናባዊ ከመሆናቸው የተነሣ አንዳንዶቻችን ከ"ሳሙኤል ዘሚካኤል"⁴ ጋር እያነፃፀርን እንወያይ ነበር። እንዲያም ሆኖ አብዛኛው ተሰብሳቢ በንግግሩ ይማረክ ነበር።

ትንሽ ቆይቶ ደግሞ የኢቴቪ የበርድ አመራር አባል ሆነና በመሥሪያ ቤቱ ውስጥ ታዋቂ ሆነ። የእርሱን ግለ-ግነት (personality cult) በመገንባት የተጠመዱ ሰዎችም በአካባቢያችን መሰማት ጀመሩ። «ዐቢይ

⁴ በማታለልና በሀሰት ስነድ መገልገል ወንጀል ተከስሶ የተፈረደበትና በተለያዩ ዩኒቨርሲቲዎች እየቀረበ አነቃቂ ንግግር ያደርግ የነበረ፣ ራሱንም «ዶክተር ኢንጂነር ሳሙኤል ዘሚካኤል» እያለ የሚጠራ ሀሰተኛ ሰው ነው።

የሚባለው ሰውዬ ተአምር የሆነ የኮምፒውተር ሳይንስ እውቀት ያለው ነው። የኦሕዴድ ባለሥልጣናትን ሰብስቦ የዘረፉትን ገንዘብ ጠልፎ በኮምፒውተር አሳያቸው። እያሉ የሚያስወሩለት ነበሩ።

በዚህ መልኩ የማውቀው ሰው የሀገሪቱ ጠቅላይ ሚኒስትር ሆኖ የሚሾምበትን አጋጣሚ በቀጥታ ስርጭት በምመራው የዜና ክፍል፣ በተቀጠርሁበት ጣቢያ ለማሠራጨት የማደርገውን ዝግጅት አጠናቅቄ ከቢሮዬ ወጣሁና በአቅራቢያዬ ወደሚገኘው በሻሌ ሆቴል ወረድሁ።

ምሽቱን በዚህ ቤት ለማሳለፍ አንዱ ጥግ ላይ ተሰየምሁ። የሥራ ጫና ያዛለውን መንፈሴን ቀዝቀዝ ያለ ቢራ በማዘዝ ላነቃቃው ተቀመጥሁ። በዚህ ሁኔታ አንድ ሰዓት ያልሞላ ጊዜ እንዳሳለፍሁ ስልክ ተደወለልኝ። ደዋዩዋን አውቃለሁ። የፓርላማው የሕዝብ ግንኙነት ባልደረባ ነች።

ሠላምታ ከተለዋወጥን በኋላ «ይቅርታ በዚህ ምሽት የደወልኩት የነገው ፕሮግራም መሠረዙን ልነግርህ ነው» አለች። ጥሩ ወዳጅነት ስላለን በቀልድ መልክ «ምነው ተዘረከረካችሁ...? አሁን ድግስ ጠርታችሁ ሰርዘነዋል ይባላል?!» አልኳት።

«እኛ አይደለንም ከበላይ አካል የመጣ ትዕዛዝ ነው። ደግሞክ አልተሰረዘም ወደ ሰኞ ነው የተዘዋወረው፤ ስለዚህ ሰኞ ጠዋት ሁለት ሰዓት ሪፖርተሮችህን መላክ ትችላለህ። የምትቀይረው ሰው ካለ ነገም ልትነግረኝ ትችላለህ» ስትል አብራራች። የፓርላማ ዘገባ ለመሥራት የሚሄዱ ሰዎችን የሚዲያ ታላፊዎች አስቀድመን ማሳወቅ ስላለብን ነው ያንን ማለቷ። አመስግኜያት ስልኩን ዘጋሁ።

«ይህንን የሚያህል ነገር፣ የውጪ ሀገር ዲፕሎማቶች፣ የሀገር ሽማግሌዎችና የሃይማኖት አባቶች የሚገኙበት፣ በሀገሪቱ ውስጥ በጉጉት የሚጠበቅን ሥነ-ሥርዓት እንዴት ሊያራዝሙት ይችላሉ?» እያልኩ ለደቂቃዎች ሳስቀድመን ማሳወቅ ስላለብን ነው ያንን ማለቷ። አመስግኜያት ስልኩን ዘጋሁ።

«ለምንድን ነው ሊቀመንበራችሁን ጠቅላይ ሚኒስትር ሆኖ የሚመጣበትን ጊዜ የምታራዝሙበት...?» የመጀመሪያ ጥያቄዬ ነበር።

«ምን ተፈጠረ ደግሞ...?» መልሱ ጠየቀኝ።

«ነገ ቃለ መሃላ ፈጽሞ ጠቅላይ ሚኒስትር እንደሚሆን ፓርላማው ከጠቆመን በኋላ ወደ ሰኞ ተዛውሯል ብለው ደወሉ!»

«ይህ የሆነው በምን ምክንያት ነው አሉ ታዲያ?»

«የተጠቀሰ ነገር የለም!»

የለበጣ ሳቄ በስልኩ ውስጥ ተሰማኝ።

«በል ነገ ጠዋት መጽሐፌን ቢሮ ይዘህልኝ ና» ብሎ ስልኩን ዘጋው። ንግግሩ ግልጽ ነው። «ቢሮ መጥተህ እነግርሃለሁ፤ በስልክ አይነገርም» እያለኝ ነው። በርግጥ ከእርሱ የተዋሰሁት መጽሐፍ አለ። የዚህን ሰው ቀጠሮ አክብሬ ማልጄ መነሳት እንዳለብኝ ስለማውቅ ከሆቴሉ ብዙም ሳልቆይ ወጣሁ።

ሳር ቅጠሉ ዐቢይ አሕመድ የተባለን የፖለቲካ ሰው በማስተዋወቅ ላይ ተጠምዷል። የኢትዮጵያ መገናኛ ብዙሃን ቅዳሜ ማለዳ ይዘውት በወጡት ሕትመት ይህንን ሰው የሚገልጹበት አማርኛ ቸግሯቸው ታዩ። እንደ መለኮትም እንደ መላዕክትም አድርገው፣ እንደ ሙሴም እንደ ኢየሱስም ስም አውጥተውለት አዲስ አበባን

አጥለቅልቀዋታል። ስለማያውቁት ሰው ይህንን ያህል ድፍረት አግኝተው መፃፋቸው እያስገረመኝ ወደቀጠረኝ የኢሕአዴግ ባለ ሥልጣን ቢሮ አመራሁ። በዚህ ሁሉ የገጽታ ግንባታ ሥራ ላይ አሮማራ እንደተሰማራ ግን አላጣሁትም።

ወደ ኢሕአዴግ ወዳጄ ቢሮ ስዘልቅ አንድም ደቂቃ አላረፈድሁም፤ የትናንቱን ጥያቄዬን ሳቀርብም ፋታ አልወሰድሁም።

«ሊቀመንበራችሁን ጠቅላይ ሚኒስትር ለማድረግ ምነው ዘገያችሁ...? ለምንስ ፕሮግራማችሁን ሰረዛችሁት?»

«እኛ አላዘገየንም፤ እኛም አልሰረዘነውም» መለሰልኝ።

«እና ማነው?»

«እራሱ»

«ለምን ቢባል...? እንደምሰማው ጠቅላይ ሚኒስትር ለመባል በጣም ቸኩሏል!»

«ግን ባሰበው ፍጥነት አልሄደለትም»

«እኮ ለምን?»

ይኼን ጥያቄ በሰፊው አብራርቶልኛል። የዚህን ሰው ምላሽ በራሴ ቃላትና ትረካ እንደሚከተለው ልውጣው።

ዐቢይ ከሚስቱ ዝናሽ ታያቸው ጋር ከተለያዩ ስምንት ዓመት አልፎታል። በርግጥ ተፋታ ማለት አይቻልም። ቀድሞ ነገር ሕጋዊ ጋብቻ አልመሠረቱም። እርሱ የሬዲዮ አፕሬተር እርሷ ደግሞ የመከላከያ ዘፋኝና ተወዛዋዥ ሆነው ነበር በኢትዮ-ኤርትራ ጦርነት ጊዜ የተዋወቁት። በርግጥ እርሷ ከዚያ በፊት የብዙ መኮንኖች ቀሚስና የአይን ማረፊያ ነበረች። ከጥቂቶቹ ጋርም በአልጋ ደረሰ ግንኙነቷ የምትታወቅ ናት። በኋላ ግን የመቶ አለቃ ዐቢይ ሚስት ሆና ልጆች ወለዱ። ሆኖም ከዓመታት በኋላ ተጣሉ። እርሱ ማገጠ። ቤቱን ትቶ ውጪ ውጪውን ማለት አበዛ። እርሷ በዚህ መሀል ጴጥራ ሆና ነበር። ከዚያ ከአንድ የኢሸንጃሊካል ቸርች ጋር በተደረገ ግንኙነትና በአንድ ባለ ሥልጣን እገዛ፤ በአንድ ባለሃብትም ድጋፍ ወደ አሜሪካ ሄደች። ከዚያ በኋላ እርሱ የአባዱላን ሚስት (ራሔል) እህት አግብቶ መኖር ጀምሮ ነበር። ሆኖም ነፍሰ ጡር እያለች የጤና እክል አጋጥሟት ጽንሱ ተቋረጠ። ለዚህ የእርሱ እጅ አለበት። በኋላ ላይ ከእርሷም ጋር ተለያየ። በዚህ ምክንያት የአባዱላ ሚስት ዐቢይን ማየት አትፈልግም።

የሆነው ሆኖ ከዚያ በኋላም ሌሎች ሴቶችን ለማግባት ሞክሮ ነበር። ትዳር እንደ ሰልባጅ ልብስ አይበረክትለትም። ያገባል፤ ይፋታል። ዘንድሮ ደግሞ ትልቅ ኃላፊነት እናቱ ላይ ወደቀበት። ጠቅላይ ሚኒስትር ሆነ። «በዚህ ወግ አጥባቂ ማህበረሰብ ውስጥ ልጅ ወይም ትዳር ሳይኖርህ አለያም ፈት ሆነህ ለጠቅላይ ሚኒስትርነት ስትበቃ፣ ተቀባይነትህ እምብዛም ይሆናልና ሚስትህን መልሰህ አምጣ» ብለው እነ አባዱላ አማከሩት። ከዚያም ሽማግሌዎች ላኩ። መጀመሪያ የሄዱት አባዱላና ሲሳይ የሚባል ባለሃብት ናቸው። ሲሳይ በአንድ ወገን የጎንደር ተወላጅ በመሆኑ ነው የተመረጠው። የዝናሽ ታያቸው የሀገር ልጅ መሆኑ ነው።

ሁለቱም አሜሪካ ሲሄዱ «ሰውዬው ጠቅላይ ሚኒስትር ሆኗል ለልጆቻችሁም ሆነ ለአንቺ ትልቅ ዕድል ነውና ተመለሻ» አሏት። እርሷም መጽሐፍ ቅዱስ ጠቅሳ በዝሙት ምክንያት መለያየቷ በእግዚአብሔርም የተፈቀደ ነው ብላ አሻፈረች አለች። አልሳካ ብሏቸው ተመለሱ። የታወቁ የፕሮቴስታንት ሃይማኖት ፓስተሮችም በጉዳዩ ላይ ጣልቃ ገቡ። «የጌታ ሰው ወደ መንበሩ መጥቷልና ሚስት ሆነሽ ተመለሻ» ብለው ለመኑ።

በዚህ መሀል የአሜሪካ የደጎንነት ተቋማት የኢትዮጵያ ቀጣይ ጠቅላይ ሚኒስትር ሚስትና ልጆች በዜግነት አሜሪካዊ ሆነው በእነርሱ ሀገር እንደሚኖሩ አወቁ። ከዚያም ወደ አንድ ደህንነታቸው ወደሚጠበቅበት ቦታ አዘዋወሯቸው። ከዚያ በኋላ ማይክ ፊይነር ወደ አዲስ አበባ መጣ። ማይክ የተዋጣለት የጎዳና ላይ ነውጥ አቀጣጣይና ቀራጭ ነው። የሲኦኔም ኤጀንት ነው። በተለያዩ የአፍሪቃ ሀገራት አምባሳደር ተደርጎ በሠራባቸው ወቅቶች አሜሪካኖች የማይፈልጉትን መንግሥት በአመጽ እንዲወድቅ የሚያስችል ተልዕኮ ይዞ ከውኃል። ቤኒን ለዚህ ምሳሌ ነች። ሆኖም ትራምፕ ከመጣ በኋላ በሀገሪቱ የውጪ ጉዳይ መሥሪያ ቤት ውስጥ ተራ የሰው ኃይል አስተዳደር ሠራተኛ ተደርጎ ተመድቦ ነበር። ስላልተመቸው ትቶት ወጣ።

በመጨረሻ ግን የኢትዮጵያ ጉዳይ እየሞቀ ሲመጣ ሲ.አይ.ኤ. አንድ ሁነኛ ሰው በአምባሳደርነት መሰየም ሲፈልግ ማይክ ፊይነርን አገኘ። ከዚያም ወደ ኢትዮጵያ መጥቶ ከዐቢይ ጋር ተገናኘ። በዚህ ወቅት እርሱ ጠቅላይ ሚኒስትር የመሆኑ ነገር እርግጥ ስለነበር በዚህ ላይ የሚያግዘው ነገር እንደሌለ ያውቃል። ዋናው የዐቢይ ችግር አሜሪካዊቷ ሚስቱ «ወደ ኢትዮጵያ አልመለሰም» ማለቷ መሆኑን ግን ሊደብቀው አልፈለገም። ማይክ «ነገሩን በኔ ጣለው» አለ። «የትዳርህን ጉዳይ አሜሪካ ትይዘዋለች» እያለው ነበር።

ከዚህ በኋላ ዐቢይ ከማይክ ፊይነር ጋር የወቅቱን የውጪ ጉዳይ ሚኒስትር ወርቅነህ ገበየሁን⁵ መደበ። ከዚያም ወደ አሜሪካ ጉዞ ሆነ። ወይዘሮ ዝናሽ ታያቸው «ዳግመኛስ የዐቢይ ሚስት ሆኜ አልኖርም፤ እኔ ትዳሬም ኑሮዬም ኢየሱስ ነው» ብላ አሻፈረች ስትል ብትከርምም በአሜሪካ መንግሥት እና በኢትዮጵያ መንግሥት «ሚስትነትሽ ይመለስ» የሚል ምልጃ ሲቀርብላት የምትሰጠው ምላሽ ተጠባቂ ሆኖ ሰነበተ።

በመጨረሻም በዕለተ አርብ መጋቢት 21/2010 ዓ.ም. በቅድመ ሁኔታ ተስማማች። «ለሕዝብ ቀዳማዊት ዕመቤት ሆኜ እንደምኖር ቢገለጽ ችግር የለብኝም፤ በቤቴ ውስጥ ግን ከዐቢይ ጋር አልጋ የሚያጋራ ትዳር አይኖረኝም» አለች። በዚህ ስምምነት መሠረትም ጉዞ ወደ ኢትዮጵያ ለማድረግ ተወሰነ።

⁵ ዐቢይ ወርቅነህ ገበየሁ ትዳሩን እንደገና ለመመለስ እንዳገዘው ባይናገርም በ2010 ክረምት ወደ አሜሪካ በተጓዘ ጊዜ ግን «ወርቅነህ የቲም ለማ አባል ነው፤ የውጪ ጉዳይ ኃላፊና አማካሪም ነው» በማለት ገልጿዋል። በሌላ መድረክ ደግሞ «ወርቅነህ ባይኖር ልጆቼ መማር አይችሉም ነበር፤ ትግል ላይ ስለነበርን ወደ አሜሪካ የመጡትን ልጆቼን ያስተማሩልኝ ከአሜሪካ መንግሥት ቀጥሎ እነ ወርቅነህ ናቸው፤ መስረቅ ስለማንችል ልጆቻችንን ማስተማር አልቻልንም ነበር» ብሏል። እርሱም ሆነ ወርቅነህ ሚኒስትርና የመንግሥት ባለ ሥልጣን ናቸው። ታዲያ ወርቅነህ ከዐቢይ የተሻለ ኢኮኖሚያዊ አቅም ኖሮት እንዴት ልጆቹን ሊያስተምርላትና ከግዙፉ የአሜሪካ መንግሥት ቀጥሎ የአብራሁን ክፋዮች ሊንከባከብላት ቻለ የሚለውን ጥያቄ መጠየቅ ግን በወቅቱ እንደ ብሔራዊ ሐጢአት ይቆጠር ነበር።

ከዚያ በፊት ግን የኦሮሚያ ቡድን የዐቢይን በዓለ ሲመት ለማከናወን ለዕለተ ቅዳሜ መጋቢት 22/2010 ዓ.ም. ቀጠሮ ይዞ ደፋ ቀና እያለ ነው። መገናኛ ብዙሃንን እየጠራ፣ አምባሳደሮችን እየጋበዘ፣ ቢሮ እየተረከከበ ነው። ዐቢይም ሚስቱ የማትስማማ መስሎት በተቆረጠው ቀን ቃለ መሃላውን ሊፈጽም ንግግሩን ጽፎ ጨርሷል። በአማርኛና በኦሮሞኛ ንግግር አቀርባለሁ ብሎ በነ አባዱላ ተግሳጽ ነው፤ የተወው። ያኔ አባዱላ አፈ-ጉባኤም የኦሕዴድ ነፍስ አባትም ነበር።

በዚህ ሁኔታ ላይ እያሉ ግን ዐቢይና ኦሮሚያዎቹ ከአሜሪካ የብሥራት ዜና ሰሙ። «ዝናሽ ሚስት ትሆን ዘንድ በመርህ ደረጃ ተስማምታለች፤ ግን ቅድመ ሁኔታ አላት» ተባለ። ዐቢይም «ብቻ እሺ ትበል እንጂ ለሁሉም ቅድመ ሁኔታ ዝግጁ ነኝ» ሲል ማለ። ግን ለበዓለ ሲመቱ አትደርስም። ከ13 ሰዓታት በላይ የሚፈጀው በረራ ቅዳሜ ጠዋት ለሚካሄደው የጠቅላይ ሚኒስትርነት ድግስ ላይ አያደርሳትም። እናም በአሜሪካ መንግሥት ተማጽኖ ቀዳማዊት ዕመቤት ለመሆን ለተስማማችው ለዝናሽ ታያቸው ሲባል፣ ቅዳሜ ዕለት ሊካሄድ የነበረው የጠቅላይ ሚኒስትርነት ሹመትም ወደ ሰኞ መጋቢት 24-2010 ዓ.ም. ተራዘመ።

የአሜሪካ መንግሥት በመሪዎቻችን የትዳር ጉዳይ ሳይቀር የሚያደርገው ጣልቃ ገብነት እያስገረመኝ የወዳጄን ቢሮ ለቅዌ ወጣሁ። በዚሁ አላበቃሁም። የኢሕአዴጉ ወዳጄ የሰጠኝን መረጃ ይዜ እርሱ በውይይታችን ወቅት ያነሳቸውን ሰዎች ተከትሎ ወደማጣራት ገባሁ። ነገሩ በትክክል የተፈፀመ ነው። ይባስ ብሎ የእርሱን ትዳር ለመመለስና ዝናሽን ሚስቱ ለማድረግ ከሚቴ ተቋቁሞ እንደነበርም ሰማሁ።

ቅዳሜና ዕሁድ የዐቢይን ሰብዕና ለመኳል የተሰየሙ መገናኛ ብዙሃንን እየተከታተለሁ፣ የሚስቱንና የእርሱን ግንኙነት ከሚያውቁ ሰዎች ጋር እየተወያየሁ፣ የተራዘመውን በዓለ-ሲመት በተሻለ ጥራት ለመሥራት ዝግጅት እያደረግሁ፣ ስለ እርሱ የተፃፉ ሰነዶችን እያገለበጥሁ አሳለፍኩት።

ሪፖርተር ጋዜጣ ዕሁድ መጋቢት 23-2010 ዓ.ም. በወጣ ዕትሙ «ከበሻሻ እስከ አራት ኪሎ» በሚል ርዕስ የዐቢይን የሕይወት ጉዞ ያወጣውን የሚያህል ሥጋ ያለው ንባብ አልገጠመኝም። ጋዜጣው ትውልዱን፣ ዕድገቱን፣ የልጅነት ህልሙን፣ የሠራባቸውን የመንግሥት ተቋማት ያትታል።

«ዐቢይ አሕመድ የ1966 ዓ.ም. አብዮት ከፈነዳ በኋላ ስለተወለዱ በልጅነታቸው «አብዮት» በሚል መጠሪያ ነበር የሚታወቁት። በርካታ ቁጥር ካለው ቤተሰብ የተገኙት ዐቢይ፣ አራት ሚስቶች ላሉዋቸው አባታቸው 13ኛ ልጅ ናቸው። የዐቢይ እናት ወ/ሮ ትዝታ ወልዴ ይባላሉ። ከቡራዩ የተገኙት ወ/ሮ ትዝታ ለዐቢይ አባት አራተኛ ሚስት ሲሆኑ፣ ስድስት ልጆች ወልደዋል። ዐቢይ ደግሞ የመጨረሻ ልጅ ናቸው። ...ትምህርታቸውን በበሻሻ የመጀመርያ ደረጃ ትምህርት ቤት ይከታተሉ ነበር። በሻሻ እስከ ስድስተኛ ክፍል ከተማሩ በኋላ፣17 ኪሎ ሜትር ወደምትርቀው አጋሮ ከተማ ሄደው ትምህርታቸውን ቀጠሉ። ቡና በመሸጥ ሀብታም

የመሆን ሕልም⁶ የነበራቸው ዐቢይ ደርግ ከመውደቁ ከጥቂት ወራት አስቀድሞ ትምህርታቸውን ትተው እሕዴድን ተቀላቀሉ» (ሪፖርተር ጋዜጣ፤መጋቢት 23/2010)

ጋዜጣው ስለ ዐቢይ አሕመድ የአስኳላ ትምህርት ጉዞ ባስነበበበት ጽሁፉ የትምህርት ደረጃውን ሲጠቅስ ከሰባተኛ ክፍል በኋላ የት እንደተማረ አልገለጸም። የቡና ነጋዴ የመሆን እንጂ የጠቅላይ ሚኒስትርነትም ሆነ ኮሌጅ የመበጠስ ሕልም ያልነበረው ዐቢይ የትምህርት ደረጃው እንዴት ያለ ሆኖ እዚህ ደረሰ የሚለውን ጋዜጣው አልመለሰውም። ከዚያም ይህንን ሪፖርታዥ ከፃፉት የሪፖርተር ጋዜጠኞች መካከል ወደ ጓደኛዬ ዳዊት እንደሻው ደውሎ በሰኞው በዓለ ሲመት ዕለት በጣቢያችን ENN ቴሌቪዥን ላይ በእንግድነት እንዲቀርብ ጋበዝሁትና ግብዣዬን ተቀበልኩ።

ሰኞ ደርሶ እኔ በስቱዲዮ ዳዊትን ይዤ፤ አበበ ባዩ ደግሞ በፓርላማ ተከሰትን። የበዓለ ሲመቱ የቀጥታ ሥርጭት እስኪጀመር ድረስ ስለ ዐቢይ ያልተሰሙና ያልታዩ ነገሮችን ለማነሳሳት ሞከርን። በተለይ እንግዳዬ ዳዊት ወደ ዐቢይ የትውልድ ቦታ ተጉዞ አብሮ አደጎቼና ቤተሰቦቼ ነን ያሉ ሰዎችን ሁሉ አነጋግሮ ስለመጣ ጥሩ የመረጃ ግብአት ነበር።

«ስለ ትምህርታቸው ባተታችሁበት ጽሁፍ ላይ ከሰባተኛ ክፍል በኋላ ያለውን ትምህርታቸውን የትና መቼ እንደተማሩ አልገለፃችሁም። ለምንድን ነው...?» ስል ጠየቅሁት።

«ከዚያ በኋላ ያለውን የትምህርት ሕይወታቸውን ማወቅ አልቻልንም» ሲል በአጭሩ መለሰ። ለምን እንዳልታወቀ እያሰላሰልሁ እያለ የኢሕአዴግ ጽሕፈት ቤት ኃላፊው ሽፈራው ሽጉጤ ዐቢይን ጠቅላይ ሚኒስትር አድርጎ ለማሾም ከአፈ ጉባኤው አባዱላ ዕድል ሲሰጠው በቀጥታ ሥርጭት ስክሪናችን ላይ ገባ። ዐቢይ ከራሱ ከሽፈራውና ከደብረጽዮን ጎን ተቀምጦ ይታያል። ሽፈራው ቀጠለ።

«ድርጅታችንን ሊቀመንበር ሆነው እንዲመሩትና የኢፌዴሪ ጠቅላይ ሚኒስትር ሆነው እንዲሰየሙ ያቀረባቸው ዶ/ር ዐቢይ አሕመድ ባለትዳርና የሦስት ልጆች አባት ናቸው» አለ። መቼም የልጆቹ እናት በአደባባይ እንደ ሚስት በቤተ-መንግሥት ደግሞ እንደ ጎረቤት ለማገልገል መስማማቷን ሽፈራው እንዲያብራራ አይጠበቅምና ስለ ዐቢይ የሚያቀርበውን አጭር የሕይወት ታሪክ በአጽንኦት መከታተሉን ቀጠልሁ።

«ትውልድ 17/12/1968፤ የትምህርት ዝግጅት፤ ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የሠላምና ደኅንነት ጥናት ኢንስቲትዩት የዶክትሬት ድግሪ፤ በ2005 ዓ.ም አሽላንድ ዩኒቨርሲቲ ከሊድስታር ዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ጋር በመተባበር በሚሰጠው የድህረ ምረቃ ፕሮግራም የማስትሬት ድግሪ በቢዝነስ አድምንስትሬሽን ያላቸው፤ በ2003 ዓ.ም ከግሪኒዊች ዩኒቨርሲቲ ለንደን ተባባሪ ተቋም ከኢንተርናሽናል ሊደርሺፕ ኢንስቲትዩት አዲስ አበባ ማስትሬት ድግሪ ያገኙ፤ በ1997 ዓ.ም በደቡብ አፍሪቃ ፕሪቶሪያ በክሪፕቶግራፊ ፖስት ግራጂዎት አድቫንስድ ዲፕሎማ የወሰዱ፤ በ1994 ዓ.ም በኮምፒውተር

⁶ ዐቢይ ከልጅነቱ ጀምሮ ጠቅላይ ሚኒስትር የመሆን ሕልም እንዳለውና ገና በሰባት ዓመቱም ንጉሥ እንደሚሆን እንደተነገረው፤ከዚያን ጊዜ ጀምሮም ዝግጅቱና እንቅስቃሴው ሁሉ ለዚሁ ለንግሥና መሆኑን በተደጋጋሚ ተግሯል። ያሳደጉትና አብሮ አደጎቹ ግን የልጅነት ሕልሙ ቡና ነጋዴ ሆኖ ሀብታም መሆን ነው ሲሉ መስክረዋል።

ኢንጂነሪንግ ከማይክሮሊንክ ኢንፎርሜሽን ኮሌጅ የመጀመሪያ ድግሪ ያላቸው ናቸው» ብሎ ወደ ሥራ ሕይወቱ የሚገባው የሽፈራው ሽጉጤ ገለፃ ዐቢይ የአንደኛና የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን የት እንደጨረሰው ሳያብራራ ቀረ።

ግሪኒዊች ዩኒቨርሲቲ፣ ደቡብ አፍሪቃ፣ አሽላንድ ዩኒቨርሲቲ ወዘተ ሲጠሩም ለትምህርቱ ክብደት ለመስጠት እንደሆነ የገባኝ ወዲያውኑ ነበር። ምክንያቱም ከአሽላንድ ጋር ይሠራል የተባለው ሊድስታር ለአሕዴድ ባለሥልጣናት ድግሪ ሲያድል የሚውል አንድ ገመቹስ የሚባል የጴንጤ ሰባኪ በባለቤትነት የሚያስተዳድረው ተቋም እንደሆነ አስቀድሞ ይታወቃል። ግሪኒዊች የተባለውን ድርጅት ሲጠራ ግን ለነ አባዳሪ መሰል የኢሕአዴግ ሰዎች ያለ አንድ ቀን ትምህርት ዲግሪ ሲያከፋፍል በነበረው ኢንተርናሽናል ሊደርሺፕ ኢንስቲትዩት የተመረቀ መሆኑን ለመሸፋፈን እንደነበር የገባኝ ሰነባብቶ ነው። «በ1994 ከማይክሮሊንክ የመጀመሪያ ድግሪ አገኝ» ብሎ ሲናገር ግን «በዚያን ዘመን ማይክሮሊንክ የሚባል ዩኒቨርሲቲ ዲግሪ ይሰጥ ነበር እንዴ...?» በሚል መንፈስ ዳዊት እንደሻውን ዘወር ብዬ እየሁት። ተመስጦ እያዳመጠ ስለነበር ልብ አላለኝም። «በደቡብ አፍሪካ በክሪፕቶግራፊ አድቫንስድ ዲፕሎማ» ብሎ በሽፈራው ሽጉጤ ያስነገረው ደግሞ ከሁሉም የላቀ አስቂኝ ነበር (ይህንን የደቡብ አፍሪካ ጉዳይ በቀጣይ ምዕራፎች በዝርዝር እንመለስበታለን)።

ሽፈራው ሽጉጤ ዐቢይ ጽፎ የሰጠውን የሕይወት ታሪኩን አንብቦ ከጨረሰ በኋላ ተሹዋሚው ቃለ መሀላውን ፈጽሞ ወደ መድረኩ ወጥቶ የተፃፈ ንግግር ማንበብ ጀመረ። ረዥሙን ንባቡን በጽሞና አዳመጥሁት። የኢሕአዴግን ችግሮች በብዛት፣ ስኬቶቹን በጥቂቱ፣ የአገሪቱን ታሪክ በግንት፣ ስህተቶችን በትንሹ አውርቶ፣ በማውቃቸው አነቃቂ ንግግሮቹ ላይ የኢሕአዴግን ቃላት ጨማምሮበት «የኢትዮጵያን ሕዳሴ ለማረጋገጥ» እንደሚተጋ እያብራራ ከሰላሳ በላይ ደቂቃዎችን ፈጀ።

እርሱ ይህንን ከማድረጉ በፊት አቶ ኃይለማርያም ደሳለኝ የመሰናበቻ ንግግር አቅርቦ እንደሚጋብዘው ነበር ፕሮግራም የወጣው። ሆኖም ዐቢይ ፈቃደኛ አልነበረም። ከመጋቢት 18 በኋላ የኢትዮጵያ ጠቅላይሚኒስትር እኔ ነኝ። አለቃህም እኔ ነኝ። ሕዝብ የሚጠብቀው የአንተን የስንብት ቃል ሳይሆን የእኔን የመክፈቻ ንግግር ነበር» በማለት ሲናገረው ኃይለማርያም የሚከራከርበት ቃል አልነበረውም። ተሰናባቹ ጠቅላይሚኒስትር ባዘጋጀው በንባብ የሚቀርብ ቃሉ፣ በሃይማኖትም፣ በብሔርም የኢትዮጵያን ሥልጣን ካልለመደ ማንበረሰብ መውጣቱን፣ ከመምህርነት ተነስቶ ፖለቲካ መቀላቀሉን፣ ከአቶ መለስ ዜናዊ ሥር ሆኖ በሠራባቸው ጊዜያት ልምድ መቅሰሙን አትቷል። (ያልተነበበው የኃይለማርያም የስንብት ቃል ከዚህ መጽሐፍ መጨረሻ ላይ በአባሪ አንድ ላይ ተያይዟል)።

ዐቢይ የመጀመሪያውን አምባገነናዊ እርምጃ የወሰደው በአቶ ኃይለማርያም ላይ ሳይሆን አይቀርም። የኢትዮጵያ ሰማይና መሬት፣ ሰውና እንስሳት ሁሉ ከእኔ ውጪ አጀንዳ ሊኖራቸው አይገባም ብሎ መድረክ ከልክሎት የራሱን ማቅረብ ቀጠለ። 36 ደቂቃዎችን በወሰደው ንግግሩ ውስጥ 34ኛው ላይ ሲደርስ ነው የነዘረኝ። ቃል በቃል እንዲህ አለ።

«የሚስቶች ስኬት ሁለት ሦስት ነው። ሁለት ሲሆን አንዱ የራሳቸው ሌላው የባላቸው፤ ሦስት ሲሆን ደግሞ የልጆቻቸውም ይጨመርበታል። አንዳንዴ ድል ስኬታቸው፤ ከዚህም ይሻገራል። የእናቴን ራዕይ ተረክባ፤ በብዙ የደገፈችና የእናቴ ምትክ የሆነችልኝ ውዲ ባለቤቴ ወይዘሮ ዝናሽ ታያቸው ከነዚህ ሚስቶች ተርታ ትመደባለችና እጅግ አድርጌ ለመሰግናት እወዳለሁ»።

ከዚህ በኋላ ይህ ሰው አስመሳይና ውሸታም ነው ወደሚል ድምዳሜ ደረሰሁ። የማውቀውን የሚስቱን ጉዳይ በአደባባይ ሲዋሽ እያየሁት፤ የማላውቀውን ሲነግረኝ ላምነው አልቸልም። ኬኒያውያን «እኔ የማዝነው ዛሬ ስለዋሸኸኝ ሳይሆን ዳግም ላምንህ ባለመቻሌ ነው» እንደሚሉት በዚህ ንግግሩ ጠቅላይሚኒስትሩ የማገጠባትን፤ ለስደት የዳረጋትን፤ በላይዋ ላይ አግብቶ የፈታትን ሚስቱን ለጠቅላይ ሚኒስትርነቱ ስኬት ምክንያት እንደሆነች አድርጎ ሲያወራ የውሸት ልኬት እንዲለለው የበለጠ ተረዳሁ። ከሁለት ቀናት በፊት ሊካሄድ የነበረን በዓለ ሲመት ወደ ዛሬ ያዛወረው እርሷ ለዚህ ድግስ እንድትገኝ ተብሎ መሆኑን፤ ይህም የተሳካው በጠንካራ ቅድመ ሁኔታና በአሜሪካ መንግሥት ዲፕሎማሲያዊ ምልጃ መሆኑን ልቡ እያወቀ ጉዳዩን የሚያውቁ ይታዘቡኛል ሳይል ቀጠፈ።

ይህንን ከተናገረ ከ18 ቀናት በኋላ ወደ ጎንደር ሄደ በአካባቢው የተለመደውን ባሕላዊ ልብስ (ጃኖ) ለብሶ ደግሞ ስለ ሚስቱ ሲያወራ ከሆዱ ጋር አገናኘው። እንዲህም አለ።

«ትንሽ ወታደር ሆኜ ነው ጎንደርን የማውቃት። በወቅቱ ምግብ ቤት ገብቼ አዝዜ እየበላሁ ጫማሪ ወጥ ስጠይቅ የምግብ ቤቱ ባለቤት እርሳም ይዘውልኝ መጡ። ለእርሳው እንደማያስከፍሉኝ ነገሩኝና ጫመሩልኝ። ከዚያ በኋላ ከጎንደር ጋር መወዳጀት ያስፈልጋል አልኩና ልጃችሁን አገባሁ።»

ትዳሩን ለሆዱ ሲል እንደገባበት መግለጹ ሳይበቃ አስበበት የጎንደር ልጅ ላግባ ብሎ ያደረገው አስመሰለው። ውሸት ነበር። ዝናሽ ከዳንሰኛነት እኩል የመጀመሪያው ኃላፊነቷ እነ ጀነራል አበባው ታደሰን ማጫወት እንደነበር ከባድመ እስከ ሽራሮ የሚተረክ ጉዳይ በመሆኑ በዚያ ሰዓት በዚያ ሰፈር የነበሩት ሁሉ የሚያወሩት ነው። ከዚያ በኋላም በይፋ ሕጋዊ ሚስት ሳትሆን መኖሯንና በእርሱ በደል ምክንያት ባሕላዊ ጋብቻውም እንደፈረሰ በመጨረሻም በአሜሪካ መንግሥት ምልጃ ወደ ኢትዮጵያ እንደመጣች እርሱም ሆነ የቅርብ ሰዎቹ ያውቃሉ። እርሱ ግን ይህንን ብሎ ሲቀጥፍ አፋን አልያዘውም።

ሰውዬው ውሸታምና መርህ የለሽ እንደሆነ ያረጋገጠልኝ ሌላኛው የእርሱ ንግግር በዚያው በጎንደር ያደረገው ነው። እርሱ ወደ ጎንደር ከመሄዱ በፊት «እርካብና መንበር» በሚል ርዕስ በ2009 ዓ.ም ያሳተመውን መጽሐፍ አንብቤያለሁ። አደገኛ የሥልጣን ፎኖተ ካርታው አድርጌ ባየሁትና በዚያ ጫካኔን፤ ማታለልንና ማስመሰልን እንደሥልጣን መያዣ መንገድ፤ ሃይማኖትንና ወታደርን ደግሞ እንደ ሥልጣን ማስቀጠያ ሥልት መጠቀም እንደሚያስፈልግ በሚመክርበት መጽሐፉ ላይ የቀደመትን የኢትዮጵያ መሪዎች በሄድ መለስ አጣጥሏል። አዴ ቴዎድሮስን በተመለከተ ደግሞ እንዲህ ይላል፤

«የአንድነት ሥርዓት ለመትከል መጣራቸውን በማየት ከከፍታው ሊሰቅሏቸው የሚሞክሩ አሉ። በዚያው መጠን ዕድል፤ ዕጣ ፈንታ ንግሥናን እጃቸው ላይ

የጣለላቸው እንጂ አንድም የመሪን ብልህነትና አርቆ አስተዋይነት የታደሉ አለመሆናቸውን በመጥቀስ የሚከሷቸውም በርካቶች ናቸው። በርግጥ የዛሬዎቹ ከሊፋዎች እንደሚፈጽሙት ጭካኔ ሁሉ እጼ ቴዎድሮስም ከጠላት ጋር ያበሩ ዜጎች ምርኮኞችን በቢላ አርደዋል። የሰውን ልጅ በመድፍ አፍ ላይ አድርገው ተኩሰዋል። ጆሮ ቆርጠዋል። ምላስ፣እጅና እግር በተመሳሳይ ቆርጠዋል። ቤት ዘግተው አቃጥለዋል። ገደል ጨምረዋል። ምናልባትም የእጼ ቴዎድሮስን ጭካኔ ከዛሬዎቹ ከሊፋዎች የሚለየውና ከባድም የሚያደርገው እጼ ቴዎድሮስ ሙሉ ቀን ሲገድሉ ውለው ቀኑ ስለበቃቸው ቆጥረው አሳድረው ሲነጋ መግደላቸው ነው። በዚህ ድሌ ያልዘፈነ ጠላቴ ነው ብለው በዐዋጅለማስነገር እንዳልከበዳቸው ሁሉ የሞተበት እንዳያለቅስ በዐዋጅ አስነግረው ለቅሶ ከልክለው ነበር።» (እርከብና መንበር ገጽ 59-60)

ዐቢይ ይህንን በሚጽፍበት በ2009 ዓ.ም. የሥልጣን መንፈስ እርከቡ ላይ እያወጣው ነበር። እጼ ቴዎድሮስ በነበረችው አንድ የሴባስቶፖል መድፍ ላይ፣በዚያች አንድ ጊዜ ብቻ ተኩሳ በቆመች መድፍ ሳይቀር አፏ ላይ ሰው እያደረገ ይተኩስ እንደነበር የሚያምን ሰው ነው፤ የታሕሳስ 2009ኙ ዐቢይ። ከአንድ ዓመት በኋላ እርከቧን ይዞ መንበሯን የተቆናጠጠው ዐቢይ ደግሞ ከዚህ የተቃረነ ሆኖ ቀረበና በዚያው በጎንደር ጉዞው ሚያዚያ 12-2010 ዓ.ም. ላይ እንዲህ ሲል ፍፁም ተቃራኒውን ተናገረ።

«ትናንት ላይ ሆኖ ዛሬን ያየውና የዘመናዊቷን ኢትዮጵያ ውጥን በምናቡ የጠነሰሰው የመይሳው ልጆች ናችሁና በተለመደው ትዕግስታችሁና አርቆ አሳቢነታችሁ ከጎናችን እስካላችሁ ድረስ በምንችለው ፍጥነትና መጠን ተረባርበን እንደምንሠራ ላረጋግጥላችሁ እወዳለሁ።»

እነዚህ ሁለት ጥቅሶች የአንድ ሰው እምነት ይቅርና የአንድ ሰፈር ሰዎች የጋራ አቋም እንኳን መሆን ስለመቻላቸው እንጂ። ከአንድ ዓመት በፊት «አንድም የመሪን ብልህነትና አርቆ አስተዋይነት ያልታደለ» ያለውን ሰው ከዐሥራስምንት ወራት በኋላ ደግሞ «ትናንት ላይ ሆኖ ዛሬን ያየው» ብሎ ሲያሞግስ እንደማየት ያለ መርህ የለሽነት የለም። ከአንድ ዓመት በፊት ባሳተመው መጽሐፍ የኢትዮጵያን አንድነት ሳይሆን «የአንድነት ሥርዓት ለመትከል» [አሃዳዊነት] በሚል ምክንያት ሰዎችን በቢላ ያረደ እንደሆነ የፃፈው ዐቢይ ከአንድ ዓመት በኋላ «የዘመናዊቷን ኢትዮጵያ ነፍስ ጡር» አድርጎ ያቀርበዋል።

ይህ ሁሉ ዐቢይ አሕመድ አሊ የተባለውን የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስትር ልቤ እየራቀቸው፣ ነፍሴ እየተጠራጠረችው እንደቀጥላ በጊዜ የደረሰልኝ መረዳት ሆነ። እያንዳንዱን እንቅስቃሴውንና ንግግሩንም እግር በእግር መከታተል የሕይወት ተልዕኮዬ አደረግሁት። አንድ ነገር በተናገረ ቁጥር በሌሎች መንገዶች የንግግሩን እውነትነት ማመሳከር ዋና ጉዳዬ ሆነ! እናም ቀጠልኩ...!

ዶክተሬት በጉልበት

ዐቢይ ስለ ራሱ ብዙ ነገር አውርቷል። ስለ ልጅነቱም ስለ ልጆቹም፣ ስለ አስተዳደሩ፣ ስለ አደገበት አካባቢም፣ ስለ ውሸሞቹም⁷፣ የድሃ ልጅ ስለመሆኑ፣ እናቱን በጣም እንደሚወድ፣ አባቱ በጣም ብዙ ሴት ያገቡና ብዙ ልጆች የወለዱ ስለ መሆናቸው፣ ስለ ፒኤችዲ ትምህርቱ፣ መከላከያ ውስጥ ስለ ሠራው <ገድል>፣ ኢንሳ ውስጥ ስለ ሠራው <ተዓምር>፣...ብዙ ነገር ተርኳል፤ አስተርኳልም።

ስለ እርሱ እንዲያው በየሚዲያው የቀረቡ ሰዎችም በመከላከያና በሌሎች መንግሥታዊ ተቋማት ውስጥ አብረው ሲሠሩ እንዴት ያለ ታታሪ ፍጡር እንደሆነ አውርተዋል። በበሻሻ የሚኖሩ የልጅነት ዳደሾችም በልጅነቱ ጥሩ ጥጃ ጠባቂና ቁርዓን ቀሪ እንደነበር ሲመሰክሩ ተደምጠዋል።

እርሱም ሆነ ስለ እርሱ ያወሩ ሁሉ ግን አንድም ጊዜ አንስተውት የማያውቁት ጉዳይ ስለ ትምህርት ቤት ቆይታው ነው። ከዐቢይ ጋር ትምህርት ተማርኩ የሚል የትምህርት ቤት አጋር፣ እርሱን አስተማርሁ የሚል መምህር አለያም እንዲህ ያለ ጎበዝ ወይም ሰነፍ ተማሪ አስተምሬያለሁ የሚል ሰው ተሰምቶ አይታወቅም። የሠፈር ዳደሾች ናቸው የተባሉ ሰዎችም «ሰውዬው» የሚል ዶክመንተሪ ለሠሩለትና መጽሐፍ ለፃፉለት መዋዕለ ዜና ዘጋቢዎች የተናገሩት ከዐቢይ ጋር አብረው ትምህርት ቤት መሄድ መምጣታቸውን ሳይሆን ጥሩ የቁርዓን ተማሪ እንደነበር ነው።

አባቱም «ልጅ እያለ ቁርዓን ሲቀራ እጅግ ጎበዝ ነበር» ከማለት በላይ ስለ አስኳለ ሕይወቱ አፍም አለመለጣቸው። ታላቅ እህቱ ጥሩዬ አሕመድም «ወጣት እያለ ለዳደሾች ምሳሌ መሆን የሚወድ ነበር፣ እንዲያጠኑና እንዲማሩ ይገፋፋቸው ነበር»⁸ ብትልም እርሱ የሚያጠናና በትምህርቱ የገፋ ተማሪ እንደነበር አልተናገረችም።

ዐቢይ የአንደኛና ሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን መቼና የት ተማረ የሚለውን ጥያቄ ማንሳት ልክ የሚሆነውም በዚህ ምክንያት ነው። እርሱ ስለ ትምህርት ሕይወቱ ሲናገር ባይሰማም አንደኛውን መጽሐፉን ሲያስመርቅ በጠራው ድግስ «የሦስተኛክፍል ተማሪ እያለሁ የአራተኛ ክፍል ተማሪዎችን ፈተና አርም ነበር፤ አስተማሪዎቼም በጣም ስለሚወዱኝ ዳደሾቼ ነበሩ»⁹ ብሏል። ከዚህ አስቀድሞም «ኢላመንተሪ አብረውኝ የተማሩትን ሄዳችሁ ብትጠይቁ ንጉሥ እንደምሆን የነገርኳቸውን ይነግሯችኋል» በማለት እናቱ ሰባተኛ ንጉሥ ትሆናለህ ብለ ተንብያልኛለች የሚለውን ቃል ያብራራ ዕለት ተናግሯል።

ይህንን ይዘን ዐቢይ ከሦስተኛ ክፍል በላይ አልተማረም የሚል ድምዳሜ እንዳንይዝ ደግሞ ሪፖርተር ጋዜጣ መጋቢት 23-2010 ዓ.ም. በወጣው ዕትሙ ዐቢይ እስከ ሰባተኛ ክፍል መማሩን ማረጋገጡን ቀደም ሲል ገልጾታለሁ። ጋዜጣው «ከመንፈሳዊ ትምህርቱ ጎን ለጎን ዐቢይ ትምህርታቸውን በበሻሻ የመጀመርያ ደረጃ ትምህርት ቤት ይከታተሉ ነበር። በሻሻ እስከ ስድስተኛ ክፍል ከተማሩ በኋላ፣ 17

⁷ በርግጥ ስለ እንዲት ውሸማው ብቻ ነው ያወራው። በርዋንዳ የሠላም ማስከበር ዘመቻ ላይ በነበረበት ወቅት «እንዲት ፈረንሳዊት ወዳኝ ይዛኝ ልትሄድ ስትል ንጉሥ የምሆነውን ሰው እንዴት ልትወስዷኝ አሰብሽ ብዬ አለቀስሁ» ማለቱን ያስታውሷል።

⁸ ሪፖርተር ጋዜጣ፤ መጋቢት 23/2010 ዓ.ም

⁹ የካቲት 28/2013 ጠቅላይሚኒስትሩ በቤተ-መንግሥት ያደረገው ንግግር

ኪሎ ሜትር ወደምትርቀው አጋሮ ከተማ ሄደው ትምህርታቸውን ቀጠሉ» ሲል ነው የፃፈው። ከዚያ በኋላ ያለውን የሕይወቱን ጉዞ ወደ ትጥቅ ትግል ይወስደውና የትምህርቱን ነገር መተረክ ያቆማል። ይህንን ሪፖርት ከፃፉት ጋዜጠኞች አንዱ የነበረው ዳዊት እንደሻው ከዚያ በኋላ የት እንደተማረ መረጃ እንደላገኙ እንደገለጸልኝ ልብ ይሏል።

ዐቢይ ደጋግሞ እንደተናገረው በ14 ዓመቱ (በ1982 ዓ.ም.) አሕዴድን ተቀላቅሎ ወደ ትጥቅ ትግል ገብቷል። ከዚያ በኋላም የትምህርቷ ነገር ተወርታ አታውቅም። ዐቢይም አንስቷት አያውቅም። በ1982 ያቋረጠውን የሰባተኛ ክፍል ትምህርት እንደገና ጀምሮ እስከ 12ኛ ክፍል ለመጨረስ ስድስት ዓመታትን ይጠይቃል። በ1983 ዓ.ም አልተማረም፤ በ1984ም ታጋዮች በሠላምና ማረጋገጥ ላይ እንዲያተኩሩ ስለተደረገ መማር ተከልክሎ ነበር። በ1985 ዓ.ም ደግሞ ወደ ርዋንዳ ለሠላም ማስከበር ዘመቻ ስለሄደ ወደ ትምህርት ገበታው አልተመለሰም። ከዘመቻው በ1986 ከተመለሰ በኋላም ትምህርት ለመቀጠል በሚያስችል የጊዜ ሁኔታ ውስጥ አልመጣም። ምዝገባና የትምህርት መጀመሪያ ዓመት ካበቃ በኋላ ነው የመጣው። ትንሽ ቆይቶ ደግሞ የባድመ ጦርነት መጣና ወደዚያው ዘመተ።

ታዲያ ዐቢይ የትና መቼ ተማረ...?

ዐቢይ ከማይክሮ ሊንክ ኮሌጅ የመጀመሪያ ዲግሪውን በ1994 ዓ.ም እንደተቀበለ በበዓላ ሲመቱ ዕለት ሽፈራው ሽጉጤ ተናግሯል። በዚያኑ ዕለት ማታ በኢቴቪ በተላለፈ ዝግጅት ደግሞ ዐቢይ ከማይክሮ ሊንክ የተመረቀው በ1993 ዓ.ም እንደሆነ ተዘግቧል። በኦቢኤን ቴሌቪዥን ዐቢይ «ትምህርት የግለሰብን ሕይወትም ሆነ ሀገርን ይቀይራል ብሎ የሚያምን፤ ለትምህርት ልዩ ትኩረት በመስጠት በምሳሌነት ይነሳል» በሚል ግለሰባዊ ሰብዕናውን የሚያጎላ ዶክመንተሪ ሲያሠራም በ1993 ከማይክሮ ሊንክ ዲግሪ እንደወሰደ ነው ያስነገረው። በሁሉም ላይ ግን የአንደኛና ሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን የት እንደተማረ አልገለጸም።

ሽፈራው ሽጉጤም የዐቢይን የሕይወት ታሪክ ባቀረበበት በዚያ ሪፖርቱ ላይ የሰውዬውን ብሔርና ዲግሪዎች ከዘረዘረ በኋላ፤ የተወለደበትን ቦታና ዘመን ከተናገረም በኋላ፤ የተማረባቸውን ትምህርት ቤቶች አልጠቀሰም። ይህ ሳይበቃው በ1994 ዓ.ም ከማይክሮ ሊንክ ዲግሪ እንዳገኘ በቀጥታ ሥርጭት በሚተላለፍ መሠናዶ ተናገረ። ይሁንና ድግሪ ለማግኘት የሁለተኛ ደረጃ ትምህርትን አልፎ ወደ ኮሌጅ/ዩኒቨርሲቲ መግባት በሀገሪቱ የትምህርት ሥርዓት አስገዳጅ ነው።

በመሆኑም ወፈር ያለ ጥያቄ ይነሳል። ከ1982 ዓ.ም ጀምሮ ለስድስት ዓመታት የተቋረጠ ትምህርት መቼ ተጠናቅቆ ነው ኮሌጅ የተበጠሰው? ከዚያ በኋላም ከ1991 እስከ 1993 ዓ.ም. በባድመ ጦርነት ምክንያት ትግራይ ውስጥ እንደቆየ ራሱ ዐቢይ ተናግሯል። ታዲያ ማይክሮሊንክ በርቀት የኢንፎርሜሽን ቴክኖሎጂ ትምህርት ይሰጥ ነበር እንዴ?

በርግጥ ማይክሮ ሊንክ ኮሌጅ በወቅቱ በርቀትም ሆነ በዲግሪ መርሃ ግብር የሚያስመርቅ ተቋም ሆኖ አልተመሰረተም። በዚህ ኮሌጅ ውስጥ ባደረግሁት ማጣራት ተቋሙ የተመሠረተው በ1991 ዓ.ም ሲሆን በወቅቱ ይሰጥ የነበረው ትምህርትም በዲፕሎማና ሰርተፍኬት ብቻ ነበር። እንዲህ ያሉ ትምህርቶች በርቀት እንዲሰጡ የወቅቱ የትምህርት ሥርዓት የማይፈቅድ በመሆኑ፤ ዐቢይ ከባድመ

አዲስ አበባ ተመላሽ እንዲመረጥ ተደርጓል ቢባል እንኳን በመጀመሪያ ዲግሪ ሊመረቅ አይችልም። ደግሞስ ገና መቼ የመለስተኛና ሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን አጠናቀና?!

ያኔ የኢትዮጵያ ሰማይና መሬት ዐቢይን በሚያሞግስበት ወቅት ኢቢኤስ ቴሌቪዥን ጠቅላይ ሚኒስትሩ 12ኛ ክፍል ትምህርታቸውን ተከታተሉበት ባለው ትምህርት ቤት ውስጥ ተገኝቶ ፕሮግራም ሠርቶ ነበር። በዚያ ዝግጅት ላይ ዐቢይ በ1996 ዓ.ም የከፍተኛ 23 መሰናዶ ትምህርት ቤት ተማሪ እንደነበር ተገልጿል። እንግዲህ ዐቢይ በፓርላማ ያስነገረው በ1994 ዓ.ም. ከማይክሮሊንክ የመጀመሪያ ድግሪውን እንደያዘ አድርጎ ነው (ቢያንስ በሚዲያዎቹ የተላለፈውንና በ1993 የሚለውን እንተወውና)። በኢቢኤስ ቴሌቪዥን የቀረበውና በትምህርት ቤቱ ውስጥ የተማሪዎች «ሮስተር» እየታየ የተላለፈው ዝግጅት ዐቢይ አሕመድ አሊ የ12ኛ -B- ክፍል ተማሪ እንደነበር የሚያስረዳ ነው። ታዲያ በ1993 ዓ.ም. የመጀመሪያ ዲግሪውን ከተቀበለ በኋላ ነው እንደገና በ1996 ዓ.ም. 12ኛ ክፍልን የጨረሰው ማለት ነው? እንዲህ ያለውን ነገር ቢያንስ የጊዜ ቅደም ተከተል አይፈቅድም። ከፈረሱ ጋሪው ቀድሞ የሚሄድበት ተፈጥሯዊ ዑደት የለም።

ዐቢይ በዚህ መልኩ ከሰባተኛ ክፍል ወደ ኮሌጅ እንዲገባ የሆነው እንዴት ባለ ሁኔታ ነው? ሀሰተኛ የትምህርት ማስረጃ አምጥቶ? በባለሥልጣናት ወይም በኮሌጆች ትብብር? ወይስ በሌላ መንገድ? የሚለው ተገልጿ አያውቅም።

የማይክሮሊንክ የትምህርት ሕይወቱን በተመለከተ ባደረግሁት ማጣራት ተመዝግቦ ይማር እንደነበርና ወደ ደቡብ አፍሪካ ለመንግሥታዊ ሥልጣና ሲላክ እንደተቋረጠ፤ ጊዜውም በ1997 ዓ.ም እንደነበር አረጋግጫለሁ።

በ2009 ዓ.ም ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የወሰደው የፒኤችዲ ዲግሪውም ቢሆን ችግር አላጣውም። ስለራሱ ብዙ በማውራት የሚታወቀው ዐቢይ ከሰባተኛ ክፍል ወዲህ እስከ ዩኒቨርሲቲ ድረስ አንድም መደበኛ ትምህርት ስለመማሩ ተንፍሶ አያውቅም። በምሳሌነት እንኳን ሲያስታውስ የጠቀሰው የሦስተኛና አራተኛ ክፍል ተማሪነት ዘመኑን ነው። ዩኒቨርሲቲ ከገባ በኋላም አንድም ጊዜ ለመደበኛ ትምህርት ተቀምጦ እንደማያውቅ የትምህርት ክፍሉ ተጋባዥ ፕሮፌሰር የነበረው አሌክስ ዳ ዋል ጽፎታል። Abiy Ahmed— PhD? በሚል ርዕስ ባስነበበው መጣጥፍ ጉዳዩን እንዲህ አስፍሮታል።

«የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የሠላምና ደኅንነት ኢንስቲትዩት የሦስተኛ ድግሪ ፕሮግራም ሲከፍት ተገኝቼ ሴሚናር ሰጥቻለሁ። እንዲያም ሆኖ ዐቢይን አግኝቼው አላውቅም። የዶክትሬት ተማሪዎችንም ለማስተማር ተጋባዥ ፕሮፌሰር ሆኜ ተሳትፌ ነበር። በነዚህ ጊዜያትም ሲማር አላገኘሁትም። በርግጥ ዐቢይ በትምህርቱ ላይ ለመሳተፍ ክፍል የገባቸው ጊዜያት ትንሽ ናቸው። እንደውም ዐቢይ በዚያ ኢንስቲትዩት የፒኤችዲ ተማሪ እንደነበረ ያወቅሁት የመመረቂያ ጽሁፉን ያቀርባል ተብሎ በግንቦት 2008 ዓ.ም. በይፋ ሲነገር ነው። የእርሱ አማካሪ ደግሞ ግብፃዊው ፕሮፌሰር አሚር አብደላ መሆኑን ስለማውቅ

የሚያቀርበውን ጥናት በጉጉት እንድጠብቀው አድርጎኝ ነበር»። (Alex Dewaal, WORLD PEACE FOUNDATION; MAY 4, 2022) ¹⁰

ክፍል ውስጥ አንድም ቀን ሲማር ያልተገኘ ሰው፣ እስከ ዐሥራ ሁለተኛ ክፍል የት እንደተማረ የማይታወቅን ግለሰብ ታዲያ እንዴት አንጋፋው የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ሊቀበለው ቻለ የሚለው ጥያቄ ተገቢ ይሆናል። በርግጥ ሦስተኛ ዲግሪን ለመማር የ12ኛ ክፍል ውጤት አያስፈልግም። የማስተርስ ትምህርት ውጤት ነው፤ መመዘኛው። እርሱን ደግሞ ፓስተር ዶክተር ገመቴስ ያራሱ ኮሌጅ ከከሆነው ከሊድስታር ሰጥቶታል። ወደ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ሠላምና ደኅንነት ኢንስቲትዩት በብዛት ገብተው የሚማሩት የፀጥታ መሥሪያ ቤቶች (ደኅንነት፣ መከላከያ፣ ፖሊስ) ባልደረቦች የሆኑ ሰዎችና ባልሥልጣናት ናቸው። ዐቢይ ወደ ኢንስቲትዩቱ የገባው ግን የትምህርት ወጪውን ፓርላማው ሸፍኖለት፣ እርሱ ደግሞ የሳይንስና ቴክኖሎጂ ሚኒስትር እያለ ነው። ዩኒቨርሲቲው በዚህ መልኩ የፓርላማም የካቢኔም አባል የሆነ ሰው አልቀበልም የሚልበት ወኔ ሊኖረው እንደማይችል አስቀድሞ ይታወቃል።

የመመረቂያ ጽሁፉ 'Social Capital and Its Role in Traditional Conflict Resolution in Ethiopia: The Case of Jimma Zone.' የሚል ርዕስ ያለው ነው። ይህንን ያነበበ ማንኛውም ሰው ይህ ጽሁፍ ከመጀመሪያ ድግሪ በላይ ሊያስመርቅ የማይችል መሆኑን ይገነዘባል። ፕሮፌሰር አሌክስ፣ «ዐቢይ ለሦስተኛ ዲግሪ ማሟያ ጽሁፉ በቂ ጊዜ እንዳልሰጠ፣ ብዙ እንዳላነበበ፣ ጉዳዩንም በቅጡ እንዳልተገነዘበው ተረድቻለሁ» ብሏል።

የፒኤችዲው ጣጣ በዚህ አያበቃም። ይህንን የተመረቀበትን ጽሁፍ ሲሠራ ከተለያዩ ቦታዎች የራሱ አስመስሎ የቀዳቸው (Plagiarize) ቀጥተኛ ገለፃዎችና ሐሳቦች መኖራቸው በሒደት ተገልጧል። ይኸውም «Sources on apparent plagiarism in PhD thesis?»¹¹ በሚል ርዕስ በተሠራ መጠነኛ ጥናት ዐቢይ የተመረቀበትን ጽሁፍ Tristan Claridge የተባለ የኩዊንስ ላንድ ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር "Is Social Capital Really Capital Social Capital and Natural Resource Management: An important role for social capital?" በሚል ርዕስ ካስነበበው ጥናት ቀጥታ የተገለበጠ፣ "Understanding and measuring social capital: a synthesis of findings and recommendations from the social capital initiative" በሚል Grootaert፣Christiaan፣ van Bastalaer፣Thierry የተባሉ አጥኚዎች ከደረሱት ምንባብ የተቀዳ መሆኑን ይረሰብታል።

ከዚህ በተጨማሪም በመመረቂያ ጽሁፉ ምዕራፍ ሁለት ላይ ካለው ክፍል ላይ ብቻ ከ62 በመቶ በላይ የተቀዳ መሆኑን በ2015 ዓ.ም በተደረገ ምርመራ ተረጋግጧል። Plagiarism in Abiy Ahmed's PhD Thesis: How will Addis Ababa University handle this?¹² በሚል ርዕስ በአራት ባለሙያዎች

¹⁰ ትርጉም የራሴ

¹¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Talk:Abiy_Ahmed#cite_ref-Grootaert_vanB_2001_40-0

¹² Alex de Waal, Gebrekirstos G. Gebremeskel, Jan Nyssen, Boud Roukema APRIL 12, 2023 ያስነበቡት ጽሁፍ ነው።

የተደረገው ጥናት እንደሚያመለክተው ከ41 ገጾች በላይ ከሌሎች ምንጮች የዘረፈውን የራሱ አስመስሎ በመመረቂያው ላይ አካቷል።

ቀጥሎ የሚነሳው ጥያቄ ታዲያ ዐቢይ አሕመድ እንዲህ ያለ ደካማና በአካዳሚያዊ ወንጀል (plagiarism) የተሞላ ማሟያ ጽሁፍ አምጥቶ እንዴት ሊመረቅ ቻለ? የሚለው ነው። መልሱ አጭር ነው። ዐቢይ የመመረቂያ ጽሁፉን በሚያቀርብበት ዕለት የአሕዴድና የደንገነት ባለሥልጣናትን ይዞ በመቅረቡ ምክንያት ፈታኞቹ እርሱን መጣል አልቻሉም። አንድ የዩኒቨርሲቲው ባልደረባና በዐቢይ የመመረቂያ ጽሁፍ ማቅረቢያ ዕለት የነበረ መምህር «አንተም የኛው ልጅ ነው ብለህ ነው (መምህሩ አሮሞ ነው) ፒኤችዲውን እንዲወስድ የፈቀድህለት?» ስል በቀልድ መልክ ጠይቄው ነበር። «ይዟቸው የመጣቸው ባለሥልጣናት ከ እንኳን ዲግሪ ነፍስህን የሚነጥቁ ናቸው፤ እርሱን እንዳያልፍ ብናደርገው ኖሮ በዚያኑ ዕለት ያጠፋን ነበር» ብሎኛል። ይህንን ጉዳይ ፕሮፌሰር አሌክስ ቀደም ሲል በተጠቀሰው ጽሁፉ ላይ በሚገባ አካትቶታል። እንዲህ ብሎ፤

«ዐቢይ የፒኤችዲ መመረቂያ ጽሁፉን ሲያቀርብ በኢንስቲትዩቱ አካባቢ የነበረው ግርግር ግሩም ነበር። የአሮሞ ሕዝብ ዲሞክራሲያዊ ድርጅት (አህዴድ) ከፍተኛ አመራር አባል የሆነ አንድ ሰው የዶክትሬት ዲግሪውን እያገኘ ነው ተብሎ አሮሞ ባለሥልጣናትና የደንገነት ሰዎች መጡ። አባዱላ ገመዳ፣ ወርቅነህ ገበየሁ፣ ሽመልስ አብዲሳ ዋናዋናዎቹ ነበሩ¹³። በኋላ እንደተረዳሁት ደግሞ ከደንገነት መሥሪያ ቤቱ የመጡ ጓደኞቹም በዚያ ክፍል ውስጥ ነበሩ። በዚህ መልኩ በባለሥልጣናት እጀባ በፈታኞቹ ላይ በፈጠረው ጫና አማካኝነት የፒኤችዲ መመረቂያውን አቅርቦ ዲግሪውን ተቀበለ።

እዚህ ጋር አማካሪዎቹንና ፈታኞቹን እንድንረዳቸው የሚያደርግ አንድ ነገር አለ። እርሱ የመመረቂያ ጽሁፉን እያቀረበ በነበረበት ዕለት ከኋላው የነበሩት ከፍተኛ የአሕዴድ ባለሥልጣናትና የደንገነት ሰዎች ናቸው። እነዚህ ሰዎች ባሉበት መድረክ ላይ የዐቢይ ፈታኞችና አማካሪዎች በተለመደው ምሁራዊ መንገድ ጉዳዩን መዳኘት አይችሉም። የባለሥልጣኖቹ በዚያ የመገኘት ዓላማ ጫና ለመፍጠርና ለማስፈራራት ነበር። የሆነውም እንደዚያ ነው። በዚያ ላይ እርሱ ይህንን ዕድል ያገኘው ለመንግሥት ባለሥልጣናት ከሚሰጠው ነፃ የትምህርት ዕድል ላይ ነው»¹⁴። የዐቢይ ሕይወት እንዲህ ባሉ ማጭበርበሮች የታጀለ፣ በበርካታ ማታለሎች የታጀበ፣ በብዙ ሽወዳዎች የተሞላ ነው። ይህንን የሚያውቁና የሚያወሩትን ደግሞ አሳድዶ ያስራል፤ ይገድላል፤ አለያም ዝም ያስብላል። ሌሎችን ጉዳዮች በቀጣዮቹ ምዕራፎች መተረካችንን እንቀጥላለን።

¹³ በአባሪነት የቀረቡትን ፎቶዎች ይመለከታል፤

¹⁴ ትርጉም የራሴ

**ምዕራፍ ሁለት፤
የደጎንነቱና የጠቅላይ ሚኒስትሩ ሤራዎች**

የሰኔ 16ቱ በምብ ፍንዳታ ቅንብር

በቢሮአቸው ውስጥ ሥራ በዝቷል። ከሁሉም በላይ ደግሞ አንድ ጉዳይ በክፍሉ ኃላፊዎችና አፈሰሮች ጥብቅ ክትትል እየተደረገበት ነው። በኢትዮጵያ ብሔራዊ ደጎንነት መሥሪያ ቤት ውስጥ ያለው የውስጥ ደጎንነት ዋና መምሪያ ባልደረበች ይህንን ዋና ጉዳይ እግር በእግር እየተከታተሉ ከሥር ከሥር ለአለቆቻቸው ያቀርባሉ። ተዋረዳዊ ኃላፊነቱ በሚያስገድደው አኳኋን መረጃውን በስምንት፣ በዐሥራ ሁለትና በሃያ አራት ሰዓታት ውስጥ ያደርሳሉ። በመሥሪያ ቤቱ ውስጥ ካሉት ስምንት መምሪያዎች ይህ የውስጥ ደጎንነት ዋና መምሪያ የበዙ ኃላፊዎችን የተሸከመ ነው። ይህ ክፍል እጁ ላይ ካሉ ወሳኝ ታርጓሞች መካከል አንዱን በጥብቅ እየተከታተለ ቀናትን አስቆጥሯል።

በርግጥም መረጃው ከተደረሰበት ሰንብቷል። አሁን ክትትል እየተደረገ ያለው ተፈላጊው ሰው (ታርጓሜ) የሚገናኛቸውን ሰዎችና የሚገባ የሚወጣቸውን ቦታዎች ለመለየት ነው። በምብ የታጠቀው ግለሰብ ከአዲስ አበባ ቅርብ ከሆነው የኦሮሚያ አካባቢ ተነሥቶ ወደ አዲስ አበባ ከመጣ ቀናት አልፈዋል። የውስጥ ደጎንነት ዋና መምሪያ የሥራ ኃላፊዎችም በቂ የሰው ኃይል መድበዋል። ከቴክኒክ ዋና መምሪያም እገዛ ጠይቀዋል። ይህ ክፍል ስልክ ጠልፎ፣ ጂፒኤስ ተጠቅሞ...የታርጓሜን መውጫ መግቢያ የሚከታተል ሲሆን ንቁ የክፍሉ ሠራተኞች ይህንን እያደረጉ ነው።

የውስጥ ደጎንነት ዋና መምሪያ ሰዎች ግን ከሁሉም የላቀውን ኃላፊነት ተሸክመዋል። ይህንን በምብ ታጥቆ ወደ አዲስ አበባ እያዘገመ ያለውን ኃይል ክትትል ውስጥ እንደገባ ሳያውቅ በአካል መከታተል፣ ሌሊትና ቀን መውጫ መግቢያውን ማጤን፣ ...እረፍት የለሽ የቤት ሥራ ነው። ይህንን አጥፊ የሚመራው ደግሞ ማርክስ ፀሐዬ ተክሉ የተባለ ኃላፊ ነው። የሚያገኘውን እያንዳንዱን መረጃ ለአለቃው ለኤርምያስ ዓለማየሁ ያደርሳል፤ ኤርምያስ ደግሞ ለቅርብ ኃላፊው አማኑኤል ኪሮስ ሪፖርት ያደርጋል። የሁሉንም መረጃ ደግሞ ደመላሽ ገብረሚካኤል የተባለው የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ሌላ አለቃ ሰብስቦ ወስዶ ለሀገሪቱ ጠቅላይ

ሚኒስትር ዐቢይ አሕመድ አሊ ያቀርብለታል። ደመላሽ ይህንን የሚያደርገው የመሥሪያ ቤቱን ዋና ዳይሬክተርና አለቃውን አደም መሐመድን እንደሌለ በመቁጠር ነው።

እነ ማርክስ ፀሐዬ የደረሰባቸው መረጃ ፍጥነትና እርምጃ የሚጠይቅ ነው። በሀገሪቱ ውስጥ ትልቁ አጀንዳ ጠቅላይ ሚኒስትር ሆኖ ከተሾመ በኋላ በየ አዳራሹና በየስታድዮሙ ንግግር የሚያደርገው ዐቢይ አሕመድ ነው። ዋናውን ሥራውን ትቶ እራሱን ለደጎንነት ሥጋት ባጋለጠ ሁኔታ በየቦታው ይገኛል፤ ድንገት ከመኪና ወርዶ ፎቶ ይነሳል፤ ሰዎች መሀል ዘው ብሎ ይገኛል፤ ሙሽሮች እርሱ ካልተገኘበት ፎቶው አይደምቅ ይመስል በየአደባባዩ መኪና አቁሞ ይወርዳል... ወዘተ። ይህን ሁሉ ሲያደርግ ችግር የፈጠረውና ሥራ ያበዛው ደግሞ በደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ባልደረበት ላይ ነው። እንዲያም ሆኖ ባለመታከትና ባለመሰልቸት እየጠበቁትና እየተከታተሉት ነው።

አሁን አነፍጻፈው ያገኙትና እየተከታተሉት ያሉት መረጃም ከዚህ ከጠቅላይ ሚኒስትሩ ጋር የተገናኘ ነው። ገና ከተሾመ ሦስት ወራትን ያላስቆጠረ ቢሆንም እርሱን ለመደገፍ በአዲስ አበባ ሰልፍ እናካሂድ ያለው መንግሥት ሠራሽ ቡድን ብዙ ገንዘብ ተበጅቶለት ድግሱን እያጧጧፈ ነው። ለዚህ የሚሆን ቀንም ቆርጧል። ሰኔ 16/2010 በዕለተ ቅዳሜ!

እነ ማርክስ የደረሰባቸው መረጃም ከዚህ ሰልፍ ጋር የተያያዘ ነው። በሰልፉ ላይ በምብ ለማፈንዳት የተዘጋጀ ኃይል ከኦሮሚያ ክልል ወደ አዲስ አበባ እየገባ ነው የሚል ነው፤ መረጃው። በሰኔ 16/2010 ሰልፍ ላይ በጠቅላይ ሚኒስትሩ ላይ በምብ ለማፈንዳት የተላከ ነው የተባለው ቡድን አራት ሰዎች በአባልነት እንዳሉበት ቢገለጽም የተደረሰበት ግን አንዱ ብቻ ነው። ዋናው የድርጊቱ ፈፃሚና መሪ እንዲሁም በምብ ታጣቂ ግለሰብ በነ ማርክስ መነጽር ውስጥ ገብቶ ክትትል እየተደረገበት ነው።

ግለሰቡ አንድ የኮድ ስም ተሰጥቶት (ለዚህ ጽሁፍ ስንል ኮዱን አብዱ እንበለው) ራዳር ውስጥ ገብቷል። አብዱ ለቀናት በሱልልታ ያደረገውን ቆይታ አጠናቅቆ አዲስ አበባ ከገባ 36 ሰዓታት አልፈዋል። ሰኔ 15/2010 ማለዳ ሆኗል። በጉለሌ ክፍለ ከተማ ጳውሎስ አካባቢ አንድ ቤት ተከራየ። የታጠቀው ፈንጂ፣ የያዘው በምብም አብሮት ወደ ተከራየው ቤት ገብቷል። ሌሎች ሁለት ሰዎችም ከእርሱ ጋር ግንኙነት ፈጥረው በዚህ ቤት ውስጥ ገቡ። እነ ማርክስ ይህንን ሁሉ ያውቃሉ። በየሰዓታቱም ለአለቆቻቸው ሪፖርት ያደርጋሉ። የቴክኒክ ክፍሉም በቢሮው ውስጥ ተቀምጦ እየተከታተለ ነው።

አብዱ እና ዳደሾቹ ፍርሃት እየበረታባቸው ነው። የተሰጣቸውን ተልዕኮ ሊፈጽሙ የቀረቸው አንድ ምሽት ብቻ ነው። እነ ማርክስ የሚያውቁትም ይህንን ነው። አብዱና ዳደሾቹ የተሰጣቸው ተልዕኮ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ላይ በምብ መወርወር ነው የሚል መሆኑንም ደርሰውበታል። እንዲያም ሆኖ እነ አብዱ ፈሩ። በተለይ አብዱ የፍርሃት ጫካ ዋጠው። እናም እዚያው ጳውሎስ ሆስፒታል አቅራቢያ ወጣ አለ። ጊዜው ረፍዷል። ሰኔ 15/2010 አምስት ሰዓት አካባቢ ሆኗል። አብዱ ከተከራየው ቤት ወጥቶ ወደ አንድ ፋርማሲ አመራ። የማርክስ ፀሐዬ ወኪሎችም ጥብቅ ክትትላቸውን አላቆሙም። አብረውት ናቸው። ፋርማሲ ገብቶ ከወጣ በኋላ የገዛውን መድሃኒት ገብተው ጠየቁ። አንዳች ኃይል ሰጪ፣ ፍርሃትን የሚቋቋም መድሃኒት መግዛቱን አወቁ። አብዱ ተመልሶ ወደተከራየው ቤት ገባ። የማርክስ ወኪሎችም ለክትትል የሚሆናቸውን ውስብስብ መረብ ዘርግተው ጀሮ ግንዱ ሥር መዋላቸውን ቀጠሉ።

ማርክስ ፀሐ፪ ከቢሮው ሆኖ የሚመራው ይህ አጥፊን ከእጁ እንዳይወጣ ጥብቅ ክትትል እያደረገ ነው። እንዲያም ሆኖ እነ አብዱ እንዲያዙ መወትወቱን አላቆመም። ለቅርብ አለቃው በቁጥጥር ሥር እንዲውሉ ያቀረበው ምክረ ሐሳብ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ጋር ደርሷል። እስካሁን ግን ይህንን ምክር ለመተግበር የሚያስችል ውሳኔ አልመጣለትም። ኤርሚያስ ዓለማየሁን «እነዚህ ሰዎች ይታሰሩ» ሲል ደጋግሞ ተማፅነ። ኤርሚያስም አለቃውን አማኑኤል ኪሮስን ጠየቀው። «እነዚህን ሰዎች በቁጥጥር ሥር እናውል» አለ። አማኑኤል የቅርብ አለቃው ደመላሽ ገብረሚካኤል ነው። ከማርክስ ተነሥቶ እርሱ ጋር የደረሰውን መረጃ ደጋግሞ ተናግሯል። ደመላሽም ወደ ጠቅላይ ሚኒስትር ቢሮ በመመለስ እግሩ ቀጥኗል።

በመሥሪያ ቤቱ ባሕልና ደንብ መሠረት አንድ ታርጌት የሚታሰረው በበላይ ኃላፊ ፈቃድ ብቻ ነው። የበላይ ኃላፊው የቀረበለትን ጉዳይ መርምሮና ተንትኖ አደጋውንም አመዛዝኖ ታርጌቱ እንዲገደል፣ እንዲመታ አለያም እንዲታሰር ይወስናል። ይህ አብዛኛውን ጊዜ በመሥሪያ ቤቱ ዋና ዳይሬክተር የሚፈፀም ቢሆንም ዋናው አጽዳቂ ግን ጠቅላይ ሚኒስትሩ ነው። እነ ማርክስ ደጋግመው ይህንን መረጃ ወደላይ መለካቸውም በዚሁ አሠራር መሠረት ነው።

ማርክስ ለኤርምያስ፣ ኤርምያስ ለአማኑኤል፣ አማኑኤል ለደመላሽ ያስተላለፉትም በላይኛው አካል ትዕዛዝ የሚፈፀም በመሆኑ ምክንያት አንዳች ውጤት እየጠበቁ ነው። እንዲያም ሆኖ ደመላሽ ሊወስን አልቻለም።(እዚህ ላይ አደምን እረስተን ይህንን ትረካ እንቀጥል። አደምን እንኳን እኛ ራሱ የሾመውም ሰውዬ ረስቶታል። እናም በአደም በታ ደመላሽን እያሰብን እንቀጥል)። በርግጥ ኤርምያስ አለማየሁም አማኑኤልን እያለፈ ከደመላሽ ጋር መደለት አብዝቷል። በመካከላቸውም መተማመን የጠፋ ይመስላል። የወቅቱ ፖለቲካ የፈጠረው ብልሽት በመሥሪያ ቤቱ ውስጥ መታየት ከጀመረ ሳምንታት አልፈዋል።

በፀረ ተጋሩ ተግባር ላይ የተመሰረተው የኦሮሚካ ጥምረት የደገንነት መሥሪያ ቤቱንም እያመሰው ነው። እናም ደመላሽ እና ኤርምያስ በኦሮሚካ ስሌት አብረው ናቸው። አማኑኤልና ማርክስ ደግሞ የጌታቸው አሰሩ ታማኞች ናቸው በሚል ተጠምደዋል። እንዲያም ሆኖ ሥራቸውን ለመሥራት እየታተሩ ናቸው። እናም እነ አብዱን ከዚህ በላይ ጊዜ መስጠት ያልታሰበ አደጋ ስለሚያደርስ እንዲያዙ በመጠየቅ ላይ ናቸው።

ዕለተ አርብ፣ ሰኔ 15 ምሳ ሰዓት ገደማ በተቋሙ የውስጥ ደገንነት ዋና መምሪያ ኃላፊ አቶ አማኑኤል ኪሮስ በድጋሚ ወደ ደመላሽ ቢሮ አመራ።

«አለቃ...! እነዚህን ሰዎች ከዚህ በላይ መከታተል ያልተገመተ ውጤት ሊያመጣ ስለሚችል በቁጥጥር ሥር ይዋሉ የሚለው ጉዳይ አንገብጋቢ ሆኗል፤ ስለዚህ እንዲያዙ ትዕዛዝ ይሰጡን» ሲል ጠየቀ።

ደመላሽ መለሰ።

«አይታሰሩም፤ ያላችሁም መረጃ የተሳሳተ ነው!»

«መረጃችን የተሳሳተ አይደለም፤ የተረጋገጠ ነው!»

«ግዴላም፤ ይህ እናንተ ትግሬዎች ያሰባችሁት ነው። ኦሮሞ በኦሮሞ ላይ ሊተኩስ አይችልም፤ ኦሮሞ መሪው ላይ በምብ አያፈነዳም» ደመላሽ ተናገረ። አማኑኤል የሚሰማውን ማመን አቃተው። በዚህ

መሥሪያ ቤት ውስጥ እንዲህ ያለ ንግግር ሰምቶ አያውቅም። እከሌ ብሔሩ እንዲህ ስለሆነ እንትና ዘሩ ከዚያ ስለሆነ የሚል አስተያየት የሥጋት መተንተኛና የአደጋ ማጥኛ ሲሆን ሰምቶ አያውቅም።

አማኑኤል «ጉዳዩን በትልቁ የያዝነው የሀገር ጉዳይ ነው ብለን እንጂ በዘር ስሌት አይደለም...» ብሎ ሊቀጥል ሲል ደመላሽ አቋረጠው።

«አሁን የምልህን ስማኝ። የጀመራችሁትን ክትትል አቁሙ። ከአሁኗ ደቂቃ ጀምሮ እነዚህ ሰዎች ላይ የያዛችሁትን ስውር ክትትል አቁሙና መርከቶ አካባቢ ሌላ አንገብጋቢ ጉዳይ ስላለ እርሱ ላይ አተኩሩ» ሲል በአጽንኦት ተናገረ።

አማኑኤል ግራ ገባው። መሬት ላይ ያለው እውነት ደመላሽ ከሚለው ጋር ፍፁም የሚቃረን መሆኑ አሳሰበው። ይህ ክትትል ከቆመ የነ አብዱ እቅድ እንደሚሳካ ያውቃል። እናም አለቃው የሚለውን ተቀብሎ ክትትሉን ማስቆም ማለት ያንን ሰማይ ምድሩ እየዘመረለት ያለውን ጠቅላይሚኒስትር ማስገደል መሆኑን ስለአሰበ ሊከራከረውም ሞክረ። ሆኖም አውቆ የተኛን መቀስቀስ ሆነበት።

ቢሮውን ለቆ ወጣ።

አማኑኤል ያልገባውና ያልደረሰበት ነገር እንዳለ እያሰበ ወደ ራሱ ቢሮ አዘገመ። ብዙ ጉዳዮችን እያብሰለሰለ ቆየ። ኤርምያስን ጠርቶም ይህ ክትትል ይቁም ስለተባለ እንዲቋረጥ አዘዘው። እንዲያም ሆኖ ኤርምያስ ከደመላሽ ጋር በነበረው ኢ-ተዋረዳዊ ግን ደግሞ ኦሮማራዊ ግንኙነት ነገሩን አስቀድሞ ሰምቷል። እናም ሲነገረው አልተገረመም።

ማርክስ ፀሐዬ ይህንን ብሔራዊ ጉዳይ ለቀናት ሲከታተል ከርሞ የመጨረሻው ምዕራፍ ላይ ደርሷል። እነ አብዱ አንዳች ነገር ሳይፈጽሙ በቁጥጥር ሥር እንዲውሉ ያቀረበው ተደጋጋሚ ተማጽኖ ተቀባይነት የሚያገኝበትን ቅጽበት እየተጠባበቀ ነው። በጳውሎስ አካባቢ ያሠማራቸው ወኪሎችም ጉዳዩን ከዓይን ጭራ በቀደመ ፍጥነት እየተከታተሉ ነው።

ሆኖም በድንገት የመጣለት ትዕዛዝ ልብ ቀጥ የሚያደርግ ነበር። «ክትትሉን አቁም» የሚለውን ትዕዛዝ ማመን አልቻለም። ይህንን የመሠለ አገራዊ ጉዳይ፣ እንዲህ ያለውን አደጋ «መከታተል አቁሙ» ሲባል ለአንድ የደጎንነት ባለሙያ ጆሮን ጭው የሚያደርግ ጉዳይ ነው። «እርሱን ትተህ መርከቶ አካባቢ ያለውን ጉዳይ ተከታተል ተብለሃል። እርሱን አድርግ» አለው ኤርምያስ ዓላማየሁ።

ማርክስም ሆነ አማኑኤል ክትትሉን እንዲያቆሙ ሲነገራቸው አለመበሳጩት አልቻሉም። «ኦሮሞ በኦሮሞ ላይ ሊተኩስ አይችልም፤ ሰዎችም አይያዙም፤ ክትትል ሊደረግባቸውም አይገባም» ተባሉ።

ማርክስ የተቀበለውን ትዕዛዝ እነ አብዱን ለሚከታተሉ ወኪሎች አስተላለፈ። እነ አብዱ በነፃነት ይንቀሳቀሱ ዘንድ በጠቅላይ ሚኒስትሩና በደመላሽ ገብረሚካኤል የተወሰነው ውሳኔ ገቢራዊ ሆኗል። አማኑኤል በብስጭትና ትካዜ እጁን አጣጥፎ ተቀመጠ። አማኑኤልን ያሳበደው የክትትሉ መቆም ብቻ አይደለም። «ይህ እናንተ ትግሬዎች ያሰባችሁት ነው። ኦሮሞ በኦሮሞ ላይ ሊተኩስ አይችልም፤ ኦሮሞ መሪው ላይ በምብ አያፈነዳም» የሚለው የደመላሽ ንግግር ጆሮው ላይ እየተመላለሰ አበገነው።

እነ አብዱ ለፍርሃት የዳረጋቸው ነገር ተገፏል። በአቅራቢያቸው ይከታተላቸው የነበረው የነ ማርክስ ፀሐዬ ኃይል ክትትሉን እንዳቆመ ተነግሯቸዋል። የእነርሱ ሥጋት የነበረው የማርክስ ሰዎች እንዳይገድሏቸው

እንጂ እንዳያስረዳቸው አልነበረም። ቢታሰሩ ያዘዛቸው አካል እንደሚያስፈታቸው ያውቃሉ። ቢገደሉ ግን ሌላ ሕይወት የለም። እናም ዕለተ አርብ ከሰዓት ጀምሮ ይህ ክትትል እንደቆመና አጠገባቸው ሲያንዣብቡ የነበሩ ሰዎችም ገለል እንዲሉ መደረጋቸውን ሰሙ።

ዐቢይ አሕመድና ደመላሽ ገብረሚካኤል እነ አማኑኤልና ማርክስ እነ አብዲን መከታተል እንዲያቆሙ ቢያደርጉም በጉዳዩ ላይ ጥብቅ ክትትል ሲያደርግ የነበረውን የቴክኒክ መምሪያውን ግን ረስተውታል። እናም ያለ ሥጋት ወደነ አብዲ መረጃ እንዲደርስ እያደረጉ ነው። ክትትሉ እንደቆመላቸው በስልክ የሚነግራቸውን ሰው የቴክኒክ ክፍሉ ጠልፎ እያዳመጡ ነው። እናም ይህ ጉዳይ ከላይኛው አካል የመጣ እንደሆነ ተረድቷል።

አርብ መሸ፤ ቅዳሜም ነጋ።

ታሪክ የማይሰለቸው መስቀል አደባባይ፣ የነገሠ ሁሉ የሚፎልልበት የአብዮት አደባባይ፣ የአዲስ አበባ ሕዝብ ለገዥዎቹ የሚያጩበጩብበት ይህ አደባባይ፣ ሌላ ታሪካዊ ሁኔታ ሊያስተናግድ ዝግጅት ላይ ነው። በሃያ አንደኛው የኢትዮጵያ ክፍለዘመን ለመጀመሪያ ጊዜ ምናልባትም ብዙ ሕዝብ የተገኘበት ታሪካዊ ሁኔታ ሊካሄድ ምንም አልቀረው። አዲስ አበባ ወደ መስቀል አደባባይ እየተመመ ነው። ከዋና ከተማዋ ዙሪያ የመጡ፣ ከጎንደርና ባሕርዳር ድረስ የተጓዙ የጠቅላይ ሚኒስትሩ ንግግር አድናቂዎች ወደዚህ ታሪካዊ አደባባይ እየዘመቱ ነው። (የጠቅላይ ሚኒስትሩ ንግግር አድናቂዎች የሚሉውን ስያሜ የተጠቀምሁት በወቅቱ ሰውዬው ከመናገር ውጪ ሊያስደንቀው የሚችል አንድም የሠራው ሥራ ስላልነበረ ነው)።

ልሙጡን ባንዲራ፣ የሕገመንግሥቱን ባንዲራ፣ የአነግን ባንዲራ፣ የዋጭፈናን ባንዲራ ወዘተ አንጠልጥሎ ወደዚህ አደባባይ የሚጓዘው ሕዝብ የተለያዩ ፖለቲካዊ ውግንና ያለው ቢሆንም በቴሌቪዥን ሲያዳምጣቸው የነበሩትን የኢሕአዴጋን ሊቀመንበር (ያኔ ኢሕአዴግ አልፈረሰም) ከመድረክ ለማየት ወደበታው ከመሄድ አላገደውም። ሕዝቡን ለማስተናገድ ስድስቱም የመስቀል አደባባይ በሮች በቂ አልሆኑም።

በዚሁ ማለዳ ላይ ማርክስ ፀሐዬ አንድ ትዕዛዝ መጣለት። «ትናንት ያቆማችሁትን ክትትል እንደገና ቀጥሉ» የሚል ነበር ትዕዛዙ። ግራ አጋቢ ትዕዛዝ ነበር። በርግጥ በአንድ ልቡ ጉዳዩን በቅንነት አልፎት ነበር። አንዳንድ ጊዜ እንዲህ ያሉ ክትትሎች እንዲቆሙ በበላይ አካላት ትዕዛዝ ይወርዳል። ይህንንም እንደዚያ አድርጎ አስቦት ነበር። አሁን ግን ግራ አጋባው።

ማርክስ ሰዎቹን በድጋሚ አሰማራ። ጳውሎስ አካባቢ ወደሚገኘውና ወደተከራዩበት ቤት ሄዱ። እነ አብዲ ግን የሉም። «ወጥተዋል» ተባሉ። የደጎንነት ሰዎቹ በግቢው ውስጥ ያሉትን ሰዎች በጥያቄ አጣደፉ። «መቼ ወጡ? ስንት ሰዓት ወጡ? ምን ለብሰው ነበር? በየት በኩል አለፉ...?» ጥያቄ ቢያግተላትሉም የረባ ምላሽ አላገኙም።

የነ አብዲ አለመገኘት ግራ ያጋባው ማርክስ አንድ ሐሳብ ብልጭ አለለት። «ይህንን ክትትል እንዲቆም ያደረጉት አንዳች አደጋ ቢደርስ እኛን ተጠያቂ ለማድረግ ሊሆን ይችላል። ያ ካልሆነ ትናንት አቁሙ ያሉትንና ክትትላችንን ያቋረጥነውን ጉዳይ ዛሬ እንድንቀጥለው የምንታዘዝበት ምንም ምክንያት አይኖርም» ሲል አሰበ። በጳውሎስ አካባቢ ያሰማራቸው ሰዎች እነ አብዲን አላገኘናቸውም ማለታቸው አስጨናቂ ሆነበት።

ሰዓቱ እየረፈደ ነው። ማርክስ ግራ ገባው። አብዱን በመልክ ያውቀዋል። ገና አዲስ አበባ መጥቶ ቤት ሲከራይ ጀምሮ አይቶታል። በሚገባ ይለዩዋል።

የጊዜው መፍጠንና የነ አብዱ መሰወር እራሱን አዘረው። በዚህ መሀል አንድ ነገር ትዝ አለው። የቴክኒክ ክፍል ዋና መምሪያ ነገሩን እየተከታተለ እንደነበር አስታወሰ። ወደዚያም ፈጠነ። የመምሪያው ኃላፊ እጁ ላይ ያለውን መረጃ ዘረገፈለት። በምብ አፈንጂው ከነትጥቁ ወደ መስቀል አደባባይ እያመራ ነው። የቸርቸልን ቁልቁለት እየወረደ ፖስታ ቤት ጋር ሊደርስ ምንም አልቀረው። ማርክስ ለወሲሎቹ ይህንን ነገራቸው። የሕዝቡ ብዛት ሊያራምዳቸው አልቻለም። የሁኔታው አንገብጋቢነት የገባው ማርክስም እነ አብዱ አሉበት የተባለውን አካባቢ መንገድ ተዘግቶ እንዲያዙ አለቆቹን ጠየቀ። ሆኖም ፈቃደኛ የሚሆን አመራር አልተገኘም ነበር።

በዚህ ወቅት ማርክስ አንዳች እርምጃ መውሰድ እንዳለበት አመነ። ካዛንቸስ ከሚገኘው ቢሮው ሞተር ሳይክል አስነስቶ ወደ መስቀል አደባባይ መብረር ጀመረ። እንዲያም ሆኖ በየመንገዱ ላይ የቆሙት የፌደራልና የአዲስ አበባ ፖሊሶች ሊያሳልፉት አልፈቀዱም። ጉዳዩን ለአለቆቹ ማሳወቅ አልፈለገም። እርሱ በሚያልፍበት መንገድ ላይ የቆሙትን ፖሊሶች የሚያስተባብረውን ጋንታ መሪ ጠጋ ብሎ የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ አባል መሆኑን ገልፆ እንዲያሳልፈው ጠየቀ። «ምንም ዓይነት ተሽከርካሪ ማንም ይዞ ቢመጣ እንዳታሳልፉ ተብለናል» ከሚል ምላሽ ውጪ ያገኘው ትብብር የለም።

ከዚህ በኋላ በእግሩ በፍጥነት ወደ ቦታው መጓዝ ጀመረ። እነ አብዱ ያሉበትንና የደረሱበትን ቦታ ከቴክኒክ ክፍል ጋር በሚያደርገው ያልተቋረጠ ግንኙነት አውቋል። ጠቅላይ ሚኒስትሩም ወደ ቦታው ደርሷል። ሕዝቡ ከአደባባዩ ተርፎ በየአቅጣጫው ፈሷል። ማርክስ ጥድፊያው የሕልም ሩጫ የሆነበት ይመስል ውጤት አልባ ሆኗል። በዚህ መሀል ጠቅላይ ሚኒስትሩ በመድረኩ ላይ መናገር መጀመሩን አወቀ።

ንግግሩ በፖሊሲ ዕቅዶች፣ በሠላምና ደጎንነት ውጥኖች፣ በሀገሪቱ በጎ ተስፋዎች ላይ ያተኮረ አልነበረም። ከዚያ በፊት በሲዳማና ወላይታ ግጭት ዕለት በቴሌቪዥን ንግግር ብቅ ብሎ «የቀን ጅቦች እያባሉን ነው» ብሎ መላ የትግራይ ተወላጅ እንዲሳደዱ ጥሪ እንዳቀረበው ሁሉ በዚህኛው ንግግሩም መሰል የጥላቻ ንግግሮቹን አንፀባረቀ። «አረሙን ለመንቀል በምናደርገው ጥረት ውስጥ ጫካው እንዳይጎዳ እንጠንቀቅ፤ አይጡን ለመግደል ስንጣደፍ ዳዋውን መጠበቅ አለብን» አለ። አረምና አይጥ ተብሎ የተፈረጀው ግን የትግራይ ተወላጅ መሆኑን ልብ ያሉ ጥቂቶች ነበሩ። ንግግሩ «የቀን ጅቦች» ከሚለው የቀጠለ መሆኑንም የዐቢይን ባሕርይ ለሚያውቁና ዘግይተው ለተረዱም ግልጽ ነበር። የዚያች መሠሪ ንግግሩ ዓላማ አስቀድሞ የቀን ጅብ ብሎ በሰየማቸው የትግራይ ተወላጆች ላይ ለማላከክ ያለመ እንደነበር ነገሩን ገጣጥሞ ለሚያነብ ሁሉ ግልጽ ነበር። ዐቢይ አሕመድ የኔልሰን ማንዴላ ፎቶ ያለበትን አረንጓዴ ቲሽርት ለብሶ፣ የሜክሲኮ እርሶ አደር የሚያደርገውን ባርጌጣ አጥልቆ፣ በመስታወት በተሸፈነች አትሮኖስ ላይ ቆሞ ያነበበውን ንግግር ጨርሶ ተቀመጠ።

ማርክስ ግን እንዲህ ያለውን ነገር ለመመልከት ከሚያስችለው ቦታ ላይ አልደረሰም። በቴክኒክ ዋና መምሪያ ባልደረሰቹ እየታገዘ ወደነ አብዱ ለመድረስ በሕዝብ መሀል እየተሹለከለከ ነው። እንዲያም ሆኖ አልተሳካለትም። የዐቢይ ንግግር እንዳበቃ በንቡ ፈነዳ። ማርክስ ፍንዳታውን ለመስማት በሚያስችለው ርቀት ላይ ደርሶ ነበር።

«ሰውዬው ተረፈ...?» ሲል ባልደረቦቹን በስልክ ጠየቀ።

«አዎ፤ ከመድረክ ወርዶ እየሄደ ነው» አሉት።

እነ አብዱ ያዙትን የፈንጂ ብዛት ሳይቀር የሚያውቀው ማርክስ ሰው ሁሉ እየሸሸ ወደሚለቀው አደባባይ ሮጡ። በርግጥም እነ አብዱ የነበራቸው በምብ፣ የፈነዳው ብቻ እንደነበር ማርክስ ያውቃል። እናም ሌላ ፍንዳታ ፈርቶ ከሚሸሸው ሕዝብ በተቃራኒ በንቡ ወደፈነዳበትና የቴክኒክ ዋና መምሪያ ባልደረቦቹ ወደሚመሩት አቅጣጫ ተጣደፈ። የሕዝቡ ብዛት ግን እንዳሰበው ሊያስኬደው አልቻለም። በመጨረሻም የሕዝብ ማዕበል እየቀዘፈ በታው ሲደርስ የቆሰሉ ሰዎች እየተነሱ ወደ ሆስፒታል በመወሰድ ላይ ሲሆኑ የወዳደቁ ሰዎችም እየተደገፉ በመነሳት ላይ ናቸው።

ማርክስ ከቴክኒክ ክፍል ባልደረቦቹ ጋር የሚያደርገው ግንኙነት አልተቋረጠም። የነ አብዱን ስልክ የጠለፈው ባለሙያ የት እንደደረሱ እየነገረው ነው። ፍለጋው ቀጥሏል። አብዱ የያዘው ስልክ በዚሁ አቅራቢያ እንዳለ ያመለክታል።

በዚያች ረፋድ በመስቀል አደባባይ ሰልፍ ላይ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ወደ ቦታው ይዟቸው ከሄዱት ሰዎች አማራና ኦሮሞዎች በብዛት የሉበትም። እንደ አርከበ ዑቁባይ ያሉ የትግራይ ተወላጆችን (በነገራችን ላይ በወቅቱ ሁሉም የዐቢይ ጠባቂዎች የትግራይ ተወላጆች ነበሩ)፣ እንደ ሙፍሪያት ካሚል ያሉ ስልጤዎችን፣ እንደ አሕመድ ሽዴ ያሉ ሱማሌዎችን ይዞ ነበር አደባባይ ላይ የተሰየመው። ዐቢይ ንግግሩን እንደጨረሰ ከአትሮፍሱ ውጥቶ ወደ መድረኩ ጠርዝ ኮፍያውን እያወዘዘ ሲጠጋ አጃቢዎቹ ከብባው ወደ መቀመጫው እንዲሄድ አደረጉት። ብዙም ሳይቆይ በምቡ ፈነዳ። ሙፍሪያት ካሚል በድንጋጤ ክው ስትል ይታወቅ ነበር፤ አሕመድ ሽዴም እጢው ዱብ ብሏል። ደመቀ መኮንን አመዱ ቡን አለ። ዐቢይ ግን አንዳች መረበሽና መደናገጥ ሳይታይበት በአጃቢዎቹ ተከብቦ ከመድረኩ ወረደ። «ዐቢይ ለምን አልደነገጠም» የሚል ጥያቄ ቢነሳ «በራሱ ድግስ ሰርፕራይዝ የሚሆን ሰው የለም» የሚል ምላሽ ይሰጠዋል።

ማርክስ ከሌሎች ባልደረቦቹ ጋር ሆኖ እነ አብዱን እየፈለገ በነበረበት ሰዓት ጠቅላይ ሚኒስትሩ በተረጋጋ ስሜት በኢቴቪ መግለጫ መስጠት ጀመረ።

«በተጠና፣ በታቀደ መልኩ ሙያን ታግዘው ይህንን ደማቅ ሥነ ሥርዓት ለማደፍረስ፣ ለማበላሸት፣ የሰው ሕይወት ለመቅጠፍ፣ ደም ለማፍሰስ፣ ከፍተኛ ጥረት አድርገዋል። ሕይወታቸው ያለፈና የቆሰሉ ሰዎች አሉ። ሕይወታቸውን ላጡ ወንድምና እህቶቹ ለቆሰሉ ወገኖቹ ቤተሰብ ሁሉ መጽናናትን እመኛለሁ» አለ። ይህ ንግግሩ የተሰማው በምቡ ከፈነዳ ከ55 ደቂቃ በኋላ ነበር። 3:45 በምቡ ፈነዳ። ዐቢይ 4:40 ላይ ብቅ ብሎ ይህንን ንግግር ተናገረ። እርሱ ሰው መሞቱን ቢናገርም በወቅቱ አንድም ሰው አለመሞቱን የወቅቱ የጤና ሚኒስትር አሚር አማን ተናግሮ ነበር። ማን እንዳፈነዳውም ገና በይፋ አልታወቀም ነበር። ደግሞም በ55 ደቂቃ ውስጥ ማን እንዳፈነዳው፣ ምን ዓይነት ፖለቲካዊ ተልዕኮ እንዳለውም ሊያውቅ የሚችል ፖሊሳዊ አቅም በሀገሪቱ እንደሌለ ይታወቃል።

«ይህንን ያደረጉት ሰዎች ሙያቸውን ተጠቅመው፣ ለውጡን ለመቀልበስ ነው» የሚለው ንግግር ግን «ሊገድለኝ የነበረው በትግራይ ተወላጆች የተሞላው የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ነው» የሚል መልዕክት ለማስተላለፍ እንደሆነ ግልጽ ነበር። በአሁኑ ዘመን እጅግ ኋላ ቀር በሆነው በኤፍ.ዋን. በምብ የደጎንነት

መሥሪያ ቤት ባልደረባ እንዴት ሊገድል ይሞክራል...? ደግሞስ ንግግሩን ከጨረሰ በኋላ ሕዝብ መሀል ተጥሎ እንዲፈነዳ የተደረገ በምብ በምን ስሌት ለጠቅላይሚኒስትሩ የተወረወረ ነው ማለት ይቻላል...? ከእርሱ 40 ሜትር ርቀት ላይ ደርሶ እንዴት ዋናውን ዒላማ ሳይመታ ቀረ? በምን ፍጥነትስ መረጃው ደርሶት ነው ሰው ሞተ፤ አፈንጂዎቹም እነ እንትና ናቸው ብሎ የሚነግረን...? የሚሉትን ጥያቄዎች ለመጠየቅ ግን በዚያን ሰሞን የነበረው የጥላቻ ፖለቲካ ትንፋሽ አልነበረውም።

ማርክስ ፀሐዬ ግን ፍለጋውን ቀጥሏል። ከቴክኒክ ክፍል ዋና መምሪያ ሰዎች ጋር በሚያደርገው ግንኙነት አብዱ ቆስሎ ዘውዲቱ ሆስፒታል ውስጥ እየታከመ እንደሆነ አወቀ። ማርክስና ባልደረቦቹ ወደዚያው አመሩ። በርግጥም አብዱ መጠነኛ ጉዳት ደርሶበት እየታከመ ነው። በሰልፉ ላይ የተጎዱ ሰዎች ወደሚታከሙበት ቦታ ሲሄዱ አብዱና ማርክስ ዓይን ለዓይን ተያዩ። አብዱ ማርክስን አውቆታል። እናም ወሰነ። አብዱ እንደ ዶሮ በመስኮት ዘሎ ወጣ። ማርክስም እርሱ በወጣበት መስኮት ዘሎ ወጣና ማጅራቱን አንቆ ያዘው።

በቦታው የነበሩ አሮምኛ ተናጋሪ ወጣቶች ማርክስን ከበቡት። ከደኅንነት ሠራተኛ በማይጠበቅ መልኩ መታወቂያውን እያሳየ የሚደርስበትን ጥቃት ለመከላከል ሞከረ። «በምቡን ያፈነዳው እርሱ ነው። እኔ ደኅንነት ነኝ። እርሱ ነው በምቡን ያፈነዳው» ሲል ጮኹ። በዚህ ጊዜ በአካባቢው የነበረው ሰው የማርክስ አጋር ሆነ። ማርክስም አለቆቹ እንዲያዝ ሲማፀናቸው ከርሞ እምቢ ስላሉት ከዚህ በኋላ በራሱ ወስኖ አብዱን ከያዘ በኋላ የሚደርስበትን የዲሲፒሊን ቅጣት ለመቀበል ቆረጠ። እናም አብዱን በቁጥጥር ሥር አውሎ ለፖሊስ ሰጠው።

አብዱ ማርክስን ያወቀው ይህንን በምብ እንዲያፈነዳ ትዕዛዝ ሲሰጠው ክትትል የሚያደርግበት እርሱ መሆኑን ስለተነገረውና ስላሳዩት ነው። ይህንን ሤራ የጎነነው ጠቅላይ ሚኒስትሩም አንድም ጉዳት ሳይደርስበት ሁለት ሰዎችን የሕይወት ሌሎችን ደግሞ የአካል መስዋዕትነት አስከፍሎ ቀጠለ። ከዚያ አልፎም «እኔ ብሞት ብዙ ዐቢዮች አሉ፤ የእኔ መሞት ለውጥን አያስቆምም፤ ዛሬ እኔ እዚህ እንድቆም ባሳለፍነው ሰኔ ሁለት ሰዎች ሕይወታቸውን ገብረውልኛል» ሲል ኢሳያስ አፈወርቂን በሚሊኒየም አዳራሽ አስቀምጦ ተናገረ።

ዐቢይ አሕመድ የራሱን ሀገር ተቋማትና ሰዎች የማይታመኑ ናቸው የሚል መልዕክት ለማስተላለፍ በማሰብ ይህንን ጉዳይ እንዲያጣራለት የአሜሪካን የወንጀል ምርመራ ቢሮ ኤፍቢኦይን የጠራው በዚያኑ ዕለት ማታ ነበር። በርግጥም በወቅቱ አሜሪካኖች እንደ እንቁላል የሚጠብቁት ልጃቸው ነበርና ዐቢይ ላይ ክፉ ያሰበውን ሰው ለመለየት ሥራ የጀመሩት ሰኔ 18 -2010 ዓ.ም ከበምቡ ፍንዳታ በኋላ 48 ሰዓት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ ነበር።

ዐቢይ ይህንን ያደረገበት ምክንያት ሁለት ነው ይላሉ በወቅቱ የነበሩ ሰዎች። አንደኛው ቀደም ሲል እንደተባለው የሀገሪቱ ተቋማትና ሰዎች የሚታመኑ አይደሉም ብሎ ለሕዝቡ መልዕክት ለማስተላለፍ በኋላ ለፈፀመው ተቋሙን የማፍረስ እርምጃ፣እንቅፋት እንዳይገጥመው ማድረግ ነው። ሁለተኛው በወቅቱ ከአሜሪካ ጋር በነበረው ጠንካራ ወዳጅነት (ወደ መንበሩ በመጣ ሰሞን በሶማሊያ አምባሳደር የነበረው ዶናልድ ያማሞቶ አዲስ አበባና አስመራ ሲመለስ ነበር) ምክንያት ነው የሚል ነው።

በርግጥም የሆነው እንደዚህ ነው። ጌቱ ግርማ በሚባል ሰው መዝገብ የተከሰሱ አምስት ሰዎች (በኋላ የተፈረደባቸው) የሰጡትን የጣት አሻራና በባታው ወድቆ የነበረውን የበምብ ስብርባሪ አሻራ የመረመረው ኤፍቢአይ በሁለቱ አሻራዎች መካከል ምንም ግንኙነት የላቸውም ብሏል። በሌላ አገላለጽ ከእነዚህ ሰዎች አንዱም ቦንቡን አልወረወረውም፤ ይዘትም አልነበረም ማለት ነው። በእንግሊዝኛ እንዲህ ይነበባል። No association were made between the fabric collected from the scene and fabric/thread from any other Ethiopian case examined in the TEDAC scientific analysis unit (ኤፍቢአይ ለፌደራል ፖሊስ የላከውን ሰነድ ከአባሪ ሁለት ላይ ይመልከቱ)።

ማርክስ ፀሐዬ ጋማውን ይዞ ለፖሊስ አንጠልጥሎ የሰጠው አብዲ ግን ከዚያን ጊዜ ወዲህ የት እንዳለም አይታወቅም። ማርክስ ደግሞ በቁጥጥር ሥር ውሎ ከስ ተመሠረተበት። ፌደራል ፖሊስ በፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ባቀረበው ጊዜ በመዝገብ ቁጥር 225868 ሰኔ 16-2010 ዓ.ም «በምብ እንደሚፈነዳ እያወቀ፣ ክትትሉን በማስቆም ፍንዳታው እንዲደርስ አድርጓል» በሚል ወነጀለው።

የፖሊስ የምርመራ መዝገብ ቃል በቃል እንዲህ ይነበባል።

«[ማርክስ ፀሐዬ] ሰኔ 16 2010 ዓ.ም ለክቡር ጠቅላይሚኒስትር የድጋፍና የምስጋናሠላማዊ ሰልፍ በተደረገበት ወቅት ክቡር ጠቅላይ ሚኒስትሩን ለመግደልና ሰልፉን ለማደናቀፍ የሚጎዳቀሱ አካላት መኖራቸውን ከወር በፊት መረጃው ደርሶአቸው ይህንን ጉዳይ እንዲከታተሉ የክትትል ቡድን ከመደቡ በኋላ፣ ቡድኑ ድርጊቱን ለመፈፀም የተዘጋጁ ግለሰቦችን ከለየና ከደረሰባቸው በኋላ የተሰጣቸውን ኃላፊነት ወደጎን በመተው ሆን ብለው ጥቃቱ እንዲፈፀም በማሰብ ሰኔ 15/2010 የክትትል ሥራው እንዲቋረጥ ከሌሎች ባልደረቦቻቸው ጋር በመመሳጠር ትዕዛዝ በመስጠት በዕለቱ የበምብ ፍንዳታው እንዲደርስ በማድረግ የዜጎች ሕይወት እንዲያልፍና አካል እንዲጎድል በማድረግ ተጠርጥረዋል» (የፌደራል ፖሊስ የምርመራ ለፍርድ ቤት ያቀረበውን ክስ ለማየት አባሪ ሦስትን ይመለከታል)

ማርክስ ፀሐዬ በዚህ ጉዳይ ላይ ዝርዝሩን አስረድቶ ተከራከረ። ክትትሉን ያስቆመው እርሱ እንዳልነበር፣ጥቃቱ እንዳይደርስ ምን ያህል እንደላፋ ወዘተ አስረዳ። ፖሊስ ግን ምስክር አለኝ ብሎ ኤርምያስ ዓለማየሁን አመጣ። ኤርምያስም የሚያውቀውንና የተፈፀመውን ሳይሆን ፖሊስ የወነጀለውንና፣የኦሮሚው አመራር የሚፈልገውን ሁሉ ተናገረ። ለዚህ ውለታውም ከስምንቱ የመሥሪያ ቤቱ መምሪያዎች የአንዱ ኃላፊ ሆነ። ማርክስ ግን የሆነውን ነገር በሙሉ ዘርዝሮ ካስረዳና በሰው ምስክርም ከተከራከረ በኋላ ከሳሾቹ እንደተረቱ ሲያውቅ በጉዳዩ ላይ ከተከሰሱት ሰዎች ዝርዝር ወጣና በሌላ መዝገብ፣ ሌላ ምክንያት ተፈልጎ ክስ ተመሠረተበት።

በእርሱ ፋንታ በጉዳዩ ላይ ቢያንስ በመከታተል እንኳን ምንም የሌለበት የፀረ ሽብር ጉዳዮች ዋና መምሪያ ኃላፊው ተስፋዬ ኡርጊ ደግሞ ከቀድሞ አለቃው ጌታቸው አሰፋ ጋር ሆኖ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ላይ የግድያ ወንጀል በመሞከር ተወነጀለ። ተስፋዬ ኡርጊ የደመላሽ ገብረሚካኤል አንደኛ ሚዜ ቢሆንም በአለቃው ዘብጥያ ከመውረድ አልዳነም።

በአንድ ወቅት የፍትሕ ሚኒስትር የነበረውና በኋላ በጅቡቲ አምባሳደር ተደርጎ የተሸኘው ብርሃኑ ፀጋዬ በአንድ መግለጫ ላይ «ሪፖርተር ጋዜጣ ያልተባለ ነገር ዘግቧል፤ እኛ የሰኔ 16ቱን የግድያ ሙከራ ያቀነባበረው አነግ ነው አላልንም። ይህንን ያደረገው የደጎንነት ኃላፊ የነበረው ሰው ነው። የደጎንነት ኃላፊው ማን እንደሆነ ይታወቃል»¹⁵ አለ።

በመጨረሻ ግን እነዚህ ሁሉ ሰዎች በሚዲያ ሲወነጀሉ ቢከርሙም በፍርድ ቤት ጥፋተኛ ሳይባሉ፤ መንግሥትም ማስረጃ ሳያቀርብባቸው ሌሎች አራት ሰዎች ተወንጀለው ተፈረደባቸው። ጌቱ ግርማ፣ ብርሃኑ ጁፋር፣ ጥላሁን ጌታቸው፣ ባሕሩ ቶላ፣ ደሳለኝ ተስፋዬ፣ «ከ40 ሜትር ርቀት ላይ በምብ በመወርወር ሁለት ሰው ገድለው 150 ሰው አቆሰሉ» የሚል ነበር ከሳቸው። ከአምስት ዓመት እስከ ዕድሜ ልክ ተፈረደባቸው። ከነዚህ ውስጥ ጌቱ ግርማ በኢሕአዴግ ዘመንም ታስሮ ስለነበር ያሰረው ሥርዓት ስለወደቀለት ደስታውን ለመግለጽ፣ ጥላሁን ጌታቸው ደግሞ አባቱ ታስረው ዐቢይ ከመጣ በኋላ ስለተፈቱ አባቱን የፈታልኝ ጠቅላይሚኒስትር ነው በሚል ድጋፉን ለማሳየት ነበር እዚያ አደባባይ ላይ የተገኙት። የሌሎቹን ሰባቱን ታሪክ ማወቅ አልቻልኩም።

ዐቢይ «ሙያቸውን ተጠቅመው በታቀደና በተጠና መልኩ የበምብ ፍንዳታ በማድረግ የግድያ ሙከራ አደረጉብኝ» ያለው ዝርዝሩ ጉዳይ ይኼው ነው።

እዚህ ጋር ወይዘሮ አዜብ መስፍን በአንድ ቦታ ላይ የተናገረችውን መጥቀስ ይህንን ጎምዛዛ ታሪክ በፈገግታ ለመጨረስ ያስችለናል።

ዐቢይ ወያኔ ሊገድለኝ ሲል አመለጥሁት እያለ እንደሚያስወራ ስትሰማ «ምን ነበር የተተኮሰበት...?» ስትል ጠየቀች።

«ኤፍ ዋን በምብ ነው» አሏት።

«ውይ ወያኔማ ኤፍ ዋን በምብ አትተኮስበትም። እኛ እኮ ኤፍ ዋን በምብ በረሃ እያለን ምግብ ለማብሰል እሳት የምናቀጣጥልባት ነበረች!»

¹⁵ግዳር 3/2011 ዓ.ም ኢቴሺ «የሰኔ 16ቱን ጥቃት አስመልክቶ አቃቤ ሕግ የሰጠው መግለጫ» በሚል ርዕስ ካስተላለፈው የተወሰደ።

ጌታቸው አሰፋ፣ ሳሞራ ዩኑስና ዐቢይ አሕመድ

በላይ ገብረዓድቅ በአጼ ኃይለሥላሴና በደርግ ዘመን በደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ውስጥ ሠርቷል። የኮሎኔል ተስፋዬ ወልደሥላሴም (የደርግ የደጎንነት ሚኒስትር) አማካሪ ነበር። በሸገር ሬዲዮ ላይ ለተከታታይ ሳምንታት በሰጠው ቃለ ምልልስ ውስጥ እንዲህ የሚል መልዕክት ይገኝበታል። «ደርግ ሥልጣን እንደያዘ የደጎንነት መሥሪያ ቤቱን ሥም ማጥፋት ሥራዬ ብሎ ያዘው። ሥልጣኑን ለማጽናት ይሆነኛል በሚል የአጼ ኃይለሥላሴን የደጎንነት ተቋም ስም አጠለሸው። ሕዝቡ የደረሰበት በደል ሁሉ በዚህ መሥሪያ ቤት ምክንያት የተፈጸመ አስመስሎ አቀረበው። ይህ ብቻ ሳይበቃው እንደ ኮሎኔል ሰሎሞን ከብረት ያሉ ቁልፍ አመራሮቹን ገደለ። በኋላ በእራሳቸው በኮሎኔል መንግሥቱ ላይ ሳይቀር የመግደል ሙከራ ሲደረግ ይህንን ተቋም መልሶ መገንባት እንደሚገባ አመነና ወደ ሰው ኃይል ማሰባሰብ ገባ» አለ።

ዐቢይም ተመሳሳይ መንገድ ተከትሎ የቀድሞውን (እርሱም አባል ሆኖ የሠራበትን) የደጎንነት ተቋም ስም ማጥፋት ይሁነኝ ብሎ የተያያዘው ጉዳይ ነበር። የመሥሪያ ቤቱ ዋና ሥራ በወንዶች አካል ላይ ውሃ የያዘ የፕላስቲክ ጠርሙስ ማንጠልጠል፣ ግብረ-ሰዶም መፈፀም፣ መግደል፣ የራሱን ሠራዊት አደራጅቶ ማፈን ብቻ እንደነበር በተለያዩ አጋጣሚዎች አብራራ። ይህንንም ለማረጋገጥ «የፍትሕ ሰቆቃ» የሚል ዘጋቢ ፊልም በማዘጋጀት በሁሉም የሀገሪቷ የቴሌቪዥን ጣቢያዎች በተመሳሳይ ሰዓት እንዲተላለፍ ተደረገ።

በዚህ ዘጋቢ ፊልም የተከተቱትም በተቋሙ ደረሰብን ያሉትን ስቃይ እንዲናዘዙ ሲደረጉ ታዩ። አንዱ ባልቀለበት ወንጀል ታስሮ ምስጢር እንዲያወጣ መገረፉን፣ ጨለማ ክፍል ውስጥ ለቀናት መታሰርንና ካለ ልብስ ሲሚንቶ ላይ እንዲተኛ በመደረጉ ምክንያት ከወገቡ በታች ያለው የሰውነቱ ክፍል የማይታዘዝለት መሆኑን እያለቀሰ ተናገረ። ሌላውም ተከላይ የሚባል ትግርኛ ተናጋሪ ፀጉሬን በጥይት ላጩኝ ሲል ቃሉን ሰጠ። አንዷ ደግሞ በመሥሪያ ቤቱ በተፈፀመባት ግፍ ምክንያት ከወገቧ በታች መንቀሳቀስ እንዳትችል መደረጓን ተረከች። ሆኖም በተዘጋጀው ዘጋቢ ፊልም ይህንን ምስክርነት ስትሰጥ የታየችው ግለሰብ፤ ፊልሙ ከተላለፈ በኋላ ወደ ትግራይ ተጉዛ «ተቃልያለሁ» አለች። የጉዳትዋ ምክንያት በጤና እክል የመጣ መሆኑንና ቃለ ምልልሱን የሰጠችውም በገንዘብ ተስማምታ እንደነበረ ተናገረች።

ይህንን በሁሉም የመንግሥት መገናኛ ብዙሃን የተላለፈን ዶክመንተሪ በተመለከተ የሕወሓት ባለሥልጣናት ምን ዓይነት አስተያየት እንዳላቸው ለማወቅ የያኔውን የሕወሓት ሥራ አስፈፃሚ አባል አስመላሽ ወልደሥላሴን ጠይቄው ነበር። እሱም «ዐቢይን አንተ ነህ ያሰራኸው ስንላው ደመቀ ነው አለን። ደመቀ ሲጠየቅ ደግሞ ራሱ ዐቢይ ነው ቢሮው ውስጥ ያሠራው አለን። አንዱ በሌላኛው ላይ አመካኙ» በማለት በመሰላቸት እንደመለሰልኝ አስታውሳለሁ።

የሆነው ሆኖ ድራማም ጽፎ የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ትግርኛ ተናጋሪዎች ብቻ (ሕወሓት አለማለቱን ልብ ይሏል) የሚገርፉበት፣ ግብረ-ሰዶም የሚፈጽሙበት፣ አካል የሚያጎድሉበት፣ የሚያከላኹበት ወዘተ እንደሆነ ገለጸ። ሁሉንም የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ትግርኛ ተናጋሪዎችን ከሥራ አባረረ፤ አብዛኞቹንም አሰረ። የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ሥራ መሰለል ሳይሆን መግረፍ ነው እንዴ ብሎ የሚጠይቅ ቢኖር እንኳን ሰሚ አልነበረም።

የሚገርመው ነገር የፍትሕ ሰቆቃ በሚል ርዕስ በቀረበው ዶክመንተር ላይ ተገጂ ነገ ብለው ቀርበው ከነበሩት ውስጥ አንድም ሰው የደጎንነት መሥሪያ ቤት ባልደረባች ሲታሰሩ ምስክር ሆኖ የመጣ አለመኖሩ ነው። አንድም የዚህ መሥሪያ ቤት ባልደረባ በእነዚያ ዶክመንተር ላይ በቀረቡት ሰዎች ላይ ጉዳት አድርሰሃል ተብሎ የተከሰሰም የለም።

ከዚያ ይልቅ ኤርትራን በመሰለል ምክትል ዋና ዳይሬክተሩን ያፊድ ዘሪሁንና የውስጥ ደጎንነት ዋና መምሪያ ኃላፊውን አማኑኤል ኪሮስንና ሌሎችን ከሰሰ። እንዲህ ያለ ሁኔታ በዓለም መድረክ ታይቶም ተሰምቶም አያውቅም። እንኳን በባለንጣነት የኖሩ ሀገሮች ይቅርና ፍቅር በፍቅር ናቸው የሚባሉ አገራትም አንዳቸው ሌላኛውን ይሰልላሉ። እናም ኢራን አረቦችንና እስራኤልን፣ አይሁዶች አረቦችንና ፋርሶችን፣ አሜሪካዊያን ሩሲያዊያንና ቻይናዊያንን ወዘተ የሰለሉ ዜጎቻቸውን አይከሱም፤ እንዲያውም የሚሆነው ተቃራኒው ነው።

የኤርትራ መንግሥት በምሥራቅ አፍሪቃ በጥባቄነቱና በወራሪነቱ የአፍሪቃ ሕብረትና የተባበሩት መንግሥታት ጭምር ማዕቀብ የጣሉበት ነው።¹⁶ እጅግ የተለያዩ የፖለቲካ ርዕዮችና አገራዊ አተያይ ያላቸውን (አንዳንዶቹ ከኢትዮጵያ ለመገንጠል የተነሱ፣ አንዳንዶቹ በግብጽ ድጋፍ ሰሜን ኢትዮጵያን ለማውደም መነሳታቸውን ያመኑ፣ ከፊሎቹ የእነርሱ የበላይነት የበረታባትን ሀገር የመምራት ግብ ያነገቡ ወዘተ) ዐሥራአንድ ድርጅቶችን ያስጠለለችው ኤርትራ የወቅቱ መንግሥት ዋና ጉዳይ ብትሆን የሚጠበቅ ነው። ወንጀል ይሆን የነበረው ይህንን ተግባር እየፈፀመች ያላቸውን ኤርትራን አለመሰለል ነበር። እንዲያም ሆኖ የደጎንነት መሥሪያ ቤት ባልደረባች አንዱ ወንጀል ኤርትራን መሰለል ሆነና መታሰርና መከሰሰቸው ለኢሳያስ አፈወርቂ እጅ መንሻነት ቀረበ። ለኤርትራ መንግሥት፣ ለአሜሪካ መንግሥት፣ በአስመራ ለከተሙና ለኢሳያስ/ግብጽ ተላላኪ የሆኑ የኢትዮጵያ ተቃዋሚ ድርጅቶች መረጃ አቀብልና አገሬን እሰልል ነበር ብሎ ማውራት የሚያከራ ተግባር ሆነ። ዐቢይ ለአነግ መረጃ ያቀብል እንደነበር አነግሞ፣ ራሱ ጠቅላይ ሚኒስትሩም አምነዋል።

ሀገርን መሰለል ጀግንነት፣ ለሀገር መሰለል ደግሞ ወንጀል ሆኖ በዚህ መልኩ እንደ ያፊድ ዘሪሁንና ተስፋዬ ዑርጊ ያሉ የሌላ ብሔር ተወላጅ ኃላፊዎችን ጭምር ሁሉንም የትግራይ ተወላጅ አባላትና አመራሮች አሰረ፤ አባረረም። በኋላ የትግራይ ተወላጆችን ለመሰለል የትግርኛ ቋንቋ የሚችል ሰው ያስፈልገው ስለነበር በደጎንነት መሥሪያ ቤት ውስጥ ኤርትራዊያንን ሰገሰገበት። የማኅበራዊ ሚዲያ ዋና መምሪያ የሚል ክፍል አቋቁሞም በአንድ ሲዳማና በአንድ ኤርትራዊ እንዲመራ አደረገው። ከዚያም በማኅበራዊ ሚዲያ ኢሳያስንና ዐቢይን የሚቃወም ጽሁፍ የፃፈ ሁሉ ይታደን ጀመር።

የጃንሆይና የደርግ የስለላው መሥሪያ ቤት ባልደረባ የነበረው አቶ በላይ ገብረፃድዲቅ በእርሱ ዘመን የነበረውን ሁነት በተመለከተ እንደተናገረው፣ ጠቅላይ ሚኒስትር ዐቢይም በዚህ መሥሪያ ቤት ባልደረባች የግድያ ሙከራ የተደረገበት በማስመሰል፣ የሀገሪቱንም ሕዝብ በመበደል ቀዳሚው ይኼው ተቋም እንደሆነ

¹⁶ የአፍሪካ ኅብረት በዘመኑ ለመጀመሪያ ጊዜ ማዕቀብ የጣለው በኤርትራ ላይ ሲሆን እ.ኤ.አ 2009 ላይ የአስመራውን መንግሥት አልሸባብን በመደገፍና አካባቢውን በመበጥበጥ ወንጀሎታል። ሕብረቱ የተባበሩት መንግሥታት በዚሁ መንግሥት ላይ ማዕቀብ እንዲጥል ባቀረበው ጥያቄ መሠረት ተፈጽሟል።

ደጋግሞ በመናገር ስሙን አጠፋው። ሰዎቹንም እንዲሁ። በኢትዮጵያ ሀብትና ጊዜ የሰለጠኑ፣ ለሀገር የሚጠቅሙ ብቁ ባለሙያዎችን የያዘው መሥሪያ ቤት፣ ዘር ማንዘር እየተመረጠ ሠራተኞች እንዲባረሩ ተደረገ። የመሥሪያ ቤቱ ሰዎች ያጠፉት አንዳችም ጥፋት የለም የሚል ዱልዱም ክርክር የለኝም። የኢሕአዴግ ፀረ-ዴሞክራሲያዊነት መተግበሪያ ተቋም ሆነው ከገለገሉት አንዱ ነበር። ምርጫ ሲደርስ ጋዜጠኛና ፖለቲከኞችን የሚያስር፣ የፖለቲካ ፓርቲዎችን እያደነ የሚያዳክም፣ የሲቪል ማኅበረሰብ ተቋማትን እንዳይኖሩም እንዳይጠፉም የሚያደርግ፣ በጥቅሉ የተቃውሞ ድምጽ ማፈኛ ነበር። እንዲህ ባሉት ወንጀሎች ቢጠየቅ አሳማኝም የተሻለም ይሆን ነበር። ነገር ግን ኤርትራን፣ አነግን፣ ግንቦት ሰባትን ወዘተ ሰልጣችኋል ብሎ መወንጀል፣ «ለምን ሥራ አቁማችሁ አልተቀመጣችሁም?» ከማለት አይተናነስም።

(እነዚህን ድርጅቶች ሽብርተኛ ያለው እራሱ ዐቢይ፣ አባዱላና መሰል አሮሞ አመራሮች አባል የነበሩበት ፓርላማ መሆኑን ልብ ይሏል። ለዚህ ጽሁፍ ስል እነ አነግ ሽብርተኛ ሲባሉ የተቃወመ ወይም ድምጹን ያቀበ የፓርላማ አባል ስለመኖሩ ቃለ ጉባኤውን ለመመልከት ሞክረያለሁ። አላገኘሁም!)

የደኅንነት መሥሪያ ቤቱ ምርጫ ሲደርስ ሰዎችን እንደሚያሥር ወይም እንደሚያሳሥር፣ ዜጎችን በጥርጣሬ ብቻ እያፈነ እንደሚወስድ... ወዘተ በወቅቱ ችግሩ ከደረሰባቸው ሰዎች ይሰማል። ይሁን እንጂ ከአንጋፋው የግብጽ ደኅንነት መሥሪያ ቤት ጋር አንገት ለአንገት ተናንቆ የሕዳሴ ግድብን ያስጀመረ፣ የአልሸባብን መረብ በጣጥሶ ኢትዮጵያ ላይ የታወጀን ጂሐድ ያከሸፈ፣ ጀነራልበ ጣዕመ ጎይቶም (ወዲ መቐለ) የሚመራውን የኤርትራ ሪፎርም አፕሬሽን ዳይሬክቶሬት በኢትዮጵያ ሰማይ ሥር ዝር እንዳይል ያደረገ፣ ዜጎች በሁሉም የሀገሪቱ ክፍል ያለ ሥጋት እንዲንቀሳቀሱና ሠርተው እንዲገቡ ማድረግ ያስቻለ ድንቅ ተቋም ነበር። እንደ አንዳርጋቸው ጽጌ ያለውን እንግሊዝኛ ደግሞ በግብጽ ገንዘብ እየተነሸራሸረ ኢትዮጵያዊያንን ለማጫረስ ሲያቅድ ከኢሳያስ አፈወርቂ እንጩት ፈላጪነት ነጥቆና ከአስመራ መሸታ ቤቶች አውጥቶ እስር ቤት የሚወረውር መሆኑን ማንም አይክድም። እንዲህ ያለ ጀግንነት የነበረውን ተቋም ከዐቢይ ሠራሹ መሥሪያ ቤት ጋር ማነፃፀር አስቂኝ ይሆናል። አጥልና ብርቱካንን መነፃፀር ነው።

የሆነው ሆኖ «ዐቢይ የደኅንነት መሥሪያቤቱን ለምን ጠመደው?» የሚለው መሠረታዊው ጥያቄ ነው። «ለምንስ ያን ያህል ስሙ እንዲጠፋ አደረገው የሚለው ነው?» ዋናው ጉዳይ። ለዚህ ጽሁፍ ሐሳብ እንዲያዋጡ የተጠየቁ የዐቢይ የቀድሞና የአሁን ባልደረቦች ሁለት ምክንያቶችን ያቀርባሉ። አንደኛው በሕዝቡ ውስጥ ቅቡል ሆኖ ለመግባት የትግራይ ተወላጆች ይበዙባቸዋል የሚባሉ ተቋማትን መፈረጅና ማዋረድ ያስፈልገው ስለነበር ነው ይላሉ። ዐቢይና ግብረ አበሮቹ የትግራይ ተወላጆችን በመጀመሪያ «የቀን ጅብ እና ፀጉረ ልውጥ»፣ በኋላ ደግሞ «ጁንታና ባንዳ» እያሉ ለማዋረድና ለማሳደድ የሞከሩት እነዚህ ሰዎች ሥልጣን በያዙበት ወቅት በተቆጣጠሯቸው ተቋማት ሕዝብን ሲበድሉ እንጂ ሀገር ሲጠቅሙ አልኖሩም ለማለት ነው። ልክ በላይ ገብረፃዲቅ ስለ ደርግ ሲናገር እንዳለው «ሕዝቡ የደረሰበት በደል ሁሉ በዚህ መሥሪያ ቤት ምክንያት የተፈጸመ» አስመስሎ ለማቅረብ ነው።

ሁለተኛው ምክንያት ዐቢይ ከጌታቸው አሰፋ ጋር በነበረበት ፀብና የግል ፍርሃት ምክንያት ነው። ሁለቱ ሰዎች የማይስማሙ መሆናቸው በኢሕአዴግ ሰፈር ይታወቅ ነበር። በርግጥ ዐቢይ ሥልጣኗን እጁ እስኪያስገባ ድረስና የደኅንነት መሥሪያ ቤቱንም እስከሚቆጣጠር ድረስ ለጌታቸው አሰፋ ያለውን ጥላቻ ሲደባብቅ ከርሟል። ጌታቸው በአንፃሩ የዐቢይን አይረቤነት በየአጋጣሚው እየተናገረ ቀጥሎ ነበር። «ዐቢይ

ዕድሉን ካገኘ ይቺን ሀገር የሚያፈርስ ነው፤ አጥፊ ነው»። ወዘተ በማለት በኢሕአዴግ ስብሰባዎችም ላይ ሆነ በመንግሥት መድረኮች ላይ ሲናገር እንደነበር ብዙዎች ያስታውሳሉ።

በ2010 ዓ.ም. (ዐቢይ ወደ ሥልጣን ሊመጣ አካባቢ) ለዐሥር ወራት ታውጆ በነበረው አስቸኳይ ጊዜ ዐዋጅ እንዲህ ሆነ። ሕዝባዊ አመፅ በአዲስ አበባ ዙሪያ እየተቀጣጠሉ ቀጠሉ። ይህንን እያደረጉ ያሉት ደግሞ እራሳቸው የኦሮሚያ አመራሮች በተለይም ዐቢይ አሕመድ፣ በሙስናና አቅም ማነስ ከፌደራል ጠቅላይ አቃቤ ሕግ ተባርሮ ኦሮሚያ የገባው ብርሃኑ ፀጋዬ፣ ለማ መገርሳ፣ ወርቅነህ ገበየሁ፣ ደመላሽ ገብረሚካኤል፣ ኑር የሚባል የክልሉ የፀጥታ ኃላፊና መሰል ሰዎች ናቸው የሚል የተጠና መረጃ በጌታቸው አሰፋ የሚመራው የደግንነት መሥሪያ ቤት አጠናቀረ። በምቢስ አካባቢ በሚገኝና ጥላ በተባለው የጀምናዚያም ቤት ውስጥ እየተሰባሰቡ እንደሚደልቱም ሰማ። በዚህ ስብሰባ ላይ አልፎ አልፎ ደመቀ መኮንንም በተጋባዥነት እንደሚገኝ የጌታቸው አሰፋ መረብ ያውቅ ነበር።

የደግንነት መሥሪያ ቤቱም እነዚህ ሰዎች ሀገሪቱን ያጠፏታል። ከባድ ሙስና መረብ ዘርግተው እየዘረፉም ነው። ገምሹ በየነን፣ ጌቱ ገለቱንና ዓለማየሁ ከተማን ጨምሮ ሌሎች ኦሮሞ ነገ የሚሉ ባለሀብቶች እነዚህን የኦሮሞ ባለሥልጣናት በዲባይና በአሜሪካ መኖሪያ ቤትና ሌላ ሀብት እንዲያካብቱ አድርገዋቸዋል። ለዚህም ተጨባጭ ማስረጃ አለን። ዐቢይም በአንድ ድርጅት ውስጥ ከፍተኛ የአክሲዮን ድርሻ ገዝቷል። ከሙስና ጋር በተያያዘ የአባዱላ ጉዳይ የአደባባይ ምስጢር ነው። በተደጋጋሚ በድርጅት ስብሰባ ላይም የተነሳና ያመነው ጉዳይ ነው። ትግላቸው ይህንን ሀብት የማዳን ነው። ሀብታቸውን ለማዳንና ተጠያቂነት እንዳይኖር ለማድረግ የተጀመረውን ግጭት የማጋገል ሥራ እየሠሩ ነው። በኦሮሚያም አባ ቶርቤ የሚባል ቡድን አቋቁመው ግድያ እየፈፀሙ ነው። ስለዚህ መታሰር አለባቸው። በማለት ለኃይለማርያም ደሳለኝ ምክረ ሐሳብ አቀረበ።

ዐቢይን «በእግዚአብሔር ጣልቃ ገብነት የመጣ ነው»¹⁷ ብሎ የሚያምነው ኃይለማርያም ይቺን ድፍረት አጣ። በኋላ የደግንነት መሥሪያ ቤቱ እንደደረሰበት ከሆነ ራሱ ኃይለማርያምም የዚሁ አካል ነበር። በባምቢስ አካባቢ እየተሰባሰበ የሚደልተው የኦሮሚያ ቡድን ተለቃቅሞ እንዲታሰር ጌታቸው አሰፋ ያቀረበውን የውሳኔ ሐሳብ ጠቅላይ ሚኒስትሩ «ለኮማንድ ፖስቱ ይነገረው» በማለት ቢሮክራሲያዊ አደረገው። የዚያ አስቸኳይ ጊዜ ዐዋጅ ኮማንድ ፖስት ኃላፊ ደግሞ ጀነራልሳሞራ ዩኑስ ነበር። ኃይለማርያም ለሳሞራ ሲደውል ጌታቸው ያቀረበውን የውሳኔ ሐሳብ ተግባራዊ እንዲያደርግ ጠየቀው። «ትዕዛዙን በደብዳቤ አሳውቀኝ» ሲል መለሰ፤ ሳሞራ።¹⁸

ጀነራሉ፣ ይህንን ሐሳብ ያመጣው ጌታቸው አሰፋ መሆኑን ያውቃል። በሁለቱ መካከል ያለው ጠብና መከረር ደግሞ ለጋራ ሥራ አልተመቸም ብቻ ሳይሆን ሀገሪቱንም ይዟት እየጠፋ መሆኑ ግልጽ ነበር። አንዳቸው በአንዳቸው ላይ የሚፈጽሙት ደባና ሤራ እንደ ዐቢይ ያሉ ግለሰቦች ቀዳዳውን እንዲጠቀሙበት

¹⁷ ጥቅምት 8/2011 በኢቢኤስ ቴሌቪዥን ቀርቦ የተናገረውን ይመለከቷል፤

¹⁸ ግዳር 21/2013 ዓ.ም ዐቢይ በፖርላማው ፊት ተከፍሶ «ልንታሰር ነበር» ሲል የተናገረው ይህንን መሆኑ ነው።

አግዟቸዋል። ነገሩ በ2012 አዲስ ዓመት መቀበያ ላይ በቤተ-መንግሥት ግጥም ያነበበች አንዲት ወጣት እንዳለችው ነው።

«የፋክክር ቅሚያ በረሃብ እየናጠን

ከደፋነው ጠግቦ ውሻችን በለጠን» የሚሉ ስንኞች ነበሩት ግጥሙ።

ሳሞራ ኃይለማርያምን «በደብዳቤ እዘዘኝ» ያለው የእስር ሐሳቡ የመጣው ከጌታቸው እንደሆነ ስላወቀ ነበር። ወዲህ ደግሞ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ያቺን ደብዳቤ ደፍሮ እንደማይጽፋት ስለሚያውቅም ነበር። በወቅቱ ለሳሞራ ከጌታቸው ይልቅ እነ ዐቢይ ይበልጡበት ነበር።

በመጨረሻም ኃይለማርያምም ደብዳቤዋን ሳይጽፋት፣ ሳሞራም ሰዎቹ እንዲታሰሩ ሳያደርግ እነ ዐቢይ ተረፉ። ይህ ውለታው ተቆጥሮም ግንቦት 30/2010 ዓ.ም ሳሞራ ዩኑስ በቤተ-መንግሥት በክብር ተሸኘ። በአንገቱ ላይም የጨላዳ ጎፈር የሚያህል የወርቅ ኒሻን ተጠለቀለት። በዚሁ ዕለት ጀነራልሳሞራ የክብር ሽኝት ሲደረግለት በተመሳሳይ ዘመን ውስጥ ልክ እንደርሱ ወደ ሥልጣን የመጣው የደህንነት መሥሪያ ቤቱ አለቃ ጌታቸው አሰፋ እራሱን ከጋላፊነት አግልሎ ሥራ ለቀቀ። ዐቢይ አሕመድ በዚያኑ ዕለት አባዱ ለገመዳን የደህንነት አማካሪው አድርጎ ሾመው። ከመታሰር አድኖ ለዚህ ለሚናፍቀው ሥልጣን ያበቃውን ሳሞራ ዩኑስን፣ ኃይለማርያም ደሳለኝን ባሰናበተበት አዳራሽ እርሱንም ሸኘው።

ዐቢይ «ጀነራል ሳሞራ ዩኑስ ከተነገረላቸው ገድል ውጪ ያልተነገረላቸው ብዙ ጀግንነት የፈፀሙ ናቸው» በማለት ያንን እርሱን ከእስር ያተረፈበትን አጋጣሚ የጀግንነት ተግባር እንደሆነ በሚያሳብቅ አነጋገር አለባብሶ ገለፀውና ወደ ዝርዝር ሳይገባ አለፈው።¹⁹

በርግጥ ሳሞራ ለዐቢይ ባለውለታው ነው። ከመቶ አለቃነት አንስቶ ሌተናንት ኮሎኔል ያደረሰው ሳሞራ ነው። የጀነራል ተክለብርሃን ወልደአረጋይ የቅርብ ሰው የነበረው ዐቢይ አሕመድ፣ በዚህ ጀነራል ምልጃ በርካታ አሮሞ መኮንኖችና ወታደሮች እድገት በሚጠብቁበት ቦታ ከመቶ አለቃነት ወደ ሌተናንት ኮሎኔልነት ተምዘገዘገ። በዚህ ረገድም «ኮሎኔል ጠቅላይ ሚኒስትር» አስብሎታል። በርግጥ ኮሎኔል አይደለም። ሌተናንት ኮሎኔል ነው። (ዝርዝሩን በሌላ ምዕራፍ እንተርከዋለን)።

ጌታቸው የዐቢይንና ግብረ አበሮቹን ድርጊት፣ እቅድና እንቅስቃሴ በሚገባ ያውቅ ስለነበር፣ ይህንንም በኢሕአዴግ መድረክ ላይ በአጽንኦት በመናገሩ ምክንያት ይፈራዋል። ከሁሉም በላይ ዐቢይ ጌታቸውን የሚፈራው «ጥፋቴን፣ ሐጢአቴንና ምስጥሬን በሙሉ በማስረጃ ያውቃል» ብሎ በማመኑ መሆኑን የቅርብ ሰዎቹ ይናገራሉ። በርግጥም ጌታቸው ስለ ዐቢይ ከአልጋ ላይ ታሪኩ እስከ ፖለቲካ ሕይወቱ አብጠርጥሮ ያውቃል።

(አንድ የዐቢይ የቅርብ አጋር የነበረንና በኋላ አምባሳደር ተደርጎ የተሾመን ሰው በአንድ ኮከቱል ላይ የማግኘት ዕድል አጋጥሞኝ ነበር። ስለ ትግራይ ጦርነት አንስተን ስንወያይ «ይህንን ጦርነት ለምን አታስቆሙም...?» ስል ጠየቅሁት። ሰውዬው ሞቅ ብሎታል። «ይሄ ጦርነት ከ የሚካሄደው ለጌታቸው አሰፋ

¹⁹ ዐቢይ ይህንን የእስር ጉዳይ በተመለከተ በ2013 ኅዳር 21 በፓርላማ ባደረገው ንግግር አንስቷት ነበር።«ልንታሰር ነበር» ሲል ለአንዱና ለመጨረሻ ጊዜ ተናግሮ ሳሞራ ዩኑስን ግን በበጎ አሞሶታል።

ሲባል ነው። ዐቢይ ጌታቸው አሰፋ መያዙን ወይም መሞቱን ካረጋገጠ ይቆማል። የእርሱ NightMare (የሚያባንን ቅዠት) ጌታቸው አሰፋ ነው። ብሎኛል። በርግጥ ራሱ ዐቢይም ይህንን ሲናገር ተደምጧል። የትግራይ ጦርነት እንደጀመረና ዐቢይ «አሸንፌ መቐለ ገባሁ» ባለበት ጎዳር 21/2013 በፓርላማ ሲያብራራ «የደጎንነት ኃላፊው የመኝታ ቤቴንም የሸንት ቤቴንም ቁልፍ ያዘብኝ፤ አነግ ይገድልሃል፤ አልሸባብ ይገድልሃል እያለ አስፈራራኝ፤ ፈርቼ ልጆቼን ወደ አሜሪካ ላክሁ» በማለት ተናግሯል።

የሁለቱ ፀብ ወዳልሆነ አቅጣጫ ሄዶ ሀገርን ይዞ እንዳይሞት (ሁለቱም ወሳኝና ትልልቅ ኃላፊነት ላይ የተቀመጡ በመሆናቸው) የሰጉ ሰዎች ዐቢይ የኢሕአዴግ ሊቀመንበር ሆኖ ከተመረጠ በኋላ (ጠቅላይሚኒስትር ሆኖ ቃለ መሀላ ሳይፈጽም በፊት) ለማስማማትና ለማግባባት ሞክረው ነበር። ራሱ ኃይለማርያም ደሳለኝ፣ ሙላቱ ተሾመ፣ ስዓረ መኮንን፣ ተቀዳ ዓለሙ ሆነው በሽራተን አዲስ ሆቴል ውስጥ የሽምግልና አጀንዳ ይዘው ይቀመጣሉ። አሸማግሉኝ ብሎ መልዕክት የላከው ዐቢይ ነው። የዚህ ምክንያቱ ደግሞ አብዝቶ መፍራቱ ነው። ያቺን የሚጓጓላትን ሥልጣን ለአንድ ቀን እንኳ ሳያያት ጌታቸው አንድ ነገር እንዳያደርገው ሳይፈራ አይቀርም።

ሽማግሌዎቹ ሁለቱንም አገናኝተው ለመወያየት ወሰኑና በቅድሚያ ዐቢይን ጠሩት። ከአፍታ ቆይታ በኋላ ጌታቸው መጣ። ይሁን እንጂ ከዐቢይ ጋር ለማስማማት ታስቦ እንደተጠራ አልተነገረውም። ሲመጣ እነዚህ ሰዎች ከዐቢይ ጋር ተቀምጠዋል። «ጌታቸው ሰውዬውን ሲያየው ደሙ ፈላ» ይላል ከነዚህ ውስጥ አንዱ። «ዐቢይን ወደ ሥልጣን ባመጣው የኢሕአዴግ ማዕከላዊ ኮሚቴ ስብሰባ ላይ ጌታቸው ክፉኛ ሲወርፈውና ብዙ ወንጀሎችን ሲያቀርብበት ነበር። እንዲያም ሆኖ ከመመረጥ አልቀረም» በማለትም ያክላል። እናም የሽራተኑ ሽምግልና ከሸፈ። ጌታቸው ከዐቢይ ጋር እንዲነጋገር የተዘጋጀ ፕሮግራም መሆኑ ሲነገረው እየተሳደበና እየተነጩነጩ ወጣ። «እኔ ከአንተ ጋር የምሸማገልበት ምክንያት የለም። ሀገር አጥፊ ነህ፤ ይቺን ሀገር እንድታጠፋ ደግሞ ሥልጣን አግኝተህል፤ ያንን ማድረግህን ቀጥል» ብሎ እየተራገመ ወጣ።

ዐቢይ የደጎንነት መሥሪያ ቤቱን ስም በማጥፋት ጌታቸውን የተበቀለው መሰለው። የፓርቲ አባላት በአመራርነት የያዙት፣ የትግራይ ተወላጆች ብቻ የበዙበት፣ ከሕግ ውጪ የራሱ ሠራዊት ያለው፣ አምባገነን፣ ምንም እርባና የሌለው እንደሆነ ደጋግሞ ተናገረ። ሰውዬው ሁሉንም የኢትዮጵያ ነባር መንግሥታዊ ተቋማትና ማኅበራዊ እሴቶች በማጠልሸት የተዋጣለት ቢሆንም ክፉ በትሩን ደጋግሞ ካሳረፈባቸው ተቋማት አንዱ የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ነው።

ይሁን እንጂ ዐቢይ ከዚያ በፊት ስለ ደጎንነት መሥሪያ ቤቱ የነበረው አቋም እንዲህ ያለ አልነበረም። በ2009 ዓ.ም. የበጋ ወራት ላይ የደጎንነትና መከላከያ መሥሪያ ቤቶች የትግራይ ተወላጆች የበዙበት ነው የሚለው ጉዳይ ተነሥቶ በአንድ የኢሕአዴግ ስብሰባ ላይ ለውይይት ቀረበ። ጉዳዩ ላይ ክርክር ሲካሄድ ሲራጅ ፈጌሳ (የመከላከያ ሚኒስትር ነበር) እርሱ በሚመራው ተቋም ውስጥ ያለውን የብሔር ስብጥር ዘርዘሮ አቀረበ። በጥቅል ሲታይ የሠራዊቱ ቁጥር ኦሮሞ የሚበዛበት፣ አማራና ትግራይ ደግሞ ቀጥለው የሚቀመጡበት እንደሆነ አስረዳ። ጌታቸው አሰፋ በእርሱ ተቋም ውስጥ ያለውን ለማብራራት ዕድል ሲሰጠው ዐቢይ አሕመድ ጣልቃ ገብቶ የሚናገረው ነገር እንዳለ በመጠቆም ለመናገር እንዲፈቀድለት ሰብሳቢውን (ኃይለማርያምን) ጠየቀ። ዕድል ተሰጠው።

«የፀጥታና ደኅንነት ተቋማት በአንድ ቤተሰብም ሊተዳደሩ ይችላሉ። ይኼንን ጉዳይ አንገብጋቢ ለምን እናደርገዋለን? እንኳን ከአንድ ብሔር ይቅርና ከአንድ ቤተሰብም የተውጣጡ ሰዎች ሊያስተዳድሩትና ሊሠሩበት ይችላሉ። ስለዚህ እነዚህን ተቋማት የአንድ አካባቢ ሰዎች ብቻ ያዙት ብሎ ለውይይት ማቅረብም ልክ ሊሆን አይችልም²⁰» በማለት ተናገረ።

እናም በያኔው ዐቢይ፣ ጌታቸው አሰፋ እንኳን የትግራይ ተወላጆችን ይቅርና ቤተሰቦቹን ብቻ ይዞ መሥሪያ ቤቱን ቢመራው የሚያሳስብ አይደለም። በአሁኑ ዐቢይ ደግሞ የትግራይ ተወላጆች ብቻ የተሰባሰቡበት ተቋም በመሆኑ መፍረስ ይገባዋል። እናም አደም መሐመድንና ደመለሽ ገብረሚካኤልን እያፈራረቀ አስቀመጠበት። ከዚያም የአማራ ክልል ባለሥልጣናት ሲገደሉ፣ ሰሜን ዕዝ ሲማረክ፣ በአንድ ቀን ከሃያ በላይ ባንኮች ሲዘረፉ፣ ሕፃናት ሲቀጠፉ፣ ወጣት ሴቶች ሲጠፉ፣ ሕፃናት ከእረኛነታቸው ሲታፈኑ... የማይሰማ የማያይ ዱዳ መሥሪያ ቤት ሆኖ አረፈው። ይልቁንም ችግር ከመድረሱ በፊት ከማክሸፍና ከማወቅ ይልቅ «በቀን ጅቦችና በፀጉረ ልውጦች» እያሳበበ ቀጠለ።

ጌታቸው ከዐቢይ ጋር መሥራት አይቻልም ብሎ ከወሰነ ቢቆይም የመጨረሻውን እርምጃ እንዲወስድ ያደረገው ግን ግንቦት 28-2010 ዓ.ም. በዕለተ ማክሰኞ የተፈፀመው ነገር ነው። በዚያች ዕለት «የኢትዮጵያ ሥራ አስፈፃሚ የአልጀርስን የድንበር ኮሚሽን ውሳኔ ያለ ቅድመ ሁኔታ ለመተግበር ተስማማ» የሚል ዜና አመሸሹ ላይ ተሠራጩ²¹። የሆነው ግን እንደዚያ አልነበረም። የግንባሩ ሥራ አስፈፃሚ «የኢትዮ ኤርትራን ችግር መፍታት ይገባል» የሚል ጥቅል ውሳኔ ነው ያሳለፈው። የድርጅቱ ሥራ አስፈፃሚ የተሰባሰበው ለዚህ ባይሆንም በዕለቱ አጀንዳ ሆኖ እንዲያዝና የኤርትራን ጉዳይ መቋቋት የዘመኑ አጀንዳ ሊሆን እንደሚገባው በተነተነ ማስረጃ ያቀረበው ጌታቸው አሰፋ ነበር። በመጨረሻም ሥራ አስፈፃሚው ይህንን ጉዳይ መፍታት እንደሚገባ አምኖ፣ ችግሩን በብቸኝነት የመፍታት ኃላፊነት ግን የሥራ አስፈፃሚው ስላልሆነና መንግሥት ዋነኛው ፈፃሚ ስለሆነ፣ የግንባሩ አባል ድርጅቶችና ግለሰቦችም በየደረጃው እንዲወያዩበት ወሰነ።

ዐቢይ አሕመድ ግን ጉዳዩን ያለቀለትና የመጨረሻ ውሳኔ አስመስሎ፣ እርሱ ጠቅላይ ሚኒስትር ከሆነ በኋላ በራሱ ተነሳሽነት ያመጣው እቅድም አድርጎ አመሸሹ ላይ መግለጫ አወጣበት። «የኢትዮጵያ መንግሥት የአልጀርስን ስምምነትና የድንበር ኮሚሽን ውሳኔ ሙሉ ለሙሉ ተቀብሎ ተግባራዊ ለማድረግ ወስኗል። ለተግባራዊነቱ ያለማመንታት በቁርጠኝነት ይሠራል፤ የኤርትራ መንግሥትም ተመሳሳይ አቋም በመውሰድ ያለምንም ቅድመ ሁኔታ የሰላም ጥሪያችንን ተቀብሎ በሁለቱም ወንድማማች ህዝቦች መካከል ከዚህ በፊት የነበረውን አብሮነትና ሠላም ወደነበረበት ለመመለስና በቀጣይም ዘላቂነቱን ለመጠበቅ ለተግባራዊነቱ ያለማመንታት በቁርጠኝነት እንዲሰራ እንጠይቃለን» ሲል መግለጫ አወጣ²²።

²⁰ በኢትዮጵያ ሥራ አስፈፃሚ ኮሚቴ ስብሰባ ላይ ከተሳተፈ አባል ማስታወሻ የተገኘ፤

²¹ በመንግሥት ብቸኛ ቁጥጥር ሥር የነበሩ እና በግንባታ ላይ ያሉ ማምረቻና አገልግሎት ሰጪ ተቋማት ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል ወደ ግል ባለቤትነት እንዲዘዋወሩ መወሰኑም የተገለፀው በዚሁ ዕለት ነበር፤

²² ግንቦት 28/2010 የኢትዮጵያ ሥራ አስፈፃሚ መግለጫ፤

የኢሕአዴግ ሥራ አስፈፃሚ ስብሰባ በወቅቱ የተካሄደው በመደበኛነት ነበር። ሆኖም አጀንዳው ይኼ አልነበረም። የኮሚቴው አባል የነበረውና የደግነነት ኃላፊ የነበረው ጌታቸው አሰፋ ግን ይህ ጉዳይ አጀንዳ እንዲሆን ጠይቆ፣ ተከራክሮም ነው መወያያ የሆነው። ሆኖም ዐቢይ ጉዳዩ የእርሱ አጀንዳ እንደሆነ በማድረግ የሚዲያዎችን ሞገድ ተቆጣጠረ፤ ከአንድ ወር በኋላም በአስመራ ከተማ አቀባበል ሲደረግለት በኤርትራ ቴሌቪዥን ታየ። ጌታቸው አሰፋ ግን ከሁለት ቀን በኋላ ግንቦት 30/2010 በዕለተ ሐሙስ ሥራውን ለቀቀ።

ከዚያን ጊዜ አንስቶ የዐቢይ አሕመድ ቅዠት ባሰበት። ሁሉንም ቀውሶች ጌታቸው አሰፋ የፈጠራቸውና የሚፈጥራቸው አድርጎ አስወራ፤ የሰኔ 16 በምብ ፍንዳታ፣ የሲዳማና ወላይታ ግጭት፣ የኢትዮ ኤርትራ ድንበር መዘጋት (በጥቅምት 2011 ድንበሩ መልሶ መዘጋቱ ይታወሳል)፣ ወዘተ በቀድሞው የደግነነት ኃላፊ የተፈጠሩ እንደሆኑ ማስነገር ቀጠለ (እርሱም ኅዳር 21-2013 በፓርላማ ይህንኑ ብሏል)። የአማራ ብሔረተኞች፣ ኢሳትና እንደ ጃዋር ያሉ ግለሰቦችና ሚዲያዎችም ዋና አጀንዳቸው ጌታቸው አሰፋ ሆነ። መንግሥት ከስ አዘጋጅቶ በኢቴሌክስና በአዲስ ዘመን ቅረብልኝ ሲል ጌታቸውን ጠራ። በሐምሌ 2010 ዓ.ም ጌታቸውን አንቀው እንዲያቀርቡለት የፌደራል ፖሊስ ኮማንዶ አባላትን ያሰማራበት ክስተት ግን ከሁሉም የባሰ ሙከራ ነበር።

(እዚህ ላይ አንድ የመውጫ ወግ እናስቀምጥ። በዚህ ጽሁፍ ውስጥ አባ ቶርቤ የሚል ቃል መጠቀሱ አይዘነጋም። በዐቢይ የሥልጣን ዓመታትም በመንግሥት ባለ ሥልጣናትና መገናኛ ብዙሃን ስለዚህ ጉዳይ ደጋግሞ ሲነገር የነበረው መታወሱ አይቀርም። ነገሩ ሰዶ ማሳደድ ነው። እንዴት? ነገሩ እንደሚከተለው ነው። እነ ለማ መገርሳና መሰል የያዘዎቹ ቲም ለማዎች በኦሮሚያ ውስጥ አመጹ እንዲቀጣጠል አደረጉና አንድ ዜና አሠሩ። አንዲት ልጇ በመንግሥት ወታደሮች ተገደለባት የተባለች እናት በተገደለው የአብራኳ ክፋይ አሥከሬን ላይ እንድትቀመጥ ተደረገች የሚል ነበር ዜናው። ይህንን የዘገበው ደግሞ ሺኦኤ ነበር። ከዚያም ይህ ድርጊት ቁጣን ቀሰቀሰ። ብዙ ኦሮሞዎች ተናደዱ። የፍሎሪዳው ነዋሪ የሆነውን ሌሊሳ የተባለ ባለሀብትን ያህል ግን የበሽቀ ያለ አይመስልም። ሚሊዮን ብሮችን አውጥቶ፣ ይህንን ትዕዛዝ የሚሰጡትን የትግራይ ባለሥልጣናትና ለእነርሱ የሚታዘዙ ኦሮሞዎችን የሚረሽን ገዳይ ስኳድ ይመስረት ሲል ከነ ለማና ዐቢይ ጋር መከረ። በመጨረሻም ይህ ገዳይ ስኳድ አባ ቶርቤ የሚል ስም ተሰጠው። ከጌታቸው አሰፋ ጀምሮ ሌሎች ባለሥልጣናትን እንዲገድል የተቋቋመው ይህ ቡድን የአንድም ሰው ሕይወት ሳያጠፋ ሥርዓቱ ተወገደ። በኋላ ግን ያ በኦሮሚያ ክልል መንግሥት በጀትና ጉልበት የተቋቋመው አባ ቶርቤ ለብልጽግናው መንግሥት የቁም ቅዠት ሆነ)።

ከማንዶዎቹ በመቐለ ሰማይ

ሐምሌ 21-2010 በዕለተ ቅዳሜ ነው። የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ፕሬዚዳንት ጣሰው ወልደሃና የልጅ ልጁን ክርስትና አስነስቶ በመኖሪያ ቤቱ ደግሷል። እንደ ሐበሻ ወግ እየተበላ እየተጣጣ ቅጽሩ ይምቋል። በሰሎንም፣ በበረንዳም ጨዋታና ብሉ ጠጡ ደርቷል። አንድ ሰው ግን ሰማይ ላይ በሚያየው ነገር ተረብሾታል። ከተቀመጠበት ቦታ እየተነሣስልክ ያወራል፤ ተመልሶ ይቀመጣል፤ እንደገና ይነሳል።

«ይኼ ሰውዬ ጤና የለውም እንዴ...?! ሊከሰክሰው እኮ ነው» እያለ በስልክ ያወራል። ሰውዬው ሰማይ ላይ የሚያየው አውሮፕላን ሁኔታ አስጨንቆታል። አውሮፕላኑ ረዥም ሰዓት በአዲስ አበባ ሰማይ ላይ ያንዣቸባል። የኢትዮጵያ አየር ኃይል የስኳድሮን ኃላፊ የሆነው ይህ ሰው የፕሮፌሰር ጣሰው የቅርብ ቤተሰብ ነው። በዚህ ድግስ ላይ የመገኘቱ ምክንያትም ይኼው ዝምድናው ነው። ግን ከቀልቡ ሆኖ ድግሱን መታደም አልቻለም። እንደገና ተነስቶ ከሰዎቹ ርቆ ስልክ ማውራቱን ቀጠለ።

«እንዴ! አየር ላይኮ አንድ ሰዓት ሊሆነው ነው...! እኔ ይኼ አውሮፕላን እንዲነሳ ትዕዛዝ አልሰጠሁም። ማነው ይኼንን ያደረገው...?» ሲል ጠየቀ። በዚህ ሁሉ ምልልስ ሩሲያ ሰራሹ አሮጌ አንቶኖቭ በአዲስ አበባ ሰማይ ላይ እያጓራ ነው።

«ከደብረዘይት እዚህ ለመምጣት እኮ ይኼንን ማስነሳት ቅብጠት ነው። ምንም አንገብጋቢ ነገርክ የለም። ሌላው ቀርቶ መሪዎች እንኳ ወደ ደብረዘይት ሲሄዱም ሆነ ሲመለሱ በመኪና ነው። አንቶኖቭ አስነስቶ አዲስ አበባ መምጣት ምን የሚሉት ቅብጠት ነው...? ነዳጁ እኮ በጣም ውድ ነው...» በማለት እየተንጨረጨረ ወደ መቀመጫው ተመለሰ።

አብረውት ያሉት ወዳጆቹ ጠየቁት።

«ምን አጋጠመህ...?»

«የጉዞ ስምሪት [ትራቭል ኦርደር] የሚያልፈው በኔ ነው። አንዳች ተልዕኮ (ሚሽን) ቢኖር አውሮፕላን የምጠየቀው እኔ ነኝ። ለዚህ ግን አልተጠየቅሁም» ሲል መለሰላቸው። በፕሮግራሙ ላይ ሌሎች የአየር ኃይል ባልደረቡም ስለነበሩ «ምናልባት አንተ ማወቅ የሌለብህ ግዳጅ ሊሆን ይችላል። ጥቂቶች ብቻ አውቀውት እንዲፈጸም የታሰበ ጉዳይ ሊኖር ይችላል» አሉት።

«ጉዳዩ አደገኛ ነው። ይኼ አውሮፕላን ያረጀ ሩሲያ ሠራሽ አንቶኖቭ ነው። በቀላሉ ሊከሰከስ ይችላል። ይህንን ያህል አየር ላይ መቆየት አይቻልም» እያለ እያብራራ ባለበት ሰዓት አውሮፕላኑ የአዲስ አበባ ሰማይን ለቅቆ ወደ ደቡብ ምሥራቅ እያጓራ በረረ። በፕሮፌሰር ጣሰው ወልደሃና ድግስ ላይ የተገኘው የአየር ኃይል ባልደረባ ግን ስለ አውሮፕላኑ ተልዕኮና የጉዞ አቅጣጫ የሚያውቀው አልነበረም።

ኮሎኔል ሳኒኑር ኢብራሒም ጡረተኛ የአንቶኖቭ አብራሪ ነው። የሶቭየት ኅብረት ተማሪው ሳኒ፣በደርግ ዘመንም በኢሕአዴግ ዘመንም የአየር ኃይል ባልደረባ ነው። ከሻለቃ ወደ ኮሎኔል ያሳደገው የኢሕአዴግ መንግሥት ነው። የተዋጣለት አንቶኖቭ ነጂ የመሆኑን ያህል የለየለት ጠጪም ነው። ሳኒ ጡረተኛ ቢሆንም ለመጣጥ የሚሆን ገንዘብ ችግሮች አያውቅም። ጉራጌው ኮሎኔል ከጡረታ እየተጠራ የአየር ኃይሉን ሽማግሌ አንቶኖቭ ያበራል። ይህንን ሩሲያ ሠራሽ የትራንስፖርት አንቶኖቭ እንደ ፀባዩ የሚያበረው

ይህ ስብከት ያስተማረችው ሳኒ ብቻ ነው። እናም ከጡረታ በታው እየተጠራ፣ ውሉ ለሁለት ዓመት ያህል እየታደሰለት ይህንን እንቅጥብክነዋል። ውሉ ታደሰ ወደ አየር ኃይሉ በመጣ ቁጥር ዓይኖቹ «ይህ እንቅጥብክ ካልተከሰከሰ እንተ ጡረታ አትወጣም» ሲሉ የሚያፈቱበትን ለምዶታል። የቦቢይ አገዛዝ ወደ ሥልጣን ከመጣ በኋላም ይህንን ኮሎኔል ጦርቶ እንደ አዲስ የሁለት ዓመት ውል አስፈርሞታል።

በዕለተ ቅዳሜ ሐምሌ 21-2010 ዓ.ም ማለዳ ሳኒ በሀገሪቱ ምክትል ኤታማዢር ሹም ብርሃኑ ጁላ ተጠራ። እንዲህ የሚል ተልዕኮም ተሰጠው። «መቼለ አንድ ሚሽን አለን። ይህንን ሚሽን ለመፈጸም የሚሄዱ ሰዎች አሉን። እነዚህን ሰዎች ይዘህ ሄደህ ሚሽኑን ካሳካችሁት እንተ የጀኔራልነት ማዕረግ ይሰጥሃል»።

ኮሎኔል ሳኒ ተልዕኮው ምን እንደሆነ አልጠየቀም። ምክትል ኤታማዢር ሹም ግን «ሚሽኑ እዚያው ስትደርሱ ይነገራችኋል። አሁን እንቅጥብኩን ከደብረ ዘይት አምጥተህ ሰዎቹን ከቦሌ አውሮፕላን ጣቢያ ትጫናለህ። ይህንን የምታደርገው ግን ፍጹም ምስጢራዊ በሆነ መንገድ ነው። አንድ ሰው ከሰማ ይህንን መረጃ ካንተ ውጪ የሚያወጣው ስለሌለ ተጠያቂ ነህ»

ኮሎኔል ሳኒ ወታደራዊ ሠላምታ ሰጥቶ ሲወጣ የመጣበትን መኪና አቁሞ ብርሃኑ ጁላ በሚመድብለት ተሽከርካሪ እንዲሄድ ጠብቷል ወታደሮች ወደ መኪናው አስገቡት። እንደታገተ ሰው ተይዞ ወደ ደብረ ዘይት በረረ።

በደብረ ዘይት የኢትዮጵያ አየር ኃይል ግቢ የላይኛውን አዛዥ ያገኘው ኮሎኔል ሳኒ እንቅጥብኩን አስነስቶ ወደ አዲስ አበባ ቀዘፈ። በቦሌ አውሮፕላን ማረፊያ የተዘጋጁ 45 የፌደራል ፖሊስ ልዩ ኮማንዶዎችን ለመጫንም ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ አረፈ። ኮማንዶዎቹ እርስበርስ የማይተዋወቁ፣ በብዛት አሮሞዎች ግን ደግሞ ጥቂት አማሮች ናቸው። አይነጋገሩም። የተፈራሩ ይመስላሉ።

«ለየትኛውም ተልዕኮ ዝግጁ ሁኑ!! ትዕዛዙ እዚያ ስትደርሱ ይነገራችኋል፤ መልካም ዕድል» ብሎ አዟቸዋል፤ ብርሃኑ ጁላ ገለልቻ!

45ቱንም ኮማንዶዎች የጫነው ኮሎኔል ሳኒና የበረራ ባልደረቦቹም ተልዕኮውን አያውቁትም። የእነርሱ ሥራ ማድረስ ብቻ በመሆኑ ብዙም አላሳሰባቸውም። እንቅጥብኩን አስነስቶ ወደ ሰማይ አጓራ። የበረራ ከፍታውን አስተካክሎ አቅጣጫውን ወደ ሰሜናዊ የኢትዮጵያ ክፍል አደረገ። የወሎና የሸዋ ተራሮች የትግራይ ኮረብታዎች ላይ የሚንጎራደደውን የደመና ክምር ቁልቁል እያስተዋለ ወደ መቼለ ከነፈ። ደመናው ደብረ ብርሃንንም ሆነ ደሴን፣ ወልዲያና አላማጣን የሚያሳይ አይደለም። እግዜር የዓለምን ደመና ሁሉ ሰብስቦ እዚህ ያሰማራው ይመስል ጉሙ መፈናፈኛም የለው።

ሳኒ 50 ደቂቃ ባልሞላ ጊዜ ውስጥ በመቼለ ሰማይ ላይ ደረሰ። እንዲያም ሆኖ አልቀናውም። ጥቅጥቅ ያለ የደመና ጫካ አጋጠመው። የያዘው አሮጌ እንቅጥብክ ይህንን የደመና ክምር አልፎ ማረፍ የሚችል አይደለም። ጥቂት ለመታገስ ሞከረ። ተስፋም ያለው አልመስልህ አለው። አውሮፕላኑ እንደሌሎቹ ዘመናዊ የአየር ኃይሉ አውሮፕላኖች አይደለም። በቀላሉ ሊበላሽና አየር ላይ ብዙ በቆየ ቁጥር ሊከሰከስ ይችላል። ይህንን ያሰማሩት ሰዎችም ያውቃሉ።

ኮሎኔል ሳኒ መወሰን ይኖርበታል። ውሳኔው ወደመጣበት መመለስ አለያም መከሰከስ ነው። መከሰከስን ሊመርጥ እንደማይችል ግልጽ ነው። ለጫናቸው ሰዎች የአየር ሁኔታው አስቸጋሪ መሆኑን ገልጾ

መመለስ እንዳለባቸው፣ አየር ላይ ከዚህ በላይም መቆየት አደገኛ ጣጣ እንዳለው አስረዳና አፍንጫውን ወደ ደቡብ አዞረ። ጉዞ ወደ አዲስ አበባ።

ሳኒ ወደ አዲስ አበባ የመጣው ሰዎቹን ከጨነበት ለማራገፍ በማሰብና በቀጣይም ከዚህ ለመነሳት ነው። እንዲያም ሆኖ የቦሌ አውሮፕላን ማረፊያ የበረራ ተቆጣጣሪዎች ለሲቪል አውሮፕላኖች ቅድሚያ መስጠት ግዴታቸው መሆኑን ስላወቁ እርሱን አየር ላይ እንዲጠብቅ ፈረዱበት። ለአለቆቹ ለማሳወቅ ደግሞ እክል ገጠመው። ይህንን በረራ የሚያውቁት ሁለት ሰዎች ብቻ ናቸው። እነዚህን ሰዎች ደግሞ በቀጥታ ለማግኘት የሚችልበት መንገድ የለውም። ወዲህ ደግሞ ነዳጅ እየጨረሰ ነው። እናም የመጣው ይምጣ ብሎ በአዲስ አበባ ሰማይ ላይ እያንዝበበ በርከት ያሉ ደቂቃዎችን ለመጠበቅ ወሰነ።

በፕሮፌሰር ጣሰው ወልደሃና ቤት ሆኖ ይጨነቅ የነበረው የኢትዮጵያ አየር ኃይል ስኪድሮን ኃላፊ ይህንን ሁሉ ታሪክ አያውቅም። እርሱ የሚያውቀው ነገር ቢኖር ይህ አሮጌ አንቶኖቭ በአየር ላይ በቆየ ቁጥር አደጋ ሊደርስ እንደሚችል ነው። ያስጨነቀውም ጉዳይ ይህ ነው። ያለ እርሱ ትዕዛዝ የወጣ አውሮፕላን ተከሰከሰ ቢባል የሚደርሰውን ሲያስበው ነገሩ እየከበደው ነው። ደግነቱ ኮሎኔል ሳኒ ጉዳዩ ከአቅሙ በላይ ሲሆንበትና የቦሌ አውሮፕላን በረራ ተቆጣጣሪዎችን ቅድሚያ አልሰጥ ሲሉት ወደ ደብረ ዘይት በረረ።

ኮሎኔል ሳኒ ደብረ ዘይት ከደረሰ በኋላ 45ቱም ሰዎች ከአንቶኖቭ እንዳይወርዱ ትዕዛዝ ተሰጣቸው። ረዥም ሰዓታትን ከአውሮፕላኑ ሳይወጡ ቆዩ። ወታደሮቹ በአየር ኃይል ግቢ ውስጥ እንዲታዩ አልተፈለገም። ስለሆነም የተፈሰሰውን ምስጢራዊነት ለመጠበቅ በአውሮፕላኑ ውስጥ እንዲጠብቁ ተደረገ። ምሽቱ ሲገፋ፣ ባሉበት አካባቢ ያለ ሰውም ቦታ እንዲለቅ ከተደረገ በኋላ በአንቶኖቭ ውስጥ ያሉት ኮማንዶዎች እንዲወርዱ ተደረገ። ከዚያም ወደ መኮንኖች ሲጎሟ አዳራሽ ተወሰዱ። አዳራሻቸውም በዚያው ሆነ።

*** **

ዕለተ ዕሁድ ሐምሌ 22/2010 ደመናማው አየር ከትናንት አልተሻለም። ሰማይ እንደቆዘመ ነው። ዛሬም ይህንን አንቶኖቭ ይዞ ወደ መቐለ መሄድ ከትናንት የተሻለ ፋይዳ አይኖረውም። ይህንን ሳኒ ተፈሰሰውን ለሚያውቁት ሁለት ሰዎች አሳወቀ። እናም ሌላ አውሮፕላን ይፈለግ ዘንድ ግድ ሆነ። ከዚያም L100 (C130) አሜሪካ ሠራሽ ኸርኩለስ አውሮፕላን ተመደበ። የፍላይት ቴክኒሺያን፣ ሎድ ማስተር፣ ናቪጌሽን ፓይላን፣ ኮ-ፓይላት... ወደ አውሮፕላኑ ገቡ።

አብራራው ግን አሁንም ኮሎኔል ሳኒ ነው።

ኮሎኔል ይህንን አውሮፕላን እንዲያበር ሲደረግና በማለዳው ኮማንዶዎቹ በዚህ ኸርኩለስ ሲጫኑ ያስተዋሉ ሰዎች መረጃውን ወደ መቐለ አሸለኩ። ነገሩን የሰሙት የመቐለ ሰዎች ግን ለጉዳዩ እንግዳ አልሆኑም። ይህንን ተፈሰሰ የሰጡት ብርሃኑ ጁላና ዐቢይ አሕመድ መሆናቸውን ያውቃሉ። ይህ የሆነው ደግሞ እነ ዐቢይ አስቀድመው ወደ መቐለ የላኳቸው ሲቪል ሰላዮች በትግራይ ደኅንነቶች ራዳር ውስጥ በመግባታቸው ምክንያት ነው።

ኮሎኔል ሳኒ የጫናቸው ኮማንዶዎች ወደ መቐለ ከመሄዳቸው ጥቂት ቀናት አስቀድሞ የስለላ ባለሙያዎች ወደ ከተማዋ በሲቪል ትራንስፖርትና ልብስ ገብተው ነበር። በትግራይ የደኅንነት ሰዎች

ከትትል ውስጥ መሆናቸውን ያላወቁት የነበረው ሰላዮች ለላኪቸው የተላኩበትን ጉዳይ እየገለጹ ነው። እንዲያም ሆኖ አልቀናቸውም።

ዕሁድ ረፋድ የሳኒ ኑሩ ኸርኩለስ መቐለ አረፈች። ወዲያው የትግራይ ልዩ ኃይል አባላት አውሮፕላኑን ከበቧት። አንድም ሰው ከአውሮፕላኑ እንዳይወርድ አዘዙ። ቀድሞ ነገር ለምን እንደተጓዙ ያላወቁትና ተልዕኮው ስትደርሱ ይነገራችኋል የተባሉት ኮማንዶዎች ግራ ገባቸው። እናም የተባሉትን አደረጉ። በአውሮፕላኑ ውስጥ ተቀመጡ።

ጉዳዩ አዲስ አበባንና መቐለን ወደማነታረኩ ገባ። የኮማንዶዎቹን አሉላ አባነጋ አውሮፕላን ጣቢያ መድረስ ቀድመው ከሰሙት የአዲስ አበባ ፖለቲከኞች አንዱ በረከት ስምዖን ነበር። እርሱም ወደ አስመላሽ ወልደሥላሴና ጌታቸው አሰፋ የደወለው በፍጥነት ነበር። ኮማንዶዎቹ ላይ ምንም እርምጃ እንዳይወሰድና ጉዳዩ ለሚዲያ ደርሶ እንዳይራገብ ጥንቃቄ እንዲደረግ ተማፀነ።

እንዲያም ሆኖ የመገናኛ ብዙሃን መረጃውን ደረሱበት። ከነዚህ ውስጥ ቢቢሲ አንዱ ነበር። የአማርኛው አገልግሎት ይህንን ዘገባ ለመሥራት የትግራይ ክልል የኮሙኒኬሽን ጉዳዮች ቢሮ ኃላፊ የነበረውን ረዳኢ ኃላፊምን ሲጠይቀው «ተራ አሉባልታ ነው» በማለት አጣጣለበት። የእንግሊዙ ሚዲያ ያላወቀው ነገር ቢኖር ይህ መረጃ ለመገናኛ ብዙሃን ደርሶ ከመራገቡ በፊት በውይይት እንዲፈታ ያደረገው የቀድሞው የኢትዮጵያ የኮሙኒኬሽን ሚኒስትር በረከት ስምዖን መሆኑን ነው።

አቶ በረከት መቐለን በዚህ መልኩ ከነጋገረ በኋላ ወደ ፌደራል መንግሥት ሹሞች መደዋወል ጀመረ። በወቅቱ የፌደራል ፖሊስ ኮሚሽነር የነበረው ዘይኑ ጀማል የማውቀው ነገር የለም አለ። በርግጥም እርሱ የሚያውቀው ነገር አልነበረም። ግን በእርሱ ኮሚሽን ሥር ያሉ አርባ አምስት አባላት በኸርኩለስ አውሮፕላን ተጫነው መቐለ ገብተዋል። የጨው ቋጠሮ አክለውም ታግተዋል።

አቶ በረከት የጦር ኃይሎች ኤታማዢ ሹሙን ለማነጋገር ደወለ። ጀነራል ስዓረ መኮንን ለበረከት የሰጠው ምላሽ ዘይኑ ከተናገረው የተለየ አይደለም። «የአየር ኃይሉ ወደ መቐለ የሚበርበት ምንም ዓይነት ተልዕኮ የለንም። የተለየ ሚሽን ሰጥቶ ያሰማራ አካል ካለ አጣራለሁ» አለ።

ጀነራል ስዓረ ብርሃኑ ጁላን ሲጠይቀው ከዶ ተከራከረ። ጭራሽ «ማነው ሂዱ ያላቸው?» ሲል አምባረቀ። በመጨረሻ ደብረጽዮንና ዐቢይ ሊነጋገሩበት ግድ ሆነ። ዐቢይ አሕመድ አሊም እንደተለመደው ሸመጠጠ። «የሚባለውን ተልዕኮ አላውቀውም» አለ።

ባለቤት አልባዎቹ ኮማንዶዎች ለቀናት ታስረው ምርመራ እንዲደረግባቸው ግድ ሆነ። የትግራይ ልዩ ኃይል የምርመራ ባለሙያዎች ያንን ሥራ ወደ መሥራት አመሩ። የኮማንዶዎቹ ዓላማም ጌታቸው አሰፋንና ሌሎች ሰዎችን እፍኖ ማምጣት መሆኑን በድጋሚ አረጋገጡ። ጥፋቱ እነርሱ ጋር አለመሆኑ ከታወቀ በኋላ የለበሱትንና የታጠቁትን አውልቀው በሲቪል አልባስ ከትግራይ ምድር ለቀው እንዲወጡ ሆነ።

ዐቢይ አሕመድ አሊ፣ እጅግ የሚፈራውንና የሚያቃዥውን ጌታቸው አሰፋን ለመያዝ የመደበው ኃይል በዚህ መልኩ ከጥቅም ውጪ ሆነበት። ይህ ሁሉ ሲሆን የደንገነት ኃላፊ ሆኖ ጌታቸው አሰፋን የተከው አደም መሐመድ የሚያውቀው ነገር አልነበረም። ኮሎኔል ሳኒ ኑሩ ግን የሚወደውን ድራፍት እየተጎነጩ ከሚያወራቸው ታሪኮች አንዱ ይህ አጋጣሚ ሆኖ ቀርቷል።

ኮሎኔል ሳኒ የመቐለው ኦፕሬሽን ከከሸፈበት በኋላ በድብቅ ወደ አስመራ ይበር ነበር። በዚያ ክረምት በየሳምንቱ አንዳንዴም በየቀኑ ይበር የነበረው ምስጢራዊ በረራ ለኢሳያስ አፈወርቂ ስጦታ እየያዘ ነበር። ስጦታው ደግሞ የቡናና ሌሎች ሀገር በቀል ችግኞች ተክል ነው። ኮሎኔል ሳኒ አንድ ሁለት ብሎ ሞቅ ሲለው «ከፋን ኤርትራ ተክልነው» እያለ የጫነውን የቡና ችግኝ ብዛት በትዝታ ያወራል።

የአደም መሐመድ መንገድ

የደጎንነቱን አለቃ የጌታቸው አሰፋን ወንበር ተረክቦ ከውጪ ጉዳይ ሚኒስቴር ጎን ባለው ውብ ሕንፃ ውስጥ የገባው ከአየር ኃይል አዛዥነት ተነስቶ ነው። ይህንን ኃላፊነት ከተረከበ አንድ ዓመት ሞልቶታል። ሰኔ 15-2011 ዓ.ም. ከሰዓት በኋላ ፀጉሩን ሊቆረጥ ቦሌ አካባቢ ከሚገኝ አንድ ፀጉር ቤት ውስጥ ገብቷል። አመሽሹን በዚህ የውበት ሳሎን ለማሳለፍ የገባው ጀነራል አደም መሐመድ ፀጉሩን እየተቆረጠ አንድ ስልክ በተደጋጋሚ ይደውልበታል። እንዲያም ሆኖ የፀጉር ሥራውን አቋርጦ ለማውራት አልፈቀደም። ስልኩን የያዘው ወዳጁ ግን በተደወለ ቁጥር ያሳየዋል። ቆይቶ እንደሚደውልለት እየነገረው ስልኩን ሳይመልስ ይቀራል።

አደም ከፀጉር ቤት የነበረውን ቆይታ አጠናቅቆ ወደ መኖሪያ ቤቱ መሄድ ጀመረ። ሹፌሩ ጦር ኃይሎች አካባቢ ወደሚገኘው ቤቱ እያሸከረከረ አሎም፤ እካባቢ ሲደርስ ሬዲዮ ከፈተ። በሬዲዮው ላይ የጠቅላይሚኒስትር ጽሕፈት ቤት ፕሬስ ሴክሬታሪያት ኃላፊ ንጉሡ ጥላሁን እያወራ ነው። «በአማራ ክልል የታቀደው መፈንቅለ መንግሥት ከሸፏል» ይላል፤ ንጉሡ። አደም ሬዲዮውን ከፍ አድርጎ እንዲሰማ ሲያደርገው ነፍሱን አያውቅም ነበር። እናም ንጉሡ በሬዲዮው ላይ ጮክ ብሎ መሰማት ጀመረ።

«ዛሬ በተደራጀ ሁኔታ በመንግሥት መዋቅር ላይ ጥቃት ለመሰንዘር ተሞክሯል። መሪ ድርጅቱ ብላዴንና የአማራ ክልል ሕዝብ ሲታገል ቆይቶ አሁን ያገኘውን ሠላምና ነፃነት ለመንጠቅ መፈንቅለ መንግሥት ለማካሄድ የተደራጀ እንቅስቃሴ ተደርጓል። ይህ እንቅስቃሴ ከሸፏል። አሁን የፌደራል መንግሥት የፀጥታ መዋቅር ክልሉን በተለይም ባሕር ዳርናና አካባቢውን በቁጥጥር ሥር አውሎ ይህንን ተግባር ባከናወኑ አካላት ላይ እርምጃ ለመውሰድ እንቅስቃሴ እያደረገ ነው፤ ትዕዛዝም ተሰጥቷል»

ንጉሡ ጥላሁን «የፌደራል መንግሥት የፀጥታ መዋቅር ክልሉን በተለይም ባሕር ዳርናና አካባቢውን በቁጥጥር ሥር አውሎ» እያለ በሚያወራበት ወቅት ግን የሀገሪቱ ደጎንነት ኃላፊ በአንድ ቶዮታ ከብራ ውስጥ ቁጭ ብሎ በድንዛዜ ያዳምጥ ነበር። እርሱ ወሳኝ የሆነውን የደጎንነት መሥሪያ ቤት እየመራ እንደሆነ ቢታወቅም በባሕር ዳር ተሰማርቷል ስለሚባለው የፀጥታ ኃይልም ሆነ ተፈጽሟል ስለተባለው መፈንቅለ መንግሥት የሚያውቀው አልነበረም። እናም ወደ ቤቱ እያሸከረከረ የነበረውን ሹፌሩን ወደ ቢሮው እንዲጓዝ አዘዘው። መንገድ ላይ ሲደርስ ቅድም በተደጋጋሚ ሲደውልለት ወደነበረው ስልክ መልሶ ደወለ። አልተነሳም። የደወለለት ሰው አሳምነው ጽጌ እንደነበር ያውቀው ግን ሰነባብቶ ነበር። ሹፌሩ መስቀል አደባባይን ወደ ግራ ትቶ በእስጢፋኖስ በኩል ወደ ላይ ተጉዞ፤ በሒልተን ሆቴል ፊት ለፊት ወደሚገኘው ቢሮው ይዞት ገባ።

አደም መሐመድ የጀነራልነት ኮከቡን ጥሎና ወደ «አቶ»ነት ወርዶ፤ ከአየር ኃይልም ተነስቶ ይህንን መሥሪያ ቤት የተቀላቀለው ግንቦት 30-2010 ዓ.ም. ነበር። አሁን የሀገሪቱ ስለላ መሥሪያ ቤት ዋና አለቃ ከሆነ አንድ ዓመት ከዐሥራ አምስት ቀኑ ነው። ሹመቱን ከያዘው ወዲህ ሀገሪቱ ብዙ ቀውስ፤ አያሌ እልቂት አስተናግዳለች። ይኼኛው ግን ዋናው ሳይሆን አይቀርም።

የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ዋና ሰው ሆኖ በደብዳቤ ቢሾምም ምቹት ያለው ጊዜ እያሳለፈ አይደለም። አድራጊ ፈጣሪው ደመላሽ ገብረሚካኤል ነው። እርሱ የደጎንነት ሹም ቢሆንም መረጃ ግን ወደ እርሱ

አይመጣም። የሥልጣን ተጓታች የፈጠሩት አለመተማመን እርሱን አጣብቂኝ ውስጥ ከቶታል። ወትሮም የስለላ ልምድ የለውም። እንኳን የስለላ ልምድ ብዙ ዓመት በሠራበት በአውሮፕላን አብራሪነትም የረባ ገድል እንዳልነበረው ነው ባልደረቦቹ የሚናገሩት።

አደም በአየር ኃይል ውስጥ የሚታወቀው «ኤፍሬም» በሚል ቅጽል ስሙ ነው። ይህንን ስያሜ ያገኘው ደግሞ በትጥቅ ትግሉ ዘመን የኤፍሬም ታምሩን ዘፈን እየዘፈነ ዳዶቹን ያዝናና ስለነበር ነው። «ኤፍሬም መዝፈን እንጂ መብረርን አልታደለም» ይሉታል የደብረ ዘይቱ መሥሪያ ቤት ባልደረቦች። «ኤፍሬም ጄት ይዞ አየር ላይ ከሚወጣ የሙዚቃ አልበም ቢያወጣ ይሻለዋል» ያሉትም እነርሱ ናቸው።

በአብራሪነት ረዥም ዓመታትን ቢያሳልፍም የረባ ገድል ሳይኖረው ነው የለቀቀው። «ኤፍሬም» ከአቅሙ-ቢስነቱ የተነሳ በበረራ ላይ እያለ አንድ የኤሌክትሪክ መስመርም በጥሷል ሲባል ሰምቻለሁ። የእርሱ ዋና ተልዕኮ ለሳሞራ ዩኑስ መታመን ነበር። እናም ሳሞራ ከእርሱ ጋር የከፋ ፀብና ፉክክር የነበረውን የአየር ኃይሉን አዛዥ ሞላ ኃይለማርያምን ወደ ሱዳን (አብዬ) ለዓለማቀፍ ተልዕኮ አሠማራና አደምን ሾመው። ጥያቄው ዐቢይ ይህንን ሰው ለምን አንስቶ እጅግ ወሳኝ የሚባለውን መሥሪያ ቤት ሰጠው የሚለው ነው።

የአደም የቅርብ ሰዎች የሚሉት የተለያዩ ነው። ጠቅላይ ሚኒስትሩ የአየር ኃይልን በታማኝ አሮሞ ለመያዝ ስለፈለገ አደምን ማፈናቀልና ለሲኒየርነቱ የሚመጥን በታ መስጠት ስለነበረበት ነው የሚል ነው። ሌላኛው ደግሞ በሳሞራ «ሪከመንዴሽን» ወደዚህ በታ መጣ የሚለው ነው። በሌላ በኩል ደግሞ «ትግራዊ አለመሆኑ በጀው እንጂ እርሱም በጡረታ ይገለል ነበር» የሚሉም አሉ። እናም የአሮማራውን ቡድን ያገለግላል በሚል በታውን ለጂኒየር ይልማ መርዳሳ ለቅቆ የጌታቸው አሰፋን መንበር ተረከበ። ይህንን ለማድረግ ዐቢይ ወሳኝ አሮሞ ያስፈልገው ስለነበር ደመላሽ ገብረሚካኤልን ከአዲስ-አዳማ የፍጥነት መንገድ አስተዳዳሪነት አንስቶ ከአደም ስር አስቀመጠው።

አደም መሐመድ ዋና አለቃ ሆኖ ቢሾምም ሁሉንም ምስጢራት ተቀብሎ ወደላይ የሚያደርሰው ራሱ ደመላሽ ብቻ ነው። «የለውጥ ኃይል» ብሎ ያደራጀውን የስለላ ተቋሙን ቡድን ተጠቅሞ ነባሩን መዋቅር እያፈራረሰ ነው። አደም መሐመድ እንኳን ስለ ሀገሪቱ ጉዳይ ይቅርና በአንድ ማለዳ ላይ ቢሮው ሲገባ ስለሚገጥመው ነገር አያውቅም። በዛሬው ዕለት የሰማው ዜናም የመረጃ ሰው ሆኖ ምንም እንዳይሰማ መደረጉን የሚጠቁም መሆኑን ልብ አላለም። አመሻሹ ላይ ደግሞ ጀነራል ስዓረ መኮንንና ሜጀር ጀነራል ገዛኢ አበራ ተገደሉ ተባለ። አደም በዚህ ላይ ያለው አስተያየት የተለየ ነው።

አደም ይህ የሰኔ 15ቱ ክስተት ከመፈፀሙ በፊት «ጀነራል ስዓረን ተክቼ ኤታማዢር ሹም ልሆን ነው» በማለት እንደነገረው ተመስገን ደሳለኝ በእስር ቤት ቆይታችን አጫውቶኛል። ዐቢይ አሕመድ አደምን በስዓረ በታ ለመለወጥ የወሰነው ሳዕረን እንደሚገድለው አስቀድሞ ስላወቀ ነው ወይስ ሌላ እቅድ ነበረው የሚለውን ግን የሚያውቅ አልነበረም።

ጀነራል አደም እንዳለውም ሱፋን አውልቆ፣ እንደገና ኮከብ የተደረደረበትን መለዩውን ለብሶ ወደ መከላከያ ተቀላቀለ። የገጠመው ነገር ግን ቀላል አልሆነለትም። በአዲስ አበባና በተለያዩ የመከላከያ ጦር ሰፈሮች ከሠራዊቱ አለቆች ጋር ከስዓረ ግድያ በኋላ ተከታታይ ውይይት ለማድረግ ተገደደ። ኤታማዢር ሹሙ

የተገደለበት ሠራዊት እሳት ጎርሶ እሳት ጠጥቶ «መሪያችንን ማን ገደለው?» ይለው ገባ። በተለይ የትግራይ ተወላጆች የሚበዙባቸው ስብሰባዎች ለአደም ፈታኝ ነበሩ።

ፍስሐ ማንጁስ የተባለውን ጀነራልያህል አደምን ወጥሮ የተከራከረው ግን አልነበረም። በደብረዘይት በተካሄደ የከፍተኛ መኮንኖች ስብሰባ ላይ የያኔው የመከላከያ ደግንነት ኃላፊ ጀነራልሐሰን ኢብራሒምና አደም መሐመድ የመድረኩ መሪ ነበሩ። «ሁለታችሁም የደግንነት ኃላፊ ሆናችሁ ለስዓረሞች ኃላፊነት የሚወስድ ሊጠፋ አይችልም። አለቃችንን የገደለው ማነው...? ይህንን ካላወቃችሁ የገደላችሁት ወይ እናንተ አለያም አለቆቻችሁ መሆን አለባቸው» ሲለው አመዱ ቡን አለ።

ዐቢይ አሕመድ የስዓረን ሞት በተመለከተ ሠራዊቱን እንዲያወያዩ እነዚህን ሁለት አዛዦች የመደበው ያለምክንያት አይደለም። ዘግይተው ነገሩ የገባቸው ሰዎች «ዐቢይ ይህንን ያደረገው ትግሬ በአማራ ተገድሏልና እዚያው እርስ በርሳችሁ (እንደፍጥርጥራችሁ) ተጨቃጩቁ» ለማለት ነው እስከማለት ድርሰው ነበር።

አደም የፍስሐ ማንጁስን ሒስ ሊቋቋመው አልቻለም። «በነገራችን ላይ...» አለ አደም «በነገራችን ላይ ሁላችሁም እንድታውቁት ስዓረ የሞተው እየተነገረው ነው። ብዙ ጊዜ ተነግሮታል። አደጋ አለብህ ስንለው፣ ከፈለጉ ፊት ለፊት ይምጡ ብሎ እምቢ አለ»።

«ስለዚህ ገዳዩን አስቀድማችሁ ታውቁ ነበራ...?» ብሎ ጀነራል ፍስሐ አምባረቀ።

አደም «ሥነ ሥርዓት...ሥነ ሥርዓት እንያዝ። ስዓረ አደጋ እንደሚገጥመው፣ አጃቢዎቹንም እንዲቀይር ደጋግመን ጠየቅነው። አሁን አለቆቻችን ሳይቀር (ጠቅላይ ሚኒስትሩን ማለቱ ነው) ጠባቂዎቻቸውን ከሠፈራቸው እየፈለጉ እያመጡ ነው። ስለዚህ አንተም የምታምናቸውን ሰዎች አድርግ ብንለው፣ ወታደር ዘር የለውም፤ የኢትዮጵያ ሠራዊት አዛዥ ሆኜ ከሰፈሬ ሄጄ ጠባቂዎቼን አልመለምልም። የሚፈልገኝ ካለ ፊት ለፊት ይምጣ ብሎ አሻፈረኝ አለ» በማለት በቁጣ ተናግሮ እንደጨረሰ ሐሰን ኢብራሒም ማይክራፎኑን ተቀበለው።

የመከላከያ ደግንነት ኃላፊው ሐሰን ኢብራሂምም²³ ረዥም ሰዓት ወስዶ በመከላከያ ውስጥ ያለውንና እየተበላሸ ነው ብሎ ያመነበትን አሠራር ካብራራ በኋላ «ስዓረን ያሳጣን የመረጃ እጦት ነው። መረጃ ሠራተኛ ሆኜ የመረጃ እጥረት አለብኝ» በማለት አብራራ።

ዐቢይ አሕመድ አሊ ለጀነራል ስዓረ ግድያ ግንባር ቀደም ተጠርጣሪ ቢሆንም የኤርትራው የደግንነት መዋቅርም የማይናቅ ሚና ሳይኖረው አይቀርም። እስከሁኑን ብዙዎችን ያላሳመነው ነገርም «ስዓረን አሳምነው ጽጌ አስገደለው» የሚለው ነው። ዐቢይ የአማራና የትግራይን ፀብ ሥር የሰደደ ለማድረግ ካሄደባቸው አጋጣሚዎች አንዱ ይህ መሆኑን የሚያነሱ ሰዎች ከልብ የመነጮ ክርክር ያደርጋሉ።ምናልባትም ስዓረ ባይገደልና በሠራዊቱ ውስጥ ቢቀጥል ኖሮ የትግራይ ጦርነትም ሆነ የሻዕቢያ በዚህ ልክ መፈትፈት

²³ ጀነራል ሐሰን እንደማንኛውም የዐቢይ አማራ አገልግሎቱን ጨርሶ በ2014 ዓ.ም በአምባሳደርነት ከሠራዊቱ ተገልጿል።አስገራሚው ነገር የሙሉ ጀነራልነት ማዕረግ በተሰጠው በ15ኛው ቀን አምባሳደር ተደርጎ ወደ ግብጽ ተልኳል። በእርሱ ምትክም የሪፐብሊካን ሠራዊት አዛዥ የነበረው ጀነራል ብርሃኑ በቀለ ተተክቷል።

የማይታሰብ ሊሆን ይችል ነበር። ጀነራል አደም መሐመድ «ስዓረን አደጋ እንደሚገጥመው ነግረውል» የሚለው ንግግር የመጣውም ሆነ «በቅርቡ ስዓረን ተከቼ ኤታማዦር ሹም ልሆን ነው» የሚል መልዕክት አስቀድሞ የሾለከው በዚሁ የዐቢይ የተካነ ሄራ ሊሆን ይችላል።

እንዲያም ሆኖ አደም መሐመድ የትግራይ ጦርነት እንዲካሄድ ፍላጎት አልነበረውም። እርሱና የውጭ ጉዳይ ሚኒስትር የነበረው ገዱ አንዳርጋቸው የጦርነቱን አላስፈላጊነት አምርረው ተከራክረው እንደነበር ሁለቱም ሰዎች ዛሬ በቁጭት የሚያወሩት ትዝታቸው ነው። ከጥቅምት 24ቱ የሰሜን ዕዝ ጥቃት አስቀድሞ ሌሎች ዕዞች ወደ ትግራይ እንዲጠጉ ሲደረግና በጉዳዩ ላይ ውይይት ሲቀጥል ጦርነቱ ሊያስከትል የሚችለውን መዘዝ ለማስረዳት ሲሞክሩ ነበር። ጦርነቱ ቀላልና በፍጥነት ሊከናወን የሚገባ እንደሆነ አብዝተው ሲከራከሩ የነበሩት ደግሞ ብርሃኑ ጁላና ራሱ ዐቢይ ናቸው።

አደም እንደተሸነፈና ሐሳቡ እንደማይዋጥላቸው ሲያውቅ አቅጣጫውን ቀይሮ «ጦርነቱ የሚካሄድ ከሆነ አየር ኃይሉን አናሳትፈው። አየር ኃይሉ የሚሳተፍ ከሆነ የተሟላ ጦርነት ውስጥ እንዳለን ተደርጎ ዲፕሎማሲያዊ ኪሳራ ያመጣብናል» በማለት ሊናገር ሞከረ። ነገሩ ግን አስቀድሞ ያለቀ ነበር። ዐቢይና ኢሳያስ፣ ብርሃኑ ጁላና ፊሊጶስ ወልደዮሃንስ (የኤርትራው መከላከያ ሚኒስትር) የጨረሱትን የውጊያ እቅድ ነበር አደም መሐመድ «ይቅር፤ ይቆይ» እያለ ጉንጩን የሚያለፋው።

እናም ቅዳሜ ጥቅምት 28-2013 ዓ.ም. ጦርነቱን ለመጀመር እቅድ ተይዞ በአስመራና አዲስ አበባ ጉድ ጉድ ማለት ተጀመረ። ይሁንና ተቀደሙ። ሰሜን ዕዝን የትግራይ ልዩ ኃይል «ማረከው»። ከ200 በላይ በታዎች ላይ ሰፍሮ የነበረው 33 ሺህ የኢትዮጵያ ጦር ዘጠኝ ሺህ በማይሞሉ የትግራይ ልዩ ኃይል ወታደሮች ተማረከ። እንዲያም ሆኖ የሚችቹ ቁጥር ተመጣጣኝ ነበር። ከመከላከያ ሠራዊቱ ውስጥ መቶ የማይሞሉ ሰዎች ሲሞቱ፣ በልዩ ኃይሉ በኩልም ያን ያህል ሰው ተገደለ። ነገሩ ዐቢይ አሕመድና ግብረ አበዮቹ እንዳስጮሁት አይደለም። ሲኖትራክ ተነዳበት፣ ታንክ ተጎተተበት ወዘተ የሚለው ፕሮፓጋንዳ የመጣው የሕዝብን ልብ ለመግዛት በሚል ነበር። ደግሞም ተሳክቷል። ይህ ሁሉ እንዳልተፈጸመ ግን የትግራይ አመራሮች ብቻ ሳይሆኑ ራሱ ዐቢይም፣ ብርሃኑ ጁላም ሆነ አዳምነህ መንግሥቱ (ሰሜን ዕዝ ሲማረክ ምክትል አዛዥ የነበረው) ያውቃሉ።

አደምም የሰሜን ዕዝ ምርኮ ከተሰማ በኋላ ወትሮም አሻንጉሊት ሆኖ ከተቀመጠበት የኤታማዦር ሹም በታ ተነስቶ አምባሳደር ተደረገ። አየር ኃይሉንም፣ የደጎንነት መሥሪያ ቤቱንም ለዐቢይ ታማኝ አስረክቦ የወጣው «ኤፍሬም» መከላከያንም ለሌላኛው ታማኝ አገልጋይ አስረክቦ ወደ ቱርክ በአምባሳደርነት አመራ። «በጦርነቱ ላይ አይሳተፍ» ያለው አየር ኃይል ግን የትግራይን ሕፃናት ከአፈር እያደበለቀ፣ የትግራይን ከተሞች እያደቀቀ ቀጠለ። መከላከያው የድሮን ትጥቅ እንዲኖረው የቱርክ TB2 ድሮን አምራች ድርጅት ሰው አልባ የውጊያና የሰላላ አውሮፕላኖችን ከአንካራ ሲያጓጉዝ ግን አደም መሐመድ የተባለው በቱርክ የኢትዮጵያ አምባሳደር የሚያውቀው አልነበረም።

ከእርሱ ጋር ጦርነት አያስፈልግም ብሎ ሲከራከር እንደነበር ሲነገርለት የነበረው ገዱ አንዳርጋቸውም ከውጪ ጉዳይሚኒስትርነቱ ተነሥቶ የዐቢይ የደጎንነት አማካሪ ነህ ተብሎ የይስሙላ ሹመት ተሰጠው። ከዚያም እነ ጀነራል ብርሃኑ በቀለ (በወቅቱ የሪፐብሊኩ ጋርድ አዛዥ ነበር) በጥብቅ የሚከታተሉት ሰው ሆነ።

በአነስተኛ እንቅስቃሴዎችና መግለጫዎች ተገድቦ የነበረው ገዱ ወደ አደባባይ ወጥቶ መፎከር የጀመረው ግን የትግራይ ጦር ወልዲያ ገብቶ ወደ ደቡብ ወሎ መዝመት ሲጀምር ነበር።

የቀድሞው የአማራ ክልል ርዕሰ-መስተዳድርና የውጪ ጉዳይ ሚኒስትር ገዱ ትግራዊ ሁሉ እንዲጠረገና ከትግራይ ጋር መኖርም እንዲያበቃ የሚቀሰቅሰውን ንግግሩን አድርጎ ወደ አዲስ አበባ ቢመለስም በጎ ነገር አልጠበቀውም። በዚያ ንግግሩ በጥቂቱም ቢሆን የዐቢይን አገዛዝ ስም ሳይጠቅስ ለመተቸት መሞከሩ አስቀሰፈው። በደሴ ከተማ ከነዋሪዎች ጋር ያደረገው ውይይት በየትኛውም ሚዲያ እንዳይተላለፍ ዐቢይ አዘዘ። ከሦስት ወራት በኋላም ቤተ-መንግሥት እንዳይገባ ተከልክሎ ከብልጽግና ማዕከላዊ ኮሚቴ አባልነት ተባረረ። በፋኖ ደጋፊነትም ስሙ እየተነሣ በአፍቃሪ-ዐቢይ መገናኛ ብዙሃን ይብጠለጠል ዘንድ ቤተመንግሥቱ ትዕዛዝ ሰጠ።

የቀድሞው የአየር ኃይል አዛዥ፣ የቀድሞው የደጎንነት ዋና ዳይሬክተር፣ የቀድሞው ኤታማዦር ሹም አደም መሐመድ ግን ለሌላ የቁጭታ ሥራ፣ ለሌላ ቁዝማ ወደ ቱርክ ተላከ። ዐቢይ በነሐሴ 2013 ወደ አንካራ ተጉዞ ለፕሬዚዳንት ኤርዶዋን የድረስልኝ ጥሪ ሲያቀርብም ሆነ ከዚያ በኋላ የመከላከያና የሲቪል ባለሥልጣናት ወደ ቱርክ ሲሄዱ አምባሳደር አደም የሚያውቀው ነገር የለም። የኦሮሞ ጀኔራሎችና ባለሥልጣናት አደምን ሊጥሉት የቸገራቸው ዕቃ አድርገው እንደሚያዩት የሚናገሩት በአደባባይ ነበር። እናም እነዚህ ሹማምንት ወደ ቱርክ ሲሄዱ የአደም ሥራ ሆቴል መያዝና ኤምባሲ ሲመጡ ደግሞ ቡና ማስፈላት ሆነ!

ምናልባትም የሚወደውንና አዘውትሮ የሚያንጎራገረውን የኤፍሬም ታምሩን ዘፈን ያዜም ይሆናል።የተጓዛቸው የሕይወት መንገዶች፣ ወጥቶ የወረደባቸው የኑሮ መሠላሎች ትዝ እያሉት፣ እንደ ዐቢይ ያለ ትንሽ ሰው ሥልጣን ይዞ ትልቅ ሀገርና ትልልቅ ሰዎችን መገንደቡንና ማሳደዱን ሲያስታውስ የኤፍሬምን ስንኞች ያንቆረቁራቸው ይሆናል። እንዲህ እያለ፤

«ደስታና መከራው ማግኘትም ማጣቱ
ሁሉም በየተራው አይቀርም መምጣቱ
ተፈራርቆ 'ሚኖር በየራሱ ጊዜ
የአንድ በይ ውሃ ነው ተድላና ትካዜ
ውጣ ውረድ ባለው የሕይወት መሠላል
የዚች ዓለም ነገር በዚህ ይመሰላል
ሕይወት በደረጃ ሰው ይነጣጥላል
አንዱን ላይ አድርጎ አንዱን ታች ይጥላል
የበላይ በበታች ይገፋል ከወንበር
በዓለም ምን ይኖራል ወትሮስ እንደነበር
ተማሪ ቆሞለት ይበላል ደብተራ
ትልቅ ሲወድቅ ነው የትንሸች ተራ»

የዐቢይ «ካንሰር» እና የለማ መገርሳ ስንብት

ለማ መገርሳ የሚባለው ፖለቲከኛ ይበልጥ የሚታወቀው «ኢትዮጵያዊነት ባልቀምሰውም እንደ ሀሺሽ ሱስ ነው» በሚለው ንግግሩ ነው። በአሮሚያ «የኮንቪንስንግና ኮንፊውዚንግ»²⁴ ፖለቲካዊ ጉዞ ወቅት የአባይ ማዶ ፖለቲከኞችን «ጂ...ጂ...» ለመሥራት ወደ ባሕርዳር የተጓዘውን የኦሕዴድ የፖለቲካ ቡድን ይዞ በሄደ ወቅት ነው ይኛን «ሱሴ ሱሴ» የምትል ዜማ ያዜማት። ይህ የሆነው በሐምሌ 2009 ነበር። ያኔ እርሱ የአሮሚያ ክልልን በርዕሰ መስተዳድርነት ይመራ ነበር። የዐቢይ አሕመድ ሚና ደግሞ የእርሱ ምክትል ሆኖ በአሮሚያ የቤቶችና ተያያዥ ጉዳዮችን መምራት ነበር። ከዚያን ጊዜ በኋላም የለማ መገርሳ ዝና እየኖኘ መጣ። ቀኝ አክራሪ የአማራ ፖለቲከኞች «ኢትዮጵያ ሱሴ አለልን» ብለው እልል አሉ፤ የአሮሚያ ፖለቲከኞችም «ለማ ሆይ አንተን እናምንህለን» አሉለት።

ዐቢይ አሕመድ፣ ለማ መገርሳን ጥሎ ሥልጣን ማንጠልጠል እንደማይችል ወዲያውኑ ገባው። በለማ ትከሻና ወንበር ላይ ወደ ትልቁ ማማ መውጣት ብቸኛ መርህና መንገድ ሆነ። «ቲም ለማ» በሚል የወል ስምም የለማን ስም ማወደስ የዐቢይና ክሊኮቹ ሥራ ሆነ። በርግጥም ለማ የዐቢይን ሥልጣን አለማው። የኦሕዴድ ሊቀመንበርነቱን ለቅቆ የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስትር አደረገው። የሀገሪቱ ጠቅላይ ሚኒስትር ለመሆን ከአራቱ የኢሕአዴግ ድርጅቶች የአንዱ ሊቀመንበር መሆንን የሚጠይቀው የግንባሩ ያልተፃፈ ሕግ ረዥም ጊዜ ሲሰራበት የቆየ ነበር። ለዚህም ሲባል የኦሕዴድ ሊቀመንበር የነበረው ለማ ለዐቢይ ሊቀቀለት። ዐቢይ አሕመድም የሀገሪቱ ጠቅላይ ሚኒስትር ለመሆን የሚያስችለውን የፓርላማ አባልነት ከሁለት ዓመት በፊት አሳክቷል። እናም ጠቅላይ ሚኒስትርነቱ እውን ሆነ። ለማ በርግጥም ዐቢይን አልምቶት ነበር።

ለማ መገርሳ የፖለቲካ ሀ-ሁ የማይገባው ፍጡር መሆኑ የተረጋገጠው ከዚህ በኋላ ነው። «በሬ ሆይ ሳሩን አየህና ገደሉን ሳታይ» በሚል ወደ ገደል የመጣል መርህ ለሥልጣን ፍቱን መላ መሆኑን በመጽሐፍ (እርከብና መንበር) በመፃፍ ወደ የሀገር መሪነት የመጣው ጠቅላይ ሚኒስትሩ ለማን «አለቃዬ፣ አማካሪዬ፣ የድህነት ጓደኛዬ...» ወዘተ እያለ አንድ ዓመት አከረመው። አንድ ዓመትም ተጠቀመበት፤ ተደላይለበት። ከዚያም ሚያዚያ 8-2011 ዓ.ም የለማ አስፈላጊነት አበቃ። የአገልግሎት ዘመኑን እንደ ጨረሰ ፈረሰ ሆነ። ለማ መገርሳ ከሚመራው የአሮሚያ ክልል ርዕሰ መስተዳድርነት ተነስቶ በሚዲያ ሰማ። የአገሪቱን ትልቅ ክልል የሚመራው «የለውጡ ሞተር»፣ የቲም ለማ መጠሪያ፣ «የጠቅላይ ሚኒስትሩ አለቃ» ለማ መገርሳ ከክልል መሪነቱን መነሳቱን ኢቴቪና አቢኤን ነገሩት።

ዝርዝሩ እንደሚከተለው ነው።

ሚያዚያ 7-2011 ዓ.ም እንዲህ ሆነ። ለማ መገርሳ ወደ ጠቅላይ ሚኒስትር ቢሮ አቀና። በዐቢይ ግብዣ ነው የሄደው። ያለ ፍተሻ ወደ ሰውዬው ቢሮ የሚገባው ብቸኛ ሰው ለማ፣ ያለ ክልካይ ወደ ውስጥ ዘለቀ።

²⁴ ይህንን ንግግር የተናገረው ሽመልስ አብዱሳ ሲሆን በ2012 ዓ.ም «ባሕርዳር ሄደን የቻልነውን ኮንፊውዝ አድርገን (አታለን) ፣ ያልቻልነውን ደግሞ ኮንቪንስ (አሳምንን) በእኛ ሥር እንዲሆኑ እድርገናቸዋል» ሲል የአሮሚያ ፖለቲካዊ ኃይሎችን ሰብስቦ የተናገረው ነው።

ከመግቢያ ውይይት በኋላ ለማየት በተጠራበትን «አስደንጋጭ ንግግር» ከዐቢይ ሰማ። ቃል በቃል ያልተወሰደው የዐቢይ ንግግር እንዲህ ይላል።

«ሰሞኑን አሞኝ ሐኪሞች መጥተው አይተውኝ ነበር። ከባድ የካንሰር በሽታ አሞህል አሉኝ»። ሁለት ዓይኖቼን በአመልካች ጣቶች እየበለጠጠም «ተመልከት የዓይኔ ስብ ሲጫ ሆኗል። ዶክተሮቹ እንደነገሩኝ በሽታው ጊዜ የሚሰጥ አይደለም። ምናልባትም በወራት ውስጥ ሊገድለኝ ይችላል። ኦሮሞ በታሪኩ ያገኘው ሥልጣን በዚህ አጋጣሚ ተዘረክርኮ እንዳይቀር መፍትሔ ማበጀት አለብን። ለጊዜው ያሰብኩት አንተ ወደ ፌደራል የመምጣትህን ጉዳይ ነው» ሲል አከለ።

የዐቢይ ዓይኖች ሲበለጠጡ ለማየት ክው አለ። በርግጥም ነገሩ አስደንጋጭ ነው። ለማየት «የካንሰር ሕመም አሞህል አሉኝ» ከሚለው ንግግር ወዲህ ያሉትን ደቂቃዎች በቅጡ አያስታውስም። አዘነ። ጠቅላይ ሚኒስትሩም ተናገረ «አትዘን። ወደ መፍትሔው ነው መጓዝ ያለብን። የኦሮሞ ታሪካዊ እድል እንዳይከለሽ አንተን ወደ ፌደራል ማምጣት ብቸኛው ዘዴ ነው»።

ለማ መገርሳ የአራት ኪሎውን ቤተ-መንግሥት እንደለቀቀ ወደ ተለያዩ ጓደኞቹ ደዋወለ። በአካልም አገኛቸው። የዐቢይን ሕመም በምስጢር መያዝ እንደሚገባው ያውቃል። ሆኖም የደረሰበትን የሀዘንና ድንጋጤ መንፈስ ከሰዎች ጋር ለማሳለፍ መሞከር አለበት።

በማግስቱ ማክሰኞ ማለዳ ግን ያልተጠበቀ ዜና ተሰማ። አቶ ለማ መገርሳና አቶ ገዱ አንዳርጋቸው ከክልል ሶስትና አራት ርዕሰ መስተዳድርነታቸው ተነስተው የመከላከያና የውጭ ጉዳይ ሚኒስትሮች መሆናቸው በፓርላማ ተነገረ። ገዱ ለሕክምና ውጪ ስለነበረ በሹመቱ ቃለ መሃላ ለመፈጸም አልተገኘም። ለማ ግን ሀገር ቤት ስለነበር፤ በወቅቱ የፓርላማ የመንግሥት ተጠሪ ሚኒስትር በነበረው ተስፋዬ ዳባ (በአምልኮተ ዐቢይነቱ የሚታወቅ የአሕዴድ ሰው) ተደወለለት። «መጥተህ ቃለ መሃላ ፈጽም» ተባለ። ለማ ግን የመከላከያ ሚኒስትር ሆኖ ቃለ መሃላ ለመፈጸም ፓርላማ አልሄደም። ወደ ፓርላማ ከመሄድ ይልቅ ወደ ቤተ-መንግሥት ከነፈ። ዐቢይንም ጠየቀ፤ «ለምንድን ነው እዚህ የሾምከኝ...? ኦሮሚያንስ ለማን ልንተወው ነው...? እንዴትስ አልተነጋገርንም...? ደግሞስ ከሾምከኝ አይቀር ለምን ሌላ ቦታ አትሰጠኝም...? እንዴት የመከላከያ ሚኒስትር ታደርገኛለህ...?» ደርዘን ጥያቄዎችን ከመረ።

«ለሚ ተረጋጋ...» ብሎ ጀመረ ጠቅላይ ሚኒስትሩ። «ትናንት እያመመኝ እንደሆነና የአንተ ወደ ፌደራል መምጣት ለቀጣዩ የሀገር መሪነት መዘጋጀት እንደሆነ ነግሬህ ነበር። የመከላከያ ሚኒስትር ያደረግሁህ ደግሞ እነዚህ የወያኔ ጀኔራሎች የእኔን መታመም ሰምተው አለያም ከዚያ በኋላ በሚፈጠረው ነገር መፈንቅለ መንግሥትም ይሁን ሌላ ክፋት እንዳያስቡ በቅርበት ለመከታተል እንዲያመቸን ነው። ኦሮሚያን ግን ሽመልስ በምክትል ርዕሰ መስተዳድርነት ይመራል» አለው።

ሽመልስ አብዲሳ በ2007ቱ ምርጫ የደንዲ ቁጥር ሁለት የምርጫ ክልልን ወክሎ ጫፊውን የተቀላቀለ ሰው ነው። ስለዚህ የክልሉ ምክር ቤት አባል በመሆኑ ሙሉ ርዕሰ መስተዳድር የመሆን ሕጋዊ መብት አለው። በወቅቱ በደቡብ፣ በትግራይ፣ በሱማሌ፣ በአፋር... ወዘተ ምክትል ርዕሳን መስተዳድሮች ክልሎችን ይመሩ የነበሩት የክልላቸው ምክር ቤት አባል ስላልሆኑ ነበር። አቶ ሽመልስ ግን የምክር ቤት አባል በመሆኑ በምክትል ሳይሆን በርዕሰ መስተዳድርነት መሾም ይችል ነበር። ለማ ይህንን ያውቃል። እናም ጥያቄ አስከተለ «ሽመልስ

ምክትል የሚሆነው ዋናው ማን ሆኖ ነው...? »:: የዐቢይ መልስ ቀላል ነበር:: «አንተ ነሃ ለሚ! ከጀርባ ሆነህ ክልሉን እንድትመራ ነው ያ በታ ክፍት የሆነው:: «በዲፋክቶ» የኦሮሚያ ፕሬዚዳንት አንተ ነህ»::

አቶ ለማ እንደተታለለ ለመጀመሪያ ጊዜ በይፋ ገባው:: አብቅቷል፤ አቅምም አልነበረው:: ረፍዷል፤ ጊዜም የለው:: በዚያኑ ዕለት ከሰዓት በኋላ የኦሮሚያ ምክር ቤት በአሠራሩ መሠረት የለማ መገርሳን መልቀቂያ ሳይቀርብለት ሽመልስ አብዳሳን ምክትል ሆኖ እንደ ዋና እንዲመራ ሾመ:: ለማ መገርሳ ከመቆዘም ውጪ ምርጫ አልነበረውም:: ማምለጫ እንደሌለው አውቆም ሐሙስ ሚያዚያ 10 በፓርላማው ፊት ቃለ መሀላ ፈጽሞ የመከላከያ ሚኒስትር ሆነ:: ከዚያ በኋላም ለማና ዐቢይ የማይተማመኑና የተከዳዱ መሆኑ በከተማ ወሬ ይናፈስ ጀመር:: ይህንን መነሻ አድርገንም የዕለት ሥራችን የፖለቲካ ወሬ ማሳደድ የሆነ ጋዜጠኞች ይህንን ዝርዝር መረጃ አገኝን::

ለማ መገርሳ «መደመርን አልወደውም» ሲል በይፋ ተናግሮ ከፓርቲው ተሰናበተ:: «ለማ የለውጥ አባባራ፣ ለማ የለውጥ ሞተር፣ ለማ የሀገር አድባር» ሲለው የነበረ የኦሮሚያ መገናኛ ብዙሃንም «ለማ በገበያ» እያሉ አላገጡበት:: ይልቁንም በጽንፈኝነትና በእነግ ደጋፊነት ይወነጅሉት ጀመር:: የመንግሥት መገናኛ ብዙሃን የለማን ኩርፊያ መዘገብ እንዲያቆሙ የተደረገ ይመስል ልሳናቸውን ዘጉት:: ይባስ ብሎ በኦሮሚያ አንድ የለቅሶ ሥነ ሥርዓት ላይ የተናገረውን ንግግር የኦሮሚያ ቴሌቪዥን እንዳያስተላልፈው የጠቅላይ ሚኒስትሩ ክሊክ አዘዘ:: እነ ጃዋር መሐመድ ተቆጡ:: ግን የሚሰማቸው አልነበረም:: ለማ መገርሳ «በሬ ሆይ...» የሚለው በመጽሐፈ ዐቢይ ላይ የሰፈረው ቃል ተፈፀመበት::

ለማ ወደ ቢሮ መሄድ አቆመ:: የጦር ሃይሎችን የመከላከያ ግቢም ከነ ጃዋር ጋር ለመወያየት የሚገለገልበት ምሽግ አደረገው:: ቁዝማ የየዕለት ሥራው ሆነ:: መከዳቱን ማሰላሰል መሸቶ ሲነጋ የሚተገብረው ጉዳዩ ሆነ:: ጠቅላይ ሚኒስትሩ ለሥልጣኑ ማግኘቱ ለማ መገርሳን ለሥልጣኑ ማጽኚያ ደግሞ ኢሕአዴግን ማፍረስ ወሳኝ መሆናቸውን ካመነ ቆይቷል:: የመጀመሪያውን ጨረሰ:: አሁን የቀረው ኢሕአዴግን ማፍረስ ነውና ይህንን የማከናወን ተግባሩን አፋጠነው:: ለማ መገርሳ ግን ጠፋ:: የመንግሥት ሚዲያዎች እንዳይናገርና እንዳይታይ እንዳደረጉት የገባው ለማ ወደ ቪኦኤ ሄደ:: የአሜሪካው ድምጽ ወዲዮ ዕሁድ ታሕሳስ 19-2012 ዓ.ም የኢትዮጵያ መከላከያ ሚኒስትር እና የኦሮሞ ዴሞክራሲያዊ ፓርቲ ምክትል ሊቀመንበር አቶ ለማ መገርሳ «በመደመር ፍልስፍና» ወይም በፓርቲዎች መዋሃድ እንደማይስማሙ ገለጹ» ብሎ ዘገበው::

ለሥልጣን አብቅቶ ያነገሰውን ግለሰብ በአደባባይ የተቃወመበት የመጀመሪያው አጋጣሚም ሆነ:: ይህንን ተከትሎም በጠላቶቹ ላይ የትኛውንም ካራ ለመምዘዝና ለማዋረድ ወደ ኋላ የማይለው ዐቢይ፣ ለማ ወደ ውጪ ሀገር ሲወጣና ሲገባ የመንግሥት ባለ ሥልጣን ሊያገኘው የሚገባውን ክብር እንዲነፈገው ትዕዛዝ አስተላለፈ:: ተፈፃሚም ሆነ:: «የመከላከያ ሚኒስትሩ ለማ መገርሳ በቪ.ኤ.ኤ.ፒ የሹመኞች ሳሎን እንዳያልፉ ተከልክለው እንደ ተራው ዜጋ ተሰልፈውና ተፈትሸው ወደ ውጪ ሀገር ሄዱ» የሚለው ዜና ሞገዱን ያዘው:: ከሰምንት ቆይታ በኋላ ከአሜሪካ ሲመለስም እንዳወጣጡ ከሕዝቡ ጋር እየተጋፋ ገባ::

በዚህ መልኩ በዐቢይ ምሕዋር ውስጥ የለማ አስፈላጊነት አበቃ:: ይባስ ብሎም «ለማ መገርሳ በዲሲፒሊን ግድፈት ከፓርቲው እንዲባረር የኦሮሚያ ብልጽግና ወሰነ» ተብሎ በነ ኢቴቪ ዜና ተነገረ:: የለማ

ደጋፊዎችም «አባል ካልነበርኩበት ፓርቲ እንዴት እታገዳለሁ አለ» ብለው ለማን ምንጭ አድርገው ወሬ ማድራት ቀጠሉ።

ለማ መገርሳ፣ አጥናፉ አባተን አለዎም ሮመዳን ኑርን²⁵ ይመስለኛል። ለማ ልክ እንደ ሁለቱ ሰዎች አምባገነንን አገልግሎና ሥልጣንን አደላድሎ ገለል የተደረገ ሰው ነው። የአጼ ኃይለሥላሴ መንግሥት ወድቆ ፊውዳላዊው ሥርዓት እንዲንከታከት ያደረገው የደርግ አገዛዝ ያለ አጥናፉ አባተ አይፀናም ነበር። የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የሕግ ምሩቅ የነበረው ሻለቃ አጥናፉ የአገሪቱን ጦር ኃይሎች አስተባብሮ በአራተኛ ክፍለ ጦር ስብሰባ ጠራ። ዝብርቅርቁን ስብሰባ እየመራ ለቀናት ከቆየ በኋላ ሌላኛው ሻለቃ መንግሥቱ ዝብርቅርቁን ለማስቀረትና የጨዋ ጉባኤ ለማድረግ ያደረገው ንግግር ቅቡል ሆኖ ተገኘ።

ሻለቃ መንግሥቱ ያንን በሻለቃ አጥናፉ የተቋቋመውንና ደርግ የተባለውን የበታች መኮንኖች ኮሚቴ ለመምራትም ወደ ፊት መጣ። አጥናፉም ምክትል ሆነ። ልክ ዐቢይ አሕመድ ለማ መገርሳ አሰባሰበው እየተባለ ይነገርለት የነበረውን ቲም ለማ/ኦሮሚራ ኃይል /ለመምራት የለማን ቦታ እንደወሰደው ሁሉ ማለት ነው። መንግሥቱ ኃይለማርያም ጥር 26-1969 ዓ.ም. የአገሪቱን ፕሬዚዳንትና ትላልቅ የደርግ ባለሥልጣናትን ገድሎ ሥልጣኑን ካደላደለ ከጥቂት ወራት በኋላ ቦታ ለቅቆ ለሥልጣን ያበቃውን አጥናፉ አባተንም በ1970 ዓ.ም. የመጀመሪያ ወራት ላይ ገድሎታል። ለማ እንደ አጥናፉ የመገደል እጣፈንታ ባይገደጥመውም ገለል የተደረገበትና አምባገነን አለቃውን ያገለገለበት መንገድ ግን አንድ ዓይነት ነው።

ጠቅላይሚኒስትሩ ለማ መገርሳ በኦሮሚያና የአማራ ልሊቃን ዘንድ ያለውን ተቀባይነት ተጠቅሞ ተገልግሎበታል። ልክ ሮመዳን ኑር መሐመድ የተባለውን የሻዕቢያ ታጋይ ኢሳያስ አፈወርቂ ሙስሊሙን ማጎበረሰብ ለመያዝ ሲል የድርጅቱ ሊቀመንበር እንዳደረገውና በኋላም ገለል እንዳደረገው ሁሉ ማለት ነው። ለማ መገርሳም ገለል ተደረገ። በአዲስ አበባው ቤቱ ውስጥ የሚገባውና የሚወጣው ሰው በመንግሥት ተገድቦ ከአንድ ዓመት በላይ በቁም እስር ቆየ። በዚህ አጋጣሚም የሦስተኛ ዲግሪ ትምህርቱን በርቀት አጠናቀቀ።

የለማ ዝምታ ያሰሰበው ጠቅላይሚኒስትሩ ሰውዬውን ከሀገር የሚያባርርበትን፣ ግን ደግሞ ፖለቲካዊ ተሳትፎው እንዲገደብ የሚያደርግበትን መላ አሰበ። ለዚህም ፕሮቴስታንቱን ወዳጁን የአሜሪካውን ሴናተር ጄም ኢንሆፍን አማከረ። ሴናተሩም በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ሠራተኛነት የሚመደቡ ሰዎች በሀገራት የውስጥ ፖለቲካ ላይ ጣልቃ እንዳይገቡ ስለሚከለክሉ ለማን በዚህ ድርጅት ውስጥ ማስመደብ ጥሩ ዘዴ መሆኑን ነገረው። ለዚህም ሴናተሩ በጴንጤ ቆስጤ ሃይማኖታዊ መረብ ውስጥ የሚያውቀውንና በጉዳዩ ላይ ትልቅ ስም ያለውን የዓለም የምግብ ፕሮግራም (WFP) ዋና ዳይሬክተር የሆነውን ደቪድ ቢስለይን ጠየቀ። ዋና ዳይሬክተሩም ለለማ ቦታ አገኘለት። ለማ አሜሪካ የሚገኙትን ልጆቹንና ሚስቱን ጠይቆ ወደ ሮም ተሻገረ።

²⁵ አጥናፉም ሆነ ሮመዳን ውድ ሕይወትን ለሚጠይቀው ትግል የተሰለፉ አብዮተኛ መሆናቸውንና ለማ መገርሳ ግን አድሃሪ መሆኑን አልዘነጋሁም! ንጽጽሩ በአለቆቻቸው የደረሰባቸውን ነገር ለማስረዳት የገባ መሆኑን ልብ ይሏል።

ፍጥጫ በቦሌ-ከፀጥታው ሰው ጋር

ዕለተ ሐሙስ ታሕሳስ 16/2012 ዓ.ም ከሰዓት በኋላ ከጓደኞቹ ጋር ምሳ ለመብላት እንግሊዝ ኤምባሲ አካባቢ ወደሚገኝ አንድ ሬስቶራንት ከኋላና ከፊት ሆነን እየነዳን ነው። መንገድ ላይ ሆኜ ሞባይሌን አንድ የመስመር ስልክ እስጮኸው። አየሁት። ፍልውሃ አካባቢ እንደሆነ የሚጠቁም ጽሁፍ አብሮት ወጣ። አነሳሁት። ከሠላምታ በኋላ ደዋዩ ራሱን አስተዋውቆ «ተመስገን እባላለሁ፤ ከብሔራዊ መረጃና ደግንነት አገልግሎት ነው የምደውልልህ። ለአንዲት ጉዳይ ፈልገንህ ነበር» ሲል አናገረኝ።

«ለምን ጉዳይ አቶ ተመስገን...?» አልኩ በአክብሮት።

«አይ በአንዳንድ ነገሮች ላይ እንድንመካከር ነው። ቢሮ መጥተህ አንድ የምናወራት ነገር አለች። ቢሮ ውስጥ ብዙም ችግር የለውም። አይዘህ...! ምንም አትፍራ! ቢሮ ውስጥ ብዙም ችግር የለውም» በማለት ሊያደፋፍረኝ ሞከረ። በዚህ ወቅት ከታች ሆና ውሃ የምትጠጣን አሕያ «ነይ ከላይ ሆነሽ ጠጪ፣ አልበላሽም» ያለው ጅብ ትዝ አለኝ።

«አልበላሽምን ምን አመጣው..?» በሚል ድምጽ፣ «አይ እኔ የእናንተንም መሥሪያ ቤት እንደ አንድ የመንግሥት ተቋም ነው የማየው። ከፈለጋችሁኝ እመጣለሁ። ምንም አልፈራም» አልኩት ፈርጠም ብዬ። እንዲያም ሆኖ ስለጠራኝ ብቻ እኔዳለሁ ማለት እንዳልሆነ ልቤ ያውቃል።

«አዎ። ከኤሊሊ ሆቴል ጀርባ ከኢሲኤ አጠገብ...» እያለ በታውን ጠቆመኝና ለማግስቱ ጠዋት እንድመጣ ጠየቀኝ። እኔም «አይ አሁን ከአዲስ አበባ እየወጣሁ ነው። ነገ መምጣት አልቻልኩም» አልኩት።

«እሺ ቅዳሜስ...» ጠየቀ ተመስገን።

«ቅዳሜም አልቻልኩም። ዕሁድ ነው የምመለሰው» ብዬ ዋሽሁት። ይህንን ማድረግ ያስፈለገኝ ምናልባት ጥሪውን ተቀብዬ ለመሄድም ሆነ ለመቅረት የሚያመቸኝን ምክረ-ሐሳብ ከሰዎች ለማግኘት ሰፋ ያለ ጊዜ እንዲኖረኝ በማሰብ ነው። እስካሁን ድረስ የሚገርመኝ ግን የደግንነት ሰው ሆኖ፣ ከአዲስ አበባ አናት ቀበና ተራራ ላይ ሆኜ ከአዲስ አበባ እየወጣሁ ነው ስለው ማመኑ ነበር።

«በቃ ሰኞ ና» አለኝ በተማጽኖና ጨዋ በሚመስል ድምጽ። ተስማማሁ። ግን ደግሞ ጥያቄ አስከተልሁ።

«አቶ ተመስገን እርስዎ የደወሉት በቢሮ ስልክ ነው። እንደሚያውቁት ብዙ ሰው በቢሮ ስልክ ይደውላል። ስለዚህ የእጅ ስልክዎን ሞባይሌ ላይ ይደውሉልኝና በእርሱ ደውዬ ልምጣ። እንዳሉት ከጠቀሱልኝ መሥሪያ ቤት መሆኑን ለማረጋገጥም ያገለግላል» አልኩት።

ጥያቄዬን ተቀብሎ በሞባይል ስልኩ ደወለልኝ። መዘገብሁት። ከዚያም ወደ ቴሌግራምና ቫይበር አካውንቱ ገባሁ። አንዲትን ቆንጆ ሴት አቅፎ የተነሳውን ፎቶ ለጥፎበታል። ልጇም ሚስቱም ነች ለማለት የማታመች (እርሱ በመልክም ሆነ በዕድሜ እጅግ ከእርሷ የራቀ ስለሆነ) አንዲትን ሴት አቅፎ የተነሳውን ፎቶ በፕሮፋይል ምስልነት የገደገደ ሰው ነው እንግዲህ በ-11-ቤት የሞባይል ስልክ ደውሎ እርሱ ቢሮ እንድንገኝ የጠራኝ።

(በኋላ የዚህን ሰው ሙሉ ስም ለማወቅ ችያለሁ። ተመስገን ቡርቃ ይባላል። በወቅቱ በደግንነት መሥሪያ ቤቱ ውስጥ የእጅባ ስምሪት ክፍል ጊዚያዊ ኃላፊ ሆኖ እየሠራ ነበር)።

ወደ ምሳ በታው ደርሼ ከተሰባሰብን በኋላ ይህንን ታሪክ ለጓደኞቼ ነገርኋቸው። ከዚያም ልሂድ ወይስ አልሂድ የሚለውን ጉዳይ ጊዜ ወስደን ተወያየንበት። ሁለቱንም ሐሳብ ደግፈው አስተያየት የሰጡ ነበሩበት። «አንተ ስለተጠያቂነት፣ ግልጽነትና ሕግ አክባሪነት ደጋግመህ እየፃፍህና እየተናገርህ ሕጋዊ መሥሪያ ቤት ጠርቶ ላነጋግርህ ሲልህ አለመሄድ ከመርህ አንፃር ልክ አይደለም» የሚል ነጥብ ተነሳ። በሌላ በኩል ደግሞ «ነገሩ ከመርህ አንፃር ልክ ቢሆንም ግን ይህ ሕጋዊ መሥሪያ ቤት የጠራው ሕጋዊ በሆነ መንገድ ስለልሆነ መሄድ የለበትም» የሚል ሐሳብ ተከተለ።

የደኅንነት መሥሪያ ቤቱ ሰዎች የጠሩኝ ስለፍቅር ሕይወቴ ሊያወያዩኝ እንዳልሆነ ግልጽ ነው። ምናልባት በቴሌቪዥንም ሆነ በመጽሔት በምሠራው ሥራ፣ አለያም በፌስቡክ በምጽፈው ተከፍተው ሊሆን እንደሚችል እሙን ነው።

ግን እኔ በብሔር የቀሰቀስሁት ጦርነት፣ በሃይማኖት ያስነሳሁት ግጭት፣ የገደልሁት ኤታማዢ ሹም፣ የዘረፍሁት መሬት፣ የደበቅሁት ግብር፣ ያከሰርሁት ድርጅት፣ ያደራጀሁት የፖለቲካ ኃይል ስለሌለ ሥጋት አልነበረብኝም። ምልክቶቹ ግን ከዚያ በፊትም ነበሩ። ከአራት ኪሎ ቤተ-መንግሥት «ተው በሉት፣ ካልሆነ ግን...» የሚል መልዕክት መምጣት ከጀመረ ቆይቷል።

ጥቅምት 26/2012 ዓ.ም. ንጉሡ ጥላሁን በወቅቱ የአውሎ ጋዜጠኛ የነበረውን በቃሉ አላምረውን ቤተ-መንግሥት ጠርቶ «አንተንና ያየሰውን እንገድላችኋለን። የአማራን ትግል እያገዛችሁ አይደለም» ብሎ አስፈራርቶት ነበር። በቃሉ ይህንን ጉዳይ የነገረኝ ከንጉሡ ቢሮ በወጣ በደቂቃዎች ውስጥ ነበር። «ዋትስአፕ ላይ ግቢ...! ቶሎ በል! የምነግርህ አለኝ» አለኝ። እንኳን በዋትስአፕ በቀጥታ ስልክም የመደዋወልና የመገናኘት ልምድ ለሌለን ሰዎች የበቃሉ ሁኔታ ግራ አጋቢ ነበር። ያለኝን አደረግሁ።

«ስማ! ንጉሡ ጥላሁን ቢሮ ጠርቶኝ ሄጄ ነበር። እኔን አንተንና (አንድ ሌላ ሰው) እንገድላችኋለን አለኝ። እያገዛችሁን አይደለም ነው የሚለው» በማለት ይህንና ሌላም ነገር ያለማቋረጥ ይነግረኝ ጀመር። ትንፋሹ በድንጋጤ ይቆራረጣል።

«ተው ባክህ። የሚለውን የሚያደርግ ከሆነ መግደል ነው ያለበት። ምንም ፍክራ አያስፈልግም። ሲያስፈራራ ነው። አትደናገጥ» አልኩት። ንጉሡን ከቁም ነገር ቆጥሬ በድጋሚ ላስብ እንደማልችል አውቅ ነበር። ግን ደግሞ ያለ ኦሕዴድ አለቆቹ እውቅና አንድን ጋዜጠኛ እንዲህ ባለ መልኩ ሊያስፈራራ እንደማይችል ግልጽ ነው።

የሆነው ሆኖ እንዲህና እንዲያ ያሉ ማስፈራሪያዎች ቢኖሩም በዚህ መልኩ በቀጥታ ተደውሎ «ና» የሚል ትዕዛዝ ሲመጣልኝ የመጀመሪያዬ ነው። በዚያኑ የደኅንነቱ ሰው በደወሉበት ዕለት ፌስቡኬን ለመስበር ተደጋጋሚ ጥረቶች ተደረጉ። ስለዚህ የደወለልኝ የስላላው መሥሪያ ቤት ሰው «ቢሮ መጥተህ አንድ የምናወራት ነገር አለች» ብሎ እንዳቃለላት እንዳልሆነች ገባኝ።

ይህንንም አንስተን ከጓደኞቼ ጋር መከርን። ከዚያም አንድ ሐሳብ መጣልኝ። በደኅንነት መሥሪያ ቤቱ ውስጥ አሁንም በሥራ ላይ ያሉና በቀደመው ጊዜም ተቀጥረው የነበሩ ሰዎችን በማማከር ጥሪውን ለመቀበልና ላለመቀበል መወሰን። እስከ ሰኞ ባሉት ቀናት ይህንን ሳጣራ ሰነበትሁ። መሄድ በፍጹም

የማይመከር መሆኑን በአጽንኦት ነገሩኝ። የተባለው መሥሪያ ቤት መግረፊያና ማስፈራሪያ መሆኑን ገልፀው የምሄድ ከሆነ ያልተጠበቀ ውጤት እንደሚያጋጥመኝ መከሩኝ።

እናም በዕለተ ሰኞው ቀጠሮው ላይ ሳልገኝ ቀረሁ። ሕይወትም እንደወትሮው ቀጠለች። በዚህ መልኩ እስከ አርብ ታሕሳስ 24/2012 ድረስ ከረምሁ። በዚህ ቀን 11 ሰዓት አካባቢ ወደ መቐለ ለመጓዝ በሌ አውሮፕላን ጣቢያ ሄድሁ። የጉዞዬ ዓላማ ሕውላት ብልጽግናን አልቀላቀልም የሚል ውሳኔ የሚያሳልፍበት ቀን በማግሥቱ ቅዳሜ ስለነበርና ሳልሳዊ ወያነ የተባለ ድርጅት በዚያ ቀን ይመሰረት ስለነበር ዘገባ ለመሥራት ነበር። ዕሁድ የመመለስ እቅድ ስለነበረኝ ብዙም ጓዝ አላበዛሁም። የሁለት ቀን ቅያሬ ልብስና የአንድሪያስ ዋይመርን Nation Building: Why some countries COME TOGETHER while others FALL APART የሚል መጽሐፍ ይዣለሁ።

ሁሉንም የፍተሻ ጣቢያዎች አልፌ ወደ አውሮፕላኑ መሣፈሪያ መግቢያ በር ላይ ካለው የመጨረሻው መፈተሻ ጋር ደረስሁ። ከፊቴም ከኋላዬም በዛ ያሉ ሰዎች አሉ። የቀደሙኝ ትኬታቸውን ለምታረጋግጥ ባለሙያ እየሰጡ እያለፉ ነው። የኔ ተራ ሲደርስም ትኬቴን ከፊቴ ለቆመችው የአየር መንገዱ ባልደረባ ሰጠሁ። ወደ ማረጋገጫ ማሽኑ ጣጋ አደረገችው። ቀይ ሲያበራ ታየኝ።

«እርስዎ በዚህ በኩል ይቆዩ። ይፈለጋሉ» አለችኝ። ለጥቂት ሰከንዶች ግራ ተጋባሁ። ግን ወዲያው ገባኝ። ከጉዞዬ ሊያስቀሩኝ፣ ገፋ ሲል ደግሞ ሊያስሩኝ እንደሆነ ጠረጠርሁ። ወዲያው ከኋላዬ ወረፋ ሲጠብቁ የነበሩ የመቐለ መንገደኞች «ለምንድን ነው የምታስቀሩት?» በሚል መጠነኛ ግርግር ፈጠሩ። አንዳንዶቹ ወደኔ እየመጡም ፎቶ ይነሱ ጀመር። ሰልፉ ፈረሰና እኔን ከበቡኝ። ወዲያው አንድ ደግንነት መጣና «ግዴላም ይመጣል። ለአንዲት ጉዳይ ፈልገነው ነው። እናንተ ወደ አውሮፕላኖችሁ ግቡ» አለና ለማረጋጋት ሞከረ። እኔን ደግሞ ከተጓዦቹ ነጥሎ በወረፋ መጠበቂያው ጥግ ላይ እንድቆም አደረገኝ።

እንደማልሄድ ገባኝ። እዚህ ጥግ ላይ እንድቆም የተደረገውም ቤቱ ውስጥ ያለው መንገደኛ ወጥቶ እስከሚያልቅ ድረስ እንደሆነ ተረድቻለሁ። ከዚያም ስልኬን አውጥቼ መታገቴን ለሚዲያ ሰዎች፣ ለጓደኞቼና ለአንዳንድ የዲፕሎማሲው ዓለም ወዳጆች ተናገርሁ። በዚያው ቅጽበት ነገሩ ለመገናኛ ብዙሃን ዋለ። ብዙ ዜና ተሠራበት።

መንገደኞቹ ሄደው፣ የተጓዥኩ ወረፋ መጠበቂያው ቤት ባዶ ከሆነ በኋላ አንድ የደግንነት ሰው ከሩቅ ሆኖ ወደ እርሱ እንድመጣ ምልክት ሰጠኝ። በዚያ ፎቅ ላይ የነበርነው እኔና እርሱ ብቻ ስለነበርን «ምን ሊያደርገኝ ይሆን?» በሚል ስሜት ወደርሱ ሄድሁ።

«ተከተለኝ» አለና ደረጃውን መውረድ ጀመረ።

ተከተልሁት።

ደረጃውን ወርደን ወደ ግራ ታጠፍን። የአየር መንገዱ ቋሚ ሠራተኞች ቢሮዎችን ግራና ቀኝ እያቆራረጥን ረዥም ኮሪዶር ተጓዥን። 12:00 አልፏል። ሠራተኞቹ በመውጣታቸው ምክንያት ጭር ብሏል። እንድከተለው ያዘዘኝ ሰውዬ በሮቹን በሙሉ እጇታቸውን እየጠመዘዘ ሊከፍት ይሞክራል። ግን ተቆልፈዋል። ሊያስረኝ ፈልጎ ባዶ ክፍል እየፈለገ ሊሆን እንደሚችል ገመትሁ። በኋላ እንደተረዳሁት ግን አምጣው የተባለበት ክፍል ጠፍቶበት ነው።

ብዙ በሮችን ሞክሮ አልሳካ ሲለው ሁለት ወንበሮችና አንድ ጠረጴዛ ያለው ክፍል አገኘን። «እዚህ ተቀመጥ» አለኝና ትቶኝ ወጣ። ጥቂት ደቂቃዎችን በክፍሉ ውስጥ ብቻዬን አሳለፍሁ። ስልኬን እየነካካሁ ጠረጴዛው ጫፍ ላይ ቁጭ ብያለሁ። ደኅንነቱ አንዲት ወጣት አስከትሎ ወደ ክፍሉ መጣና እንደወጣ አዘዘኝ። ሁለቱም እየመሩኝ ረዥም መንገድ ሄድን። ሰባታችንም በዝምታ እንደተዋጥን ነን። ከደቂቃዎች የቤት ውስጥ ጉዞ በኋላ በአየር መንገዱ የሠራተኞች ቢሮ ጀርባ ከቆመ አንድ ጥቂር ራቭ-4 መኪና ጋር ደረስን። ግባ ተባልሁ። ያሉኝን አደረግሁ።

መኪናው ውስጥ ስገባ ከቀኝ በኩል አንድ ፊደራል ፖሊስ ተቀምጧል። ጋቢና ላይ ወፍራም የደኅንነት ሰው አለ። ይዞኝ የመጣው ሰው ከኔ በስተግራ ገብቶ ተቀመጠ። ሹፌር ግን የለም። ወጣቷ ሴት ወዴት እንደገባችም አላየኳትም። ዘግይቼ የተረዳሁት ነገር ግን እርሷ ወደኔ የመጣችው ለዚህ እንግዳ ደኅንነት ቦታ እንድታሳይ ተልካ ነው።

ጋቢና የተቀመጠው ሰውዬ «ምንድን ነው የያዝኸው?» አለ ወደ እጄ እየተመለከተ።

በርሳና መጽሐፍ መሆኑን ነገርሁት።

«የምን መጽሐፍ ነው?» አለና ተቀበለኝ።

«አንብበው» አልኩት።

«እኮ ስለምንድን ነው የሚያወራው...?»

«ሀገራት እንዴት እንደሚገነቡ...» አቋረጠኝ።

«እኮ አንተ የሀገር መንግሥት አሳስቦህ ይህንን መጽሐፍ ታነባለህ...?» በማፌዝ ስሜት ጠየቀኝ።

«አይ ሀገራት እንዴት እንደሚፈርሱም ያወራል መጽሐፉ» አልኩት እኔም እንደርሱ እንደ ማፌዝ ብዬ።

መልስ ሊሰጠኝ አፋን ሊያሞጣሙጥ ሲል ስልክ ተደወለለኝ። በአሮምኛ ነው የሚያወራው። አንድ

ደቂቃ ላልሞላ ጊዜ መኪናው ውስጥ ሆኖ ስልኩን አወራ። ከዚያኛው በኩል የሚደውለው ሰው በቁጣ እንደሚያናግረው ያስታውቃል። በጣም እየጮኸ የሚያወራው ሰው ለእኔም ይሰማኝ ነበር። ቋንቋውን ባለመቻሌ የሚነጋገሩትን ጭብጥ ማወቅ አልቻልኩም። ቁጣውን እያዳመጠ ከመኪናው ወረደ። እያወራ ርቆ ሄደ። ደረቱ ኪስ ላይ የመገናኛ ሬዲዮ አድርጎ ከጎኔ የተቀመጠው ፖሊስ ከአፍታ ቆይታ በኋላ ሬዲዮ ስለተደረገለት ወረደ። ይዞኝ የመጣውንም ሰው ምልክት ሰጠውና አብረው ወረዱ። ሦስቱም ትተውኝ ሄዱ። መኪናው ውስጥ ብቻዬን ቀረሁ።

እነርሱ ትተውኝ ሲሄዱ ምን እያሰብሁ እንደነበር ትዝ አይለኝም። እንዲህ ያለ እገታ ሲገጥመኝ ለመጀመሪያ ጊዜ ስለነበር ግን ፍርሃት ሳያርደኝ አልቀረም። እየጮለመ ሲሄድ ደግሞ የበለጠ ፈራሁ። ከመኪናው ወጥቼ አልወርድ ነገር ያስገቡኝ ሰዎች አልፈቀዱልኝም። ባለሁበት አልቀመጥ ነገር እስከ ስንት ጊዜ ልጎለት እችላለሁ...! ግራ እንደገባኝ ስልኬን እየነካካሁ ቁጭ አልኩ። የእኔን የመታገት ዜና ማንበራዊ ሚዲያው እያራገበ ነው። የብልጽግና፣ ሻዕቢያና ግብረ አበር ካድሬዎችና ደጋፊዎች «ተልዕኮ ለመቀበል ወደ መቐለ ሲጓዝ ተያዘ» እያሉ እየፃፉ ነው። የመታገቴ የዜና ምንጭ ራሴው ሆኜ ከእኔው የተገኘን መረጃ ወስደው

ፀረ ፕሮፓጋንዳ እየሠሩ መሆኑ ገባኝ። ወይም ለእገታዬ ምክንያት ፈጥረው መንግሥታቸውን እየታደጉ ነበር መሰለኝ።

በስልኬ ስለኔ እየተባለ ያለውን እየቃረምሁ ባለበት ሰዓት ጋቢና ተቀምጦ የነበረው ሰው የመኪናውን በር ብርግድ አድርጎ ከፈተው። «ስልክህን አምጣ» ብሎ በቁጣ አናገረኝ። ሰጠሁት። በኋላ ዘግይቶ የገባኝ ነገር ስልኬን ለመቀማት እጅግ በመዘግየታቸው ምክንያት ዕቅዳቸው መክሸፉን ነው። ገና ወደ አውሮፕላኑ ልገባ ስል ያስቆመኝ ጊዜ ነበር ስልኬን መቀማት የነበረበት። ያንን ባለማድረጉ መረጃውን በሚገባ አስነግሬ ፍላጎታቸውን አዛባሁት። ስልኬን እየተቀበለኝ፣ በርሳዬንም እየቀማኝ እያለ በድጋሚ ስልክ ተደወለለት።

«አሁን ተቀብዬዋለሁ፤ ይኼው ከኔ ጋር ነው» እያለ ከመኪናው ጀርባ ሄደ። ወደ ግራ ዞር ብዬ ስመለከት ፖሊሱ በርቀት ቆሞ ታየኝ። ያ ያመጣኝ ሰውዬ ደብዛው ጠፋ። የደረሰበትንም አላወቅሁ። ምሽቱ እየገፋ ሄደ። አንድ ሰዓት አልፎ ወደ ሁለት መጣጋት ጀመረ። ሰዎቹ ምን እንዳሰቡብኝ መገመት አልቻልሁም። አሁን ሁሉንም ነገሬን ቀምተውኛል። በግራ መጋባት ውስጥ እያለሁ ያ ሰውዬ ተመልሶ መጣ።

«ና ውጣ» ብሎ እየተቆጣ አዘዘኝ።

ከመታዘዝ ውጪ ምርጫ አልነበረኝም። እየመራ ከአውሮፕላን ማረፊያው ጓሮ አስወጥቶ ወደ አዲስ አበባ አቅጣጫ አዘረኝ።

«ቀጥ ብለህ ወደ መጣህበት ሂድ» አለና መጀመሪያ በርሳዬን ሰጠኝ። እጁ ላይ መጽሐፌ ይታየኛል። ዓይኖቼ አንብቤ ካልጨረስሁትና ለማጠናቀቅ ከቋመጥሁለት መጽሐፍ ላይ ተንከራተቱ። እንደጓጓሁ ገባው መሠለኝ፤ ሰጠኝ። ተቀበልሁትና «ስልኬስ...?» ስል ጠየቅሁት።

«አለበዛኸውም ግን?» አለኝ ብስጭትና መገረም ባዘለ ድምፀት።

አነጋገሩ፣ «የለቀቅሁህ አነሰና ደግሞ እንዴት ሞባይልህን ትጠይቃለህ?» የሚል ይመስላል። እውነቱን ነው። ፈትለክ ብዬ ሄድሁ። በፍጥነት እየተራመድሁ በአውሮፕላን ማረፊያው የፊት በር አካባቢ ወደሚቆሙት ታክሲዎች አመራሁ። ከዚያም አንዱን የራይድ መኪና ወደ ቤቴ ይዞኝ እንዲሄድ ጠየቅሁት። ታዘዘልኝ።

ሹፌሩ ገና ሞተሩን አስነስቶ ማርሽ ሲያስገባ በፍጥነት ተማፀንሁት።

«በናትህ...! አሁን እዚህ ኤርፖርት ውስጥ ስልኬን ተሰረቅሁ። ኢሜይልና ፌስቡክ አካውንቴ ክፍት ነው። ስልክህን አውሰኝና ፖስወርዴን ልቀይር?» ሳያቅማማ፣ ይልቁንም በደረሰብኝ ነገር እያዘነ ስልኩን ሰጠኝ።

የምፈልገውን አደረግሁና በተወሰደው ስልኬ ውስጥ የገባሁበትን «ሎግ አውት» አደረግሁት። ከዚያም ዘና ፈታ ብዬ ወደ ሰፈሬ አቀናሁ። እንዲያም ሆኖ የመንግሥቱን ፈረንት ሳሰላስል ማደሬ አልቀረም። «ምን ያህል ቢፈራና ቢያቅተው ነው ይኼንን ያህል የሚከታተለኝ...? ምንስ ያህል ሥጋት ብሆንበት ነው ይኼንን ያህል ጊዜና ሰው፣ ሀብትና ትኩረት የሚያባክነው...?» እያልኩ!

ሃምሳ ደቂቃ ከደጎንነት ሹሙ ጋር

በደጎንነት እየተሰለሉ መዋልና ማደር አስቀያሚ ነው። በራስ መተማመንን ይሰልባል። እየተሰለፈኩ ነው ብሎ ማሰብ ነፃነትን ብቻ ሳይሆን ሞራልንም ይከሸክሻል። ሰው ካፌ ገብቶ ቡና ሲጠጣም፣ መንገድ ላይ ቆሞ ከሰው ጋር ሲያወራም፣ የእግር ጉዞ እያደረገም... በጆሮ ጠቢ መከበብ ያስጠላል። እር ያበሳጫልም። ይህ የሲቪል ደህንነቶች ክትትል ሰላቶች። ከቤቴ ስወጣ ጀምሮ ማታ እስከመለስ ያጅቡኛል። እየተከተሉኝ እንደሆነ እንዳውቅ አድርገው ነው፤ አብረውኝ የሚውሉት። በቦሌ አውሮፕላን ጣቢያ ለሰዓታት ታግቼ ከተለቀቅሁ በኋላ ይህ ነገር ባሰበት። ከዚያም ረዥም ጊዜ ከኖርኩበት አራት ኪሎ፣ እጅግ ከምወደው ሰፈሬ አቧሬ ለመልቀቅ ወሰንሁ። በቤተሰቦቼ ቤት መኖሪን ትቼም ኮንዶሚኒየም ተከራይቼ ወደ የካ ሄድሁ።

ዕቃዬን ጫኜ ከአንዷ እህቴ ጋር ወደተከራየሁት ቤት ሄድን። ግቢ ውስጥ የተጫነውን ዕቃ ስናራግፍ በሌሎች የአዲስ አበባ ክፍሎች እንደሚታየው ግርግር በሰፈራችን እኛ ነን የምናወርደው ብለው ብዙ ወጣቶች መጡ። ኮንዶሚኒየሙ መኪና ማቆሚያ ጋር ካስገባን በኋላ የግቢው ጥበቃ የፈቀደላቸው ልጆች ገቡ። ከቆመው መኪና አጠገብ ሁለት ሰዎች ፀሐይ እየሞቁ በሚመስል አኳኋን ተቀምጠዋል። ዝንጥ ያለ በሚባል ሁኔታ ለብሰዋል። በሰላሳዎቹ መጨረሻ የሚገመቱ ናቸው። ከውጪ ከገቡት የጉልበት ሠራተኞች ጋር በሒሳብ እየተከራከረሁ ባለበት ወቅት መጡና ሊያደራጁን ሞከሩ። ከዚያም እነርሱም እያገዙን ዕቃው ወርዶ ወደ ተከራየሁት ቤት ገባ። ሥራው አልቆ ዘወር ስል ሁለቴም ወጣቶች የገቡበት ጠፋ። ከእነዚህ አንዱን በአካል ለማግኘት ግን ሁለት ወር ከ18 ቀናት መጠበቅ ነበረብኝ። (ዝርዝሩን በሌላ ምዕራፍ እንመለስበታለን)።

በዚህ መልኩ የስለላው መሥሪያ ቤትን ጀሮ ጠቢቃች ለመከላከል ብሞክርም በአዲሱ ሰፈሬም መከተላቸው አልቀረም። እዚህም አስመረኛች። ከዚያም አንድ መላ መፈለግ ነበረብኝ። ዋናውን የስለላ መሥሪያ ቤት ኃላፊ ማግኘት። ደመላሽ ገብረሚካኤልን አግኝቶ «አንተ ሰው ከእኔ ምን አለህ...?! ሰላዮችህን አሳርፍልኝ፤ እኔ ምንም የሚሰለል ነገር የለኝም» ብሎ መናገር፤ «እባክዎትን ተውኝ፤ እኔ ልቤም እጄም ንጹህ ነው» ብሎ መማፀን!

እንደ እውነቱ ከሆነ እርሱን ማግኘት ከባድ አልሆነብኝም። በአንድ ወዳጄ አማካኝነት ቀጠሮ ያዘልኝ። እናም ጥር 30/2012 ዓ.ም. (ከቦሌው እገታ 36 ቀናት በኋላ) ስምንት ሰዓት ላይ የተያዘልኝ ቀጠሮ አክብሬ በውጪ ጉዳይና በኢዮቤልዮ ቤተ-መንግሥት መካከል ወደሚገኘው ቢሮው ነዳሁ። ደመላሽን የሚያገናኘኝ ወዳጄ ስሜን ለጥበቃዎቹ ሰጥቶ ስለነበር ወደ ውስጥ መግባት አልተቸገርኩም። ግን እንደ ፋሲካ ዶሮ ዘቅዝቀው፣ እንደ ድሃ አቁማዳ አራግፈው መፈተሻቸው አልቀረም። በእጄ የያዝኋቸውን ነገሮች አስረክቤ ወደ ውስጥ ገባሁ። የሞባይል ስልኬን ይገኛ አልመጣሁም። ምክንያቱ አንድ ነው። በፍተሻ ወቅት በር ላይ እንደሚቀበሉኝ አውቃለሁ። ያን ጊዜ ትቼው ስገባ አንዳች ነገር ቢጨምሩበትና የስለላ መንገዳቸውን የበለጠ ረቂቅ ቢያደርጉ በሚል ሥጋት ነው እንዲህ ያለ ጥንቃቄ ውስጥ የከተተኝ። እናም እጄ ላይ የተገኘው ነገር የቤትና መኪና ቁልፍ ብቻ ነበር። እርሱን ሰጥቼ በእጄ የያዝኋትን የውሃ ኮዳ እንደጨበጥሁ ዘለቅሁ።

የፍተሻ መስመሩን አልፌ ወደ ሕንፃው ስገባ ወዳጄን ከፊት ለፊት ሲጠብቀኝ አገኘሁት። ይዞኝ ወደላይ ወጣን። እንዲህ ባለ የመንግሥት ቢሮ ውስጥ ገብቼ አላውቅም። እጅግ ውብ፣ የተዋጣላት ማራኪ ሕንፃ ነው። በእያንዳንዱ ወለል ላይ አንድ ቢሮ ብቻ ያሉት ክፍል መሆኑን አየሁ። ጌታቸው አሰፋ ድንቅ አድርጎ

እንዳሠራው ይኼው ወዳጄ በማሬዝ ነግሮኛል። ደመላሽ ወደሚገኝበት ቢሮ ወሰደኝ። ሆኖም ፀሐፊው ሌሊሴ «ትንሽ ቆይታችሁ ኑ» ስላለች ወደ አራተኛ ፎቅ መሄዳችንን ነግሯት ወጣን። በሄድንበት በታ የሸራተንን ጋዝ ላይትና ሺኦይፒ ላውንጆች የሚያስገቅ ፊትቶራንትና ባር ጠበቀን። እንዲህ ያለ ሁኔታ እንኳን በመንግሥት መሥሪያ ቤት በጎበኝቷቸው የአፍሪቃና የኢትዮጵያ ኮርፖሬሽኖች ውስጥም አላጋጠመኝም።

ወዳጄ ምሳ እንደበላ ጋበዘኝ። ለባርና ፊትቶራንቱ ያለኝን አድናቆት ነግሬው ቀደም ብዬ ምሳ መብላቴን አስረዳሁት። ቡና እንደጠጣም ጠየቀኝ። ግብዣውን አልተቀበልሁትም። በጨዋ ደንብ «ጠጥቻለሁ» አልኩት። ውሃ እንዲመጣልኝ ሲያዝም ያዝሁትን ውሃ አሳየሁት። በመጨረሻም እያወራን ቁጭ አልን።

የወዳጄን ግብዣ በእምቢታ ውድቅ ያደረግሁት በፍርሃት ነው። የገባሁበት መሥሪያ ቤት ሰዎችን መግደል እና ማፈን መገለጫው የሆነ እንደሆነ አውቃለሁ። ደግሞም የዚህ ተቋም ዋና ኃላፊና የእርሱም አለቃ የሆነው ጠቅላይሚኒስትሩ የመጣበት ፓርቲ (ኦሕዴድ) ሰዎችን የሚበሉትን በመመረዝ እንደሚገድል የሰማይ ወፍ የምድር ዛፍ ያውቃሉ። እናም አልበላም አልጠጣም ማለቴ መጠንቀቂያ ነው፤ በኔ ቤት! ውሃ ይዜ የገባሁትም ሆነ ብዬ በዚህ ምክንያት ነው።

ወዳጄ ስለ ደመላሽ ጥሩነት ብዙ፣ ስለ ጌታቸው አሰፋ ክፋት መዓት... አወራኝ። በሚዲያ ላይ ስለምሠራው ሥራም አወራን። መከረኝ። «አለቃ በሚገባ ይከታተልሃል። ባለፈው ክረምት እነ ጀነራል ስዓረ የተገደሉ ጊዜ በናሁ ቴሌቪዥን የሰጠኸውን ኢንተርቪው አድምጦታል። «ዐቢይ የደጎንነት መሥሪያ ቤቱን አፍርሶታል፤ የፓርቲ አባላትን አልሸምም ሲል እንዳልነበር የኦሕዴድ አመራሩን ደመላሽንና የደኢሕዴን ማዕከላዊ ኮሚቴ አባሉን አሰፋ አብዩን የደጎንነቱ ዋና እና ምክትል አደረገ» እያልህ ስታወራ በደንብ ሰምቶሃል። አንዳንድ የቴሌቪዥን ፕሮግራሞችህን እንደሚያይም አውቃለሁ» አለኝ።

«እኮ ስለዚህ ዋናው ሠላዬ እርሱ ነው በለኛ» አልኩትና እንደመሳቅ አልሁ።

«አይ... አሁን የሚልህን በደንብ ሰማው። አንተም የሚሰማህን በግልጽ ንገረው። በጣም ዲሞክራሲ ነው። ሰው ያደምጣል፤ መፍትሔም ይሰጣል» እያለ ሲያወራኝ ሌሊሴ ወደ ፊትቶራንቱ ገባች። ወደ ወዳጄ ቀረብ ብላም «አለቃ ትንሹዋ ቢሮ ጠብቂኝ ብሏችኋል» አለች።

ሁለታችንም ተነስተን ትንሽ ወደ ተባለችው ቢሮ ወረድን። አንደኛ ፎቅ ላይ ነው የምትገኘው። ግን እንደተባለው ትንሽ አይደለችም። «ይቺ ትንሽ ከተባለች ሌሎቹ ክፍሎች እንዴት ያሉ ይሆኑ?!» እያልኩ በክፍሉ ውስጥ ከተዘረጋው ግዙፍ ዘመናዊ ሶፋ ጠርዝ ላይ ተቀመጥሁ። ወዳጄም አብሮኝ ገባ። የረዥም ዓመት ወዳጄ ስለሆነ እየተተራረብን አፍታ አሳለፍን። ወዲያው ደመላሽ ገብረሚካኤል ክፍሉን ከፍቶ ገባ። አራት ስልክ በእጁ ይዟል።

ልክ እንደገባ «ሄይ... ያየሰው ሽመልስ የጌታቸው ረዳ ዳደኛ!» አለና እጄን ጨብጦ በትከሻው ሠላም እያለ ነገር ፈለገኝ።

በትከሻዬ የሠላምታ እፀፋ እየመለስሁለት ለለከፋውም ምላሽ ሰጠሁት።

«እኔ የጌታቸው ዳደኛ ከሆንኩማ አንድ Mutual Friend (የጋራ ዳደኛ) አለን ማለት ነዋ» አልኩት። ደመላሽና ጌታቸው ጥሩ ወዳጅነት እንደነበራቸው እሰማ ነበር። ይህ ፍቅራቸው ጦርነቱ እስከተጀመረበት ሰሞን ድረስ እንደቀጠለም አውቃለሁ። ደመላሽ ይህንን ወደጎን ብሎ እኔን በጌታቸው ዳደኝነት ሊተነኩሰኝ

ፈለገ። እኔም «እኔ የጌታቸው ጓደኛ ከሆንኩማ አንድ ሙቸዋል ፍሬንድ (የጋራ ጓደኛ) አለን ማለት ነዋ» ስለው አንድም ከጌታቸው ጋር ጓደኝነት እንደሌለኝ፣ ጓደኝነት ካለንም ጌታቸው የእርሱም ጓደኛ መሆኑን ለመጠቆም ነው።

ለሰጠሁት አስተያየት ምንም ምላሽ ሳይተነፍስ ከእኔ ፊት ለፊት ባለ ሰፋ ላይ ቁጭ አለ። ወዳጄም «በቃ ተነጋገሩ» አለና ወጣ። አብሮን እንዲሆን ደመላሽ ጠይቆት ነበር። አልፈለገም። ጥቁር ሙሉ ሱፍ በነጭ ሽሚዝ የለበሰው ደመላሽ ገብረሚካኤል፣ የዐቢይ አሕመድ የቅርብ ወዳጅ፣... የእርሱ ስም የጎጃም፣ የአባቱ የትግራይ የሚመስለው ደመላሽ፣ ሥራው የኦሕዴድን አገዛዝ ማገልገል የሆነው የደጎንነቱ ሹም ከፊት ለፊቱ እግሩን አነባበሮ ተቀመጠ። «ረዥም ሰው ወይ ልብ አለዎም ሱሪ ያጥረዋል» የሚል አባባል አውቃለሁ። ደመላሽ ሱሪው አላጠረውም። ቆንጆ የሱፍ ሱሪ በልኩ ለብሷል። በረዥም ካልሲ ያደረገው ቆዳ ጫማ ከጨረቃ ላይ የሚታይ ያህል ያብላጫልጫል። ግን ልብ ያለው ስለመሆኑ አላውቅም። ወይም በሥራው አላሳየም።

ስለ ደመላሽ ከማውቃቸው ብዙ ነገሮች አንዱ በጥይት ተመትቶ መቁሰሉን ይመለከታል። በ1983 ዓ.ም. ኢሕአዴግ አምቦ ሲደርስ ደመላሽ አንድ ሚልኬሳ ከሚባል ጓደኛው ጋር ወደ አንድ ሱቅ ገባ። አገባባቸው ለዝርፊያ ነው። ደመላሽና ሚልኬሳ እንዳሰቡት ተሳካላቸው። ዘረፉ። ይሁን እንጂ እንዲህ ያለ አናርኪዝምን የማይታገሰው ኢሕአዴግ «የሰረቀ ይገደል» የሚል ሕግ እንዳወጣ እን ደመላሽ አልሰሙም። እናም ሀገር አማን ሰፈር ሠላም ብለው ዘርፈው ወጡ። ይህንን የተመለከተ አንድ ታጋይ ሁለቱም እንዲቆሙ አዘዘ። እንዲያም ሆኖ የያዙትን ጥለው ሮጡ። ከዚያ ታጋይ ተኮሰ። ሚልኬሳ ተመትቶ ወዲያው ሞተ። ደመላሽ ግን ባቱን ተመትቶ ተረፈ። እነሆ የሀገሪቱ ዋና የደጎንነት ሹም ሆኖም እኔን እያሰለለና አሁን ደግሞ እያወራን ነው።

«እሺ እንደምን አለህ...?! ባለፈው ኤርፖርት አስቸገሩህ አይደል?!» አለና ደመላሽ ወደ ጉዳዩ ገባ።

«አም» አልኩና እርሱ እንዲያወራ በሚፈቅድ አኳኋን አየሁት። ንግግሬም ሆነ አጠቃላይ ሁኔታዬ በጥንቃቄ መሆን እንዳለበት ወስኛለሁ። ምክንያቱም የማወራው በአንድ ትልቅ የስላላ መሥሪያ ቤት ውስጥ፣ ከዋናው ኃላፊ ጋር ነው። ስለዚህ በድብቅ ካሜራ ወይም መቅረፅ ድምጽ ሊቀዳ ይችላል። እናም ጥብቅ ጥንቃቄ አድርጌ ውይይቴን ማካሄድ እንዳለብኝ የወሰንሁት ገና ቀጠሮ የተያዘልኝ ዕለት ነው።

«እኮ አንተ ከዚያ በፊት ተደውሎልህ ለምን አልመጣህም...?» አለኝ።

«ማነው የደወለልኝ...?» መልሼ ጠየቅሁት።

«ከደጎንነት መሥሪያ ቤት ነው ያለ ሰው አልደወለልህም...?» አለኝ ጫን ባለ ድምጽ።

«የሆነ ሰው እንደዚያ ብሎ ደወለልኝ። በመጀመሪያ በቢሮ ስልክ ደወለ። ከዚያ በሞባይሉ ደውሎ ተመስገን እንደሚባል ነገረኝ። ስልኩን መዝግቤ ቴሌግራምና ቫይበር ላይ ከአንዲት ሴት ጋር ፎቶ ለጥፎ አየሁት። ይህንን ሰው እንዴት የደጎንነት ሰው ነው ብዬ ልመን...?!» አልኩና ያልመጣሁት ስላላመንሁ ነው በሚል ላሳምነው ሞከርሁ።

«እንዴ...በሚታይ ስልክ ነው እንዴ የደወለልህ...?» አለኝ በንዴት።

«አዎ! 011-5... የሚል መነሻ ባለውና 0911... ብሎ በሚጀምር ሞባይል ነው» ስለው ደመላሽ ሊከራከረኝ አልፈለገም። ተመስገን በሚባለው ሠራተኛው ግን ሳያዝንና ሳያፍር የቀረ አይመስለኝም። እኔ እንኳን ባቅሜ ከአንድ የደገንነት ሰው ሊጠበቅ የማይችል ነው ብዬ ያመንኩትን ነገር ስነግረው ደመላሽ በ«ልክ ነህ» ስሜት ነበር ያደመጠኝ።

ስለ ተመስገን በዚያን ሰዎችም ሆነ ከዚያን በኋላ የተወሰነ ማጣራት ለማድረግ ሞክሬ ነበር። የሲዳማ ተወላጅ ነው። በጌታቸው አሰፋ ዘመን በሙስና ተባረሮ የነበረ ሰው ነው። በኋላ እንደማንኛውም የወቅቱ «ተደማሪ» ተገፍቼ የተባረርሁ ነኝ በሚል ተመለሰ። ከዚያም አንደኛውን የስላላ ክፍል እንዲመራም ተመደበ። ይሁን እንጂ እንዲህ ያሉ ነሆለል ተግባራትን የሚፈጽመው ተመስገን መጨረሻው አላማረም። በ2012 ሁለተኛ አጋማሽ አካባቢ ከግብጽ የተነሱ ሰዎች የስላላ ተልዕኮ ይዘው ከካይሮ ወደ አዲስ አበባ እየመጡ መሆኑ ከተሰማ በኋላ እንዲከታተላቸው ተመደበ። እናም ቦሌ ኤርፖርት ሄዶ ተቀበላቸው። ተደብቆ እየተከታተለ ከኤርፖርቱ ግቢ ወጣ። እንዲያም ሆኖ ከፍላሚንጎ በኋላ ሊከተላቸው አልቻለም። ግብፃውያን መንገድ ላይ ሲደርስ ጠፋበት። እነዚያ ሰዎች እምጥ ይግቡ ስምጥ ሳይታወቅ ቀረ። ተመስገን ሲጠየቅ «ተሰወሩብኝ» ብሎ መለሰ። ከዚያ በኋላ አለቆቹ እርሱን ሰወሩት። ለረዥም ጊዜያት የት እንዳለ አይታወቅም ነበር።

ደመላሽ የተመስገንን ሁኔታ ወደ ጎን ብሎ «አንተ ፌስቡክ ላይ የአማራ ባለሥልጣናትን እየተሳደብህ ትጽፋለህ እንዴ...?» ሲል ጠየቀኝ። ስድብ እንደማልሳደብ፣ ግን የአዴፓ አመራሮችን እንደምተች ነገርሁት። ደመላሽ ግን ይኼ ሁሉ ሰላይ ከብቦኝ የሚውለው በእነዚህ የአማራ ክልል ባለሥልጣናት ምክንያት መሆኑን በገደምዳሜ እየነገረኝ ነበር።

«በግል የምታውቀው የአማራ ባለ ሥልጣን አለ?»

«አረ በጭራሽ... ማንንም አላውቅም»

«በጣም ይጠሉኛል። ታዲያ ለምን ትሰድባቸዋለህ?»

« እኔ በግል የበደሉኝ ነገር የለም። በግልም የምሰድብበት ምክንያት አይኖርም። በደፈናው ግን በክልሉም ሆነ በሀገሩ ቀውስ ላይ አሳድረውታል ብዬ የማምነውን ነገር በድፍረት እተቻለሁ። በዚህም የተበሳጩ እንዳሉ አውቃለሁ»

«ማለት... መበሳጫታቸውን እንዴት አወቅህ?»

«ባለፈው ጥቅምት ንጉሡ ጥላሁን በቃሉን ቢሮ ጠርቶት አንተና ያየሰውን እንገድላችኋለን ብሎታል»

«ለምንድን ነው የሚገድላችሁ...?» አለኝ በሹፈት።

«የአማራን ትግል አላገዛችሁም ነው የሚለው»

«እና እስካሁን ለምን አልገደላችሁም...?»

አነጋገሩ «እሱን ብሎ ገዳይ» የሚል ድምጽ አለው።

ከት ብዬ ከመሳቅ ውጪ ምርጫ አልነበረኝም።

«በታ አላመች ብሎት ይሆናሉ» አልኩት ሳቄን እየቀነስሁ።

«ወሬኛ በለው» በማለት አጣጥለልኝ። ትንሽ ደስ አለኝ። አሕዴዶች የአዲሥ ሰዎችን እንዴት እንደሚንቋቋሙ ጭላንጭል አየሁ። ግን ደግሞ ሆን ብሎ መንታ መልዕክት ለማስተላለፍ ፈልጎ ሊሆን ይችላል። ይነስም ይብዛ የደጎንነት ሰው ነው። ምንም እንኳን እኔና ጓደኞቼ ከመንገድ ላይ የተነሳው የደጎንነት ሹም እያልን ብናጣጥለውም የያዘው ቦታ ትንሽ እንዳልሆነ ይገባኛል። «ከመንገድ ላይ የተነሳው...» የሚለውን ስም ያወጣንለት ወደዚህ ሹመት ከመምጣቱ በፊት ዋና ኃላፊነቱ የአዲስ አዳማን የፍጥነት መንገድ መጠበቅ ስለነበር ነው።

«አንተ ትግራይ ቴሌቪዥን ላይ እንዴት ልትገባ ቻልህ...?» አለ ደመላሽ።

«በበኩሌ ሀገሩ ላይ ዴሞክራሲ እየመጣ ነው ሲባል እንኳን የመንግሥት በሆነው ትግራይ ቴሌቪዥን ላይ ይቅርና ሌላ ቦታም መሥራት ያስወነጅላል ብዬ አላሰብኩም ነበር» አልኩና ጀመርሁ። ግን ውሸትና አሽመር የተቀላቀለበት ንግግር እየተናገርሁ እንደሆነ አውቃለሁ። ውሸቱ «ዴሞክራሲ እየመጣ ነው» ብዬ አምን እንደነበር መናገሬ ነው። እልም ያለ ፋሽስትነት እንጂ ሠላምና ዴሞክራሲ ሊመጣ እንደማይችል በሚገባ ይገባኝ ነበር። ዓይኑን ገልጦ ለሚያይ ሁሉ ይህ ግልጽ ነበር። የንግግሬ የአሽመር ክፍል ደግሞ «እንዴት ትግራይ ቴሌቪዥን ላይ መሥራት ወንጀል ሆኖ ይኼንን ያህል ሰላይ በየቀኑ ታሰማራብኛለህ?» የሚል ነው። ደመላሽ ነገር የሚገባው ሰው ይመስላል። ከአሕዴድ ሰዎችም ነቃ ያለው እርሱ ይመስለኛል። እናም በፀጥታ እያዳመጠኝ ነው፤ የፀጥታው ሹም።

«እንዲያም ሆኖ ትግራይ ቴሌቪዥን ላይ እንድሠራ የሆነው እነ ንጉሡ ጥላሁን አዲስ አበባ ውስጥ በየትኛውም ሚዲያ እንዳልሠራ ትዕዛዝ በመስጠታቸው ነው። እኔ ደግሞ ከዚህ ሙያ ውጪ የምወደውም ሆነ የምችለው የለም። ስለዚህ ነፃነትና ሚዲያ የሚሰጠኝ ካገኘሁ ሳላቅማማ እሠራለሁ። የትግራይ ቴሌቪዥን ሥራ አስኪያጅ ደግሞ ኢቴቪም እያለን አለቃዬ ስለነበር እንተዋወቃለን። እናም ደመወዝ ከእነርሱ እንደማልፈልግ ገልጼው ነፃ የአየር ሰዓት እንዲሰጡኝ፣ የቪዲዮው የዩቲዩብ ኮፒ ራይት ግን የእኔ እንዲሆን ጠየቅሁት። አንዳንድ የሕወሓት ጽ/ቤት ሰዎች ቢያንገራግሩም በሌሎች ሰዎች ትብብር ተሳክቶ የአየር ሰዓቱ ተሰጥቶኝ እየሠራሁ ነው። በፍጹም ነፃነት ነው እየሠራሁ ያለሁት። እዚህ አዲስ አበባ እየቀረጽሁ በአውሮፕላን በሚሄዱ መንገዶች በሲዲ እየላክሁ ነው የማሠራጩ» ስለው በአንክሮ ያዳምጠኝ ነበር።

ደመላሽ እርሱ በመሥሪያ ቤቱ ውስጥ አመጣሁት ያለውን ሪፎርም ሲያብራራልኝ ቆየና «ሕወሓት ተንኮለኛ ስለሆነ ነው ለአንተ የአየር ሰዓት የሰጠህ...! የማታውቀው ነገር አለ። እነርሱ ያን ያህል ሀብት ዘርፈው ሄደው ለአንተ ምንም አልሰጡህም። ለምን ከእኛ ጋር አትሠራም...?» አለኝ። በእውነቱ በጣም የተሰለቸ ንግግር ነበር። በኢቴቪ የሚነገርን ነገር ሲደግምልኝ «እነዚህ ሰዎች የራሳቸውን ንግግር ነው እንዴ ደግመው የሚሰሙት?» በሚል ስሜት ነበር የማዳምጠው። የአሕዴድ ሰዎች አራስ ሲጠይቁ ሳይቀር የመሬት ካርታ ይዘው ይሄዱ እንደነበር ለምናውቅ ጋዜጠኞች የሀገር ሐጢአት ሁሉ ለትግራይ ሕወሓት ሲሰጠው ስንታዘብ ከርመናል። አሁን ደግሞ «ለምን ከዘረፉት ገንዘብ አይሰጡህም...?» ይለኛል። ሆኖም እያለኝ ያለው ገብቶኛል። «ሕወሓት ገንዘብ ስለማይሰጥህ እኛ ግን ያለገደብ ስለምንከፍልህ አብረኸን ሥራ ነው» የንግግሩ ትርጉም። ሆኖም በብልሃት ማለፍ አለብኝ እንጂ እምቢም ሆነ እሺ ልለው አልችልም።

«ደስ ይለኛል አቶ ደመላሽ። አሁን ለምሳሌ ስትገልጽልኝ የነበረውን የመሥሪያ ቤቱን ሪፎርም በተመለከተ አንተን ኢንተርቪው ባደርግህ ደስ ይለኛል፤ እንዲህ ባለ ሁኔታም ከእናንተ ጋር መሥራት ይቻላል» ስለው የሚለኝ ነገር ያልገባኝ መስዬ ነበር። ነገራችን ብልጥ ለብልጥ ሆነ መሰለኝ። ትኩር ብሎ እያየ ለሰከንዶች ዝም አለ።

ቀጠለናም «አንተ ከዚህ በፊት እንዲህ ያለ ትችት ትጽፍና ታወራ ነበር...?» አለ።

«አዎ በደንብ። የቅርብ ጊዜውን ልንገርህ። «ኢሕአዴግ ይፍረስ ወይስ ይታደስ?» ብዬ ጋዜጣ ላይ ጽፌያለሁ። ኢትዮጵያ የ36 አምባገነኖች ሀገር በሚል ርዕስም የኢሕአዴግ ሰዎችን ፈላጭ ቆራጭነት ተችቻለሁ። እናም ኢሕአዴግ መዋሽድ እንደሚገባው ስከራከር ነበር»

«እና ዝም አሉህ?»

«እረ ከቁም ነገርም የቆጠረኝ የለም»

«ኔታቸው አሰፋም አላናገረህም?»

«እረ በፍጹም!»

ትንሽ የተገረመ መሰለ። እኔንም አስገረመኝ። አንድ መጣጥፍ ጋዜጣ ላይ በወጣ ቁጥር እየጠፋ ሲያስፈራራ ሊኖሩ ማቀዳቸውን ግን እግረ-መንገዱን ፍንጭ ሰጠኝ።

«እኮ አሁን እንግዲህ እንደምታየው ኢሕአዴግም ፈርሷል። ይፍረስ ወይም ይታደስ የምትለው ድርጅት አሁን ተዋሕዶ አንድ ፓርቲ ሆኗል። ይኼንን ለምን አታደንቅም?»

«ይቅርታ አቶ ደመላሽ። እኔ አሁን ኢሕአዴግ ፈረሰ እንጂ ታደሰ ብዬ አላምንም። ከ36 ሰዎች ወደ አንድ ሰው መዳፍ ተጠቀለለ ብዬ ነው የማስበው። ወደ አንድ ፓርቲነት ተቀየረ ብዬ እንዳምን የሚያደርግ አንድም ነገር አላየሁበትም። ኢሠፓም የመንግሥቱ ኃይለማርያም ፖለቲካዊ በትር ለመሆን የተመሠረተው በኢማሌዲህ ሥር ተሰባስበው የነበሩ እህት ኩባንያዎቹን ይዞ ነው» ስለው በክፍሉ ውስጥ ያለው ቴሌቪዥን ዐቢይ ከጀነራል መኮንኖች ጋር ለስብሰባ ተቀምጦ የሚያሳይ የኢቴቪ ዜና ማሰማት ጀመረ። ደመላሽ እኔን ትቶኝ የቴሌቪዥኑን ድምጽ በርቀት መቆጣጠሪያው ጨመረና ሙሉ ትኩረቱን ዜናው ላይ አደረገ።

በዚያ ሰዋን በግብጽና ኢትዮጵያ መካከል የነበረው የሕዳሴ ግድብ ፖለቲካ የጦዘበት ስለነበር ፕሬዚዳንት ሲሲ ጀኔራሎቹን እየሰበሰበ ሲመካከር በሀገሪቱ መገናኛ ብዙሃን ይዘገብ ነበር። የዐቢይም ድርጊት ለዚህ አፀፋ መሆኑ ነበር። ጀኔራሎቹን ሰብስቦ እኔም ወታደር አለኝ ማለቱ ነው። በርግጥ ከአራት ወራት በፊት በፓርላማ ቀርቦ «በካይሮ በምብ የሚያፈነዳ ሠራዊት ማሠማራት ይቻላል» ብሎ ፎክሮ «ወላሂ እናንተን በፍጹም አልጎዳም» ብሎ የማለውን ለማስተባበል ሞክሯል። ያኑ ዕለት የግብጽ የውጪ ጉዳይ ሚኒስቴር የቁጣ መግለጫ አውጥቶ ነበር። ዐቢይ ግን በማግስቱ በሩሲያ ሶሺ ከተማ ከግብጹ መሪ ኤል ሲሲ ጋር ተነጋግሮ መጣ። ለግብጽ ያለውን ታማኝነትም እነ አሜሪካና ዓለም ባንክ ገብተው እንዲያሸማግሉት በመፍቀድ አረጋገጠ።

እንዲህ ያለው ሁኔታ የታወቀ ቢሆንም ደመላሽ ግን በክፍሉ ውስጥ ያለውን ቴሌቪዥን ድምጽ ጨምሮ የአለቃውንና የአገሪቱን ጀኔራሎች ውይይት እንደ ሰበር ዜና እያዳመጠ ነው። ከሁኔታው እንደገባኝ

ይህንን ስብሰባ ከኔ እኩል በቴሌቪዥን ነው የሰማው እንጂ እንደሚካሄድም አያውቅም። «እንዴት እኔ ሳልሰማ ተሰባስቡ?» በሚል መንፈስ ቀልቡን ሰብስቦ ዜናውን ሰማ።

ደመላሽ ምኑም የደጎንነት ሰው አይመስልም። ንቃት የለውም። ንቁ ነው ያልሁት ከሌሎች ኦሕዴዶች አንፃር ነው። ዝም ብለው ሲመለከቱት ጥሩ አባዋራ አለያም ደግ ጓደኛ ወይም ማስፈራሪያ የሆነ ወንድም ይመስላል። በዚያች ዕለት ሃምሳ ደቂቃ ያህል ቆይተናል። በዚያ ሁሉ ቆይታችን ከአራቱ ስልክ በአንዱም ሲደወለልለት አልሰማሁም፤ እርሱም ደውሎ አላወራም። እንዲያም ሆኖ የያዘው ወንበር የጌታቸው አሰፋ መሆኑን ሲያስብ አንዳች ርካታ የሚሰማው ይመስላል። ከኔ ጋር በነበረን ቆይታ እንኳን የእርሱን ስም ደጋግሞ አንስቶታል።

«እንግዲህ ለውጥ ስላለ ነው እኔ እንኳን እንዲህ አስቀምጬ የማወራህ። ጌታቸው ቢሆን ይህንን አያደርግም። ሚኒስትር ሳይቀር እያመጣ እዚህ ያንበረከክ ነበር። ይኼ የለውጥ ማሳያ ነው»

«በበኩሌ ስንት አገራዊ ጉዳይ እያለህ ለኔ ቅድሚያ ሰጥተህ ይህንን ያህል ስላወራሽኝ ትልቅ ምስጋና አለኝ አቶ ደመላሽ። ገና እዚያ መንገድ ኢንተርፕራይዝ እያለህ ጀምሮ ስለ አንተ ብዙ እሰማ ነበር። ጥሩ ሰው፣ ተባባሪና ተግባቢ ስለመሆንህ የሚያውቁህ ጋዜጠኛ ጓደኞቼ ይነግሩኝ ነበር። በተለይ ስፖንሰር ፍለጋ ወደ አንተ ቢሮ የሚመጡ ጋዜጠኞች በጎ ምላሽ ይዘው እንደሚወጡ እሰማ ነበር። ለእኔም ለሰጠኸኝ ጊዜ ትልቅ አክብሮት አለኝ። ይህ የሆነው ግን በሀገሪቱላይ ለውጥ ስላለ አይመስለኝም። አንተ ጥሩ ሰው ስለሆንክ ነው። ጌታቸውን በተመለከተ በተናገርከው ላይ የምሰጠው አስተያየት የለኝም። ስለማላውቀው ሰውና ጉዳይ የማውራት ችሎታ የለኝም» አልኩት። በርግጥም እውነቴን ነው። ደመላሽ ለመለስ ዜናዊ ለአምልኮ የተጠጋ ፍቅርና አድናቆት እንዳለው፣ ለመንግሥት ገንዘብ የማይሳሳ ጋባዥና ሰጪ መሆኑን መንገድ ላይ በነበረበት ዘመን ቢሮው ጎራ ካሉ ጋዜጠኞች ተረድቻለሁ።

በዚህኛው ሐሳቤ ላይ አስተያየት ሳያክል ወደቀጣዩ አለፈ።

«እንግዲህ ሥራህን በጥንቃቄ ሥራ። እንዳልኩህ ሕወሐት መጠቀሚያ ሊያደርግህ ይችላል። የኦሮሚያ ተቃዋሚዎችን፣ በተለይ እነ መረራን ኢንተርቪው አታድርግብን። እነርሱ ኢንተርቪው ቢደረጉ በአንድ ድንጋይ ሁለት ወፍ ነው የሚመቱት። የኦሮሚያንም የፌዴራሉንም መንግሥት ነው የሚነድፉት። የባለሥልጣናትን በተለይም የአማራ ክልል ኃላፊዎችን ስም እያነሳህ አትተች። ዝም ብለህ መንግሥት እያልክ ዓፍ። ሰው ስሙ ሲነሳ የሚቆጣውን ያህል መንግሥት ሲታማ አይበሳጭም። አሁን ለምሳሌ ደመላሽ እንዲህ አደረገ ብትልና መንግሥት እንዲህ አደረገ ብለህ ስትናገር እኔ እኩል አልረዳህም። በግል ልታጠቃኝ የመጣህ አድርጌ ነው የምወስደው» አለና ምክርና ማስጠንቀቂያ ሰጠኝ።

ከእርሱ ንግግር ብዙ ነጥብ በአእምሮዬ ተመዝግቦ የቀረ ቢሆንም የብልጽግናው አገዛዝ ሰዎች ግን ከኢሕአዴግ የሚለዩበትን አንድ ጉዳይ አገኘሁ። ይኸውም የኢሕአዴግ ባለሥልጣናት የሚያስጨንቃቸው የመንግሥታቸው ስም መጉደፍ ነበር። በግንባሩ ዘመን በሁሉም ባለሥልጣናት ላይ ያንን ሁሉ ስም ማጥፋት የፈፀመ ጋዜጠኛም ሆነ ሌላ ሰው ሲከሰስ ሰምቼ አላውቅም። ይልቁንም «መለስ መላጣ ነው ማለት ይቻላል፤ መላጣዬን ግን ማንም መንካት አይችልም» ሲሉ በልጅነታችን እንሰማቸው ነበር። የብልጽግናው መንግሥት ሰዎች ግን ከመንግሥታቸው ይልቅ ስምና ዝናቸው እንደሚያሳስባቸው በተለይ ጠቅላይሚኒስትሩ

በተደጋጋሚ ሲናገር ተደምጧል። «እኔ እየተሰደብሁ ዝም ልል አልቸልም፤ እራሴን የምከላከልበት ሕግ ያስፈልገኛል» በማለት የጥላቻ ንግግርና ሀሰተኛ መረጃ ሥር ጭት አዋጅን እንዳወጣ ተናግሯል። «እኔን ብቻ ሳይሆን እናቴም እየተሰደበች ነው» በማለት ሰድቦ ለሰዳቢ የሰጣትን እናቴን ጭምር ሊከራከርላት ሲሞክር አድምጠነዋል። አሁን የደጎንነት ኃላፊው የሚነግረኝም ይህንኑ የሚያረጋግጥ ነው። «ዝም ብለህ መንግሥት እያልክ ዓፍ፤ የግለሰቦችን ስም አትጥቀስ» የሚለው ምክሩ የመንግሥቱን ንቃት አሳየኝ።

በሚያምረው የደጎንነት ቢሮ ውስጥ ከመለሎው ደመላሽ ገብረሚካኤል ጋር የነበረኝ ቆይታ በምክርና ማስጠንቀቂያ ተጠናቀቀ። እኔም የእርሱ ሰላዮች እረፍት እንደነሱኝ፤ ይህንን ያህል ገንዘብና ሰው እኔን ለመሰለል ማባከን እንደማይገባ፤ ብፈለግ እንደምመጣ ነግፊው ወጣሁ። ከዚያም አጭር የጽሁፍ መልዕክት በስልኬ ላክሁለት። በአማርኛ ሲነበብ እንዲህ ይላል።

«አቶ ደመላሽ ሆይ ከአንተ ጋር ጥሩ ውይይት እንዳደረግሁ ይሰማኛል። ጥሩ ጊዜ ነበረኝ። ለሰጠኸኝ ጊዜ ልባዊ ምስጋናዬ ይድረስህ። የተሳካ ሥራና ዘመን እመኝልሃለሁ»።

ሆኖም ምርቃቱ የሠራ አይመስልም። እርሱ በይፋ የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ኮሚሽነር ሆኖ በሠራባቸው 16 ወራት አንድም ሳምንት ሰው ሳይሞት አላለፈም። አንድም ቀን ሠላም ኖሮ አያውቅም። አንዳችም ገድል የለውም። ይልቁንም እርሱ በቤቱ ድግስ ደግሶ አሸወደና በሚልበት ዕለት ሰሜን ዕዝ በትግራይ ልዩ ኃይል ተማረከ። በ45 ደቂቃ የተካሄደውን አፕሬሽን ለመፈጸም ለተከታታይ ሳምንታት ሲካሄድ የነበረውን ምስጢራዊ ስብሰባና እንቅስቃሴ አያውቅም። እርሱ የሚያውቀው ነገር ቢኖር የዓለም ሠላም ሎሬት አለቃው ከኤርትራ ጋር ሆኖ በሚቀጥለው ቅዳሜ በትግራይ ስለሚከፍቱት ጦርነትና ለዚህ አፕሬሽን ስለተንቀሳቀሰው ሠራዊት ነበር። ግን ተቀደመ። እናም ጦርነቱ ከተጀመረ ከአራት ቀናት በኋላ ጥቅምት 28/2013 ዓ.ም ወደ ቀድሞ መሥሪያ ቤቱ ፌደራል ፖሊስ ሄደ። ይህ ለደመላሽ ደም የሚያፈላ ሹመት ቢሆንም ከመቀበል ውጪ አማራጭ አልነበረውም።

**ምዕራፍ ሦስት
ጠብሞንጃ እና እስር**

መቃብርና የሥዩም መስፍን ቃለ መጠይቅ መዘዝ

ዕለተ ሰኞ መጋቢት 14/2012 ዓ.ም በትግራይ ቴሌቪዥን ተከሰትሁ። የዕለቱ ቃለ መጠይቁ ከሥዩም መስፍን ጋር ነበር። ሁለት ርዕሰ ጉዳዮችን ብቻ መርጬ ቃለ መጠይቁን ሠራሁ። የሕዳሴ ግድብና የኢትዮ-ኤርትራ ጉዳይ። በሁለት ክፍል አዘጋጅቼ ከሠራሁት በኋላ የመጀመሪያውን ቃለ መጠይቅ ስለ ግድቡ ብቻ እንዲያተኩር አደረግሁት። ጠቅላይ ሚኒስትሩ በሕዳሴው ግድብ ላይ የፈፀመውን ክህደትና ወንጀል አንስተን ተነጋገርን።

በብልጽግናው ሰፈር የተነሳውን አቧራ የሰማሁት ያን ዕለት ማታውኑ ነበር። ዐቢይ አሕመድ ዳንኤል ክብረትን ጠርቶ የሥዩምን ቃለ ምልልስ ጭምቅ ሐሳብ እንዲያመጣለት አዘዘው። ዳንኤል የተባለውን ፈፀመ። ይሁን እንጂ ጠቅላይ ሚኒስትሩ አላስቻለውም። ራሱ ከዩኔደብ ላይ ቁጭ ብሎ ሰማው። ገዱ አንዳርጋቸውም በጽሕፈት ቤት ኃላፊው በኩል ቃለ ምልልሱን እንዲሰማው ተደርጓል። ደመላሽ ገብረሚካኤል ያደረገውን አላውቅም። ግን ከእርሱ ጋር ያገናኘኝ ወዳጄ አጭር የጽሁፍ መልዕክት የላከልኝ ቃለ ምልልሱ በተሰራጩ ማግስት ረፋድ ላይ ነበር።

ቃል በቃል እንዲህ ይላል።

«ከአምባሳደር ሥዩም ጋር ያደረግኸውን ቃለመጠይቅ አይቼዋለሁ። ሚዛናዊ አይደለም። አፍራሽ ሥራ ነው። ከዚህ በኋላ ኃላፊነቱን አንተ ትወስዳለህ»

መልዕክቱ ግልጽ ነበር። አንዳች ሰበብ ፈልገው እንደሚያስፋኝ ተገለጠልኝ። የተሳላልኝን ሰይፍ ሳያመነታ ጠቆመኝ። ይህ መልዕክት የተላከልኝ ደመላሽ አግኝቼ ካዋራሁት ከ45 ቀናት በኋላ ነው። በርግጥ

ይህ ወዳጄ ቃለ መጠይቁን በብልጽግና ዓይን አይቆት እንጂ ችግር አልነበረበትም። እስካሁን ድረስ እርካታን ከሚሰጡኝ ቃለ መጠይቦቼ አንዱ ነው። ለታሪክ እንዲመዘገብ በሚል የዐቢይ አሕመድንና አጋሮቹን የሀገር ክህደት ወንጀል በሚዲያ ቋንቋ ያቀረብሁበት ነው ብዬ ነው ያመንኩት። እንኳንም ሠራሁት!

ይህ ከሆነ ከአራት ቀናት በኋላ ዕለተ ሐሙስ መጋቢት 17-2012 ዓ.ም በመሀል አዲስ አበባ አራት ኪሎ አካባቢ ከአንድ ዳደኛ ጋር በአንድ ካፌ ውስጥ ተቀምጥናል። ሀገሩ ጭንቅ ውስጥ የገባበትን የኮቪድ 19 ጉዳይ እያነሳን እየጣልን ነው። «ዐቢይ አሕመድ ላሜ ወለደች ብሎ ይህንን ወረርሽኝ ምርጫውን ለማራዘም እንደሚጠቀምበት እንዳትጠራጠር» እየተባባልን ነው። «ይህ ወረርሽኝ አርሶ አደሩን ካጠቃ ኪሳራችን ይከፋል፤ ይኼ መንግሥት ደግሞ ድሃና አርሶ አደር አይወድም። ያስፈጅናል» እያልንም እያወራን ነው።

በዚህ ወቅት ነው እንግዲህ አንድ የባሕልና ቱሪዝም ከፍተኛ አመራር እኛ ወዳለንበት ቦታ የመጣው። ይህ የብልጽግና ሹመኛ ከእኔ ጋር ያለው ግንኙነት የሠለምታ ብቻ ነው። ከዳደኛ ጋር ግን በሚገባ ይቀራረባሉ። የተለያዩ ሥራዎችንም በጥምረት ሠርተዋል። ይህ ባለ ሥልጣን ከስብሰባ ተመልሶ እኛ ባለንበት ሕንፃ ውስጥ ወዳለ መንግሥታዊ ቢሮ እያመራ ሳለ ነበር ያየን። ርቀቱን ጠብቆ ቆመና ሠለምታ ሰጠን። እንዲቀመጥ ጋበዝነው። እንደቸብለ ገልጾ ግን ደግሞ ቡና ቢጠጣ ፍላጎቱ እንደሆነ ነግሮን ተቀመጠ።

ጨዋታችን ያው ኮሮና ነው። እርሱ ግን በጣም ጭንቆታል፤ ከሁላችንም አሳሳቢ ሁኔታ ውስጥ እንዳለ የሚያሳብቅ ገጽታው ጥያቄን ያጭራል።

«ምነው ኮሮናው ለአንተ ብቻ የመጣ አስመሰልከው...? ጭንቆትህ አይሏል» አለው ዳደኛዬ።

«ባክህ የጤና ሚኒስትሯ ስብሰባ ጠርታን ከዚያ እየመጣሁ ነው። አደገኛ ሁኔታ ውስጥ ነን»

«ምን አለች ታዲያ ወይዘሮ ሚኒስትር?» ዳደኛዬ እየቀለደ ጠየቀ።

«የኮሮና በሽታ እስከ ግማሽ ሚሊዮን ሕዝብ ሊገድልብን ስለሚችልና በኋላ የመቃብር እጥረት እንዳያጋጥመን ከወዲሁ ዝግጅት ይደረግ ነው የምትለው»

«ማለት...? ታዲያ እናንተ ምን አገባችሁ? ማለቱ ይኼ ከቱሪዝም ጋር ምን ያገናኘዋል?» እኔ ነበርኩ ጠያቂ።

«እርሱማ የሃይማኖት ተቋማትን እንደዛ ብለን እንድንናገር ነው እኛ ያስፈለግነው»

«ምን ብላችሁ ነው የምትነግሯቸው...?»

«የሚችሉ ቁጥር ሊያሻቅብ ስለሚችል የአዲስ አበባን ሃይማኖታዊ ዲሞክራሲ ከግምት ውስጥ ያስገባ ዝግጅት እንዲደረግ ነው። አሁን ሚኒስትሯ ሁለት መቶ ሺህ መቃብር እንዲዘጋጅ ይደረግ ነው ያለችው» አለ።

«በርግጥ እንዲህ ያለ ዝግጅት ተገቢ ነው። ሮምና ኒውዮርክ የሞተ ሰው ለመቅበር ተቸግረዋል። ይህ ጥሩ ትምህርት መወሰዱን ያሳያል» አልኩ። ግለሰቡ ከፍተኛ ባለ ሥልጣን ነው። ከጤና ሚኒስትሯ ጋር ስብሰባ ቆይቶ መምጣቱን የነገረን ጭንቆት ነው። ከገጽታው የተረዳነው በፍጹም እኔንም ሆነ ዳደኛዬን የማሳሳት ዓላማ ኖሮት እንዳልመጣ ነው።

ጉዳዩን ከሰማሁ በኋላ ወደ አንድ የቤተመንግሥት ወዳጄ ደወልኩ። በጠቅላይ ሚኒስትሩ ሰብሳቢነት ሰባት አባላት ያሉት የመንግሥት ባለሥልጣናት ስብሰባ መካሄዱንና አጀንዳውም የኮሮና ቫይረስ መሆኑን

ነገረኝ። የአዲስ አበባ ከንቲባ ታከለ ዑማ፣የጤና ሚኒስትሯ ሊያ ታደሰ፣የሠላም ሚኒስትሯ ሙፍሪያት ካሚል፣የደኅንነት ሹሙ ደመላሽ ገብረሚካኤልና የመከላከያ ኃላፊዎች በስብሰባው ላይ ተገኝተዋል። ሙፍሪያት አዲስ አበባና ክልሎች የሚያደርጉት ግንኙነት እንዲቆም፣የኢትዮጵያ አየር መንገድ በረራዎችን እንዲቀንስና የካርጎ አገልግሎት እንዲሰጥ ሀሳብ አቀረበች። ሊያ የዓለም ጤና ድርጅት ያስቀመጠውን ሳይንሳዊ ትንተና መሠረት አድርጋ ሊሞት የሚችለውን የሰው ኃይል ግምት ገለፀች። እንደ ቅድመ ዝግጅትም መቃብር መቆፈር እንደሚያስፈልግ አስረዳች። በዚህም በአዲስ አበባ 250 ሺህ፣በአገር አቀፍ ደረጃ ደግሞ 28 ሚሊዮን የመቃብር ጉድጓድ ሊዘጋጅ ይገባል አለች። ዐቢይም ሐሳቡን ተቀብሎ በአገር አቀፍ ደረጃ ያለውን መከላከያ እንዲያዘጋጅ፣የአዲስ አበባውን ደግሞ የባሕልና ቱሪዝም ቢሮ ከሃይማኖት ተቋማት ጋር ሆኖ እንዲያስፈጽም አዘዘ። ይህንን በዝርዝር ከነገረኝ በኋላ ተሰነባበትን።

በዚህ መልኩ የተወሰነውን ጉዳይ ነው እንግዲህ የቱሪዝሙ ባለ ሥልጣን ለእኔና ለጓደኛዬ የነገረን። እኔም በኢትዮ ፎረም ላይ ይህንን ዜና ሠራሁት።

እንዲያም ሆኖ ያንን ዘገባ ከሠራሁ በኋላ ማምሻውን መንግሥት በእኔ ላይ ይፋዊ ዘመቻ ከፈተ። ፋና ቴሌቪዥን ላይ የዐቢይ አሕመድ የፕሬስ ቤክሬታሪያት ንጉሠ ጥላሁን ቀረበና «ይህንን ዘገባ ያሠራጩውን አካል ለሕግ እናቀርባለን» አለ። ጤና ሚኒስትሯ ሊያ ታደሰ «እኛ እንዲህ ያለ ትዕዛዝ አላወረድንም» ብላ በኢቴቪ ካደች። በማኅበራዊ ሚዲያም የብልጽግናው አገዛዝ የታወቁ ቅልብተኞቹን በእኔ ላይ አዘመተ። ብዙም አልተደናገጥሁም። «ከዚህ ቀጣፊ መንግሥት የማይጠበቅ ክህደት አይደለም» በማለት ለራሴ ነገርሁት።

በዚያኑ ዕለት ማታ አንዳንድ ጉዳዩን የሚያውቁ ሰዎች ጋር ደዋወልሁ። ጤና ሚኒስትሯ ቀን ከጠቅላይሚኒስትሩ የተሰጣትን መመሪያ ተከትሎ ያስተላለፈችውን ትዕዛዝ ማምሻውን እየደወለች «ነገሩ ከሚዲያ እጅ ገብቶ ሕዝብ ስለተረበሸ ይህንን ጉዳይ ለጊዜው አቆይታለሁ» ስትል እንደነበር ሰማሁ። የሀገሪቱ ሹማምንት ዱርዬነት እያስገረመኝ አደረ።

በማግስቱ ማለዳ ላይ ሦስት የታጠቁ ወታደሮችና ሁለት የሲቪል ደኅንነቶች ከነበርሁበት የቤተሰቦቼ ቤት መጡ። ሁሉም የኦሮሚያ ፖሊሶች ናቸው። ለገጣፎ አካባቢ በሚገኝ እስር ቤት ወሰዱኝ። የማልጠብቀው አልነበረም። የምሽቱ የማስተባበያ ጋጋታ የተደገሰልኝ ነገር መኖሩን ነግሮኛል። አንዳንድ የማውቃቸው ቤተ-መንግሥተኞችም ይህንን እንደዘጋጅበት ነግረውኛል።

ብዙም ሳይቆይ የአዲስ አበባ ፖሊስ አባላት ወደ ለገጣፎ መጡና ተቀበሉኝ። ከእስር ቤቱ ወጥቼ ወደ ተዘጋጀው መኪና ገባሁ። ሦስት ፖሊሶች ከጀርባ ተጫኑ። ከጎኔ ሁለት ፖሊሶች አሉ። አንድ ሲቪል የለበሰ ወጣት ጋቢና ተቀምጧል። አየሁት። በደንብ አስተዋልሁት። የሆነ ቦታ አውቀዋለሁ። የማውቅበትን ቦታ እንዲያመጣልኝ አእምሮዬን አስጨንቄ ጠየቅሁት። ፈጣን ምላሽ አልነበረውም። መኪናው ከለገጣፎ ወጥቶ፣ የአዲስ አበባን ድንበር አልፎ፣ ወደ መኖሪያ ሰፈሬ ታጠፈ። እኔ ግን ይህንን ሰውዬ «የት ነበር የማውቀው...?» እያልሁ እያሰብሁ ነው።

አወጣሁ አወረድሁ። ላስታውሰው አልቻልኩም።

እኔን ማንም የሚያናግረኝ የለም። ከጋቢና ያለው ይኼው ሰው በየት በኩል ወዴት እንደሚታጠቁ እየነገረው ጉዟችን ቀጠልን። «መኖሪያ ቤትህ የት ጋር ነው ? ሕንፃ ቁጥር ስንት? የቤት ቁጥር የትኛው...?

ወዘተ» የሚል ጥያቄ አልጠየቁኝም። ለሹፊሩ መንገድ እያሳየው ያለው የጋቢናው ሰው ነው።

ደረሰን። ግቢ ገብተን ደረጃውን ወጣን። ከዚያም የጋቢናው ሰው የቤቴን በር እንድከፍት አስቀደመኝ። በሩን እየከፈትሁ ወደ አሳሪዎቹ ዘሬ ስመለከት ሰውዬውን በደንብ አየሁት። አስታወስኩት። ማን እንደሆነ መጣልኝ። ከሁለት ወራት በፊት ቤት ቀይሬ ወደዚህ ስገባ፤ ግቢ ውስጥ ከጫኝና አውራጆች ጋር ለማደራደር ከሞከሩትና ዕቃ በማውረድ ካገዙኝ ሁለት ሰዎች አንዱ ነው። ያኔ ቤት ቀይሬ ስገባ ተከትሎኝ የመጣው ይህ የሲቪል ደጎንነት ነው እንግዲህ ዘሬ ወደ መኖሪያ ቤቴ እየመራ የወሰደኝ።

ብልጭ አለብኝ። ተናደድሁ።

«ዘሬ በአሳሪነት መጣህ፤ ከሁለት ወር በፊት ደግሞ በጫኝና አውራጅነት ነበር የተከሰትከው» አልኩት በሩን እየከፈትሁ።

«የምን ጫኝና አውራጅ ነው ደግሞ?!» በማለት ሊያስተባብል ሞከረ። ከለገጣፎ ስንመጣ «እምሻው ነኝ» ብሎ ስልክ ሲደውል ሰምቼዋለሁ። ነቃ ያለ የአዲስ አበባ ልጅ ይመስላል።

«አይ ግዴለህም እምሻው። እንኳን ይኼን የዝንብ ድንግል እናውቃለን። በል እንግዲህ ተጭኖ ሲመጣና ሲራገፍ ያየኸው ዕቃ ነው ያለው፤ ፈትሽ!» አልኩና በሩን ወለል አድርጌ ከፈትሁለቸው። እምሻው በአራዳ ልጆች ቋንቋ «ከተነቃ ይቀራላ» ያለ ይመስላል።

«ደግሞ ስሜን ማን ነገረህ...?» እያለ ወደ ቤት ገቡ። መኪናው ውስጥ ስሙን ጠቅሶ ስልክ ሲያወራ እንደነበር ረስቶታል። ባለ አንድ መኝታ የሆነችውን ቤቴን አተራምሰው ፈተሹ። በመጀመሪያ ከአልጋዬ አጠገብ ያሉ መፃሕፍት ዒላማ ሆኑ። ስለ ኢትዮጵያ ታሪክ የሚያወሩትንና በአማርኛ የተፃፉትን ብቻ መርጠው ያዙ። አልጋውን፣ ቁምሳሌን እና ሌሎችን ፈታትሽው ወደ ሳሎን ሊሄዱ ሲሉ «እዚህ ጋር ያልተፈተሽ አለ እምሻው» አልኩት። ስሙን የምጠራው ሆኖ ብዬ ነው። እንደማውቀው እንዲያውቅና እንዲሸማቀቅ።

«ምንድን ነው እርሱ...?» አለና ተመለሰ።

«የቆሽሹ ልብሶች የማጠራቅምበት ጋርቤጅ ነው» አልኩት።

እየተበሳጨና እየተነጮነጮ ተመለሰ። «ሥራዬን ልሥራበት» አለኝና ወደ መጽሐፍ መደርደሪያዬ አመራ። ከብዙ መጽሐፎች መካከል «መለስ ዜናዊና የኢትዮጵያ አንድነት ጥያቄ» የሚል መጽሐፍ መርጦ አወጣ።

የውጭ ገጹን እያገለበጠ እያየ ለምርመራ የሚይዛቸውን ዕቃዎች ወዳጠራቀመበት ጠረጴዛ ወሰደው።

«እየውልህ... የእናንተን አለቃም መጽሐፍ አነባለሁ። የዐቢይም መጽሐፍም አለ። ያውልህ ከላይ በኩል። ከያዝህ እርሱንም ያዝ። የምትፈልገውን ብቻ መርጦህ መርማሪዎቹን አስቀድመው አድሏዊ ስሜት እንዲኖራቸው አታድርግ» አልኩት ወደ መደርደሪያው እየመለከትሁ።

የዐቢይንም መጽሐፍ ሄዶ አመጣው። እያገለበጠም አየው። ከዚያ ሁለቱንም ወደ መደርደሪያው መለሰው። ምንም የረባ ነገር አላገኙም። በተለያዩ መሥሪያ ቤቶች ስቀጠር የተሰጡኝ ደብዳቤዎች፣ የማስታወሻ ደብተሮች፣ ላፕቶፕና አንድ ሞባይል ስልክ ይዘው ወደ ማዕከላዊ ሄድን።

ወደ አዲስ አበባ ፖሊስ ኮሚሽን ከሄድሁ በኋላ ምክትል ኮሚሽነሩ ሐሰን ነጋሽ ተቀበለኝ። የገና ጨዋታ

ያጮውታል የሚያስብል ሰፊ ቢሮ ያለው ሐሰን በፀሐፊው ክፍል እንድቆይ አድርጎኝ ወደ ውስጥ ገባ። ስልክ እያወራ ነው። ረዥም ደቂቃዎችን አሳለፈ። ኮሚሽነሩ ጌቱ አርጋው የተባለው ኃላፊ ቢሆንም ዋናው ፈላጭ ቆራጭ ግን ምክትሉ ሐሰን እንደሆነ አስቀድሜም አውቅ ነበር። እናም አቶ ሐሰን ምናልባት ከዋናዎቹ አለቆቹ ጋር (ከደገንነቱ ደመላሽ ወይም ከሌላ ሰው ጋር ወዘተ) እያወራ ነው መሰለኝ ረዥም ሰዓት ጠበቅሁት። የሚያወራው ስለኔ እንደሆነ ገርቦብ አድርጎ በከፈተው በሩ ይሰማኝ ነበር።

ሐሰን ስልኩን አውርቶ ሲጨርስ ሁለት ሲቪል የለበሱ ሰዎች አልፈውኝ ወደ ውስጥ ገቡ። ንግግራቸውና ለሐሰን ያቀረቡለት ሞቅ ያለ ሠላምታ ሙሉ በሙሉ በተከፈተው በር ወደ ጆሮዬ እየመጣ ነው። ሶስቱንም ሰዎች አይቻቸውም አላውቅ። ቦታ ቦታ ይዘው ከተቀመጡ በኋላ እኔ ተጠራሁና ወደ ውስጥ ገባሁ።

«እሺ ዜናውን ማነው የሰጠህ...?» ሲቪል ከለበሱት ሰዎች አንዱ ጠየቀ።

«አይ ይህንን የመናገር ግዴታ ያለብኝ አይመስለኝም። ሥራዬ ጋዜጠኝነት ነው። ብዙ የመረጃ ምንጮች ሊኖሩኝ እንደሚችሉ መገመት አያቅታችሁም»

«አሁን ነገር አታራቅቅ። የተጠየቅኸውን መልስ። ይህንን መረጃ የሰጠህን ሰው ተናገር ነው የተባልከው» ፈርጦም አለ ሌላኛው ሰው። እርሱን ተከትሎ ሐሰን ቀጠለ።

«ምርመራ ላይ ነው ያለኸው። ስለዚህ ግራ ቀኝ አትበል። ይህንን መረጃ የነገረህን ሰው ንገረንና አንተ ራስህን ነፃ አውጣ»

እንዲህ ያለች የምርመራ ዘዴ የአራዳ ልጆች ፋራ የሚሉት ሰው የሚጠቀሙት መሆኗን አላጣሁትም። «ሌላውን አጋልጥና አንተ ነፃ ትወጣለህ» የምትል ማባበያ የቆየችና እርባና የሌላት ናት። ግን ቢያንስ፣ በጥቂቱም ቢሆን የምርመራና የስላላ መጽሐፎችን ሲያነብ ላይገ አንድ ጋዜጠኛ እንዲህ ያለ ማባበያ ማቅረብ አልነበረበትም። በአፍሪቃ ዋና ከተማ ላይ ያለን ፖሊስ ለማዘዝ በሁለተኛነት የተቀመጠው ሰው ግን «መረጃ ሰጪህን ሰጥተኸን አንተ ወደ ቤትህ ሂድ» እያለ ከጌታ ልደት በኋላ በቀረ የምርመራ ዘዴ ሊያታልለኝ ይሞክራል።

«ኮሚሽነር... ይህንን የመረጃ ምንጭ እንድጠቀምና የምንጮቼን ምስጢራዊነት ጠብቄ እንድቆይ የሚፈቅድልኝ የኢትዮጵያ ሕግ ደግሞ አለ። የመገናኛ ብዙሃንና የመረጃ ነፃነት አዋጁ ይህንን እንድናደርግ ደንግጓል። ስለዚህ ምንጭን አልናገርም»

ሲቪል የለበሱት ሰዎች ተቅበጠበጡ። አቶ ሐሰን ዝም አለ።

«ካልተናገርህ እዚሁ ይዘጋብሃል። ትበሰብሳታለህ» አለ ሦስተኛው ሰው።

«እርሱ የእናንተ ውሳኔ ነው» አልኩ ኮራ ብዬ

«ቆይ ማነው አይዘህ ያለህ...? ማነው እንዲህ ያጠገበህ...?» መጀመሪያ ላይ የጠየቀኝ የሲቪል ሰው።

«ውይይታችን በጉዳዩ ላይ ቢሆን ጥሩ ነው። ሙያዬ ከሚፈቅደው ውጪ ካደረግሁ መክሰስ ነው ያለባችሁ። እዚህ ክፉና ደግ መነጋገር ያለብን አይመስለኝም» አልኩና ወደ ሐሰን ተመለከትሁ።

«ይህንን አምስት ሰው ብቻ የሚያውቀውን መረጃ እንዴት ልታገኝ ቻልክ...?» ሐሰን ጥያቄውን ደገመው።

«እኮ... አሁን አንተ እያልከኝ ያለኸው እኮ ይህ መረጃ በአምስት ሰዎች እጅ ላይ ብቻ የሚገኝ ነው፤

ለምን ይህንን አወጣህ ነው። እኔ ደግሞ ሥራዬ ስለሆነ ያንን አድርጌያለሁ። ምስጢሩን መጠበቅ የመንግሥት ኃላፊነት ነው ባይ ነኝ።»

«እከ ይህንን ኃላፊነቱን ወደ ጎን ብሎ ይህንን መረጃ የነገረህን ሰው ንገረንና እንሰረው፤ አንተ ደግሞ ወደ ቤትህ ሂድ ነው እያልን ያለነው።»

«ኮሚሽነር! የነገረኝ ዐቢይ አሕመድ ነው ብልህ ታስረዋለሁ...?» አልኩት።

በዚህ ጊዜ ሐሰን ተናደደ። «ትበሰብሳለህ» አለኝ። ከዚያም ጮክ ብሎ ጠባቂዎቹን ጠራ። አንዱን የበታች ኃላፊ እንዲጠሩለት አደረገ። «ገብተህ ትበሰብሳለህ...» ይገመው። አንደኛው ሲቪል ለባሽ ደግሞ «ሥዩም መስፍንን ኢንተርቪው ስታደርገው ነበር አይደል?» አለ።

«አዎ» አልኩና እንዲቀጥል ዕድል በመስጠት አኳኋን አየሁት። እዚህ ላይ ሐሰን ጣልቃ ገባ። «ቆይ ቆይ... እርሱ አሁን አይነሳም» አለና በኦሮምኛ ተነጋገሩ። በንግግራቸው መሀል ደመላሽ የሚለውን የአማርኛ ቃል ብቻ ነው የሰማሁት። ሲመስለኝ ደመላሽ ከሥዩም መስፍን ጋር ስለተካሄደው ቃለ መጠይቅ አሁን እንዳይነሳ ሳይል አይቀርም። እግረ መንገዱን ግን ባለፈው ማክሰኞ ያ ከደመላሽ ጋር ያገናኘኝ ወዳጄ የፃፈልኝ አጭር የጽሁፍ መልዕክት ትዝ አለኝ።

«ከአምባሳደር ሥዩም ጋር ያደረግኸውን ቃለ-መጠይቅ አይቼዋለሁ። ሚዛናዊ አይደለም። አፍራሽ ሥራ ነው። ከዚህ በኋላ ኃላፊነቱን አንተ ትወስዳለህ።»

ከኮቪድ 19 ጋር በተያያዘ በሠራሁት ዜና ምክንያት ለእስር ብዳረግም ዋናው ምክንያት ግን ከሥዩም ጋር ያደረግሁት ቃለ-መጠይቅ እንደሆነ ፍንጭ ሰጠኝ።

የተጠራው የበታች መኮንን መጣ። «አስገባው። ቃሉን ተቀበሉት» አለና ትዕዛዝ ሰጠው፤ ሐሰን። «አስገባው» ማለት እሰረው ማለት ነው። ሐሰን ለአንድ በራስ መተማመኑ ለተሰለበ፣ በአለቆቹ ንግግር ቆዳው ለሳሳ መርማሪ አስረከበኝ። መርማሪው የፍትሕ መጽሔትን እንደሚያነብ፣ እዚያ ላይ ከሚያነባቸው ጽሁፎች አንዱ የኔ እንደሆነ። መጽሔቱንም እንደሚወደው ከመሳሊያው ውስጥ እያወጣ አሳየኝ። ከዚያም ቃል ሊቀበለኝ 213101 የሚል መዝገብ ከፈተ።

«መንግሥት ሁለት መቶ ሺህ መቃብር እንዲቆፈር ትዕዛዝ ሰጥቷል በሚል ሀሰተኛ መረጃ በማሰራጨት ወንጀል ተጠርጥረሃል። በእርሱ ላይ ነው ቃልህን የምትሰጠው» አለኝ መርማሪ ሆኖ ከፊቴ የተቀመጠው ፖሊስ።

«ይኼ ጉዳይ ሀሰተኛ መረጃ እንዳልሆነ ቅድም ከነ አቶ ሐሰን ጋር ስንነጋገር ተማምነናል። እነርሱም ሲጠይቁኝ የነበረው መረጃው ሀሰት ነው ሳይሆን አምስት ሰዎች ብቻ የሚያውቁትን ጉዳይ እንዴት አንተ ልትሰማ ቻልክ...? ማን ነገረህ? ብለው ነው። ስለዚህ ሀሰተኛ መረጃ አላሰራጨሁም። ይህንን በምሰጠው ቃል ላይ ትጽፍልኛለህ» አልኩት።

«...የሥራውን ባሕርይ እያወቅኸው እንዴት እንደዚህ ትለኛለህ። በአንተ የምርመራ መዝገብ ውስጥ የአለቆቹን ስም አስገብቼ አንድ ሳምንትስ የምቆይ ይመስልሃል? እኔ ሁለት ልጆች አሉኝ። ላሳድግበት። ብትታሰር አንተ ነገ ጠዋት ትወጣለህ። እኔ ከእንጀራዬ ላይ ብነሳ ግን...» አለና ዓይኖቼ ላይ ፈዘዘ።

«እንግዲያውስ «የሕግ ባለሙያ ሳላነጋግር ቃል አልሰጥም» ብሏል በላቸው» አልኩት።

«...ነገር አታክርር። አንተ'ኮ የተባለውን ነገር አላደረግሁም፤ አልፈጸምኩም ብቻ ብለህ ማለፍ ትችላለህ። እርሱን እመዘግብልሃለሁ» አለና አባበለኝ። ያለኝን አደረግሁ። ከዚያም ወደ ሦስተኛ ፖሊስ ጣቢያ (ከማዕከላዊ የስቃይ ቤት ጎን ለጎን ያለ ነው) ከምሽቱ 1:30 አካባቢ ገባሁ። «የተሻሉ ሰዎች» ካሉበት ክፍል አስገቡኝ። የተሻለ የሚያስብለው ቤት ደፍረውና ሰው ገድለው የመጡ ሰዎች የሌሉበት መሆኑ ነው። እንጂ እኔ በገባሁበት ክፍል ውስጥ ካሉት 18 ሰዎች ውስጥ የመጀመሪያ ዲግሪ ያለው አንድ ልጅ ብቻ ነው። ከአንድ ሰው በስተቀር ደግሞ ሁሉም በስርቆት፣ በዝርፊያና በማታለል ወንጀል ተከሰው የገቡ ናቸው። በፖስታሪት ማጭበርበር ወንጀል የተያዘ አንድ ኤርትራዊም አለ። አብዱ አንዋር ነው።

በክፍሉ ውስጥ የፖለቲካ እስረኛ አንዱ ብቻ ነው። ደርግን ለመጣል በረሃ የተንከራተተ፣ ሠላሳ ዓመት በሀገር መከላከያ ውስጥ የሠራ፣ አልሸባብን በሰማሊያ ሸለቆዎች፣ ሻዕቢያን በባድመ ተራሮች... ያንቀጠቀጠ ወታደር፣ ኮሎኔል ገብሬ። አሁን ከእርሱ ጎን ተገኝታለሁ። የእስር ቤት ሕግና ደንቦችን በማውራት የተጀመረው ትውውቃችን ከፍ ወዳለ ውይይት ተሸጋግሯል።

«ከታሰርሁ ሦስት ወር ሆነኝ። የከሰሱኝ ትግራይ ደርሰ መጣ ብለው ነው። የምዕራብ ዕዝ አንድ ክፍለ ጦር አዛዥ ነበርሁ። ከአነግ ጋር ስዋጋ ከረምሁ። በአብዛኛው በታዎች አነግን ወደ ጫካ ለማሳደድ በተደረገው ውጊያ የኔ ክፍለ ጦር ታሪክ ሠራች። በመጨረሻ ጀብዱ ፈጽመሀል ብለው እነ ብርሃኑ ጁላ የወርቅ ሀብል ሸልመው ጡረታ አስወጡኝ። ብዙም አልተከፋሁም። ወደጄ የገባሁበትን መከላከያን በክብር እስክሰናበተው ሰባት ጊዜ ቆስያለሁ። ያልወጣ ጥይት አሁንም በሰውነቴ አለ።

«በጡረታ ካሰናበቱኝ በኋላ በሥራ ምክንያት ለብዙ ዘመናት የተለየኋቸውን ቤተሰቦቼን ለመጠየቅ ትግራይ እንትጮኔ ሄድሁ። ጥቂት ሳምንታት ቆይቼ ስመለስ አሰሩኝ። መረጃ ለደብረጽዮን ሲሰጥ ነበር ብለውም ከሰሱኝ። እንግዲህ ተመልከት። ዐቢይና ደብረጽዮን አብረው እየሠሩ ነው እኔ የምከሰሰው። ነገሩ ግራ አጋቢ ነበር። እኔ ደብረጽዮንን እንኳ አሁን በትጥቅ ትግሉ ዘመንም አግኝቼው አላውቅም። ተከራክርሁና በ50ሺህ ብር ዋስ እንድፈታ ፍርድ ቤት ወሰነልኝ። ይግረምህና ዐሥር ሺ ብር አልነበረኝም። ከዚያ ባለቤቴ ልጆቻችንን ከትምህርት ቤት አስቀረችና ለእነርሱ የሚከፈለውን ብር ያዘች። እነ ብርሃኑ ጁላ የሸለሙኝን ወርቅ ደግሞ ሸጠችውና የዋስትናው ብር ተከፈለ። ይህ እስከሚሟላ አንድ ወር ታሰርሁ። የዋስትናውን ገንዘብ በዚህ ልክ ብናሟላም ፖሊስ አልፈታም አለ። ይኼው እዚህ ተዘግቶብኝ ቀረሁ። ሦስት ወር ሙሉ ፍርድ ቤት አቅርበውኝ አያውቁም» አለና እንባያቀረሩ ዓይኖቼን ጣራው ላይ ተከለ።

አንደበቴ ላይ የማጽናኛ ቃላት አልነበሩም። ሀገሩ ባለውለታውን የማያውቅ መሆኑን ወትሮም አውቃለሁ። የቆየ ዓመል ነው። አርበኞች ባቆዩዋት ሀገር ባንዳዎች ሲሾሙና ሲሸለሙ ታሪካችን አስነብበናል። ለጠላት ሀገር መሰለል እንደ ጀግንነት ሲነገርና ለሀገር መሪነት ሲያበቃም ቁጭ ብለን አይተናል። ለሀገር የሰሩ ሲወነጀሉ፣ ሀገርን ያራቆቱ ደግሞ ሀብትና ሥልጣን ሲጨመርላቸው ያየነው በእኛ ዕድሜ ነው። አሳፋሪው የታሪካችን ገጽታ እየተከተለን ዛሬም ቀጥሏል። ይህንን እያሰላሰልሁ ደቂቃዎችን ቆየሁ። ኮሎኔል ገብሬን ስለ ትጥቅ ትግሉ አስቂኝ ትዝታዎቼን እንዲያውራኝ በማድረግ ቁዝማውን እንዲተው ለማድረግ ጣርሁ። እንዲህ እያልን ሌሊቱ ዕኩል ሆነ። እናም የተፈጥሮ ዑደት ወደ እንቅልፍ ዓለም ወሰደችን። ለሚቀጥሉት ሁለት ዓመታት ሰባት ጊዜ የምታሰርበትን የወሕኒ ቤት እንቅልፍም አሁዱ ብዬ እዚሁ ጀመርሁ። ለመጀመሪያ ጊዜም በእስር ቤት ውስጥ እንቅልፍ ተኛሁ።

በማግስቱ ፍርድ ቤት ቀረብሁ። መርማሪው አብሮኝ አለ። ፍርድ ቤት ቀርቤ፣ ክርክር አድርጌ አላውቅም። የችሎት ፕሮቶኮልም አይቼም አላውቅ። እንዲያም ሆኖ ከባድ አልሆነብኝም። ስማችን እንደተጠራ ፖሊሱ መዝገቡን ይዞ ተሰየመ።

ከዚያም «መንግሥት ሁለት መቶ ሺህ መቃብር እንዲቆፈር ትዕዛዝ ሰጥቷል በሚል ሀሰተኛ መረጃ በማሠራጨት ወንጀል ተጠርጥሯል። ስለዚህ ምርመራ እንድናካሂድ ተጨማሪ 14 ቀናት በእስር እንዲቆይ ይፈቀድልን» በሚል ለችሎቱ አቀረበኝ። የሀሰተኛ መረጃ ሥርጭትን ለመከላከል የወጣውን ዐዋጅ እንደጣስሁም አብራራ። አስገራሚው ነገር ይህ ዐዋጅ በነጋሪት ጋዜጣ ታትሞ የወጣው እኔ አርብ ልታሰር አስቀድሞ ባለው ሰኞ ነው። በሀገሪቱ ሕግ ደግሞ አንድ ዐዋጅ ተፈፃሚ የሚሆነው በነጋሪት ጋዜጣ ታትሞ ከወጣበት ዕለት ጀምሮ ነው። እናም ባለፈው ሰኞ በታተመ ዐዋጅ ዛሬ አርብ እከሰስ ዘንድ ሆነ። ትኩስ ዐዋጅ ጣስክ ተባልኩ!

የተባለውን ድርጊት እንደፈጸምሁ፤ ግን ሐሰተኛ ሳይሆን ሕጉ በሚፈቅድልኝ መልኩ ከምንጮቼ ያገኘሁት እንደሆነ፤ ይህ የተሳሳተ ከሆነ ደግሞ መረጃው በተሠራጨበት መልክ ይቅርታ እንደሚጠየቅበትና እርማት ማድረግ እንደሚቻል፤ ይህም በሕግ የተፈቀደ እንደሆነ ተናገርሁ። እናም «ጉዳዩን አልፈጸምሁም ብዬ ባልካድሁበት ሁኔታ ያመንኩትን ነገር ለመመርመር እኔን ማሰር አያስፈልገውም» በማለት ልሟገት ሞከርሁ። አልሆነም። ፖሊስ እኔን አስሮ ምርመራውን እንዲቀጥል ሰባት ቀናት ተፈቀዱለት። ከዚያም ወደ መጣሁበት ተመለስሁ!

«የደብረጽዮን ኮሎኔል» እና ኤርትራዊው አብዱ አንዋር፤

የእስር ቤት ኑሮዬን ቀጥያለሁ። ዛሬም መጀመሪያ ቀን በገባሁበት ክፍል ነኝ። ተሰባስቦ ማውራት፣ ጥንድ ጥንድ ሆኖ መወያየት፣ ቁማር መጫወት፣ ወዘተ የቀን መግደያ ተግባሮቻችን ነበሩ። መጽሐፍ ለማንበብ የምንሞክረው እኔና ኮሎኔል ብቻ ነበርን። ከፖሊሶች ጋር ሽርክና ያላቸው ልጆች መጠጥም ስለሚያስገባ በዚህ መስክም ተሳትፎ አለን። በእስር ቤት ውስጥ የማይገባ ነገር የለም። ለሚቅሙትና ለሚያጩት ቅጠሉና ጭሱ ይገቡላቸዋል።

ይህንን የሚያደርገው በብዛት «ወፍጮው» ነው። እርሱ የመርከቶ ልጅ ነው። እንዲህ ያለ ነገር እንዴት እንደሚሳካለት ስጠይቀው «ዋናው love ነው፤ እንኳን ዕጽ ሯክ አስገብተን እናስገርምሻለን» ይለኝ ነበር። ጫትና ሲጃራ በደረሱበት ደርሼ እንደማላውቅ ስነግረው አዝኖልኛል። «ልዩ ዓለም አምልጦሃል» ነበር ያለኝ። «ወፍጮው»፣ ቅጽል ስሙ የወጣለት በገባበት ወንጀል ምክንያት ነው። ከአንድ ወፍጮ ቤት ዕህል ዘርፎ ሲወጣ ተይዞ በመታሰሩ ነው ይህንን ስም ያገኘው። በክፍሉ ውስጥ ካለነው 20 የማንደርስ ሰዎች ውስጥ ቅጽል ስም የሌለን እኔ፣ ኮሎኔል ገብሬና አንድ በፓስፖርት ማጭበርበር ወንጀል የተጠረጠረ ባለድግሪ ብቻ ነበርን። ሌሎቹ ሁሉም «ፋይቭ ኤል፣ ኮብራ፣ ስፔር፣ ጣቴ፣ ቀስቴ፣ መተቴ፣ ዋቴ፣ ሰተቴ» ወዘተ በሚል ስም ነው የሚጠራሩት።

«ፋይቭ ኤልና ኮብራ» የሚባሉት በዚህ ስም የሚጠራን መኪና ሰርቀው የገቡ ልጆች ናቸው። «ስፔር» የሚባሉት ደግሞ እንደ ስፓኪያ ያሉ የመኪና አካላትን የሰረቁ ናቸው። «ስፔር ፖርት» የሚለውን አሳጥረው መሆኑ ነው እንደዚያ የሚሏቸው። «ጣቴ» ኪስ ውስጥ ገብተው ገንዘብ ወይም ሞባይል የሚሰርቁ ናቸው። «ቀስቴ» አንድን ሰው አንገቱን አንቆ የያዘውን የመቀበል የዝርፊያ ዓይነት ነው። ይህንን በዝርዝር ይነግሩን ነበር። «መተቴ» የሚባሉት አንዳች አፍዝ አደንግዝ አድርገው ሰውን የሚሰርቁ ናቸው። «ሰተቴ» የሚባሉት ከተከፈተ መኖሪያ ቤት፣ ሱቅ አለያም መሰል በታዎች ላይ ሰ-ተ-ት ብለው ገብተው እጃቸው ላይ የገባውን ይዘው የሚወጡ ናቸው። «ዋቴ» የሚባሉት ደግሞ ሰዎችን በወሬና በማዋከብ አለያም ሀብታም በመምስል ግን አንድ ወሳኝ ጉዳይ ለመፈጸም ጥቂት ገንዘብ እንደጎደለው ሆነው ቅቤ በሆነ ምላስ አታልለው ገንዘብ ወይም ሌላ ነገር የሚወስዱ ናቸው።

እዚህ ጋር አንዱ ልጅ የነገረኝን እንደወረደ ልተርከው።

ልጄ የ19 ዓመት ታዳጊ ነው። የለየለት አጭቤ ነው። ደግሞ ብልጥ! የፊት ጥርሶቹ ሁለቱ ረግፈዋል። ከሰው ኪስ ገንዘብ ሲሰርቅ በቦክስ ተመትቶ እንደ ሾለኩበት ነግሮኛል።

«እና ሁለቱንም ጥርሶችህን ስታጣ ምን አልክ...?» ስል ጠይቄው ነበር።

«የሥራው ባሕርይ ነው ብዬ ዝም አልኩ» ሲለኝ መፀፀት አይስተዋልበትም። ይህ አደጋ የደረሰበት በጣቴ ምክንያት ነው። ይኼ ታዳጊ በዚህ መስክ የተሰማራው ገና ከ12 ዓመቱ ጀምሮ ሲሆን የሚተዳደረውም በዚሁ ነው። በተለያዩ የአዲስ አበባ ሰፈሮች በሚገኙ ትናንሽ ፔንሲዮኖች በቡድን በቡድን እየሆኑ ተከራይተው ያድራሉ። ዛሬ በዋሉበት ነገ አይታዩም። ባደሩበትም አይውሉም። የሁሉም ዓይነት ሱስ አለባቸው። እርሱ ከሴት ጋር መተኛት የጀመረው ገና በ13 ዓመቱ እንደሆነም አልደበቀኝም። ከሴተኛ አዳሪዎች ጋር ይወጣሉ፤

መጠጥና ጭሰጭስ አብሮ አደጋቸው ነው። እናም ይህ ሁሉ ነገር ገንዘብ ይፈልጋል። ስለዚህ ይሰማራሉ። ከመተቱ በስተቀር በሁሉም ዓይነት የሌብነት መስኮች ሸቅለዋል።

«አንድ ጊዜ ምን ሆነ መሰለህ...?» አለ ጨዋታውን ሲቀጥል።

«አንድ ጊዜ... አንድ በተጨማሪ የመኪና መንገድ ላይ ከአንድ ዓደኛዬ ጋር ተሰማራን። አንድ ሰው በጣም ቆንጆ ስልክ ይዞ እያወራ ይነዳል። ከእርሱ በኩል ያለውን መስኮት ከፍቶታል። ዘና ብሎ እያወራ ነው። ከዚያ ዓደኛዬ ከእርሱ በተቃራኒው ያለውን ስፖርት በጋይል ገጭ አድርጎበት አጠገቡ ቆመ። ስልኩን በግራ እጁ ከጀሮው ላይ ራቅ አደረገና ዓደኛዬን መሳደብ ጀመረ። ያለስተዋለው ግን እኔ በእርሱ በኩል ባለው መስኮት አጠገብ መቆሜን ነው። ስልኩን ነጥቄው ሮጥሁ። ሊከተለኝ አይችልም። መንገዱ ተዘጋግቷል። መኪናውን አቁሞ ቢመጣም አይደርስብኝም። አስቀድመን መሸሻችንን አዘጋጅተናል። የነጠቅነው ስልክ በጊዜው 45ሺህ ብር የሚሸጥ ነው። መርከቶ ወስደን አምስት ሺህ በሸርነው»። በሸርነው የሚለው የአራዳ ቋንቋ ሸጥነው የሚል መደበኛ ትርጉም አለው።

እራሴን ይገኛለሁ።

«ቆይ ያንን የሚያህል ስልክ ነጥቃችሁት ከሄዳችሁ በኋላ ሰውዬው ምን ሲል የሚያድር ይመስልሃል?» ስል ለጠየቅሁት ጥያቄ የመለሰልኝን አልረሳውም።

«እኛ ያንን ስልክ ባንነጥቅ ምን ስንል የምናድር ይመስልሃል?!»

በወቅቱ ይህ ምላሹ አበሳጭቶኛል፤ አስቆኛልም።

እነዚህ ልጆች መተዳደሪያቸው ይኼው ነው። አስገራሚ ኔትወርክም አላቸው። አለቃም አላቸው። እነርሱ «ተቀቡ» ይሉታል። ሰርቀው የሚያመጡትን በርካሽ የሚገዛቸው፤ እንዲሰርቁም የሚያሰማራቸው ነው፤ ተቀቡ። ተቀባይ የሚለውን በአጭሩ ገልጸውት ነው። ይህንን የዝርፊያ ተግባር በክልል ከተሞች እንዲተገብሩም ያሰማሯቸዋል። በተለይ የንግሥ በዓላት ለዚህ ተመራጭ ናቸው። ተቀቡዎች ሌቦቹን የሚያሰማሩት በጀት መድበው ጭምር ነው።

የእስር ቤት ተጋሪዬ ከነገረኝ ታሪኮች አንዱ የሚከተለው ነው።

«ለቁልቢ ገብረኤል፤ ለሐዋሳ ገብረኤልና ለአክሱም ጽዮን ንግሥ ተቀቡ ይልከናል። ያድቃኔና ኩክየለሽ ማርያምም እንዘምታለን። እንዲህ ያለ ሥራ ሲኖረን ዘመቻ ነው የምንለው። ዘመቻ ስንወጣ ተቀቡ የምግብ ይሰጠናል፤ የትራንስፖርትም ይከፍልልናል። አዳራሽን ቤተክርስቲያን ውስጥ ስለሚሆን መጃታ አያሳስበንም። ባለፈው ዓመት (ኅዳር 2011 ማለቱ ነው) የአክሱም ጽዮን ንግሥ ላይ «ተቀቡአችን» እኔንና ሌሎች ሦስት ልጆችን አሰማራ።

«ንግሡ ኢትዮጵያና ኤርትራ ከታረቁ በኋላ ስለነበር በርካታ ኤርትራውያን ወደ በዓሉ መጥተዋል። ለእኛም ገበያው ደርቷል። ኤርትራዊያን በነፍስ ወከፍ ስልክ ይዘው ነበር የመጡት። እያደባን መንጭ አልናቸው። (መንጭ መንጠቅ ነው - በእነርሱ ቋንቋ)። በጠቅላላ በዓሉ ላይ ከተገኙት ሰዎች 92 ስልክ ጣቴና ዋቴ አደረግን። በዚህ የተማረሩት ኤርትራዊያን «ኢትዮጵያና ኤርትራማ ገና አልታረቁም» ብለው ተናገሩ ሲል ፈገግ ማለታችን አልቀረም።

እዚህ ላይ «የሙያ አጋሩ» ቀጠለ። አዲስ አበባ ውስጥ የታወቀ ኪስ አውላቂ ነው። በጠቅላላ 16 ጊዜ ታስሯል።ስም እየቀያየረ ነው የሚታሰረው።

«ኤርትራዊያኑማ የእጃቸውን ነው ያገኙት። የታባታቸው። እነርሱ እዚህ አዲስ አበባ ስንቱን ቀስቲ ሲያደርጉ አልነበር እንዴ?! እናንተ የዚህን ሕዝብ በደል ይዛቸው ነው የዘመታችሁት» ሲል ጥቂት ሰዎች ስቀንልታል።

ሌላኛው ደግሞ አከለ።

«ተወው!... የአዲስ አበባ ሕዝብ በደቡብ ልጆች ላይ የሠራው ግፍ ገና ያስከፍለዋል።... የአዲስ አበባ ሰው በወላይታና ሃዲያ ወጣቶች መንጩ ተባልኩ፣ ቀስቲ ተሰራብኝ እያለ እንዳላሸላላ አሁን በከማንዶ ይሠራ ጀመር። አሁን የደቡብ ልጆች ከዚህ ሥራ ተፈናቅለዋል። መላውን [ሥራውን ማለቱ ነው] የያዙት ኤርትራዊያኑ ናቸው። ከሀገሩ ሸሽቶ የመጣ ወታደር ነው አሁን የሸገርን ሰው ሃንግ የሚሠራው። በርግዶላቸዋል። አዲስ አበባ የደቡብን ልጅ ሲያማርር አሁን የሚሠራው (የሚዘረፈው/የሚጠቃው ማለቱ ነው) በከማንዶ ሆነ። ገና ቀጭን አንጀቱንና ኩላሊቱን ያወጡለታል» ሲል ያለማቋረጥ በሰቅ የሚያሸክቡ ነበሩ። አብዱ አንዋር ግን በጽሞና እያዳመጠ ነው።

ከዚያም እንዲህ አለ፤

«ያሳዝናል!... ኤርትራዊያኑ እዚህ መጥተው ሲዘርፉና ሲሰክሩ ሳይ ይገርመኛል። እበሳጫለሁም። ይህም አልበቃ ብሎ ኢትዮጵያዊያኑን ይገድላሉ፤ ይዘርፋሉ። ምን አደረጉ?...? ስለተቀበሉን ነው?...? ወንድ ከሆኑ ኤርትራ እያሉ ጠጥተው አይሰክሩም ነበር?! እዚያ አይዘርፉም ነበር...?!» አለ። የሚመልስለት ግን አልነበረም።

አብዱ ኤርትራዊ ወታደር ነው። አባቱ የጀብሐ ገዳይ ስኳድ ነበሩ። በከተሞች በርካታ ሰዎችን ገድለዋል። በርግጥ በኋላ ፖለቲካውን ትተው ንግድ ላይ አተኩረው እነ አብዱን ወልደዋል። የነዳጅ መሸጫም ነበራቸው። የዘር ሃረጉ ከቆላማው ኤርትራ ነው። «የተወለድሁት ባፅዕ ነው» ይላል። ባፅዕ ምጽዋ ነች። በንጽጽር የተሻለ ኢኮኖሚ ካላቸው ቤተሰቦች የተወለደው አብዱ ነጋዴ ከመሆን ውጪ ሕልም አልነበረውም። ነገር ግን «በኤርትራ ምድር የግል ሕልም ማለም ስለማይቻል የሕግዴቁን ሕልም ላልም ወደ ኢየሩሳሌም ወረድሁ» ይላል ትግርኛ በዋጠው አማርኛ።

አብዱ እንደነገረኝ ኢየሩሳሌም የኤርትራ ሰዎች ለሰዎች ያወጧት ተጨማሪ ስም ነች። «እርሷን ሳይሰላም የሚቀር የለም» ነው ነገሩ።

አብዱ የሰዎች ሥልጠናውን አጠናቅቆ የኤርትራ ባሕር ኃይልን ተቀላቀለ። ለበርካታ ጊዜያት ሠርቶ እንደገና ወደ እግረኛ ገባ። ትዝታውን ሲተርክ እንዲህ ይላል። «በእግረኛው ሠራዊት ውስጥ ሁልጊዜ ወያኔና አማራ ይሰደባሉ። ትምህርት የሚሰጠንም «ወያኔ ወያኔ አማራ አማራ...» እየተባለ ነበር። አንድ ቀን በአንድ የፖለቲካ ሥልጠና ላይ «ወያኔ ወያኔ» ሲባል የመረረው ወታደር እጁን አውጥቶ «በቃ የኔን ጠላት አሳዩኝ። ሄጄ ሠላም ልበለው። ከዛሬ ጀምሮ ምሽግ ውስጥ ተቀምጬ ወያኔ ወያኔ ማለት ይብቃኝ» አለ። በወቅቱ ሁላችንም ስቀናል። ድፍረቱም አስገርሞናል። ግን ወዲያውኑ ታሰረ። የት እንደደረሰም አላወቅንም» አለ።

አብዱ በእግረኛ ወታደርነት ዘመኑ ከገጠሙት ታሪኮች አንዱን ጨመረልን። «በኤርትራ ውስጥ ሳዋ ገብቶ መሰልጠን ከዚያም በሠራዊቱ ውስጥ መቀጠል ግዴታ መሆኑ አይደለም አስገራሚ የሚሆነው። ዕረፍት አይሰጥህም። ቤተሰብ ለመጠየቅም ሆነ ለሌላ ጉዳይ ዕረፍት ልውጣ ብለህ ብትጠይቅ ለዕረፍት የምትወጣበትን ደመወዝ ለአዛዦቹ ለቀህ መሆን አለበት። ደመወዝህ ጉቦ ነው። ይህ ካልሆነ አይታሰብም። አንድ ታሪክ ልንገራችሁ። በአንድ ወቅት አንዱ አባላችን አባቱ ሞቶ መርዶ ሰማ። ለላቅሶ ልሂድ ቢላቸው «አባትህ ለምን ሳይናገር ሞተ?» ብለው አፊዙበት»።

አብዱ በኤርትራ ምሽጎች ውስጥ ለዓመታት ከቆየ በኋላ ሌላ ስምሪት ተሰጠው። ይኸውም አስመራ ዓዲ ንፋስ አካባቢ የሚገኘውን የጀነራል ፊሊጶስ ወልደዮሃንስን ቢሮ መጠበቅ ነበር። ከቢሮው በተጨማሪ የኤርትራው ኤታማዦር ሹም ከአንድ ቦታ ወደ ሌላ ሲንቀሳቀስ የእጀባ ሥራም ይሠራል። ስለ ፊሊጶስ ሲያወራ ፊቱ ጭፍግግ ይልበታል። «ጭከኝ ነው» ይላል።

«አንድ ጊዜ በአስመራ መሀል ከተማ ላይ ከአንድ ጓደኛው ጋር መኪና እየነዳ Walk [ዎክ] ያደርጋሉ። መኪናውን እየነዳ የነበረው እራሱ ነበር። መንገዱን ዘጋው። መኪኖች መጥተው መንገዱን እንዲለቅላቸው ጡርንባ ይነፋሉ። ይህንን መንገድ የዘጋው ግን የሀገሪቱ ኤታማዦር ሹም መሆኑን መንገደኞቹ አያውቁም። እርሱ ግን «ምናባታቸው ይጮሁብኛል...» በሚል ስሜት መንገዱን ለቀቅ አደረገላቸው። ቀድሞ የወጣው አማን የሚባል ሹፌር ነበር።

«ለምን መንገዱን ዘጋሽው?» በሚል ስሜት የመሀል ጣቱን ብቅ አድርጎ ሊሳደብ ሲል ፊሊጶስ መሆኑን አየው። ደንግጦ በከፊል ብቅ ያደረጋትን ጣቱን ሰበሰበ። ሆኖም ወዲያውኑ እንድንይዘው ታዘዝን። አንቀን ሰጠነው። ራሱ ፊሊጶስ ለስድስት ወር በአንድ የደርግ ታንክ ውስጥ አሰረው። ሲፈታ አግኝቼው ነበር። «እረ ጣቱን ያሳየሁት እንኳን በከፊል ሆነ። ለዚያ ነው ስድስት ወር ብቻ የታሰርሁት። ሙሉ በሙሉ አሳይቼ ቢሆን ኖሮ ይሄኔ ስድስት ዓመት ነበር የሚፈረድብኝ» በማለት ራሱን ሲያጽናና አድምጮታለሁ። አብዱ ሲያወራ አረብኛ፣ አማርኛና ትግርኛ እየተቀላቀለ ቢያስቸግረውም በዚህ ንግግሩ የሰቅነው ግን ወዲያውኑ ነበር።

አብዱ በአስመራ የነበረውን ጊዜ ከአንዲት ልጅ ጋር ትዳር ለመመስረት ተጠቀመበት። ሁለት ልጆችንም ወለደ። ግን ሀገሩ ለልጆቹ እንደማትሆን አውቋል። ተስፋ ቆርጧል። ደግሞም ሚስቱ በአንድ ወገን የየመን ዝርያ አላት። ይህ ደግሞ በሻዕቢያ ሰዎች እንደማይወደድ ያውቃል። እናም ሁለቱን ሕፃናት ይዛ፣ ሦስተኛውን አርግዛ ወደ ግብጽ ካይሮ እንድትሄድ አደረገ። ግብጽ የሄደችው ደግሞ «እህቴ ወልዳለች፤ እርሷን ለመጠየቅና ልጆቼንም ከልጆቿ ጋር ለማስተዋወቅ ነው» ብላ በማታለል ነው። ተሳካ። ከዚያን ጊዜ በኋላ የእርሱ ዋና ሥራ ከኤርትራ ውጥቶ ሚስቱ ጋር ለመሄድ የሚያስችለውን ቀዳዳ መፈለግ ነው። ቀላል ግን አልሆነለትም። እርሷንና ልጆቿን ለማግኘት ሀገር ጥሎ ሊሸሽ ሲል ተይዞ ዘብጥቶ ወርዷል። ሆኖም የአባቱን ቅርሶች ሸጦ፣ ውጪ ሀገር የሚኖሩ ዘመዶቹን አስቸግሮ፣ ለሻዕቢያ ወታደራዊ አመራሮች ገንዘብ ከፍሎ ከእስር ወጣ። አገሩንም ለቅቆ ወደ ኢትዮጵያ ተሰደደ። ሕይወት ግን አሁንም አልደላቸውም። ለሚስቱና ልጆቹ ሲል በድጋሚ ይታሰር ዘንድ ግድ ሆነ!

እንደ አብዱ ሚስቱን የሚናፍቅና የሚወድ ሰው እስካሁን አላጋጠመኝም። ራውዳ ትባላለች። ስሟን እየጠራ ይፀልይላታል። ምግብ ሲበላ የእርሷን ስም ጠርቶ ይባርካል። እያለቀሰ ስለ እርሷ ያንጎራጉራል። ስሟን ግድግዳ ላይ ይጽፋል። አብዱ ሚስቱን የሚያፈቅረው አብዶ ነው።

«በአላህ... ግን ሴት ሁሉ እንደ ራውዳ ነው...?» ሲል የሚጠይቀው አብዱ «...ራውዳዬ መሸቶ አይቀርም፤ ይነጋል። እንዲህ ሆነን እንቀር ዘንድ አላህ አይወድም» ሲል በአረብኛ ይናገራል።

የተሰደደውም ወደ እርሷ ለመሄድ ሲል ነበር። ከአስመራ ጉቦ ከፍሎ ወደ ኢትዮጵያ ገባ። አዲስ አበባም ለኤምግሬሽን ሙስኞች በርካታ ገንዘብ ከፍሎ የኢትዮጵያ ፖስታል ለማግኘትና ወደ ካይሮ ለመሄድ ቆረጠ። እንዳሰበው 400ሺህ ብር ከፍሎ ፖስታል የሚሠሩለት የኢትዮጵያ ኤምግሬሽን ሰዎች አገኘ። ሚስቱንና አውሮጳ የሚኖር ዘመዱን አስልኮ ከፈለ። በመጨረሻ ግን የኤምግሬሽን ሸሪኮቹ እርስ በርስ ተጣልተው እርሱን አስያዙት። እነሆ ከኔ ጋር ከረመ።

አብዱ በመጨረሻ በገንዘብ ዋስ ወጣ። ከዚያ በኋላ ግን የት ደርሶ ይሆን...?! እንዳለው፣ ምሽቱ ነግቶለት፤ ጨለማውም በርቶለት ከራውዳ ጋር በካይሮ ከተማ የፍቅር ዓለሙን እየቀጩ እንዲሆነ ምሽቱ ነው።

ምክንያቱም አንዋር እንዳለው አላህ የሚዋደዱ ነፍሶች ይራራቁ ዘንድ አይወድምና!

ዓለምአቀፍ ወንጀለኞችና ኮሚሽነሮች

ሁለቱም አማርኛ አቀላጥፈው ይናገራሉ። እንዲያም ሆኖ ወሊድ የትግርኛ ቃላት ያበዛል። ኪዳኔ ግን ቅኔ መዝረፍ ነው የሚቀረው። የአማርኛ ሙዚቃ አብዝቶ ይወዳል። የጥላሁን ገሰሰን ያህል የሚያፈቅረው ዘፋኝ ግን የለም። ሁለቱም ከሊቢያ እስከ ኢትዮጵያ፣ ከሱዳን እስከ ግብጽ አብረው ኖረዋል። ሆኖም የሲናይ በረሃን ያቆራረጠው፣ የሊቢያ ከተሞችን ያንቀጠቀጠው፣ የመንግሥት ባለሥልጣናትን ኪስ ያደለበው ፍቅራቸው እስር ቤት ውስጥ አብሯቸው አልዘለቀም። ተኮራርፈዋል። አይነጋገሩም።

ወሊድና ኪዳኔ አስገራሚና አሳፋሪ ታሪክ ያላቸው ኤርትራዊያን ናቸው። በእስር ቤቱ ግቢ ውስጥ ከአጠገባቸው አልለይም። በርግጥ ማታ ማታም አብረን ማምሸት እንችላለን። ነገር ግን ስለ እነርሱ የሰማሁት ታሪክ አብሬአቸው እንዳመሸ የሚጋብዝ አይደለም። ቀን ቀን የሚነግሩኝን ታሪክ ሰምቼ እንቅልፍ ተኝቼ ማደሬም ይገርመኛል። እንዲያም ሆኖ ከእነርሱ ጋር ውይይቴን አላቆምሁም። ከሁለቱም የሰበሰብሁትን ታሪክ እንደሚከተለው እዘልቀዋለሁ!

ወሊድ በ13 ዓመቱ ነው ከገጠር ወደ አስመራ የሄደው። ኪዳኔ ግን ተወልዶ ያደገው በዚያቸው በአስመራ ከተማ ነው። ሁለቱም ሳዋ ገብተዋል። ከኤርትራ ተነስተው ወደ ሱዳን የተሻገሩት ከሀገሪቱ መከላከያ ሠራዊት ከድተው ነው። ካርቱም ሲገቡ እንደማንኛውም ስደተኛ ነበር የተሻገሩት። በቅድሚያ የሄደው ግን ወሊድ ነው። በካርቱም ብዙም አልቆየ። ወደ አውሮጳ ለመጓዝም ሰሜን አፍሪቃዊቷ ሀገር ሊቢያ ደረሰ። ወሊድ መንገዱ ጨርቅ አልሆነለትም። በሞአመር ጋዳፊ ሀገር ታሰረ። በእስር ቤት ውስጥ እያለም በልጅነቱ ከሚያውቀው በተጨማሪ የአረብኛ ችሎታውን የሚያዳብርበት አጋጣሚ ተፈጠረ። በዚህም የአስተርጓሚነት ሥራ ጀመረ። ከኢትዮጵያና ከኤርትራ በሊቢያ በኩል ወደ አውሮጳ የሚሰደዱ ዜጎችን ከአሳሪዎቹ ጋር እያግባባ ሲያስተረጉም ኖረ። ይህ የሆነውም ከትሪፖሊ 300 ኪሎሜትር ርቀት ላይ በምትገኘው ቢንወሊድ ከተማ ነው። ወሊድ የሚለው ስሙ የወጣለትም በዚች ከተማ ምክንያት ነው። እንጂ ወዳጅ ዘመድ የሚያውቀው አማኑኤል ገብረመስቀል በሚለው ስሙ ነው።

ወሊድ ከቢንወሊድ ከተማ ፖሊስ ጋር በፈጠረው መልካም ግንኙነት ምክንያት የእስር ቤት ቆይታው አጠረለት። ግን ከተማዋን ለቅቆ አልወጣም። የለየለት ሕገወጥ የሰው አዘዋዋሪ ሆነ። ከአንድ ሰው እስከ አንድ ሺህ ዶላር እየተቀበለ ሰዎችን ከኤርትራ፣ ከኢትዮጵያ፣ ከሶማሊያና መሰል ሀገራት ያስወጣ ጀመር። ለዚህ ሥራው መቃናት ደግሞ ካርቱም የሚገኘው ኪዳኔ ተመሳሳይ ቢሮ ከፍቷል። ገበያው ደራ። ለነ ወሊድ ዜጎቹ አውሮጳ ገቡ አልገቡ ጉዳያቸው አይደለም። አግተው ብር መቀበላቸውን፣ አንቀው መንጠቃቸውን ብቻ ነው የሚያረጋግጡት። በዚህም ሚሊዮን ዶላሮችን ዛቁ። ዱባይ በሚገኙ የቅርብ ቤተሰቦቻቸው አካውንት ውስጥም ገንዘባቸውን እየላኩ አጠራቀሙ።

ለጥቂት ዓመታት በዚህ መልኩ ከሠሩ በኋላ ኪዳኔም ጠቅልሎ ሊቢያ ገባ። ከዚያም ሁለቱም የራሳቸውን እስር ቤት ጎን ለጎን ከፈቱ። እስር ቤቱን ከፍተኛ ጥበቃ የሚደረግለት ጥብቅ ማጎሪያ አደረጉት። ወንዶች የተጋነነ ገንዘብ እንዲከፍሉ ይደረጋሉ፤ ካልከፈሉ ይገረፋሉ፤ ይገደላሉም። እነ ወሊድና ኪዳኔ ይቀጠቅጧቸዋል። ሴቶችም የወሲብ ባርያ ሆነው ይቀጥላሉ። ወሊድ «እኔ አራት ወር ከተገለገልኳት ከዚያ ለኪዳኔ እሰጠዋለሁ። ቆንጆ ካልሆነች ግን አልልከሰከስም» ብሎ ሲናገር ግንባሬን አከሳትፎ ነበር የምሰማው።

እነ ወሊድ በዚህ መልኩ እየሠሩ እያለ በሊቢያ ጋዳፊን የገደለ፣ አገሪቱን ያፈረሰ አብዮት ተካሄደ። እናም የነርሱ እስር ቤት ያለበትን ቦታ በአካባቢው የነበረው ጎሳ ተቆጣጠረው። የጎሳው አባላት ይህ እስር ቤት ሀብታም ሰዎች ስደተኞችን አግተው እንደሚኖሩበት ሰሙ። ከዚያም ተኩስ ከፈቱባቸው። የሰዎች ምርቆቹ ወሊድና ኪዳኔ እየተታኮሱ ከእስር ቤታቸው ግቢ የወጡበትን አጋጣሚ ሲያወሩ ፊልም ነው የሚመስለው።

«አንድ ማለዳ ቤታችን አቅራቢያ ተኩስ ሰማን...! ወዲያው አንድ ገንዘብ የምንከፍለው ፖሊስ የአካባቢው ጎሳ አባላት ታጥቀው እየመጡ ስለሆነ እንድንወጣ በጩኸት ጠራን። ተተኮስ። 20 ሜትር ርዝመት ባለው አጥር ከታጠረው እስር ቤት ሁለታችንም ዘለን ወጣን። የጥይት ናዳ አወረዱብን። የመታን ግን አልነበረም። እየተታኮስን አመለጥን። እግሬ ግን በወለምታ ተሰበረ። እኛ በዚያ መልኩ ካመለጥናቸው በኋላ እነርሱ ትኩረት ያደረጉት እስር ቤቱ ላይ ነው። በርካታ ኤርትራዊያንና ኢትዮጵያዊያን በዚህ እስር ቤት ውስጥ ትተናል። በርግጠኝነት እነዚያ ከይሲዎች በልተዋቸዋል» ይላል ኪዳኔ። ለዚህ ሁሉ የዳረጋቸው ግን እርሱ መሆኑን አያምንም።

በዚህ መልኩ ከቢን-ወሊድ ከተማ ከወጡ በኋላ ወደ ካርቱም መጡ። በወቅቱ ግን ኢንተርፖልና ዩሮፖል የእስር ማዘዣ አውጥተው ሁለቱንም ወንጀለኞች ለማደን ተሰማሩ። ሆኖም አልደረሱባቸውም። ወሊድ ስሙን ቀይሮ ተወልደ ጎይቶም ሆነ። ሌሎች በርካታ ስሞችም አሉት። ኪዳኔ ዘካርያስም አንድ ጊዜ የአረብ ስም ሌላ ጊዜ የሶማሌስም እያደረገ በካርቱም ኖሩ።

ለሚሊየኖች ወሊድና ኪዳኔ ከካርቱም ዱባይ እየሄዱ መዝናናት ከመርከቶ ፒያሳ እንደመመላለስ ቀላል ነበር። የሰው ደም አፍስሰው፣ የንፁሃንን ገላ አርክሰው በሰበሰቡት ገንዘብ ይጨፍራሉ። በተለይ የኢትዮጵያ ሙዚቀኞች ባሉባቸው የምሽት መዝናኛ ቤቶች ነጭ ላባቸው እየቀለጠ ደንሰዋል። ለኪዳኔ ግን ከታረቀኝ ሙሉ የሚበልጥ ዘፋኝ አላገኘም። «በባይተዋር ጎጆ» የሚለውን የጥላሁን ገሰሰን ዘፈን ሲያዜም ረብጣ ይለኛቸው ግንባሩ ላይ ለጥፎለታል፤ እግሩ ሥር ነስንሰለታል። ዘፋኙ ታረቀኝና ኪዳኔ ዘካርያስም ወዳጅ ሆኑ።

እነ ወሊድ የካርቱም ኑሯቸውን ትተው ወደ አዲስ አበባ መጡ። ወደ ኢትዮጵያ የመጡት የዐቢይ አሕመድ አገዛዝ ወደ ሥልጣን ስለመጣ የላላ የደጎንነት ቁጥጥር ስላለ ኢንተርፖል አይዘንም ብለው ነው። «ደግሞም ልክ ነበርን» ይላል ወሊድ ታሪኩን ሲያስታውስ። «አዲስ አበባ ከመጣን በኋላ የፖሊስ ኮሚሽነሮቹን ጌቱንና ምክትሉን ሐሰንን አጠመድናቸው። በአንድ ዳደኛችን አማካኝነት በአንድ የቤት ውስጥ ፓርቲ ላይ እንድንተዋወቅ ተደረገ። ከዚያም በሚገባ ካቀረብናቸው በኋላ ለአንደኛው በልጁ ስም ለሌላኛው ደግሞ በእህቱ ልጅ ስም ቤት ገዛንላቸው። መጀመሪያ ኢንቨስተሮች እንደሆንን ነበር የሚያውቁት። በኋላ ግን ምስጢራችንን ቀስ ቀስ እያልን ነገርናቸው። አመኑን። ከእነርሱ በተጨማሪ ፈቃዱ ፀጋ ተጨመረ። አወቅኸው አይደል ፈቃዱን...?» አላች። እንደማውቀው ምልክት ሰጠሁት። ፈቃዱ ምክትል ጠቅላይ አቃቤ ሕግ ነበር በወቅቱ።

«ለፈቃዱም የሆነ ነገር ማድረግ እንዳለብን እነ ሐሰን ነገሩን። ተመካከርንና ለእርሱም የሚገባውን ሰጠነው። በዚህ መልኩ የኢንተርፖልን አፍ ዘጋነው። የአዲስ አበባን ፖሊስ ከያዝህ ኢንተርፖል አያገኝህም።

እነ ሐሰን በውሽት ስም የአዲስ አበባ መታወቂያ አውጡልን። እርሱን ይዘን ሐዋሳ፣ ባሕርዳር፣... ዘርን። ኢትዮጵያ ጣመችን» እያለ ይቀጥላል።

እነ ወሊድ በመዝናናት ሒደት ውስጥ የሚያሳዩት እንቅስቃሴ ተጋላጭ እንዳይረጋቸው እነ ሐሰን ነገሯቸው። እናም ኪዳኔ እንቅስቃሴውን ገደበ። አልፎ አልፎ ከወጣም ድምፃዊ ታረቀኝ ሙሉ ወደ ሚዛኔንበት ክለብ ብቻ ነው የሚሄደው። ወሊድ ግን ተንቀዝቀዝ። የአዲስ አበባ ምድር አልበቃ አላቸው። የከተማዋን ሴቶች በሙሉ ካላደርስሁ አለ። ተዝቆ የማያልቅ ገንዘብ ያለው ወሊድ ብር እየበተነ መጠጣትና መዳራት ሥራው ሆነ። ከዚያም ከተበዳዮች ዓይን ውስጥ ገባና አረፈው። በሊቢያ ያሰቃያቸውን፣ አግቶ የደበደባቸው፣ ገንዘባቸው በልቶ ያበረረቸው፣ የደፈራቸው... የኤርትራና የትግራይ ልጆች አገኙት።

«ገንዘባችንን እጥፍ ድርብ አድርገህ ክፈል፤ ካልሆነ ለፖሊስ እንጠቁምብሃለን» አሉት። እርሱም እገድላችኋለሁ እያለ ለማስፈራራት ሞከረ። ነገሩ ተስፋፍቶ ከትላልቆቹ ባለሥልጣናት ጆሮ ደረሰ። ከእነዚህ ሹማምንት ጆሮ የደረሰው መረጃ ግን እነ ወሊድ ሁለት ዓመት ለሚጠጋ ጊዜ በአዲስ አበባ ፖሊስ ዋናና ምክትል ኮሚሽነሮች እገዛ በከተማዋ እንደኖሩ የሚገልጸው ወሬ አይደለም። «በኢንተርፖል የሚፈለጉ ሰዎች አዲስ አበባ አሉ» የሚለው እንጂ!

ሁኔታው ለኮሚሽነሮቹ አስደንጋጭ ነበር። እናም እርምጃ መውሰድ ነበረባቸው። ምክትል ኮሚሽነሩ ወደ ወሊድ ደወለለት። ያለበትንም ጠየቀው። ነገረው። «በላህበት እመጣለሁ ጠብቀኝ» አለው። ከዚያም አንድ ፓትሮል ሙሉ ፖሊስ ላከለት። ወሊድ እጅ ወደ ላይ ተባለ። ኪዳኔን ደውሎ ያለበትን እንዲጠይቅም አዘዙት-የሐሰን ወታደሮች። የቤንዚን አመድ የፖሊስ ዘመድ የለውምና ወሊድ ሚሊዮን ብሮቹን ያጎረሳቸው ባለሥልጣናት ሳይታደጉት ቀሩ። ፖሊሶቹ እንዳሉት ምንም እንዳልተፈጠረ «የት ነህ... ወዳንተ እየመጣሁ ነው። ለአስቸኳይ ጉዳይ እፈልግሃለሁ» በማለት ወደ ኪዳኔ ደወለ። እርሱም ያለበትን ጠቆመ። ፖሊሶች ወደኪዳኔ ሄደው እርሱንም አሸጉት። ወደ ሦስተኛ ፖሊስ ጣቢያ ገብቶም ተቆለፈበት። መጋቢት 4/2012 ዓ.ም ሁለቱ የዕድሜ ዘመን ጓደኛዎች ታሰሩ።

ከዚያም እነ ኢቴቪና ፋና በዕለቱ እንዲህ ብለው ዜና አሠራጩ።

«በሕገ-ወጥ የሰዎች ዝውውር በኢንተርፖል ሲፈለግ የነበረ ኪዳኔ ዘካርያስ ሀብተማርያም በቁጥጥር ስር ዋለ። ኪዳኔ ዘካርያስ ለረጅም እመታት በኢንተርፖል እና በዩሮፖል ሲፈለግ ቆይቶ ከየካቲት 03 እስከ መጋቢት 03/2012 ዓ.ም ባሉት የተለያዩ ቀናት ከግብረ-አበሮቹ ጋር በቁጥጥር ሥር ውለው ምርመራ እየተካሄደባቸው ይገኛል።

«የወንጀል ምርመራው በፌዴራል ፖሊስ የወንጀል ምርመራ ቢሮ፣ በጠቅላይ አቃቤ ሕግ፣ በአዲስ አበባ ፖሊስ ኮሚሽን፣ በብሄራዊ መረጃና ደገንነት የብሄራዊ መረጃ ማዕከል፣ በኢንተላጀንስ ኔትወርክ ሴኩሪቲ ኤጀንሲ፣ በደጎንነት መረብ እና በኢትዮ-ቴሌኮም ቅንጅት በልዩ ሁኔታ እየተከናወነ ነው» በማለት ሞገዱን ከግብረ-አበሮቻቸው ጋር አጩናነቁት። እንዲያም ሆኖ የአዲስ አበባ ፖሊስ ዋናውና ምክትል ኮሚሽነሮችም በዚህ ወንጀል ውስጥ ተሳትፎ እንደነበራቸው በዘገባቸው ላይ ሊያካትቱ እንደሚችሉ መቼም አይጠበቅም።

ሁለቱ ሰዎች የተከራረፉት ከዚህ በኋላ ነው። ኪዳኔ እንደሚለው እነ ሐሰን <አርፋችሁ ተቀመጡ> ካሉ በኋላ ወሊድ ቢሰበሰብ ኖሮ ይህ አይጋ አይደርስባቸውም። እነርሱ ያሰቃዩአቸውና ለሞት የዳረጓቸው፣ ለአካል መጉደልና ኑሮ መቃወስ ያበቋቸው ንፁሃን፣ የአሞራ ግዳይ፣ የበረሃ ሲሳይ ያደረጓቸው ሰዎች ግን ትዝ ብለዋቸው ሲፀፀቱ ሰምቻቸውም አላውቅ።

ወቅቱ የፋሲካ ፆም ነበር። ኪዳኔ አምርሮ ይፆማል። የፀሎተ-ሐሙስ ዕለት የበላ ዕሁድ ማለዳ ነው የፈሰከው። እንዲህ ያለውን መንፈሳዊ ጽናቱን አስተውሎ

«እንዲህ ያለ ሃይማኖታዊ ትጋት ካለህ በል ለወሊድም ይቅርታ አድርግለት» አልኩት።

«ተወኝ ከዚህ እስር ቤት መውጣቴ አይቀርም። ከዚያ ወሊድንና ኮሚሽነር ሐሰንን እገድለታለሁ። ሐሰን ሌባ ስለሆነ እገድለዋለሁ። ወሊድ ግን ቃል አፍርሳ፣ አንዳችን ሌላችንን አሳልፈን ላንሰጥ የተማማልንውን ትቶ ለእስር የዳረገኝ እርሱ ነው። ከዚህ በኋላ እርሱን መግደል ነው ግቤ» አለኝ።

የኪዳኔ ንግግር ያስታወሰኝ ነፍስ ለማጥፋት እየሄደ ፆመኛ ነኝ ያለውን ሰው ነው። ከሐሙስ እስከ ዕሁድ እየፆመ ግን ሰው ስለመግደል ያልማል። ለዚያውም የዕድሜ ዘመን ወዳጁን የብዙ ወንጀል አጋሩን።

ኪዳኔ ደጋግሞ ይነግረኝ ከነበሩት ነገሮች መካከል «እመነኝ ከዚህ እስር ቤት እወጣለሁ። ያኔ አንተም ኪዳኔ ዘካርያስ አመለጠ ብለህ ዜና ትሰራለህ» የሚለው ከሁሉም ይቀድማል። እስካሁንም የሚደንቀኝ ነገር ይህ ነው። ይህንን ሁሉ የምናወራው ሁለታችንም በጊዜያዊ የአዲስ አበባ ፖሊስ እስር ቤት ውስጥ ሆነን ሚያዚያ 2012 ነበር።

ኪዳኔና ወሊድ ሳይታረቁ የትንሳኤ በዓል ባተ። አብረንም አከበርን።

** **** **

የካቲት 11/2013 ማለዳ ከቂሊንጦ ማረሚያ ቤት ፍርድ ቤት የሚቀርቡ እስረኞች ወደ ልደታ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ገብተዋል።የእስር ቤቱን ብርቱካናማ ልብስም ለብሰዋል። አንዱ ከሌላኛው ጋር ተቆራኝተውም የችሎት ሰዓት እየጠበቁ ነው። ከነዚህ ሁሉ አንዱ ግን እጅግ ይቅጠበጠጣል። ደጋግሞ ሰዓት ይጠይቃል። ልክ 3:30 ተኩል ሲሆን ሽንት ቤት መሄድ እንደሚፈልግ ለአንዱ ፖሊስ ተናገረ። ቅብጥብጡ እስረኛ በአንድ አጃቢ ወደ ሽንት ቤት አመራ። ከቦታው ከደረሱ በኋላም ብርቱካናማውን የማረሚያ ቤት ልብስ የለበሰው እስረኛ ወደ ውስጥ ገባ። ፖሊሱ በር ላይ ሆኖ ቆሞ ይጠብቅ ጀመር። ደቂቃዎች ሄዱ። ወደ ሽንት ቤት የገባው እስረኛ ግን እስካሁን አልወጣም። ፖሊሱ ጥቂት ታገሰ። አሁንም የሚጠብቀው እስረኛ አልመጣለትም። ከዚያም ወደ ውስጥ ዘለቀ። «አንተ አትወጣም እንዴ...» እያለ ወደ ሽንት ቤቱ ክፍሎች ገባ። በሁሉም ውስጥ ሰው የለም። በአንዱ ግን ብርቱካናማው የቂሊንጦ ማረሚያ ቤት ልብስ ተጥሎ አገኘው።

እስረኛው አስቀድሞ ሽንት ቤቱ ውስጥ የተቀመጠለትን ልብስ ለብሶ የማረሚያ ቤቱን ዩኒፎርም አውልቆ ውልቅ ብሏል። ፖሊሱም ብርቱካናማውን ልብስ የለበሰ ሰው በር ላይ ሆኖ ሲጠብቅ መደበኛ ልብስ ለብሶ የወጣውን ሰው አላስተዋለውም/ወይም ሆነ ብሎ ለቆታል። በዚህ መልኩ ያመለጠው እስረኛ ኪዳኔ ዘካርያስ ሀብተማርያም ነበር።

እኔም በዚያኑ ዕለት የኪዳኔ ቃል ኪዳን ይፈፀም ዘንድ «በኢንተርፖል እና ዩሮ ፖል ሲፈለግ የነበረው ኪዳኔ ዘካርያስ ከልደታ ፍርድ ቤት ግቢ አመለጠ» የሚል ዜና በኢትዮ ፎረም ላይ በዚያው ምሽት ሠራሁ።

«እመነኝ ከዚህ እስር ቤት እወጣለሁ። በሌላ መንገድ ካልተሳካልኝ አመልጣለሁ። ይኔ አንተም ኪዳኔ ዘካርያስ አመለጠ ብለህ ዜና ትሠራለህ» ያለኝንም ፈጽሞሁ። ኪዳኔ እንዲህ ያለ በለስ እንዲቀናው ያደረገውን ባለሥልጣን አለያም የበታች አጋዥ ግን ላውቅ አልችልም። ጥቅምት 10/2014 ዓ.ም ደግሞ «ኔዘርላንድስ ሕገ ወጥ የሰዎች አዘዋዋሪውን ኪዳኔ ዘካርያስን በጥብቅ ከሚፈለጉ ዝርዝር ውስጥ አካተተች፤ ሆኖም ግለሰቡ ከኢትዮጵያ እስር ቤት አምልጧል» የሚል ዜና ከቢቢሲ ላይ ተነበበልኝ።

ከወራት በኋላ ደግሞ ዘ-ጋርዲያን እንዲህ የሚል ዜና ይዞ በዓለም ፊት ተነበበ። «በሕገ ወጥ የሰዎች ዝውውር በኢንተርፖል ሲፈለግ የነበረው ኤርትራዊው ሕገወጥ የሰዎች አዘዋዋሪ ተወልደ ጎይቶም ከኢትዮጵያ ተላልፎ ተሰጠ። ወልደ (በቅፅል ስሙ ወሊድ) በሊቢያ በሺዎች የሚቆጠሩ ስደተኞችን በመዝረፍ እና በማሰቃየት ጫካኔ የተሞላባቸው ድርጊቶችን በመፈጸም፤ ሕገ-ወጥ የሰዎች ዝውውር ንግድ በማካሄድ ወንጀል በአምስት ክሶች የኢትዮጵያ ፍርድ ቤት የጥፋተኝነት ውሳኔ አሳልፎበት ነበር። ወደ አውሮፓ ለመድረስ የሚሞክሩት ስደተኞች በሊቢያ ካምፖች ውስጥ በነበሩበት ወቅት ድብደባ፣ ረሃብ እና መደፈሮችን ጨምሮ አስቃቂ ጥቃት ለዓመታት ተፈጽሞባቸዋል። በዚህም ምክንያት በርካታ ስደተኞች መሞታቸው ይነገራል።»²⁶

«በዚህም በ18 ዓመት ጽኑ እስራት እንዲቀጣ አዲስ አበባ ላይ ተወስኖበታል። ተወልደ ጥፋተኛ በሚል የተፈረደበት አማኑኤል ደርጋ ዳምጤ በሚል ስም ቢሆንም ተጎጂዎች ግን ሐሰተኛ ማንነት እንደሆነ ተናግረዋል። የ38 ዓመቱን ሕገወጥ የሰዎች አዘዋዋሪውን ኢትዮጵያ ለኔዘርላንድስ አሳልፋ የሰጠች ሲሆን፤ ግለሰቡም መስከረም 25/2015 ዓ.ም. ሺፖል አየር ማረፊያ ደርሷል።»

እነ ዘጋርዲያንም ሆኑ ቢቢሲ ግን በዘገባቸው ላይ ፈቃዱ ፀጋ፤ ሐሰን ነጋሽ፤ አለያም ጌቱ አርጋው የሚሉ ስሞችን አላካተቱም። እነ ወሊድ በእነዚህ ሰዎች ትብብር ኢትዮጵያ ውስጥ ሁለት ዓመት ለሚጠጋ ጊዜ እሼሼ ገዳሜ ማለታቸውንም አልዘገቡም።

ሙዘቀኛው ታረቀኝ ሙሉም ፍርደኛ ከመሆን አልተረፈም። የወቅቱ የፋና ዜና እንዲህ ይላል። «እነ ኪዳኔ ዘካርያስ በተከሰሱበት ህገ ወጥ የሰዎች ዝውውር ወንጀል ላይ በሰዉ ምስክር ማስረጃነት የቀረቡ ስድስት ምስክሮችን በማግባባትና በገንዘብ በመደለል ፍርድ ቤት ገብታችሁ ለፖሊስና ለዐቃቤ ህግ የሰጣችሁትን ቃል ቀይሩ፤ አለበለዚያም ፍርድ ቤት ሳትቀርቡ ጥፉ፤ ይህን ካደረጋችሁ ለእያንዳንዳችሁ 500 ሺ ብር እንሰጣችኋለን፤ ብለዉ ሲያባብሉ የነበሩት አርቲስት ታረቀኝ ሙሉ በቁጥጥር ሥር ዋሉ»

ግንቦት 15/2014 ዓ.ም በአምስተኛ ፖሊስ ጣቢያ በታሰርሁበት ጊዜ ከታረቀኝ ሙሉ ጋር ተገናኝተናል። እርሱም የታሰረው በዚሁ በኪዳኔ መዝገብ በተፈረደበት ጥፋት ነው። ስለጉዳዩ አንስቼበት ነበር። ኪዳኔ እንዲህ ያለ ወንጀል ላይ የተሰማራ ሰው መሆኑን እንደማያውቅና አድናቂህ ነኝ ብሎ እንደተዋወቀው ነግሮኛል። በዚህም «አዲስ አበባ ላይ የማውቀው አንተን ብቻ ነው። ዱባይ ከሚኖረው ወንድሜ ጋር ምስክሮቼን» አገናኛቸው አለኝ። እኔም በኢሞ እየደወልኩ ሰዎቼን አገናኝሁ።የኔ ሥራ የስልክ ግንኙነት እንዲኖራቸው ማድረግ ብቻ ነበር። ምስክሮቼ ገንዘብ ተቀብለው ላለመመስከር ተስማሙ። ይሁን እንጂ

²⁶ Financial Times የተሰኘው ጋዜጣ እ.ኤ.አ ጥር 13/2023 ስለ ኪዳኔ ዘካርያስ ያስነበበውን ጽሁፍ ይመለከታል።

ፈቃዱ ፀጋ የተባለው ዓቃቤ ሕግ «ከኪዳኔ ዘካርያስ 21 ሚሊዮን ብር የሚያወጣ ንብረት በኤግዚፒትነት ስለያዝን እርሱን እንሰጣችኋለን፤ የሚሏቸውን እንዳትሰሙ ብሎ ሰዎቹን አታለላብን። ከኪዳኔ እጅ ላይ የተገኘው እኮ ሞባይሉ ብቻ ነው። ለማንኛውም እኔንና የኪዳኔ ጠበቃንም አስያዙን። በዋስ ወጥቼ ስከራከር ከረምሁ። አሁን አንድ ዓመት ከስምንት ወር ተፈርዶብኛል። ወደ ቃሊቲ ከመውረዴ በፊት ለጀነራል አበባው ታደሰ መልዕክት ልኬያለሁ። እርሱን እየጠበቅሁ ነው። ጀነራል አበባው ይወደኛል። እኔ ከምዘፍንበት ክለብም ይመጣል። ብዙ ሽልማትም ሰጥቶኛል። ህወሓት ወደ ደብረ-ብርሃን በተቃረበ ጊዜ ለመከላከያ በነፃ የዘፈንሁት እርሱ ጠይቆኝ ነው። አሁን ነገሩ እንዲቀልልኝ ለፈቃዱ ፀጋም ነግሮታል። እንደምፈታ ይሰማኛል» አለኝ።

ይህ ከሆነ ከሁለት ወራት በኋላ ድምፃዊ ታረቀኝ ሙሉ ለመከላከያ የዘፈናት ዘፈን እንደ ውለታ ተቆጥራለት፤ ከእስር ወጥቶ በአዲስ አበባ ምሽት ቤቶች ውስጥ እየተዘዋወረ ይሠራል። ለስደት ከመዳረጌ በፊት በነበሩት የመጨረሻዎቹ ቀናት በአንድ የመዝናኛ ስፍራ አግኝቼው ዘይሬዋለሁ። እርሱም ኪዳኔ ዘካርያስ²⁷ የሚወዱትን የጥላሁን ገሰሰን ዘፈንና ሌሎች ሙዚቃዎችን ረዘም ላሉ ደቂቃዎች አንጎራጎረ።

«በባይተዋር ጎጆ በባይተዋር አልጋ

እንግዲህ ሌሊቱ እንዴት ይንጋ» እያለ!

²⁷ ይህንን ታሪክ ጽፌ ካስቀመጥሁት ሁለት ዓመት ሊሞላኝ ጥቂት ወራት ሲቀሩ ታሕሳስ 29/2015 ዓ.ም ከጓደኞቼ ጋር በአንድ የመዝናኛ ቦታ ተቀምጫለሁ። ጨዋታው የደራና የሞቀ ቢሆንም የእኔ ትኩረት ግን ከፊትለፊታችን በተሰቀለው ቴሌቭዥን ላይ ከሚተላለፈው ዜና ላይ ሆኗል። ቴሌቪዥኑ World's 'most wanted people smuggler' arrested in Sudan የሚል ዜና እያሳየ ነው። የሚያወራው ስለ ኪዳኔ ዘካርያስ ነው። ከአዲስ አበባ ልዩታ ፍርድ ቤት የመለጠው ኪዳኔ ሱዳን ውስጥ በተባበሩት አረብ ኤምሬቶች የኢንተር ፖል ፕሊሶች እንደተያዘ ይገልጻል።ግለሰቡ የበርካቶችን ነፍስ በማጥፋት፤ እልፍ እህቶችን በመድፈር፤ ሚሊዮን ገንዘቦችን በመንጠቅ እንደሚጠረጠርም ዘጋቢው ያወራል። አዎ! በመጨረሻም ኪዳኔ ተያዘ። ከአልጀዚራ በተጨማሪ ሌሎች መገናኛ ብዙሃንም «ተፈላጊውና እውቁ የሰው ነጋዴ ተያዘ» ሲሉ ዘገቡት። እኔም ይህንን ታሪክ አጠገቤ ለነበሩት ጓደኞቼ ተረክሁላቸው!

ያየሰው፤ «የደራው አሸባሪ»

የማዕከላዊ እስር ቤት ቀላል አልነበረም። ከሁሉም በላይ በጣም ይርበኝ ነበር። ረሃቤን ያበረታው በኮሮና ወርረሽኝ ምክንያት ምግብ ከቤተሰብ አይመጣለችሁም መባሉ ነው። እስር ቤቱ የሚያቀርበውን ምግብ ደግሞ ልለምደው አልቻልኩም። እናም ጠዋት በሻይ የምበላትን አንድ ዳቦ የእስትንፋሴ ማቆያ አደረግኳት። ግን በዚህ ሁኔታ ከሁለት ሳምንት በላይ መቆየት አልቻልኩም። የእስር ቤቱን ባሕርይና ሥርዓት ተላመድሁትና እኔም መላ ዘየድሁ። ከፖሊሶች ጋር ቤተሰብ ሆነኩ። እናም ምግብ ከውጪ ያመጡልኝ ጀመር። ከዚያም ከስቶ የነበረው ሰውነቴ መሻሻልን አደረገ።

የፍርድ ክርክሩም እንደቀጠለ ነው። ጥብቅና ሊቆሙልኝ፣ የጠበቃም ገንዘብ ሊከፍሉልኝ የሚፈልጉ ብዙ ነበሩ። ይህንን የሚያደርጉትን ሁሉ አላውቃቸውም። ግን በግል ተነሳሽነትና ለእኔ ባላቸው ተቆርቋሪነት ያደረጉት ነበር። በመጨረሻም ከሁሉም ሰዎች ታደለ ገብረመድህንን መርጬ መከራከሬን ቀጠልሁ።

ፖሊስ ያልካድሁትን ነገር እመረምራለሁ እያለ በተደጋጋሚ የሚጠይቅብኝ የጊዜ ቀጠሮ አሰልኼ ነበር። አንድ ቀን መርማሪው ቢሮው አስጠራኝ። እንዲህም አለኝ «እኔኮ ሥራዬን ጨርሻለሁ፤ አንተ አታስፈልገኝም። ግን አለቆቼ እንድትቆይ ፈልገዋል። እኔም ምርመራዬን አልጨረስሁም እያልሁ ለችሎቱ የማቀርበው ታዝዜ ነው። በኔ ቂም እንዳትይዝ ልንገርህ ብዬ ነው» አለኝ። የፖሊሱ ጥረት ከእኔም ከአለቆቼም ላለመጣለት እንደሆነ ገብቶኛል።

የሆነው ሆኖ ከአራት የተለያዩ ቀጠሮዎች በኋላ 25ሺህ ብር የዋስትና ገንዘብ ተከፍሎ ከእስር እንድወጣ ዳኛው ወሰነ። ቤተሰቦቼ የታዘዘውን አድርገው የመውጫ ሰዓቴን ስጠብቅ ፖሊስ ለከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ አለ። በአንድ መኪና ጫነውን ሲሄዱ ጋቢና ከተቀመጠው «መርማሪዬ» ጋር ተያየን። «ምንም ማድረግ አልቻልኩም፤ ከአቅሜ በላይ ነው» የሚል ምልክት ሰጠኝ።

ልደታ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ቀረብሁ። ያልጠበቅሁት ነገር ሆነ። የዋስትናውን ብር አጽድቆ፣ ከእስር እንድፈታ የተሰጠውን ትዕዛዝ አፀናው። በበታው የነበሩትን ቤተሰቦቼን፣ ጓደኞቼንና ወዳጅ ዘመዶቼን አስፈነደቀ። ሆኖም አልተፈታሁም። አሳደሩኝ። እፈታለሁ ብዬ በር በሩን ሳይ መሸ። የተለወጠ ነገር የለም። በሦስተኛው ቀን ፍርድ ቤት ትቀርባለህ ተብዬ ወደ ልደታ ተወሰድሁ። ግራ ተጋብቻለሁ። ቤተሰቦቼ ተጨንቀዋል። ጠበቃዬ ወደ ተቀመጥሁበት ቦታ መጣና «የሽብር ጉዳይ እና መሰል ነገር ሊያመጡ ስለሚችሉ እንዳትደናገጥ» አለኝ።

በየትኛውም መንገድ መንግሥት እንደማይምረኝ አውቃለሁ። በተለይ የአማራ ክልል ባለሥልጣናት ጥርስ እንደነከሱብኝ ይገባኛል። የኦሕዴድ በልፅግና አበልፃጊዎችም ዓይናቸው እንደሚቀላ አልዘነጋውም። እናም የትኛውንም ዓይነት ፈጠራ እንደሚያመጡብኝ አልተጠራጠርሁም። ጠበቃዬ ባለኝ መሠረት ሥነ-ልቦናዊ ዝግጅቴን እያደረግሁ ለፍርድ እቀርብ ዘንድ ተራዬን መጠበቅ ያዝሁ። ዕለቱ ደግሞ የ2012 ፀሎተ ሐሙስ ነው። በዚህ ቀን ተፈትቼ ወደ ቤቴ ብሄድ ለቤተሰቦቼ ተጨማሪ ፋሲካ እንደሆነ አውቃለሁ። ሆኖም እንደማይሳካ ስለገባኝ ይፈታል ብለው እንዳይጠብቁ ችሎቱን ለመከታተል ለተገኙት ነገርኋቸው።

ከሳሼ የፌደራል ፖሊስና እኔ ተጠራን። ጉዳዬ ከአዲስ አበባ ፖሊስ ኮሚሽን ወደ ፌደራል ተላለፈ ማለት ነው። ላለፉት 20 ቀናት በአዲስ አበባ ፖሊስ ኮሚሽን አሳሪነት ነበር ማዕከላዊ የከረምሁት። አሁን ደግሞ

የፌደራል ፖሊስ የአደራ እስረኛ ሆኜ በዚያው እስር ቤት ውስጥ እቆይ ዘንድ የፌደራል ፖሊስ የፈጠራ ክስን ይዞ ቀረበ። እኔና ጠበቃዬ ታደለ ጎን ለጎን ቆምን። ከፊት ለፊታችን ሦስት ዳኞች ተሰይመዋል። ካሳዬ አቤቤ የተባለ የፌደራል ፖሊስ የሽብር ጉዳዮች ምክትል ዳይሬክተርና ባልደረባው ስማቸውን አስተዋውቀው ክሴን ማንበብ ጀመሩ።

«ተጠርጣሪው በደራ ወረዳ ያሉ ወጣቶችን ሰብስቦ «አማራ በኦሮሞ ሊገዛ አይገባውም። የአማራ ወጣት ተነስ። እያለ ሲሰቀሰቅስ ነበር» ብሎ እያነበበ እያለ ወደ ጠበቃዬ ጆሮ ጠጋ ብዬ «ደራ ወረዳ የት ነች...? በሀረር መስመር ነች ወይስ በጎንደር...?» ስለው በጣም ሳቀ። ሆኖም የመሀል ዳኛው የካሳዬ አበቤን የክስ ንባብ አቋርጦ በቁጣ «ሥነ ሥርዓት... መሳቅ አይቻልም። እርስዎ ያውቃሉ አይደል ይህ እንደማይቻል?!» አለና ጠበቃዬ ላይ አፈጠጠበት።

ጠበቃዬም ሳቁን ለመቀነስ እየታገለ «በጣም ይቅርታ የተከበረው ችሎት...! ደንበኛዬ ደራ በሐረር መስመር ነች ወይስ በጎንደር ብሎ ነው ያሳቀኝ» ሲል ዳኛው እርሱ ባለ። ወደ ላይ አንጋጥጦ ሳቁን ለቀቀው። በችሎቱ አዳራሽ የነበሩት ሌሎችም አሸካኩ። ከዚያም የካሳዬ ንባብ ቀጠለ።

«ተጠርጣሪው የደራ ወጣቶችን እያደራጀ፣ የገንዘብ ድጋፍ እያደረገ «አማራ በኦሮሞ ሊገዛ አይገባውም። ኦሮሞ ሀገር መምራት አይችልም» እያለ በሽብር ተግባር ላይ ስለተሰማራ ነው 14 የምርመራ ቀናትን የምንጠይቀው» አለ።

ክሱ አስገራሚ ነው። እውነት ለመናገር ደራን በስምም ጠርቻት ስለማወቄ እንጃ። ግን «በሐረር መስመር ነች ወይስ በጎንደር?» ያልኩት ለፌዝ ያህል ነበር። በጥንታዊ ታሪክ ደራ የባርያ ፍንገላ የደራባት ቦታ እንደነበረች አንብቤያለሁ። በዘመናችን ፖለቲካ ውስጥ ደግሞ የግዛት አርበኞቹ የክልል ሦስት ፖለቲከኞች ከኦሮሚያ ተገንጥላ ካልተሰጠችን የሚሏት ወረዳ እንደሆነች አውቃለሁ። በአማራና ኦሮሚያ ድንበር ላይ በሁለቱም ክልል ባሉት የሰሜን ሸዋ ዞኖች አዋሳኝ ላይ ያለች ቦታ መሆኗንም አላጣሁትም። እነ ካሳዬ የደራ ወረዳን አሸብሯል ብለው ሲከሱኝም እኔ የሰሜን ሸዋ ተወላጅ ከመሆኔ ጋር ለማያያዝ አስበው እንደሆነ ገብቶኛል። ይህ ራሱን ችሎ የመንግሥትን ወራዳነት፣ ዘረኝነትና አቅመ-ቢስነት የሚያሳይ ነው። እኔን ለመወንጀል በፍጹም እንዲህ ያለ ዘረኛ አካሄድ እንደማያገለግል አያውቅም።

ግን ከዚህም በተጨማሪ ያስገረመኝ «ኦሮሞ ሀገር መምራት አይችልም እያለ» የሚለው ነው። ፖሊሱ ይህንን ሲያነብ ትዝ ያለኝ በአጼ ኃይለሥላሴ ዘመን የነበረ ጨዋታ ነው። ጃንሆይ መኳንንቶቻቸውንና ባለሟሎቻቸውን አያምኑም ነበር አሉ። እናም ሰላይ ያሰማሩባቸዋል። ከሚጠረጥሯቸው ሹሞቻቸው መካከል ወደ አንዱ ጆሮ ጠቢ ላኩ። መልዕክተኛውም ንጉሡ የሰጡትን ተልዕኮ ይዞ ተጠርጣሪው ወደ ሚጠጣበት ጠጅ ቤት ገባ። እዚያ ሲሰማ አምሸቶ በማለዳው የጠባውን ለማቅረብ ጃንሆይ ፊት ቀረበ።

«ጃንሆይ...! ባላምባራስ እከሌ እኮ «ይኼ ድውይ አጭር፣ እርሱ ነው ኢትዮጵያን የሚመራት» ብሎ ግርማዊነትዎን አማ» አለ።

ጃንሆይም ይህንን ካዳመጡ በኋዋላ «እርሱስ ይስደበኝ ግዴለም! ምናለ አንተ ደግመህ ባትሰድበኝ» አሉት ይባላል።

ካሳዬ አሮሞ ነው። እኔን እንዲከስ የላኩት አለቆቼም አሮሞ መሆናቸው ሳይታለም የተፈታ ነው። ሁለቱም ደግሞ እኔ ይህንን ንግግር ተናግሬው እንደማላውቅ ያውቃሉ። ማለቴ ከሳቸው የፈጠራ መሆኑንና ዓላማው እኔንና ቤተሰቤን ማስጨነቅና ማንገላታት እንደሆነ አቅደው የሠሩት ጉዳይ ነው። ስለዚህ ቢያንስ ለዚህ ለፈጠራ ክሳቸው ይህንን አሳፋሪ ገለፃ ይዘው ባይመጡና ራሳቸውን ባይሰድቡ መልካም ነበር።

የሆነ በታ አንድ የሆነ ሰው አሮሞ ሀገር መምራት አይችልም ብሎ ሊሆን ይችላል። ይህ ግን ችሎት ላይ መጥቶ ለፈጠራ ክስ ማዳበሪያ ሲሆን ቀደም ሲል የተጠቀሰውን የጃንሆይን ንግግር የሚያስታውስ ነው። «እርሱስ እኔ አላልኩም። ግን ምናል ደግማችሁ አሮሞነትን ባትሳደቡ?» አልኩ በልጤ። በርግጥ የእነዚህ ሰዎች ውድቀትና ውርደት ከማንነታቸው ጋር የሚገናኝ ነገር እንደሌለው በሚገባ አምናለሁ። ይህ ለተራ የፖለቲካ ትክክለኝነት ብዬ የምገልፀው አይደለም። የአሮሞ ሕዝብ ድንቅ ጀኔራሎችን፣ አርቆ አሳቢ ሀገር ወዳጆችን ለኢትዮጵያ ያበረከተ መሆኑን ታሪክ አስነብናል። ይህ መሆኑን እያወቅሁ የደመላሽን አቅሙ-ቢስነት፣ የዐቢይን ባንዳነት፣ የብርሃኑ ጁላን እርባና ቢስነት፣... ከአሮሞነታቸው ጋር አላገናኘውም።

ጠበቃዬም ሆነ፣ እኔ በቀረበብኝ ውንጀላ ላይ ክርክር አደረግን። ከ20 ቀናት በላይ ታስፌ መክረሜን፤ ይህ የፈጠራ ክስ የቀረበውም በድጋሚ እኔን አስሮ ለማቆየት እንደሆነ፤ ይህንን ሳደርግ እጅ ከፍንጅ አለመያዜን፤ የተባለውን ወንጀል ስለመፈጸሜም ፖሊስ ማስረጃ ያለው መሆኑን ስላልጠቀሰ የዋስትና መብቴ እንዲከበር ጠየቅን።

ዳኞቹ የተከራካሪዎችን ሐሳብ ካደመጡ በኋላ ውሳኔ ለመስጠት ለሰኞ ቀጠሮ ሰጡ። በሌላ አገላለጽ ፋሲካን በእስር ቤት እንዳሳልፍ ተወሰነ ማለት ነው። አልተደናገጥሁም። ከቤተሰቦቼ ጋር መጠነኛ ውይይት አድርገን መባሳጫት እንደማያስፈልግ እርስበርስ ተነጋግረን፤ እነርሱ እኔን፣ እኔም እነሱን አጽናንተን ተለያየን። ሚያዚያ 11 የዋለውን የ2012 ፋሲካም በእስር ቤት አሳለፍሁ። እስር ቤት ውስጥ ሆኜ ደጋግሞ ይመጣብኝ የነበረው አንድ ግጥም ነበር። ግጥሙን የፃፍሁት ራሴው ነኝ።

የዩኒቨርሲቲ ተማሪ ሆኜ «ጽልመተ ብርሃን» በሚል ርዕስ ባሳተምሁት የጉርምስና ዘመኔ የግጥም መድብል ውስጥ የሰፈረው ግጥሜ አንድን እስረኛ ገፁ-ባሕርይ ያደረገ ነው። በወቅቱ የፖለቲካ ሰዎች በአመለካከታቸው ምክንያት ዘብጥያ ሲጣሉ እነርሱ በእስር ቤት ውስጥ ሆነው ምን ይሉ ይሆን በሚልም የተፃፈ ነው። «የታራሚው ስላቅ» በሚል ርዕስ የፃፍሁት ያ ግጥሜ እንዲህ ይላል።

«ለኔማ...

ከግቢ እንዳልወጣ ሾልኬ እንዳላመልጥ፤

ውጪ በራቸው ላይ ይዘው ይቆማሉ

ከታንክ እስከ ቆመጥ፤

ሞኜ አያ ፖሊሱ «ወንጀለኛ» ብለው ከኔ ጋር ነው ያሉት፤

ኋላማ...

በፊታቸው አልፎ ቤቱ የሄደውን ሐሳቤን መች ያዙት፤» ይላል ግጥሙ።

ይህ ግጥም በአካል የማላውቃቸውን ሰዎች በገፀባሕርይ ዓለም አስገብቼ የፃፍሁት ነበር። ከዓመታት በኋላ ይህንን ገፀ-ባሕርይ ወክሎ ራሴን አገኘዋለሁ የሚል ግምት ከነበረኝ መተዳደሪያዬ ትንቢት መሆን ነበረበት። በማዕከላዊ እስር ቤት ክራሞቴም አካሌ ቢታሰርም ሐሳቤ ግን ማሰላሰሉን፣ ቤቴን ማንገዳገዱን... ቤተሰቦቼን መናፈቁን አልተወም።

«በሽብር ወንጀል እንጠረጥረዋለን» ከተባልኩ ከአምስት ቀን በኋላ ፍርድ ቤት ቀረብሁ። የልደታ ምድብ የሽብር ጉዳዮች ችሎት በሦስት ዳኞች ተሰይሞ ጠበቀን። ጉዳዩን የመረመሩት ዳኞችም፣ «ተጠርጣሪው ያወደመው ቅርስ፣ ያጠፋው የሰው ሕይወት፣ ያፈናቀለው ሕዝብ ወዘተ መኖሩን ፖሊስ ባቀረበው መዝገብ ላይ አልጠቀሰም። በመሆኑም ጉዳዩ የዋስትና መብት የማያስከለክል በመሆኑ ሠላሳ ሺህ ብር የዋስ ገንዘብ አስይዞ ከእስር እንዲወጣ ታዟል» ሲሉ ፈቀዱ።

የዳኞቹ ገለልተኛነት ለእኛ የማይጠበቅ ነበር። እኔንም ሆነ ጠበቃዬንና ቤተሰቦቼን አስገርሟል። በመደነቅ ተያየን። ወደ ኮረዶሩም ወጣን። ካሳዬ ወደኛ መጣ። «እንኳን ደስ አለህ» አለኝና አለፈ። የካሳዬ አበቤን ንግግር «ወትሮም እኔ እንድትከሰስ አልፈልግም። እንጀራ ሆኖብኝ ነው» የሚል ድምጽት አይመጥሁበት።

ቤተሰቦቼ የታዘዘውን ገንዘብ ከፈሉ። ብሩን ለመክፈል ፊጅስትራር ሲገቡ የገጠማቸውን ጉዳይ ግን በኋላ ነግረውኛል። ሒደቱን ለማከናወን ከፊጅስትራን መዝገብ መውጣት ስለነበረበት ወደ አንድ የጎጃም አማርኛ ወደሚያወራ ሠራተኛ መስኮት ሄዱ። ዋስትና የተፈቀደበት መዝገብ መሆኑን ነግረውት ይሴውን አወጣ። አየው።

«እረረረ... ሽብርን በሠላሳ ሺ...?! ምን ዓይነት ዘመን መጣ አያ...?! ከስንማ ወያኔ ትከሰሳት። ሽብርኮ ዋስ አስወጥቶ አያውቅም። እነዚህ ክሱን ስለማይችሉበት ነው» አለና አሳቀቀው። እነዚህ የሚለው የአሕዴድ ብልጽግናዎችን ነበር።

የሆነው ሆኖ የተባለው ገንዘብ ቢከፈልም እኔ ግን ከእስር አልወጣሁም። ዋልኩ፣ አደርኩም። የፍርድ ቤቱን ትዕዛዝ አክብሮ የሚፈታ ፖሊስም ጠፋ። እስካሁን 55 ሺህ ብር ለመንግሥት የከፈሉት ቤተሰቦቼ ልጃቸውን አላገኙም። ብዙ ቢሮ ደጅ ፀኑ። ምላሽ አልነበረም።

እንደገና በማግስቱ አመሻሽ ላይ ወደ ፍርድ ቤት ወሰዱኝ። ለምን እንደሆነ አልገባኝም። «ሌላ ክስ ሊፈጥሩ ይሆናል» እያልሁ ከመሄድ ውጪ ምርጫ አልነበረኝም። ቤተሰቦቼም ሆኑ ዳደሾቼና ወዳጆቼ ከጠበቃዬ ጋር መጡ። ከመኪና እንዳልወርድ ተደርጌ ታገትሁ። በልደታ ፍርድ ቤት ግቢ ከዘጠኝ እስከ ዐሥራ አንድ ሰዓት ቆየሁ።

ለምን እንደመጣሁ የሚነግረኝ አጣሁ። አጅበው የወሰዱኝ ፖሊሶችም የሚያውቁት ነገር የለም። ወዲያው አንድ ሲቪል የለበሰ ደኅንነት መጣ። ከአንዱ ፖሊስ ጋርም መነጋገር ጀመረ። ከፖሊሱ ጋር ይተዋወቃሉ። እርሱ የኔን ጉዳይ የሚከታተል ደኅንነት መሆኑን እንደነገረው ፖሊሱ በኋላ ነግሮኛል። ፖሊስ አስሮ እያሰቃየኝ እንደገና በሲቪል መሰለል ለምን እንዳስፈለጋቸው እንጃ። «በኮሮና ምክንያት የሥራ መውጫ ሰዓት 9:00 ላይ ስለተደረገ ፍርድ ቤት ውስጥ ዳኛ የሚባል የለም» አለና ዳኛ እየተፈለገ መሆኑን ነግሮን ሄድ።

ሆኖም ዳኛ ሊገኝ አልቻለም። በመሀል ግን አጠገቤ ያለው ፖሊስ አንድ መረጃ ከስልኩ ላይ ያሰደኛል። መረጃው በጠቅላይ አቃቤ ሕግ የፌስቡክ ገጽ ላይ የተለጠፈ ነው። «የየሰው ሽመልስ የሀሰተኛ መረጃ ሥርጭትንና የጥላቻ ንግግርን ለመከላከል የወጣውን ዐዋጅ በመጣስ ተከሶ ፍርድ ቤት ቀረበ» ይላል ዜናው። እኔ ፍርድ ቤት ግቢ እንጂ ፍርድ ቤት አልቀረብሁም። እኔን በሀሰተኛ መረጃ አሠራጫነት የሚከሰኝ መሥሪያ ቤት ግን ፍርድ ቤት እንደቀረብሁ አድርጎ ሀሰተኛ መረጃ ያሠራጫል። በድርጊቱ ፖሊሶች ሲያፍሩ፣ቤተሰቦቼ ደግሞ አዘኑ። ዳኛ በሌለበት፣ እኔም ችሎት ባልቀረብሁበት ሁኔታ «አቃቤ ሕግ ተከሰሰ» እያለ ይዋሻል። መረጃውን ያሰደኝ ፖሊስ «ሰዎች ለምን አይፈታም እያሉ በማጎበራዊ ሚዲያ ስለሚጮሁ እርሱን ለማርገብ ፈልገው ይሆናል» ሲል ግምቱን አስቀመጠልኝ። በርግጥም ፖሊሱ ልክ ሳይሆን አይቀርም።

ቀኑ መሸ፤ እኔም ወደ ማደሪያዬ፣ ቤተሰቦቼም ወደ ቤታቸው ሄዱ። ከዚያም እንደገና በማግሥቱ ችሎት ቀረብሁ። አቃቤ ሕግ እንደገና ሌላ ክስ ይዞ መጣ። ተነበበልኝ። በመጨረሻም 15ሺህ ብር አስይዜኝ ከእስር ወጥቼ እንድከራከር ተወሰነ። የዋስትና ብር እንድከፍል ሲወሰን ይህ ለሦስተኛ ጊዜ መሆኑ ነው። ቤተሰቦቼም በጠቅላላ 70 ሺህ ብር ከፍለው ከ27 ቀናት በኋላ ከእስር ተለቀቅሁ። ውጪ ግን ትልቅ እስር ቤት እንደሚቆየኝ አልገመትሁም ነበር። ሁሉም ነገር ብሶበት ጠበቀኝ።

**ምዕራፍ አራት
የሞት ዳንኪረኞች**

የዐቢይን የፖለቲካ ማዲያት የደበቀው ቅባት

በእስር ቤት ውስጥ በነበረኝ ክራሞት የጀርባ ሕመሜ በርትቶብኝ ነበር። ከተፈታሁ በኋላ ሁለት ዓመቶች ወደ አንድ ፊዚዮ ቴራፒስት ጋር ወሰዱኝ። በክሊንኩ ወረፋ መጠበቂያ ጋር ተቀምጦን ሳለ ከፊት ለፊታችን የተሰቀለው ቴሌቪዥን በፋና ጣቢያ ላይ ዐቢይ አሕመድን ይዞ ብቅ አለ። ጊዜው ሚያዚያ 29/2012 ዓ.ም. ነው። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ተቀባብቶ ብቅ አለ። የተቀባው ኮስሞቲክስ ፊቱ እንደ ኅዳር ፀሐይ እንዲያበራ አድርጎታል። እንደዚያን ዕለት ብዙ ሜክአፕና ቁሳቁስ ተቀብቶ አይቼው አላውቅም።

«ፕሮቶኮል ግድ ቢሆንም ይህንን ያህል ተለቅልቆ መታየት ግን ከራስ አለመተማመን የሚመነጭ ነው» አለ አንዱ የፊልም ባለሙያ ዓደኛዬ።

«የፊቱን ማዲያት ለመሸፈን እኮ ነው» አልኩ።

«ይዘንጥበት፤ ይኼን አመዳም ሕዝብ» አለ መምህሩ ዓደኛዬ።

ስውዬው ንግግሩን ጀመረ።

ከቴሌ ፕሮምፕተር (የቴሌቪዥን ዜና አንባቢዎችና መሪዎች ንግግር የሚያደርጉበትን ጽሁፍ የሚያነጥቡት፣ ለተመልካቹ ሳይሆን ለእነርሱ ብቻ የሚታይ ማሸን ነው) ላይ የተፃፈውን ንግግር እያነበበ ነው። ዛቻና ማስፈራሪያ ነው ንግግሩ። በዚያ ሰሞን ምርጫውን (2012 መካሄድ የነበረበትን) አራዝሜዋለሁ ብሎ ወስኖ ስለነበር የትግራይ መንግሥት ቁጣውን ገልጾ ነበር። ነገሩ በቁጣ ብቻ አልበቃም። ምርጫው ካልተካሄደ የራሳችንን ምርጫ ለማካሄድ እንገደዳለን ብሏል።

እንደ ልደቱ አያሌውና ጃዋር መሐመድ ያሉ ፖለቲከኞች ያነሱት ሐሳብ ደግሞ ቤተ-መንግሥቱን አርዶታል። ምርጫው ካልተካሄደ በዚህ ሕገመንግሥት ሳይሆን በሽግግር መንግሥት ነው መመራት ያለብን

ብለው የተናገሩት ንግግር ዐቢይንም ሆነ የአማራና የብልጽግና ፖለቲከኞችን አሳብዷል። «እንዴት ልደቱ ከጃዋር ጋር ይቀርባል» እያሉም በሻዕቢያና በግብጽ በሚደገፍ ሚዲያ ላይ እየወጡም በማውገዝ ላይ ናቸው። ጃዋርና ልደቱ በአገራቸው ጉዳይ በጋራ የመነጋገር መብት የሌላቸው ይመስል፤ በአልሲሲና በኢሳያስ ኪስ የሚተነፍሱ የዐቢይ አምላኪዎች ዘመቻ ከፈቱባቸው።

የሁሉንም ታዛዦችና ዘማችን ሐሳብ ይዞ ዐቢይ የማስፈራሪያና ዛቻ ሰይፉን መዘዘ። እነሆ እየዛተም ነው። በባዶ አዳራሽ ውስጥ በተቀረፀው ንግግሩ እንዲህ እያለ ቀጠለ።

«በቀለሉ የማይታየው ሐሳብ መፍትሔው የሽግግር መንግሥት ነው የሚለው ነው» በማለት የተሰማው የጠቅላይ ሚኒስትሩ ንግግር የነ ልደቱን ምክረ ሐሳብ ረዥም ደቂቃ ወስዶ አጣጣለው፤ ዛተም። «ያለ ምርጫም ሆነ ሕገመንግሥታዊ ባልሆነ ምርጫ ሥልጣን መያዝ ሕገ ወጥ ነው» አለ። በሌላ አገላለጽ እነ ልደቱና ጃዋርም ሆናችሁ የትግራይ መንግሥት ሕገ ወጥ ናችሁ እያለ ነበር።

ቀጠለና ጠንከር ባለ ግልጽ አማርኛ አብራራው።

«የጫረባ ምርጫ ለማድረግ መነሳት ሀገርንና ሕዝብን ለከፋ አደጋ የሚዳርግ በመሆኑ መንግሥት ወሳኝ እርምጃ ለመውሰድ ይገደዳል። ፖለቲከኞች ሥልጣን እንዲይዙ ወጣቶች ማለቅ፤ እናቶች ማልቀስ፤ ቤቶች መፍረስ፤ ሕዝቦች መፈናቀል የለባቸውም። ሥልጣንን ያለ ምርጫና ከሕግ ውጭ ምርጫ በማካሄድ ሥልጣን አገኛለሁ ለሚለው ማንኛውም ኃይል እንደማንታገስ ከወዲሁ በግልጽ ለመንገር እንፈልጋለን። ለዚህም በቂ ዝግጅት ያለን መሆኑ ሊታወቅ ይገባል» አለ።

የዐቢይን ባሕርይ ለሚያውቅና በጥንቃቄ ለተከታተለ ሁሉ ይህ አስደንጋጭ ነበር። በርግጥም ክፋቱን፤ ርህራሄ የለሽነቱን፤ ሀገር ጠልነቱን ለሚያውቁ ሁሉ ይህ ንግግሩ አስፈሪ ነበር።

ዐቢይ ደም አፋሳሹ ጦርነት እንደማይቀር ያወጀበትን የሚያዚያ 29/2012 ንግግሩን እያዳመጥሁ 31 ደቂቃዎች ነገዱ። ንግግሩ እንዳለቀ አጠገቤ ያሉት ሁለቱም ዳደሾች ተራ ፕሮፓጋንዳ አድርገው ከማየት ያለፈ ግምት አልሰጡትም። ይልቁንም መምህሩ ወዳጄ ይጠይቀኛል።

«...ቅድም ዐቢይ ማዲያቱን ሊሸፍን ነው የተኳኳለው ያልከው... ማዲያት አለው እንዴ?» አለ።

«አም። የአንተን ፊት የሚያህል ማዲያት አለው» ስለው ሳቀ።

ቀጠለናም «ስም አታጥፋ» አለኝ።

«እርሱም የሚያምነውና የሚታይ ነገር ነው። ይኼ ደግሞ እንዴት ስም ማጥፋት ይሆናል» አልኩና ዐቢይ ስለ ማዲያቱ በአንድ ወቅት የሰጠውን ማብራሪያ ነገርሁት።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ ሥልጣን እንደያዘ ሰሞን በአደባባይ ስለ እንድነትና ኢትዮጵያዊነት እያወራ በዓሮ በር ግን ሰዎችን በብሔራቸው እያደራጀ ቤተ-መንግሥት እየጠራ እራት ያበላ ነበር። የኦሮሞ ባለሐብቶች፤ ተጽዕኖ ፈጣሪዎችና ታዋቂ ሰዎች፤ የትግራይ፤ የአማራ፤ የጉራጌ፤ የሲዳማ... ወዘተ እያለ ይሰበስብና እራት እየጋበዘ፤ በዝግ ንግግር ያደርግ ነበር። ክፋቱ፤ ዘረኛነቱና መጥፎ ዕቅዶቹ በግልጽ ይወጡ የነበረውም በነዚህ መድረኮች ነበር።

የትግራይ ተወላጅ ምሁራን፤ ነጋዴዎችና የፖለቲካ አስተያየት ሰጪዎችን በሰበሰበ ጊዜ እንዲህ አለ።

«ተመልከቱ...» አለ ቀኝ ፊቱን እየነካካ «ይኼ ማዲያት የወጣብኝ ስታገል ነው። ትክክል ያልሆነን፣ ስህተት የሆነን ነገር ስታገል፣ ከአንዳንድ የሕወሓት መሪዎች ጋር ስጣለ ነው ይኼ ማዲያት የወጣብኝ» በማለት አተተ። በወቅቱ ይህንን አምነው ያዘኑለት የትግራይ ልጆች አግኝቻለሁ። «እነዚህ እርኩሶች ማዲያት እስኪያወጣ ድረስ አሰቃዩት» እያሉ ከንፈር ሲመጡለት ነበር።

እንደ እውነቱ ከሆነ ማዲያት በትግል የሚወጣ ቢሆን ኖሮ ለበርካታ ዓመታት በረሃ የተንከራተተው የሕወሓት፣ የኢሕዴንና የሻዕቢያ ታጋይ ማዲያት በማዲያት በሆነ ነበር። መለስ ዜናዊና በረከት ስምዖን ሰፊድ የሚያህል፣ አባይ ስብሃትና ኢሳያስ አፈወርቂ ኤርትራን የሚያህል ማዲያት ተለጥፎባቸው ባየን ነበር።

ዐቢይ «በታጋይነቴ ምክንያት ማዲያት አወጣሁ» ቢልም ሳይንስ እንደዚያ አይልም። የተመጣጠነ ምግብ እጦት፣ ጨረር (ራዲዮሽን)፣ የሆርሞን መዛባትና ሌሎች ምክንያቶች እንጂ ሕወሓትን መታገል ማዲያት ያወጣል አይልም ሳይንስ።

ጓደኛዬ ይህንን የዐቢይን ንግግር ስነግረው ለማመን አመነታ። ምናልባት እንዲህ ባለ ሁኔታ ያዳልጠዋል ብሎ አላሰበም መሰለኝ። ልብ ብሎ ለተከታተለው ግን እርሱ አፍ ሲያመልጠው ይህ የመጀመሪያው አይደለም። በተናገረ ቁጥር ዘባርቆና ግራ አጋብቶ ነው መድረኩን የሚለቀው። «ባለፉት ሁለት ዓመታት የዐቢይ ዋና ሥራ ከሳይንስም፣ ከእውነትም፣ ከፖለቲካም... የተፋቱ ንግግሮችን መናገር ሆኗል'ኮ» ብዬ ስናገር የፊልም ባለሙያው ወዳጄ አገዛኝ። ለመምህሩ ጓደኛዬ ግን ማዲያቱን በተመለከተ የማውቀውን ተጨማሪ ነገር ነገርሁት።

ለእርሱ የነገርኩት ታሪክ የሚከተለው ነው።

ዐቢይ ጥፊ የሚያህል ማዲያት ፊቱ ላይ ተለጥፎ በዓይኔ በብረቱ ዓይቻለሁ። ሚያዚያ 17- 2010 ዓ.ም ወደ ሐዋሳ በሄደ ጊዜ ከቴሌቪዥን ጣቢያችን ራሴን መድቤ ሄጄ ነበር።

(የቴሌቪዥን ጣቢያችን ያልኩት ENNን መሆኑን ልብ ይሏል። ዐቢይ ይህንን ቴሌቪዥን በፍጹም አይወደውም ነበር። ሰኔ 16-2010 ዓ.ም. በንብ ያፈነዳበትን ድግሱን በቀጥታ ሥርጭት አልዘገባችሁም በማለት ማስጠንቀቂያ ሰጠን። ሰርጌ ላይ አልመጣችሁም ብሎ እንደሚያከርፍ ሙሽራ መሆኑ ነው። በዚህ ጽሁፍ ላይ እንደገለጽሁት የትግራይ ተወላጆችን እራት በጋበዘበት ወቅት ይህንኑ ጣቢያ በስም ጠቅሰ «አንድ ENNን የሚባል ቴሌቪዥን አለ፤ እኔን አይወዱኝም። ሰውዬው እያሉ ነው የሚጠሩኝ» በማለት በሚዲያው ላይ ያለውን ቅሬታ ይነግራቸዋል። በርግጥ «ሰውዬው» እያልኩ በተለያዩ ውይይቶች ላይ የምናገረው እኔ ነበርሁ። ስለዚህ ቴሌቪዥን ለትግራይ ተወላጆች መናገር ያስፈለገው ያለ ምክንያት አይደለም። ጣቢያውን የጌታቸው አሰፋ ቴሌቪዥን አድርጎ ነው የሚያስበው።

በርግጥ ጣቢያው የብንያም ከበደ እንጂ የጌታቸው አልነበረም። ብንያምም ከታዋቂው ባለ ሀብት ሼክ መሐመድ አላሙዲን የገንዘብ ድጋፍ እንደሚደረግለት እንደማንኛውም ሰው እንሰማ ነበር። ዐቢይ ግን ጣቢያውን ጠመደው። አሜሪካም ሄዶ ዳያስፖራዎችን ባነጋገረበት የ2010 ዓ.ም ክረምት «አንድ ENN የሚባል ጣቢያ አለ፤ የሀገሪቱ ትልቁ ደመወዝ ከፋይ መሥሪያ ቤት ነው። የሚጠቀሙት የመንግሥት መኪና ነው» ሲል ስማችንን አጠፋ። በርግጥ ሚዲያ ትልቁ ደመወዝ ከፋይ አልነበረም። ትልቁ ወርሃዊ ደመወዝ የእኔ ነበር። እርሱም በወር 16 ሺህ ብር (በወቅቱ ምንዛሬ 590 ዶላር) ነበር። በዚያን ጊዜ የሪፖርተር ጋዜጣ ዋና

አዘጋጅ በወር 45 ሺህ ብር፣ የፎርቹንም በዚያው ገደማ ይከፈላቸው እንደነበር አውቃለሁ። የአንድ ቴሌቪዥን ጣቢያ «ኤዲተር ኢን ቺፍ» 16 ሺህ ብር ስለተከፈለው የሀገሪቱ ትልቅ ተከፋይ የሚያስብለው ምክንያት አልነበረም።

የሆነው ሆኖ ይህንን ጣቢያ የዘጉት ዐቢይ፣ ወርቅነህ ገበየሁና መሰል የአሕዴድ ሰዎች ናቸው። የሳተላይት ማሰራጨ ጣቢያችን የሚገኘው በየተባበሩት አረብ ኤምሬቶች ነበር። ወርቅነህ የውጪ ጉዳይ ሚኒስትርነቱን ተጠቅሞ ይህንን ማሰራጨ ጣቢያ አዘጋው። ዐቢይ ስም በማጥፋት ሁላችንንም የመሥሪያ ቤቱ ሰዎች በየትኛውም ሚዲያ እንዳንቀጠር ለማድረግ ጣረ። በበኩሌ የዐቢይን አምባገነንነት ከዚያን ጊዜ ጀምሮ በአጽንኦት እንድንታተለው የሚያደርግ ሌላ ተጨማሪ አጋጣሚ ሆነልኝ)።

በወቅቱ በየቦታው እየሄደ ሕዝብ እየሰበሰበ በየአዳራሹና አደባባዩ ረጃጅም ንግግር የሚያወራበት ወቅት ነበር። የአካባቢውን ነዋሪዎች ንግግር እያከላተፈና እያዘበራረቀ ሠላምታ ያቀርባል፣ መልዕክትም ለማስተላለፍ ይሞክር ነበር። ሐዋሳ፣ ከጅጅጋ፣ ከመቐለና ከጎንደር ቀጥላ ሦስተኛው የዐቢይ መናገሪያ ከተማ ነበረች።

በሐዋሳ ስታድየም ለተሰባሰበው ሕዝብ ንግግር ለማድረግ ሲሄድ ሥልጣን ከያዘ ገና አንድ ወር አልሞላውም። በክቡር ትሪቡኑ ማዕከል ላይ ንግሥናውን በሚመጥን ትልቅ ነጭ የሶፋ ወንበር ላይ ተሰይሟል። ከሳምንታት በፊት ዋነኛ የሥልጣን ተቀናቃኝ የነበረው ሽፈራው ሽጉጤ ከጎኑ ተቀምጧል። ስልጤዎቹ ሲራጅ ፈንሳና ሙፍሪያት ካሚልም አሉ። ደሴ ዳልኬ ዋናው ደጋሽ ነው። መሰል ባለሥልጣናት ከጎኑና ከኋላው ተቀምጠዋል።

ጋዜጠኞች ከእነርሱ አምስት ሜትር በማይሞላ ርቀት ላይ ካሜራችንን ደግነን ቆመናል። የዐቢይን ነገራራ ሥራ በአጽንኦት እየተከታተልሁ ነው። ንግግር ማድረጊያ ሰዓቱ ሊቃረብ ሲል ከፊቱ ከተቀመጠው የንጽህና መጠበቂያ ወረቀት (ሰፍት) ሰፋ ያለውን አነሳ። ቀጥሎ ከጎኑ ያለውን ሽፈራው ሽጉጤን እስክርቢቶ እንዲሰጠው ጠየቀው። እንዳልያዘ ነገረውና ሌላ ሰው እንዲፈልግለት ጠየቀ። አጠገቡ ያሉት ባለሥልጣናት በሙሉ እስክርቢቶ ፍለጋ ተደነባበሩ። አንዳቸውም በኪሳቸው አልያዙም። ጠባቂዎቻቸውን፣ በዙሪያቸው ያሉትን ሰዎች፣ ሩቅ ቦታ የተቀመጠን ሰው፣ ወዘተ እስክርቢቶ አምጣ እያሉ በምልክት ተረባረቡ። በመጨረሻ አምስት እስኪብርቶ ተገኘ። ቀድሞ ያቀበለው ግን የሽፈራው ጠባቂ ነበር። ንጉሥ ፊት ፈጥኖ ለመድረስ የነበረው እሽቅድምድም አንዳች ትግል የተሞላበት መሆኑን በትዝብት አይቻለሁ።

እንዲህ ያለው የባለሥልጣናቱ ርብርብ አንድ ሐርፕርስ ማጋዚን የተባለ የአሜሪካ መጽሔት ስለ ደርግ ዘመን ባለሥልጣናት የፃፈውን ነገር ነው ያስታወሰኝ። መጽሔቱ የደርግ ሰዎችን ሲገልፃቸው «መንግሥቱ ኃይለማርያም የሲጃራ መተርኮሻ ሲፈልግ የእኔ እጅ አለ ብለው የሚሸቀዳደሙ ናቸው» ብሎ ነበር።

ዐቢይ የሚጽፍበትን የሰፍት ወረቀት አስቀድሞ አግኝቷል። የቸገረው እስክርቢቶ ነበር። መፃፊያ ወረቀት እፈልጋለሁ ቢል ኖሮ ግን እንደ ደርግ ሹሞች እነዚህ ባለሥልጣናትም መዳፋቸውን ይዘው አይቀርቡም ማለት አይቻልም።

የሆነው ሆኖ ዐቢይ እስክርቢቶውን ተቀብሎ በሰፍቱ ላይ ፃፈ። የሚጽፈውን ነገር ደግሞ አጠገቡ ካሉት ሰዎች እየጠየቀ ነው የሚያሰፍረው።ጽሁፉ በተለያዩ የደቡብ ብሔረሰቦች ቋንቋ ሠላምታ የሚያቀርብበት

ነው። ሽፈራውን በሲዳሞኛ እንዴት አደራችሁ ምን እንደሆነ ጠየቀ፣ ፃፈ። ሙፍሪያትንም እንደዛው አደረገ። ሌሎችንም እንዲሁ! ግን በወላይትኛ ምን ማለት እንደሆነ የሚናገር ጠፋ። ከጥቂት ሳምንታት በፊት በቤተ-መንግሥቱ ውስጥ የነበረው የወላይታ ሰው እንዳልነበር አሁን ግን ለዚህ መድረክ የሚሆን አንድ ሰው ጠፋ። «ያን ሁሉ የወላይታ ሰው በምን ፍጥነት ዘወር አደረገው?» እያልኩ ዐቢይን በአርምሞ አየሁት። በኋላ መድረኩን የሚመራው ሰው የወላይታ ብሔረሰብ ተወላጅ መሆኑን ደሴ ዳልኬ ስለሚያውቅ አስጠራውና ጠየቀው። ዐቢይም መዘገበ። ለነገሩ ደሴ በወላይትኛ የሚባለውን ቃል ነግሮት ነበር። ሆኖም ዐቢይ «ራሱ ወላይታው ካልነገረኝ አላምንም» ብሎ የወላይታ ተወላጅ ይፈለግ ዘንድ ግድ ሆነ።

ከደቂቃዎች በኋላ ወደ አትሮኖሱ መጣ። በግራ እጁ የፃፈበትን የሶፍት ወረቀት፣ በቀኝ እጁ ደግሞ ዋናው ንግግሩ የተፃፈበትን ወረቀት ይዟል። ሁለቱንም ጎን ለጎን አስቀመጠና መናገር ጀመረ። በቅድሚያ የሚያነበው ግን የሶፍት ወረቀቱ ላይ የሰፈሩትን ቃላት ነው። ቃላቱ ከነ ሽፈራው የሰበሰባቸውን የብሔረሰቦች የሠላምታ መልዕክት የሚያስተላልፉ ናቸው። እነዚያን ቃላት እያንተባተበ ጠርቶ ሲናገር የስታድየሙ ሰው በስህተቱ እየሰቀ ሙከራውን ደግሞ እያደነቀ ያጨበጩብለታል።

ይህንን አድርጎ ዋናውን ንግግሩን ወደማንበብ ገባ። ሆኖም የፀሐይን ነገር ሊቋቋመው አልቻለም። ምንም ላብ ግን ፊቱ ላይ አይታይም። ሙቀቱ ሲያስቸግረው ያለበው መስሎት ያንን ሠላምታ የፃፈበትን የሶፍት ወረቀት አነሳና ፊቱን ሞዝላቀበት። ወዲያው መልኩ ሌላ ገጽታ አመጣ። በቀኝ ፊቱ ላይ ሞባይሌን የሚያህል ማዲያት ተገለጠ። ከንፈሩ ስንጥቅጥቅ አለ። ትኩር ብዬ ሳየው ቆዳውን የሚቀያይር እስከት መሰለኝ። ንግግሩን ሲጨርስ የሶፍት ወረቀቱን ረስቶት ወረደ። መርሃ ግብሩም ወዲያው አለቀ።

እኔ ግን ወደ አትራኖሱ ሄድሁና ያኛን የሶፍት ወረቀት አነሳሁዋት። በአንደኛው ገጹ የሠላምታ ቃላቱን ይዛለች። በሌላኛው ገጹ በኩል ግን የኮሙኒኬሽን ባንዲራ መስላለች። ፊቱን ሲጠርግበት የተቀበው ቀይ ነገር በሙሉ እዚች ወረቀት ላይ ቀርቷል። የቀለሙ ቀይነት ግራ ቢያጋባኝ የመድረኩን ዲከር የሠራቸውንና እዚያው አካባቢ እቃ ስትሰበስብ ያገኘችንን ልጅ ጠየቅኳት። የዐቢይ ነው ግን አላልኳትም። «ይሄማኮ ሜካፕ ነው፤ ግን ብዙ ጊዜ ፀየም ያሉ ሴቶች የሚቀቡት ነው» ብላ አሁን የረሳሁትን ሙያዊ ማብራሪያ ሰጠችኝ።

(ይቺ የሶፍት ወረቀት በወቅቱ ለብሔራዊ በነበረ ኮት ኪስ ረዥም ጊዜያትን ከኔ ጋር ቆይታ ነበር። ሆኖም አልተረፈችም። አንድ ቀን ከተቀመጠችበት ሳትወጣ ኮቱ ታጠበና መስዋዕት ሆነች። እናም አንባቢ ሆይ ያኛን ጽሁፍ የያዘችውን ወረቀት ለዚህ ትረካ አባሪ ላደርግልህ ባለመቻሌ አዝናለሁ!)

ስታድየሙ ውስጥ ክቡር ትሪቡን ፊት የዐቢይን ማዲያት አደባባይ ላይ አውጥቶ ያነጠፈውን ይኼንን አጋጣሚ ለዚሁ ወዳጄ መተረክ ነበረብኝ። ይሁን እንጂ እኔ አሳሳቢ የሆነብኝ ማዲያቱ አልነበረም። እንደማንኛውም የድሃ ልጅ የተመጣጠነ ምግብ አጥቶ ያደገ በመሆኑ ዐቢይ ይኼ አደጋ ሊገጥመው ግድ ነው። እርሱም ድህነቱን በኩራት የሚያወራው ነው። አንሰላና ብርድ ልብስ ብርቅ በሆነበት ቤት ውስጥ ማደጉን ደጋግሞ አውርቷል። ፍራሽ ላይ የሚተኛውና አንሰላ የሚለብሰው «በኢማጅኔሽን» እንደነበር በሚሊኒየም አዳራሽ የአማራና የኦሮሞ ምሁራን ናቸው የተባሉ ሰዎችን ሰብስቦ ሲናገር አጨብጭበውለታል። አሁን ዐቢይ ቢጠሩት የሚደሰማ ሀብታም ነው። የሀብቱ ምንጭ ደግሞ ሲራራ ነጋዴነቱ አለያም ድንቅ ፕሮፌሽናልነቱ አይደለም። የሀብቱ ምንጭ የኢትዮጵያ ሕዝብ ካዝና ነው።

የሆነው ሆኖ ከጓደኛዬ ጋር የማድረገው ውይይት ሳይሆን በዚያች ክሊኒክ ውስጥ ሆኜ የሰማሁት የዐቢይ ንግግር አእምሮዬን በጠበጠው። እርሱ ቴሌቪዥኑ ላይ ሲያወራ ጦርነትና እልቂት ነበር የሚታየኝ፤ አምባገነንነትን ተኳኩሎ የማስተውለው ነበር የመሠለኝ። እኔን ያስጨነቀኝ የፊቱ ማዲያት ሳይሆን የፖለቲካ ማዲያቱ ነበር።

ከዚህ በታ ሳልወጣ የፍትሕ መጽሔት ባለቤት ተመስገን ደሳለኝ ደወለልኝ። በመጽሔቱ ላይ ያለማቋረጥ ሁለት ዓመት ለሚጠጋ ጊዜ የውጪ ጉዳይ ትንታኔዎችን ጽፌያለሁ። በዚህም በርከት ያሉ የብልጽግና፣ የክልል ሶስትና የሻዕቢያ ፖለቲከኞች በጠላትነት እንዲፈርጁኝ አድርጓል። የተመስገን አደዋወል ግን ለመጽሔቱ ስጽፍ ያልወሰድሁት የሳምንታት ክፍያ መኖሩን በማስታወስ ቢሮ ሄጄ እንድፈርምና ገንዘቡን እንድወስድ ነበር። ለማግስቱ ጠዋት ተቀጥጥረን ስልኩን ዘጋነው። ከክሊኒኩም ወጣሁ!!

ወርቁና ሽጉጡ

አድዋ ድልድይ አካባቢ ወደሚገኘው የፍትሕ መጽሔት ቢሮ አቅንቼ ከተመሰገን ጋር እየተነጋገርን ነው። የሚከፈለኝ ሒሳብ ተሰርቶ እስኪያልቅና ቴክ እስኪዘጋጅልኝ ድረስ ስለ እስር ቤት ቆይታዬ፣ ስለ ዘመናችን ፖለቲካ ወዘተ እያወራን ደቂቃዎች አለፉ። ከንግግራችን መካከል እንዲህ የሚለው ይገኝበታል።

«ዛሬ ሀገርሃና ወርቁ ጋችና አንተ እዚህ መጽሔት ላይ እንዳትጽፍ እከለክልህ ዘንድ ጠይቀውኛል» ተመስገን

«ምክንያታቸው ምንድን ነው...? አንተስ ምን አልካቸው?» አልኩት!

«ዛሬ ሀገር እንዲህ ያለ የመከልከል መብትህን አዲስ ዘመን ጋዜጣ ላይ ሞክረ። እኔ ማንን ማስፃፍና አለማስፃፍ እንዳለብኝ አውቃለሁ ብዬዋለሁ። ዛሬ ሀገር የወርቁ ምክንያታቸው የተለያየ ነው። ወርቁ ጋችና ያለኝ «የሰው ከግብጽ ኤምባሲ ገንዘብ ተቀብሏል፤ ሕወሓትም ይከፍለዋል ነው»። ዛሬ ሀገር ደግሞ አንድ ሚዲያ ላይ የሰጠኸውን ኢንተርቪው ዓይኖቼ ነው። በዚያ ሚዲያ ላይ በሰጠኸው ማብራሪያ ላይ እኔ ፍትሕ መጽሔትም ላይ ትግራይ ቴሌቪዥን ም ላይ እሠራለሁ ብለሃል መሰለኝ። «አንተን መጠቀሚያ እያደረገህ ነው» ብሎ ነው የነገረኝ»።

በመጽሔቱ ላይ በስፋት የምጽፈው የዐቢይን የዲፕሎማሲ ኪሳራና የሀገር ክህደት ወንጀል እንዲሁም የኢትዮጵያን ብሔራዊ ጥቅም የተመለከቱ ማስረጃ ያላቸውን ትንተናዎች ነበር። አሉባልታ፣ ጥላቻና ፍረጃ እንዳይኖርባቸው ተጠንቅቄ በማቀርባቸው በነዚህ ጽሁፎች ላይ በብዛት የፃፍኩት የሕዳሴ ግድብን ፖለቲካዊና ዲፕሎማሲያዊ ጉዳዮችን የሚመለከት ነው። በዚህም ጠቅላይ ሚኒስትሩ ለግብጽ በተመቸ አኳኋን ግድቡን እንዴት እየሸቀጠው እንደሆነ ለማሳየት ሞክራለሁ። ለዚህ ጽሁፍ ነው እንግዲህ እነ ወርቁ ጋችና ግብጽ ከፍለዋለች፤ ሕወሓት አብልቶታል ብለው የሚከሱኝ።

የብልጽግና ሰዎች 27 ዓመታትን ሙሉ በተላላኪነት ራሳቸውን ሲጎልቱ ከርስና ኪሳቸውን ታሳቢ አድርገው እንደኖሩ ነግረውናል። በዚያ ሰዎች «ተላላኪ ነበርኩ» የሚለው ቃል የፖለቲካ ንስሃ መግቢያ ኪዳን ነበር። ብልጽግናዎች ምን ዓይነት የሆድ ውቅያኖስ ቢኖራቸው እንደሆነ አላውቅም 27 ግንቦት ሃያዎችን ለከርሳቸው ሲሉ ኖረዋል። እናም ነገሮችን የሚተነትኑት ከከርስና ከኪስ አንፃር ነው። አንድ ሰው የራሱ አቋም ይኖረዋል ብለው አያምኑም። እነርሱ ለ27 ክረምቶች ለሆዳቸው ሲሉ ስለኖሩ ሁሉም ሰው እንደነሱ ሆዳም ይመስላቸዋል። ለዚያም ነው አንድ ጊዜ በሕወሓት ሌላ ጊዜ በግብጽ ሰውን (እኔን ጨምሮ) የሚወነጀቱት። ለነገሩ ግን የእነሱን ያህል ለግብጽም ሆነ ለሕወሓት ሲላላክ የኖረ ሌላ ያለ ሰው ይኖር?

በርግጥ ዛሬ እውነቱን ነው። አንድ ሚዲያ ስለ ወቅታዊ የፖለቲካ ጉዳዮች ሰፋ ያለ ቃለመጠይቅ አድርጎልኝ ነበር። «ለምን ትግራይ ቴሌቪዥን ላይ ትሠራለህ...?» ብሎ ሲጠይቀኝ፣ «ፍትሕ መጽሔት ላይ ትጽፋለህ ብለህ ያልጠየቅኸኝ ለምንድን ነው ታዲያ...? እኔ አማራ ቴሌቪዥን ላይ ስሠራ ብታገኘኝ ኖሮ ይህንን ጥያቄ ታነሳልኝ ነበር...?» ስል ጥያቄውን በጥያቄ ከመለስሁ በኋላ «ትግራይ ቴሌቪዥንም አገሬ ውስጥ ያለ፤ በሀገሪቱ ሕግ የተቋቋመ ቴሌቪዥን ስለሆነ፣ ፍጹም ነፃነት ያለው ሥራ እንድሠራም ስለተፈቀደልኝ መሥራቴን እቀጥላለሁ» ስል አብራራሁለት። ዛሬ ሀገር ያደደው ይኼ ነው። እንደ እውነቱ ከሆነ መናደድ አልነበረበትም። እርሱ እንዳለው ግን ተመስገንን መጠቀሚያ ለማድረግ አልነበረም በዚያ

ሚዲያ ላይ የድርጅቱን ስም ማንሳቱ፡፡ የኔን ነፃነትና አመለካከት የማይጋፋ፤ ሀሳቤንም ለማስተላለፍ ከማይከለክለኝ ከየትኛውም ሚዲያ ጋር እሠራለሁ ለማለት ነበር የፍትሕ መጽሔትን ስም በዚያ ቃለ ምልልስ መጥቀሴ፡፡

(የዛዲግን ፖለቲካዊ ውስልትና በቀጣዩ ክፍል እንደምታገኘው ጠቁሜህ ልለፍ)፡፡

የወርቁ ጋቸና ግን አስቂኝ ነው፡፡ ወርቁን አውቀዋለሁ፡፡ በኢቴሺ ዜና ክፍል ሦስት ዓመታትን ለሚጠጋ ጊዜ ስሠራ የሚዲያ ቴክኖሎጂ ምክትል ሥራ አስኪያጅ ሆኖ በአንድ ሕንፃ ስር አብረን ከረመናል፡፡ በወቅቱ ዐቢይ የጣቢያው የቦርድ ሰብሳቢ ስለነበር ከወርቁ ጋር የተዋወቁት ያኔ ነው፡፡ እንዲያም ሆኖ ወርቁ ሎሌነቱ ለዐቢይ ሳይሆን ለዘርዓይ አስገዶም ነበር፡፡ የኢቴሺ ሥራ አስኪያጅ የነበረው ዘረዓይ በዘር ማንዘር ስሌት የማያምን፤ የሌላ ብሔር ተወላጆችን ኃላፊነት በመስጠትና በማቅረብ የሚታወቅ ሰው ነበር፡፡ በዚህም ምክንያት «የይዘት ክፍል» በመባል በሚታወቀው መዋቅር ውስጥ የጎጃም ልጆች፤ ቴክኒክ ክፍል ደግሞ አሮሞዎች ይበዙ እንደነበር አሁን ላይ ከቀድሞ ባልደረቦቻችን ጋር የምናወራው ትዝታ ነው፡፡

ወርቁ ጋቸና በዚህ የዘርዓይ ቅንነት ነው በቦታው ላይ ለረዥም ዓመታት የቆየው፡፡ የሚዲያ ቴክኖሎጂ የማስፋፊያ ግንባታ ላይ ወፍራም ገንዘብ ሲዝቅ እንደነበረም ይወራበት ነበር፡፡ በሚሊዮን የሚቆጠር ገንዘብ በዚህ ግንባታ ሰበብ እንደተዘረፈ ሰንደቅ የተባለው ጋዜጣ ዘግቦ እንደነበር አስታውሳለሁ፡፡

ወርቁ ጋቸና ይህንን ሥራና ኃላፊነት በተሸከመበት ዘመን ተላላኪነቱንና አሸርጋጅነቱን የሚያሳብቁ ብዙ ጉዳዮች እንደነበሩ የቅርብ ባልደረቦቹ በፈገግታ ያወራሉ፡፡ የወርቁ ቅጽል ስም «በርሳው» የሚል እንደነበር የተረዳሁትም ከነዚህ ነባር የሥራ ኃላፊዎች ነው፡፡ የዚህ ምክንያቱ ደግሞ በየትኛውም አጋጣሚ የዘርዓይን ቦርሳ ተሸቀዳድሞ ስለሚቀበልና ስለሚሸኝ ነው፡፡ ይህ ዓመሉ የታወቀለት ነው፡፡ ዘርዓይ ከመኪናው ወርዶ ወደ ቢሮ ለመግባት ሊፍት ውስጥ ሲያገኘው የሆነውን ያስተዋለ አንድ የቀድሞ የኔም የእርሱም ባልደረባ እንዲህ አለኝ፡፡

«ወርቁ ከዘርዓይ ሳምሶናይት ያለውን ፍቅር ሳስብ ይደንቀኛል፡፡ የሆነ ጊዜ ዘርዓይ ከመኪናው ወርዶ ከጋርዱ ጋር ወደ ሊፍቱ መጣ፡፡ በዚህ ጊዜ ወርቁ ሊፍቱ በር ላይ ቆሞ ነበር፡፡ በፍጥነት የዘርዓይን እጅ አስተዋለ፡፡ ቦርሳውን የያዘው ጠባቂ ነው፡፡ ወርቁ ሳይበሳጭ አልቀረም፡፡ በፍጥነት ጎንበስ ብሎ ለሁለቱም ሠላምታ ካቀረበ በኋላ ከጠባቂው ላይ የዘርዓይን ቦርሳ ካልተቀበልሁ ብሎ ታገለ»፡፡

በሌላ ጊዜ ደግሞ በቻይና እንዲህ ሆነ!

ዘርዓይ ወርቁ ጋቸናንና ሌሎች ሁለት ሰዎችን ይዞ ወደ ቤጂንግ ለሥራ ሄደ፡፡ አልጋቸውን ይዘው፤ ዕቃቸውንም አሳርፈው ባረፉበት ሆቲል ባር ላይ አንድ ሁለት ሊሉ ተቀመጡ፡፡ ዘርዓይም ቦርሳዎቹን አስቀምጦ በዚሁ ባር ላይ ተሰይሟል፡፡ የለበሰውን ጃኬት ከተቀመጠበት ወንበር ላይ ሰቅሎ የሚጠጣውን አዘዘ፡፡ ሆኖም ከሁለት ቢራ በላይ አይጠጣም፡፡ ሁለቱን ቢራዎች ለመጨረስ ከአንድ ሰዓት በላይ ፈጅቶ ወደ ክፍሉ ሊገባ ተነሳ፡፡ እነ ወርቁ በዚያው እንዲቆዩ፤ እርሱ ግን ማረፍ እንደሚፈልግ እየተናገረ ጃኬቱን ከወንበሩ ላይ አነሳና አጣጥፎ ከንዱ ላይ ያዘው፡፡ ዘርዓይ ቦርሳውን አልያዘውም፡፡ ወርቁ ጋቸና ዘርዓይን ለመሸኘት የሚችልበት ዕድል አጣ፡፡ እናም በፍጥነት ከዘርዓይ ከንድ ላይ ያለውን ጃኬት ካልያዝሁና ካልሸኘሁ ብሎ

ግርግር ሲፈጥር ቻይናዊያን አስተናጋጆች ሳይቀሩ ሳይታዘቡት አልቀሩም። ለሁለቱ የኢቴቪ አመራሮችም ዛሬ ድረስ አስቂኝ የቤጂንግ ትዝታ ሆኗል።

ይህ ሰው ነው እንግዲህ እኔን በግብጽና በሕወሓት ገንዘብ የሚከሰኝ። ዐቢይ የኢቴቪ የቦርድ ሰብሳቢ ሆኖ በሚሠራበት ወቅት የሚያውቀውን ወርቁ ጋቸናን ሥልጣን እንደያዘ የኢንሳ ምክትል ዳይሬክተር አድርጎ ሾሞት ነበር። እንደ እውነቱ ከሆነ ወርቁን ለዚህ ኃላፊነት የሚያበቃ የትምህርት ዝግጅትም ሆነ ልምድ አልነበረም። የሹመቱ መመዘኛው ሁለት ነው። አንደኛው ጥሩ ተላላኪና ቦርሳ ተሽካሚ መሆኑ ሲሆን ሁለተኛው ደግሞ ታማኝ አሮሞ መሆኑ ነው። በኋላ ከኢንሳ ተነሥቶ አርቲፊሻል ኢንተለጀንስ የሚባልን መሥሪያ ቤት በዋና ዳይሬክተርነት እንዲመራ ተመድቦ በዱሮው የምርጫ ቦርድ ሕንፃ ላይ ቢሮ ከፈተ። በፍትሕ መጽሔት ላይ እንዳልጽፍ ለማድረግ የሞከረውም በዚህ ሥልጣኑ አማካኝነት ነው።

ከተመሰገን ቢሮ ያለኝን ቆይታ አጠናቅቄ ወጣሁና በአቧሬ በኩል ወደ ቀበና ነዳሁ። መኪናው ውስጥ እህቴ አለች። የወርቁንና የዛዲግን ተግባርና ታሪክ እየነገርኳት እየተጓዝን ነው። ከጥቂት ጉዞ በኋላ ቀበና አደባባይ አቅራቢያ ባለው ነዳጅ ማደያ ቤቲኪን ልሞላ ዝግ ብዬ መሄድ ቀጠልሁ። በዚህ ወቅት አንድ ፒክ አፕ መኪና በፍጥነት ከፊቴ ቀደመና መንገዴን ዘጋው። ዓላማው ለመግጫት እንደነበር የገባኝ ዘግይቶ ነው። እኔ ፍሬቻ ሳላበራ ወደ ቀኝ እየታጠፍሁ እያለ ነው ፊት ለፊት የምሄድ መስሎት ቀጥታ የገባው። ግን እኔ ወደ ቀኝ በመታጠፍ ሳተኝ። ፊት ለፊት ሄጄ ቢሆን ኖሮ እኔም ሆንኩ እህቴ አጥንታችንም አይገኝ ነበር።

መኪናው መንገዱን ዘግቶ እንደቆመ በፍጥነት ሁለት ሰዎች ዱብ ብለው ወረዱ። ሹፌሩ እዚያው ቀረ። ማስከ ያደረጉ፣ ኮፍያ ያጠለቁት ሁለቱ ሰዎች ቀጥታ ወደኔ መጡ።

«ምናባክ ልታደርግ ነው ቅድም የገባህበት ቢሮ የገባኸው...?» አንዱ ጠየቀኝ።

«እዚህ ሰፈር ምን ያልከሰክሰሃል...?» ሁለተኛው ቀጠለ። ሽጉጥም አወጣ። ወደ መኪናው አየሁ። የኋላ ሰሌዳ የለውም።

የኔን ምላሽ ሳይጠብቁ በቀጥታ ወደ ዛቻና ማስፈራሪያ ገቡ። ሽጉጥ አወጡና ጆሮዬ ሥር ደቀኑ። እህቴ በድንጋጤ ውሃ ሆናለች። የምትይዘውንም የምትለቀውንም፣ የምትናገረውንም የምትለምነውንም አታውቅም።

«ከዚህ በኋላ እዚህ አካባቢ ብትታይ... እደፋሃለሁ። ማንም አያድንህም» አለ አንደኛው። «አይታይም። እሺ እሺ...» እህቴ እኔን ወክላ አጆቿን ዘርግታ በእንባ ትማፀናቸው ጀመር።

«ከዚህ በኋላ በየትኛውም ሚዲያ ብትታይ፣ ብትሠራ እኔ እሠራልሃለሁ!» ሁለተኛው አከለበት።

«አይሠራም...! በፍጹም አይሠራም!» እህቴ እየተርገበገበች ነው።

ብዙ የብልጽግና ስድቦችን²⁸ አወረዱብኝ።

²⁸ የብልጽግና ስድቦች ማለት የእነርሱን ብልጽግና ዋልጌነት የሚያሳዩ ማለት ነው። ለምሳሌ ዐቢይ «የከረፋ፣ ጀዝባ፣ ጉንዳን፣ እንቁራሪት» ወዘተ የሚሉ ስድቦችን በሚዲያ ላይ ሲናገር መስማት ብርቅ አልነበረም። እርሱ በየሰፈሩ ያለማራቸው ሰዎች ደግሞ ከዚህ የባሉ ስድቦችን ይሳደባሉ። የብልጽግና ስድቦች በሙሉ የብልጽግና ስድቦች ሆነዋል።

ከመኪናዬ አልወረድሁም። ሁለቱም የመጡት እኔ በተቀመጥሁበት በኩል ነው። ምንም ምላሽ አልሰጠሁም። ሱፍ ከነከረባቱ የሆነ ስድብ ልሰድባቸው አሰብሁና ከእነርሱ መባስ መሆኑ ሲገባኝ ተውኩት። ሰድበውና አስፈራርተው ሲጨርሱ ወደ መኪናቸው ሄዱ። እስከ ኮከበ ጽባሕ ትምህርት ቤት በር ድረስ በዓይኔ ተከተልኳቸው።

ከዚህ በኋላ ነው እንግዲህ በቴሌቪዥን የምሠራውንም ሆነ በመጽሔት የምጽፈውን እንዳቆም የተገደድሁት። በተለይ ነገሩ እህቴ ፊት መፈፀሙ የቤተሰቡን ጫና ከፍ አደረገው። እነርሱም ይህንን ያደረጉት ሆነ ብለው ነው። ቤተሰቤ እንዲፈራና በእኔ ላይም ሥራዬን እንዳቆም ጫና እንዲፈጥር በማሰብ ነው። እናም ለመጨረሻ ጊዜ ከካናዳዊው ፕሮፌሰር ጆን ያንግ ጋር ያደረግሁትን ቃለ ምልልስ በቴሌቪዥን አስተላልፌ ለስምንት ወራት የነበረኝን የትግራይ ቴሌቪዥን ቆይታ አበቃሁ።

ጆን ያንግ Peasant Revolution in Ethiopia: የሚል መጽሐፍ አለው። አፍቅሮተ አርሶ አደር ላደረበት እንደሄደ ላለው ሰው መጽሐፉ ድንቅ ትንተና ነው። አርሶ አደር አብዮት ማካሄድ እንደሚችል ያስነበበኝ ጥናታዊ ሰነድ በመሆኑ አልረሳውም። መጽሐፉን ለመጀመሪያ ጊዜ ያነበብሁት የዩኒቨርሲቲ ተማሪ ሆኜ ቢሆንም ደራሲው ወደ ኢትዮጵያ እንደመጣ ሳውቅ ከልሼዋለሁ። ከእርሱ ጋር የነበረኝን ቃለ መጠይቅ ካሰራጩሁ በኋላ «ከዚህ በኋላ ኢትዮ ፎረም አይኖርም። የወሎ ሰው «የሚያልፍ ካፊያ አይምታህ» ይላል። እናም በሚያልፍ ካፊያ ላለመመታት ስል ይህንን ፕሮግራም እዚህ ላይ አቆመዋለሁ» ብዬ ተመልካችኝ ተሰናበትሁ።

ሆኖም ካፊያ ሳይሆን በረዶ ያረገዝ ሰማይ ሥር እንደሆንኩ ለማወቅ ጥቂት ወራትን መታገስ ነበረብኝ። የጥይት በረዶ፣ የድሮን በረዶ፣ የቦምብ በረዶ... በአገሬ ሰማይ ላይ ዘንቦ ወገኖቼን ይጨፈጩና ዘንድ ዐቢይ አሕመዳዊ መቅሰፍት እንደሚያዝ ለማወቅ እስከ ጥቅምት መጠበቅ ግድ ነበር!

የሸልቴሩ ዛፊ ማለፊያ፤ አማራጮችን በንስሃ...?

ይህ ክፍል ሚሲዮናዊያን ስለዋለዱት ዛፊ፣ አያት ስለሰደገው ዛፊ፣ ስለ አሮሞው ዛፊ፣ ስለ ሕወሓቱ ዛፊ፣ ስለ አማራው ዛፊ ማለፊያ የሚተርክ ይሆናል። በዘመናችን ውስጥ አስደናቂ ሆነው ከቀጡለ የፖለቲካ አምሳሌ ሰብዓት²⁹ መካከል ይህ ሰው ይጠቀሳል። ተመስገን ደሳለኝ ጋር ሄዶ እኔ ጽሁፍ እንዳልጽፍ ለማስገደድ ከሞከረ በኋላ ስለዚህ ፍጡር ብዙ ሰዎችን ማነጋገርና ሰነዶችን ማገላበጥ ነበረብኝ። እናም ይህ ክፍል ስለ እርሱ ያወራ ዘንድ ግድ ሆኗል።

በ2008 ዓ.ም. ሚያዚያ ወር ላይ፣ ዛፊ ማለፊያ በፎርቹን ጋዜጣ ላይ ቃለ መጠይቅ በመስጠት ዝናውን መገንባት ጀመረ። Zadig Abraha: Young Man Growing in Office የሚል ርዕስ በተሰጠው ቃለ መጠይቅ ላይ ስለ ራሱና ስለሚያፈቅረው ሕወሓት መራሽ ኢሕአዴግ በማውራት ነው የጀመረው። ቃል በቃል የተረጎምሁት የዛፊ ማለፊያ እንዲህ ይላል።

«በሕይወቴ ውስጥ ቅድሚያ የምሰጣቸው ሁለት ነገሮች ሠላምና ትምህርት ናቸው። ያለ አባት ነው ያደግሁት። አባቴ ከትጥቅ ትግሉ ጋር ግንኙነት አለህ በሚል ታስሮ ነበር። እርሱን ለማግኘት ሠላም ያስፈልገኝ ነበር። ጦርነቱ ሲያልቅ አባቴ መጣ። ትምህርት ቤት ውስጥ በጦርነት ከተጎዱ ሰዎች ጋር ተቀምጬ ነው የተማርሁት። ይህ የጦርነትን አሰቃቂነት እንዳልረሳ የሚያደርገኝ ክስተት ነው። ያለ አባት ያደግሁ ብቻ ሳልሆን ስማርም በጦርነት ጉዳት የደረሰባቸውን የክፍል ጓደኞቼን ማገዝ ነበረብኝ። ይህ የዕድሜ ዘመን የቤት ሥራዬ ሆኗል። ለአንድ የትንሽ ከተማ ልጅ ከጦርነትና ድህነት ለመውጣት ከትምህርት ውጪ አማራጭ አልነበረም። ዛሬ ከሃያ ዓመታት በኋላ ሳስበው አሁን ለኔ እጅግ አስፈላጊው ነገር በልማትና ዲሞክራሲ በታጀበ ዘላቂ ሠላም ውስጥ መገኘቴ ነው» (Addis Fortune; 03 MAY 2016:VOL 17 ,NO 835)³⁰

ይህ ንግግር የዛፊ ማለፊያ ነው ብሎ ማመን ሊከብድ ይችላል። ያ የትግራይን ጦርነት ሕጋዊና ምክንያታዊ ለማድረግ ይጥር የነበረው ብቻ ሳይሆን ገና ጦርነቱ ከመጀመሩ አስቀድሞ ሐምሌ 22/2012 በቴሌቪዥን ቀርቦ «ብልጽግና ሕወሓት ሥልጣን ላይ በነበረበት ዘመን ከታጠቀው ታንክና መድፍ የላቀ ታጥቋል። ምርጫውን ካካሄዱት ይህንን ታንክና መድፍ ለመተኮስ እንገደዳለን» ያለው ዛፊ ስለ ጦርነት አስከፊነት ሊያወራ ይችላል ተብሎ አይጠበቅም። ያ ሕወሓት ያለ ጦርነት መኖር አይችልም የሚለው ዛፊ፣ ያ ሕወሓት ገና ትጥቅ ትግሉን ሲጀምር ፀረ-ሠላም ኃይል ነው ያለው ዛፊ አባቴን በሕወሓት ታጋይነት፣ ሕወሓት መራሹን ኢሕአዴግ ደግሞ በሠላምና ልማት አምጪነት ያወድሳል ተብሎ አይጠበቅም።

«የምታደንቀው ሰው ማነው?» ሲባል ደግሞ እንዲህ ሲል ያብራራል።

«መለስ ያስደንቀኛል። ጓዶቼም ያስገርሙኛል። አስበኸዋል... በ17 ዓመቱ የሕክምና ትምህርቱን አቋርጦ ሕዝቡን ነፃ ለማውጣት በረሃ የሄደ ሰው፣ ከዚያም ዓመታትን ለሕዝብ ነፃነት ታግሎ፣ እዚህም መጥቶ ለሀገር ግንባታ ይከሞ፣ ለዚሁ ሕዝባዊ ዓላማ ሲሞት...! የአቋም ሰው መሆኑ፣ ቁርጠኝነቱ፣ ዘላቂ የሆነው

²⁹ 78 ባሕርይ ማለት ነው

³⁰ ትርጉም የራሴ

ድፍረቱ፣ ያስደንቀኛል። እኔም ይህንን ማድረግ እችላለሁን ? ስል ራሴን እጠይቃለሁ። በርግጥ እርሱና ባልደረቦቹ ለሰላሳ ዓመታት ያደረጉትን ነገር እኔ ማድረግ እችላለሁ?፤ የሚለውን ሳስብ እተከዛለሁ።» (ዝኒ ከማሁ)

እንግዲህ ይህንንም የተናገረው ዛሬው አብርሃ ነው። በመለስና ባልደረቦቹ አድናቆት እንደነደደ የተናገረው ደግሞ ሕወሐት የሚመራው ኢሕአዴግ ታንኩንም ባንኩንም ተቆጣጥሮ የሀገር መሪ በነበረበት ዘመን ነው። እርሱም በዚህ ወቅት የሕዳሴ ግድብ ሕዝባዊ ማስተባበሪያ ጽሕፈት ቤት ኃላፊ ነበር። ያኔ በመለስና ዳደሾች (እነዚህ የመለስ ዳደሾች በኋላ በጦርነቱ ሟችና ተሳዳጅ የተደረጉት እነ ደብረጽዮን፣ እነ ፃድቃን፣ እነ ሥዩም መስፍን፣ እነ አባይ ፀሐዬ መሆናቸው ነው) ሥራና ጽናት ይደነቅ የነበረው ዛሬው አብርሃ ሕወሐትና የትግራይ ተወላጅ በሙሉ ከምድረ ገጽ ይጠፋ ዘንድ³¹፣ የመለስ ዘመዶችና ቤተሰቦች ያልቁ ዘንድ³²፣ የመለስ ዳደሾች እነ ሥዩምና አባይ ደረሽኑ ዘንድ፣ ቅስቀሳና ሥምሪት የያዘውን መንግሥት ያገለግላል ተብሎ አይጠበቅም።

የሆነው ግን እንዲያ ነው። የመጀመሪያ ልጁን በበረከት ስምዖን ስም የሰየመው፣ ከአቶ መለስ ዜናዊ ቤተሰብ ጋር በጋብቻ ለመተሳሰር ይጥር የነበረው ዛሬው አብርሃ ሕወሐት ከሥልጣን ተወግዷል ብሎ ሲያምን፣ የድርጅቱን አባልነቱን ብቻ ሳይሆን የትግራይ ተወላጅነቱን ጭምር ከዶ የክልል ሦስት ሰው ሆኖ ተገኘ። ከሕወሐትነት ወጥቶ የገዢው የብልጽግና ፓርቲ ተገዢ ለመሆን ቆርጦ ተነሳ። የአብርሃ ልጅ ዛሬው ትግራዊነቱን ከዶ ወደ ባሕርዳር ተሻግሮ ጋብቻ ፈፀመ። በወቅቱ ሕወሐትን መስደብ ለትዳርም ያበቃ ነበር።

ዘር ቆጥረው፣ አጥንት አስልተው እከሌ አማራ አይደለም የሚል ፍረጃ ያላቸው የአማራ ፖለቲከኞችን መፍራቱ ግን አልቀረም³³። ፖለቲከን በአጥንት ጅረት ማስላት የሚቀናቸው የወቅቱ የዚህ ክልል ፖለቲከኞች በረከት ስምዖንን ኤርትራዊ፣ ተፈራ ዋልዋን ቤንች ማጂ፣ አዲሱ ለገሰን ኦሮሞ እያደረጉ ሲያወግዙ መኖራቸውን ያውቃል። እናም አማራነቱን የበለጠ ለማስረገጥ ጣና ዳር ሄዶ ተጋባ።

በርግጥም ዛሬው እንዳለው አባቱ አላሳደገውም። እንኳን ሊያሳድገው ሲወለድም አብሮት አልነበረም። አቶ አብርሃ የሽረ እንዳስላሴ ሰው ነው። ደርግ በሕወሐት አባልነት ጠርጥሮ አስሮት በነበረበት ወቅት ነው

³¹ በጦርነቱ ወቅት የዐቢይን የፕሮፓጋንዳ ሥራ ሲከውን የነበረው ዳንኤል ክብረት «እነዚህን ሰዎች ብቻ ሳይሆን የበቀሉበትንም መሬት ማጥፋት አለብን» ሲል የተናገረውን ያስታውሷል።

³² የአቶ መለስ ታላቅ ወንድም የሆነው ፍስሐ ዜናዊ የሞተው በዚሁ እነ ዛሬው ባጩበጩቱ ጦርነት ነው። በክልሉ የሚገኘውን የአክስጅን ማምረቻ የኤርትራ ሠራዊት ካወደመውና ከዘረፈው በኋላ የአክስጅን እጥረት ገጠመ። በዚህ ምክንያት በአክስጅን እጥረት ከሞቱ የትግራይ ሰዎች አንዱ ሆነ። በዚህ ጊዜ ግን ዛሬው አብርሃ ኮንፍሊክት ዘን ለተባለ የጀርመን ቴሌቭዥን «አንድም የኤርትራ ሠራዊት ወደ ትግራይ አልገባም» እያለ ለዓለማቀፉ ማኅበረሰብ ይዋሽ ነበር።

³³ የአማራ ክልል ፖለቲከኞች ሹመትና ሽረትን የሚያሰሉት እስከ አዳምና ሔዋን ድረስ ያለውን ዘር ማንዘር አጥንተው ለመሆኑ አሚር አማንን መጥቀስ ይበቃል። አሚር የባሕርዳር ልጅ ነው። በቴዎድሮስ አድሃኖም ዘመን ወደ ጤና ጥበቃ ሚኒስትር እንዲመጣ ከተደረገ በኋላ በብቃቱ የጤና ሚኒስትር ተደረገ። ግን «ፈርዶበት» አያቱ ሓጎስ ነው። ከዚያም በዐቢይ ዘመን የካቢኔ ሹመት ሲሰጥ የዐቢይ አማሮች አሚር አማራ አይደለም በማለታቸው ከካቢኔ አባልነቱ ተቀነሰ።

ዛሬ ግን የተወለደው። እርሱ ሲወለድ አዋላጅ የነበሩት የፈረንሳይ ካቶሊካዊ ሚሲዮናዊያን ነበሩ። ስሙንም ዛሬ ግን ያሉት እነርሱ ናቸው። ዛሬ ግን የሚለው የፈረንሳይኛ ቃል እጣ ፈንታ የሚል አማርኛ አቻ አለው።

ሚሲዮኖቹ ለዛሬ ግን ይህንን ስም ያወጡለት እንዲህ ያለ የማንነት ጣጣ ውስጥ የገባ እጣ ፈንታ ይገጥመዋል ብለው አስበው ነው ማለት ሰዎቹን ከሰባኪነት ወደ ነቢይነት ማሳደግ ይሆናል። ስሙን የሰጡት ከፈረንሳዊው ደራሲ ሾልቴር ተውሰው ነው። ደራሲው Zadig ou la Destinée የሚል ፍልስፍና ተኮር የልብወለድ መጽሐፍ አለው። መጽሐፉ አንድ ዛሬ ግን የሚባልን ገፁ-ባሕርይ ዋና ተዋናይ ተደርጎ፣ መንፈሳዊ ሙግቶች የተደረጉበት ነው። በመጽሐፉ ውስጥ ይኼው ዛሬ ግን የተባለ ገፁ-ሰው እንዲህ ይላል። «Nothing is either good or bad without the comparison of one with the other» -አንዱ ከሌላው ካልተነፃፀረ በቀር መጥፎም ሆነ ጥሩ ነገር የለም - እንደማለት መሆኑ ነው።

የሾልቴሩ ዛሬ ግን እንዲህ ያለ ነው። የአብርሃው ዛሬ ግን ይኼው የገፁ ባሕርይው አመል የተጋባበት ይመስላል። በተፈጥሮ ዑደት ውስጥ መጥፎም ጥሩም የለም ያለ ይመስል ከመጣው ጋር ሊቀጥል ቃል ገባ። የአያት ቅድመ አያቶቹንም ሀገር በታንክና በድሮን ያስቀጠቅጠው ዘንድ ምክራቡን ያዘ። ፈረንሳዊያኑ ሚሲዮናዊያን ይህንን ዝነኛ ስም ካወጡለት በኋላ ከእናትና አባቱ ጋር አደገ። ለአያቱ (ለእናቱ አባት) ልዩ ፍቅር እንዳለው የሚናገረው ዛሬ ግን አሮሞ መሆናቸውን ይገልፃል። ትልቅ የጫት እርሻ የነበራቸው ሐዋዲ ሻሬ የተባሉት አያቱ ስለ አሮሞ ታሪክ ይነግሩት እንደነበርም የሚተርከው ጉዳይ ሆኗል። «ራያ ማለት ራሱ'ኮ አሮሞኛ ነው። በአሮሞኛ ወታደር ማለት ነው። እናቴም አሮሞኛ ትናገራለች። እኔም እሞክራለሁ» ይላል ዛሬ ግን ዛሬ ከዘመኑ አለቆቹ ጋር ብርጫቆ እያጋጩ። «ሕወሓት በራያ አካባቢ ያሉ የአሮሞኛ ስሞችን እየቀየረ ትግርኛ ሲያደርግ እኔ እቃወም ነበር» ሲልም ከአሕዴድ ሰፈር ቅቡልነትን ለመለቃቀም ይንደፋደፋል።

«እናቴ በአሮሞነቷ ትኮራለች፤ አያቴም አሮሞ ነው» የሚለው የአብርሃ ልጅ፣ እርሱ ግን አማራ ነኝ ብሎ መጀመሪያ አዴፓ የተባለውንና በኋላ የአማራ ብልጽግና የሆነውን የፖለቲካ ስብስብ መቀላቀሉን ገለፀ። የእርሱ ከሕወሓት ወጥቶ ወደ አዴፓ መቀላቀልም በኢቴሺ ዜና ተዘገበለት። ለ10 ወራት የማስተርስ ትምህርት እንግሊዝ በነበረ ወቅትም ካለበት ለንደን በአማራ ቴሌቪዥን ቀርቦ ስለ ሕወሓት አስከፊነት፣ ስለ እርሱ ብቻ ሳይሆን ስለ መላው የራያ ሕዝብ አማራነት ተናገረ። አለቃውንም ከደብረጽዮን ገብረሚካኤል ወደ ደመቀ መኮንን ቀየረ።

ዛሬ ግን አስገራሚ የፖለቲካ እንስሳ የሚሆንብን እዚህ ጋር ሲደርስ አይደለም። ፖለቲካዊ አመለካከት በዘር ሊለካ አይችልም፤ አይገባውምም። ማንነትም የኖርክበት አለያም የሚሰማህ ሥነ-ልቦና እንጂ ዘር ማንዘር አይደለም። የዛሬ ግን አስገራሚ የሚያደርገው፣ አማራ ነኝ ብሎ፣ ባሕርዳር ሄዶም ተጋብቶ፣ በአማሮቹ ፖለቲከኞች አለመታመኑ ነው። በዚህም መጀመሪያ የአማራ ብልጽግና አባል ሆኖ ከቆየ በኋላ ፖለቲካን በአጥንትና ጉልጥም መተንተን ልማድ ያደረጉትን የክልል ሦስት ፖለቲከኞች መቋቋም ሲያቅተው እንደገና ትግራዊ ሆኖ የትግራይ ብልጽግና አባል ሆነ። ፓርላማ ሲገባም አማራ ሆኖ ሳይሆን ትግራዊ ሆኖ ነው። ሎንቺናም እንኳን እንዲህ ባለ ፍጥነት አይበርም። ከሕወሓት ሲወጣ ትግራዊ አይደለም ያለ ሰው፣ እንደገና የትግራይ ብልጽግና አባል የሚሆንበትን አመክንዮ የሚያውቁት ዛሬ ግን ያሰማሩት አማሮቹ ነበሩ።

እንዲህ ካለው ውጣ ውረድ «ያለ አንተ ሕይወት የለኝም» እያለ የሚመልሱት ደመቀ መኮንን ሊታደገው አይችልም። በርግጥ ዛሬው ደመቀ እግር ሥር ከመጠቅለሉ በፊት በረከት ስምዖንን እንደ ጣኦት የሚያመልክ ሰው ነበር። «መለስ የተወለደ አንተን ነው» እያለ የሚያንቆለጵሰውን በረከትን እንደሚወደው ለማሳመን ከመጀመሪያ ሚስቱ የወለደውን ልጅ በስሙ ሰይሞታል። የዘንድሮው ጣኦቱ ደግሞ ደመቀ መኮንን ነው። እንዲያም ሆኖ ከሸባባው ልጅ የወለደውን ልጁን ደመቀ ስለማለቱ አላወቅሁም።

የበረከትን እናት ሚስቱ አይደለችም ብሎ ይክድ ነበር። በዚህ ድርጊቱም ሚስቱ ፍርድ ቤት ገትራው ነበር። ከዚያም የልጅ ወርሃዊ አበል እንዲከፍል ተቆርጦበታል። በመሀል እነ ደመላሽ ገብረሚካኤል አርፋ እንድትቀመጥ አስፈራርተዋት ነበር። ሆኖም እርሷም እሳት የላሰች ጠበቃ ነበረችና ከጎሊያድ ጋር ተፋልማ አሸነፈች።

ዛሬ በሕወሓት ቤት ውስጥ ፊትም ቦታም የተነፈገው ሰው ነበር። ከባሕርዳር ዩኒቨርሲቲ አንስቶ የፖለቲካ ሕልውና እንዲኖረው ያደረገው በረከት ስምዖን ነው። በ1997 ዓ.ም ኢሕአዴግ ከገጠመው ፖለቲካዊ ቀውስ ለማገገም ታማኝ አገልጋዮችን ሲያፈላልግ ዛሬው አብርሃ የተባለ ሰው አባይ ማዶ ተገኘ። በርግጥ ዛሬው ወደ ባሕርዳር የሄደው ለመማርና ለማስተማር ነበር። በትምህርቱ ምስጉን የነበረው ዛሬው አብርሃ ራሱን ለመደጎም ከእርሱ ክፍል በታች ለነበሩ ተማሪዎች የማበረታቻ ክፍል (Tutotial Session) ያስተምር ነበር። በዚህም በወር እስከ ሐምሳ ብር ያገኝ እንደነበር ዛሬው በዚሁ በፎርቹን ጋዜጣ ላይ ተናግሯል።

«ጥሩ ተማሪ ነበርኩ። በጉብዝናቸው ተመርጠው ለበታች ተማሪዎች የማበረታቻ ትምህርት ከሚሰጡት ውስጥ ሆኜ ሠርቻለሁ። በዚህም የትግራይ ልማት ማኅበር እስከ ሐምሳ ብር በወር ይከፍለኝ ነበር» ሲል የተናገረው ዛሬው በዩኒቨርሲቲም ከጎበዝ ተማሪዎች አንዱ እንደነበር የክፍል ጓደኞቹ ይናገራሉ። በዚያ ላይ ደግሞ አምልኮተ ኢሕአዴግ ያለበት ሰው።

በባሕርዳር ዩኒቨርሲቲ በማስተማር ላይ እያለ ነው በረከት ይህንን ሰው የመለመለው። እንዲያም ሆኖ ብአዴን ላይ ሊያስገባው አይችልም። ምክንያቱም ዛሬው ትግራዊ ነኝ ብሎ ነው የሚናገረው፤ ስለ ሕወሓት አብዮታዊ ዴሞክራቲክት፤ ስለ አባቱ የሕወሓት ታጋይነት ነው የሚተርከው። ይህንን ሰው ብአዴን ማድረግ ወትሮም የሕወሓት አማርኛ ክፍል ነው እየተባለ ለሚታመው ብአዴን የሚጎረብጥ ነው። እናም በረከት አባይ ወልዴንና ሌሎች ሕወሓቶችን አባል አድርጉት ሲል ተማፀነ። ሕወሓት ግን ይህንን ሰው ለመቀበል አቅማማ። በረከትም ሕወሓቶች እንዲያዩት በሚል ይመስላል ከአባይ ማዶ አምጥቶ እርሱ በሚመራው የአባይ ግድብ ሕዝባዊ ማስተባበሪያ ጽ/ቤት ሥር አስቀመጠው።

በየሚዲያው እየቀረበም ስለ መለስና ኢሕአዴግ የሚከራከርና የሚተርክ ሆነ፤ የኢትዮጵያ የሀብት ክፍፍል የሰካንዲኒቪያን ሀገሮች የሚያስንቅ፤ የኢሕአዴግ ዴሞክራሲ እነ አሜሪካን የሚያስደንቅ እንደሆነ ይተርክ ዘንድ እነ ፋናና ኢቴቪ ዕድሉን ሰጡት።

ከዚህ በኋላ ነው እንግዲህ ሕወሓት በአባልነት የተቀበለው። ወዲያው ከአቶ መለስ ዜናዊ ልጆች ከአንዷ ጋር ፍቅር ያዘኝ አለና የአዴ ጋይሌሥላሴን የጋብቻ ፖለቲካ በሚያስንቅ ንቃት ተከሰተ። በሕወሓት መታመኑን የበለጠ ለማስረገጥ የቀድሞውን የኢሕአዴግ ሊቀመንበርና መሥራች ልጅ ካላገባሁ አለ። ሽማግሌ

ካልላክሁም ሲል ተጋበዘ። ሆኖም ከቀድሞ ሚስቱ የወለደው «በረከት ዛፋ ለብርሃ» የተባለ ልጅ እንዳለው አልተናገረም ነበር። ይህም ሲታወቅ ጨዋታው ፈረሰ።

ዛፋ ለማራ ነኝ ካለ በኋላም ተመሳሳይ ሞዴል ነው የተከተለው። ባሕርዳር ከተማ ላይ ዝነኛ የሆኑትንና ብዙ ታዋቂ ልጆች የወለዱትን አቶ ሸባባውን ቤተሰብ በጋብቻ ተዳቀለ። ከልጆቻቸው አንዷንም ድል ያለ ሰርግ ደግሰው ሰጡት። ይህ ተግባሩ በአዴፓ/ብልጽግናዎቹ ሰዎች የበለጠ ለመታመን ነበር። ሆኖም ፖለቲካን እስከ ቅምአያት በሚጠራ ስም የሚተነብዩት የክልል ሦስት ፖለቲከኞች «ዛፋ ያገባው አማራ መስሎት ተሳሳተ። እነ ሸባባው ከ አገው ናቸው» እያሉ ያሸማቅቁት ጀመር።

የአማራ ክልል ብሔርተኞች እንደሆኑ እንኳን በጋብቻ በንስሃም ጥላቻን ይቅር አይሉም። አለቃና ሐሳብ እየቀያየሩ ለመጣው ሁሉ መጫን መገለጫቸው ነው። ለዚህም ነው ዛፋ እንኳን አገው ጎንደሬ ወይም ጎጃሜ ቢያገባ ይቅር የማይሉት። እናም «እወደዋለሁ» የሚለውን የሪዙን ሽቦት እየጎተተ፣ በሁለት ገዥ ፓርቲዎች መንግሥት ሥር እያገለገለ፣ ከሁለት ሚስቶች የወለዳቸውን ልጆቹን በርቀትና በቅርብ እያሳደገ ቀጥሏል።

ከሸልቱር ገፁ-ባሕርይ ያነሰ ጽናትና አስተውሎት የጎደለው የገሀዱ ዓለም ዛፋ ፖለቲካዊ ሕይወቱም ሆነ የግል ሰብዕናው እንዲህ ያለ መልክ ያለው ነው።

ኸው ወዲህ ኸው ወዲያ...!

ወደ ጽልመት ጉዞ

የ2012 ክረምት ገና ከአገባቡ ከባድ ነበር። የኮሮና ቫይረስ ያስደነገጠው ድሃ ማጎበረሰብ የዕለት ጉርሱን የዓመት ልብሱን መሸፈን ወደማይችልበት የኢኮኖሚ ቁልቁለት ውስጥ ገብቷል። ከሁሉም በላይ ደግሞ ፖለቲካዊ ሁኔታው አስፈሪ ሆኗል። ገና ሰኔ ግም ሲል ነገር ሁሉ ተደነጋግሯል። በዚህኛው ዕለት ደግሞ ሰኔና ሰኞ ገጥሟል። ምሽት ሰኔ 22፣ በዕለተ ሰኞ 2012 ዓ.ም ድምፃዊ ሃጮች ሁንዴሳ ተገደለ የሚለው ዜና አስደንጋጭ ነበር። ክረምቱን በአስፈሪ ዜና የጀመረው የአዲስ አበባ ነዋሪ የሃጮች መገደል ጣሩን አበዛበት።

በማግስቱ ጠዋት መንቀሳቀስ ተከለከለ። ከተማዋ ከኦሮሚያ በመጡና በተቆጡ ወጣቶች ተወረረች። በርግጥ የተቆጡ ግን ደግሞ ቁጣቸውን በኃይል ከመግለጽ የተቆጡ ወጣቶች ነበሩ ቀድመው ወደ ከተማዋ የገቡት። የዐቢይ አሕመድን ስም ደጋግመው እያነሱ ያወግዙም ነበር። ይህ ለጠቅላይ ሚኒስትሩም ሆነ በዙሪያው ላሉ ሰዎች አሸማቃቂ ሆነ። «መንግሥቱ ተነካ ብለው ከቡራይና ከለገጣፎ ወጣቶችና ፈረሰኞች መጡ» ብሎ ከተናገረ ከአንድ ዓመት በኋላ ከጠቀሰቸው አካባቢዎች በእርሱ የተቆጡ ወጣቶች ገንፍለው መምጣታቸውን የሚመካበት ቤት እንደፈረሰበት አድርጎ ነበር ያየው። ከኦሮሚያ የሚመጣ ተቃዋሚ፣ በዚያ ላይ የእርሱን ስም በክፉ የሚያነሱ ሲሆኑ ጎረበጠው። እናም በሰጠው ቀጭን ትዕዛዝ የራሱን ወጣቶች በመንግሥታዊ መዋቅር አደራጅቶ አሰማራ።

እናም ረፋዱ ላይ ሕንፃ እያፈረሱ፣ የፖሊስ አጥር እየደረሙት ወደ አዲስ አበባ የሚገቡ ወጣቶች ከተማዋን አስጨነቋት። በዚህ ጊዜ የከተማ መስተዳድሩ ሕዝቡ ወጥቶ አካባቢውን እንዲጠብቅ ጥሪ አደረገ። መግለጫው እርስ በርስ ተጨራረሱ የሚል ዓላማ እንዳለው የተገነዘቡ የአገዛዙን ባሕርይ ያልተረዱት ብቻ ናቸው። በራሳቸው ተነሳሽነት ወደ ከተማዋ የገቡት ወጣቶች መንግሥት በሚፈልገው ደረጃ ውድመት አላደርስ ሲሉት የአዲስ አበባን ሕዝብ ከኦሮሚያ ወጣቶች ጋር ደም ለማቃባት ያለመ መግለጫ አወጣ። ይህ ደግሞ ከሥርዓቱ ባሕርይ አንፃር የማይጠበቅ አልነበረም። አንዱን ብሔር በሌላው ላይ ማስነሳት የሥልጣን ማግኘያና መቆያ ምንጭ ሆኖ መክረሙ የሚታወቅ ነው።

አዲስ አበባ ብዙ ትጥቅና የታጠቀ ሰው እንዳለባት እየታወቀ የከተማውን ነዋሪ አካባቢህን ተደራጅተህ ጠብቅ ሲል በሚመጡብህ ላይ ያለህን ነገር አርከፍክፍባቸው ማለቱ እንደሆነ ግልጽ ነበር። ይህ ንግግር ደግሞ ከዚህ በፊት ታይቷል። የትግራይ ተወላጆችን የቀን ጅብና ፀጉረ ልውጥ ብሎ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ከተናገረ በኋላ የበዙ ንፁሃን ተቀጥቅጠው ተገድለዋል፤ ንብረታቸውን ተነጥቀዋል።

በዚያች ሰኔ የመጨረሻ ሳምንት ላይ በመንግሥት የወጣቸው መግለጫ ተመሳሳይ ዓላማን ያዘለች ነበረች። የአዲስ አበባን ሕዝብ ከ130 ዓመታት በላይ ተፋቅሮ ከኖረው የኦሮሞ ጎረቤቱ ጋር ደም ሊያፋስሰው እንደወሰነ ግልጽ ነበር። ሆኖም ሕዝቡ ይህ ሄራ ገብቶትም ሳይሆን ሳይገባው ባልታወቀ ምክንያት የዐቢይ አገዛዝ የፈለገው አልሆነለትም። ይልቁንም ከኦሮሚያ ገንፍለው ወደ አዲስ አበባ የመጡት ወጣቶች የእርሱ እህት ኩባንያ የሆነውን የኢዜማን ቢሮ፣ዋና አገልጋዩን ኢሳት የተከራየበትን ሕንፃ በድንጋይ እየቀጠቀጡ ገቡ። ወጣቶቹ ያጠቁት የተመረጡ ኢሳማዎችን እንጂ በተርታውና በከርታታው አዲስ አበቤ ቀጭን ድርሽም አላሉ።

መንግሥት ያለምንም ማጣራት ገና በማለዳው ሃጮችን የገደሉት የትግራይና የግብጽ ሰዎች መሆናቸውን የሚያሳይ መግለጫ ሲያወጣ ሽመልስ አብዳሳና ሌሎች ባለሥልጣናት በቴሌቪዥን ተከስተው

ይኼንኑ አብራሩ። የኦሮሚያው ርዕሰ መስተዳድር ሸመልስ «ታግለን የጣልናቸው ኃይሎች የኦሮሞን ሕዝብ አንገት ለማስደፋት ሲሉ የምንወደውን ሃጫሉን ገደሉብን» አለ። ንግግሩ ግልጽ ነበር። የገደለው ሕወሓት ነው የሚል መልዕክት ለማስተላለፍ አስቦ እንደተናገረው ቋንቋውን መስማት ለማይችልም ግልጽ ነበር።

እንዲያም ሆኖ የኦሮሚያ ወጣቶች «ግድያውን የፈፀሙት ነፍጠኞች ናቸው» ሲሉ ብሶታቸውን በአደባባይ እያሰሙ የሃጫሉ አስከሬን ወደሚገኝበት ሆስፒታል እየተመሙ ነበር። እናም የመንግሥት ፍላጎት አሁንም ሳይሳካ ቀረ። ደርግ ይል እንደነበረው የሕዝብ ዓይን የተመረጠ ግድግዳን አልፎ ያያልና ገዳዩ ማን እንደሆነ የኦሮሞ ሕዝብ ልብ ያውቅ ነበር። «ግድያውን የፈፀሙት ነፍጠኞች ናቸው» ሲሉ ጣታቸውን ወደ ዐቢይ አሕመድ እየቀሰሩ ነበር። ወትሮም እርሱን በነፍጠኛነት ከፈረጁት ቆይተዋል።

እንደ እውነቱ ከሆነ በሃጫሉ ግድያ ላይ የተጣራ መረጃ የለኝም። የተረጋገጠ ነገር ሳይኖረኝ የመኮነን ልማድ ስለልፈጠረብኝ «አማራና ኦሮሞን አጫርሶ ኢትዮጵያን የማፍረስ እቅድ ያለው ሻዕቢያ ያደረገው ነው» የሚለውን ግምትም ሆነ፤ «ዐቢይና ደመላሽ ገብረሚካኤል የፈፀሙት ተግባር ነው» የሚለውን መረጃ መተንተን አልቻልኩም። በቂ መረጃ ስለሌለኝም «ሻዕቢያም ሆነ እነ ዐቢይ አያደርጉትም አይባልም» ብዬ ለማለፍ እገደዳለሁ። ሃጫሉ ከሥርዓቱ ጋር የነበረውን ጋብቻ በተመለከተም ድምፃዊው በሕይወት ኖሮ ራሱን በማይከላከልበት ሁኔታ ውስጥ ስለሆንን ያለኝን ማስረጃና መረጃ ከማቅረብ እቆጠባለሁ።

የዚህ እውቅ ዘፋኝ መገደል ግን ለዐቢይ የሚሊዮን ዶላር ሎተሪ ነበር። ያስቸገሩትን ተቃዋሚዎቹን «ወሳኝ እርምጃ» እንደሚወስድባቸው ያወጣውን እቅድ ለመተግበር የሚያገለግል ድንቅ አጋጣሚ ሆነለት። በርግጥ ድምፃዊውን የገደሉት የብልጽግናው ሹማምንት ይሁኑ ወይም ሌሎች ማረጋገጥ አልቻልኩም። ግን ከዚያ ቀውስ ያተረፈው አገዛዙ መሆኑን ስንረዳ ገዳዩ እራሱ ነው ብንል ጥርጣሬያችን ለእውነት ይቀርባል።

ሚያዚያ 29/2012 ዓ.ም. «የሽግግር መንግሥት ይመስረት» የሚለውን የነልደቱንና ጃዋርን ክንፍም ሆነ «የራሳችንን ምርጫ እናካሂዳለን» የሚለውን የትግራይ ክልልን «ወሳኝ እርምጃ ሊወስድባቸውም መዘጋጀቱን» ከገለፀ ከሁለት ወር በኋላ ነበር የሃጫሉ ሞት ዕውን የሆነው።

የሃጫሉን ግድያ ተከትሎም ዐቢይ ተቃዋሚዎቹን ወደ ማሳደዱ ገባ። ልደቱ አያሌውን «ቄሮን በማደራጀት ወንጀል» ከሰሰው። ይህንን ዜና ሲሰማ የውሸት አምላክ ራሱ ሳይገረም አይቀርም። በርግጥ የውሸት አምላክ ላይኖር ይችላል። እንዲያም ሆኖ እንዲህ ላለ ወቅት የውሸት አምላክ መኖርና በሚበልጡት ሰዎች መሳቅ ይኖርበታል። ልደቱን በቄሮ አደራጅነት መክሰስ፤ ነቢዩ መሐመድን በቀራኒዮ ላይ ተሰቅለዋል አለያም ዐቢይ አሕመድ በኢትዮጵያ ፍቅር ያበደ መሪ ነው ከሚለውም የበለጠ ፈጣጣ ቅጥፈት ነበር። ከዚያም ልደቱ ፌደራል ፖሊስ ቢሮ ድረስ እራሱ እየነዳ ሄዶ ከታሰረ በኋላ ወደ ቢሾፍቱ ከተማ ተወሰደ። ለወራትም ይማቅቅ ዘንድ ተዘጋበት።

በሃጫሉ ግድያ ማግስት ጃዋር መሐመድን፤ በቀለ ገርባንና ሌሎች ሰዎችን «ሁከትና ብጥብጥ አስነስታችኋል» ብሎ ዘብጥቶ ጣላቸው። ሌሎችም ታደኑ። እነ ይልቃል ጌትነት እና እስክንድር ነጋም እጣው ደረሰው። ሌሎች ዝና የሌላቸው በርካቶችም ተጋዙ። የትግራይ ተወላጅ ጋዜጠኞች ቢሯቸው ተዘግቶ እነርሱ ተሳደዱ። ጀነራል ፃድቃን ገብረትንሳኤም መቐለ ገብቶ ባያድር ኖሮ እጣ ፈንታው ከርቶሌ እንደነበር ብርሃኑ

ጁላ በኢሳት ቴሌቪዥን ሲናገር ተደምጧል። የሕወሓት የአዲስ አበባ ቢሮ ተጠሪዎች ታሰሩ። ዐቢይ «ወሳኝ እርምጃ» እንደሚወስድና እንደማይታገስ የተናገረውን መተግበር ጀመረ።

ዘፋኙን የገደሉት «አረብኛ፣ ኦሮሞኛና ትግርኛ የሚናገሩ ናቸው» ስትል የያዘው ጠቅላይ አቃቤ ሕግ አዳኝ አቤቤ በቴሌቪዥን ውጥታ ተናገረች። የግድያ መረቡንም ከካይሮ እስከ ወለጋና መቐለ የተዘረጋ አደረገችው። ይህም ከነ ጃዋርና ልደቱ ቀጥሎ፣ ቀጣዩ የዐቢይ «ወሳኝ እርምጃ» አቅጣጫ መቐለ እንደሆነ በድጋሚ ያመለከተ ነበር።

የትግራይ መሪዎችም እንዲህ ያለውን ጽዋ ከመገንጨት እንደማይድኑም ዐቢይ አሕመድ በዚያኑ ዕለት አረጋገጠ። እነ ጃዋርን ወደ ፌደራል ፖሊስ ግቢ፣ እነ ይልቃልንና እስክንድርን ወደ ማዕከላዊ ማህሪያ፣ ልደቱን ወደ ቢሾፍቱ ፖሊስ ጣቢያ፣... ከላከ በኋላ ጠቅላይ ሚኒስትሩ የጠፈር ተመራማሪዎችን ዩኒፎርም የሚመስል ልብስ ለብሶ በቴሌቪዥን መጣ። ልብሱ የጥይት መከላከያ የተገጠመለት ነበር። ቆጥሮ የማይጨርሰው ፍርሃት ባለቤት ስለሆነ እንጂ አጠገቡ የነበሩት ሰዎች ሲጠራቸው አቤት፣ ሲልካቸው ወዴት የሚሉ ታማኞቹ ናቸው። ይህንን ያህል የሚያስፈሩ ሰዎች አልነበሩም። ሁሉም የእርሱው ሰዎች ናቸው። በውነት ግን አዳኝ አበቤንና ታከለ ዑማን፣ ደመላሽ ገብረሚካኤልንና ሽመልስ አብዲሳን የመሳሰሉ ሰዎችን ከፊቱ አስቀምጦ ለሚያወራበት መድረክ ጥይት የማይበሳው ልብስ መከናኘቱን ያስፈልጋል?

ዐቢይ በዚህ መልኩ ፍርሃቱን በልብሱ ከሸፋፈነ በኋላ የተናገረው ነገር ነው ዋናው ጉዳይ። ምንም መደናገጥ ባይታይበትም የተናደደና ያዘነ መስሎ ለመታየት ሞከረ። እርሱ ገደለው እንዳይባል «ሃጫሉ ማንም ሳያውቅ የኔ የልብ ጓደኛ ነበር» ብሎ አስተባበለ። እንግዲህ ሁለቱ ሰዎች የነበራቸው ግንኙነት ምስጢራዊ ነበር ማለት ነው። በሕይወት የሌሉ እናቱን «ንጉሥ እንደምሆን በሰባት ዓመቱ ነግራችላች» በማለት ምስክርነት እንደሚጠራው ሁሉ «ማንም ሳያውቅ ጓደኛዬ ነበር» በማለት እውነትነቱን ለማረጋገጥ በማያመች ሁኔታ ራሱን ሃጫሉን እማኝ ቆጠረብን። «ከእኔ ጋር ይታገል ነበር» ሲልም አከለበት። ከእርሱ ጋር በድብቅ የሚታገል፣ ማንም የማያውቀው ታጋይ ነበር ማለቱ ነው።

ቀጥሎም «እኛ አሀዳዊ አይደለንም። ክልልን በቅኝ ግዛት እያስተዳደርን በእጅ አዙር መሬት አንዘርፍም» በማለት ሕወሓትን ዘለፈ። አነጋገሩ ድል አድራጊነት የሚስተዋልበት ብቻ ሳይሆን ከሚያዚያ 29ኙ ንግግሩ ጋር የሚገጥም ነበር። በሚያዚያ 29ኙ ንግግሩ መሰረት የመጀመሪያው «ወሳኝ እርምጃ» ተወስዷል። የመሀል ሀገር ዋነኛ ተቃዋሚዎቹን አስሯል። በዚህም ኮራ ጀነን ብሏል። የቀሩት የቅርብ ሩቆቹ የትግራይ ተቃዋሚዎቹ ናቸው። ለእነርሱም አስቀድሞ ነግሯቸዋል።

«የጨረባ ምርጫ ካደረጋችሁ ወዮላችሁ፤ይህ ከሆነ እናቶች ያለቅሳሉ፣ ወጣቶች ያልቃሉ፣ ቤቶች ይፈርሳሉ፣ ሕዝቦችም ይፈናቀላሉ» የሚለው ዕቅዱ ቢተገበር የሚመጣው ዕዳ በአእምሮዬ እየተመላለሰ ጉራ፣ ዛቻና ማስፈራሪያ ያለበትን የሰኔ 24/2012 ዓ.ም ንግግሩን ጨረሰሁት።

ይህ ሰው በሰሜን ኢትዮጵያ ላይ ጦር ቢሰብቅ፣ የሚረግፉ ነፍሶች፣ የሚቀጩ ልጆች፣ የሚያዝኑ እናቶች፣ የሚራቡ እንጆቶች፣ የሚጎድሉ አካሎች፣ የሚፈናቀሉ ሕዝቦች በእዝነ ኅሊናዬ እየተመላለሱ አዳመጥኳቸው። የወሳኝ እርምጃ እወስዳለሁ ዛቻው የጽልመት ጉዞ ነበር። ወንድማማቾችን ደም ሲያቃባ የኖረው የኢትዮጵያ ፖለቲካ ከአእምሮዬ ጓዳ እየተንጎዳጎደ ነበር። ሕዝብና ሕዝብን ብቻ ሳይሆን የአንድን

እናት ልጆች ደም ለማቃባት የማይሰንፈው የዚች ሀገር ፖለቲካ ጭካኔ ግብሩ፣ ርህራሄ የለሽነት ምሉ እንደሆነ ባለኝ ንባብ ተረድቻለሁ። በዚህ መልኩ የተገዳደሉ ወንድማማቾችን እያሰብሁ፣ ዐቢይ አሕመድ የተባለው የዘመናችን ደም አፍሳሽ ሰው ደግሞ ደም የሚያቃባቸውን ተረኞች እያሰለሰልሁ የሚከተለውን ጽሁፍ ጽፌ አደርሁ!

ዐቢይ ግን የመጀመሪያውን ወሳኝ ርምጃ በነ ልደቱና ጃዋር ላይ ፈጽሞ ሁለተኛውን እየተለመ ነበር!!

ፖለቲካችን የበላቸው ወንድማማቾች

፩-የእማማ አብረኝት ልጆች፤

አደይ አብረኝት አዲስ አበባ ጣሊያን ሰፈር ተብሎ በሚጠራው አካባቢ የሚኖሩ እናት ናቸው። ከባለቤታቸው አቶ ሕዝቅያስ ሦስት ልጆችን አፍርተዋል። በጃንሆይ ማስታወቂያ ሚኒስቴር ውስጥ የሳንቡር ክፍል ሠራተኛ የነበሩት አቶ ሕዝቅያስ በ1953ቱ መፈንቅለ መንግሥት ሙከራ ተሳትፎ አላቸው ተብለው ከሥራ ታገዱ። ብዙም አልቆዩም። በዚያው ዓመት በሕመም ሞቱ። ሶስቱን ልጆች ማሳደግም በአደይ አብረኝት ትከሻ ላይ ወደቀ። የመጀመሪያ ልጃቸው 11 ዓመቱ ነው። ፀሎተ ይባላል። የእርሱ ታናሾች ደግሞ ይትባረክና ፍትሕ ሕዝቅያስ!

እናት የሦስት ልጆቻቸውን እጣ ፈንታ ለመወሰን ብቻቸውን ይታትሩ ዘንድ ግድ ሆነ። በኮከ ኮላ ፋብሪካ ውስጥ በወዛደርነት በሚያገኙዋት ገንዘብ ሕይወትን ተጋፈጡ። ተሳክቶላቸው ሶስቱም አደጉ። ፀሎተ ሕዝቅያስ ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ተመረቀ። ይትባረክ ለዩኒቨርሲቲ ትምህርት አሜሪካ ሄደ። ፍትሕ የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቷን ጀመረች። ወይዘሮ አብረኝት አጋዥ ልጆቻቸውን ለወግ ማዕረግ አሳድገው ለቁም ነገር እያበቁ ቢሆንም የኢትዮጵያ ፖለቲካ ነጥቆ ተዋናይ አደረጋቸው። የልጆቻቸው ተልዕኮ ያለ አባት ያሳደጓቸውን፣ ያለ አጋዥ ያስተማሯቸውን እናታቸውን ማገዝ ሳይሆን የኢትዮጵያን ሕዝብ አጀንዳ ይዞ መታገል ሆነ።

የመጀመሪያ ልጃቸው ፀሎተ ሕዝቅያስ የኢሕአፓ ማዕከላዊ ኮሚቴ አባል ሆኖ የድርጅቱ ልሳን የሆነውን የዴሞክራሲያ ጋዜጣ ከሚጽፉት ውስጥ ሆነ። ሁለተኛው ልጃቸው ይትባረክ ሕዝቅያስም ከአሜሪካ ትምህርቱን አቋርጦ አዲስ አበባ መጣ። የሕቡዕ ትግል የሚያደርገውንና ታላቅ ወንድሙ በማዕከላዊ ኮሚቴ አባልነት የሚመራውን ድርጅት ተቀላቀለ። ከዚያም የአዲስ አበባ ኢንተር ዞን ኮሚቴ አባልና የዞን ሦስት ኮሚቴ ፀሐፊ ሆነ። ሦስተኛው ልጅ ፍትሕ ሕዝቅያስም የወንድሞቿን ፈላግ ተከትላ ኢሕአፓ ሆነች።

አደይ አብረኝት ይህንን ሁሉ ጉድ አያውቁም። እጅግ ምስጢር የበዛበት የዚያ ዘመን የአገሪቱ ፖለቲካ እንዲህ ያለ ነገር ለእናትም የሚነገርበት አልነበረም። ሆኖም ሦስት የአንድ እናት ልጆች በአንድ እናት ድርጅት ውስጥ ታቅፈው በተጧጧፈው ፖለቲካ ውስጥ ጉልህ ሚና ይዘው ተሰልፈዋል።

በዕለተ ማክሰኞ ጥቅምት 23/1969 ዓ.ም ረፋድ ላይ በኢትዮጵያ ፌዴራል የሚሰማው መርዶ ነጋሪ ዜና በይርጋ ዱባለ የፍየል ወጣጤ ዘፈን ታጅቦ መጣ። አዲስ አበቤም ልብ ቀጥ የሚያደርገውን ይህንን ዜና ማድመጥ የየዕለት ተግባሩ አድርጎታል። በዚህ ረፋድ የተሰማው ዜና እንዲህ የሚል ነበር።

«ከጊዜያዊ ወታደራዊ የደርግ መንግሥት የተሰጠ መግለጫ

«ፀረ አብዮተኞችና አናርኪስቶች የቁርጥ ቀን የኢትዮጵያን ልጆች ደም ቢያፈሱም፣ ታሪክ የጣለበትን አደራ የተቀበለው አብዮታዊው መለዮ ለባሽ የአብዮታዊያን ደም ፈሶ እንደማይቀር በሚያረጋግጥ አኳኝን እርምጃ ወስዷል። በዚህም መሠረት በአብዮታዊው የቁርጥ ቀን ልጅ ዶ/ር ፍቅሬ መርዕድ ላይ አስቃዊ ግድያ በፈጸሙና ቀጥለው በተዘረዘሩት ሌሎች 23 ፀረ አብዮተኞች ላይ አብዮታዊ እርምጃ ተወስዷል። 1ኛ ተፈሪ ብርሃኔ፣ 2ኛ ውብሸት ረታ፣... 8ኛ መሐሪ ተፈራ፣ 9ኛ ኪዳኔ አጽብሃ፣... 11ኛ ሽፈራው ተከ፣... 14ኛ ደበሳይ ካሕሳይ» እያለ ቀጠለና 17ኛ ላይ ሲደርስ «ይትባረክ ሕዝቅያስ» አለ።

አደይ አብረኸት ጣሊያን ሰፈርን በኡኡታ አቀለጡት። ከዚህ በኋላ ያለውን ግን አልሰሙም።

«ዘመድ ወይም ቤተሰብ ነኝ ባይ ለቅሶ መቀመጥም ሆነ አስከሬን መጠየቅ አይችልም። በአድሃሪያን መቃብር ላይ የኢትዮጵያ አብዮት ይለመልማል»።

መርዶ ነጋሪው ሬዲዮ የ23 ሰዎች ነፍስ እንደተቀጠፈ ከገለጸ በኋላ በማርሽ የታጀበ ሙዚቃ አሰማ። የወይዘሮ አብረኸት ጩኸትም በመላ ጣሊያን ሰፈር ተሰማ። ሆኖም እርባና አልነበረውም። ማልቀስ በዐዋጅ ተከልክሏል። አንጀታቸውን አስረው፣ ረሃባቸውን ውጠው ያሳደጉትን ልጃቸውን ደርግ እንደቀማቸው በሬዲዮ ነግሯቸውም ማልቀስን ከለከላቸው።

የመጀመሪያና ሦስተኛ ልጆቻቸው ቀሯቸው። ፀሎተና ፍትሕ ከእናታቸው ቤት ከወጡ ቆይተዋል። በርግጥ ፍትሕ አልፎ አልፎ ብቅ ትላለች። ፀሎተ ከፍቅረኛው ጋር በአንድ ቤት ተደብቆ እየኖረ ቢሆንም ዋና ፍቅረኛው ግን ኢሕአፓ ነው። እጮኛው ሠላማዊት ዳዊት ትባላለች። እርሷም የተዳለደለ ኑሮ የነበራት፣ የአንድ ዲፕሎማት ልጅ ነች። ከካናዳ መጥታ አዲስ አበባ ንፋስ ስልክ ሁለተኛ ደረጃ ስታስተምር ነው ከፀሎተ ጋር የተዋወቁት። ያ በሥራ ግንኙነት የተጀመረው ፍቅር በፖለቲካ አመለካከት መመሳሰል ታጅቧል።

የደርግ የቀይ ሽብር እርምጃ እየበረታ ሲመጣ ፀሎተና ፍቅረኛው ሠላማዊት ወደ አሲምባ አመሩ። አሲምባ በሰሜን ምሥራቅ ትግራይ የሚገኝ ቦታ ሲሆን የኢሕአፓ ወታደራዊ ኃይል የሰፈረበት ቦታ ነው። ጥንዶቹ የተመቻቸ ኑሯቸውን ትተው፣ የሚወጁቸውን ወላጆቻቸውን ረስተው ረሀብና ቁር፣ ጥይትና ሀሩር እየተፈራረቀባቸው የኢትዮጵያን ሕዝብ ከጭቆና ነፃ እናወጣለን ብለው በረሃ ወረዱ። የፀሎተ ብቸኛ እህት፣ የአደይ አብረኸት ብቸኛ ሴት ልጅም ትሰደድ ዘንድ ግድ ሆነ። እናም በጅቡቲ በኩል ከሀገር ለመውጣት ጉዞ ጀመረች።

ብዙም ሳይቆይ እንዲህ ሆነ!

የወይዘሮ አብረኸት ዘመዶች በ1970 ዓ.ም አንድ ማለዳ በቤታቸው ተገኝተዋል። መርዶውን እንዴት እንደሚነግሯቸው ጩንቅ ጥብብ ብሏቸው እየተንቆራጠጡ ነው። ፀሎተ ሕዝቅያስ ሞቷል። የአደይ አብረኸት የመጀመሪያ ልጅ በአሲምባ ተራራ ሥር በአንድ ወንዝ ውስጥ ልብስ ለማጣብ በወጣበት በአንድ ዳዱ በተተኮሰበት ጥይት ተመትቶ አልፏል። በ1970 ጥር መጨረሻ ወይም የካቲት መጀመሪያ ላይ ፀሎተ ተገደለ። እጮኛው ሠላማዊትም ሁለት ወራትን አስቀድሞ በወሊድ ምክንያት ቆሎ ምሽለ በተባለ ቦታ ሕይወቷ አልፏል። አሳዛኝ ነው። ፀሎተ ሚስቱ በተቀበረችበት መቃብር አብሮ አረፈ። ዓሊተና በተባለ ቦታ ፍቅር እስከ መቃብር በገሃዱ ዓለም ታየ።³⁴ ይህንን መርዶ የሰሙ ዘመዶች ለፀሎተ እናት ለመንገር በተሰበሰቡበት ግቢ ሌሎች ሰዎችም ማልደው መጡ። ሁለቱም ወገኖች ተነጋገሩ። አይተዋወቁም። ግን ሁለቱም መርዶ ነጋሪ ናቸው። ዘግይተው የገቡትም አሰቃቂ ዜና አላቸው። የአደይ አብረኸት የመጨረሻ ልጅ ፍትሕ ሕዝቅያስም ወደ ጅቡቲ ስትሄድ መንገድ ላይ ተይዞ በደርግ ወታደሮች ተረሽናለች።

³⁴ እዚህ ጋር አስደናቂ ግጥምጥሞሽ አለ። ሠላማዊት ዳዊት አማርኛ ማንበብም ሆነ መፃፍ የተለማመደችው የፍቅር እስከ መቃብርን መጽሐፍ በማንበብ ነበር። ጴጥሮስ ቶጃ እንደፃፈው ሠላማዊት ከውጪ እንደመጣች አማርኛ በቅጡ ስለማትችል እንዲገባት ብሎ ፍቅር እስከ መቃብርን ያስነብባት ነበር። በመጨረሻም እንደ በዛብሕና ሰብላ በአንድ መቃብር ወደቁ።

እማማ አብረኸት የሁለቱንም ልጆቻቸውን መርዶ በሰሙባት በዚያች ማለዳ ሰማይ ቢቧጥጡ መሬት ቢግጡ ትርጉም አልነበረውም። ሶስቱንም ልጆቻቸውን በአንድ ዓመት ውስጥ የኢትዮጵያ ፖለቲካ ነጠቃቸው። ያለ አጋኽ በወዛደርነት ያሳደጓቸውን ልጆቻቸውን፣ በልቶ የማይጠረቃው የኢትዮጵያ ፖለቲካ በላባቸው። እኔ ይህንን ጽሁፍ በምጽፍበት ሌሊት ወይዘሮ አብረኸት የብቸኝነት፣ የቁዝማ፣ የእርጅና ኑሯቸውን በዚሁ በጣሊያን ሰፈር እየገፉ አሉ። «አቤቱ የልጅነት ፍቅሬን የወሰድከው አምላክ፣ ልጆቼን በልጅነት የወሰድከ ፈጣሪ እኔንም ውሰደኝ» እያሉ! ሶስቱም ልጆቻቸው የተገደሉት ሰላሳ ዓመት እንኳን ሳይሞላቸው ነው። ምሱስንት ደም ማፍሰስ እንደሆነ የማይታወቀው የሀገሪቱ ፖለቲካ ወይዘሮ አብረኸትን ያለ ጧሪ ቀባሪ ያስቀራቸው፣ የወላድ መሐን ያደረጋቸው የኢትዮጵያ ፖለቲካም፣ ተረኛ እናቶችን እንዲህ ባለ ሃዘን ሊያቆራምድና ትውልድ ሊያባላ ዐቢይ አሕመድ በተባለ መሪ እነሆ ሰይፉን እየሳለ ነው። «እናቶች ያለቅሳሉ፤ ወጣቶች ያልቃሉ...» እያለ!

፪-የአዳነ ቤተሰብ፤

ነሐሴ 1/1961 ዓ.ም. ከባሕርዳር አውሮፕላን ጠልፈው በሱዳን ወደ አልጀርያ ከተሻገረው ቡድን መካከል ብንያም አዳነ የሚባል ወጣት ይገኝበት ነበር። የትጥቅ ትግል ለማድረግ ከሰሜን አፍሪቃ ተነስተው ወደ ኢትዮጵያ ሲመለሱ በድካምና በአስም በሽታ መጓዝ ሲያቅተው በሱዳን በረሃ ውስጥ ራሱን ገደለ። እሱ ካለፈ በኋላ ቤተሰቦቹ በፖለቲካ ምክንያት ኢሕአፓ እና መኢሶን ተባብለው ተገዳድለዋል። እህቱ ዶክተር ነበረች ፤ ንግሥት አዳነ ትባላለች። ከሞሰኮቭ በሕጻናት ሕክምና ተመርቃለች፤ ባሏ ደስታ ታደሰ ይባላል። ባልና ሚስቶቹ የመኢሶን አባል ናቸው። ለዚያውም የላይኛው የመኢሶን አመራር!

ዶክተር ንግሥት ወንድም ዮሴፍ አዳነ የኢሕአፓ ማዕከላዊ ኮሚቴ ባልደረባና ከፓርቲው አንኳሮች አንዱ ነበር። የኢሕአፓ ወጣቶች ሊግ አባል የነበረው ታዳጊው አብርሃምም የአዳነ ልጅ ነው። በ1970 ዓ.ም. መባቻ ፓርቲው በደርግ ቀይ ሽብርና በራሱ የውስጥ ችግር ተበታተነ። ዮሴፍ አዳነና አብርሃም አዳነም በደርግ ተገደሉ። ኮሎኔል መንግሥቱ ኃይለማርያም ለገነት አየለ በሰጠው ቃለ ምልልስ «ወንድሟን ያስገደለችው እህቱ ንግሥት አዳነ ነች» ብሏል።

ከደስታ ወንድም ከአቶ ዳንኤል ታደሰ ሚስት ወይዘሮ እንጉዳይ በቀለ ጋር በነበረኝ ውይይት እንዳረጋገጥሁት ግን ንግሥት አዳነ በተለይ በዮሴፍ ሞት ጥልቅ ሐዘን ተሰምቷት ማቋን ሳታወልቅ እርሷም ማለፏን ነግራችላለች። መንግሥቱ ኃይለማርያም በአንፃሩ ንግሥት ወንድሟ የሚገኝበትን ቦታ ለደርግ በመጠቆሟ ዮሴፍ እንደተገደለ ተናግሯል። ኮሎኔል ፍሥሐ ደስታም በፖለቲካ አለመግባባት ምክንያት የአንድ እናት ልጆች ጎራ ላይተው እንዴት ይገዳደሉ እንደነበር በገለፀበት አንቀጽ የኢሕአፓውን ዮሴፍ አዳነንና የመኢሶኗን እህቱን ንግሥት አዳነን ጠቅሷል። ምናልባት አገላለጹ የአለቃውን የመንግሥቱ ኃይለማርያምን ሐሳብ የሚያጎለብት ይመስላል። እኔ ግን «እንኳን ሰው ትንኝም አልገደልሁ» የሚለውን መንግሥቱን ሳይሆን ወይዘሮ እንጉዳይ የነገረችኝን አምናለሁ።

ዘሮም ተጠቅልሎም የመንግሥቱ ኃይለማርያም መንግሥት ንግሥትንም አልማራትም። በ1970 ዓ.ም ባለቤቷን ደስታ ታደሰንም እርሷንም ገድሏቸዋል። ደስታ የተገደለው ቢሮ ውስጥ ነው። ሁለቱንም

የገደለችው (ወንድማማቾችንና የአንደኛውን ሚስት) በመንግሥቱ ኃይለማርያም የታዘዘ ጦር ነው። ዳንኤል የተገደለው ከመኢሶን አለቃ ከበደ መንገሻ ጋር ሱልጳታ ነው። መንግሥቱ ኃይለማርያም «በአሕያ ተሳፍረው ሲፈረጡ አርሶ አደርጬፍጮፎ ገደላቸው» ሲል አላግጧል። ጮራሽ ከሰባቸው ኅብረት መሣሪያ ለመለመን፣ ሰሻሊዝምን ለመማር የተገለገለባቸው መኢሶኖችን ገድሎ አልበቃ ሲለው ግጥምና ዜማ አሰርቶ ዘፈን አዘፍኖባቸዋል።

«የታንክ ምጽዋት ይዘው መጡ
በዚያው መሣሪያ ተለጠጡ።
ማርክስ ከኤንግልስ ሌኒን አምባ
ቀኝ ምህላቸው ሲያስተጋባ
ሲሸቀረቀሩ በቀይ ካባ
አጉል መነኩሴ እኒህ አባ
የተኩላ ደፋር በአንበሳ ቤት
የዓይጥ በድመት መዝመት
የእባብ ለማዳን ማጫወት
መኢሶን ብሎ ማርክሲስት»

በኃይሉ እሸቴ በተባለ ዘፋኝ ኮሎኔል መንግሥቱ መኢሶኖችን እንዲህ አሰድቧቸዋል፤ አዘምቶባቸዋል። በሙታን ላይ እንዲህ ያለ ፋከራና ሽለላ ማስነገር የማይዘገንነው የዚያ ዘመኑ መንግሥት ሰዎችን በመደዳ ገድሎ በአጽማቸውም ላይ እንዲህ ተሳልፏል። ዐቢይ አሕመድም እንደ መኢሶን እየመሩ ቤተ-መንግሥት ያስገቡትን ሰዎች አባርሮና አስሮ አሁን ደግሞ ጦርነት ሊከፍትባቸው ጠብመንጃውን እየወለወለ ነው። ለማ መገርሳ እንደ አጥናፉ አባተ ለዐቢይ የለቀቀው ሥልጣን የመስዋዕት በግ ከመሆን አላተረፈውም። አብዱ ኢሌ «ኑ ለዐቢይ አሕመድ እንዘምር» ብሎ ጅግጅጋ ስታድዩምን የሞላ ሰልፈኛ ጦርቶ «ዐቢይ የለውጥ ሃዋርያ» ብሎ ካዘፈነ አንድ ወር ሳይሞላው ራሱን ከርቸሌ አግኝቶታል።

የሆነው ሆኖ እነ ወይዘሮ እንጉዳይ በዚሁ ሰዎን (በ2012 ዓ.ም) የዳንኤልን አጽም ከሱልጳታ አምጥተው ቀብረዋል። ደርግ፣ መኢሶንና ኢሕአፓ ያነበሩት የፖለቲካ አስተሳሰብ የአዳነን ልጆች ፈጃቸው። ወንድማማቾችን ዳንኤልንና ደስታንም በላቸው። ሁለቱም መኢሶን ሆነው ቢሞቱም በርግጥም ደስታ መጀመሪያ ኢሕአፓ እንደነበር ወይዘሮ እንጉዳይ ነግራኛለች። የአንድ እናት ልጆች አንድ ጡት ጠብተው ያደጉ ወንድማማቾች እህትማማቾች ከእነ አማቾቻቸው በሚከተሉት የፖለቲካ ድርጅት ስለተለያዩ ብቻ በሁለት ጎራ ተለያይተው ተገዳደሉ።

አሳዛኙ ነገር በዚህ አያበቃም። የአባታቸው አዳነ ረታ ወንድም (አጎታቸው) በደርግ ከተገደሉ 60 «የአጼ ኃይለሥላሴ ባለሥልጣናት» አንዱ ነበሩ። አበበ ረታ ይባላሉ። በመንግሥቱ ኃይለማርያም ሲገደሉ የእርሻ ሚኒስትር ነበሩ። የአቶ አዳነ ታላቅ ወንድም የሆኑት አበበ ለ47 ዓመታት የንጉሡ መንግሥት ሠራተኛና እስከ ሚኒስትርነትም የደረሱ ነበሩ። በቋንቋ፣ በታሪክ እና በኃይማኖት በተለይም በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ

ቤተክርስቲያን ጉዳዮች ጥልቅ እውቀት እንደነበራቸው የሚነገርላቸው አበበ ረታ በተለምዶ 60ዎቹ እየተባሉ ከሚጠሩትና ኅዳር 14/1967 ከተገደሉት የንጉሡ ባለሥልጣናት መካከል ሆኑ።

የነገሥት አባት አቶ አዳነ ረታ እስከ ቅርብ ዓመታት ድረስ በሕይወት እንደነበሩ አውቃለሁ። የነገሥትን አስከሬን ለማውጣት በራስ አስራተ ካሳ ግቢ በተገኙበት ወቅት በፖለቲካ ምክንያት ያጡት የቅርብ ቤተሰብ ብዛት 18 እንደሚደርስ ሲናገሩ እንዳደመጡ አንድ ወዳጄ ነግሮኛል። የአብራክ ክፋይንም፣ የእናት አባት ልጅ ወንድምንም በአንድ ጊዜ እንደማጣት ያለ ምንዓይነት ሰቆቃ ይኖር ይሆን እያልኩ በምጣይቅበት በዚህ ሌሊት ከመንግሥቱ ኃይለማርያም ዘመን የባሰ ጭካኔን ሊያሳይ የተዘጋጀውን ጊዜ እያሰብሁ ነበር። የእኔን ዘመን አዳነ ረታን፣ የእኔን ዘመን ዮሴፍ አዳነን፣ የዘመኔን ንግሥት አዳነን እያሰለሰሁ አመሸሁ። ዐቢይ አሕመድ ግን «ማነህ ባለሰዎንት» ለሚለው ጥያቄ ማስታወቂያውን አስቀድሞ ለቆታል።

፫-የኅሩይ ልጆች፤

ዮሃንስ ኅሩይ የሕግ ምሁር ነበር። በደርግ መዋቅር ውስጥ በከፍተኛ 11 የቀበሌ 14 ሊቀመንበርም ነበር፤ ቲቶ ኅሩይ፣ አክሊሉ ሕሩይና ፍቅሩ ሕሩይ ደግሞ የዮሃንስ ኅሩይ ታናናሽ ወንድሞች ናቸው። አክሊሉ የኢሕአፓ ማዕከላዊ ኮሚቴ አባል ሲሆን ቲቶ ደግሞ የፓርቲው ወጣት ክንፍ የሆነው ኢሕአወሊ የማዕከላዊ ኮሚቴ ሊቀመንበር ነበር። በዚህ ኮሚቴ ትዕዛዝ ሰጭነት በተለይ የመኢሶን ሰዎች ተገድለዋል።

በአንዷ ቀንም ቲቶ ኅሩይ ያሰማራቸው ነፍሰ ገዳዮች በአምስት ጥይት ደብድበው ዮሃንስ ኅሩይን ቢሮው ውስጥ ገደሉት። አክሊሉንና ፍቅሩንም ዮሃንስ ሕሩይ የሚያገለግለው መንግሥት ገድሏቸዋል። በመቻቻል ፍቆት ዓመታትን የተሻገረው የሀገራችን ፖለቲካ የኅሩይን ልጆችም ደም አቃባ፤ ልዩነትን ማክበር የራቀው ፖለቲካችን ሥራው ዕትብታቸው በአንድ ጉድጓድ የተቀበረን ወንድማማቾችን ማጋደል ሆነ። እነሆ የዘንድሮው የሞት ሰይፍ ደግሞ ተመዟል። ሕዝብን አፈናቅሎ፣ ቤቶችን አቃጥሎ ሀገርን ወደ ቁልቁለት የሚወስድ የጦርነት ቃታ ተቀባብሎ ሊሳብ ደጃፋችን ላይ ተደግኗል።

፬-የገ/ማርያም ልጆች ፤

ፍቅርተ ገብረማርያም በ1964 ዓ.ም. በዓለማዊ ሕግ ከሞስኮቭ ዩኒቨርሲቲ ተመረቀች። ትምህርቷን እንደጨረሰች ወደ ኢትዮጵያ መመለስ አልፈላቸችም። ይልቁንም ወደ ፍሪቡርግ ስዊትዘርላንድ አቀናች። እዚያ እንደሄደች ከታደለች ኃይለማርያም፣ ከአክሊሉ ኅሩይና ከተስፋዬ ደበሳይ ጋር መኖር ጀመረች። ወዲያው ከተስፋዬ ጋር በፍቅር ወደቁ። ተስፋዬ ደበሳይ የኢሕአፓ አለቃ ነበር። ፍቅርተም የባሏን ፈለግ ተከተለች። ኢሕአፓም ሆነች።

እነ ተስፋዬ ወደ ኢትዮጵያ ሄደው ኢሕአፓን መሰረቱ፤ እሷም ትግሉን ተቀላቀለች። በዚያ ወቅት ወንድሟ ጉልላት ገብረማርያም ደግሞ የወዝ ሊግ አባል ነው። ወዝ ሊግ በደርግ ዙሪያ በተከሰሰው ሒሳብ ድጋፍ እናድርግ ባሉ ሰዎች የተመሠረተ ፀረ-ኢሕአፓ የሆነ ድርጅት መሆኑን ልብ ይሏል። በዚህም አመላካች ድርጅቱ የኢሕአፓ ሰዎችን ለደርግ ሰዎች እየጠቆመ ያስገድል ነበር። ጉልላትና ፍቅርተ የተባሉ የአንድ አባት ልጆች ማዶ ለማዶ ተፋጠጡ። በዚህ መሀል ባልና ሚስቶቹ ፍቅርተና ተስፋዬ በ1968 ሐምራዊትን ወለዱ።

ከአንድ ዓመት በኋላ መጋቢት ላይ በደርግ እጅ ላለመውደቅ ሲል የኢሕአፓው አንጎል ተስፋዬ ደበሳይ ከፎቅ ላይ ተፈጥፍጦ ሞተ። ሚስቱ የኢሕአፓ ሠራዊት ወደሚገኝበት አሲምባ ተሰደደች። ልጇን ለማን ጥላ? ለሌላኛው ወንድሟ ለአቶ ተስፋዬ ገብረማርያም! በወቅቱ ከኢሕአፓ አባላት መወለድም ፀረ-አብዮተኛ ስለሚያሰኝ አቶ ተስፋዬ የእህቱን ልጅ ይዞ የመኖሪያ አድራሻውን ቀየረ። በአዲሱ ሰፈርም አሳደገ። ይህ ቤተሰብ በዚህ መልኩ የኖረበት ፖለቲካ ለሞት፣ ለስደትና ለመበታተን ዳረገው።

በዘመናችን እንዲህ ባለ መልኩ ለመበተንና ለመሞት የተዘጋጀ ቤተሰብ፣ ምናልባትም ከዚያ በባለ ሁኔታ ለመተላለቅ የተደገሰለት ሕዝብ መኖሩን ማሰብ ደግሞ አፍን ጉምዝዝ ልብን ድንዝዝ ያደርጋል።

፮-የታፈረ ቤተሰቦች፤

ሁለቱም ወድማማቾች ትግራይ ውስጥ እንትጮ አካባቢ የተወለዱ ናቸው፤ ለገሰ በ1972 ወደ በርሃ ወርዶ ሕወሓትን ሲቀላቀል ታናሽ ወንድሙ ጆርጅ ደግሞ ፎሮ ወደ ተሰኝቶ የኤርትራ ክፍል ለሥራ ሄደ። ሆኖም ያሰበው ሥራ ብዙም አልተሳካለትም። እናም በአቅራቢው የነበረውን ሕግሓኤን የአሁኑን ሕግዴፍ በ1973 ዓ.ም ተቀላቀለ። ከዚያም በ1983 ኤርትራና ኢትዮጵያ ተፋቱ። ጆርጅም የኤርትራ ሠራዊት አባል ሆኖ አስመራ ቀረ። ለገሰም ኮሎኔል ሆኖ በኢትዮጵያ መከላከያ ኃይል ውስጥ ቆየ።

በ1990 ዓ.ም ሻዕቢያ ኢትዮጵያን ሲወርር ኮሎኔል ለገሰ በኢትዮጵያ ሠራዊት ውስጥ በ11ኛ ክፍለ ጦር የሜካናይዝድ አዛዥ ሆኖ፤ ጆርጅ ታፈረ ደግሞ በኤርትራ ሠራዊት 161ኛ ኮር 2ኛ ክፍለ ጦር ብርጌድ አዛዥ ሆኖ በባድመ ገጠሙ። በዘመቻ ፀሐይ ግባት ኢትዮጵያ የሻዕቢያን ሠራዊት በባድመ ስትደመስስ፤ የኮሎኔል ለገሰ ታፈረ ጦር ድል ቀናው። የጆርጅ ታፈረ ጦር ሽንፈት ዕጣው ሆነ። እዚያ ውጊያ ላይ ኮሎኔል ለገሰ ቀኝ እግሩን አጥቷል። ጆርጅ ታፈረ ደግሞ ወንድሙ በመራው ጦር ተገድሏል። በባድመ ተራሮች ሥር ሁለት ወንድማማቾች ደም ተቃቡ!

ሌላ ደም የሚያቃባው ዘመን ደግሞ ተደቀነ። ለዚህኛው ዘመንም የደም ውርስ ይሸጋገር ዘንድ ዋናው ደም-ቅዳ ዐቢይ አሕመድ ሆኖ ተሰይሟል። «ወሳኝ እርምጃ ለመውሰድ መንግሥት ዝግጁ ነው» እያለ!

ይደነቁ ተክሌ በኢህአፓነት፣ በሪሁ ተክሌ በመኢሶንነት ተሰልፈው እንደተገዳደሉት፣ ናደው ኃይሌ በኢሕአፓነት፣ አበበ ኃይሌ በመኢሶንነት ተቧድነው ደም እንደተቃቡበት ያለ የወንድማማቾች እልቂት ከፊቴ ድቅን ብሎ እየታየኝ፣ ወደ እንቅልፌ አመራሁ።

(ይህንን ጽሁፍ ለመፃፍ ከሰዎች ጋር ካደረግሁት ቃለ ምልልስ በተጨማሪ የተጠቀምኳቸውን ምንጮች ልጠቁም። ባድመ እንደምከንያት በኮ/ል ተወልደ ገ/ትንሳኤ፣ Red Tears በዳዊት ወ/ጊዮርጊስ፣ To kill the generation በባቢሌ ቶላ፣ Tower in the sky በሕይወት ተፈራ፣ የመንግሥቱ ኃይለማርያም ትዝታዎች በገንት አየለ አንበሴ ቅጽ አንድ፣ አብዮቱና ትዝታዬ በኮ/ል ፍስሐ ደስታ፣ ኢሕአሰ ቅጽ አንድ በአስማማው ኃይሉ፣ ዳኛው ማነው በታደለች ኃይለሚካኤል፣ የአሲምባ ፍቅር በካሕሳይ አብርሃ ብስራት፣ የጭድ እሳት በጴጥሮስ ቶጃ፤ ኢትዮጵያ ሆይ በክፍሉ ታደስ)።

ፃድቃንን ኤታማዢ ሹም...?

የድምፃዊ ሃጮች ግድያ ከመሰማቱ በፊት ባለው አንድ ረፋድ ላይ አንድ መረጃ ሰማሁ። መረጃውን ያገኘሁት መከላከያ አካባቢ ከሚሠራ አንድ ነበር መኮንን ነው። «ዐቢይ ፃድቃንን ኤታማዢ ሹም ሊያደርገው ነበር» የሚል ነው መረጃው። ይህንን ይኼ ስለ ጉዳዩ እውነትነት ፍለጋ ወጣሁ። የሚከተለውን ዝርዝር ጉዳይም ደረስሁበት።

በዚያ ሰሞን የሕወሓት ከብልጽግና መውጣትና የዐቢይ ነጋ ጠባ ዛቻ ያሳሰባቸው በጣት የሚቆጠሩ ሀገር ወዳድ ኢትዮጵያዊያን ለሽምግልና ተሯሯጡ። ዐቢይ በአዲስ አበባ የሚኖሩ የትግራይ ተወላጅ ነጋዴዎችን ወደ ትግራይ ልኮ «ሕወሓት ብልጽግናን ካልተቀላቀለ ኔትወርክ አጠፋለሁ፤ የአውሮፕላን በረራ አቋርጣለሁ፤ በጀት እከለክላለሁ» ብሏል። «ምርጫ ካካሄዱ የትኛውንም ዓይነት እርምጃ እወስዳለሁም» ሲል ተናግሯል፤ ለነጋዴዎቹ። ይህንን ጉዳይ የመቐለ ሰዎች አቅልለው እንዳዩትም ሰምቻለሁ።

ሆኖም ዐቢይ እንዲህ ላሉ የክፋት ዕቅዶች ተግባራዊነት በትኩረት እንደሚሠራ የገባቸው ሰዎች ግጭቱን ለማስቀረት ተንቀሳቀሱ። የተፈራውን ግጭት ለማስቀረት መፍትሔ ፍለጋ የተሰበሰቡት የቀድሞው ፕሬዚዳንት ሙሉቱ ተሾመ፤ የቀድሞው የአነግ ሊቀመንበር ሌንጮ ለታ፤ ሌ/ጀ ፃድቃን ገብረትንሳኤና አብዱል መሐመድ ይገኙበት ነበር።

ግጭትን ለማስቀረት በሚል የተሰበሰበው ይኼ ቡድን ጠቅላይ ሚኒስትሩንና የትግራይን መንግሥት በማደራደር ለነገሩ መፍትሔ ለመስጠት መጣር ጀመረ። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ከስብሰቡ ውስጥ የሚያምናቸውን ብቻ መርጦ ለማነጋገር መስማማቱ ከታወቀ በኋላ ጀነራል ፃድቃንና ሌንጮ ለታ ወደ ቤተመንግሥቱ አመሩ። በወቅቱ ከጠቅላይ ሚኒስትሩ ጋር ባደረጉት ውይይት በምርጫ ምክንያት ወደ ጦርነት መግባት ተገቢ አለመሆኑን ከስምምነት ደረሱ። ይሁን እንጂ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ጦርነቱን ለማስቀረት ቅድመ ሁኔታ አስቀመጡ። ይኸውም ጦርነቱን ለማስቆም ትግራይ ምርጫ ማካሄዱን ይተው የሚል ነበር። ከጠቅላይ ሚኒስትሩ ጋር ውይይት ያደረጉት ፃድቃንና ሌንጮ ከእርሱ ቢሮ ወጡ። ከስብሰቡ ጋር ከመከሩ በኋላም ፃድቃን ትግራይ ክልል ሄዶ የክልሉን መሪዎች እንዲያግባባ ተላከ።

ጀነራል ፃድቃን ወደ መቐለ ተጉዞ ከትግራይ መሪዎች ጋር ውይይት ሲያደርግም ሁለት ኃይል ገጠመው። በአንድ በኩል በምንም ምክንያት ምርጫው ሊቀር አይገባም የሚልና ሌላኛው ደግሞ አደጋን ለማስቀረት ሲባል ምርጫን ማራዘም ይሻላል የሚል ነበር። ይሁን እንጂ አብዛኛው፤ የመወሰን ሥልጣኑን የያዘውና በደብረጽዮን የሚመራው ኃይል አሸንፎ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ያቀረበውን ቅድመ ሁኔታ ተቀብሎ ምርጫውን ለማራዘም ወሰነ። ይሁን እንጂ የራሱን ሁለት ቅድመ ሁኔታዎች አስቀመጡ። ይኸውም ወደ መቐለ የሚወስደውና የተዘጋው የወሎ መንገድ ይከፈት፤ በትግራይ ላይ የተከፈተው ፕሮፓጋንዳም ይቁም የሚል ነበር። «የትግራይ ክልል ምላሽ ያልተጠበቀ ነበር» ይላል ይህንን መረጃ ያጋራኝ። ጀነራል ፃድቃን ይህንን ሐሳብ ይዞ ወደ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ሲመለስ በደስታ ውስጥ ነበር። ከዚያም የሽምግልናውን ውጤት ለዐቢይ አቀረበ።

«ጉዳዩ ለጠቅላይ ሚኒስትሩ አስገራሚም አስደንጋጭም ነበር» የሚለው ይኼው ውስጥ አዋቂ በዚህ ልክ የክልሉ መሪዎች ይስማማሉ ብለው እንዳልጠበቁ መግለፃቸውን ያስታውሳል። «ግን በትግራይ በኩል

የቀረበውን ቅድመ ሁኔታ ሳይቀበለው ቀረ» ይላል። የተዘጋውን መንገድ የመክፈት ኃላፊነት የአማራ ክልል ጉዳይ በመሆኑ እንደማይመለከተው በመግለጽ፣ የሚዲያ ዘመቻውንም ቢሆን መንግሥት የሐሳብ ነፃነትን ስለፈቀደ ማስቆም እንደማይችል አስረዳ። ከዚያም በትግራይ በኩል ይደረግልን የተባለው ነገር ተቀባይነት አጣ። «ጠቅላይሚኒስትሩ ቅድመ ሁኔታውን ያልተቀበለው ለምን ይመስልሃል?» የሚል ጥያቄ የጠየቅሁት ይኼው የጉዳዩ ሰው «እንደሚመስለኝ በወቅቱ ከኢሳያስ ጋር የደረሱበት ስምምነት ማቹር (Mature) አድርጎ ነበር» በማለት በአጭሩ መለሰልኝ።

ዓድቃን ተናደደ። ከብስጭቱ ብዛት መላጣው በላብ ወረዘ። ሁኔታውን ያስተዋለው ዐቢይ ግን ግራ አልተጋባም። እንደውም ዓድቃንን መከረው።

«አንተ ሕወሓቶችን ከተለየሃቸው ቆይተሃል። እረስተሃቸዋል ማለት ነው። እነሱን ተዋቸው። አንተን ከ ስዓረ ሲሞት ኢታማዢ ሹም ላደርግህ ብዬ ሕወሓት ከልክሎኝ ነው» በማለትም «ሕወሓቶች እንኳን ለእኔ ለአንተም አይሆኑም» በሚል መንፈስ መከረው!

ዓድቃን ግን እዚህ ላይ ያተኮረ አይመስልም።

«ግዴለህም... የትግራይ ሕዝብ ፖለቲካሊ ሆሞጂኒዩስ ነው። ፖለቲካል ኮሚዩኒቲ ሆኗል። ከዚህ ሕዝብ ጋር እልህ መጋባት አያስፈልግም» አለ።

የዐቢይ መልስ አጭር ነበር።

«በገንዘብና በጉልበት የማይንበረከክ ሕዝብ የለም። የትግራይን ሕዝብም ከዚህ የተለየ አድርገህ አትመልከተው። አይዘህ!...ብዙ የሚያሳስብ አይደለም። አርፈህ ሥራህን ሥራ» አለው።

ዓድቃን የዐቢይን ቢሮ ለቅቆ ሲወጣ እያዘነ ነበር።

ይህ ሁሉ ከሆነ በኋላ ነው እንግዲህ የድምፃዊ ሃጮሉ ግድያ የመጣው። ይህንን ተከትሎ ሰዎች እየተለቀሙ ሲታሰሩ ጀነራል ዓድቃንም ወደ መቐለ ከበለለ።

ጀነራል ዓድቃንን ኤታማዢ ሹም ሊያደርገው ነበር የሚለውን ወሬ ያስወራው ራሱ ዐቢይ ለመሆኑ ጥርጥር የለኝም። ይህ የመከላከያ መኮንን ሲነግረኝም ይህንኑ ወሬ ለማራባት ፈልጎ ሊሆን ይችላል። እውነታው ግን ያ ሊሆን እንደማይችል እሙን ነበር። ስዓረን አስወግዶ፣ በርካታ የትግራይ ጀነራሎችን ከኃላፊነት አባሮ፣ ከቤተ-መንግሥት የወጡ ቤት ሠራተኞችን ሳይቀር በትግራዊነታቸው ከሥራ አሰናብቶ እያለ አንድን የሕወሓትን ታጋይ፣ ለዚያውም በኢሳያስ አፈወርቂ በጥብቅ የሚጠላን ሰው ለኤታማዢ ሹምነት ያበቃል ተብሎ ሊገመት አይችልም።

በዚያ ሰዎን የዐቢይ ሹመቶች ላይ ኢሳያስ አፈወርቂ የተባለው የኤርትራ ፕሬዚዳንት የነበረው እጅ ረዥም እንደነበር ይታወቅ ነበር። ለአብነት የቀድሞው የሕወሓት አመራር ገብሩ አሥራት ዐቢይ በሚያዋቅረው አንድ የኢኮኖሚ ኮሚቴ ላይ እንዲካተት አማካሪዎቹ ያመጡትን ሐሳብ ኢሳያስ ሰምቶ ስለተቆጣው ውድቅ አድርጎታል። አብርሃ ደስታ የተባለው የዓረና ፖለቲከኛ የአንድ መንግሥታዊ ሚዲያ የቦርድ አባል ሊደረግ ሲል ሻዕቢያ በመቃወሙ ሹመቱ ቀርቷል። ይህ ሁሉ እየታወቀ ነው እንግዲህ ቀንደኛው የሻዕቢያ ጠላት ዓድቃን ገብረትንሳኤ የኢትዮጵያ ሠራዊት ኤታማዢ ሹም ሊደረግ ሲል ሕወሓት

በመቃወሙ ቀረ የተባለው። ዐቢይ ያሰበውን ነገር በሕወሓት አለያም በሌላ ሰው ምክር የተወሰደ ያለ ይመስል...!

የሆነው ሆኖ ፃድቃን ጦርነትን ለማስቀረት ከጓደኞቹ ጋር ሙከራ ማድረጉን የነገረኝ ቤተ መንግሥተኛ፣ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ጥያቄውን ያልተቀበለበትን ምክንያት ሲገልጽልኝ «እንደሚመስለኝ በወቅቱ ከኢሳያስ ጋር የደረሱበት ስምምነት ማቸር (Mature) አድርጎ ነበር» ያለኝ ነገር በአእምሮዬ እየተመላለሰ ሰነበተ።

ከዚያም በ2012ቱ ከረምት ነሐሴ 9 ማለዳ ተነስቼ የዜና አውታሮችን ስጎረጉር እንዲህ የሚል ዜና በስልኬ ላይ ታየኝ። «ጠቅላይ ሚኒስትር ዐቢይ በ33ኛው ዙር የኤርትራ ወታደራዊ ምረቃ ላይ ለመገኘት ሳዋ ገቡ፤ ጠቅላይ ሚኒስትሩ በዚህ ጉብኝት ሳዋን የጎበኙ ሁለተኛው የሀገር መሪ አድርጓቸዋል!»

ይህንን ዜና አስደንጋጭ አድርጌ መዘገብሁት። ኢሳያስ እንዲህ ያለ ደፋር ሥራ የሚሠራው፣ ዐቢይም እንዲህ ባለ ሁኔታ ላይ ወታደራዊ ምረቃ ለመታደም ሳዋ የሚገባው ለአንዳች የጋራ ክፋት መሆን እንዳለበት ለመረዳት አልተወሰነበትም። ምክንያቱም ከዚያ ሥነ ሥርዓት አስቀድሞ ኢሳያስ በትግራይ ክልል የፖለቲካ እጥበት እናካሂዳለን ሲል በሰኔ 15/2010 የሰማዕታት ቀን ላይ ተናግሯል። ይህንንም በኤርትራ ቴሌቪዥን ደጋግሞ እንዲተላለፍ አድርጓል። የፖለቲካ እጥበት ማለት ለአቅመ ፖለቲካ የደረሰን ሰው በሙሉ ማስወገድ ማለት መሆኑ ግልጽ ነበር። ከጥቂት ሳምንታት በኋላ ኢሳያስ ወደ ኢትዮጵያ ገብቶ የአገሪቱን አየር ኃይል ጎበኘ። እነ ኢቴቪም ከፍ አድርገው ዘገቡት። እንዲህ ያለው ነገር «የፖለቲካ ማጠቢያው» ሳሙና በበቂ ዝግጅት ላይ መሆኑን ለማረጋገጥ ያለመ እንደነበር የሁለቱን ሰዎች የፖለቲካ ሰብዕና ማወቅ በቂ ነበር።

እንዲህ ያለውን የዐቢይ ተግባር ባየሁ ጊዜ ለአንድ የእኔና የጠቅላይ ሚኒስትሩ የቅርብ ወዳጅ ስልክ መታሁ።

«ይኼ ሰውዬ በቃ በይፋ የኤርትራ መጫወቻ አደረገን አይደል...?» ብዬ ጀመርሁ።

«ደግሞ ምን አደረገ...?» ተቀበለኝ።

«ይኼው የአየር ኃይልን ጓዳ ጎድጓዳ እያዘረ ያሳየዋል። ሽረሪት ያደራበትን የአውሮፕላን ስፔር ፓርት ሳይቀር ነው እያገለበጠ ያሳየው» ስለው እንደመሳቅ አለ።

«ተወኝ ባክህ እኔም ጨሼአለሁ። ምኑም አልገባኝ። ትግሬዎቹም የሰሜን ዕዝን ሠራዊት ዐቢይ ማንቀሳቀስ አይችልም እያሉ ነው። ምናልባት እነርሱን ለማበሳጫት ፈልጎ ይሆናል» አለኝ። ይህ ወዳጄ ከዐቢይ ጋር ከድሮ ጀምሮ የሚተዋወቅና የጠቅላይ ሚኒስትሩን ፖለቲካዊ ብቻ ሳይሆን ፆታዊ ውስልትናም በዝርዝር የሚያውቅ ነው።

«እና የሚበሻሸቀው ለጠላት ሀገር መሪ ሳሎንና ጓዳ እያሰገበኝ ነው እንዴ?» ሳለውቀው እያወራሁ ያለሁት በጩኸት ነበር። ጩኸቱ ማይክራፎን የዋጥሁ አስመሰለኝ። «ወንድሜ!... ኢሳያስ ለኢትዮጵያ እንጂ ለዐቢይ ጠላት አይደለም። ለኤርትራና ኤርትራ ውስጥ ለተጠላሉ ተቃዋሚዎች መረጃ ሲያቀብል መኖሩን የሚናገረው በድፍረት ነው» አለኝ። ለተወሰኑ ደቂቃዎች ዐቢይን «ማማታችንን» ቀጠልን። በዋትስአፕ የነበረኝን የስልክ ቆይታ ካበቃሁ በኋላ በማስታወሻዬ ላይ «የዐቢይ አብሮ አደግ» የሚል ርዕስ ፃፍሁና በሥሩ የሚካተቱ ነጥቦችን ዘረዘርሁበት። እንዲያም ሆኖ ይህንን ጽሁፍ ጽፌ የጨረስሁት ከሁለት ዓመት በኋላ ነበር። ወደዚያው እናምራ...!

የዐቢይ አብሮ አደግ

ጠቅላይ ሚኒስትሩ «ለአነጻጽ ጠቃሚ መረጃ እሰጠው ነበር» ብሎ መናገር፤ «ለአሜሪካ ኢትዮጵያን እየሠለፈሁ መረጃ አደርስ ነበር» ብሎ መግለጫ መስጠት፤ «ለኤርትራ መረጃ አቀብል ነበር» ብሎ በአደባባይ ማውራት፤ «መከላከያን የከዱ ሰዎች ወደ ጠላት ሀገር ሲሄዱ አማክር ነበር» ብሎ መናገር የማያሳፍረው ተግባር ነው።

እዚህ ጋር ዋቢዎችን ጠቅሰን እንቀጥል።

የኦሮሞ ነፃነት ግንባር (አነጻጽ) ጥቅምት 23/2012 በይፋዊ መግለጫው «ጠቅላይ ሚኒስትሩ የኢንፎርሜሽን መረብ ደንብን ሌጅንሲ ውስጥ ሲሰሩ በነበሩበት ወቅት መንግሥት በምዕራብ የሀገሪቱ ክፍል ሲንቀሳቀስ በነበረው የአነጻጽ ቡድን ላይ ዘመቻ ሊያካሂድ እንደነበር ነግረውናል» ይላል። ይቀጥልናም፤ «ጠቅላይ ሚኒስትሩ በዚያ ወቅት እንዳደረጉት ዛሬ መንግሥታቸው ከግንባሩ ጋር ተቀራርቦ ከመሥራት አንጻር ጉድለቶች አሉበት» በማለት በአሁኑ ወቅት እንደ ዱሮው እያገዙት ባለመሆኑ ይቆጫል።

የአነጻጽ መግለጫ ከመውጣቱ በፊት በነበሩት ቀናት ጠቅላይ ሚኒስትሩ አምቦና ሐረር ላይ በዝግ ከሕዝብ ጋር ተወያይቶ ነበር። ጊዜው ጃዋር መሐመድን ለማሰር/ለመግደል በሌሊት ሠራዊት አሰማርቶ እርሱ ወደ ሩሲያ ሶሺ አምርቶ በነበረበት ወቅት ነው። ጃዋር ራሱን ለማዳን በፌስቡክ ያሰማውን የድረሱልኝ ጥሪ ተከትሎ በተለያዩ የኦሮሚያ አካባቢዎች ብጥብጥ ተነሳ። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ከሩሲያ ሲመለስ ለማመገንና ሌሎችን ይዞ ሀረርጌና አምቦ ሄዶ ነበር። በዚህም በኢንሳ የመንግሥት ሹመኛ ሆኖ በነበረበት ወቅት ለአነጻጽ መረጃ ያቀብል እንደነበር በአደባባይ ተናግሯል። «እኔ ለገሰ ወጊን መንግሥት እንደሚፈልገውና እንዳይገደል እንዲያስመልጥ ለአነጻጽ ነገሬ ነበር። ግን የሰጠኝቸውን መረጃ ትተው አስገደሉት» አለ። ይህንንም ቢቢሲ ዘግቦታል።

ዐቢይ እዚህ ጋር የሠራው ቅጥፈትና ማታለል ግትልትል ነው። ለገሰ ወጊ በመንግሥት የመፈለጉ ጉዳይ ድብቅ ባልሆነበት ሁኔታ ለገሰ ወጊን መንግሥት እንደሚፈልገውና እንዳይገደል እንዲያመልጥ ለአነጻጽ ነገሬ ነበር» ብሎ መናገር ማታለል ነው። በመቀጠል ደግሞ «የሰጠኝቸውን መረጃ ትተው አስገደሉት» ብሎ ያውራው ጥሬ ውሸት ነው።

ለገሰ ወጊ የአነጻጽ ሠራዊት የምዕራብ አዛዥ ነበር። የተገደለው በመንግሥት ሳይሆን በጓደኛው ነው። ጓደኛው የገደለው ደግሞ በሴት ተጣልቶ ነው። በርግጥ ወባ ታሞ በተኛበት ነው ጓደኛው የተከሰበት። ቆስሎ ረዥም ጊዜ ቆየ። በወባውም በቁስሉም ማቅቆ ሞተ። ይህንን አነጻጽ መከላከያም ያውቃሉ።

ዐቢይ የአነጻጽ ነባር ደጋፊ በመምሰል ከኦሮሞ ሕዝብ ጋር ለመወዳጀት ሲል ይህንን በይፋ መናገር አይጠበቅበትም ነበር። አስመራ ከሚኖሩ የአነጻጽ ሰዎች ጋር ቀጥተኛ ግንኙነት ያደርግ ነበር።

የግንባሩ ከፍተኛ አመራር የነበረው ኮሎኔል ገመቹ አያና በጥር 18/2020 (እ.ኤ.አ) በአውሎ ሚዲያ ቀርቦ እርሱ በኤርትራ የአነጻጽ አመራር ሆኖ ይሠራ በነበሩበት ወቅት ዐቢይ ይደውልለት እንደነበር ገልጿዋል። ከአበበ ገረሱ ጋር የነበራቸው ነገር ደግሞ የበለጠ ነው። በኋላም ተቃዋሚዎችን ሰብስቦ «አነጻጽ ብዙ የረዳነው ድርጅት ነው» በማለት ውለታው እንደዋለለት ገልጿዋል።

ዐቢይ በጠቅላይ ሚኒስትርነት ዘመኔ ፃፍሁት ያለውን ሁለተኛውን መጽሐፉን ሲያስመርቅ ኮሎኔል አበበና ጀነራል ከማል ሠራዊት ይዘው ወደ ጠላት ሀገር ሲከበልሉ ያውቅ ነበር ብቻ ሳይሆን አማካሪም እንደነበር ተናግሯል። የካቲት 28/2013 በቤተ-መንግሥት በተዘጋጀው ድግስ ላይ እንዲህ አለ።

«ኮሎኔል አበበ ገረሱና ከማል ገልቹ ወደ ኤርትራ ጦር ይዘው ከመሄዳቸው በፊት ሌሊት ሙሉ አነጋግረናቸው ነበር። አጋጣሚ ኮሎኔል አበበም እዚህ አለ፤ አቶ አባዱላም እዚህ አለ። በጣም ጠቃሚ ነው ሐሳቡ በእነርሱም ሊተቸ ስለሚችል። ያኔ የነበረው መከራከሪያ ሐሳብ ከውጭ ሆኖ መታገል አካላሪ ነው የሚል ነው»።

በዚህ አነጋገር ዐቢይ የመከላከያ ከፍተኛ አመራሮች የሀገር ሠራዊት ይዘው ወደ ጠላት ሀገር ሲሄዱ በሚገባ ያውቃል ብቻ ሳይሆን አማካሪም ነበር ማለት ነው። ይህ ራሱን ችሎ ወንጀል ነው። ነገሩ ግን ወዲህ ነው። ዐቢይ እነ አበበና ከማል ወደ ኤርትራ የሄዱ ዕለት አዳሩን ከሳሞራ ዩኑስ ጋር በአሮሞ መኮንኖች ቤት ሲዘርና እነርሱ ከማን ወገን እንደሆኑ ለማረጋገጥ ሲያጣራ ነው ያነጋው። በመጀመሪያ የሄደው የመከላከያ የሰው ኃይል ሥላላ ኃላፊ ቤትም ነበር። እንዲያም ሆኖ ዐቢይ «ወደ ኤርትራ ጦር ይዘው ከመሄዳቸው በፊት ሌሊት ሙሉ አነጋግረናቸው ነበር» ብሎ የተናገረው ነገር ውሸት መሆኑን ለመግለጽ ያህል እንጂ ጉዳዩን አያውቅም ማለት አይደለም። ከአበበ ጋር በነበራቸው ጓደኝነት ምክንያት ነገሩን ገና ከጥንስሱ ጀምሮ ያውቀዋል።

አበበና ዐቢይ የሚተዋወቁት ገና በልጅነታቸው ነው። ጣባ ደበሌ፣ ዐቢይ አሕመድ፣ ቶፊቅ (የዐቢይና የአባዱላ ጠባቂ በመሆን ለረዥም ጊዜያት የቀጠለ)፣ አበበ ገረሱ፣ ደቻሳ የሚባሉ ሰዎች አንድ ላይ ነበር ከጅማ አካባቢ ተመልሰው ወለጋ ቤጊ በሚባል ካምፕ ውስጥ ለሥልጠና የገቡት። በዚያን ጊዜ የተጀመረው ትውውቅ በየጅማ ልጆች ነገ ስሜት አብሮ ዘልቋል። በቤጊ ካምፕ ሥልጠና ላይ እያሉም በቅጽል ስሙ መጠቁ የሚባልን የታወቀ የአገግ ኮማንደር እንዲረሽኑ የተሰጣቸውን ትዕዛዝ በጋራ ፈጽመዋል፤ አበበና ዐቢይ።

አበበ አስመራ ከሄደ በኋላም ይደዋውሉ ነበር። ኮሎኔል አበበ ከገማል ገልቹ ጋር ኤርትራ ከገባ በኋላ ሕይወት አልቀለላቸውም። ስኳር በሽታ ያዘው። በሻዕቢያም ታሰረ። በዚህም ዐቢይ ውጪ ሀገር የሚኖሩ የጅማ አሮሞዎችን አስተባብሮ ለአበበ መታከሚያና ቀለብ ይሆነው ዘንድ አምስት ሺህ የአሜሪካ ዶላር አስልኮለታል። ይህንን ያደረገው ሚኒስትር እያለ ነው። እርሱ ዐሥር ጥቱን አውጥቶ ያፀደቀው የሽብር ዐዋጅ ግን ይህንን ሁሉ ማድረግ ይከለክላል።

እንዲህ ባለ ሞራል ያደገ ሰው ነው እንግዲህ በሀገር ፍቅር የነደድሁ ነኝ እያለ ሌሎችንም በባንዳነት ሲከስና ሲወነጀል የገዥነት ዘመኑን የፈጀው።

አቶ አንዳርጋቸው ጽንም በተመሳሳይ መልኩ ከኤርትራ ጋር ኢትዮጵያ እንድትታረቅ ምልጃ ይዞ ሲሄድ፣ «ይኼን ልጅ እንዴት አመናችሁት?» የሚል ጥያቄ ከኤርትራ ወገን ሲነሳ «ዐቢይ ማለት እኮ ኢንሳ እያለ መረጃ ያቀብለን የነበረው ሰው ነው» በማለት ለኤርትራው ከፍተኛ ሹም የማይገባለብ እንደመለሰ፣ በአንድ ወቅት ኤልቲቪ ተብሎ ይጠራ ለነበረው ቴሌቪዥን ማብራሪያ ሰጥቶ ነበር። በኋላ ግን ይህ ጉዳይ ከመተላለፉ በፊት ይሄኛው ንግግሩ ተቆርጦ እንዲወጣ ለአዘጋጆቹ በመናገሩ ያለው ሆኖለታል።

ለሁለት ጌታ ማደር? ከእስር የተፈታው ጠቅላይ ሚኒስትር!

እዚህ ጋር አንድ ነጥብ ይዘን እንለፍ። የቀደመው ኢሕአዴግ ጨቋኝነትም ሆነ አፋኝነት መወገድ ነበረበት። ይሁን እንጂ ይህ መሆን ያለበት እንደ አነጻጽ ግንቦት ሰባት በግብጽና ኤርትራ ድጋፍ በሚደረግ ትጥቅ ትግል ነው ወይስ ኢትዮጵያዊያን በሚመርጡት በሌላ መንገድ የሚለውን ጉዳይ ለጊዜው እናቆየው። እነዚህ እርስ በርሳቸው የሚጠፋፋ አጀንዳ ያላቸው ሁለት ኃይሎች ግን፣ እኩል በግብጽና ኤርትራ ይደገፉ እንደነበር እራሳቸውም ያመኑት ነው።

አነጻጽ ግንቦት ሰባት ስለ ኢትዮጵያ ያላቸው አተያይ ፍፁም የማይገናኝ ነው። እንኳንስ አብሮ ለመሥራት ለመነጋገር የሚያስችል ቀዳዳ ችግሯቸው እንደነበር እራሳቸው አዲስ አበባ ከመጡ በኋላ ተናግረዋል። ሁለቱን የፖለቲካ ቡድኖች የሚያገናኛቸው ጉዳይ ኢሕአዴግ አፋኝነት ብቻ ነው። ይሁን እንጂ ስለወደፊት ኢትዮጵያና እጣ ፈንታዋ ያላቸው አተያይ ጭራሽ የሚያታኩስ ነው። የሁለቱም ድርጅቶች ፖለቲካዊ ሕልም በአንድ ጊዜ በሀገሪቱላይ ቢተገበር የሚያጫርስ አጀንዳ ነው። ለዚያም ነው እነዚህ ሁለት ቡድኖች በጋራ መሥራት ያቃቃቸው።

ይሁን እንጂ እነዚህን ቡድኖች አንድ ላይ አድርጎ በኢትዮጵያ ላይ ለማዝመት ኤርትራና ግብጽ አልተቸገሩም። የውጊያ ቀጣና አቅራቢው አቶ ኢሳያስ አፈወርቂም ሆነ ቀለብ ሰፋሪው የግብጽ መንግሥት እነዚህን ቡድኖች ለብሔራዊ ጥቅማቸው ሲሉ እኩል ያዘምቷቸው ነበር።

በዚህ ሁኔታ እርስ በርሱ ሊጣፋ የሚችል፣ ሀገርንም ሊያጠፋ የሚችል አጀንዳ ያላቸው ቡድኖች ናቸው እንግዲህ ከግብጽና ኤርትራ እኩል በቀድሞው የኢንሳ ምክትል ዳይሬክተርና በኋለኛው ጠቅላይ ሚኒስትር ድጋፍ ሲደረግላቸው የነበረው።

የሰውየው ስላለ ወይ ለአነጻ አለያም ለግንቦት ሰባት ብቻ ቢሆን ፖለቲካዊ አቋሙንም ሆነ በኢትዮጵያ ላይ ያለውን አተያይ ለመረዳት ይበጃል። ይሁን እንጂ የሚጠፋፋና ሁለት ጽንፍ ላይ የቆመ አጀንዳ ላላቸው ሁለት የተለያዩ ኃይሎች አገሩን በመሠላል መረጃ ያቀብል እንደነበር መሰማቱ፣ ግብጽ ጭቆናን ማስወገድ ነው ወይስ የሀገርን ሕልውና አደጋ ላይ መጣልና ኢትዮጵያን ማጥፋት የሚለው ጥያቄ ዐቢይ ሥልጣኑን ሲይዘው በፈፀመው ነገር ታይቷል። ጣሊያንም፣ ግብጽም፣ ደርግም... ያልቻሉትን ሀገር የማፍረስ ተግባር በፍጥነት ማከናወን ችሏል። በሦስት ሺህ ዓመት ውስጥ ክፉ ደግ ከስተቶችን አብሮ ያሳለፈውን የትግራይንና የአማራን ሕዝብ ደም ለማቃባት የጣረውን ጥረት ፋሽስትም፣ ግብጽም ሆነ ድርቡሽ አላሳካውም።

አነጻጽ ግንቦት ሰባት ከጠላት መንግሥታት ጋር መሥራታቸው የራሳቸው ጉዳይ ነው። እርስ በርስ የሚጠፋፋ አጀንዳ ያላቸውን ሁለት ድርጅቶች በእኩልነት ሲያገለግል የነበረው ሰው የሀገር መሪ ሲሆን ነው ነገሩ ግራ ሚሆነው። ይህም ለትግሉ የተከፈለ መስዋዕትነት ተደርጎ በጀግንነት ሲነገር ለትውልዱም መጥፎ ትምህርት ሆኖ፣ ለፈፃሚውም የሀገር ክህደት ወንጀል ሆኖ ይመዘገባል። አነጻጽ ግንቦት ሰባት በኢትዮጵያ ላይ ያላቸው አተያይ ፍፁም የተራራቀና ፖለቲካቸው ወደ ተግባራዊነት ቢገባም አገሪቱን የሚበቃትን ነው። ታዲያ የአገሪቱን የመበታተን ዕጣ ለማፋጠን ካልሆነ በቀር እንዴት አንድ ሀገር ወዳድ ነኝ የሚል ሰው ሁለት የተለያዩ ጽንፎች ላላቸው ድርጅቶች እኩል መረጃ ያቀብላል?

እንግዲህ ይህንን ጠቅላይ ሚኒስትሩ ፈጽሜዋለሁ ያለውን ወይም አነጻጽ ለማዘውጃል ያለውን ነገር የራሱ ጽሕፈት ቤትም ሆነ የቀድሞ ቢሮው ኢንሳ አስተባብላቸው አያውቁም። በወቅቱ ቢቢሲ ጉዳዩን በተመለከተ የጠቅላይ ሚኒስትር ጽሕፈት ቤትን ኃላፊዎችን ጠይቆ ክሱን ለመቀበል ወይም ለማስተባበል እንዳልፈቀዱ አስነገብኳል። በድፍረት ለማስተባበል አለመፈለጉም ድርጊቱን እንደፈፀመው ሌላ ማረጋገጫ ነው።

ዐቢይ አሕመድ እንዲህ ያለ የክህደት ሥራ አብሮ አደጉ መሆኑን የሚያሳይልን ሌላው ማስረጃ አክቶበር 3/2022 (እ.ኤ.አ) በዘኒውዮርክር መጽሔት ላይ የተነበበው የራሱ ቃለ-መጠይቅ ነው። ለመጽሔቱ አዘጋጅ እንዲህ በማለት ለአሜሪካ መንግሥት ጥቅም ሲል ኢትዮጵያን ይሰልል እንደነበር አብራራ።

“በኢራቅ ጦርነት ጊዜ ከእነርሱ ጎን ሆኜ ተዋግቻለሁ። ለአሜሪካ ብሔራዊ ደገንነት አገልግሎት (N.S.A) የዚህን አካባቢ መረጃ አቀብል ነበር። የአሜሪካው ደገንነት መሥሪያ ቤት ሰዎችም ያውቁኛል። ለአሜሪካ እታገላለሁ፤ እሞታለሁም”

ይህ ንግግር ቃል በቃል የተተረጎመ ነው። የአገሩን መንግሥትና ጎረቤቶች ለአሜሪካ መንግሥት ይሰልል እንደነበር በዚህ መልኩ ያመነው እራሱ ዐቢይ ነው።

በ2012 ዓ.ም. አዲስ ዓመት ዋዜማ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ከሸገር ፊደሉ ጋር ቆይታ አድርጎ ነበር። በባድመ ጦርነት ስለሞቱበት ጓዶች አንስቶም በኩራት ሲያወራ ነበር። እርሱና ሌሎች ከአዲስ አበባ የሄዱ ባልደረቦቹ አንዲት የዛፍ ጥላ ሥር እንደተቀመጡ፣ ሥራቸውም የፊደሉ ጠለፋ እንደነበር፣ በመሀል በጀነራል ሳሞራ ዩኑስ ተጠርቶ እርሱ ወደ አለበት አካባቢ እየሄደ እያለ ሻዕቢያ የፊደሉ ጠለፋ ቡድኑን በመድፍ እንደጨረሰውና እርሱ ብቻ እንደተረፈ ተናግሯል።³⁵

በርግጥ ዐቢይ የፊደሉ ጠላፊዎቹ አጥፊነት እንጂ የፊደሉ ጠላፊ አልነበረም። ያም ሆኖ እዚህ ላይ አንድ ነጥብ እናንሳ። ዐቢይ በወቅቱ ያቸኑ የፊደሉ ጠላፊ ቡድን በአጥፊነት ነው የተቀላቀለው። እንኳን የቡድኑ መሪ ሊሆን የጠላፊዎቹም አባልም አይደለም እያልኩ ነው። በቦታው ከነበረ ሰው በሚገባ እንዳረጋገጥሁት የቡድኑ መሪ ማይክል የሚባል ከሚችሉ ውስጥ የነበረ ወጣት ነው። የአሁኑ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ያኔ ሥራው አጥፊነት ነበር። በፍጹም ከሳሞራ ጋር የሚያገናኛቸው ወታደራዊ ዕዝም የለም። የተጠለሉበት ቦታም ፍፁም ምስጢራዊ ነበር። ታዲያ ከዚያች ቦታ እርሱ ሌሎችን ትቶ መሄድ እንደጀመረ እንዴት ሌሎቹ ላይ ሞት ወረደ? እንዴትስ በዚያች ምስጢራዊ ቦታ ላይ ጥቃት ሊደርስ ቻለ? እንዴትስ አለቃው ማይክል እያለ ከሳሞራ ጋር የሚያገናኝ ነገር ተገኘና ተነስቶ ሊሄድ ቻለ? ታዲያ እነዚህን ነጥቦች የገጣጠመ ሰው እነዚህ የጠላፊ ቡድኖች እንዲገደሉ ያደረገው ዐቢይ ለሻዕቢያ መረጃ ሰጥቶ ነው። ብሎ ቢጠረጥር ይፈርድበታል? እንዲህ ያለ የሀገር ክህደትና ውሸት የዐቢይ አብሮ አደግ መሆኑን ልብ ላለ ሰው ይህ ግምት ቤት ይመታለታል።

³⁵ ዐቢይ ውሸት አብሮ አደጉ ሆኖበት እንጂ እርሱ ብቻ አልነበረም ከሞት የተረፈው። ዘርዓብሩክ የሚባል የቡድኑ አባልም ተርፏል። ሆኖም ዘርዓብሩክ ያቸኑ የጠላፋ ቡድኑ የተጠለለበትን ቦታ ትቶ ስለሄደ አይደለም የተረፈው። እዚያው እያለ በተዓምር ነው!

ጠቅላይ ሚኒስትር ሆኖ ከመጣ በኋላ የኤርትራን ጉዳይ የሚመሩ የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ አመራሮችን ማሰሩና ይህንን ሥራቸውንም በወንጀልነት መከሰሱ ከዚህ የመነጭ ሊሆን እንደሚችል አንድ ቀን ዐቢይ እራሱ ይነግረናል። በወቅቱ ግን «የሀገሩ ፓርላማ (እርሱንም ጠቅላይ ሚኒስትር ያደረገ) ጠላት አድርጎ በይፋ የተቀበሉትን ሀገር መሰለል የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ ኃላፊነት እንጂ ወንጀል የሚሆነው እንዴት ነው?» ብሎ የጠየቀ ደፋር አልነበረም።

ኤርትራ በእነ ጀነራል ጣዕመ ጎይቶም (በቅጽል ስሙ ወዲ መቐለ) እና በነ ኮሎኔል ፍፁም (በቅጽል ስሙ ሌኒን) የሚመራ East African Operation Directorate የሚባል ኢትዮጵያን ለመሰሰል የተቋቋመ ክፍል አላት። ይህንን ክፍል የሚያዙትን የደጎንነት ሰዎች ታረቅን ከተባለ በኋላ የአቶ ኢሳያስ መንግሥት «እምን ኢትዮጵያን ስላላችሁ?» ብሎ አላሰራቸውም። ሥራቸውን ነው የሠሩት። ሊያስራቸው አይችልም። ይልቁንም ሥራቸውን አስፍተው በአዲስ አበባ፣ በጎንደርና በሌሎች አካባቢዎች ቅርንጫፎቹን ከፈቱ።

ዋነኛ ተግባራቸው በዚህ የኤርትራ የስላላ መሥሪያ ቤት የሚታቀድን ሤራ ማክሸፍና እነሱንም መሠለል የነበረው የኢትዮጵያ ደጎንነት ሰዎች ግን «ኤርትራ ላይ ሰላይ በማስገባት» በሚል ተከሰሱ። ሳውዲ አረቢያን የሰለለ ኢራናዊ፣ አሜሪካን የሰለለም ሩሲያዊ፣አረቦችን የሰለለ እስራኤላዊም በሀገሩ መንግሥት ሲከሰስ ሰምቼም አላውቅ።

የኢትዮጵያ የወንጀል ሕግ (በ1996 ዓ.ም. የወጣው) አንድ ኢትዮጵያዊ ለውጭ ሀገር ዜጋ፣ ድርጅት፣ መንግሥት አለያም ለየትኛውም ጠላት ተብሎ ለተፈረጀ አካል መንግሥታዊና አገራዊ ምስጢርን አሳልፎ መስጠትን እንደ ብሔራዊ የሀገር ክህደት ይወስደዋል። በአንቀጽ 49 ላይ ደግሞ የተለየ ትርጓሜ አለው። «ማንኛውም ኢትዮጵያዊ የሆነ ወይም የኢትዮጵያን ጥቅም እንዲያስከብር አደራ የተጣለበት ሰው፣ አስቦ የኢትዮጵያን ጥቅም ለማስጠበቅ በምስጢር እንዲጠበቅና እንዳይገለጽ የተደረገውን ምስጢር፣ ሰነድ፣ የመላእክ ጉዳይ ወይም አንድ ውሳኔ ለሕዝብ ወይም ለውጭ ሀገር መንግሥት፣ የፖለቲካ ድርጅት... የገለፀ፣ አሳልፎ የሰጠ፣ ወሬውን ያስተላለፈ እንደሆነ» እስከ ዐሥራ አምስት ዓመት እንደሚያስቀጥ ይደነግጋል።

የወንጀል ሕጉ ከዚህም በላይ የተዘረዘሩ ወንጀሎችና ቅጣቶች አሉበት። ዐቢይ ቢያንስ ይህንን አንቀጽ እንደተላለፈው እራሱ አምኗል። እርሱ ግን አብሮ አደጉ ሀገርን መከዳትና መዋሸት ነውና እንደ መብት ያየዋል። ሕግ አስከባሪ ትውልድ ሲመጣ ግን ይህ የሀገር ክሕደት ወንጀል ሲያስቀጣው እናይ ይሆናል።

የራሱን ዜጎች መሰለል ሳይበቃው የሾመውን መንግሥትና ደመወዝ የምትከፍለውን ሀገር ትቶ ከታሪካዊ ጠላቶች ጋር ሲሠራ የነበረው ዐቢይ ኢንሳ እያለ ወንጀል ፈጽሟል የሚል የማንበራዊ ሚዲያ ዘመቻ ሲከፈትበት መጋቢት 22/2011 ዓ.ም በሰጠው መግለጫ እንዲህ አለ።

«ኢንሳ እጅግ በጣም የምከራበት ሥራ የሠራሁበት ተቋም ነው። ምንም የሚያሳፍር ተግባር ኢንሳ እያለሁ ፈጽሜ አላውቅም። እኔ ነፍስ ካወቅሁበት ጊዜ ጀምሮ፣ ኢትዮጵያንና ኢትዮጵያዊያንን የሚጎዳ ሥራ ሆነ ብዬ ሠርቼ አላውቅም። ይኼ በደሜ ውስጥ ያለ እውነት ነው። ይህንን አስመልክቶ ማንኛውም ሰው መረጃ ካለው ለሕዝብ ይፋ ማድረግ ይኖርበታል።»

እርሱ ራሱ እንዳለው ሳይሆን የአገር ክህደቱ ተግባሩን የጀመረው ገና ግልገል ሥልጣን ይዞ እንደነበር እንደሆነ ቀደም ሲል አንብበናል።

እዚህ ጋር አንድ አጋጣሚ ልጩምር። ጊዜው በ2000 ዓ.ም. የበጋ ወራት ነው። አዲስ አበባ ውስጥ ጦር ኃይሎች አካባቢ የአነግ አባል ነው የተባለ አንድ ሰው ክትትል ሲደረግበት ከርሞ በመጨረሻ በቁጥጥር ስር ይውላል። ሰውዬው የተያዘው ለዐቢይ አሕመድ ወረቀት ሲያቀብል ነበር። ከዚያም ዐቢይ የሚባልን ሰው የማያውቁት የደኅንነት ባለሙያዎቹ አብረው ወደ እስር ቤት አስገቡት። ይሁን እንጂ እነ አባዱላ አስፈቱት። የወገን ኃይል ነው ብለው አስፈቱት!!

እንዲህ ያሉ ግዙፍ ወንጀሎችን የሠራ ሰው እንኳን የአገር መሪ ተራ ወታደርም መሆን አይገባውም ነበር።

እናም ዐቢይ በጠየቀን መሠረት በዚያ ተቋም ውስጥ እያለም ሆነ ከዚያ በፊትና በኋላ የፈፀመውን ብዙ ወንጀል በጥቂቱ መተረካችንን እንቀጥል።

ከላይ የተጠቀሰው ወንጀል በሙሉ «ሆን ብሎ ኢትዮጵያንና ኢትዮጵያዊያንን የሚጎዳ ሥራ ላይ እንደኖረ» የሚያሳይ ነው። ቀጥሎ ያለውን ደግሞ «መሠረትሁት» ከሚለው ኢንሳ ጋር አገናኝተን እንየው። ኢንሳ ውስጥ እያለ አገሪቱን ዋጋ ባስከፈሉ፣ ሕይወትና ሉዓላዊነትን ባሳጡ ተግባራት ላይ ከመሰማራቱ በተጨማሪ ኃላፊነቱን ሰዎችን ለማስፈራራትና የግል ጥቅሙን ለማሳካት እንዳዋለው የሚያሳዩ ድርጊቶችን ወደ መተረክ እንሻገር።

የኢንሳው ሰው

ዐቢይ አሕመድ አሊ በ1998 ዓ.ም. የመጀመሪያ ወራት ወደ ደቡብ አፍሪካ ተላከ። የተላከውም ክሪካቸው የሚባል የመረጃ አያያዝና አጠባበቅ ላይ ያተኮረ የሰድስት ወራት ሥልጠና እንዲወስድ ነበር። በዚህ ወቅት ነበር ብአዴንነትን እንዲመኝ ምክንያት የሆነው አጋጣሚ የተፈጠረው።

የዐቢይ አሕመድን የደቡብ አፍሪካ ጉዞና ተያያዥ ጉዳዮችን በዝርዝር እንመልከት።

ከኢትዮ-ኤርትራ ጦርነት ፍፃሜ በኋላ የመከላከያ ቴክኒካል መረጃ መምሪያ ኃላፊ የነበረው ጀነራል ተክለብርሃን ወልደአረጋይ አንድ የራሱን ቡድን አቋቋመ። ያቋቋመውን ቡድን አለቃው ሳሞራ ዩኑስም አያውቀውም። በርግጥ ጀነራሉ ከጦርነቱ በፊት ወደ እንግሊዝ ተልኮ ራካል በተባለ ኮሌጅ የቴክኖሎጂ ትምህርት ተምሯል። በዚህም የሚመራውን የመከላከያ የስላላ ክፍል የሲቪል ተቋም አድርጎ የማውጣት እቅድ ወጣ። ለዚህም የሚታዘዙትንና የሚታመኑትን ሰዎች መለመለ። ከነዚህ ውስጥ አንዱ ዐቢይ አሕመድ ነው። ሰውዬውን እየመሩ፣ መንገድ እየቀየሱ እዚህ ካደረሱት ውስጥ ይህ ጀነራል ዋናው ነው።

የተክለብርሃንን የዐቢይ የጋራ ጉዞ ከሚተዋወቁበት አጋጣሚ ጀምሮ እዚህ ጋር መቅረብ ይኖርበታል።

ቀደም ሲል እንደተገለፀው በኢትዮ ኤርትራ ጦርነት ወቅት በባድሞ ግንባር ዐቢይ የፊደል ጥላፊ ባለሙያዎች ተራ ስፕሪንግ ሆኖ ይሠራ ነበር። አለቃው ማይክልና ጓዶቹ በሻዕቢያ መድፍ ሲገደሉና ዐቢይ ሲተርፍ ተክለብርሃን በወቅቱ አዲስ አበባ ነበር። ወደ ማይክል ፊደል ሲደውል ዐቢይ አነሳው። እየተቀላሰሰ የማይክልን መሞት ነገረው። የመጀመሪያው የሁለቱ ሰዎች ትውውቅ ምንጩ ይኼው ነው። ከዚያ በኋላም ለቀናት ከዐቢይ ጋር ግንኙነታቸው ቀጥሏል። በርግጥ የዐቢይ አለቃ ገብረሚካኤል በየነ የተባለ ጀነራልነው። ይኼኛው ጀነራል የመከላከያ መገናኛ ዋና መምሪያ ኃላፊ ነበር። ተክለብርሃን የመከላከያ የቴክኒካል ስላላ መምሪያ ኃላፊ ቢሆንም የሥራው ባሕርይ ግን ዐቢይን በድጋሚ አገናኘው። ሥራ ይሰጥዋል፤ ይከታተላቸዋል።

ጦርነቱ ከተጠናቀቀ በኋላ በግንባር የነበሩት ሁሉም ስፕሪንግ ወደ ማዕከል እንዲሄዱ ተደረገ። አዲስ አበባ ከተመለሱ በኋላ ዐቢይ በተክለብርሃን ሥር ሆኖ እንዲሠራ ተመደበ። ወደ ቴክኒካል ኢንተላጀንስ መጣ ማለት ነው። በገብረሚካኤል በየነ ፊት የተነፈገው ዐቢይ፣ በተክለብርሃን ቤት ግን ሕይወት አልጋ ባልጋ ሆነችለት። ፍጥነቱ፣ ድፍረቱና ከሰዎች ጋር ለመግባባት የሚያደርገው ጥረት በአዲሱ አለቃው ተወደደለት። እንደውም አንድ ቀን ከእንግሊዝኛ ወደ አማርኛ «ዲክሽነሪ» ተርጉሜያለሁ፤ የሚያሳትምልኝ ፈልግልኝ ብሎት ነበር። በዐቢይ «ፍጥነትና ችሎታ» የተደነቀው ተክለብርሃንም መዝገበ-ቃላቷን ለማሳተም የሚተባበር ተቋምና ሰው ለመፈለግ ሞከረ። ግን አልተሳካም። «የዐቢይ የእንግሊዝኛ ችሎታ አጃኢብ ነው» እያለ ቢማፀንም የሚሰማው አጣ።

በመሀሉ አሜሪካኖች ወደ ኢትዮጵያ የፀረ-ሽብር አጀንዳ ይዘው መጡ። ከ9/11 የሽብር ጥቃት በኋላ የተገበሩትና «ላየን ስፕራይድ» የሚባል ስም የነበረው ይህ ፕሮጀክት ዋና መቀመጫውን አዲስ አበባ አድርጎ ከኢትዮጵያ መከላከያ ጋር አብሮ መሥራት ጀመረ። «እንግሊዝኛ ዲክሽነሪ ተርጉሞ» ለአለቃው ያቀረበው ዐቢይ የተዋጣለት የእንግሊዝኛ ችሎታ እንዳለው ተገምቶ በዚህ ፕሮጀክት ላይ እንዲመደብና ከአሜሪካኖቹ ጋር እንዲሠራ ተደረገ። አስገራሚ ነበር። ዐቢይ ከፈረንጆች ጋር እንኳን በእንግሊዝኛ በምልክት ቋንቋም

መግባባት አልቻለም። ያቸን ዲክሽነሪም እርሱ እንዳልተረጎማት፤ አንድ ጎጃሜ ጓደኛው ያዘጋጃት ረቂቅ እንደነበረችና በአለቃው ችሎታ ያለው ሰው መስሎ ለመታየት የዘየዳት መላ እንደሆነች የታወቀው በዚህ ወቅት ነበር።

ተክለብርሃን ግን አሁንም እውነታውን አልተረዳም። ዐቢይ እንዳታለለውም ማሰብ አልፈለገም። ይልቁንም የተዋጣለት ባለሙያ እንደሆነ በጦሩም በሲቪልም ዓለም ላሉ ሰዎች እያዘረ ያስተዋውቀው ዘንድ ቀጠለ። በዚህ መልኩ ነበር ተክለብርሃን ባሰባሰበው ቡድን ውስጥ ዐቢይ የተካተተው።

ቡድኑ ቴክኒካል ስላላን ከመከላከያ አውጥቶ ራሱን ችሎ እንዲቋቋም ለማድረግ ያለመ ነበር። ተክለብርሃን ዐቢይን ጨምሮ በሥሩ ያሉ ጥቂት ሰዎችን ይዞ ይኼንን ቡድን አቋቋመ። የመከላከያ ኢንጂነሪንግ ኮሌጅ አዛዦችንም አማካኝ እንደ ብንያም ተወልደ፤ አብርሃም በላይ ወዘተ ያሉ ሰዎችን አመጣ። የቡድኑ አባላት ቁጥርም ወደ 38 አደገ። ከዚያም ቴክኖሎጂ ላይ የሚሠራ የሲቪል ስላላ ተቋም ለመመስረት አቅደው ተወያዩ። ይህ ሁሉ ሲሆን ግን የወቅቱ ኤታማዦር ሹም ሳሞራ ዩኑስ አያውቅም። ጉዳዩን ወደ መለስ የወሰዱትም እርሱ ሳያውቀው ነው።

ጠቅላይ ሚኒስትር መለስ ዜናዊ ጉዳዩን ሲሰማው ተቀበለው። እናም «በጽሁፍ አቅርብልኝ» ሲል ትዕዛዝ ሰጠው። ጀነራሉም የተባለውን አደረገ። ነገር ግን ያቀረበው ጥልቀት ያለው ነገር አልነበረም። መለስ በቁጣ መለሰው። «አውቅላይን ነው የሠራኸው፤ የስንፍና ሥራ ነው ያመጣህልኝ። ጠለቅ ያለ ነገር ጽፈህ አምጣ» ብሎ ጣለበት። ከዚያም ሳሞራም ጉዳዩ ላይ ገባበት፤ ተክለብርሃንም ተጋ። የሀገራት ተሞክሮ፤ የሚያስፈልግበት ምክንያት፤ የሚጠይቀውን የመመሥረቻ ገንዘብና ተያያዥ ጉዳዮችን የያዘ ሰፊ ሰነድ ተሰናዳ። መለስም ነገሩን በራሱ ሐሳቦች አዳብሮ የሳይበር ደኅንነትን የሚጠብቅ ተቋም እንዲመሠረት መመሪያ ሰጠ። የሰው ኃይልም እንዲመለመልና ለሥልጠና ወደ ውጪ እንዲላክ ታዘዘ።

ከዚያም ስድስት ሰዎች ተመረጡ። ወደ ደቡብ አፍሪካ ሄደው እንዲሰለጥኑም ተላኩ። መመልመያ መስፈርቱም «ብሔራዊ ተዋጽኦ፤ መገናኛና ኢንተላጀንስ ላይ የሠራ መሆንና በተቻለ መጠን ወጣት መሆን» የሚል ነበር። በዚህ መሠረት ዐቢይ አህመድ፤ ቴዎድሮስ በቀለ (ዐቢይ ሥልጣን ከያዘ በኋላ የፋይናንስ ደኅንነት ማዕከል ኃላፊ አድርጎ ከሾመው በኋላ ኅዳር 24/2015 ዓ.ም. ያሰረው ነው) ኃይላይ ብርሃነ፤ ሲሳይ ቶላ፤ ታዜር ገብረእግዚአብሔርና ኃይለአብ አብርሃ የተባሉ ሰዎች ወደ ደቡብ አፍሪካ ሄዱ። በ1998 የመጀመሪያ ወራት። ከዚያም በዚያው ዓመት ሚያዚያ ወር ላይ የኢንፎርሜሽን መረብ ደኅንነት ኤጀንሲ (በእንግሊዝኛ ምሕፃሩ INSA) ተመሠረተ። ይህንን ስም ያወጣለትም ተክለብርሃን ራሱ ነው።

በዋናነት ስድስት ወራትን በፈጀው በደቡብ አፍሪካው ሥልጠና ላይ የተሳተፉት ሰዎች ናቸው በኋላ ኢንሳ የተባለውን ድርጅት በቀዳሚነት የተቀላቀሉት። በዚህም መሠረት ተቋሙ ሲመሰረት የተቋቋሙትን ዲፓርትመንቶች ተከፋፈሉ። ዋናው ዳይሬክተር ራሱ ተክለብርሃን ወልደአረጋይ ሆነ። የቴክኒካል ኢንተላጀንስ ክፍል ኃላፊው ሲሳይ ቶላ (በዐቢይ ጠቅላይ ሚኒስትርነት ዘመን የብሔራዊ መረጃና ደኅንነት ምክትል ኃላፊ ሆኖ የተመደበ) ሆነ። ጂኦ ስፓሻል ክፍልን ደግሞ ታዜር ገብረእግዚአብሔር ያዘ። ለዐቢይ ኢንፎርሜሽን አሹራንስ የተባለው ዲፓርትመንት ተሰጠው።

የኢንሳ አመሠራረት ሂደት ይኼው ነው። ዐቢይ ቀድመው መሥሪያ ቤቱን ከተቀላቀሉ ሰዎች አንዱ እንጂ መሥራች ዳይሬክተር አልነበረም። የተቋሙ የመጀመሪያ ዳይሬክተር ራሱ ተከለብርሃን ነው። ሀቁ ይህ ቢሆንም እርሱ ግን የኢንሳ ሐሳብም የእርሱ፣ የመጀመሪያው ኃላፊም ራሱ እንደሆነ አድርጎ አውርቷል፤ አስወርቷል።

ዐቢይ የኢንሳ ዋና ዳይሬክተርነትን በውክልና ነው የያዘው። አለቃው ጀነራል ተከለብርሃን ወልደ አረጋይ ለትምህርት ወደ እንግሊዝ ሲሄድ የወከለው እርሱን ነበር። ሄራን ዋና ሥራ ያደረገው የዐቢይ አዕምሮ አለቃው በአደራ የሰጠውን ኃላፊነት ጠቅልሎ ለመያዝ ብዙ የኢሕአዴግ ባለሥልጣናትን እየጠራ በኢንሳ ውስጥ ሠራሁት የሚለውን ነገር ያሳይ ነበር። በረከት ስምዖን፣ ዘርዓይ አስግዶም ወዘተ የተባሉ የወቅቱን ሹሞች መጥታችሁ አይታችሁ ካለደነቃችሁኝ እያለ ያስጨንቅ ነበር።

ዐቢይ ደጋግሞ ከተናገራቸው ብዙ ጉዳዮች አንዱ «ጠቅላይ ሚኒስትር እንደምሆን ለመለስ ነግሬዋለሁ» የሚለው ይጠቀሳል። እውነቱ መለስን ማግኘቱ ነው። በርግጥ መለስ ዐቢይን ለብቻው ሳይሆን ወደ ደቡብ አፍሪካ የሄደውን ቡድን በጋራ ደጋግሞ አነጋግሯል። ስለሚመሰረተው ተቋም መክሯል። ነገር ግን ዐቢይ የተለየ ትኩረት ፈለገና መለስን በግል ያገናኙት ዘንድ የተለያዩ ሰዎችን ይማልድ ጀመር። ያለው ሆነለት። አገኘው። ከመለስ ጋር በነበረው ቆይታ ሰፊ ጊዜ ወስዶ ያወራው እርሱ ነው። በመጨረሻም አጭር ቃል ነው ከመለስ የተሰማው። «አንተ ሳይኮፓት ነህ፤ ውጣልኝ» የሚል። በኋላ ላይም ዐቢይ ለመላው የኢንሳ አመራሮች ከመለስ ማስጠንቀቂያ እንዲሰጥ ምክንያት ሆኗል።

ነገሩ እንዲህ ነው።

በ2001 ዓ.ም. ክረምት ተከለብርሃን ወደልደአረጋይ ለትምህርት ወደ እንግሊዝ በድጋሚ ሄደ። ከዚያ በፊት ግን የዋና ዳይሬክተርነት ቦታውንም ለዐቢይ በውክልና ሰጥቶታል። ከዚህ በኋላ መሥሪያ ቤቱ መላቅጡን አጣ። ዐቢይ ተቋሙን ሰፍትዌር የሚሸጥና ካሜራ የሚገጥም የንግድ ድርጅት አደረገው። ለፌደራል ፖሊስ የጎዳና ላይ የደጎንነት ካሜራ፣ ለገቢዎችና ጉምሩክ ደግሞ ሰፍትዌር እገጥማለሁ ብሎ ሄደ። በወቅቱ የፖሊስ ኮሚሽነር የነበረው ወርቅነህ ገበየሁ «ይኼንን ሰውዬ ማነው የላከብኝ?» ብሎ «በጀት የለም» አለው። (ዐቢይ በመጋቢት 2011 መግለጫ ሲሰጥ «የፌደራል ፖሊስን የደጎንነት ካሜራ እንዳልገጥም ተከለክልሁ» በማለት ሲያማርር የተደመጠባትን ንግግር የሚያስታውስ አንባቢ ነገሩን አዛምዶ መቀጠል ይችላል)።

ለገቢዎችና ጉምሩክ የተሠራውን ሰፍትዌር ገንዘብ ከፍሎ እንዲቀበለው የወቅቱን ዋና ዳይሬክተር መለኮ ፈንታን ጠየቀ። መለኮ መንግሥታዊ ሆኖ በንግድ ሕግ ለማይመራ ተቋም ገንዘብ ከፍለን ሰፍትዌር አንገዛም አለ። ዐቢይም «ይህንን ሰፍትዌር ካልገዛህ ስልክህን ጠልፌና ሌሎች የቴክኖሎጂ መገናኛዎችህን ሰብሬ እየፈፀምክ ያለውን ጉድ ለመለስ አቀርባለሁ» ሲል አስፈራረው። በዚህ ጊዜ መለኮ ወደ አለቃው ወደ መለስ ሪፖርት አደረገ። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ከዚህ በፊት ተመሳሳይ ሪፖርት ከጂኒዲን ሳይ ቀርቦለታል። የያኔው የኦሮሚያ ርዕሰ መስተዳድር የነበረው ጂኒዲን ከዐቢይ «ገንዘብ ሰጥተኸኝ፣ ለምርጫ ውድድር እንዳሸንፍ ሁኔታዎችን ካለመቻቸህ ከአክራሪ መስሊሞች ጋር ያለህን ግንኙነት ጠልፌ ለመለስ አቀርባለሁ። እጄ ላይ ብዙ መረጃ አለ» ብሎ እንዳስፈራረው ለጠቅላይ ሚኒስትር መለስ ተናግሯል። እነዚህ ባለሥልጣናት ብቻ

ሳይሆኑ የተለያዩ ባለሃብቶችም ተመሳሳይ ቅሬታ ለመንግሥት አቅርበው ነበር። በዚህ ምክንያት መለስ ጠንከር ያለ ማስጠንቀቂያ ለዐቢይና ለኢንሳ ለመስጠት ተገደደ። ከመላኩ ፈንታ ጋር የነበራቸውም ክርክርም በዚህ ተቋጩ። ዐቢይ ግን በመላኩ ላይ ጥርስ ነክሶ ቀረ።

ዐቢይ ሰፍትዌር ግዙጝ የሚለውና ካሜራ ገጥሜላችሁ ክፈሉኝ የሚለው በ2002 ዓ.ም በተካሄደው ምርጫ በኦሎምፒክ ዕጩ ሆኖ በአጋሮ ስለተመደበና ለዚያ የምርጫ ዘመቻ ገንዘቡ ስለሚያስፈልገው ነበር። ከመንግሥት ተቋማት ያሰበውን ገንዘብ መሰብሰብ ያልቻለው ዐቢይ የኢንሳን ሀብት (ኮምፒውተርና መጻሕፍት) እና በጀት ወደ አጋሮ በመውሰድ ትምህርት ቤት እስጠገንሁ/አሠራሁ በማለት ለመመረጥ ቀሰቀሰ።

ዐቢይ ከደቡብ አፍሪካ ከተመለሰ በኋላ ዐቢይ ከፈፀማቸው አስገራሚ ክስተቶች አንዱ ቤቱ የሰቀለውን ፎቶ ይመለከታል። በስድስት ወራት ውስጥ የወሰዱት ሥልጠና በዲግሪም ሆነ በዲፕሎማ የሚያስመርቅ አልነበረም። የክህሎት ማገልበቻ፣ የመሥሪያ ቤት መመሥረቻ ሥልጠና ነው። ዐቢይ ግን አዲስ አበባ ከተመለሰ በኋላ ጋወን ለብሶ፣ ተኮፍሶ፣ ፎቶ ተነስቶ ቤት ውስጥ ፎቶውን ገጭ አድርጎ ሰቀለ። ይህንን ያስተዋሉ ወዳጆቹም ስለ ፎቶው ምንነት ሲጠይቁት «በደቡብ አፍሪካ ዲግሪ ተቀብዬ የመጣሁ ጊዜ» እያለ መልስ ይሰጥ ነበር። የበዓለ ሲመቱ ዕለት መጋቢት 24-2010 ዓ.ም. በሽፈራው ሽጉጤ በተነበበው ታሪኩም ላይ «ከደቡብ አፍሪካ በክሪፕቶግራፊ አድቫንስድ ዲፕሎማ አገኘ» ተብሎ የተነገረው ይኼው ሥልጠና ነው።

ጆሃንስበርግ ከመሄዱ በፊት የማትሪክ ፈተና እንዲወስድ ተደርጎ በመውደቁ ምክንያት ምንም ዓይነት ዲግሪ ሊያገኝ እንደማይችል የሚያውቁ የቅርብ ሰዎች በዚህ ተግባሩ ዛሬም ድረስ ፈገግ ብለው ያወራሉ። እርሱ ግን በዚያን ወቅት የማትሪክ ፈተናን በመውደቁ ወደ መንግሥት ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት መግባት ባለመቻሉ ባላቸው ነጥብ ማይክሮሊንክ ወደ ተባለው ኮሌጅ እንዲሞር ተልኮ ነበር። የደቡብ አፍሪካው ሥልጠና ሲመጣ ግን አቋርጦ እንዲሄድ ሆነ።

ዐቢይን ከፊት ያመጣው ተክለብርሃን ነው። ቀደም ሲል እንዳልኩት ኢንሳን ለመመስረት ሰው ሲመለመል ዐቢይ የመገናኛ ሬዲዮ አፕሬተር ነበር። በ1984 ከጅማ ተመልሞሎ ወደ ወለጋ ቤጊ ካምፕ ሲገባ ያሰለጠነው ጉደታ አላና ነበር። ጉደታ ዐቢይ ወደ ሥልጣን እንደመጣ ካሰራቸው ሰዎች አንዱ ነው። በወቅቱ የኢትዮ-ቴሌኮም የሴኩውራቲ ዲቪዥን ኃላፊ ነበር። ዐቢይ መጋቢት ላይ ሥልጣን ይዞ ኅዳር 6/2011 ዓ.ም. ጉደታን አሰረው። «በሜቴክ ውስጥ የተፈፀመ የሙስና ወንጀልን የሚያጠኑ ባለሙያዎች ላይ ዛቻ እና ማስፈራሪያ በመፈጸም እና የአቃቤ ህግ ሥራን በማድናቀፍ» የሚል ክስም አከናነበው። ይህንን ያደረገበት ምክንያት ደግሞ ከልጅነቴ ጀምሮ አቅሜንና ሐሊክቴን ያውቃሉ በሚላቸው ሰዎች ዙሪያ ደጎንነት ስለማይሰማው እንደሆነ የቅርብ ሰዎቹ ይናገራሉ። ሆኖም ክሱም ውሸት ነበርና ከስድስት ወራት እስር በኋላ በዋስ ወጣ።

የሆነው ሆኖ ዐቢይን ከአፕሬተርነት አንስቶ ለኢንሳ ያበቃው ተክለብርሃን ነው። (ዐቢይ የአባዱላ አፕሬተር ነበር የሚባለው ውሸት ነው። እርሱ በመከላከያ የመገናኛ ሬዲዮ ክፍል ብዙ ዓመታትን ሲዘልቅ አንድም ጊዜ የአባዱላ አፕሬተር ሆኖ አያውቅም። የአባዱላ አፕሬተር በኋላ ዐቢይ ሌተናንት ጀነራል ያደረገው ተስፋዬ አያሌው ነው)። በዚህ ወቅት እርሱ መቶ አለቃ ነበር።

ኢንሳ መጀመሪያ በመከላከያ ሥር ሆኖ እንዲቋቋም ነበር የተወሰነው። በዚህም መሠረት ዋና ዳይሬክተሩ ተከላብሮሃን ተጠሪነቱ ለሳምራ ዩኑስ ነበር። ከዚያም ዐቢይ በኢንሳ ሹመት ስለተሰጠው ከሌሎች ጋር እኩል ለማድረግ በሚል መጀመሪያ የሻምበል ማዕረግ ተሰጠው። «አክስለፊሽን» በተባለው ፈጣን የማዕረግ ዕድገትም ሌተናንት ኮሎኔል ሆነ። ይህን ሁሉ ሹመት በፍጥነት የደረደረው ለተከላብሮሃን ባለው ታማኝነት ብቻ ነው። ዐቢይ ሙሉ ኮሎኔል ነኝ የሚለው ውሸት ነው። ሌተናንት ኮሎኔል ነው፤ የመጨረሻ ማዕረጉ።

ተከላብሮሃንና ዐቢይ ዳይጃነታቸው ብዙ ነበር። እንግሊዝ እስኪሄድ ድረስ የጦሩ ፍቅር ነበራቸው። ሚስቶቻቸውም ዳይጃሞች ነበሩ። በአንድ ታዋቂ ባለሀብት አማካኝነት የንግድ ድርጅት ተከፍቶላቸውም ነበር። በታው የረረ አካባቢ ነው። በዓለማየሁ ከተማ ሕንፃ ላይ አንደኛ ፎቅ ላይና መሬት ላይ ነበር ሱቆቻቸው የተከፈቱት። የተከላብሮሃን ሚስት የውበት ሳሎን ሲሆን የዐቢይ ደግሞ ላውንደሪ ቤት ነበር። (ባለሃብቱ ለዐቢይና አባዱ ለዘመናዊ መኪና ገዝቶላቸውም ነበር)።

ተከላብሮሃን ከአንድ ዓመት ቆይታ በኋላ ከእንግሊዝ ሲመለስ ግን ነገሮች ተቀያየሩ። ዐቢይ የሌጅንሲውን ሠራተኞች እርስ በርስ የማይተማመኑና የተጠማመዱ አድርጓቸው አገኘው። የመሥሪያ ቤቱን ገንዘብ ለምርጫ ቅስቀሳ አውሎታል። አስፈራርቶናል የሚሉ ነጋዴዎችና ባለሥልጣናት ተከላብሮሃንን «ምን ጉድ ጣልክብን?» ሲሉ አማረሩ። የመሥሪያ ቤቱ ባልደረባ የሆኑም ሆነ ሌሎች የከተማው ሴቶች የፆታዊ ትንኮሳ ሪፖርት አቀረቡ።

ይህ ሁሉ ባለበት መለስ ተከላብሮሃንን ወደ ቢሮ ጠራውና ዐቢይን በሚመለከተት በሚደርሱት አቤቱታዎች እንደተሰላች ነገረው። እንዲያባርረውም አዘዘው። ከዚያም ተባረረ። በርግጥ አንዳንድ የቅርብ ሰዎች ዐቢይ የተባረረው በመሥሪያ ቤቱ ውስጥ በፈፀመው ጥፋት ብቻ አይደለም ይላሉ። እንደነዚህ የቀድሞ ባልደረቦቹ ከሆነ ሰውዬው ከኢንሳ የተሰናበተው የአንድ አለቃውን ሚስት ሲስም እጅ ከፍንጅ ተይዞ ነው። ትዳራቸው ሊፈርስ ሲል ቄሶችም፣ ፖለቲከኞችም፣ በጥቅሉ ትላልቅ የሚባሉ ሽማግሌዎች ገብተው ነገር አበረዱ። ተሳመች የተባለችው ሴትም «ዐቢይ ምንም አላደረገኝም፤ ሳመኝ እንጂ» እያለች ተከራክራ፣ ሐጢአቷን በከፊል አምናለች።

ዘሮም ተጠቅልሎም ዐቢይ የተከላብሮሃንን ውለታ የዘነጋ አይመስልም። የሚስቱን ወንድሞች ቢሊየንር ሆነው እንዲነግዱ ከፈቀደላቸው ጥቂት የትግራይ ልጆች መካከል አድርጓቸዋል። ከጦርነቱ በፊትም ሆነ በጦርነቱ ወቅት የቀድሞ አለቃውን ከመቼለ ወደ አዲስ አበባ እንዲመጣ ተደጋጋሚ ምልጃም ልኮ ነበር። ከዚያም በፊት ኅዳር 4 ቀን በ2011 ዓ.ም የሜቴክ ዋና ዳይሬክተሩን ጀነራል ክንፈ ዳኘውን እንዲያመጡለት ወታደሮቹን ወደ ሑመራ ሲልክ ከሜቴኩ ኃላፊ ጋር አብሮት የነበረውን ተከላብሮሃን እንዳይዙት አድርጓል። ባለቤቱንም ከምትኖርበት ካናዳ ወደ ኢትዮጵያ እንድትመለስ ራሱ ጭምር ደውሎላት ነበር።

ሆኖም ይህንን ያህል ይቀራረቡ የነበሩት ሁለቱ ሰዎች ዐቢይ ክህደት በመፈፀሙ ተለያዩ። ከኢንሳ የተባረረው ከአለቆቹ የአንዱን ሚስት ስም ነው የሚለውን ዜና የሰማችው ዝናሽ ታያቸውም በተደጋጋሚው የዐቢይ ውስልትና ተማርራ ወደ አሜሪካ ሄደች፤ በር ላውንደሪውንና መኪናውን ሸጠ፤ ልጆቿን ይዞ አንድ ታረቀኝ የሚባል ፖስተር «አግብታ»፤ ዐቢይን ትታ!!

**ምዕራፍ አምስት፤
የጦርነት ክብሮች**

ጋዜጠኝነትን በሕቡዕ...!

ውስብስብ ሁኔታዎች ከፊት ተደቀኑ። በአንድ በኩል የምወደው ሙያዬ በጠብመንጃ ጉልበት እንዲቆም ተደርጓል። በሌላ ወገን አገሬ በመፍረስ ዋዜማ ላይ መሆኗን እያየሁ ነው። በዚህ የመፍረስ ሒደት ውስጥ እኔ ያዋጣሁት መደሻና ዶማ አለመኖሩን ለታሪክ መንገር እንዳለብኝ ደግሞ ውስጤ ይነግረኛል። በርግጥ ለታሪክ ብዙም አልጫነቅም። ከዚያ ይልቅ ለራሴ የማስቀረው፣ ትራሴ ተመችቶኝ እንድትኛ፣ ሕይወቴን ፀፀት እንዳይገባኝው ለማድረግ አንዳች አስተዋጽኦ ይኖረኝ ዘንድ እሻለሁ። ስለሆነም በዚህ የሀገር መፍረስ ሒደት ውስጥ የኔ ድርሻ ምንድን ነበር የሚለውን በተመለከተ ለአእምሮዬ የምነግረው ነገር መኖር አለበት። ይህ ዋናው ጫንቀቴ ነው። በሌላ በኩል ደግሞ ጆሮ ግንዴ ላይ ተደግኖ ያስፈራራኝ ሽጉጥ አሁንም ስሜቱ አብሮኝ አለ። እስካሁን ይቀዘቅዘኛል።

ይህንን ጉዳይ ዘርዘር አድርጌ ላብራራው።

ሙያዬን ምንም ቅድመ ሁኔታ ሳላስቀምጥ እወደዋለሁ። በሕይወቴ ውስጥ ካሉኝ ውድ ጉዳዮች ከቀዳሚዎቹ ተርታ ነው። ጋዜጠኝነት እንዲወደድ ከሚያደርጉት ብዙ ነገሮች ውስጥ አንዱ ዘርፍ ቀለም፣ ሀገርና አህጉር ሳትመርጥ የምትሠራውና ዋና ጉዳዩም የሰው ልጅ መሆኑ ነው። ለድምጽ አልባዎቹ ድምጽ መሆን ነው ተልዕኮው። መርሁ Voice for the Voiceless ነው። ይህ በመሆኑ በአንዳች የውግንና ሸለቆ ውስጥ ግባ አይለኝም። «ዘርህን ተከተለው፣ ብሔርህን ወግንለት» ሲል አያስጨንቀኝም። አድማስም አይገድበውም። እናም ለሰው ስል የትም ሆኜ የምሠራውን ሙያዬን ከራሴ እኩል እወደዋለሁ።

ብዙ ጊዜ ጋዜጠኝነት ከኔ ገላና ነፍስ ላይ ተወስዶ እፍፍ ተብሎበት ነፍስ የዘራ ይመስለኛል። ከሆነው የአካሌ ክፍል ላይ ተቆርሶ የተሠናዳ አክሊል ይመስለኛል። ከሥራዎች ሁሉ ተመርጦ የተባረከ የሙያዎች

አባባራም ይመስለኛል። ሌሎች ሙያዎች ሁሉ በጋዜጠኝነት ሲቀኑ የሚውሉም ይመስለኛል። ሁሉም ሰው ጋዜጠኛ ለመሆን የሚሠራና የሚመኝም ይመስለኛል። ብቻ ብዙ ነገራት ነው።

ይህ ስሜት ዝም ብዬ መንገድ ላይ ሳልፍ ያገኘሁት አይደለም። አብሮ አደጌ ነው። ገና የሁለተኛ ክፍል ተማሪ ሳለሁ ጀምሮ ሳልመው የኖርኩት ጉዳይ ነው። መምህራን የእናቴ ጓደኛ ነበረች። አንድ ቀን ስናድግ ምን መሆን እንደምንፈልግ እንደማንኛውም ሕፃን ልጅ ስንጠየቅ ከሁሉም የተለየ መልስ የመለስሁት እኔ ነበርሁ።

«ሚኒ ሚዲያ መሥራት» አልኩ።

በዚያን ጊዜ ግጥምና መሰል ኪነ-ጥበባዊ ነገሮች በእረፍት ሰዓታችን የሚቀርቡበትን የትምህርት ቤታችንን ሚኒሚዲያ የተቆጣጠሩት የሰባተኛና የስምንተኛ ክፍል ተማሪዎች ነበሩ። ትልልቆች ነበሩ። እኔና የዕድሜ እኩዮቼ ወደዚያ ቦታ ስናመራ ሚኒ ሚዲያዎችን የተቆጣጠሩት ታላላቆቻችን ያበርሩን ነበር። እናም አድጌ እንደነርሱ በሰላር በሚሠራው ሚኒ ሚዲያ ግጥምና መነበነብ ማቅረብ ነበር፤ ምኞቴ። ለመምህራን የነገርኳት ይህንን ነበር። በወቅቱ ምን እንዳለች አላስታውስም። ይህ ሁሉ ከሆነ 14 ዓመታት አልፈው ለኢቴሺ ተቀጥሎ የተወሰኑ ወራት ከሠራሁ በኋላ ለአንድ በዓል ወደ ወላጆቼ ጋር ስኔድ ያቼን የሁለተኛ ክፍል መምህራንም አገኘኳት።

«የመላዕክነሽ ልጅ... ሚኒ ሚዲያውን ትተሽው ዋናው ማስሚዲያ ላይ ገባህ አይደል?!» ስትለኝ የማስታወስ አቅሟን አድንቄያለሁ። (መላዕክነሽ የእናቴ ስም ነው!)

ለዚህ ነው ጋዜጠኝነት አብሮ አደጌ ነው ማለቴ። ንባቤ፣ ዝግጅቴ፣ ትምህርቴ፣ ይህንን የዕድሜ ዘመን ፍላጎቴን ለማግኘት ነበር። ከዚህ ውጪ ምንም ችሎታ የለኝም። በርግጥ እንዲህ ብሎ መናገር ስንፍና ነው። ሌላ ሥራ አልቸልም ብዬ ማውራት የሚያኮራ እንዳልሆነ እረዳለሁ። እንዲያም ሆኖ እኔ አይገረብጠኝም። የምመካው በማፈቅረው ሙያዬ ነውና እርሱን ችዬ «ሌላስ አይሆንልኝም» ብል አላፍረም። ይህንን የምወደውን ሙያ መሥራት ከጀመርሁ ከሰባት ዓመታት በኋላ ነው እንግዲህ መንግሥት በጠብመንጃው ያስቆመኝ።

ከዚህ እኩል የምወደው አገሬን ሳይሆን አይቀርም። አገሬን የምወደው በምክንያት ነው። በቀረርቶና ሽለላ የማውቃትን ኢትዮጵያን አልወዳትም። እንደውም ትኮስኩሰኛለች። ያቼ በሽለላና በፉከራ የማውቃት ሀገር ገዳይ፣ ጨካኝና ክፉ ትሆንብኛለች። እኔ የምወዳት ሀገር የአንዱ ቁስል ሌላውን ሲያመው፣ የአንዱ መጎዳት ለሌላው መከፋት ሲሆነው፣ የአንዱ ሞት ለሌላው ሀዘን ሲሆን ያሳየችኝን ነው። ሽሮና በርበሬ እየተበዳደረ በኖረ ማንበረሰብ ውስጥ፣ ለቅሶ መደራረስ ምሱ የሆነ ሕዝብ የሚኖርበት ኢትዮጵያ ናት ተወዳጅ ለኔ!

እንዲህ ያለውን ሁኔታ ደግሞ በእኔ እድሜ በተደጋጋሚ አይቻለሁ። በ1990ዎቹ ሻዕቢያ የዓይደር ትምህርት ቤትን በመቆለ ደብድቦ ከሦስት ወር ሕፃን እስከ 65 ዓመት አዛውንት ሲገድል፣ በ1998 የድሬዳዋ ጎርፍ በምሥራቅ ኢትዮጵያ ሕዝብ ላይ መዓት ባወረደ ጊዜ፣ ሀገር ሲያለቅስ አስታውሳለሁ። የአሞ ወንዝ ሞልቶ የዳሰነችና ኛንጋቶም ሕዝብ በውሃ ሲወሰድና ሲፈናቀል ከሞያሌ እስከ መቐለ ዋይታ ሲሆን ሰምቻለሁ። ለእነዚያ ራቂታቸውን ለሚሄዱ ዜጎች፣ ለእነዚያ በጫካ ውስጥ ተንቀሳቃሽ ሕይወት ለሚመሩ

ሰዎች ሀገር ያለቀሰው በአካል አብሯቸው ስለኖረ፣ ባሕልና ኑሯቸውን ስለሚያውቅ አልነበረም። ይህንን እንዲያደርግ ምክንያት የሆነው አብሮት የቆየው አገራዊ እሴቱ ነው።

በጋዜጠኝነት ሕይወቴም ተመሳሳይ ታሪኮችን ዘግቤያለሁ። ጥቂቶቼን ልግለጽ። አይ.ኤስ.አይ.ኤስ የኢትዮጵያን ልጆች በሊቢያ ባሕር ዳርቻ ወስዶ ያረዳቸው ዕለት የነበረው አገራዊ ቁጣ አድማስ አልነበረውም። ጎንደርም አፋርም፣ አዲግራትም ጋይንትም፣ አዲስ አበባም ጅማም... ነበር ድንኳን ጥሎ ያነበው። ድርጊቱን ለማውገዝ ብሔርና ዘር አልመረጠም ነበር። በአዲስ አበባ ከተማ የቆሻሻ ክምር ተደርምሶ ብዙሃን ባለቁ ጊዜ የሀገሪቱ ሕዝብ የጋራ ድንኳን ጥሎ ለሀዘን ሲቀመጥ የሚችሉትን ዘርማንዘር ሲቆጥር አላየሁም። በጋምቤላ ሕፃናት በሙርሌ ታጣቂዎች ታፍነው ሲወሰዱ ሰንደቁን ዝቅ አድርጎ ማቅ የለበሰ ሕዝብ በመንግሥት ላይ ቁጣውን ገልጾዋል። ይህንን ሲያደርግም ከእነዚያ ሕፃናት ጋር የሥጋ ዝምድናንና የብሔር ውግንናን አስልቶ አልነበረም።

እኔ የምወዳት ኢትዮጵያ እንዲህ ያለችውን ነው። ሌላው ሁሉ ጩኸት ነው። ለልማትና ለበጎ ነገር ሕብረትን፣ ለሀዘንና ችግር ፈጥኖ መድረስን ያስተማረችኝን ሀገር እንጂ በዘፈንና ሽለላ «ገዳይ እወዳለሁ» የሚባልላትን አይደለም። እኔ የምወዳት ኢትዮጵያ ቅኝ ገዥ መጥቶ ያልበረዘው፣ ወራሪ መጥቶ ያልከለሰው፣ አምባገነን ነግሶ ያላጠፋው እሴት ባለቤት ሆኖ የዘለቀችውን ነው።

አሁን ዐቢይ አሕመድ የተባለ ሰው ከመጣ ወዲህ ግን እንዲህ ያለችውን አገሬን እያሳጣኝ እንደሆነ እያየሁ ነው። አንድ የወላይታ ልጅ ተዘቅዝቆ ሲገደል የሚደሰት ሲዳማ አለያም ምን አገባኝ የሚል ጉራጌ፣ ትግራዊ ተቀጥቅጦ ሲገደልና በጅምላ ሲጨፈጨፍ «የእጁን አገኘ» የሚል ብቻ ሳይሆን ከእድሜ ዘመን ወንድሙ ጋር ደም ለመቃባት ጎራዴ የሚስል አማራ፣ በደቦ የተረሸኑ አማሮች የማያስደነግጡት ትግራዊ፣ ለመቶ ዓመታት አብሮት የኖረውን ሕዝብ ውጣልኝ እያለ ሲያባርር የሚውል ኦሮሞ፣ የኦሮሞ ወጣት አንድ ጊዜ በመንግሥት በሌላ ወቅት ደግሞ በአማጺ ሲገደል «ደምህ ደሜ ነው» የማይል አማራ፣... እንዲበዛ ለማድረግ የሠራው ሥራ ተሳክቶለታል፤ በሄራ እርካብ ተፈናጥጦ በደም መንበር ላይ የተቀመጠው ዐቢይ አሕመድ አለ።

ዋናው ጉዳይ ይህ ከእርሱ መምጣት በፊት ያልታየና ያልነበረ ታሪክ ለምን በዚህ ዘመን ተፈጠረ? የሚለው ነው። መልሱ አጭር ይመስለኛል። በሀገር ኪሳራ የግል ሥልጣንን ለማጽናት የተወሰደ መላ ነው። በፈረስ ሀገር ላይ የሚፀና ሥልጣን ምን ጥቅም እንዳለው እንጃ! እርሱ ግን የአገሪቱን ሕዝብ መጤ፣ ፀጉረ ልውጥ፣ የቀን ጅብ፣ ሰባበርናቸው፣ አታለልናቸው፣ በጫካ ውስጥ ያለ ዳዋ ወዘተ እያለ የሚነዛው ፕሮፓጋንዳ ማኅበራዊ መጠራጠርን አንግሶ እያገዳደለ መሆኑ ግልጽ ነው። በ2010 አዲስ ዓመት ዋዜማ ላይ የያኔው የኦሮሚያ ምክትል ርዕሰ መስተዳድር ዐቢይ አሕመድ በኦሮሚያ ቴሌቪዥን ብቅ ብሎ «የኦሮሞን ሕዝብ ከሀገሩ ከፊንፊኔ ያባረሩት ነፍጦችና መጤዎች ናቸው» አለ። ይህንን ባለ በሰባተኛው ወር ጠቅላይ ሚኒስትር ሆነ። እንዲህ ያለ ዕኩይ አመለካከት ያለው ሰው ሥልጣን ሲይዝ ምን ሊያደርግ እንዳለበ ግልጽ ነበር። ከዚያም ሽመልስ አብዲሳ የተባለው የእርሱ ምስሉ «ነፍጦችን በሰበሩን ቦታ ሰብረን፣ እገራን በፊንፊኔ ለማክበር ችለናል» ሲል በአደባባይ ተናገረ። ቀጥሎም በኦሮሚያ ውስጥ የሚኖር አማራ በሽመልስና ዐቢይ ቋንቋ ነፍጦች እየተባለ ይሳደድና ይነቀል ጀመር።

የሀገሪቱ ጠቅላይ ሚኒስትር ፀጉረ ልውጦችና የቀን ጅቦች ላይ እርምጃ እንዲወሰድ ባደረገው ጥሪ መሠረት በአማራ ክልልና በአሮሚያ የሚኖሩ የትግራይ ተወላጆች ተፈናቀሉ፤ ተገደሉም። በሐዋሳ የሚኖሩ ወላይታዎች፣ በሻሸመኔ የተገኙ የደቡብ ልጆች ይታረዱና ይሰቀሉ ዘንድ ሆነ። ሰው በሀገሩ በምን መመዘኛ ፀጉረ ልውጥና መጤ ሊሆን እንደሚችል ባይታወቅም ሀገርን በቀውስ ውስጥ አስገብቶ የቀውስ አስተዳዳሪ የመሆን እቅድ ያለው ጠቅላይ ሚኒስትሩ ግን እንዲህ ያለውን ማጎበራዊ እልቂት አውጇል። ልክ ቱቲሲዎችን በረሮ፣ አይሁዶችን አንበጣ እያለ እንዳሳደደው የጨፍጨፋ ዘመን ዐቢይና ምስላኔዎቹም የሀገሩን ሕዝብ በመጤና የቀን ጅብ፣ በነፍጠኛና ተሰባሪ ከፋፍለው ያጫርሱት ገቡ። ወደ መቀመቂ የምንወርድበት ፍጥነት እየጨመረ ሲመጣ ደግሞ ዝም ማለት የማፍረስ ሂደቱን ማገዝ እንደሆነ ገብቶኛል።

እዚህ ላይ የአልበርት አንስታይን ዝነኛ አባባል በእምሮቹ ትመላለስ ነበር። “The world will not be destroyed by those who do evil, but by those who watch them without doing anything.” ይላል፤ የአይሁዳዊው ዘመን ተሻጋሪ ቃል። «ዓለም የምትጠፋው ክፉ ተግባር በሚፈጽሙ ሰዎች አይደለም። እነዚህን ክፉ አድራጊዎች ዝም ብለው በሚመለከቱት እንጂ» የሚል ነው አማርኛው።

በርግጥም አንስታይን እንዳለው የዐቢይን ክፉ ተግባር ቁጭ ብሎ ማየት ሀገርን የማጥፋት ፕሮጀክት አካል መሆን ነው። እንዲያም ሆኖ የማስቆም ኃይል የለኝም። የኔ ድርሻ ቢያንስ የማጥፋት ፕሮጀክቱን መዘገብ ነው። ይህንን የማደርግበትን ሙያ ደግሞ ጠብመንጃ ቀምቶኛል። ሥራዬን ስለመቀጠል ሳስብ ያ ጀሮዬ ሥር የተደቀነው ሽጉጥ ትዝ እያለኝ፣ ቤተሰቦቼ ለሀዘን ሲቀመጡ ይታየኛል። ዐቢይ አስፈራርቶ ብቻ የማይተው መሆኑን በተደጋጋሚ ባሳያቸው ጭካኔዎች አውቃለሁ። ስለዚህ ሊምረኝ አይችልም። ግራ አጋቢ ሁኔታ ውስጥ ወደቅሁ።

በአንድ ጊዜ የማፈቅረውን ሙያዬንና የምወዳትን አገሬን የነጠቀኝን መንግሥት ዝም ብዬ መመልከት እንደሌለብኝ ሳስብ መላ መፈለግ ነበረብኝ። ስለሆነም ከአበበ ባዩ ጋር የጋዜጠኝነት ሥራውን እንደገና ለመጀመርና ኢትዮ ፎረምን በዩቱዩብ ለማስቀጠል መከርን።

ከአበበ ጋር በአንድ ቀን ነው የጋዜጠኝነት ሥራ የጀመርነው። የተማርነው በተለያዩ ዩኒቨርሲቲ ቢሆንም የተመረቅነው ግን በአንድ ቀን ነው። በሺዎች የሚቆጠሩ (በትክክል ካስታወስሁ 1052) ተወዳዳሪዎች ለፈተና የቀረቡበትን የኢቴሺ ቅጥር ስምንት ሰዎች አልፈን ስንገባ የኔና የአበበ ስም ሁለተኛና ስምንተኛ ላይ ነበር። ከታህሳስ 2005 ዓ.ም. የጀመረው ትውውቃችን ከሥራ ባልደረባን ያለፈ ጓደኝነትም ታክሎበታል። አቅማችንን፣ ባሕርያችንን፣ ፍላጎታችንን፣ ድክመትና ጥንካሬያችንን ወዘተ እንተዋወቃለን። እርስ በርሳችን የምንጠራራው ሽብር በመባባል ነው። በርግጥ ይህንን ስም ቀድሜ ለእርሱ ያወጣሁት እኔ ነበርኩ። እጅግ ቀጭንና አንድ ሜትር ከሰማኒያ ዘጠኝ የሚረዝም ስለሆነ ነበር ‘ሸበላው’ ማለቴ። እርሱም ከዚያን ጊዜ ጀምሮ በዚሁ ስም እኔን መጥራት ቀጠለ።

እናም ከእርሱ ጋር መሥራት ለእኔ ቀላልና የሚሆን ነገር ነበር። ሥራውን ለመቀጠል ስንስማማም የተነጋርነው ይኼን ነበር። በአንድ በኩል የምንወደው ሙያችንን በመሥራት አእምሯዊ ሠላም ማግኘት፤ በሌላ በኩል ደግሞ ሀገር ስትፈርስ የእኛ እጅ እንደሌለበት የልጅ ልጆቻችን እንዲያውቁ ማድረግ የሚል ግብ ይዘን ወደ ሥራ ለመግባት ወሰንን!

እኔ ድምጹም ሆነ ስሜ በሥራችን ላይ ከተጠቀሰ ያለ ጥርጥር እንደሚገድሉኝ ስለተነገረኝ መፍትሔው ከጀርባ ሆኖ መፃፍ ሆነ። የማንበቡ ሥራ ግን አበበ ብቻውን እንዲወጣው ተስማማን። ከዚያም የምወደውን ሥራ በሕቡዕ ቀጠልሁት። «ግመል ሰርቆ አጎንብሶ» እንዲል ተረቱ ጋዜጠኝነትን ያህል ትልቅ ሙያ ስሜንና ምስሌን፤ ድምጹንና አበርክቶጬን ደብዌ እሠራው ዘንድ አገራዊ ሁኔታው አስገደደ። እናም ለጥቂት ሳምንታት በኃይሉ ሚዲቅሳ በሚል ስም ጽሁፎቼ መነበብ ጀመሩ። እንዲያም ሆኖ በዚህ የብዕር ስም እንደምጽፍ ያውቁ የነበሩ የመንግሥት ጋዜጠኞች ጉዳዩን ከአንዳንድ ባለሥልጣናት ጋር እንዳወሩበት ሰማሁ። በመሆኑም አዘጋጁ ሳይጠቀስ ዜናዎችና ትንታኔዎች እንዲቀርቡ ማድረግ መፍትሔ ተደረገ።

የዚያ ሰሞን ቅኝታችን በአብዛኛው ሁለት ጉዳዮች ላይ ያተኮረ ነበር። በአንድ በኩል ጠቅላይ ሚኒስትሩ ካይሮና አስመራ እየተመላለሰ ለግብጽና ለኤርትራ ባለሥልጣናት በድብቅና በይፋ የገባውን ቃል ማጋለጥ ነበር። በሌላ በኩል አይቀሬ የሆነውን ጦርነት ለመከወን እየተደረገ የነበረውን ዝግጅት በማብራራት ሕዝቡ ገለልተኛ ሆኖ እንዲቆም መወትወት ነበር። ወደ ሰሜን ኢትዮጵያ የሚጋዘውን ሠራዊትና ትጥቅ እያየንና እየሰማን፤ በትግራይ በኩል ይወጡ የነበሩ መግለጫዎችንና ወታደራዊ ትዕይቶችን እያየን፤ ዐቢይ አሕመድ በመናፈሻ ፓርክ ምረቃ ላይ ሳይቀር የሚያሳየውን የኮማንዶ ትርዒት እየተመለከትን ዝም ልንል አንችልም። እናም አብዝተን ዘገብን፤ ከአይቀሬው ጦርነት ሕዝባዊ እልቂትን እንዴት ማስቀረት ወይም መቀነስ እንደሚቻል ለመምከር ሞከርን።

«ወላሂ እናንተን በፍጹም አልጎዳችሁም» እያለ ይምል ይገዛት የነበረው ዐቢይ አሕመድ ለግብጽ ባለሥልጣናት የገባው ውል ታሪክም ሕግም ይቅር የማይሉት መሆኑን በብዙ ማስረጃዎች ስንሞግት ከረምን። «እኔ የምልሀን እየሰማህ ምሥራቅ አፍሪካን ምራት³⁶» ሲል ቃል ከገባለት ኢሳያስ ጋር የሚያደርጉትን ሽር ጉድም ዋና ጉዳያችን አደረግነው።

ከፊታችን የተደቀነውን ጦርነት ለማስቀረት ማሳበረሰቡ ሊኖረው ስለሚገባ ሚና የደከምነው ድካም ግን እርባና አልነበረውም። በተለይ የአማራና የትግራይ ሕዝብ ደም መቃባት እንደማያምርበት፤ የዚህ ዘመን ትውልድ አባላትም ይህንን ነገር ከማራገብ በመቆጠብ በአያት ቅድመ-አያቶቻችን ዘመን ያልታየን ነገር ከመፈጸም እንድንታቀብ ያደረግነው ቅስቀሳ ውጤት አልባ ነበር።

³⁶ ይህንን ንግግር ኢሳያስ የተናገረው በ2010 ክረምት በሀዋሳ ሲሆን እርሱ በትግርኛ ተናገሮት ዐቢይ በአማርኛ ተርጉሞ ያቀረበው ነው።

«የሰንኮፍ ነቀላ» ጉዞ...!

የዐቢይን ባሕርይና ስሪት አስቀድሞ ለተረዳና በየባልኮኒው የብልጽግናው ሹሞች የሚያወሩትን ለሚከታተል ማንም ሰው ጦርነቱ እንደማይቀር ግልጽ ነበር። የሕወሓት ብልጽግናን አለመቀላቀል ሊያሳብደው ትንሽ ቀርቶት እንደነበር ፓትርያርኩን ጨምሮ ሌሎች የትግራይ ተደማጭ ሰዎችን እየጠራ ሲናገር ሰንብቷል። ይህንንም ምልጃ እየላከ ተማጽኗል። «ከእናንተ ውስጥ የተወሰኑ ሰዎችን ስጡኝና ብልጽግናን ይቀላቀሉ» ሲልም አስገራሚ ልመና አድርጓል። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ያለ ሕወሓት አባልነት ፓርቲ አልመሠረትልህ ያለው ይመስል ጥቂት ሰዎች ስጡኝ እያለ መማፀኑን ሳስብ ዛሬም ድረስ ያስቀኛል። በርግጥ ሕወሓት ብልጽግናን መቀላቀል «መንበጫረቅ ነው» ብሎ ነበር ውድቅ ያደረገው። ዐቢይ ግን «ጥቂት ሰዎች ስጡኝ» ሲል ከአፍንጫው ሥር ያልራቁ ምክንያቶችና ሤራዎች እንዳሉት ይገመት ነበር። በአንድ በኩል ሕወሓትን ተከፋፍሏል በሚል ግማሹን ወደርሱ ለማስገባት፣ ቀሪውን ደግሞ ወንጀለኛ አድርጎ ለመልቀም ሊሆን ይችላል። በሌላ በኩል በትግራይ ተወላጆች እጥረት የተመታውን ፓርቲውን ችግሩን ለማቃለል አስቦ ይሆናል።

ይህ ሁሉ አልሳካ ሲለው የቡና ተክልና የሀገር በቀል ችግኞች እየላከ፣ የደጎንነትና የፀጥታ ሰዎችን ያለ ከልካይ 32 ከጎንደር እስከ ሐዋሳ እንዲበርቁ ፈቅዶ ሲወዳጀው የነበረውን የኤርትራውን ፕሬዚዳንት የጦርነት ስትራቴጂስት አድርጎ ወሰደው። እናም ሳዋና አስመራ ተመላለሰ። አረቦችን ልመናም አቡዳቢና ዱባይ በድብቅና በይፋ ሄዶ መጣ። ኢሳያስ አፈወርቂንም አዲስ አበባ አምጥቶ መከላከያን አስገብኘው፤ ቢሾፍቱ ወስዶ አየር ኃይሉን አሳየው። ይህ ሁሉ የጦርነቱ ፊልካ የሚጮህበት ቀን ቅርብ መሆኑን የሚጠቁም ነበር።

ዐቢይ ከዚህ አስቀድሞ የሠራቸው ሌሎች ሤራዎችም ነበሩት። በዋናነት ኢሳያስ አፈወርቂ የማይወደውን ሰሜን ዕዝን ማዳከምና ሕወሓት እንዳይጠቀምበት ማድረግ ነው። ለዚህም ከትግራይ መሪዎች ጋር የቅርብ ወዳጅነት አለው የሚባልለትንና አንዲት የትግራይ ሴት ያገባውን (ዓዲማራት አካባቢም ልጅ እንዳለው ሰምቻለሁ) የሰሜን ዕዝ አዛዦችን ጌታቸው ጉዲናን ማንሳት ነው። ጌታቸው ጉዲና የነ ታደሰ ወረደና የነ ጌታቸው ረዳ የቅርብ ጓደኛ መሆኑን ያውቃል። ወዲህ ደግሞ ሚስቱ ከትግራይ እንደነበረችና እንደወለደም ሰምቻለሁ። ይህ ለዐቢይ የሚጎረብጥ ነበር። እናም ማንሳት ነበረበት። ማንሳቱም ቀላል እንዳልሆነ ያውቃል። ይህንን ለማድረግም ዘዴ መፍጠር ነበረበት።

ዐቢይ ጥር 15-2012 ዓ.ም ጌታቸው ጉዲናን ለስብሰባ እፈልግሃለሁ ብሎ ወደ አዲስ አበባ ጠራው። ከዚያም «ከወያኔዎች ጋር ያለህ ቅርብ ሥራህን በግባቡ እንዳትወጣ እያደረገህ ነው። ይህ ለውጡን የሚጎዳ በመሆኑ ወደ መሀል ተስበህ የመከላከያ መሀንዲስ ዋና መምሪያ ሃላፊ ሆነህ ተሹመህል» አለው። ጌታቸው ተከፋ። በእርሱ ቦታ ድሪባ መኮንን የተባለ ጀነራል ተሾመ። የጉዲና ልጅ ወደ መቐለ እንዳትሄድ መባሉን የቁም እስረኛ እንደተደረገ አድርጎ ቆጠረው። በርግጥም እንደዚያ ነበር።

መኮንን የዚህን ምክንያት ሲያወጣና ሲያወርድ ከረመ። ከዚህ ከዐቢይ ውሳኔ ጀርባ ያለውን አካል ለማወቅ ብዙ ታተረ። «የዐቢይ አማሮች»³⁷ እንደማይወዱት ያውቃል። በተለይ በግንቦት 2011 ዓ.ም. ላይ በአጣዬ የተካሄደውን ጭፍጭፋ አስመልክቶ በኢቴቪ የተናገረው ነገር የባሕርዳርን አባራ ያስጨሰ ነበር። በወቅቱ የአማራ ክልል ሹማምንት «የአጣዬውን ጥቃት የፈፀመው አነግ ነው፤ ሕወሓት ነው፤ ሦስተኛ አካል ነው» እያሉ በማስነገር ላይ ነበሩ። የያኔው የሰሜን ዕዝ አዛዥ ጌታቸው ጉዳና ግን «ይህ ውሸት ነው» አለ። ግንቦት 7-2011 ዓ.ም. በኢቴቪ የተደመጠው የአዛዥ ንግግር እንዲህ የሚል ነበር።

«ብጥብጡን ያካሄዱት በክልሉ የፀጥታ ተቋም ውስጥ በተዋረድ የተዋቀሩ የጸጥታ አካላትና መሪዎች ናቸው። በግጭቱ ላይ በቀጥታ እየተሳተፉ የነበሩትም እነዚህ አካላት ናቸው። ግጭቱ በሕዝቦች መካከል የተካሄደ አይደለም። በክልሉ መዋቅር በሚመሩ የፀጥታ ኃይሎች መካከል የተካሄደ ነው። እኛ ለዚህ በቂ ክትትልና ማስረጃ አለን። «ከሌላ አካባቢ የመጣ የታጠቀ ኃይል...» እየተባለ የሚወራው ወሬ መሠረተ ቢስ ነው። ሌላ የታጠቀ ኃይል ከሌላ በታ መጣ የሚባለው ነገሩን ለማንሸፈን የታሰበ ነው። ሠራዊታችን በቀጣናው ላይ ስላለ ሁኔታውን በቅርበት እንከታተል ነበር። ከውጭ የመጣ ኃይል የለም። ነገሩን ወደ ጎን በማድረግ ሌላ መልክ ለማስያዝ የታሰበ ነው። ግጭቱን ሙሉ በሙሉ ማስቆም ያልተቻለውም ብጥብጡን የሚመራው እራሱ ክልሉ ስለሆነ እንጂ የፌደራል ሠራዊት ቶሎ ባለመግባቱ አይደለም። እኛ እስከምናውቀው ድረስ በአካባቢው የታጠቀ ኃይል ያለው የክልሉ መንግሥት ብቻ ነው።»

ይህ የጀነራል ጌታቸው ንግግር እራሷ ገርፋ እራሷ እንደምትጮኸው ጅራፍ የተንጮጮትን የአማራ ክልል ባለሥልጣናት ፀጉር ያስነጩ ነበር። ጀነራሉ ከሰሜን ዕዝ አዛዥነት የተነሳሁት ከባሕርዳር በኩል በተደረገ ግፊት ነው ብሎ ማሰቡም ለዚህ ነበር። በመቀጠል ኃላፊነቱን ያጣሁት በኤርትራው ሰው ትዕዛዝ ሳይሆን አይቀርም ብሎ ገመተ። ለዚህም «አቶ ኢሳይያስ እጅግ የሚፈራውንና የሚጠላውን ሰሜን ዕዝን የምመራ በመሆኔ እንዲሁም ከትግራይ መሪዎች ጋር ጥሩ ግንኙነት ያለኝ በመሆኔ ተጠምጃለሁ» ሲል አሰበ። ጉዳዩን

³⁷ እራሳቸውን በአማራነት የከሰቱ እንደ አብን ያሉ የፖለቲካ ኃይሎችም ሆኑ በብዛት የአማራ ተወላጅ ሆነው እንደ ኢዜማና ባልደራሰ ባሉ የፖለቲካ ድርጅቶች ውስጥ የታቀፉ ግለሰቦችና ቡድኖች የጠቅላይሚኒስትሩን የሥልጣን ማራዘሚያ መንገዶች አጨብጭበው ደግፈዋል። የአማራ ተወላጅ ባለሃብቶች፣ ቄሶችና ሼኮች፣ ውድመትን ስፖንሰር ሲያደርጉ፣ ጦርነት ሲባርኩ፣ በተደጋጋሚ ታይተዋል። ሌላው ቀርቶ ሰኔ 15-2011 ዓ.ም. አማራ ክልል ባለሥልጣናት ሲገደሉ እና ጠቅላይ ሚኒስትሩ የክልሉን የፀጥታ መዋቅር አፍርሶ የራሱን ታማኝና ታዛዥ ሲሾም ይኼው በአማራ ሕዝብ ስም ገበያ የወጣው ኃይል አበጀህ የኛ ጀግና ሲል ከርሟል። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ካስፈፀማቸው የፖለቲካ ግድያዎች በተጨማሪ ሥልጣኔን ያፀናልኛል ብሎ ሦስት ዋናዋና ተግባራትን ከውኗል። የመጀመሪያው ያልተማከለ መዋቅር የነበረውን ኢሕአዴግን አፍርሶ የራሱን ማዕከላዊ መግዣ መሣሪያ ብልጽግናን መመሥረት ነው። ሁለተኛው ዋና ዋና ተቃዋሚዎቹን በማሰር ምርጫ 2012ን ማራዘም ሲሆን ሦስተኛው የትግራይን ደም አፋሳሽ ጦርነት ማካሄድ ነው። እነዚህን ሦስት ተግባራት የጠቅላይ ሚኒስትሩን የሥልጣን ዘመን እያራዘሙ የኢትዮጵያን ሕልውና ደግሞ ወደ ውድቀት ያፋጡ ናቸው። አስገራሚው ነገር ጠቅላይ ሚኒስትሩ እነዚህን ሦስት ተግባራት ሲፈጽም ሥልጣን ያለውም የሌለውም ልሂቅ በብቸኝነት ደግፎት የቆመው የአማራ ፖለቲካዊ ኃይል ብቻ ነው። ይህ ልሁክ ይህንን ሲያደርግ በፍጹም ለአማራ ሕዝብ ጥቅም አስቦ አለያም ለኢትዮጵያ ተቆርቂድ እንዳልሆነ በውጤቱ ታይቷል። ይህንን ኃይል ነው የዐቢይ አማራ ስል የምጠራው።

ለአባዱላ አማከረ። የያዘው ንጉሥ አንጋሽ አባዱላ ገመዳም ጌታቸውን ገሰ። «ከወያኔ ሰዎች ጋር ያለህ ግንኙነት ይብቃ። ዐቢይ አንተን መጠቀም ይፈልጋል። ግን ከነርሱ ጋር ያለህ ነገር አይመቸውም። እነርሱ በጊዜያቸው የራሳቸውን ልጆች እንዴት ይጠቀሙ እንደነበር ታውቃለህ። አሁን አንተም ልጆችንን የምታገለግልበት ጊዜ ነው» አለው።

አባዱላ ይህንን ብሎ አልበቃውም። ዐቢይም ጋር ገባ። «በሠራዊቱ ውስጥ ካሉት ሲኒየር አሮሞዎች አንዱ እርሱ ነው። መጠቀም አለብህ። በወሰንከው ውሳኔ ይስተኛ አይደለም። ግን ከነዚያ ጋር ያለውን ግንኙነት እንዲያሻሽልና አንተ የምተሰጠውን አሳይመንት እንዲሠራ ተነጋግረን ተግባብተናል» ሲልም ገለፀ።

ጌታቸው ጉዲና፣ የአባዱላን ምክር ይተገብር ዘንድ ግድ ሆነ። ከትግራይ ሰዎች ጋር ተቆራረጠ። ሚስቱንና ልጆቹንም ወደ አዲስ አበባ አመጣ፤ ንብረቱንም ጫነ። ዐቢይ ይህንን ድርጊቱን አየና ማዕረግ ጨመረለት። ከሜጀርነት አንስቶም ሌተናንት ጀነራል አደረገው። በመኮንኑና በጠቅላይ ሚኒስትሩ መካከል እንዲህ ያለ መተማመን ከተፈጠረ በኋላ ሰሜን ዕዝን ወደ መበተንና ማደራጀት ተገባ። ለዚህ የሚሆን ሐሳብ ካዋጡ ግንባር ቀደም ሰዎች አንዱ ጌታቸው ጉዲና ነበር።

የሰሜን ምዕራብ ዕዝን በመቀናነስ ሁለት ተጨማሪ ዕዞች እንዲቋቋሙና የሰሜን ምዕራብ ዕዝ አዛዥ ራሱ ጌታቸው ጉዲና እንዲሆን ዐቢይ ወሰነ። እንቅስቃሴውም ተጀመረ። ከትግራይ ትጥቅና ሠራዊት የማስወጣት ሥራ ሲጀመር፣ ሕዝቡ «አሁንም ከኤርትራ በኩል ሥጋት አለብን። ሠራዊቱ አይውጣ፤ ከወጣም መሣሪያውን ትቶ ይወጣ» ሲል መንገድ ዘግቶ ተቃወመ። በርግጥ ዐቢይና ምስላኔዎቹ በኋላ ላይ ይህንን ያደረገው ሕወሓት ነው ሲሉ ተደምጠዋል። በወቅቱ ግን ራሱ ደብረጽዮን በትግራይ ቴሌቪዥን ወጥቶ የሕዝቡን ድርጊት አውግዟል። «መነጋገር እንጂ መንገድ መዝጋት ተገቢ አይደለም» ሲልም የሽረ እንዳሥላሴ አካባቢ ሕዝብ የፈጸመውን ድርጊት ኮንኗል።

ደብረጽዮን ይህንን ያደረገው ከልቡ አምኖበትና ድርጅቱም ተስማምቶበት ነው ማለት ግን ራስን ማሞኘት ነው። በትግራይ የነበረው የሰሜን ዕዝ እንዲወጣ ወይም እንዲከለስና እንዲቀየጥ የሕወሓት አመራሮች ሊፈልጉ አይችሉም። በወቅቱ ከዐቢይ ጋር የነበሩበት የመጠራጠር ደረጃ ሰሜን ዕዝን የሚያህል ጦር ይቅርና አንድ ወታደርም ከክልላቸው እንዲወጣና ተመልሶ መጥቶ እንዲያጠቃቸው ሊፈቅዱ አይችሉም። ደብረጽዮንም ያንን ድርጊት የኮነነው ከአንጀቱ ነበር ማለት አይቻልም።

የሆነው ሆኖ፣ ጌታቸው ለዐቢይ ያለውን ታማኝነት ለማስረገጥ ሲል በዚህ መልኩ ሰሜን ዕዝ እንዲበተንና እንደገና እንዲዋቀር ያቀረበው እቅድ በትግራይ በኩል በገጠመው ተቃውሞ ሳይሳካ ቀረ። ይልቁንም የወቅቱ የትግራይ ክልል መንግሥት የሰሜን ዕዝን በዐቢይ ታማኞች ለማስተዳደር የታቀደውን ሄራ አውግዞ፣ «አዳዲስ አዛዦችን ለመመደብ የሚያስችለውን ሕገ-መንግሥታዊ ሥልጣን አጥቷል» በሚል ከመስከረም 30 በኋላ ዐቢይ ይህንን ማድረግ አይችልም ብሎ መግለጫ አወጣ። ነገሮች በዚህ ሁኔታ ላይ እያሉ ነበር ከጌታቸው ጉዲና በኋላ የሰሜን ዕዝ አዛዥ የተደረገው ድረባ መኮንን በምግብ መመረዝ ታሞ በ2013 መጀመሪያ ሆስፒታል የገባው።

በዚህ መሀል ሰሜን ዕዝ ያለ ዋና አዛዥ በምክትሉ አዳምነህ መንግሥቱ እየተመራ ለሰሜንታት ቆየ። ከዚያም ሌተናንት ጀነራል በላይ ሥዩም በአዛዥነት ተመደበለት። የእርሱ ምክትል ይሆን ዘንድም አረሞውን ጀነራል ጀማል መሐመድን ሾመው።

«እባብ ለእባብ ይተያያል ካብ ለካብ» ነውና የብልጽግናው መንግሥትና የሕወሓት መስተዳድር ተንኮላቸው እርስ በርስ ይናበብ ነበር። የሰሜን ዕዝ አዛዦች መቀያየርን ለጤና እንዳልሆነ ያስተዋለው ሕወሓት «ከመስከረም 30/2013 ዓ.ም በኋላ ወደ ትግራይ የሚመጣን የትኛውንም የሠራዊት አዛዥ አልቀበልም» አለ። የብልጽግናው አለቃ ደግሞ ያመጡትን ያምጡ ያለ ይመስላል፤ ዋና አዛዥን አዲስ አበባ አስቀምጦ ምክትል ተደርጎ የተመደበውን ጀነራል ላከ። መቼለ መግባት ግን አልሆነለትም።

ጥቅምት 19/2013 ዓ.ም የሰሜን ዕዝ የሎጅስቲክስ ምክትል አዛዥ ተደርጎ የተሾመው ጀማል መሐመድ ሲቪል ለብሶ በሲቪል አውሮፕላን ከሲቪል መንገደኞች ጋር ተሳፍሮ መቼለ ደረሰ። አሉላ አባነጋ አውሮፕላን ጣቢያ ሲደርስም ከሰሜን ዕዝ በመጡ አባላት አቀበበል ሊደረግለት የተወሰኑ ወታደሮች በበታው ተገኝተዋል። እንዲያም ሆኖ ነገሩ አልቀለለም። በትግራይ ልዩ ኃይል አባላት ጀነራሉ ከአውሮፕላኑ እንዳይወርድ ተደረገ። በሄደበት አውሮፕላንም ወደመጣበት እንዲመለስ ተደረገ። ሊቀበሉት የመጡት የሰሜን ዕዝ ሠራዊት አባላትም ወደመጡበት እንዲመለሱ ሆነ። ጀነራል መኮንን የኦሮሚያ ልዩ ኃይል አባላትን የመከላከያ ዩኒፎርም አልብሶ አብዳ ኢሌንና ሌሎች አመራሮችን እንዲታሰሩ ያደረገ ነው። ወደ ትግራይ ሲላከም ይህንን ዓላማ ይዞ መሆኑን መቼለዎች ያውቁ ነበር። እናም ከመጣበት አውሮፕላን ሳይወርድ፣ የሸከፈውን ሻንጣውንም ሳይፈታ፣ ከአንድ ሰዓት በላይ በአውሮፕላኑ ውስጥ ተቀምጦ ወደ አዲስ አበባ ተመለሰ። ይህ የዐቢይን ደም ግፊት የጨመረ ጉዳይ ሆኖ አላበቃም። መከላከያ በመንግሥቱ መግለጫ አወጣ። «እንዲህ ያለውን ነገር አልታገስም» ሲል ዛተ።

ይህ ሁሉ ሁኔታ ጦርነቱ የማይቀር መሆኑን አብዝቶ የሚጠቁም ነበር። ከዚህ ቀደም ብሎ ከሐምሌ 2012 ዓ.ም. ጀምሮ ወደ ትግራይ የሚላክን በጀትና የሕፃናትን የኮሮና መከላከያ ጭምብል ሳይቀር ከልክሏል። የአንበጣ ወረርሽኝ በተካሄደበት ሰሞንም ከኬኒያ ያስመጣቸውን የኬሚካል መርጫ አውሮፕላኖች ራያ ቆቦ ላይ ረጭተው ራያ አላማጣን ትተው እንዲመለሱ አድርጓል። ወደ ትግራይ የሚሄዱ ኢንቨስተሮችንም ከአውሮፕላን ጣቢያ ይመልስ ጀመር፤ ወደ መቼለ የሚጓዙ ቱሪስቶችንና ፖለቲከኞችንም እያነቀ ማስቀረትና ማሰር ሥራው ሆነ።

ሕወሓትም በፌዴራል መንግሥት ሥልጣንና ምክር ቤቶች ላይ ያሉ አባላቱንና በእርሱ ይሁንታ የተሾሙ አመራሮችን ጠራ፤ ይሁንታውንም አነሳም። በዚሁ ሰሞን መስከረምና ጥቅምት ላይ የደብረጽዮን ገብረሚካኤል አስተዳደር ዐቢይና ኢሳያስ ጦርነት ሊከፍቱብን መሆኑን ዓለም ይወቅ እያለ ተከታታይ መግለጫዎችን አወጣ። «የፖለቲካ ችግራችንን በውይይት እንፍታ፤ ወደ ጦርነት አናምራ» እያለ ቢለፍፍም ሰሚ አላገኘም። በዐቢይ በኩል መከላከያ ለሰሜን ዕዝ ምክትል አዛዥነት የተመደበውን መኮንን እንዲመለስ መደረጉን ምክንያት በማድረግ ጥቅምት 20/2013 ዓ.ም. «በመቼለ የተፈፀመውን ድርጊት አልታገስም» ሲል ካወጣው የዛቻ መግለጫ በስተቀር በጉዳዩ ላይ በይፋ የተባለ ነገር የለም።

የሰሜን ዕዝ አዛዦችን አንቀበልም ብለው ከአውሮፕላን ጣቢያ የመለሱትን የትግራይ መሪዎች ስለመበቀል የሚያውቁትን ዐቢይ አሕመድ ግን ለተሟላ ጦርነት ይዘጋጅ ነበር። በዚህ ወቅትም ነው ከእነ ጀነራል አደምና ገዱ አንዳርጋቸው ጋር ቅራኔ ውስጥ የገባው። በወቅቱ የልብ ወዳጁ ለነበሩት አሜሪካዊ ፖለቲከኞችና የአረቡ ዓለም ሰዎች ግን «ፈጣንና ምጥን ተልዕኮ ያለው ወታደራዊ አፕሬሽን አደርጋለሁ» ብሎ ነግሯቸው ነበር።

በወቅቱ በምንሠራቸው ዜናዎች ላይ ይህንን ሁሉ ከስር ከስር እየዘገብን ነበር። ሆኖም ከፊታችን ያለው ጦርነት ነውና አስጨናቂ መሆኑ አይቀርም። ዐቢይ ከኤርትራም ሆነ ከባሕር ዳር ከሚመጣበት የተዋርድሃል ግፊት በተጨማሪ እርሱን እንደመሪ አናየውም የሚለው የትግራይ ባለሥልጣናት ንግግር ጦርነት ለማስነሳት ለእርሱ በቂው ነበር። የአገሪቱን ሠራዊት ለቃቅሞ ወደ ደቡባዊና ምዕራባዊ ትግራይ ካጓጓዘ በኋላ ጥቅምት 21 ለ22 አጥቢያ 2013 ዓ.ም. በወለጋ የአማራ ተወላጆች ተመርጠው መጨፍጨፋቸው ተዘገበ። የሚቻቹ ቁጥር 200 ይደርሳል ብለው ነበር፤ የወቅቱ ሪፖርቶች። ይህ ድርጊት በተፈጸመ በሁለተኛው ቀን ለስብሰባ የተቀመጠው ፖርላማ «ይህንን የሚያደርገው ሕወሓት ነው። እስከመቼ ነው የምናስታምመው?» የሚል እንባ የሚያነቡ የአማራ ተወካዮችን በቴሌቪዥን አሳየን። ያለ ልማዱም ይህ ስብሰባ በቀጥታ ስርጭት ተላለፈ። ዐቢይ አሕመድም አመሻሽ ላይ መግለጫ አወጣ! እንዲህም አለ፤ «ሰንኮፉን እንቅለዋለን»!!

ምዕራፍ ስድስት
የሚጠረጠው ድርና የሚፈረሰው የሕዝብ ምሽግ

ጭጋጋማ ንጋት...!

እነሆ አስደንጋጭ፣ ተስፋ አስቆራጭና አስከፊ ማለዳ...!

ያለ ልማዴ ስልኬን እንዳይጮህ አድርጌ ተገኝቻለሁ። ለጥ ያለ እንቅልፍ ወስዶኛል። የእስር ቤት ቆይታዬ ያባባሰውን የጀርባ ሕመም ለማከም እየሠራሁ የነበረውን ስፖርት ለመከወን እነሳ ዘንድ የቀጠርሁት መጥሪያ ጮኸ። ከማለዳው 12 ሰዓት ሆኗል። ያልጠበቅሁት ቀጥሎ ያየሁትን ነው። በርካታ ስልኮች ተደውለዋል። ሁሉም ጓደኞቼ ናቸው። ቀድሜ ወደ አበበ ደወልኩ።

«ምንድነው ስትደውል ያደርከው ሸበላው...?»

«አንተ ተገኝተህል። ሀገሩ ተቃጥሏል»

«ማለት...» ልቤ ትር - ትር ይላል።

«ጦርነቱ ተጀመረኩ...! ከዐቢይም ከትግራይም መግለጫ እየወጣከ ነው»

የማልጠብቀው ነገር የሆነ ይመስል ትንፋሼ ቀጥ አለ። የአበበ አነጋገር ራሱ «ጦርነቱ ተጀመረኩ» ነው የሚለው። የማይቀረው ነገር ሆነ ማለቱ ነበር። ሁልጊዜም ስናወራ የዚህን ጦርነት አይቀሬነት ስለምናነሳ ነው ያንን ማለቱ። እኔ ግን እናቴን በብረት የተመታሁ ያህል ነው ክው ያልኩት። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ይህንን ጽሁፍ እስከምጽፍበት ጊዜ ድረስ የአተነፋፈስ ስርዓቴ እምብዛም ሳይስተካከል ቀረ። ከዚህ ቀጥሎ የማደርገውን አላውቅም። ድንጋጤ በላብ አጠመቀኝ። ቴሌቪዥን ከፈትሁ። የትግራይ መገናኛ ብዙሃን የትግል ዘፈን እያዘፈኑ ይቆዩና «አየሩንም ምድሩንም ተቆጣጥረንዋል» የሚል መግለጫ ያስነብባሉ። ትንሽ ይቆዩና «የሰሜን ዕዝ ከትግራይ ጎን ቆሟል» ይላሉ። አልገባህ አለኝ።

መቐለ ወዳሉ ጓደኞቹ ስልክ መታሁ። አይሠራም። ሽረ እንዳስለሰሴ አካባቢ ለሚኖር አንድ የኤን.ጂ.አ. ሠራተኛ ወዳጄ ደወልኩ። «ሁሉም ነገር ፀጥ ረጭ እንዳለ ነው፤ ምን እንደሚሆን እንጂ። ሰሜን ዕዝን የማረኩት ይመስለኛል» አለኝ።

የፌደራል መንግሥቱ የሚቆጣጠራቸውን መገናኛ ብዙሃን ቀየርሁ።

ዐቢይ ይፎክራል። «ይህ ስግብግብ ጁንታ...ኢትዮጵያን ወግቷል» ይላል። የአማራ ክልል ርዕሰ መስተዳድሩ ተመስገን ጥሩነህ ደግሞ ከዐቢይ ቀጥሎ ይቀርባል።

«ከዚህ በኋላ ድሩን እየጠረግን አንኖርም፤ ሽረሪቷን እናጠፋታለን» አለ።³⁸ እልም ያለ የዘር ማጥፋት ጥሪ ነበር። ሰውን በሽረሪትና በድሩ መፈረጅ እንደ አንበጣና በረሮ ዓይነት የናዚና የርዋንዳ የዘረ-ፈጅ ጥሪ ነው። ተመስገን ይቀጥልና «አሁን ወያኔ የአልመዳ ጨርቃ ጨርቅን ልብስ አልብሶ ኤርትራ ወረረኝ ማለቱ አይቀርም» ሲል ቀጠለ። ይህ ንግግሩ አንድ መልዕክት የሚናገር ነበር። የብልጽግናው መንግሥት የኤርትራን ጦር በዚህ ውጊያ ላይ ለማሳተፍ ውል ማሰሩን የሚገልጽ ነበር። የተመስገን ገለፃም ወደፊት ለታሰበው ነገር ቅድመ መከላከል መሆኑ ነበር።

የርቀት መቆጣጠሪያውን የያዘው እጄ እየተንቀጠቀጠ ነው። ጣቢያ እያቀያየርሁ አያለሁ። እንደገና እመለሳለሁ፤ ቴሌቪዥኑን እያየሁ ዓይኔ ቅዝቃዛ ቡዝዝ ይላል። እንባም ያቀርራል። የተጀመረው የእግር ኳስ ጨዋታ አይደለም። የሰውን ነፍስ የሚበላ፤ ሀገርን የሚበትን ጦርነት ነው። ፍርሃቴ እንደቀጠለ መቆለና አዲስ አበባ የሚሉትን ለመስማት ትኩረቴን ቀጠልሁ።

በብልጽግና ቴሌቪዥኖች ላይ ዐቢይና ተመስገን ብቻ ሲያወሩ አረፈዱ። «ሰሜን ዕዝን አረዱት፤ በዘር መርጠው ጨፈጩት» ይላል ጠቅላይ ሚኒስትሩ። በዚያን ወቅት ስንት ወታደር እንደተገደለ፤ ስንት ንብረት እንደተወረሰ የሚያውቅበት መንገድ አልነበረውም። በኋላ እንዳመነውም ምንም መረጃ አልነበረውም። ግን በዚያ ማለዳ ሰሜን ዕዝ በብሔር ተመርጦ እንደተጠቃ፤ አማራም በዳንሻ በኩል ጦርነት እንደተከፈተበት አብራራ። ትንሽ ቆይቶ ደግሞ «የሰሜን ዕዝን ትጥቅ ለመውሰድ ጁንታው ሙከራ አድርጓል» ይላል። ሠራዊቱ በማንነቱ መገደሉን ይገልጽና የትጥቅ ወሰዳው ጉዳይ ግን ሙከራ እንደሆነ ይገልፃል። የተለመደው ቅጥፈቱ ነው። ልክ እንደ ሰኔ 16-2010 ዓ.ም. በቴሌቪዥን ወጥቶ «ልምድ ያላቸው ሰዎች የሰው ሕይወት አጠፉ» ብሎ እንደቀጠፈው ሁሉ አሁንም ባልደረሰው ሪፖርት ላይ እያወራ አረፈደ። (ይህ ሁሉ ወሬው በኋላ ላይ ውሸት እንደነበር ራሱ አረጋግጧል። ኅዳር 21-2013 ዓ.ም. ለፓርላማው በሰጠው ማብራሪያ «ሰሰሜን ዕዝ ላይ ስለተፈጸመው ጥቃት ምንም መረጃ አልነበረንም፤ የግንኙነት መንገዶች ሁሉ ተቆራርጠው ነበር» ብሏል)።

³⁸ ይህንን መጽሐፍ ጽፌ ወደ ሕትመት ከመላኬ በፊት የቀድሞ የአማራ ብልጽግና ከፍተኛ ሹም የነበረውና በጦርነቱ ወቅት የገዢው አካል አባል የነበረው አሰማኸኝ አስረስ አንድ መረጃ አክሎልኛል። «ጥቅምት 23-2013 በወቅቱ የአማራ ክልል ፕሬዚዳንት የነበረው ተመስገን ጥሩነህና የክልሉ ብልጽግና ኃላፊ የነበረው አገኘሁ ተሻገር ባሕርዳር ላይ ሰብስበውን «ዛሬ ወይም ነገ ውጊያ ይጀመራል። ከዚህ በላይ ሕወሓትን እንዳንታገሰው ተወስኗል።ለእያንዳንዳችሁ ተልዕኮ ይሰጣችኋል» ብለውናል» አለኝ።ይህ ሲነገርም ከ500 በላይ የወረዳና የዞን አመራሮች እንደነበሩ አክሎልኛል።ሰሜን ዕዝ በተኛበት ታረደ ሲሉ የነበሩት ሰዎች ናቸው እንግዲህ ምንም ዝግጅት ያልነበራቸው አድርገው ሕዝብ ሲያሞኙ የኖሩት።

ዐቢይ በዚያ ሌሊት እንደዚያ ሲል ማድሩ ጦርነቱን ሕዝባዊ ለማድረግ መሆኑ ሳይታለም የተፈታ ነበር። የትግራይና የአማራን ሕዝብ ደም ለማቃባት የያዘው ኢሳያሳዊ ተልዕኮ እንዲሰምር ነው በሌለው መረጃ «ሠራዊቱ በማንነቱ ተመርጦ ታረደ። በዳንሻ በኩል አማራ ተጠቃ» ሲል ያደረገው። በርግጥ ምን እየተካሄደ እንደሆነ ምንም በማያውቅበት መረጃ እንደዚያ ያለ ደፋር ውሸት ለማውራት ከዐቢይ አሕመድ የሚጠበቅ ነው።

የሆነው ሆኖ ጠቅላይ ሚኒስትሩ የሙዚቃ ሺዲዮ እንደሚቀረጽ ዘፋኝ ጃኬቱን እየቀያየረ በየቴሌቪዥኑ እየመጣ ይናገራል። «መንግሥት ሠራዊቱን አዟል፤ ከኢትዮጵያ አቅም በላይ አይደለም» እያለ ይፎክራል። ወደ አንዲት ሚኒስትር ስልኬን አንስቼ መታሁ። «ማውራት አልቻልንም» የሚል የጽሁፍ መልዕክት ላከችልኝ። ወዲያው በዋትስአፕ ደወለች። በቀጥታ ስልክ መደወሌ ለሁለታችንም አደጋ እንደሆነ አውቃ ነው ያንን ማድረጓ። እኔ እንደሆንኩ ነፍሴን አላውቅም። በምን እንደደወልኩም ረስቼዋለሁ፤ እንጂ ለወትሮውስ ጠንቃቃ ነበርሁ።

«ምንድን ነው የሆነው ነገር...?» ያልኳት በፍጥነት ነበር።

«እኔም'ኮ የሰማኸው ካለ እንድትነግረኝ ልጠይቅህ ነበር» አለችኝ።

«እንዴ መንግሥት ሠራዊቱን አዟል እያለ እኮ ነው አለቃሽ። መንግሥት ማለት የሚኒስትሮች ምክር ቤት አይደለም እንዴ...? እናንተ አይደላችሁም እንዴ...?» አልኩ በግራ መጋባት።

«እያወቅኸው የኛን ነገር...! ልጄ ነው ጦርነት መጀመሩን ከፌስቡክ ዓይቶ የቀሰቀሰኝ። እስካሁን ምንም የማውቀው ነገር የለም» አለች። የጦርነቱ አይቀሬነት የታወቀ ቢሆንም የሚያደርሰው አደጋ የከፋ ሊሆን እንደሚችል ተነጋግረን ስልኩን ዘጋን።

ዐቢይ አሕመድ ያን ያህል ይሸልል የነበረው ጥቂት ጦረኛ ጓደኞቹን ይዞ እንደሆነ የገባኝ ወዲያው ነበር። ሁሉም መገናኛ ብዙሃን «ጁንታው፣ ይኼ ስግብግብ ጁንታ...» እያለ የሚለፍፈውን ያራግቡታል። ዐቢይ ቀላሉና ሊያዝና ጥላቻን ሊያሰባስብልኝ የሚችል ቃል ይሄ ይሆናል ብሎ እንጂ ስለ ትርጉም የሚያውቀው ነገር ኖሮ አይመስለኝም። ጁንታ የሚል የፕሮፓጋንዳ ፍረጃ ጆሮ ገብ ያልሆነና በሀገራዊ ቃል ያልተጠራ ብቻ ሳይሆን የአብዬን ለእምዬ እንደሚባለው የራሱን ስም ለሌላ የሰጠ እንደሆነ አንስቶ መከራከር የወቅቱ ርዕስ አልነበረም።

ጁንታ የሚለው ቃል «ሁንታ» በሚል ንባብ የሚጠራ የስፓኒሽ ቃል መሆኑን ዐቢይ ዛሬም አልገባው ይሆናል ብዬ መገመት አልፈልግም። ጥቂት ግለሰቦች በወታደራዊ ኃይል መፈንቅለ አገዛዝ አድርገው ሥልጣን የሚይዙበት ወይም ሥልጣናቸውን የሚያራዝሙበት መንገድ ነው። እንደ ጄኔራል ዊልያም ስታሊን መዝገበ ቃል ትርጓሜ ከሆነ፣ የሁንታ ኃይሎች ልዩ መገለጫዎች አሏቸው። ከነዚህም መካከል የቀድሞ አመራሮችን ማስወገድና በልዩ ፍርድ ቤት ማሰር፣ ተቃዋሚዎችን ማጥፋትና በሰበብ-አስባቡ ሥልጣንን ማራዘም የሚሉት ይጠቀሳሉ። በዚህ ዓይነት የሄራ መንገድ የሥልጣን መንበር ላይ ቂብ ያለው ዐቢይ አሕመድ ግን በተቃራኒው የቀድሞ አለቆቹን ጁንታ ብሎ የሰየመበትን ፕሮፓጋንዳ ማስጫህ የመገናኛ ብዙሃኑ ተልዕኮ ሆነ።

በዚሁ የጦርነት አዋጁ ላይ «ውድ የሀገሬ ሕዝብ ሆይ ዛሬ ከሀዲ ኢትዮጵያዊያን ኢትዮጵያን ወግተዋታል። የእናት ጡት ነካሾች ያጠባቸውን ጡት ነክሰዋል» አለ። በዚህ ወቅት መንግሥቱ ኃይለማርያምን የምመለከት ነበር የመሰለኝ። እንዲህ ያለውን ፕሮፓጋንዳ የቀድሞው ፕሬዚዳንት በኢሕአዴግ ዶክመንተሪዎች ላይ ሲናገር ነበር የማውቀው። በማለፉም መንግሥቱን ተቀባብቶ የማየው መስሎኝ ደጋግሜ አፈጠጥሁበት። በርግጥ መንግሥቱን የሚያስከነዳ ጭካኔ እንዳለው ካወቅሁ ቆይቻለሁ። ለዚያም ነው የደርጉን አለቃ ቃላት ሳይፎርሽ ሲገለገልባቸው ስመለከት ያቀደው አፀፋ የከፋ እንደሚሆን የገመትሁት።

የጦርነቱ ዲላማ ሕዝብ መሆኑን የሚገልጽ ሌላ ንግግርም በዚያ በአምስት ደቂቃው የጦርነት አዋጁ ላይ ጠቀሰ። «የትግራይ ሕዝብ ለእነዚህ እኩይ ኃይሎች ምሽግ ሆኗል» አለ። ልቤ በድጋሚ ትርክክ አለ። ምክንያቱም አነጋገሩ ግልጽ ነበር። ምሽጉ ሳይሰበር ምሽጉ ውስጥ ያለው ኃይል እንደሚገኝ ሁሉ የትግራይን ሕዝብ ዲላማ ያደረገ ውጊያ ለማድረግ መወሰኑን እያሳወቀ ነበር። ይህ ለወላጋም ሆነ ለሱማሌ፣ ለወላይታም ሆነ ለሲዳሞ ኢትዮጵያዊያን ያልራራና ነፍሰ ጡሮችን ሳይቀር በአልሞ ተኳሽ ሠራዊት ሲያስገድል የሰነበተ ሰውዬ (ወላይታ በተካሄደ ሠላማዊ ሰልፍ አንዲት ነፍሰ ጡር ሴት በመከላከያ ጥይት ተገድላ ነበር) ለትግራይ ተወላጆች ይራራል ብዬ ባልጠብቅም እንዲህ በይፋ ሲናገረው መደንገጤ ግን ዛሬም አይገባኝም። ዐቢይ እንደሚገድል፣ እንደሚያስር፣ እንደሚያፈርስ፣ ተናግሮ ነው የሚፈጽመው። አንድም ቀን ደብቆ አያውቅም። የትግራይን ሕዝብም የጠላት ምሽግ አድርጎ «ታርጌቱ» ውስጥ እንዳስገባው ከተናገረ ቆይቷል። «የጨረባ ምርጫ ካደረጋችሁ እናቶች ያለቅሳሉ፣ ወጣቶች ያልቃሉ፣ ሕዝቦች ይፈናቀላሉ፣ ቤቶች ይፈርሳሉ» ሲል ነበር አስቀድሞ ያሳወቀው። «የትግራይ ሕዝብ ለእነዚህ እኩይ ኃይሎች ምሽግ ሆኗል» የሚለው ይሄኛው ንግግሩ የዚያ ቀጣይ ክፍል ነበር።

ዛሬም አነጋገሩ ላይ መረበሽ አይደመጥበትም። ነገር ግን በመቀደሙ መናደዱ ያስታውቃል። ይህ ጦርነት በእርሱ እቅድ አልተጀመረም። በመጨረሻም ቅዳሜ ሊያደርገው የነበረውን ወታደራዊ ዘመቻ የትግራይ ሰዎች አራት ቀናትን ቀድመው ሰሜን ዕዝን በመማረክ ወይም በመበታተን አከሸፉበት። እርሱ ሰሜን ዕዝ ታረደ ነው የሚለው። ቃሉ ይዘገንናል። በርግጥ ሠራዊቱንም ሆነ ሕዝቡን ለማነሳሳት ጠቅሞታል። አገላለጹ ግን ከተፈጸመው ድርጊት ጋር የማይመጣጠን ብቻ ሳይሆን በነውረኛ ቃላት የተሞላ ነበር። ያንን ማለቱ እልቂቱን ሰፊና ዘግናኝ አስመስሎ ለማቅረብ በማለም እንደነበር ይገባኛል። ሰውን የሚያህል ፍጡር ታረደ ብሎ ሲጠራው ያልዘገነነው ይህ ሰው፣ እርሱ እንዲህ ያለ ተግባር ለመፈጸም ማቀዱን የሚጠቁም ነበር። ለዚያም ነው ከዚያ በኋላ እርሱ ያሰማራቸው ወታደሮች ሰው እያረዱ ሺዲዮ ሲቀረጹ፣ሰውን ከነፍሱ ሲያቃጥሉ የታዩት።

ንግግሩን ደጋግሜ አየሁት። እጅግ አደገኛ ነው። ድንዝዝ አደረገኝ። ፈራሁ። አገሬ እጄ ላይ ከሽ ብላ ስትሰበር ታየችኝ። የግሌ ጉዳይ የሆነ ይመስል ጭንቀቱ አየለ። ሚስቱ ምጥ እንደተያዘች አባዋራ መንቆራጠጥ ሆነ ሥራዬ። በዕለቱ ምንም ዓይነት ዘገባ ሳንሠራ ከመዋል ውጪ ምርጫ አልነበረንም። ነገር ግን ከዚያ በፊት ቀደም ብሎ የሠራውን ጥንቅር በድጋሚ ለቀቅነው። የትግራይና የአማራን ሕዝብ ደም ሊያፋስስ የተሰለው ሠይፍ ሕዝባዊ ይሁንታ እንዳይኖረው ለማስገንዘብ የተሠራ ነበር።

የብልጽግና ደርጎች፤

የምወደውን ጋዜጠኝነት የማልፈልገውን ነገር እዘግብበት ዘንድ እነሆ ጊዜ አስገደደኝ። የእርስ በርስ ጦርነትን፣ የዘመዶችንና የጓደኞችን ውረዳ መዘገብ እጅግ አስቀያሚ ሁኔታ ነው። ወዲህ ደግሞ ልክ ጆርጅ ቡሽ በ9/11 ጥቃት ጊዜ «ከኛ ጋር ያልቆመ ከጠላቶቻችን ጋር እንደተሰለፈ እንቅጥረዋለን» እንዳለው የኛው ጠቅላይ ሚኒስትርም «ከጎናችን ያልቆመ ጠላታችን ነው» ብሏል።

ይህ አስፈሪ ዐዋጅ ነበር።

ስውዬው በአንድ ወቅት «ንግግራ ፈርማ ነው» ማለቱን ለሚያስታውስ ሁሉ ይህንን ንግግርን በቀላሉ አያይም። እናም እርሱ ያለውን እያልን፣ እርሱ የሚወደውን እየተናገርን ካልሠራን በቀር ስግብግብ ጁንታ ብሎ እንደሚያጉረን ገባኝ። ይህንን ከማድረግ ደግሞ በእርሱ ቋንቋ «መታረድን» እመርጣለሁ። አሳሳቢው ነገር ጦርነትን መቃወምም ወንጀል ሆኖ በመንግሥት መታወጁ ነው። «ይህንን ጁንታ ሳንደመስስ ወይም ለፍርድ ሳናቀርብ የሚቆም ጦርነት የለም» ብሏል።

የሥራ ሁኔታችንን በተመለከተ አዲስ መመሪያ አወጣ። በዚህም መሠረት ሁለቱም አካላት ራሳቸውን በሚጠሩበት ሥም ለመጥራትና የፕሮፓጋንዳቸው ስለባ ላለመሆን ወሰንን። ከትግራይ በኩል «አሀዳዊው፣ ፋሽስቱ ወዘተ» በሚሉ ቃላት ነበር የዐቢይን አገዛዝ የሚጠሩት። እርሱና አፈቀላጤዎቹ ደግሞ አፋቸው ላይ የመጣላቸውን እኩይ ቃል ሁሉ ቢጠቀሙም እንደ መደበኛ የፕሮፓጋንዳ ቃል አድርገው የሚጠቀሙት ግን ጁንታ የሚለውን ነው። ስለዚህ የሁለቱንም ቃላት በዘገባዎቻችን ላለመጠቀም ወሰንን።

በመቀጠል በዚህ የእርስ በርስ ጦርነት ይህንን ያህል ምርኮና ቁስለኛ ያዝን፣ ይኼንን ቦታ ተቆጣጠርን፣ ደመሰስን ወዘተ የሚሉ የውረዳ ሪፖርቶች ከሁለቱም ወገን ቢወጡ ላለመዘገብ ተስማማን። ለጦርነቱ መበባሰ ግብዓት ላለመሆን የትኛውንም ዓይነት ጥንቃቄ ለማድረግና ሠላማዊ መፍትሔዎችን ለማመልከት ወስነን ወደ ሥራ ተመለስን።

የብልጽግናው አገዛዝ ግን ሁሉንም ኃይሎችን አስተባብሮ በትግራይ ተወላጆች ላይ ዘምቷል። የደርግ ባለሥልጣናት ሳይቀር ከጎኑ ተሰልፈው በሕወሓት አሳብበው ዘመቻቸውን አስፍተውታል። የብልጽግና ደርጎች የምላቸው ፍስሐ ደሥታ በኢቴሺ፣ ፋሲካ ሲደልል በአማራ ቴሌቪዥን፣ ካሳዬ ጨመዳ በዋልታ ያለውን ፕሮፓጋንዳ ተቀላቅለው እንደማየት ያለ የሚያስገርም ግን አልነበረም። ኮሎኔል ፍስሐ ሕወሓት እንዴት ሕገ-መንግሥቱን ጥሶ ሰሜን ዕዝን እንዳጠቃ ይተነትናል። 17 ዓመታት ሙሉ ይህ ሕገ-መንግሥት እንዳይወጣ የተዋጋና ያዋጋ ሰውዬ በእርሱ ሽንፈት ላይ የተፃፈ ሕገ-መንግሥት ተጣሰ ብሎ ሲናገር እንደመስማት ያለ አስተዛዛቢ ጊዜ ይመጣል ብሎ ላልጠበቀ ሁሉ አስደናቂ ነበር። አውቃለሁ ፍስሐ የሕግ ምሩቅ ነው። እዚያ ላይ የቀረበው ግን የሕግ ምሁርነቱን ይዞ ሳይሆን የሕወሓት ጥላቻውን ተከናኝቦ ነው።

በርግጥ ፍስሐ ወደ መጨረሻው ዓመት ከሕወሓት ሰዎች ጋር ጥሩ ግንኙነት እንደነበረው ይነገር ነበር። ከአንዳንዶቹ ጋር ማሳበራዊ ግንኙነትም ጀምሮ እንደነበር ሰምቻለሁ። ይህንን መጽሐፍ ሳዘጋጅ አባይ ስብሃት ነጋን ቃለ መጠይቅ አድርጌለታለሁ። ፍስሐን በተመለከተ የነገረኝ ታሪክ ይህንን የሚያጠናክር ስለሆነ በእርሱ አንደበት ልተርከው።

«በአድዋ የንግሥት ሳባ ትምህርት ቤት የኢዮቤልዩ በዓል ሲከበር በዚያ ትምህርት ቤት የተማርንና የሠራን ሰዎችን አዘጋጅ ኮሚቴው ጋበዘን። ኮሚቴዎቹ እን ሞንጆሪኖ ነበሩ። ከዚያ እኔም ፍስሐንም ጥሩት አልኳቸው። እሺ ብለውኝ ነበር። በኋላ ዝግጅቱ ሲቃረብ መጠራቱን ለማረጋገጥ ስደውልለት እንዳልተጠራ ነገረኝ። ለምን እንዳልጠሩት የኛን ሰዎች ስጠይቃቸው «አይ ሕዝቡ ይቆጣል ብለን ነው» አሉኝ። ከዚያ እራሴው ትኬት ቆርጬ ይገኘው አድዋ ሄድሁ። ዝግጅቱ ወደተሰናዳባት አዳራሽ ውስጥ እጁን ይገኘው ስገባ ጉርምርምታ ተሰማኝና ዘወር ስል የኛው ከድሬዎች ናቸው የሚንጮጮት። በዓሉ አልቆ ወደ አዲስ አበባ እንመለስ ስል የአድዋ ሰው ፍስሐን እኔ ቤት ሳትበላ፤ እኔ ጋር ሳትጠጣ እያለ የማይለቀው ሆነና ትቼው መጣሁ። እርሱ ከዚያ በኋላ አንድ ዐሥር ቀናት የቆየ ይመስለኛል»። ይህ የአበይ ስብሃት ንግግር በቀጥታ ከማስታወሻዬ ላይ የተገለበጠ ነው።

ፍስሐ በኢቴሺ ቀርቦ እን አበይ ስብሃት እስኪያዙ አለያም እስኪደመሰሱ ድረስ ጦርነቱ መቀጠል እንደሚገባው በአጽንኦት ይሰብካል። የደርግ ዓመል ሁሉም ነገር በጠብመንጃ አፈሙዝ እልባት ያግኝ የሚል ነውና እርሱም ይህንኑ አለ።

ፍስሐ ደስታን በ2012 ዓ.ም. የካቲት ወር ላይ አግኝቼው ነበር። የመሬት ለአራሹ አዋጅን 45ኛ ዓመት ለመዘከር በአዲስ አበባ በተካሄደ አንድ መድረክ ላይ ከአቶ ዘገዬ አስፋውና ደሳለኝ ራሕማቶ ጋር አንድ ጽሁፍ አቀረበ። በጽሁፉ ላይ ደርግ እንዴት የኢትዮጵያን አርሶ አደር የመሬት ባለቤት እንዳደረገውና በዚህ ለሚመጣ አደጋም እስከሞት የሚደርስ ዋጋ ለመክፈል የተዘጋጀ ስብስብ እንደነበር ካብራራ በኋላ «የመሬት አለራሹ ዐዋጅን ያወጣን ዕለት ጓድ መንግሥቱ ወደኔ መጥተው፤ «ፍስሐ፤ ይህንን ዐዋጅ አውጀን አድሃሪያን ቢገድሉንም ይግደሉን» አሉኝ። እኛ ባንሆን ያንን ዐዋጅማንም አያወጣውም ነበር። ወታደሮች መሆናችን ለዚህ ሀገር አርሶ አደር የሚጠቅም ዐዋጅ እንድናውጅ ረድቶናል» ብሎ አብራራ።

ከታዳሚያን መካከል ከነበሩት አንዱ ነበርኩና ለፍስሐ ጥያቄ ሰነዘርሁ። «እናንተ ይኼንን ያህል የኢትዮጵያ አርሶ አደር ባለውለታ ከነበራችሁ ታዲያ ለምንድን ነው በአርሶ አደር ትጥቅ ትግል ሥልጣን የተነጠቃችሁት? ለምንስ አርሶ አደሩ አልታደጋችሁም?» አልኩት። ሳይመልስልኝ ቀረ። ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የመጣችው ኤልሳቤጥ ወልደጊዮርጊስ ይህንን ጥያቄዬን ሲዘለው ተመልክታ ሊመልሰው እንደሚገባ አሳስበችው። አሁንም ሳይመልስልኝ ቀረ። ከዚያም በሻይ ዕረፍት እርሱ ወደቆመበት ጠረጴዛ ሔጄ በድጋሚ ጠየቅሁት።

«ገበሬውማ ያላዳነን አስቀድመው በዘር ስለቀሰቀሱብን ነው። የመሬት ጥያቄውን ስንመልስለት በዘር አሳመጡብን» አለኝ።

«የብሔር ጉዳይክ እናንተም በመጨረሻ የሥልጣናችሁ ዘመን አስጠንቃችሁ ትልቁ ተቃርኖ እንደሆነ ደርሳችሁበታል። የብሔር ጭቆና እንዳለክ አስጠንቶ ያስቀመጠ መንግሥት የናንተ ነው። ደግሞም ሕወሓቶች ዋናው ጉዳይ የመደብ ነው፤ የብሔር ጥያቄ ሥልታዊ ነው ሲሉ ነበርኩ» ብዬ ልሞግተው ሞከርሁ።

«ሕገ-መንግሥታዊ ካደረጉት በኋላ ምኑን ሥልታዊ ሆነው...? ሕገ-መንግሥቱክ ዘረኝነትን ደንግጎታል» ሲል መለሰልኝ። ፍስሐ ይህንን «ዘረኝነትን ደንግጓል» ያለውን ሕገ-መንግሥት ነው እንግዲህ «ተጣሰብን» እያለ በኢቴሺ ትንተና የሚሰጠው።

ታማኝ በየ የተባለው የኢሠጥ መድረክ መሪም የዳያስጉራውን ማህበረሰብ ወክሎ በመገናኛ ብዙሃን እየቀረበ የትግራይ ሕዝብ እንዴት ያለ የኢትዮጵያ ጠላት እንደሆነ ያብራራል። የቀድሞ አለቃው ኮሎኔል መንግሥቱ ኃይለማርያም «ከዚህ ክልል በመጣ ችግር ነው ረሃብተኞች፤ ችጋራዎች የምንባለው» እያለ ሚሊዮኖችን እንደዘለፈው ሁሉ ታማኝም ኢትዮጵያ በየጊዜው የትግራይን ሕዝብ ተሽክማ መዝለቁ ልክ አለመሆኑን እያወገዘ ያብራራል።

የደርግ/ኢሠጥ የመጨረሻ ዘመናት ሹም የነበረው ፋሲካ ሲደልል ደግሞ በአማራ ቴሌቪዥን ቀርቦ የትግራይ ሕዝብ ጠባብ እንደሆነና ይህንን መታገል እንደሚገባ መክረ። የጥቅምት 24ቱ ጦርነት በተጀመረ በአንድ ወር ውስጥ በ1983 ዓ.ም. ዘልለው ከገቡበት የጣሊያን ኤምባሲ እንዲወጡ የተደረጉት የደርግ ኤታማኸር ሹም አዲስ ተድላና ሌላኛው ወታደራዊ ኃላፊ ኮሎኔል ብርሃኑ ባይህ «ዶ/ር ዐቢይ የሠላም ሰው ናቸው። ከመጡ ጀምሮ እንከታተላቸዋለን። ኢትዮጵያን ለማዳን ከላይ ተመርቀው የተላኩ ልዩ ፍጡር ናቸው። ወያኔ'ከ ለስንት ዓመታት ኢትዮጵያን ለመበታተን ሲሠሩ የኖሩ ናቸው። የእነሱ መወገድና መደምሰስ ነው እኛን ለዚህ ያበቃን። ለኢትዮጵያም ትልቅ እጅይታና በር ነው የተከፈተው። ጠላቶቻችን ደምስሰው እኛን ከእስር ስላስፈቱን እናመሰግናለን» ሲሉ አምልኮተ ዐቢይ ይስፋፋ ዘንድ በመንግሥታዊው ኤፍ.ኤም አዲስ 97.1 ቀርቦው ሰበኩ።³⁹

የብልጽግና ደርጎች የበቀል ካራቸውን ይዘው የተሰለፉት እንዲህ ባለ መልኩ ነበር።

³⁹ ታሕሳስ 24/2013 ኤፍኤምአዲስ 97.1 መሰንበቻ በተባለ ፕሮግራም ላይ ሁለቱ መኮንኖች ከሰጡት ቃል ምልልስ የተወሰደ።

«ሰፍሳፋው» ጠቅላይ ሚኒስትር

ጦርነቱ ከተጀመረ 25 ቀናትን ባጀ። የትግራይ ኃይሎች በደቡብ ግንባር የተሻለ መከላከል ቢያደርጉም በምዕራብና ሰሜን ምዕራብ የመጣባቸውን ኃይል ሊቋቋሙት አልቻሉም። ጭራሽ በወቅቱ የጦርነቱ ቃል አቀባይ የነበረው ገብረ ገብረዓቃይን የተለያዩ ሰፈሮችን እየጠራ «በእንትን አካባቢ ያለኸው ሚሊሺያ ጠላት ስለገባ እንዳትምረው፣ በእንትን በኩል ያለኸው ሕዝብ ያለህን ይዘህ ወጥተህ ግጥመው» እያለ ጥሪ ያቀርብ ጀመር። ጌታቸው ረዳ ደግሞ «ጠላት ትግራይ ቢገባም የሚያስተዳድረው ከተማ አይኖርም» ሲል ነገሩ እንዳበቃ ፍንጭ ሰጡ። ቀጠለናም «ሁሉም የትግራይ ሕዝብ ወጥቶ መግጠም አለበት። ያለውን ገጆራና ቢላ ይዞ ይህንን እንደ ሕዝብ ሊያጠፋን የመጣን ኃይል ሊቀብረው ይገባል» አለ።

የደብረጽዮን ገብረሚካኤል መግለጫ ግን ነገሩ እንዳለቀለት የሚገልጽ ነበር። «ደበደቡን፣ መሣሪያችንን አወደሙብን» አለ። ለወትሮው የኮሮና መከላከያ (ሰማያዊ ዳንትና የአፍና አፍንጫ ጭምብል) አድርጎ ነበር መግለጫ የሚሰጠው። ይህንን ሲናገር ግን እነዚህን ሁሉ ጥሏል። ርዕሰ መስተዳድሩ ይህንን የተናገረው በተለያዩ ግንባሮች ያሰለፋቸው ብረት ለበስ መሣሪያዎችና ታንኮች በኤምሬትስ ድሮን ከወደሙ በኋላ ነበር። በራያ ግንባር አምስት ታንኮች፣ አራት ብረት ለበሶችና ተሽከርካሪዎች ከጥቅም ውጪ ተደረጉ። በምዕራብ ትግራይና በዛጎንበሳም ድሮኖቹ በሌሊት መጥተው የሜካናይዝድ መሣሪያዎቹን አወደሟቸው።

የእርሱ ንግግር የሸንፈት ዐዋጅ ቢመስልም ከተናገራቸው ነገሮች ሁሉ ግን «ትግራይ የጠላቶቻችን መቀበሪያ እንጂ መፈንጫ አትሆንም፤ ትግራይ ረመጥ ነች» የምትለዋ ከዚያ በኋላ ዋና የማታገያ መፈክር ሆና አገልግላለች። ከዚህ በኋላ የትግራይ ክልል መንግሥት «የትግል ስልቴን ቀይሬያለሁ» ብሎ አርብ ኅዳር 18/2013 ዓ.ም. መቼለን መልቀቁን ገለጸ። በማግሥቱ ቅዳሜ ከዳደኞች ጋር መገናኛ አካባቢ በአንድ ሆቴል ውስጥ ተቀምጠን ጦርነቱንና መሰል ወሬዎችን እያነሳን እንጥላለን። ከዳደኞች መካከል አንደኛው በአንዱ የመንግሥት ቴሌቪዥን ዜና አንባቢ ነው። አለቃው ደወለ። ዜና አንባቢው፣ ከአለቃው የተደወለለት «ሰበር ዜና ስላለ መጥተህ አንብብ» የሚል መልዕክት ሊነገረው ነው። በፍጥነት እንዲመጣ በመታዘዙም ከመሀለችን ተነሳ።

«መቼም ኢቴቪ በሆነ ቦታ የግድብ ፕሮጀክት ይፋ መደረጉን፣ አለያም አንዳች ሀገር አንቀጥቅጥ የልማት ሥራ መኖሩን ሊነግረን አልጠራህም። ያው የጦርነት ዜና ልታውጁ ነው!» አለው አንደኛው ዳደኛችን።

«ባጫ ደበሌ ገባ መቀሌ ልትሉን ይሆናል» አልኩ።

አለቃው እንደገና ደወለ።

«ዜናውን እነ ብርሃኑ መከላከያ ግቢ ይሰጡሃል። በዚያው ይዘኸው ና!» እንዳለው ነገረን። ሰበር ዜናውን የሚጽፈው ብርሃኑ ጁላ መሆኑ ነው።

«የዛሬው ደግሞ ኤታማዦር ሹም የሚጽፈው ዜና ነው ባክህ...» ብዬ እንደ መቀለድ አደረገኝ። ተጣድፎ ወጣ። እኛም ሰበር ዜናው ምን ሊሆን ይችላል እያልን ስልካችንን መረጃ እንዲያቀብለን እንበረብረው ገባን።

ወዲያው ዐቢይ አሕመድ በፌስቡክ ገፁ ፃፈ። ሰበር ዜና የማወጅ ሱስ ያለበት ዐቢይ በኢቴሺ እስከሚነገር አላስቻለውም። «የመከላከያ ሠራዊት ባካሄደው ዘመቻ ንጹሃን ዜጎች ዓላማ ሳይሆኑ፣ ከተሞቻችንና ቅርሶቻችን ሳይጎዱ መቀሌን ተቆጣጥሯል» ሲል ከራሱ የፕሮፓጋንዳ ጣቢያዎች ቀድሞ ዜናውን አወጀው።

«ምናለ እነርሱ እስከሚያነቡት ቢጠብቅ...! ዋጋ ቢስ የሆነ ሰውዬ» አለ አንዱ።

«ምናልባት መቼለን መልሰው እንዳይነጥቁት ፈርቶ ይሆናል» በማለት ለማፌዝ ሞከርሁ። ከዚያም ወደ ዜና አንባቢው ጓደኛችን ደወልኩና «የምታነበውን ዜና አውቀነዋል» አልኩት። እርሱ ገና ሾላ አካባቢ ነው። ሊያነበው የተዘጋጀውን ዜና ከእርሱ ቀድሞ ዐቢይ እንደለቀቀው ስነግረው እርሱም ሳቁን ለቀቀው። እየሳቀ ሄዶ አስቀድሞ የተሰበሰበውን ዜና ሰበር ዜና ብሎ አነበበው። ብርሃኑ ጁላ በፃፈው በዚያ ሰበር ዜና ላይም «የመከላከያ ሠራዊቱ ጁንታው በመቼለ የተደበቀባቸውን ቦታዎች በማሰስና በመፈተሽ ላይ ይገኛል» አለ።

ዐቢይ በዚህ ዕለት ረፋድ ላይ ካቢኔውን ሰብስቦ ነበር። «እግዚአብሔር ረድቶኝ ሠራዊታችን መቼለን ተቆጣጥሯል» ብሎ ሲናገር፣ ሚኒስትሮቹ «ጌታ ኢየሱስ ክብሩን ይውሰድ፤ ክብር ለጌታ ይሁን» እያሉ አቀፉት። አስገራሚው ነገር ሂጃብ የጠመጠመችው ሙፍሪያት ካሚልም «ክብር ለኢየሱስ ይሁን» ብላ ዐቢይን በስሜት ማቀፏ ነው። ከካቢኔ አባላቱ መካከል ተረጋግቶ የተቀመጠው የግብርና ሚኒስትሩ ዑመር ሁሴን ነበር። «የምንመራው መንግሥት ሴኩዊላር መሆኑ እየታወቀ ለምንድን ነው እንዲህ የምናደርገው» ብሎ አለቃውን በድፍረት ለመናገር ሞክሯል። በርግጥ ዑመር ከሁሉም የተሻለ የመርህ ሰው ለመሆን ይጥር ነበር። ዐቢይ ስንዴ አርሼ ለውጪ ገበያ አቀርባለሁ ብሎ ደፍ ደፍ ሲል «የእርሶ አደሩን ማዳበሪያ ነጥብን ለመንግሥት እርሻ ማዋል የለብንም» በማለት ለመቃወም ሞክሯል። በኋላ በጥር የመጀመሪያ ሳምንት 2015 ዓ.ም ቢሮው ሲገባ «አምባሳደር ሆነሃል» የሚል ደብዳቤ ተቀምጦለት አገኘ።

ከሁለት ቀናት በኋላ ዐቢይ አሕመድ በፓርላማ ባደረገው የድል አድራጊነት ንግግሩ ላይ ግን «መከላከያው በመቼለ ፍተሻ ላድርግ ብሎ ነበር። ተው! ይኼ የፖሊስ ሥራ ነው ብለን ከልክለንዋል» ሲል ቀጠፈ። መዋሽት ዋነኛ መንግሥታዊ ፖሊሲው የሆነው ዐቢይ ይህንን ሲቀጥፍ ተው ሊለው የሚችል አልነበረም። በዐቢይና በብርሃኑ ንግግሮች መካከል ያለው ልዩነት የአንድ ቀን ብቻ ነው። ሁለቱ ሰዎች የተለያዩ ሠራዊት ካላሰማሩ በስተቀር በአንድ ዕዝ ሥር ካለ ጦር እንዲህ የተለያዩ የተልዕኮ ውጤት አይጠበቅም።

ኅዳር 21/2013 ዓ.ም. ረፋድ በፓርላማው ፊት የቀረበው ጠቅላይ ሚኒስትሩ በድል አድራጊነት መንፈስ ሲያወራ፣ ብዙ ውሸቶችን ሲደረድር ሰው ይታዘበኛል አይልም ነበር። «እንዲሰሙኝ የምፈልገው፣ ትናንትና ማታ ከምሽቱ አራት ሰዓት፣ አምስት ሰዓት፣ ስድስት ሰዓት... ከስፔሻሊዝን ሩም (situation room) ውስጥ ዐቢይ ዓዲና ሀገረ ሠላም መካከል የነበረውን መተረማመስ ስናይ ነው ያደርነው። live [ቀጥታ] ነው የምናየው የጠላትን እንቅስቃሴ። ማታ አላጠቃናቸውም። ምክንያቱም በሽሽት ውስጥ፣ ሚስቶቻቸውን፣ ልጆቻቸውን ይዘው ሄደዋል። ሕዝቡም ውስጥ በዐቢይ ዓዲና ሀገረ ሠላም አካባቢ መተረማመስ ነበር። አናጠቃም ብለን አይተን ነው የተውነው ትናንትና። ግን አይቀጥልም ይሄ» ሲል ለሰው አዛኝ ይመስል ነበር።

የጭካኔ ደረጃው ዓይነ-ስውራንን ተኩሶ እስከመግደል የሚደርስ መሆኑን በድርጊቱ ያስመሰከረው ጠቅላይ ሚኒስትሩ ለሕፃናትና ለሴቶች የሚራራ አንጀት፣ ለሰው ልጅ የሚንሰፈሰፍ ልብ ያለው መስሎ ቀጠፈ።

ቀጠለናም «በዳንሻ፣ በዓዲጎሹ፣ በሽሬ፣ በአክሱም፣ በአድዋ... አንድ ሲቪል ሳይገድል ነው መከላከያ መቆለ የገባው። የየትኛውም ሀገር ወታደር ከዚህ የበለጠ ጀግንነት ሊፈጽም አይችልም» አለ። እርሱ ይህንን ንግግር በሚያደርግበት ኅዳር 21/2013 ዕለት ብቻ በአክሱም ከተማ 800 ንጹሃን ተጨፍጭፈው አስከፊናቸው እየተለቀመ ነበር።⁴⁰ እርሱ አንድም ሲቪል አልገደልሁም ሲል በትግራይ ውስጥ ሲቪል ብሎ ሰው የለም፤ የምንገድለውና የገደልነው ሁሉ ማንነቱ በራሱ የታጠቀ ኃይል ነው እያለ ስለመሆኑ ጥርጥር አልነበረኝም። ምክንያቱም ይህንን አስቀድሞ ተናግሮታል። በእርሱ ዓይን «የትግራይ ሕዝብ ለእነዚህ እኩይ ኃይሎች ምሽግ ሆኗል» ብሎ በሠራው ቀመር መሠረት ምሽጉን ሲደረግምስ ከረመ እንጂ በዐቢይ አሕመድኛ «ሲቪል» አልገደለም።

በዕለቱ ሦስት ሰዓታትን በፈጀ ዲስኩሩ ካሰማቸው አያሌ ውሸቶች መካከል የኤርትራን ሠራዊት የተመለከተው ይገኝበታል። ገና ጦርነቱ በተጀመረ በአራተኛው ቀን በሽራሮና በሎመራ በኩል የዘመተውን የሻዕቢያን ጦር በኢትዮጵያ ምድር እንዳልገባ ካደና እንዲህ አለ። «የኤርትራ ሕዝብና መንግሥት እናመሰግናለን። ጥቃት ደርሶብን ስንሄድ አስጠግቶናል፤ አብልቶ አልብሰናል። ለዚህ ነው ጁንታው ኤርትራ ወጋን የሚለው። ራቂታችንን አንዋጋ መቼም»። እዚያው ንግግሩ ላይ ግን እርሱና ጀነራሎቹ ወደ ኤርትራ ሄደው ወደዚያ የሸሸውን ሠራዊት አደራጅተው መዝመታቸውን ይገልፃል። «ታዲያ መሄዳችሁ ካልቀረ ለምን የራሳቸውን ልብስ ይዛችሁላቸው አልሄዳችሁም? ራቂታችሁን መዋጋት ነበረባችሁ ያለስ አለ ወይ? ደግሞስ ብትዋጉስ የኤርትራን ሠራዊት ልብስ ለብሳችሁ ነው እንዴ የምትዋጉት?» ብሎ የሚጠይቀው ግን አልነበረም።

ግስለ፣ አንበሳ፣ ነበልባል... ወዘተ እያለ የጀኔራሎቹን ስም እየጠቀሰ ባወደሰበት በዚያ ንግግሩ ጀነራል አበባውን የሰሜን ዕዝ አዛዥ እንደነበርም ቀጥቷል። በርግጥ አበባው ሰሜን ዕዝን መርቶ አያውቅም። ጡረታ እስኪወጣ ድረስ ከምዕራብ ዕዝ አልተለየም ነበር። «ጌታቸው ጉዲና አለቀሰ» ሲልም ተደምጧል። በርግጥ ጌታቸው የተሰጠው ተልዕኮ በዛላንበሳ በኩል መግባት ነበር። ሆኖም በርካታ ሠራዊት በማስፈጀቱ ለከፋ ግምገማ ተዳርጎ ወደ ማዕከል እንዲመጣና ሻዕቢያዎችም «ጁንታው አሮሞ» እያሉ ቁጣቸውን እንዲሰነዝሩበት ሆኗል። እንዲህ ካለ የሠላ ትችት የሚተርፍ ጊዜ ኖሮት ሊያነባ አይችልም። ከነባም በሚስቱና በቀደመ ታሪኩ ምክንያት በነዐቢይና ሻዕቢያዎች በደረሰበት መሸማቀቅ ነው። የሆነው ሆኖ ለአንድ ገለልተኛ ጋዜጠኛ የአገሩን የእርስ በርስ ጦርነት እንደመዘገብ ያለ ፈታኝ ሁኔታ የለም። የንጹሃንን እልቂት፣ የብዙሃንን ሞት መዘገብ አሳፋሪም ራሱን ችሎ መከራም ወንጀልም ነበር። አማራጭ አልነበረንም። ለሚዲያ የሚሆነውንና ለሕዝብ ቢደርስ ችግር የሌለውን እየገለጽን ቀሪዎቹን በማስታወሻችን እየመዘገብን ቀጠልን።

⁴⁰ Amnesty International; Ethiopia: The Massacre in Axum February 26, 2021 Index Number: AFR 25/3730/2021

**ምዕራፍ ሰባት፤
የሕወሓት ሚዲያዎችና የብልጽግና ሜዳዎች**

«ሕወሓት ሚዲያ ላይ...»

ጦርነቱ ተባብሶ ቀጠለ። የትግራይ መሪዎችን መግደልና ማሰር፤ የትግራይን ሕዝብ መጨፍጨፍ⁴¹፤ የኢትዮጵያን ሕዝብ ማጎበራዊ ግንኙነት የመበጣጠስ ግብ ያለው ጦርነቱ በኤርትራ አጋኝነት ገፋ። በሜዳ ላይ ስለሚካሄደው ነገር ዝርዝር መረጃ ለነበረን ሰዎች ሁኔታው አስጨናቂ ነበር። የጋዜጠኝነት ሙያ የፈጠረልኝ ዕድል ከሁለቱም ወገን መረጃ እንዲደርሰኝ ምክንያት ሆኖልኛል። የማያቋርጥ መረጃ አገኝ የነበረው ግን በተለይ ከመንግሥት ወገን ነው። ገደልናቸው፤ ጨፈጨፍናቸው የሚለውን መረጃ የሚነግሩኝ እራሳቸው የብልጽግናው ባለሥልጣናት ነበሩ።

አንድ በአዳኝነት አቤቤ ቢሮ የሚሠራ ባለ ሥልጣን ወዳጄ ጦርነቱ የትግራይን ሕዝብ በመጨረስ የመጠናቀቅ ግብ እንዳለው የነገረኝ ዕለት ድንጋጤዬን መቆጣጠር አልቻልኩም።

«ሰባት ወይ ስድስት ሚሊዮን ሕዝብ መጨረስ ተገቢ ነው ብለህ ታምናለህ?» ስለው።

«ምን ችግር አለው? 120 ሚሊዮን ሕዝብ አለ። 113 ሚሊዮኑ በሕይወት ይቀጥላሉ!» ካለኝ በኋላ ጎመዘዘኝ። ከነበርንበት ቤት የተጠቀምሁትበትን ሒሳብ ሳልከፍል እንደወጣሁ ያወቅሁት ቤቴ ስደርስ ነው። ባለሥልጣኑ እንደሚከፍለው ባውቅም ደውዬ አናገርሁት። «ይቅርታ...! የሒሳብ ድርሻዬን ሳልከፍል መጣሁ። ሠርቼ እከፍልሃለሁ። ሸፍንልኝ» በተከፋ አንደበት፤ በቀዘቀዘ መንፈስ ውስጥ ነበርሁ። ከልብ ማዘኔን የተረዳው ይመስለኛል።

እንግዲህ ይህ ሕዝብን ማዕከል ያደረገ ወታደራዊ ዘመቻ በመንግሥት የታቀደና እየተተገበረ ያለ መሆኑን የነገረኝ ከአዲስ አበባ ሹሞች አንዱ ነው። ለዚያም ነው በኋላ የፊንላንዱ የውጪ ጉዳይ ሚኒስትርና

⁴¹ የትግራይ ጦርነት ዓላማ የክልሉን ሕዝብ ማጥፋት አለያም ወደ ኋላ መቶ ዓመት መመለስ ነው እንደሆነ የአውሮጳ ኅብረት መሪዎችን ያነጋገረው አሶሽዬትድ ፕሬስ እ.ኤ.አ ጁን 18/2021 Ethiopian leadership vowed to 'wipe out' Tigrayans በሚል ርዕስ የፃፈውን ይመለከታል።

የዚያ ሰሞን የአውሮጳ ኅብረት ልዑክ ፒክ ሀቬስቶ «ትግራይን የማጥፋትና ወደ መቶ ዓመት የመመለስ እቅድ እንዳለ ከከፍተኛ የመንግሥት ባለሥልጣናት ተረድቻለሁ» ሲል ያልደነገጥሁት።

ሀቬስቶ ይህንን ንግግር የተናገረው ወደ ሀገሩ ከተመለሰ በኋላ ነው። በአዲስ አበባ በነበረው ቆይታ ከዐቢይ አሕመድ፣ ከደመቀ መኮንን⁴¹ እና ከወቅቱ የሠላም ሚኒስትር ሙፍሪያት ካሚል ጋር ነው የተነጋገረው።

«የትግራይን ሕዝብ እናጠፋቸዋለን፤ ወይም መቶ ዓመት ወደ ኋላ እንመልሳቸዋለን ሲሉ ከፍተኛ የመንግሥት ባለሥልጣናት ነግረውኛል»⁴² ሲል የተናገረውን ነገር ከነዚህ ሦስት ሰዎች ከአንዱ አለያም ከሶስቱም ከሰማ በኋላ መሆኑን አላጣሁትም።

«ሰዎቹን ብቻ ሳይሆን የተፈጠሩበትን መሬትም ደግሞ ሰው እንዳያበቅል አድርገን ማጥፋት አለብን፤ እነሱን የሚያስታውሰንን ነገር ሁሉ ማውደም ይገባል» የሚለውን የዳንኤል ክብረትን ንግግርም ሆነ፣ «ይኼ ሕዝብ የኢትዮጵያ ሕዝብ ጠላት ነው» የሚለውን የአገኘሁ ተሻገርን ቅስቀሳ ልደነግጥበት ያልቻልኩት እንግዳ ስላልሆነብኝ ነው። መንግሥታዊ ዕቅዱ «ከ120 ሚሊዮን ሰባት ሚሊዮኑ ቢጠፋ አያጎድልም» የሚል መሆኑን አስቀድሜ አውቃለሁ።

ሌላኛው አሳዛኝ ነገር እንዲህ ያለውን እቅድ ማውገዝ ወንጀል መሆኑም ነው። ስለ ሠላምና ድርድር መስበክ በጁንታነት የሚያስወነጅል ሆነ። የብልጽግናው መንግሥት «ትግራይን ተቆጣጥራለሁ» ካለ በኋላም፣ «የሕወሓትን መሪዎች የፍትሕ ተሳዳጅ አድርጌያቸዋለሁ» እያለም፣ «ሠላም ይሻላል» የምንልን ሰዎች ማሳደድ ጀመረ። በዚህ ረገድ ቀዳሚ ተጠቂው ልደቱ አያሌው ነው። በድምፃዊ ሃጮሉ ግድያ ማግስት «የቢሾፍቱ ቄሮዎችን አደራጅተሃል» በሚል ከተከሰሰበት ክስ በነፃ ከተለቀቀ በኋላ፣ ለሕዝምና ወደ ውጪ ሀገር ለመሄድ ሲል ከአውሮፕላን ጣቢያ ደጋግመው መለሱት። በመጨረሻም ፍርድ ቤት አቀረቡትና «የትግራይን ጦርነት ተቃውሟል» ሲሉ ከሰሱት።

በዘመናችን ደጋግመን ያፈርን በመሆናችን ይኼም ላያስደንቅ ይችላል። «ነገር በሠላም ይለቅ» ብሎ መናገር በጁንታ ደጋፊነትና በወንጀለኛነት የሚያስጠይቅ ሆነ። ይህንን እያየን የትግራይን ጦርነት በሚዛናዊነት መዘገብ ከባድ እንደሆነ ቢገባንም ከዚህ አቋማችን ዝንፍ ላንል በድጋሚ ወስነን ሥራችንን ቀጠልን። በነዚያ እስጫናዊ ወራት መሬት ላይ እየተካሄደ ያለውን ነገር ከሁለቱም ወገን እሰማ ነበር። የብልጽግናውን መንግሥት ጀኔራሎችና ሲቪል ባለሥልጣናት ሳይቀር በቀጥታና በተዘዋዋሪ አገኛቸዋለሁ። የሕወሓትን የድሮና የአሁን ከፍተኛ ባለሥልጣናትንም ማግኘት ብዙም አልከበደኝ። ምስጋና ለምወደው

41.1 ደመቀ መኮንን በዚህ ወቅት የውጪ ጉዳይ ሚኒስትርነትን ከምክትል ጠቅላይ ሚኒስትርነቱ ጋር ደርቦ እንዲይዝ ተደርጓል። ስዩም መስፍን ከ20 ዓመታት በላይ የመራውን ተቋም በሚኒስትርነት ይዞ ስዩም መስፍንን ለግድያ የዳረገውን ጦርነት ፍትሐዊነት ለውጪው ዓለም ያስተዋውቅ ነበር። እዚህ ጋር አንድ የሚያስገርመኝን መረጃ ልጩምር። ደመቀ መኮንን የእስልምና ተከታይ ሆኖ ሚስቱ ግን እልም ካለ የአርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተሰብ የተገኘች ነበረች። ጥንዶቹ ተስማምተው ትዳራቸውን ቢያስቀጥሉም ማንበራዊ መገለሉን አልቻሉትም። በተለይ ሚስቱ በቤተሰቧም በዘመዶቿም የሚገጥማት ፈተና በዛ። በዚህ ወቅት ደመቀ በጊዜው የውጪ ጉዳይ ሚኒስትር የነበረውን ስዩምን አማክረው። ስዩምም ሚስቱን በአሜሪካ በሚገኘው የኢትዮጵያ ኤምባሲ ውስጥ እንድትሠራ አድርጎ መደበና ነገሩ እንዲረሳ፣ትዳሩም እንዲፀና አደረገ። እንዲህ ባለ ሁኔታ ለትዳሩም ለአዳሩም ይተባበሩት የነበሩት ሰዎች የሚረሹበትን ጦርነት ነው እንግዲህ ደመቀ ለፈረንጁም ለጥቁሩም ሲያዋድድ የሰነበተው።

42 ዝኒ ከማሁ ፤

ጋዜጠኝነት ይሁንና ከሁለቱም ወገን አስቀድሞ የመሠረትሁት ግንኙነትና ትውውቅ የመረጃ ጥሜን የሚቆርጥልኝ ነበር። ሁለቱም እንደኛ ባለ ሚዲያ መልዕክታቸውን ማሠራጨት ይፈልጉ ስለነበር በቀጥታና በተዘዋዋሪ ይቀርቡን ነበር። በመሆኑም የትግራይ ጦርነት ንጹሃንን ማዕከል አድርጎ የሚካሄድ ብቻ ሳይሆን የመሠረተ ልማት ውድመትና ዝርፊያ ላይ ያተኮረም እንደሆነ አውቅ ነበር። ይህንን በዘዴ መዘገብ ዋና ትኩረታችን ሆነ። ከዚህም በተጨማሪ ያንን ጎምዘዘ ጊዜ ፈታም ኮስተርም የሚያደርጉ ታሪኮችን እስማ ነበር። የተወሰኑትን እዚህ ላይ ለማጋራት ልሞክር።

ዮሐንስ ገብረመስቀል የዐቢይ ትግራዊ ነው። ዐቢይ አሕመድ የራሱ አማሮች እንዳሉት ሁሉ የራሱ ተጋሩም አሉት። ከነዚህ ውስጥ ዮሐንስ አንዱ ነበር። በትግል ስሙ ጆን መንጋግ ይሉታል። ይህ በፀረ ደርግ ዘመን ታጋይ የነበረ ሰው ከዐቢይ አሕመድ ወገን ሆኖ የራሱን ወገኖች የሚወጋ ሠራዊት ይዞ ዘምቷል። በዐቢይ አሕመድ «ሀገር ወዳዱ» በሚል የተሞካሸው ዮሐንስ ጦርነቱ ሲጀመር በራያ ግንባር ዘምቶ ሳይሳካለት ቀርቷል። የብልጽግናው ጦር መቐለ ገባሁ ካለ በኋላ እርሱ የትግራይ ኮማንድ ፖስት ኃላፊ ሆኖ ተሾመ።

በአንድ ምሽት ላይ ባረፈበት ፕላኔት ሆቴል ውስጥ ባልኮኒ ላይ ሆኖ ከዐቢይ ተጋሩ ጋር ይወያያል። ሕወሓት እንዴት ሊሸነፍ ቻለ የሚለውን ጉዳይ እያነሱ ሲነጋገሩ ጆን መንጋግ አንድ ወሳኝ ምክንያት አስቀመጠ።

«ሕወሓት ሚዲያ ላይ እንጂ ሜዳ ላይ አልነበረም!»

በርግጥም ዮሐንስ ልክ ነበር። የሕወሓት ባለሥልጣናት ስለ ጦርነቱ መዘጋጀታቸውን፣ ሰሜን ዕዝ ከእነርሱ ጋር መሆኑን ወዘተ በሚዲያ ሲናገሩ ሜዳ ላይ የነበራቸው ሠራዊት 10ሺህ የማይሞላ ልዩ ኃይል ነበር። ሌላው ቀርቶ በጦርነቱ ሊጠቅሙት የሚችሉትን ወታደራዊ ስትራቴጂስቶችና ፖለቲካዊ አመራሮች አላማከረም። ለዚያም ነው እንደ ጀነራል ፍስሃ ማንጃስ ያሉ መኮንኖች ሕወሓት በረሃ ከወጣ በኋላ ከአሜሪካ ሄደው ትግሉን የተቀላቀሉት። ይህንን ዝብርቅርቅ ሁኔታ ነው፤ መንጋግ «ሚዲያ ላይ እንጂ ሜዳ ላይ ያልነበረው ሕወሓት» ሲል ያላገጠበት። ብርሃኑ ጁላም ይኼን ነገር በሌላ ቋንቋ ደግሟታል። «ይኼ ኃይል እንደዚህ የሚፎክረው ኒውክለር ታጥቋል እንዴት ብለን እንድንጠይቅ ተገደን ነበር» ብሏል። ከጥቅምት 2013 ዓ.ም. በፊት የነበረው ሕወሓት እንዲህ ያለ ነበር። ሚዲያ ላይ ብዙ፣ ሜዳ ላይ ግን ጥቂት!

ሕወሓት በሁሉም አቅጣጫ የትግራይን ሕዝብ ተከበሀል ሲል ቢከርምም የተፈፀመውን ከበባየሚመጥን ዝግጅት አለማድረጉ በኋላ ታውቋል። «ተከበሀል» ሲል የነበረውን ሕዝብ ለማዳን የረባ ዝግጅት ሳያደርግ የጦርነቱ ፊሽካ ሲነፋ ሰርገኛ መጣ በርበሬ ቀንጥሎ ዓይነት እንቅስቃሴ ውስጥ ነበር የወደቀው።

ከዚያ ይልቅ ከፍ ያለ የሚዲያ ፕሮፓጋንዳ በመሥራት የአስመራና የአዲስ አበባ መንግሥታት ከፍተኛ ዝግጅት እንዲያደርጉ ረድቷቸዋል። ለዚያም ነው እነ ብርሃኑ ጁላ «ኒውክለር ታጥቀዋል እንዴት?» በሚል መንፈስ በሰማይም በምድርም እንዲታጠቁ የሆነው። ለዚያም ነው ጆን መንጋግ «ሚዲያ ላይ እንጂ ሜዳ ላይ አልነበረም» ማለቱ ልክ የሚሆነው። ሕወሓት የሜዳ እጁን አጣጥፎ የሚዲያ አፋን በረጅሙ ሲዘረጋ እንደነበር የታየው በሦስት ሳምንት መቐለን ያዝን እያሉ እነ ዐቢይ እንዲዘባበቱ ሲያደርግ ነው።

የትግራይ ድርጅት በርግጥም ሚዲያ ላይ እንጂ ሜዳ ላይ አልነበረም። ሰሜን ዕዝን ለማጥቃት የለኮሱት እሳትም ለከባድ ሽንፈት ዳርአቸዋል። ዕዙን በበቂ ደረጃ፣ በተቀናጀ ሁኔታና የወታደራዊ ሃይል ሚዛን ለውጥ በሚያመጣ መልኩ አልማረኩትም። ብዙዎች ያለስተዋሉትና የመንግሥት ሪፖርት ያረጋገጡው ሀቅግን የጦርነቱ ማርሽ ቀያሪ ራሱ «ታረደ» የተባለው ሰሜን ዕዝ መሆኑን ነው።

ሰርገኛ መጣ፤በርበሬ ቀንጥሱ

ሕወሓት «ሰሜን ዕዝን ተቆጣጥረዋለሁ፤ ሰማዩንም ምድሩንም ያለ'ኔ ፈቃድ ዝር የሚልበት የለም» እያለ በሚናገርበት ወቅት በምዕራብ ትግራይ የነበሩት የዕዙ ክፍለ ጦሮች ከነሜካናይዝድ መሣሪያዎቻቸው ወደ ኤርትራ ተሻግረዋል። ስንቃጣ አካባቢ የነበረውን የመከላከያ ሠራዊትም መቆጣጠር ተስኖት ተሸንፏል። «በ45 ደቂቃ መብረቃዊ ጥቃት ሰሜን ዕዝን ተቆጣጠርነው» ይበል እንጂ እውነቱ እንደዛ አልነበረም።

ከሥረ-መሠረቱ እንደሚከተለው እንተርከው።

ጦርነቱ የማይቀር መሆኑ ሲረጋገጥ ነባሩ የትግራይ ታጋይም ሆነ በአዲሱ ትግል ውስጥ አስተዋጽኦ ይኖረኛል ብሎ ያሰበ የትኛውም ግለሰብ ከሌላው የኢትዮጵያ ክፍልም ሆነ ከውጪ ሀገራት ወደ ክልሉ ገባ። በተለይ በ1993 ዓ.ም.ቱ የሕወሓት ክፍፍል የተባረሩት የቀድሞው የድርጅቱ አመራሮች ወደ መቐለ የገቡት እስከ ጦርነቱ ሊጀመር አንድ ወር እስኪቀረው በነበሩት ጊዜያት ነበር። ከእነዚህ ውስጥ ስዬ አብርሃ፣ ዓድቃን ገብረትንሳኤ፣ ሙሉጌታ ገብረሕይወት ወዘተ ይጠቀሳሉ። ይሁን እንጂ በደብረጽዮን የሚመራው የሕወሓት ኃይል በሚፈልጉት ልክ ሊያስጠጋቸውና ሊያሳትፋቸው የፈለገ አይመስልም። ይህ ሳያንስ የማይቀር ጦርነት መጥቷል የሚለውን አመለካከት የተቀበለ አመራር በበቂ ደረጃም አልነበረም። እነዚህ የሕወሓት አመራሮች ወታደራዊ ግጭት ሊኖር እንደሚችል፤ ይህ ከሆነም ከአማራ ኃይሎች ጋር ብቻ ሊሆን እንደሚችል፤ የዐቢይ ሚናም ቀለል ያለ እገዛ እንጂ የተሟላ ወታደራዊ ዘመቻ ሊሆን እንደማይችል ያምኑ ነበር።

በዚህ መጠነኛ ወታደራዊ ግጭት ወደ ድርድር ይገባል የሚል እምነትም ነበራቸው። ትልቁ ውጊያ የማይቀር መሆኑን ያመኑት ከውጪና ከሀገር ውስጥ ተሰባስበው መቐለ የከተሙት የቀድሞ ታጋዮች ግን «ለጦርነቱ ተዘጋጅታችኋል ወይ?» የሚል ውትወታ አበዙ። «ተዘጋጅተናል» ከማለት ውጪ የሚያሳዩትም ሆነ የሚናገሩት አልነበረም። በዚህ ጊዜ ስዬ አብርሃ የሕክምና ቀጠሮው ስለደረሰበት ትቶ ወደ መጣበት ተመለሰ።

በዚህ መሀል የቀድሞው የሕወሓት አመራርና በ1993 ዓ.ም. አንጃ ተብሎ የተባረረው ቡድን አመራር አባል ተወልደ ወልደማርያምና የዚያው ዘመን ፖለቲካ ሰላባ የነበረው ዓድቃን ገብረትንሳኤ ዐቢይ «እሾህን በእሾህ» የሚል መርህ ይዞ መዘጋጀቱን ደረሱበት። ይኸውም የሰሜን ዕዝን በመጠቀም «የሰሜን መሪዎችን አስሮ ማምጣት» የሚል ነበር። ለዚህም የዕዙን አመራሮች መቀየር እንደ ዋና ስልት አቅዶታል። በዚህ ጊዜ ነው እነ ተወልደና ዓድቃን «ዐቢይ የሰሜን ዕዝ አመራሮችን ሲቀይር አልቀበልም ብለህ መግለጫ አውጣ» ብለው ደብረጽዮንን ወደ ማስገደድ የገቡት። «ያን ሳታደርግ ከቀረህ እነዚህ ተቀይረው የሚመጡ አመራሮች እዚህ ቢሮህ ውስጥ እያለህ ይማርኩሃል» አሉት። ደብረጽዮን የተባለውን አደረገ። «የዐቢይ መንግሥት በሕገ-መግሥቱ የተሰጠውን የሥልጣን ዘመን ስለጨረሰ የሠራዊቱን መሪዎች መቀየርም ሆነ ሠራዊቱን ማንቀሳቀስ አይችልም» ሲል መግለጫው አወጣ።

ይኼ ለዐቢይ ያልተጠበቀ ነበር። የትግራይን ልሒቃንና የሕወሓት አመራሮችን በሰሜን ዕዝ ብቻ ሊጨርስና ሊያስር የሚችልበት ዕድል ከሸፈበት። እናም ሌሎች ዕዞችን ለማንቀሳቀስ ተገደደ። እንዲያም ሆኖ የሕወሓቱ አለቃ እንዲህ ያለ መግለጫ አውጥቶ የሰሜን ዕዝን አመራሮች መቀየር ማስቀረት ቢችልም

ሁለተኛ መፍትሔ (Plan B) አልነበረውም። በአንድ በኩል ወታደራዊ ዝግጅት የለውም። በሌላ በኩል ለሕዝቡ እንደተዘጋጀ አድርጎ በሚዲያ ይናገራል።

ዐቢይ ግን ወደ ሁለተኛ አማራጭ ገብቶ መንቀሳቀስ ጀምሯል። «በሰሜን ዕዝ ሰሜንን ማጥቃት» የሚለው ዕቅዱ እንደከሸፈበት ሲያውቅ ከሌላ አካባቢ ያለውን ሠራዊት ወደ ትግራይ ማስጠጋት ቀጠለ። ይህንን ያስተዋለው ሕወሓት ግራ ተጋባ። በትግራይ ውስጥ ያለው ሠራዊት ጥቂት ከመሆኑም በተጨማሪ፣ በቂ ትጥቅም የለውም። በወቅቱ የትግራይ ልዩ ኃይል እያንዳንዳቸው ከ370-390 የሚደርስ ቁጥር በያዙ በ21 ሻለቆች ብቻ የተዋቀረ ነበር። ይህ ልዩ ኃይል በቂ ትጥቅ የሌለውና በቁጥርም ያነሰ መሆኑ ሳይበቃ ለመደበኛ ወታደራዊ ውጊያ (conventional war) የሠለጠነ አልነበረም። በጥቅሉ ከመቼለ ውጪ ለሚደረግ ውጊያ የተዘጋጀ አልነበረም።

በዚህም ምክንያት የሰሜን ዕዝን ትጥቁን መቀማት የሚል እቅድ ወጣ። ይህ እቅድ «ፖሌቲካ ሚሊታሪ ኦፕሬሽን ነበር» ይላል በጊዜው መቼለ የነበረና ለአመራሩ ቅርብ የነበረ አንድ ሰው። «ይህም መንግሥት ሰሜን ዕዝን ካጣ ወደ ውይይትና ድርድር ይገባል የሚል ግምት ያለው በከፊል ፖለቲካዊ ግብ፣ በከፊል ደግሞ ወታደራዊ ዓላማ ያለው ኦፕሬሽን ነበር» ሲል ያብራራዋል።

የወጣውን እቅድ ለመተግበር እንቅስቃሴ ሲደረግ የዕዙ አመራሮች ወደ አንድ ሆቴል ገብተው እንዲቀመጡ ተደረገ። እቅዱን ደግፈው ከትግራይ ሠራዊት ጎን የተሰለፉና በኋላ ግን ያፈገፈጉ አመራሮችም የዚሁ ኦፕሬሽን አካል ነበሩ። ከዚያም በተለያዩ ወታደራዊ ሠፈሮች ማጥቃት ተጀመረ።

አጉላዕ በነበረው ሞተራይዝድ ካምፕ ላይ የተከፈተው ጥቃት በቀላሉ ከሸፈ። የሞተራይዝድ ክፍለ ጦሩ በሚገባ ራሱን ተከላከለ። ዕዳጋ ሀሙስ ዓዲግራት አጠገብ በነበረው ካምፕ ላይ መጠነኛ ውጊያ ተካሄደ። ከበድ ያለ ውጊያ የተካሄደው ሉመራ ላይ ነበር። የትግራይ ልዩ ኃይል የተሟላ ድል የቀናው መቼለ ብቻ ነበር።

ከሁለቱም ወገን 60 የሚደርስ ሰው ከሞተ በኋላ ዋና ማዘዣ ጣቢያውን ተቆጣጥሮታል። ይህ አራተኛ ክፍለ ጦር የሚበለውና እስከ ዓዲግራት ድረስ የተዘረጋውን መስመር የመጠበቅ ግዴታ የነበረበት ሠራዊት በጥቂት ሰዓታት ውጊያ ተማርኳል። ምርኮኛው ሠራዊትም ቃለአሚኖ ትምህርት ቤትና መለስ አካዳሚ እንዲቀመጡ ተደረገ። በሌሎች አካባቢዎች ያለው ሠራዊት ግን በዛላምበሳ፣ በባድመና በምዕራብ ትግራይ አድርጎ ወደ ኤርትራ ተሻግሯል።

በዚህ መልኩ የተካሄደው ወታደራዊ ማጥቃት የረባ ውጊያ የተካሄደበትና ዐቢይ እንዳለው «ወታደሩ በተኛበት የታረደበት»፣ ሕወሓት እንዳለውም «በ45 ደቂቃ መብረቃዊ ኦፕሬሽን ድል የተደረገበት» አልነበረም።

በትግራይ ልዩ ኃይል ትጥቅ ከተማረከ በኋላም የተማረከውን ትጥቅ መጠቀም የሚችል ባለሙያ አልነበረም። ለአብነት የተማረኩት ታንኮች T-72 ነበሩ። በትግራይ ሠራዊት ውስጥ የT-55 ታንኮችን አተኪስስ የተማረ ነው የነበረው። በሌላ አገላለጽ T-72 እንዴት እንደሚተከስና ጥቅም ላይ እንደሚውል የሚያውቅ በቂ ሰው አልነበረም። ለማሰልጠንም ጊዜው አይፈቅድም።

155 ሚ.ሜ. መድፎች ቢማረኩም የሚተኩሳቸው አልነበረም። ምክንያቱም የትግራይ ወታደሮች የሚያውቁት 122 ሚ.ሜ መድፍ ነበር። በጥቅሉ ከልዩ ኃይሉ በኩል ያሉት ሰዎች የሚያውቁት መድፎች ከ130 ሚ.ሜ በታች ያሉትን ነበር። ከአጉላዕ ብረት ለበስ መኪኖችም ተማርከው ነበር። ግን «አፕሬት» የሚያደርጋቸው ሰው አልነበረም። ፀረ-ታንኮች በብዛት ቢማረኩም እነዚህን ዘመናዊ መሣሪያዎች የሚያውቁ ሰዎች አልነበሩም።

ከሰሜን ዕዝ የተማረኩ መሣሪያዎችን ለራሱ ሠራዊት ለማስታጠቅ ችሎታም ጊዜም ያልነበረው የሕወሓት አመራር ትጥቁን በተለያዩ ቦታ አስቀመጠ። በዚህ ጊዜ ነው የተባበሩት አረብ ኤምሬትስ ድሮኖች ከአስብ እየተነሱ አመድ ያደረጓቸው። ይህ የሕወሓትን የተኩስም ሆነ የሥነ-ልቦና አቅምን በመሸርሸር ትልቅ ሚና ነበረው።

የሰሜን ዕዝ ጥቃት ከዚህ የተለየ ሒደትና ውጤት አልነበረውም። ሕወሓት በሚዲያ ይናገር የነበረው ግን ሁሉም ነገር በቁጥጥሩ ሥር መዋሉንና አየር ምድሩን መቆጣጠሩን፤ የሰሜን ዕዝ አመራሮችም ከእርሱ ጎን መሆናቸውን ነበር። ሜዳ ላይ የነበረው እውነት ግን መቐለ ከነበረው የዕዙ አሃድ በቀር በውጤታማነት የተቆጣጠረው ክፍለ ጦር እንዳልነበረ፤ ከዚህኛው የዕዙ ክንፍ ያገኘውን መሣሪያም የኤምሬትስ ድሮን ዶግአመድ እንዳደረገበት የሚያሳይ ነበር።

በኋላ ኤርትራ ሄዶ የነበረው ሠራዊት እንደገና ተደራጅቶና ከሻዕቢያ ሠራዊት ጋር ተቀናጅቶ ወደ ትግራይ ዘመተ። ይህ ጦር ነው፤ መሠረታዊ ለውጥ ያመጣ ተግባር የፈፀመው። ከማዕከልና ከሌሎች አካባቢ ተነስቶ ወደ ትግራይ የሄደው የዐቢይ ሠራዊት አላማጣን ሳያልፍ ከኤርትራ የተነሳው ግን አክሱምና ውቕሮ ደርሶ ነበር። ለዚህ ነው ሕወሓት ሰሜን ዕዝን እንኳን በቅጡ አልማረከውም የሚያስብለው።

እናም ሕወሓት በወቅቱ አሳካ ሊባል የሚችለው ብቸኛ ነገር ሰሜን ዕዝ እርሱ በርሱ እንዳይናበብ፤ የዕዝ መዋቅሩ እንዲበጣጠስና ለአጥቂነት ከመዘጋጀት ይልቅ ወደ ተከላካይነት እንዲቀየር ማድረግ ነው።

በሚዲያ ይነገር የነበረው ግን ይህ አልነበረም። በ1967 እስራኤል የግብጽን አየር ኃይል 90 በመቶ ካወደመችበት ውጤታማ አፕሬትን ጋር እየተነፃፀረ ይነገር ጀመር። እውነታው ግን በፍጹም እንደዛ አልነበረም። እንደውም በአፕሬት ውጤታማ አለመሆን እርስ በርስ መወነጃጀልና መካሰስ ተጀምሮ እንደነበር በወቅቱ ከነበሩ ሰዎች አረጋግጫለሁ።

ዘግይተው ነገሩ ላይ ከተቀላቀሉና ዋግኸምራ አካባቢ እየተንቀሳቀሱ ከነበሩት የትግራይ ልሒቃን አንዱን በዚያ ሰሞን በስልክ ጠይቄው ነበር።

«ጦርነቱ ሲጀመር በትግራይ በኩል የነበረው ዘጠኝ ሺህ የማይሞላ ሠራዊት ብቻ እንደነበር ፃድቃን ሲያወራ ሰማሁት። በኋላ ጌታቸው ረዳም ደገመው። እውነት ነው?»

«እውነት ነው! ፃድቃን ልክ ነው። እርሱ ያልገለፀው ግን ከነበረው ዘጠኝ ሺህ ሠራዊት ውስጥ አራት ሺው የእነርሱ ጠባቂ መሆኑን ነው። አብዛኛው ሠራዊት የባለሥልጣናቱ የራሳቸውና የቤተሰባቸው ጠባቂ፤ የቢሮአቸውና የቤታቸው ዘበኛ፤ ሹፌራቸው ወዘተ ነበር። ጀነራል ፃድቃን ዘጠኝ ሺህ የማይሞላ ያለው ይህንን ሁሉ ጨምሮ ነው። አክቲቭ (ውጊያው ላይ ያለው) የነበረው ሠራዊት 4000 ቢሆን ነው!»

እንዲህ ካለው ሁኔታ በተጨማሪ «ዐቢይ ጩከኖ አይወረንም» የሚል የግብዝነት አስተሳሰብም ነበረ። ጠቅላይ ሚኒስትሩ «የጨረባ ምርጫ ካደረጋችሁ አንላቀቅም» እያለም፣ ኢሳያስ አፈወርቂ «በትግራይ ፖለቲካዊ እጥበት እናደርጋለን፤ ጌም አሸር» ብሎ እየተናገረም፣ ወደ ትግራይ የሚሄድ መንገድ ተዘግቶ፣ የትግራይ ተወላጆች ላይ ዘመቻ ተከፍቶም፣ የትግራይ ሕፃናትና አርሶ አደር ከፌዴራል መንግሥቱ በዜግነታቸው ሊያገኙት የሚገባ ነገር ተከልክሎም፤... ሕወሓት ግን «ዐቢይ ደፍሮ አይወረንም» የሚል አጉል መንፈስ ተጠናውቶት ነበር።

አስገራሚው ነገር ይህ በጀነራሎችም ጭምር የታየ መዘናጋት መሆኑ ነው። ጀነራል ታደሰ ወረደን (ወዲ ወረደ) እና ጀነራል ብርሃነ ነጋሽን (ወዲ መድህን) የክልሉን ልዩ ኃይል እንዲመሩ የተመደቡት ጦርነቱ ሊጀመር ሦስት ወራት ሲቀሩ ነበር። እነርሱም ሆኑ ሌሎች ጀነራሎች «ዐቢይ አይወረንም፤ ኢሳያስም ግፉ ቢል ባድመን ቢቆጣጠር ነው» የሚል አቋም ነበራቸው። እነ ታደሰ ወደ ኃላፊነት እስኪመጡ ድረስ የክልሉን ልዩ ኃይል የሚመሩት ጀነራል ሓለፎም ቼንቶና ጀነራል ኃይለሥላሴ ግርማይ (ወዲ እምበይተይ) ነበሩ።

የማይቀረው ወታደራዊ ጦርነት ፊሽካ ሲነፋ የድንብርብር ሥራ ተጀመረ። ቢያንስ ሰሜን ዕዝን በመማረክ ዋናውን የሠራዊቱን ክፍል ማዳከም ዋናው ዕቅድ የነበረ ቢሆንም ያም በበቂ ሁኔታ አልተሳካም። ይህንን ያስተዋለው ጀነራል ሓለፎምም ስቅስቅ ብሎ እንዳለቀሰ በቦታው ከነበረ ሰው ሰምቻለሁ። «ወታደር እንዳናሰለጥንም ተደረግን፤ የሰሜን ዕዝን ለመማረክም ውጤታማ ሥራ ሳንሠራ ቀረን» ብሎ ቢያንባም ውጤት አልነበረውም። እንዲህ ያለ አሰላለፍና ዝግጅት የነበረው ሕወሓት ግን በሚዲያ ይናገር የነበረው ብዙ ነበር።

ሕወሓት ሚዲያ ላይ መዓት፣ ሜዳ ላይ ጥቂት እንደነበር የሚያሳይ አንድ የመሐመድ ተሰማን ገጠመኝ እዚህ ላክል። ጀነራሉ የትግራይን ጦርነት መርተው መቐለ ከገቡት ውስጥ አንዱ ነበር። በደቡብ ትግራይ አቅጣጫ በነበረ አንድ የውጊያ ግንባር ላይ መሐመድ ጦር ይዞ ተሰለፈ። የእርሱ ጦር ከተራራው ግርጌ ነው። ተፋላሚው ደግሞ ከተራራው ራስጌ ሆኖ እየተታኮሰ ነው። አንድ ቀን ተኩል በፈጀው ጦርነት በርካታ ወታደሮቹ ተቀጠፉ። መጨረሻ ላይ ከተራራው አናት ሆኖ ወደ መሐመድ ተሰማ ጦር ሰፈር ሲተኩስ የነበረው «ኃይል» ተኩሱን አቆመ። ከዚያም «የጠላትን ሠራዊት ደምስሼ ጨርሻለሁ» ብሎ ያመነው ጀነራል መሐመድ ጭፍራውን ይዞ ወደ ኮረብታው ወጣ። ሲደርስ ግን ያየውን ለማመን ተቸግሯል። ለአንድ ቀን ተኩል ሲተኩስና ወታደሮቹን ሲያረግፍበት የከረመው አንድ የትግራይ ልዩ ኃይል ወታደር ብቻውን ሆኖ ነው። ይህ የልዩ ኃይል አባል ከአንድ ቀን በላይ ብቻውን ተፋልሞ ጥይት ሲያልቅበት የመጨረሻዋን ራሱ ላይ ተኩሶ ሞተ። ይህንን የተረዳው መሐመድ «ቆሜ በክብር አስቀበርሁት» ይላል።

ዐቢይና እነ ብርሃኑ ጁላ በዚያ ሰሞን ከኤርትራ አቻዎቻቸው ጋር ዝርዝር ዝግጅትና ወታደራዊ እቅድ የሚያወጡት የሕወሓትን የሚዲያ ፕሮፓጋንዳ አይተው ብቻ አይመስለኝም። ዐቢይ በየቴሌቪዥኑ እየቀረበ በአማርኛና በትግርኛ ሳይቀር «ጦርነት እንዲካሄድ አንፈልግም፤ የትግራይ ሕዝብ የጦርነት ድምጽ መስማት ይበቃዋል፤ እኔ ወደ ትግራይ ጥይት ሳይሆን ማስከ ነው የምልከው» ሲል የነበረው ለማዘናጋትም ጭምር እንደሆነ የእርሱን ፖለቲካ ሕግ በማንበብ ከመጣ ልምድም መረዳት ይቻላል። እርሱ «ሰዎችን የሚፈልጉትን

እያሳየህ ወደምትፈልገው ስፍራ ውሰዳቸውና ጣላቸው፤ ከዚያን በፊ ሆይ ሳሩን አየህና ገደሉን ሳታይ ብለህ ተርትባቸው» ብሎ በመጽሐፍ ጽፎ ሥልጣን የያዘ ሰው ነው⁴³።

ታዲያ ይህ ሰው በወቅቱ የትግራይን ሕዝብ መውጋት አንፈልግም ሲልና ከጥይት ይልቅ ማስክ እንደሚልክ ሲናገር የነበረው በዚህ መርህ ምክንያት ነው ቢባል መሳሳት ይሆናል? ደግሞስ ያንን ካላሰበ ስለ ጦርነት ከጅምሩ ማውራት ለምንስ አስፈለገው? እዚህም ላይ የጅቡና የአህያዋ የአልበላሽምን ምን አመጣው ተረት ሊደገም ነው። እርሱ ያንን ሲል ዋና ዓላማው የትግራይ ክልል መንግሥት ዝግጅት እንዳያደርግ ለማታለል እንጂ እርሱ የጦርነት እቅድ ስላልነበረው አይደለም። ደግሞም እኮ ኋላ ላይ እንደታየው ወደ ትግራይ የሕፃናት ማስክ እንዳይገባ ጭምር ሲከልከል ነው የነበረው፤ (በቀደሙት ምዕራፎች ስለተገለፀ መመለስ አያስፈልግም)።

ይልቅ ከዮሐንስ ታሪኮች አንድ እንጨምር።

የያኔው የትግራይ ኮማንድ ፖስት ኃላፊ በየቀኑ ብዙ አቤቱታዎች ይቀርቡለት ነበር። ከነዚህ አቤቱታ አቅራቢዎች አንዷ በአንድ አመሻሽ ወደ ፕላኔት ሆቴል አመራች። ግለሰቧ በታታሪ ነጋዴነቷ የምትታወቅና ከቆሎ መሸጥ ጀምራ ወደ ተሻለ የኢኮኖሚ ደረጃ ላይ የደረሰች ነች። በዚህም ሁለት ሚኒባስ ታክሲዎችን ገዝታለች። ይሁን እንጂ የዐቢይ ወታደሮች ቤት ለቤት ባደረጉት አሰሳ አንዱን መኪናዋን ነጠቋት። ይህ ያበሳጫት ይቸው ተጎጂ ጉዳዩዋን ወደ ዮሐንስ አቀረበችው። ቀጥ ብላ ወደ ተቀመጠበት ሄደች።

«ስማኝ ዮሐንስ...» ቤትዮዋ ደፋር ነች።

«ስማኝ...! እኔ ቆሎ ሸጬ ነው ንብረት ያፈራሁት። ሕወሐት አላገዘኝ ማን አልረዳኝ። ቆሎ ሸጬ ሁለት መኪኖችን ገዝቻለሁ»።

«እና ምን ሆነኩ ነው የምትደው...?»

ዮሐንስ ትዕግስት አጣ። የቤትዮዋም ድፍረት ሳያበሳጭው አልቀረም።

«አሁን አንደኛውን መኪናዬን ወታደሮች ወስደውብኛል። እንድታስመልስልኝ ነው» አለችው፤ ፈርጦም ብላ። የዮሐንስ ምላሽ ግን ከአንድ የብልጽግና ሹም የማይጠበቅ አልነበረም።

«እንኳን አንዱ ተረፈልኸ። እሱን አመስግኜ። እንኳንም ሁለቱንም አልወሰዱብኸ። ጨርሰናል።»

ቤትዮዋ እያዘነች ስትሄድ በአካባቢው የነበሩ ሰዎችም በሀዘን አቀረቀሩ።

እነዚህን መሰል ውሎዎችን ሳይቀር እሰማ የነበረ ቢሆንም በኢትዮ ፎረም ላይ የምንዘግበው ግን እጅግ ጥቂቱን ነው። የኤርትራን ጦር ግፍና የዐቢይን ሠራዊት በደል ለመዘገብ በሕይወት መፍረድ ያስፈልግ ነበርና አብዝተን ተጠንቅቀናል። በቀጥታ ከበታው የማገኛቸውን መረጃዎች የጦር ሜዳ ምንጮችን ጠቅሼ ብሠራ የሚያደርስብኝን ጉዳት በመገንዘብ መረጃው መጀመሪያ ውጪ ሀገር ባሉ መገናኛ ብዙሃን እንዲዘገብ አደርገዋለሁ። መረጃውን ለእነርሱ ከሰጠሁ በኋላ እነዚህን መገናኛ ብዙሃን ምንጭ አድርጌ እንደገና እኛም እንድንዘግበው አደርጋለሁ።

⁴³ እርካብና መንበር መጽሐፍ ላይ ገጽ 38ን ይመልከቷል

የኬሪያ እጅ መስጠት ለሕወሓት ውድቀት?

«የቀድሞው የፌዴራል ምክር ቤት አፈ-ጉባኤና የስግብግቡ ጁንታ አባል ኬሪያ ኢብራሒም እጁን ሰጠች» ሲል ዐቢይ በሁሉም መገናኛ ዘዴዎች ያስነገረው ዜና የተላለፈው በዕለተ ማክሰኞ ኅዳር 22/2013 ዓ.ም ነበር። ሁነቱ ጦርነቱ ከተጀመረ ወዲህ የተማረከች የመጀመሪያዋ የሕወሓት ከፍተኛ አመራር አደረጋት። ኬሪያ ምክንያቷና እቅዷ ሳይታወቅ እጁን ለብልጽግናው ሰጠች። ዜናው ለትግራይ ሕዝብና ደጋፊዎች አሳዛኝም አስደንጋጫም ነበር። ለብልጽግናው መንደር ደግሞ ከሰማይ የወረደ መና!

የትግራይ ሰው ከሕፃን እስከ አዋቂ ወደ በረሃ እየተንጋጋ በነበረበት ሰዓት ይህኛ የሕወሓት ፖሊት ቢሮ አመራር አባል እጁን መስጠቷ ያልተጠበቀ በመሆኑ ብዙዎች መላ ሲመቱ ከረሙ። «ነፍሰ ጡር ስለነበረች ነው፤ ከጠቅላይ ሚኒስትሩ ጋር የቆየ ግንኙነት ስላላት ነው፤ ተጠያቂ አትሆኗም ተብላ ቃል ተገብቶላት ነው የተማረከችው፤ እህቷ እንጂ እርሷ አይደለችም» ወዘተ እየተባለ በግለሰቦችና በማኅበራዊ ሚዲያዎች ይነገርላት/ባት ጀመር።

ኬሪያ ለዐቢይ ጀኔራሎች እጁን የሰጠችበትን ምክንያት በዝርዝር አስረድታለች። «ነፍሰ ጡር ስለነበረች ነው የሚለውም ሆነ «እህቷ ነች» የሚለው ውሸት ነው። ቃል ተገብቶላታል፤ ከጠቅላይ ሚኒስትሩም ጋር ግንኙነት አላት ወዘተ የሚለውን ደግሞ በአንደበቷ «ሀሰት ነው» ብላኛለች። (ለዚህ ዝርዝር የሚቀጥለውን ምዕራፍ ይመለከታል)።

የሆነው ሆኖ የእርሷ መያዝ የትግል ሒደቱን በማስተጓጎልም ሆነ በታጋዮቹ ላይ ሥነ ልቦናዊ፣ ሰብዓዊና ቁሳዊ ጉዳት በማድረስ የገዢ ሚና እንደነበረው በበታው ከነበሩ ሰዎች ተገንዝቤአለሁ።

ሕወሓት ከጦርነቱ ጅማሮ አንስቶ መቐለ ሆኖ ውጊያ በመራባቸው ሳምንታት ውስጥ ተደጋጋሚ ስብሰባዎችን ያደርግ ነበር። በሁሉም ግንባሮች እየተሸነፈ እንደሆነ ሲገባው በመጨረሻ አንድ ውሳኔ ወሰነ። «የብልጽግናም ሆነ የሻዕቢያ ሠራዊት እየተዋጋ ወደ መቐለ ይጠጋ፤ ይሁን እንጂ ከባድ ዋጋ ከፍሎና በብርቱ ተዳክሞ እንዲገባ በየመንገዱ በሽምቅ ውጊያ እናዳክመው፤ ይህንን ካደረግን በኋላ መቐለን ለቅቀን በተሟላ የሽምቅ ውጊያ ትግሉን እንቀጥላለን» የሚለው ከወታደራዊ ውሳኔዎቹ አንዱ ነበር። ይህ ውሳኔ በርግጥ የሕወሓት አመራር ብቻ አልነበረም። የቀድሞው የድርጅቱ አላቆችና በ1993 ዓ.ም. የተባረሩትም ተሳትፈውበታል።

ከዚህ በመቀጠል የነበረው አጀንዳ ወደ ሽምቅ ውጊያ ስንገባ መሠረታችንን የት እናድርግ የሚለው ነበር። «መቐለ ሳንዋጋ በሌሎች አቅጣጫዎች ወደ ከተማዋ እንዲገባ አድርገን እኛ ወደ ሀገረ ሠላም እናፈገፍጋለን፤ የመጨረሻው መዳረሻችንም ዓዲደቂበችሊ ይሆናል» በሚልም ይህ ቦታ ለምስጢራዊ መቀመጫነት የሚመችና የብልጽግናው ሠራዊትም ሊገባበት የማይችል ነው የሚል ድምዳሜ ላይ ተደረሰ።

የትግራይ ልሒቅ ለሽምቅ ውጊያው ይጠቅመኛል ያለውን ሁሉ ይዞ እንደሚሄድም ተወስኗል። በዚህም መሠረት አንድ ሲኖትራክ መጠኑ ያልታወቀ ብር፤ ስምንት ኩንታል ወርቅ፣ ስንቅ፣ መድሃኒትና ሌሎች ነገሮችን ጮኖ እንደሚሄድ ተወሰነ። «ይህ ሁሉ ሲሆን ኬሪያ አብራ ነበረች። በውሳኔዎቹም፣ በዕቅዶቹም ሆነ

በእያንዳንዳች ጉዳዮች ላይ አስተያየት ስትሰጡና ስትሰተፍ ነበር» ይላሉ፤ በወቅቱ ከነበሩት ወታደራዊና ፖለቲካዊ አመራሮች መካከል ያነጋገርኳቸው።

የተፈራው ደርሶ ሕወሓት በሁሉም ግንባሮች ከተሸነፈ በኋላ አስቀድሞ ወዳዘጋጀው ቦታ የትግራይን ልሒቅ አስከትሎ መጓዝ ጀመረ። ብልጽግና ወደ መቐለ ሕወሓት ወደ ዓዲደቂበቕሊ! እንዲያም ሆኖ ኬሪያ አልሄደችም። በመጨረሻው ሰዓት ስትጠበቅ ቀረች። የሕወሓት ከፍተኛ አመራሯ፣ የድርጅቱ ወጣቷ የፖሊት ቢሮ አባል፣ የቀድሞዋ የፌዴሬሽን ምክር ቤት አፈ-ጉባኤ፣ ኬሪያ ኢብራሒም ወደ ተምቤን ሳትሄድ ቀረች። አዛውንትና ሕፃኑ ሁሉ መቐለን ለቅቆ አስቀድሞ ወዳዘጋጀው አካባቢ ከሄደ ከአራት ቀናት በኋላ «ኬሪያ ኤብራሒም እጇን ሰጠች» የሚል ዜና ሞገዱን ሞላው።

ሕወሓት ግን የያዘውን ይዞ፣ አስቀድሞ ያሸሻቸውን አዛውንቶች ተከትሎ ዓዲደቂበቕሊ ደርሷል። በሲኖትራክ የጫነውን ብርና ወርቅ፣ መድሃኒትና ስንቅ ተክለወይኒ አሰፋ፣ ሰሎሞን ኪዳኔና ዳንኤል አሰፋ እንዲያስተዳድሩት መደበ። ሺናኦ በተባለ መንደር ውስጥ በሲኖትራክ የተጫነውን ብርና ወርቅ አራግፈው በአንድ ጎጆ ቤት ውስጥ አስቀመጡትና መኪናውን ከቤቱ አጠገብ አቆሙት።

ይህንን ሻዕቢያም ሆነ ብልጽግና አይገቡበትም የተባለውን ቦታ ግን በተለይ ኬሪያ ከተያዘች በኋላ የዐቢይም የኢሳያስም ወታደሮች ከበቡት። አመራሮቹ የኬሪያ እጅ መስጠት ያበገናቸውና ያሳዘናቸው ቢሆንም እርሷ አብራቸው በነበረበረች ጊዜ የተወሰኑ ውሳኔዎችን ከከዳች በኋላ ለመከለስ አልሞከሩም። ዐቢይ በሰማይም በምድርም አካባቢውን ሲከብበው ነው ኬሪያ ዕቅዳችን ተናግራለች ማለት ነው የሚል ጥርጣሬ የጀመሩት።

የትኛውንም ተሽከርካሪ እያሳደዱ ወደ አመድ የሚቀይሩት የኤምሬትስ ድሮኖች ወርቅና ብር ጭኖ ሺናኦ የደረሰውን ሲኖትራክ ኢላማቸው ውስጥ አስገቡት። እርሱንና ተደግፏት የነበረችውን ጎጆ አነደጇቸው። በዚህ አካባቢ የተከማቸ ንብረትም፣ ስንቅም፣ መድሃኒትም፣ ብርም፣ ወርቅም፣... አበቃለት። በርግጥ ከእሳት የተረፈውን ብርና ወርቅ የሻዕቢያና የብልጽግና ወታደሮች ከብረውበታል።

ይህ ሁኔታ ነገሮችንና ውሳኔዎችን እንደገና እንዲያጤኑ ምክንያት ሆናቸው። ሚስትና ልጆቹን ይዞ ጭምር የተሰደደው የትግራይ ልሒቅ ምን እናድርግ የሚል ውይይት ለማድረግ በረቆ በተባለ ቦታ ለውይይት ተቀመጡ። በመጨረሻም አንድ ላይ ሆኖ ትግሉን መምራት አደገኛ ውጤት ስለሚሆን አመራሩ ይበታተን ከሚል ስምምነት ላይ ተደረሰ። በውጊያው ላይ ተንቀሳቅሶ ሚና ሊጫወት የማይችለው ኃይል ጥቂት ጥበቃ ተደርጎለት ራሱን ያድን፤ የሠራዊቱ አመራር ወደ መሀል (ተንቤን) ይመለስ፤ ለዚህም ደግሞ ጠላት ያልገባበት ቦታ በፀለምት በኩል ያለው ስለሆነ በተከዜ ግድብ አቅጣጫ በመሄድ ወደ ቆላ ተምቤን መመለስ ይቻላልና ይኼው ይደረግ ተባለ።

የ'ነስብሃት መያዝ' የ'ነሥዩም መገደል፤

«የእኔ ኢየሱስ ሕወሓት ነው»

ታህሳስ 29/2013 ዓ.ም. የገና በዓል ዕለት፣ ከ90 በመቶ በላይ ክርስቲያን በሚኖርበት ትግራይ ቅዳሴ የለም። ከአድባራት ዝማሬና እግዚአታ ይልቅ የመድፍ ጥይትና የድሮን በምብ በየቀፍው ይሰማል። ከበዓል ድግስ ይልቅ የሠራዊት ትርምስ መንደሩን ሞልቶታል። የሚታረዱ ሰንጋዎችን ተክቶ የሰው አንገት በጫካኔ እየተቀለ፣ ከሚበለቱ ዶሮዎች ይልቅ የሚገደሉ ልጆች ይማቸው በይ ሰርቶ እየፈሰሰ፣ ሰማዩ በሚገና በድሮን፣ ምድሩ በታንክና በመድፍ እየታረሰ ነው። ገድሎ ያልረከ መንግሥት፣ አፈናቅሎ ያልጨረሰ አገዛዝም ከተባባረው የኤርትራ፣ የአማራና የሰማሊያ ሠራዊት ጋር ሆኖ ከ ሑመራ እስከ ዛጎንበሳ፣ ከመቼለ እስከ ሽረ የክልሉን ጓዳ ጎድጓዳ እያሰሰ ነው።

በዚያ ሰዓት በተደረገው ውጊያ፣ የዐቢይ ጦር፣ ከወታደራዊ አዛዦች መካከል የትግራይ ሠራዊት የሎጅስቲክስ ኃላፊ የነበረውን ጀነራል ኢብራሒምን፣ በቀደመው ጊዜ የቤተመንግሥቱ ከማንዶ አዛዥ የነበረውን (በዐቢይ የሥልጣን ዘመንም ለጥቂት ወራት በዚሁ ኃላፊነት ሠርቷል) ኮሎኔል የማነ ገ/ሚካኤልን፣ በሳምራ ዩኑስ ኤታማዥር ሹምነት ዘመን የመከላከያ ኢንዶክትሪኔሽን ዳይሬክተር የነበረውን ጀነራል ገብረኪዳን ገብረማርያም ተከዜ አካባቢ በተካሄደ ውጊያ ገድሏል። ሆኖም የገደላቸው እንማንን እንደሆነና ኃላፊነታቸው ምን እንደነበር የብልጽግናው መንግሥት አላወቀም።

(ይህንን ዝርዝር መረጃ ወዲያውኑ ብሰማም በዘገባችን ለሕዝብ ማድረስን አልወደድንም። ለዚህ ሁለት ምክንያት ነበረን። አንደኛው መንግሥት ይህንን ሰምቶ «ከየት አመጣችሁት፤ ግንኙነት አላችሁ» ብሎ ጉሮሮአችንን እንዳያንቀን ነው። ሁለተኛው ደግሞ በመንግሥት ወይም በሌላ አካል ተገልፆ ይፋ ያልሆነን ዜና በሚዲያ በመናገር መርዶ አርጂ ሆነን ቤተሰብ ላለመረበሽ ነበር)።

ገድሎ ያልረከው፣ ደም አፍስሶ ምሱ ያልወጣለት የብልጽግናው መንግሥት ከላይ የተጠቀሱትንና ሌሎች ወታደራዊ አመራሮችን ቢገድልም ማንን እንደገደለ እንኳን አያውቅም ነበርና አሰሳውን ቀጥሏል። ዜና መሆን የሚችል ሟች ፍለጋ እየኳተነ ነው። ለሰበር ዜናነት የሚበቃ ግዳይ ሊጥል የትግራይን ተራሮች እየቧጠጠ ነው። እስካሁን የደም ጥሙን በሚያረክ ደረጃ፣ አንድም የሕወሓት ባለ ሥልጣን ዒላማው ውስጥ ገብቶ አልተገደለለትም። በለስ ቀንቶት እጁ ያስገባውና የተማረከ የትግራይ ተወላጅ ጀነራልም አላገኘም።

ውጊያውን በአብዛኛው አሸንፎ ዋና ከተማዋን መቆለንና ሌሎችን ቢቆጣጠርም ሥራዬን ጨረስሁ ብሎ አልተቀመጠም። እናም ከገጠር ወደ ከተማ የነበረውን ማጥቃት አጠናቅቆ እንደገና ከከተማ ወደ ገጠር የክልሉን ፖለቲከኞችና ልሂቃን ለመግደልና ለመያዝ እያሰሰ ነው።

ሚዲያ ላይ ብዙ፣ ሜዳ ላይ ጥቂት የነበረው ሕወሓትም ተሸንፎ የትግራይ ልሒቃን ተሳዳጅ ከሆኑ አንድ ወር አልቆ ሁለተኛው ተጋምሷል። በትግራይ በረሃዎች ነፍሱን ለማዳን፣ ድርጅቱን ለማትረፍ የሚራወጠው የትግራይ የፖለቲካ ኃይል ሌሊትና ቀን ተጓዥ ሆኗል። በርግጥ ወደ በረሃ የወረዱት በተለያዩ ዙር ነው። የሕወሓት ጡረተኛ መሪዎችና አካል ጉዳተኛው አስመላሽ ወልደስላሴ ነበሩ ቀድመው ወደ ቆላማው የትግራይ በረሃ የተላኩ። ይህም የሆነው ኅዳር 13/2013 ዓ.ም ነበር።

የወቅቱ የትግራይ ፓርላማ የትግል ስልታችንን ቀይረናል ብሎ መግለጫ ያወጣው ግን እነዚህ አዛውንት አመራሮች ወደ ቆላ ከሄዱ ከአምስት ቀናት በኋላ ኅዳር 18 ነበር። እንዲያም ሆኖ ከኬሪያ ኤብራሒም መያዝ በኋላ ነገር ተገለባብሏል። ዐቢይ አሕመድና ግብረ አበሮቹ የሕወሓትን ዝርዝር እቅድ አግኝተውታል።ይዘት የወጣውን ስንቅና ትጥቅ ካጋየ በኋላ በአቅራቢያው የሚገኙ ባለሥልጣናትን በቁጥጥር ሥር አውሏል። ወርቅ፣ መድሃኒት፣ ብር፣ ስንቅና መሰል የሎጅስቲክስ አቅርቦትን እንዲቆጣጠሩ የተመደቡት ተክለወይኒ አሰፋና ሰሎሞን ኪዳነ የሚጠብቁት ንብረት ግማሹ የድሮን ሌላው የእግረኛ ሠራዊት ሲሳይ ከሆነ በኋላ እነርሱም ተያዙ፤ ሌላኛው ባልደረባቸው ዳንኤል አሰፋ ደግሞ ሞተ።

በረኞ በተባለ ቦታ በተደረገው ስብሰባ በተላለፈው ውሳኔ መሠረት አመራሩ ተበታትኖ በተለያዩ አቅጣጫ እየኳተነ ነው። ቤተሰብ ያለውና በእድሜ የገፋው የአመራሩ ቡድን በተለያዩ ቦታ አርፎ እራሱን እንዲያድን ተደረገ። ቀድመው የወጡት የቀድሞ አመራሮች በሁለት ቦታ እንዲቀመጡ ተደረገ። አባይ ስብሃት (ከነ ቤተሰቡ)፣ ዘርዓይ አስገዶም (ከነ ቤተሰቡ)፣ ቴዎድሮስ ሓጎስ (አንድ ልጁ አብሮት ነበር)፣ አባዲ ዘሞ (ከነ ቤተሰቡ)፣... ዓዴት በተባለው ቆላ ወረዳ። ሥዩም መስፍን፣ አባይ ፀሐዬና አስመላሽ ወልደስላሴ ደግሞ ከተከዘ አፋፍ ፀለምት በተሰኘው ቦታ እንዲቀመጡ ሆነ። ሁለቱን አካባቢዎች የተከዘ ወንዝ ይከፍላቸዋል። በተለያዩ ቦታ ለተቀመጡት አመራሮች ሁለት ሁለት ጠባቂዎች ብቻ ተመድበውላቸዋል። ጠባቂዎቹ የዐቢይንና ሻዕቢያን ጦር እንቅስቃሴና የፌደራሉ መንግሥት የሚያወጣውን መግለጫ በፊደል እየሰሙ መረጃ ያስተላልፋሉ። በዚያ አካባቢ የጠላቶቻቸውን እንቅስቃሴ እያስተዋለ ከነቤተሰቦቻቸው ከቦታ ቦታ እየተዘዋወሩ እንዲከርሙ አደረገ።

ይሁን እንጂ የጠባቂዎቻቸው ዝግጅትና ብዛት ከአደጋው ተጋላጭነት ጋር አልተጣጣመም። በዚህ ያልተደሰተው ዘርዓይ አስገዶም የራሱን አማራጭ ወሰደ። አካባቢውን ለቅቆ ተንቀሳቅሷል። ዘርዓይ ከሳምንታት በፊት በአንድ ቦታ ላይ የአባይ ስብሃት ልጅ ተከስተ በድሮን ተገደሎ አግኝቶታታል። በርግጥ በዚህ ወቅት ቴዎድሮስ ሓጎስም አብሮት ነበር። የተከስተን አስከሬን ከቀበሩ በኋላ አባይ ስብሃትና ሌሎች ሰዎች ወዳሉበት ቦታ አቅራቢያ መጡ። በዚህ መልኩ ለቀናት ከቆዩ በኋላ ታህሳስ 28/2013 ምሽት ላይ አባይ ስብሃት ባለበት አቅራቢያ ተኩስ ተሰማ። በዚህ ጊዜ ዘርዓይ «ስብሃትን ገደሉት ማለት ነው» ሲል ተብሰከሰከ።

እንዲያም ሆኖ ነገሩ እርሱ እንዳሰበው አልነበረም።

በልደተ ክርስቶስ የሕወሓትን ልደት ያዋለደው አባይ ስብሃትና ጓዶቹ ከነቤተሰባቸው ተወረሩ። ከዚያ በፊት ግን ገና የጠላት መምጣትም ሳይሰማና ሳይታወቅ በራሷ ምክንያት አካባቢውን ለመልቀቅ ስትንቀሳቀስ የነበረችው የሓይማኖት አርዓያ ሚስት ገደል ገብታ ሞተች። ወይዘሮ አልጋነሽ መለስ ትባላለች። ከአሜሪካ ከተመለሰች በኋላ ከምትኖርበት መቼለ በጦርነት ምክንያት ወደ በረሃ ወረደች። ከሁለቱ ወንድ ልጆቿ መካከልም አንዱ አዲስ አበባ ሌላኛው መቼለ ናቸው። ሁለቱም በተገኙበት ቦታ ታስረዋል። እርሷ ደግሞ በዚህ መልኩ ሞተች።

ይህ ከሆነ ከጊዜያት በኋላ የብልጽግናው ሠራዊት አካባቢውን ተቆጣጠረው። አባይ ስብሃትን በአንድ ግንድና የድንጋይ ካብ መሀል ተደብቆ አገኙት። በፍፁም ፀጥታና በትካዜ መንፈስ በግንድና በድንጋይ ካብ መሀል የተቀረቀውረውን አባይን አወጡ። ከዚያም ስትፊቸር ላይ አስተኙና አሰሩት። የትዳር አጋሩ ፃዕዱ፤

ልጆቹ ሓቂና ህያብ አብረውት ናቸው። ለቅሶ፣ መደናገጥና ተስፋ መቁረጥ የሚፈራረቅባቸው የአባይ ስብሃት ቤተሰቦችና ሌሎች ምንም ዓይነት እንቅስቃሴ እንዳያደርጉ ታዘዙ። የተባሉትን ከማድረግ ውጪ ምርጫ አልነበራቸውም።

ወታደሮቹ አባይ ስብሃትን በስትሬቸር ከጫኑ በኋላ ከዚያ አስቸጋሪ መልክዓ ምድር ወደ ደጋማው ክፍል መጓዝ ጀመሩ። «በጣም ፍሬንድሊ ነበሩ። ያንን ገደል በስትሬቸር ይዘውኝ ሲወጡ እነርሱን አደጋ ውስጥ ከትተው ነበር፤ በታው እንኳን አልጋ ተሸክመህ ከኋላና ከፊት ልትጓዝበት ይቅርና ጠብመንጃ ይዘህ ለመሄድም የሚያስቸግር ነበር፤ እነርሱ ግን እኔን እንዳች ጉዳት እንዳይደርስብኝ ተጠንቅቀው ነው ያወጡኝ» ይላል፤ አባይ ስብሃት ሁኔታውን ሲገልፀው። ሌሎችም በተለያዩ እገዛዎች ያንን ቦታ ለቅቀው እንዲወጡ ሆነ።

ይህ ከሆነ ከሦስት ቀናት በኋላ ጥር 2/2013 ዓ.ም ከተከዜ አናት ላይ በፀለምት አካባቢ የተቀመጡት ሥዩም መስፍን፣ አባይ ፀሐይና አስመላሽ ወልደስላሴ በሻዕቢያ ተያዙ። የያዛቸው የሻዕቢያ ጦርም ሰዎቹን ለመግደል አለቆቹን አማከረ። ጉዳዩ ዐቢይ ጋር ደረሰ። እርሱም ግድያውን ፈቀደ።

«ዐቢይ በዓይነ-ስውሩና አንድ እጅ በሌለው አስመላሽ ወልደሥላሴ ላይ ሳይቀር ለምን ያንን እርምጃ እንዲወሰድ አዘዘ፤ ሥዩምንስ ቢያስረው አይሻለውም ነበር ወይ...?» ስል ለአንድ የብልጽግና ክፍተኛ ባለ ሥልጣን በአንድ ቦታ ላይ ጠየቅሁት።

«ዐቢይ አስመላሽን አይወደውም። የኢሕአዴግ ሊቀመንበር ሆኖ እንዲመረጥ በተወሰነበት መድረክ ላይ ከፋኛ ተቃውሞት ነበር። «አሜሪካ ለኢሕአዴግ ሊቀመንበር አትመርጥለትም» ብሎ በጥብቅ ተችቶት ነበር። «ሲኦኒዝም እንደሆነክ እናውቃለን» ሲልም በድፍረት ተናግሮት ነበር። በዚህ ምክንያት ጥርስ ነክሶበት ቆይቷል። የጭካኔው ምንጭ ይኼው ነው» ሲለኝ በዚያ እርሱን የኢሕአዴግ ሊቀመንበር ባደረገ ምርጫ ላይ የፃፈው ማስታወሻው ትዝ አለኝ።

«እሺ የሥዩም መስፍንስ...?» ጥያቄዬን አስከተልሁ።

«የሥዩምም ብዙ ልዩነት የለውም። ዐቢይ ከአረቦችና ግብጽ ጋር የገባበትን ውስልትና በደንብ ያውቃል። በተለይ የሕዳሴ ግድብን ለሽያጭ ካቀረበ በኋላ በግሉ የተደረገለትን ጭምር ያውቃል። ይህንንም በመጠኑም ቢሆን በሚዲያ ገልጾታል። ከአንተ ጋር በነበራችሁ ቃለ ምልልስም በጥቂቱም ቢሆን አንስቶታል። ይህ እንዳይጋለጥበት በጣም ይፈራል። ከኢሳያስ ጋር ያለውን ያልተቀደሰ ጋብቻም ለአሜሪካኖችና ለአውሮጳኖች በማጋለጥ ረገድ ሥዩም ሚናው ብዙ ነበር። ይህንን ሁሉ መበቀል ይፈልጋል። እናም እንደተያዘ ሲሰማ እንዲገደል አዘዘ። አባይ ፀሐይን ግን ከእነርሱ ጋር ባይገኝ ላይገድለው የሚችል ይመስለኛል» ሲል አብራራልኝ።

እነ ሥዩም የተገደሉት በሻዕቢያ ወታደሮች መሆኑን ግን ማንም ተከላክሎ አያውቅም። ግድያውን የፈፀመው የኤርትራ ጦር አዛዥ በትግራይ ሠራዊት ተገድሎ ፊደሉ ተማርኳል። በምርኮ በተያዘው ሬዲዮ ላይም «ትዕዛዙን ፈጽሜያለሁ» ሲል ያስተላለፈው መልዕክት ሳይሰረዝ ባለበት ተገኝቷል። ሻዕቢያ በዚህ መልኩ እነ ሥዩምን ረሽኗል። የብልጽግና ሠራዊት የደረሰው ግን ለፎቶ መነሳት ነበር።

(ከአስከሬን ጋር ፎቶ ለመነሳት የሚጋፋን ሠራዊት የኢትዮጵያ ወታደር ብዬ ለመጥራት ድፍረት የለኝም። ሙትን በሚያከብር፣ ለሚያልፍ አስከሬን ከበቅሎና ከፈረሱ ላይ ወርዶ ክብር የሚሰጥ፣

የማያውቀውን ፊሰ ገንዘና አልቅሶ የሚቀጠር ሕዝብ ያሳደገኝ ሰው የሙታንን ገላ ገላልጦ ፎቶ የሚነሳን ወታደር የኢትዮጵያ ብዬ ብጠራው ይህንን ደግ ሕዝብ መስደብ ይሆንብኛል። ነውም! የሚመጥነው ስም የብልጽግና ሠራዊት ወይም የዐቢይ ጦር የሚለው ነው።

ምክንያቱም ይህንን ጦር ያሰማራው «ሞት የሌለበት ሀገር የለም፤ ሞት አታዳንቁ» እያለ የሰውን ልጅ መርገፍ፣ «ለሞቱት ሰዎች ዘፍ እንትከልላቸው» እያለ የንጹሃንን መቀጠፍ የሚያቀል ጠቅላይ ሚኒስትር ነው። ሠራዊቱም ይህንኑ ነው የሚፈጽመው። ጭካኔውና ነውሩ ከዐቢይ ጋር ወይም እርሱ ከፈጠረው የብልጽግና የግርግር ስብስብ ጋር በሚገባ የሚሄድ በመሆኑ መጠሪያውም ይህንኑ ፈጣሪውንና አዛዥን መምሰል ይኖርበታል። ለዚያም ነው ከአሥከሬንጋር ፎቶ ሊነሳ ሲጋፋ ያየነው። እናም በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በተደጋጋሚ «የዐቢይ ሠራዊት፣ የዐቢይ ጀኔራል፣ የብልጽግና ጦር» ወዘተ የሚል ስያሜን የተጠቀምሁበት ዋናው ምክንያትም ይኸው ነው።

ከሁሉም በላይ ደግሞ የኢትዮጵያ ሠራዊት የሱዳንን ወረራ የሚመክት፣ የኤርትራን ሠራዊት የሚያበርር፣ የአልሸባብን ውጊያ የሚከላከል እንጂ የአንድን ጠቅላይ ሚኒስትር የጦርነት ፕሮጀክት ይዞ የራሱን ሕዝብ የሚፈጅና የአገሩን ሴቶች በመደዳ የሚደፍር አይደለም፤ ለዚያውም ከጎረቤት ሠራዊት ጋር አብሮ። በነዚህ ሁለት መሠረታዊ ምክንያቶች ይህንን ሠራዊት በዚህ ስያሜ ለመጥራት ተገድቻለሁ!

አንድ ወር ከዐሥራ አምስት ቀናት በዚያ ቆላማ ቦታ የከረሙት እነዚህ አዛውንት የሕወሓት የቀድሞ መሪዎች ምግብና መጠጥ ያቀርብላቸው የነበረው የአካባቢው አርሶ አደር ነበር። በወጣትነታቸው እና በትግል ዘመናቸው የተመላለሱበትን ይህንን አካባቢ ከሰላሳ ዓመታት በኋላ ለመደበቂያነት መርጠውት ከመሄዳቸው በፊት በሥልጣን ዘመናቸው ዝር ብለውበት አያውቁም። ዛሬም ይህ አርሶ አደር የመዳናቸውና የድላቸው ምክንያት ይሆን ዘንድ ወደ እርሱ ቀዬ ሄዱ።

«የረሳነው ግን ያልረሳን አርሶ አደር ተቀበለን። ከሁሉም በላይ አሳዛኝና የሚያስቆጩው ነገር ይህንን አርሶ አደር አንድም ጊዜ ሳንጎበኘው በችግር ጊዜ ተመልሰን መሄዳችን ነበር። ይህ ያሳፍረንና ያሳዘነን ነበር» የሚለው ስብሃት «ከጦርነቱ በላይ ይህ ያስቆጩኝ ነበር፤ ያልረሳን አርሶ አደር የሞቱና የሌሉ ታጋዮችን ጭምር እያነሳ እገሌ ይህና ነው ወይ፤ እገሊትስ እያለ ይጠይቀናል። ድብልቅልቅ ያለ ስሜት ነበር!» ይላል።

ይህ አርሶ አደር ዐቢይ አሕመድ ያቀረበለትን የ10 ሚሊዮን ብር ወሮታ ትቶ እነዚህን የረሱትን እርሱ ግን ያልረሳቸውን አመራሮች በዕድሜያቸው መቋጫ ተቀብሎ 45 ቀናትን አስተናገዳቸው። በ2013 የገና ዕለት ግን የደበቃቸው ሰዎች በጠላት እጅ ወደቁ። ተወሰዱም።

አበይ ስብሃት ግን ከዐቢይ አሕመድ ወታደሮች ጋር «የጠላትነት ስሜት አልነበረንም» ይላል። «እኛም እንደ ጠላት አላየናቸውም፤ ሲመጡም አልደነገጥንም፤ እነርሱም በጥላቻ ዓይን አልያዙንም። በሚያስደንቅ ሁኔታ ቅንና ተባባሪ ነበሩ» ይላል።

«በእነርሱ እጅ ከመያዛችሁ በፊት እራሳችሁን ለማጥፋት የያዛችሁት እቅድ አልነበረም...? ልክ እንደ ዘርዓይና ዳንኤል?» የሚለውን ጥያቄ ደግሞ እንዲህ ሲል ይመልሰዋል።

«ወደ በረሃ የሄድነው ለመሰወር እንጂ ለመዋጋት አይደለም። ለመትረፍ፣ ነፍስን ለማዳን ነው የሄድነው። እኔ ራሴን ለማጥፋት አላቀድሁም። በፍጹም እንዲህ ያለውን ነገር ላደርገው እንደማልችል አውቅ

ነበር። ለዚህ ሁለት ምክንያት ነበረኝ። አንደኛው “the struggle is not over” [ትግሉ አለበቃም] ብዬ ማመኔ ነው። አንድ ሰዓትም ተጨማሪ የመቆየት ዕድል ካገኘሁ ለትግሉ አስተዋጽኦ አደርጋለሁ ብዬ አምናለሁ። ሁለተኛው ደግሞ እራሴን ገድዬ ወዳጄን በማሳዘን ጠላትን አላስደስትም። ራስን ማጥፋት ሽሽት ነው። ሽሽቼ ወዳጆቼን አሳዝኜ ጠላቶቼን አላስፈነድቃቸውም። የመጀመሪያ ወዳጆቼ ልጆቼ ናቸው። አጠገቤ አሉ። ሌላው ደግሞ ማሱ [ሕዝቡ] ዋናው ወዳጄ ነው። እራሴን በመግደል እነዚህን ማሳዘን ተገቢ ነው ብዬ አላምንም። ለጠባቂዎቼም የነገርኳቸው ይኼንኑ ነበር። «እንደ ልጆቼ ነው የማያቸሁ፤ በደንብ ጠብቁኝ፤ ይህ ትግል አለበቃም» ብዬ አቸዋለሁ። አላስፈላጊ ሞት እንዳልሞት ፍላጎቴ ነበር።»

ሆኖም ጠባቂዎቼ ትተውት ከሄዱ በኋላ አንድም ጠብመንጃ የያዘ ሰው የሌለበትን ቀጣና የተቆጣጠረው የዐቢይ አሕመድ ሠራዊት አቦይን ከነቤተሰቡና ጓዶቹ ያዘውና ወደ ጅራ ወጣ። በጅራ አንድ ወታደራዊ ካምፕ ውስጥ የተወሰዱት እነዚህ አዛውንት መሪዎችም ምግብና መጠጥ፤ ሲጃራና የሚፈልጉት ነገር ሁሉ ተደረገላቸው። ከወራት በፊት የትግራይ ክልል መንግሥት አልቀበለውም ያለውና አይምጣብኝ ብሎ የመለሰው የሰሜን ዕዝ አዛዥ ሌ/ጀ በላይ ሥዩም ነበር በዚያ ወታደራዊ ካምፕ ውስጥ የተቀበላቸው። ከመስተንግዶው በኋላ ጀነራል በላይ እነ አቦይን ወደ አዲስ አበባ፤ ቤተሰቦቻቸውን ደግሞ ወደ መቐለ እንደሚልካቸው ነገራቸው።

በበታው የኤርትራ ሠራዊት አመራሮችም አሉ። በዚህ ወቅት ነው አስገራሚ ክስተት የሆነው። ከኤርትራዊያኑ መካከል አንድ ጀነራልና አንድ ኮሎኔል ከአቦይ ስብሃት ጎን ተቀምጠዋል። ኮሎኔሉ አቦይ ስብሃትን ወደ ኤርትራ ልንወስደው ይገባል አለ። ጭቅጭቅ ተፈጠረ። የኤርትራው ጀነራልግን ቁርጥ ያለ ሐሳብ ተናገረ። «ተወው ወደ አዲስ አበባ ይሂድ። እዚያም ያለነው ከ እኛው ነን»

የዐቢይ አሕመድ ጀነራል የሆነው በላይ ሥዩም ይህንን የሻዕቢያ ጀነራል ትዕቢት ሲሰማ የተለየ ስሜት አልተነበበበትም። ምናልባትም እንግዳ ነገር ስላልሆነበት ይሆናል። «አዲስ አበባም እኛው፤ አስመራም እኛው» ብሎ ሲናገር መደንገጥ፤ መቆጮት አለያም መበሳጮት የሚጠበቅበት ይህ ጀነራል ያለአንዳች ስሜት ነገሩን አለፈው። በመጨረሻም ጀነራል በላይ የሰጠው ትዕዛዝ ተፈፃሚ ሆኖ እነ አቦይ ሻዕቢያም ብልጽግናም ወደሚናገሩት አዲስ አበባ እንዲላኩ ተደረገ። ቤተሰቦቻቸው ግን ለእንግልትና ለስቃይ ተዳርገው ከበርካታ ቀናት በኋላ መቐለ ደረሱ።

በወቅቱ ለዘገባችን የሚሆነንን ዝርዝር ነገር ለማግኘት ብዙ ማስኜ ነበር። ከእነ አቦይ ስብሃት ጋር ቴዎድሮስ ሓገስ (በወቅቱ የኤፌርት የቦርድ ሰብሳቢ)፤ አብርሃም ተክስተ (የክልሉ ምክትል ርዕሰ መስተዳድር)፤ ሰለሞን ኪዳኔ (የትግራይ ክልል ከተማ ልማት ቢሮ ኃላፊ የነበረ)፤ አባዲ ዘሞ (በወቅቱ ምንም ሥልጣን ያልነበረውና በትጥቅ ትግሉ ዘመን የአካል ጉዳት የደረሰበት)፤ ገብረመድህን ተወልደ (የንግድ ቢሮ ሃላፊ የነበረ)፤ ወልደጊዮርጊስ ደስታ (በክልሉ መንገድ ትራንስፖርት ቢሮ ሃላፊ የነበረ)፤ ተክለወይኒ አሰፋ (የማኅበረ ረድኤት ትግራይ ሥራ አስፈጻሚ)፤ ምህረት ተክላይ (የክልሉ ምክር ቤት ህግ አማካሪ የነበረች)፤ ብርሃነ አደም መሃመድ (የንብረትና ግዥ ሥራ ሂደት ሃላፊ የነበረ)፤ አባይ ወልዱ (ዐቢይ በድብቅ የሠላም ሚኒስትር ዲኤታ አድርጎት በነበረበር ወቅት፤ የጦርነት ዝግጅት መደረጉን ሲያውቅ ግን መቐለ ሄዶ ለደብረጽዮን ከተናገረ በኋላ ለብቻው ሽሽት ላይ የነበረ)፤ ናቸው ከበረሃ በቁጥጥር ሥር የዋሉት።

በአያያዛቸው ሒደት ላይ የነበሩ ሁነቶችን በዘገባችን ላይ ለማካተት ስሯሯጥ የተለዩ ጉዳዮችን አገኘሁ። ምክትሉ አብርሃም ተከስተ ሲያዝ ደብረጽዮን በ200 ሜትር ርቀት ላይ ሆኖ ማምለጡን፣ ጀኔራሎቹም 500 ሜትር በማይሞላ ርቀት ላይ እንደነበሩ... ወዘተ ደረሰሁበት። ይህንን ዘገባ መሥራት እኛን ከድርጅቱ ሰዎች ጋር ቅርብ ግንኙነት ያለን አስመስሎ ለሌላ እስር በር የሚከፍት በመሆኑ ዘለልኩት።

ይህንን መረጃ ለጋራ እንድንገልጽ ሠራዊት አዛዥ ጥያቄ ጠየቅሁት፤

«ታዲያ በዚያች ርቀት ላይ ሆነው እንዴት ሊያመልጡ ቻሉ?»

«ብልጽግና ያልተገባ እርካታ (complacency) ላይ ደርሶ ነበር» አለ፤ ሲያብራራውም «ብልጽግና ልክ እነ አብርሃም ተከስተን ሲያገኝ እርካታ ተሰማው። በቃ ሌሎች ሰዎች ያሉም አልመሰለውም። በልጅነታችን አንድ ሳንቲም ወድቃ ስናገኝ ሌላ ገንዘብ ሊገኝ ይችላል ብለን በአካባቢው ተጨማሪ ፍለጋ እናደርግ ነበር። ብልጽግና ይኛን የልጆች ጥበብ እንኳን ነው ያጣው። ተጨማሪ ፍለጋ ለማድረግ መባዛን ሳያስፈልገው እነርሱን ይዞ ሄደ። ከዚያም መላ ትግራይን በደስታ ተኩስ ናጣት። መቼለ የነበረው የመንግሥት ጦር በደስታ ሲተኩስ አምሸቷል። ጎንደርም ሲሸለል ነበር አሉ» አለኝ። በርግጥ «ማድረግ የሚችሉትን በሙሉ አድርገው አቅም አንሷቸው እንጂ ሁሉንም ነገር ፈጽመዋል። የሚችሉትን ያህል ጥረው፣ በሁሉም አቅጣጫ ዘምተው፣ ከአቅማቸው በላይ በሆነ መንገድ እኛም አመለጥን እንጂ ከእነርሱስ የቀረ ነገር የለም» የሚል አስተያየት ያለው ሰውም አንጋግሬ ነበር።

ከዚህ በኋላ አንድም የሕወሓት አመራርና ወታደራዊ መሪ ሊያዝም ሆነ ሊገደል አልቻለም። ለዚህ የተለያዩ ምክንያቶች ይቀርባሉ። ዋናው ግን የሕዝቡ ትብብርና አመራሮችም የበለጠ ጥንቃቄ ማድረጋቸው ነው።

እነ አበይ ከጅራ ተነስተው በሽሬ፣ በአክሱም አድርገው ነው አዲስ አበባ የሄዱት። ጉዟቸው ደግሞ በሄሊኮፕተርና በመኪና ነበር። ይህንንም የመንግሥት መገናኛ ብዙሃን በቀጥታ አሰራጭተውታል። ስብሃትን በግራና በቀኝ ይዘውት የታዩት ባለቀይ ቦኔት ወታደሮች ከዚያ በኋላ በነበረው ጦርነት በአፋር ክልል ተገድለዋል።

አበይ ይህንን ስነግረው «ጥሩ ልጆች ነበሩ። መሞታቸውን ካንተ መስማቴ ነው። ተይዘን ኤርፖርት ስንደርስ ተደብቀው ሲጃራ ሰጡኝ። አብረን አጫስን። ከዚያም ወደ ፌደራል ወንጀል ምርመራ ቢሮ ለእስር ስወሰድ ፓኮ ሙሉ ሲጃራ ደብቀው ኪሴ ውስጥ አስገብተውልኝ ነበር። በጣም Cooperative (ተባባሪ) ነበሩ» ብሏል።

እነዚህ ሰዎች በተያዙ ጊዜ ባጫ ደበሌ ነበር መግለጫ የሰጠው። በወቅቱ «ስብሃት ነጋ የሚባለው ሰውዬ እነሱ አበይ ይሉታል። ...እኔ እንዲህ ያለ አባት ሊኖረኝ ስለማልፈልግ አበይ አልለውም። ይህንን ሰው በመጨረሻ ምን የምትለው ነገር አለህ ስንለው፣ «ሕገ-መንግሥቱ 90 በመቶ ጥሩ ነው ተጠቀሙበት» አለ» ሲል ነበር የተናገረው። አበይ ይህንን ማለቱን አልካደም። «ብያለሁ። ይህንን የተናገርሁት ለኢሳያስ ብዬ ነው። ኢሳያስ ኢትዮጵያን ለማፍረስ ሲል በትግራይ ፖለቲካዊ እጥበት እንደሚፈጽም ተናግሯል። የኢትዮጵያን ሕገ-መንግሥትና ተቃዋሚዎች መጥፋት አለባቸው ብሎ ኅዳር 2012 መግለጫ ሰጥቷል። «ሕገ-መንግሥቱን ተጠቀሙበት» ማለቱ ከዚህ የመነጨ ነው» ይላል።

ባጫ ደበሌ ለመጀመሪያም ለመጨረሻም ጊዜ የተናገሩት ብቸኛ እውነት ይቺ ሳትሆን አትቀርም። አቦይ ተናገረው ብሎ በወቅቱ የተናገረው ሁሉ ውሸት ነበር። ««አሁን የመጣችሁት ለቀብራችን ነው፤ ከሞትን ቆይተናል» አለ፤ «ኢሕአዴግ ሲጠፋ ነው የሞተነው አለ»። ወዘተ ሲል የተናገረው ውሸት ነው።

አቦይ ስብሃት ሁለቱ ልጆቹና ሚስቱ ወደ መቐለ ቢሄዱም የመጀመሪያ ልጁ ተከስተ ግን በድሮን ከተገደሉት ሰዎች አንዱ ሆኗል። በትግራይ ጦርነት በርካታ ንጹሃንን የገደለው ድሮን አንድም የሕወሓት ፖለቲካዊ መሪን አልገደለም። ጡረተኛው ሴኩቱሬ ጌታቸውም ለትግራይ ሕዝብ የተለየ ፍቅር የነበረው ሰው እንጂ ትግራዊያና የሕወሓት አባል አይደለም። እርሱንና የድምፁ ወያኔ ቴሌቪዥን ሥራ አስኪያጅ የነበረውን አበበ አስገደምን ድሮን ገድሏል። በተረፈ ድሮን የገደለው ንጹሃንን እንጂ የሕወሓትን አመራሮች አልነበረም። ከነዚህ ውስጥ ተከስተ ስብሃት አንዱ ነው።

ተከስተ በብልጽግናው አገዛዝ የእስር ትዕዛዝ ከወጣቸው ሰዎች ውስጥ አልነበረም። ልክ እንደ ወንድሙ ሓዊና እህቱ ሀያብ የመትረፍ ዕድል ሊኖረው የሚገባ አለያም በሕግ ፊት ሊጠየቅ የሚገባው ቢሆንም የጭካኔ መምገፍ ብልጽግና ግን በድሮን ገደለው።

አስገራሚ ግጥምጥሞሽ እዚህ ላይ አለ። ተከስተ የተወለደው በ17 ዓመታቱ የሕወሓት የትጥቅ ትግል ዘመን ነበር። በተወለደበት ዕለት እናቱ የተሰፋና የቆሰለ ሆኗን አስራ ሕፃን ልጇን ይዞ በተቀመጠችበት የደርግ የጦር ጄት በአናታቸው ላይ መጣች። በዚህ ጊዜ እናቱ ሆኗን ይዞ እንደሮጠች በሀዘን ታጅባ ታነሳዋለች። በተወለደ ዕለት የሳተው የአየር ድብደባ ከሰላሳ ዓመታት በኋላ ለሞቱ ምክንያት ሆነ።

የሆነው ሆኖ አቦይ ስብሃት የበኩር ልጁን በዚህ መልኩ መሞቱን አንድ ወር ለሚጠጋ ጊዜ አልሰማም ነበር። በፌደራል ፖሊስ እስር ቤት ውስጥ እያለ በአንድ መርማሪ ነው በድንገት የተነገረው። «ጌትነት የተባለ ፖሊስ ነው የነገረኝ። ለምርመራ ጠራኝ። ብዙ ጥያቄ ጠየቀኝ። የደበቅሁት ነገር አልነበረም። የማምንበትን ነገር በሙሉ ነግሬዋለሁ። ግን በመሀል ብትናገር ይሻልሃል። እኛኮ ልጅህን ገድለን ከምጥውተሩን ይዘነዋል። ዝርዝሩን እዚያ አግኝተናል» አለኝ። የልጄን ሞት ለመናገርና ለመፎከር ፈልጎ እንጂ የደበቅሁትክ ነገር አልነበረም» ይላል አቦይ።

እንደማንኛውም ወላጅ፣ እንደማንኛውም አባት አቦይ የልጁን ሞት በዚህ ሁኔታ መስማቱ ኢ-ስብሃዊ ነው የሚል ድንጋጤ የሚፈጥርበት ሰው ቢኖር ልክ ይሆናል።ግን ገዥው ብልጽግና ነውና አድርጎታል። መርዶ ለመንገር መርዶ ሰሚው ምግብ መብላቱን አረጋግጦ የሚናገር ባሕል ባለበት ሀገር ላይ መሪ የሆነው ብልጽግና የልጅን ሞት ለሰረው አባት ሲያረዳ በእጁ ካቴና አጥልቆ ነው።

አቦይም «ልጅህን ገድለነዋል» ሲባል ከሰፈር ማዶ የሚሰማ ኡኡታ፣ ከጣራ በላይ የሆነ ለቅሶ ሊያሰማ፣ የጉሮሮው አቅም በፈቀደለት ልክ እጩ ብሎ ሊያነባ እንደሚችል መገመትም ትክክል ነው።

አቦይ ግን እንደዚህ አላደረገም።

«የልጅህን ሞት ሲነግርህ አመንከው?» ጠየቅሁት።

«አዎ አምኜዋለሁ። ምክንያቱም ጦርነት ላይ ነው ያለው። ሊገደል ይችላል»

«እና ምን ተሰማህ?»

«ምንም አልተሰማኝም። ምክንያቱም እኔ ብዙ ሞት አይቻለሁ። እኛን ለማሻገር፣ ድርጅትንና አመራርን ለማዳን፣ ለሕዝባዊ ዓላማ፣ ለጠላት ምቹት ላለመፍጠር ዓይኔ እያየ ፈንጂ ረግጠው የሞቱ ሰዎችን አውቃለሁ። ሞት አብሮ አይጌ ነው። የልጄን ሞትም ስሰማ እንኳን ለዓላማ ሆነ አልኩ እንጂ የተለየ ስሜት አልተሰማኝም። አሁን ግን አልፎ አልፎ ፎቶውን ሳየው እትክዛለሁ» ሲል መለሰ። የመልክ መልካሙ ተከስተ ስብሃት ነጋ ፎቶ ሳሎን ውስጥ በትልልቅ ፍሬም ተሰቅሏል። አንደኛው መኪና እየነዳና በርኔጣ አድርጎ የተነሳው ሲሆን ሌላው ባለ ቀለም ጉርድ ፎቶ ነው።

ስብሃት ነጋ ልጁን ለሞት ድርጅቱን ለዳግም ትግል፣ ሕዝቡን ለሌላ እልቂት የዳረገውን ጦርነት ከእስር ቤት ውስጥ ሆኖ በስሜ ስሜ ይከታተል ዘንድ ሆነ። በእስር ቤት የነበረው ቆይታ በትክክል አንድ ዓመት ነው። የገና ዕለት 2013 ተይዘ፤ የገና ዕለት 2014 ክሱ ተቋርጦ ከሌሎች አምስት ዓይኖች ጋር ተለቀቀ።

ይህንን ሳስተውል «አባይ... የታሰርከውም የተፈታኸውም በክርስቶስ ልደት ዕለት ነው... ይኼንን ስታይ ኢየሱስን ማምለክ አላማረህም?» ስል በፈገግታ ጥያቄ አነሳሁለት።

«እና በአግአዚ ኦፕሬሽን አልተፈታሁ» ሲል በሳቅ መለሰልኝ።

ከት ብዬ ሳቅሁና ጥያቄ አስከተልሁ።

«የምርህን ነው? ኢየሱስ ነው ያስፈታኝ ብለህ ታምናለህ?»

«ያስፈታኝ ኢየሱስ ነው የምለው በገና ዕለት በመፈታቴ ከሆነ የታሰርኩትም የገና ዕለት ስለሆነ ያሳሰረኝ ኢየሱስ ነው ልል ነዋ» መለሰ።

«እሺ፤ አስፈቺህ ላይ እናውራ»

«የኔ ኢየሱስ ሕውሐት ነው» መለሰ!

*** **

ዐቢይ አሕመድ «ምነው ለቀቅሃቸው?» ብለው የጮሁበትን አማሮቹን «መፈታቸውን ስሰማ እኔም ደንግጫለሁ» ሲል አላግጦባቸዋል። ውጊያው ከተለከሰበት ጊዜ አንስቶ ከጎኑ የቆሙ የእርሱ አማሮችም ይቃወሙትና ይጮሁበት ጀመር። ምናልባትም ከእርሱ አማሮች ጋር ግልጽ ቅራኔ ውስጥ የገባው ከዚች ዕለት ጀምሮ ነው።

«የእስር ቤት አያያዛችሁ እንዴት ነበር?» አልኩት አባይን

«ጥሩ ነበር። ከአሳሪዎቻችን ምንም በደል አልተፈፀመብንም። ይልቁንም ለእኔ እንዲመቸኝ ብለው ለብቻዬ አልጋና ክፍል ሠሩልኝ። ችግሩ የነበረው በእኛው በታሰሪዎቹ መካከል ነው። ለምሳሌ እኔና አብዱ ኢሌ እንጣላ ነበር። አብዱ ጌታቸው አሰፋ በድሎኛል ይላል። እኔ ደግሞ ጌታቸው አሰፋ ወዳጄ ነው። እርሱን ወክዬ እከራከረዋለሁ። ከዚያ ይጣላኛል። እስክንድር ነጋንም በጣም እቀርበው ነበር። ሁልጊዜ ከእርሱ ጋር እከራከራለሁ። የኛ ሰዎች ግን [የሕውሐትን አመራሮች መሆኑ ነው] ተው ይሉኛል። በዚህም እንጣላለን። እርስ በርስም የሚጣሉ የኛ ሰዎች ነበሩ። በዚህ ወቅት እንዲህ በድለኸኛል፤ በዚህ ዘመን እንዲህ አድርገኸኛል፤ በሚል የሚወነጃጀሉና የሚጣሉ ሰዎች ነበሩ» ሲል መለሰ።

«የደርግን ባለሥልጣናት እናንተ ካሠራችሁበት በተሻለ ተይዛችሁ ነበር? በቅርቡ የደርግ የኢኮኖሚ ኃላፊ ፋሲካ ሲደልል በሰጠው ቃለ ምልልስ ኢሕአዴግ የእስር ሁኔታችንን ኢሰብዓዊ አላደረገብንም ሲል ሰምቼዋለሁ። እንደውም የጽዳት ባለሙያ ጭምር ቀጥራችሁላቸው እንደነበር ሲናገር ነበር። የእናንተ እንዴት ነበር...?» እንደገና ጥያቄ አቀረብሁለት።

«ጥሩ ነበር። ደርግ የአጼ ኃይለሥላሴን ባለሥልጣናት የመታሰር ዕድል አልሰጠቸውም። በመደዳ ጭፍጭፏቸዋል። የንጉሡን ቤተሰቦች ያሰረበት መንገድም አስከፊ [terrible] ነበር። እኛ የደርግ ባለሥልጣናትን እስር ከዚያ በፊት ከነበረው ሁሉ የተሻለ አድርገንዋል። የዐቢይ እስርም ደህና ነው። በበኩሌ ቃሊቲ የነበሩ የበፊት አመራሮችንም ስለማውቃቸው ጥሩ ይዘውኛል። ተበደልኩ የምለው የለኝም» ሲል አብራራ።

(እዚህ ጋር አንድ ማስታወሻ ልጭምር። ይህንን ምዕራፍ ለመፃፍ ስነሳ ወደ ቃሊቲ መሄድ ነበረብኝ። እናም በግንቦት 2013 ዓ.ም ወደዚያው አቀናሁ። ከሌሎቹ የሕወሓት የቀድሞና የአሁን ሰዎች ጋር በእስረኛ መጠየቂያው መስኮት ላይ ተገናኝተን መጠነኛ ውይይት አድርገናል። ግን አጠገባችን የነበረው የእስረኞቹ ጠባቂ ነፃነት እንዲሰማን ባለማድረጉ ዝርዝር ነገር ማግኘት አልቻልኩም። በዚያ ቅጽበት አቦይ ስብሃት ከጠበቃው ጋር ለመነጋገር በረንዳው ላይ ወጥቶ ነበር። ተጠግቼ አነጋገርሁት። በቴሌቪዥን ፕሮግራሜ ላይ እንግዳ አድርጌው ስለነበር ትውውቅም መግባባትም አለን። በምርኮ ወቅት ስለነበረው ሁኔታ መጠነኛ መረጃ አገኘሁ። ሆኖም የተሟላ መረጃ ላገኝ የቻልኩት ከእስር ከወጣ በኋላ ኅዳር 30 እና ታህሳስ 9/2015 ዓ.ም. በመኖሪያ ቤቱ ሄጄ ካደረግሁት ቃለ ምልልስ መሆኑን ማስታወስ እፈልጋለሁ)።

«እናትነትና ፖለቲከኛነት»

ግንቦት 18/2015 ዓ.ም. ረፋድ ላይ ነው። የማስታወሻ ደብተሬን ገልጫ የማነሳቸውን ጥያቄዎች እንደገና እያየሁ ተቀምጫለሁ። በመሀል አልፎ አልፎ ቀና እያልኩ ከተቀመጥሁበት ካፌ ውስጥ ወደ በሩ አያለሁ። የቀጠርኳት ሰው እስካሁን አልመጣችም። በሰዓቴ ደርሼ እየጠበቅኳት ነው። የተቀጣጠርነው ራሳችን ተደዋውለን አይደለም። ሌላ ሦስተኛ ሰው ነው፤ አገናኙ። ስለዚህ አረፈድሽ ብዬ መደወል አልቻልኩም። ስልኳም የለኝም። በከፊል ከመጠበቅ ውጪም ምርጫ አልነበረኝም።

የቀጠሮውን ቦታው የመረጠችው እርሷ ነች። በዚህ ሰው በማያጣው ካፌ ውስጥ ስትቀጥረኝ ምቹት አልተሰማኝም ነበር። ባለጉዳዩ እኔ ስለሆንኩ በቦታ ምርጫዋ ላይ ተቃውሞ የማቅረብ መብት አልነበረኝም። እንደደረሰሁ በቤቴ ውስጥ ያለውን ሰው ነበር መቃኘት የጀመርሁት። በተራራቀ ቦታ ላይ ከተቀመጡ አንድ አምስት ሰዎች ውጪ እዚህ ግባ የሚባል ሰው የለም። ጭር ያለ መሆኑ እስደስቶኛል።

«ሰው ሳይበዛ በቶሎ ብትመጣ ምናለ» እያልሁ እያልገመገመሁ ሰዓቴን አየሁ። ከረፋዱ 4:23 ሆኗል። በሌላ አገላለጽ ከቀጠሯችን 23 ደቂቃዎች ዘግይታለች ማለት ነው። ይህንን እያሰብሁ፤ ሰዓቴን አይቼ ቀና ስል አንዲት ረዘም ያለች፤ የሙስሊም ሴቶች የሚለብሱትን ረዥም አባያ ውብ አድርጋ የለበሰች፤ ሒጃቧን በቁንጥ የጠመጠመች፤ ደልዳላ ሰውነት ያላት ሴት በሩ ላይ ቆማ ወደ ውስጥ ስታማትር አየኳት። ከአንገቴ በላይ ከተሸፋፈነችበት ሃይማኖታዊ አለባበስ በተጨማሪ መነጽር አድርጋለች፤ ጭምብል (ማስክ) አጥልቃ አፏንና አፍንጫዋን ሸፍነዋለች።

የእኔው እንግዳ መሆኗን የለየኳት በዚህ አለባበሷ ነው። ለሌላ ሰው በፍፁም አታስታውቅም! እኔ ግን እንዲህ ባለ መልኩ እንደምትመጣ ከአቀጣጣሪያችን ተነግሮኛል። ባርኔጣዬን አንስቼ በመቆም ያለሁበትን ቦታ እንድታይ አደረግሁ። በቀጥታ መጣች። ኬሪያ ኢብራሒም፤ የቀድሞዋ የአገሪቱ የላይኛው ምክር ቤት ዋና አፈ-ጉባኤ አጠገቤ ደረሰች።

አካላዊ ሁኔታዋ ተሻሽሏል።

ከሁለት ዓመት በፊት ወደ ቃሊቲ ተጉዜ የትግራይ ፖለቲከኞችን በጠየቅኳቸው ጊዜ የነበረው ገጽታዋ አሳዛኝ ነበር። ከዚያ በፊት በቴሌቪዥን ብቻ ነበር የማውቃት። ያቺ ቀይ ፊቷን ይዛ፤ ከፍ ባለ ራስ መተማመን በቴሌቪዥን ስትናገር የማውቃትን ኬሪያን አላገኘኳትም። የጠቋቆረ፤ ማዲያት ያወጣ፤ የተጎሳቆለ ገጽታ ያላትን ሴት ነበር ቃሊቲ ዘይሬ የተመለሰሁት።

የዛሬዋ ኬሪያ ግን ትንሽ ከመጠቋቆሯ ውጪ ያ ጉስቁልናዋ የለም። ከተፈታች ሦስት ወር ሊሞላት ሦስት ቀን ሲቀራት ነው ያገኘኳት። በቃሊቲ ከየኳት ደግሞ ከሁለት ዓመታት በኋላ!

«ጥሩ ሁኔታ ላይ ነሽ...! የበፊቴ መክሳት መጥቆርሽ የጤና አይመስልም ነበር» አልኩ።

«አዎ! ደጎና ነኝ...! ያኔ ለቀናት ምግብ አልበላም ነበር። እንቅልፍም አልተኛም ነበር። በዚህ ምክንያት የመጣ ነው» መለሰች።

«ሕውላትን ክዳለች፤ ከዐቢይ ጋር ግንኙነት ስላላት ነው እጇን የሰጠችው... ወዘተ የሚለው ጉዳይ ረብሾሽ ነው እንደዚያ ከስተሽ፤ ጠቁረሽና ማዲያት አውጥትሽ የነበረው?» ስል ጥያቄ ደገምሁ።

«በርግጥ እንደዛ መባሉን ከእስር ቤት ከወጣሁ በኋላ ነው የሰማሁት። እኔን የረበሸኝም ሆነ ለአካላዊ ጉስቁልና የዳረገኝ በትግራይ ሕዝብ ላይ ይደርስ የነበረው ግፍና በደል ነው እንጂ እኔ ጋር ያለውን እውነት ስለማውቀው እሱ አይረብሽኝም» አለችና እንዴትና ለምን እጇን እንደሰጠች፣ ከዚያም ምን እንደገጠማት ወዘተ በዝርዝር አስረዳችኝ፤ ጓል ኢብራሒም።

««ክዳለች፤ ለምን ወደ ትግል አልወጣችም ...?» የሚለውን ነገር ሁሉ ሰምቻለሁ»።

«የአንቺ እጅ መስጠት በትግሉ ላይ አሉታዊ ተጽዕኖ አሳድሯል የሚሉና በዚህም ምክንያት ዋጋ ከፍለናል የሚሉ ወታደራዊና ፖለቲካዊ አመራሮች እንዳሉስ ታውቂያለሽ...?»

«እንግዲህ ብዙ ተብሎ ሊሆን ይችላል። እኔ አንተ የምትሠራው ሥራ በመጽሐፍ መልክ የሚወጣና ገለልተኛነቱን የሚጠብቅ ነው ብዬ ስለማምን ዝርዝሩን ልንገርህ» አለችና ወደ ዋናው ጉዳይ ገባች።

«መቐለን ለቅቀን ለመውጣት በአመራር ደረጃ የወሰነው በዕለተ ማክሰኞ ሕዳር 15/2013 ዓ.ም ነው። ይህ ከመሆኑ በፊት ከተማ ለቅቀን ወደ ገጠር መሄዳችን እርግጥ መሆኑን ሳውቅ ባለቤቴንና ልጆቼን ወደ እናቴ ልኬያለሁ። ለአባቴም ይህንኑ ማድረጋችን እንደማይቀር ነግሬው ስለነበር «ሳትሰናበቺኝ እንዳትሄጁ፤ መርቁሽ ነው የምትሔጁው» ሲለኝ ቆይቷል። ዕቃዬን ጫኜ፣ ሹፊርና ጠባቂዎቼን ይገዢ አባቴን ልሰናበት ቤቴ ሄድሁ። ከዚህ በኋላ ነው ያልጠበቅሁት የሆነው። አባቴ በአንድ ቤት ውስጥ አስገብቶ ዘጋብኝ። «አትሄጁም! ...አለቅሽም! ገጠር ውስጥ ወስጄ እደብቅሻለሁ» አለኝ። እነርሱ [ሌሎቹን የሕወሓት ባለሥልጣናት] ታጋዮች ስለሆኑ ልምዱ አላቸው። አንቺ ግን በፍጹም አትችይውም፤አትሄጁም» ብሎ በሩን ዘጋ። አንድ ቤት ውስጥ ከተዘጋብህ ምን ልታደርግ ትችላለህ...?! ይህ የሆነው ማክሰኞ ሌሊት ነው።

«በአንድ ክፍል ውስጥ ተዘግቶብኝ ባለበት ሰዓት የደብረጽዮን ጠባቂዎች ወደ ስልኬ ደውለው «እየጠበቅንሽከ ነው ነይ እንጂ» አሉኝ። «ጠዋት እመጣለሁ» አልኳቸው። ይህንን ያልኩበት ምክንያት አባቴን አዳሬን አሳምኜው ጠዋት እሄዳለሁ በሚል ነው። ግን አልተሳካም። ይባስ ብሎ ስልኬን ነጥቆ ወደ መፀዳጃ ቤት ውስጥ ከተተው። አልፈርድባትም። እርሱ የአባትነቱን እኔም የፖለቲከኛነቱን ነው ያደረግነው!

«ረቡዕ መቐለ መከበቡ ታወቀ። አባቴን ባሳምነው እንኳን መውጣት አልቻልንም። በዚህ መሀል «ኬሪያ ወደ ትግሉ አልወጣችም» የሚለው ወሬ ከተማው ውስጥ በስፋት ተወራ። አባቴን ሰው ቢጠይቀው የሚያውቀው ነገር አለመኖሩን እንዲናገር አሳሰብሁት። እኔም እዛው መቐለ የሆነ ምድር ውስጥ ተቆፍሮልኝ ለመደበቅ ወሰንሁ።

«በ19 እነርሱ [የብልጽግናው ኃይሎች] መቐለ ገቡ። በዚህ ወቅት የዐቢይ ጀኔራሎች አባቴ ጋር ደውሉ። «የት እንዳለች ንገረን...! እንምጣ ወይ? አንተ ጋር ነች ወይ...?» አሉት። አባቴ ተጨናነቀ። «አላውቅም» ብሎ ሊመልስላቸው ሞከረ። እኔ ግን አባቴን ችግር ውስጥ መክተት አልፈለግሁም። በቀጥታ እነርሱ ወዳሉበት ቦታ ሄጄ እጄን ሰጠሁ። አባቴ ነው ያስቀረኝ የሚል ነገር አልነገርኳቸውም። በራሴ ነው የቀረሁት አልኳቸው።»።

«ለየትኛው ጀኔራል ነው እጅሽን የሰጠሽው...?» ትረካዋን አቋርጬ ጣልቃ ገባሁ።

«ግዴለም...! ስሙ ይቆይልህ። ብቻ ሄጄ እጄን የሰጠሁትና ወደ ትግል ከመሄድ የቀረሁት በዚህ ምክንያት ነው»።

«ያኔ ነው ለብልጽግናው መንግሥት ጦር መሪዎች የሕወሓት ኃይሎች የሚደበቁበትንና ለትግል ቤዝነት የመረጣችሁትን ቦታ ነገርሻቸው የተባለው?» ስል ሌላ ጥያቄ አከልሁ።

«በፍጹም እንዲህ ዓይነት ጥያቄ አልጠየቁኝም። ቀድሞ ነገር ያውቃሉ። ወደ ተንቤን አካባቢ እንደምናፈገፍግ በሚገባ ያውቃሉ። ይህ ጉዳይ አጀንዳቸው አልነበረም። መቐለ ከእነርሱ ጋር ከተገናኘሁ ጀምሮ በተደጋጋሚ ይጠይቁኝ የነበረው በሚዲያ ተናገሪልን ነው። «ይህንን ጦርነት የጀመርነው እኛ ነን፤ ጦርነቱን ለመጀመር በካቢኔም በሥራ አስፈፃሚም ወስነናል» ብለሽ በአደባባይ ተናገሪልን ብለው ሚዲያዎችን ጠሩ። የእኔ መልስ ደግሞ «አሁን አልናገርም። ትንሽ ጊዜ ስጡኝ» የሚል ነበር። የእኔን ወጥቶ መናገር አብዝተው ፈልገውት ነበር። ምክንያቱም እኔ ተናገርሁ ማለት ያው ሕወሓት ተናገረ ማለት ነው ለእነርሱ። ትልቅ የፖለቲካ ጥቅም እንደሚያገኙበት እኔም ሆንኩ እነርሱ እናውቃለን። ስለዚህ እምቢ አልኳቸው። ወደ አዲስ አበባ አመጡኝ።

«አዲስ አበባ ሲኤምሲ አካባቢ በአንድ የእንግዳ ማረፊያ ቤት ውስጥ አስቀመጡኝ። ልጆቼንም አመጡልኝ። በዚሁ ቤት ውስጥ አብረን መኖር ጀመርን። «በሚዲያ ወጥተሽ ተናገሪልን» የሚለው ጥያቄ በዚህ ወቅትም በስፋት ቀጠለ። የተለያዩ ባለሥልጣናት መጥተው ያግባቡኝና ያስፈራሩኝ ጀመር»

«በወቅቱ የሠላም ሚኒስትር የነበረችው ሙፈሪያት ካሚልም መጥታ እንደነበር ሰምቼ ነበር። እውነት ነው...?» አሁንም አቋረጥኋት።

«እርሷ ብቻ አይደለችም። ሌሎችም ትላልቅ ቦታ ላይ ያሉ ባለሥልጣናት መጥተው ነበር። ስማቸው ይቅርብህ። ...ብቻ ከፊሎቹ «በሚዲያ ብትናገረ አትከሰሽም። እንደውም ልዩ ልዩ ጥቅሞች ይከበሩልሻል» ይሉኛል። ከፊሎቹ ደግሞ «እንዲህ ብለሽ ባትናገረ የሚጠብቅሽ የከፋ እርምጃ ነው። እስሩ ቀላል አይደለም» እያሉ ያስፈራሩኛል። ዘመድና አዛኝ ነው ብለው ያሰቡትን ሰውም አስገብተው «ለልጆችሽ ስትይ ተናግረሽ ብታርፈ ይሻላል» ብለው ያስጠይቁኛል። በእኔ በኩል የውሳኔ ለውጥ አልነበረም። አልናገርም ከማለት ውጪ ያልኳቸው ነገር አልነበረም።

«በዚህ ጊዜ ተበሳጭና እኔን ሜክሲኮ አደባባይ ጋር ወደሚገኘው የፌደራል ፖሊስ ወንጀል ምርመራ ቢሮ እስር ቤት ወሰዱኝ። ልጆቼን ወደ መቐለ ላክሁ። ምስክር ሁኚልን የሚለው ጥያቄ የተነሳው ከዚህ በኋላ ነው። ከዚያ ከእስር ቤቱ አውጥተው ወደ ስካይላይት ሆቴል ወሰዱኝ። በአንድ እጅግ ቅንጡ በሆነ ክፍል ውስጥ አስገቡኝ። አፈ-ጉባኤ እያለሁ እንኳ እንዲህ ባለ ሆቴል ውስጥ አድሬ አላውቅም። ብቻ አንዲት ጠባቂ ፖሊስ በሩ ላይ አስቀመጡ። በርግጥ አብራኝ ክፍሉ ውስጥ እንድታድር ነበር ፍላጎታቸው። እኔ ግን ተቃወምሁ። «እንዴት አታምኑኝም፤ አብራኝ ለምን ታድራለች?» ብዬ ተቃወምሁ። ብዙም አልተከራከሩኝም። ተስማሙና ከክፍሉ ውጪ እንድትሆን ተደረገ።

«በዚህ መሀል አንድ የሆቴሉ ሠራተኛ መጡ⁴⁴። ለእኔህ ሠራተኛ ወደ ክፍሉ ሲገቡ ሊያገኙት የሚችሉት ወረቀት ጽፌ አዘጋጅቼ ነበር። ስልካቸውን ትተውልኝ እንዲሄዱ የሚጠይቅ ነው። ለዚህ አገልግሎታቸው

⁴⁴ የእኔህን ሠራተኛ ያታና የሥራ ድርሻ ኬሪያ ነግራኛለች። ይሁን እንጂ በራሴ ተነሳሽነት ያታቸውን ለመደበቅ ስል በአንቱታ ለመጥራት ወስኛለሁ። ይህም ደኅንነታቸውን ለመጠበቅ ስል ያደረግሁት ነው።

ደግሞ ከወረቀቱ ጋር አንድ ሺህ ብር አስቀመጥሁ። ብሩ አባቴ የሰጠኝ ነው። እጄን ልሰጥ ስሄድ አባቴ አስር ሺህ ብር ሰጥቶኝ ነበር። ልጆቼን ወደ መቼለ ለመላክ ከተጠቀምኩበት ላይ የተረፈኝ ነው ይኼ ለእኔህ ለስካይ ላይት ሆቴል ሠራተኛ የሰጠሁት ብር። እንዳልኩት ስልካቸውን ትተውልኝ ሄዱ። አዳሬን በሙሉ ስልካቸውን የሆቴሉን ኢንተርኔት በመጠቀም መረጃ ሳገለጥበት አደርሁ። በትግራይ የተፈፀመውን ሁሉንም ግፍ አየሁ። የደፈሩትን፣ የገደሉትን፣ የወረሩትን፣ ያፈረሱትን፣... ሁሉንም አየሁ። ይህንን ሁሉ ግፍ የሚፈጽሙ ሰዎች እኔን መስክሪልን ማለታቸው እያበሳጩኝ፣ ምግብ በአፌ ሳይዘር ውሃ ጠጥቼ አደርሁ። ይኼንን አልጋቸውንም አልተኛበትም ብዬ ወለሉ ላይ አነጋሁት። እንቅልፍ በዓይኔ አልዘረም። በሁለተኛውም ቀን በተመሳሳይ ስሜትና ሁኔታ አሳለፍሁ።

«በሦስተኛው ቀን የፍትሕ ሚኒስቴር አቃቤ ሕጎች በርካታ ሰነድ ይዘው መጡ። «አልመሰክርላችሁም፤ ሕዝቤ እየተሰቃየ እኔ በምቸት ለመኖር ብዬ አልመሰክርላችሁም።... ይልቅ ወደ ቃሊቲ አውርዱኝ» ስላቸው ደንግጠው «አስቢበት» ብለውኝ የሞባይል ስልክ ሰጥተውኝ ወጡ። ቴሌቪዥንም ተከፈተልኝ።

«ከዚያ በኋላ ባሉት ቀናትም በርካታ ባለሥልጣናትና ሌሎች ሰዎች እየመጡ ሊያግባቡኝ ሞከሩ። «ባትመሰክሪና ብትከሰሺ ቅጣቱ እድሜ ልክ እስር ወይም ሞት ነው» የሚሉኝ ነበሩ። «ብትመሰክሪ ሥልጣን ይሰጥሃል፤ ትሾሚያለሽ» የሚሉም ነበሩ። «መስክረሽ ልጆችሽንና እራስሽን አድኚ» እያሉ ለመኑኝ። «ሥልጣንም እኔ እራሴው የተውኩት ነው። ለልጆቼም ሆነ ለእኔ የሚጠቅመን ሀቁን ተናግሬ ብኖር ነው። የእድሜ ልክ እስራት አለያም ሞት ይጠብቅሻል ለተባለው ደግሞ በፀጋ እቀበለዋለሁ» አልኳቸው።

«የውጪ ሚዲያዎች ስለ ትግራይ ሕዝብ እልቂትና ስለ ክልሉ ውድመት የሚሉትን ሁሉ አያለሁ። ውስጤ መገዳቱ አካሌ መገሳቆሉ ባሰበት። በዚህ መሀል አንድ ትልቅ ባለሥልጣን ጋር ተወሰድሁ።⁴⁵

«ባለሥልጣኑ ቢሮ እንደደረሰሁ በተደጋጋሚ ስባል የከረምሁትን ደገመልኝ። መስክረሽ ውጪና ሥልጣን ይሰጥሽ። ዲፕሎማሲውም ስለተበላሸብን ብትመሰክሪ አገሩን በመታደግ ትጠቅሚያለሽ» እያለ ሊያግባባኝ ሞከረ። ሌሎቹ ሲያነሱት ከነበረው ጋር ተመሳሳይ ጥያቄ ስለነበር ተመሳሳይ ምላሽ ሰጠሁት።... «በእናንተ እጅ ያለ ሕዝብ እየተጨፈጨፈ ባለበት ወቅት እንዴት መስክሪ ትሉኛላችሁ...» አልኩት።

«በዚህ ጊዜ እርሱ «ቲኤምኤችን እያየሽ ነው እንዲህ የምትደው...?» ብሎ ጠየቀኝ

«እኔ የማየው ዓለማቀፍ መገናኛ ብዙሃንን ነው። ቲኤምኤችን አይቼ አይደለም የምናገረው፤ ቢያንስ ሻዕቢያ በትግራይ ሕዝብ ላይ እየፈፀመ ያለውን ግፍ ዓለም እያወገዘ ባለበት ወቅት እናንተ አንድም ነገር አትናገሩም። ይህንን አምናችሁ እንኳን ስትናገሩ አትደመጡም። እንዲህ እያረጋችሁ ነው ከእናንተ ጋር የምሠራው?» ብዬ ስጠይቀው «ሻዕቢያ የገባው እናንተ በቀደዳችሁለት ቦይ ነው። ሰሜን ዕዝን ባታጠቁት ኖሮ ሻዕቢያ አይገባም ነበር» አለኝ።።

⁴⁵ የዚህ ባለሥልጣን ማንነት ኬሪያ ነግራኛለች። ይሁን እንጂ ስሙን አትጥቀስ ስላላችኝ ማንነቱን ይፋ ላደርግ አልወደድኩም።

ኬሪያ ትረካዋን ገታ አድርጋ ካዘዘችው ማኪያቶ ጎንጩት አለች። በዚህ ባለሥልጣን ቢሮ የነበራትን ቆይታ አላጠናቀቀችም። እናም እንዲህ ቀጠለች።

«...ይህ ባለሥልጣን በሚቀርብልኝ ጥቅማ ጥቅም አባብሎ አልሳካ ሲለው በልጆቼ መጣ። «ቢያንስ ለልጆቼኝ ደጎንነት ስትይ ብትመሰክሪ ይሻላል» ብሎ መናገር ጀመረ። «ልጆቼም እንደ ትግራይ ልጆች እኔም እንደ ትግራይ እናቶች እንሆናለን» አልኩት። ግን መደንገጤ አልቀረም። እናትነትና ፖለቲከኛነት ተቀላቀለብኝ። የበለጠ ያስደነገጠኝ ደግሞ «ካልመሰከርሽ አንዳች ውሳኔ በፖለቲካ አመራሩ ይወሰናል» ሲለኝ ነው። «በፖለቲካ አመራሩ ይወሰናል» ሲል ምናልባት እኔንም ሆነ ልጆቼን ሊገድሉን ይችላሉ የሚል ሐሳብ ብልጭ አለብኝ። አደጋ እንደሚያደርስብኝ ሲዝት «አልመሰክርም ብዬ ከምንገደል በፍርድ ቤት ውስጥ በአደባባይ አዋርጃቸው ለምን አይገድሉኝም» አልኩና ወሰንሁ። ከዚያም ይህንን ጉዳይ ድጋሚ እንደማስብበት ነገርሁት።

«በዚህ መልኩ በባለሥልጣኑ ቢሮ የነበረኝን ቆይታ አጠናቅቄ ወደ ስካይላይት ሆቴል ተመለስሁ። ለቀናት ከቆየሁ በኋላ ዐቢይ መጋቢት 14 በፓርላማ ንግግር አደረገ። የሾሶቢያን መግባትም አመነ» ትላለች ኬሪያ።

በርግጥም ልክ ናት። ዐቢይ የወዳጇን የኢሳያስ አፈወርቂ ሠራዊት ወደ ትግራይ መግባት ከአምስት ወራት በኋላ ለመጀመሪያ ጊዜ ያመነው በዚህ ቀን ነበር። በዚያ የፓርላማ ውሎው «የኤርትራ ሠራዊት «በትግራይ ጥፋት እየተፈፀመ ከሆነ በሚል ከኤርትራ መንግሥት ጋር አራት አምስት ጊዜ ስንነጋገር ቆይተናል። «ድንበር አካባቢ ያሉ ቦታዎችን ይዘናል» ብለዋል» አለና እስከ ደቡባዊ ትግራይ ዘልቆ የገባውን ጦር ባድመና ዛላንበሳ አካባቢ ብቅ ጥልቅ የሚል አስመሰለው።

«መቼ ይወጣል?» የሚለውን ሲያብራራ ደግሞ « ከኋላ የሚዋጋን ኃይል አለ ብለዋል። እኛ ደግሞ ለኤርትራ ዋስትና መስጠት ስለማንችል የኤርትራ ሠራዊት በኢትዮጵያ ግዛት ይቆያል። የኤርትራን ሠራዊት ከትግራይ እንዳስወጣ የትኛውም የዓለም ሕግ አያስገድድኝም» በማለት በአደባባይ አገር ጠልነቱን ተናገረ።

«የእነርሱ ሴቶች የተደፈሩት በወንድ ነው፤ የኛ ወታደሮች ግን በሳንጃ ተደፍረዋል» የሚለውን ጩካኝ ንግግሩን ያስደመጠውም በዚሁ ዕለት ነበር። በትግራይ በጦርነቱ ምክንያት የተፈፀመውን የሰብዓዊ መብት ጥሰት በተመለከተ ሲያብራራም፤ «ጦርነት ከቀሰቀሱ በኋላ መዘረፍና መደፈርን መከላከል አይቻልም» በማለት ጦርነቱን የቀሰቀሱት የተደፈሩት ሴቶችና የተዘረፈው ሕዝብ እንደሆነ፤ ይህም ተገቢ መሆኑን ተናገረ። ከዚህ ቀደም ሕዳር 21 በፓርላማው ፊት በጦርነቱ «አንድም ሲቪል ሳንገድል መቼለ ገባን» ያለው ሰውዬ፤ መጋቢት 14 ደግሞ «ጦርነት ላይ የንጹሃን እልቂት የሚጠበቅ ነው» አለ።

ኬሪያ ይህንን ንግግር ነው «በቴሌቪዥን ሲያወራ አደመጥሁት» የምትለው።

ከዚህ ንግግር በኋላ አንድ ባለሥልጣን ከመንግሥት በተሰጣት ስልክ አማካኝነት እንደደወለለት በመግለጽ ውይይታቸውን እንዲህ በማለት ትናገራለች።

«እንዴት አየሺው የዐቢይን ንግግር?» አለኝ። «አረፍ ነው። ውሳኔዬን እንድቀይር አድርገኛል» አልኩት።

«በጣም ተደሰተ። «አሁን ኬሪያ መጣች» ሲልም ደስታውን ገለፀልኝ። «ታዲያ ባለቤትሽንና ልጆቼሽን እናምጣቸዋል» በማለትም ጠየቀኝ። ተስማማሁ። «በቃ! ባለቤትሽንና ልጆቼሽን እናመጣቸዋለን» ሲለኝ፤ የልጆቼ መምጣት ብቻ በቂ እንደሆነ ነግሬው ስልኩን ዘጋን።

«ልጆቼም ከመቼለ መጡ። እኔም ከሰከላይት ሆቴል ወጥቼ ወደ አንድ ቅንጡና ዘመናዊ ሺላ ውስጥ ገባሁ። የተጋነነ እንክብካቤ ለእኔና ለልጆቼ ይደረግልን ጀመር። ከዚያ በኋላ የመመስከሪያ ጊዜው ቀረበ። የምትመሰክረው ዐቢይ ጠቅላይ ሚኒስትር ከሆነበት ዕለት ጀምረኝ ነው። ከዚያች ዕለት አንስቶ ሕወሓት ዐቢይን እንዴት ይቃወም እንደነበር በዝርዝር ታስረጂያለሽ» አሉኝ። በዚህ መሀል የሮመዳን ወር ደረሰ። «በፆም አልመሰክርም» ብያቸው ሚያዚያን በሙሉ ከልጆቼ ጋር በዚህ ቅንጡ ሺላ ውስጥ አሳለፍን።

«ሦስት ልጆች አሉኝ። ትልቁ ያኔ 18 ዓመቷ ነበር። ነገርኳት። እኔ ለመመስከር ብስማማም አልመሰክርም። እነዚህን ሰዎች ለማዋረድ ነው ያሰብሁት። አሁን እኔ እንቺን የምጠይቅሽ ሀቅ ተናግሮ መሞት ይሻለኛል ወይስ ውሸት ተናግሮ እናንተን በምቸት ማኖር? » አልኳት። ያለ ማመንታት የመጀመሪያውን መረጠች። ከዚያ የምመሰክረውን ጽፌ ሰጠኳት።

«እንዲህ እያልን ግንቦት 17/2013 ዓ.ም. ለመመስከር ፍርድ ቤት ቀረብሁ። «ሕዝብ እየጨረሰ ላለ አምባገነን መንግሥት አልመሰክርም» ብዬ በንጹሃን ላይ እያደረሰ ያለውን ግፍ ዘርዝሮ አስረዳሁ። ዕቅዳቸውን አከሸፍኩት። በፍጹም አልጠበቁም ነበር። በዚህ ጊዜ አቃቤ ሕጎች ተናደዱ። የወሰዱኝ በዘመናዊ መኪና ነበር። በዚያ መልኩ ለወራት ሲንከባከቡኝ ከርመው በአደባባይ ሳዋርዳቸው ብስጭታቸውን መቆጣጠር አልቻሉም።

«አቃቤ ሕጉ ከችሎት ወጥተን ወደ መኪና እያስገባኝ «የማትመሰክረ ከሆነ ቀድመሽ አትነግረኝም እንዴ...? እዚህ ፍርድ ቤት መጥቶ እንዲህ ዓይነት ድርጊት መፈፀም ለምን ያስፈልጋል?» ሲል ተናገረኝ። «አንተ ቴክኒካል ነገር እንጂ ፖለቲካል ነገር አታውቅም። የተናገርሁትም ለአንተ ሳይሆን ለአለቆችህ ነው» አልኩት። የሆነ ያልገባው ነገር እንዳለ ተረዳ። ግራ ተጋባ።

«ወዲያውኑ ያ «የዐቢይን ንግግር እንዴት አየሽው?» ብሎ የደወለልኝ ባለሥልጣን ቢሮው አስጠራኝ። በጣም ተናዲል። የሚናገረውንም፣ የሚያደርገውንም አያውቅም። «አንቺ ሙስሊም አይደለሽ እንዴ?» አለኝ። «ነኝ። እስልምና ደግሞ እንድዋሽ አይፈቅድልኝም» ብዬ መለስሁለት። «ትበሰብሻለሽ። ልጆቻችንም አታሳድጊም» አለና ዛታ። ፖለቲከኛነትና እናትነት እንደገና ተቀላቀሉብኝ። «ከዚህ በፊት እንዳልኩት ልጆቼም እንደ ትግራይ ልጆች እኔም እንደ ትግራይ እናቶች የሚመጣውን በፀጋ እንቀበለዋለን» ከማለት ውጪ የምለው አልነበረኝም።

«ልጆቻችን በአንድ ሳምንት ውስጥ ወደ መቼለ ላኪ። አንቺ ወደ ቃሊቲ ትወርጃለሽ» ሲል አዘዘኝ። አላመንኩትም። ልጆቼን ወደ መቼለ እስከምልክ ይታገሰኛል ብዬ አልጠበቅሁም። አመስግኜው ወጣሁ። ወደ ቅንጡ ሺላዬ ተመልሼ ለልጆቼ የሆነውን ሁሉ ካስረዳሁ በኋላ ወደ መቼለ እንደሚሄዱ ነገርኳቸው። እንደጠበቅሁት ግን አንድ ሳምንት አልቆየሁም። በማግስቱ ጠዋት መጥተው ወሰዱኝ። ወደ ቃሊቲም ወረድሁ። ልጆቼንም ከዚያ አስወጧቸው።»

የኬሪያ ትረካ እዚህ ጋር ያበቃል። ታሪኳ ግን ይቀጥላል!!

ምዕራፍ ስምንት
የብልጽግና ወንጀሎችና ወንጀለኞች

የመተከዝ ወንጀል

በትግራይ የሚካሄደው ጦርነት አሳዛኝና ርህራሄ የለሽ እንደነበር ዓለም ያውቃል። የዐቢይ አሕመድ አገዛዝና ታማኞቹ ይህ ጭካኔያቸው ለዓለም እንዳይጋለጥ መገናኛ ብዙሃን ወደ አካባቢው እንዳይገቡ ከልክለዋል። የወሬውን ሞገድ እንዲቆጣጠረው የፈለጉት የእነርሱን ድል አድራጊነትና ጀግንነት ብቻ ነበር። ጆሮና ጭንቅላት ላለው ሰው ግን መሬት ላይ ያለው ሀቅ እንዲህ እያሉ ለመናገር አያመችም። ዐቢይ ከኤርትራ ጋር ሆኖ በትግራይ ያሰለፈው ሠራዊት ዋና ሥራው ከአምስት ዓመት ሕፃን እስከ 70 ዓመት መነኩሴ ድረስ መድፈር፣ ሚስትን ባሏ ፊት፣ ልጅን አባቷ ፊት መድፈር፣ ሴቶችን በቤተሰብ አባላት እንዲደፈሩ ማስገደድ⁴⁶፣ ወጣቶችን አሰልፎ በገደል አፋፍ መረሸግ፣ ቤቶችን ማቃጠል፣ ፋብሪካዎችን መንቀል ወዘተ ነበር።

ባለኝ ንባብ የትኛውም ጭካኔን የተላበሰ አምባገነን እንዲህ ያለ ነገር ስለማድረግ አላጋጠመኝም። የጎረቤት ጠላትን ጠርቶ «ኑ ተባብረን የአገሬን ሕዝብ እንፍጅ» ያለ አንድም ክፉ መሪ ስለመኖሩ ዘገባዎችን ለመሥራት ብዙ ማስኜ አላገኘሁም። በካሳም ሆነ አሚን ዳዳ፣ ሒትለርም ሆነ ጋዳፊ፣ሳዳም ሁሴንም ሆነ ራሱ ኢሳያስ እንዲህ ባለ ኅብረት ሕዝባቸው ላይ ስለመጨከናቸው ታሪክ አልነገረንም። እደግመዋለሁ፤ እልል ያለ አምባገነን መሆኑ የሚነገርለት ኢሳያስ እንኳን ከጎረቤቶቹ አንዱን ሀገር ጠርቶ «ኑ ሕዝቤን አጫርሱኝ» አላለም።

⁴⁶ Men forced to rape family members in Ethiopia's Tigray, U.N. says: Reuters, March 25, 2021. (ዘመድና የቤሰተብ አባላት ሴቶችን እንዲደፍሩ ይገደዱ እንደነበር ያጋለጠው ራሱ የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ነው። በዚህ በምንጭነት በተጠቀሰው የሮይተርስ ዘገባ ላይ የተባበሩት መንግሥታት ለአባል ሀገራት ያቀረበው ሪፖርት እንዲህ ይላል። «ሴቶች በጦርነቱ ተሳታፊ ታጣቂዎች በቡድን ከመደፈራቸውም በላይ በቤተሰቦቻቸው ፊት ተደፍረዋል። ከዚህም በተጨማሪ ሴቶች በራሳቸው የቤሰተብ አባላት እንዲደፈሩ ይገደዱ ነበር»)

የኢትዮጵያው ጠቅላይ ሚኒስትር ኢትዮጵያን በማዳን ስም ከዋናው የኢትዮጵያ ጠላት ጋር ተጎዳኝቶ በራሱ ሕዝብ ላይ የፈፀመው ለጆሮ የሚዘገንን፣ ለዓይን የሚቀፍ ድርጊት ከእያንዳንዱ መንደር ለቅሞ ለትውልድ ማስተማሪያነት መሰነድ እንደሚገባ አምን ስለነበር የደረሱኝን ነገሮች ለመመዝገብ ስሞክር ከርሜያለሁ። ሆኖም በዚያ ሰሞን እንሰማቸው የነበሩ አሰቃቂ ድርጊቶችን ሁሉ ከማስታወሻዬ ላይ ወደዚህ መገልበጥ በአንድ በኩል የአንባቢን ልብ ከማቀሰል የዘለለ ሚና ያለው መስሎ ስላልታየኝ፣ በሌላ በኩል በደልና ጥፋቱ ራሱን ችሎ ብቻውን ቢሰነድ ብዙ ተከታታይ ቅጽ ያለው መጽሐፍ የሚወጣው መሆኑን በማመን አባይን በጭልፋ ለመቀነስ ላለመሞከር በዛ አድርጌ ወደዚህ ትረካ መቀላቀሉን አልመረጥሁም። ዓይኔን በእንባ የሞሉ፣ መፈጠሬን ያስጠሉ፣ ኢትዮጵያዊነቴን እንድፀየፈው ያደረጉ፣ ሰው መሆኔ እንዲቀፈኝ የገፋፉ... ለቁጥር የሚያደክሙ ታሪኮችን ስሰማ ከርሜያለሁ። በሚዲያ የወጡትንም ሆነ ለዚህ ያልታደሉትንም ታሪኮች ሰምተን በሀዘን የተጨማደድን ዜጎች የመኖራችንን ያህል «ገጥመን መስሎኝ» እያሉ ሲያፌዙ የነበሩ ሰዎችን ሳስታውስ ደግሞ ሀዘኔ እጥፍ ድርብ ሆኖ ልቤ ቁልምም ይላል።

የኤርትራና የዐቢይ ጦር በትግራይ የበዛ በደል ስለመፈጸሙ በሚዘገብበት በዚያ ሰሞን ይህንን ነገር ማጋለጥ በጁንታነት ያስከስስ ነበር። ሆኖም በጥቂቱም ቢሆን የውጪ መገናኛ ብዙሃን የሚዘግቡትን ወደ አማርኛ መልሰን ለማቅረብ ጣርን። መንግሥት ረሀብንና አስገድዶ መድፈርን ጦር መሣሪያ አድርጎ የሚፈጽመውን ሰቆቃ ለማጋለጥ መሞከራችንን ብንገፋበትም ገፊያችን ግን በዛ።

ሆኖም መርህአችን ምክንያታዊነት ነው ብለን ስለተነሳንና ምንም ዓይነት ሰይፍ ከፊታችን ቢቆም አንገታችንን ልንሰጥ ወስነን ሥራችንን ያለ ማመንታት ለመቀጠል ሞክርን። ድምጽ ለሌለው የአገሬ ሕዝብ በትንሹዋ ሚዲያዬ ድምጽ ለመሆን መጣሬን በማረጋገጥበት በእያንዳንዷ ማታ ጥሩ እንቅልፍ ተኝቼ አድር ነበር። ጭካኔና ቂም በቀል፣ ውሸትና ዘረኝነት መንግሥታዊ ፖሊሲ ሆኖ በቀጠለበት በዚያ ሰሞን ምክንያታዊነት ያስረሽን ነበር። እንዲያም ሆኖ ከያዝነው ዕውነትና ከምንኮራበት ሙያ ውጪ አንዳች መመኪያ ያልነበረን የኢትዮ ፎረም ባልደረበች በአቋማችን ቀጠልን። የሚመጣውን ቀንበር ተሸክመን፣ እስከ ቀራኒዮ ለመድረስም ተዘጋጅተን!

የብልጽግናው መንግሥት ደንገጡሮች የሚያደርሱብን ዛቻና ዘመቻ ሳያስበረግገን ሥራችንን በሁለት ነገሮች ላይ አድርገን ቀጠልን። የመንግሥትን ውሸትና ጭካኔ ማጋለጥ። ዐቢይ ጭካኔውን ያሳየባቸው ብዙ ክስተቶች መኖራቸው መቼም አይረሳም። በትግራይ አስገድዶ መድፈርን እንደ ጦር መሣሪያ አድርገህ ተጠቅመህል ሲሉት «የእነርሱ ሴቶች የተደፈሩት በወንድ አካል ነው፤ የእኛ ወታደር የተደፈረው ግን በሳንጃ ነው» ብሎ ሲናገር ከሴት የተፈጠረና ሁሉም ልጆቹ ሴቶች የሆኑ አይመስልም ነበር።

እንዲህ ያሉ የዐቢይን ጭካኔዎች ማጋለጥና ከስር ከስር በማስረጃ መሞገት የያንዳንዱ ዘገባችን ሕግ አደረግነው። ሰውዬው በትግራይ በሚፈጽመው ክፋት እርካታ እንዳልተሰማው በተደጋጋሚ አሳይቷል። «ለትግራይ ሕዝብ እርዳታ አልሰጥም፤ ያንን ካደረግሁ ጁንታው መልሶ ያንሰራራል» በማለት ሚሊዮኖችን የማስራብ ፖሊሲውን ሲናገር ትንሽም ቅር አላለውም። «አንድ ንጹህ ሰው ከሚገዳ መቶ ወንጀለኛ ቢጠቀም ይሻላል» የሚለውን የሞራል ሕግ የማያውቀው የአሕመድ አሊ ልጅ የእርሱን ሥልጣን አደጋ ውስጥ የሚጥሉ ጥቂት ሰዎችን ለመግደል ብሎ ሚሊዮኖችን ማስራብ ልክ ነው አለ።

የዐቢይ የጭካኔ ደረጃ ዓለማቀፋዊ የሆነው አቶ አስመላሽ ወልደስላሴን የገደለ ዕለት ነው። ቢቢሲ የዚህን ሰው መገደል «የዐቢይ ጦርነት ምን ያህል ጭካኔ የተሞላበት እንደሆነ የሚያሳይ ነው» ብሎ ገልጾት ነበር። የሀገራቸው ርዕሰ «Ethiopia's Tigray crisis: What a blind man's death reveals?» የሚል ነበር።

አቶ አስመላሽ ዓይን የለው ሮጦ አያመልጡ፤ እጅ የለው ተኩሶ አይገድል! በዐቢይ ፈቃድ የገባው የኤርትራ ጦር ግን በጠቅላይ ሚኒስትሩ ዕውቅናና ትዕዛዝ ይህንን ሰው ሲረሽን ጉሮ ወሽባዬ ተብሎ ተጨፈረ። አስመላሽ የዓይን ብርሃኑን የተነጠቀው በፀረ ደርግ ትግሉ ዘመን ነበር። አምባላጌ አካባቢ በተደረገው ጉዳይ ዓይኑን አጣ። በኢትዮ-ኤርትራ ጦርነት ጊዜ ደግሞ ሻዕቢያ የአይደር ትምህርት ቤትን ሲደበድብ ጉዳት የደረሰባቸውን ሰዎች ለማጽናናት ወደ ቦታው ባቀናበት ወቅት በድጋሚ የመጣው የሻዕቢያ ቦምብ ጣይ አውሮፕላን ግራ እጁን ወሰደበት።

አስመላሽ እንዲህ ያለ ተደራራቢ የአካል ጉዳት ያለበት ሰው ነበር። ምንም ዓይነት አካላዊ ጥቃት የማድረስ አቅም አልነበረውም። የትግራይ ፖለቲከኞች መቼለን ለቅቀው ወደ በረሃ ሲሄዱ አስመላሽን በአልጋ ተሸክመው ከቦታ ቦታ ሲያንቀሳቅሱት የተመለከተች አንዲት ጋዜጠኛ ዳደኛዬ እንደነገረችኝ፤ እርሱን ለመጠበቅ የተሰማራ ወታደርም አልነበረም። አብረውት የነበሩት ሥዩም መስፍንና አባይ ፀሐይ፤ ስንቅና ሻንጣ ከያዙላቸው ሲሸሉት ጋር ነበሩ። «እጅግ ፈታኝ የነበረው አስመላሽን አልጋ ላይ አስሮ በቃሬዛ ዳገት ቁልቁለት መውጣት መውረዱ ነበር» የምትለው ይቺ ዳደኛዬ ለመደበቅ ወደ አንድ ሸለቆ ሲወርዱ መንገድ ላይ አግኝታቸው እንደነበር ስታጫውተኝ እንባዋ እየረገፈ ነበር።

ከጥቂት ቀናት በኋላ «አስመላሽን፤ ሥዩምንና አባይን ገደልን» ብሎ የብልጽግናው መንግሥት ሸለለ። ይህንን የግድያ ዜና ኮራ ቀብረረ ብሎ በመገናኛ ብዙሃን የተናገረው ጀነራል ተስፋዬ አያሌው ነበር። የቀድሞው የአባዱላ አፕሬተር የአሁኑ የዐቢይ ታማኝ ወታደር፤ ተስፋዬ አያሌው ሻዕቢያ ያቀረበለትን ግዳይ እርሱ እንዳደረገው ሆኖ በእነ ኢቴቪ በኩል አብራራው። «የሀገር መከላከያ ሠራዊት እነዚህ የጁንታው ቁልፍ የጥፋት ቡድን አባላት እንዲደመሰሱ ያላሰለሰ ድጋፍ ላይረገው መላው የኢትዮጵያ ሕዝብ ምስጋናውን ያቀርባል» አለ። ሻዕቢያዎች ይህንን የዐቢይን ጀነራል እብላት ሲሰሙ ከአዲስ አበባ ያሻገሩትን ጊዮርጊስ ቢራ እየተጎነጩ ሳይስቁበት አይቀሩም።

ከጥቂት ርቀት በላይ በእግር መጓዝ የማይችለውንና የጀርባ ሕመምተኛውን የ72 ዓመቱን ሥዩም መስፍንን፤ አዛውንቱን አባይ ፀሐይንና እጅም ዓይንም የሌለውን አስመላሽ ወልደስላሴን በተቀመጡበት ሸለቆ የረሸናቸው የሻዕቢያ ሠራዊት እንጂ የብልጽግናው ጦር አለመሆኑን የሚያውቁ ዲፕሎማቶችም በዐቢይ አሕመድ አገዛዝ የውሸት ፕሮፓጋንዳ ሲደነቁ ከርመዋል። የዐቢይ ድርሻ ለነፍሰ ገዳዮቹ የሻዕቢያ ልጆች መሣሪያ ማስታጠቅ ነበር። በመገናኛ ብዙሃኑ የተነገረው ግን «ጀግናው የሀገር መከላከያ ሠራዊት ሥዩም መስፍንን ጫምሮ የሕወሓትን ቁልፍ አመራሮች ደመሰሰ» ተብሎ ነው። እንዲህ ያለውን የዐቢይን ውሸትና ጭካኔ በየቀኑ ማስተባበልና መዘገብ የሞራል ግዴታችን ሆኖ ቀጠለ።

ዐቢይ ከአጫፋሪዎቹ ከእነ ብርሃኑ ጁላና ባጫ ደበሌ ጋር በመሆን በዚያ ሰሞን በፍየል ወጠጤ ዘፈን ይፎክሮባቸው ከነበሩ ሰበር ዜናዎቹ መካከል ይኼው «የደመሰሰናቸው ሪፖርት» ቀዳሚው ነበር። ገደለናቸዋል ተብሎ በ'ነ ኢቴቪ ከተዘገበባቸው ሰዎች መካከል ዳንኤል አሰፋና ዘርዓይ አስገዶም ይጠቀሳሉ።

«ሠራዊታችን በፈጸመው ጀብዱ የትግራይ ክልል የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ቢሮ ኃላፊ የነበረውን ዳንኤል አሰፋንና የሕወሓቱን ቁልፍ ሰው ዘርዓይ አስገደምን ደምስሷቸዋል» አለ ባጫ። ሆኖም ይህ ነጭ ውሸት ነበር። ሁለቱም ራሳቸውን አጠፉ እንጂ የብልጽግናም ሆነ የሾቦቢያ ጦር አልደረሰባቸውም። ይህንንም ማጋለጥ የዘገባችን ትኩረት ነበር።

በመጋቢት 2013 ዓ.ም. መጀመሪያ ደግሞ ብርሃኑ ጁላ በሚወደው ኢሳት ቴሌቪዥን ቀረበ። እንዲህም አለ። «ወደ ስድስት ጀኔራሎች ተገድለዋል። ከስድስቱ ጀኔራሎች ማንነቱ የታወቀውና በቤተክርስቲያን የቀበሩት አንድ አለ፤ ድንኩል የሚባል። ሌሎቹን ጁንታው አንገታቸውን ቆርጦ ስለወሰደው ማን ከማን ናቸው የሚለውን ለማጣራት አስቸጋሪ ሆኗል። ግን እየተጣራ ነው።»

እዚህ ላይ ድንኩል ሞቷል፤ አልሞተም የሚለውን ለጊዜው እናቆየውና እዚህ ንግግር ውስጥ ያለውን የውሸት ብዛት እንቁጠር። መጀመሪያ «ስድስት ጀኔራሎች ተገድለዋል» ይልና «የታወቀው ድንኩል ብቻ ነው» ይላል። ታዲያ ሌሎቹ ካልታወቁ ጀነራልመሆናቸው እንዴት ታወቀ...? ድንኩልን በቤተክርስቲያን ስለቀበሩት ማን መሆኑን አውቀናል ይላል። ታዲያ ሌሎቹ መሞታቸውን እንዴት አወቀ...? አንገታቸውን ተቆርጦ ከተወሰደና «ማን ከማን እንደሆነ» መለየት ካልተቻለ ሚቶች ሻለቃ ይሆኑ ጀኔራል፤ አርሶ አደርይሁኑ ነጋዴ እንዴት አወቀ...?

ይህንን ሁሉ ጥያቄ የግብጹ ቴሌቪዥን ኢሳት ሊጠይቅ አይችልም። የኛ ሥራ ግን ይህንን ውሸት ማጋለጥም ነበር። ደግነቱ እራሱ ድንኩል በቲኤምኤች ቴሌቪዥን ከጥቂት ሳምንታት በኋላ መጥቶ «እንግዲህ ገድለውኝ ነበር፤መጣሁ» ሲል አፈዘባቸዋል። ድንኩል ቅጽል ስሙ ሲሆን አብርሃ ተስፋዬ የመዝገብ ስሙ ነው።

በዚህ ኢሳት በተባለው ግብጽ ሠራሽ ሚዲያ ደጋግመው ከተነገሩት ውሸቶች ሌላኛው ጌታቸው አሰፋና ደብረጽዮን ሞቱ የሚለው ነው። መጋቢት 9-2013 ዓ.ም. እነ ብርሃኑ ጁላ ምንጭ ሆነው በዚህ ጣቢያ ላይ በተነበበው ዜና ጌታቸው አሰፋ መሞቱ ታወጀ። «ከመከላከያ ያገኘናቸው ምንጮች እንደሚሉት አቶ ጌታቸው አሰፋ የሞቱት በሕመም ምክንያት ሲሆን ሉኪያ በተባለ ቦታ የቀብር ሥነ-ሥርዓታቸው መፈጸሙ ተረጋግጧል። ጽኑ የልብ ሕመም የነበረባቸው አቶ ጌታቸው አሰፋ ከቆላ ተንቤን ጀምሮ በቃሬዛ በሸክም ሲጓጓዙ ቆይተው በመጨረሻ ሞተዋል» አለ።

ዜናው አስገራሚ አልነበረም። የዕለት የዕለቱን ለሚያስበው መንጋቸው ትክክለኛ የዕለት ጉርስ ነበር። ለዚህ ሰፈር ሰዎች ውሸትም ልክ አለው የሚል አባባል አይሠራም። ሞቶ ተቀበረ ያሉት ሰው የሞተው በልብ ሕመም መሆኑንም ያውቃሉ። ከአንድ ወዳጄ ጋር ኢሳቶችና እነ ብርሃኑ ጁላ የጌታቸውን የሞት ምክንያት ያወቁት ምናልባት የአስከሬን ምርመራ አድርገው ይሆናል። ብለን ቀልደናል። ቢያንስ ያልሞተ ሰው ሞቷል ተብሎ ሲነገር ነገ ጠዋት በሕይወት ሲገኝ እንደሚያሻማቅቅ ቢታወቅም የብልጽግናው ቤተሰቦች ውሸትን እንደመለያ ቆጥረውታልና ቀጠሉ። እነ ብርሃኑ ጁላ ይህንን ዘገባ በሚያሰሩበት በዚያ ዕለት ግን ጌታቸው አሰፋ በአማራ ክልል ውስጥ ወርቀዲኖ በተባለ አካባቢ ከሌሎች ጓዶቹ ጋር ውጊያ ላይ እንደነበር ስለማ በእነርሱ ውሸት ፈገግ እያልኩ ነበር።

«ደብረጽዮንን ገደልነው፤ ከአንገቱ በላይ ማርያም ቤተክርስቲያን ከአንገቱ በታች መድኃኒያለም ገዳም ቀበረው» ብለው ያተቱት የውሸት ዜና ሲናገሩ ደጋፊዎቻቸውን ሲያስፈነድቅ እኔ ግን በሥርዓቱ በሀሰተኛ መረጃ አሰራጭነት የተመሰረተብኝን የፈጠራ ክስ ለመከላከል ፍርድ ቤት እመላለስ ነበር። ዋነኛ የውሸት ማከፋፈያዎቹ የመንግሥት ባለሥልጣናትና ሎሌዎቻቸው ሲዋሹ ለነጋቸው ያስተረፉት ነገር አልነበራቸውም። «ጌታቸውና ፃድቃንን ያዝናቸው» ብለው ጎንደርንና ጎጃምን በደስታ ተኩስ ሲንጡ ያደሩበት ክስተትም የዚያ ሰሞን ትዝታ ነው። ዋናው ሥራችን የእነዚህን ሰዎች ውሸት ማጋለጥ ነው ብለን የተሰማራነው እኛ ደግሞ ይህንኑ ተልዕኳችንን እየተወጣን ነበር።

የሆነው እንዲህ ነበር።

ዋግኸምራ አካባቢ የነበረው የዐቢይ ጦር ክፉኛ ተመታና ሸሽቶ ወደ ሰቆጣ ሄደ። ከተማዋንም አልፎ ለመሄድ ፍርጣጣውን ቀጠለ። በዚህ ጊዜ ሰቆጣ ከተማ ላይ ጥቂት ወጣቶች «ወዴት ነው የምትሄዱት?» የሚል ተቃውሞ ይዘው መንገድ ዘጉ። ከዚያ ፈርጣጩ ሠራዊት መላ ዘየደ። «ምርኮኛ ይዘን ነው» አለ። «ማንን ነው የማረካችሁት?» ሲባል «ጌታቸውንና ፃድቃንን» አለ። ከዚያም የሰቆጣ ኮሙዩኒኬሽን ቢሮ ይህንን የውሸት መረጃ ይዞ በፌስቡክ ገጹ «እንኳን ደስ አላችሁ» አለ። የመንግሥት አፈ-ቀላጤዎችም አስተጋቡት። ሰሜንና ደቡብ ጎንደር፣ ሰቆጣና ባሕርዳር እልልታና ተኩስ ሲንጣቸው አደረ። ይህንን ሁሉ እየተከተሉ ማጋለጥ አድካሚ ሥራ ቢሆንም ዋና ጉዳዮችን መሆኑ ግን አልቀረም። መርህአችን ጭካኔና ውሸትን ማጋለጥ ነውና ልናፈገፍግ አንችልም።

የስርዓቱን ጭካኔነት ካሳዩ በርካታ አጋጣሚዎች በአዲስ አበባ የሚኖሩ የትግራይ ተወላጆች ላይ የተፈጸመው ጥቃት ይጠቀሳል። ከትግራይ ውጪ የሚኖሩን የትግራይ ተወላጆችን አስሮ፣ አፈናቅሎ፣ ንብረታቸውን ነጥቆ፣ አደህይቶ፣ ከነፍሳቸው አቃጥሎ... አልረካ ያለው የዐቢይ አሕመድ መንግሥት ታመው ሆስፒታል የገቡ ሰዎችንም እያወጣ ማሰር ጀመረ።

እዚህ ላይ አንድ ታሪክ ላስታውስ።

አቶ ገብረኪዳን ወደ አዲስ አበባ የመጡት በዘጠኝ ዓመታቸው ነበር። ሕይወታቸውን በጠቅላላ ያሳለፉት በአዲስ አበባ ነው። 79 ዓመታትን ኖረዋል። በ88 ዓመታቸው የኩላሊት ሕመም አጋጠማቸውና ለሕክምና ሆስፒታል ገቡ። ሽንታቸውን መቆጣጠር አቅቷቸው በተገጠመላቸው ፕላስቲክ ነበር የሚፀዳዱት። መንቀሳቀስ ካለባቸው ይህንን ፕላስቲክ በእጃቸው ይዘው ነው። በዚህ መልኩ ሕመሙ በርትቶባቸው ሞታቸውን እየተጠባበቁ ነበር። ቤተሰቦቻቸውም እርሳቸውን ለማስታመም በተኙበት ሆስፒታል ውስጥ መዋል ማደር ሥራቸው ሆኗል። እንዲህ ባለ ሁኔታ ውስጥ ነው እንግዲህ በዚያ የጉድ ሰሞን ጉዳ መንግሥት የላካቸው ወታደሮች ወደ ሆስፒታሉ የገቡት። አዛውንቱን በሽተኛ ጫምሮ በዚያ ቤት ውስጥ ለሕክምና የገቡ የትግራይ ተወላጆች «ጂንታ ናችሁ» ተብለው ወደ እስር ቤት ተጋዙ። አዛውንቱ ብዙም አልቆዩም። አስከፊናቸውን ከእስር ቤት ይወስዱ ዘንድ ቤተሰብ ተጠራ።

አንድ በአዲስ አበባ የሚኖር ሌላ አባዋራ የገጠመው ደግሞ ከሁሉም ይገርም ነበር። «ለልጅህ ደብረጽዮን የሚል ስም አውጥተሃል» የሚል ነበር ክሱ። ሆኖም ይህ እርሱ ለልጁ ያወጣው ስም አልነበረም።

በጎላ ሚካኤል ክርስትና ሲያስነሳ የተሰጠው የክርስትና ስሙ ነው። ይህ እንደ ወንጀል ተቆጥሮበት ሦስት ወራትን በእስር ማቀቀ።

የድምፃዊ አብርሃም ገብረመድህን እናት የገጠማቸውን ነገር የመለሱበት መንገድ ደግሞ ፈገግ የሚያሰኝም፣ ቀልብ ላለውም ቆም ብሎ ማሰብን የሚያስገድድ ነው። የአብርሃም እናት «ልጅሽ ጁንታ ነው» ተብለው ወደ እስር ቤት ሊወሰዱ ቤታቸው በፖሊስ ተከበበ።

«በወለድኩበትና በከበድኩበት ከተማ ላይ ምን አድርጌ ነው የምትሉኝ?» ብለው ጠየቁ

«ልጅሽ ጁንታ ሆኖ እያለ ደግሞ ጣጣ ታብዣለሽ እንዴ...?»

«ማነው ልጄ?» ጠየቁ አደይ።

«ልጅሽ ነዋ! አብርሃም!»

«ታዲያ እኔ ምን አገባኝ?» ተረጋግተው በድጋሚ ፖሊሱን ጠየቁት።

«ያንቺ ልጅ ስለሆነ ነዋ» ፖሊሱ ተቆጣ።

«እኮ አንተ ታዲያ አሁን እዚህ የመጣኸው እናትህን አስፈቅደህ ነው?» ትኩር ብለው እያዩት።

የእኒህ አዛውንት ይህ ንግግር እጅግ የሚያስገርምና ብዙ ሊፃፍበት፣ ሊወራበት የሚችል ቁምነገር ነው። «አንተ እኔን ለማሰር ስትመጣ እናትህን እንዳላማከርክ ሁሉ የእኔም ልጅ እኔን አማክሮ ጁንታ አልሆነም፤ በማያስከሰሰው አትወንጅለኝ፤ ልጅ ባጠፋ እናት ሲቀጣ የት ታይቶ ያውቃል?» ወዘተ የሚሉና ሌሎች መሰል የሐሳብ ሰበዞች የሚፈለቁበት ነው።

በዶክተር ተወልደብርሃን ገብረእግዚአብሔር ላይ ደግሞ እንዲህ ሆነ። ሰውዬው ዓለም የሚያውቀው ሳይንቲስት ነው። የተዋጣለት የሥነ ሕይወት ምሁር! የብዝሃ ሕይወት ኢንስቲትዩት ዋና ዳይሬክተርም ነበር። የተባበሩት መንግሥታት በ2006 «ቻምፒዎን ኦፍ ዘ ፕሮግራም» ብሎ ሽልሞታል። በብዝሃ ሕይወት ድርድር ባሳየው ምስጉን ውጤትም በኅዳር 1993 ዓ.ም አማራጭ የኖቤል ሽልማት ተበርክቶለታል። በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ግቢ ውስጥ ስሙ የከበረ ፕሮፌሰርና የሳይንስ ትምህርት ክፍልን ያደራጀ⁴⁷፣ በደርግ ዘመን ደግሞ በአስመራ ዩኒቨርሲቲ ፕሬዚዳንት ሆኖ የሠራ ነው። የታዋቂው ደራሲ ስብሃት ገብረእግዚአብሔር ወንድምም ነው።

ይህ ሰው ከተወለደበት አድዋ የወጣው በ1947 ዓ.ም ነው። ከ66 ዓመታት በፊት መሆኑ ነው። ከዚያን ጊዜ ወዲህ ለመኖር ብሎ ወደ ትግራይ አልሄደም። ሰውዬው ኢትዮጵያዊነቱን በሽላላና ቀረርቶ ሳይሆን በተግባር የኖረ ስለመሆኑም የተመሰከረለት ነው። የሀገሩን ሕዝብ እኩል ወደና አገልግሎ የኖረ የኦሮሞ፣ የአማራ፣ የጉራጌ፣ የትግራይ ወዘተ ተወላጅ ሆነው የኢኮኖሚ ችግር ያለባቸውን ልጆች ከተለያዩ አካባቢዎች እያመጣ⁴⁸ ሲያስተምር የኖረ በዚህ ተግባሩም በርካቶች የሚቀኑበትና የሚያከብሩት ነው። የብልጽግናው መንግሥት ግን ይህንንም ሰው ከማዋረድ አልበዘነም። የካንሰር ሕመም ታሞ ከተኛበት አልጋ ወስዶ «ጁንታ

⁴⁷ ፕሮፌሰር ሽብሩ ተደላን «ከጉሬዝ ማርያም እስከ አዲስ አበባ» የሚለውን መጽሐፍ ይመለከቷል።

⁴⁸ በዘነበ ወላ የተፃፈውን «የምድራችን ጀግና» መጽሐፍን ማንበብ እንዲህ ያለውንና ከዚህም የላቀውን የተወልደብርሃንን (ዶ/ር) ታሪክ ለማወቅ ይጠቅማል።

ነህ» ብሎ አሰረው። በ1947 ዓ.ም. ትቶች የመጣው የአድዋ ተወላጅነቱ ከ66 ዓመታት በኋላ ተሰልቶ ማንነቱ አስጠቃው። ዓለማቀፉ ምሁር የአንድ አካባቢ ማንነት አለህና ወንጀለኛ ነህ ተባለ።⁴⁹

ፕሮፌሰሩ በተደጋጋሚ ቤቱ ለፍተሻና ለፖሊስ ብርበራ የተጋለጠው የትግራይ ተወላጅ በመሆኑ ነው። እንደማንኛውም የትግራይ ተወላጅ፣ ቤቱን ተመላልሰው ቢፈትሹም የሚረባ ነገር ሊያገኙ አልቻሉም። አንድ ቀን ግን ከሠላሳ ዓመታት በፊት ተመራማሪዋ ባለቤቱ ሱዛን ኤድዋርድ አእዋፋትን ለመመልከት የምትጠቀምበት አሮጌ ማጉያ መነጽር ቤት ውስጥ ተገኘ። ወይዘሮዋ ለአእዋፋት የተለየ ፍቅር ስለነበራት እነሱን ማየት፣ መመገብና መንከባከብ ትወድ ነበር። ስትሞትም ፀጉሬን ለወፎች ጎጆ መሥሪያ ስጡልኝ ብላ የተናዘዘች ነች።

ይህንን የመሰለ ፍቅር የነበራት ባለቤቱ ከሦስት አሥርት ዓመታት በፊት የገዛቸውን መነጽር ፖሊስ «ይህንን የጦር ሜዳ መነጽር ከየት አመጣችሁት» በሚል ሳይንቲስቱን አሰረ። ሰውዬው እንዲፈታ ከተፈለገም መነጽሩ የተገዛበትን ደረሰኝ አምጡ አለ። «አእዋፋትን ለማየት የምንጠቀምበትና አርጅቶ ሥራ ያቆመ ነው» ቢሉም የሚሰማ አልተገኘም።

ሃያ ሁለት አካባቢ ደግሞ እንዲህ ሆነ።

አንዲት ወጣት የጀበና ቡና ሸጣ በምታገኘው ገንዘብ ትተዳደራለች። የኑሮዋ አልፋና አሜጋ የጀበና ቡና ነው። በየካቲት ወር 2013 ዓ.ም. የመንግሥት ወታደሮች ወደዚች ልጅ የሥራ ቦታ መጡ። ሊያስሯት እንደሆነም ተነገራት። የምታመልጥበት ጉልበት፣ የምትድንበት ስልት አልነበራትም። በአካባቢው ወደሚገኝ ጣቢያ ተወሰደችና ቃል ሰጠች።

«ምን አደረግኳችሁ?» አለች።

«ባለፈው ጎዳር መከላከያ መቆለን ሲቆጣጠር ተከዘኝ ነበር» የፖሊሱ ንግግር ነበር።

በዚያ ሰዋን መተከዝም ወንጀል ነበር!!

መወልወያ ሸጡ፣ጥበቃ ሰርቶ የሚኖርን ትግራዊ ሁሉ በጁንታነት ፈርጆ ሲያሳድድ የነበረው የብልጽግናው አገዛዝና ደጋፊዎቹ የፈፀሟቸው ግፎች ብዙ ናቸው። በአንድ የመዝናኛ ስፍራ ላይ የተፈፀመን አንድ ታሪክ ብቻ ጨምሮ እንዲህ ያሉ አጋጣሚዎችን መተረኬን ላቁም። አዲስ አበባ ወሰን ተብሎ በሚጠራው አካባቢ በአንድ የመዝናኛ ቤት ውስጥ ከተቀመጡ ደንበኞች ውስጥ የአንዱ ስልክ ጠራ። መጥሪያው የትግርኛ ዘፈን ነበር።

ወዲያው ፖሊስ መጣ። «ና ውጣ አንተ ጁንታ» አለ ፖሊሱ።

ወጣቱ ግራ ተጋባ። በአካባቢው ያለውም ሰው ደነገጠ።

«ስልክህ በትግርኛ አይደል እንዴ የጠራው?»

ልጁ አመነ።

⁴⁹ ይህ አንቱ የተሰኘ ፕሮፌሰር ብዙ ባደረገላት አገር ከብሩን የሚነካ ነገር ከተፈፀመበት ከአንድ ዓመት ተኩል በኋላ መጋቢት 12-2015 ዓ.ም. በሕመም ምክንያት ሕይወቱ አልፏል።

«እኮ ጁንታ ስለሆነክ ነዋ ይህንን ያደረግኸው፤ ና ውጣ!» ፖሊሱ ጮኸ

«እረ እኔ ትግሬ አይደለሁም» ልጁ በፍጥነት ለመመለስ ሞከረ። በርግጥ ልጁ የትግራይ ሰው ሁሉ ጁንታ በሚል እንደሚሰይድ የገባው ይመስላል። ለዚያም ነው «እረ እኔ ትግሬ አይደለሁም» ያለው።

ከዚያም ፖሊሱ «እስኪጣራ ድረስ ጣቢያ ትቆያለህ። አሁን ና ውጣ» ብሎ ቀዝቀዝ አለ። የትግራይ ተወላጅ መሆን አለመሆኑን ነው ይጣራል እያለ ያለው። ትግራዊ ከሆነ ያው ወንጀለኛ ሆኖ በዚያው ታስሮ ይቀራል። ወጣቱ ከመዝናኛ ቤቱ በዚህ መልኩ ተይዞ ሲወጣ የተከላከለለት ሰው አልነበረም። አስገራሚው ነገር ይህ ሰው እንዳለው ትግራዊ አልነበረም። በምሽት ክበቦች ውስጥ ሙዚቃ የሚጫወት የአዲስ አበባ አማራ ነው። የስልኩ መጥሪያ ያደረገውም የሚወደውን የአማኑኤል የማነ «ንገርዋ» የሚለውን የትግርኛ ዘፈን ነበር።

በዚያ ሰዎች ከዚህ የባሉ ክፋቶች፣ ጭካኔዎችና አሳዛኝ ታሪኮች ሲሰሙ ነበር። የብልጽግናው መንግሥት በጦር ሜዳ መመታቱን የምናውቀው አዲስ አበባ ባሉ የትግራይ ተወላጆች ላይ ሲጫክን ነበር። ቆላ ተምቤን ላይ ሲቀጠቀጥ ሃያ ሁለት ያሉ የትግራይ ልጆችን መውገር ዋና ሥራው አደረገው። በዚህም የአእምሮ በሽተኞችን፣ አራሶችን፣ የስድስት ዓመት ሕፃናትን ሳይቀር ሲያሥር ከርሟል። በወቅቱ «ፈሪ ጫካኝ ነው» የሚባለውን አባባል ያረጋገጥሁባቸው ክስተቶች ብዙ ናቸው።

በረሃ የወረዳ ታጋዮች አልያዝ ሲሉት ከተማ ውስጥ ያገኛቸውን ነበር ያስር የነበረው። የትግራይ ፖለቲከኞችን ቤተሰቦችም ማሰር የበቀሉ አካል ነበር። ይሁን እንጂ አንዳንዶቹ አሜሪካዊ ስለነበሩ ብዙም ሳይቆዩ በአሜሪካ ኤምባሲ አማካኝነት ተፈቱ። መቐለ ተይዞ የታሰረው የሓይማኖት አርአያ ልጅ ግን አስገራሚ ነገር ገጥሞታል። የመከላከያ ሠራዊት አባላት ይዘው በአንድ ክፍል ለምርመራ ካስገቡት በኋላ ደጋግመው ይጠይቁት የነበረው ጥያቄ «ጁንታው አባትህ የት ነው...?» የሚል ነበር።

በ1987 ዓ.ም. የሞተን ሰው ከ26 ዓመታት በኋላ በ2013 ዓ.ም. የት ገባ ብለህ ከመጠየቅ በላይ አላዋቂነት፣ ዘረኝነትና ጭካኔ ከወዴት አለ?! የሆነው ሆኖ እነዚህንና መሰል መንግሥታዊ ውሸቶችን ማጋለጥ የዘመናችን ተልዕኮ ነበርና ልንቀጥል ሞከርን። እንዲያም ሆኖ ጊዜው ጭጋጋና ጭፍጋጋ ነበር!

መድፈኛ ቁሶችና ታንክኛ ፖስተሮች

ሥጋ ስለነፍሱ እንዲማልድ ማለማመድ፣ የምድር ኑሮ ስለሰማዩ ሕይወት አብዝቶ እንዲፀልይ ማስተማር፣ አትግደልና አትዋሽ የሚሉ መንፈሳዊ ቃሎችን ማሳወቅ... የሚጠበቅበት፤ ለሰማይ ወፎች ለምድር እንስሶች ምሕረት መጠየቅ የሚገባው ቄስና ፖስተር በዚያ ሰሞን ከታንክ ፊት ቆሞ፣ ከመድፍ አጠገብ ሆኖ ግፋ በለው ሲል ማየት ጊዜውን ተስፋ ቢስ ከሚያደርጉ ጉዳዮች አንዱ ነበር። በሃይማኖት ተቋማት ላይ ትልልቅ ኃላፊነት የነበራቸው ሰዎች ወደ ግንባር ሄደው የጦር ሜዳ መነጽር ይዘው «ሲያዋጉ» ታይተዋል⁵⁰። የሚገርመው ግን ሜዲትራኒያንን ተሻግረው የዓለም የካቶሊክ ቤተክርስቲያን አቡን አባ ፍራንሲስ «በትግራይ ሕዝብ ላይ የተጣለው መርግ ይነሳ» ብለው ሲናገሩ የኢትዮጵያ ቄሶችና ጳጳሶች ግን ወደ ዝም ብለዋል፤ ከተናገሩም የዐቢይን ጦረኛ ማይክራፎን ጨብጠው ነበር የሚደመጡት።

ገና ጦርነቱ በተጀመረ ሁለት ሳምንት ሳይሞላው ነበር «የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ከመከላከያ ጎን ነኝ» ብላ መግለጫ ያወጣቸው። በወቅቱ የቤተክርስቲያኗ የሕዝብ ግንኙነት መመሪያ ባስተላለፈው መልዕክት «የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን «ከሀገር መከላከያ ጎን እንቆማለን» በሚል ለሰራዊቱ ያላትን ድጋፍ ገለጸች» ብሏል። ሚሊዮን ኦርቶዶክሳዊያንን ኢላማ ያደረገውን የእርስ በርስ ጦርነት ለማስቆም ከመማለድ ይልቅ ደም መጣጫና ሰው አራጁን ሠራዊት ከጎንህ ነኝ ብለው አረፈች። ለዚህ ሠራዊት ያላትን ድጋፍ ስትገልጽም «ከሀገር መከላከያ ጎን እንቆማለን በሚል መሪ ቃል የተላለፈውን ጥሪ በመቀበል የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ጠቅላይ ቤተ ክህነት ለመከላከያ ሰራዊቱ ያለውን ድጋፍና ክብር ገልጿል»።⁵¹

የኢትዮጵያ እርሶ አደር መሬቱ ጦር ሜዳ ልጆች ወታደር እርሱ ደግሞ ተፈናቃይ ሆኖ በቀጠለበት በዚያ ሰሞን ሀገር እንደ እሳት ስትነድ፣ መጅሊሱም ሲኖዶሱም በዝምታ ከማለፋቸውም በላይ ቄሱም፣ ፖስተሩም... ጦርነት ባራኪ ሆነው መቅረባቸው የዘመኑ ነውርም ነበር።

«በወንድማማቾች መሀል ፀብን አትዝራ» የሚለውን ኪዳን አጥብቀው በመያዝ ምዕመናቸውን ከከፋ ጥፋት ይታደጉ ዘንድ የሚጠበቅባቸው አባቶች እነርሱ ግን «ቤቴ የወንበዴዎች ዋሻ ሆነ» እንዳለው ቅዱስ

⁵⁰ የአማራ ቴሌቪዥን ጎዳር 19-2014 ዓ.ም. «በግንባር ተገኝተው መከላከያ ሠራዊቱን ያበረታቱ የሃይማኖት አባቶች» በሚል ርዕስ በሠራው ዘገባ እንዲህ ይላል። «በግንባር በመገኘት በፀሎትና በሌሎች መልካም ተግባራት ሠራዊቱን ሲደግፉና ሲያበረታቱ ያገኘናቸው በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን የአዲስ አበባ ሀገረ ስብከት የካሕናት መመሪያ ኃላፊ መልአክ ሕይወት ቆሞስ አባ ወልደአየሱስ ሰይፉ የትግራይ ወራሪ ኃይል ለዚህ ምድር ተቃራኒዎች ናቸው ብለዋል። የወልቃይት ጠገዴ የሠላም አምባሰደሩ መምህር አባ ዳዊት አማረ ወደ ግንባር እንድንዘምት ያደረገን የእሸባሪው ግፍ ነው ብለው ሁሉም የሃይማኖት አባቶችም እንዲዘምት ጠይቀዋል»።

⁵¹ ኢቴቪ ጎዳር 7-2013 ዓ.ም. ያስተላለፈውን ዘገባ ይመለከቷል። ቤተክርስቲያኗ በዚህ መልኩ ለሠራዊቱ አጋርነት ያሳየችበትን ምክንያት ሲያስረዳም «"ለመከላከያ ክብር እቆማለሁ" በሚል መሪ ሐሳብ በኪነ-ጥበብ ባለሙያዎች የተዘጋጀው ይህ መርሐ ግብር በተለያዩ የኢትዮጵያ አካባቢዎች የተካሄደ ሲሆን የሀገር መከላከያ ሠራዊት እየወሰደ ላለው የሕግ ማስከበርና የሀገር ሕልውና የማስጠበቅ እርምጃ ድጋፍ ለመግለፅ ያለመ ነው» ብሎታል። በሺህ የሚቆጠሩ ካሕናትና በመቶሺህዎች የሚገመቱ ምዕመናን የሚረግፉበትን ጦርነት ነው እንግዲህ ቤተክርስቲያኗ «የሀገር መከላከያ ሠራዊት እየወሰደ ላለው የሕግ ማስከበርና የሀገር ሕልውና የማስጠበቅ እርምጃ ድጋፍ» የገለፀችው።

ቃል እልቂት ሰባኪ፣ ግጭት ጠማቂ፣ ታንክ መራቂ ሆነው ቤተ-መቅደሱን ሞሉት፤ መስቀሉንም ጨበጡት፤ እንደበታቸውንም ለጥፋትና ለክፋት ከፈቱት።

በባሕርዳር ከተማ ጽናጽል የያዙ፣ አክሊልም የደፉ አንድ ቄስ «ከሊቅ እስከ ደቂቅ [የትግራይ ተወላጆች] በሙሉ አብደዋል። ሰው ደግሞ ካበደ «ጅብ ከሚበላህ በልተኸው ተቀደስ» ሲሉ የተናገሩት ንግግር በአማራ ቴሌቪዥን ተደጋግሞ ተላለፈ፤ በኢቴቪ በየምሽቱ ተሠራጭ። ሰውን የመብላት ጥሪ እንዲህ ባለ መልኩ ተቀስቅሶ፣ ሰዎች በእሳት ተጠብሰው ሲገደሉ እስከማየት ተደረሰ።⁵² አቤልን በቃየል ላይ የሚያስነሱ፣ ጥላቻን ዘርተው ጦርነትን የሚያቋቋሱ እንዲህ ያሉ መሪዎች የክርስቶስ ነው የሚሉትን መስቀል ተሸክመው፣ የመቅደሱንም ጽናጽል ይዘው፣ አክሊሉንም ደፍተው እንዲያ ያለን እልቂት ሲበርኩ ማየት ከመለመዱ ብዛት እንግዳ ነገር መሆኑ ቀረ።

በደብረ ታቦር ከተማ በአንድ ንግስ ላይ የቅዱስ ሲኖዶሱ አባል የሆኑ ጳጳስ መስቀሉን ይዘው፣ ታቦታትንም ከጎናቸው አቁመው፣ «በእንግሊዝኛ ቋንቋ ጁንታ ተብሎ የተተረጎመለት ግሩፕ [ቡድን] ኢትዮጵያን ከሚገዛ ሰይጣን ቢገዛን ይሻለናል። ምክንያቱም ሰይጣን እግዚአብሔርን ይፈራል። ሰይጣን እግዚአብሔርን ያከብራል። ስለዚህ ከሰይጣን የባሰ ቡድን ሊመራን አይገባም» ብለው ሲናገሩ ዐቢይ አሕመድን ይመስሉ ነበር። እኒህ ሰው አቡነ ሚካኤል የሚባሉ የደቡብ ጎንደር ሀገረ ስብከት ሊቀጳጳስና የሲኖዶሱ አባል ነበሩ።

ሰይጣንን እግዚአብሔር በአምሳሉ ፈጥሮታል ከሚባልለት ሰው ጋር ማነፃፀሩ ሳይበቃው ከእግዚአብሔር በላይ ከፍ ብዬ ልከበር በማለቱ እንደተባረረ የተፃፈውን ሃይማኖታዊ ቃል ክደው ለዐቢይ ፕሮፓጋንዳ እንዲመች ብለው ዲያቢሎስንም ፈሪሃ-እግዚአብሔር ያለው አድርገው ሰበኩ።

በዚህ የደብረታቦሩ መድረክ ላይ የተገኙትና የትግራይ ተወላጅነታቸውን የማይክዱት አባ መቃርዮስ በሚለው የጽሑፍ ስማቸው የሚታወቁት ሌላኛው የሲኖዶሱ አባል ደግሞ «እኛ ለማይሞሉ የትግራይ ሰዎች መፍራት አስፈላጊ አይደለም» ሲሉ ድሮ ያገለግሉት የነበረው የግንቦት ሰባት ቴሌቪዥን (ኢሳት) «አምስት ሚሊዮን ለዘጠና አምስት ሚሊዮን» የዕልቂት ዐዋጅ ደግመውታል።

የቅዱስ ሲኖዶሱ አባልና የፓትርያርኩ ጽሕፈት ቤት ኃላፊ የነበሩት አቡነ ጴጥሮስ የተባሉት ሌላ ጳጳስ ደግሞ «መንግሥት መንግሥት መምሰል አለበት። ውሳኔ መወሰን አለበት። ቀልድ ማቆም አለበት። ሕወሓት እንደገና ሰው ይሆናል ብላችሁ፤ ከሕወሓት ገንዘብ ተቀብላችሁ፤ ለሕወሓት የምትሰሩ ሰዎች መርዶ እንገራችሁ። ሕወሓት ተመልሶ አይመጣም» በማለት ተናገሩ። በርግጥ እኒህ ሰው ጦረኛነት የመጀመሪያቸው አይደለም። እርሳቸው አምነዋለሁ በሚሉት መጽሐፍ ቅዱስ ላይ፣ፈጣሪ በራሱ አምሳል የፈጠረውና ትልቁ ምሳሌው እንደሆነ የሚገልፀውን የሰውን ልጅ ለእልቂት የሚዳርግን ጦርነት መባረክ ከዚህ በፊትም ያደረጉት ነው። የግንቦት ሰባት ጳጳስ እየተባሉ የሚነገርላቸው እኒህ ሰው ከአሜሪካ ወደ ኤርትራ ምድር ሄደው በወቅቱ

⁵² ሰውን ጠብሶ መብላት እንደሚገባ ይነገር የነበረው ተደጋጋሚ ፕሮፓጋንዳ ዘግኖኝ ነበር። ደበበ እሸቱ የሚባለው የኢሠፓ ደጋፊ «ሰውን በልቶ መቀደስ ይገባል» ካለ በኋላና ወርቁ ዓይተነው የተባለው ነጋዴ «እንደ ፍየል ጠብሳችሁ (የትግራይ ሰዎችን ማለት ነው) ብሉ» ካለ ወዲህ፣ ይኼኛውም ቄስ ተመሳሳይ ነገር ተናግሮ ትዕዛዛቸው ተፈፀመ። በትግራይና በቤኒሻንጉል ጉሙዝ ሰዎች ተቃጥለው «በዳቦ እንብላቸው በእንጀራ» እያሉ የሚሳለቁ ሰዎች ቪዲዮ ቀርፀው ሲያሰራጩ ታዩ።

በመንግሥት ላይ ያመፀውና በሻዕቢያ ይደገፍ የነበረው የእነ አንዳርጋቸው ጽጌ ቡድን አለኝ ያለውን ሠራዊት ሲያበረታቱ ታይተዋል።

ወቅቱ አሜሪካ ከሕወሓት ጋር ድርድር እንዲደረግ የምትጠይቅበትና በፖለቲካዊ መፍትሔ መገዳደል እንዲያበቃ የምትማፀንበት ነበር። ይህንን የሰሙ አንድ በዋሽንግተን ዲሲ የሚኖሩና በአካባቢው የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን ተጠሪ የሆኑ አባ ፋኑኤል የሚባሉ ጳጳስ ደግሞ «አሜሪካ በሕዝብ የተመረጠ መንግሥት ተቀምጦ እያለ ሽብርተኛና መንግሥትን ቁጭ ብላችሁ በጠረጴዛ ዙሪያ ተወያዩ ማለት የድፍረት ድፍረት ነው። ኢትዮጵያ ላይ ያላቸውን ንቃት የሚያሳይ ነው» አሉ። የተጣሉን ማስታረቅ የሕይወት መዳንን እንደሚያስገኝ የሚመክርን ሃይማኖት ካባ የለበሱት እኒህ ሰው በወንድማማች መካከል የተፈጠረ ግጭት በንግግር እንዳይፈታ ሲታገሉ እንደማየት የሚከሰኩስ ነገር አልነበረም። ይህ ሳይበቃቸው «አቡነ ማትያስ ስለ ትግራይ ሲናገሩ ሰምቼ በጣም አፈርኩ፤ ተሸማቀቅሁ» ብለዋል።

በዚያው ሰዎን አንድ በቀለ ወልደኪዳን የተባለ የፕሮቴስታንት ሃይማኖት ሰባኪ ደግሞ «ይኼ ጦርነት ፍትሐዊ ነው፤ በኢ-ፍትሐዊነት የመጣብን ጠላት አለ። እኛ በፍትሐዊነት ነው ልንዋጋ የወጣነው» ሲሉ ተሰሙ። እኒህ ፓስተርም ሆኑ ሌሎች የኦርቶዶክሶች ቄሶች አነበብነው የሚሉት መጽሐፍ ቅዱስ «አመጽን ሕጋዊ የሚያደርግ የጥፋት ዙፋን ካንተ ጋር ሊያብር ይችላል?» የሚል ቃል ቢኖረውም እነርሱ ከሰማዩ አምላካቸው በላይ ነቢያችን የሚሉት ዐቢይ በልጦባቸው ተገኝተዋል። እናም የምዕመናን እልቂትና የእምነት ተቋማትን ውድመት ያስከተለውን ጦርነት «ፍትሐዊ ነው» እያሉ የአውደ ምሕረቱን አትሩኖስ ተንጎራደዱበት።

አብርሃማዊዎች የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ክርስትና እና እስልምና በሀገሪቱ ረዥም ታሪክ ውስጥ፣ አገሩን በቅርጽም በይዘትም እዚህ ለማድረስ ያላቸው ተሳትፎ አሌ የማይባል ነው። ሁለቱም ሃይማኖቶች ወደ ኢትዮጵያ የገቡት በሰባኪዎች ሳይሆን ወደ ሀገር ቤት ከገቡ በኋላ በራስ ሀገር ዜጎች የተስፋፉ፣ ክፍለ ዘመናትን የተሻገሩ የሀገሩሀብቶች መሆኑም ተጽፏል። የነዚህ ተቋማት ምዕመናንና አባቶች ሀገራችን ሲገጥሙ ለማዳንም ሆነ ወደ ችግር እንዳይገባ ለመታደግ የሚጠበቅባቸው ዕዳ ሃይማኖታዊ ብቻ አልነበረም። አደራው ሞራላዊም ነበር። በኢትዮጵያ ውስጥ የነበረውን አንድነት ለማስመለስም ሆነ ግጭትን ለማስቆም፣ እልቂትን ለማስቀረትም ሆነ ውድመትን ለመከላከል በዋናነት ጥንታዊዎች ኦርቶዶክስና እስልምና ሃይማኖቶች እንዲህ ያለ ግዙፍ ኃላፊነት ያለባቸው ቢሆንም፣ የመንግሥት የጥላቻ አጀንዳ አራጋቢዎች፣ የጦረኞች መድፍ ባራኪዎች ሆነው ሰነበቱ።

«ለማመንም ሀገር ያስፈልጋል» ብለው ያገራቸውን መዝሙም ባዩ ጊዜ «እነሆ ባቢሎንም ትናድ ዘንድ አፋፋ ላይ ቆማለች። የጥፋት ወፎችም በማዕዘኗ ላይ ቆመዋልና አምላክ ሆይ ፊትህን መልስ» የሚል ፀሎት እንዲያደርጉ ሲጠበቁ የሀገርን መፍረስ፣ የትውልዳቸውን ማለቅ፣ የገዳምና አድባራት፣ የመስጂድና መድረሳዎችን ውድመት የሚያስከትል ጦርነት እየመረቁ በመገናኛ ብዙሃን ይታያሉ።⁵³ መንግሥትን

⁵³ በነገራችን ላይ የእስልምና ጉዳዮች ጠቅላይ ምክር ቤትም ሆነ በወቅቱ የነበሩት የመጅሊሱ ኃላፊዎችና አባላት የትግራይን ጦርነት በአደባባይ ወጥተው ሲያዳምቁና ሲያዳንቁ አልታዩም። ይሁን እንጂ እንደ አልነጃሺ ያሉ እስላማዊ ተቋማት በሻዕቢያና

ደግፈው፣ ድርድርና ውይይትን አውግዘው የምዕመናቸው መገደል፣ የተቋሞቻቸው መቃጠል ይቀጥል ዘንድ አስተባባሩ።

የትግራይ እልቂት በቀጠለበት ሰሞን ዘ-ኮንቨርሴሽን በተባለ ድረ-ገጽ ላይ አንድ ጥናት ወጥቶ ነበር። ጥናቱ የትግራይን ጦርነት «ኢትዮጵያ በራሷ ታሪክ ላይ ያደረገችው ዘመቻ ነው» ይለዋል። ለጉዳዩ አስረጃ ሲያቀርብም ጦርነቱ ክፍለ ዘመናት የተሻገሩ ሃይማኖታዊ ታሪኮችን እያወደመ መሆኑን ያነሳና በ2013 ዓ.ም በትግራይ ክልል ብቻ በሦስት ወራት ውስጥ 326 ቀሳውስትና ዲያቆናት ተገድለው ቢያንስ 40 ገዳማትና አብያተ ክርስቲያናት ላይ ጥቃት መፈጸሙን ይገልጻል። ከአል-ነጃሽ እስከ ደብረ ዳሞ የደረሱ ጥቃቶችን ያተተው ሪፖርት፤ አሁን በዚህ ጦርነት እየወደሙ ያሉት የእምነት ተቋማት የማሕበረሰቡ አብሮ የመኖር ምክንያቶች ጭምር ስለመሆናቸውም ያነሳል። ይህ ግን ሰው ተጠብሶ እንዲበላ ለሚሰብኩት ቀሳውስት «የጁንታ መረጃ» ነበር።

በትግራይ የሃይማኖት ተቋማት ላይ የደረሰው ውድመትና በምዕመኑ ላይ የተፈፀመውን ጥቃት በጣሊያን ተደጋጋሚ ወረራም ሆነ በኤርትራና ግብጽ ጦርነት ጊዜ ስለመታየቱ አላነበብሁም። እንዲህ ያለ ታሪካዊና ማኅበራዊ ምክንያት ያለው አካባቢና የእነዚህ ሁለት ሃይማኖቶች መሠረት የሆነ ሕዝብ ከውጪ አገራት በመጡ ወታደሮች ጭምር ያለ ምህረት እየተገደለና እየተዘረፈ መሆኑ በገለልተኛ መንግሥታትና ተቋማት ሲገለጽ መጀሊሱም ሲኖዶሱም ግን ቃል አልተነፈሱም። በአክሱም ከተማ መቶዎች ሲጨፈጨፍ፣ በሳምረና በማርያም ደንገላት በቅዳሴ ላይ ምዕመናን ሲረግፉ፣ አል-ነጃሽ የመድፍ እራት ሲሆን፣ ደብረዳሞ የስናይፐር ዓላማ ሲደረግ፣ ሚሊዮን ምዕመናን በረሃብ ሲፈጁ፣ አባቶች ከገዳም ሲበረሩ፣ መነኩሴዎች ሲደፈሩ የአምስት ኪሎውም ሆነ የጦር ሃይሎች ተቋም ያሉት ነገር አልነበረም። የተቋማቱ አባት ነገ ያሉ ሰዎች በአንፃሩ ጦርነቱ እንዲፋፋም ከጎንደርም ከዋሽንግተንም፣ ከአዲስ አበባም ከባሕርዳርም ጽናጽልና መቋሚያ ይዘው ተሰለፉ።

ከሁሉም የማይረሳውና በዚያ ሰሞን የከተማው መነጋገሪያ የነበረው ጉዳይ በቦሌ መድሃኒያለም ቤተክርስቲያን ግቢ ውስጥ የሆነው ነው። ዕለቱ ኅዳር 19/2013 ዓ.ም. ነው። መንግሥት መቐለን ተቆጣጠሪሁ ብሎ ሰበር ዜና ሲያስነግር ምዕመኑ በዚህ ቤተክርስቲያን ውስጥ ለዕለታዊ መንፈሳዊ ተግባር ተሰባስቦ ነበር። በመሀል የአውደ ምሕረቱ መሪ «ጀግናው መከላከያ ሠራዊታችን መቐለ ገብቷልና እልል በሉ» ብሎ አዘመረ።

የትግራይ ተወላጅ ካሕናትንና ጳጳሳትን ከሥራ ማገድ፣ ለደኅንነት ሰዎች በመጠቆም ማሳሰር፣ ደመወዝና ጥቅማ ጥቅማቸውን መከልከል የወቅቱ የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክሕነት አመራሮች የተሰማሩበት መስክም ነበር። ከቅዳሴ ላይ ሳይቀር ቀሳውስትና ጳጳሳት የትግራይ ማንነት ያላቸው በመሆናቸው ብቻ እየተጎተቱ ሲታሰሩ ማየት በጊዜው እንግዳ አልነበረም። የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን የቋሚና ጊዜያዊ ፕሮጀክት መምሪያ ኃላፊ የነበሩና ስማቸው አባ ወልደኢየሱስ የሚባል ሰው

በብልጽግና ወታደሮች ጉዳት ሲደርስባቸውም ሆነ በርካታ ምዕመኖቻቸው ሲገደሉ ቃል አለመናገራቸው ከመወንጀል የሚያስመልጣቸው አይመስልም።

(ብዙዎች አባ ሕፃን እያሉ ይጠሯቸዋል) ደግሞ «እኛ በቤተክርስቲያን ውስጥ ያለውን ጁንታ ጠቁመን እንዲያዝ ብናደርግም መንግሥት አስሮ በዋስ ይለቀዋል፤ ብልጽግና ምን እየሠራ ነው?» ሲል በመንግሥት ቴሌቪዥን ገዥውን ፓርቲ «ሲሞግት» ታየ።

ከመንበረ ተክለሃይማኖቱ ያገኘሁት መረጃ እንደሚያመለክተው ከአዲስ አበባ ብቻ 670 የሚሆኑ የትግራይ ማንነት ያላቸው ካሕናት ለእስር ተዳርገዋል ወይም ከሥራ ታግደዋል። የእነርሱን ቦታም ከጋይንትና አጋሮ ሳይቀር ለሚመጡ ሰዎች በውድ ዋጋ ሸጡት። አንድ የመንበረ ተክለሃይማኖት አመራር ትግራዊ ከታሰረ በኋላ በእርሱ ቦታ የመጣው የደቡብ ጎንደር ቄስ 250 ሺህ ብር ጉባ መክፈላቸውን እነሁ ቀደም ሲል ስማቸውን የዘለልኩት አባት ነግረውኛል።

በ2013 ዓ.ም. የጎዳር ሚካኤል ዕለት በአዲስ አበባ በአንድ ደብረ ውስጥ የተፈፀመው ነገር ከሁሉም በላይ ሁኔታ ዘመኑን የሚያስታውሰን ነው። በወቅቱ ታቦት ወጥቶ ምዕመናን ዓመታዊውን የሚካኤል በዓል የሚዘክሩበት ነበር። የትግራይ ተወላጅ የቤተክርስቲያኑን ካሕናት ለማሰር የደጎንነት ሰዎች ወደ ቦታው ገቡ። ይሁን እንጂ ሊታሰሩ ከተጠቆመባቸው ሰዎች አንዱ አባት ታቦት ተሸክመው ቆመዋል። የደጎንነቱ ሰዎች አላስቻላቸውም። «ታቦቱን ለሌላ ሰው ይስጥና እንዲሰደው» ሲሉ ጠየቁ። ጥያቄያቸውን ተቀብለው ለማስተናገድ ያላቅማሙ የደብሩ ሰዎች እንደነበሩ የነገሩኝ የአጥቢያው አዛውንት «ስንት ዓመት ሊነገስ፣ ስንትስ ዓመት ሊኖር እንደታሰበ እንጂ። ከሰማያዊው አምላክ ይልቅ ምድራዊው ንጉሥ በልጦባቸው ስንቶች ትዝብት ላይ ወደቁ» ብለው ሲያቀረቅሩ አንጀት ይበሉ ነበር።

የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ፓትርያርክ አቡነ ማትያስ ግን ግጭት እንዲቆም፣ ችግር በውይይት እንዲፈታ በግላቸው ለመናገር ይሞክሩ ነበር። ሆኖም ይኼም ወንጀል ሆኖባቸው የሚያደርጉት ጥረት በሀገር ውስጥ መገናኛ ብዙሃን እንዳይተላለፍ ክልከላ ተጣለበት። በዚህም ምክንያት በአንድ የውጪ ሀገር ዜጋ በድብቅ ተቀርፆ መልዕክታቸው እንዲተላለፍ ሆነ።⁵⁴ በዚህ ጊዜ ሥጋቸውንና ዓለማቸውን ለነፍሳቸው ሲሉ ሰውተው የመነኩትን አባት የመንግሥት ባለሥልጣናትና የብልጽግናው ልሳናት «ጁንታው ፓትርያርክ» እያሉ ዘመቱባቸው። በዚህ ረገድ ዳንኤል ክብረት የተባለውን የዐቢይ አማራ የቀደመው የለም። «ፓትርያርኩ የኢትዮጵያ የደጎንነት ሥጋት ናቸው» ሲል ኢሳት በተባለው ቴሌቪዥን ዘለፋቸው። በብልጽግናው ቅጽር ውስጥ ኢትዮጵያ ማለት ዐቢይና ሥልጣኑ መሆናቸውን ለሚያውቅ ሁሉ አቡነ ማትያስም የዚሁ ሥጋት ናቸው እየተባሉ መሆኑ ግልጽ ነበር።

የአቡነ ማትያስ ንግግር የትግራይ ጦርነት ንጹሃንን ለእልቂትና ለረሃብ፣ ሴቶችን ለመደፈርና ሕዝብን ደግሞ ለስደት መዳረጉን፣ አድባራትና ገዳማት ለውድመትና ጥቃት መጋለጣቸውን ይጠቅስና «እንዲህ ያለውን ነውር ለማውገዝ መታፈናቸውን» የሚያብራራ ነበር። ይህንን ተከትሎ በኢቴሌ እንዲህ የሚል ዘገባ ተነበበ። «ፓትርያርኩ ሰሞኑን የሰጡት መግለጫ የግላቸው እንጂ የቅዱስ ሲኖዶሱ አይደለም ስትል የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን አስታወቀች። የፓትርያርኩ መግለጫ የቅዱስ ሲኖዶሱን

⁵⁴ «"በትግራይ የተፈፀመው የዘር ማጥፋት ነው" የብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ማትያስ ሙሉ ንግግር» በሚል ርዕስ ኢትዮ ፎረም እ.ኤ.አ ሜይ 8-2021 ዓ.ም. ፓትርያርኩ ለውጪ ሀገር ባለሙያ የተናገሩትን ያስተላለፈውን ይመለከታል።

አሠራር ያልተከተለና ከሲኖዶሉ እውቅና ውጪ የተከናወነ መሆኑን የቅዱስ ሲኖዶሉ ዋና ፀሐፊ አቡነ ዮሴፍ ገልፀዋል»⁵⁵።

በሌላ አገላለጽ ቅዱስ ሲኖዶሉ የትግራይ ሴቶችን መደፈር፣ የትግራይ ምዕመናን ማለቃቸውን፣ ገዳማትና አድባራት መውደማቸውን ይደግፋል ማለት ነው። «ፓትርያርኩ ያወገዙት ግፍና የጠሩት ሠላማዊ መፍትሔ አይመለከተንም፤ ጦርነቱና እልቂቱ ይቀጥል» የሚል ትርጉም ቢሰጠው ስህተትም፣ ሐሲአትም አይመስለኝም።

የሃይማኖት አባቶችና ተቋማት በጦርነቱ ላይ የነበራቸው ተሳትፎ የፕሮፓጋንዳ ብቻ አልነበረም። የፋይናንስ ምንጭም ነበሩ። በአዲስ አበባ የሚገኙ የኦርቶዶክስ ተዋሕዶ አብያተ ክርስቲያናት ከአምስት ሺህ እስከ አምስት መቶ ሺህ ብር ለመከላከያ ሠራዊት ድጋፍ እንዲያደርጉ ታዝዘው በጠቅላላ ሰላሳ ሚሊዮን ብር መሰብሰቡን አንድ የቤተ-ክሕነት ሥራ አመራር አባል ሲነግሩኝ ቆዝመው ሪዛቸውን ይጎትቱ ነበር። ይህንን በይፋ መናገር ዋጋ ያስከፍላል ብለው በሚዲያ እንዳይነገር ያደረጉ ጳጳሳት ባይበዙ ኖሮ «ቅዱስ ጦርነት ነው» በሚል እምነት ጉዳዩ እንዲዘገብም ፍላጎት የነበራቸው የሲኖዶስ አባላት እንደነበሩ እኒሁ አዛውንት ነግረውኛል።

የተጧጧፈ ጦርነት በነበረበት በዚያ ሰሞን ለተፈናቃዮች በሚል ስም ከሃይማኖት ተቋማት ይሰባሰብ የነበረ ገንዘብ ከፍተኛ ነበር። ከዚህ ከኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን 27 ሚሊዮን ብር ለተፈናቃዮች በሚል ስም የተሰባሰበበት መረጃ በመንግሥት መገናኛ ብዙሃን ሲናኝ ነበር። የት አካባቢ ማን እንደተፈናቀለ በማይታወቅበትና መንግሥትና ግብረ አበሮቹ ራሳቸውን ለማዳን በሚራወጡበት በዚያ ሰሞን ሚሊዮን ብር ለመንግሥት ይለገሱ ነበር። የብልጽግናው አገዛዝ «በመደበኛው ሠራዊት ጁንታውን ማሸነፍ አልቻልም» ብሎ መግለጫ ካወጣ በኋላና መላው ኅብረተሰብ ድጋፍ ያድርግልኝ ብሎ ጥሪ ካቀረበ በኋላ «የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ሲኖዶስ 50 ሚሊዮን ብር ለተፈናቃዮች» ሰጠች ተባለ⁵⁶። ይህም አልበቃ ብሎ ቤተክርስቲያኗ በሰባት አጥቢያ ብቻ 15 ሚሊዮን ብር ሰብስባ ለመንግሥት ማስረከቧ ተዘገበለት።⁵⁷

በተፈናቃዮችና በጦርነት ተጎጂዎች ስም ለሠራዊቱ የሎጅስቲክስና የፋይናንስ ምንጭ ሆነው ታይተዋል። «የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን የባሕር ዳር ሀገረ ስብከት ለተፈናቀሉ የአማራና የአፋር ወገኖች ማቋቋሚያ አራት ሚሊዮን ብር ድጋፍ አደረገች»⁵⁸ የሚለውን ዜና የዘገቡት የመንግሥት መገናኛ ብዙሃን ናቸው። «የኢትዮጵያ ሐዋርያዊት ቤተክርስቲያን በአፋር ክልል በአሸባሪው ቡድን ለተፈናቀሉ ወገኖች ሦስት ሚሊዮን ብር ሰጠች»⁵⁹ የሚለው ዘገባም በመንግሥት መገናኛ ብዙሃን የተዘገበ ነው።

⁵⁵ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ፓትርያርክ ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ማቴዎስ የሰጡት መግለጫ የግላቸው መሆኑን ቤተክርስቲያኗ እስታወቀች በሚል ርዕስ ኢቢሲ ግንቦት 2/2013 ዓ.ም. ያስተላለፈውን ዘገባ ይመልከቱ።

⁵⁶ ኢቢሲ ጥቅምት 18/2014 ዓ.ም

⁵⁷ አዲስ ሚዲያ ኔትዎርክ ጥር 7/2014

⁵⁸ የኢትዮጵያ ፕሬስ ድርጅት ታሕሳስ 20/2014

⁵⁹ ኢ.ዜ.አ ታህሳስ ጥር 4/2014 ዓ.ም

በርግጥ «ለተፈናቀሉ ወገኖች» የሚል የዳቦ ስም ቢሰጠውም ቤተክርስቲያኗ የሰጠችው «ለአፋር ክልል መንግሥት ወቅታዊ ጉዳዮች የሚከፈል» በሚል ነው (አባሪ አራትን ይመለከቷል)።

ሰብዓዊ እርዳታ መስጠት ቢፈለግ በቀይ መስቀል በኩል አለም በኢትዮጵያ የአደጋ ሥጋት ሥራ አመራር በኩል መሆን ይችል ነበር። ዋና ዓላማው ግን ወታደራዊ ድጋፍ ማድረግ ስለነበር ነው በወቅቱ «ለተፈናቀሉ ወገኖች» የሚል ስም የተሰጠው⁶⁰።

የሃይማኖት ተቋማት እንዲህ ያለ ተሳትፎ በማድረግ ምዕመናቸው እንዲዘምት፣ ተቋማቸው ገንዘብ እንዲያዋጣ፣ አመራራቸው የጦር ፕሮፓጋንዳ እንዲቀሰቅስ እየተደረገ ያንን አስከፊ ጦርነት ተዘፍቀውበት አልፈዋል። በእውነቱ ይህ ዘገባ እነርሱ የነበራቸውን ሚናና ተሳትፎ እጅግ ጨምቆና አሳንሶ ያቀረበ እንጂ በከፊል እንኳን የሸፈነ አይደለም።

⁶⁰ በተፈናቃዮች ስም ለወታደራዊ አገልግሎት ገንዘብ ይዋጣ እንደነበር በአደባባይ የተጋለጠው አገኘሁ ተሻገር በ2013 ክረምት ለታማኝ በየገንዘብ መልዕክት በላከለት ጊዜ ነው። አገኘሁ «በጦርነቱ ተፈናቃዮች ስም ለአማራ ልዩ ኃይል ገንዘብ እንዲሰበሰብ አድርግ» ሲል ነበር ታማኝን ያዘዘው። አገኘሁ ቃል በቃል «ለጦሩ ገንዘብ እናዋጣ ባይባልም በተፈናቃይ ስም ገንዘብ እናዋጣ፤ ቢያንስ ሠራዊቱ የሚጠናከርበት ሁኔታ እንዲፈጠር፣ ሰዎችንም እናወጣና ጎፈንድሚ አዘጋጅታችሁ ለተፈናቀሉ በሚል ዋና ፕሮፐጋንዳ [ዓላማው] ለሠራዊቱ ቀለብ ለማቅረብ» እንዲሠራ ነው የጠየቀው። ስለዚህ በተፈናቀሉ ሰዎች ስም ወታደራዊ ድጋፍ ማሰባሰብ የዚያ ሰሞን ስልትም እንደነበር ማስታወስ ያስፈልጋል። የሃይማኖት ተቋማት አካሄድም ይኼው ነው።

ዐቢይ <የአፍሪካው ጀነራል>...!

በትግራይ ሕዝብ በላው ጦርነት እየተካሄደ ነው። እልቂቱና ሰብዓዊ ጉዳቱ እያሌ ነው። የሀብት ውድመቱ ለከት የለውም። የሻዕቢያ ጦር ከጀርካ እስከ ፋብሪካ ያግዛል። የማሳ ላይ እህልም አልቀረው። የመከላከያ መኮንኖች ቤት ለቤት እየገቡ የጣት ወርቅና የአንገት ሀብል ሳይቀር ይዘርፋሉ። በመቐለና አንዳንድ ከተሞች በነበሩ ባንኮች ተሰልፈው አካውንታቸው ላይ ብር ሲያስገቡ የሚውሉት የሠራዊቱ አባላት ነበሩ። ከየሰው ቤት የዘረፉትን!

ከጎንደርና ከባሕር ዳር የዘመቱት ሰዎችም እጃቸው የገባውን ሁሉ ይጫናሉ። ዝርፊያውም፣ ግድያውም ነግበኔና ርህራሄ አልነበረውም። መንግሥትና ጭፍራዎቹ በገጠር ሲሸነፉ ከተማ ገብተው መግደልና መዝረፍ የበቀላቸው ማሳያ ሆኖ ነበር።

በዚያ አሰቃቂ የበጋ ወራት በአንዱ ቀን በአድዋ ከተማ እንዲህ ሆነ።

የብልጽግናው ጦር ከከተማዋ ወጣ ባለ ቦታ አሳፋሪ ሽንፈት ገጠመው። ጀነራል ከበደ ፈቃዱ (ሸሪፎ) የተባለው የትግራይ ሠራዊት አዛዥ ከዕዳጋ ዓርቢ አለፍ ብሎ ወርዶ በተባለ ቦታ ያሰማራው ጦር አንድ የብልጽግናን ክፍለ ጦርን ሙሉ በሙሉ ደመሰሰ። ሻዕቢያም ለእገዛ መጣ። ተመሳሳይ እጣ ገጠመው። ለወሬ ነጋሪ ሳይተርፍ አለቀ። ከዚያ ወደ ከተማዋ ገባ። አገልግሎት ለማግኘት በኢትዮጵያ ንግድ ባንክ አድዋ ቅርንጫፍ በር ላይ ተሰልፈው የነበሩ እናቶችንና አካውንቶችንም መደዳውን ረሽኖ ሄደ።

በሐውዜን የሆነው ደግሞ ከዚህ ይብሳል።

የሕውሐቱ ሊቀመንበር ደብረጽዮንና ጥቂት አመራሮቹ በከተማዋ አቅራቢያ እንደሚያልፉ የብልጽግናው መንግሥት መረጃ ደረሰው። በርግጥም ልክ ነበር። ደብረጽዮን እንደ እነ ራስ ሐገስና ራስ አሉላ ብዙ ሠራዊትና አጃቢ፣ ብዙ አንጋችና አጋሰስ ይዞ በዚያ ያልፍ ነበር። ይህንን ኃይል እንዲደመስስለት ዐቢይ ያሠማራው ጦር መንገድ ላይ ጠብቆ ተኩስ ከፈተ። «ሠራዊቱ በሺህ ይቆጠራል» ይላሉ በቦታው የነበሩ ሰዎች። በሐውዜን አቅራቢያ አቧራው ጫሰ። ምድር ቀውጧ ሆነች። ሆኖም በዐቢይ ሠራዊት በኩል ከአንድ ሺህ በላይ አልቆ ጦሩ ተፈታ። በርካታ ተሽከርካሪዎች ተቃጠሉ። በደብረጽዮን በኩል የሞቱት ሠላሳ አይሞሉም የሚለውን መረጃ ከሦስት ሰዎች እስካረጋግጥ ድረስ አላመንኩም ነበር።

የዐቢይ ጦር በዚህ መልኩ ሽንፈቱን ካስተናገደ ከሁለት ቀን በኋላ አስከሬን ለመልቀም አንድ የሠራዊት አሀድ አሰማራ። አስከሬን ለመቅበር ወደ ቦታው ያቀኑት ወታደሮች ውጊያው ከተደረገበት ስፍራ ሲደርሱ አርሶ አደሮችን አገኙ። አርሶ አደሮቹ ለማረሻ እግር ላይ የሚለጠፍ ጎማ ከተቃጠሉት መኪኖች ላይ እያለቀቁ ነበር። አንዳንዶቹም ከበዛው የአስከሬን ክምር የሚችሉትን ለመቅበር ይሞክሩም ነበር። ወታደሮቹ ይህንን እንዳይኮሙ ከላይ ለሚባልና ማዘዣ ጣቢያውን ሐውዜን ከተማ ላይ ላደረገ አለቃቸው አሳወቁ። ኮሎኔል አርሶ አደሮችን እንዳገኙ ሲነግሩት «እነርሱ አይደሉ እንዴ የጨፈጩትን! በሏቸው!» የሚል ትዕዛዝ ሰጡ። በዚያች ቀዬ የተገኙ አርሶ አደሮችም መደዳውን ተረፈረፉ። 85 ሰዎች በጥቂት ደቂቃዎች ረገፉ።

በዚያች መንደር ውስጥ ወታደሮች በአንዲት አዛውንት ላይ የፈፀሙት የግፋቸውን ደረጃ ያሳያል። የአሮጊቷን ቤተሰብ በሙሉ ገድለው፣ አስከሬናቸውን አነባብረው ካስቀመጡ በኋላ «እንዳትቀብረኝ ጠብቂ» ብለው ስምንት አስከሬን አስታቅፈዋቸው መሄዳቸውን የሰማሁ ዕለት ጎምዘዘ ቀን አሳልፌያለሁ።

ይህ ሁኔታ መቐለ ለሚገኘው የኮማንድ ፖስቱ ኃላፊ ጀነራል ዮሐንስ ደረሰው። በወቅቱ በጊዜያዊ አስተዳዳሪነት ከተቋቋመው አመራሮች አንዳንዶቹም በቁጣ ጀነራሉ ላይ ግፊት ፈጠሩ። ዮሐንስ እኩለ ሌሊት ላይ የጦር አውሮፕላን አስነስቶ ወደ ዐቢይ ሄደ። የተፈጸመውን ሁሉ ለአለቃው አስረዳ። ዐቢይ ከዚህ በኋላ አንድ ትዕዛዝ አስተላለፈ። «በትግራይ ከተሰማራው የመከላከያ ጦር ውስጥ የአማራ ተወላጅ የሠራዊቱ አባላት ወደ ሌሎች አካባቢዎች ይሠማሩ» የሚል ነበር። ይህንን ጭፍጨፋ ያዘዘው ኮሎኔል ብርሃኑ የሚባለው መኮንን የአማራ ተወላጅ መሆኑ ስለተነገረው ነበር፤ ይህንን ያደረገው። በዚያ ጭፍጨፋ የአማራ ተወላጆች ብቻ ግፍ የፈፀሙ ይመስል በተለመደው የብልጽግና አሠራር መሠረት «የትግራይ ሰው የተገደለው በአማራ ተወላጆች ነው» ለማለት ነበር፤ ዮሐንስና ዐቢይ እንዲህ የተናበቡት።

የትግራይን ወጣቶች የተኩስ መለማመጃ፣ የክልሉን ሴቶች የወሲብ እርካታ ማግኘያ አድርገው የዘመቱት ከኦሮሚያም ሆነ ከደቡብ የሄዱ የሠራዊቱ አባላት እንጂ የአማራ ተወላጆች ብቻ አልነበሩም። «ሴቶች ድፍረትን እንዲለማመዱ ሠለማዊ ዜጎችን ይግደሉ» በሚል እንደ ማንበረ ዴጎ ባሉ ቦታዎች በመደዳ ጎጶሃንን ሲረሽኑ የነበሩት የአማራ ተወላጆች አልነበሩም። ዋናው ነገር ሠራዊቱን ያስተማሩት፣ የትግራይን ሰው መግደል ጀግንነት፣ የትግራይን ሀብት ማውደም ትልቅነት፣ ትግርኛ ተናጋሪ ሴቶችን መድፈር በሳንጃ ለተደፈሩ መበቀያነት እንደሆነ ያስተማራቸው በመሆኑ ያንኑ አድርገዋል። ዮሐንስ የሚባለው የዐቢይ ትግራዊ እና ጠቅላይ ሚኒስትሩ ግን የትግራይን ሰው የሚገድለውና የሚያጎሳቁለው የአማራ ተወላጅ የሠራዊቱ አባል ብቻ አስመስለው አቀረቡት።

«ይኼን ይኼን እያዩኩ ነው ነጮች የሚጮሁብን!» ሲልም እንደመበሰጩት አድርጎታል። ለእርሱ አናዳጁ ነገር ምንም የማያውቁ ገበሬዎች መደዳውን መረሻናቸው ሳይሆን በፈረንጆች ቅቡል አለመሆን ነው።

ከዚህ በኋላ ስድስት ሺህ የሚሆኑ የአማራ ተወላጅ ወታደሮች ተመርጠው ወደ ኦሮሚያና መተከል ተወሰዱ። አንዳንድ የአማራ ተወላጅ መኮንኖች «በዚህ ወቅት ከትግራይ ክልል እንድንወጣ ባይደረግ ኖሮ ሕወሓት ወደ መቐለ አይገባም ነበር» ሲሉ ይደመጣሉ ሲባል ሰምቻለሁ። አንዲትን አሮጊት የፊሳ ክምር ማስታቀፍ ሕወሓትን መዋጋትና ጀብዱ መፈጸም የሆነ ይመስል! እንዲያም ሆኖ ዐቢይ የራሱን አማሮች ከሠራዊቱ ውስጥ ቢያስወጣም፣ የትግራይ ሴቶች መደፈር፣ የክልሉ ወጣቶች መረሻና የትግራይ ሕዝብ መበደል ተባብሶ ቀጠለ እንጂ አንድ ግራም አልቀነሰም።

እንዲህ ያለው ጭፍጨፋ በዚያች ምድር እየቀጠለ፣ ዝርፊያውም እየተስፋፋ በሄደበት በዚያ ሰሞን የዐቢይ አገዛዝ ይህ እንዲነገርበት አይፈቅድም ነበር። የኤርትራ ጦር በትግራይ ገብቶ ከሰባራ ስኒ እስከ ሲኖትራክ እየዘረፈ፣ ሴቶችን እየደፈረ፣ ወጣቶችን እየገደለ ነው ሲባል «የኤርትራን ሠራዊት ከትግራይ ለማስወጣት የሚያስገድድኝ የዓለም ሕግ የለም» እያለ አላገጠ። «የአማራ ልዩ ኃይልና ፋኖ በትግራይ የዘር

ማጽዳት ተግባር እየፈጸመ፣ ንብረትም እየዘረፈ ነው» ሲባል ደግሞ «የአማራን ልዩ ኃይል ገና በሱማሌና በኦሮሚያ እናሰማራዋለን»⁶¹ ሲል ጭራሽ ለመሰል ደም መቃባት ያጩው መሆኑን መናገር ቀጠለ።

በአማራ ስም ወደ ትግራይ የገቡ ታጣቂዎች በብዛት ዝርፊያ የፈፀሙት በምዕራባዊ ትግራይ በኩል ነበር። «የዘር ማጽዳት ፈጽመው 1.2 ሚሊዮን ሕዝብ አፈናቀሉ»⁶² የሚለው የአሜሪካ መንግሥት መረጃ የወጣውም በዋናነት ከዚሁ አካባቢ ነበር። ታጣቂዎቹ የቤት ውስጥ ቁሳቁስ በሙሉ ከዘረፉ በኋላ የጣሪያ ቆርቆሮም ነቅለው ወደ ጎንደርና ባሕርዳር ማጋዛቸውን በዚሁ ድርጊት ካዙ አንዳንድ የአማራ ባለሥልጣናት ነው የሰማሁት። አምቡላንስ ዘርፈው አምጥተው «ለጁንታው መድሃኒትና ቁስለኛ ሲያመለልስ አገኘው» ይላሉ። ግሬደርና ኤክስካቫተር ዘርፈው «ለጁንታው ምሽግ ሲቆፍር የተማረከ» ይላሉ። ብቻ ከየሰው ግቢና ከልማት ፕሮጀክቶች ላይ፣ ከመንግሥታዊ ተቋማትና በታዎች ያመጡትን ንብረት ሁሉ እንዲህ እያሉ ምክንያታዊ ሊያደርጉት ይሞክሩ ነበር።

በዚያ ሰዎች ከተፈጸሙ አስገራሚ ዝርፊያዎች ውስጥ አንዱን ልጥቀስው።

በሐመራ ከተማ ከገባው የጎንደር ታጣቂ መካከል አንዱ የዘረፈውን አይሱዙ ይዞ ትልቅ በር ወዳለው የአንድ ግለሰብ ቤት አቀና። ለተጨማሪ ዝርፊያ መሆኑ ነው። የውጭውን በርም ደርምሶ ገባ። ባለቤቱ ደንግጦ ከቤቱ ሲወጣ እንዳይንቀሳቀስ ታዘዘ። ባለበት ቆሞ ቀረ። በግቢው ውስጥ የነበረን አንድ የቆመ ባጃጅ ታጣቂው ወደ አይሱዙው ላይ ከዳደኞቹ ጋር ሆኖ ጫነ። መኪናው ላይ ወጥቶ ባጃጁን ከፈታተሽ በኋላ ተመልሶ ወደ ግቢው ገባ። «አንተ! ስኮርቱ የት ነው ያለው?» ሲልም አምባረቀበት። ለካስ ባጃጁን ሲያገለብጥ ተቀያሪ (ስኮርት) ጎማዋ የለም። ባለ ባጃጁ ስኮርት እንደሌላት ቢገልጽም ሊያሳምን አልቻለም። እናም ተደበደበ። ባጃጅ ዘርፎ ያልበቃው የዚያ ሰዎች ዘራፊ ስኮርቱንም አምጦ ብሎ እንዲህ ሲጣላ ነበር።

እንዲህ ያለ አንድን ሕዝብ ራቂቱን የማስቀረት ዓላማ ያለው ሁለ-አቀፍ ውጊያ በትግራይ መካሄዱን የሚያውቁ የዓለም መንግሥታትና ተቋማት ጩኸታቸውን ገፉበት። በተለይ ምዕራባውያን የረባ እርምጃ ባይወስዱም ይህንን ጉዳይ ያሳስበናል ማለታቸው አልቀረም። ዐቢይም «በትግራይ የሚካሄድ ጦርነት የለም፣ የሚገደል ሲቪል የለም፣ የገባ የኤርትራ ሠራዊት የለም» (ጥቅምት 28/2013 የገባውን የኤርትራ ሠራዊት ዐቢይ መግባቱን ለመጀመሪያ ጊዜ ያመነው መጋቢት 15 ነበር)፤ እያለ ከመዋሽት አልፎ ያለ አቅሙ አሜሪካና ምዕራባዊያንን መዝለፍ ጀመረ።

ጎረምሳ አገራት፣ ታሪክ የሌላቸው አገራት ወዘተ እያለ በተለመደው የአመክንዮለሽነት ክርክሩ እየሸረደ «ኢትዮጵያ የአፍሪካን ጦርነት እየተዋጋች ነው» የሚል ቅስቀሳ ጀመረ። የትግራይን ጦርነት ለመዘገብ የሚሞክሩ ኃይሎችንም በጁንታ ተላላኪነትና ተከፋይነት ፈረጀ። ከ14 ዓመቱ ጀምሮ በሕወሓት ደብተር

⁶¹ መጋቢት 14/2013 በፓርላማ ያደረገውን ንግግር ያዳምጧል።

⁶² Blinken: Acts of 'ethnic cleansing' committed in Western Tigray; CNN 10 March 2021

ሰልጥኖ፣ አንድም ብር ሰያወጣ በሕወሓት/ኢሕአዴግ መንግሥት ገንዘብ ውትድርናም አስኳላም ተምሮ፣ ሲሰድቡት እሰይ፣ ሲሾሙት እፎይ ሲል 27 ዓመታት የተላለከ ሰው እኛን በተላለኪነት ሲፈርጀንና ሲያስፈርጀን ስመለከት በጊዜ ጀግንነት እገረም ነበር።

እራሱን እንደ ቶማስ ሳንከራ አድርጎ በማየትም «ሲ.አይ.ኤ ሊፈነቅለኝ ነው» ብሎ አስነገረ። ያረጀ ያፈጀውን የቀዝቃዛው ጦርነት ፖለቲካ አምጥቶም «ዓለም ሁሉ ኢትዮጵያ ላይ የተነሳባት በቀይ ባሕር ምክንያት ነው» አለ። ግንቦት 20/2013 ዓ.ም. ያወጣው መግለጫ እንዲህ ይላል። «የፍላጎታችን ምንጭ ከቀይ ባሕር ጋር ካለን ቅርበት ጋር የተያያዘ መሆኑ ነው። ብንፈልግ እንኳን ከቀይ ባሕር ፖለቲካ ልናመልጥ አንችልም። እንደ መጥፎ ዕድል ሆኖ አንዳንድ አካላት ቀይ ባሕር ላይ ያላቸው ፍላጎት የሚሳካ የሚመስላቸው ሀገራችን ስትዳከም ነው።» አስገራሚ ነበር። ከቀይ ባሕር ስንዝር ድርሻ የሌላችን ሀገር የሚመራ ሰውዬ በቀይ ባሕር ምክንያት ዓለም አመፀብኝ ሲል የጤንነቱ መቃወስ እንደባሰበት የሚያመለክት ነበር።

እንደ እውነቱ ከሆነ አሜሪካም ሆነች ምዕራቡ ዓለም «ሕወሓትን አትውጋ» ብለው አልጠየቁትም። ይልቁንም «የትግራይን ጦርነት ቶሎ ጨርስ እንጂ እቅድህስ መልካም ነው» ይሉት የነበሩት፣ ጦርነቱ ሲጀመር በአሜሪካ የአፍሪቃ ጉዳዮች ሚኒስትር የነበረው ቲበር ናዥ እና «ሕወሓት ሮኬት ወደ አስመራ በመተኮስ ግጭቱን ቀጣናዊ ለማድረግ እየሞከረ ነው» ብሎ ይጽፍ የነበረው የወቅቱ የአሜሪካ የውጭ ጉዳይ ኃላፊ ማይክ ፖምፒዮ⁶³ ናቸው። ዐቢይ አስቀድሞ የጦርነት እቅዱን ለአሜሪካኖቹ አሳውቆ እንደነበርም በዚያ ሰዓት የፕሬዚዳንት ባይደን ወኪል ሆኖ ወደ ኢትዮጵያ ሄዶ ለነበረው ክሪስ ሱንስ መናገሩንም ልብ ይሏል።

ለሥልጣኑ መደርጀትና መቀጠል አሜሪካኖች ያልተቋረጠ ድጋፍ ከማድረግ አልፈው ማጎበራዊ ሕይወቱ እንዲረጋጋም ከሚስቱ ጋር እስከማሸማገል መድረሳቸውን ከዚህ በፊት መግለጹን አንባቢ አይዘነጋውም። ሰኔ 16 በምብ በፈነዳ ዕለት ከሀገሩ ተቋማት ወይም ከአፍሪካ ድርጅቶች ይልቅ የአሜሪካውን ኤፍቢኦይ እንዲደርስለት ነበር የጠራው። ዐቢይ በዶናልድ ያማሞቶና በማይክ ሬይነር አማካኝነት ሥልጣኑን ብቻ ሳይሆን የትዳር ሕይወቱን ለማሸሻል እንደሞከረ ቢያውቅም የአገሩን ሕዝብ ለማሳመንና አጋር እንዲኖረው ለመማፀን የምዋጋው የአፍሪካ ጦርነትን ነው አለ። ዐቢይ የቡርኪናፋሶን አለያም የቻድን ጦርነት በቆላ ተንቤን ሲዋጋ እየታየኝ ፈገግ እል ነበር። ምዕመናን በገዳም የሚጨፈጭፍ ሠራዊት ያሠማራው፣ አንዲትን ሞታቸውን የሚጠባበቁን አዛውንት የሬሳ ዘበኛ የሚያደርግ ጦር ያዘመትሁት ለዛምቢያና ጊኒ፣ ለጋናና ጋምቢያ ብዬ ነው እያለን ነበር!

ያም ሆነ ይህ የአሜሪካኖቹም ሆነ በጠቅላላ የምዕራባዊያን ፍላጎት ሕወሓትን አታጥፋው የሚል አልነበረም። ጥያቄዎቻቸው ግልጽ ነበሩ። ደግሞም ጥቂት! ሦስት ነበሩ። የኤርትራን ሠራዊት አስወጣ፣ ንጹሃንን አትግደል፣ እርዳታ እንዳይገባ አትከልክል የሚሉ!

⁶³ በወቅቱ የአሜሪካ የውጭ ጉዳይ ሚኒስትር የነበረው ይህ ሰው እ.ኤ.አ ኅዳር 17/2020 በትዊተር ገጹ ላይ የፃፈውን ይመልከቱ፤

ኢሳያስ አፈወርቂ የተባለው ሰው በምሥራቅ አፍሪካ ውስጥ ያስከፈለቸውን ዋጋ የሚያውቁት አሜሪካኖች ዐቢይ ከዚህ ሰው ጋር የፈፀመው ጋብቻ ቅዱስ እንዳልሆነ ያውቃሉ። «ከእርሱ ጋር እስከቀጠልህ ድረስ ከእኛ ጋር ወዳጅ መሆን ይከብድሃል» ነው ያሉት። እርሱ ግን ዓለምን ሁሉ ለአንድ ኢሳያስ ለውጦ የአገሬ ነው የሚለውን ሕዝብ መግደል ገፋበት። እርዳታ እንዳይደርስ ለማድረግም «ጁንታው መልሶ እንዲደራጅ ስለማልፈቅድ አይሄድም» የሚል ምክንያት ፈጠረ። የተራባሽ ሕፃን ምግብ እንዳያገኝ ለመከላከል፣ በልቶ መዋል ቅንጦት ለሆነባት እናት ሽራፊ ዳቦ እንዳይደርሳት ለማድረግ እንደ ዐቢይ ያለ ጩካኝ ልብ መኖርን ይጠይቃል። እንዲህ ያለውን ባሕርይ ከኢሳያስ በወሰደው ትምህርት ያዳበረ የሚመስለው የኢትዮጵያው መሪ፣ በ1977 የትግራይ ሕዝብ በድርቅ ሲጠቃ ወደ ሱዳን ለመሰደድ የሚያደርገውን ጉዞ መንገድ ዘግቶ የከለከለበትን ታሪክ ከ35 ዓመታት በኋላ አሻሽሎ ሲደግመው ታየ። ከሻዕቢያ ጋር በተደረገ ትብብር ነው ማስራብን እንደ ጦር መሣሪያ ያዘመተው። ይህንን ነው ፈረንጆቹ የጠሉበት።

የምዕራቡ ዓለም መሪዎች ከካናዳው ጀስቲን ትሩዶ እስከ አሜሪካው ጆን ባይደን፣ ከአውሮጳ ሕብረት ጀሴፍ ቦሬል እስከ ፈረንሳዊው ኢማኑኤል ማክሮን ድውለው ያነጋግሩታል። የኤርትራን ሠራዊት እንዲያስወጣ፣ በንጹሃን ላይ የሚደርሰው ግፍም እንደሚያሳስባቸው ይነግሩታል። ከዚያም በትዊተር ገጹ ላይ «እንትና የተባለው መሪ ደውሎልኝ በቀጣናዊ ጉዳዮች ላይ ተወያየን» ይልና ይጽፋል። የኤርትራን ሠራዊት ከትግራይ አስወጣ ብለው ሲነግሩት ነው «በቀጣናዊ ጉዳዮች ተወያየን» የሚለው። ይህም የሚያስቅ ነበር። ደግነቱ እነዚህ መሪዎች ድውለው ካወሩት በኋላ እውነተኛውን ነገር ይጽፋት ነበር። ይህንን ሁሉ ከሥር ከሥር እየተከተሉ ማጋለጥ ትዕግስት የሚያስጨርስ፣ አሰልፎና አታካች የሚዲያ ሥራ ነበር።

ዐቢይ ከአሜሪካኖች ጋር ያለውን ወዳጅነት ያፀናው ለእነርሱ ሲል አገሩንና አካባቢውን በመሰለል ጭምር እንደነበር እራሱ ለዘኒዎርከር መጽሔት እ.ኤ.አ. መስከረም 26/2022 በሰጠው ቃለ ምልልስ ተናግሯል። እንዲህ ያለ ነባር ግርድና ያለው ሰውም ነው እንግዲህ «የአፍሪካን ውጊያ እያደረግሁ ነው» እያለ የሚፎክረውና «በኢትዮጵያ አሻንጉሊት መንግሥት ልትመሰርት ትፈልጋለች» ሲል አሜሪካን የሚከሰው። ከእርሱ የሚበልጥ የአሜሪካ አሻንጉሊት ያለ ይመስል። የአፍሪካ አገራትን እየሰለለ ለአሜሪካ መረጃ የሚሰጥ ሰውም ነው እንግዲህ የአፍሪካ ጀነራል ነኝ ብሎ «I am fighting the Afrcan's war» እያለ የፎገረን።

አሜሪካ ግራ የገባት እሳት እንደወለደችው ላም ነው። ኮሙዩኒስትና የቻይና ተለጣፊ ነው የምትለውን ኢሕአዴግን ለማፍረስና ግትር ነው ስትል የምትገልፀውን ገዥ ፓርቲ አፍርሳ የራሷን ታማኝ ለማስቀመጥ ስትል ዐቢይ አሕመድን ወደ አራት ኪሎ የሚያደርሰውን መንገድ ለማቃናት ደፋ ቀና ማለቷ ድብቅ አልነበረም። እርሱም አሜሪካኖቹም ይህንን ክደው አያውቁም። በኋላ የኢትዮጵያን ጉዳይ እንዲከታተል የተመደበው አምባሳደር ፌልትማን «ዐቢይን ስንረዳው ነበር» ብሏል። የልብ ልብ እንዲሰማውም ኖቤል እንዲሸለም አድርገውታል።

እዚህ ጋር አንድ ገጠመኝ ልጄምርበት።

በ2010 ዓ.ም በክረምት ከአንድ ወዳጄ ጋር ENN ቴሌቪዥን ከተዘጋ በኋላ ልንታሰር መሆኑን ስንሰማ ወደ አሜሪካ ኤምባሲ ምልጃ ሄደን ነበር። ዐቢይን፣ ልጃቸውን፣ ፈቅደው የጎለቱብንን ሰውዬ...

እንዲያሳርፉልን ለመማለድ! ኒኮላስ ባርኔትን አገኘው። ኒኮ ወዳጅነቱ ከኔ ጋር ነበር። አንድ ሁለት ጊዜ ብርጭቆ አጋጭተናል። ቢሮው ውስጥ ከገባን በኋላ «ጠቅላይ ሚኒስትራችሁ ሊያስረን ነው የሚል መረጃ ሰምተን ነው...» ብዬ ጨዋታውን ጀመርሁ። ይስቅልኛል ብዬ ነበር። ኮስተር ብሎ ማብራራት ቀጠለ። ከረዥም ገለፃው «ሀገሩ የዐቢይና የለማ ነው። እነዚህ ሪፎርሚስቶች ኮሙኒክስታዊ ሥርዓቱን ለማፍረስ ለሚያደርጉት ጥረት ድጋፍ እያደረግን ነው» በማለት የነገረኝ አሁንም ጆሮዬና አእምሮዬ ላይ አለ። በኋላ ዐቢይና ለማ አሳዳጅና ተሳዳጅ መሆናቸው ይፋ ሲሆን ምን እንደተሰማው ለማወቅ በኢ-ሜይል ጠይቄው ነበር። አልመለስልኝም።

እናም አሜሪካ ዐቢይ አሕመድ ሥልጣን እንዲይዝና ከዚያ በኋላም እንዲደላይል ብዙ የደከመችበት ሰው ነው። ነገሩ እንደላሟ ሆኖባት ነው። ላሟ እሳት ወለደች አሉ። ግን እንዳትልሰው ፈጃት። እንዳትተውውም ልጅ ሆነባት። የዐቢይና የአሜሪካ ግንኙነት የገጠመው ችግር እንዲህ ያለ ነበር። የራሷ ውላጅ እሳትም ልጅም ሆነባት። እርሱ ግን ይህንን ሁሉ ደብቆ ወይም «ሾርት ሜሞሪያም» ባለው ሕዝብ እንዲረሳ አድርጎ የአዲስ አበባን ድሃ በመስቀል አደባባይ #NO MORE እያስባለ፣ የኢትዮጵያን ወጣት ደግሞ በትግራይ ተራሮች ውሃ ውሃ እያስባለ፣ እንደኛ ያሉትን ደግሞ ጁንታና የጁንታ ናፋቂ እያስባለ አገሩን ይፎልልበት ዘንድ ቀጠለ።

ወጤን ከ'ነማማሳያዋ...

ጥንቃቄ በተሞላበት መንገድ እየሠራን ለወራት ብንዘልቅም ነገሩ አልቀለለም። አንዳንዴ በዛቻና በማስፈራሪያ መልክ ሥራችንን እንድናቆም ግፊት ይፈጠራል። ሰው ይልኩና ሥራችንን እንድናቆም ያስጨንቁናል። «የዐቢይ አማሮችና» ገባር ሚዲያዎች «ጁንታዎች» እያሉ ያዘምቱብናል። ኢሳት የተባለው ቴሌቪዥን ላይ ያሉትን የዐቢይ አሸከሮች ያህል የዘመተብን ግን አልነበረም። «አዲስ አበባ ተቀምጠው እንዲህ ሲሰሩ መንግሥት ለምን ዝም እንደሚላቸው አይታወቅም» እያሉ ተከታታይ ምሽቶችን ፕሮግራም ሠሩብን። ለዐቢይ የጦርነት ፍኖተ ካርታ ሲያወጡና የፕሮፓጋንዳ ቃላትን ሲያቀብሉ የነበሩት እነዚህ ሰዎች በእኛ ላይ የማያቋርጡ ዘመቻ ሲከፍቱብን አደጋው ይበልጥ እየቀረበ እንደሆነ ግልጽ ነበር።

ዐቢይ እነዚህን አሸከሮችን አብዝቶ እንደሚያምን አውቃለሁ። ጥቅምት 24/2013 ዓ.ም. ሌሊት ጦርነቱ ሲጀመር «ሠራዊቱ ወደ ትግራይ እንዲዘምት አዝዝቶለሁ፤ ጦርነቱን በድል እንደምናጠናቅቀው እንዳትጠራጠሩ» ብሎ ከተናገረ በኋላ እነዚህ የሚዲያ አዛውንቶች በቴሌቪዥናቸው መጡና እንዲህ አሉ።

«ይህንን ጉዳይ ጦርነት ብሎ መግለጽ ተገቢ አይደለም። ይህ የዲፕሎማሲ ውግዘትን ከማምጣቱም በላይ ሀገሪቱ ጦርነት ውስጥ እንዳለች አድርጎ ማቅረቡ ስለሚጎዳ የሕግ ማስከበር ዘመቻ ይባል» አሉ። ዐቢይና በቀዳሾቹም ከዚያች ማለዳ ጀምሮ «የሕግ ማስከበር ዘመቻ» እያሉ መጮህ ጀመሩ። «ጦርነቱ 95 ሚሊዮን ለ5ሚሊዮን ነው» የሚለውን ቅስቀሳ በማስተጋባት ከጥቂት ዓመታት በፊት እልቂቱን ያወጁት እነዚህ ሰዎች የሚናፍቁት ውጊያ ሲከፈት በደስታ ሲፈነጥዙ ነበር። መቼለ ተያዘ ሲባልም የደስታ ድግሳቸውን በቀጥታ ሥርጭት አስተላልፈዋል። የሚደግፉትና የሚደጉማቸው መንግሥት ከትግራይ ተሸንፎ ሲወጣ ደግሞ በሌላው የኢትዮጵያ አካባቢ የሚገኝ የትግራይ ተወላጅ ተለቅሞ ወደ ኮንሰንትሬሽን ካምፕ ማጎሪያ እንዲገባ ጥሪ ያደረጉት እነርሱ ናቸው። መንግሥትም ያሉትን አድርጓል።

ዐቢይ ከእነዚህ የግብጽና የሻዕቢያ ቅልብተኞች ጋር ያለው ተናባቢነት በፓርላማ እስከ መሞጋገስ የደረሰ እንደነበር ይታወቃል። ኢሳት በግብጽ ገንዘብ እንደተመሰረተና በሻዕቢያ የፋይናንስ ክፍል ሠራተኛነት እንደሚተዳደር በተለያዩ ጊዜያት ብርሃኑ ነጋና አንዳርጋቸው ጽጌ ያለ ሀፍረት ነግረውናል። «500 ሺህ ዶላር ከግብጽ ተቀብለናል። 300ሺው ለኢሳት ነው» ብሎ በአደባባይ የተናገረው ብርሃኑ ነጋ ነው። አንዳርጋቸው ደግሞ «ኢሳትን እዚህ ያደረሰው ሻዕቢያ ነው፤ እርሱን አመስግኑልኝ» ሲል በይፋና በኩራት ተናግሯል።

በዚህ መልኩ በሻዕቢያና በግብጽ አበል የሚከፈላቸው ሰዎች ናቸው እንግዲህ እኛን «አዲስ አበባ ተቀምጠው ሲሰሩ ለምን ዝም ይባላሉ» እያሉ የሚወነጅሉን። መቼም አስመራና ካይሮ ተቀምጠን እንሠራ! ከአገራችን ወዴት እንድንሄድላቸው እንደፈለጉ እንጃ። በየትኛውም መመዘኛ ከእነርሱ የላቅን ኢትዮጵያዊ መሆናችንን ማን በነገራቸው!

እንዲህ ያለውን ዘመቻ ከቁም ነገር የመቁጠር ፍላጎት የለንም። ለዐቢይ «እሰራቸው እንጂ...! ዝም አልከሳ» የሚል አጀንዳ እያቀበሉ መሆኑን ብንረዳም በምንሠራው ሥራ የሚመጣብንን የትኛውንም ዓይነት ዋጋ ለመክፈል ለተዘጋጀው ለእኛ እርባና አልነበረውም። ይህንንስ በዝምታ አልፈነው ነበር።

የባሰው ነገር ከዚህ በኋላ የመጣው ነው።

አንድ ማለዳ የወትሮ ስፖርታዊ እንቅስቃሴዬን ለማድረግ ወጥቼ የማገኘው አንድ ሰው ስለነበር በዚያው ወደ መሀል ከተማ ወጣሁ። ረፋዱ ላይ በተመላላሽነት የቀጠርኳት የቤት ሠራተኛዬ ደወለችልኝ። አነሳሁት።

«ቤት መጥተህ ነበር እንዴ...?» ብላ ጠየቀችኝ።

«እኔ በፍጹም። ምንው...?»

«ላጥቶቻቸው የሉም»

ክው አልኩ።

«አልገባኝም... እንዴት...? ማለት ምን እያልሽ ነው...?» እየተንተባተብሁ እንደነበር ያስታወሰኝ አብሮኝ ያለው ወዳጄ ነው።

«እኔ እንጃ መጀመሪያ ቤት ስገባ ነበር። ከዚያ ሱቅ ደርሼ ስመለስ አጣሁት» አለችኝ። እንደውነቱ ከሆነ «ሱቅ የሚያስኬድ ነገር ምን ነበራት? በተለያዩ ቦታ የተቀመጡት ሁለቱም ላጥቶቻቸው እንዴት በአንድ ጊዜ እንደተወሰዱ አወቀች? ወዘተ» የሚሉትን ጥያቄዎች ለማሳሰል የሚያስችል መረጋጋት አልነበረኝም።

እየበረረሁ ወደ ቤቴ መጣሁ።

ስደርስ ቤተሰቦቼና ጓደኞቼ ቀድመውኛል። እርሷ እንደማለቃቀስ እያለች ነው። «ሱቅ ደርሼ ስመለስ አጣሁት...» ከማለት ውጪ የምትለው ነገር አልነበራትም። የተሸመደደ የሚመስል ንግግር ደጋግማ ትናገራለች። ጠበቅ አድርገን ስንጠይቃት «ወላሂ እኔ አላውቅም» ትላለች።

ሁኔታችንን የተመለከቱ ጎረቤቶቼ ግን ጣጦታ ብለው ሹክ አሉኝ።

«አንድ በርሳ የያዘና ባዶ እጁን የነበረ ልጅ ሆነው ከአንተ ቤት ሲወጡ እርሷም አብራቸው ነበረች»

ይህ በቂ ነው። ከእርሷ ጋር መከራከሩ ጉንጭ ማልፋት ነው። ወዲያው ወደ ፖሊስ ደወልኩ። የሰፈራችንን ፖሊስ ጣቢያ አዛዥ አውቀዋለሁ። የተፈፀመውን ነገር ከነገርሁት በኋላ «አሁኑኑ ይዘሃት ና። አንደኛ ተጠርጣሪ እርሷ ነች» አለኝ። ምስክሮቼን ይዣቸው እንድቀርብም አሳሰበኝ። እንዳለኝ ለማድረግ ከቤተሰቦቼ ጋር «አንደኛ ተጠርጣሪ ነች» የተባለችውን ግለሰብና ጎረቤቶቼን ይዘን ሄድን። ለፖሊሶቹ ቃል ከሰጠሁና ዝርዝሩን ካስረዳሁ በኋላ እኔ ወጥቼ እርሷ ወደ ቢሮው ገባች።

ከአፍታ ቆይታ በኋላ የፖሊሱ አዛዥ ወጣ። ምስክሮቼን ይዞ ሊገባ መስሎኝ ነበር። ከቤተሰቦቼ መሀል ገንጠል አድርጎ ይዞኝ ወደ ጥግ ሄደ። እንዲህም አለኝ።

«ይሼ ነገር ይቅርብህ። ከአንተ አቅም በላይ ከሆነ አካል እጅ ላይ ገብቷል። ይቅርታ። ልናግዝህ አንችልም።»

«አልገባኝም... የእናንተ ሰዎች ናቸው የወሰዱት...?»

«ግዴላህም...! የነገርኩህ ይበቃል። ዕቃህ ከአንተ አቅም በላይ ከሆነ አካል እጅ ገብቷል» ደገመልኝ።

የምጮህበት አጣሁ። የምከስበት ቦታ ጠፋኝ። በርካታ ሰነዶች በነዚህ ላጥቶቻች ውስጥ ናቸው። የማስተርስ መመረቂያ ጥናቴንም እየጻፍኩ የነበረው በነዚህ ኮምፒውተሮች ላይ ነው። ብው ብዬ ነደድሁ። መንግሥት ቤት ለቤት የሚገባ ሌባ መሆኑን ሳስብ ከወራት በፊት በሦስተኛ ፖሊስ ጣቢያ እስር ቤት ውስጥ

እያለሁ ያገኘኋቸውን ሌቦች ለማስታወስ ቀልብ አልነበረኝም። «ስተቴ» የሚለውን የሌብነት ዓይነት የነገሩኝ እነዚያ ወጣቶች መንግሥትም በስተቴ ላይ ገብቶ ሥራቸውን እየተሻማ መሆኑን ብነግራቸው ምን ይሉኝ ይሆን...?

ከዚህ በኋላ ከሠራተኛዬ ጋር ለመደራደር ሞከርሁ። ብዙ ለመንኳት። ቢያንስ የየትኛው መሥሪያ ቤት ሰዎች እንደወሰዱት እንድትነግረኝ ተማፀንኳት። ትርጉም አልነበረውም። የወሰደብኝ የደጎንነት መሥሪያ ቤቱ መሆኑን ለማወቅ ወራት ፈጀብኝ። አጋጣሚውን በጥቂቱ ልግለጸው።

በጥር 2013 ዓ.ም. በአንዱ ቀን ለአንድ የግል ጉዳይ በበሌ አውሮፕላን ማረፊያ ወደ አንድ የሀገሪቱ ክፍል ለመብረር ተነሳሁ። ከፍታ አድርጌያለሁ፤ የኮሮና መከላከያ ጭምብልም አጥልቄያለሁ። ፊቴን ዓይኖቼ የሚለዩኝ ሰው እንዳይኖር ማድረጌ ነበር። አንደኛውን ፍተሻ ያለምንም ችግር አለፍሁ። ሁለተኛው ጋር ስደርስ አንዱ የደጎንነት ሰው፤ ያደረግሁትን ማስክና ከፍታ እንዳነሳ አዘዘኝ። ያለኝን አደረግሁ።

«እንዴ አንተ ልጅ...! ደህና ነህ ወይ...?» አለና አንዳንድ የአድናቆት ቃላትን ጣል ካደረግብኝ በኋላ «የሚያሳልፉህ አይመስለኝም። ምን ማድረግ እንዳለብህ አላውቅም» አለና አሳለፈኝ። ከመንገደኞች ወረፋ መጠበቂያው ወጥተን ወደ አውሮፕላኑ ተጓዝን። በርሳዬን እየጎተትሁ ሰልፌን ይዜ ተጠጋሁ። አንድ በቢጫና ጥቁር ቀለም የተፃፈ «Security» የሚል ልብስ የለበሰ ወጣት መጥቶ የተጓዣችን መታወቂያ እየጠየቀ ያስገባል። ተራው የኔ ሆነ።

አነበበና «ያየሰው...እንድትሄድ ተፈቅዶልሃል እንዴ?» አለኝ።

«ተከልክዬ ነበር እንዴ...?» ጥያቄውን በጥያቄ መለስሁለት።

«ቆይ ቆይ...ማጣራት አለብኝ» አለና እኔም እንዳልገባ አውሮፕላኑም እንዳይነሳ አዝዘ በርቀት ከቆመች አንዲት ታርጋ የለሽ ሰማያዊ ሺትዝ መኪና ውስጥ ገባ። ከቆይታ በኋላ ተመለሰና መጣ። መሄድ እንደማልችልና ጉዞዬን ትቼ እርሱን እንድከተል አዘዘኝ።

በዚያቸው ሺትዝ መኪና ወደ ኤሊሊ ሆቴል አካባቢ ወሰዱኝ። በአንድ ኃላፊ ቢሮ አስገብተውም ብዙ ጥያቄዎችን ይጠይቁኝ ጀመር። ሁሉም ጥያቄዎቻቸው በላፕቶፖች ላይ ካሰፈርኳቸው የተለያዩ መረጃዎችና ዕለታዊ ማስታወሻዎች የተወሰዱ ነበሩ። ከዚያም እናቴ እንዲህ ያለ ሁኔታ ቢያጋጥማት የምትተርተውን አባባል አስታወስሁ። «ወጤን ከነ ማማሳያዋ አገኘኋት!»።

በዚያ ቢሮ የነበረኝን ቆይታ በተመለከተ ግን ለራሴም ቢሆን መልሼ እንዳልናገር አስጠንቅቀውኝ ነበር። ይህንን ታሪክ ለመጀመሪያ ጊዜ ይፋ ያደረግሁትም በዚህ መጽሐፍ ላይ ነው። የቅርብ ጓደኞቼም ሆኑ የቤተሰብ አባሎቼ አያውቁም ነበር።

ምዕራፍ ዘጠኝ
2013 እንደ 1993

«ጁንታዎች» እና «አንጃዎች» በበረሃ

በ1993 ዓ.ም በሕወሓት ውስጥ በተፈጠረው መከፋፈል ምክንያት ከዐሥር በላይ ሰዎች በአንጃነት ተፈርጀው ከፓርቲው መሰናበታቸው ይታወሳል። በዚያ መከፋፈል ተወልደ ወልደማርያም፣ ስዬ አብርሃ፣ አለምሰገድ ገብረአምላክ፣ ሐሰን ሸፋ፣ ገብሩ አሥራት፣ አረጋሽ አዳነ፣ ቢተው በላይ፣ አብርሃ ካሕሳይ/አብርሃ ማንጁስ፣ ሰለሞን ተስፋይ/ጢሞ፣ ገብረመስቀል ኃይሉና አውዓሉም ወልዱ በይፋ ከፓርቲው የተባረሩ ናቸው።⁶⁴ (በርግጥ እነርሱ ወጣን እንጂ ተባረርን አይሉም)። ከእነዚህ ሰዎች በተጨማሪ በሠራዊቱና በፀጥታው መሥሪያ ቤት ውስጥ የነበሩ አመራሮችና አባላትም በዚህ ፍረጃ ተሰናብተዋል። መከፋፈሉን በመፀዋፍም በራሳቸው ፈቃድ የለቀቁ አሉ። ኤታማዢ ሹም የነበረው ፃድቃን ገብረትንሳኤና የአየር ኃይል አዛዥ አበበ ተክለሃይማኖት በጡረታ ስም ከተሰናበቱት ውስጥ የሚጠቀሱ ናቸው። በጠቅላይ ሚኒስትር ጽሕፈት ቤት ሥር የነበረውን የተሃድሶ ኮሚሽን በኃላፊነት ይመራ የነበረው ሙሉጌታ ገብረሕይወት ደግሞ በተለይ ከቅርብ ጓደኛውና የመሥሪያ ቤቱ አለቃ ከነበረው ክንፈ ገብረመድህን መገደል በኋላ በራሱ ፈቃድ ሥራውን ለቋል።

በዚህ መልኩ የተበታተነው የያዘው የሕወሓት ልሊቅ በ2013 ዓ.ም. ሌላ ጦርነት ትግራይ ላይ ሲታወጅ በተለያዩ ጎራ ተሰልፎ ተገኝቷል። አረጋሽ አዳነ በኢቴሺ ቀርባ የትግራይን ጦርነት ተገቢነት ከሕወሓት አምባገነንነት አንፃር ልክ መሆኑን በማብራራት ከብልጽግናው በኩል ሆኖ ታየች። አበበ ተክለሃይማኖትና ስዬ አብርሃ ከሚኖሩበት አሜሪካ በሚዲያ እየቀረቡ የጦርነቱን አውዳሚነት ለማጋለጥና ከትግራይ ሕዝብ ጎን ለመቆም ጣሩ። ሌሎች ድምፃቸውም ሆነ ውግንናቸው አልተሰማም። ተወልደ፣ ሙሉጌታ፣ ፃድቃንና መሰል ሰዎች ከሕወሓት ጋር ሆነው በረሃውን ተቀላቀሉ።

ችግር የተፈጠረው በረሃ በወረዳት የያዘዎቹ «አንጃዎች» ላይ ነው እንግዲህ!

⁶⁴ ሪፖርተር ጋዜጣ ቅጽ 6 ቁጥር 30-291 መጋቢት 24 ቀን 1993 ዓ.ም.

የብልጽግናው መንግሥት የትግራይ አመራሮች በየትኛው አካባቢ እየተሰበሰቡ እንደሆነ በሚገባ አወቀ። ይህንን የተረዱት የሕወሓት የቀድሞና የወቅቱ አመራሮች ተበታትነን ትግሉን እንምራ ከሚል ውሳኔ ላይ ደረሱ። በዚህም መሠረት ጌታቸው ረዳ፣ ጌታቸው አሰፋ፣ ፈትለወርቅ ገብረእግዚአብሔር (ሞንጀሪኖ) እና ዓለም ገብረዋሕድ በጂባቾ በኩል ወደ መሀል ትግራይ ዕዳጋ ዓርቢ፣ ማይቅነጣል እንዲገቡ ተወሰነ። ለዚህም ወታደራዊ አጃቢያቸው ጀነራል ተክላይ አሸብር (ወዲ አሸብር) ሆነ። ሦስት ሺህ የሚደርስ ጦር አለው።

ደብረጽዮን ገብረሚካኤል ወታደራዊ ኮማንዳን፣ ከ1993ዎቹ ደግሞ ጀነራል ፃድቃንን፣ ተወልደ ወልደማርያምንና ሙሉጌታ ገብረሕይወትን ይዞ ወደ ፀለምት አቅጣጫ ተጓዘ። ይኼ ቡድን የድርጅቱን ሊቀመንበርና የሠራዊቱን ዋና አዛዥ አካላት። ሆኖም ጠባቂ ጦርም ሆነ አጃቢ ጓዶች አልነበሯቸውም።

በደብረጽዮን እየተመራ ወደ ደቡብ ምዕራብ አቅጣጫ የሄደው ይኼ ቡድን አንድ ምክክር አደረገ። ትግሉን ወደ ደቡብ ትግራይ እናምጣው ሲልም ተስማማ። ይህንን ማድረግ ከጠላት እንቅስቃሴና አቅም አንፃር የሚኖረውን ወታደራዊና ፖለቲካዊ ጠቀሜታ ተነተነ። ውሳኔውንም ለነ ዓለም ገብረዋሕድ ቡድን በፊዴሮ እንዲነገረውና እነርሱም ወደዚህ ወደ ደቡባዊ የትግራይ ክፍል እንዲመጡ ከስምምነት ተደረሰ።

ውጤቱ ግን እንደተገመተው ቀላል አልሆነም። ደብረጽዮንን «ጥያቄህን ተቀብለን አንተ ወዳለህበት አቅጣጫ እንመጣም» ሲሉ መልዕክት ላኩበት። ምክንያታቸው ደግሞ «እኛን ሳታማክር አንጃውን ይዞ ለወሰንከው ውሳኔ አንገዛም» የሚል ነበር። ዋናው ጦር አዛዥም፣ ሊቀመንበራቸውም ባሉበት የተወሰነን «የመዳኛ መንገድ» አንቀበልም አሉ።

ይህ ጉዳይ በወቅቱ ለሰሚው ግራ ብቻ አልነበረም፤አሳዛኝም ሆኖ ብዙዎችን አንገት አስደፍቷል። ዐቢይ አሕመድና ግብረ አበሮቹ ትግራዊያን ብቻ ሳይሆን ትግራይንም የጠላት ምድር አድርገውና ጁንታ ብለው «የፖለቲካ እጥበት» ለማካሄድ ሲዘምቱ፣ ሕወሓት ግን ከሃያ ዓመታት በፊት በአንጃነት በፈረጃቸው ሰዎች ምክንያት ይነታረክ ነበር። ለብልጽግና ተወልደ ወልደማርያምም፣ ፈትለወርቅ ገብረእግዚአብሔርም ጁንታ ናቸው። እንኳን እነዚህን ይቅርና መለስ ዜናዊና ራስ አሉላም በጁንታነት ተፈርጀው በአፍሪቃ ኅብረት ዓመታዊ ስብሰባና በአድዋ በዓል ላይ ፎቶአቸው በመንግሥት ቴሌቪዥን እንዳይታይ በዚያ ሰዎች መመሪያ ተላልፎ ነበር። ሕወሓት ግን በ1993 ሙዚቃ ይደንስ ነበር። አንጃ ግራንጃ እያለ!

ከሕወሓት ዘጠኝ የሥራ አስፈፃሚ አባላት ውስጥ አንዱ (አስመላሽ ወልደሰላሴ) ተገድሏል፤ ሶስቱ (አብርሃም ተከስተ፣ አዲስዓለም ባሌማና ኬሪያ ሌብራሒም) ታስረዋል። የቀሩት አመራሮች አምስት ናቸው። በዚህም ምክንያት «አራታችን ወዳለንበት ቦታ ካልመጣህና በአንጃው መመከርህን ካለቆምህ ወዳንተ አንመጣም» ብለው ወዲ አሸብር ያጀባቸው የሥራ አስፈፃሚ አባላት አሻፈረን አሉ። በዚህ ጭቅጭቅ መሀል የብልጽግና ጦር ደርሶ ከበባቸው። ይህንን ከበባ ሰብሮ ለመውጣት ጥቂት የማይባል ዋጋ ተከፈለ።

ከዚያም ወደ ደብረጽዮን ቡድን አቅራቢያ ጠጋ ብለው ሰፈሩ። አለቃቸውንም እነርሱ ወዳሉበት ቦታ እንዲሄድ አደረጉት። እንደገና ጠበቅ ጠብሰቅ ያለ ግምገማ አደረጉበት። «አንጃውን እንጂ እኛን አትስማንም» አሉ። ዐሥር ቀናትን የፈጀ ግምገማ ተካሄደ። የውጊያ ሰፈር መረጣን ብቻ ሳይሆን ሌሎች የፖለቲካ ጉዳዮችን ያለ እነርሱ ፈቃድና እውቅና በሚዲያ እንዲለቀቅ ማድረጉም ለደብረጽዮን ከአንጃ ጋር በመተባበር ለተወነጀለበት ጥፋት እማኝ ሆነበት።

ነገሩ እንዲህ ነው !

የደብረጽዮን ቡድን «ለምንድን ነው የምንዋጋው? ፖለቲካዊ ምክንያቶችንና ግቦችንስ ምንድን ነው? የዲፕሎማሲ አቀራረቦችንስ ምን መሆን ይገባቸዋል? ዓለም እንዲያውቀው የሚፈለገው የትግል ምክንያት ምንድን ነው ? የሚለው ጉዳይ ይብራራና የመታገያ ፍኖተ ካርታ ሊነደፍ ይገባል» ሲል መከረ። በዚህም የሠላም ፕሮግራም የሚል ሰነድ ተዘጋጀ። በርግጥ ሰነዱን ያዘጋጁት «አንጃዎቹ» ናቸው። ደብረጽዮንም ከመጠነኛ ማስተካከያ ጋር ተቀብሎታል። መግለጫው ከውጪ አገር በድረገጽ ይተላለፍ በነበረው የድምፁ ወያኔ ሚዲያ ላይ ተሠራጩ። ሆኖም ከአንድ ጊዜ በላይ አልተላለፈም። እንዳይተላለፍ የተደረገው ደግሞ በዚያኛው ቡድን ውስጥ ባለው የሕወሓት ሥራ አስፈፃሚ አመራር ነው። «ከአንጃው ጋር ተባብረህ ያሳለፍከው ውሳኔ ነው፤ አንጃው ማርኮሃል» ሲሉ ደብረጽዮንን ለመገምገም ቀናትን ወሰዱ።

የሆነው ሆኖ ከፃድቃን ውጪ ሌሎችን የ«አንጃውን አባላት» እንፈልግም በማለታቸው ተወልደም ሆነ ሙሉጌታ በወታደራዊና ፖለቲካዊ ጉዳዮች እንዳይሳተፉ ተደረጉ።

ጥር 2013 ዓ.ም. አጋማሽ ላይ ተረገን በተባለ ቦታ የተካሄደው ስብሰባ ወሳኝም አስቂኝም ነበር። ከተከታታይ ከበባ፣ ከብዙ የጥይት ዝናብና የቦንብ በረዶ ያመለጠው የትግራይ ልሊቅ በዚህ ቦታ ያደረገው ስብሰባ ትግራይ ውስጥ የገባውን የጠላት ኃይል እንዴት እናባርረው የሚል ወታደራዊና መዋቅራዊ እቅድ የተነደፈበት ነበር። «ጃንታው» በዚህ ወቅት በቁጥጥሩ ሥር ያሉትና በነፃነት የሚንቀሳቀሱባቸው ወረዳዎች ከአምስት ወይም ከአራት አይበልጡም ነበር። ከወርዲ እስከ ሸፊ፣ ማይቅነጣል፣ ዛና፣ ዓዴት፣ ወርዲለኸ፣... አካባቢ ብቻ ነበር የትግራይ ልሊቅ የሚንቀሳቀሰው። በሰፊው ተከብቦ የሚገኘው ይህ ኃይል ከበባውን ለመስበርም ሆነ ወራሪዎቹን ከትግራይ ለማስወጣት ያስችለኛል ያለውን ውሳኔ ወሰነ።

በዚህ ስብሰባ ላይ የወታደራዊ አሰላለፉ በአራት ግንባሮች እንዲመራ፣ እያንዳንዱ ግንባር ሦስት ክፍለ ጦር እንዲኖረው ከስምምነት ተደረሰ። ምዕራብን ጀነራል ምግባይ፣ ማዕከላዊውን ዮሃንስ (መዲድ)፣ ምሥራቁን ወዲ እምበይተይ፣ ደቡብ ግንባርን ደግሞ ወዲ አሸብር እንዲያዙ ተመደቡ። እያንዳንዳቸው ሦስት ሦስት ክፍለ ጦር ይኑራቸው ቢባልም በእነዚህ ግንባሮች ሥር የሚኖሩትን ክፍለ ጦሮች እንዲመሩ የተመደቡት ሰዎች ግን በቦታው የሌሉ ናቸው። የዐሥራ ሁለት ክፍለ ጦር አዛዦች «በያሉበት መረጃው እንዲደርሳቸውና እንዲገቡ» በሚል ነበር በሌሉበት ምደባ የተካሄደው። አራቱም ግንባሮች አንዳንድ ሜካናይዝድ እንዲኖራቸው ወረቀት ላይ ቢወሰንም በወቅቱ ምንም ዓይነት ሜካናይዝድ መሣሪያ አልነበረም። አዛዦችም ተመደቡ። ግን አዛዦቹ በቦታው የሉም ብቻ ሳይሆን የት እንዳሉም አይታወቅም። «እና እንዴት በአዛዦች መመደባቸውን ይወቁ» ሲባል «ወሬው እየተዛመተ ይድረሳቸው» ተባለ። ይህ አስቂኝ ውሳኔ ቢመስልም በመጨረሻ ግን እንደተባለው አብዛኞቹ «ወሬው ተዛምቶ» ደርሷቸዋል። ይህ ዐሥር ቀናትን በፈጀ ስብሰባ የተወሰነ ውሳኔ ነበር።

ከዚህ ስብሰባ በኋላ በሥዩም መስፍን ስም የተሰየመ «ኦፕሬሽን ሥዩም» የተሰኘ ወታደራዊ ዘመቻ ተካሄደ። የካቲት 1/2013 ዓ.ም ዕዳጋ ሓሙስ አካባቢ በተካሄደው በዚህ ኦፕሬሽን ንብረትነቱ የብልጽግና የሆነ አንድ ሻለቃና ሁለት ሻምበል ተደምስሶ፣ ስድስት ዲሽቃ ተማረከ። በዚህ ቦታ ለመዋጋት ይመጣ የነበረው 32ኛ ክፍለ ጦርም ግጆት ላይ ተደመሰሰ። ይህ ውጊያ የተመራው በተረገኑ ስብሰባ የምዕራብ ግንባር

አዛዥ ተደርጎ በተሾመው ጀነራል ምግብ ይታወቃል ነበር። አፕሬልን የትግራይን የሠራዊት የትጥቅ አቅምና ሥነ-ልቦና ያነቃቃ ሆነ። እንዲያም ሆነ ከተደጋጋሚና ከባድ ከበባዎች ለመውጣት የሚደረገው ጥረት በፍጥነት አልተሳካም። ለ61 ሰዓታት ምግብ ሳይበላ የእግር ጉዞ እየተደረገ፣ ለቀናት አድካሚ ተራራ እየተወጣና እየተወረደ፣ ለረዣዥም ሰዓታት ውጊያ እየተደረገም ከበባውን ለመስበር ጥረት ቀጠለ። የወርቀዲኖ ወርቃማ ድል እንዲመጣ ግን ከተረገን ስብሰባ በኋላ ቢያንስ ሁለት ወራትን መጠበቅ ግድ ይል ነበር።

ይህንን ወግ የአዜብን አሳዛኝ ታሪክ በመጨመር እንቁጫው።

አዜብ በቀለ የሕወሓት ታጋይ ነበረች። በፀረ ደርግ ውጊያው ለስላላ ወደ ከተማ ትላክ ዘንድ ድርጅቷ ወሰነ። ይሁን እንጂ ውሳኔው ለየት ያለ ነበር። አዜብ ወደ ተልዕኮ ከመሄዷ በፊት እንደታረገዝ ተደረገ። እርግዝናው ያስፈለገው የደርግ ሰዎችን ለማሳመን ተብሎ ነው። በድርጅቱ ፆታዊ ግንኙነት የተከለከለ ስለሆነ ያንን በማድረግ ተባርፎ ነው ብላ እንደታሰመን ነበር። የምታረግዘው በሕወሓት ውሳኔ ነው። ማዕሾ ከሚባል ታጋይ እንደትፀንስ ተደርጋ አዲስ አበባ ወደሚኖሩት አባቷ ጋር ሄደች። ሆኖም አዲስ አበባ ስትደርስ የምትፈልገውን አላገኘችም። አባቷ ወደ ደቡብ ኢትዮጵያ በሥራ ምክንያት መሄዳቸውን ተከትሎ ወደዚያው አቀናች።

ከሕወሓት ጋር የነበራት ግንኙነት ተቋረጠ። የተሰጣት ተልዕኮም ተረሳ። ለዚህ ምክንያቱ በዋናነት የድርጅቱ አመራሮች ዝርዝርነት፣ በሌላ በኩል አዜብ በእርግዝናው ምክንያት እንደፈለገች መንቀሳቀስ አለመቻሏ የእርሷን ሕወሓት ግንኙነት ተስተካክላል። አዲስ አበባ ስትሄድም አባቷን አላገኘችውም። በሥራ ምክንያት ወደ ደቡብ ኢትዮጵያ ሄዷል። እርግዝናው እየገፋ በመምጣቱ ድርጅታዊ ተልኮዋን አቁማ ባዮሎጂ ያስገደዳትን ለመፈፀም ወደ አባቷ ጋር በፍለጋ ሄደች!

በ1983/4 ዓ.ም. ጀነራል ሓይለማርያም ሳርአያ በደቡብ ኢትዮጵያ ሲንቀሳቀስ አዜብን አገኛት። እንደገና ወደ ድርጅቱም ተቀላቀለች። በኢትዮጵያ አየር መንገድ የደግነት መሥሪያ ቤቱ ቅርንጫፍ ኃላፊ ሆና እየሠራች እያለ ኤርትራ ኢትዮጵያን ወረረች።

ወረራውን ለመቀልበስ በሚካሄደው ዘመቻ በራሷ ተነሳሽነት ወደ ብርሽለቆ ተጉዛ ወታደር ማሰልጠን ጀመረች። በዚህ ለራሷ በሰጠችው ኃላፊነት ላይ ከአንድ ዓመት ለሚበልጥ ጊዜ አሳለፈች። ከሻዕቢያ መሸነፍ በኋላ ወደ አሜሪካ ሄደች። ልጆችንም ወልዳ፣ ከማዕሾ ለወለደችት ልጅ እህት/ወንድም አበርክታለች።

አዜብ ከዓመታት የአሜሪካ ቆይታ በኋላ አገር አማን ብላ ወደ ኢትዮጵያ ተመለሰች። ልጆቿን ይዛ! የጉልምስና ዘመኗን በትግራይ ለማሳለፍ መቼለ ገባች። ብዙም ሳይቆይ የዐቢይ ጦርነት ተጀመረ። እርሷም ቅሌን ጨርቄን ሳትል የትግራይን ገጠራማ ቦታዎች ከሠላሳ ዓመታት በኋላ ተመለሰችባቸው። ለዚያውም ልጇን ይዛ። ለወራት ሌሊትና ቀን የሚደረገውን ጉዞ እርሷም ቀጥላለች። ሆኖም ከመጋቢት አጋማሽ 2013 በኋላ የአዜብ የመንከራተት ሕይወት ፍፃሜውን አገኘ። ከአዲስ አበባ፣ ደደቢት፣ ከደደቢት እንደገና ወደ አዲስ አበባ፣ ከአዲስ አበባ አሰላ፣ ከአሰላ አዲስ አበባ፣ ከአዲስ አበባ ብርሽለቆ፣ ከብርሽለቆ አሜሪካ፣ ከአሜሪካ መቼለ፣ ከመቼለ ቆላ ተምቤን... እያለ የተጓዘው ረዥሙ የአዜብ በቀለ ሕይወት በአገው ምድር ፍናርዋ በተባለ ቦታ አበቃ! እዚህ ቦታ ላይ በተደረገ ውጊያ ተገደለች።

በዚህ በአገው ምድር ወደተካሄዱ ጦርነቶች እናምራ!

የዳዊትና ጎልያድ ውሎ፣ በወርቀዲኖ፤

በዚያ ሰሞን የብልጽግናው መንግሥት የድል ጫጉላ ላይ ነበር። መቐለን ያዝሁ ብሎ ከአድማስ እስከ አጽናፍ እየደለቀ ነው። ታህሳስ 1/2013 ዓ.ም. በሸራተን አዲስ የተዘጋጀው የብልጽግና ድግስ ደግሞ ለየት ያለ ነበር። ዕለቱ የሀገሪቱ ጄኔራሎችና የጦርነቱ ፊት አውራሪዎች የትግራይን ሕዝብና አመራሮች የደረሰባቸውን መከራ በየተራ እየተረኩ፣ የዜጎችን ሰቆቃም እንደ ኮሜዲ እየቀረቡ፣ ታዳሚውም የቴሌቪዥን ተከታታይም በሳቅ የሚያውካካበት ምሽት ነበር።

በዚያን ዕለት ብርሃኑ ጁላ የተባለው የጦር ኤታማዦር ሹም በእርካታ ተውጦ፣ በድል አምቡላ ሰክሮ ከፊቱ ለተሰባሰቡት የጦር መኮንኖችና ሲቪል ባለሥልጣናት ንግግር እያደረገ ነበር። «በዘራችሁ አይድረስ» እያለ እየመረቀም ነበር። ታዳሚዎቹም በፈገግታና በተመስጦ እየዳመጡት በጭብጫቸው እየጀቡት ነበር።

የኤታማዦር ሹሙ ንግግር ቃል በቃል የሚከተለው ነበር።

«አሁን ያ የሚፎከር በሙሉ ከመኪና ወርዶ ጠፍቷል። ...ስለዚህ ከመኪና ወርዶ የጠፋውን እግረኛ እየፈለግን ነው። ሰው 27 ዓመት ኢትዮጵያን የሚያህል ሀገር መርቶ፣ ከዚያ ወደ ክልል ሄዶ የፓርቲ ሊቀመንበር፣ የክልል ፕሬዚዳንት፣ የቢሮ ኃላፊ ሆኖ ከኖረ በኋላ፣ አሁን በየገጠሩ እግረኛ ሆኖ ሲገኝ፣... እንደዚህ ዓይነት ነገር በዘራችሁ አይድረስ።» ሞቅ ያለ ጭብጫባ አጀበው፤ የሚሰማ የሳቅ ጭክትም ነበር።

ብርሃኑ ከንግግሩ መረዳት እንደሚቻለው ሁልጊዜም ውጤትን የሚለካው ከምቸት፣ በመኪና ከመጓዝና ተያያዥ ሁኔታዎች አንፃር ነው። ዓላማ የሚባል፣ ክብር የሚባል ነገር ጉዳዩ አይደለም። «በዘራችሁ አይድረስ» ሲል የመረቀውም በየገጠሩ እግረኛ ሆኖ መጓዝን ነው። የደርግ ወታደር ለመሆን ከአርሲ አዲስ አበባ በእግሩ ላለመምጣቱ ማረጋገጫ ለማግኘት ያደርግሁት ጥረት አልቀናኝም። ማወቅ የቻልሁት ነገር ብርሃኑ ጁላ መጀመሪያ የገባው አየር ወለድ እንደነበርና በኋላ ላይ የሠራዊቱን ስንቅ ሰርቆ ሲሸጥ ተገኝቶ በቅጣት ወደ ምድር ጦር እንደተቀየረ ነው። ጊዜ ከምርኮኛነት አንስቶ ኤታማዦር ሹም ያደረገው ብርሃኑ ጁላ ዛሬ ሁሉን ነገር ረስቶ በእግር መጓዝን ሲያላግጥበትና በመኪና መሸከርከርን እንደ ድል ሲቆጥረው ማየት መገረምን ያዋልዳል።

በርግጥ ጀነራል ብርሃኑ ጁላ እውነቱን ነው። «እነ ጌታቸው ረዳን፣ እነ ደብረጽዮንን፣ እነ ሥዩም መስፍንን ከመኪናቸው አስወርደን እግረኛ አድርገናቸዋል፤ በዘራችሁም አይድረስ» ሲል የተሳለቀው እርግጥ ነበር። የሕወሓት አመራሮች ብቻ ሳይሆኑ መላው የትግራይ ልሊቅ ከተማውን ትቶ ቆላ ቆላውን ዱር ቤቴ ብሏል። ትከሻው ላይ ካነገታት ጠብመንጃና ከትግራይ ሕዝብ ውጪ የሚተማመንበት ነገር ቢኖር ይኸውም የሚለው ዓላማ ብቻ ነው። እንደዚያ ባይሆን ኖሮማ ወደ ሱዳንም መውጣት ቀላል ነበር፤ በጅቡቲ በኩል ተሹለክልኮ ለመውጣት መመከርም በተቻለ ነበር።

ብርሃኑ ግን አንድ ነገር ስቷል። የትግራይ የከተማ ልሊቅ ወደ በረሃማው የክልሉ ገጠሮች የወጣው መኪናውን ብቻ ሳይሆን፣ ሥልጣኑን ብቻ ሳይሆን፣ ምቹቱን ብቻም ሳይሆን፣ የሚወዱትንና የሚወዳቸውን ትቶ ነው። እነርሱ ግን ለመብትና ለሕዝባዊ ሉዓላዊነት መከበር ነው ይላሉ። መሪዎቹ እንደማንኛውም የግራ

ዘመም ፖለቲከኞች፣ ደብረጽዮን አክሱም ጽዮንን፣ ፈትለወርቅ ገብረእግዚአብሔር ልዑል እግዚአብሔርን ተማምነው አይደለም፤ በረሃ የወጡት። ይልቁንም ይዘነዋል የሚሉትን እውነት አምነው ነው። ግን ሁሌም እውነት ያለው ሁሉ ይድናል ማለት እንዳልሆነ ብዙ ማጣቀሻ አለ። ቀናኢ ሐሳብ፣ የተረጋገጠ እውነት ይዘው በወጡበት የቀሩ አያሌ ናቸውና ይህ መንገድ ሁልጊዜም አያዋጣም።

ከዚህ የተማረ የሚመስለው ሕወሓትም መላውን የትግራይ ልሊት አስከትሎ «ሌላ ሕላዌ አለ» ብሎ በረሃ ወርዷል። «ሌላ ሕላዌ አለ» የሚለው ቃል የበዕውቀቱ ሥዩም ነው። ለእንደ ግጥሙ የሰጠው ርዕስ።

ግጥሙ እንዲህ የሚነበብ ነው፤

«ጋን ከጀርባ ወድቆ ገል ሆኖ ቀጠለ

ከመሰበር ወዲያ ሌላ ሕላዌ አለ»

ሕላዌ «ሕይወት ወይም ኑሮ» የሚል ትርጉም አለው። እንደ ግጥሙ ሕወሓት ተሰብሯል። ከሥልጣን ጀርባ ወድቋል፤ ልክ እንደ ጋን። እንዲያም ሆኖ «ከመሰበር ወዲያ ሌላ ሕላዌ አለ» ብሎ እንደፃፈው ገጣሚ፣ ከቻለ መልሶ ወደ ጋንነት ለመቀየር ካልሆነም በገልነት ሕላዌውን ለማስቀጠል ቆርጦ ጥራኝ ዱሩ ብሏል። እናም ይህ የትግራይ ልሂቅ «መኪናውን ጥሎ እግረኛ ከሆነ» አራተኛ ወሩን ይዟል። ተሳዳጅ ሆኖ ዳገት እየወጣ፣ ቁልቁለት እየወረደ ተበታትኖ ሰነበተ። ከዚያም በደቡብ ምዕራብ አቅጣጫ ሳምረ አካባቢ ጋብላ ከተባለ ቦታ ደረሰ። ሆኖም በእንደ ቅርጫት ውስጥ እንደተቀመጠ እንቁላል ዓይነት ነበር። ሁሉም አመራር በዚህ ቦታ መሰብሰቡ ሻዕቢያና ብልጽግናን እልል የሚያስብል ድል ሊገኝ የሚችልበት አጋጣሚ ነበር። ጀኔራሎችም፣ ፖለቲከኞችም በአንዲት ሽለቆ ውስጥ ተሰባስበዋል። በስብሰባው ላይ ለመገናኘት ብዙ መዋጋት፣ ብዙ መሞት አስፈልጎም ነበር። በዚያ ሰሞን የብልጽግናው አመራሮችና የሻዕቢያ ሰዎች በቁጭት ሲያወሩት የነበረው ታሪክ የሚከተለው ነበር።⁶⁵

በጋብላ የተካሄደው ስብሰባ አጀንዳው «ትግሉን እንዴት እናስቀጥለው?» የሚል ነበር። «በእንደ ቦታ ሆነን፣ ተበታትነን ወይስ በምን መንገድ?» የሚሉት ነጥቦችና ተያያዥ ጉዳዮች 11 ቀናትን ወሰዱ። በዚህ ወቅት የሚያሳድዳቸው ኃይል እንደከበባቸው አወቁ። አመራሮቹ ከዚህ በፊት ባደረጉት ስብሰባ ወደ ትግራይ የገባው ኃይል እየተንቀሳቀሰ ያለው በአብዛኛው በማዕከላዊ ትግራይ በመሆኑ ምክንያት የውጊያ ሃብቱ (ሰውም ሆነ ስንቅ) ከዚሁ አካባቢ ብቻ መሆኑ ልክ እንዳልሆነና የመታገያው አካባቢ እንዲሠፋ ተስማምቷል። አሁን ደግሞ የውጊያ ማዕከል እንፍጠር ወይስ በተበታተነ አኳኋን ጦርነቱን እንምራ የሚለው ውይይት እየተደረገ እንደ ሳምንት አልፎ ዐሥራ አንደኛው ቀን ደረሰ።

⁶⁵ ከብልጽግናው ሰዎች አፍና ማስታወሻ ላይ ያገኘሁትና፣ በቦታው የነበሩ የትግራይ ፖለቲከኛ ወታደራዊ አመራሮችን ጠይቁ የደረሰሁበት ታሪክ ይህ ቢሆንም በዚያ ሰሞን ይህንን መዝገብ ግን ያስቀስፍ ነበርና አላደረግነውም።

ቅልጥ ባለ ጦርነት ውስጥ የጦሩ ውይይት እያደረገ የነበረው ሕወሓትና የትግራይ ልሊቅ በመጨረሻ ጥንቅቅ ያለ ከበባ ውስጥ ወደቀ። ጠላቶቹ 360 ዲግሪ አጥር ሠርተው አሸጉት። በዚህ ጊዜ የመውጫዎ ቀዳዳ ፍለጋ መማሰን ጀመረ። ከጋብላ ተነስቶ ወደ ተምቤን ለመውጣት የሚያስችል ክፍተት መገኘቱ ተረጋገጠና ጉዞ ተጀመረ። እያንዳንዱ ተጓዥ የአራት ቀን የእግር መንገድ እንደሚጠብቀው ተነግሮታል። የራሱን ስንቅ ተሸክሞ መሄድ እንደሚገባውም እንዲሁ። እነዚህን ትዕዛዛት ተከትሎም ከደቡብ ምዕራብ ትግራይ ወደ ተምቤን አቅጣጫ ተግተለተለ።

የትግራይ ሠራዊት ጥይት ተመናምኗል። በቂ ስንቅ ማግኘትም የማይታሰብ ነው። በ24 ሰዓታት ውስጥ አንድ ጊዜ ምግብ ከተገኘ ትልቅ ነገር ነው። የዐቢይ ሠራዊት በምድርና በሰማይ፣ የኢሳያስ ጦር በየቀዬውና በየጣሻው የሚያሳድደው የትግራይ ልሊቅ በቀላሉ ሊያዝ ባለመቻሉ የ10 ሚሊዮን ብር ወርታ ተመድቦ የአፋልጉኝ ማስታወቂያ ወጥቶበታል። ሁሉም ለፍለጋ ተሰማርቷል። ሌላው «የደመሰሰናቸው ሰበር ዜና» እየጠበቀ ቴሌቪዥን ላይ አፍጥሟል። እየሸሸ ያለው የትግራይ የፖለቲካ ኃይል ደግሞ «እግረኛ ሆኖ» እየዳከረ ነው።

ከጋብላ የተነሳው ግዙፍ ቡድን አንድ ቀንና አንድ ሌሊት እንደ አክሱም ሃውልት ቀጥ ብሎ የቆመ ቁልቁለትና ዳገት ከወጣና ከወረደ በኋላ አደጋ ገጠመው። ከፊት ለፊቱ የጠላቶቹ ግዙፍ ሜካናይዝድ ሠራዊት እንደመጣ አወቀ። ከዚያም እንደገና ያንኑ መንገድ ቶቶ ወደ ኋላ ለመመለስ ተገደደ። ሆኖም ከኋላም እሳት ነው። የሻዕቢያ ሠራዊትና የአማራ ክልል መንግሥት ያሰማራቸው ታጣቂ ኃይሎች ጥምረት ፈጥረው መመለሻውን ዘግተውታል። በዚህም መሠረት መውጫ ቀዳዳ ለማግኘት በሚያደርገው መፍጨርጨር ቀይሕ እምባ፣ ወድሰምሮ፣ ማይ ማዕዶ፣ ዘክያ ዓዲበሽስታን በተባሉ ቦታዎች ተዋጋ።

ሆኖም አሁንም አልፎ መሄድ አልቻለም። እናም ወደ ነቅሰገ መሻገርያ ተመልሶ ተዋጋ። አሁንም መፈናፈኛ አላገኘም። ወደኋላ ወደ ማይ ማዕዶ ተመልሶ መጨረሻ ወደ ጻታና ጻግብጂ ለመግባት ወሰነ። ከዚያም ወደ አማራ ክልል ዋግኸምራ ዞን ወደ ፃታና ወርቀዲኖ መጓዝ ግድ ሆነ። ሠራዊቱና አመራሩ ተንጋግቶ ሲጓዝ «ሰቆጣ ጠብቀኝ፤ ወስልተህ የቀረህ እንደሆነ ማርያምን አልምርህም» የተባለ ይመስላል። ሆኖም የጠላት ኃይልን የሚገጥምበት በቂ ትጥቅ በእጁ የለም። ወታደራዊ አመራሮቹና የአካባቢው አርሶ አደሮች የሚሉትን ብቻ ሰምቶ የሚጓዘው የትግራይ ልሊቅ አማራ ክልል ዘለቀ። በዚያው በዋግኸምራ ዞን ውስጥ ፃታ በተባለው ቦታም ደረሰ።

በዚህ ቦታ ነው እንግዲህ ያላሰበው ሲሳይ የገጠመው። «የአማራ ክልልን ልዩ ኃይል ሁለት ሻለቃ ለጥቃት ተጋላጭ ሆኖ አገኙት። ይህ ለጁንታው ትልቅ ፍሪዳ ነበር። ከብዛት አንፃር አይገናኙም። የእነርሱ ኃይል በቁጥር ብዙ ነበር። ያገኙትን አጋጣሚ በሚገባ ተጠቅመውበታል። የኛ ደጀን ሆነው ከአማራ ክልል የተሰማሩ ልዩ ኃይሎችን ሙሉ በሙሉ ደመሰሷቸው። እንደሰማሁት 30 ደቂቃ አልፈጀባቸውም። ይህ ማጥቃት በተተኪሽ እጦት ለተቸገረው ኃይላቸው ትልቅ ድል ያገኙበት ሆኗል። ተክላይ አሸብሮ የተባለው አዛዦቸው በመቶ ሺህ ጥይት ማርኳል። ይህ ለእነርሱ ታመንና ሊታሰብ የማይችል ተዓምር ነበር» በማለት ነበር አንድ የብልጽግና ኮሎኔል ሁኔታውን ያስታወሰኝ።

በአንድ ጊዜ የትግራይ ሠራዊት የጠብመንጃ ካዝናዎች ረሃባቸውን አስታገሱ። የሠራዊቱ የአፈሙዝ ላንቃዎች ጥይት ጠገቡ። ከደቂቃዎች በፊት በተተኪ ሕገ ሕግ እንደ ዱላ ሆነው የነበሩት የሠራዊቱ ክላሾች ከአፍታ በኋላ እሳት የሚተፉ ሆኑ። አመራሮቹም ሆኑ ጭፍራዎቻቸው በአካባቢው የተገኘውን የውጊያ ድል ኬክ ቆርሰው ሻምፓኝ ከፍተው ቢዘክሩት ደስታቸው ነበር። ግን እንኳን ኬክ አምባሻም የሌለው ኃይል ነበርና የያዘውን ይዞ ጉዞውን ቀጠለ። ጉዞ ወደፊት፤ መጓዝ ወደ ወርቀ ዲኖ!

ይህ ቀን መጋቢት 10/2013 ዓ.ም. ነው። ዕለቱ ደግሞ አርብ። ገና ቀኑ አልተጋመሰም። «መኪናውን ጥሎ ፈርጥጧል» የተባለለት የትግራይ ልሊቅ አንድ ላይ ሆኖ ጉዞውን ቀጥሏል። ጫማውንና ስንቁን የጨረሰ ብዙ ነው። ሀሞቱ የፈሰሰ ግን ያለ አይመስልም። «በአንድ ቅርጫት ውስጥ ሁሉንም እንቁላሎችህን አታስቀምጥ» የሚለውን የፈረንጅ አባባል ለመተግበርና በተጓተን ብሎ ውሎ ለማደር ፋታ ያጣው የትግራይ ኃይል ተጃምሎ እየተጓዘ ነው።

ሻዕቢያና ብልጽግና የሕወሓት ሰዎች በፃታ ያደረጉትን ሰምተዋል። በአካባቢው የነበረውን የአማራ ልዩ ኃይልን ትጥቅ ሙሉ በሙሉ እንደማረኩት መረጃ ደርሶታል። በዚህ ያበደው ከብልጽግና በላይ ሻዕቢያ ነው። የኤርትራው መንግሥት ጩከ። «ጃንዳ ወያነ የጦር መሣሪያ እንዲያገኝ ምክንያት እየሆናችሁ ነው»። ሲል በብልጽግና ሰዎች ላይ ጮኸ። «ውጊያውን ስላልቻላችሁት እራሴ እዋጋለሁ፤ ወያኔንም ስብስቤ እጨርሳለሁ»። ሲል ማለ። ከዚያም ለመጀመሪያ ጊዜ በይፋ ወደ አማራ ክልል ወርቀዲኖ ሠራዊቱን አንቀሳቀሰ። ከቦታውም ደረሰ።

ኮማንደሩ በያዘው ጭፍራ እርግጠኛ ነው። የኤርትራ ሠራዊት የሚመካበት 22ኛው ክፍለ ጦር እዚህ አለ።13ኛ፣ 25ኛ፣ 31ኛና 33ኛ ክፍለ ጦሮች በእርሱ ሥር ሆነው ለኦፕሬሽኑ ዝግጁ ናቸው።5 25ኛ ኮማንዶ ክፍለ ጦርም በሳንጃና በቴስታ ጭምር ሊዋጋ ሰልፍ ይዟል። ሻዕቢያ እንደ ጎልያድ ግዝፈቱን አምኖ ተሰለፈ።

ከዚያም ለአለቃው የፊደላዊ መልዕክት አስተላለፈ። «ጃንታው በሙሉ እዚህ ነው። ደብረጽዮን ይታየኛል። ያ ሎቕማፅም አለ። [ጌታቸው ረዳን ማለቱ ነው፤ ያ ተናጋሪ እንደማለት]። ጠርጣራውም እዚሁ ነው»። እያለ ዘፋኝና ፖለቲከኛ ሳይቀረው እየዘረዘረ ተናገረ። አዛውንቱን ታጋይና የኪነ-ጥበቡን ሰው ጠርጣራውን፣ ሻዕቢያ አይወደውም። በኢትዮ ኤርትራ ጦርነት ጊዜ «አይበልነን ዶ» ብሎ ዘፍኖባቸዋል። «አፈር ትሆናላችሁ አላልንም ነበር ወይ» እያለ አዚሞባቸዋል።

ኮማንደሩ ልክ ነበር። ከትግራይ ወታደራዊና ፖለቲካዊ አመራሮች መካከል በዚህ ቦታ ያልተገኙት ምናልባት የታሰሩትና የተገደሉት ብቻ ሳይሆኑ አይቀርም። በርግጥ የአርሚ አንድና ሦስት አዛዦቹ ወዲ እምበይተይና

ጀነራል ምግባይ ኃይለ በሌላ ግንባር ውጊያ ላይ በመሆናቸው በአካል ወርቀዲኖ የሉም። በተቀረ ሁሉም የሥራ አስፈፃሚ አባላት አሉ። ደብረጽዮን ገብረሚካኤል፣ ፈትለወርቅ ገብረእግዚአብሔር፣ ጌታቸው ረዳ፣ ጌታቸው አሰፋ፣ ዓለም ገብረዋሕድ እየተባለ ቢዘረዘር 61 የፖለቲካ አመራሮች እንደ ብረት ድስት ከብ በሆነችው በወርቀዲኖ ተከብበዋል። የቀራቸው ነገር በብረት ድስቷ ውስጥ እንደ ንፍሮ መቀቀል ነው።

የትግራይ ሠራዊት አመራሮችም ከላይ እስከታች አሉ። ዋና አዛዥ ጀነራል ታደሰ ወረደ፣ ሌላኛው ባልደረባው ጀነራል ፃድቃን ገብረትንሳኤ፣ ጀነራል ዮሃንስ ወልደጊዮርጊስ (መዲድ)፣ ወዘተ የቀረ የለም። ሻዕቢያ ውጊያውን ጀመረ። የመጨረሻውን ውጊያ እንደሚያደርግ አምኖ፣ ምርኮና ግዳይ ጥሎ «ብሓያላት ዘይትጽዓድ» ብሎ እንደሚጨፍር እርግጠኛ ሆኖ፣ በአንድ ቅርጫት የተጠራቀሙትን የትግራይ ልሊቃን ሊያደቃቸው ውጊያውን በአራቱም ማዕዘን ጀመረ።

ወርቀዲኖ ተደበላለቀች። የአካባቢው ተራሮች በመድፍና ሞርታር ተቀጠቀጡ። የውጊያ ግንባሮች በአቧራ ተዋጡ። የትግራይ ኃይሎች የሞት ሽረት ጦርነት ውስጥ ወደቁ። ግማሽ ቀን አለፋቸው። አስቀድመው በፃታ ከአማራ ልዩ ኃይል የማረኩት ትጥቅ ባይኖር ኖሮ ይህንን ያህል ሰዓትም ለመዋጋት የሚያስችል አቅም አልነበራቸውም። የተፋፋሪው ውጊያ የእሳት በረዶ እየዘነበበት አካባቢው እየጨነ ነው።

በዚህ ጊዜ የዐቢይ ጀነራሎች ሁነቱን ሰሙ። «ደብረጽዮንን ገድለንዋል፤ ሁሉም አንድ ላይ ናቸው። የሚያመልጥ አንድ ሰው ቢኖር እርሱ የድመት ነፍስ ያለው ነው» ሲሉም ለአለቃቸው ነገሩት። ዐቢይ ግን አላመናቸውም። «አስከሬን ካለየሁ አላምንም» አለ። «ግዳይ ጥላችሁ አምጡ» ሲልም አዘዘ። የዐቢይ ጀነራሎች ልክ ነበሩ። ልክ የሆኑት በደብረጽዮን ሞት አይደለም። ከዚያ ከበባና የተኩስ ዝናብ የሚያመልጥ የለም ብለው ማሰባቸው ትክክል ነበር።

ተኸላይ አሸብር ግን አልተደናገጠም። እርሟ አራት የተባለውን ጦሩን ይዞ፣ በስሩ በርካታ ጀነራሎችና ኮሎኔሎችን አሰልፎ ሠራዊቱን በዚያ ተኩስ፣ በዚህ ግባ እያለ ነው። ብርጋዲዬር ጀነራል ዓስርተ ዒስራ የሚባለው አዛዥ አብሮት አለ። ጀነራል አብርሃ ተስፋዬ (ድንኩል) ተረጋግቶ እያገዘው ነው። ወዲ አባተና በርሀ ባራኪ (ወዲ ራያም) እዚሁ እንደ ሰሊጥ ሊወቅጣቸው፣ እንደ ጤፍ ሊወቃቸው፣ እንደ ሰንበሌጥ ሊሰባብሩቸው የመጣውን ሠራዊት ከሚፋለሙት መካከል ናቸው። የግንባሩ የሎጅስቲክስ ኃላፊ ኮሎኔል በርሀ በጊዕም የጎደለውን እየሞላ የጦርነቱ የድል ጀምበር በእነርሱ በኩል እንድትወጣ ለማድረግ ጥረት ላይ ነው።

ሻዕቢያ ያልገመተው መከላከል ገጠመው። ቀኑን ሙሉ ሲዋጋ ዋለ። የግንባሩ አዛዥ፣ ሰውና ሎጅስቲክስ እንደተመናመነበት ገባው። በፍጥነት ኃይል እንዲጨመርለት ጥሪ አቀረበ። በጠየቀው መሠረት ወደ ወርቀዲኖ የሚሄድ ጦር ተነሳ። 13ኛ፣ 16ኛ፣ 52ኛ ክፍለ ጦሮች በሕንጣሎና ደንጎላት አድርገው ወደ ወርቀዲኖ ጉዞ ጀምሩ። ሰስቱንም ክፍለ ጦሮች በምሥራቅና ምዕራብ ትግራይ በኩል አድፍጦ ሲጠብቅ የነበረው የትግራይ ሠራዊት መንገድ ላይ አስቀረው። ይህንን ኃይል ወደ ኋላም ወደ ፊትም ሳይል እንደተግባብሰሰ ያስቀረው የእርሟ አንድ አዛዥ ምግብ ይዞ ለእርሟ ሦስት ኮማንደሩ ወዲ እምበይተይ የሚመሩት ሸማቂ ጦር ነው። እንዲያም ሆኖ ይህ የተካሄደው ጦርነቱ ባለቀ ማግስት ነበር።

ቀኑን ሙሉ ሲካሄድ የዋለው ውጊያ ዳዊት ጎልያድን በጠጠር ከጣለበት ክስተት በላይ የሆነ ተዓምር የተመዘገበበት ሆነ። «ዳዊት ጠጠሩን ከወንጭፉ ላይ አኖረ። ጎልያድ በዳዊት ድርጊት ሳቀ፣ ተደነቀም። ከእጄ የሚያስጥልህንም እየዋለሁ ብሎ ዛታ፤ በራሱም ተመካ» ተብሎ እንደተፃፈው፣ ሻዕቢያም በመድፍና ታንኩ ተማመነ፤ ባለው ወታደራዊ ቁሳቁስና በያዘው ስትራቴጂካዊ ቦታም ተመካ። ከዚያም ውጊያውን ከፈተ።

በመጨረሻም እንደ ጎልያድ ሆነ። የትግራይ ሠራዊትና አመራር በአማራ ክልል ዋግኸምራ ብሔረሰብ ዘን ወርቅዲኖ በተባለ ቦታ የተፈፀመበትን ከበባ ሰብሮ ይወጣል ብሎ ያሰበ አንድም ብልጽግና፣ አንድም ሻዕቢያ አልነበረም። የሆነው ግን እንዲያ ነው። «ጁንታዎቹ» ሰባብረውት ወጡ።

ዳዊትን የሰማይ ቁራሽ ከሚያህለው ጎልያድ እንደታደገችው ጠጠር፣ የትግራይ ልሊቃንንም የአማራ ልዩ ኃይል በምርኮ ያስረከበው ጥይት ከወርቅዲኖ ተራራ በላይ የገዘፈውን ሻዕቢያን ለሸንፈት ዳረገ። የጦር አዛዦች ተገደሉ፤ ሠራዊቱ እንደ ሸክላ ደቀቀ። የሻዕቢያ ሠራዊት የአካባቢውን ሕዝብ አስገድዶ የሚች ዳዶቹን አሥከሬን በጅምላ አስቀበረ። የወደቁ የጦር መሪዎችን ለማንሳት ግን ብርሃኑ ጁላ ሄሊኮፕተር ላከ። ወደ ባሕርዳር፣ አዲስ አበባና አስመራም እንዲያጓጓዙ ሆነ።

የሻዕቢያ ሠራዊት ተገድሎና ተበታትኖ የትግራይ ኃይል ከወርቅዲኖ ሲወጣ ጀምበር ከምዕራብ በኩል እየታየች ነበር። በጦርነቱ ዘመናዊ የውጊያ ፊደሮች ሳይቀር ተማረኩ። የትግራይ ሠራዊት ኮቸሮ አዝሎባት በከረመው ጀርባው PRC-74 የተባለውን ውድና ዘመናዊ የፊደሮ መገናኛም ይሸከም ዘንድ የወርቅዲኖ ድል ምክንያት ሆነ። የጎልያድን ትልቅነት ያስረሳች ጠጠር ፍልስጤማውያንን ዝም አስባለች። እስራኤላውያንም የድል ዝማሬያቸውን አዜሙ። ከጎልያድ ግዝፈት የዳዊት ጠጠር በልጣላችና አሕዛብ ፀጥ አሉ።

አመሻሹ ላይ የትግራይ ጀነራሎች ጨርሰዋል ያሉትን ውጊያ «እየለቃቀሙ» መሆናቸውን ለአለቆቻቸው አሳወቁ። ጦርነቱ መገባደዱ ሲታወቅ በዚህ ጉደኛ ግንባር፣ አዛዥ ሆነው ከዋሉት ጀነራሎች መካከል ብርጋዲዬር ጀነራል ዐሥርተ ዒስራና ኮሎኔል በርሀ በጊዕ በአቅራቢያቸው ወዳለ ወንዝ ወርደው እግራቸውን መታጠብ ጀመሩ። የፊደሮ መገናኛ የያዙ አጃቢዎቻቸውም አጠገባቸው አሉ።

በዚህ መሀል ግን እንዲህ ሆነ!

በመሸሽ ላይ የነበረ አንድ የሻዕቢያ ወታደር አሻግሮ ሲመለከት ፊደሮ መገናኛ የያዙ ሰዎች በወንዙ ዳር ታዩት። ምናልባትም አመራር ሊኖር ይችላል ብሎ በማሰብም የአርፒጂ-7 ሮኬቱን አከታትሎ ተኮሰ። የተኮሰው ጥይት ግን ጀነራል ዐሥርተ ዒስራ እና ኮሎኔል በርሀ በጊዕ የተባሉ መኮንኖችን መግደሉን አላወቀም። በዚያ ሁሉ እሳት ያልነደደው ብረት በመጨረሻ ቀለጠ። የአልሸባብን ጦር በባይደዋ በረሃዎች ያንኮታኮተው፣ የአልቃኢዳን ክንፍ የኢትዮጵያን ምድር እንዳይረግጥ የተዋደቀው ዐሥርተ ዒስራ ተገደለ። የኢትዮጵያ መከላከያ የምሥራቅ ዕዝ ምክትል አዛዥ የነበረው ጀነራል ተሰዋ። የሎጅስቲክስ ጠበብቱ፣ በደቡብ ሱዳን የኢትዮጵያ ወታደራዊ አታሼ ሆኖ የሻዕቢያን የጥፋት መስኮት ሲዘጋ የኖረው በርሀ በጊዕም በመጨረሻ በሻዕቢያ ሮኬት እንደ በግ ተረሸነ። ሁለቱ መኮንኖች ሞቱ። ይህ ጦርነትና የመኮንኖቹ ሞት በድሮ ጊዜ የተካሄደ ቢሆን ኖሮ የዘመኑ አዝማሪ እንዲህ ብላ ትገጥም ይመስለኛል።

«ከድሉ በኋላ ወንዝ ዳር የሄድከው

ወንድም ዐሥርተ ዒስራ፣ ድምጽህ ጠፋ ምነው

ኮሎኔል በርሀ አድራሻህ ወዴት ነው

ገድለውህ እንዳይሆን ውሃ ዳር አግኝተው

ጀግና የሚወድቀው በአጓጉል ቦታ ነው»

ተማሪዎቹ ላይ ያስተኮሰችው መምህርት

«ጂንታዎቹ» እና «አንጃዎቹ» ለውይይት ተቀምጠዋል። የወርቀዲኖ ፍልሚያ አልፏል። የፃታ ትንቅንቅ ካበቃ ሳምንታት ሄደዋል።

«በቀጣይ የተሻለ ውጊያ ማድረግ፣ መልሶ ማጥቃትና ትግራይን ነፃ ማውጣት አለብን» ብለው በቆላ ተምቤን ጉያ በተባለ ቦታ ለውይይት ተቀመጡ። እናውቀዋለን የሚሉትን ወታደራዊ ሳይንስና ጥበብ መልሶ ስለመጠቀም እየመከሩ ነው። የሞቀ ክርክር እየተደረገ ነው። የመረጡት ቦታ ከጠላት ዕይታ ውጪ እንደሆነ አምነዋል።

እንዲያም ሆኖ ልክ አለመሆናቸውን ለማወቅ ብዙ አልቆዩም። ጋብላ ላይ እንዳደረጉት ሁሉ ሁሉም አንድ ላይ በአንድ ቦታ ሆነው ለስብሰባ በተቀመጡበት ቦታ የብልጽግናው መንግሥት አየር ኃይል ከእነርሱ ጥቂት ሜትሮች ርቀት ላይ ከባድ ፍንዳታ ያስተናገደ በምብ ጣለ። ለጥቂት ሳታቸው።

የማይደረስበትና የማይታሰብ ቦታ መርጠናል ብለው በተቀመጡበት ጠላቶቻቸው የተኮሱት በምብ ከእነርሱ በሜትሮች ርቀት አርፎ መሬቱን አደባለቀው። ይህ እንዴት ሊሆን ቻለ...? ከመካከላችን ጠቋሚ አለ...? ጠላት በዚህ ቦታ ላይ መሰባሰባችንን እንዴት አወቀ...? ወዘተ የሚሉትን እያነሱ የሚነጋገሩና የሚጠራጠሩ ቢበዙም ትክክለኛውን ነገር የደረሱበት ግን አልነበሩም።

ያስተኮሰባቸው አን ፊትዝ ጄራልድ ነበረች። ካናዳዊቷ ፕሮፌሰር አን ይህ ብቻ ሳይሆን የዐቢይና ግብረ-አበሮቹ በትግራይ ላይ የከፈቱት ጦርነት እንዲሳካ ወገቧን አስራ ሠርታለች።

ዝርዝሩ እንደሚከተለው ነው።

አን እንግሊዛዊ ባል አግብታ በእንግሊዙ ክራንፊልድ ዩኒቨርሲቲ ውስጥ የምታስተምር ፕሮፌሰር ነበረች። ሳሞራ ዩኒቨርሲቲ በኤታማዦር ሹምነት፣ ሲራጅ ፈጌሳ በሚኒስትርነት የሚመሩት መከላከያ፣ አመራሮችን ያስተምርለት ዘንድ ይህንን ዩኒቨርሲቲ ጠየቀ። በርግጥ ዩኒቨርሲቲውን ሳይሆን አዲስ አበባ የሚገኘውን የእንግሊዝ ኤምባሲ ነበር የጠየቀው። በወቅቱ በኤምባሲው የወታደራዊ አታሼ የነበረው ሳንዲ ዋዴ ነበር። ሳንዲ ለክራንፊልድ ዩኒቨርሲቲ «የኢትዮጵያ መከላከያ ሚኒስቴር ኃላፊዎችን አስተምሩልን፤ እኛ ወጪውን እንከፍላለን» ብሎ ያቀረበው ጥያቄ ቅቡል ሆነ።

በዚህ ወቅት ነበር ራሱን ሚኒስትሩን ሲራጅ ፈጌሳን ጨምሮ በርካታ ጀነራሎች በዚህ ዩኒቨርሲቲ የድግረ-ምረቃ ትምህርታቸውን የተከታተሉት። ዩኒቨርሲቲው ተማሪዎችን ባሉበት አገር ሄዶ የሚያስተምርም ስለነበር ፕሮፌሰሮቹን ወደ ኢትዮጵያ ልኮ ጀነራሎችን አስተምሯል። አዲስ አበባ ደጋግማ የሄደችውና እነ ጀነራል ሳሞራን፣ እነ ጀነራል ታደሰ ወረደን፣ እነ ጀነራል ገብረሚካኤልን... ያስተማረችው አን ጄራልድ ነበረች።

ፕሮፌሰሪ ከአንዳንዶቹ ሲቪል ባለሥልጣናት ጋር አለፍ ያለ ግንኙነትም ነበራት። «አዲስ አበባ ቤቴ» ማለት እስኪቀራት ድረስ ቤተኛ ነበረች። የቅርብ ዳደሮቿም ጀነራሎች ሆነው ነበር። ካለባት ሕመም ለመፈወስም ፀበል እንዲወስዷት የጠየቀቻቸው እና በርግጥም የወሰዷት ሰዎች አሉ።

በዚህ መልኩ የጦር መኮንኖችና ሲቪል ባለሥልጣናትን ካስተማረች በኋላም የተለያዩ የጥናት ፕሮጀክቶች ተሰጧት። ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የሠላምና ደንንነት ኢንስቲትዩት ጋር በጥምረት የምትሠራቸውን ሥራዎች ከኢሕአዴግ ሹሞች አገኘች። በዚህ ጊዜ የኢንስቲትዩቱን ዋና ዳይሬክተር ፕሮፌሰር ሙሉጌታ ገብረሕይወትን ተዋወቀችው። ከዚያን ጊዜ በኋላም አካዳሚያዊ ወዳጅነታቸው ቀጥሏል።

የኢትዮጵያ ሁኔታ ተቀያይሮ ብልጽግና ሥልጣን ሲይዝ ለማስተርስ ትምህርት ወደ እንግሊዝ የሄደውን ዛሬ ማዕከላዊ አገኘች። ትውውቃቸው ከፍ ወዳለ ደረጃ ደረሰ። በወቅቱ ባሏን ፈትታ ነበር። ነፃ ሰው ነበረች።

ብዙም ሳይቆይ ጦርነት ተጀመረ። ፕሮፌሰር አን አሁንም ከአዲስ አበባ አልጠፋችም። ከአዲሶቹ ገዢዎች ጋር ቤተኛነቷን አስቀጠለች። እንዲያም ሆኖ የክራንፊልድ ዩኒቨርሲቲ ኮንትራቷ አብቅቶ፣ በእንግሊዝ የመሠረተችው ትዳርም ፈርሶ ነበርና ቋሚ መኖሪያዋን በአገሪቱ ካናዳ አድርጋለች። ሥራዋ ግን የብልጽግናውን ጦርነት ማስተባበል፣ ማዋወብና ቅቡል ለማድረግ በየሚዲያው እየቀረቡ ማብራራት ነበር። ለዚህ «የሎቢ» እና የሕዝብ ግንኙነት ሥራ ለእርሷና ለሌሎች አጋሮቿ የሚያስፈልገውን ገንዘብ የሚከፍለው ደግሞ በኤርትራ የወርቅ ማውጣት ሥራ ላይ የተሰማራውና ኔቭሱን የተባለው ካናዳዊው ኩባንያ ነው⁶⁶።

ኔቭሱን ወደ ኤርትራ ገብቶ የወርቅ ማምረት ሥራ ላይ ከተሰማራ በኋላ በአፋር ክልል ያለውን የፖታሽየም ማዕድን ለማውጣት ፈቃድ እንዲሰጠው ጠይቆ ከኢሕአዴግ መንግሥት ፈቃድ አላገኘም። በጠላት አገር የሚሠራ ድርጅት ከእኛም ጋር ሊሠራ አይገባም ብለው ኢሕአዴጎች ሳይቀበሉት ቀሩ። ከዚህ አንፃር በአፋር ያለውን ማዕድን በነፃነት ለማውጣት የሕወሓትን መጥፋትና መወገድ አብዝቶ ይፈልጋል። አን ጂራልድም አስፈላጊ የምትሆነው በዚህ ምክንያት ነው።

ፕሮፌሰሪ በካናዳ አቶዋ ከነበረችው የኢትዮጵያ አምባሳደር ናሲሴ ጫሊ ጂራ ጋር ግንኙነቷን አጠበቀች። በተለያዩ ሚዲያዎች የብልጽግናውን መንግሥት ሐሳቦች ይዛ ስትሟገት በተደጋጋሚ ታየች፤ ተነበበችም። ያልታየችው ከኋላ ያደረገችውን ስትሠራ ነው።

ከቀድሞ ተማሪዎቿ ጋር በስልክ ትገናኝ ነበር። የሥራ አጋሪ ሆኖ ከሠራው ከሙሉጌታ ጋር ደግሞ የትግራይ ልሊቅ ወደ ከገጠር ገብቶ እግረኛ ከሆነ ጀምሮ ታገኘዋለች። ሆኖም አሰላለፏ ከብልጽግናው ሰዎች ጋር መሆኑን አያውቅም። ኢንተርኔት በሚያገኝባቸው ቦታዎችና አጋጣሚዎች ሁሉ ከእርሷ ጋር መረጃዎችን ይለዋወጣል። «ጤነኛ» መሰለው ነው ያንን ማድረግ። እንዲያም ሆኖ የእርሷ ተልዕኮ ሌላ ነበር። እርሱም ሆነ የቀድሞ ተማሪዎቿ ጀነራሎችና ሌሎች የሕወሓት ባለሥልጣናት የሚገኙበትን ትክክለኛ ቦታ ለማወቅ የሚያስችል እንቅስቃሴ ላይ ነበረች። ከናሲሴ ጋር ይህንን ነው የምትሠራው።

በካናዳ የሚገኝን አንድ ኩባንያ አንድ ሰው የሚገኝበትን ቦታ የሚጠቁም መለያ (Location identifier) አፕሊኬሽን እንዲሠራለት ጠየቀች። በዋትስአፕ ኦንላይን የሚሆን ሰው የት እንደሚገኝ ለማወቅ የሚያስችል መላ እንዲፈልግ የተጠየቀው ኩባንያ የሚፈለገውን ነገር ማቅረብ አልቻለም። ሌሎች እገዛዎችን ማድረግ ግን አልቀረም። ከአቶዋው የኢትዮጵያ ኤምባሲ የማትጠፋው አን፣ ሙሉጌታና ሌሎች «የጂንታው»

⁶⁶ The Ethiopian cable, Issue No:77

ሰዎች መቼ መቼ አንላይን እንደሚሆኑ፣ በብዛት ኢንተርኔት ላይ የሚገኙት የትኞቹ እንደሆኑ ለይታ አቀረበች።
ይህ ከሆነ በኋላ ነበር በቆላ ተምቤን ጉያ ስብሰባ ላይ እያሉ በምቡ የተጣለው።

ሆኖም ለጥቂት አምልጠዋል።

ከተማሪዎቿ መካከል ጀነራል ገብረመድህን አንዱ ነበር። ከእርሱ ጋር ብቻ ሳይሆን ከቤተሰቡም ጋር የምትግባባ ወዳጅ ሆናለች። ጀነራሉ ከዐቢይ መምጣት በኋላ ጡረተኛ ሆነው እንዲወጡ ከተደረጉት የትግራይ ተወላጆች መካከል ነው። አርፎ ተቀምጧል። ጦርነቱንም የሰማው እንደሚገኝውም ተርታ ሰው ነው። ባልተገመተ ሁኔታ ሳይታሰር ቀረ። በአያቱ ትግራዊ የሆነ ሁሉ እየተለቀመ ሲታሰር እርሱን በርቀት እየተከታተለ ሳያስሩት ሰነበቱ።

አንድ አርብ ቀን ከሰዓት ፕሮፌሰር አን ደወለችለት። የቤተሰብ ሠላምታዋን ካደረሰች በኋላ ትግራይ ስላሉት ዘመዶቹ ሁኔታ ጠየችው። እርሱም በብዛት ዘመዶቹ የሚገኙት የኤርትራ ሠራዊት በገባባቸው አካባቢዎች እንደሆነ፣ እጅግም ሥጋት እንዳደረበት ይነግራታል።

በዚህ ጊዜ አን ከፋት።

«አንተም የኤርትራ ሠራዊት ገብቷል ብለህ ነው የምታምነው...?» በቁጣ ተናገረችው።

«እኔን ዋሽ ነህ፤ የኤርትራ ጦር አልገባም እያልኸኝ ነው...?» እርሱም እንደመቆጣት አደረገው።

የኤርትራ ሠራዊት ትግራይ ውስጥ ገብቷል አልገባም የሚለው ለደቂቃዎች ካከራከረ በኋላ ስልካቸውን ዘጉ። ቀኑ መሸ። የአርብ ምሽት እንደወትሮው ሄደ። ቅዳሜ ጠዋት ግን ለጀነራሉ እንደ ወትሮው አልሆነችለትም። ቤቱ በአስር የሪፐብሊካን ጋርድ ወታደሮች ተከበበ። እያዳፉ ወሰዱት። አንድ ቤት ውስጥ ወስደው ዘጉበት። ለምን እንደታሰረ የሚነግረው የለም። ደግሞም የትግራይ ተወላጅነት ብቻውን ወንጀል በሆነበት ዘመን ምክንያት አይጠየቅም።

ከታሰረበት ቦታ ላይ አንድ ኮሎኔል መጥቶ ያናግረዋል።

«አንን አስቀይመሃታል። ይቅርታ ልትጠይቃት ይገባል። ሰድበሃታል። ቴክስት (የጽሁፍ መልዕክት) ላክላትና ይቅርታ ጠይቃት» ብሎ ስልክ ይዞለት መጣ።

ጀነራሉ እንዳልሰደባት፣ የሚያስቀይም ነገርም እንዳልተናገራት ለኮሎኔሉ ሊያስረዳ ሞከረ።

«ግዴላህም፤ ያስቀየምኩሽ ነገር ካለ ይቅርታ በላት» ብሎ በድጋሚ ጠየቀው።

ጀነራሉ የተጠየቀውን አደረገ።

ፕሮፌሰር አን ጄራልድን ይቅርታ ጠይቆ በመጣለት ስልክ ላይ መልዕክት ፃፈ።

ይህ ከሆነ በሰባተኛው ቀን የጄኔራል ገብረመድህን የእስር ክፍል በድንገት ተከፈተ።

«አን ይቅርታህን ተቀብላለች። ተፈትተሃል። ውጣ!» የሚል መልዕክት የያዘ ወታደር ነበር በሩን የከፈተው።

የዐቢይ አሕመድ አገዛዝ እንዲህ ያለ ነው። አንዲትን ለግል ጥቅሟ ስትል በኢትዮጵያዊያን መገዳደል ላይ አብራው ለተሰለፈች ካናዳዊት ሲል የአገሩን ጀነራል ያስራል፤ ለዚያም በሪፐብሊካን ጋርድ፤ ለዚያውም በጠቅላይ ሚኒስትሩ የግል ዘብ!

ምዕራፍ ዐሥር
አዲሱ ጦርነት በከተማና በገጠር፤

ድብደባና ምርጫ!

ዐቢይ አሕመድ አሊ የፕሮፓጋንዳ ስልቱን አስተካክሎ የሀገሪቱ ሚዲያ በሙሉ አንድን ጉዳይ ብቻ እንዲደልቅ ማድረግ ጀመረ። ምርጫ!! ይህንን ድግስ መቃወምም ሆነ መተችት ሌላ የጦርነት ግንባር ሆነ። የገጠሩን ጦርነት በትግራይ ቆላና ደጋዎች እያደረገ፤ የከተማውን ደግሞ በሚዲያውና በዲፕሎማሲው ግንባር ጀምሮታል። ለዚህም ምርጫን እንደምክንያት አድርጓል። ይህንን ድግሱን ያልወደዱለትን እያወገዘ፤ የሚተቸበትን እያሳደደ ቀጠለ።

በ2012 ዓ.ም. መካሄድ የነበረበትን ምርጫ በሰበብ አስባብ አራዝሞ 2013 ዓ.ም. ይካሄዳል ሲል ድቤውን እየደበደበ ነው። አራራጮቹም (Pace Makers) አብረውት ተሰለፉ። ሙስሊሞች በአንድ ወገን፤ አርቶዶክሶች በሌላ አቅጣጫ ነፃነትና እኩልነት እና እናት ፓርቲ ብለው በተለያዩ ፓርቲዎች ውስጥ ግዙፍ ገንዘብ ይዘው በድንገት የሚደራጁበትን መንገድ መቀየሱን በፖለቲካው መንደር በስፋት ሲወራ ነበር። የጴንጤውን ቡድን እርሱ ጠርንፏል⁶⁷። ትግራይና ኦሮሞ ጠል ብሔረተኞችን ደግሞ በአብንና ኢዜማ በኩል መድቧል። ባልደራስም ጫና እንዳይፈጥር ተድርጎ ከተዳከመ በኋላ ተሳታፊ እንዲሆን ተፈቅዶለታል። ለዚያውም በሀገሪቱ ታሪክ ታይቶ በማይታወቅ ሁኔታ ሊቀመንበሩ እስክንድር ነጋ ከእስር ቤት ይወዳደር ዘንድ ተፈቅዶለት።

⁶⁷ በዚህ ምርጫ ላይ ለመሳተፍ ተመዝግበው የነበሩት የሃይማኖት ፓርቲዎች ብቻ ሳይሆኑ የሃይማኖት አባቶችም ነበሩ። ዐቢይ ጅማ አካባቢ የሚገኙ ሙስሊም ፖለቲከኞችን ሰብስቦ «እኔ ያደግሁት ቁርአን እየተማርኩ ነው፤ የማውቀውም እስልምናን ነው። ነገር ግን በዚህ ሀገር እንደምታውቁት ሙስሊም ሆኖ ጠቅላይሚኒስትር መሆን አይቻልም። እኔም ክርስቲያን የሆንኩት ጠቅላይ ሚኒስትር ለመሆን እንጂ ሃይማኖቴ እስልምና ነው» ብሎ ተናግሯል። ይህንን በተናገረበት መድረክ ላይ ከነበሩና ለምክር ቤት አባልነት ሊወዳደሩ ተዘጋጅተው ከነበሩት አንዱ የሆነው አሕመዲን ጀበል የጠቅላይ ሚኒስትሩን ንግግር ሲሰማ ራሱን ከውድድሩ አግልሏል።

ብልጽግና፣ ኢዜማ፣ አብን፣ ባልደራስ፣ ወዘተ ሁሉም ቢደመሩ አንድ ዓይነት ናቸው። አንዳች ሃልዮታዊ ልዩነት አልነበራቸውም። ከሚያራምዱት አቋም እንደተዳነው የመደራጀታቸው ዋና ምክንያትም ትግራይ ጠልነትና ኦሮሞ ጽዩፍነት ነው ሊባል ይችላል። ለዚያም ነው የምርጫ ክርክር በተባለው መድረካቸው ስለ ሰብዓዊ መብት እያያዝም ሆነ ስለ ሠላምና ፀጥታ አንስተው ስለሚያልቀው የትግራይ ሕዝብ፣ ስለሚረግፈው የኦሮሞ አርሶ አደር ቃል ያልወጣቸው። ለዚያም ነው ስለ ሉዓላዊነት ሲወራ የኤርትራን ጦር ስለማስወጣት፣ የሱዳንን ወረራ ስለመግታት አንድም ቃል ያላመለጣቸው።

ዋና ዓላማቸው ዐቢይን ማጀብ የሆነው እነዚህ ፓርቲዎች የተሟሟቀ ምርጫ ያደረጉ ለማስመሰል ሀገሩን ቢያደነቁሩትም ሕዝቡ ግን ስለ አጠቃላይ ሕልውናው የሚጨነቅበት ጊዜ ነበርና ከቁብም አልቆጠራቸው። በአማራ ክልል ከአምስት ሚሊዮን የማይበልጥ ሕዝብ ነበር የተመዘገበው። የብልጽግናውን ድግስ በማዋቅ የሚታወቁት የአዲስ አበባና አካባቢው ካድሬዎች ሕዝቡን በስኳርና ዘይት ራሽን አስገድደው አስወጥተውታል። በኦሮሚያ ብልጽግናው ብቻ እራሱ ሯጭ፣ እራሱ አሯሯጭ፣ እራሱም ዋንጫ እንሺ ሆኖ ቀረበ። እነ አፌኮም አመራሮቻቸው ተገድለው፣ ታስረውና አባሎቻቸውም ተሳድደው «ይኼስ ምርጫ አይደለም» ብለው ትተውት ወጥተዋል። በሶማሌ ክልል ዋናው ተቀናቃኝ አብነግ አልሳተፍም ብሎ ተወው።

እንዲህ ያለውን ተራ ድግስ በኛ በኩል ጉዳይ የማድረግ ፍላጎት አልነበረንም። አስጩኛዊውና የሰውን ሕይወት እየበላ፣ ሀገርን እያፈረሰ ያለው ጦርነት ከሕዝብ ጆሮ እንዳይጠፋ ለማድረግ የበኩላችንን መወጣት ላይ አተኮርን። የተለየ ነገር ካላጋጠመ በቀር ስለ ምርጫው ጉዳዩ ብለን አልሰራንም። ለአብነት የአውሮጳ ሕብረትና አሜሪካ ምርጫው እርባና ቢስ መሆኑን ሲገልጹ ሰፋ ያለ ሽፋን ሰጥተነዋል። አሜሪካ «አሳታፊ ያልሆነ፣ ሀገር በጦርነት ውስጥ ሆና የሚካሄድ፣ በርካታ ፓርቲዎች «በይኮት» ያደረጉት...ወዘተ» ነው ብላ አንድም ታዛቢ ከእርሷ ምድር ወደ ኢትዮጵያ ሄዶ እንዳይታዘብ አገደች። የአውሮጳ ኅብረት «ምርጫውን እታዘባለሁ፤ ግን ጠንከር ያለ ቁጥጥር ለማድረግ ቴክኖሎጂ ላስገባ» ሲለው ብልጽግናው እምቢ ስላለ ቀረ። እነዚህን መሰል ጉዳዮችን በትንታኔም፣ በዜናም ለመሸፈን ሞከርን። ይህንን ስናደርግ በጉጉት የሚጠብቀን ተከታታይ ቀላል አልነበረም። በ48 ሰዓታት ውስጥ የምንለቃቸውን ፕሮግራሞች የሚከታተል አንድ ሚሊዮን የሚጠጋ ተመልካች ነበረን።

በዚህ መልኩ ስንሰራ ከረምን። መቼም ለራሱ ሲቆርስ የማያሳንሰው ዐቢይ ምርጫው ከእስከዛሬዎቹ ሁሉ የተለየ ነው አለ። «በምን ምክንያት?» ተብሎ ሲጠየቅም፣ የሚለው ቢያጣ «በእስከዛሬዎቹ ምርጫዎች ኢቴቪ ብቻ ነበር የነበረው፤ አሁን ግን ዋልታና ፋናም አሉ» አለ። ቀልቀሎ ስልቻ፣ ስልቻ ቀልቀሎ። አሁን በዋልታና በኢቴቪ፣ በፋናና በኦቢኤን መካከል የዜና አቅራቢዎች ልዩነት ካልሆነ በቀር ምን ልዩነት አለ...? እነዚህ ሚዲያዎች ደግሞ ድሮም ነበሩ። የመዋሽት ሱሱ ነው የሚያስለፈፈው። ደግሞስ በአንድ ምሽት ሽመልስ አብዲሳንና ዐቢይን እያቀያየሩ፣ አዳነች አበቤንና ባጫ ደበሌን እያፈራረቁ ማቅረብ ምኑ ነው ልዩ የሚያደርገው...?

ብርቱካን ሚዲቅሳም ይገመቸው። «የዘንድሮው ምርጫ ለየት ያለ ነው» ብላ በኢቢኤስ ቴሌቪዥን ሞልቀቀ እያለች ስታብራራ፣ «በምን ይለያል?» ተባለች። «ድምጽ መስጫው ከኮሮጆ ወደ ሳጥን ተቀይሯል» ከማለት ውጪ ሌላ መለያ ማቅረብ አልቻለችም።

እንዲህ ያሉ ሁነቶችን ስንዘግብ ከረምንና የምርጫው ዕለት ማለዳ (ሰኔ 14/2013 ዓ.ም) በዐቢይ አሕመድ የጠቅላይ ሚኒስትርነት ዘመን የተካሄደው ምርጫ ከቀድሞዎቹም የባሰ አስከፊ ምርጫ መሆኑን የሚያሳዩ አስር ምክንያቶችን የያዘ መጠነኛ ጥናት ላይ መሠረት ያደረገ ጥንቅር አዘጋጀው⁶⁸። አበበም በማለዳ ድምጹ አነበበው።

አስሩን ምክንያቶች እዚህ በአጭር ባስቀምጣቸው ጠቃሚ ይሆናል።

1- ከብርቱካን ሚዴቅሳው ምርጫ በርድ እውቅና ውጪ 79 የምርጫ ጣቢያዎች በአዲስ አበባ ተከፋተው የመምረጫ ካርድ ሲያድሉ የነበረ በመሆኑ አንዱ ልዩ የሚያደርግ አጋጣሚ ነበር። ይህንን ያለው ደግሞ እራሱ በርድ ነበር። የግል ተወዳዳሪን እንጂ የግል ምርጫ ጣቢያን የማያቋቋመው የሀገሪቱ የምርጫ ሕግ በዚያ ምርጫ ግን 79 የግል ምርጫ ጣቢያዎች ያስተናገደ በመሆኑ ስድስተኛውን ምርጫ ለየት እንደሚያደርገው አብራራን።

2- እስካሁን በተካሄዱ ምርጫዎች አንድም ጊዜ ፓርቲዎች የምርጫው ሒደት የማያሳምን፣ ውጤቱም የሀገርን ችግር የማይፈታ ነው ብለው፣ በመንግሥትም ተገፋን ብለው፣... ከውድድሩ እራሳቸውን ሲያገሉ አለመታየቱንና በብልጽግናው ዘመን ግን በርካታ ፓርቲዎች ውድድሩን ትተው መውጣታቸውን በማስረጃ አስረዳን።

3- የዐቢይና የብርቱካን ምርጫ በርካታ የፓርቲ አመራሮችና ፖለቲከኞች ተገድለውና ታስረው የተካሄደ በመሆኑ ከቀደሙት ምርጫዎች እንደሚለይና በኢፌዲሪ ምርጫ ታሪክ የአሁኑን ያህል ፖለቲከኛ ታስሮም ሆነ ተገድሎ ወደ ውድድር የተገባበት ጊዜ እንደሌለ ሞገትን። ከአሁን በፊት በነበሩት ምርጫዎች በተለይም በ2007ቱ ምርጫ ጥቂት ተቃዋሚዎች የምርጫው ዋዜማ ላይ የታሰሩ ቢሆንም የብልጽግናውን ዘመን ያህል ግን እንደማይሆን፣ እስር ቤት ውስጥ ካሉት የባልደራስ፣ የአነግ፣ የአፌክ፣ የሕወሓትና የሌሎች ፓርቲዎች አመራሮችና አባላት በተጨማሪ በቤታቸውም በቁም እስር ላይ የሚገኙ እንደ ዳውድ ኢብሳ (የአነግ ሊቀመንበር) ያሉ ፖለቲከኞች እንዳሉ ጠቅሰን፣ እንዲህ ያለ እስርንም ሆነ ግድያዎችን ያስተናገደ ምርጫ በሀገሪቱ ውስጥ ተመዝግቦ እንደማያውቅ አስታወስን።

4- ምርጫው የሚካሄደው ሁለትና ከዚያ በላይ ሀገራት የኢትዮጵያን ሉዓላዊ ግዛት በኃይልና በተባባሪነት በያዙበት ወቅት መሆኑ ደግሞ ሌላኛው የ'ነ ዐቢይን ምርጫ ለየት የሚያደርገው ነበር። እንኳን በምርጫ ወቅት በሌላም ጊዜ የኢትዮጵያ ሉዓላዊ ግዛት ለሰባት ወራት ተይዞ ምንም ሳይባል የቆየበት ጊዜ በታሪክ አልተመዘገበም። የኤርትራና የሶማሊያ ወታደሮች መንግሥትን አግዘው ለመዋጋት ኢትዮጵያ ግዛት ውስጥ እንዳሉ፣ የሱዳን ጦር በተመሳሳይ በጠቅላይ ሚኒስትሩ ግብዣ ከሃምሳ ኪሎ ሜትር ግዛት በላይ ቆርሶ ማካለሉ፣... ዓለማቀፋዊ ማረጋገጫ የወጣበት ጉዳይ መሆኑን ጠቅሰን ከአሁን በፊት በነበሩ ምርጫዎች ይህንን ያህል የሀገር ሉዓላዊነት ተደፍሮ ሕዝብ እየተገደለ በነበረበት ወቅት አለመካሄዱን ጠቆምን።

5- ቢያንስ አራት ድርጅቶች ጠብመንጃ አንስተው መንግሥትን የሚፋለሙበት ወቅት የሚካሄድ መሆኑም የ'ነ ዐቢይና ብርቱካን ምርጫ ለየት እንደሚያደርገው አብራራን። በሰሜን ኢትዮጵያ ሕወሓት

⁶⁸ ኢትዮ ፎረም እ.ኤ.አ. ጁን 21/2021

የሚመራው የትግራይ ኃይልና በጎንደር አካባቢ ደግሞ የቅማንት ታጣቂ ቡድን፣ በምዕራብ ኢትዮጵያ የቤኒሻንጉል ሕዝብ ነፃ አውጪና የኦሮሞ ነፃነት ሠራዊት መንግሥትን እየተዋጉ መሆኑን አብራርተን፣ ከአሁን በፊት በኢትዮጵያ ግዛት ውስጥ ይህንን ያህል ድርጅቶች በትጥቅ እየተዋጉ ባለበት ወቅት የተደረገ ምርጫ ስላልነበረ፣ «የዘመኑስ ድግስ ይለያል» አልን።

6- ምርጫው ከእስካሁኖቹ የሚለይበት ሌላው ምክንያት ለሦስት ጊዜ ከተራዘመ በኋላ የተካሄደና ሁለት ዓመት የተጠጋ ዝግጅት የተደረገበት መሆኑ ነበር። የምርጫ ቦርድ አባላት ተመርጠው ወደ ሥራ የተገባው ሰኔ 2011 ዓ.ም ነበር። በዚህም ነሐሴ 23/2012 ሊካሄድ ቀን ተቆርጦ ኮሮና እንደምክንያት ቀረበና ላልተወሰነ ጊዜ ተራዘመ፤ እንደገና ይካሄዳል ተብሎ ለግንቦት 28/2013 ቀን ተያዘ። ይሁን እንጂ እንደገና 16 ቀናት ተራዝሞ ወደ ሰኔ 14 ተገፋ። የአንድን ምርጫ ሒደት መልካምነት ከሚለኩ ዋነኛ ጉዳዮች መካከል የማይቀያየር የምርጫ ካላንደር መኖር እንደሆነ አውስተን «የብልጽግናው የምርጫ ጊዜ ሲራዘምና ሲቀያየር ከርሞ የሚካሄድ በመሆኑ ለየት የሚያደርግ ክስተት ሆኖ የሚቀርብ ነው» አልን።

7- ምርጫው ቢያንስ በሦስት ክልሎችና በበርካታ የምርጫ ክልሎች የማይካሄድ ነበር። ትግራይ፣ ሐረርና ሶማሌ ክልሎች በአገራዊ ምርጫው ላይ የማይሳተፉበት ነበር። በሌላ አገላለጽ ከአሥሩ የፌዴሬሽን አባላት «አንድ ሦስተኛ የሚሆኑት ድምጽ የማይሠጡበት ምርጫ በመሆኑና ከአሁን በፊት በነበሩት አምስቱም ምርጫዎች ይኼንን ያህል ቁጥር ያላቸው ክልሎች በዋናው የድምጽ መስጫ ቀን ሳይመርጡ የቀሩበት ጊዜ ያልነበረ በመሆኑ ልዩ ነው» ስንል ዘገብን።

ከዚህ በተጨማሪም ምርጫ በሚያካሄዱት ክልሎችም ቢሆን ሙሉ በሙሉ ተፈፃሚ የሚሆንበት ዕድል እንደሌለ ምርጫ ቦርድ ገልፆ ነበር። ምርጫው በብዛት ይካሄድበታል ተብሎ የሚታሰበው አማራ ክልል እንኳን በምሥራቁ ክፍል ባሉ የምርጫ ክልሎች፣ ኦሮሚያ በበርካታ ቦታዎች፣ አፋር ከሶማሌጋር በሚወዛገባቸው ቦታዎች፣ ደቡብ በኦሮሚያ አዋሳኝ ቦታዎችና በሌሎች አካባቢዎች፣ ወዘተ ምርጫ አልተካሄደም ነበር። ሁሉም አካባቢዎች ምርጫውን ማካሄድ ያልቻሉት ደግሞ በሠላም እጦት ምክንያት ነው። ስለዚህ «የዐቢይና ጓደኞቹ ምርጫ ከእስከዛሬዎቹ የሚለይበት አንዱ ምክንያት ድምጽ የማይሰጡ ሚሊዮኖች በአርምሞ የሚያዩት፣ በርካቶች ደግሞ በግጭትና በጦርነት ውስጥ ሆነው እንዳላዩ እንዳልሰማ የሚያልፉት በመሆኑ ነው» አልን።

8- ምርጫው ከዚያ በፊት ከነበሩት የምርጫ ክልሎች ባነሱ ቦታዎች የሚካሄድ ቢሆንም ከፍተኛ ገንዘብ በመመደብም ውዱ ምርጫ ነበር። በሦስት ክልሎችና በበርካታ አካባቢዎች የማይካሄድ ምርጫ ቢሆንም እስካሁን መቶ በመቶ በመላ ሀገሪቱ ተፈፃሚ ከሆኑት ምርጫዎች ሁሉ ከፍተኛ ገንዘብ የበላ ነበር። 2.5 ቢሊዮን ብር! ይህንን ያህል ገንዘብ የተመደበለት የ2013ቱ ምርጫ በኢፌዴሪ ምርጫ ታሪክ (በአነስተኛ የምርጫ ክልሎች የተከናወነ መሆኑንም ጨምሮ ማሰብ ያስፈልጋል) ከእርሱ በፊት የነበሩትን ሁሉ የሚበልጥ ነበር። ይህ 2.5 ቢሊዮን የሚለው አሀዝ በመንግሥት እንደተመደበ የተገለፀው እንጂ በርዱ ከአያሌ የፋይናንስ አጋሮቹ የሚያገኘውን ገንዘብ አይጨምርም ነበር። «የተበበሩት መንግሥታት የልማት መርሃግብር ዩኤንዲፒ፣ የአውሮጳ ምርጫ እርዳታዎች ማዕከል ECES፣ ኦፕን ሶሳይቲ፣ IFES፣ ወዘተ የተባሉት ድርጅቶች በኮሚሽንና በእርዳታ ለቦርዱ የሰጡት ገንዘብ ሳይቆጠር የነ ብርቱካን ምርጫ 2.5 ቢሊዮን ብር መብላቱ ለየት ያደርገዋል» ስንል በራሳቸው መረጃ ተከራክርን።

9- የምርጫ ድግሱ «የግል ዕጩዎች የድጋፍ ፊርማ ሳያቀርቡ ዕጩ ሆነው መቅረብ አይችሉም» የሚለው ዐዋጅ ተጥሶ የተካሄደና ዕጩዎች ከመራጮች ቀድመው የተመዘገቡበት ነበር። ይህንን ድግስ ከእስከዛሬዎቹ ሁሉ የተለየ የሚያደርገው ይኼ መሆኑን ገለጽን። ወይዘሪት ብርቱካን ወደ ቦርዱ ሰብሳቢነት ከመጣች በኋላ የተሻሻለው የምርጫ፣ የፖለቲካ ፓርቲዎች ምዝገባና የምርጫ ሥነ-ምግባር ዐዋጅ በአንቀጽ 32 አንድ ዕጩ ከሚወዳደርበት የምርጫ ክልል የድጋፍ ፊርማ ማሰባሰብ እንዳለበት ይደነግጋል። ድንጋጌው ከዚያ በፊትም በነበረው የምርጫ ሕግ ላይ የነበረና ተፈፃሚ ሲሆን የኖረ ነው። ግን ይህ ድንጋጌ ሳይሻሻል ዕጩዎችም የድጋፍ ፊርማ ሳያቀርቡ ቦርዱ በቀጥታ ዕጩነታቸውን አጽድቆላቸዋል። በዚህም በተለያየ ደረጃ ከ750-2000 የሚደርስ የድጋፍ ፊርማ ማስመዝገብ እንደሚጠበቅባቸው ይደነግጋል። «ይህም የዛሬውን ምርጫ እስካሁን ከነበሩት ምርጫዎች ሁሉ የሚለየው ሌላኛ ጉዳይም ነው» ስንል ተረክነው።

10- ድግሱ የምዕራቡ ዓለም የዴሞክራሲ ኃይሎች ታዛቢ ያልላኩበት መሆኑም ከእስካሁኖቹ ምርጫዎች የተለየ እንደሚያደርገው ተከራክርን። የአውሮጳ ሕብረትና የአሜሪካ መንግሥት የናቂት፣ የሀገሪቱን ችግር የማይፈታ፣ የዴሞክራሲ ቅደም ተከተሎችን ያልተከተለ፣ ዓለማዊ የምርጫ መመዘኛዎችን ያለሟለ ወዘተ ብለው ያጣጣሉት መሆኑን ጠቅሰን «የዘንድሮው ምርጫማ ልዩ ነው» ስንል ተችን።

የዐቢይን ምርጫ እንደ አሜሪካኖች ያላገጠበት አለየሁም። የአሜሪካ የሴኔት አባላት «ስድስተኛው የኢትዮጵያ አገራዊ ምርጫ የምርጫ ዴሞክራሲያዊነት መመዘኛን የማያሟላ ነው» ብለው ዝም ብለው ነበር። የሀገሪቱ የውጪ ጉዳይ መሥሪያ ቤት ነው የዐቢይን ናላ ያዘረ መግለጫ ያወጣው። እንዲህ አለ። «ምርጫውን በሆነ አጋጣሚ እንዳገኛችሁት መለማመጃ ቁጠሩት»። ወደ ዋናው ጩዋታ ለመግባት የሚደረግ የወዳጅነት ግጥሚያ አለያም፣ አቋም መፈተሽ ውድድር አስመሰለው። ዋናውን ተጋጣሚህን ከማግኘትህ በፊት ትለማመድ ዘንድ የሚደረግ ሙከራ አድሮጎ ነበር የገለጸው። ቀጠለናም «የፖለቲካ ቀውስ ውስጥ ያለችውን ሀገራችሁን አያድንላችሁም» ሲል አከለ። የአውሮጳ ሕብረትም «ምርጫውን ለመታዘብ ያስቀመጡትን ቅድመ ሁኔታ የኢትዮጵያ መንግሥት አልተባበረኝም» በማለት «ታዛቢ አልክበትም» በማለት ለመጀመሪያ ጊዜ ሳይታዘበው ቀርቷል።

(እንዲያም ሆኖ ዐቢይ ታዛቢ አላጣም። አሌሴንን አባሳንጆ ታዝቦለታል። የሚወደው አባሳንጆ የዐቢይን ድግስ ታዝቦ፣ በልቶ ጡጥቶ «ምርጫው ፍትሐዊ፣ ሠላማዊና አሳታፊ ነበር» ብሎ መግለጫ ሰጠ። አባሳንጆ ልጡ የተራሰ፣ መቃብሩ የተራሰ አዛውንት ቢሆንም የዐቢይ ቅጥፈት ተጋባብት መሰለኝ በአደባባይ ዋሽ። ቢያንስ ግማሽ የሚደርሰው የሀገሪቱ አካባቢ በወታደራዊ ዕዝ ሥር የነበረበትን ሀገር ሠላማዊ ነው ብሎ መቅጠፍ፣ ቢያንስ ዋና ዋና ተቃዋሚዎች ከታሰሩ በኋላ እየተካሄደ ያለ ምርጫ መሆኑን፣ አነስተኛ የሕዝብ ተሳትፎ ያለበት ድግስ መሆኑን ለሚያውቀው የአገሬው ሰው «አሳታፊ ነው» ብሎ መዋሽት አልነበረበትም። ግን «ከአሕያ ጋር የዋለች ላም ፈስ ተምራ መምጣቷ» አይቀርምና ከዐቢይ ጋር የዋለ ከዚህ የተሻለ ሰብሳቢ ሊኖረው አይችልም። አስተዛዘቢው ነገር የዐቢይን ድግስ ሠላማዊና ፍትሀዊ እያለ ያምጋገሰው አባሳንጆ በምርጫ ምክንያት የተቀሰቀሰን የኢትዮጵያ ጦርነት ለመፍታት አደራዳሪ ሆኖ መምጣቱ ነው)።

እነዚህን ነገሮች ተንትነን የዘንድሮው ምርጫ እናንተ በምትሏቸው ምክንያቶች ሳይሆን በእነዚህ ምክንያቶች «ልዩ ነው» ብለን ፕሮግራም ሠራን። ለምርጫው አነስተኛ ሽፋን ስንሰጥ ከሮመን በድግሱ ዕለት ደግሞ እንዲህ ብለን መሥራታችን እንደሚያስቀስፈን እንገምት ነበር። የከፋ ይሆናል ባንልም፣ በአንዳች

ሰበብ እስር ሊኖር እንደሚችል ጠብቀን ነበር። ሆኖም ለመታያ ሲል ከምርጫው በፊት አያስረንም የሚል መላ ምት አስቀምጥናል።

በዚያች ዕለት ይኛን ትንታኔ ብቻ አቅርቦን ቀኑን ሙሉ እረፍት ለማድረግ ወሰንን። እኔም በቤቴ ከጓደኞቼ ጋር ዋልኩ። አመሻሽ ላይ 11:00 አካባቢ አንድ ስልክ በተደጋጋሚ ሲደውልብኝ ቆየ። ምንም ዓይነት ስልክ ቢደውል የማንሳት ልማድ አለኝ። ጋዜጠኛም አይደለሁ?! የሚደውልኝን ሁሉ መረጃ አቀባዬ አድርጌ ነው የማየው። በዚህ ዕለት ግን ዕረፍት ለማድረግ በመወሰኔ ሳላነሳው ቀረሁ። ደጋግሞ ቢደውልም፣ ትኩረቴ በቤቴ ውስጥ ባለው «ክራውድ» ላይ ሆነ።

ወዲያው አንድ የልብ ጓደኛዬ ደወለና «አበበ በሌላ ሰው ስልክ እየደወለልህ ነው። አንሳለት። ችግር ሳይገጥመው አልቀረም» አለኝ። ተደናግጧል። እስኪደውል አላስቻለኝም። እራሴው ቅድም ሲደውልኝ በነበረው ስልክ ደውልኩ። ስልኬን ባለማንሳቴ የተሰማውን ቅሬታ በቁጣ ከገለጻልኝ በኋላ ጠየቅሁት። ድምጹ ተዳክሟል። መረጋጋትም የለው።

«ምንድን ነው የሆነከው ሸቤ...?»

«ደበደቡኝ» አናቴን የተባልኩ ያህል ክው አልኩ።

«እነ ማን ናቸው የደበደቡህ...? ማለት ምን አድርገሃቸው...?»

«አላውቃቸውም። ምሳ በልቼ ከፊትራንት ስወጣ በሩ ላይ ጠብቀው ፊቴን ሸፍነው V-8 ውስጥ አስገቡኝ። መላ አካሌን ወገሩት። በአፍንጫዬ የሽጉጥ ጫፍ እያስገቡ ያሸቱኝ ነበር። ፀያፍ ስድብም ይሰድቡኝ ነበር። ንግግራቸው ሁሉ ፖለቲካ ነው። በየት በኩል እንደወሰዱኝ አላውቅም። እየደበደቡ ወስደው ቱሉ ዲሞቴ ገደል ውስጥ በተቆለለ አፈር ስር ጣሉኝ። በደረቴ እንድትኖር ወደ'ነርሱ እንዳልዘረ አስጠንቅቀው፣ ከተንቀሳቀስሁ እንደሚገድሉኝ ነግረው፣ ስልኮቼንና ኪሴ ውስጥ የነበረን ብር ይዘው ሄዱ። ራሴን አረጋግቼ ከተጣልኩበት ወጥቼ ከአዳማ በኩል በሚመጣ መኪና ለምኔ ወደ ሰፈሬ መጥቻለሁ» አለኝ።

ተስፋ አስቆራጭ ነበር። መንግሥት ሊያስረን እንደሚችል ብቻ መጠበቁ ይኼንን አገዛዝ ጨርሼ እንዳላወቅሁት ማስረጃ ሆነልኝ። በርግጥ አለመግደለቸውም ትልቅ ነገር ነው። ያንን ቢያደርጉ ማን ይጠይቃቸዋል...?! በሳቅ በጨዋታ የተሞላው ቤቴ በአንድ ጊዜ ተከዘ። ከጓደኞቼ ጋርም ተወያየን። ቀጣዩ እኔ ልሆን እንደምችል በመገመት ሥራውን ማቆምና ሰፈር መቀየር እንደሚሻል መከሩኝ። ተስማማሁ። አበበን ከደረሰበት ጉዳት ለማገገም ወደ ሆስፒታል እንዲወስዱት የእርሱ ጓደኞች ጋር ደውልኩ። ለክፉ የማይሰጥ ጉዳት ነበር ያደረሱበት። ምረውታል። ታክሞ ዳነ።

ከዚያች ቀን ጀምሮ ሥራውን ላልተወሰነ ጊዜ ለማቆም ወሰንን። «ዴሞክራሲያዊ ምርጫ አደረግሁ» ያለበት ዕለት ጀንበር ሳትጠልቅ ጋዜጠኞችን ያለ ርህራሄ የሚቀጠቅጥ አገዛዝ ተመርጧልሁ ብሎ በድጋሚ መንግሥት የሆነ ዕለት ደግሞ የባሰ እያረደ እንደሚጥለን እሙን ነበር። እናም በአሞራ ክንፍም ላይ ተጫንን ቢሆን ከሀገር ለመውጣትና ለመሰደድ ለመጀመሪያ ጊዜ አሰብሁ።

በርግጥ እንዲህ ያለ ነገር በያዝ ለቀቅም ቢሆን ማሰብ ከጀመርኩ ዋል አደር ብያለሁ። በሕይወቴ ውስጥ አብዝቼ ከምፈራቸው ሦስት ነገሮች አንዱን ማሰብ መጀመሪያ እያበሳጫኝ አሰላሰልሁ። ስደት! አገሬን ትቼ ሌላ ሀገር መኖር የሚሆንልኝ አይመስለኝም። ማኅበራዊ ሕይወቴን አብዝቼ እወደዋለሁ። በስደት ዓለም

ውስጥ በጥቂት ሰዎች ውስጥ ባይተዋር ሆኔ መኖር የምችል አይመስለኝም። ስደት፣ ተከብቤ የኖርኩትን ማህበራዊ ፍጡር ወደሆነ ጠባብ ሰፈር ውስጥ የሚወረወረኝ የባይተዋር ሕይወት አድርጌ ነው የማስበው። እናም መኖሪያ ካልቀረ እዚህ አሮጊት ሀገር መሆን አለበት እያልኩ አስብ ነበር። ሆኖም ጫናው እየበረታ፣መኖር እያቃተ ሲመጣ ሐሳብ መቀየር ግድ ሆኗል። ግን ደግሞ ከሀገር መውጣት ቀርቶ የሀገር ውስጥ በረራ ማድረግም አልችልም። ግራ አጋቢ ነበር። ብቻ ይህንን እያወጣን እያወረድን አመኝን።

ከዚያ ምርጫ ዕለት ጀምሮ ሥራውን አቆምንና ጉዳዩን ለዓለማዊ የሰብዓዊ መብት ድርጅቶችና ለጋዜጠኞች መብት ተቆርቋለሁ ሲ.ፒ.ጄ. አሳልፈን ሰጠነው። የራሳቸውን ሪፖርት እንደሚያወጡና በድርጊቱ እንዳዘኑ ነግረውን የቤት ሥራውን ወሰዱ። ስለ ሁኔታችን ለሚጠይቀን የትኛውም የሀገር ውስጥ ሚዲያ ግን ምንም ዓይነት መረጃ ላለመስጠት ወሰንን። ምክንያታችን ጉዳዩን ባራገብነው ቁጥር የሚያደርስብን የበቀል እርምጃ ይከፋል ብለን ማሰባችን ነው። የሚጠይቁንን እንዲያ እያልን አሰነበትናቸው። ሲ.ፒ.ጄ. መግለጫ እስከሚያወጣ ጠብቁ አልናቸው።

መቐለ እንደገና

ሥራ ከቆምን በኋላ የመመረቂያ ጽሁፌን የማቀርብበት ጊዜ ደርሶ ስለነበር ሙሉ ትኩረቴን «ለድፌንስ» መዘጋጀት ላይ አደረግሁ። የጥናቴ ርዕስ «Why did Isaias Afwerki accept the old call for peace during the new prime minister?» የሚል ነበር። «ኢሳያስ በመለስ ዜናዊም ሆነ በኃይለማርያም ደሳለኝ ዘመን ይቀርብለት የነበረውን የእንታረቅ ጥሪ ለምን በዐቢይ አሕመድ ዘመን ተቀበለው?» የሚል ነበር የመተንተኛ ጥያቄ። የተለያዩ መላ ምቶችን ያስቀመጥሁበትን የጥናት ወረቀት የማቀርብበት ጊዜ ደረሰና ከሁለት ፈታኞች ፊት ቀረብሁ።

በወቅቱ በትግራይ ቅልጥ ያለ ጦርነት የሚካሄድበት ወቅት ነበር። በጥናቴ ላይ «ጦርነቱ የዐቢይና የኢሳያስ የእርቅ ውጤት ነው፤ ኢሳያስ የዐቢይን የሠላም ጥሪ የተቀበለው ይህንን ጦርነት የማድረግ እቅድ ስለነበረው ነው» የሚል ግኝት (Finding) በስፋት አቅርቤያለሁ። ሆኖም ገና ጉዳዩ ያልተቋቋመ በመሆኑ ወዴት ያመራል የሚለው አልለየለትም። አማካሪዬ የራሴን ግምቶች (Scenarios) እንዳስቀምጥ ምክረ ሐሳብ አስቀምጥልኛል። አምስት መላ ምቶችንም ደርድራለሁ። ከነዚህ ውስጥ አንዱ «የፌደራል መንግሥቱና የኤርትራ ሠራዊት ተሸንፎ ከትግራይ ይባረራል፤ ጦርነቱም በሌሎች አካባቢዎች ተዛምዶ የተራዘመ ይሆናል» የሚል ነበር።

አቅርቦቴን ጨርሼ የፈታኞቼን ጥያቄ ወደ መቀበል ገባሁ። አንደኛው ፈታኝ የኢዜማ አባል መሆኑን አውቃለሁ። ገና ፈታኝ መሆኑን የሚገልጽ ማስታወቂያ ከተለጠፈ ጀምሮ ይህንን አጣርቻለሁ። እናም እያበደ ይጠይቀኝ ገባ። አብዛኞቹ ጥያቄዎቹ በመላ ምቶቼ ላይ ያተኮሩ ነበሩ። «የፖለቲካ አቋምህን ነው የፃፍከው...! ምሽትህን ነው በአካዳሚ ሥራ ላይ ያሰፈርከው...! የጋዜጠኛ ሪፖርት ነው የፃፍከው...» እያለ ወረደብኝ። ያው ጋዜጠኛ መሆኔን ስለወቀ ነው እንደዚህ ማለቱ። ብልጽግናና ኢዜማ በአንድ አቋማዊ ውስጥ ያሉ ባቄላና በሎቄ አይደሉት! ለመንግሥቱ መቆርቆሩ ነው።

ቀጠል አድርጎም «አሁን ተሸንፎ፤ አመራሮቼም ታስረውና ተገድለው እየተለቀሙ ያለ ኃይል እንዴት ያሸንፋል ትላለሁ...?» አለኝ። እኔን «የፖለቲካ አቋምህን ነው የፃፍከው» እያለ እርሱ ግን ጥንቅቅ ያለ የአቋም መግጫውን ሲናገር አልጎረበጠውም። ተረጋግቼ ለብራራለት ሞከርሁ። በጥናታዊ ትንተናዬ ላይ ሕወሓት ሳይሆን፤ የተበደለው የትግራይ ሕዝብ በዳዮቹ እንደሚያሸንፍ ያለኝን ግምት ማስቀመጤን ገልጮ ለመከራከር ጣርሁ። ሆኖም እርባና አልነበረውም። ያስቀመጥሁት መላ ምት በሙሉ ሊሆን የማይችልና በበቂ መሞገቻ ያልቀረበ በመሆኑ እንዳስወግድ ነግረውኝና ያልጠበቅሁትን ትልቅ ውጤት ሰጥተውኝ ተረኛ አቅራቢ እንዲገባ አዘዙ።

ከምጥውተሬን አጥጥፌ ልወጣ ስል ተረኛው አቅራቢ ላፕቶፑ ባትሬ እንደጨረሰ ጠቅሶ የእኔን እንዳውሰው ጠየቀኝ። ያለኝን አድርጌ ወደ በረንዳው ወጣሁ። ሞባይሌንም አውጥቼ የዜና አውታሮችን አገለበጥሁ።

ዕለቱ ሰኔ 21-2013 በዕለተ ሰኞ ነበር።

ኒውዮርክ ታይምስ ነበር በቅድሚያ የተነበበልኝ። የማየውን ነገር ማመን አቃተኝ። «የትግራይ ኃይሎች መቐለን ተቆጣጠሩ፤ የመንግሥት ጦር ከትግራይ አፈግፍጓል» ይላል ዘገባው። ዓይኔን ጠርጌ ደግማ

አነበብሁት። ያው ነው!! «Ethiopian Forces Retreat in Tigray, and Rebels Enter the Capital» ይላል። ሮይተርስን ገለጥሁት። «Tigray's former rulers back in Mekelle» በማለት የፃፈውን ዘገባ ከፊት አገኘሁት። ወደ መንግሥት ሚዲያዎች ዘርኩ።

አብርሃም በላይ የተባለው ሌላኛው የዐቢይ ትግራዊ «መንግሥትን ተኩስ እንዲያቆም ጠይቀናል» እያለ እጁ እየተንቀጠቀጠ ፋና ላይ ወረቀት ሲያነብ አየሁት። በወቅቱ እርሱ የትግራይ ጊዜያዊ አስተዳደር ኃላፊ ነበር። ከእርሱ በፊት የነበረው ሙሉ ነጋ ምክንያቱ ባልታወቀ ሁኔታ ተነስቷል።⁶⁹ እንደተነሳ የሚገልጽ መረጃ ከጠቅላይ ሚኒስትር ቢሮ ሰማሁና ዜና ለመሥራት ደውዬለት ነበር። ትውውቅ የለንም። ስልኬን በአንድ ጥሪ ሲያነሳው ገርሞኝም አላባራ። ራሴንና የምሠራበትን ሚዲያ አስተዋውቄ «ከትግራይ አስተዳዳሪነት ልትነሳ መሆንህን ወይም መነሳትህን ሰምቼ ለማረጋገጥ ነው መደወሌ» አልኩት። የመለስልኝ መልስ ፈገግታን ያጭራል። «አረ እባክህ!... እኔ አልሰማሁም። ከየት ሰማህ... እስኪ ቆይ ላጣራና ልንገርህ፤ መልሼ እደውልልሃለሁ» አለኝ። ሙሉ ነጋ፣ የሾሙት ሰዎች ሊያነሱት እንደሆነም ሆነ እንዳነሱት አልሰማም። ጭራሽ እኔ ለማረጋገጥ ብደውል እርሱ አረጋግጦ ሊነግረኝ ቀጠሮ ሰጠኝ።

ከአፍታ ቆይታ በኋላ ደወለና «አይ አልተነሳሁም፤ አለሁ» ብሎ ነግረኝ ሳቄን ሳፍነው ትዝ ይለኛል። እኛም ሙሉ ነጋ አልተነሳሁም ማለቱንና እኛ ግን ከኃላፊነቱ መነሳቱን ከታማኝ ምንጭ መስማታችንን ጠቅሰን ዘገባ ሠራንበት። እንዳልነውም በጥቂት ቀናት ውስጥ ከኃላፊነቱ ተነሳና አብርሃም በላይ ተሾመ። ብዙም ሳይቆይ እርሱም ከነ ካቢኔው ከመቐለ ተባረረና በፋና ዐቢይ የፃፈለትን መግለጫ መተረክ ጀመረ።

ኢቴሺን ከፈትሁ። ዐቢይ አሕመድ «የአብርሃም በላይን የተኩስ አቁምልኝ ጥያቄ ተቀብለንዋል» ሲል የፃፈው ደብዳቤ ሲነበብ ደረስሁ። ገናኝ ጥያቄው በፋና ተነብቦ አላለቀም። አጃኢብ ነበር!

የሁለተኛ ደረጃ ተማሪ እያለን የዓይን ፍቅር የሚይዘን ልጆች ለአይነካችን የፍቅር ጥያቄ ስናቀርብ ላስብበት ብለው ትንሽ ያለፉን ነበር። የአብርሃም በላይና የዐቢይ አሕመድ ሁኔታ ግን የነዚያ የታዳጊነት ዘመን እኩዮቻችንን አስተውሎትና ትዕግስት እንኳን አግኝቶ ለማሰብ ፋታ አልወሰደም። ሰውዬው ትንሽ እንኳን ላስብበት ሳይል የአብርሃምን «ጥያቄ» ተቀበለው። የአውሮጳ ኅብረት ተኩስ አቁም እያለ ሲለምነው፣ አሜሪካ እባክህ እያለች ስትማፀነው፣ የተባበሩት መንግሥታት ጠብመንጃ አቁመህ ወደ ውይይት ግባ ሲለው አልሰማ ያለው ዐቢይ ስምንት ወራት ሙሉ ሲዋጋ ከርሞ በአንድ አብርሃም በላይ በተባለና በእርሱ አምሳል በሠራው ሰው ጥያቄ ከትግራይ ሠራዊቱን አስወጥቶ ተኩስ አቆመ ብሎ የሚያምን ሰው ቁጥሩ ቀላል ያልነበረ መሆኑ ነው አስገራሚው ነገር።

ሀቂ ግን ሌላ ነበር። ጥንቅቅ ያለ ሽንፈት ነበር የተፈጸመው። መቐለ ገባሁ ካለ ከሰባት ወራት በኋላ ሰኔ 21/2013 ዓ.ም. በዚያችው ዕለት ተጠርጎ መውጣቱ ነው ትክክለኛው ነገር። በፍጥነት የጥናት ወረቀቱን

⁶⁹ ሙሉ ነጋ ከኃላፊነቱ መነሳቱን የሚገልጽ መረጃ ከጠቅላይ ሚኒስትሩ ቢሮ ሰምቼ ዜና ለመሥራት ደውዬለት ነበር። «መነሳትህን ሰምቼ ለማረጋገጥ ነበር...» ስለው፣ «ማን ነገረህ?» ብሎ እኔን ጠየቀኝና ምላሼን ሳይጠብቅ «ቆይ ጠይቄ ልንገርህ» አለኝ። የሚጠይቀው ከመቐለ አራት ኪሎ ደውሎ ነው። ከአፍታ በኋላ ደውሎ «አይ አልተነሳሁም፤ አለሁ» ሲለኝ ሳቄን መቆጣጠር አልቻልኩም። እንዳነሱት እንኳን አልነገሩትም። የሚያረጋግጠውም «አነሳችሁኝ እንዴ?» ብሎ በመጠየቅ ነው። የዘመኑ ምስላኔነት እንዲህ ያለ ነበር!

ወዳቀረብሁበት ክፍል አንኳኩኜ ገባሁ። ይቅርታ ጠይቄም ካስቀመጥኋቸው መላ ምቶች በተራ ቁጥር አንድ ላይ የተቀመጠው በትክክል መፈጸሙን ገለጽሁ። ይኸውም የፌደራል መንግሥቱና የኤርትራ ጦር ከትግራይ በሽንፈት ይወጣሉ የሚለው ይህንን የጥናት ወረቀት ባቀረብሁበት ዕለት መከናወኑን አብራራሁ። የኢዜማው ሰውዬ አላመነኝም።

«ቆይ...! ሌላ ቀን እንነጋገራለን። አሁን ልጄ ይቀጥል» አለና እንድወጣ አዘዘኝ። «ልጄ» ሲል የጠራው በእኔ ላጥቶ ጥናቱን እያቀረበ የነበረውን ተረኛ ተመራቂ ነበር። በዚያች ምሽት የመቐለ ሕዝብ በጎዳናዎች ውጥቶ የትግራይን ሠራዊት ሲቀበል፣ በእልልታና በሆታ ሲጨፍር የሚያሳዩ ሺዲዮዎች ሲለቀቁ አመኩ። ግን ብዙም አልቆየም። ከምሽቱ አምስት ሰዓት ጀምሮ ስልኩንም፣ መብራቱንም፣ ሁሉንም ነገር ዘጋጋው። ትግራይ ከሰኔ 21/2013 ዓ.ም. እኩለ ሌሊት ጀምሮ ከዓለም ተቆራረጠች።

በርግጥ ከዚያም በፊት መቐለና መሰል ዋና ዋና ከተሞች እንጂ በአብዛኛው ትግራይ ስልክ ከተቋረጠ ቆይቷል። ጥቅምት 24/2013 ዓ.ም. የመጀመሪያዋ ጥይት ከተተኮሰች ከሰዓታት በኋላ ጀምሮ ጦርቅሞት ከርሟል። ዐቢይ የትግራይን ኔትወርክና የትኛውንም ዓይነት መሠረታዊ አገልግሎት እንደሚዘጋው አስቀድሞ ተናገሮ ነበር። በ2012 ኢሕአዴግ ፈርሶ ብልጽግና ሲመሰረት ነበር ይህንን ያወጀው። ይሄ በአዲስ አበባ የሚኖሩ ታዋቂ የትግራይ ተወላጅ ነጋዴዎችን በቤተመንግሥቱ ሰበሰባቸው። ወሩ ታህሳስ ነበር። በወሩም የመጀመሪያ ቀናት አካባቢ ነበር። ማስታወሻዬ በትክክል ቀኑን አልመዘገበልኝም እንጂ ታሕሳስ 3 ይመስለኛል። «ሕወሓት ብልጽግናን ይቀለቀል። ያንን ካላደረገ ወደ ትግራይ የሚሄድን መብራትና ኔትወርክ እቆርጣለሁ፣ በጀት እከለክላለሁ፣ የአውሮፕላን በረራ አስቆማለሁ። ሄዳችሁ ይህንን ንገሩልኝ። ሙሉ በሙሉ እንኳን ባይገቡ ትንሽ ሰው ይስጡኝ» ብሎ ማስፈራሪያና ተማጽኖ ላከ።

ይህንን ሲናገር ከልቡ ነበር። ያንን መልዕክት ይዘው ወደ ትግራይ ሄደው የነበሩ ባለሃብቶች ዛሬም በሕይወት አሉና ሕያው ምስክር ናቸው። ዐቢይም ሙሉ በሙሉ ባይሆንም ይህንን ተናግሯል። ጎዳር 21/2013 ዓ.ም. በፓርላማው ፊት ቀርቦ «የትግራይ ባለሃብቶችን ጠርቼ ለምኔያለሁ» ሲል ተደምጧል። ለምልጃ የተላኩት የትግራይ ተወላጅ ነጋዴዎች ደብረጽዮንን አግኝተው አነጋገሩት። በወቅቱ በአጋጣሚ ለሥራ ሄጄ እኔም መቐለ ነበርሁ። አንድ ሰዓቱን አግኝቼ አነጋግሬያቸዋለሁ። «ለደብረጽዮን ነግረንዋል። አናንቆ ነው የመለሰልን። መሠረታዊ አገልግሎት እርሱ የሚፈቅደውና የሚከለክለው አይደለም። በሕገ-መንግሥቱ ያገኘነው ነው ብሎ ነው ያብራራልን» ብለውኛል።

የናቄት ያስረግዛል ነው ነገሩ። ዐቢይን የጠቀመው ዝቅ ተደርጎና ተንቆ መታየቱ ነው። ከዚያ ደግሞ የሰው ልጅ ያደርጋቸዋል፣ አንድ የሀገር መሪ ይፈጽማቸዋል ተብለው የማይታሰቡ ነገሮችን ያደርጋል ተብሎ አለመገመቱ ነው። በዚህ መልኩ ደብረጽዮን ሕገ-መንግሥት እያጣቀሰ መብቱን እንደማይቀማው ሲከራከር የአሕመድ አሊ ልጅ ጠብመንጃውን እየወለወለ ነበር። «ኔትወርክ እዘጋለሁ፣ በጀት እከለክላለሁ፣ አውሮፕላን እንዳይሄድ አደርጋለሁ» ሲልም የምሩን ነበር። እናም ዘግቶት ከረመ። አሁን ደግሞ በውጊያ ተሸንፎ ሲወጣ የበለጠ ዘጋጋው።

በአዲስ አበባ የሚኖሩ የትግራይ ተወላጆችና አንዳንድ የትግሉ ደጋፊዎች ግን በደስታ ሲያብዱ አደሩ። ሆኖም የእነ አዳነች አበቤንና የዐቢይ አሕመድን አገዛዝ ሲያሳብዱ እንደነበር ልብ አላሉም። ለዚያም ነው

በቀናት ውስጥ ሲለቀሙና ትግርኛ ያስጨፈሩ ሁሉ ሲታሰሩ የሰነበቱት። የብልጽግናው መንግሥት በዚህ መልኩ ከመቐለ ከተባረረ በኋላ ዐቢይ የመንግሥት ጋዜጠኞችን በኢንዱስትሪ ፓርክ ውስጥ ለእራት ግብዣ ማክሰኞ ሰኔ 22/2013 ዓ.ም. ምሽት ጠራቸው። ለግብዣው የተሰጠው ሽፋን «በምርጫ ወቅት ለፈጻሚዎች ርብርብ እውቅና ለመስጠት ነው» የሚል ነበር። ዋና ዓላማው ግን በትግራይ የደረሰበትን ሽንፈት፣ በአደባባይ ለመካድ፣ በጓጃ ደግሞ ለማመን ነበር።

ነገሩ እንዲህ ነው የሆነው።

ዐቢይ ጋዜጠኞችና የሚዲያ ባለሙያዎች በአንድ ትልቅ አዳራሽ ውስጥ አጉሮ የተለመደውን ረዥም ንግግር አደረገ። 24 ደቂቃ በፈጀው ንግግሩ መቐለን በሻሻ እንዳደረጋት፣ የትግራይ ሕዝብ የኢትዮጵያ ጠላት እንደሆነ፣ በየመንደሩ ሠራዊቱን እንደገደለ፣ በዚህም ጦሩ ደጀን ወደሚለው ሕዝብ እንደመጣ (አማራ ክልል መሆኑ ነው)፣ የትግራይ ሕዝብ የጥሞና ጊዜ እንዲኖረው ብሎ መቐለን እንደለቀቀ፣ የአማራ ሕዝብ ከትግራይ የሚመጣበትን ጥቃት እንደሚመክት፣ ወልቃይት የበጌ ምድር እንደሆነ አወራ። ጥንቅቅ ያለ ዘረኝነትና የሕዝብ ፍጅት ያወጀበት ነበር። ይህ በይፋ የተናገረው ንግግር በእርሱ የዩኔስኮ ገጽ ላይ በማለዳው ረቡዕ ሰኔ 23 ተለቀቀ። ከዚያም በቦታው ተገኝተው ወደነበሩት ጓደኞች ደዋወልኩ። ሰውዬው ከተናገረው ውስጥ ተቆርጦ የቀረና ያልተላለፈ ነገር ያለው ስለመኖሩ (ያልተለቀቀ)፣ መድረኩ ምን መልክ እንደነበረው ጠያያቅሁ። ግምቴ ልክ እንደነበር ነገሩኝ። አንድ ሁለቱን ለምሳ አንድ ላይ ቀጠርኳቸውና ወደ አራት ኪሎ ነዳሁ።

በዕለቱ ዐቢይ በይፋ ከተናገረው ንግግር በተጨማሪ፣ እንዳይቀረጽብኝ ብሎ፣ የካሜራ ባለሙያዎችን ካሜራ አስጠፍቶ ዘለግ ያለ ንግግር አድርጓል። ከትግራይ የተባረረው ተሸንፎ መሆኑን፣ ሠራዊቱ የመዋጋት አቅም የሌለው መሆኑን፣ ጦርነቱ የሚፈልገውን ኢኮኖሚ (ስንቅና ትጥቅ) ማቅረብ መቸገሩን፣ ወዘተ በሰፊው ማብራራቱን ነገሩኝ። «አሁን ወደ አማራ ክልል ገብተን ወታደራዊ መሬቶችን ይዘን እንገኛለን። ነገ ምን ይሆናል ካላችሁኝ ግን እኔም አላውቀውም» ሲል መናገሩንም አወጉኝ። በአጽንኦት የተናገረው ግን መንግሥት ለትግራይ ሕዝብ አዝኖ መልቀቁን ሚዲያው ያለማቋረጥ መዘገብ እንደሚገባው፣ የተናጠል ተኩስ አቁሙም በሚገባ መወራት እንዳለበት ነው። ቀጠል አድርገን «ይህንን በልጣችሁ ካልተገኛችሁ የፕሮፓጋንዳ የበላይነት ይወሰድብናል» ማለቱን ሰማሁ።

አሉላ አባነጋ እና ቶጎጋ፤

(ይልማ መርዳሳ እንደ ለገሰ አስፋው)

የትግራይ ጀነራሎች በአሉላ አባነጋ ስም የከፈቱትን ዘመቻ በሰማሁ ዕለት ወደ አእምሮዬ የመጣው ዓድቃን ገብረትንሳኤ ነበር። ጀነራሉ በኢትዮ-ፎረም ላይ እንግዳዬ በነበረ ወቅት ስለ አሉላ አባነጋ አንስቼበት ማብራሪያ ሰጥቶኛል። ጥያቄዬ የሚመነጩኩ ከአንድ ታሪክ ነው። ያኔ ሕወሓትና ሻዕቢያ ጩጉላ ላይ በነበሩ ወቅት ጀነራል ዓድቃን ወደ ኤርትራ በተደጋጋሚ ይሻገራል። ለሥራ ከሄደባቸው ከብዙ ጉዞዎቹ በአንዱ የእርሱ አቻ ባለ ሥልጣን ከነበረው የኤርትራው ጀነራል ስብሃት ኤፍሬም ጋር ተጨቃጩቀ። የጭቅጭቁ መንስኤ አሉላ አባነጋ ነው።

ኮሎኔል መንግሥቱ ኃይለማርያም ያቆመውን የአሉላ ሃውልት (በ1974 ዓ.ም. የቀይ ኮከብ ዘመቻ ጊዜ ነው መታሰቢያው የተሠራው) ሻዕቢያ መንግሥት ጣለው። በዚህ የተሰሰው ጀነራል ዓድቃን «ለምን የአሉላን ሃውልት አፈረሳችሁት?» ሲል ንዴቱን ይገልጽለታል። ከዚህ ቀጥሎ ምን እንደተካሄደ እንዲያብራራልኝ ነበር ዓድቃንን በዚያ ቃለ ምልልስ ላይ የጠየቅሁት። እርሱም «ማን እንደነገርህ አለውቅም፤ በጣም Private [የግል] የነበረ ውይይት ነበር» ብሎ ጀመረና በዝርዝር ተረከው።

«እኔ እና ጀነራል ሓዩሎም ከዚህ፣ ከእነርሱ በኩል ደግሞ ጀነራል ቻይናና እራሱ ስብሃት አብረን ነበርን። ይህ ጉዳይ ተነስቶ ተጨቃጩቅን፤ ኋላ ላይ ወደ መጥፎ ነገር ሄደና የአሉላ አባነጋን ታሪክና Anti-colonial [ፀረ-ቅኝ ግዛት] የሆነውን ውጊያ ስዘረዝር በጣም አጥላለው። ማጥላላት ብቻ ሳይሆን ኤርትራ ውስጥ የነበሩ አንድ ደብተራ ወይም ቄስ የፃፈውን ነገር እያነሳ «ይኼ ደብተራ ይኼ ቄስ እንዲህ እንደዚያ አለ» ብሎ ማጥላላት ጀመረ። ተጨቃጩቅን። መጨረሻ ይባስ ብሎ «አንተ ዝም ብለህ የማሞ ውድነህን መጽሐፍ እያነበብህ ነው የምትከራከረኝ» አለኝ።(ሳቅ)... አበሳጩኝ። «የማሞ ውድነህን መጽሐፍ አይደለም የማነበው። የአውጉስቶስ ዋይልድን መጽሐፍ ብታነብ ነው የሚሻልህ» አልኩት። ያኔ ኢትዮጵያ ውስጥ የነበሩ የእንግሊዝ ፀሐፊዎች እነ በርክላይ፣ አነ አውግስቶስ ዋይልድ የፃፏቸው መጻሕፍት አሉ። እንዳጋጣሚ እነርሱን አውቃቸዋለሁ፤ አንብቤያቸዋለሁ»

በማለት ታሪኩን የሚያስታውሰው ጀነራል ዓድቃን አመሻሹ ላይ በኢሳያስ ጋባቸነት ወደ እራት መሄዳቸውን ይተርካል።

«ማታ ኢሳያስ እራት ጋበዘንና አራታችንም ወደ እራቱ ሄድን። ካስቴሊ የሚባል የጣልያን ፊስቶራንት አለ። ብዙ ጊዜ ኢሳያስ ወደዚያ ስንሄድ እዚያ ይጋብዘናል።...

ጥሩ ነገር ነው የሚናገረው። «እነዚህ የትግራይ መኪንንቶች እንደ ራስ አሉላ በግ ይወዳሉና እስኪ የበግ አሩስቶ አምጡላቸው ምናምን...» ይላል። ...ለማንኛውም እንደተጣላን ቻይና ለኢሳያስ ነገረው። «ምን ሆናችሁ ነው?» ሲለው «በአሉላ አባነጋ ምክንያት ተጨቃጭቀን ተጣላን» አለው። ኢሳያስ በጣም ተቆጣ። «አንተ አሉላን የት ታውቀዋለህ?» አለው፤ ሰበሰበው፤ በጣም ሰበሰበው። የእኔ የቅድም አያት ከአራቱ የአሉላ ጀኔራሎች አንዱ ነው» አለ። «አሉላን የመሰለ ጀግና የለም» ብሎ እኔ ስናገር የነበረውን ከእኔ በበለጠ አጠናክረው። ወዲ ጌፍሬም ጭጭ አለ»። (ኢትዮ-ፎረም-የካቲት 23/2012 ዓ.ም.)።

የአሉላ አባነጋ ስም ከዘመኑ የትግራይ ትግል ጋር ተገናኝቶ የሸዕቢያንና የዐቢይን ሠራዊት ለማባረር ጥቅም ላይ መዋሉን ስለማ ይህ የጀነራል ፃድቃን ንግግር ነው፤ ትዝ ያለኝ። ከዚያ በፊት «አፈር ልሰን ተነስተናል» ብሎ ከአንድ የካብ አጥር ሥር ሆኖ የሰጠውን መግለጫ ስለየሁ በወታደራዊ ዕቅዶችና የድርጊያ ንድፎች ላይ የዘዋሪነት ሚና ካላቸው ጀኔራሎች አንዱ እንደሆነ ገምጽ ነበር። መኮንኑ ለአሉላ አባነጋ ያለውን አድናቆት ስለማውቅም ምናልባት የዘመቻውን መጠሪያ እርሱ መርጦት ሊሆን ይችላል የሚል ግምት አሳደርሁ። ለነገሩ ሕወሓትም አሉላን በክፉ አንስቶት አያውቅም። የኢትዮጵያ ዋና ከተማ ሆና የአጼ ዮሃንስ መቀመጫ በነበረችው መቐለ የሚገኘውን አውሮፕላን ማረፊያም በአሉላ ስም ነው የሰየመው።

በርግጥ በ17 ዓመቱ የትጥቅ ትግል ዘመንም ሕወሓት አንድ ክፍለጦሩን በአሉላ ስም ሰይሞ ነበር። ድርጅቱ በ1981 ዓ.ም በክፍለ ጦር ደረጃ ካቋቋማቸው የመጀመሪያዎቹ ሰባት የሠራዊቱ አሃዶች መካከል የመጀመሪያውን አሉላ ብሎ እንደሰየመው ተጽፏል (ኮሎኔል መለይ አማረ፤ ብሶት የወለደው፤ ገጽ 399-400)።

አስገራሚው ግጥምጥሞሽ ግን ወዲህ ነው። በዚህ በአሉላ ስም የተሰየመውን ክፍለ-ጦር በማዘዝ የመጀመሪያው ኮማንደር ዮሃንስ ገብረመስቀል ነበር። ይህ ሰው ከ32 ዓመታት በኋላ አሰላለፉን ቀይሮ የትግራይ ሕዝብን እናጠፋለን ከሚሉት ወገን ቆሞ ተገኘ። የትግራይን ሕዝብ ከጠላቶቹ እናድነዋለን ያሉት ደግሞ እርሱ ድሮ ይመራው የነበረው ክፍለ ጦር በተጠራበት አሉላ አባነጋ ስም ዘመቻ ከፈቱበት። በሌላ አገላለጽ የአሉላ አባነጋ ዘማች የያኔውን የአሉላ ክፍለ ጦር አዛዥ ጓዳቸው የሚያዘውን የብልጽግና ሠራዊት ለመውጋት ነው የዘመቱት።

የአሉላ አባነጋ ኦፕሬሽን አስገራሚ ነበር። በወቅቱ፤ ዓለማዊ ማገናኛ ብዙሃን «የማይታመን የጦር ጥበብ የታየበት፤ በወታደራዊ ትምህርት ቤቶች ውስጥ አዲስ ካሪኩለም እንዲቀረጽ የሚያስገድድ ልምድ የተገኘበት» ወዘተ እያሉ አድንቀውታል።

በዚያ ኦፕሬሽን ስምንት ሺህ የሚደርስ የዐቢይ ጦር ተማረከ፤ 11 ሺህ በላይ ሙትም ተመዘገበ። C-130 ሄሮኩለስ አውሮፕላን ተመትቶ ተጣለ። የትግራይ ሠራዊት ከስምንት ወራት በኋላ ከባድ መሣሪያዎችን ታጠቀ። የሸዕቢያ ጦር ከዓቢይ ዓዲ እስከ ሸረ ያለውን መስመር ለቅቆ ሲወጣ የሌሊት ወፍ አልቀደመችውም ነበር።

የብልጽግናው ሠራዊት ግን በእልህና ብስጫት የወሰደው እርምጃ ከእርሱ የማይጠበቅ አልነበረም። የጫላ ላይ ተጠቅቶ ከዐሥር በላይ እግረኛ ክፍለ-ጦሮቹ ከጥቅም ውጪ ሲሆኑበት ለገበያ የወጣን ሕዝብ በአየር ድብደባ ያረግፈው ገባ። ከሰኔ 11 ጀምሮ በየጫላ በተካሄደው የአሉላ አፕሬሽን ውጊያ የድል ላንቃው የደረቀበት የዐቢይ ሠራዊት፣ ከባሕርዳር ተነስቶ ወደ መቐለ ሲሄድ የነበረው የኸርኩለስ አውሮፕላኑ ከተመታበትና በዐሥር ሺህ የሚቆጠሩ ለሞትና ለምርኮ ከተዳረጉበት በኋላ የአካባቢውን ሕዝብ በመደዳ ወደ ማጫድ ገባ። ከዚያም የቶጎጋ ገበያን ኢላማው ውስጥ አስገባ።

የዐቢይ አሕመድ አገዛዝ ሰኔ 15/2013 ዓ.ም. በዕለተ ማክሰኞ የቶጎጋ ገበያተኞችን የአየር በንብ እንደ በረዶ አዘነበባቸው። ከ15 ኪሎሜትር በላይ በእግር ተጉዘው የተሰበሰቡ አርሶ አደሮች የሚገበያዩበትን ገበያ በአውሮፕላን አረር ቆለው። በዚህም 64 ሰዎችን ገደለ፤ ከ180 የሚልቁትን ደግሞ አቆሰለ⁷⁰። የሚያሳዝነው ይህንን ጥቃት ተከትሎ የሕክምና እርዳታ ለመስጠት ከመቐለ ሲሄዱ የነበሩ አምቡላንሶችንም መከልከሉና የተኩስ ኢላማ አድርጎ ማውደሙ ነው። በወቅቱ የአሜሪካ መንግሥት ይህንን ድርጊት በገበያ ላይ የተካሄደና ንጹሃንን ኢላማ ያደረገ ድብደባ መሆኑን አረጋግጦ አስቃቂና የሚያስወቅስ (Heinous and Reprehensible) ጭካኔ መሆኑን የሚያስረዳ መግለጫ አውጥቶበት ነበር⁷¹።

ጭካኔው በዚህ መልኩ ዓለማቀፋዊ ሲሆንበት የብልጽግናው መንግሥት መካድን እንደለመደው የማምለጫና የመውጫ መንገድ አደረገው። ይልማ መርዳሳ የተባለው የአየር ኃይል አዛዥ «የሃውዜንን ጭፍጭፋ ለመዘከር የተሰበሰበን ጁንታ እንጂ ሲቪሊያንን አልገደልሁም» ሲል በእነ ኢቴቪ ተናገረ።

በርግጥ ዕለቱ ከ33 ዓመት በፊት የሃውዜን ገበያተኞች የተጨፈጨፉበት ነበር። ልክ እንደ ይልማ መርዳሳ በአዛውንቶች አናት ላይ የቦንብ በረዶ ለማዝነብ የማይራራው የያኔው የደርግ ባለ ሥልጣን ለገሰ አስፋው በሰጠው ትዕዛዝ በዚሁ ሰኔ 15 ቀን 1980 ዓ.ም በሃውዜን ከተማ ለገበያ የወጣ ሕዝብ ተጭፍጭፏል። ከ2500 (ሁለት ሺህ አምስት መቶ) በላይ ሕዝብም አልቋል⁷²።

የጭካኔና የክፋት ታሪክን አሻሽሎ መድገም የማይታክታቸው የዘንድሮዎቹ ደርጎችና ለገሰ አስፋዎች ደግሞ ያንኑ ቀን ጠብቀው ገበያ ደበደቡና ንጹሃንን ቀጠፉ። ይልማ መርዳሳና ዐቢይ አሕመድ እንደ ኢሠጋዎቹ መንግሥቱ ኃይለማርያምና ለገሰ አስፋው የጭካኔ በትራፋውን በቆሎና ደቀቆ በሚገበያዩ ንጹሃን ላይ አሳረፉ።

⁷⁰ «Witnesses: Airstrike in Ethiopia's Tigray kills more than 50» በሚል ርዕስ አስገኝቶ ፕሬስ የሠራውን ዘገባ ይመለከታል።

⁷¹ Air Strike on Village Market in Tigray በሚል ርዕስ የአሜሪካ የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር እ.ኤ.አ ጁን 23/2021 ያወጣውን መግለጫ ይመለከታል።

⁷² ETHIOPIA RECKONING UNDER THE LAW:1994; [Human Rights Watch](#).P 8

ደርግ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ትግራይን ለቅቆ እንደወጣው ሁሉ የብልጽግናው አገዛዝም በሰኔ 15 የቶጎጋ ገበያተኞችን ከጨፈጨፈ በኋላ ሳምንት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ ዋና ከተማዋን መቆለን ጨምሮ ወሳኝ የፖለቲካና ወታደራዊ ፋይዳ ያላቸውን ቦታዎች ትቶ ፈረጠጡ።

ከአሉላ አባነጋ ኦፕሬሽን ድል ማግስት ሕወሓት ወደ ክልል መንግሥትነቱ ተመለሰ። የትግራይ ልሊቃን መቆለ ገቡ። የትግራይ ተወላጆች ፈነጠዙ። ከሰባት ወራት በፊት በጭብጫባና እልልታ መቆለ የገቡት ብልጽግናዎችም፣ ከሰባት ወራት በኋላ በሩጫና ኡኡታ ወደ አማራ ክልልና አፋር ፈረጡ። በዘመቻ አሉላ አባነጋ የትግራይ ጨለማ ነጋ፤ ወይም ወገን አለ...!

አንድ ኮሎኔልና አንድ ጀነራል

የአሉላ አባነጋ ድል የሸፈናቸው አስገራሚ ታሪኮች ግን በጦርሜዳው ላይ ታይተዋል። በዚህ ክፍል ላይ ስለ አንድ ኮሎኔልና ጀነራል እናወጋለን። የኮሎኔል ደሳለኝ ሳሕሌና የጀነራል ዘነበ ክፍሉ ጉዳይ «ጉድጓድን ስትቆፍር አታርቀው» የሚለውን ተረት እንዳምነው አድርጎኝ ሄዷል።

ነገሩ እንዲህ ነው...!

በሰሜን ዕዝ ላይ ተኩስ ከመከፈቱ በፊት የ31ኛ ክፍለ-ጦርን በአዛዥነት ከመሩት ሰዎች አንዱ ጀነራል ዘነበ ነበር። ምክትሉ ደግሞ ኮሎኔል ደሳለኝ ሳሕሌ ነው። በሰሜን ዕዝ ላይ ውጊያው ሊከፈት ሁለት ወር ያልሞላ ጊዜ ሲቀር፣ ከ31ኛ ክፍለ-ጦር ተነስቶ ወደ ሰሜን ዕዝ ማዘዣ ጣቢያ ተቀየረና የዕዙ አስተዳደር ኃላፊ ተደረገ።

ጥቅምት 24/2013 ዓ.ም. የትግራይ ልዩ ኃይል በሰሜን ዕዝ ሠራዊት ላይ ውጊያ ሲከፍት የ31ኛ ክፍለ-ጦር ሙሉ በሙሉ ወደ ኤርትራ ከሸሹት ውስጥ ሆነ። ሆኖም በጥቂት ቀናት ውስጥ ተመልሰው በሽረንዳሥላሴ በኩል ወደ ትግራይ ከገቡት ክፍለ-ሠራዊቶች አንዱ ይኼው ክፍለ-ጦር ነው። በዚህ ወቅት የክፍለ-ጦሩ አዛዥ ደሳለኝ ሳሕሌ ሆኖ ነበር። ደሳለኝ በድል አድራጊነት ከኤርትራ ሲመጣ ዓዲሃገራይ አካባቢ ሲደርስ የሚከተለውን እያወራ በኢቴቪ ታየ።

«እኔ ኮሎኔል ነኝ፤ ከእኔ እኩል ኮሎኔል የሆነ የእነርሱ ሰው ግን [የትግራይ ማለቱ ነው] አራት አምስት ሕንፃ የሠራ አለ። ሸራሮ፣ አክሱም፣ ሸሬ፣ ሐውዜን፣ ውቅሮ፣ ቤት የሠራ፣ ሕንፃ የገነባ አውቃለሁ። እኔ ግን ለልጆቼ አንድ ሱሪ ከገዛሁ፣ ለሚቀጥለው ደግሞ ጡብቄ ለአንደኛው ሸሚዝ እገዛለሁ፤ ከእጅ ወደ አፍ ነው። የዘረፉትን ሀብት ቁጭ ብለው ለመብላት ነው፤ ይህንን በደል የፈፀሙብን»

ደሳለኝ ይህንን ሲናገር ደስ አላለውም። ደሙ ፈልቷል። የአማርኛ ቃላት አልመጣ ብለውት ይንተባተባል። «ጦርነት የከፈቱብን የዘረፉትን ሀብት ቁጭ ብለው ለመብላት ነው» ሲል የተናገረውን እንኳን በቅጡ ማብራራት ተሳነው። የተዘረፈን ነገር ለመብላት የተሻለ ሠላምና ዕረፍት እንጂ ጦርነት እንዴት ጠቃሚ እንደሆነም ማስረዳት ሳይችል ቀረ። ብቻ ግን የረባ ሕንፃ የሌላቸውን ከተሞች ሳይቀር እየጠራ «ፎቅ የሠሩ» ሲል ብሶቱን ገለፀ። የጦርነቱ አንዱ ዓላማ የእነዚህን ሰዎች ሕንፃ በየከተማው እየዘሩ ማፍረስ እንደነበር የገባኝ ግን ዘግይቶ ነው።

ደሰለኝ ያደረገው ያንን ነው። ወደ ኤርትራ አሸሽቶ ያዳነውን ሠራዊቱን ይዞ ሲመለስ ሽረጃን ያስለሴ ደረሰ። በዚች ከተማ ሲገባ አንድ ነገር ትዝ አለው። የቀድሞ አለቃው ጀነራል ዘነበ ክፍሉ የሠራው መኖሪያ ቤት በዚያ አለ። ደሰለኝ፣ ይህንን ሲያስታውስ ደስ አለው። የቀድሞ አለቃውን የመኖሪያ ሺላ ያውቃታል። ከደጀና ሆቴል ጀርባ ነች። ደሱ አለመነታም። ታንክ ጠራ። ሁለት ጊዜ ተኩሶ መታት። ልትወድቅ አልቻለችም። በታውም ለታንክ ኢላማ አልተመቸውም። ከዚያ ኤክስካቫተር አመጣና በቴስታ አላት። የአለቃውን ቤት ጣለ። ከስር ሰቅስቆ አነሳት።

ይህ የሆነው በኅዳር ወር የመጀመሪያ ሳምንታት ነው። በሰኔ ወር የመጨረሻ ሳምንታት ደግሞ እንዲህ ሆነ። ደሰለኝ ሳሕሌ የ31ኛ ክፍለ-ጦር አዛዥነቱን ይዞ በትግራይ ውስጥ የሚንዳቸውን የአለቆቹን ሺላዎች እያሰበና እያፈረሰ ስምንት ወራትን አስቆጥሯል። ሰኔ ሊገባደድ ቀናት ሲቀሩት የጫላ በተባለ በታ ራሱን ቅልጥ ባለ ጦርነት ውስጥ አገኘው። ከ48 ሰዓታት በላይም ተዋጋ።

ቀስበቀስ ማዶ ላይ የሚያዋጋቸው ወታደሮች በተከታታይ ወደቁ፤ ከፊቱ ያሉት ጭፍራዎች ረገፉ፤ አጠገቡ ያሉት ታዛዦች ምሽጋቸው ተሰበረ፤ በዙሪያው ያሉት ጠባቂዎች ተገደሉ። ቅርንጫፎች እንደተመለመለ ዛፍ ብቻውን ቆሞ ቀረ። በመጨረሻም እርሱም ተያዘ። ኮሎኔል ደሰለኝ ሳሕሌ ተማረከ። እጅ ወደ ላይ ተብሎ የያዛትን ሽጉጥ እንደ አሎሎ ወርውሮ፣ የታጠቀውን ዝናር እንደ ቆሎ በትኖ መዳፎቹን ወደ ሰማይ አንጨፈረረ። ኮሎኔል እጁን ብቻ ሳይሆን ቀረርቶና ሽለላውን፣ ፉክራና በቀሉንም ሰቀለ።

ደሰለኝ ያለውቀው ግን ይህንን እጅ ወደ ሰማይ ያስባለ ወታደራዊ አፕሬሽን የመራው ከስምንት ወራት በፊት ቤቱን የናደበት፣ ኅዳር ላይ በታንክ ደብድቦ አልሳካ ሲለው ሺላውን በኤክስካቫተር ነቅሎ የጣለበት ጀነራል ዘነበ ክፍሉ መሆኑን ነው። እርሱም «ከነነፍሱ ያዙልኝ» እያለ ይጮህ ነበር። ዘነበ በደሰለኝ ጦር ላይ የሚዘንበው ጥይት እንዳያገኘው ይጠነቀቁ ዘንድ ለጭፍራዎች ደጋግሞ ይናገር ነበር። በመጨረሻም ደሰለኝ እጆቹን እንደ ጭራሮ አንጨፍሮ ተያዘ። ከዚያም ጀነራል ዘነበ እየሳቀ አብሮት ፎቶ ይነሳ ጀመር። እኔም «ያቸን ቤትማ ሄደህ ትገነባታለህ» እንዳለው ስሰማ ፈገግ ማለቴ አልቀረም።

በትግራይ ከተሞች ውስጥ እየገቡ የትግራይ ሠራዊት አመራሮች ንብረት የሆኑ ቤቶችን ማፍረስ የዐቢይ ሠራዊት አንዱ ተልዕኮ ነበር። በሽረንዳሥላሴ የታወቀውን የደጀና ሆቴል ያፈረሰው ራሱ ምክትል ኤታማዥር ሹሙ ጀነራል አበበው ታደሰ ነው። ጀነራሉ ከደጀና ሆቴል ባለቤት ኮሎኔል ተወልደ ገብረትንሳኤ ጋር ዳደኛሞች ነበሩ። ኮሎኔሉ በ1996 ዓ.ም. ከሠራዊቱ ራሱን ካገለለ በኋላ በተባበሩት መንግሥታት ድርጅት ውስጥ ተቀጥሮና በተጓዳኝ በተካሄደ የንግድ ሥራ (ባድመ እንደምክንያት የሚለው መጽሐፍ ደራሲ ነው) አገኘሁት ያለውን ገንዘብ ለኢንቨስትመንት አውሎ ደጀና ሆቴልን ሲያስመርቅ የክብር እንግዳው ጀነራል አበበው ታደሰ ነበር። በወቅቱ የምዕራብ ዕዝ አዛዥ ሆኖ ማዘዥ ጣቢያው ሽረ ነበር። ሁለቱ መኮንኖች የዘለቀ ወዳጅነት ቢኖራቸውም በኋላ ግን ተቆራቁሰዋል ሲባል ሰምቻለሁ። በዚህም ምክንያት ነው ከኤርትራ ተመልሶ ሲመጣና ሽረንዳሥላሴ ሲደርስ ደጀና ሆቴልን በታንክ የቦዳደሰው። ከ50 ሜትር ርቀት ላይ ደጋግሞ ኢላማ የሚስት ታንክኛ የመታው የደጀና ሆቴል ምሰሶዎቹ ተቦትረፈውም ቆሞ መታየቱ አስደናቂ ነበር።

በተመሳሳይ መልኩ የጀነራል ዮሃንስ (መዲድ) ሺላም በአክሱም ለጥቃት ተጋልጦ ነበር። በርግጥ አልተደበደበም። አስደብዳቢው መኮንን የዮሃንስን ቤት በትክክል አልለየውም። የመዲድ ቤት መስሎት ከጎኑ

የነበረን የአንድ ሠላማዊ ዜጋ ሺላ አመድ አደረገው። እንዲያም ሆኖ ይህንን መሠል የትግራይ ሠራዊትና ሲቪል ባለሥልጣናትን ቤት ካፈራረሱት ሰዎች ውስጥ የተማረከው ደሳለኝ ሳሕሌ ብቻ ነበር።

ኮሎኔል ደሳለኝ ሳሕሌ በሕወሓት ሲማረክ የመጀመሪያው አይደለም። እራሱ እንደተናገረው የደርግ ወታደርም ሆኖ ተማርኮ ነበር። በ1982 ዓ.ም. ከአርሲ ተወስዶ፣ ባሕርዳር ሰልጥኖ፣ ወሎ ዶሮ ግብር አካባቢ በተቀጠረ በጥቂት ወራት ውስጥ ተማርኮ ነበር። አሁን ደግሞ የዐቢይ ወታደር ሆኖ እጅ ሰጠ። ለመንግሥቱም ኃይለማርያምም፣ ለዐቢይ አሕመድም ለመዝሙርት የሚያስችል ጥበብ የት እንደሚታደል እንጂ። እርሱ በየዘመኑ እጅ ወደላይ ሲባል ከንዶቹን ያንጨፈረበት ሰማይ ግን ሳይሰለቸው አይቀርም። «ደሳለኝ እጆቹን ወደ ትግራይ ሰማይ ይዘረጋል» ተብሎ የተፃፈ ይመስል ከሰላሳ ዓመታት በኋላ እንደገና ሰማይ ጠቀስ እጅ ዝርጋታን አደረገ።

በውትድርና መማረክም፣ መሞትም ሊገጥሙ ከሚችሉ ሁኔታዎች ውስጥ ናቸው። እዚህ ላይ እያፈዘሁ እንዳልሆነ ይታወቅልኝ። በእርስ በርስ ጦርነት ደግሞ እንዲህ ያለ ነገር የበዛ ለመሆኑ ታሪክ አስነብባለሁ። የደሳለኝን የተለየ የሚያደርገው ቀን የጨለመባቸው የመሰሉትን የቀድሞ አለቆቹን ብቻ ሳይሆን የማዕረግና የደመወዝ እኩዮቹን ፎቅ በፎቅ አድርጎ የባጫ ደበሌን የውሸት ፕሮፓጋንዳ መቀላቀሉ ነው።

በትግራይ ወታደሮች ተማርኮ ቃለ-መጠይቅ ሲደረግለት «የትግራይ ኮሎኔሎች በየከተማው ሕንፃና ፎቅ ይሠሩ ነበር ማለትህ ከምን የመነጫ ነው?» የሚል ጥያቄ ቀርቦለት ነበር። ደሳለኝ የቀደመውን ንግግሩን ስህተት ነው አለማለቱ ገርሞኛል። በጠላቶቹ እጅ ተይዞም አቋሙን አልቀየረም።

ቃል በቃል እንዲህ አለ፤

«ስሜት አለ፤ የገፋፋን ነገር አለ። ግዳጅ ላይ እያለን ነው ቃለ-መጠይቁን ያደረጉልን። አልተናገርሁም አልልም፤ ተናገራለሁ። መናገሬ... አሁን ላይ ሆኜ ሳየው... ስንት ድሃ ኮሎኔልም አለ። በዚያ ጊዜ ግን ስሜቱ ገፋፍቶኝ ያንን ነገር ተናግራለሁ» ሲል ነው ዲፕሎማሲያዊ ምላሽ የሰጠው።

የትግራይ መገናኛ ብዙሃን ጋዜጠኞች ደሳለኝ የቀደመውን ንግግሩን ያስተባባላቸው መስሏቸው ሲደልቁ ነበር። እርሱ ግን ያንን አላደረገም። እንደ ስህተት ያየው ድሃ ኮሎኔሎችንም አጃምሎ የበለፀጉ አድርጎ መናገሩን ነው። በዚህ ስልቴና ለቀደመ ቃሉ ላሳየው ታማኝነት (Integrity) ባርኔጣዬን አንስቼለታለሁ። ቢያንስ ተይዝለሁ ብሎ የቀደመ ንግግሩን አላስተባባለም። ለራሱ የመገበውን ጥላቻ ወለድ ውሸት አምኖ እስከመጨረሻው ፀንቷል።

የሆነው ሆኖ የአሉላ አባነጋ ዘመቻ እንዲህ ያሉ ለየት ያሉ ታሪኮች የነበሩበት እንደነበር የሰማሁት ሥራ ካቆምን በኋላ በነበሩት ጥቂት ቀናት ስለነበር በሚዲያ መዘገብም አልተቻለም። እናም ይህንን ሁሉ እየሠማንና እያወቅን ቢሆንም ቀን ያልፋል ብለን በዝምታ ለማሳለፍ ሞከርን። የሚያሳርፈን ግን አልነበረም።

ለአንድ ሰው አንድ ፖስታ ጦር?

ዕለተ ሐሙስ ሰኔ 24/2013 ዓ.ም. ምሽት ቤቴ ሞቅ ደመቅ ብሏል። አንድ የውጪ ሀገር ጋዜጠኛ፣ የእርሱ ፍቅረኛ፣ በአንድ ኤምባሲ ውስጥ የሚሰሩ ሁለት ጓደኞቹ መጥተው ጨዋታው ደርቷል። ጨዋታችን የደራው በያዝናቸው ብርጫቆዎች ብቻ አልነበረም። የሚወራው ፖለቲካ በመሆኑም እንጂ። የኢትዮጵያ ውስብስብ ጦርነት፣ የሀገሪቱ ዕጣ ፈንታና ተያያዥ ነገሮች እየተደለቁ ነው። ሕወሓት ወደ መቐለ ተመለሰ። መንግሥትነቱ ወደ መንበሩ መመለሱንም አወጀ። ዐቢይ «መቐለ በሻሻ ሆናለች፤ ዘራፊ ቡድን ነው ወደ ከተማው የገባው» እያለ ቢያጣጥለውም የትግራይዋ ርዕሰ መዲና ተመልሶ በትግራይ ልሒቃን ቁጥጥር ስር ሆናለች። በበረሃ ሲንከራተት ስምንት ወራትን ያሳለፈው የትግራይ ፖለቲካዊ ኃይል መቐለ መግባቱን ማስተባበል አልተቻለም።

በትግራይ የደረሰበትን ሽንፈት ለማወራረድ በአዲስ አበባ የሚኖሩ የትግራይ ተወላጆችን እየመነጠረ ማኅረ የጀመረው ይኼው የዐቢይ መንግሥት የዲፕሎማቲክ ኮሙዩኒቲ አባላትን ጠርቶ የተለመደ ውሸቱን ሲያብራራ መዋል ማድሩን እነዚሁ የዲፕሎማሲው ዓለም ወዳጆች እየነገሩኝ ነው።

«ትግራይን ለቅቄ የወጣሁት ለገበሬው አስቤና የእርዳታ እህል ያለ ከልካይ እንዲደርስ ፈልጌ ነው» እያለ ይናገራል። ግን ያልገባው ነገር የዲፕሎማሲው መድረክ እንዲህ ባሉ ጎምዛዛ ፈጠራዎች በቀላሉ እጅ አይሰጥም። ከትግራይ የወጣው ተሸንፎ ነው። ይህንን አውሮጳም አሜሪካም ያውቃሉ» አለ አንደኛው፤ ከመካከላችን።

«ይህ ንግግር እኮ የራሱ ዕዳ አለበት። ትግራይን ለቅቄ የወጣሁት ለገበሬው አስቤና የእርዳታ እህል ያለ ከልካይ እንዲደርስ ፈልጌ ነው» ማለት ከእርዳታው እንዳይደርስም ሆነ ገበሬው እንዳያርስ እንቅፋት የሆኑት እኔ ነበርሁ ማለት ነው። በሌላ አገላለጽ ሽብርተኛ ያልከው ድርጅት ከአንተ መንግሥት ከሆነከው አካል ይልቅ ለሕዝብ ይጨነቃል ማለት ነው። ሰውያችሁ ማስታወሻው ላይ የዕለት አጀንዳ እንጂ የዓመት እቅድ የለውም» አለ፤ ጋዜጠኛው።

«ዕድሜ ለእናንተ ለምዕራባውያን። መሪዎቻችሁ ጥሩ አባዋራ መሆን ያልቻለን ሰውዬ የሀገር መሪ አድርገው አስቀምጠውብን የምንወዳትን አገራችንን አፈረሰብን» አልኩና ያኙን ዐቢይ በትዳሩ ላይ ይሠራት የነበረችውን ውስልትና በማንሳት ጥሩ ባልም፤ ጥሩ አባትም መሆን ያልቻለ ሰው የሀገር መሪ በመደረጉ ያጋጠመንን ነገር አብራራሁ። «ለነገሩ እርሱ የውጪ ጣልቃ ገብነትን የጋበዘው በሀገሩ ጉዳይ ብቻ ሳይሆን በትዳሩም ጭምር ነው» ብዬ አሳቅኳቸው።

ጨዋታችን በዚህ መልኩ ዋለና ከምሽቱ ሦስት ሰዓት አካባቢ ወዳጆቹ ወደ ቤታቸው ሊሄዱ ተነሱ። እነርሱን ሸኝቼ ስመለስ የሲፒጄ የምሥራቅ አፍሪካ ኃላፊ ሙቶኪ ሙሞ ደወለቸልኝ። አበበ ተደብድቦ ከተጣለ በኋላ ሥራ ማቆማችንን ታውቃለች። ያለ ሥራ የምናሳልፈው ጊዜ እንዴት እየሄደ እንደሆነ ለመግቢያ ያህል ካነሳሳችልኝ በኋላ ወደ ዋናው ጉዳይዋ ገባች።

«የአበበን መደብደብ በተመለከተ ያወጣውን መግለጫ ልኬልሃለሁ። ተመልከተው። እርሱን ተከትሎ የሚመጣ ምንም ዓይነት አስተያየት (Reaction) ካለ ንገረኝ» አለችኝ። ኢ-ሜይሌን ስከፍት «Ethiopian journalist Abebe Bayu abducted and assaulted by unidentified men» በሚል ርዕስ የተፃፈው የጋዜጠኞች መብት ተቆርቋሪ ኮሚቴ - Committee to Protect Journalists (CPJ)- መግለጫ ከፊት ተደቀነ። አለፍ አለፍ ብዬ አነበብሁት። የተለየ ነገር የለውም። ወዲያው ለአበበ ደወልኩለት።

«የሲፒጄን መግለጫ አንብበው። «ወንድማችን አበበ ተደበደበ። ደብዳቤዎቹን መንግሥት ለፍርድ ያቅርብ» እያሉ በእንባ ተሞልተው ጽፈዋል» ብዬ እንደመቀለድ አልኩ። በዚያ ሰዋን ደብሮት ስለነበር ለማበረታታት የማላደርገው ነገር አልነበረም። እናም የገጠመውን አደጋ አቅልሎ እንዲያየው ለማድረግ ሁሉንም አጋጣሚዎች እጠቀም እንደነበር ትዝ ይለኛል። ይኼም የዚያው አካል መሆኑ ነው።

በዚያ ምሽት ከሚኖርበት ገስት ሀውስ አቅራቢያ በሚገኝ አንድ ሬስቶራንት ውስጥ ከጓደኞቼ ጋር እራት እየበላ መሆኑን ገልጾ፣የወጣውን መግለጫ ወደ ቤቴ ሲገባ እንደሚያነበው ነገረኝና ስልኩን ዘጋን። ይህንን ስናወራ ከምሽቱ 3:10 አካባቢ ነው።

መግለጫውን በሙሉ ልቤ ወደ ማንበብ ተመለስሁ። “ኢትዮጵያዊውን ጋዜጠኛ አበበ ባዩን አፍነው የደበደቡና ያስደበደቡ ሰዎች ከተጠያቂነት ማምለጥ አይችሉም። የሀገሪቱ ባለሥልጣናት ይህንን ጉዳይ በጥልቀት መመርመር፣ አጥቂዎቹን መለየት እና ተጠያቂ ማድረግ አለባቸው” ስትል በመግለጫው ላይ የሲፒጄ የአፍሪካ ፕሮግራም አስተባባሪ አንጌላ ኩዊንታል መናገሯን የሚያትት ጥቅስ ላይ ስድርስ ፈገግ አልኩ። ፈቅደውና አዝዘው ያደረጉትን ባለሥልጣናት እንዲያጣሩ ታሳስባለች። የወንጀሉን ፈፃሚ ዳኛ እንዲሆን መጠየቁ አላስገረመኝም። «የሰረቀኝ ካፋለገኝ፣ የጠፋውስ እንዴት ሊገኝ» ነውና ነገሩ። በርግጥ እርሷ ከዚህ በላይ የምትለው ነገር ሊኖራት አይችልም።

በኢትዮጵያ ውስጥ ታይቶ በማይታወቅ ደረጃ ጋዜጠኞች በአደባባይ በጥይት ተደበደበው የሚገደሉ⁷³፣ በዘር ተመርጠው የሚታሰሩ መሆናቸውን ለመረዳት፣ ይህም በራሱ በመንግሥትና በከፍተኛ ባለሥልጣናት የሚመራ መሆኑን አንጌላ ታውቀው ዘንድ የአገሪቱን ውስብስብ ፖለቲካ መረዳት ያስፈልጋታል። በትግራይ ጦርነት ለማካሄድ የትግራይ ጋዜጠኞችን፣ በወለጋ እልቂት ለማስቀጠል አሮሞ የሚዲያ ሰዎችን፣ በአማራ ክልል የሆነ ዘመቻ ለመፈጸም የአማራ ተወላጅ የመገናኛ ብዙሃን ባለሙያዎችን የሚያስረው የዐቢይ አገዛዝ ጋዜጠኛን በብሔር እየመረጡ በማሰር ረገድ ቀዳሚው የኢትዮጵያ መንግሥት መሪ ስለመሆኑ ክርክር የሚቀርብበት አይመስለኝም።

⁷³ ቅኑና እሳዛኙ ጓደኛዬ ጋዜጠኛ ዳዊት ከበደ በመሀል መቐለ በዐቢይ ወታደሮች ተደብድቦ የሞተው ጠቅላይ ሚኒስትሩ በከተማዋ ደርሶ በመጣ በሳምንቱ ነበር። በኦሮሚያም መሰል ግድያዎች በጋዜጠኞች ላይ ተፈጽመዋል።

ብዙ ጋዜጠኞችን በማሰርም በሀገሪቱ ታሪክ የመጀሪያው አገዛዝ ነው። እኔ ይህንን ጽሁፍ በምጽፍበት ወቅት እንኳን በዚህ ሰውዬ መንግሥት የታሰርን ጋዜጠኞች አሀዝ ከ150 በላይ ነው። ይህንን ቁጥር ከዚህ መንግሥት በፊት የነበሩ መንግሥታት በሙሉ ያሰሯቸው ጋዜጠኞች ቢደረደሩ አይደርሱበትም። የእርሱ የተለየ የሚሆነው ደግሞ በገዢው ፓርቲ ልሳናት ላይ የሚሠሩ የመንግሥት ጋዜጠኞችን ጭምር ማሰሩ ነው። በአዲስ ዘመን ጋዜጣ፣ በኢትዮጵያን ሄራልድ፣ በኢቴቪ፣ በኦቢኤን ወዘተ የሚሠሩ የትግራይና የኦሮሞ ተወላጆችን በማንነታቸው ላይቶ አስሯል፤ አሳድዶ ከሀገር እንዲወጡ አድርጓል፤ ከሥራ አግዷል። ይህ መቼም ተደርጎ አያውቅም።

የብልጽግናው አገዛዝ አልተመቼኝም ያላቸውን የቴሌቪዥን ጣቢያዎች (ENN፣ OMN፣ ትግራይ ቴቪ፣ ድምፀ ወያነ፣ ወዘተ) የሬዲዮ ጣቢያዎችን (አባይ ኤፍኤም፣ የመቐለ ፋና ኤፍ ኤም፣ የወላይታ ኤፍኤም፣ አዋሽ ኤፍ ኤም)፣ ጋዜጦችንና መጽሔቶችን (ሰንደቅ፣ ዘመንና ጥበብ...) የዘጋውና፣ ሌሎችን ደግሞ ትላልቅ ግብር በመጣል ያዳከመው በሥልጣኑ የጫጉላ ሰሞን ጀምሮ ነበር። በጣም የሚያስገርመው ደግሞ አንድ «ምን ልታዘዝ» የሚባልና በፋና ቴሌቪዥን ይተላለፍ የነበረን ተከታታይ ድራማ «እኔን የሚተች ነው» ብሎ እንዳይሠራጭ ማገዱ ነው።

እዚህ ላይ አንድ ታሪክ ላንሳ።

ዐቢይ አዳነች አበቤን የገቢዎች ሚኒስትር አድርጎ በሰየመ ሰሞን አንድ ትዕዛዝ ሰጣት። ይኸውም የግል ሚዲያዎች ላይ ከፍ ያለ ግብር ይጣል የሚል ነበር። ያልከፈሉ ይታሰሩም አላት። ሴትዮዋ የታዘዘችውን አደረገች። በጋዜጦቹ ላይ የሚሊዮን ብር ዕዳ ጣለች። እንደ ፎርቹና ሪፖርተር ያሉት ገንዘቡን መክፈሉ ቻሉ። ሰንደቅ ከፍሎም መቀጠል ተሳነው። የአዲስ አድማስ ጋዜጣ ባለቤቶች ደግሞ ገንዘቡን መክፈል አቃታቸው። ከዚያም ገነት ጎሳዬ የተባለችው የጋዜጣው ባለቤት ካልከፈሉ ይታሰሩ የሚለውን አማራጭ ወስዶ በመታሰር ጋዜጣው እንዲቀጥል አደረገች። ኮሽ ሳይልባት፣ ድምጿም ሳይሰማ ስድስት ወራት ታስራ ወጣች።

ሲፒጂ እንዲህ ያለውን የዐቢይ መንግሥት ነው እንግዲህ «የደበደበውን ጋዜጠኛ ያጣራና ደብዳቤዎችን ይቅጣ» ያለው። ይህ ዓለማቀፍ ድርጅት ማለት የሚጠበቅበት እንዲህ ነው። ሆኖም የመንግሥትነትን ሩብ ባሕርይ ይቅርና የሽፍታ ዲሲፒሊን እንኳን የሌለው የኢትዮጵያው አገዛዝ ይህንን እንደማያደርግ የሰማይ ላይ አሞራም፣ የምድር ተራራም ያውቁ ነበር።

ይህንን እያሰላሰልኩ ባለበት ሰዓት የአበበ ጓደኛ ደወለልኝ። ከእርሱ ጋር ካወራን በኋላ 15 ደቂቃም አልቆየ። ሳንሳው ትንፋሹ ይቆራረጣል።

«ምነው አንበሳው...?» አልኩት ተረጋግቼ።

«የወጣው መግለጫ ችግር አለው እንዴ...? አደጋ አለው እንዴ...?» የሲፒጂን መግለጫ ማለቱ ነበር፤ እየተንባተበና እየተጣደፈ አናገረኝ።

«እረ እንደውም። ምነው...?» አልኩት፤ ግራ ተጋብቼ።

«አበበን መጥተው ወሰዱት። የፌደራል ፖሊስ ታርጋ ያለው መኪና ነው። እራት በልተን ስንወጣ በሩ ላይ ጡብቀው አፍነው ወደ መኪና አስገቡት። ስጦታቸው እንደኛው ፖሊስ በከስክሱ ከሰከሰኝ። ተነስተው

ሲሄዱ በባጃጅ ተከተልኳቸው። ግን ልደርስባቸው አልቻልኩም። ወደ ሜክሲኮ አደባባይ አቅጣጫ ነው የሄዱት» አለኝ።

ደብድበውትም አልረኩም። ሥራ አቁመንም አላመኑንም። ብስጫት አልኩ። እየታሰረ መሆኑ ገባኝ። ግን ደግሞ ደብድበውት በመትረፉ ተናደው ሊገድሉት ይሆን እንዴ ስል አሰብኩ። ከዚያም የጥፋተኝነት ስሜት ወረረኝ። «አርፎ የተቀመጠን ልጅ አብረን እንሥራ ብዬ፤ የእኔን ድምጽና ስም ደብዳቤ እርሱን አጋፍጬ ሰጠሁት» እያልኩ ተብከክከንኩ። እንደገና ሌላ ሐሳብ ብልጭ አለልኝ። የአውሎ ሚዲያ ሠራተኞች በሙሉ (ከካሜራ ባለሙያ እስከ ጽዳት ሠራተኛ፤ ከቪዲዮ ኤዲተር እስከ ጋዜጠኛ) ተጠራርገው መታሠራቸውን አውቃለሁ። ስለዚህ ተረኞቹ እኛ መሆናችንን አሰብኩና የአበበም ጉዳይ ከመታሰር ያለፈ እንደማይሆን ተስፋ አደረግኩ።

በዚህ የሐሳብ ጅረት ውስጥ ሆኜ ከአንድ ቀን በፊት የመንግሥት ጋዜጠኛ የሆኑት ጓደኞቼ የነገሩኝ ትዝ አለኝ። «በፕሮፓጋንዳ በልጣችሁ ካልተገኛችሁ የበላይነት ይወሰድብናል» ሲል በእራት ግብዣ ላይ ነግሯቸዋል። ስለዚህ የፕሮፓጋንዳ የበላይነትን ለመያዝ የሚደረገው ጥረት አካል ነው ማለት ነው - እስሩ። ይህንንም አሰብኩ።

ከዚህ በኋላ ስለራሴ አሰብኩ። «ያለ ጥርጥር ቀጣዩ እኔ ነኝ» አልኩ። የመሰወርና ከእስር ተደብቆ የማምለጥ ፍላጎት የለኝም። በአንድ በኩል ብዙ ቢሊዮን ብር፣ ብዙ ሚሊዮን ሰው ማሰማራት ከሚችልና ዋና ሥራው በከተማ የሚኖሩ ተቺዎቹን ማሳደድ ላይ ካደረገ መንግሥት ላመልጥ አልችልም በሚል ስሜት (ይህ በርግጥ ትክክለኛ መላ ምት አለመሆኑን በኋላ አረጋግጫለሁ። መንግሥትን አዲስ አበባ ውስጥ እየኖሩ ማምለጥ እንደሚቻል አይቻለሁ) በሌላ በኩል ደግሞ ምንም ጥፋት ሳይኖርብኝ እየተሸሉክለክሁ መኖር ስለማልወድ አልተመኘሁትም። በመሆኑም ከዚያ ሰዓት ጀምሮ ቤቴን ለቅቄ ብወጣ እችል የነበረ ቢሆንም ተውኩት።

እንዲያም ሆኖ ከቤቴ ውጥቼ ዙሪያዬን ቃኘሁ። እስከ ምሽቱ አምስት ሰዓት ገደማ፤ ከግቢያችን ጥበቃዎች ጋር በመኪና ማቆሚያው ቦታና በአካባቢው ተዘዋወርን። በእግረኛም፣ በመኪነኛም በር እያወጋን ወጣን፤ ገባን። ለእነርሱ የነገርኳቸው ነገር የለም። እንቅልፍ አልወስድ ብሎኝ «ወክ» ለማድረግ እንደወጣሁ ብቻ ነው የሚያውቁት። ምንም እንደሌለ ካረጋገጥሁ በኋላ ወደ ቤቴ ተመለስኩ።

ደመ ነፍሴ የሚነግረኝ እስር እንደማይቀርልኝ ነው። ቤቴ ከመጡ፣ አለያም የኤሌክትሮኒክስ መሣሪያዎቼ እጃቸው ላይ ከገቡ ብዙ ጣጣ ይመጣብኛል። አንዳንድ መረጃ አቀባዮቼን ለአደጋ ላጋልጥ እችላለሁ። ማስታወሻዎቼ ከታዩ ምስጢራዊ መረጃዎችን እንደማውቅ ይታወቅብኛል። በእኔም ላይ ጠንከር ያለ ክስ ለማዘጋጀት የሚያስችል ማስረጃ ያገኛሉ።

(ይህንን ስል አንዳች ወንጀል ላይ የሰተማራሁ ነበርሁ ማለቴ እንዳልሆነ ልብ ይባል። አገዛዙ የምትጽፈውን ዲያሪ ሳይቀር ክስ አድርጎ የማቅረብ ልማድ ያለው ኃይል ነው። ደግሞም ዘራፊ ነው። ሲያስርህ የሚወስደውን ሞባይልና ኮምፒውተር፣ መጻሕፍትና በኪስህ የተገኘን ብር አይመልስም። በዚያ ላይ እንደጋዜጠኝነቴ ከመንግሥትም፣ ከተቃዋሚዎቼም፣ ከዲፕሎማሲው ዓለም ሰዎችም፣ መረጃ አገኛለሁ። በአብዛኛው እነዚህን በማስታወሻዬ ላይ የማስፈር ልማድ አለኝ። ቢከሰኝ ይህንን ነው ማስረጃም ክስም

አድርጎ የሚያቀርበው፡፡ ደግሞም አስሮ ነው ወንጀል የሚፈልገው፡፡ ይህ ባለበት ሁኔታ እጄን አጣጥፌ ልጠብቀው አልቸልም)፡፡

እናም ወሰንኩ፡፡ በቤቴ ውስጥ የሚገኝ ተጠያቂነትን የሚያመጣ ነገር ሁሉ ማሸሽ፡፡ ስልኮቼን፣ ሃርድ ዲስክ፣ ፍላሽ ዲስክ፣ ላፕቶፕ፣ አንዳንድ ሰነዶች፣ ወዘተ ለቃቅሜ በአንድ ሻንጣ አደረግሁና ወደ አንድ ዳደኛዬ ቤት በሌሊቱ ሄድሁ፡፡ እቃዎቼን ሰጠሁትና ሲነጋ ወደ ሌላ ሩቅ ወዳጃችን ቤት እንዲያሸሽው ነግሬው ወደ ቤቴ ተመለስሁ፡፡

በዕለቱ የፍርድ ቤት ቀጠሮ አለኝ፤ ልደታ ችሎት፡፡ ለ40 ምናምንኛ ጊዜ እቀርባለሁ፡፡ በ2012 ዓ.ም. የተመሰረተብኝን ክስ እየተከራከርሁ ነው፡፡ ዕለቱ የመከላከያ ምስክሮቼን ይዜ የምቀርብበት ነው፡፡ በርግጥ አንዱ ምስክሪ አበበ ነበር፡፡ የእርሱን መታሰር በመናገር ቀጠሮው እንዲራዘም ለመጠየቅ ከጠበቃዬ ጋር ወስነናል፡፡

እናም ሁሌም ፍርድ ቤት ስቀርብ እንደማድረገው፣ ሙሉ ሱፍ ከነ ከረባቱ ለብሼ ወደ ችሎት ልሄድ መኪናዬን አስነስቼ ጉዞ ጀመርሁ፡፡ እንዲያም ሆኖ ዙሪያ ገባዬን አላመንኩም፡፡ ነፃነት ሊሰማኝ አልቻለም፡፡ ከኋላዬ የሚሄድ መኪና ሁሉ እኔን የሚከተል የደግንነት መኪና እየመሰለኝ ተቸገርሁ፡፡ ሆኖ ብዬ መንገድ ላይ እቆማለሁ፤ የማይመለከተኝን አደባባይ እዘራለሁ፤ ከኋላዬ የሚመጣን መኪና አሳልፍና ቀስ እያልኩ እከተለዋለሁ፤ ክትትል ላይ መሆን አለመሆኔን ለማረጋገጥ፡፡

በዚህ መልኩ እየተጓዝሁ ቀበና ደረስሁ፡፡ ወደ ፈረንሳይ ለጋሲዮን መጓዝ አለብኝ፡፡ አንደኛው የመከላከያ ምስክሪና የልብ ዳደኛዬ እዚያ አካባቢ ነው የሚኖረው፡፡ እንደ እውነቱ ከሆነ ይህ ሰው ዳደኛዬ አይደለም፡፡ ወንድሜ ነው፡፡ ወንድም የእናት ልጅ ብቻ ነው ያለው ማነው?! አይደለም፡፡ የምወደውንና የሚወደኝን ወንድሜን ካጣሁ በኋላ የወንድምነት ጉድለቴን ሊሞላ ከጎኔ የቆመ፣ የክፉም የደግም ዘመን ወንድሜ ነው፡፡

ከዚህ በኋላ የምኖርም አልመሰለኝ ነበር፡፡ ምንም የማልፈራ፣ ከምንም ጋር የምጋፈጥ ሆኑኩ፡፡ በ25 ዓመቱ የተቀጮውን ወንድሜን እንደዋዛ ማጣት መልመድ አቃተኝ፡፡ ግን ዳደኛቼና ቤተሰቦቼ ከጎኔ ቆመው አበረቱኝ፡፡ ይህ በፈረንሳይ ለጋሲዮን አካባቢ የሚኖረው ዳደኛዬ ዋናው ነበር፡፡ ሥራው እኔ ጋር ሆነ፡፡ ሀዘኔን እየተጋራ፣ በደስታዬም እየተደሰተ አብረን አለን፡፡

ዛሬ ደግሞ የመከላከያ ምስክሪ ሆኖ በፍርድ ቤት ይቀርባል፡፡ እርሱን ይዜ ወደ ልደታ ለማምራት የቀበናን ዳገት ጀመርሁ፡፡ ወደ ስድስት ኪሎ የሚወስደውን መንገድ ትቼ በምኒልክ ሆስፒታል በኩል በጃንሜዳ ጀርባ የሚያስወጣውን ቀጭን አስፓልት ያዝሁ፡፡ ጠባቡን መንገድ በዝግታ እየነዳሁበት ነው፡፡ ረዥሙን የጃንሜዳ አጥር አጋመስሁት፡፡ ቀስ እያልኩ እየነዳሁ ባለበት ሰዓት በድንገት አንድ የፌደራል ፖሊስ ፓትሮል መኪና መንገዴን ከፊቴ መጥቶ ዘጋው፡፡ ወዲያው እንደ በረዶ ዱብ ዱብ አሉ፤ ፖሊሶቹ፡፡ በኋላ መስታወቴ አየሁ፡፡ ሌላ ፓትሮል መኪና አጠገቤ መጥቶ ቆሟል፡፡ ከኋላም ከፊትም ተዘጋብኝ፡፡

እየሆነ ያለው ነገር ለአንድ ጋዜጠኛ አይመስልም፡፡ አንዳች የሽብር ድርጅት ስሙራ የከረምሁ መሰለኝ፡፡ ለምን እንደሆነ አላውቅም፣ መታሰርን እየጠበቅሁ ውዬ አድሬ አሁን ግን ልቤ ስንጥቅ እስኪል ድረስ ይነገጥሁ፡፡ ነፍስም አይደል?! ይነገጥሁ፡፡ ምናልባት የሠራዊቱ መብዛትና የተሰጠኝ ትኩረት ይህንን ያህል

መሆን የሚደርስብኝንም ጉዳት የከፋ ያደርገዋል ብዬ አስቤ ይሆናል። ለነገሩ በዚህ ደረጃም ለማሰብ ፋታ አላገኘሁም።

ግን ወዲያው ራሴን አረጋግቼ የሚሆነውን ወደ መከታተል ገባሁ። ከመኪናው ላይ ፈትለክ ብለው ሲዘሉ ግንባሬን ብለውኝ የሚሄዱ ነበር የሚመስሉት። እንደ ኪም ጁንግ ኡን ጠባቂዎች መኪናዬን ዙሪያዋን ከበቧት። ጠብመንጃ ደግነው እንዳልንቀሳቀስ አዝዘው አስቆሙኝ። ከፊት ካለው መኪና ጋርና ዘሎ የወረደ አንድ ሲቪል ወደኔ መጣ። መስኮቴን ዘጋሁት። «ከፈት» እያለ ጮኸ። መስታወቱን ዝቅ አደረግሁት።

«መታወቂያ አምጣ» አለኝ።

«መታወቂያ አልያዝሁም» መለስሁ። ሆኖ ብዬ ለመጨቃጨቅና ነገር ለማብዛት ብዬ እንጂ ይህ ምላሽ አስፈላጊም አልነበረም። መንጃ ፈቃዴን ማሳየት እችል ነበር።

«እሺ ስልክህን አምጣ» ሲል ወደ ቀጣዩ ጥያቄ አለፈ።

«የለኝም»

«ጅል...! በሌሊቱ የት እንዳደረስሁት አላወቅሁ...! እናንተ በጠብመንጃችሁ እንጂ በብልጠታችሁስ አትበልጡኝም» ብዬ በልቤ ስለማፌዜ እርግጠኛ አይደለሁም። እንዲህ ያለ ነገር ለማሰላሰል ፋታ አልነበረኝም።

«እሺ ና ውረድ» ከመኪናዬ ወጣሁ። ከአንድ ፖሊስ ጋር ሆኖ ሲቪል ይህንነቱ መኪናዬን ይበረብራት ጀመር። አጎንብሶ ጋርናውን ሲያተራምስ፣ ከኋላው ቆሜ፣ ሁለት እጄን ኪሴ ከትቼ አየው ነበር። በግራ ጎኑ ላይ ድመት የሚያህል ሽጉጥ ሸጧል። ሲበረብር መንጃ ፈቃዴን አገኘው።

«መታወቂያ ስጠይቅህ ለምን የለኝም አልክ?» አለኝ መንጃ ፈቃዴን እያሳየኝ።

«እኮ የጠየቅኸኝ መታወቂያ ነዋ። እርሱ'ኮ መንጃ ፈቃድ ነው» አልኩት። ነገረኛነቴ ገባው መሰለኝ። ተወኝና ወደ ብርብራው ገባ። ያገኘው አንዳች ነገር አልነበረም። በትከሻዬ ግራና ቀኝ ረዣዥም ፖሊሶች ጠብመንጃቸውን ወደኔ ደግነው ቆመዋል። መኪና መንገዱን ተከትለው ከሁለቱም አቅጣጫ የሚመጡ መኪኖችንና እግረኞችን እኛ ወዳለንበት ቦታ ሳይደርሱ እንዲመለሱ የሚያደርጉ ሌሎች ፖሊሶች ከኋላና ከፊት ራቅ ብለው ይህንኑ እያከናወኑ ነው። ጮር ባለ ቦታ አንድን ሀገር አንቀጥቅጥ ወንጀለኛ መያዛቸው ነው እንግዲህ።

ፍተሻቸውን አጠናቀው፣ እየነዳሁ እከተላቸው ዘንድ አዝዞኝ ሲቪሉ ወታደር ወደ መጣበት መኪና ሄደ። እኔ መኪና ውስጥ እስካፍንጫቸው የታጠቁ ሦስት ፖሊሶች ገቡ። ከኋላዬ የተቀመጡት የጠብመንጃዎቻቸውን አፈሙዝ በትከሻዬ በኩል ብቅ አድርገውታል። ጋርና ያለውም የጠብመንጃው ምላጭ ላይ ጣቱን አድርጉ በንቃት ተቀምጧል። ከኋላ አንድ ፖትሮል፣ ከፊት አንድ ፖትሮል ሆኖ ጉዞ ጀመርሁ። እንደ እውነቱ ከሆነ በእኔ መኪና ውስጥ ያሉትን ወታደሮችና አቀማመጤን ያየ ተመልካች፣ እኔም በቤት መኪና ፖትሮል እያደረግሁ ሊመስለው ይችላል።

ሜክሲኮ ወንጀል ምርመራ ቢሮ ደረስን። መኪናዬም እኔም ወደ እስር እንገባ ዘንድ በእጄ የነበሩ እቃዎችን አስረክብሁ። ቀበቶና ከረባት ፈታሁ። የጫማ ክሬን አወለቅሁ። ከዚያም የእስረኞች ስም

ወደሚመዘገብበት ክፍል ተወሰድሁ። በቦታው ስደርስ ካሳዬን አገኘሁት። ካሳዬ አበቤ፣ ከአንድ ዓመት በፊት «የደራ ወረዳን አሸብረሃል» ብሎ የከሰሰኝ፣ «ኦሮሞ ሀገር መምራት አይችልም አለ» ብሎ ፍርድ ቤት የገተረኝ፣ የፌደራል ፖሊስ የሽብር ጉዳዮች ክፍል ምክትል ዳይሬክተር ነው።

«ሄይ... እንኳን ደህና መጣህ» አለና ስሜን ጠርቶ ሞቅ አድርጎ ሠላምታ ሰጠኝ።

«ለእስር ቤትም እንኳን ደህና መጣህ ትላላችሁ እንዴ ካሳዬ?» አልኩት።

«እንዴ... እንዴት አስታወስከኝ?» አለ ስሙን ስጠራው።

«ሽብርተኞች እኮ የሚከታተሉንን ሰው ለይተን ማወቅ ይገባናል። የሽብር ጉዳዮች ሹም አይደለህ እንዴ?» አልኩት ፈገግ ብዬ።

ስለወቅሁት የተደናገጠ መሰለኝ። ምንም በራስ መተማመን የሌለው፣ ፖሊስነት እንጀራ አጥቶ የገባበት ሙያው እንደሆነ የሚያሳብቅ፣ ልፍስፍስ ሰው ነው። «ደንበኛዬ ነው» እያለ ለሌሎች ፖሊሶችም «አስተዋወቀኝ።» «ሽንኩርትና ዘይት አከፋፋይ ነጋዴ መሰልክ እኮ ካስ እኔን ደንበኛዬ ነው ስትል» ብዬ ስናገር ሌሎች ፖሊሶች ሳቁልኝ።

ስሜን ከነአያቴ፣ ሙያዬንና ዕድሜዬን ለሚጽፈው ፖሊስ አስመዘገበ። «የተጠረጠረበት ወንጀል» በሚለው የሰንጠረዥ ክፍል ሥር ደግሞ «ሽብር» አስባለ። ከዚያም «በል እንገናኛለን፤ ያስገቡሃል። ብር ፍቀዱለት። ይዞ ይግባ» አለና ወጣ። የሆነ አንዳች ውለታ የዋለልኝ ለመምሰል ሞከረ። ኪሴ ከነበረው 3600 ብር ውስጥ አንድ ሺህ ብር እንድይዝ አዘዘልኝ። ይህንን ያህል መያዝ አይቻልም መሰለኝ። ለዚያም ነው ካሳዬ ሊተባበረኝ የሞከረ የመሰለው። እርሱም ወጣ። ደግሞ በጉጉት የምጠብቀው ይመስል «ያስገቡሃል፤ እንገናኛለን» ይለኛል። የምገባው ወደ መታሰሪያ ክፍሉ ውስጥ መሆኑ ነው።

መዝገቤ ላይ እየፈረመሁና አንዳንድ መጠይቆችን እየሞላሁ ቆየሁ። ልፈርም መዝገቡ ላይ ስጠጋ የአበበን ስም አየሁት። ከእርሱ ቀጥሎ የአንዲት ሴት ስም አለ። ከዚያ እኔ ነኝ። ስፈርም የሴቴ ቦታ እንዳልተፈረመበት መዝጋቢው ፖሊስ አየ። የወንጀሏ ዓይነትም አልተመዘገበም። እኔን እያስፈረመኝ «ያቺ ልጅ አልፈረመችም...! እባክህ ጥራልኝ። ደግሞ በምንድን ነው የተጠረጠረችው?» አለ በሩ ላይ ወደቆሙት ባልደረቦቹ እያማተረ።

«እኔ እንጃ። በዶ/ር ዐቢይ ፌስቡክ ፖስት ስር ተሳድባ ነው ሲባል ሰምቻለሁ» አለ፤ አንደኛው።

መዝጋቢው አልተገረመም። «እኮ ምን ብዬ ልሙላው ታዲያ...?» እያለ በሐሳብ አዋጡ ዓይነት ይመለከታቸዋል።

«እኮ ሽብር ነዋ፤ ሽብር በለው» አለ፤ አንዱ። ሁሉም ተስማሙና ሽብር እንዲሆን ወሰኑ፤ በዚህ መልኩ መዘገቧትም። ጠቅላይ ሚኒስትሩ በሕዝብ ላይ እየዛተ፣ በግለሰቦች ላይ እየፎከረ፣ በሀገር ላይ እያቅራራ በሚጽፈው የፌስቡክ ገጽ ላይ በአስተያየት መስጫው ላይ እርሱን ተቃርነው የሚጽፉትን እንደሚያስለቅም በድጋሚ አረጋግጥሁ። ከዚህ በፊት አንድ የሰማሁት መረጃ ነበር። ከለማ መገርሳ ጋር ተመሳሳይ አቋም አለሽ ተብላ ከብልጽግና እንድትታገድ የተወሰነባትና የኦሮሚያ ምክትል ፕሬዚዳንት ሆና ትሰራ የነበረችው ጠይባ ሐሰን በአንድ ሌሊት በአጥሯ የገቡ ሰዎች መኪናዋን ሰብረው ላጥቶና ማስታወሻዋን ወሰዱባት።

በዚህ ወቅት የድርጊቱን ፈፃሚዎች የላካቸው ዐቢይ ነው ብላ ያመነችው ጠይባ ከተቀመጥችበት

አራስ ቤት ወጥታ ወደ ቢሮው ሄደች። የተፈፀመባትን ነገር ዘርዝራ ስታስረዳው ዐቢይ አላስቻለውም። «እንደውም ልንገርሽ። እኔ ብዙ ነገር አልፌሽለሁ። ሚኒስታ የሚኖረው ወንድምሽኮ በፌስቡክ ፕሮፋይል ላይ የእኔን ፎቶ ዘቅዝቆ ለጥፎ ምንም አላልኩሽም» በማለት እንደጮኸባት ተመልሶ ከመደመሯ በፊት እየዘረች የምታወራው ታሪኳ ነበር። ፌስቡክና ዩቲዩብ፣ቲክቶክና ትዊተር ስለ እኔ ምን አሉ ብሎ ቀኑን ሙሉ ሲያስስ እንደሚውል የሰማሁባቸው አጋጣሚዎች ብዙ ናቸው። ታከለ ዑማን ቢሮው ጠርቶ ያናገረው የእኛን ዜና ከዩቲዩብ አይቶ መሆኑንም ሰምቻለሁ።

ነገሩ እንዲህ ነው።

ታከለ ዑማ ከአዲስ አበባ ከንቲባነት ተነስቶ የማዕድን ሚኒስትር ከተደረገ በኋላ በሙሉ ጊዜ በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ እየተማረ መሆኑን ሰማን። የቦርድ ሰብሳቢ ሆኖ በሚመራው ተቋም ውስጥ፣ደግሞም የሙሉ ጊዜ ሥራን ለመሥራት የተሾመ ሚኒስትር በመደበኛው መርሃ ግብር እየተማረ መሆኑ ጉዳዩን ዜና ያደርገዋል። ይህንንም ከተለያዩ ምንጮች አመሳክረን ዜና ሠራነው። ትምህርቱን የጀመረው ትክክለኛውን ሒደት ተከትሎና የመግቢያ ፈተናውን አልፎ መሆኑን ግን የሚማረው በመንግሥት የሥራ ሰዓት መሆኑን ገልፀን ዘገብነው። ዐቢይ ይህንን ዜና ሲሰማ እያበደ ታከለን ጠራው። ቢሮው እንደደረሰም ይህንን ዜና ከፍቶ እያሰማ «የምታስወቅሱኝ እኮ እናንተ ናችሁ» አለው። ታከለም የሚማረው ሥራውን በማይበድል መልኩ መሆኑን፣አምሽቶም እንደሚሠራ፣ያለው ጊዜ ብዙም ሥራ ለሌለው ለማዕድን ሚኒስቴር በቂ እንደሆነ አስረድቶ ወጣ።

ዐቢይ በዚህ ዝርዝር ማንበራዊ ሚዲያ የሚከታተል ሰው መሆኑን አውቃለሁ። እናም በእርሱ የፌስቡክ ገጽ ሥር በፃፈችው አስተያየት ምክንያት አንዲትን ወጣት በሽብር አሳስሮ ሳገኝ ብዙም አልተደነቅሁም።

የዚህ ክፍል ቆይታዬን አጠናቅቄ ወደ ማጎሪያው ተወሰድሁ። ይዞኝ የሄደው ፖሊስም ያቼን በጠቅላይ ሚኒስትሩ የፌስቡክ ገጽ ላይ የተሳደበችን ሽብርተኛ ከእስር ቤቱ አውጥቶ እንዲያስፈርማት መዝጋቢው አዞት ስለነበር እኔን አስገብቶ እርሷን አስጠራ።

የጅቡቲው ጁንታና ሻማ ያበራው ወንጀለኛ

የፌደራል ፖሊስ የወንጀል ምርመራ ቢሮ የወንዶች እስር ቤት ሦስት ክፍል ብቻ ነው ያለው። መሀለኛው ክፍል ላይ አስገቡኝ። አበበ የለም። ክው ብዬ ደነገጥሁ። ምን እንዳስደነገጠኝም እንጂ። የገደሉት መስሎኝ ይሆናል። ግን ስሙን መዝገቡ ላይ እንዳየሁት ትዝ ሲለኝ በሌሎች ክፍል ውስጥ ሊሆን እንደሚችል በመገመት እንደገና ተረጋጋሁ። ስገባ በክፍሉ ውስጥ የነበሩ እስረኞች በሞቅታ ተቀበሉኝ። 99 በመቶ የትግራይ ተወላጆች ናቸው። በዚያ ሰሞን ትግራዊ መሆን ወንጀል ነበርና ተለቅመው እየገቡ ነበር። «ደጀን ያልሆነ ሕዝብ ይታገራል» የሚለው ወንጌለ-ዐቢይ ይፈጸም ዘንድ የትግራይ ተወላጆች አንዱ በአንዱ ላይ ተደራርበው ታጉረዋል። ለእኔ ግን ሁሉም ቦታ ለቅቀው፣ «እዚህ ና፤ ይኼ ይሻልሃል፣ እርሱ ጋር እግርህን አያዘረጋህም... ወዘተ» እያሉ ይሻላል ባሉት ቦታ ላይ ሊያስቀምጡኝ ተረባረቡ።

በጠባቢ ክፍል ከዐሥር በላይ ሰዎች ነበሩ። አንዱ ቦታ ላይ ቁጭ እንዳልኩ፣ ሁሉም ራሳቸውን አስተዋወቁኝ። የትግራይ ልጆች መሆናቸውንም ነገሩኝ።

«ስምንተኛው የመቐለ ክፍለ ከተማ እዚህ አይደል እንዴ ያለው» ስላቸው በሳቅ አውከኩ። መቐለ በሰባት ክፍለ ከተሞች የተዋቀረች መሆኗን ስለማውቅ ነበር፣ «ስምንተኛው ይኼ ነው» ማለቴ። የመቐለ ልጆች ሳቅና ጨዋታ የሚያውቁ ስለሆኑ ነገር ቶሎ ይገባቸዋል። እድሜ ለጋዜጠኝነት ሕይወቴ በሁሉም የክልል ዋና ዋና ከተሞችና በአብዛኞቹ የዞን ከተሞች ውጭ አድሬያለሁ። የአብዛኛውን ከተማ ጠባይ አውቃለሁ። የመቐለን ያህል ቀልደኛ ከተማ ግን አላውቅም። ምናልባት አዲስ አበባ ትስተካከላት ይሆናል። አዲስ አበባ ላይ እውነተኛዎቹ የአራዳ ልጆች ጨዋታ ይችሉበታል። ወዲ ሹቕ (በትግርኛ የአራዳ ልጅ ማለት ነው) ግን ፖለቲካንም፣ ማኅበራዊ ጉዳይንም ሲያፈዙበት የሚያህላቸው የለም።

እነዚህም በፈገግታና በጨዋታ ሲቀበሉኝ እስር ቤት ውስጥ ያለሁ መሆኔን ለደቂቃዎች ዘንግቻለሁ። መቐለ ኤላዝ ካሬ ወይም ሃያ ሁለት አንድ ቡና ቤት ውስጥ የደረሰሁ መስሎኝ ከርቶሌውን ለደቂቃዎች እረስቻለሁ።

«እንደምትመጣ እንጠብቅ ነበር» አለኝ አንዱ ፈገግ ብሎ።

«ከዚህ ቤትና ከሞት የሚቀር የለም'ኮ» አልኩ እንደማሬዝ ብዬ።

«የአውሎ ሚዲያ ጋዜጠኞችም መጥተው ነበር። ዛሬ ሌሊት ወሰዷቸው። የተፈቱ መስሎን ነበር፤ ግን አይመስልም። ቤተሰቦቻቸው እስካሁን እየመጡ እየፈለጓቸው ነበር። የሉም ብለው መለሷቸው። ከዚህ ቀጥሎ ባለው ክፍል ውስጥ ነበሩ። እነርሱን ወደ ሽንት ቤት ሲወስዷቸው እንዳናያቸው እኛን ክፍላችን ውስጥ አስገብተው ይቆልፉብን ነበር። ግን በጭላንጭል አይተናቸዋል» አለች።

«አበበ ባዩስ አልመጣም?» ስል ጠየቅኳቸው። እንዳላዩት ነገሩን። ግን ትናንት ማታ ስለገባ ገና ስላልተገናኙ ይሆናል ብዬ ተጽናናሁ። ግራና ቀኝ ባሉት ክፍሎች ውስጥ አስገብተውት ሊሆን እንደሚችልም ግምታቸውን ነገሩን። ከዚያም ድምፂን ከፍ አድርጌ «ሸበላው» ስል ጠራሁት።

«አለና አለና» አለ ጮክ ብሎ። «እጅይ» አልኩት።

ወዲያው የእስር ቤቱን ዘብ አስፈቅዶ እኔ ወዳለሁበት ክፍል መጣ። ካገረሸበት የጨጓራ በሽታው ውጪ ደጎና ነው። ከጎኔ ተቀመጠ። በትናንትናው ምሽት የገጠመውን እያጫወተኝ፣ ባረፈበት ገስት ሀውስ ውስጥ በጠዋት ሄደው ብርበራ ማድረጋቸውን እየነገረኝ፣ የአውሎ ሚዲያ ሠራተኞችም ከዘበኛ እስከ ጋዜጠኛ መታሰራቸውን፣ ግን ደግሞ ዛሬ ጠዋት ዕቃቸውን እንዲይዙ አድርገው እንዳስወጧቸውና ወዴት እንደሄዱ እንደማይታወቅ እየተረከልኝ ቆየን።

ከእስር ቤት ተጋሪዎቻችን ጋር እየተወያየን፣ በተጠረጠርንበት ወንጀል እየተሳሳቅንና እየተሳለቅን ዋልን። አብዛኞቹ ነጋዴዎች ናቸው። ምሳ ሰዓት አካባቢ አንድ የማከብረውና ብዙ ኢንሸስትመንቱ አማራ ክልል የሆነ ቢሊየነር ገባ። ሁላችንም ደነገጥን። ይህንን ሰው ማሰር አያስፈልጋቸውም ነበር በሚል ነው ድንጋጤ። ባለሃብቱ ለሕወሓት 45ኛ ዓመትም፣ ለብልጽግና ምርጫ ቅስቀሳም ገንዘብ እያዋጣ ከሁለቱም ሳይጣላ ለመቀጠል የሚፈልግ ሰው ነበር። ደግሞም በእርሱ ቢዝነስ ውስጥ አብዛኞቹ ተቀጣሪዎች አማሮችና አሮሞዎች ናቸው። መቐለ ለሚገኘው ሆቴል ሳይቀር አሮሞ ሥራ አስኪያጅ የቀጠረ፣ እንደ ማንኛውም ሀገር ወዳድ ሰው ከዘር ስሌት የወጣ፣ የለየለት ነጋዴ ነው። በ2011/12 ዓ.ም የአማራ ክልል መንግሥት በግጭት ምክንያት በምዕራብ ጎንደር ያሉ መንግሥት ሠራተኞችን ደመወዝ መክፈል አልቻል ሲል ይኼ ባለሃብት ለወራት ሸፍኗል።

ሠላምታ ከተለዋወጥን በኋላ እኔ አላስቻለኝም፤ ጠየቅሁት።

«ደግሞ አንተን ምን አደረግህ ነው የሚሉህ?»

«ሽብር ነው ብለው መዘገቡኝ» አለና እንባው በዓይኑ ግጥም አለ። ወዲያው ሶፍት የሚያቀብሉት ሰዎች ተረባረቡ።

«ኖ፤ ስሜታዊ አትሁን። እነርሱ እዚህ የምታየውን ሰው ሁሉ አፍሰው ያስገቡት ሽብርተኛ ብለው ነው። አትደናገጥ» ብዬ ላጽናናው ሞከርሁ። ሌሎችም አባበሉት።

«አይ የኔን ጠላቶች አውቃቸዋለሁ። እነ አታኽልቲ ኃይለሥላሴ ናቸው። ገንዘብ አምጣ፣ ካልሆነ እናሳስርሃለን ሲለኝ ከርሟል። የመቐለ ጊዜያዊ አስተዳደር ከንቲባ በነበረ ጊዜም በጋርዶቹ አሳግቶኝ ጀነራል ዮሐንስ ነው ያስፈታኝ። እዚህ ከመጣሁ በኋላም ገንዘብ አምጣ እያለ ሲጨቀጭቀኝ ነበር። አሁን ያሳስረኝ እርሱ ነው። ጋምቤላ ለእርሻ የተሰማሩ የቀን ሠራተኞችን ደመወዝ ለስተላልፍ ወደ ባንክ እየገባሁ ነው የተያዝሁት። ደመወዝ ይጠብቁ የነበሩት የቀን ሠራተኞቹ 450 ናቸው። ለእነርሱ 500 ሺህ ብር ለስተላልፍ

እየገባሁ ነበር። በእኔ ሥር ከዐሥር ሺህ የሚበልጥ ሠራተኛ አለ። ይህንን ሁሉ የሥራ ዕድል የፈጠረሁ ነጋዴ ነኝ። ስለ ፖለቲካ አላውቅም። ይህ ሁሉ ሠራተኛ ቢበተን ዕዳው ለመንግሥት ነው። መስሏቸው ነው እንጂ እኔ እዚህ ታስፊ አልቀርም። አምስት ሚሊዮን ቢፈጅ ነው፤ ከፍጹ እፈታለሁ» አለ። ወደ እስር ከፍሉ ከመግባቱ በፊትም ምዝገባ ቦታ ላይ አሳሪዎቹ ባደረጉለት ትብብር ወደ አብርሃም በላይና ወደ ሌሎች መሰል «የዐቢይ ተጋሩዎች» መደወሉን አብራራልን፤ እንባውን እየጠራረገ።

በርግጥም ያለው አልቀረም። ሁለት ሰዓታት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ ተፈታ። ምናልባት «አምስት ሚሊዮን ቢፈጅ ነው» ያለው ገንዘብ አስፈትቶት ይሆናል። ያኛን አምስት ሚሊዮን ብር የበላትን ባለ ሥልጣን ግን ይህንን ጽሁፍ እስከፃፍኩበት ጊዜ ድረስ አልደረስሁበትም። የሆነው ሆኖ ባለ ሃብቱ ወጣ።

በዚህ ሁኔታ ዋልን። የተለያዩ ታሪክ ያላቸው ሰዎች ባሉበት ቦታ ላይ አንድ ላይ ማምሸትና መዋል አይሰለጥም። ወታደሮች፣ ነጋዴዎች፣ ዲፕሎማቶች፣ ወዘተ አሉበት። ከጁቡቲ የኢትዮጵያ ኤምባሲ ታፍሰው የመጡ የትግራይ ተወላጆችን፣ ከመከላከያ ተቀንሰው የወጡ ሰዎች፣ ከሥራ በታቸው ታፍነው የገቡ ንጹሃን በመከላከል አሉ። ከጁቡቲ ኤምባሲ የመጡት ዲፕሎማቶችና ሠራተኞች «ከሀገር ሊወጡ ሲሉ የተያዙ የጁንታው ታጣቂዎች» ተብለው ወደዚህ እስር ቤት የተጋዙ ናቸው።

ገና ከጦርነቱ ጀመሮ በፊት አንስቶ በሹፌርነት በጅቡቲ ይሠራ የነበረው ወዲ ራያ፣ በ2010 ሚያዚያ ዐቢይ ጅቡቲ በሄደ ጊዜ የተዘጋጀውን አቀባበል የደገቡት አዛውንቱ ዲፕሎማት ገፊ፣ እና መሰል ባልደረቦች «የጁንታው ታጣቂ» ተብለው በወቅቱ በጅቡቲ የዐቢይ አምባሳደር በነበረው በብርሃኑ ፀጋዬ ለደመላሽ ገብረሚካኤል ተላልፈው የተሰጡ ናቸው። የመንግሥት መገናኛ ብዙሃን በጉዳዩ ላይ ባሰራጩት ዘገባ «ወደ ጅቡቲ የተሻገሩ የጁንታው ታጣቂዎች ለኢትዮጵያ መንግሥት ተላልፈው ተሰጡ» ብለው ነበር። ይህንን ጉዳይ እኛም የሚመለከታቸውን ሰዎች ጠይቀን ኢትዮ ፎረም ላይ ዘግብንዋል። ወዲ ራያ ዐቢይን ጎንበስ ብሎ በጅቡቲ ኤምባሲ ሲቀበለው ያገኘውን ፎቶ ግራፍም ለዜናው ማዳበሪያነት ተጠቅመነው ነበር። ይህንን ጉዳይ ከዚህ ሰው ጋር በእስር ቤት ውስጥ ስንገናኝ በግርምት ተጨዋውተንዋል። በርግጥ ዜናውን ቀድሞ ያስታወሰው አበበ ነው።

የጅቡቲዎቹ ሰዎች እንዲህ ያሉ ናቸው።

ወታደሮቹ ደግሞ ሁሉም በመከላከያ ውስጥ ይሠሩ የነበሩ አባሎች ናቸው። በፓዊ፣ በጦላይ፣ በአዋሽ ሲማቅቂ ከርመው በሕመምና በተለያዩ ምክንያቶች እስር ቤት ተቀይረዋቸው የመጡ ነበሩ። ከፓዊ የመጡት ኮሎኔል ረዥም ሰዓታትን ፈጅተው ብዙ ታሪክ አጫውተውናል። 30 ዓመታትን ከትግራይ ተራሮች እስከ ወለጋ ጫካዎች፣ ከሰማሊያ በረሃዎች እስከ ሱዳን ግዛቶች ተንከራትተው ለኢትዮጵያ የወጡ የወረዱ ናቸው። የጥቅምት 24ቱ ጦርነት ከመቀስቀሱ ዋዜማ በፊት፣ ሁሉንም የትግራይ ተወላጅ የሆኑ የሠራዊቱን አባላት ወደ አንድ ማዕከል ለስብሰባ ትፈለጋላችሁ በሚል ሰበብ አከማቸው። ጦርነቱ ሲፈነዳ ደግሞ ከነበሩበት ባሕርዳር ወደ ፓዊ ማጎሪያ ተወሰዱ። በቤኒሻንጉል ጉሙዝ ክልል በምትገኘውና በዚች ጊንጥ፣ ቢንቢና መሰል ነፍሳት ሰዎችን በሚያሰቃዩበት ቦታ የትግራይ ተወላጅ ወታደሮች ተዘጋባቸው። «በዚያ ተስፋ አስቆራጭ ጊዜ ተስፋችን እናንተ ነበራችሁ። ከአሳሪዎቻችን ጋር ተሻርከን ባስገባናት ፊዲዮ «በእስና ፊዲዮ»

ጣቢያ እንሰማችሁ ነበር። በውነት አመሰግናችኋለሁ። ብለው እኔንም አበበንም ጨበጡን። ልዩ ደስታ ነበር የተሰማን። ቢያንስ እንዲህ ላሉ ሰዎች የመንፈስ ምግብ እንደነበርን ስናውቅ ላንደስት አንችልም።

ሌላኛው ባለታሪክ ሻለቃ ነው። እርሱ ለዚህ እስር የተዳረገው በሻማ ማብራት ወንጀል ተከሶ ነው። ከትጥቅ ትግሉ አንስቶ ከ30 ዓመታት በላይ ከቆየበት የውትድርና ሙያ ብሔራዊ ማንነቱ ወንጀል ሆኖ ለእስር ተዳረገና ወደ አዋሽ አርባ ተጋዘ። መንግሥት የትግራይን ጦርነት አሸንፌያለሁ ብሎ ሲያምን የተወሰኑትን ወታደሮች ሊፈታ ወሰነና ወደ ተሃድሶ ሥልጠና ገባ። ጊዜው የካቲት 2013 ዓ.ም. ነው። ለቀናት የቆየው ሥልጠና ሊጠናቀቅ ሲል የካቲት 11 ደረሰ። ይህ ሻለቃም በእስር ቤቱ ውስጥ የፀረ ደርግ ትጥቅ ትግል የተጀመረበትን የካቲት 11 ለመዘከር በእስር ቤቱ ውስጥ ሻማ አበራ። ሆኖም ይህንን የብልጽግናው ታማኞች ሰሙ። እናም ሌሎቹ ተፈትተው ይህ ሻለቃ «ጁንታውን ይደግፋል» ተብሎ በእስር ቀጠለ። ከዚያም ወደዚህ ቤት ገባ።

እነ ኮሎኔል፣ አንዲት ትብለጽ ስለምትባልና በዚሁ እስር ቤት ውስጥ በግፍ ስለታሰረች ሴትም አውግተውናል። ትብለጽ የጎንደር ከተማ ነዋሪ ነበረች። በነዚያ እብድ ሰሞናት፣ ዐቢይ አሕመድ አሊ ፀጉረ ልውጦችን እሰሩ ብሎ የእልቂት ጥሪ ባወጀ ጊዜ ከቤተክርስቲያን ስትመለስ «ፀጉረ ልውጥ መጣች» ተብላ ተቀጠቀጠች። የክልል ሦስት ፖለቲካ አዋቂ ነን ባዮች «የወያኔ ሰርጎ ገብ ያዝን» አሉና «ተነተኑ»። ይህኛ ሴት ወልዳ በደመቀችበት፣ ኖራ ሃብት ባፈራችበት ከተማ ፀጉረ ልውጥ ተብላ ተቀጠቀጠች። በማኅበራዊ ሚዲያዎች እየተደበደበች የሚያሳይ ምስል ተዘዋወረ። በመጨረሻም ከጎንደር ወደ አዲስ አበባ መጥታ በዚህ እስር ቤት ውስጥ ገባች። አንድ ዓመት ከስምንት ወራትን ያስቆጠረችው ይኛ «ፀጉረ ልውጥ» አንድም ቀን ፍርድ ቤት ቀርባ አታውቅም። ቤተሰቦቿም የት እንዳለች አያውቁም። ላለፉት 20 ወራት እዚህ እየማቀቀች ነው። ወንጀሏ «ፀጉረ ልውጥነት» ነበር።

ጉዞ ወደ ሞት ሸለቆ...?

«ያየሰው ሽመልስና አበበ ባዩ ዕቃችሁን ይዛችሁ ውጡ» የሚል ተደጋግሞ የሚሰማው ጥሪ ከእንቅልፌ አባነነኝ። ለሞት ሩብ ጉዳይ የሆነ ዕንቅልፍ ውስጥ ነበርሁ። ዓይኔን ገልጮ አየሁ። እስር ቤት ውስጥ መሆኔን አወቅሁ። ተመልሼ ልተኛ ስል፣ አበበም ነቃ። «በሕልሜ ነው ወይስ ተጠርተናል...?» ጠየቅሁት። እንደተጠራን አረጋገጠልኝ።

በራችን ላይ የቆመው ፖሊስ በድጋሚ ስማችንን ጠራው። ከሌሊቱ 11:00 ሰዓት አካባቢ ነው። በድጋሚ «ዕቃችሁን ይዛችሁ ውጡ» ሲል አምባረቀ። ቀድሞ ነገር ይዘን የገባነው ዕቃ የለም። እኔን ከመንገድ ላይ፣ አበበን ከፊት ለፊት በር ላይ ነው አፍነው ያስገቡን። በእስር ቤቱ ግቢ ውስጥ በነበረን የአንድ ቀን ውሎም ማንም እኛን እንዳይጠይቁን ጓደኞቻችንና ቤተሰቦቻችንን ከበር ላይ ሲመልሱ ውለዋል። እናም ከለበስነው ልብስ ውጪ የምንይዘው ዕቃ የለም። እየተጨናበስን ተነሳን።

በሩን የከፈተልን ፖሊስ በፍጥነት እንድንወጣ አጣደፈን። ግራ ተጋባሁ። አበበ ላይ የማየው መረጋጋት በአንፃሩ አስገረመኝ። «ለምንድን ነው በዚህ ሌሊት የሚጠሩን...?» ስል ጠየቅሁት። የአውሎ ሚዲያ ሠራተኞችም ትናንት ሌሊት የተወሰዱት በዚህ ሰዓትና በዚህ መልኩ እንደሆነ ነገረኝና ፊታችንን ለመታጠብ ውሃ ወዳለበት ቦታ ስንሄድ ፖሊሱ በቁጣ እንድንወጣ አዘዘ።

የተባልነውን ከማድረግ ውጪ ምርጫ አልነበረንም።

ከእስረኞች ግቢ በር ላይ ተጠግቶ የቆመ ሚኒባስ፣ ስማችን የተፃፈባቸውን ቁርጥራጭ ወረቀቶች የያዘ አንድ ፖሊስና ሚኒባሱን የከበቡ ሌሎች ፖሊሶች ደግሞ ጠብመንጃቸውን ደግነው ቆመዋል። ነገሩ ግራ ነው። «ወዴት እየወሰዱን ነው...?» በሚል መንፈስ ቆመን አየናቸው። የሁለታችንንም ማንነት ከወረቀቶቻቸው ጋር አመሳክረው ፊቱን ወደ ውጪ በር አድርጎ ከቆመው መኪና ውስጥ አስገቡንና እጃችንን በካቴና ጠፈነጉት። ሽጉጥ የታጠቀ፣ ሲቪል የለበሰ አንድ ሰው የጋቢናውን ወንበር ያዘ፤ እኛ ከገባንበት ሚኒባስ ሦስት ፖሊሶች ከነ ሙሉ ትጥቃቸው ገቡ።

ማንም ምንም አይነጋገርም። መኪናው ውስጥ ላባ ቢወድቅ ይሰማል። ፀጥ ያለው መኪናችን ሹፌር ገባለት። ከፊቱ የንግድ መኪናች የሚለጥፉትን ሰሌዳ የለጠፈ ጥቁር Rav-4 መኪና ተፈትልኮ ወጣ። የኛውም

በፍጥነት ተከተለ። አንዳዳቸው አስፈሪ ነው። ፍጥነቱ ከነፋስ ጋር ሽቅድድም የያዙ ያስመስላቸዋል።
የመካኒሳን ቁልቁለት ይዘው ነጎዱ።

«ወዴት እየሄድን ነው?» በሚል መንፈስ ተያየን።

«አባ ሳሙኤል እስር ቤት እየሄድን ይሆን እንዴ...?» አልኩት፤ አበበን።

«እንደዛ መሰለኝ» አለና መለሰ።

በጀርመን አደባባይ፣ በጀሞ፣ በኃይሌ ጋርመንት፣... አድርገን ገላን ኮንዶሚኒየም ስንደርስ ገና በቅጡ አልነጋም። አባ ሳሙኤል እስር ቤት እዚህ አካባቢ እንዳለ እናውቃለን። ወደዚያ የሚወስደውን መንገድ ግን ከፊት የሚመራን መኪና አልፎት ሄደ።

«አለፈው ከ፤ ይኼ ነገር...» ብዬ ሐሳቤን ሳልጨርስ አበበ ጣልቃ ገባ።

«ምናልባት ልንረሽን ይሆናል»

«እኮ እኔም እሱን ልልሀ ነበር»

«ሊሆን ይችላል። አውሎዎች እኮ ደብዛቸው ከጠፋ ሁለት ቀናቸው። የት እንዳሉኩ አልታወቀም» አለ።

«ወዴት እየሄድን እንደሆነ የምታውቁት ነገር ይኖራል...?» በሚል አኳኋን አጠገባችን ያሉትን ፖሊሶች አየን። እንዳላየ አለፋኝ።

ፖሊሶቹ እንዳይሰሙን በሚል በእንግሊዝኛ ማውራት ቀጠልን። «ምናልባት ወደ መግደያው መስመር እየሄድን ይሆናል፤ ሰውዬው በትግራይ ለደረሰበት ሽንፈት እኛንም ተጠያቂ ማድረጉ አይቀርም» ተባባልን። እናም እራሳችንን ለሞት አዘጋጅተን ቀጠልን። የገላንን አስፓልት እየተጓዝን እያለ ማዶ ላይ በቀኝ በኩል የተቆለለ አፈር አየን።

«ምናልባት...! የምንገደለው እዚያ ጋር ሊሆን ይችላል» ብዬ ስናገር፣ መንገድ የሚመራን መኪና ፍጥነት ቀነሰና እንደ መቆም አለ። «አላልኩህም?!» በሚል ሁኔታ ወደ አበበ ዘርኩ። ግን መኪናው ብዙም አልቆየ። ስንጠጋው እንደገና በረረ። የአፈር ክምሩንም አለፈው።

መንግሥት ጫካኝ ነፍሰ ገዳይ መሆኑን ባለፉት ሦስት ዓመታት ለምናውቅ ለእኛ ይህን ሁኔታ መገደልን የሚያስከትል አድርገን ብንሰጋ የሚፈረድብን አይሆንም። በዚያ መንገድ ስለሞት እያሰብን ስንጓዝ ማኅበረ ዴጎ ላይ በረድፍ የጨፈጨፋቸው የትግራይ ወጣቶችና አዛውንቶች ደጋግመው በዓይነ ሕሊናዬ ይመለላሉ ነበር። በአክሱም ጎዳናዎች ላይ የረፈረፋቸውና ያስረፈረፋቸው ንጹሃን ድምጽ ያቃጭልብኝ ነበር። በመተከልና በጃዊ በግሬደር የቀበራቸው፣ በሐዋሳ በታንክ የጨፈለቃቸው፣ በአጣዬና በከሚሴ እያወጣ የረሸናቸው፣ በወለጋ በአደባባይ «እኔን ያየ ይቀጣ» እያስባለ በአደባባይ አዘዋውሮ የረሸናቸው እንደ አማኑኤል ያሉ ወጣቶች በእእምሮዬ ይሄዱ ይመጡ ነበር። የዐቢይ የግድያ ሥርዓት የሚለየው ልክ ደርግ «ቀይ ሽብር ይፋፋምብኝ» ብሎ ሚች ደረት ላይ ለጥፎ እንደሚገድለው «ጃንታነት ይፋፋምብኝ» ብሎ አለመለጠፉ ብቻ ነው። ከዚያ ውጪ ግን በጭካኔ ደርግን ብዙ ያስከነዳል።

ለምሳሌ ደርግ ቢያንስ የተገደሉበትን ጥይት አስከፍሎ የሚችችን አስከሬን ለቤተሰቦቻቸው ይሰጥ ነበር። ይህ ግን አስከሬንን ወደ ገደል የሚጨምርና የሚጠይቁትንም የሚገድል ነው። ደርግ ቢያንስ

የገደለውን ሰው አሥከሬንበር ላይ አምጥቶ በአሳቻ ሰዓት ይጥል እንደነበር አንብበናል። ይሄ ግን አስከሬን እንዳይነሳና በዱር አውሬዎች እንዲበሉ ያደርጋል። ለዚያውም አስከሬን እንዳይነሳ የሚጠብቅ ሠራዊት አሰማርቶ። ይህንን በአክሱምና በማርያም ደንገላት፣ በሰምረና ማይካድራ አድርጎታል። መቅበርንም ወንጀል አድርጎ ተግብሯል። እናም ይህንን ያህል ምንም ባልበደሉት ንጹሃን ላይ የፈፀመ ሰው፤ እኛ ውሸቱን፣ ጭካኔውንና ሀገር ጠልነቱን ስናጋልጥበት የከረምንን ሰዎች ይምረናል የሚል ተስፋ አልነበረንም።

እዚህ ላይ የአማኑኤል ወንድሙን ታሪክ በዝርዝር መጥቀስ ይኖርብኛል። አማኑኤል የ17 ዓመት ታዳጊ ነበር። የ10ኛ ክፍል ተማሪና ዲያቆንም ነበር። በኦሮሚያ ክልል ቄለም ወለጋ ዞን ደምቢ ዶሎ ከተማ 07 ተብሎ በሚጠራው አካባቢ የተወለደው ይህ ታዳጊ ግንቦት 3-2013 ዓ.ም በመንግሥት ወታደሮች ተረሽኗል። መግደል ለዐቢይ ሠራዊት ብርቅ ሆኖ አይደለም ይህንን ማስታወሴ። ከሞቱ አሟሟቱ እንዲል ብሂሉ በዘግናኝ አገዳደል ነበር የረሽኑት። በወቅቱ የነበረውን ሁኔታ የክልሉ መንግሥት «የከተማዋ አባ ቶርቤ ተገደለ» በሚል ባሠራጩው ጽሁፍ አስነብበናል። በአማኑኤል ፎቶ በታጀበው በዚህ መግለጫ ላይ ወጣቱ ከመገደሉ በፊት እጁ ወደ ኋላ ታስሮ፣ አንገቱ ላይም ሽጉጥ ተንጠልጥሎበት እንዲታይ ተደርጓል። (አባሪ አምስት ላይ የተያያዘውን ፎቶ ይመልከቱ)።

የመንግሥት ወታደሮች አማኑኤልን ለመግደል ወደ አደባባይ ከመውሰዳቸው በፊት የፊጥኝ አስረው በከተማዋ «እኔ የአባ ቶርቤ አባል ነኝ። እኔ ያደረኩትን አታድርጉ። ከእኔ ተማሩ» እያለ እንዲናገር አስገደዱት። ይህንን ሁኔታም በርካታ ሕዝብ ውጥቶ እንዲያይ ቀሰቀሱ። አማኑኤልን ሲወስዱት፣ ሲያዘፋትና ሲረሽኑት ቆመው እንዲመለከቱ ከተደረጉት መካከል አባቱ አቶ ወንድሙ ከበደና እናቱ ይገኙበታል። የዐቢይ አሕመድን ፎቶ የያዘ ትልቅ ባንር በተሰቀለበት አደባባይ አጠገብ ፊቱን ወደጠቅላይ ሚኒስትሩ ፎቶ አዙሮ እንዲቆም ከታዘዘ በኋላ በሁለት ጥይት ተመትቶ ተገደለ።

ገዳዮቹ የብልጽግና ወታደሮች አማኑኤልን ከረሽኑት በኋላ ቆመው የሚመለከቱትን የከተማዋን ነዋሪዎች ወደ አስከሬኑ እንዳይጠጉ ከለከሉ። ወላጆቹን ግን አስገድደው ወደ አስከሬኑ እንዲቀርቡና እንዲመለከቱ አደረጉ። እናት እራሳቸውን ሳቱ፤ አባት ኡኡ አሉ። ማልቀስ የለባችሁም በሚል ሁለቱም ተደበደቡ። የፖሊስ ጠብመንጃ ሰደፍና ቆመጥ ተፈራረቀባቸው። ወደ ቤታቸውም ሄዱ። በሀገር ሽማግሌዎች ልመና የአማኑኤል አሥከሬንከቀናት በኋላ ለቤተሰብ እንዲሰጥ ተደረገ። ይህንን በወቅቱ ሒውማን ራይትስ ዎችና እንደ ቢቢሲ ያሉ ዓለማዊ መገናኛ ብዙሃን ዘግበውታል።⁷⁴

የብልጽግናው አገዛዝ እንዲህ ያለ የጭካኔ ትምህርት ቤትና፣ የክፋት አለቃ ነው። ይህንን እያሰብሁ ለደቂቃዎች በሐሳብ ጭልጥ ብዬ ከነገድሁ በኋላ መኪናችን የአዲስ-አዳማን የፍጥነት መንገድ ሊጀምር ትኬት መቁረጫው ጋር ደርሶ አገኘሁት።

⁷⁴ ቢቢሲ እ.ኤ.አ ግንቦት 14/2021 የአማኑኤልን አባት ጠይቆ «የልጄን አስከሬን እጁ ወደ ኋላ ታስሮ አደባባይ ላይ እየሁት» በሚል ርዕስ የሠራውን ዘገባ ይመለከታል። ሂውማን ራይትስ ዎች ደግሞ እ.ኤ.አ ጁን 10/2021 «Ethiopia: Boy Publicly Executed in Oromia በሚል ያሰራጩውን መግለጫ ያነቧል።

«በነዚያ ባንተ ሰዎች ሊያስጨርሱን ነው እንዴ...?» አልኩት አበበን። «ያንተ ሰዎች» ያልኩት፤ እርሱን የደበደቡት «ከአዳማ የመጡ የኦሮሚያ ደጎንነቶች ናቸው» የሚል ያልተረጋገጠ መረጃ ሰምተን ስለነበረ ነው።

«ሊሆን ይችላል» አለና በግምቴ ተስማማ።

መንገድ የሚመራን መኪና ብቻ ሳይሆን ከእርሱ ፊት በርቀት ያለው የየረር ተራራም ይታይ ነበር። በደንብ ነግቷል። እንደ አሞራ መብረር እስኪቀረው ድረስ የሚፈጥነው መኪናችን ከፊት ያለውን ዘመናዊ Rav-4 በፍጥነት እየተከተለ ነው።

«መሞት በእኛ አልተጀመረም። ከእኛም በፊት ብዙዎች ሞተዋል፤ ነገም ይሞታሉ። እኔ የምፈልገው ሳያሰቃይኝ እንዲገድሉኝ ብቻ ነው። አሰቃይተውኝ ከምተርፍ፤ ሳያሰቃይ ቢገድሉኝ ይሻለኛል» አለ አበበ።

«እኔ እንግዲህ ሞቼ ስለማለውቅ ፕሮሰሱን አላውቅም» ስለው አልሳቀልኝም።

ከእኛ በስተቀር በመኪናው ውስጥ ማንም አያውራም። እርስ በርስ የሚተዋወቁ፤ የአንድ መሥሪያ ቤት ባልደረቦች አይመስሉም። ተፈራርተው፤ እርስ በርስ በጥርጣሬ ውስጥ እንዳሉ ያሳብቃሉ። እነሱም ዝም፤ እኛም ዝም አልን። 80 ኪሎ ሜትር የሚጠጋውን የአዲስ አዳማን የፍጥነት መንገድ በደቂቃዎች ውስጥ ፉት ብለናት ወጣን። የአዳማን መግቢያም ያዝን።

አዳማ፤ የስምጥ ሸለቆዋን ምርጥ ከተማ! ጥሎብኝ እወዳታለሁ።

ለመጀመሪያ ጊዜ በትልቅ ሆቴል ውስጥ ያደርሁት አዳማ ነው። ማያ ሆቴል!! ከአዲስ አበባና ከመቐለ ቀጥሎ እስኪነጋ የተዘናናሁት በአዳማ ነው። በተደጋጋሚ የጎበኘኋት አዳማ አንዳንዴ ሲከፋኝ ብድግ ብዬ የምፈረጥጥባችም ነበረች። በሥራ ምክንያት ከሀገሪቱ ከተሞች ሁሉ ደጋግሜ የመጣሁትም እዚች ከተማ ነው። ራስ ሆቴል፤ ኩሪፍቱ፤ ድሬዳዋ ሆቴል፤ ከረዩ ሪዘርት... የማይረሳ እንቅልፍ፤ የማይዘነጉ ዕረፍቶች አሳልፌባቸዋለሁ።

አዳማን ከላይ ሆኜ ቁልቁል አየኋት። መግቢያው ላይ ያለው ከረዩ ሪዘርት ሆቴል በሩ ላይ ስንደርስ አንድ ትልቅ ተሳቢ መንገዱን ዘግቶት ስለነበረ መኪናችን ዝግ አለ። አዳማን ቁልቁል ለመመልከትም ፋታ አገኘሁ። ከረምት ገብቷል። የሰኔ ዝናብ ወደ ሐምሌው ሊሻገር ቀናት ቀርቶታል። በአዳማ አናት ላይ ደስ የሚል የክረምት ሰማይ ይታያል። ያካፋልም። «ክረምቱን በናዝሬት በአዳማ ከተማ...» የሚለውን ዘፈን (የአሕመድ ተሾመን-ዲምቢ) ለማንጎራጎር ግን የረጋ መንፈስ አልነበረኝም። ጭንቀትና ፍርሃት ያራዱት ልቤ እንዲህ ያለውን ቅንጦት የሚያስብበት አጋጣሚ አልነበረውም።

«እኔ የምልህ ከአዲስ አበባ አውጥተው ወደዚህ እያመጡን ያሉት ልክ እንደ ልደቱ አያሌው ለኦሮሚያ ፖሊስ አሳልፈው ሊሰጡን ይሆን እንዴ?» በካቴና የተጠፈነጉ እጆቼን ታቅፌ ወደ ኋላ ዘወር በማለት አበበን ለብዙኛ ጊዜ አየሁት።

«ሊሆን ይችላል። ልደቱን ቄሮን በማደራጀት የከሰሱት ሰዎች እኛን ደግሞ ሸኔ ናችሁ ሊሉን ይችላሉ» ሲል ለጥያቄዬ ተመሳሳይ ደዘት ያለው ምላሽ ሰጥቶ አጎለበተልኝ።

ወደዚች ከተማ ለምን እንዳመጡን አሁንም ግልጽ ሳይሆንልን የጫነን መኪና ወደ ከተማዋ መግባቱን ትቶ ወደ ግራ ታጠፈ። አሁንም ሌላ ግራ አጋቢ ምዕራፍ፤ አሁንም ሌላ አስጨናቂ ሁኔታ!

«አዳማን ትተውት እየሄዱ ነው። እነዚህ ሰዎች ለሻዕቢያ አሳልፈው ሊሰጡን ነው እንዴ...?» ብዬ አበበን ጠየቅሁት። አፋር የኤርትራ ወታደራዊ ካምፕ ከተመሠረተ ሰንበትበት ብሏል። በዚህ ማዕከል ውስጥ የትግራይ ተወላጆችና የኤርትራ ተቃዋሚዎች እንዲሁም ሠራዊቱን ከድተው በኢሕአዴግ ዘመን ወደ ኢትዮጵያ የመጡ ኤርትራዊያን እንዲሰቃዩ እንደሚደረግም ደጋግመን ሰምተናል። ለዚያም ነው ይህንን ጥያቄ ማቅረቢያ።

«ሊሆን ይችላል። የትኛውንም ዓይነት ጉዳይ መቀበል ነው እንግዲህ» አለና በተስፋ መቁረጥ ስሜት መለሰልኝ። በርግጥ እኔም ተስፋ ቆርጫለሁ። ሕይወት ከዚህ በኋላ የደቂቃዎች ወይም የሰዓታት እንጂ የቀናት ዕድሜ እንደሌላት እየተሰማኝ ነው።

ከአዳማ እንደወጣን ወለንጭቲ መድረሳችንን ያወቅሁት አንድ የባንክ ቅርንጫፍ ላይ የተፃፈን ስም አይቼ ነው። ትንሹዋን የበረሃ ከተማ በጥቂት ደቂቃዎች ውስጥ ተፈተለክናት። ከዚያም በባለሹርባዎቹን የከረዩዎች መንደር መብረር ጀመርን። ሰዓቱም ገና ስለሆነ መሰለኝ አርብቶ አደሮቹ ከረዶዎችም ሆኑ ከብቶቻቸው ገና አልተሰማሩም። የተንጣለለውን የበሰቃ ሃይቅ አለፍን። መተሃራ ከፊታችን ታየች። ስማቸው ሲጠራ በሐሴት የምፈነድቅባቸው እነዚህ የስምጥ ሸለቆ ከተሞች የመሞቻ ሸለቆዬ የሚሆኑበት አጋጣሚ መፈጠሩ እያሰገረመኝና እያሰዘነኝ በፀጥታ ቀጠልን።

«በነገርህ ላይ ወደ አዋሽ አርባ እየወሰዱን ሊሆን ይችላል። ትዝ ይልህ ከሆነ መንግሥት በአሚሰም ዘመቻ ላይ ያሉ የትግራይ ተወላጅ ወታደሮችን አምጥቶ ያጎራቸው አዋሽ አርባ ነው። አስታውስክ...? ዜና ሠርተነዋል'ከ!!!» አለኝ።

በሚገባ አስታውሳለሁ። ዘር ማንዘርን መቁጠር ሥራው የሆነው የብልጽግናው አገዛዝ በሠራዊቱ ውስጥ የነበሩ የትግራይ ተወላጆችን ሲመነጥር ከዓለማቀፍ ተልዕኮዎችም ላይ ጭምር ነበር። ኢትዮጵያ እንዲህ ያለ ዘረኛ ሥርዓት አጋጥሟት ስለማወቁ አላነበብሁም። ቢያንስ በዘር እየመረጠ ሲሺል ሠራተኞችን ከሥራ ያባረረ፣ ሠራዊቱን ለእስርና ግድያ የዳረገ የኢትዮጵያ መንግሥት ስለመኖሩ አላውቅም። የአጼ ኃይለሥላሴ መንግሥት የጦር መኮንኖች የነበሩት ከትግራይም ይወለዱ ከሸዋ፣ ከጉራጌም ይምጡ ከአሮሚያ መለኪያቸው አቅማቸው እንጂ ዘራቸው ሆኖ ስለማወቁ ንባብ የለኝም። የትግራይ ተወላጆቹ ሌተናንት ጀነራል ኢያሱ መንገሻም ሆኑ ሌተናንት ጀነራል ኃይሌ ባይከዳኝ፣ አሮሞዎቹ ሌተናንት ጀነራል ጃገማ ኬሎም ሆኑ ሜጄር ጀነራል ሙሉጌታ ቡሊ፣ ጉራጌዎቹ ሌተናንት ጀነራል ወልደሥላሴ በረካም ሆኑ ሌተናንት ጀነራል ድረሴ ዱባለና መሰል የሌላ ብሔር ተወላጆች እንደ ሌተናንት ጀነራል ከበደ ገብሬና ሌ/ጀነራል መርዕድ መንገሻ ካሉት የሸዋ መኮንኖች ጋር ሲሠሩ የኖሩ እንጂ የማዕረግም ሆነ የሹመት መድሎ እንደደረሰባቸው አልተፃፈም።

ንጉሡ «ግርግር» ሲሉ በሰየሙት የ1953 ዓ.ም.ቱ የመንግሥት ፍንቀለ ሙከራ ምክንያት የመጣውን ቀውስ ተከትሎ እርምጃ ሲወስዱም የድርጊቱ ፈፃሚዎች የመጡበትን አካባቢ መሰረት አድርገው መኮንኖችን በመደዳ አላሰሩም/አልገደሉም፤ (የነዋይ ልጆች ሁለቱም ከሸዋ መሆናቸውን ልብ ይሏል)።

ደርግም ተመሳሳይ ነው። አብዛኞቹ ጀነራሎች አሮሞ ናቸው። ደርጎች የንጉሡን አገዛዝ ሲያፈርሱና ሚኒስትሮችን ሲረሽኑ ዘር መመዘኛቸው አልነበረም። በ1981ዱ መፈንቅለ መንግሥት ተሳትፈዋል በሚል

14 ጀነራሎች በረድፍ ሲረሹትም ብሔር ከግምት ውስጥ አልገባም። ለዚያም ነው ጎንደሬው የአየር ኃይል አዛዥ ጀነራልፋንታ በላይም፣ ወላይታው የባሕር ኃይል አዛዥ ተስፋዬ ብርሃኑ፣ አለያም አሮሞው ጀነራል ኃይሉ ገብረሚካኤል ብሔራቸው ከመንግሥቱ ኃይለማርያም ሰይፍ ያላዳናቸው።

ኢሕአዴግም ተመሳሳይ ነው። በአድዋው ልጅ መለስ ዜናዊ የተመራው መንግሥት የአድዋውን ተወላጅ ሻለቃ ፍስሐ ደስታንም ሆነ፣ አሮሞውን ጀነራል ተስፋዬ ገብረኪዳንን ዕኩል ነው የከሰሰው።

በጦሩ ብቻ ሳይሆን በየትኛውም ሥርዓት ውስጥ የመንግሥት ሠራተኛ ዘሩ እየተመረጠ ከሥራ ሲባረርና ሲታሰር አልታየም። ይህንን በማድረግ የመጀመሪያው ዐቢይ አሕመድ ነው። ከጥቅምት 25/2013 ዓ.ም. ጀምሮ ይህንን ጽሁፍ እስከምጽፍበት ሰዓት ድረስ አንድም የትግራይ ተወላጅ ወታደር በሠራዊቱ ውስጥ የለም። ስለ ጀነራል አይደለም የማወራው። በአያቱ ትግራዊ የሆነን ወታደር ሁሉ መንጥሮ ያስወጣው፣ ያሰረውና የገደለው ዐቢይ አንድም የትግራይ ልጅ ሠራዊቱ ውስጥ ከላይ እስከ ታች እንዳይኖር አድርጓል። እርሱ ይህንን «ሪፎርም» ብሎ እንደሚጠራው ኅዳር 21/2013 ዓ.ም. በፓርላማ በሰጠው ማብራሪያ ገልጿዋል።

በርግጥ የትግራይ ተወላጅ የሠራዊቱን አባላት በአንድ ማዕከል ሰብስቦ ማጎር የተጀመረው ውጊያው ጥቅምት 24 ከመጀመሩ አስቀድሞ ጥቅምት 18 ቀን አመሻሽ አንስቶ ነው። «የተጠንቀቅ ትዕዛዝ ነው» በሚል በተለያዩ የጦር ሠፈሮች እንዲሰባሰቡ ተደረገ። የመሰባሰቡን ምክንያት ሲጠይቁ «ወደ ተሰጠህ ግዳጅ ትሄዳለህ» የሚል ምላሽ ተሰጣቸው። ውጊያው ጥቅምት 24 ከተጀመረ በኋላ ትጥቅ የፈቱ ወታደሮችን በአስቃቂ ሁኔታ ውስጥ መክተት ዋና ሥራ ሆነ። በአብዛኞቹ በታዎች ከጥቅምት 28 እስከ ኅዳር 2/2013 ዓ.ም. ድረስ የትኛውም የትግራይ ተወላጅ ወታደር ምግብ እንዳያገኝ ተከለከለ። ቀላል የማይባሉት በትግራይ የተከፈተውን ጦርነት ሳይሰሙ እንደ እባብ ተቀጥቅጠው፣ እንደ በግ ታርደው ተገደሉ። እንደ ወጉም እስከ ሃያ ሦስት ዓመት እስር በወታደራዊ ችሎት ተፈርዶባቸዋል።⁷⁵

ዐቢይ አሕመድ ለሹመትም፣ ለመግደልም፣ ለማሰርም ዘርን መመዘኛው አድርጎ ነው የሚንቀሳቀሰው። ገና ሥልጣን እንደያዘ የአንድ አካባቢ ተወላጆችን ብቻ በሌብነት ለማሳደድ ሲሠራ ከርሞ፣ ጦርነት ፈነዳ ብሎ ሲያስብ ደግሞ የጉዳዩን መፈጠር የሰሙት ከሚዲያ ጭምር የሆኑ የትግራይ ተወላጅ መኮንኖችን እያሰረ በአስቃቂ ሁኔታ ይገድል ጀመር⁷⁶። በዚህም መሠረት ለዓለማቀፍ ተልዕኮ ተሠማርተው የተባበሩት መንግሥታትን ወታደራዊ ግዳጅ እየተወጡ ያሉ ወታደሮችን ጭምር በማንነታቸው ምክንያት እያሠረ ወደ ኮንሰንትሬሽን ማዕከል አጋዛቸው።

ይህ የአዋሽ አርባው የግድያና የማጎሪያ ማዕከልም ከ300 በላይ የትግራይ ተወላጅ የአሚሶም ወታደሮችና መኮንኖች ለዐቢይ አሕመድ ሰይፍና እስር የተዳረጉበት መሆኑን ሮይተርስ አጋልጦት ነበር።

⁷⁵ ከፕሪቶሪያው የሠላም ስምምነት በኋላ መጋቢት 23/2015 ዓ.ም. አንድ ወታደር በትግራይ ቴሌቭዥን ከተናገረው የተወሰደ።

⁷⁶ የአሜሪካው ጋዜጣ ዋሽንግቶን ፖስት እ.ኤ.አ. ዲሴምበር 2-2022 Ethiopian guards massacred scores of Tigrayan prisoners በሚል ርዕስ ባስነበበው ሪፖርት በአርባምንጭ አካባቢና በተለያዩ እስር ቤቶች የታጎሩ የትግራይ ተወላጅ ወታደሮችንና አመራሮቻቸውን በጭካኔ ሲረሹ የነበረበትን ሁኔታ መመልከት ይህንን ድምዳሜ የበለጠ ያስረግጣልናል።

እኛም ይህንኑ የዜና ምንጭ ጠቅሰን ዘገባ እንደሠራን አስታውሳለሁ። በዓለም ፊት አገራቸውን ያስጠሩ ምስጉን ወታደሮች፣ በሰማሊያ በረሃዎች ለኢትዮጵያ ጥቅም ብለው ደማቸውን ያፈሰሱ ሀገር ወዳድ መኮንኖች፣ መቐለ ላይ ተፈጽሟል በተባለ ጥፋት ምክንያት አዋሽ አርባ መጥተው ይታሰሩና ይረሹ ዘንድ የብሔር ማንነታቸው ወንጀል ሆነ።

አበበ እያወራኝ ያለው ስለእነዚህ የአሚሶም ወታደሮችና የአዋሽ አርባ የሰቆቃ ሰለባዎች ነው። ሊሆን እንደሚችል ግምቴን አስቀምጬ በዝምታ አሻግሬ አየሁ። መተሃራ ገባን። ያሳደገን የመተሃራ ስኳር ከዚች ከተማ ነው የሚመጣው። በአጼ ኃይለሥላሴ ዘመን በ1962 ዓ.ም መመስረቱን የሚገልጽና ከአዲስ አበባ በ200 ኪሎሜትር ርቀት ላይ እንደሚገኝ የሚያብራራ አንድ የድሮ መጽሔት ላይ ያነበብሁ ይመስለኛል።

የከተማው ሕዝብ በንቃትና በስፋት ወደ ሥራ ተሰማርቷል። ደመናው ግን እዚህም ለውጥ አላሳየም። እንደ ጫላለመ ነው። ይቺኛዋንም ከተማ ወደ ኋላ ትተናት ተፈተለክን። መዳረሻችን እንደናፈቀን፣ ሞትም እንደራቀን፣ ጭንቀት እንደዋጠን፣ ፍርሃት እንደወረረን ጉዞ ቀጠልን። ቅጠል አልባ ረዣዥም የግራር ዛፎችን መሀል ለመሀል ሰንጥቆ የሚያልፈውን አስፓልት እየጠቀለልነው፣ ከፊታችን የቀደመውን መኪና እየተከተልነው ነጎድን።

አዋሽ ሰባት ኪሎ እንደደረስን የሚጠቁም ትልቅ ታፕላ ከአንዲት ደማቅ ከተማ በር ላይ ጠበቀን። መኪናችንን ፍጥነት እንዲቀንስ የሚያስገድድ የባጃጆች ትርምስ፣ የእግረኞች ምልልስ አለ። ከፊት ያለው መኪና ግን ተሹለክልኮ ጥሎን ሄዷል። በዚህ ወቅት ቀስ እያለ ለመጓዝ የተገደደው አሽከርካሪያችን ከጎኑ ካለው ሰው ጋር ሲያወራ ሰማሁት። እንደደረስን፣ ግን በየት በኩል መሄድ እንደሚገባው እንዳለወቀ የሚጠቁም ጥያቄ ጠይቆት ነው መነጋገር የጀመሩት። ሰውዬው የሰጠው ምላሽ አልተሰማኝም። ሆኖም መንገድ የሚመራን መኪና በሄደበት አቅጣጫ ወደፊት ሄደ።

አዋሽ ሰባት ኪሎም ወደ ኋላችን ቀረች።

ግራና ቀኝ አስደሳች መልክዓ-ምድር አለ። ማዶ ላይ የፈንታሌ ተራራ ሰንሰለት ሠርቶ ቆሟል። ከስሩ ለጥ ያለ የእርሻ መሬት ይታያል። በግራ በኩል ደግሞ ዘር ዘር ያለ ጫካ አለ። በዚች ማራኪ ተፈጥሮ መሀል የተዘረጋውን የአስፓልት መስመር ይዘን ቀጠልን። መኪናው ድንገት ከአንድ ረዣዥም ዛፍ ሥር ሲጥጥ ብሎ ቆመ። የኔም ልብ ቀጥ ብላ የቆመች መሰለኝ። አንድም መኪና፣ አንድም እግረኛ፣ አንድም እረኛ... በአካባቢው አይታይም። ፀጥ ያለ ነው። በቅድሚያ የታየኝ ከቀኝ በኩል ያለው ጫካ ነው።

«ብቃ እዚህ ነው የሚገድሉን...» እያልኩ አበበ ወደተቀመጠበት አቅጣጫ ስዞር ከግራ በኩል ትልቅ ግቢ ታየኝ። ከትልቁ የውጪ በር ላይ ደግሞ አንዳች ጽሁፍ ይስተዋላል። ዓይኖቼን አሻግሬ ላክሁ። «የፌደራል ፖሊስ መካከለኛና ከፍተኛ አመራሮች ማስጠልኛ» የሚል ጽሁፍ ተነበበልኝ።

«ምንድን ነው እየሆነ ያለው...?!» በሚል ስሜት ተያየን። ሹፌሩና ከጎኑ ያለው ሰውዬ ስልክ ይደዋውላሉ። ወርደው ይንቆራጠጣሉ። አንዳች ያልተግባቡበት ነገር እንዳለ ያስታውቃል። አጠገባችን ያሉት ፖሊሶች አልተነቃነቁም።

በዚህ ሁኔታ ግማሽ ሰዓት ለሚጠጋ ጊዜ ከተቀመጥን በኋላ ወደ ትልቁ ግቢ አስገቡን። የማራገፍ ያህል ፈትሸው ወደ ግቢው ይዘውን ይሄዱ ጀመር። መንገዳችን ላይ ትልቅ ባነር ተሰቅሎ ይታያል። ከላይ ዐቢይና

ሣህለወርቅ ያሉበት ነው። ከስር ደግሞ «ድል ቁርሱ ብርሃኑ ጁላ፣ ልበ ቆራጡ አበባው ታደሰ፣ አርዕድ አንቀጥቅጡ ይልማ መርዳሳ...» በሚል የጽሁፍ መግለጫ የጀነራሎቹ ፎቶግራፍ ተደርድሯል። የአቶ ደመላሽ ገብረሚካኤልና የእርሱ ምክትል የሆነው መላኩ ፋንታ ፎቶም አለ። አልፈነው ሄድን።

ከአንድ ሕንፃ በር ጋር ስንደርስ እንድንቆም አዘዙን። ሕንፃው አዳራሽ እንደሆነ ያስታውቃል። ወደ ውስጥ ስንመለከት የአውሎ ሚዲያ ጋዜጠኞች ታዩን። በረዥሙ ተነፈሰሁ። የእነርሱ በሕይወት መኖር ለኛም ተስፋ ነበር። ቢያንስ ለግድያ እንዳላመጡን ለማመን ፍንጭ ሰጠኝ። በሕንፃው ውስጥ በግራና በቀኝ ባሉት ክፍሎች ወንዶችና ሴቶች ለየብቻቸው እንዲቀመጡ ተደርገው ጠባቂ ፖሊሶች ከሕንፃው ማዶ ተደርድረዋል። ሲያዩን ከሁለቱም ክፍል ያሉት የሙያ ባልደረቦቻችን ወደ በሩ ወጡ።በፈገግታና በቀልድ ተቀበሉን።

ከሴቶቹ ክፍል ከወጡት አንዱን ሳያት ግን ግራ ገባኝ። ጥንቅቅ ያለች የብልጽግና ደጋፊ፣ ዐቢይ አሕመድን እግዚአብሔር ታጥቦ የሠራው ነው እያለች በየሚዲያው ስታወራ የምትውል፣ «የትግራይ ተወላጆች ተለቅመው መያዝ አለባቸው» እያለች የምትቀሰቅስ ሴት ከሴቶቹ ጋር ታስራ ሳያት ማመን አቃተኝ። የጠበቀ የሠላምታ ወዳጅነት አለን። እንዳየኋት «ደግሞ አንቺ እዚህ ምን ትሠራለሽ...?» አልኳት። «ይኼው እኔንም ትግሬ ነሽ ብለው አመጡኝ እንግዲህ። እኔም አላወቅሁም» ስትል መለሰችልኝ። «አብዮት ልጆቿን ትበላለች'ከ። ጎርፍ ወንፊት የለውምና ማበጠር አይችልም። ቻይው!» አልኳት። በንግግሬ ውስጥ «ያ ሁሉ ሽብርብ ሽብርብ ካላዳነሽማ፣ ወድቀሽ ከተደፋሽ ቢረግጡሽ አይክፋሽ» የሚል መልዕክት ነው ያለው። ሳቀች።

ወንዶቹ ክፍል በር ላይ የቆመው ፋኑኤል ክንፉ «እኔ ከአፌ እንዳያመልጠኝ ስጠነቀቅለት የነበረውን ቃል ተናገርከው» ሲል ሰማሁት።

የሆነው ሆኖ እኛም ወንዶቹ ወደታጎሩበት ክፍል ገባን። ሰፊው ቤት፣ ቀጫጭን ፍራሾች የተነጠፉ በዛ ያሉ አልጋዎችን ይዟል። ሁለተኛ ቀናቸውን ያስቆጠሩት የአውሎ ሚዲያ ባልደረቦች ወደዚህ የመጡት ለእስር መሆኑ እንደተነገራቸው አብራሩልን።

«እርኩሱ» እኔና መርማሪዎች

«እስከ መቼ ይሆን አዋሽ፤ ተስፋ መቁረጥን እማታውቅ
ፈሰህ ተሟጠህ የማታልቅ
ጉዞህ በረሃ ሲታነቅ፤ ሀሩር ጉሮሮ ሲታጫቅ
አጥንት ጉልጥምጥሚትህ እምድረበዳ ሲታመቅ
እስከመቼ ይሆን አዋሽ ቆርጠህ ቀይ ባሕር እማትዘልቅ
እስከመቼ ይሆን አዋሽ፤ መቼም ሌላ ንግርት የለህ
እንደ ሴቷ ሽረሪት ጽንሰ፤ ራስህን በራስህ ዋጥ ያለህ
እስከመቼ ይሆን አዋሽ»⁷⁷

ይህ የፀጋዬ ገብረመድህን ግጥም እኔና የሙያ አጋሮቼ ከታገርንበት ጀርባ ባለ ሸለቆ ውስጥ ሰምጦ ለሚቀረው አዋሽ የተፃፈ አልመስልህ አለኝ። በየጊዜው የማስታውሳቸውን እነዚህን ስንኞች ለሕሊናና ለሕዝብ ብለው ለሚወደቁትና በዚህ እስር ቤት ውስጥ ላለነው የተፃፉ እየመሰሉኝ አንጎራጉራቸው ነበር።

«እስከመቼ ይሆን ተስፋ መቁረጥን እማታውቅ» ሲል «በዚች አዛውንት ሀገር ተስፋ የምትቆርጠው መቼ ነው?» በማለት የሚወተውተኝ መሰለኝ። «እስከመቼ ይሆን ቆርጠህ ቀይ ባሕር እማትዘልቅ?» ሲል ይህንን ሀገር ትቼ ቀይ ባሕርን ተሻግሬ ነፃነትና ሠላም ወዳለበት የስደት ዓለም ሒድ እያለ የሚያስጨንቀኝ ይመስለኛል። የፀጋዬ ብዕር «መቼም ሌላ ንግርት የለህ» ሲል «ከሰው ሁሉ አንተን ማን ለይቶ ለዚህ አስቀመጠህ፤ አንተን ብሎ ተቆርቋሪ፤ አንተን ብሎ ሀገር ወዳድ» የሚለኝ ያህል አይምጠው ነበር። ስንኞቼ ለእኛው በአንድ አምባገነን ሥርዓት ማጥ ውስጥ፤ በአንድ ጉልበተኛ ሐሩር ላይ፤ መውጫ አጥተን በአንድ ሸለቆ ውስጥ ለቀረነው ለእኔና የዘመን ተጋሪዎቼ የተከተበ ይመስለኛል።

⁷⁷ ፀጋዬ ገብረመድህን፤ እሳት ወይ አበበ፤ ገጽ፤102

ለነገሩ እኔና የዚህ እስር ቤት ባልደረቦቼ ከአዋሽ ጋር የሚያመሳስለን ነገር ብዙ ነው። በዚች አሮጌት ሀገር ፍቅር ተለክፈን ከሀገር አንወጣም ማለታችን፣ በቃኝ አንልም ብለን መታተራችን፣ በመጨረሻም መውጫ አጥተን ሰምጦን መቅረታችን፤ ከአዋሽ ወንዝ ጋር የምጋራቸው መለያዎች ናቸው።

ፀጋዬ እንዲህ ሲል ይቀጥለዋል፤

«እስከ መቼ ይሆን አዋሽ፤ አዋሽ በቃኝ አትል ቆራጥ፤

ማን ያስተማረህ ፈሊጥ ነው አረህ ለማለምለም መዋጥ፤

አሻቅበህ ወደ ምሥራቅ ወደ ጀምበር መውጫ መናጥ፤

ሰምጦህ ልትቀር በሐሩር ማጥ፤»⁷⁸

እነሆ በአዋሽ ሰባት ኪሎ፣ ከአዋሽ ሸለቆ አናት ላይ ባለችው ትንሽ ከተማ ዳርቻ ከተዘጋብን ቀናት ነገዱ። ግቢው እስር ቤት አይደለም። የፌደራል ፖሊስ መኮንኖች ማሰልጠኛ ነው። በሰፊ ሄክታር መሬት ላይ ያረፈ፣በርካታ የጋራ መኝታ ቤቶች ያሉት፣ከሊኒክና የሃያ አራት ሰዓት መብራት የሚያገኝ፣ የተንጣለለ ግቢ ነው። እኛ የተዘጋብን በአንድ ሰፊ ቤት ውስጥና መደዳውን የተደረደሩ አልጋዎች ባሉት ክፍል ነው። ከኋላችን የታንክኛ ማሰልጠኛ ማዕከል አለ። ከከተማዋ ሰባት ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ ነው፤ እኛ የታሰርንበት ቦታ ያለው። ጠባቂዎቻችን የፌደራል ፖሊስ አባላት ናቸው። አንድ የአርባ ምንጭ፣ አንድ የጉሙዝ፣ ሁለት የኦሮሚያ፣ አንዲት የአገው ተወላጅ የፖሊስ ወታደሮች በአንድ ኢንስፔክተር ተስፋዬ በተባለ አለቃ ተጠርጎፈው ይጠብቁናል።

በነዚህ ጥበቃ ሥር የአውሎና የኢትዮ ፎረም ባልደረቦች ተለቃቅመን ታጉረናል። አንድ በፌስቡክ ላይ የሚጽፍ የዩኒቨርሲቲ ምሩቅም አብሮን አለ። ከአውሎ ባልደረቦች ጋር ቡና ስታፈላ የተያዘች፣ ፎቶ ስታነሳ የነበረች፣ በቢሮው ውስጥ በእንግድነት የተገኘች፣ ወዘተ ሁሉ ከጋዜጠኛና የቴክኒክ ባለሙያዎቹ ጋር ታጉረዋል። ወንዶቹና ሴቶቹ ጎን ለጎን በሆነ ክፍል ውስጥ ተዘግቶብን ጥቂት ቀናት ከተቆጠሩ በኋላ ያቺ «ዐቢይ አሕመድን እግዚአብሔር ታጥቦ የሠራው ሰው ነው እያለች በየሚዲያው ስታወራ የምትውል ነበረች» ያልኳትና መታሰሯ አስገርሞኝ የነበረች ሴት ከሌሎች ጥቂት ሰዎች ጋር ተፈታች። የሴት ጋዜጠኞቹን ስለዚች አምላኪ-ዐቢይ ሴት ክራሞት ጠየቅናቸው። ነገረ ሥራዋ ሁሉ የማወጣጣት፣ የማስወራት፣ ነጥብ የማስጣል እንደሆነ ነገሩን። ዓላማዋ ለካስ ስላለ ነበር። አይ ብልጽግና! «ስላላ መሥሪያ ቤትን መሥርቼና መርቼ የኖርኩ ነኝ» የሚል ጠቅላይ ሚኒስትር እየመራውም ትንሽ እንኳን ከእኛ መቅደም አልቻለም። እንዴት የብልጽግና ወንጌል ምዕመን መሆኗን በምናውቃት ሴት ሊያሰልለን ይሞክራል?! አጃኢብ ነበር።

(እዚህ ላይ ስለዚች ሴት አንድ ታሪክ አሻግሬ ልለፍ። ልጅቷን በ2015 ጎዳር ወር ላይ በአዲስ አበባ አንድ ምግብ ቤት ውስጥ አግኝቻት ነበር። ሳልጠይቃት፣ በይ ሳልላት «ያኔ እኮ በአንተ በአበበ፣ በበቃሉና በፋኑኤል ላይ ከመሰከርሽ እንለቅሻለን ብለውኝ እምቢ አልኩ» አለችኝ። «ምን ብለሽ ትመሰክረያለሽ? ምንስ ታውቂያለሽ ስለኛ?» ብዬ ስጠይቃት «እነሱማ የፈለጉት እናንተ የሕወሓት ደጋፊ እንደሆናችሁ፣ የትግራይ ዳያስፖራ ገንዘብ ከፍሏችሁ ጁንታውን እንደምትደግፉ እንደመሰክር ነው» ብላ መለሰች። «ከሳችን እኮ

⁷⁸ ዝኒ ከማሁ

እንደ'ሱ አይልም። የተከሰሰው በመተከልና በአፋር የነበረን ጦርነት በመምራት ነው። ላልተወነጀልንበት ነገር እንዴት መስከሪ አሉኝ?» ብዬ ሌላ ጥያቄ ሳስከትል «በቃ እኔ እምቢ ስላልኩ ነዋ የተቀየረው፤ አንድ ገስት ሃውስ፣ ውስጥ አስገብተውኝ ነው ሲደራደሩኝ የነበሩት» አለችኝ።

ውሸቷን ነው። ሰልይልን እንጂ መስከሪልን እንዳላሏት የገባኝ ከተምታታው ንግግሯ ነው። «ታዲያ እምቢ ካልሽ ለምን ፈቱኸ?» የምለውን ጥያቄ ጠበቅ አድርጌ ሳነሳባት «ታማኝ በየነ ነው ያስለቀቀኝ። ይቺን ልጅ ያደረሰችሁበትን ካልነገራችሁኝ ብሎ አስጨንቆ ሲይዛቸው ፈቱኝ» አለች። በርግጥ ልጅቷ ከታማኝ ጋር አልጋ ደረሰ የሆነ ግንኙነት ያላት ለመሆኑ እንኳን ወሬ-ሰፈር ለምንውል ጋዜጠኞች ይቅርና ለማንም በሰፊው ይወራ ነበር። እናም ይህንን ስትል አልተገረምሁም። «ታማኝኮ ትግራዋይ አይወድም። እንዴት ላንቺ እንዲህ ጥብቅና ቆመ?» ብዬ በአሸሙር ጠቅ አደረግኳት። «አይ በአባቴ'ከ አገው ነኝ» ስትለኝ «እኮ ትግሬ አይደለሁም ወይም ትግሬ እጠላለሁ ብለሽው ነዋ?» ስል አብሯት የነበረው ሰው ሳይቀር ስቋል። ይቺ ሴት ፍሬወይኒ ትባላለች።

ሆነም ቀረ፣ እርሷና በአውሎ ቢሮ ውስጥ ለሥራና ለእንግድነት ገብተው በመገኘታቸው ታፍሰው የመጡ ሰዎች ተፈቱ። አራት ሴቶችና ስምንት ወንዶች ብቻ ቀረን። ጥቂት ቆይቶ ትውልዱ ከትግራይ የሆነ ወጣት ከሚኖርበት ወላይታ ተይዞ መጥቶ ተቀላቅሎናል። ይህ ወጣት በሰዶ ከተማ የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ሠራተኛ ነው። አንድ የፈጠራ ሥራ ሠርቶ በድርጅቱ ሽልማት ተበርክቶለታል። ግን ከጥቂት ወራት በኋላ የሠራዊቱ ፈጠራ ለጁንታው የሚያግዝ ነው ተብሎ ተያዘ። ከሚስቱና ሕፃን ልጁ አጠገብ በሌሊት አፍነው፣ በጨለማ አጓጉዘው ወደዚህ አመጡት። እንደሚገድሉት እንጂ ወደዚህ እንደሚመጡት አልጠበቀም። እርሱም ከእኛው ጋር ቤተሰብ ሆኗል። ተይዞ በሚወሰድበት ጊዜ የወላይትኛ ተናጋሪ ጎረቤቶቹ ለማስቀረት ጥረው ነበር። ከአራስ ልጁ አጠገብ ፈልቅቀው ሲወስዱት ጎረቤቶቹ ሊያስቀሩት ያሰሙት ዋይታ እና ያፈሰሱት እንባ ውጤት አልነበረውም።

ሁላችንም የተያዝን ዕለት የለበስነውን እንደለበስን ነን። መቀየሪያ ልብስ የሚባል የለንም። በኪሳችን የነበረውን ብር ገና አዲስ አበባ እያለን ነጥቀውናል። ኪሳችን ደርቆ፣ ፊታችንም ከሰለ። በቀን ሦስት ጊዜ ዳቦ ያበሉናል። ውሃ በቀን አንድ ኩባያ ብቻ ያጠጡናል። ገላችንን ለጋለ ወበቅና ቢንቢ እየቀለብን የሚሆነውን መጠባበቅ ያዝን። ቤተሰቦቻችን የት እንዳለን አያውቁም። ፍርድ ቤት መቅረብ፣ ቤተሰብ ጋር መደወል፣ ጠበቃ ማግኘት የሚባሉት ነገሮች ቅንጦት ሆኑ። አስጨናቂ ቀናትን መግፋት ቀጠልን። በተለይ ሴቶቹ ያሳዝኑ ነበር። ያለ አንዳች መቀየሪያና ንጽህና መጠበቂያ፣ በቀን ሁለት ጊዜ ብቻ መፀዳጃ ቤት እየተወሰዱ ይኖሩ ዘንድ እንደፈረዱባቸው ስናይ አሳሪዎቻችን ከሴት የተፈጠሩ መሆናቸውን መጠራጠራችን አልቀረም።

ለምን እንዳመጡን፣ ስንት ዓመታት እንደምንቆይ የሚነግረን የለም። ይሁንና በመጀመሪያዎቹ ቀናት ምርመራ ቢጤ ጀምረው ነበር። ካሳዬ አቤቤ የሚመራው የምርመራ ቡድን ለየብቻችን እየጠራ ከንግግራችን ላይ ወንጀል ሊፈልግ ታተረ። የኔ መርማሪ ራሱ ካሳዬ ነበር። እንደ እውነቱ ከሆነ መረመረኝ ከምል እኔ መረመርሁት ብል ይሻላል። ያላወራኝ ምስጢር የለም።

«የአምናውን ክስህን እንዴት አደረግህ...? ለምን መጥተህ ብርህን አታስመልስም?» አለች። «ደራ ወረዳን አሸብርሃል» ብሎ ካቀረበብኝ የፈጠራ ወንጀል በዋስ ለመውጣት ያስያዝሁትን ሰላሳ ሺህ ብር ማለቱ ነው።

«ያው ሲያሸብር ይዘነዋል አይደል ያላችሁት?... ማስረጃ አምጥታችሁ እስክታስቀጡኝ ነዋ የምጠብቀው» አልኩት፤ እያፈዝሁ። እርሱ ግን የምሬን መስሎት ቀጠለ።

«አትከሰስም። በወቅቱ አንዳንድ አለቆች በሰጡት ትዕዛዝ ነው ያንን ያደረግነው» ሲልም አከለ።

«ታዲያ እንዴት «አሮሞ ሀገር መምራት አይችልም አለ» ብላችሁ በፈጠራ ትከሱኛላችሁ? ከዋሻችሁ አይቀር ቢያንስ እናንተን የማያሰድብ መሆን አይችልም ነበር?» አልኩት።

«እኔ ግን አንተን ለመጥቀም ብዬ ካስታወስክ ብዙ አልተከራከርሁም። በዚያ ላይ ይግባኝ መጠየቅ እችል ነበር። እንድትፈታ ስለፈለግሁ ነው ያንን ያላደረግሁት» ሲለኝ አጉል እወደድ ባይ ፍጡር መሆኑን የበለጠ አረጋገጠልኝ። ቀድሞ ነገር አለቆቹ የሰጡትን የፈጠራ ክስ ፍርድ ቤት ይዞ ቀርቦ አይቻል የማላውቃትን ወረዳ አሸብርሃል ያለ ሰውዬ አሁን ደግሞ ለእኔ አሳቢ መስሎ ቀረበ።

«ሽብርተኛ ብለህ ዜና ካሠራህብኝና ስሜን ካስጠፋኸው በኋላ ይግባኝ ጠየቅህም አልጠየቅህም አንድ ቀን መፈታቱ አይቀር» አልኩና ውለታ የዋለልኝ ለመመስል ያደረገውን ሙከራ ላጣጣልበት ሞከርሁ። የገባው አልሰመሰለኝም። ዝም አለ።

«ሥራ እንዴት ነው ታዲያ...?» ስል ጠየቅሁት በአገኘሁት የጥቂት ሰከንዶች ፋታ።

«ሥራ ባክህ እየሰለቸኝ ነው። እኔ በዚህ በፖሊስነት ሥራ መቀጠል ፍላጎት የለኝም። ከዐሥር ዓመት በላይ ሠራሁ። አድካሚ ነው። የሚገርምህ ዞን ዘጠኞችንም⁷⁹ የመረመርኳቸው እኔ ነበርሁ። ጉዳያቸውን ጨርሼ ለአቃቤ ሕግ የሰጠሁት እኔ ነበርሁ። ከአንዱ ጋር በቅርብ አዳማ ተገናኝተን ነበር። ሊጣላኝ ሲል ገላጋይ አለያየን። የኛ ሙያ እንዲህ ያለ ችግር አለው። አሁን ልለቅ እያሰብሁ ነው። መሥሪያ ቤቴ አልለቅም ስላለኝ እንጂ ጠቅላይ አቃቤ ሕግ በ22 ሺህ ብር ሥራ እግኝቼ ነበር። ግን አለቃዬ ትንሽ ብር ጨምሮ አስቀረኝ። ያም ቢሆን አሁንም እለቃለሁ ባይ ነኝ። በሕግ ቢኔ ድግሪ አለኝ» አለና መሥሪያ ቤቶች የሚሻኮቱበት ተፈላጊ ባለሙያ እንደሆነ ነገረኝ። ያልተማረ ነው ብዬ እንዳልታዘበው ደግሞ በሕግ ትምህርቱን እንደጨረሰ አብራራልኝ። ለእኔ ግን ጆሮ ገብ አልነበረም።

⁷⁹ ይህ ዞን ዘጠኝ በሚል የወል ስም ይጠራ የነበረው ስብስብ ኢሕአዴግን በጽሁፍ ይተቹ የነበሩ ጥቂት ወጣቶችን የያዘ ነበር። ዞን ዘጠኝ ስትል የሰየመችው በኋላ የዐቢይ ምርጫ ቦርድ ሰብሳቢ የተደረገችው ብርቱካን ሚዴቅሳ መሆኗን አባላቱ ሲናገሩ ተደምጠዋል። በወቅቱ ታስራበት በነበረው የቃሊቲ ማረሚያ ቤት ውስጥ ስምንት ዘግኞች ስለነበሩት፤ ሊገበጁት የሄዱትን የዚህ ስብስብ አባላት «ዞን ዘጠኝ እንዴት ነው?» ብላ ትጠይቃቸዋለች። ዞን ዘጠኝ የተባለው ከእስር ቤት ውጪ ያለው ዓለም መሆኑ ነው። ወጣቶቹም ይህንን ስያሜ ይዘው ራሳቸውን ዞን ዘጠኝ በሚል ስም ጠርተው ኢሕአዴግን የሚተች ጽሁፍ ሲያስነብቡ ኖረው በመጨረሻ በሽብር ተከሰዋል። የዐቢይን ወደ ሥልጣን መምጣት ተከትሎ ከዞን ዘጠኝ አባላት አንዱን ብርቱካን ሚዴቅሳ በምርጫ ቦርድ የኮሙኒኬሽን አማካሪዋ አድርጋት ነበር፤ ሌሎቹ ሲበታተኑ አንድ ሁለቱ ደግሞ ብርቱካን የቦርዱ ኃላፊ ተደርጋ ከመሾሟ በፊት ትሠራበት የነበረ አንድ አሜሪካዊ ድርጅት የፋይናንስ ድጋፍ የሚያደርግለት የሲቪል ማኅበረሰብ ድርጅት አቋቁመው ሲሠሩና ለዐቢይ አገዛዝ ሒሳዊ ድጋፍ ለማድረግ ሲሞክሩ ይታዩ ነበሩ።

«አሁንም ሀገር ምድሩ አሸባሪ ሆኖልሃል። አርፈህ ሆኖ የባሰቀውን እንደ ደራ ያሉ ወረዳዎችን አሸብራችኋል እያልክ እሰር» ስለው የበለዙ ጥርሶቹ የደረቀ ከንፈሩን ፈልቅቀው ወጡ። ከዚያም ቀጠለ፤ የፌደራል ፖሊስ ኮሚሽን የሽብር ጉዳዮች ምክትል ዳይሬክተሩ ካሳዬ አበቤ።

«የሰሜን ሸዋ ልጅ ስለሆንክ እኮ ነው ያንን የደራን ነገር ያመጣብህ» አለኝ።

«እኮ እንግዲህ የመንዝና መርሃቤቴን፤ የተጉለትና ቡልጋን ወጣት እያመጣህ ደራን ልትወስድ ስትል ያዝኩህ እያልክ ማጎር ነዋ» አልኩትና ራሴው ሳቅሁ።

«እኔ ተወልጄ ያደግሁት ፍቼ አካባቢ ነው። ስለ ደብረብርሃንና በአጠቃላይ ስለ ሰሜን ሸዋ ብዙ እንሰማ ነበር። እኛ ጋር እየመጡ የሚማሩ ልጆችም ነበሩ። ተማሪዎችን የሚያጎብዝ አስማት በእናንተ አካባቢ እንደሚሰጥ እንሰማ ነበር። ይህንን መቼም ታውቃለህ» ሲል በጥያቄ መልክ እያየ ፈገግ አለ።

«አይ! አይመስለኝም ካስ ! ...ሊወራ ይችላል። እኔ ባደግሁበት አካባቢ በመተት የጎበዘ ተማሪ አላውቅም። እኔም ሆነኩ ሌሎች አብሮ አደገቼ ትምህርታችንን ተግተን የተማርነው በአበሽ ሳይሆን በጥናት ነው» መለስሁ።

ፈገግ አለና «እስኪ ወደዛሬው እንመለስ፤ ሥራ እንዴት ነው...?» ሲል በተራው ጠየቀ።

«አሁን መንግሥታችሁ ለሕዝብ ያደለው የሥራ ዕድል እስር ነው። ይኼው ይዘናል። ይልቅ ያንተን ንገረኝ...! ሥራ እንዴት ነው?» ፊዘኛ መልሴ አላበሳጩውም። ደጋግመን ከመገናኘታችን የተነሣ የኔ ንቀት ጨምሯል። የእርሱ ጅልነትና እወደድ ባይነት ደግሞ እያየለብኝ መጣ።

«ሥራ በዝቷል ባክህ። ከየካቲት ጀምሮ ትግራይ ነበርሁ። የባለሥልጣናትን ቢሮና ቤት የሚበረብረውን ቡድን እየመራሁ መቼለ የከረምሁት እኔ ነበርሁ»

«ታዲያ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ለምንድን ነው በፓርላማ ስምህን አንስቶ ወይ ግስላው ወይ አንበሳው ያለለህ...? ለአንተ አሁን አንድ እንስሳ ጠፍቶ ነው?!» ስለው ትከሻው እስኪርገፈገፍ ሳቀ። አሳሳቂም የጅል ነው። ወይም እኔን ንቀት አጃጅሎኛል መሰለኝ።

«ጃንታዎቹ የዘረፉትን ሁሉ ነው የተቀበልናቸው። ሱፍና ከረባታቸውን ሳይቀር ነው ያመጣነው። የጌታቸው ረዳ ኮት ግን ከመግዘፉ የተነሣ የሚሆነው ሰው ጠፋ» ሲል ከት ብሎ ሳቀ።

«ለሽመልስ አብዲሳ ስጡት። እርሱ ሊሆነው ይችላል። ድሮም ሽመልስ ከጌታቸው ኮት እየወሰደ ይለብስ እንደነበር ሰምቻለሁ። ያሳደገውን ጃኬት አይረሳውም፤ አልብሱት» ስለው ፊቱ ቅጭም አለ። ምናልባት የማይነሳ ሰው ስለነሳሁበት ይሆናል።

«በነገራችን ላይ ዳንኤል አሰፋ ቢሮ ውስጥ ለአንተ ገንዘብ የተከፈለበት ሰነድ አግኝቻለሁ። አሁን አልያዝሁትም። ዳደኛዬ ጋር ቢሮ ነው ያለው» አለና ከሕወሐት ሲከፈለኝ የኖርኩ በማስመሰል ተናገረ።

«ይሆናል። ግን ዳንኤል አሰፋ ቢሮ ምን ሊያደርግ እንደገባ እንጃ» አልኩት። ዳንኤል አሰፋ የደገንነት ሹም የነበረው የጌታቸው አሰፋ ወንድም ሲሆን ከጦርነቱ በፊት የትግራይ ገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ቢሮ ኃላፊ ነበር። የትግራይ ልሂቃን ጦርነቱ ተፋፍሞ ወደ በረሃ በወረዱ ጊዜ ለቀናት ከተዋጋ በኋላ ለዐቢይና

ለኢሳያስ ሠራዊት እጄን አልሰጥም ብሎ ራሱን የገደለ ባለ ሥልጣን⁸⁰ ነው። እኔ ግን ይህንን ሰው አግኝቼውም አላውቅ።

«ደብረጽዮን የፈረመበት ሰነድ ነው። ለአንተ ሦስት መቶ ሺህ ብር እንደተከፈለህ የሚያሳይ ሰነድ ነው።» አለ። ካሳዬ እውነቱን ነው። በትግራይ ቴሌቪዥን ላይ በምሠራበት ወቅት የተፈፀመ ክፍያ ነው። ነገረ መሠረቱ እንዲህ ነው። የቴሌቪዥን ፕሮግራሙን ከአዲስ አበባ እየሠራሁ ለመላክ የተፈራረምሁት የፕሮግራሙን ድርጅት የአንድ ሰዓቱን ዝግጅት አጠናቅቆ ለማቅረብ 12 ሺህ ብር ያስከፍለኝ ነበር። ሆኖም ከጥቂት ሳምንታት በኋላ ኪሴ አጠረ። ራይድ እየሠራሁ ልደጉሙ ሞከርሁ። የሚያወላዳ አልሆነም። በወር 48 ሺህ ብር፣ መሸፈን አቃተኝ። የዩኒቨርሲቲ ክፍያው ደግሞ ዘገየብኝ። ከጉግል ጋር ያለኝ ስምምነት በሦስት ወራት እንደከፈል የሚያደርገኝ ነው። እናም ማቆም እንዳለብኝ ወሰንሁ። ይህንን ታሪክ ለአቶ ዘርዓይ አስገደም ነገርሁት።

አቶ ዘርዓይ በትግራይ ቴሌቪዥን ላይ እንደሠራ ከተሟገቱልኝ ጥቂት ሰዎች አንዱ ነው። በወቅቱ የክልሉን መገናኛ ብዙሃን እንዲቆጣጠር በርዕሰ መስተዳድሩ የተሾመ ባለ ሥልጣን ነበር። ለእርሱ ሥራውን ላቆም መሆኑን ስነግረው ስፖንሰር ወደ ማፈላለግ አመራ። የጉና ትሬዲንግንም አገናኘኝ። ኃላፊውን አስቀድሞ አሳምኖት ስለነበር ለማባበል ብዙም ጉልበት አልጠየቀኝም። ለሦስት ወራት ፕሮግራሙን ስፖንሰር እንደሚያደርገው ነገረኝና የዋጋ ዝርዝሩን እንደነግረው ብቻ ጠየቀኝ። በጠቅላላ ሦስት መቶ ሺህ ብር እንደሚፈጅ፣ በሁሉም ፕሮግራሞች ላይ የአንድ ደቂቃ ማስታወቂያ በቴሌቪዥን እንደምለቅለት ተስማምተን ተፈራረምን።

ገንዘቡ ከተከፈለኝ በኋላ ማስታወቂያውን ማስኬዱን ቀጠልሁ። ግን የፕሮግራሙ ስፖንሰር መሆኑን ያወቁት የብልጽግናው ሰዎች የጉና ትሬዲንግን የአዳማ ቢሮ አሸጉት። በአዲስ አበባና በሌሎች ቦታዎችም ጫና ማድረግ ጀመሩ። በዚህ ምክንያት ማስታወቂያው ከአንድ ወር (አራት ሰኞች ብቻ) ተላልፎ ቆመ። ከኤፈርት ኩባንያዎች አንዱ የሆነው ጉና ትሬዲንግ በዚህ መልኩ ሊያግዝኝ ቢመጣም ጣጣ ሆኜበት ውላጥን ፈረሰ። ድርጅቱ በወቅቱ በትግራይ መንግሥት ሥር ገብቶ ስለነበር ይመስለኛል ደረሰኝ ዳንኤል አሰፋ ቢሮ ውስጥ የተገኘው። ደግሞም በክልሉ ሕግ ከ250 ሺህ ብር በላይ ወጪ የሚደረግ ገንዘብ በበላይ ኃላፊዎች ፊርማ መጽደቅ ይጠበቅበት ስለነበር፣ ነገሩ ደብረጽዮን ቢሮ ደርሶ ሊሆን ይችላል። ከዚህ ውጪ ደብረጽዮንን በሕይወቴ እስካሁን ድረስ አግኝቼውም አላውቅ፤ እንኳን ላስፈርመው። ካሳዬ አገኘሁ የሚለኝ ሰነድ ይኼን ነው። እንዲህ ባለ ዝርዝር ማብራሪያ ባይሆንም፣ ለሰጡሁት ለማስታወቂያ አገልግሎት የተከፈለኝ መሆኑን በአጭሩ ነገርሁት።

«አይ አይ፤ እኔም አልጠፋኝም። ግን እንደው ምን ያህል ምርመራችን ጥልቅ እንደሆነ እንደታወቀው ብዬ ነው» አለኝ።

⁸⁰ የዳንኤል አሰፋን አሟሟት በተመለከተ ያገኘሁት መረጃ የተለያየ ነው። በአንድ በኩል ብቻውን አንድ ጋንታ የሚሆን የብልጽግና ጦር ሲዋጋ ቆይቶ ከቆሰለ በኋላ በመጨረሻ ተገደለ የሚል ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ ለደቂቃዎች ሲፋለም ቆይቶ የመጨረሻዋን ጥይት ለራሱ ጠጣ የሚል ነው።

«አይ ካስ...! ይኼ ከተራ ሰነዶች መካከል አንዱ ነው» ብዬ ላጣጥልበት ከሞከርኩ በኋላ «እና በዚህም ከሽብር ድርጅት ገንዘብ ተቀብሏል ብለህ ልትከሰኝ ነው?» ስል ጠየቅሁት።

«አይደለም። እንደው ነገሩን ልንገርህ ብዬ ነው። በወቅቱ ሕወሐትና መንግሥትም አብረው የሚሠሩበት ጊዜ ስለነበር ነገሩ በወንጀል እንደሚያስከስስ አውቃለሁ» ሲል አብራራ።

«እና ሌላ ምን ወንጀል ሠርተሃል ብላችሁ ነው እዚህ አምጥታችሁ የዘጋችሁብኝ...?» ጠየቅሁ።

«እዚህ የመጣኸው ለአበበ እየፍህ ስለምትሰጠው ነው»

«ምንድን ነው የምሰጠው...?»

«ኢትዮ ፎረም ላይ የሚቀርበውን ነው»

«እኮ ምን የሚለውን ጉዳይ...?»

«እርሱንም እንተ እንድትነግረኝ ነው የጠራሁህ»

«እንዴ...! ለአበበ እየፍሁ እንደምሰጠው ካወቅህም የሰጠሁትን ጽሁፍ፣ ያደረሰውን አደጋና የተፈፀመውን ወንጀል እንተ ነህ የምትነግረኝ!» አልኩት።

«ያየሰው አንሸዋድ» አለና ብልጥ ለመሆን ሞከረ።

«ካሳዬ...! እኔ አምና ባልዋልኩበት ጭምር ከስሳችሁ ካመላለሳችሁኝና የማላውቃቸው ባልደረባችሁ ሽጉጥ ደግነው በእህቴ ፊት ካስፈራሩኝ በኋላ ኢትዮ ፎረም ላይ መሥራት አቁሜያለሁ። ጊዜዬን ያሳለፍኩት በመማር ነው። በቻናሉ ላይ የሚተላለፉትን ሁሉ የሚሠራቸው አበበ ራሱ ነው። ይህንን እርሱን ጠይቀህ መረዳት ትችላለህ» ብዬ ሸመጠጥሁ። ከአበበ ጋር በዚህ ጉዳይ ተነጋግረናል። እኔ ጣቢያው ላይ እንደምሠራ ለፖሊስ ካመንኩ ስቃያችን እንደሚበዛ ስላወቅን ከጄ መከራከር ጠቃሚ እንደሆነ ተስማምተናል።

ከእኔ በፊት አበበን የጠየቁት መርማሪዎች «ያ እርኩስ አበላሽህ እንጂ አንተም ጥሩ ልጅ ነበርክ» እንዳሉትና እርሱም እርሱን ችሎ እንደሚሠራ እንዳብራራላቸው ነግሮኛል። እርኩሱ እንግዲህ እኔ ነኝ። አስቀድመን እንደመከርነው እስከ ላይኞቹ አመራሮች የተጠላሁ ስለሆንኩ በዚህ ጣቢያ ላይ እኔ የይዘት አስተዋጽኦ እንዳለኝ ከታወቀ አደጋው የከፋ ይሆናል ብለን በተነጋገርነው መሠረት «አበበ እንጂ እኔ አልሠራም» ብዬ ሸመጠጥሁ።

ሆኖም ካሳዬ አላመነኝም።

«አሁን እንተ አስችሎህ ዝም አልክ?» አለኝ።

«ልክ ነህ አያስችልም። መንግሥታችሁ የሚሠራውን ግፍ እያየህ ዝም ማለት አያስችልም፤ በርግጥ ዝም ማለት ወንጀልም ነው። እኔ እንደውም ይህንን ሁሉ በደልና ግፍ ዓይዩ እንዳላየ ማለፍ በሰማይ ቤት ራሱ የሚያስጠይቅ ሀጢአት ይመስለኛል። ግን ደግሞ መኖር አለብኝ። እንደምገደል በግልጽ እየተነገረኝ ብሠራ አጉል ጀብደኝነት ነው» አልኩት።

«...እኔ በፖለቲካ ጉዳይ አያገባኝም። ግን እነርሱ (የትግራይ ተወላጆችን ማለቱ ነው) የእኛ አለቆች ሆነው ጭምር እናውቃቸዋለን። እኛ አንድ ጃኬት ለመቀየር ዓመት ይፈጅብናል። እነርሱ ግን በየቀኑ የሚለብሱት ብራንድ የሆነ ሱሪና ጫማ ነበር። እኩል ደመወዝ እያገኘን» አለና ይህንን በሰፊው አብራራው። የካሳዬ ችግር

ፖለቲካ ሳይሆን ጤ መሆኑን ገባኝ። ጋዜጠኛ ፋኑኤል ክንፉ በእስር ቤት ቆይታችን «የጤ ፖለቲከኞች» የሚላቸው ሰዎች ነበሩት። ለመብላት፣ ለመጠጣት፣ ለመልበስ ሲሉ አገዛዙን የሚደግፉትን፣ ገንዘብን ማዕከል አድርገው ብልጽግናው ያበለጽገናል ብለው ያመኑትን ነው እንደዚያ የሚላቸው። የካሳዬ ቅሬታና ተስፋም ይኼው ነው። ቅሬታው የትግራይ ተወላጆች አለቃው በነበሩ ጊዜ ጤው እንዲፀናበት ማድረጋቸው ነው። በግልጽ ራሱ እንደነገረኝ ለእርሱ የፖለቲካ ጉዳይ የሚያገባው አይደለም። የቀድሞ አለቆቹ ይለብሱት የነበረው ብራንድ ጫማና ልብስ ግን ዓይኑን ያቀላዋል። ተስፋው ደግሞ ይኼንን ጤውን ማራገፍ ነው።

የተቀመጥነው በአንዲት ግራር ዛፍ ስር ነበር። ውይይታችን መደማመጥ ያለበት፣ መፎጋገርና መሸዋወድ የበዛበት ነው። በመሀል አንድ ረዥም ፖሊስ ሲቪል ለብሶ ተቀላቀለን። ፖሊሱ የአበበ መርማሪ ነው። የጎንደር ተወላጅ መሆኑን ነግሮታል። በአዋሽ ሰባት ኪሎና አካባቢው የፌደራል ፖሊስ ኃላፊ ነው። አበበ በልጅነቱ ታም ጎንደር ችታለ በሚባል ሆስፒታል ታክም እንደነበር ሲነግረው እስካሁን ምክንያቱን ባለውቅሁት ሁኔታ አስደስቶታል። እናም ባለፈ ባገደመ ቁጥር «አቤ ምን ለምጣልህ...? ልብስ ለምጣልህ?» እያለ ይጠይቀዋል። አምጥቶለት ግን አያውቅም። በአንፃሩ እኔን አይወደኝም። ሳያየኝ፣ ሳያነጋግረኝ በሚዲያ ብቻ አይቶ ተፀይፎኛል። ይህንንም ለአበበ ነግሮታል። ይህ ሰው አጠገባችን መጥቶ ተገተረ። የካሳዬን ዘላግ ያለ ማብራሪያ ካደመጥሁ በኋላ የአበበ ወዳጅ የሆነው ፖሊስ መምጣቱን ያየሁና ያልሰማሁ በመምሰል መናገሬን ቀጠልሁ። «እኮ ታዲያ አሁን እኛ በተራችን እንዘንጥ፣ የትግራይ ተወላጆችም ይሰቃዩ ነው» እያላችሁ ያላችሁት?» ብዬ ልቀጥል ስል ይኼ ረዥም ፖሊስ ጣልቃ ገባ።

«ቆይ አንተ ምን አቅምሰውህ ነው ለትግሬዎቹ እንዲህ የምትሟገትላቸው?» አለኝ፤ በቁጣ።

«እንግዲህ ከመሪ እስከ መርማሪ ተላላኪ ነበርን ያላችሁት እናንተ ናችሁ። እኔ የሚያቀምሰኝም የሚያልሰኝም አእምሮዬ ነው። እስኪ እናንተ ምን ቢያቀምዷችሁ ይኼንን ያህል ዓመት ተላላኪ መሆን እንደቻላችሁ ንገሩኝ ብላችሁ ምን ትላላችሁ? መቼም ከመጋቢት 24/2010 ወዲህ አይደለም ፖሊስ ቤት የገባችሁት» ስለው ተናደደ። በጥፊ ቢለኝ አይጠላም። ምናልባት አለቃው አጠገቤ ስለሆነና ተግባብተን እንደተቀመጥን ስላየ ነው እንጂ ያጫለኝ ነበር።

የነገሩ አካሄድ ያልጣመው ካሳዬ ውይይቱን አቋረጠውና ተነሳ። «በል ስጠራህ ትመጣለህ...ግባ » ሲልም ወደ ማጎሪያው ክፍል እንድገባ ላከኝ። ተነስቼ ወደ እስር ክፍሉ ስጓዝ ወደ ኋላ ዘወር ስል ያ ጎንደሬ ፖሊስ በክፋት ዓይን ሲያየኝ ተገጣጠምን። የሆነ ነገር ልናገረው ፍላጎት ጫረብኝ። ብልጭ አለብኝ። ግን ከታጠቀና ሥልጣን ካለው ሰው ጋር መነታረኩ ውጤት የለኝ ነው። ግንባሬን ብሎ ሊገላግለኝም ይችላል። ሊያመልጥ ሲል አናቱን አልኩት ቢል ማን ጠያቂ አለው?! ሽረ እንደውም ሊሾም ሊሸለም ይችላል። እርሱና ባልደረቦቹ በዚህ ግቢ ውስጥ እያደረጉ ያሉትን እያየሁ አፍ እላፊ መነጋገሩ ጠቃሚ አይደለም። ፀጥ ብዬ ወደ ክፍሌ ገባሁ።

በእስር ላይ ያለነው ሁላችንም ከምርመራ ተመልሰን ስናወራ ከፖሊሶቹ ጋር የነበረንን ቆይታ ለክፍሉ ታዳሚያን ሪፖርት እናደርጋለን። የኔን ከቀረብሁ በኋላ፣ አንድ አክቲቪስት ቀጠለ። ይህ ልጅ በፌስቡክ ከሚጽፋቸው መፈክር የሚመስሉ ጽሁፎች ውጪ የረባ የፖለቲካ ትንተና አስነብቦ አያውቅም። እናም አንድ ሞኝ መርማሪ ላይ ጣለው። አስቂኙ ምርመራቸው እንዲህ የሚል ነበር።

«ፌስቡክ ላይ ትጽፋለህ አይደል?»

«አዎ፤ እጽፋለሁ!»

«ምን ምን ትጽፋለህ?»

«ስለ ትግራይ ነው የምጽፈው!»

«እኮ ምን ለምሳሌ?»

«ያው... በትግራይ ረሃብ መከሰቱን፣ ሴቶች መደፈራቸውን፣ ንብረት መዘረፉን እጽፋለሁ»

«የት እየህ...? በምን አወቅህ ይህ እንደተፈጸመ?»

«ጠቅላይ ሚኒስትሩ ራሳቸው ሴቶች መደፈራቸውን፣ ሕዝብ መፈናቀሉንና ንብረት መዘረፉን ተናግረው የለም እንዴ?!»

«እኮ ታዲያ መድገም ለምን አስፈለገ?!» መርማሪ ተብዬው ፖሊስ ጠቅላይ ሚኒስትሩ የተናገረውንም ጉዳይ ጽፎ መገኘትን ወንጀል ያደርገዋል። አበበ በበኩሉ መርማሪውን ተረጋግቶ አውርቶ እንዳሳመነው በኋላ ነገረን። በኢትዮ ፎረምም ሆነ በአውሎ ሚዲያ ላይ የሚሠራው ሥራ ወንጀል እንደሌለበትም ተግባሩ። በመጨረሻ ፖሊሱ «እናንተ የምትሠሩትን ሥራ የኢትዮጵያ ዴሞክራሲ የመሸከም አቅም የለውም!» አለና አረፈው።

ከሽንት ቤትና ከእስር ቤት...!

ስንት ቀን እንደምንቆይ ወይም መቼ እንደምንገደል ሳይነገረን ቀናት ሄዱ። አልፎ አልፎ ተኩስ እንሰማለን። ተኩሱ እኛን ለመረሸን ልምምድ እየተደረገ ይመስለናል። ሞኝነታችን!! ሊነጋጋ አካባቢ ነው ተኩሱ የሚሰማው። ተኩሱ ጋብ ሲል ሊረሸኑን እየመጡ እየመሰለን እንበረግጋለን። ትንሽ ቆይተው ጠባቂዎቻችን ያብራራልናል። «የጎሳ ግጭት ነው» ይሉናል፤ ወይም «የፖሊስ ሠራዊት የተኩስ ልምምድ እያደረገ ነው» ይሉናል። እኛ ግን አናምናቸውም። ደግሞስ ምናቸው ይታመናል...?!

ቤተሰቦቻችን የት እንዳለን ዛሬም አልሰሙም። አምጣ ለወለደች እናት፣ ወገቡን አጉብጦ ላሳይገ አባት፣ የልጅን በሕይወት መኖር አለመኖር ሳይሰሙ ለሳምንታት መቆየት ከባድ ነው። ለሚወድ ጓደኛ፣ ለሚናፍቅ ቤተሰብ፣ ወዳጅና ዘመድን የደረሰበትን አለማወቅ ሰቀቀን ነው። በተፈጥሮ የቤተሰብ ናፍቆት በቀላሉ የሚጎበኝ ሰው አይደለም። እዚህ ከገባሁ በኋላ ግን አባቴ ይናፍቀኝ ጀምሯል። ለዚህ ዋናው ምክንያት ኢንስፔክተር ተስፋዬ ነው።

ኢንስፔክተር ተስፋዬ የጠባቂ ፖሊሶቻችን አለቃ ነው። አቋቋሙ፣ አነጋገሩ፣ ጨዋነቱ፣ ሁሉ ነገሩ አባቴን ነው የሚመስለው። ዕድሜውም በዚያው አካባቢ ይመስለኛል። ሰልካካ አፍንጫውን፣ ሉጫ ፀጉሩን፣ የአነጋገርና የአረማመድ ሁኔታውን ባየሁ ቁጥር አባቴ ባይኔ ላይ ይዘር ጀመር። ስሙ ተስፋዬ መሆኑን ካወቅሁ በኋላ ደግሞ የባሰ ናፍቆቴ አየለ። አባቴም እኔን የሚጠራኝ ተስፋዬ ብሎ ነው። እርሱና የእናቴ እናት (አያቴ) ብቻ ናቸው ተስፋዬ የሚሉኝ። ያየሰው የሚለውን ስም ያወጡት አያቴ ናቸው፤ የአባቴ አባት።

ጥቂት ስለ ስሜ...

በ1980ዎቹ ኢሕአዴግ ወደ ስሜን ሸዋ ሲገባ፣ ደርግ «ሽምቅ ተዋጊን በሽምቅ» የሚል የውጊያ ታክቲክ ቀርፆ የአካባቢውን ወጣቶች ለደፈጣው ውጊያ አሰማራ። አባቴ በወቅቱ የ12ኛ ክፍል ተማሪ ነበር። ደግሞም የሃያ ዓመት ወጣት። ከትምህርቱ ላይ ተወስዶ በቆላማው የሸዋ አካባቢ እንዲሸምቅ ተደረገ። አያቴ ደግሞ (ስማቸው ወርቁ ነው) በደርግ ላይ ቂም አላቸው። መሬታቸውን ቀምቶ ለአራሽ ያከፋፈለባቸው ፊውዳል ናቸው። በዚህም ምክንያት በደርግ ላይ ቀን ሲጠብቁ ነበር። ኢሕአዴግ ስሜን ሸዋ ሲደርስ ተቀላቅለው ወዩ። ልጃቸው (አባቴ) በአንድ ወገን እርሳቸው በሌላ ግንባር ወገኑ። በሆኑ ቀናት ግን ቤት ይገናኛሉ። ውጊያው በዚህ መልኩ እየቀጠለ ባለበት ሁኔታ እኔ ተወለድሁ። ከዚያም አያቴ የእርሳቸውንና የልጃቸውን በሁለት ጎራ ተከፍሎ መዋጋት አስተውለው «ይህንን ሁሉ ያየሰው አንተ ትወለዳለህ ብሎ አይጠብቅም ነበር» አሉና ስሜንም ከዚህ ዓረፍተ-ነገር ላይ መዝዘው «ያየሰው» ብለው አወጡት። አባቴ ግን ተስፋዬ አለኝ። ከአሰቃቂ ጦርነት ወጥቶ የመኖር ተስፋው፣ የአጓጊ ሕይወት ምክንያቱ ሆኜ በበኩር ልጅነት ስወለድ ከዚህ የተሻለ ስም ሊያገኝ አልቻለም መሰለኝ ተስፋዬ ብሎኝ ቀረ።

የእስር ቤታችን ፖሊሶች አለቃ ኢንስፔክተር ተስፋዬ አባቴ እኔን ከሚጠራበት ስም አንፃር ሞክሽዬ ነው። እንዲህ ያሉ ነገሮችን እየገጣጠምሁ ባሰብሁ ቁጥር የአባቴ ናፍቆት ባሰብኝ። የኢንስፔክተሩን አረማመድ፣ አነጋገር፣ አኳኋን... እያየሁ ናፍቆቴ ሲበረታብኝ ለእርስ ቤት አጋሮቼ እነግራቸው ነበር። ለካስ ያለ ምክንያት እንዲህ አልናፈቀኝም። ጉድና ጅራት ከወደ ኋላ ነው። (ይህንን ጉዳይ በሌላ ምዕራፍ እመለስበታለሁ)።

ከሳምንታት በኋላ ፍርድ ቤት አቀረቡን። ካሳዬ አቤቤ እንደነገረኝ ወደ ችሎት የተወሰድነው ታደላ ገብረመድህን (የእኔ ጠበቃ) አካልን ነፃ የማውጣት ክስ በመመስረቱ ነው። በፌዴራል ፍርድ ቤት ቤተሰቦቻችን ባቀረቡት አቤቱታም ጭምር ነው። ከዚያም «አፋር ክልል የወሰድናቸው እስር ቤት ጠብቦን ነው፤ በአዋሽ ሰባት ኪሎ ፍርድ ቤት እየቀረቡ ናቸው» ብለው በውሸት ተከራከሩ። የፌዴራል ፍርድ ቤቱም «በርግጥም በተባለው ቦታ የፍርድ ሒደቱ እየተከናወነ ከሆነ ይህ መሆኑን የሚያሳይ ደብዳቤ ይፃፍልኝ» ሲል አዘዘ። በዚች ችሎት የቀረብነውም ይኸን ደብዳቤ ለማፃፍ ነው። እናም በአፋር ክልል ውስጥ በሚገኝ አንድ የወረዳ ፍርድ ቤት ገባን። ድንገት ጭነው ወሰዱንና ከአንዲት ዳኛ ፊት ገተሩን። በሁለት መዝገብ ነው የከፈሉን። እኔን ከሴቶቹ ጋር አድርገው (ሁለት ወንዶችም አሉ) መዝገቡን በእኔ ስም እንዲጠራ አድርገውታል።

ካሳዬ አቤቤ የሚመራቸው ፖሊሶች በችሎት ቀረቡ። «በአፋርና በሶማሌክልል መካከል ግጭት በመፍጠር፣ በመተከልና በአካባቢው ሁከት በማባባስ፣ ውጪና ሀገር ውስጥ ካሉ ግብረአባሮቻቸው ጋር ጦርነት በማቀድ በሽብር ወንጀል ጠርጥረናቸዋል፤ በመሆኑም 14 ተጨማሪ የምርመራ ቀናት ይሰጠን» አሉ።

ሒደቱም ሆነ ውጤቱ ለእኔ የማይጠበቅ አልነበረም። ለፍርድ ቤት እንግዳ የሆኑት ልጆች፣ በዚህ ዓይነት ሁኔታ አልፈው ስለማያውቁ እንዲህ ባለ ግዙፍ ወንጀል ተጠርጥራችኋል ሲባሉ ደንግጠው አልበቃቸውም። እንባቸውም ፈሰሰ። መልስ ለመስጠት ዕድል ሲሰጠን እኔ በቀዳሚነት ተናገርሁ።

«ቀድሞ ነገር ከታሰርን ቆይተናል። በ48 ሰዓታት ውስጥ ፍርድ ቤት የመቅረብ ሕገ-መንግሥታዊ መብታችን ተጥሷል። ከሳምንታት በኋላ ችሎት መቅረብ የለብንም። በመቀጠል በተባለው ወንጀል የተጠረጠርን ቢሆን እንኳን በቁጥጥር ስር በዋልንበት ቦታና ቋሚ አድራሻችን ባለበት አዲስ አበባ ነው መዳኘት ያለብን። ይህ ፍርድ ቤት የወረዳ ፍርድ ቤት ስለሆነ የሽብር ወንጀሎችን የመዳኘት ሥልጣን የለውም» አልኩ። አብረውኝ ያሉት ታሰሪ ዳይጃቸውም ያለ በቂ ምግብ፣ መቀየሪያ ልብስ መታሰራችንን፣ ቤተሰቦቻችንና የሕግ ጠበቆቻችን እንዳይጎበኙን መከልከላችንን፣ የት እንዳለን እንዳይታወቅ መደረጉንም አብራሩ።

እነ ካሳዬ ምላሽ ሰጡ። «ከአዲስ አበባ ውጭ ይህንን ጉዳይ ለማየት ያስገደደን ወንጀሉ ከተፈፀመባቸው አካባቢዎች እንዲ አፋር በመሆኑ ነው። ይህንን እንድናደርግ ደግሞ የሥነ-ሥርዓት ሕጉ ይፈቅድልናል» አሉ።

ዳኛዎ ፍርድ ሰጠች።

«በ48 ሰዓታት ውስጥ ያልቀረባችሁት ምናልባት ከአዲስ አበባ አምጥተው እዚህ እስከሚቀርቧችሁ ጊዜ ስለወሰደ ይሆናል። የተጠየቀውን 14 ቀን ፈቅደናል። ፖሊስ ተጠርጣሪዎችን ከቤተሰቦቻቸው ጋር በስልክ እንዲያገናኝ ታዟል» ብላ ወሰነች።

ቤት ዳይጃቸውን እየተበሳጩና እንባ እየተናነቃቸው፣ ወንዶቹም እየበገንን ችሎቱን ለቀን ወጣን። ከአዲስ አበባ አዋሽ ሰባት ኪሎ ያለው ርቀት 220 ኪሎ ሜትርም አይሞላም። በ48 ሰዓት ይቅርና በአንድ ቀን ፍርድ ቤት ማቅረብ ይቻላል። ፍርድ ገምድሏ ዳኛ ግን «በ48 ሰዓታት ውስጥ ያልቀረባችሁት ምናልባት ከአዲስ አበባ አምጥተው እዚህ እስከሚቀርቧችሁ ጊዜ ስለወሰደ ይሆናል» አለች። እስከዛሬ የታሰረውን ምንም ከግምት ሳታስገባ ደግሞ 14 ተጨማሪ የቀጠሮ ቀናት በመፍቀድ በታሰርንበት እንድንቆይ አዘዘች።

ሁኔታው አበሳጭ ነበር። በተደጋጋሚ ፍርድ ቤት ውስጥ የመጨቃጨቅ ልምድ ስላካበትሁ የኔ ንዴት ቀለል ያለ ነበር። ቀድሞውንም ፍትሕን ተስፋ አድርጌ ስላልመጣሁ በውጤቱ አልተደነቅሁም። ከዚያም የባሰ የተከፉትን ለማጽናናት ስል «አይዟችሁ። አንድ ቀን እንወጣለን። እስር ቤትና ሽንት ቤት ገብቶ የቀረ ሰው የለም። መፈታታችን አይቀርም» ስላቸው ፈገግ አሉ።

አዋሽ፣ የሲኦል ታናሽ

መጀመሪያ አካባቢ ወደዚህ ግቢ የገባነው ከሚዲያ ጋር በተገናኘ የተያዝነ ሰዎች ብቻ ነበርን። ድንገት ግን አንድ ዕሁድ ረፋድ ላይ ግቢው በእስረኛ ተጥለቀለቀ። በመስኮት ውጥተን መመልከት ጀመርን። እስረኞቹ ወደኛ አቅጣጫ እየቀረቡ መጡ። አብዛኞቹ ወጣቶች ናቸው። ሽማግሌዎችም አሉበት። የአዕምሮ በሽተኛም አለበት። አሰልፈው ወደ ግቢው አስገቧቸው። ሁሉም የሚነጋገሩት በትግርኛ ነው። ፖሊሶቹ እንዳይሰሙን ድምፃችንን ዝቅ አድርገን ከየት እንደመጡ ጠየቅናቸው። ከአዲስ አበባ ነው። ከሃያ ሁለትና ተክለሃይማኖት፣ ከቤትና ከሥራ ቦታ፣ አዲስ አበባ ውስጥ የተገኙ ወይም የከተማው ነዋሪ የሆኑ የትግራይ ተወላጆች ተለቅመው መጡና ታሰሩ።

ብዙም ሳይቆይ ደግሞ የስድስት ዓመት ሕፃን ልጅን ጨምሮ በአዋሽ አካባቢ የሚኖሩ የትግራይ ተወላጆችን ከእኛ ጎን አምጥተው አስገቧቸው። ሕፃኑ ልጅ ፍቅር ይባላል። እንደ ስሙ ፍቅር ነው። ቆንጆ ነው። የሚያሰሳ ነበር። እርሱን ለማሰር ከደም የተዋኸደ ጫካኔን ይጠይቃል። አለምም አብሮ አደግ ክፋትን መታደልን ግድ ይላል። እንትፍትፍ ብለው ሊያቅፉት የሚገባን ሕፃን እንዲህ በግፍ ያስሩታል። ይህንን ለማድረግ የብልጽግና ሰው መሆንን ይጠይቃል።

የዚህ ሕፃን የፖለቲካ ንቃት ከአንዳንድ የገዢው ስብስብ ሰዎች ይሻላል ብዬ ብናገር ግንት የፈፀምሁ አይመስለኝም። ትግርኛ ለሚያውራ ሰው ካልሆነ በቀር የልቡን አይናገርም። ትግርኛ ተናጋሪዎች በሙሉ የሚታሰሩ፣ ሌሎች በሙሉ የሚያስሩ ይመስሉታል። በጣም ቀልደኛና ከልጅ በማይጠበቅ ደረጃ ቁም ነገረኛ መሆኑን ያስተዋሉት ፖሊሶቹም እንዲያጫውታቸው ሊያቀርቡት ይሞክሩ ነበር። እርሱ ግን የዋዛ አልነበረም።

«እኛን የምታስሩን ትግሬ ስለሆንን ነው አይደል?» ይላቸዋል። የሚመልሱት አልነበራቸውም። በኮልታፋ አንደበቱ እንደዚያ ሲላቸው አለመሸማቀቃቸው ግን አስገራሚ ነበር።

ፍቅር ከእናቱ ጋር ነው የመጣው። በእስር ቤቱ ግቢ ውስጥ ከሌሎች እስረኞች በተለየ ከቦታ ቦታ እንዲንቀሳቀስ መጠነኛ ነፃነት ነበረው። ብስለቱን አውቀው እስኪከለክሉት ድረስ እኛም ክፍል ይገባ ነበር። እርሱ ከታሰረበት ክፍል ካሉ ሰዎች ጋር እንኳን በቃል፣ በምልክትም መነጋገር ስለተከለከልን መልዕክተኛችን እርሱ ነበር። ደብዳቤ ጽፈን እንሰጠውና ለእነርሱ ያደርሳል። እነርሱ የመጡት ከእኛ ትንሽ ቀናት ዘግይተው ስለነበር አገሪቱ ውስጥ እየሆነ ስላለው ጉዳይ መረጃ የምንጠይቃቸው በፍቅር በኩል በምንልከው ደብዳቤ ነበር። እነርሱም ጦርነቱ ወደ ደባርቅ መቃረቡን፣ በአፋር በኩልም የውጊያ ግንባር መከፈቱን ይጽፋልናል። አብዛኞቻችንን በሚዲያ ስለሚያውቁን የሚያበረታቱ መልዕክቶችን ይልኩልናል።

እኛ ወደዚህ ስንጋዝ የትግራይ ሠራዊት ከክልሉ አልወጣም ነበር። ግን መቐለ የተውነው ጦር ወልድያን መያዙን ነገሩን። አቶ አገኘሁ ተሻገርም «ሕወሓት ራያን ከያዘ እኔ እንደ ቴዎድሮስ ሽጉጤን እጠጣለሁ» ማለቱን የሰማነው በፍቅር እግረኛ ፖስተኛነት በመጣልን መልዕክት ነው። «ጎጃምና ወሎ ውጊያ አይችልም፤ እየተጋደለ ያለው ያው ጎንደር ነው። ከዚህ ሕዝብ በመፈጠርህ ልትኮራ ይገባል» ብሎ አገኘሁ

ለታማኝ በየ ላከው የድምጽ መልዕክት መነጋገሪያ መሆኑንም የገለጹልን ፍቅር ያመለለሳቸው ቁርጥራጭ ደብዳቤዎች ናቸው።

(በነገራችን ላይ ታማኝ በደርግ ዘመን የታወቀ መድረክ መሪና የኪነጥበብ ካድሬ፣ በኢሕአዴግ ዘመን ተቃዋሚ አስተባባሪ፣ በቀጥታ ቴሌቪዥን በሚሠራጭ መድረክ ዐቢይ እግር ላይ ወድቆ ለሰውዬው ያለውን አድናቆት በመደፋት ሲገልጽ የታየ ብቸኛ ሰው፣ በብልጽግና ዘመን የደጋፊና ድጋፍ አሰባሳቢ የሆነ ጎንደር (ጋይት) የተወለደና ዜግነቱ አሜሪካዊ የሆነ የዋሽንግተን ዲሲ ነዋሪ ከመሆኑ ውጪ የሚታወቅበት ሙያ የለውም። አንድም ሥራ ሠርቶ፣ ቋሚ የገቢ ምንጭ ዘርግቶ አያውቅም። መተዳደሪያው የዳያስፖራው ገንዘብ መሆኑን አዲስ አበባ በሄደ ጊዜ ሲያውሩ የነበሩት ራሳቸው የብልጽግና ሰዎች ናቸው። ሼህ መሐመድ በገዛለት ቤት ውስጥ እየኖረ ኢሕአዴግን በመስደብ፣ በኋላ ደግሞ ዐቢይን በማወደስ ለሚያሰማው ጩኸት ከዳያስፖራው በሚከፈለው ገንዘብ የተንደላቀቀ ሕይወት የሚኖር መሆኑን ሲያውሩ የነበሩት ብልጽግናዎች፣ ለኢሳት ቴሌቪዥን ገንዘብ አሰባስባለሁ በሚል 30 በመቶ ኮሚሽኑን ይወስድ እንደነበርም ሲያውሩም ነበር። «እኛም ደርሰንለታል» እያሉም ብልጽግና ለታማኝ ያደረገለትን ሲናገሩ ነበር። ለዚህም ውለታውን እየከፈለ ዘልቋል ፀረ-ትግራይ ንቅናቄዎን ደሙ እየተንከተከ ባደረገው ቅስቀሳ ተቀላቅሏቸዋል)።

ፍቅርና ወላጆች የሚኖሩት በገዳማይቱ ከተማ ነበር። መንግሥት በአንድ ማለዳ የትግራይ ተወላጆችን ከከተማዋ ለቃቅሞ አሰረ። ከዚያም የመኖሪያ ቤታቸውን አቃጠለ። አባቱ ያለበትን ቦታ አይናገርም። ሆኖም ለሚያምናቸው የትግርኛ ተናጋሪ ባልንጀሮቻችን «እየታገለ ነው» ብሏቸዋል። ለፖሊሶች የሚነግራቸው ግን አባቱ ትግራዊ እንዳልሆነና የፌደራል ፖሊስ አባል እንደሆነ ነው።

ለእኛ የሚያቀርቡትን ዳቦ ለእርሱም ይሰጡታል። ምንም አያሳዝናቸውም። ሕፃን ልጅ ቢሆንም አይራሩለትም። ዳቦውን የምንበላው በፈረቃ በምንስተናገድባት ቤት ውስጥ ነው። ከአምስት ደቂቃ በላይ በእግር ተጉዞን በምንደርሰበት አንድ ቤት ውስጥ እኛ ዳቦአችንን በልተን እንደጨረስን የእነ ፍቅር ስብስብ ከኛ ቀጥሎ ይገባል። በግምት ወደ ሰላሳ ይደርሳሉ። ከእነርሱ ጋር በፍጹም እንድንገናኝም ሆነ እንድንነጋገር አይፈቀድልንም። ግን አንድ ቀን ግቢው ውስጥ ያሉት ሌሎች የትግራይ ተወላጅ እስረኞች ከፖሊስ ጋር ከተጋጩ በኋላ መመገቢያ ቤቱ ተቀየረ።

ነገሩ እንዲህ ነው።

ዳቦውን ለመብላት የምንሄድባት ቤት አነስተኛ የፖሊስ ወታደሮች ክበብ ነች። ወደዚች ቤት ስንሄድ ከአፋር/ሐረር መስመር ወደ አዲስ አበባ የሚመጣው አስፖልት ይታየናል። መኪኖች ሲመጡ የሚጫኑትን ነገርም እናያለን። ውጥተን እስክንመለስ የነዳጅ ቦቱ ወይም ተሳቢ ካላለፈ «በቃ የጅቡቲ መስመር ተዘግቷል ማለት ነው» እንላለን። አስከሬን/ቁስለኛ ጫነው የሚመጡ የመከላከያና ሌሎች የመንግሥት ፒክ አፕ መኪኖችን ስናይም የጦርነቱን ደረጃ እንገምታለን። ከዓለም ሁሉ ተቆራርጠናል። ምን እየተከናወነ እንደሆነ አናውቅም። ፖሊሶች እርስ በርስ ሲያውሩ ትንሽ ቃል ከሰማን ያኙን ስንተነትን እንውላለን።

ከዚች ከመመገቢያችን ቤት ውስጥ ሆነን ወደ በሩ ስናስተውል ደግሞ ግቢ ውስጥ ያሉ በሺህ የሚቆጠሩ የትግራይ ተወላጅ እስረኞች ሲተራመሱ ይታያል። በአንድ ረፋድ ላይ እስር፣ ድብደባና ሰቆቃ የሰለቻቸው ወጣቶች የፖሊሶችን የመሣሪያ ክፍል ሰብረው ገብተው ጠብመንጃ ለመቀማት ይሞክራሉ። አልተሳካም። የወጣቶቹ ሙከራ ከሽፎ የባሰ አደጋ አመጣ። ፖሊሶቹ ወጣቶችን ገደሉ። አቆሰሉ። ይህንን ሲያደርጉ እኛ አየን።

ማየታችን አሳሪዎቻችንን አበሳጩ። ይበስ ብሎ ለምን አያችሁን ብለው ተቆጡን። ዓይናችንን አንሸፍነው ነገር፣ምን እንድናደርግ እንደፈለጉ እንጃ። ብቻ ወንጀላቸውን አሳዩን።

ከዚህ አደጋ በኋላ የመመገቢያ ቤታችን ተቀይሮ ሰዋራ በታላይ ወደሚገኝ አንድ አዳራሽ ውስጥ እንድንገባ ተደረገ። አዳራሹ ሰፊ ነው። የመሰብሰቢያ ሳይሆን አይቀርም። ከፊት ለፊት ባለው መድረክ አናት ላይ የፕሬዚዳንት ሣህለወርቅና የዐቢይ ፎቶ ግራፍ ተሰቅሏል። በመጀመሪያው ቀን እኛ በዚህ አዳራሽ ውስጥ ዳቦአችንን በልተን ስንመለስ እነ ፍቅር ገቡ። ግን ፍቅር የዐቢይን ፎቶ ሲያየው ተረበሸ። «ይህ ሰውዬ ከፊቴ ተሰቅሎ አልበላም» ብሎ እያለቀሰ እምቢ አለ። ፆሙንም ዋለ። ይህ ሕፃን ደጋግሞ ከሚያነሳቸው ጥያቄዎች መካከል «ዐቢይ ግን ለምንድን ነው ትግሬዎችን የማይወደን...? ለምንድን ነው መርጦ የሚያስረን...? ለምንድን ነው የሚገድለን?» የሚሉት ይጠቀሳሉ።

እነዚህን የዚያ ሕፃን ጥያቄዎች ሳስብ ዐቢይ አሕመድ «የኢትዮጵያ ሕፃናት ኢትዮጵያ ሲሉ ነው የሚውሉት፤ በአዲሱ ትውልድ ላይ መልካም ዘር እየዘራን ነው» ሲል የተናገረው ነገር ትዝ ይለኝ ነበር። እርሱ ይህንን የተናገረው ሚያዚያ 13/2013 ዓ.ም. የኪነጥበብ ባለሙያዎችን ሰብስቦ ነው። «በቤኒሻንጉል፣ በትግራይ፣ በአማራ፣ በኦሮሚያ...የትም ቦታ ብትሔዱ ከዐሥር ዓመት በታች ያለው ትውልድ ኢትዮጵያ እያለ ነው ያለው» ሲል አጭበርብሮ ነበር።

ይህ ንግግሩ የኢትዮጵያ እናቶች ይፀልዩልኛል ከሚለው ወደ የኢትዮጵያ ሕፃናት ይዘምሩልኛል ወደሚለው ማሸጋገሩን የሚያሳይ ብቻ አልነበረም። እርሱ ይህንን የተናገረው ዩኒቤፍ «በትግራይ ክልል በጦርነቱ ምክንያት ካለ ወላጅ የቀሩ 3024 ህፃናት ተገኙ»⁸¹ የሚል ሪፖርት ባወጣበት ማግስት ነበር።

⁸¹ UNICEF Ethiopia Country Office Summary of Tigray Response:19 April 2021

በሰሜን ሸዋና በኦሮሞ ልዩ ዞን በተቀሰቀሰው ግጭት ደግሞ ሕፃናት ትምህርት ቤታቸው፣ መጫወቻ ቀደቸው፣ መኖሪያ ቤታቸው ተቃጥሎ በጫካና ድንኳን ውስጥ ተጠልለዋል። በምዕራብ ኦሮሚያ ደግሞ እንኳን ብሔራቸውን ስማቸውን የማያውቁ የአማራና የኦሮሞ ተወላጅ ሕፃናት ከሞት ጋር ተጋፍጠዋል።

የገዢዎች ክፋት መበደላቸው ብቻ ሳይሆን በደላቸውንም መካዳቸው ነው። ዐቢይ ሕፃናትን ያለ ወላጅ አስቀርቶም «ኢትዮጵያ... ኢትዮጵያ... ሲሉ ይውላሉ» ይላል። ለእርሱ ኢትዮጵያ ማለት ግን እርሱ እራሱ ነው። ኢትዮጵያ ተነካች ሲልም የእርሱ ሥልጣን ተነካ ማለት ነው፤ ይህ የእርሱ ትርጓሜ ነው። ነገሩ «ይሉኝ በሰማሽ ገበያ ባልወጣሽ» እንደሚባለው ነው። እንደ ፍቅር ያሉ ሕፃናት እርሱን ሲያዩ ኢትዮጵያ የሚሉ ሳይሆኑ የእንባ ዘላለቸውን የሚያገርፉ ናቸው።

በግቢው ውስጥ ቢያንስ ሁለት ሺህ የሚሆኑ የትግራይ ተወላጆች በእስር ላይ ነበሩ። ይህንን አሁን የነገረኝ ራሱ ካባዬ ነው። እነዚህ ሰዎች ፀጉራቸውን ተላጭተው፣ በባዶ እግራቸው እንዲሄዱ ይደረጋሉ። የእኛና የእነርሱ አያያዝ ፍጹም አይገናኝም። ከእነርሱ አንፃር እኛ ጌታ ነን። እነርሱ ይደበደባሉ፣ ይገደላሉ፣ ቆስለው እንዲተኙ ይደረጋሉ። እኛ ቢያንስ ፍርድ ቤት እንቀርባለን። መርማሪዎች ጋር እንገናኛለን። የመጣልንን እንናገራለን። ይህ ሁሉ መብት እነርሱ የላቸውም።

በሌሎች ቀናት ደግሞ እንዲህ ተደረጉ።

በአንድ ምሽት ላይ ያንኑ ዳቦ በልተን ስንመለስ በመንገዳችን ላይ ሕንፃ የሚያህል የመከላከያ መኪና ቆሞ ታየን። ወደ መኪናው እየቀረብን ስንመጣ፣ መትረየስ ያጠመዱ ፒክ-አፕ መኪናችንም አጠገቡ ቆመው ተመለከትን። የበለጠ እየቀረብን ስንመጣ ደግሞ የመከላከያ ቴሌቪዥንን አርማ የለጠፈ ማይክራፎን አፋ ላይ ደግኖ፣ የወታደር ልብስ ለብሶ አንዱን እስረኛ ምርኮኛ አስመስሎ ሲያስለፈልፈው ደረሰን። እስረኛው በውጊያ ላይ የተማረከ የሕወሓት ወታደር ሆኖ እንዲናገር ሲገደድ፣ ከኋላው የተደረደረው ወታደራዊ ካሚራንና ትጥቅ ደግሞ አካባቢውን ጦርሜዳ ለማስመሰል የተመደረከ ሁኔታ ነው።

ለቃለ ምልልስ ፈቃደኛ ያልሆኑና እስረኛ እንጂ ምርኮኛ አለመሆናቸውን የተናገሩ ሰዎች ደግሞ ይደበደባሉ። በድብደባ እንዲዝሉና እንዲቆስሉ ከተደረገ በኋላ በግቢው ውስጥ ባለው ክሊኒክ እንዲተኙ ይደረጋሉ። ከዚያም «ጁንታው ቁስለኞቹን እንኳን ይዞ መፈርጠጥ አልቻለም። ጀግናው የመከላከያ ሠራዊታችን ግን ይዞ እያከመና እየተንከባከባቸው ነው» የሚል ዘገባ ሲያሠራጩ ይውላሉ። በአንዷ ዕለት ጥርሴን አሞኝ ለሕክምና ወደዚህ ክሊኒክ ከፋኑኤል ጋር ሄደን ነበር። ደብድበው ያደከሟቸውንና ያቆሰሏቸውን ወጣቶች በስትሬቸር ላይ አስተኝተው፣ በራስጌያቸው ውሃ የያዙ የፕላስቲክ ጠርሙሶችን አስቀምጠው በካሜራ ሲቀርፁአቸው አስተውለናል።

በኋላ እንደተረዳነው ይህ ከአዲስ አበባ ሃያ ሁለትና ተክለሃይማኖት ተሰባስቦ የታሰረ የትግራይ ተወላጅ የጦር ሜዳ ምርኮኛና ቁስለኛ ተደርጎ በቴሌቪዥን «እኛ ተንከባከበን የያዝናቸው ጁንታው ግን ጥሏቸው የፈረጠው ታጣቂዎች» እየተባለ ሲተላለፍ ነበር።

አዋሽ እንደ ሲሲሊ

ፍርድ ቤት ከቀረብን በኋላ ፖሊስ ቤተሰቦቻችንን ለማገናኘት ወሰነ። ካሳዬ አቤቤ አንዲት ትንሽ ስልክ ይዞ በቃላትን የቤተሰቦቻችንን ስልክ አስታውሰን እንድንደውል ሁኔታውን ማመቻቸቱን በክፍላችን ውስጥ መጥቶ ነገረን። ይህንን የሚያደርገውም አሳዝነው፤ ለእኛ አስቦ እንጂ በአለቆቹ ታዝዞ እንዳልሆነ አብራራ። ልፍስፍስና በራስ መተማመኑ የተሰለበው ካሳዬ በምንም ተዓምር ያለ አለቆቹ ፈቃድ እንኳን ስልክ ማስደወል ሽንት ቤትም እንደማያስወጣን እያወቅሁ ዝም ልለው አልፈለግሁም።

«ካሳዬ፣ ፍርድ ቤት እኮ እንድታስደውል አዘሃል። የተለየ ውለታ የዋልክልን ለመምሰል ለምን ትሞክራለህ?» ስለው ዳደሮቼ «ዝም በል፤ ነገር ታመጣብናለህ» ብለው ጮሁብኝ። እርሱም እኔን እንደመቆጣት ብሎ ተናገረና በየተራ ከጎናችን ወዳለች አንዲት ጠባብ ክፍል እየጠራ ያስደውለን ጀመር።

ክፍሏ የጠብመንጃ ክምር ያለባት ነች። በውስጧ ሦስት ወንበሮች አሉ። አንዷን ካሳዬ ተቀምጦባታል። ሌላኛዋ ላይ አንድ ፖሊስ ጮኑ ላይ ጠብመንጃውን አጋድሞ ተጎልቷል። የዚህኛው ፖሊስ ዓላማ እኛ ከተፈቀደልን ነገር ውጪ ከተናገርን «ሕግ ማስከበር» ነው። ሦስተኛዋን ወንበር ደግሞ ደዋዮች እንቀመጥባታለን።

«የምትናገረው አጭር ነው። የት እንዳለህ መናገር አይቻልም። ማን እንደያዘህም እንድትናገር አይፈቀድልህም። «ደህና ነኝ፤ በቅርብ እመጣለሁ» ብቻ ነው የምትለው» አለኝ። ይህ ትዕዛዝ አናዳጅ ነበር። ለሁላችንም ይህንን ነው አስቀድሞ የሚነገርን። ጥንቅቅ ያለ እገታ ነው። የተለየው ነገር ካሳዬ ለማስለቀቂያ ከቤተሰቦቻችን ገንዘብ እንድናስልክ አለመጠየቁ ብቻ ነው። በዚህ መንፈስ ውስጥ ሆነን ቤተሰቦቻችን ጋር እንደውለን። መናገር የሚቻለው በአማርኛ ብቻ ነው። በእኔ ተራ ጊዜ ግን አስጠንቅቆኝ ካበቃ በኋላ የምደውለውን ቁጥር ሰጥቼ መነጋገር ስጀምር ራሱ ካሳዬ ስልክ ተደወለለትና ማውራት ጀመር። በዚህ ወቅት ከእህቴ ጋር በእንግሊዝኛ ለማውራት ሞከርሁ። የት እንዳለን ፍንጭ ሰጠኋት።

ከኔ ቀጥሎ አበበ ሊደውል ሲገባ ካሳዬ ብስጭቱን ማቆየት ተስኖት አገኘው።

«ዳደሩን ምክረው። እኛ እንግሊዝኛ የማናውቅ መስሎት ከእህቴ ጋር ሲያውራ ነበር። እኔ በሕግ ዲግሪ አለኝ። እንግሊዝኛ እችላለሁ። ስለማቀርበው ነው ዝም ያልኩት። ብትመክረው ይሻላል» አለው።

አበበም «በቃ የሚጠሉትን አታድርግ። ፖላይት [ትሁት] ብትሆን ምን ትጎዳለህ?» ሲልም መከረኝ።

እኛ እንዲህ ያለች ሚጢጢ መብት ባገኘንበት ግቢ የታሰሩት በሺህ የሚቆጠሩ የትግራይ ተወላጆች ግን ስቃይና መከራ እጣ ፈንታቸው ከሆነ ከራርሟል። የጦር ሜዳውን ሁኔታ የምንገመግመው የግቢው ፖሊሶች በእነዚህ እስረኞች ላይ በሚፈጽሙት እንግልትና ሰቆቃ ነው። ሲጨክኑባቸው ካየን መንግሥታቸው በጦር ሜዳ እየተናደ እንደሆነ እንገምታለን። ዝም ካሏቸው ደግሞ ድል እየቀናው ይሆናል ብለን እንጠረጥራለን። እንደ ምርኮኛ አስመስለው ቃለ-መጠይቅ ሲያደርጓቸው ካየን ብዙ ሠራዊቱን በምርኮ ተነጥቋል ብለን እናስባለን። ከዚያ ውጪ የጦርነቱን መጠነ ሙቀት፣ የአገሪቱን ወቅታዊ ሁኔታ የምንለክበት ቴረም ሜትር የለንም።

ጠዋት 12 ሰዓት አካባቢ ወደ መፀዳጃ ቤት ይወስዳናል። አንድ ሰዓት ተኩል ላይ ለቁርስ ብለው ወስደው ያንኑ ዳቦ ያበሉናል። እንደገና መልሰው አምጥተው ይዘጉብናል። የምሳም የእራትም ሰዓት እንዲሁ

ሆኖ ማታ 12 ሰዓት ገደማ ወደ ሽንት ቤት ተወስደን የዕለቱ ፍፃሜ ይሆናል። ማታ ማታ ውይይት ማድረግ ጀምረን ነበር። የተለያዩ ርዕሰ ጉዳዮችን መርጠን አንድ ሰው መነሻ ሐሳብ አቅርቦ ስብሰብ ብለን እንወያያለን። ለምሳሌ «ዐቢይና ሕዳሴ ግድብ፣ የብልጽግናውን መንግሥት በትጥቅ ትግል ማስወገድ ይቻላል ወይ? በኢትዮጵያ ውስጥ ይህ ሁሉ ብሶትና ችግር እያለ ለምን ሕዝባዊ አመጽ አልተቀሰቀሰም? » ወዘተ የሚሉ ጉዳዮችን እያነሳን እንወያይ ነበር። ድምፃችንን ዝቅ አድርገን የምናደርገው ውይይት ጠቃሚ ነበር። ግን አንድ የነ ካሳዬ ወኪል የሆነ ፖሊስ በተነሳ። «ተሰባስቦ መወያየት አይቻልም» ብሎ ውይይታችንን አቋረጠው።

እናም አሰልኩ፣ ተስፋ የለሽ ሕይወት መግፋት ግዴታ ሆኖ ቀጠለ። ሴቶቹ የአውሎ ባልደረቦች ዛሬም አራት ናቸው። ፋና ነጋሽ፣ ምሕረት ገብረክርስቶስ፣ ፍቅርተ ይነሱ፣ ዊንታ በርሀ ናቸው። ወንዶቹ ግን ቁጥራችን በዝቃል። እኔና አበበ ከኢትዮ ፎረም፣ በቃሉና ፋኑኤልን ጨምሮ ሌሎች የካሜራና የቴክኒክ ሠራተኞች ከአውሎ፣ ከሚዲያ ሙያ ውጪ የሆኑ ሁለት ሰዎች ደግሞ ከወላይታና ከአዲስ አበባ መጥተዋል። የባይቶና ፓርቲ አመራሩ ክብሮም እና ፈንቅል የተባለውን ዐቢይ ሠራሽ እንደሆነ የሚነገርለትን የብጥብጥ ቡድን እንመራለን የሚሉ ሁለት ቀጫጭን ልጆች ቆይተው ተቀላቀሉን።

ፈንቅል ዐቢይ የትግራይን ጦርነት ከመጀመሩ በፊት በራሳቸው በትግራይ ልጆች ክልሉን እበጠብጠዋለሁ ብሎ አቅዶ ያቋቋመው የአመጽ ቡድን ነበር። በርግጥ ቡድን ነው ማለት ይከብዳል። ዐሥር የማይሞሉ ሰዎች በብዙ ሺህ የሚዲያ ፕሮፓጋንዳ ያዳመቁት ጩኸት ነው። በዚያ ሰሞን ትግራይ የሠላም ደሴት ነበረች። መንግሥት በዚህ ወቅት ዓይኑ ቀለ። ክልሉ ልክ እንደ ሌሎች አካባቢዎች ሊታመስ ይገባል ብሎ አቀደ። «በኋላ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ትግራይ ብቻ ሠላም ነች እየተባለ መቀጠሉ ስህተት ነበር» እያለ ሲበሳጭ የተደመጠውም ለዚህ ነበር።

በትግራይ ክልል ሊፈጥረው ያሰበውን ሕዝባዊ አመጽ እንዲመሩለት ሕወሓት ላይ ነባር ቂምና ጥላቻ ያላቸውን ልጆች ጠራ። ሕወሓት በወቅቱ ይህንን ያቋቋመው ሻዕቢያ ነው ይል ነበር። የፈንቅል አባሎች ግን ይህንን ይከዳሉ። «መሥራቾቹም፣ የገንዘብ ምንጮቹም እኛው ነን» ይላሉ። የማይከዱት ነገር የብልጽግናው መንግሥት ያደረገላቸውን ነው። ትጥቅ ሰጥቷቸዋል። እነርሱ ራስን መጠበቂያ ነው የሚሉት። አነስ ያለ የኪስ አበልና መኖሪያ ቤትም ለግሷቸዋል። ከዚያም ባልተቋረጠ የሚዲያ ፕሮፓጋንዳ ፀረ ተጋሩ ንቅናቄውን፣ ፀረ-ሕወሓት ዘመቻውን እንዲያካሂዱ አዘዛቸው። ጦርነቱን ከመጀመሩ በፊት ትግራይ እንዲበጠበጥ በብዙ ሲደክም ዋነኛ የውጊያ ግንባሩን የከፈተው በሚዲያ በኩል ነበር። ጀነራሎቹ ደግሞ እነዚሁ የፈንቅል ልጆች ናቸው። የሚመራውን ሀገር ካልተበጠበጠ ብሎ የሚቀሰቅስ መንግሥት በርግጥ ከዐቢይ አሕመድ አገዛዝ በላይ ከወዴት ይኖር ይሆን?!

የሆነው ሆኖ የፖለቲካን ሀ-ሁ የሚያውቁ የክልሉ ወጣቶች የፈንቅልን ሐሳብ አልገዙትም። ከአዲስ አበባ ሳያልፍ መከነ። እናም አመራር ተብለው በብልጽግና የተመደቡት ሰዎች ሃያ ሁለት እና ብሔራዊ ቴአትር አካባቢ ቡና ሲጠጡ ውለው፣ አመሻሹ ላይ በፋና ወይም በኢቴቪ ቀርበው ሕወሓትንና አመራሮቹን ማማት ሥራዬ ብለው ያዙት። ጦርነቱ ሲጀመር አገልግሎታቸው አበቃ መሰለኝ ፈንቅል የሚባል ነገር ራሱ ተፈነቀለ። አንዳንዶቹን በትግራይ ጊዜያዊ አስተዳደር ውስጥ ሾማቸው። አንዱ አመራራቸው በአንድ የትግራይ ሚሊሺያ ሔዋነ በተባለች ከተማ ተገደለ። ሁለቱ ደግሞ አዋሽ ታስረው ከእኛ ጋር መጡ።

እንደ እውነቱ ከሆነ አመጣጣቸው ታስረው ሳይሆን ለስለላ ነው ብለን ነበር ያመንነው። በዚህም

ምክንያት የምናውቀውን ነገር ሁሉ በመንሸካሸክ እስከማውራት ድረስን ነበር። ፈራናቸው። ዘጋናቸውም። እርሷ እንደውም ተጣልተን ነበር። ስለ ጦርነቱ አጀማመርና አካሄድ ስንነጋገር «የዚህ ጦርነት ፊሽካ አስነፊ እናንተም ናችሁ» በሚል መንፈስ ተናገርናቸው። «እዚህ ያላችሁት ሁላችሁም የትግራይን ሕዝብ ሳይሆን የሕወሓትንና የኢትዮጵያን ጉዳይ ነበር ይዛችሁ ስታራግቡ የነበራችሁት» አለ አንደኛው።

በዚህ ወቅት እኔ ብልጭ አለብኝ። «ደግሞ ይኼ የብልጽግናና ሻዕቢያን እየመራ መቐለ ያደረሰ ሰውዬ እንዲህ ይለኛል እንዴ?» በሚል መንፈስ ተበሳጭሁ። «ምን ለማለት እንደፈለግህ አብራራ። ሕዝብ ላይ በምብና መድፍ ሲዘንብ ጓዳ ጎድጓዳ እየጠቆምህ ካስጨፈጨፍህ በኋላ እኛ እንዴት የትግራይን ሕዝብ ጉዳዩ እንዳለልነው አድርገህ ትወነጅለናለህ...» አልኩት። አንዳንድ ኃይለ ቃልም ሳልናገረው አልቀረሁም። እርሱ ግን ጥያቄውን ተረጋግቶ አብራራ።

«ለምሳሌ አንተ አንድም ቀን እኛን ለቃለመጠይቅ እንግዳ አድርገኸን አታውቅም። ሁልጊዜም የኢትዮጵያ ጉዳይ ይመለከተናል ባዮችንና የሕወሓት አመራሮችን ነው እንግዳ የምታደርገው። እኛን መቸ ጠይቀኸን ታውቃለህ?» ሲል በጥያቄ መልክ መለሰልኝ። በቃሉን ደግሞ «አንተንም ኢንተርቪው አድርገኝ እያልኩ ደውዬልህ ነበር» ሲል ወቀሰው። የበቃሉን አላስታውስም። የኔ ምላሽ ግን እንዲህ የሚል ነበር።

«ምክንያቱን ልንገርህ። አንደኛው እኔ የብጥብጥ አጀንዳ ያላቸውን ሰዎች በጣም እፀዋላለሁ። በተቻለ መጠን በመርህና በእውነት ላይ የተመሠረተ ክርክር ለሚያደርጉ እንጂ አመጽና ብጥብጥ ለሚጠሩ ሰዎች እንኳን የሚዲያ ዕድል ለመቻቸላቸው ይቅርና አጠገቤም እንዲቀመጡ ፈቃድ አልሰጥም። አሁን እዚህ አብረን ያለነውም እስር ቤት ስለሆነብኝ ነው። ሁለተኛው ምክንያት የኔ ፕሮግራም ትኩረት በተቻለ መጠን በአንድ ክልል ጉዳይ ሳይሆን በመላ ኢትዮጵያ ላይ እንዲሆን ነበር መከራ የማድርገው። በዚህ ምክንያት ተምቤንና እንደርታ፣ ዓጋመና አድዋ እያለ ብጥብጥ ለሚጠራ ለእንደናንተ ያለ አውራጃዊ ኃይል ክብር የለኝም» ስለው አይናደድም። ፀጥ ብሎ ያደምጠኛል።

በርግጥ ከበርካታ ውይይትና ክርክር በኋላ በብዙ ነገር ተግባብተናል። ተስማምተናል ማለት ግን አይደለም። የሚያውቁትን ነገር ጥሩ አድርገው ለማስረዳት የሚሞክሩ ሆነው አግኝተናቸዋል። አብዛኞቻችን ተገርመንባቸውም ነበር።

በውይይታችን መሀል «ደግሞ እናንተን ምን አደረጋችሁኝ ብሎ ነው ያሰራችሁ...?» አልናቸው።

«ሦስት ዓመት ደግፌው ሦስት ሳምንት ስቃወመው አሰረኝ» አለ አንደኛው።

«አየህ አሁንም ያልገባህ ነገር አለ። አንተ የታሰርከው ስለተቃወምከው ሳይሆን ጦርነቱ ፀረ ትግራይና ፀረ ተጋሩ፣ ከፍ ሲል ፀረ-ኢትዮጵያ ስለሆነ ነው። አንተን እዚህ ያስቀመጠህ ዘመቻው ትግራይንና የአካባቢውን ተወላጆች ለማጥፋት የተከፈተ በመሆኑና አንተም ትግራዊ በመሆንህ ነው» ብዬ በብዙ መልኩ አስረዳሁት። አልተከራከረኝም። አመነ።

«የማይገባኝ ነገር ገና ከጦርነቱ በፊት እናንተ ፈንቅል ምናምን እያላችሁ በነበረበት ሰዓትኮ የትግራይን ተወላጅ በሙሉ ሲያሳድድ ነበር» ሌላኛው ባልንጀራችን አከለ።

«አዎ። ግን ዋና «ታርጌቱ» ሕወሓት ስለሆነ እርሱ ከተወገደና ከጠፋ ሕዝቡ ላይ የሚያተኩሩበት ምክንያት አይኖርም የሚል ግምት ነበረን። አሁን ግን ሕወሓት ሞቷል፣ ተኗል እያሉም እጃቸው የገባውን

ሰው ያለ ምህረት ይገድሉ፤ ንብረቱንም ይዘርፋ ጀመር። እኛ ይህንን በመቃወማችን ነው እዚህ የታሰርነው» አለ።

እንዲህ ባለ ክርክርና ውይይት ሳምንታትን ከቆየን በኋላ ወደ ፍርድ ቤት ተወሰድን። ከዚህ በፊት አንድ ሁለት ጊዜ አቅርበውናል። ክርክራችን ጉንጭ አልፋ ነበር። ስንናገር ውለን ፖሊስ የጠየቀው የጊዜ ቀጠሮ ይፈቀድለታል። ዳኛው ተቀይሯል። ወንድ ነው። የእኛን ጉዳይ ለመዳኘት ከመቀመጡ በፊት በችሎቱ ውስጥ ይሰግዳል። ደቂቃዎችን ወስዶ ዱኦ ያደርጋል። ከዚያ እኛ እንገባለን። የታሰርንበትን ሁኔታ፣ የመታሰራችንን ምክንያት ወዘተ እንስተን ስንከራከር ውለን ፖሊስ የጠየቀው ተጨማሪ የጊዜ ቀጠሮ ይፈቀድለታል። እንዲህ ላለ ፍርድ ምንም ፀሎት አያስፈልገውም ነበር።

በዛሬው ችሎትም የተለየ ውጤት እንደማይኖር እያወቅን ነው የገባነው። በበኩሌ ስለራሴም ሆነ አብረውኝ ስለታሰሩት ሰዎች መናገር ጥቅም የሌለው እንደሆነ ገብቶኛል። እናም የንግግሬን አቅጣጫ ቀይሬ ተዘጋጀሁ። ወደ ችሎቱም ገባን።

የመናገር ተራዬ ሲደርስም «እዚህ የመጣነው ችሎቱን አምነን፤ አንዳች ፍትሕ ይሰጠናል ብለን ነው» አልኩና ወደ ፖሊሶቹ እየጠቆምሁ «እነዚህ ሰዎች ጨካኝ ናቸው። በታሰርንበት ግቢ ውስጥ ብዙ ሺህ ሕዝብ አስረው እያሰቃዩ ናቸው። ከስድስት ዓመት ሕፃን ልጅ እስከ 70 ዓመት አዛውንት ያሰሩ ደመ ቀዝቃዛች ናቸው። እኛ ጋዜጠኞች ስለሆንን ነው ፍርድ ቤት የመቅረብ መብት እንኳን ያገኘነው። ንጹሃንን በማንነታቸው ምክንያት አጉረው የሚገድሉ ሰዎች፣ ለእኛ ፍትሕ ይሰጡናል የሚል እምነት የለኝም» ብዬ ስናገር «የሥነ-ሥርዓት ጥያቄ አለኝ» ብሎ ካሳዬ አቤቤ አቋረጠ።

«ግቢ ውስጥ የታሰሩት ከጦር ሜዳ የተማረኩ የሽብር ቡድን ታጣቂዎች ናቸው። ስለነርሱ የመከራከር መብት የለውም። ስለራሱ ያውራ። የሌሎች ሰዎች እስር እኛን አይመለከትም» አለ። ዳኛው እንድቀጥል ዕድል ሰጠኝ።

«እኔ እየተናገርሁ ያለሁት እንዲህ ያለ ግፍ ከሚፈጽሙ ሰዎች ፍትሕ የማልጠብቅ መሆኔን ለማስረዳት ነው። ከጥቂት ቀናት በፊት ግቢ ውስጥ ሰዎችን ሲረሽኑ በዓይናችን አይተናል። እኛንም አውጥተው እንደማይገድሉን ማስረጃ የለንም። ስለዚህ ፍርድ ቤቱ እነዚህ ጨካኞች የሚጠይቁትን የጊዜ ቀጠሮና የሚያቀርቡትን ውሸት ተቀብሎ የወንጀላቸው ተባባሪ አይሁን የሚል መልዕክት አለኝ» ስል አሁንም ካሳዬና ባልደረባው ተረባርቦው የሥነ ሥርዓት ጥያቄ አቀረቡ።

«ጉዳዩን የግል እያደረገው ነው። ተጠርጣሪዎቹ በቁጥጥር ስር የዋሉት እንደተቋም በተደረገ ማጣራት ነው። ስለዚህ እንደተቋም ዓይቶን መልስ ይስጥ» አሉ። ዳኛው ጥያቄያቸውን ተቀበለ። እነዚህን ፖሊሶች ሳይሆን የፌደራል ፖሊስ ኮሚሽንን እያሰብሁ እንዳብራራ አሳሰበኝ።

«መቼም ተቋም የሚወከለው በሰው ነው። ሜክሲኮ አደባባይ አጠገብ ያለው የፌደራል ፖሊስ ኮሚሽን ሕንፃ እዚህ መጥቶ ሊከራከር አይችልም። ትናንትም ዛሬም ያሉት እነዚህ ሰዎች ናቸው። ከዚህ በፊትም ጋዜጠኞችን እያሰሩ ሲያሰቃዩ የነበሩት እዚህ ችሎት ውስጥ ያሉት ፖሊሶች ናቸው። ዘን ዘጠኝ የሚባሉ ጦማሪዎችን አስረው ሲወነጀሉ የነበሩት እነዚህ ሰዎች አሁን ደግሞ አለቃና መንግሥት ቀይረው እኛን እየወነጀሉን ነው። ትናንት የነበሩት አለቆቻችሁ ዛሬ የሉም፤ የዛሬዎቹም ነገ አይኖሩም። በእርግጠኝነት የምናገረው ደግሞ እናንተም ከዚህ በኋላ ሦስተኛዕድል አግኝታችሁ ሌላ አለቃ ቀይራችሁ ቀጣዩን ትውልድ

የምታስቃዩበት መንገድ አይኖርም። ወይ ቀጣዩ ሥርዓት ወንጀላችሁን ያጋልጠዋል፤ ያ ካልሆነ እኔና ጓደኞቼ ከስሰን እንገትራችኋለን» አልኩና በብስጭት የማወራውን ንግግሬን ጨረስሁ።

በዚህ ጊዜ ካሳዬ አበደ። ወረቀት የያዘበት እጁ ሲንቀጠቀጥ፣ ጥቁር ግንባሩን ላብ ሲያወረዘው ይታየኛል። እኔ ስናገር ካሳዬ ስልኩን እየነካካ ነበር። በዚያ አጋጣሚ ባልደረባው መናገር ጀመረ።

«አንደኛ ተጠርጣሪው» ብሎ ጀመረ። የሚያወራው ስለኔ ነው። «ከሽብር ቡድን ከፍተኛ አመራሮች ጋር ጥብቅ ቁርኝት ያለው መሆኑን የምርመራ መዝገባችን ያሳያል። ስለዚህ...» ብሎ ሳይጨርስ ካሳዬ ከሞባይሉ ላይ ያወጣውን ሰነድ ይዞ ወደ ዳኛው ቀረበ።

«ችሎቱ እንዲያይልን የምንፈልገው ነገር አንደኛ ተጠርጣሪ ከዋናው የሽብር ቡድን ሕወሓት ገንዘብ ተከፍሎት የሚሠራ መሆኑን ነው። የምርመራ መዝገባችን የሚያሳየው ይኼ ግለሰብ አደገኛ የሽብር ኃይል መሆኑን ነው» አለ። ያንን የጉና ትሬዲንግን የክፍያ ደብዳቤ ነው ለዳኛው ያሳየው። አልተረበሸሁም። ከቀናት በፊት በነበረን ሠላማዊ ውይይት አስቀድሞ ነግሮኛል። ደብረጽዮን ቢሮ ለምን እንደገባ ባይገባኝም ለሰጠሁት የማስታወቂያ አገልግሎት ክፍያው እንደተከፈለኝ ግን አልካድሁትም። በኢሕአዴግ ዘመን ዞን ዘጠኝ የሚባሉትን የፖለቲካ ተቺዎች ቡድን እንዳሠረ በጨዋታ መሀል የነገረኝን በፍርድ ቤት ውስጥ ለማደርገው ክርክር መጥቀሴ ሳያበሳጭው አልቀረም።

በፍጥነት ዳኛውን ጠየቅሁ።

«የተባለው ወረቀት የተፃፈበት ቀን ይታይልኝ...»

ዳኛው አተኩሮ ለመመልከት ሞከረ። በ2012 ዓ.ም. የመጀመሪያ ወራት አካባቢ እንደሆነ አነበበልኝ።

«እንግዲህ ችሎቱ ፍርድ ይሰጥ። ሕወሓት የሽብር ቡድን ተብሎ የተፈረጀው ሚያዚያ 28/2013 ዓ.ም. ነው። ይኼ ደብዳቤ የተፃፈው ግን ሕወሓት የትግራይ ክልላዊ መንግሥት ሆኖ ከፌዴራል መንግሥቱ ጋር በሚሠራበት ወቅት ነው። እንዲህ ያለ የውሸት ክስና ማስረጃ ይዘው ነው የሚመጡት» ስል ያደረግሁት ክርክር እርባና አልነበረውም። ለተጨማሪ ዐሥር ቀናት እንታሰር ዘንድ «ፀሎተኛው ዳኛ» ወሰነ።

(የብልጽግናው መንግሥት በዚህ መልኩ በችሎት ስለተረታ ቀጥሎ ያደረገውን ነገር ጠቅሼ ልለፍ። ይህንን ወረቀት ለጽንፈኛ የክልል ሦስት አክቲቪስቶች አሳልፎ ሰጠው። ከዚያም «ያየሰው ሽመልስ በደብረጽዮን ፊርማ የተከፈለውን ገንዘብ የሚያሳይ ሰነድ እጃችን ገባ» እያሉ ሊያሠራጩት ጣሩ። ይህንን በማድረግ ቀዳሚ የነበረው ግን የመቼለ ዩኒቨርሲቲ ተማሪ በነበረበት ጊዜ ከቤተመጻሕፍት ሌሎች አንብበው እንዳይበልጡት በሚል መጽሐፍ እየቀደደና እየሰረቀ ከርሞ ሲደረስበት ከትምህርት ገበታው ላይ በዲሲፒሊን የተባረረ፣ በኋላም «መጽሐፉን የሰረቀው የአካል ጉዳተኛ በመሆኑና ቤተመጻሕፍት ገብቶ ለማንበብ ስለተቸገረ ይሆናል» በሚል ምህረት ተደርጎለት እንደተመረቀ በዩኒቨርሲቲው መምህር የተደረገ፣ ከዚያም ከአንዲት አሮጊት ባለሱቅ የወሰደውን ዱቤና የሚኖርበትን የቤት ኪራይ ሳይከፍል በአውሮጳ አድርጎ አሜሪካ የገባ አንድ ጎጃሜ ነበር። «የዐቢይ አማሮችና» የብልጽግናው መዋቅር ተናብበው የሚሠሩት እንደዚህ ነበር)።

ወደ ጉዳያችን እንመለስ!

ዳኛው ሴቶቹ ላይ የሚፈጸመው የመብት ጥሰት ግን እንቅልፍ እንደነሳው በአላህ ስም ምሎ አዘዘ። «እነዚህ ሴቶች ከዚህ በኋላ የልብስና የንጽህና መጠበቂያ ችግር እንዳለባቸው በዚህ ችሎት ካነሱ

እፈታቸዋለሁ» ሲልም ዛተ። ቀጥሎም ወደ ፖሊሱ እያየ «አሁን አንተ እራስህ የቤት ንጽህና መጠበቂያ ገዝተህ ብትሰጣቸው ምን ችግር አለው...? እህቶችህ አይደሉም...? እኔ ወላጂ!... ሌላ ነገር ይመስልብኛል እንጂ እራሴ ገዝቼ እሰጣችሁ ነበር። እኛ አካባቢ ቤት ክቡር ናት። እኔ ቤት ልጆች አሉኝ፤ሚስት አለኝ» አለና ሐዘኔታውን ለእህቶቻችን ገለፀ።

መድረኩን ለሌላኛው ቡድን ለቀን በረንዳው ላይ ወጣን። ተረኛው አበበ፣ ፋኑኤል፣ በቃሉና ሌሎች ያሉበት ቡድን ነው። ስልክ ለመደወል የተገፈፍነውን ነፃነት፣ በግቢ ውስጥ ያለውን የእስር ሕይወት ወዘተ አንስተው መበደላቸውን ተናገሩ። «ስልክ እናስደውላችሁ ብለው ነገር ግን ለቤተሰቦቻችን የት እንዳለንና ማን እንደያዘን እንዳንናገር ከለከሉን። በአንድ የጡብመንጃ ክምር ባለበት ክፍል ውስጥ ገብተን ነው በሕይወት መኖራችን ብቻ እንድንናገር የተፈቀደልን። ይኼ እኮ የሲሲሊ ማፊያ ከሚፈጽመው በምንም አይሻልም። ልዩነቱ የሲሲሊው ገንዘብ ይጠይቃል። እዚህ እስካሁን ያንን አልተጠየቅንም» ብሎ ፋኑኤል ሲናገር ዳኛው ከት ብሎ ሲስቅ ይሰማን ነበር።

ድካም ብቻ ነበር። እነርሱም ረዥም ደቂቃዎችን ወስደው ቢከራከሩም ዐሥር ተጨማሪ የግዛት ቀናትን ከመከናብን አልተረፉም። ወደ ፍርድ ቤት የመጣነው ዘጠኝ ሰዓት አካባቢ ነው። ስንሄድ ግን ጨለመ። ዳኝነቱም በመብራት ነበር። በሆኑ ቀናት ውስጥ የምናገኛት ነፃ መድረክ ስለሆነችና ሁላችንም የመጣልንን የምንናገርበት አጋጣሚ ስለሆነ ጊዜ እንወስዳለን። ለዚያም ነው መምሸቱ።

ወደ መኪናው ስንገባ እነ ካሳዬ ጨሰዋል። ወደ መታጎሪያችን ተወስደን ግቢ ከገባን በኋላ ብስጭታቸውን ማሳደር አልቻሉም። አበበና ፋኑኤልን ጠርተው ስለእኔ በንዴት ተናገሩብኛቸው። ፈጽሞዋለሁ ያሉትን ሐጢአትም አብራሩላቸው። በእኔ ምክንያትም የእስር ጊዜያችን እንደሚራዘም ነገሩብኛቸው። «ምን አገባውና እዚህ ግቢ ስላለ ታሳሪ ያወራል...? አርፎ የራሱን አይናገርም...?» ብለው ደነፉ። ባልንጀሮቼም የፖሊሶቼን ቁጣ አይተው ተቆጡኝ።

ከዚያን ጊዜ ወዲህ እነ ካሳዬ ጠፉ። ለቀናት በግቢው ውስጥ አልታዩም። በድጋሚ የመጡት ፍርድ ቤት በመቅረቢያችን ዕለት ነው። በማለዳው ገቡና ቤቶቼንና ከወንዶቼ ደግሞ ጋዜጠኛ ያልሆኑትን የአውሎ ባልደረበት ፈቷቸው። አረፋፍደው እኛን ወደ ችሎት ወሰዱን። ዳኛው የተለደመ ሰላቱን አድርጎ ተሰየመ። እኔ በምጠራበት መዝገብ የቀረሁት ራሴ ብቻ ነኝ።

«ሌሎቹስ...?» ሲል ጠየቀ ዳኛው ፖሊሶቹን።

«አጣርተን ፈትተናቸዋል» እነ ካሳዬ መለሱ። ዳኛው ተደሰተ። ጭራሽ «አላህ ይባርካችሁ» ብሎ ፖሊሶቹን መረቀ። ቀጠለናም፡

«እርሱስ ታዲያ ለምን አልተፈታም?»

«እርሱ ላይ የምናደርገው ምርመራ አላለቀም። ውስብስብ ስለሆነብን ተጨማሪ ጊዜ ያስፍልገናል። አዲስ የምናካሂደው ምርመራም አለን። በእስር ቤቱ ግቢ ውስጥ አመጽ በመቀስቀስ ለሰው ሕይወት መጥፋት ምክንያት ሆኗል። እስረኞች እንዲያምጹ ወረቀት ሲበትን ተገኝቷል» በማለት ወንጀሉኝ።

ክው ብዬ ደነገጥሁ። ግቢ ውስጥ ሰው ሲገድሉ እንዳየን በችሎት በመናገሬ ምክንያት ይቺን የበቀል ጀራፍ እንደመዘከረት የገባኝ ዘግይቶ ነው። በእስር ቤቱ ውስጥ የተፈጸመን ብጥብጥና ግድያ እኔ ተጠያቂ

ልደረግበት እንደተደገሰልኝ ተረዳሁ።

«ከታሰርንበት ክፍል መውጣት እንደማንችል እነርሱም ያውቃሉ። ደግሞም እኔ የተባለውን ነገር ከፈጸምሁ እነርሱ ያሰማሯቸው ጠባቂዎች የት ሄደው ነው...?! ይኼ የራሳቸውን መሥሪያ ቤት ባልደረቦች ጭምር የሚወነጀል ተራ ፈጠራ ነው» አልኩ። ተጨማሪ ሰባት ቀናት እታሰር ዘንድ ተፈቀደ። ሌሎች ባልንጀሮችም ተመሳሳይ ቀናት እንዲቆዩ ተወሰነባቸው። በአጠቃላይ እኔ ፍርድ ቤት የቀረብሁበት ቀን ግን ከሌሎች ይበዛ ነበር።

የአላህ ወንበር...!

ከዐቢይ አሕመድ አገዛዝ ፍትሕን የሚጠብቅ ቢኖር እርሱ በብልጽግና መንፈስ የተወጋ ነው። በእርሱ ዘንድ ፍትሕ ማለት በአደባባይ ሰዎችን ገድሎ አስከፊናቸውን ለአሞራና ጅብ መስጠት ነው። ይህንን በትግራይ ከተሞች፣ በወለጋ መንደሮች፣ በመተከል ጫካዎች፣ በጅግጅጋ መንገዶች፣ በአዲስ አበባ አስፓልቶች⁸²፣ በሐዋሳና ሶዶ ጎዳናዎች፣ በአጣዬና ሸዋሮቢት ከተሞች አድርጎታል። ለእርሱ የመንግሥትነት አቅም የሚለካው በመደዳ በሚረሽኑ ነፍሶች፣ በረድፍ በሚቀሉ አንገቶች ነው። ይህንን ሳምረን የምናውቅ ጋዜጠኞች አንዳች ርትዕ ፈልገን አይደለም ወደ ፍርድ ቤት የምንመለሰው።

50 ሌሊቶችን በግፍ ከታገርን በኋላ እንደገና ወደ ፍርድ ቤት ተወሰድን። ፀሎተኛው ዳኛ የተለመደ ሰላቱን አድርጎ ለችሎት ተቀመጠ። ከዚያ በፊት በነበሩት ቀናት የዋስትና ጥያቄያችንን በጽሁፍ እንድናስገባ ታዝዘን ነበር። እኔ ብቻዬን ስለነበርኩ የራሴን ጽፌ አስገብቻለሁ። ሌሎቹም በመዝገባቸው ይህንኑ አድርገዋል። እናም ዳኛው የዋስ መብት እንደሚፈቅድልን አስቀድሞ ፍንጭ ሰጥቶናል። ልንለቀቅ እንደምንችል እየገመትን ችሎቱ ፊት ቆምን።

ፖሊሶቹ ለተጨማሪ 14 ቀናት እንታሰር ዘንድ ጠየቁ። ያልጨረሱት ሥራ ምን እንደሆነ ዳኛው ሲጠይቃቸው «እነዚህ ሰዎች ከዚህ ቢወጡ ማጎበረሰቡን አደጋ ውስጥ የሚከት የሽብር ተግባር ሊፈጽሙ ስለሚችሉ ዋስትና ሊፈቀድላቸው አይገባም» ሲሉ ተከራክሩ።

ዳኛው የሰለቸው ይመስላል።

⁸² ዐቢይ ከጅግጅጋ ቀጥሎ የመጀመሪያውን ገዳይ ሠራዊት ያሰማራው በአዲስ አበባ ሲሆን መስከረም 2011 ዓ.ም በከተማዋ ባሰማራቸው አልሞ ተኳኾች 28 ንጹሃን መገደላቸውን ሸገር ፌዴራል «በአዲስ አበባ ተፈጥሮ በነበረው ሁከት በ5 ቀን ውስጥ 28 ሰዎች መገደላቸውን የከተማዋ ፖሊስ ኮሚሽን ተናገረ» በሚል መስከረም 14/2011 ዘግቦታል።

«ወላሂ ተደጋጋሚ ነገር ነው የምታመጡት። እነዚህን ልጆች ከዚህ በላይ እዚህ ማቆየት አላህም አይወደው። በአምስት ሺህ ብር ዋስ እንዲወጡ ወስኛለሁ» አለ። ከፈንቅል አባላት አንዱ የነበረው ሚኪ ተስፋይ እንደ ጉሊት ገበያ ተከራክሮ ሦስት ሺህ አስደረገ። ቤተሰቦቻችን ይህንን ብር እንዲከፍሉልን ስልክ መደወል ይፈቀድልን ስንል ጠየቅን። ፖሊስ ይህንን እንዲያስፈጽም ዳኛው አዘዘ፤ ያ ካልሆነ በእርሱ ቢሮ ይህ ነገር እንደሚስተናገድ ተናገረ።

ዳኛው እንደ አብዛኛው የምሥራቅ ሰው የዋህ ነው። ሙያው እንደርሱ ላለ ሆድ ቡቱ ሰው የሚመች አይደለም። የኛ መታሰር ያሳዝነዋል። እንዳይፈታን ደግሞ የእንጀራ ጉዳይ ይይዘዋል። ማሰሩ ልክ እንዳልሆነ ደግሞ ይገባዋል። ለዚህም ፀሎት ያደርጋል። ሐጢአቱን ከመሥራቱ በፊት ፀሎቱን ያስቀድማል። ተጨማሪ የእስር ቀናትን ያለ አግባብ እንደሚፈቅድ እያወቀ ለዳኝነት ከመቀመጡ በፊት ለንስሃ ይንበረከካል። በመጨረሻ ግን ሰለቸው መሰለኝ። ፈረደልን።

መዝገባችን የተለያዩ ቢሆንም ሁላችንንም አንድ ላይ በአንድ ቤት ውስጥ ከመርማሪዎቹ ጋር ሰበሰብን። ነገሩ ዳኝነት አይመስልም ነበር። የእርሱን ልምድ አካፈለን። የአፋር ነፃ አውጪ ፓርቲን ተቀላቅሎ በ1980ዎቹ በክልሉ መንግሥት ውስጥ በተለያዩ መሥሪያ ቤቶች እንደሠራ፤ ከዚያም በአዲስ አበባ የስድስት ወራት ሥልጠና ወስዶ ዳኛ እንደተደረገ፤ በኋላም እስከ ክልል ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንትነት ድርሰ እንደነበር፤ በሰዎች ሤራ ግን ከሹመቱ ተነሥቶ አሁን በሚገኝበት ወረዳ የፍርድ ቤቱ ፕሬዚዳንት እንደሆነ አብራራልን። በረዥም ዘመን የዳኝነት ሥራው ግን እንዲህ ያለ ከባድ ሥራ ገጥሞት እንደማያውቅ ነገረን።

«አያችሁ እኔ አላህን የማመሰግነው በሕይወት ስላቆየኝ ነው። ብዙ ውጣ ውረድ አይቻለሁ። ድንጋይ ላይ እየተኛሁ ነበር በሠላምና መረጋጋት ሥራ ላይ የተሠማራሁት። በውሃ ጥም ወይም በዱር አውሬ እንደወጣሁ እቅር ነበር። ከዚያ በኋላም ሰዎች በእኔ ላይ ብዙ ክፋትን አድርገዋል። በዚህ ሁሉ ጉዞ ውስጥ ፈጣሪዬን በሕይወት ስላቆየኝ አመሰግነዋለሁ። እናንተም አእምሯችሁን ጠብቁ። ወጣቶች ናችሁ። ብዙ ነገር ይጠብቃችኋል» አለ።

በዐቢይ አሕመድ የሥልጣን ዘመን 67 ጊዜ ዳኛ ፊት ቀርቤያለሁ እንዲህ ያለ የዋህነት አልገጠመኝም።

«በራሴ ኃላፊነት ነው የፈታኋችሁ። ፖሊሶቹ እያሉ ያሉት ቢወጡ በሕዝብ ላይ ጉዳት ያደርሳሉ ነው። እኔ ደግሞ ሳያችሁ እንደዚህ የምታደርጉ አልመሰለኝም። በዚህ ፍርድ ቤትም የምታቀርቡት መከራከሪያ ወጥታችሁ ማኅበረሰቡን ትጎዳላችሁ የሚለውን እንዳላምን አድርጎኛል። እንደውም ታገለግላላችሁ የሚል እምነት አለኝ። እናንተ ግን ከዚህ ሥራ ራቁ። ይጎዳችኋል» አለና እኛና ፖሊሶቹን እያፈራረቀ እያየን ንግግሩን ቀጠለ።

«እነዚህን ፖሊሶችም ቢሆን በክፉ አትመልከቷቸው። ሥራ፤ እንጀራ ሆኖባቸው ነው። የአንድ ሀገር ሰዎች ናችሁ። ወንድማማቾች ናችሁ። ነገ ጠዋት መገናኘታችሁ አይቀርም። ፀብ በፍጹም አያስፈልግም። በክፉ መተያየት የለባችሁም» አለ።

እኛ አመሰግንንው። ፖሊሶቹ ግን ምንም አልተናገሩም።

በዚህ መልኩ ከእስር እንድንለቀቅ ቢወሰንም፤ ፖሊስ ግን ተጨማሪ ሁለት ቀናት አሰረን። «የፍርድ ቤት ውሳኔ ካልተከበረ አንበላም» ብለን አመጽን። ያንን ዳቦም አንድ ቀን ተኩል ሳንበላ ውለን አደርን።

በአንዳንድ ባልደረቦቻችን በኩል የመንሸራተት አዝማሚያ ቢኖርም አድማውን ገፋንበት። ሊንሸራተቱ የነበሩት ወዳጆች ምክንያት ነበራቸው። «እነ ጃዋር መሐመድም የምግብ አድማ መትተው የቀየሩት ነገር የለም፤ ይኼ መንግሥት እንዲህ ያለ ነገር የሚያስደነግጠው አይደለም፤ እራሳችንን አንጉዳ» የሚለው አንዱ ነበር።

በርግጥ እውነታቸውን ነው። በአንድ ወቅት የአሮሞ ፖለቲከኛ እስረኞች ምግብ ያለመብላት አድማ መትተው ነበር። ጉዳዩ በመገናኛ ብዙሃን በጣም እየናኘ ሲመጣ፤ ዐቢይ አሕመድ ብቅ አለና እንዲህ አለ። «ቂርስ፣ ምሳ፣ እራትህን ስልቅጥ አድርገህ እየበላህ ዳኛ ፊት ስትቀርብ ምግብ በልቼ አለውቅም ማለት ፋሽኑ አልፎበታል» አለ።

ከጥልቅ የመሃይምነት ጉድጓዱ የሚዝቀው ደንቃራ ሐሳብ የማያልቅበት ዐቢይ «ፋሽኑ አልፎበታል» ሲል እንደ ሁልጊዜው አላፈረም። ፋሽኑ ያለፈበት እርሱ የሚያወዛውዛው ጠብመንጃና የሚያንቆራጠው ታንክ እንጂ እንደ ረሃብ አድማ ያሉ ሠላማዊ ትግሎች አይደሉም። የክፍለ-ዘመኑን ደም አፋሳሽ ውጊያ፣ የፕላኔቷን አውዳሚ ጦርነት እያካሄደ የረሃብ አድማን «ፋሽኑ ያለፈበት ነው» እያለ ይዘባበታል። ፋሽኑ ያለፈበት ሠላማዊ ትግል ሳይሆን ጦርነት መሆኑን የሚነገርው ቢኖርም የሚሰማ አይመስለኝም።

በአንዳንዶቹ ባልገጀሮቻችን በኩል ለታየው የመንሸራተት አዝማሚያ የቀረበው ምክንያት ባለመብላት የምናሳድረው ተጽዕኖ የለም የሚለው ይኼን ታሳቢ ያደረገ ነበር። ሁለተኛው ምክንያታቸው «የበለጠ እንጠቆራለን፤ በአድማም እንከሰሳለን» የሚል ነበር። አድማውን አብዝተን የደገፍን ወገኖች ደግሞ «ብንከሰስም የፍርድ ቤት ውሳኔ ተግባራዊ እንዲሆን እንጂ በሌላ ፖለቲካዊ ዓላማ አይደለም ብለን እንሞግታለን» ብለን ለማሳመን ጣርን።

ከዚያም ኢንስፔክተር ተስፋዬ መጥቶ ማስፈራሪያ የሚመስል ምክር ለገሰን። «አደጋ ያመጣባችኋል፤ ብሉ። እኔ አዲስ አበባ ደውዬ ነገ እንደምትፈቱ ነግረውኛል። አለመብላታችሁ ጣጣ አለው» አለ።

የሆነው ሆኖ ፍርድ ቤት እንድንፈታ ከወሰነ ከሁለት ቀናት በኋላ አንድ መርማሪ ፖሊስ መጣና በአንድ ሚኒባስ ወስዶ በአዋሽ ሰባት ኪሎ መናኸሪያ ዘረገፈን። ዓለም ሌላ ሆኖ ታየችን። የአገሩን ሁኔታ ከሹፌሮችና ከነዋሪዎች ጠየቅን። ብዙም መረጃ ያላቸው አይመስሉም። ከእስር ቤት እንደተለቀቅን፣ ወደ አዲስ አበባ የሚወስደን የኮንትራት መኪና እንደምንፈልግ፣ ግን ብሩን አዲስ አበባ ስንደርስ እንደምንከፍል ስንነግራቸው፣ «እዚሁ እያላችሁ ብር አስልኩ እንጂ መተማመን አንችልም» አሉ።

ግራ ገብቶን መነጋገር ጀመርን። መታወቂያ የለንም። ብር ብናስልክ እንኳን ከባንክ ማውጣት አንችልም። ይህንን አንስተን ስንወያይ ክብሮም በርሀ እስካሁን ግልጽ ባልሆነልኝ መንገድ (ምክንያቱም ገና ስንታሰር በእጃችን ያለ ዕቃና ገንዘብ ሁሉ እስረክበን ስለምንገባ) ልብሶቹን በያዘበት ፊስታል ውስጥ ፓስፖርቱ ተገኘ። ከዚያም በአንዱ ሹፌር ስልክ ወደ ክብሮም ሚስት ደውለን ገንዘብ ለማስላክ ወሰንን። የተባለውን ለማድረግ ሲደውል፣ ሚስቱ በዚያው በአዋሽ ሰባት ኪሎ ከተማ እንደምትገኝ ነገረችው። እጅዬ አልን። ያለንበትን ቦታ ነግሯት በደቂቃዎች ውስጥ መጣች።

በመፈታታችን ፊት ላይ የነበረው ደስታ አሁን ድረስ ዓይኔ ላይ አለ። የእኛ መታሰር መፈታት አካላዊ ነው። የቤተሰቦቻችን ግን ስነ-ልቦናዊ ነው። ባሏን እቅፍ አድርጋው ስታለቅስ እንባዋ የብዙ እናቶችን ሰቆቃ፣ የብዙ ሚስቶችን ሥቃይ ወክሎ የሚወርድ መስሎኝ ፈዝጼ እመለከተው ነበር።

«የአንተም ቤተሰቦች እኮ እዚሁ ናቸው። እንዳልፈቷችሁ ስናውቅ ልንከስ ተሰባስበን ወደ ፍርድ ቤት እየሔድን ነበር። በተለያዩ መንገድ ሆነን ስንሔድ ስለነበር ነው ለብቻዬ የመጣሁት። ከመጣን ሦስት ቀናችን ነው» አላችኝና ወደኔ ቤተሰቦች ደወለች። እንደተፈታንና መናኸሪያ እንዳለን አሳውቃ ወደዚያ እንዲመጡ ነገረቻቸው። የፋኑኤል ቤተሰቦችም በተመሳሳይ እዚያው ነበሩ።

በዋስ እንድንፈታ መፈቀዱ በሚዲያ ተዘግቦ ስለነበር ነው ቤተሰቦቻችን በዕለቱ አዋሽ ሰባት ኪሎ መጥተው የሰነበቱት። የእኔም ቤተሰቦች ሥራና ቤታቸውን ትተው ሲመላለሱ ከርመዋል። ዳደሩ ተስፋዬን ጨምሮ ሚሚና አሴ እዚሁ ነበር የቆዩት። እንደማያገኙኝ እያወቁ አዋሽ ሰባት ኪሎ ደርሰው ይመጣሉ። ዛሬ ግን ይዘውኝ እየተመለሱ ነው። ከ52 የግዛት ቀናት በኋላ ወደ አዲስ አበባ እንመለስ ዘንድ ግድ ሆነ።

አሳሳቢው ነገር መታወቂያ የሌለን መሆናችን ነበር። ወደ አዲስ አበባ ስንገባ እንደገና ሕገ-ወጥና ፀጉረ ልውጦች ብለው ሊያስሩን ይሆን» የሚል ጭንቀት ውስጥ ወድቀን፣ እርስ በርስ መነጋገር ጀመርን። በዚህ ጊዜ ቤተሰቦቻችን ጣልቃ ገቡ። ይህንን ጉዳይ አስቀድመው አስበውበት መፍትሔውንም አዘጋጅተዋል። ጉዳያችንን ስንከታተል በነበረበት ፍርድ ቤት ውስጥ ገብተው፣ ዳኝነቱን ሲያከናውን ለነበረው ዳኛ ነግረውት የስም ዝርዝራችንን የያዘ የይለፍ ደብዳቤ አጽፈዋል። በዚህ መልኩ የፍተሻ ጣቢያዎችን አለፍን። የዳኛው ትብብርም ሆነ የቤተሰቦቻችን ጥንቃቄ ገረመን።

በርግጥ ዳኛው ቅንና የዋህ እንደሆነ አስቀድመን እናውቅ ነበር። ለዚህም ነበር «ይኼ ቦታ ለእርሱ አልተፈጠረም» ያልኩት። እርሱ ግን ወንበሩ የአላህ ነው ባይ ነው። ይኼን ቃል የተናገራት ግን በችሎት ሳይሆን አዲስ አበባ ሄዶ ነው።

እኛ ከተፈታን ከሳምንታት በኋላ ዳኛው ሚስቱን ለሕክምና ይዞ አዲስ አበባ መጥቶ ነበር። በዚህ ወቅት ከዱአው የሚመካከሩ ዳደሮቻችን አግኝተውት አብረው ፈርሸዋል። በዚያ አጋጣሚም ከችሎቱ ውጪ የነበሩ ጉዳዮችን አንስተው ለማውጋት እድል አግኝተዋል።

በተገናኙበት ወቅት ስለተጨዋውቱት ጉዳይ ዳደሮቼ የነገሩኝ እንዲህ የሚል ነበር። «አንድ ቀን ሌሊት ፖሊሶቼ ቤቴ መጡ። ልጆቼን ጥቂት እናንገላታቸው፤ ይታሰሩ አሉኝ። አይሆንም ብዬ ተከራክርኳቸው። እንግዲያውስ ያየሰውንና ከብሮምን ብቻ አቆይልን። ሌሎቹ ቢፈቱ ግዴላንም አሉኝ። አሁንም «የያዘኩት የአላህ ወንበር ነው። አላህ የሰጠኝን ወንበር ፍርድ አላዛባበትም» ብዬ እምቢ አልኳቸው። ከዚያም የመጣው ይምጣ ብዬ ሁላችሁንም ፈታኋችሁ»።

በዚህ መልኩ ነበር 52 የሰቆቃ ቀናት ያበቁት። ያን ሁሉ እስረኛ ትተነው፣ እነ ፍቅርን ተሰናብተን፤ እነርሱም በእኛ መፈታት እጅጉን ተደስተው ተለያዩን። ቤቱን ለቅቀን ስንወጣ ከሕፃን እስከ አዛውንት በደስታና በቅናት ይመለከቱን ነበር።

እኔን ወደ እስር ቤት አባቴን ወደ ጦርነት

የብልጽግናው አገዛዝ ያላሰማንና ያላሳየን ክፋት የለም። እርሱ የሚያደርገው አልበቃ ብሎት አባትን «ከልጅህ ጋር ወሲብ ፈጽም»፤ ወንድምን «እህትህን ተኛ ብሎ» እያለ ያስገድዳል። «ሴቶችን መድፈርስ አበዛኸው» ሲባል ደግሞ «እነርሱ የተደፈሩት በወንድ አካል ነው፤ እኛኮ በሳንጃ ነው የተደፈርነው» አለ። ጆሮአችን ከሰማቸው የባህሪ አሕመድ ዘግናኝ ንግግሮች አንዱ ይህ ነበር። መርጠን መስማት አልሆነልንም። ግፍን በዓይናችን ዓይተን እንዳይበቃን በጆሯችንም እንዲህ እያለ ይተርክልን ነበር።

ከዚህ አንፃር ሲታይ እኔ የደረሰብኝ ቀላል ሊሆን ይችላል። ከአዋሽ ግዛት ስለቀቅ፣ በቤቴ የጠበቀኝ ግን ሌላ ሰቀቀን ነው። እኔን ወደ እስር ቤት የወረወረው መንግሥት አባቴን የሥልጣን ነፍሱን ያድንለት ዘንድ አዝምቶታል።

የነገረችኝ እናቴ ናት። «አስገድደው ወሰዱት» አለችኝ። «ሁለቱም ያው ናቸው። ሁለት ወያኔ ተዋጋ ብዬ አልዘምትም። በልጅነቴም በጎልማሳነቴም ለእናንተ ሥልጣን አልዋጋም። የተጣሉት ሁለቱም አብረው የኖሩ ወያኔዎች ናቸው» ብሎ ነበር። ግን ይህንንም መናገሩ ወንጀል ነው ብለው አንድ ቀን አስረው ወሰዱት። ደሴ ሲደርስ ደውሎ ነበር። ከዚያ በኋላ ምን እንደገጠመውና የት እንደደረሰ አናውቅም። አለችኝ።

ዜናው ለእኔ አሰቃቂ ነበር። የምይዘውም የምጨብጠውም አጣሁ። የምጮህበት ቸገረኝ። አልቅሼ አልወጣልሁ አለኝ። ለካስ አባቴ ያለልማዴ አልናፈቀኝም። ለካስ በኢንስፔክተር ተስፋዬ እየተመሰለ ዓይኔ ላይ ድቅን ይል የነበረው ያለ ምክንያት አልነበረም።

በሆነው ነገር ስሜታዊ ሆኑኩና አገሬን ጠላኋት። አባቴን በወጣትነቴም፣ በጎልማሳነቴም ለጦር ሜዳ የምትዳርገውን ሀገር ተፀዋፍኳት። ቢያንስ በዚህ ዘመን፣ ቢያንስ በእኛ በልጆቹ ዘመን ለምን ጦርነት ተደገመ? አያቱም አባቴም እኔም በጦርነት ውስጥ እንድንቀጥል የሚያደርገንን አዙሪት ምንድን ነው? ይህንን ሳስብ የመንግሥቱ ኃይለማርያም ንግግር ትዝ ይለኛል። «አያቶቼ ሠላም አልነበራቸውም፣ አባቴ ሠላም አልነበረውም፣ እኔ ሠላም አልነበረኝም፣ ምናልባትም ልጆቼም ሠላም አይኖራቸውም» ነበር ያለው መንግሥቱ። ምክንያቱን ግን አልተነተነውም። በዚያ ለአንድ አሜሪካዊ ጋዜጠኛ በሰጠው ቃለ ምልልስ ላይ ይህንን ጉዳይ አፍታትቶ አልገለጸውም። በርግጥ የእርሱ ልጆችና የልጅ ልጆቹ በሠላም ሀገር፣ የሠላም አየር እየተነፈሱ ቀጥለዋል። ትንቢቱ ግን ሠርቶ የኛ ሀገር ሕዝብ ከአያት እስከ ልጅ ልጅ ጦርነት ውስጥ ነው። የሦስት ሺህ ዓመት የመንግሥትነት ታሪክ አለኝ እያለች ዛሬም ቅራኔን በሠላም የመፍታት ልምድ ያላከበተችው አገሬ አስጠላችኝ።

ከሁሉም በላይ እኔን እስር ቤት አስገብቶ አባቴን ደግሞ ለሥልጣኑ መዳኛ ሲል የሚያዘምተውን መንግሥት የተሸከመችው አገሬ ቀፈፈችኝ። ብስጭቴ አየለ። የአልኮል ፍጆታዬ ጨመረ። ያለ ልማዴ ብዙ የምጠጣ ሆኑኩ። ማልቀስም ሥራዬ ሆነ። ይኼ መንግሥት ስንቱን ነው የሚቀማኝ እያልሁ አነባሁ። የማፈቅረውን አባቴንና የምወደውን ሥራዬን በአንድ ጊዜ እየነጠቀኝ ያለውን መንግሥት የምፋለምበት መድረክ አጣሁ። ከሰው ጋር እየኖርሁ ብቸኝነት ከበበኝ፤ የመረረ ሕይወት ውስጥ ገባሁ።

ከጥቂት ቀናት በኋላ ጦርነቱ ጋብ ያለ መሰለ። ወደ ደብረታቦር እያጠቃ ነፋስ መውጫ ደርሶ የነበረው

የትግራይ ሠራዊት መመለሱን ሰማሁ። በዚህ ወቅት አባቴን የት እንዳለ ለማግራት ሞከርኩ። በየትኛው ግንባር እንደተሰለፈ ለማወቅ ብዙ ባከንሁ። ጋሽና በተባለው ከተማ አካባቢ ነበር አሉኝ። ይህንን ቦታ ደግሞ የትግራይ ሠራዊት ከተቆጣጠረው ቆይቷል። ገና ከክረምቱ መባቻ ላይ መንግሥት ይህንን ቦታ ተሸንፎ ለቋል። ጋሽና እንደነበር ስሰማ አናቴ ክፍል አለ። ተሸንፎ በወጣ ቁጥር ስልክና መብራት የሚያጠፋው የብልጽግናው አገዛዝ ከደሴ ወዲያ ያሉ ከተሞች መሠረታዊ አገልግሎቶቻቸው እንዲቋረጥ ቢያደርግም በአንዳንድ ቦታዎች ስልክ ይሠራል። እናም አባቴን በራሱም ሆነ አብረው ዘምተዋል በተባሉ ጓደኞቹ ስልክ ላገኘው መሞከር አለብኝ። ተሳካ። ከጥቂት ሳምንታት በኋላ ወጣልኝ!

ምዕራፍ አሥራ አንድ
ሕወሓት ከደሴ ወዲህ ብልጽግና ከአዲስ አበባ ወዲያ

የባለሥልጣናቱ ቁጥናት የባሌ ባርኔጣ

ጨምዳዳ ወራት ነገዱ። አዲሱ ዓመት 2014 ተጀምሮም የኢትዮጵያ የጦርነት ዜና አምና ተብሎ መጠራት ጀመረ። እልቂትና ጭፍጨፋ በመንግሥት ባለሥልጣናትና በመገናኛ ብዙሃን እየታወጀ ነው። ነጋ ጠባ «ግደሉ፣ እሰሩ፣ እርምጃ ውሰዱ» እየተባለ ይነገራል። የደቦ ፍርድ በየአቅጣጫው ሆነ። ለኢህ ዓመታት አብሮ የኖረን ሕዝብ ካልተገዳደልክ እያሉ ባለሥልጣናቱ ይቀሰቅሳሉ። ሕዝቡ በሚፈልጉት ልክ ባለመጨረሱ የተናደዱ የሚመስሉት እነዚህ ባለሥልጣናት ብስጭታቸውን መቋቋም ተስቷቸውም ታዩ።

የወቅቱ ባለሥልጣናት ሕዝባዊ መተላለቅን የሚጠፋ በትግራይ ተወላጆች ላይ ብቻ አልነበረም። «ወገናችንና ደጃናችን» ባሉት የአማራ ሕዝብ ላይም ነበር። እዚህ ላይ የቤተ-መንግሥቱ ሰዎች በወሎ ሕዝብ ላይ የኢትዮጵያ ሕዝብ ቃታ እንዲስብ ያደረጉትን ቅስቀሳ እናስታውስ።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ በሕዝብ ላይ ያሰማራው ሠራዊቱ እየተሸነፈ ከትግራይ ሲወጣ ሰኔ 22/2013 ዓ.ም. በሚዲያ ወጥቶ «ደጀን ወደምንለው ሕዝብ መጥተናል» ብሎ አወጀ። ይህ ማለት የትግራይ ሕዝብ ጠላት፣ የአማራ ሕዝብ ደጀን ነው የሚል ትርጉም ያለው ለመሆኑ አያከራክርም። ሆኖም ከወራት በኋላ፣ ከወሎም ተጠራርጎ ወጣ። ከዚያም ሠራዊቱ የሰሜን ሸዋን ቆላማ ቦታዎችን በሸሽት ማቆራረጡን ተያያዘው። ከዚያ በፊት ግን በደሴ ግንባር እንዲህ ሆነ።

መንግሥት ከ53 ሺህ በላይ መደበኛ ሠራዊት (የአማራና የአፋር ታጣቂዎችን ሳይጨምር) በደሴ ግንባር አሰልፎ ገጠመ። በአየር ኃይሉ ከተማዋንና አካባቢውን ይቀጠቅጣል። ቆቦን፣ ወልድያን፣ ላሊበላን፣ ውጫሌን፣ መርሳን፣ ሃይቅን... ለትግራይ ሠራዊት አስረክቦ ደሴ ከከተመ ቆይቷል። በሩ ሜዳ ላይ ለቀናት ተዋጋ። ድል አልቀናውም። የጦሩ ተራራን ከብቦም ተፋለመ። አልሆነም። ሺህዎችን አርግፎ፣ ባሕር ዛፍ ዱላ አስይዞ ያሰማራቸውን ወጣቶች ሳይቀር አስጨርሶ ፈረጠ። ከ53 ሺህ የሚልቅ ሠራዊቱ እንደ ጢስ

ተበታተነ። እንደ ጦሳ ተራራ ተከምሮ የነበረው ሠራዊት እንደ ሸክላ ደቀቀ። የተረፈውም እግሬ አውጪኝ ብሎም ሸሽ። ጥቅምት 20/2014 ዓ.ም. በዕለተ ቅዳሜ ምሽት ላይ ደሴን በዝረራ ተሸንፎ ለቀቀ።

በዚህ ጊዜ ነው የቤተ-መንግሥቱ ሰዎች ወደ ሚዲያ የመጡት። ዐቢይ አሕመድ በሁሉም መገናኛ ብዙሃን፣ ዳንኤል ክብረት በኢቴቪ ቀረቡ። በደሴ ግንባር የደረሰባቸውን ሽንፈት ለማብራራት ያቀረቡት ምክንያት የሁለቱም ግን ተመሳሳይ ነበር።

ዳንኤል እንዲህ አለ። «ወያኔ በጎንደር በኩል ያልተሳካለት የአካባቢው ሕዝብ ጠንካራ ወታደራዊ ልምድና የተኩስ ብቃት ስላለው ነው። በወሎ አካባቢ ግን እየተሳካለት ያለው የተገዙ የአካባቢው ሰዎች በብዛት ስላሉ ነው። መርሳ፣ ቆቦና ደሴ ላይ የተፈጸመው ይኼው ነው»።⁸³

ይህ ንግግር የወሎ ሕዝብ ባንዳ ነው የሚል የማያሻማ ትርጉም ያለው ነው። ይህንን አቶ አገኘሁ ተሻገር አስቀድሞ በ2013 ዓ.ም. ክረምት ተናግሮታል። «የወሎ፣ የአዊና የምሥራቅ ጎጃም ሚሊሺያ ሸሽት ነው ሥራው፣ አይዋጋም፣ የሚዋደቀው ያው የጎንደር አርሶ አደርነው። ከዚህ ሕዝብ በመወለድህ ትኮራለህ» ሲል ለታማኝ በየ የላከውን መልዕክት እዚህ ላይ ያስታውሷል።

የዳንኤል ጥሪም መላ አማራም ሆነ የኢትዮጵያ ሕዝብ የትግራይ ተወላጆችን ብቻ ሳይሆን ባንዳውን ወሎዬንም ግደል የሚል ነበር። ጠቅላይ ሚኒስትሩም ይህንን አባባሉን በማጠናከር «ደሴ ውስጥ ሕዝቡን ለመከላከል ስትዋጋ የነበረችን ክፍለ-ጦር ከኋላ የወጋትና እንዳትወጣ ያደረጋት የከተማው ሕዝብ ነው» አለ።

እንዲህ ያሉት ዘረኛ ገለፃዎች ከእነዚህ ሰዎችም ሆነ ከሌሎች ምዕመናቸው የማይጠበቁ አልነበሩም። ክፋት መተዳደሪያቸው፣ ዕልቂት አጀንዳቸው መሆኑን ለሚያውቅ ሁሉ እንግዳ ገለፃ አልነበረም። ይሁን እንጂ ወታደራዊ መሪዎቹ ደሴን የለቀቁት በጦር ሜዳ ሸንፈት፣ ተዋግተው፣ ተዋድቀው፣ ገድለው፣ ሞተው ከቀናት ፍልሚያ በኋላ መሆኑን ያውቃሉ። ይህንን የሚያውቀው ብርሃኑ ጁላ «ብንሸነፍስ ተሸነፍን እንድንል ነው እንዴ የሚጠበቀው?!» በማለት ለኢሳት በቁጣ ተናግሯል። ባጫ ደበሌ ደግሞ መለዮውን አውልቆ በጥይት በመምታት ነው ሸንፈቱን በፀጋ የተቀበለው። ይኛን ነገር አፍታትቼ ላቅርባት።

ባጫ በዚያ ሰዎች አፋርና ወሎ እየተመላለሰ ነበር የሚያዋጋው። ደሴ ሲደርስ የሚያርፈው ልዑል መኮንን ሆቴል ነበር። ለቀናት በዚህ መልኩ እየተመላለሰ ከቀጠለ በኋላ አንድ ቀን እንደዋዛ መጥቶ ደሴ ቀረ። ምክንያቱ ደግሞ ፋንቱ ተስፋዬ ነች። ሴትዮዋ በወቅቱ የአማራ ክልል ምክር ቤት አፈ-ጉባኤ ነበረች። መልክ መልካሟ ፋንቱ የባጫን ልብ አሸነፈችው።

ባጫ በሕወሓትና ሻዕቢያ ብቻ ሳይሆን በሴቶች ፍቅርም በተደጋጋሚ ተማር኷ል። ፋንቱም ቅልጥ ባለ ጦርነት ውስጥ ያለውን ባጫን በፍቅር ማርካ እጅ ወደ ላይ አስባለችው። ናፖሊዮንን ጆሴፊን እንዳሸነፈችው ሁሉ (ምንም እንኳን ባጫ የናፖሊዮንን የጀግንነት ልብ ባይታደልም ቅሉ)፣ የእርሱንም ልብ ፋንቱ ስለበችበት። እናም ወደ አፋር መመለሱን ትቶ በልዑል መኮንን ሆቴል ውስጥ ዓለሙን ይቀጭ ጀመር።

ፋንቱ በወቅቱ ወደ ደሴ የተጓዘችው የአካባቢው ተወላጅ በመሆኗና የአፈ-ጉባኤነት ኃላፊነቷን ይዞ ቅስቀሳ ለማድረግ ነበር። ሕዝብ መቀስቀሷን ትታ የባጫን ወንድነት ማንቀሳቀስ እንዳለባት ያወቀችው ግን

⁸³ ዳንኤል ክብረት ዕሁድ ምሽት ጥቅምት 21/2014 ዓ.ም. በኢቴቪ ቀይ መስመር በተባለ ፕሮግራም ላይ የተናገረው ነው።

ከደረሰች በኋላ ነው። የተገናኙት በአጋጣሚ እንጂ በቀጠሮ አልነበረም። ባረፉበት ሆቴል ውስጥ ነው በድንገት የተገናኙት። ከዚያም ማን ያለቅቃቸው። ይበላል፤ ይጠጣል፤ ውስኪ እንደሚመራው ሠራዊት ደም ይፈሳል፤ ሥጋ አሞራ እንደሚበላቸው ወታደሮች በገፍ ይቀርባል። ከዚያም ሞቅ ሲለው በሆቴሉ ውስጥ የነበረው ሰው ሁሉ ጉድ እያለው ፋንቱን እየጎተተ ይዞ ይገባል። ልብስ ቀይረው ይመጡና እንደገና ተመልሰው ይጠጣሉ፤ ይበላሉ። አሁንም እንደገና ተያይዘው ይገባሉ። ከአፍታ በኋላ ባጫ የስቲኪኒ ፍላጭ የሚያህሉ ቀጫጭን እግሮቹን ቁምጣ እንጠልጥሎባቸው፤ ደቃቃ ገላው ላይ ቲሸርት ጣል አድርጎ ይመለሳል።

በዚህ ሁኔታ ለቀናት ከከረመ በኋላ ውጊያው በሩ ሜዳ ሲደርስ ባጫ እግሬ አውጣኝ ብሎ ሸሸ። ፋንቱን ወደ አዲስ አበባ ልኮ እርሱ ወደ ሸዋሮቢት ተሻገረ። አሁን ወታደራዊ አልባሉን ከላይ እስከ ታች ደርቧል። ሸዋሮቢት በገባ በሁለተኛው ቀን ጥቅምት 20/2014 ዓ.ም ቅዳሜ ዘጠኝ ሰዓት አካባቢ ደሴ በጠላቶች እጅ መያዟን ሰማ። ባጫ ስሜቱን መቆጣጠር አልቻለም። መለዋውን ከጭንቅላቱ ላይ አነሳና ከመሬት ደባለቀው። ከዚያም ሽጉጡን ከግራ ሽጉጡ ላይ ላጥ አድርጎ ተከሰበት። ጥይቱ የመለዋውን ጨርቅ ቀድዳ መሬቱን በሳቸው። ደገመው። ይህ መለዋ አፍ ቢኖረው ኖሮ «ወትሮም ያለ ቦታዬ ነበር የተጫንኩት» የሚለው ይመስለኛል። «ከአንተ ጭንቅላትስ ይኼ ይሻለኛል» ሊለውም ይችላል። «ፋንቱ ጭን ውስጥ የከረመኩው እኔ እንዳድንህ ነበር እንዴ?!» ብሎ ይሞልጫውም ይሆናል።

ባጫ ከዚህ ጦርነት ቀደም ብሎ «ወያኔ ከውጪ ጦር መሣሪያ የሚያገኝበትን መንገድ 99.9 በመቶ ዘግተነዋል። ከሰሜን ዕዝ የሰረቀውንም መልሰን ወስደናል» ብሎ ነበር። «ይህ ከሆነ ለምን እንዲህ ድል ተደረጋችሁ?» የሚል ጥያቄ የሚያቀርብለት ስለሌለ እርሱ ግን ከደሴ መያዝ በኋላም «አማራ መበቀል አለበት። ይህንን የማይበቀል የአማራ ልጅ መወለድ የለበትም። ውሃ ሆኖ ነው መቅረት ያለበት» አለ። የተለመደ የመተላለቅ ጥሪ ነው። ለእነ ባጫ ሥልጣንና ጥቅም ተብሎ አማራንና ትግራይን በበቀለኛነት የማጫረስ ጥሪ!

ከዚህ ቀደም ብሎ ዐቢይ በፌስቡክ ገጹ ላይ የፃፈውን ጽሁፍ «ምግባር የለሽና የማጎበረሰብ ሥነ-ሥርዓታችንን የሚጥስ ነው» ብሎ ኩባንያው እንስቶታል። ሕዝብን ካንሰርና መጥፋት ያለበት እያለ ከፃፈ በኋላ ፌስቡክ አነሳበት። ምነው አስወገድኸው ተብሎ በዘጋርዲያን የተጠየቀው ኩባንያው «ግጭት የሚያባባስና ጥላቻን የሚያበዛ ስለሆነና የኢትዮጵያዊያንን ደኅንነት ለመጠበቅ ነው»⁸⁴ ሲል መለሰ። ከዐቢይ አሕመድ በላይ የኢትዮጵያዊያን ደኅንነት የሚያሳስባቸው እንዲህ ያሉ ዓለማቀድ ተቋማት ነበሩ። የአገሪቱ ሕዝብ በእርሱ ጦረኛና ግጭት ቀስቃሽ ንግግር የበለጠ እንዳይገዳደል በማሰብ እንዲህ ያለ እርምጃ ይወስዱ ነበር።

የሆነው ሆኖ የደሴ ግንባር ጦርነት እንዲህ ያለ ሂደት ነበረው። ዐቢይና ዳንኤል ክብረት ግን ሠራዊታቸውንና ወታደራዊ አመራራቸውን ሳይሆን የወሎን ሕዝብ ለሸንፈታቸው ተጠያቂ አደረጉ። ሁኔታው ያላማራቸው «የዐቢይ አማሮችም» የፕሮፓጋንዳውን ስልት ቀየሩት። «የደሴ ሕዝብ ወጋን ወይም አስወጋን ከምንል በደሴ ከተማ የሚኖሩ የትግራይ ተወላጆች ናቸው ያጠቁን» ይባል አሉ። ይህንን ተከትሎም በመለ

⁸⁴ ዘጋርዲያን Facebook removes post by Ethiopian PM for 'inciting violence' በሚል ርዕስ ከፃፈው ዘገባ የተወሰደ።

ሀገሪቱ ያሉ የትግራይ ተወላጆች ወደ ማጎሪያ (Concentration Camp) ይግቡ ሲሉ ጥሪ አቀረቡ። የዚህ ፕሮፓጋንዳ ቀራጭን በዋናነት የኢሳት ሰዎች ቢሆኑም አስፈፃሚዎችና ይህንን አራግቢዎች ግን «የዐቢይ አማሮች» እና የኦሮሞ ብልጽግና ምዕመናን ነበሩ።

እነዚህ ሰዎች ያቀረቡት ጥሪ አስፈሪ ነበር። ሁሉንም የትግራይ ሰው «ይገደል» ብለው አወጁ። በእንጀራ አባቱ ትግራዊ የሆነ ሳይቀር ይለቀም አሉ። ጥሪያቸው አንድም ትግራዊ በሕይወት እንዲተርፍ የሚፈቅድ አልነበረም። የጠቅላይ ሚኒስትሩ የፕሮፓጋንዳ አንገል ዳንኤል ክብረት «የበቀሉበትን መሬት ብቻ ሳይሆን፣ ሲቀበሩም ተቆፍረው እንዳይገኙ አድርገን እናጥፋ» አለ። በዚህም የብዙዎች ነፍስ ተቀጠፈ። በባሕርዳር እንደ ፕሮፌሰር ማዕረግ አማረ ያሉ ምሁራን ለበርካታ ዐሥርታት በኖሩበት አማራ ክልል በአያታቸው ትግራዊ በመሆናቸው ተቀጥቅጠው ተገደሉ። እንዲህ የሚረግፉ ሰዎችን ለማዳን መከላከልም ሆነ ለመገላገል መሞከር ወንጀልና ሕይወትን የሚያሳጣ ተግባር ነበር።

የሁኔታው አስፈሪነት ማጎበራዊ ግንኙነትን ጥርጣሬ ውስጥ ከተተ፤ መካሰስ ብሔራዊ ምልክት ሆነ። የኢትዮጵያ ትምህርት ቤቶች ተዘግተው የትግራይ ተወላጆች ማጎሪያ ሆኑ። ጅምር ሕንፃዎች ወደ ካምፕ ይግቡ ለተባሉት የትግራይ ተወላጆች ማጎሪያ ዋሉ፤ ነገር ሁሉ ተደበላለቀ። የትግራይ ተወላጆችን ደብቀዋል የተባሉ ሌሎች ሰዎችም ተጋዙ።

መንግሥት በወታደራዊ ድል ደሴን ከተነጠቀ በኋላ አውሬነቱ ባሰበት። ስልክ ዘግቶ፣ መብራት አጥፍቶ፣ መንግሥታዊ መዋቅሩን አፍርሶ በመፈርጠጥ አዲስ አበባና ደብረብርሃን የደረሰው የብልጽግናው አገዛዝ «በኮምቦልቻ ሕወሓት መቶ ሰዎችን አስፓልት ላይ አውጥቶ ረሸናቸው» ሲል መግለጫ ሰጠ። ለገሰ ቴሉ የተባለው የኮሙኒኬሽን ሚኒስትር ነበር ይህንን ያለው።

«ይህንን መረጃ እንዴት አገኝኸው? ኮምቦልቻም፣ ደሴም፣ እንደ መቐለና አክሱም ሆነዋል። ስልክም በተዘጋበት፣ መዋቅራቸውም ሸሽቶ በመጣበት ሁኔታ መቶ ሰዎች መገደላቸውን እንዴት አወቅሁ?» ያለው የለም። ጮክ ብሎ አስተጋባው። ዘጠና ዘጠኝም፣ መቶ አንድም አላለም። አናቱ ላይ «መቶ ሰዎችን አውጥቶ ረሸናቸው» አለ። ይህንን ያለ ምክንያት አልነበረም የተናገሩት። አዲስ አበባ ያለ ወሎዬ በየጎረቤቱ የሚኖርን ትግራዊ እያረደ እንዲያሳያቸው ነበር። አለያም የመሀል ሀገሩ ሕዝብ በአቅራቢያው ያለን የትኛውንም የትግራይ ሕዝብ ደጋፊ አናት እንዲፈልጥ ነበር። መንግሥት አመጽንና ጮክኔን ስፖንሰር አድርጎ ሕዝባዊ እልቂት ሲጠምቅ እንዲህ ነው። ወዳጅና ጠላት የማይለይበት ጊዜ ነበር። እናም ሸሽት ግድ ሆነ። ከዚያም በምወዳት አዲስ አበባ ውስጥ የሕቡዕ ኑሮ ለመኖር ቤቴን ለቀቅሁ።

የሉሊትን ቤት እንደ ሲቸዌሽን ሩም - «Situation Room»

Situation Room የሚባልን ቃል ዐቢይ ወደ መድረክ ያመጣው የሚመስላቸው የብልጽግና ምዕመኖች ሊኖሩ ይችላሉ። ለእነዚህ ሰዎች ነገርየውን መጀመሪያ ጥቅም ላይ ያዋለው የአሜሪካ ፕሬዚዳንት የነበረው ጆን ኦፍ ኬንዲ መሆኑን ማስታወስ ይገባል። እ.ኤ.አ. በ1961 ነበር የአሜሪካ ፕሬዚዳንቶች የቀውስ ጉዳዮችን ለመምከርና ለማስተዳደር ይሆናቸዋል በሚል ይህንን ክፍል በዋይት ሃውስ የፈጠረው። ከዚያም ዘመናዊ የግንኙነት መሣሪያዎች እንዲገጠሙለት እየተደረገና እየዘመነ መጥቷል። ይህ ክፍል ፕሬዚዳንት አባማና ሌሎች ባለሥልጣናት የአልቃኢዳው መሪ ቢን ላደን ሲገደል ተሰባስበው የአገዳደሉን ሒደት የተከታተሉበት ነው። በኢትዮጵያም የዘመቻ አዳራሽ በሚል ስያሜ በኢትዮ ኤርትራ ጦርነት ጊዜ ተግባራዊ ከተደረገ በኋላ ከዚያ በኋላም የቀጠለ መሆኑን ሰምቻለሁ።

ዐቢይ ይህንን ጉዳይ በኢትዮጵያ ለመጀመሪያ ጊዜ ያመጣው አስመስሎ ካወራ በኋላ መቀለጃ ሆኖ ነበር። እኛም ስልክ ተደዋውለን «የት ደረስክ...? እንዳትዋሽ...! ከሲቸዌሽን ሩሜ ሆኜ እያየሁ ነው!» እንባባል ነበር፤ ከጓደኞቼ ጋር። ከዚህ በመነሳት ነው፤ የሉሊትን ቤት «ሲቸዌሽን ሩሜ» ማለቱ። በዚህ ቤት ውስጥ ሆኜ ሁሉንም ነገር እከታተል ስለነበር ነው፤ በዚህ ስም መጥራቱ።

ሉሊት እውነተኛ ስም አይደለም። ለደጎንነቷ ስል ስሟን ቀይሬዋለሁ። እንደ ታላቅ እየመከረች፤ በአስቸጋሪ ጊዜያት ከጎኔ የቆመች ቁም ነገረኛ እህቴ ነች። መደበቂያዬ፤ ከአሳዳጅ መንግሥት ማምለጫ መሸሸጊያዬ ሆነች።

የደሴ መያዝ ዕውን ሆኖ የትግራይ ሠራዊት የብልጽግናውን ጦር ከነ ታንኩና መድፉ እያንጋጋ የጨፋ ሮቢትና የሸዋሮቢትን ዳገት እያስደገጠ በነበረበት ሰዓት እኔ «ከሲቸዌሽን ሩሜ» ከሁለቱም ወገን የሚሆነውን በደንብ እከታተል ነበር።

የትግራይ ሠራዊትን እየመሩ የደሴን ምሽግ ሰብረው ከገቡ ከማንደሮች ለአንዱ ደወልኩለት።

«መሐመድ ተሰማ ለጥቂት አመለጠን» አለኝ። ጀነራል መሐመድ ተሰማን ማለቱ ነው። ወሎዬው መሐመድ ሲያድግ ቁርዓን እየቀራ፤ የነቢዩ መሐመድን ተአምራት፤ የአላህን አዳኝነት እየተማረ ነበር። ይሁን እንጂ ዐቢይ አሕመድ የተባለ ሰው ጠቅላይ ሚኒስትር ከሆነ በኋላ ጴጌንጤ ሆኖ የኢየሱስን አዳኝነት የሚሰብክ ጀነራል ሆነ። በአንድ ጊዜ የዐቢይም የኢየሱስም ወታደር ሆነ። ዐቢይ የመከላከያ ኢንዱስትሪኔሽን ዋና ዳይሬክተር አድርጎት ነበር። እንደ ዕድር ንፍሮ ከሚያድለው ሹመትም የሌተናንት ጀኔራልነት ማዕረግ ሸልሞታል። የኢየሱስ ሰው መሐመድ፤ አይገባኝም አላለም። ማዕረጓን ተከናነባት።

ይህ ሰው በወሎ ግንባር ከዘመቱ ሰዎች አንዱ ነበር። ግን ወገል ጤና ላይ ለጥቂት አመለጠ። መኪናውንና ሁለት ጠባቂዎቹን መስዋዕት አድርጎ ፈረጠጠ። የቀራኒየው ኢየሱስ በደሙ ሸፈነው መሰለኝ። ዳነ። ይህ የትግራይ ሠራዊት አመራር አባል ስለዚህ ሰው ማምለጥ ነበር እየተረከልኝ የነበረው።

ዐቢይ የወረኢሉን፤ የጃማንና የግሼ ራቤልን ኔትወርክ እስከሚዘጋው ድረስ ከዚህ ከማንደር ጋር ዘለግ ያለ ውይይት አድርገናል። በተደጋጋሚ ከነሳናቸው ጉዳዮች አንዱ የሰሜን ዕዝ ጥቃት ነበር።

«ሰሜን ዕዝን ባናጠቃው ኖሮ ይህ አሁን ያለው ዕድል አይፈጠርም ነበር። ሰሜን ዕዝን በደንብ ማርከነው ቢሆን ኖሮ ደግሞ ይህ ሁሉ አይደርስብንም ነበር» አለና ሁለቱንም ሐሳቦች ዘርዘር አድርጎ አብራራልኝ።

«የሰሜን ዕዝ የዐቢይ ጉልበት እንዳይሆን ማክሸፍ ነበረብን። 2012 ዓ.ም. መጋቢትና ሚያዚያ አካባቢ ጀምሮ ምርጫ እንደምናደርግ ከገለጽን በኋላ ጦርነቱ ታውቋል። የቀረው ውጊያው ነው። ውጊያው የሆነ በታ መጀመሩ አይቀሬ ነበር። ለዚያም ነው ዐቢይ እኛን ወደ መክበብ ያመራው። እንደምታስታውሰው ዙሪያውን ተከብን ነበር። ከሁሉም የሀገሪቱ አካባቢ፣ ሰማሊያ የዘመተውን የፀረ-አልሸባብ ጦር ሳይቀር በትግራይ ድንበሮች ላይ አምጥቶ አስፍሮታል። ኢሳያስ እንኳን ጥቂት ክፍለጦሮች ነበር ያስጠጋው። የአማራ ፖለቲከኞች እየሸለሉ ነበር። ግን የነዚህ ሁሉ ተደምሮ ሰሜን ዕዝ የነበረውን የሚያህል አቅም አልነበራቸውም። በትጥቅም፣ በሰው ኃይል ብዛትና ጥራትም!!

«ዐቢይ ይህንን ሠራዊት በቁጥጥሩ ስር ለማዋል ጥሯል። ሠራዊቱን አስወጥቶ ሌላ በታ ለማስፈር፣ ለመቀየሩና አዳዲስ ዕዞች አዋቅሮ በፀረ ትግራይ ዘመቻ ላይ ለማሳተፍ ሞክሯል። ግን አከሸፍንበት። አዛዥም ቀየረ። አንቀበልም አልነው። ይህንን ሁሉ ሙከራ ያደርግ የነበረው በራሱ በሰሜን ዕዝ እኛን ለማጥቃትና የትግራይን አመራር በሙሉ ለመግደልና ለማሰር ነበር። ሳይሳካለት ቀረ። ስለዚህ የመጨረሻ አማራጭ አድርጎ ያሰበው ያለውን ሠራዊት ከሌላ አካባቢ ወደዚህ ማንቀሳቀስ ነበር። አደረገው። ያኔ እኛ ሰሜን ዕዝን አጠቃነው።

«ሰሜን ዕዝ ላይ የከፈትነው ተኩስ ሁለት ዓላማ ነበረው። አንደኛው የትጥቅ አቅማችንን ማስፋት ሲሆን ሁለተኛው ዕዙ የዐቢይ አቅም እንዳይሆን ማድረግ ነበር። እኛ 10 ሺህ የማይሞላ ሠራዊት ነው የነበረን። እጅግ ጥቂት ኃይል ነው። ይህንን ሠራዊታችንን ቢያንስ የትጥቅ ችግር እንዳይገጥመው በማድረግና የዐቢይን አቅም በማመናመን ወደ ፖለቲካዊ መፍትሔ እንዲመጣ ለማስገደድ ነበር።

«እዚህ ላይ ግን በኛ በኩል ስህተት ተሠርቷል። በቂ ዝግጅት ያልተደረገበት፣ ቅንጅት ያልታየበት፣ በሳል አመራር ያልተሰጠበት፣ የያዝ-ለቀቅ አፕሬሽን ነበር የተካሄደው። በዚህም ምክንያት ሰሜን ዕዝ እንደፈለግነው ሳይማረክ ወደ ኤርትራ ሸሸ። በነገራችን ላይ እንደተወራው አይደለም። መቐለ የነበረውን የዕዝ አመራርና ትጥቅ ብቻ ነው በተሟላ ሁኔታ የያዝነው። ሌላው አምልጧል። ለዚያውም ከነትጥቁ። ይህ ጦር ነው ከኤርትራ መጥቶ በድጋሚ የወጋና መቐለን እንድንለቅ ምክንያት የሆነውን ውጊያ ያካሄደው።

«አሁን ያንን ሠራዊት በተሟላ ሁኔታ ተቆጣጥረነው ቢሆን ኖሮ እኛ መልሰን ለመደራጀትና ራሳችንን ለማዳን ወደ በረሃ መውረድና ስምንት ወራት መንከራተት አይጠበቅብንም ነበር። ዐቢይ በቀላሉ ወደ ድርድር ይገባ ነበር። ግን ደግሞ ያንን ዕዝ እንደዚያ አድርገን ወደ ተከላካይነት ባናስገባው ኖሮ እንደ ሰማሌ ክልል ነበር የምንሆነው። ሰውዬው (ዐቢይን ማለቱ ነው) ሁላችንንም የሠራዊትና የሲቪል አመራሮች ገድሎና አስሮ ምናልባት አዳኝ አበቤን የትግራይ ክልል ርዕሰ-መስተዳድር ሊያደርጋት ይችል የነበረበትን ዕድል ነው ያሳጣነው» ሲል አሳቀኝ። አዳኝ አበቤ «ጽንፈኛው ሕወሓት...» እያለች የትግራይን ሕዝብ ስትመራ እየታየኝ ሳቄን ለሰከንዶች አቆየሁት።

አንድ የብልጽግና ጦር አዛዥ ደግሞ ከአንዲት የትግራይ ኮማንዶር ፊደሮ ላይ ጠልፈው ያስተረጎሙትን መረጃ ይነግረኝ ጀመር። ኮማንዶሩ ሞላሌ ከተማ የገባው የትግራይ ሠራዊት በርካታ ቢራ ጭኖ እንደወጣ ትገልጽና በዚህ ሁኔታ አዲስ አበባ መግባት አደጋ እንዳለው፤ ሠራዊቱ ጠበቅ ያለ የዲሲፒሊን ሥራ እንደሚጠበቅበት፤ እናም አዲስ አበባ ከመግባታቸው በፊት ይህንን ነገር ማስተካከል እንደሚገባቸው ወዘተ የምታወራበት ነው።

በዚያች ከተማ ላይ ሕዝቡ እንዲረጋጋና ማንም ሰው እንዳይተኩስ ካስጠነቀቁ በኋላ አንድ የቀበሌ አስተዳዳሪ አንድ የትግራይ ወታደር ተኩሶ እንደገደለባቸው፤ ከዚያም ሠራዊቱ ተበሳጭቶ የአሥተዳዳሪውን ቤት በማጥቃት መላ ቤተሰቡንና እርሱን እንደገደለ ታብራራለች።

እንዲህ ያለው ነገር በርግጥ በደቡብ ጎንደር ነፋስ መውጫ ከተማ መፈጸሙን ከአንድ የትግራይ ፖለቲከኛ በክረምቱ ወቅት ሰምቼ ነበር። የትግራይ ሠራዊት ከተማዋን ተቆጣጥሮ እንደገባ ከማንም ጋር የመታኮስ ፍላጎት እንደሌለው ገልፆ ተረጋግቶ ተቀመጠ። ይሁን እንጂ ከአንድ መኖሪያ ቤት የተተኮሰ ጥይት አንድን ታጣቂ ገደለባቸው። በዚህ የተቆጣው የትግራይ ጦር በከተማዋ የበዛ ጥፋትና ጥቃት ፈፀመ።

ከእነዚህ ጥቃቶች በፊት ከባድ የሰብዓዊ መብት ጥሰት የተፈፀመው በቆቦና በጭና ነበር። በእነዚህ ቦታዎች ቤቶችን የደፈሩ፤ ንጹህንን የገደሉ የትግራይ ሠራዊት አባላት ነበሩ። ጭና በተባለው ቦታ ቢያንስ ሰላሳ ቤቶች መደፈራቸውን ለሰብዓዊ መብት ድርጅቶች ተናግረዋል።⁸⁵

የትግራይ ሠራዊትም ሆነ አመራሮቹ ለደረሰው ጥፋትና ለተፈፀመው ጥቃት ከተጠያቂነት ባያመልጡም በወቅቱ በጉዳዩ ላይ በሰጡት አስተያየት «እንደ አመራር ቤቶችን ድፈሩ፤ ንጹሃንንም ግደሉ ብለን ትዕዛዝ አልሰጠንም።ጥፋት ተፈጽሞ እንደሚሆን ግን እናምናለን።ይህ በገለልተኛ አካል ይጣራና እርምጃ እንወስዳለን» ሲሉ ነበር ምላሽ የሰጡት።⁸⁶ በሌላ አገላለጽ «እኛ በሳንጃ ነው የተደፈርነው፤ እነርሱ በወንድ አካል ነው» ብለን አስገድዶ መድፈርን የጦር መሣሪያችን አድርገን አልዘመትንም እያሉ ነው። ወታደሮቻቸው ይህንን ድርጊት እንዲፈጽሙ ትዕዛዝ ባይሰጡም እንደተፈፀመ ወይም ሊፈጸምበት የሚችል አጋጣሚና ምክንያት (እልህና በቀል ያነገበ ወጣት ስለሆነ ሠራዊቱ ውስጥ ያለው) መኖሩን አምነው «ገለልተኛ አካል ይግባና ያጣራው» አሉ።

ፃድቃን ገብረትንሳኤ በኋላ ላይ በሰጠው ማብራሪያ «የከተማና ሲቪል የወጣቶች ስብስብ ይዘን ነው ሰሜን ሸዋ የደረሰነው» ብሎ ገልፆታል። ከመቼለ መያዝ በኋላ አብዛኛው ወጣት ውጊያውን የተቀላቀለው አንድም በድል አድራጊነት ስሜት ተገፋፍቶ፤ ሁለትም ጭፍጭፋ የፈፀመባቸውን አገዛዝ መበቀል ይቻላል በሚል መንፈስ ተነሳስቶ፤ ሶስትም «ታጋዮቹ ድል አድርገው ከተማ ሲገቡ እኛ ተቀምጠን ተገኘን» በሚል የራስ ወቃሽነት ነው። የረባ ፖለቲካዊና የዲሲፒሊን ትምህርት ለመቅሰም የሚያስችል ጊዜም ያለው አልነበረም።

⁸⁵ Amnesty International: Ethiopia: Summary killings, rape and looting by Tigrayan forces in Amhara; February 16, 2022 Index Number: AFR 25/5218/2022

⁸⁶ In Ethiopia war, new abuse charges turn spotlight on Tigrayan former rulers: Reuters; Dec. 28, 2021,

ጃዋርን የማስፈታቱ ሤራ

በዚያ ሰዓት «የትግራይ ሠራዊትና የኦሮሞ ነፃነት ጦር በመሬት ላይ ተገናኝተን የጋራ ወታደራዊ ሥራ ጀምረናል» ሲሉ መግለጫ አውጥተው ነበር። ይህ ጉዳይ በተለይ የዐቢይ አማሮችን ያሳበደና ዐቢይም የእርሱን አማሮች እንዲያነቃንቅ የረዳው ድርጊት ነበር። ሁለቱ ኃይሎች አለን ያሉት ቅንጅት በሚዲያ ላይ እንጂ በሜዳ ላይ አልነበረም። ባቲና ከሚሴ በሽኔነት ታስረው የነበሩ ኦሮሞዎች ናቸው ትጥቅ ተሰጥቷቸው የኦሮሞ ነፃነት ሠራዊት ነን እንዲሉ ተደርጎ የትግራይን ጦር የተቀላቀሉት።

ይህ የሁለቱን መጣመር የሚያውቋቸው ዜና ከተሰራጩ በኋላና የትግራይ ሠራዊትም መላ ወሎን ጨርሶ አብዛኛውን ሰሜን ሸዋ በተቆጣጠረበት የ2014 ዓ.ም. የመፀው ወራት የተጠራፋ ጥቂት የኦሮሞ ልሂቃን በአዲስ አበባ ለአስቸኳይ ስብሰባ ተቀመጡ። አጀንዳቸው «ወያኔም ሽኔም እየመጡ ነውና ምን እናድርግ?» የሚል ነበር። በራማዳ ሆቴል የተካሄደውን የ«ምን ይሻለናል?» ስብሰባ ያመቻቸው ዓለማየሁ ከተማ ነው። የቄስ ጉዲና ቴምሳን ልጅ በማግባት ኦሮሞነቱን ያፀናው ዓለማየሁ ከተማ (በአንድ ወገን አማራዊ ማንነት እንዳለው ይነገራል)፤ የዐቢይን ልጆች በአሜሪካን ስኩል ሲያስተምር የነበረ፤ «የተጠለፈው ትግል» በሚል ርዕስ የታተመውን መጽሐፍ ሚሊዮን ብሮች መድቦ ከገበያ ያስለቀመ፤ በብልጽግናው መንግሥት እርሱም ሆነ ቤተሰቡ ምችትን የተጎናፀፉ ናቸው።

በርግጥ ዓለማየሁ የተወለደው በኢሉ አባባራ፤ ሀብቱን በኢሉአዴግ ዘመን ያፈራ ነጋዴ ነው። የፀጋው ምንጭ ኦሮሚያ ሳይሆን ጋምቤላ ነው። በ1980ዎቹ በጋምቤላ በሕንፃ ተቋራጭነት ሥራ ላይ ከተሰማራ በኋላ የቅርብ ወዳጅ አድርጎ የያዘው የወቅቱን የክልሉን ፕሬዚዳንትና አፋን ኦሮሞ አቀላጥፎ የሚናገረውን አኬሎ አማንን ነበር። በዚህም ትላልቅ የክልሉ የኮንስትራክሽን ሥራዎች ይሰጡት ዘንድ ሆነለት። በኋላ አኬሎ አማን ከሥልጣን ወርዶ በከፍተኛ ሙስና ወንጀል በጋምቤላ ወግኒ ቤት ሲታሰር አንዱ ተከላኝ ዓለማየሁ ከተማ ነበር።

ሚስቱ ሌንሳ ጉዲናም ከዝናሽ ታያቸው ጋር በፈጠረችው ሽርክና የባንክ አካውንቷ ወፍሯል። የቀዳማዊት ዕመቤት ጽሕፈት ቤት ገንዘብ በጉዲና ፋውንዴሽን (ደርግ የረሸናቸውን የወንጉላዊውን ቄስ ጉዲና ቴምሳን ለማስታወስ በልጆቻቸው በእነ ሌንሳ የተቋቋመ ፋውንዴሽን ነው) የባንክ ሒሳብ ውስጥ ነበር ገቢ የሚደረገው። እናም አቶ ዓለማየሁ ወለል ብሎ የተከፈተለት የቤተ-መንግሥቱ በር፤ ድርግም ብሎ ሊዘጋ መሆኑ ሲያሳስበው የኦሮሞ ልሂቃንን ወደ ማሰባሰብ አተኮረ።

በዚያ በራማዳ ሆቴል ስብሰባ ላይ ሌንጫ ለታ በሰብሳቢነት፤ አራርሳ ቢቂላ (በጊዜው የኦሮሚያ ፖሊስ ኮሚሽነር)፤ ታዬ ደንደኦ (የሠላም ሚኒስትር ዲኤታ የሆነ)፤ ጉደታ ገለልቻ (የአፍሮዲዮን ኮንስትራክሽንን የገዛው ባለሀብት⁸⁷)፤ መኪያ ማምዮ (በእርሻ ዘርፍ የተሰማራች የአርሲ ተወላጅ ባለ ሃብት ስትሆን በኋላ

⁸⁷ ይህ የኮንስትራክሽን ድርጅት የመጀመሪያው ባለቤቱ ሲሳይ የሚባል ሰው ነበር። ይህ ሰው ጠቅላይ ሚኒስትሩን ከዝናሽ ጋር ለማሸማገል በዐቢይ ከተመረጡት ሰዎች አንዱ ነበር። ከወላጆቹ በአንደኛቸው ጎንደሬ በሌላ በኩል ደግሞ ትግራዊ የነበረ ሰው ነው። ኋላ ላይ ግን ዐቢይ እርሱንም ጠመደው። ምስጢሬን ያውቃል ብሎ ነው መሰለኝ። ሆኖም ሲሳይ እንደተጠመደ አልገባውም። ወደ አሜሪካ ሊጓዝ ቦሌ አየር ማረፊያ ሲሄድ ከሀገር አትወጣም ተብሎ ተከለከለ። በድንጋጤ ራሱን ስቶ

ለጃዋር መሐመድ መኖሪያ ቤት የሰጠችው)። በአባልነት ተሳተፉ። ከዚያም «ሽጌም ወያኔም ይገድሉናል፤ እነዚህ ከሚገድሉን ጃዋር ቢፈታ ይሸለናል። ጃዋር ሊጨክንብን ስለማይችል እርሱን እናስፈታና ወደ ፖለቲካ ድርድር ከተገባ እርሱን ከፊት አስቀድመን ብቅ እንበል» አሉ። እናም ሌንጬ ለታ ዐቢይን እንዲማልድ ታላላቅነት ተሰጥቶት ነገሩ በፍጥነት እንዲካሄድ ተወሰነ።

እነ ሌንጬ እንዲህ ባለ ጭንቀት ውስጥ በወደቁበት ጊዜ የትግራይ ሠራዊት ሸዋሮቢትን መቆጣጠሩን ይፋ አደረገ። በዚህ ቆላማ የሰሜን ሸዋ አካባቢ የነበረውን ዘመቻ የኦሮሞ ነፃነት ሠራዊት አባል ነን ያሉ ከየእስር ቤቱ የወጡና እንዲታጠቁ የተደረጉ ሰዎችም የተሳተፉበት ነበር። ግን ነገሮች አልቀለሉም። ሸዋ ሮቢት ከተማ ከተገባ በኋላ ከፍተኛ ዝርፊያ ተፈፀመ። የኦሮሞ ነፃነት ሠራዊት አባል ነን ብለው ትጥቅ የተሰጣቸው ሰዎች ከከሚሴ፣ ባልቺ፣ ጀዋሐ፣ ባቲ... ወዘተ የተሰባሰቡ ሲቪሎችን ይዘው ዝርፊያ ፈፀሙ።

አካባቢው ወትሮም እንኳን ዘንብብሽ እንደውም ጤዛ ነሽ እንደሚባለው ነው። በዘመነ ብልጽግና በነፍጥ የታገዘ ደም መቃባት ተካሂዶበት ነበርና አጋጣሚውን የሚጠቀም ሁሉ ለጥፋት ተጣይፈ። በወቅቱ እንደምክንያት የቀረበው ግን ፋኖ የተባለው ታጣቂ ኃይል በተለይ በከሚሴ ፍሪጅና ብረት ድስት ሳይቀር ዘርፎ ሄዷል የሚል ነበር። በዚህ ጊዜ የትግራይ ሠራዊት አመራሮችና አባላት የኦሮሞ ነፃነት ሠራዊት አባል ነን ካሉት ኃይሎች ጋር ቃታ እስከመሳሳብ የደረሰ አለመግባባት ውስጥ ገቡ። የሁለቱ ኃይሎች ወታደራዊ ጥምረት እንዲህ ያለ ዝርክርክነትና የዲሲፒሊን ጥሰት የተሞላበት እንጂ በሚዲያ እንደተነገረው በጋራ የጦርነት እቅድና የአመራር ኅብረት የተቀናጀ አልነበረም።

እንዲያውም እዚህ ላይ አንድ የትግራይ ወታደራዊ የደጎንነት አመራር ያለኝን ልጥቀሰው። ይህ አመራር ከኦሮሞ ነፃነት ሠራዊት አዛዦች ጋር ከሚገናኙ የትግራይ ሰዎች አንዱ ነበር። በምዕራብ ኦሮሚያ የሚገኘው የኦሮሞ ነፃነት ሠራዊት አዛዥ የነበረው ጃል መሮ (ኩምሳ ድሪባ) እየደጋገመ «የት ደረሰችሁ?» እያለ ይጠይቀዋል። የጥያቄው መደጋገም የሰለቸው ይህ ትግራዊ «እኛ በሩ ላይ ደርሰናል። እናንተ የት ደረሰችሁ?» ሲል መልሶ ጠየቀው። «ጥሩ ሁኔታ ላይ ነን። አሁን ነጆ ልንገባ ነው» ሲል መለሰለት። ከአዲስ አበባ 510 ኪሎሜትር ርቀት ላይ ነው፤ ነጆ።

ከት ብሎ ሳቀና «እናንተን በዚህ ሁኔታችሁ የኦሮሚያ ጫካ ገና ስድሳ ዓመት ይሸሽጋችኋል» ሲል ቀለደበት።

የትግራይ ሠራዊትና የኦሮሞ ነፃነት ሠራዊት በሚል የሚጠሩት እነዚህ ኃይሎች መሬት ላይ ያላቸው እንቅስቃሴ በዚህ መልኩ የሚገለጽ ነበር። ይሁን እንጂ በመገናኛ ብዙሃን የሁለቱ ታጣቂዎች ኅብረት ብዙ ተነገረለት። ይህንንም፣ መንግሥት «አማራ ጠሎቹ ወያኔና አነግ ጥምረት ፈጠሩ» በማለት የአማራን ሕዝብ፣ «ወያኔ የኦሮሞን ሕዝብ እንደገና ሊዘርፍ መጣ» በማለት ደግሞ የኦሮሞን ሕዝብ ለመቀስቀስ ተጠቀመበት።

በአውሮፕላን ጣቢያው ውስጥ ወደቀ። በኋላ ላይ ድርጅቱን ለጉደታ ገለልቻ ሽጦ በምንና እንዴት እንደሄደ ባለውቅም አሜሪካ ገብቷል። እዚያ ሆኖም «ዐቢይ ካደኝ» እያለ እንደሚያማርር እሰማ ነበር።

የዐቢይ «ስሌት» እና የትግራይ ሠራዊት «ስለት»

ዐቢይ፣ ጥቅምት 19/2014 ዓ.ም. በባሕር ዳር የክልል ርዕሰ መስተዳድሮችን ሰብስቦ «ጁንታውን በመደበኛ ሠራዊት መመለስ ስለማንችል፣ ሕዝቡ ይዝመት» ሲል ክተት ጠራ። በወቅቱ የወጣው መግለጫ ቃል በቃል እንዲህ ይላል። «ሕወሓት የጀመረውን ሀገር የማውደምና የማፍረስ ተልዕኮ በመደበኛ ወታደራዊ አደረጃጀት ብቻ መቀልበስና መቅበር አይቻልም መላውን የኢትዮጵያ ሕዝብ በማነቃነቅና ባለቤት በማድረግ የሀገርን ህልውና ከሁሉ አቀፍ ጥቃት መከላከል ያስፈልጋል»።

ዐቢይ ይህንን መግለጫ የፃፈበትን እስኪብርቶ በጨበጠበት እጁ ከአንድ ወር በፊት ማይክራፎን ይዞ የተናገረው ከዚህ ፍጹም የተቃረነ ነበር። የአዲስ ዓመት ዕለት በጎንደር አካባቢ ለተሰባሰበው ሠራዊት እንዲህ አለ። «ባለፉት መቶ ዓመታት ያልተገነባ እጅግ ዘመናዊ መከላከያ ሠራዊት ተገንብቷል፤ አየር ኃይላችን ባለፉት አርባ ዓመታት ከነበረው ብቃት በላይ እንዲኖረው ተሠርቶ ከፍተኛ ውጤት እያመጣ ነው። ኮማንዶ፣ ስፖርታ፣ አየር ወለድ፣ ልዩ ልዩ የጦር ሠራዊቶች እየተገነቡ ነው። የአሁኑ ሽፍታ መለማመጃችን ነው። እንለማመድበታለን»።⁸⁸

እንዲህ ብሎ ያወራ ሰውዬ ነው እንግዲህ ይህንን በተናገረ በ49ኛው ቀን «ጁንታውን በመደበኛ ሠራዊት ብቻ መቀልበስ አልቻልኩም» ብሎ የደረሱልኝ ጥሪ ያቀረበው። ሆኖም «ያ በመቶ ዓመት ተገንብቶ፣ በአርባ ዓመት ተሠርቶ የማያውቀውና በአንተ ወርቃማ ዘመን የተሠራው ሠራዊትህስ የት ገባ?» ብሎ የጠየቀው አልነበረም። ሁሉም ክተት፣ ዝመት እያለ የአገሪቱን አርሶ አደር ሊማግድ ተቻብሏል።

ከአንድ ዓመት በፊት የሕግ ማስከበር ዘመቻ ብሎ በትግራይ የጀመረው ጦርነት ሰፍቶና ረዝሞ ሰሜን ሸዋ ሲደርስ «የሕልውና ዘመቻ» የሚል ስያሜ ተሰጠው። በርግጥም ነገሩ የሕልውና ነበር። የዐቢይ አሕመድንና ታማኞቹን የሥልጣንን ሕልውና አደጋ ውስጥ የከተተ፣ ጥቅምና ጥላቻ ያሰባሰባቸውን ኃይሎች ያርበተበተ፣ የብልጽግና ሹሞችን የደርግ ሰዎችን እጣ ፈንታ ሊያከናኝብ የተቃረበ ፈተና ነበር። እናም የአገሩን ሀብትና ሰው በሙሉ በዚህ «የሕልውና ዘመቻ» ላይ አሰማራ።

የወቅቱ የእብደት ደረጃ የት ደርሶ እንደነበር የሚያሳየው በዓለም ፊት በሠላማዊ መድረክ፣ በስፖርቱ ዓለም በጀግንነት የሚታወቀው ኃይሌ ገብረሥላሴ የእልቂት ባንዲራውን ይዞ ደብረ ሲና አፋፍ ሲታይ ነበር። ስለ ሠላም በሚሰብክ አሊምፒክ ላይ ክብረወሰን የሰባበረው ኃይሌ፣ የአንድን ንጉሥ ዙፋን ለማጽናት ጦር ሲሰብቅ እንደማየት ያለ አሸማቃቂና አሳዛኝ ነገር ያለ ባይመስልም በዚያ ሰዎች ግን ሁሉም ነውር እንግዳ መሆን ቀርቶ ስለነበር፣ ኃይሌም «...አንድ አምስት ሰው አላጣም...» በማለት ሰውን መግደል እንደሚፈልግ ሲናገር አስደናቂ አልነበረም።

«የዐቢይ አማሮችም» (እነ ታማኝ በየነ፣ ክርስቲያን ታደለ፣ ወርቁ ዓይተነው፣ የተለያዩ ቀሳውስትና ጳጳሳት) ነቢያችን ያሉትን ጠቅላይ ሚኒስትር ሥልጣን ሊያድኑ ሽለላና ቀረርቶውን ተቀላቀሉ። እነዚህ ሰዎች «መንዝን ወያኔ ሲፎልፈልበት እያየን እንዴት ኖርን እንላለን?» እያሉ የሸለሉት የደብረ ብርሃን አረቁ እየተገነጩ

⁸⁸ ኢቢሲ መስከረም 1/2014 «ጠቅላይ ሚኒስትር ዐቢይ በማይፀብረ ግንባር ለሚገኘው ሠራዊት ያስተላለፉት መልዕክት» በሚል ርዕስ ያሰራጩው

ነበር። ወርቁ ዓይተነው የተባለው ነጋዴ ደግሞ በሀገሪቱ ባሕል ተሰምቶም ታይቶም በማይታወቅ ደረጃ ከወራት በፊት የባሕርዳሩ ቄስ እንደተናገረው ሁሉ የሰው ሥጋ እንደ ፍየል ተጠብሶ እንዲበላ ቀሰቀሰ። አንዳርጋቸው ጽጌ የተባለው እንግሊዝኛ ደግሞ «በአረመኔያዊ ጫካኔ ግደሉ» አለ። ካሳዬ ጨመዳ የተባለው የመንግሥቱ ኃይለማርያም ጀነራል በበኩሉ «በስመ አብ ብላችሁ አማትቡና ተኩሱ ሰው ግደሉ» በማለት የሰውን ልጅ እንደ በከልና ሙከት በየቦታው የሚታረድ አደረገው። አንገት የሚያስደፋ ጊዜ ነበር!

ፊልም ሠራው፣ ሙዚቀኛው፣ ዳንሰኛው ሁሉ የጥላቻ አንደበቱን እንጥሉ እስኪታይ ይከፍት ጀመር። የደርግ ካድሬ የነበረው ታማኝ በየነ ብቻ ሳይሆን ደበበ እሸቱም ኢሰታዊ በቀሉን ይዞ ብቅ አለ። «ጅብ ከሚበላህ በልተኸው ተቀደስ» የሚለውን ንግግሩንም ኢቴሺ ደጋግሞ አስተላለፈለት። በሀገሩ ባህል ተሰምቶም ታይቶም በማይታወቅ ደረጃ የሰውን ልጅ ጠብሶ መብላት እንደሚገባ ይደረግ የነበረው ቅስቀሳ ተባብሶ ቀጠለ።

ሰዎቹ ልክ እንደ ወሎ ሕዝብ የሰሜን ሸዋ ገበሬም የእነርሱን የእልቂት ጥሪ ባለመተባበሩና የሥልጣን ዕድሜያቸውን ለማራዘም ባለማገዙ በቴሌቪዥንና በሬዲዮ ሊሰድቡት እየዳዳቸው ነበር።

በርግጥ ገበሬው ጥቅሙንና ጉዳቱን ያውቃልና በሙሉ ልብ ተባብሯቸዋል ማለት አይቻልም። እዚህ ላይ በመንዝ መሀል ሜዳ የተከሰተን አንድ ነገር ማስታወስ ተገቢ ይሆናል። ኅዳር 11/2014 ዓ.ም ከሸዋ ቆላማው ክፍል ወደ መንዝ የሚያወጣውን መንገድ የተያያዘው የትግራይ ሠራዊት ከመሀል ሜዳ መግቢያ በኩል ጓሳ ከተባለው ቦታ ደረሰ። ጓሳ ከአራት መቶ ዓመታት በላይ በሕዝብ ሲጠበቅ የኖረ የተፈጥሮ ጥብቅ ሥፍራ ነው።

ሠራዊቱ በአካባቢው ሲደርስ አርሶ አደሮች የደቦ ገብስ አጫዳቸውን አገባድደው የምሳ ሰዓታቸው ላይ ዳቦና ጠላቸውን ከብበው ተቀምጦው ነበር። አርሶ አደሮቹ ሁሉም በሚባል ደረጃ ታጣቂዎች ናቸው። ቤልጂግና ምንሽር ቢሆንም ጠብመንጃ አላቸው። እንደ ውጪ ሀገር ወራሪ ጦር፣ እንደ ድርቡሽና ጣሊያን ተደርጎ የተነገራቸው የትግራይ ሠራዊት አጠገባቸው ሲደርስ ከመታኮስ ይልቅ ማጉረስን ነበር የመረጡት። ከጠላው እንዲጠጡ፣ ከዳቦው እንዲበሉ የትግራይ ሠራዊት አባላትን ጠየቁ። ሆኖም ታጣቂዎቹ ፈቃደኛ አልሆኑም። ይልቁንም ፍየል ወይም በግ እንዲሸጡላቸው በመጠየቅ ገዝተው፣ አብስለው በሉ።

አርሶ አደሮቹ ባቀረቡት ማብሰያና መባያ የታረደው ፍሪዳ ተበልቶ ካለቀ በኋላ ወታደሮቹ አጫዳውን በመጠኑ አገዟቸው። ከዚያም አመሻሽ ላይ ወደ መሀል ሜዳ መሄድ እንደሚፈልጉና መንገዱን እንዲያሳዩአቸው ጠይቀው ትብብራቸውን አገኙ። ወደ አንድ ሰዓት አካባቢ መሀል ሜዳን የትግራይ ሠራዊት ተቆጣጠረ።

በዚህ ጊዜ የዐቢይ ጄትና ድሮን እንደ ጫላዳ ያሉ ብርቅዬ እንስሳት የነበሩበትን የጓሳን ጥብቅ የተፈጥሮ ቦታ ያደበዩው ገባ። አራት መቶ ዓመታትን ያለአንዳች ጉዳት በትውልድ ቅብብል የዘለቀው ጓሳ ጋየ። የትግራይ ሠራዊት በዚያ መሄዱን ስለሰማ ነበር ያንን ድብደባ ያካሄደው። ምናልባት በዚህ ተፈጥሯዊ ስፍራ ሰፍሯል ብሎ አስቦ ነው በእውር ድንብር ያንን ውድመት ያካሄደው።

የአማራ ክልል የአካባቢና ደን ጥበቃ ባለ ሥልጣን የደረሰውን ጉዳት በገንዘብ ሲተምን «206 ሚሊዮን 231 ሺህ 805 ብር ይሆናል» ብሏል። ይህንን ጥፋት የፈፀመው ሕወሓት ነው እንዳይሉ የአካባቢው ሕዝብ

ውድመቱ በጄትና ድሮን እንደተፈፀመ፣ ሕወሓት ደግሞ እነዚህ ትጥቆች እንደሌሉት ያውቃል። በዚህ ጊዜ ምን ብለው ረፖርት አወጡ? «ሕወሓት በከፈተው ወረራ ሳቢያ» በማለት ገለጹ።⁸⁹ ሕወሓት አወደመው ማለት ቢያቅታቸው «ሕወሓት በከፈተው ወረራ ሳቢያ...ተቃጠለ» አሉ።

በዚህ ቦታ ላይ ለተከታታይ ሰዓታት በፈፀመው ድብደባም ከአጣጤና አካባቢው ተፈናቅለው በርግቢ ተብሎ በሚጠራ አካባቢ የሰፈሩ እናቶችንና ሕፃናትን በድሮን ጨፈጨፋቸው። በሞርታርና በመድፍ አረገፋቸው። በዚህ ሁኔታ ከሞቱ ሰዎች ውስጥ አንድ የልብ ጓደኛዬ ቤተሰቦችም ይገኙበት ነበር።

የሆነው ሆኖ የትግራይ ሠራዊት መሀል ሜዳ ከተማ ገባ። ሠራዊቱ የደረሰው በሚካኤል ንግሥ ዋዜማ ነበር። የጎዳር ሚካኤል እንደ ጥምቀት የሚከበርበት ከተማ ነች፤ መሐል ሜዳ። ከሁሉም የመንዝ አካባቢዎች የተውጣጥና ከደብረ ብርሃንና ከአዲስ አበባ የሚመጣ ምዕመን የሚታደምበት ትልቅ ንግሥ ነው። ግን የፀጥታው ሁኔታ በአንድ ጊዜ ተገለባበጠ። የከተማዋ ፖሊስ ወይ ወደ ገጠር ገብቷል፤ ወይም ሲቪል ለብሶ ከማሕበረሰቡ ተቀላቅሏል። በከተማዋ በሚገኘው ማረሚያ ቤት ውስጥ ያሉት ፍርደኞችም እስር ቤቱን ሰብረው ወጥተዋል። ነገር ተደበላለቀ።

በዚህ ወቅት ነው የትግራይ ሠራዊት አባላት በከተማው በመዘዋወር በድምጽ ማጉያ ሕዝቡ ወደ ንግሡ እንዲሄድና የፀጥታውን ሁኔታ እነርሱ እንደሚቆጣጠሩት ገለጹ። ሕዝቡም ቅዱስ ሚካኤል ይጠብቀኝ ብሎ ወደ ቤተክርስቲያን ሄደ። በንግሥ ሥነ-ሥርዓቱ ላይ በየዓመቱ የተለመደ ነገር አለ። ሕዝቡ ክርስቲያኑ ስለት ያስገባል። ዘንድሮም «አቶ እንትና ቅዱስ ሚካኤል የልቤን አድርጎልኛልና ይኼን ያህል ብር ሰጥቻለሁ ብሏል፤ ስሜን ሚካኤል ያውቀዋል ያለች እህታችን ስለቷን ሰጥታለች» ወዘተ እየተባለ በመነገር ላይ ነው። ይህንን የሚናገረው አስተናባሪ እንዲህ ባለ ሁኔታ ሲናገር ቆይቶ «ከትግራይ የመጡት ወንድሞቻችን አገራችንን ሠላም ያድርግልን ብለው አንድ ሺህ ብር ሰጥተዋል» አለ። በዚህ ወቅት አካባቢው በእልልታ ተጥለቀለቀ። ይህ መረጃ በቦታው ከነበሩ ዘመዶችና አብሮ አደጎቹ ያገኘሁት ነው።

በደብረብርሃን ከተማ ደግሞ የሆነው ሌላ ነው።

የትግራይ ሠራዊት የሰሜን ሸዋ መናገሻ በሆነችው በዚች ከተማ አቅራቢያ ሲደርስ መንግሥት በሁሉም አካባቢ ያሉ የትግራይ ተወላጆችን እያሰረና እየገደለ ነበርና በደብረብርሃንም ይኼው እንዲሆን ትዕዛዝ አስተላለፈ። በከተማው የሚኖሩ የትግራ ተወላጆችን እንዲያስር ለከንቲባውና ለከተማው ፖሊስ አዛዥ ትዕዛዝ ተሰጥቶታል። በከተማው ውስጥ የሚገኝ ከትግራዊዎች ጋር የተዋለደ አማራ ሳይቀር ተለቀመ። ለዓመታት አብሮ የኖረን ሕዝብ እንዲህ ሲያሳድዱት ያስተዋሉና ነግበኔ ያሉ ሰዎች ድርጊቱን ተቃውመው።

ከዚያም ከንቲባውና ፖሊስ አዛዥ እያጣራን እንለቃለን ብለው ያሰሯቸውን የትግራይ ተወላጆች መፍታት ጀመሩ። በዚህ ጊዜ ራሱ ከንቲባውና ፖሊስ አዛዥ እንዲታሰሩ የሚያደርግ ትዕዛዝ ከፌደራል ደግንነት ኃላፊው ተመስገን ጥሩነህ ተላለፈና ከአዲስ አበባ የሄዱ ሰዎች እነዚህን አመራሮች አሰሯቸው። በአጋጣሚ የፖሊስ አዛዥ ስሙ ታዬ ሀብተጊዮርጊስ የሚል ስም ያለው ነበር። ከዚያም «የአባቱ ስም እንደሚያመለክተው ትግሬ ነው» እያሉ በ'ነኢሳት ዜና አሠሩበት። ከጥቂት ቀናት በኋላ ግን ሁለቱም ሥራቸው ነፃ አወጣቸው።

⁸⁹ አዲስ ማለዳ ጋዜጣ ቅዳሜ ጥር 14/2014 የታተመውን ይመልከቱ።

ልብ ላለው ሰው በደብረ ብርሃንና በመሀል ሜዳ የሆነው ነገር ብዙ መልዕክት ያለው ነበር። ሕዝቡ ምን ያህል ሠላምን አብዝተዋል እንደሚወድ፣ ምን ያህልም ከልሊቱ እንደራቀ፣ ጦርነቱ መንግሥትና ግብረ-አበሮች እንደሚሉት የወራሪና የተወራሪ ሳይሆን የእርስ በእርስ እንደሆነ፣ ዐቢይና የእርሱ አማሮች በሚፈልጉት ልክ ጦርነቱ በአማራ ሕዝብ እንዳልተደገፈ፣ ጥቂት ቢሆኑም ለሀቅና ለያዙት ኃላፊነት ተገዝተው በሰከነ መንፈስ የሚሠሩ አመራሮች እንደነበሩ... ወዘተ የሚጠቁም ነበር።

የሆነው ሆኖ የሸዋና የወሎ አርሶ አደር የልሊቃኑን የእልቂት ጥሪ ተቀብሎ የእነርሱን ገንዘብና ሥልጣን ለማዳን ብሎ አጉል መዋደቅ ውስጥ ለመግባት አልፈለገም። ከትግራይ የመጡትን የሠራዊት አባላትም እንደ ጠላት ቆጥሮ አሳሳይዳቸውም። አርፎ ሰብሶ ሲሰበስብ ነበር። ይልቁንም መንገድ እያሳየ፣ እያበላ፣ እያጠጣ አዲስ አበባ አፍንጫ ስር አደረሳቸው።

ይሁን እንጂ ሕዝቡ ቡቲክ ገብተው ልብስ የሚዘርፉ፣ ግሮሰሪ ሰብረው መጠጥ የሚወስዱ፣ መንገድ ላይ ሰው አስቁመው የሞባይል ስልክ የሚነጥቁ የትግራይ ወታደሮችን ሲመለከት መበሳጫቱ አልቀረም። እንዲያም ሆኖ ዐቢይና የእርሱ አማሮች የትግራይን ሠራዊት ጭራቅ አድርገው አስቀድመው ተናግረው ስለነበር ሕብረተሰቡ የመጠጥና የልብስ መዘረፍን እንደ ትልቅ ጥፋት ሊወስደው አልቻለም። ምክንያቱም አርሶ አደሩም ሆነ ከተሜው የጠበቀው የትግራይ ሠራዊት እያስወጣ በመደዳ የሚጨፈጭ፣ ሰው የተባለን ፍጡር በሙሉ የማይምር አድርጎ ነበር። በዚህም ምክንያት የደረሱ ጥፋቶችን «እንዳሰብነው አይደለም» ብሎ አቅልሎ እንዲያያቸው ረድቶታል።

በሸዋሮቢት በኩል ወደ ደብረሲና እያጠቃ የነበረውን የትግራይን ሠራዊት የሚከላከለውን ጦር ከሚያዘው አንድ የዐቢይ ኮማንደር እንዲህ የሚል መረጃ አገኘሁ። «የእግረኛ ሠራዊታቸው የሚቻል አይደለም። ግን ድሮናችን አላስተረፈቻቸውም። ምንም እንዳይንቀሳቀሱ ተደርገዋል። ወደ ኋላም ወደ ፊትም መሸሽ አልቻሉም። ከሰንበቴና አጣጭ የማረኪቸውን የኛ ወታደሮች ጭነው ሊሄዱ ሲሉ የፕሮፓጋንዳ ሥራ እንዳይሠሩባቸው ብለን ከ'ን መኪናቸው የራሳችንን ወታደሮች አጋይተናቸዋል። ትናንት ብቻ ዘጠኝ ድሮኖች ቀኑን ሙሉ ሲዋጉ ነው የዋሉት» ሲል አብራራልኝ።

በርግጥ ዐቢይ በዚህ ግንባር ዋና መፋለሚያው ድሮን ነበር። በአንድ ጊዜ 10 ድሮኖችን ያሰማራበት የውጊያ ዕለትም ነበር። የትግራይ ሠራዊት በጭፍራ በኩል ሚሌን ለመቁረጥ ያደረገው ጥረት ሙሉ በሙሉ የከሸፈው በነዚህ በድሮኖች በተፈፀመበት ጥቃትም ጭምር ነው። በዚያ ግንባር የነበረው የትግራይ ጦር የከፋ ሽንፈትን ተከናኝቧል።

አንድ የዐቢይ ሠራዊት አዛዥ የሚከተለውን አለ።

«ወያኔ ወደ ሚሌ ያዘመተቸውን ሠራዊት ወደ ጎንደር አሰማርታ፣ ወደ ሰሜን ሸዋ የምታደርገውን ማጥቃት አስፍታ ብትመጣ ኖሮ በማግስቱ ዚምቧብዌ ነበርን። የሠሩት ወታደራዊ ስህተት ጠቅሞናል። በተለይ ሚሌ ላይ እኛ በመሣሪያ እነሱ በሰው ገላ ነው የተዋጋነው። ከታች ሜካናይዝድ፣ ከላይ ድሮን አቀናጅተን ነው የጨረሰናቸው»።

በርግጥም እውነት ይመስላል። የትግራይ ወታደራዊ ኮማንድ ጠንካራ ተዋጊዎችን በዚያ አስቸጋሪ በረሃ ላይ አስገብቶ አስጨርሷል። የብልጽግናው አዛዥ ካለው በተጨማሪ ውሃ ጥምም ጥሩ የውጊያ መሣሪያ ሆኖ

ተፋልሟል። የትግራይ ሠራዊት ለአንገብጋቢ ውሃ ጥም ተዳረገ። በቦቴ ውሃ ለማቅረብ ሲሞከር ቦቴው በድሮን ይመታል። ምግብ ለማድረስም፣ ቁስለኛ ለማውጣትም፣ ሠራዊት ለመጨመርም አቃተ። የሦስት ሀገራት ድሮን አሰማራ። የኢራን Mohajer-6 UAV፣ የቱርክ Bayraktar TB-2፣ የቻይና Wing Loong-1 እና 2፣ ከሰመራና ከደብረ ዘይት እየተነሱ የትግራይን ሠራዊት የአቅርቦት መስመር ተቆጣጠሩት፤ የቀረበውንም አወደሙት።

ዐቢይ ከኢራን ድሮን ያገኘው በቀጥታ ገንዘብ ከፍሎ ነው። ኢትዮ ቴሌኮምን ሸጦ ያገኛትን 800 ሚሊዮን ዶላር ለዚህ አውሏታል። (የዓለምንም፣ የአገሩንም፣ የፈጣሪንም ሕግ በመጣስ የተመሰከረለት የኢትዮጵያው ጠቅላይ ሚኒስትር የተባበሩት መንግሥታትን ክልከላ ጥሶ ከኢራን መሣሪያ ሲገዛ አላመነታም)። ከቱርክ መንግሥት ደግሞ በዱቤ አግኝቷል። የቻይናውን ድሮን የተባበሩት አረብ ኤምሬቶች አልጋ ወራሽ ቢን ዛይድ ነው የከፈለለት። ይህ ሁሉ መረጃ ወደ «ሲቺዌሽን ሩሜ» ይመጣ ነበር። ከመረጃዎቹ አንዱን ላክልና ይህንን ክፍል እንቋጫው።

የትግራይ ሠራዊት ሰሜንና ደቡብ ወሎን በአብዛኛው ተቆጣጥሮ ከያዘ በኋላ በደሴ ከተማ 60ሺህ ሊትር የሚገመት ነዳጅ አገኘ። የጦርነቱን የሎጅስቲክስ ክፍል የሚመሩት የሕወሓት ከፍተኛ ባለሥልጣናትና የቀድሞ ታጋዮች ናቸው። እነዚህ ኃላፊዎች ነዳጁን ወደ ትግራይ ለመውሰድ መቆለ የሚገኙና በጦርነቱ ምክንያት የቆሙ የነዳጅ መጫኛ ቦቲ ያላቸውን ሰዎች ተጠየቁ። ባለ ቦቴዎቹ «ብር ክፈሉን» አሉ። የሕወሓቶች ምላሽ ገንዘብ የለንም የሚል ነበር። የተሽከርካሪዎቹ ባለንብረቶች በአንድ ቦቴ ከምናመጣው ነዳጅ ላይ 80 ሊትር እንደሰደደ የሚል አማራጭ አቀረቡ። የአመራሮቹ ምላሽ ግን አወንታዊ አልሆነም። 80 ሊትር ለአንድ ቦቴ አንከፍልም ብለው ከጥቂት ሳምንታት በኋላ ብልጽግና ደሴ ሲመለስ ነዳጁን ሳይጓደል አገኘው።

የዐቢይ ዚምባብዌ፤ እርሱም እንደ መንግሥቱ?

መንግሥቱ ኃይለማርያም በሥልጣኑ መቋጫ ሰሞን ልክ እንደ ዐቢይ የትግራይንና የወሎን ሕዝብ ይሳደብ ነበር። የትግራይን ሕዝብ «ኋለቀሮች፤ ረሃብተኞች፤ ችጋራም የምንባለው ከዚህ ክልል በሚመነጭ ችግር ነው። በተቀረው ኢትዮጵያ ረሃብ የለም። ከዚህ ክልል የምናገኘው ለጠመኔ መግዣ እንኳ አይሸፍንም» በማለት ዘለፈ።

ዐቢይም ይኛን ገለፃ ትንሽ አዘምኗት፤ ሰኔ 15/2013 ዓ.ም. በፋና ቴሌቪዥን ላይ ቀርቦ እንዲህ አለ። «በምግብ ራስን መቻል የሚባለው አንኳር ችግር ያለው ትግራይ አካባቢ ነው። በሚሊዮን የሚቆጠር ሕዝብ በሴፍትኔት ፕሮግራም እህል ይሰጠዋል።»

ዐቢይ እንደ መንግሥቱ «በተቀረው የኢትዮጵያ ክፍል ረሃብ የለም» ማለት ነው የቀረው። ምናልባት እርሱ ይህንን በሚናገርበት ዕለት በሱማሌና በቦረና ብቻ ስምንት ሚሊዮን ሕዝብ እንደተራብ የሚያትተው የተባበሩት መንግሥታት ሪፖርት ትዝታው ይሆናል፤ እንደዚያ አለማለቱ። የትግራይን ሕዝብ ግን ከሌላው ኢትዮጵያዊ ሁሉ የባሰ ተረጂና የሰው እጅ ጠባቂ አድርጎ ነው ያቀረበው። «ከዚህ ጦርነት በፊት 1.9 ሚሊዮን የትግራይ ሕዝብ እርዳታ ይሰጠው ነበር» በማለት።

እንዲያም ሆኖ መንግሥት የትግራይን ሕዝብም ሆነ ሌላ ማንበረሰብን ከብብ አላስራበም። እርዳታ እንዲደርስ የሰብዓዊ አገልግሎት ማቅረቢያ ኮሪደር ከተፋላሚዎቹ ጋር ተነጋግሮ ከፍቶ ነበር።

ሁለቱ ሰዎች በትግራይና በወሎ ሕዝብ ላይ ያላቸው አተያይ የተመሳሰለ መሆኑን ለማሳየት የደርጉ አለቃ ያለውን እናስከትል።

«አብዮታዊ ሠራዊታችን ከሕዝብ እንዳልተወለደና የሕዝብ ወገን እንዳልሆነ ሁሉ፤ ይህንን አርሶ አደር እየሞተ ባለመሬት እንዳላደረገ ሁሉ፤ እየለመነ ብስኩትና ዱቄት እንደማያድል ሁሉ፤ ዛሬ በአክሱም፤ በአድዋ፤ በሸረ ወዘተረፈ እንደ ጠላት ጦር ራሱ ገበሬው እንደ አንበጣ ተሰባስቦ እየተገተገው ነው» በማለት የትግራይ ሕዝብ ሠራዊቱን እንደጨፈጨፈው በምሬት ተናገረ።

ዐቢይም ተመሳሳይ ነገር ነበር ሲናገር የሰነበተው። ወደ ንግግሮቹ እንመለስና የመንግሥቱ ኃይለማርያምን ቃላት ከዐቢይ አንደበት ላይ እንፈልግ። ሽንፈትን ተከናኝቦ ከመላ ትግራይ ከተባረረ በኋላ ሰኔ 22/2013 ዓ.ም. በተናገረው በዚያ የአልቂት ጥረው እንዲህ ሲል እናገኘዋለን።

«መብራት ለመቀጠል ሰዎች ሄደው ሞተዋል። ምግብ እየሰጡ፤ ስንዴ እያዳረሱ ተገድለዋል። ቄሶች ክላሽንኮቭና ማይክራፎን ይዘው ተነስ እያሉ ሰብከዋል። በየትኛውም መንደር... የገባው ወታደር ቁጥሩ ያነሰ ከሆነ፤ ከጀርባው በርከት ያሉ ሰዎች ወርረውት በክላሽም፤ በገጀራም፤ ይጨፈጭታል።»

አስደናቂ ምስክሎሽ ነው። መንግሥቱ ኃይለማርያም «ገበሬው እንደ አንበጣ ተሰባስቦ እየተገተገው ነው» ሲል የተናገረውን፤ ዐቢይ አሕመድ «በክላሽም፤ በገጀራም፤ ይጨፈጭታል» ሲል ይገልፀዋል። መንግሥቱ «አብዮታዊ ሠራዊታችን... ይህንን አርሶ አደር እየሞተ ባለመሬት እንዳላደረገ ሁሉ፤ እየለመነ ብስኩትና ዱቄት እንደማያድል ሁሉ ...» ሲል የተናገረውን ዐቢይ «መብራት ለመቀጠል፤ ምግብ ለመስጠት፤ ስንዴ ለማዳረስ...» ብሎ ይገልፀዋል። የሁለቱም ንግግር ዓላማ የትግራይን ሕዝብ የኢትዮጵያ ዕዳ፤ከሃዲና ጠላት አድርጎ ማቅረብ ነው። በአጭሩ የትግራይ ሕዝብ የተዋለለትን ክዳ ባለውለታውንም የሚበላ ነው

እንደማለት ነው። ታማኝ በየነም በዚሁ ሰሞን «ለኢትዮጵያ የሚመጣው ችግር ሁሉ ከዚህ ክልል ነው» ብሎ የቀድሞ መሪውን የመንግስቱ ኃይለማርያምን ቃል ደግሞታል።

የወሎን ሕዝብ ደግሞ መንግሥቱ «እንደ እውነቱ ከሆነ ለወንበዴው ወሎ ብቻ ይበቃው ነበር። ምንድን ነው ወሎ ውስጥ የሆነው?... እኛ የምንፈልገው ኢሠጋን ነው፤ እኛ የምንፈልገው የደርግ ወታደርን ነው» እየተባለ አይደለም እንዴ በከበሮ የሚመጣውን ወያኔ የሚያሳልፉት? ይኼ ነው ያደራጀውና ያነቃነው ሕዝብ። ይህንን ገመና መሸፈን የለብንም» ሲል ሕዝቡን አጣጣለ።

የወሎ ሕዝብ ለመንግሥቱ «የኢትዮጵያ ገመና» ሲሆን ለዐቢይ ደግሞ «ባንዳ» ነው።

ዐቢይ ጥቅምት 22/2013 ዓ.ም. ካቢኔውን ሰብስቦ በደረገው ንግግር «ደሴ ላይ ለምሳሌ አንዲት ፊጅመንት ከማንዶን የተዋጋው ኃይል የደሴ ነዋሪ ነው። ትናንትና የመከላከያ ደጋፊ የነበረ ኃይል ሕውላት እየቀረበ ሲመጣ ፊጅመንቷ እንዳትወጣ፣ ከብብ፣ መስዋዕትነት ከፍሎ ሊያስቀር የሞከረው እዚያ ያለ ኃይል ነው» ሲል ነበር የደሴን ሕዝብ እንዲህ የወነጀለው።

መንግሥቱ «እኛ የምንፈልገው የደርግን ወታደር ነው እየተባለ» ሲል የተናገውን፣ ዐቢይ ደግሞ «ትናንት የመከላከያ ደጋፊ የነበረ» ይለዋል። ከዚህ አንፃር የደርጉ አለቃ የወሎን ሕዝብ የወነጀለው «የወያኔን ሠራዊት በማሳለፍ» ነው። ይህ ቀለል ያለ ውንጀላ ነው። ዐቢይ ግን የወሎን ሕዝብ የከሰሰው «የመከላከያን የኮማንዶ ፊጅመንት ከብብ በማጥቃት» ነው።

ይህን አስገራሚ ተመሳሳሪ እያሰብሁ እያለ ኅዳር 3/2014 ዓ.ም. ማለዳ ከ«ሲቺዊሽን ሩሜ» ውስጥ ሆኜ ቴሌቪዥን ስከፍት ዐቢይ አሕመድ እያወራ ነበር። የሚተነትነው ስለ መንግሥቱ ኃይለማርያም ኩብለላ ነው። «2014 እንደ 1983 ሊሆን ነው እንዴ?» እያልኩ በማሰብ አደመጥሁት። «እነዚህ ሰዎች ድርጊታቸውና ንግግራቸው ብቻ ሳይሆን ፍፃሜያቸውም አንድ ሊሆን?» በሚል መንፈስም በመላ ትኩረቴ የእርሱን ንግግር ወደ መከታተል ገባሁ።

«...ከሰማኒያ ሶስቱ ታሪክ ልንማር እንደምንችል አልተገነዘብንም። ምክሮች አሉ። «አልቋል'ኮ፤ ውጡ እንጂ፣ ጥፉ እንጂ፣ ሽሹ እንጂ» የሚሉ አሉ። ...እኛ ሁለት ሀገር የለንም። ስንኖር ኢትዮጵያዊ ነን፤ ስንሞት ደግሞ ኢትዮጵያ ነን» ሲል አሁንም መንግሥቱ ትዝ አለኝ። «አንድ ጥይትና አንድ ሰው እስኪቀር እንዋጋለን፤ ከኢትዮጵያ አንድነት ኃይሎች ጋር ግንባሬ እስኪበተን እዚሁ እቀጥላለሁ» ብሎ ነበር። በኋላ የቁርጥ ቀን ሲመጣ ግን የተገኘው ሐራሬ ነው። የግብር ተመሳሳሊቸው እየደነቀኝ ማድመጤን ቀጠልሁ።

«አሁን ያለንበት ጦርነት ባሕሪ እንዳለ በ1983 ተካሂዷል። ከአዲስ አበባ በመቶ፣ መቶ ሃምሳ፣ ሁለት መቶ ኪሎ ሜትር ራዲየስ ውጊያ አልነበረም። አዲስ አበባ ሳይደረስ የነበረው እዚህ ያለውን መንግሥት የሚያፍረከርክ ፕሮፓጋንዳ ነው። ኮሎኔል መንግሥቱ እንዴት ከሀገር ወጡ የሚለው በራሱ ቢጠና የዚሁ የማጭበርበር ውጤት አካል እንደሚሆን ጥርጣሬ የለኝም።... ወክ እየተደረገ ነው አዲስ አበባ የተገባው። ያን ለመድገም ነው አሁን አንድ ሺህ አንድ ፕሮፓጋንዳ የተነዛው»።

እዚህ ላይ የበዛ የውሸት ግትልትል ሲንጋጋ እናገኛለን። የእርሱን ቅጥፈቶች የማብራራት ፍላጎት ስለሌለኝ ሌላው ጉዳይ ላይ ላተኩር። ጠቅላይ ሚኒስትሩ፣ ኮሎኔል መንግሥቱ በሚከበልበት ጊዜ ጦርነቱ ከሁለት መቶ ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ አልደረሰም ነበር። እያለ ነው። በአጋጣሚ ይህንን የዐቢይን ንግግር

ከመስማቱ በፊት የደርጉ ወታደራዊ መሪ ኮሎኔል ብርሃኑ ባይህ የፃፈውን መጽሐፍ እያነበብሁ ነበር። የደርጉ ሰው በፃፈው ትዝታው ላይ መንግሥቱ ኃይለማርያም ወደ ዚምቧብዌ በኮበለለ ዕለት ከአዲስ አበባ ቅርብ ርቀት ላይ የሚገኙት ጣርማ በር፣ አምቦ፣ ወንጪና ጉደር በአማጽያኑ ቁጥጥር ሥር መግባታቸውን ገልጿዋል⁹⁰። ደርጎቹ ያልካዱትን ጠቅላይ ሚኒስትሩ ግን በአደባባይ ይዋሸናል።

ዐቢይ፣ እንኳ እንዲህ ባለ ራቅ ያለ ታሪክ ላይ ይቅርና በራሱ የዕለት ተግባር ላይ ሲቀጥፍ የሚውል ሰው መሆኑን ስለማውቅ ብዙም አልገረመኝም። ይልቅ የመንግሥቱ ኃይለማርያምን ትዝታዎች እያነሳ ሲተርክ ትኩረቴን ሳበው። ምስጢር መቋጠር የማይሆንለት ዐቢይ ያለ አንዳች ነገርም ይኼንን አላለም ስል አሰብሁ። «ዐቢይ ሆድ ምስጢር፣ ውሻ ሆድ ቅቤ አያድርም» የሚለውን አባባሌን አመንኩትና ወደ አንድ ዲፕሎማት ወዳጄ ደወልኩ። ይህ ሰው በተለይ ከቀድሞዎቹ የአሜሪካ አምባሳደሮችና ከአሁኑ የአውሮጳ ኅብረት ሰዎች ጋር በቅርብ የሚሠራ ነው።

«ሰውዬው «መንግሥቱ ኃይለማርያምን ያስወጡት ኃይሎች እኔንም ውጣ አልቋል እያሉኝ ነው» እያለ ነው። የሰማኸው ነገር አለ እንዴ...?» ስል ጠየቅሁት።

«አወራው እንዴ...?» አለና ከት ብሎ ሳቀ።

«አዎ። «ውጡ እየተባልን ነው። ኮሎኔል መንግሥቱ የተባረሩት በውጊያ ሳይሆን በፕሮፓጋንዳ ነው» እያለ ነው» ብዬ ስናገር ሳቁን ካቆመበት ቀጠለ።

«የሰማሁት ነገር አለ። አሜሪካኖቹ ከዚህ በላይ ሊከላከሉት እንደማይችሉ ነግረውታል። ከፈረንሳይ ጋር በተደረገ ውይይት እርሱ ወደ አንዷ የፈረንሳይ ቅኝ ግዛት ሀገር እንዲሄድ ከስምምነት ተደርሷል። ይህንኑ መልዕክት ይዘለት ሰሞኑን የኬኒያው ፕሬዚዳንት ወደ አዲስ አበባ ይመጣል ሲባል ሰምቻለሁ። ለዚያ ነው ያወራው። መቼም አስገራሚ ፍጡር ነው» ሲል ግምቴን አረጋገጠልኝ።

ከዚህ ዲፕሎማት ወዳጄ ጋር ያደረግሁትን የስልክ ውይይት ጨርሼ እንደገና የዐቢይን ንግግር በጽሞና አዳመጥሁት። «መንግሥቱ ኃይለማርያም ወያኔን አዲስ አበባ ላይ ሳይዋጋው መሸሹ ልክ አይደለም» የሚል ይዘት ያለው ንግግሩን ሳይምጥ ሰውዬው ምን ያህል ሕዝብ ሲያልቅ፣ ስንት ደም ሲፈስ እንደሚረከ እየሰብሁ ቆዘምሁ። እርሱ የሥልጣኑን አደጋ የሚለካው ከቤተ-መንግሥቱ ባለው ርቀት መሆኑንም በድጋሚ አረጋገጠልኝ። ለእርሱ አንድ ችግር ከአዲስ አበባ መቶ ሃምሳ አለያም ሁለት መቶ ኪሎሜትር ርቀት ላይ ቢከሰት ዕዳ አይደለም። ችግር የሚሆነው አዲስ አበባ ሲደርስ ነው። ስለዚህ መንግሥቱ ኃይለማርያም በዋና ከተማዋ ላይ ሳይዋጋ መልቀቁ ልክ አልነበረም እያለ ነው። ይህንን ደግሞ ከአሁን በፊት በሌላ መልክ ተናግሮታል። ኅዳር 19/2013 ዓ.ም. መቐለን ሲቆጣጠር አንድም የሕወሓት ባለ ሥልጣን በከተማው እንደሌለ ሲያረጋግጥ «ጀግና ከሆኑ ከተማው ላይ ጠብቀውን አይዋጉም ነበር» ሲል የደም ጥሙን ሳይቆርጥ በመቅረቱ ሲፀፀት ተስተውሎ ነበር።

እርሱ ይህንን ንግግር በተናገረበት ቴሌቪዥን ላይ ደግሞ ትንሽ ቆይቶ አዳነች አቤቤ የአዲስ አበባን ነግሪዎች አደራጅታ ለከተማ ውጊያ «ቀኝ ኋላ ዙር» ስታስብል የሚያሳይ ዜና ቀረበ። ወፋፍራም ሴቶች፣

⁹⁰ የኮሎኔል ብርሃኑ ባይህን «ያልታሰበው» መጽሐፍ ከገጽ 653-655 ይመልከቱ

የተንጨበረረ ፀጉራቸውን ያጎፈሩ ጎልማሶች ወዘተ «ወታደራዊ ሥልጠና የተሰጣቸው 246ሺህ የሕዝባዊ ሠራዊት አባላት ተመረቁ» በሚል ተነገረላቸው። ዐቢይ፣ መንግሥቱ አዲስ አበባ ሳይዋጋ መኮብላትን በማንሳት «ከሰማኒያ ሶስቱ ታሪክ ልንማር እንደምንችል አልተገነዘቡም» ሲል የተናገረው ነገር አሁን የበለጠ ግልጽ ሆነልኝ። የአዲስ አበባን ሕዝብ አሰልፌ እዋጋለሁ ብሎ ማቀዱን ተገነዝብሁ።

በርግጥ ደርግም ይህንን ሞክሮት እንደነበር ዐቢይ የደርግ አምላኪ ሰዎች አልነገሩት ይሆናል እንጂ መንግሥቱም አስበበት ነበር።ከላይ የተጠቀሰው የብርሃኑ ባይህ መጽሐፍ እንዲህ ይላል።«ግንቦት 12 ቀን 1983 ዓ.ም ማታ [መንግሥቱ ሊኮበልል አንድ ምሽት ብቻ ሲቀረው መሆኑን ልብ ይሏል]፣ በዘመቻ ማዕከላችን ስብሰባ ነበር። [በስበሰባው ላይ መንግሥቱ ኃይለማርያምም ከተሳታፊዎቹ አንዱ ነው]። አጀንዳው ቀበሌዎችን ስለማስታጠቅ ሲሆን ቅድሚያ ለካድሬዎች ቢሰጥ የሚል ሐሳብ ቀረበ። ከዚያም ...መጀመሪያ ለካድሬዎች፣ ሁለተኛ ለመለዮ ለባሾች፣ ሦስተኛ ለቀበሌ ተመራጮች፣ አራተኛ በቀበሌ ተመራጮች ተመርጠው ለሚቀርቡ ሰዎች ትጥቅ እንዲሰጥ ተወሰነ።... ይህንን ያህል ሰው ከታጠቀ እነርሱ ብቻ አንድ ጎራ ሊመልሱ ይችላሉ። ግን ለመዋጋት ፈቃደኛ መሆናቸው አጠያያቂ ነበር። ለዚህ መንግሥት ለመሞት ዝግጁ እንዳልሆኑ ግልጽ ነበር»።⁹¹

ይህ የደርግ ባለ ሥልጣን ጥሩ ደምድሟል። የ17 ዓመቱ ውጊያ ለአንድ ደርግ ለተባለ መንግሥት እንጂ፣ ለእናት ሀገር ኢትዮጵያ እያሉ እንደዘመሩት እንዳልሆነ በመጨረሻ ያመነ ይመስላል። «ለዚህ መንግሥት ለመሞት ዝግጁ እንዳልሆኑ ግልጽ ነበር» ሲል የጦርነቱ ዓላማ ለደርግ መንግሥት ሥልጣን እንጂ ለኢትዮጵያ ሕልውና አይደለም ማለቱ ነው። ዐቢይም «ኢትዮጵያን ከማፍረስ ለማትረፍ» እንደተዋጋ ሲናገር ቢሰነብትም፣ እውነተኛው ምክንያት ግን «ሥልጣኑን ከመነጠቅ፣ እርሱንና ባልደረቦቹን ከመታነቅ ማዳን» ነበር።

መንግሥቱ ኃይለማርያም አድርጎት ዐቢይ ያለደረገው ነገር አለመኖሩ አስደናቂ የሚሆነው ከዚህ አንፃርም ነው። መንግሥቱ ግን እንደ ዐቢይ የከተማን ሕዝብ በማስጨረስ ሥልጣኑን ማቆየት ይቻላል የሚል ጭካኔ እንደሌለው በጊዜ ተስፋ ቆርጦ በመሄድ አሳይቷል። 17 ዓመታትን በአየርና በየብስ የተዋጋቸውን፣ በሰለጠነ ሠራዊት የተፋለማቸውን ተቃዋሚዎቹን በቀበሌ ታጣቂ ሊመልሳቸው እንደማይችልም ገብቶት ዚምባብዌ ገብቶ አድሯል። ዐቢይ ግን ይህንን ማድረግ ይቻላል ብሎ ሩብ ሚሊዮን የተሻገረ የአዲስ አበባ ሕዝብ አስታጥቄ አዘጋጅቻለሁ ብሎ አወጀ። እንደ ብርሃኑ ባይህ አባባል ግን «ሕዝቡስ ለእኔ መንግሥት ለመሞት ዝግጁ ነው?» ብሎ አልጠየቀም።

ዐቢይ፣ ከአንድ ዓመት በፊት ጦርነቱን ሲጀምረው ልክ እንደ መንግሥቱ ኃይለማርያም «የእናት ጡት ነካሾች ኢትዮጵያን ወጓት፤ ባንዳዎች ደፈሯት» ነበር ያለው። አሁን ደግሞ እንደ መንግሥቱ የመጨረሻ ዘመናት ንግግሩም ተመሳስሏል።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ፣ የመንግሥቱ ኃይለማርያምን የኩብላላ ታሪክ ካወራ ሁለት ቀን አለፈው። ዲፕሎማቱ ወዳጄም ዐቢይ ወደ ፈረንሳይ ቅኝ ግዛት ሀገራት እንዲሄድ አሜሪካና ፈረንሳይ

⁹¹ ብርሃኑ ባይህ ገጽ 657

መስማማታቸውንና ይህንን መልዕክት ይዘም የኬኒያው ፕሬዚዳንት ወደ አዲስ አበባ እንደሚሄድ ከነገረኝ ሁለት ቀናት ተቆጠሩ። ከዚያም ዕቃው ጎዳር 5/2014 አመሻሽ ላይ ዑቃሩ ኬኒያታ በሌ አውሮፕላን ጣቢያ ደረሰ።

ዐቢይ ዑቃሩን የተቀበለው ፈረንሳይኛ ተናጋሪ ከሆነችው ፕሬዚዳንት ሳህለወርቅ ዘውዴ ጋር ሆኖ ነበር። የኬኒያው ፕሬዚዳንት ለሁለቱም ሰዎች የተዘጋጀ ማረፊያ መኖሩን ጠቁሞ፣ ከሕወሓት ጋር በሚደረግ ንግግርም ዋስትና እንደሚሰጣቸው ገልጾ አገሩን ትተው እንዲሄዱና ተጨማሪ ደም መፋስስን እንዲያስቆሙ ነገራቸው።

ዐቢይ ነገሩን ሲሰማው ለመጀመሪያ ጊዜ ስላልሆነ አልተገረመም። የመጨረሻ ዕድሉን ለመሞከር ጊዜ እንዲሰጠው፣ ሠራዊቱን አዲስ ምልምሎች እንደገቡበትና ተጨማሪ የድሮን ትጥቅ ከወዳጆቹ እንዳገኘ ጠቅሶ፣ ውጊያው እየተካሄደ ያለውም ከአዲስ አበባ 200 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ መሆኑን አብራራ።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ ምንም እንዳልተፈጠረና እንዳልተጨነቀ ለማሳየት ዑቃሩ ኬኒያታን እንጦጦ ተራራ ላይ ወስዶ ፓርክ ሊያሳየውና ሊያማልለው ሞክረ። በሀገሪቱ ሕይወት እንደሁልጊዜው በሠላም እየቀጠለ እንጂ የተለየ ነገር እንዳልተፈጠረ ለማሳየትም ጣረ። ለአንድ ምሽት አንድ ጠርሙስ ውስጢ እንደሚበቃው የሚነገርለትን ሰውዬም በፓፓያ ጁስ ተቀብሎ አስተናገደው። ዐቢይ ይህንን ሲያደርግም በቴሌቭዥኖቹ ታየ። የኬኒያው ሰው ግን ትዕግስት አልነበረውም። የመጣበትን ነግሮት ያኑ ዕለት ማታ ወደ ሠላማዊ መናገሻው ናይሮቢ በረረ።

ዑቃሩ ወደ ሀገሩ ከሄደ በኋላ የአሜሪካ መንግሥት የአፍሪቃ ቀንድ አምባሳደር የሆነውን ጄፍሬይ ፌልትማንን በቢሮው ተቀብሎ አነጋገረ። በአዲስ አበባ የነበረውን ቆይታም ለአምባሳደሩ አብራራለት። ይህንንም መገናኛ ብዙሃን ዘገቡት።

የዐቢይ መሰደጃ፣ ናይጀሪያ፣ ሴኔጋል አለያም አይቮሪኮስት እንደሚሆኑ ስለማ፣ ከሁለት ቀናት በፊት ጠቅላይ ሚኒስትሩ ስለ መንግሥቱ ኃይለማርያም ኩብለላ ማውሳቱ፣ ልክ እንደ ደርጉ አለቃ በሥልጣኑ ጀንበር ማምሻ ላይ የወሎንና የትግራይን ሕዝብ መሳደቡ ያለ ምክንያት እንዳልሆነ የበለጠ ተገለጠልኝ።

ዐቢይን ከመንግሥቱ ኃይለማርያም ጋር ማነፃፀር ነውር ይመስለኛል። እርሱ ራሱን ከቀድሞው አብዮታዊት ኢትዮጵያ መሪ ጋር ማወዳደሩ የማይጠበቅ ቢሆንም መንግሥቱ ግን በ17 ዓመቱ ጦርነት የጨረሰው ሕዝብ ዐቢይ በሁለት ዓመት ከገለደው ጋር የዳሎልና ዳሽንን ያህል ይራራቃል። በተገደለው ሰው ብዛት ብቻ ሳይሆን በአገዳደል ጭካኔም አይደራረቡም። መንግሥቱ ያሰማራውን ጦር «የኔ ሠራዊት በሳንጃ ተደፍሯልና እናንተ በወንድ አካላችሁ ድፈሩ» ብሎ አላዘመተም፤ ሰዎችን በእሳት እያቃጠሉ የሚዝናኑ ወታደሮችም አልነበሩትም፤ የራሱን ሀገር «መጥታችሁ ቆርሳችሁ ውሰዱ» ብሎ ጎረቤቶቹን አልጠራም፤ በምሥራቅ አፍሪካ የነበሩትን እኩያ አምባገነኖች «ኑ ሕዝቤን አጫርሱኝ» ብሎ አልጋበዘም። መንግሥቱ ኃይለማርያም የኢትዮጵያን አንድነት ለማስጠበቅ ተዋድቆ ቢያንስ የሰማሊያን ወረራ ቀልብሷል፤ ሱዳን እንደ ሞቃዲሾው አገዛዝ አገሩን እንዳትደፍር አደብ አስገዝቷል። ውጤቱ አገሩን የጎዳ ተግባር ቢፈጽምም ሆነ ብሎ የኢትዮጵያን ሉዓላዊነት ለራሱ ሥልጣን ሲል አሳልፎ አልሰጠም።

ዐቢይ እንዲህ ያሉ ቁም ነገሮችን የሚያስተውል አጃምሮ እንዳልታደለ ይታወቃል። እርሱም ሆኑ አምሳያዎቹ የዘመኑ ባለሥልጣናት ለከብሩና ለሉዓላዊነቱ በማይጨነቁለት ሀገር ላይ ተቀምጦው ነበር ከሥልጣንና በሥልጣኑ የሚገኘውን ወተት ያልቡ የነበረው። መንግሥቱ 17 ዓመታት ታገልሁ የሚለው ኢትዮጵያ እንዳትገነጣጠል ነበር። ዐቢይ ግን ሥልጣን ላይ የወጣው ኢትዮጵያን ለመበታተን መሆኑን በእርሱም ሆነ በምስላጌዎቹ ደጋግመው ነግረውናል።

በዚሁ ዕለት ማታ አዳነች አቤቤ የተባለች አምሳያው በቴሌቪዥን ብቅ ብላ «ትግራይን ሀገር ለማድረግ ካስፈለገ... መመስረት ይችላሉ። ከኢትዮጵያ ተገንጥለን ሀገር መሆን እንፈልጋለን ካሉ እኮ ራሳቸው የቀረጹት ሕገ-መንግሥት ላይ የተቀመጠ አንቀጽ አለ። በዚያ መሠረት መሄድ ነው» አለች፤ ያንን ልብ አውልቅ ፈገግታዋን ብልጭ እያደረገች። ሰዎቹ በሀገር ላይ የሚያላግጡት በዚህ መልኩ ነበር።

መንግሥቱ እንዲህ ያለ ነገር አላደረገም። ቢያንስ እነርሱ እንደተመኙት የአዲስ አበባን ሕዝብ በከተማ ውጊያ አላስጨረሰም። ውጤቱ የታሰበው በይሆንም ሀገር እንዳይገነጠል ብሎ 17 ዓመታትን ተዋደቀ። ጦርነቱንም ማሸነፍ፣ ሥልጣኑንም ማዳን እንደማይቻል ሲያረጋግጥና አልሆነ ሲለው ቢያንስ በስሜት የሚወዳትን አገሩን ትቶ ሄደ። ዐቢይና አዳነች ግን ምዕራቡን ለሱዳን፣ ሰሜኑን ለኤርትራ አስረክበው፣ ደግሞም «ትግራይ ትገንጠል» እያሉ «የኛን ሥልጣን ግን አትንኩብን» ይላሉ። ጊዜው እንዲህ ያለ ነበር። መንግሥቱ ኃይለማርያምን የሚያስመስግን ዘመን!

የአሜሪካ ዛቻና የሕወሓት ግርግር፤

በሐምሌ 2013 ዓ.ም. ደብረጽዮን ገብረሚካኤል ወደ መቐለ ከተመለሰ በኋላ ረዘም ያለ ቃለ-መጠይቅ በአማርኛ ሰጥቶ ነበር። «ከበረሃ መጡ፤ ከጫካ ወጡ ይሉናል። እና ከሪዞርት አንወጣ። ትግል ላይ ነው'ኮ የከረምነው» በማለት በሰጣት በዚያች ዝነኛ ንግግሩ «ከትግራይ ካባረርናቸው በኋላ መሠረታዊ አገልግሎቶቻችንን ዘግተዋል። ባንክ፣ ስልክ፣ መብራት፣ ትራንስፖርት፣ እርዳታ ነዳጅ... ዘግተው ተኩስ አቁመናል ብለዋል። አንቀህ ተኩስ ማቆም የለም። እነዚህ መሠረታዊ አገልግሎቶች ካልተለቀቁ እንደመስሳቸዋለን። እንደራደር ካሉ እነዚህን አገልግሎቶች ይልቀቁና ለመደራደር ዝግጁ ነን በአደባባይ ብለው ያውጁ። ካልሆነ ያላቸው ዕድል መደምሰስ ነው፤ እንደመስሳቸዋለን» አለ፤ በትግራይ ቴሌቪዥን ።

መሠረታዊው ጥያቄ «ከደመሰስከው በኋላስ...?» የሚለው ነበር። አላብራራውም። ጌታቸው ረዳም «እኛ ፒያሳ ላይ ፎቶ የመነሳት ናፍቆት የለንም። ወደ ትግራይ የሚተኩሱ ጣቶችን ግን ከገቡበት ገብተን እንቆርጣለን። መንግሥት ሆነን ሀገር የመምራት ፍላጎት ግን የለንም» አለ። ይህ «ኢትዮጵያን ሊያፈርሱ ነው እየመጡ ያሉት» ለሚለው የዐቢይ አሕመድ ቡድን ጥሩ መቀስቀሻ መሣሪያ ሆኖ አገለገለ። «ጠላቶቻችንን እስከ ሲኦል እንከተላቸዋለን» በማለት ለኒውዮርክ ታይምስ የሰጠውን ቃል ደግሞ የብልጽግናው ምዕመኖች «ኢትዮጵያን ለማፍረስ እስከ ሲኦል እንሄዳለን አለ» እያሉ አስተጋቡት።

አሜሪካኖቹ «መንግሥት የመሆን ፍላጎት ከሌላችሁ እንግዲያውስ የፀጥታውን ሁኔታ እናንተ ተቆጣጠሩ፤ የእናንተ ሠራዊት የተሻለ ብቃት ስላለው የሠላምና ማረጋገጫን ሥራ ይሥራ፤ ፖለቲካውን ለአማራጭና ለአደጋዎቹ ልቀቁላቸው» የሚል አማራጭ ያመጡት ከዚህ በኋላ ነበር።

ሕወሓት ለዚህ የሰጠው መልስ አጭር ነበር። «የፖሊስ ተግባር ይኼ እንደቀጥል ፍላጎት የለኝም» አለ። የፖሊስ ተግባር ያለው «ሠላምና ማረጋገጫ በእናንተ ሠራዊት ይመራ» የሚለውን የአሜሪካ ጥያቄ ነው።

አሜሪካኖቹ «ልጃቸው» ዐቢይ ለውርደት እንደዳረጋቸው ያውቃሉ። እርሱን ጠቅላይ ሚኒስትር በማድረግ ትልቅ ሚና የተወጣውና በዐቢይ የግል ጉዳዮች ሳይቀር ጣልቃ እየገባ ሲባከን የነበረው ማይክ ሬይነር (ከ2010-2013 ዓ.ም. በኢትዮጵያ የአሜሪካ አምባሳደር የነበረው) ሳይቀር በኮንግረስ ፊት ከባድ ወቀሳን ተከናኝቧል።

ዐቢይ በተለይ ከኢሳያስ አፈወርቂ ጋር ገጥሞ ጥቅማቸውን የሚፃረር ተግባር ውስጥ ከተሰማራ በኋላ ብስጭታቸው አይሏል። ሆኖም ከድርጊቱ እንዲመለስ ደጋግመው መክረውት ነበር። አልሰማቸውም። ሽንፈቱን ደግሞ እያዩት ነው። ሠራዊቱ እየተናደ፣ እርሱም ልቡ እየራደ ነው። ለዚህ ነበር መሸሻ አዘጋጅተው ወደ ፈረንሳይ ቅኝ ግዛት ሀገራት ሒድ የሚል ምርጫ ያቀረቡለት።

እነርሱ ይህንን በሚሉበት ጊዜ ግን ሕወሓት ምንም ዓይነት ፖለቲካዊ አጀንዳ ሳይዝና የፕሮፓጋንዳ ሥራ ሳይሠራ ነበር የትግራይ ሠራዊት ደብረ ብርሃን ጫፍ የደረሰው። የወቅቱ የአሜሪካ መንግሥት መልዕክተኛ ጄፍሬይ ፌልትማን በዚህ ጊዜ ሐሳብ ቀየረ። ይህ ልምድ ጠገብ ዲፕሎማት የሕወሓትን ፖለቲካ ቢስነት ተረዳ። በሕዝብ ቅቡልነት እንደሌለው፣ የአገሪቱን ልሂቃንና ሕዝብ ለማሳመንም ምንም ጥረት እያደረገ እንዳልሆነ አስተዋለ። በዚህ መልኩ ወደ አዲስ አበባ የሚያደርገው ወታደራዊ ጉዞ ከተሳካ የሚፈጠረውን ሕዝባዊ መተላለቅ ተገነዝበ። ወዲህ ደግሞ የዐቢይ ወታደራዊ ሽንፈት በየቀኑ እየባሰበት ነው።

በዚህ ጊዜ ነበር ለስደት ያጩውን ጠቅላይ ሚኒስትሩን አድኖ ወደ ፖለቲካዊ ድርድር እንዲገባ መግፋት የጀመረው። «ከስግግግጡ ጁንታ ጋር ለድርድር አልቀመጥም፤ ሳልደመስስ ወይም ሳላሥር ከእነዚህ ጋር እንደማልደራደር የኢትዮጵያ ሕዝብ ይወቅልኝ» ሲል የነበረው ዐቢይም «ለድርድር ዝግጁ ነኝ» አለ። የክፉ ቀን ወዳጁን አባሳንጅንም ከፊት አስቀድሞ ብቅ አለ።

ከአንድ ዓመት በፊት ጦርነቱ በተጀመረ በ24ኛው ቀን ነበር ኅዳር 18/2013 ዓ.ም. ችግሩን በድርድር ለመፍታት የዲፕሎማሲ ጥረት የተጀመረው። በወቅቱ የቀድሞ የላይቤሪያ ፕሬዚዳንት ኤላን ሰርሊፍ የምትመራውና እራሱ አባሳንጅም ያለበት፤ የአፍሪቃ ልዑክ ወደ ዐቢይ ቢሮ ለምልጃ ገብቶ ነበር። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ግን ፈቃደኛ አልነበረም። እንዲያውም አንድ የሕወሓት ሰው አግኝተው የሚያነጋግሩ ከሆነ ከእነርሱም ጋር ሊጣላ እንደሚችል አስጠነቀቃቸው። «የውስጥ ጉዳዩ ነው፤ በሉዓላዊነቴ ላይ ጣልቃ ትገቡ ዘንድ አልፈቅድም» አላቸው። የዐቢይን አላዋቂነትና እብረት ያስተዋሉ ፀሐፊዎችም «How Ethiopia is Undermining the African Union?» እያሉ ፃፉ⁹²።

ዐቢይ ስለ ድርድር ደጋግመው የሚጠይቁትን ምዕራባዊያንና ጥቂት ኢትዮጵያዊያንን «ከማን ጋር ነው የምደራደረው፤ ከዚህ ጁንታ ጋር ለድርድር አልቀመጥም። ተውኝ፤ እኛ ሲነኩን አንወድም» ሲል አላግጦ ነበር። ፊዙን ገፋ ሲያደርገው ደግሞ «እኔኮ ጦርነት እየተካሄደም እየተደራደርኩ ነበር። እዚህ ካለው ሕጋዊው የትግራይ ሥራ አስፈፃሚ ሙሉ ነጋ ጋር እየተደራደርን ነበር» አለ። እርሱ መርጦ ከሾመው ሰው ጋር ለመደራደር ሲቀመጥ እየታየኝ ፈገግ እል ነበር። ደግሞስ ከምስለኔው ጋር የሚደራደር ንጉሥ፤ ከአሽከሩ ጋር የሚደራደር ጌታ ታይቶ ይታወቃል እንዴ...! የዐቢይና የሙሉ ነጋ ግንኙነት እንደዚያ ያለ መሆኑ እየታወቀም «ደግሞ ከሙሉ ነጋ ጋር የምን ድርድር ነው?» ብሎ የጠየቀው አልነበረም።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ ግን ስለ ድርድር ሲነሳ በብስጭት መናገሩን አልተወም። ድል አድርጌ መጣሁ ብሎ የሦስት ሰዓታት ድስኩር ባሰማበት የሕዳር 21/2013 ዓ.ም. ንግግሩ «ተደራደሩ ይሉናል፤ ከማን ጋር...? ከሰይጣን ጋር እኮ መስማማት አይቻልም። አባቶቻችን በደማችን ውስጥ ያስተላለፉብን አለመነካትን ነው፤ አትንኩን» በማለት ሲናገር በፓርላማው ተጨብጭቦለት ነበር። ደጋፊዎቹም ቀኝ እጃቸውን በግራ ደረታቸው ላይ ለጥፈው «ከዐቢይ ጋር ወደ ፊት!» ብለው ነበር። እንዲያም ሆኖ «ተደራደር፤ ተነጋገር» የሚለው ግፊት አልቆመም።

አሁንም የጦርነቱ ማቆሚያ ብቸኛ መንገድ ፖለቲካዊ ድርድር እንደሆነ ደጋግመው የሚነተርኩትን የዲፕሎማሲው ዓለም ሰዎች በመጋቢት 14/2013 ዓ.ም. እንዲህ ብሎ ቁርጥ ያለ ምላሽ ሰጣቸው።

«ለትግራይ ሕዝብ፤ ለትግራይ ወዳጆች፤ ለተከበረው ምክር ቤት መግለጽ የምፈልገው ቲ.ፒ.ኤል.ኤፍ. [ሕወሓት] ማለት በነፋስ ላይ እንደተበተነ ዱቄት ማለት ነው። ከእንግዲህ በኋላ ሰብስቦን ዱቄት ልናደርገው አንችልም። እርሱን ትተን አዲስ ኃይል፤ አዲስ የተማረ፤ አሁን ያለውን ዘመን የሚወጅ አስተሳሰብ ያላቸውና መምራት የሚችሉ ሰዎች መፍጠር ይቻላል» ብሎ ሲናገር በእልህ፤ እጁን በማወራጨትና በጩኸት ነበር።

⁹² How Ethiopia is undermining the African Union; Alex Dawaal BBC; 29 November 2021

ንግግሩን ሲቀጥለበትም እንዲህ ይላል። «እንበልና፤... እዚያ የተሸሸጉ አንዳንድ ሰዎች መጥተው መንግሥት ይሁኑ ቢባል እና መቼለ ቢመለሱ በምን ዓይነት ውሳኔ ሚዲያ ላይ ቀርበው እንደ ትናንትና መናገር የሚችሉት...? መልካቸው ስለተበላሸ ብቻ አይደለም። ሞራልስ... ደቋልኩ። ከአሁን በኋላ ፕሬዚዳንት እንዴት ይከናወናል... አይከንም። it's gone! ይኼ ታሪክ ነው። አይ...! በፍጹም! ብንዋጋም ባንዋጋም አይደገምም...»⁹³

እዚህ ውስጥ ያለው እርግጠኝነት የሚደንቅ ነበር። አስገራሚው ነገር «መቼለ ቢመለሱ...» እያለ የሚሰለቅባቸው ጠላቶቹ እርሱ ይህንን በሚናገርበት ዕለት ከመቼለ 25 ኪሎሜትር ርቀት ከአሉላ አባነጋ አውሮፕላን ማረፊያ ብዙም ባልራቀ ቦታ ላይ ነበሩ። ደብረጽዮን፣ ፈትለወርቅ፣ ሁለቱም ጌታቸው ወዘተ እርሱ «መቼለ አይገባም» እያለ በሚናገርበት ዕለት የወርቀዳኖን ውጊያ አልፈው፣ አዲንደምን ተሻግረው ከመቼለ ጀርባ ከሚገኘው ደራጀን ከተባለ ቦታ ነበሩ።

ከተለመደ ውሸቱ በሚመነጩው እርግጠኝነቱ «መቼለ ቢመለሱ በምን ዓይነት ውሳኔ ሚዲያ ላይ ቀርበው እንደ ትናንትና መናገር የሚችሉት...? ፊታቸው ስለተበላሸ ብቻ አይደለምኩ...» ወዘተ እያለ ተሳለፈ። በኋላ ግን «መንግሥት ይሁኑ ቢባል እና መቼለ ቢመለሱ» ያላቸው ሰዎች ደብረብርሃን ደረሱ። «መልካቸው ስለተበላሸ» እያለ የተዘባበባቸው ሰዎች «ሪዘርች ውስጥ አልከረምንም» ብለው የእርሱ መኳኒል እርባና እንደሌለው ሊያሳዩት ከቤተ-መንግሥቱ 150 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ ደረሱለት። መንፈቅ ባልሞላ ጊዜ ውስጥ ሁለቱ አናገሩት። «ዱቄት ሆነዋል» ያላቸው ሰዎች ያሰማራውን ጦር ዱቄት እያደረጉ ደጃፉ ላይ ተጠጉ።

ከዚያም ያኔ «አሸንፌአለሁ፣ የድል ጀንበርም ከእኔ ጋር ነች» ብሎ ባሰበ ጊዜ አይደረግም ያለውን ድርድር ለማካሄድ በድረሱልኝ ጥሪ አባሳንጅን አስመደበ። በርግጥ አባሳንጅ ከመመደቡ በፊት ከዚህ ናይጄሪያዊ ጋር አብሮ በአማራጭነት ተይዞ የነበረው ደቡብ አፍሪቃዊው የቀድሞ ፕሬዚዳንት ታቦ ምቤኪ ነበር። ሆኖም ዐቢይ «ምቤኪ የመለስ ጓደኛና አድናቂ ስለሆነ አይሆነኝም» ብሎ የፀሎት ተጋሪውን አባሳንጅን መረጠ።

አባሳንጅ ዓለም ሁሉ «ፋይዳ ቢስ ነው» ብሎ ያጣጣለበትን የ2013 ምርጫውን መጥቶ የታዘበለትና የተዋጣላት ምርጫ እንደተካሄደ የመሰከረለት በመሆኑ ባለውለታው ነው። ለዚህ በጎ አገልግሎቱም አዲስ አበባ ሲመጣ የሚያርፍበት ሺላ እንዳበረከተለት ሲነገር ነበር። የአፍሪካ ኅብረት ስብሰባ በሚካሄድባቸው ጊዜያትም ከሌሎች ስድስት የኢቫንጀሊካል የአህጉሩ መሪዎች ጋር የማለዳ ፀሎት (Breakfast Pray) ያደርጋል። እናም ዐቢይ ይህንን ሰው ለአደራዳሪነት መርጦ የድርድር ጥያቄውን ተቀበለ።

ወታደራዊ አቅማቸውን የተማመኑት የትግራይ መሪዎች ግን «ከማን ጋር ነው የምንደራደረው...?! ጦርነቱ አልቋልኩ» አሉ። አሜሪካኖቹ በበጎ ዓይን የሚያዩትና የኢትዮጵያን ችግር በእውቀት ለመፍታት ያግዘናል ብለው እምነት የጣሉበት ጀነራል ፃድቃን ገብረትንሳኤ ነበር ይህንን የተናገረው። ደብረጽዮንም አከለበት። «የኢትዮጵያ መከላከያ ሠራዊት የምታድነው ከተማ የለም። ጦርነቱ አልቋል» አለ።

ከዚህ በኋላ አሜሪካኖች በይፋ ከዐቢይ ጎን ቆሙ። «የሕወሓት ሠራዊት ወደ አዲስ አበባ የሚያደርገውን ጉዞ እንቃወማለን። ይህ ከሙዩኒስት ኃይል ሲወገድና ዐቢይ ወደ ሥልጣን ሲመጣ ብዙ ድጋፍ

⁹³ መጋቢት 14-2013 ዓ.ም. በፓርላማ የቀረበ የጠቅላይ ሚኒስትሩ ንግግር

አድርገናል። አሁንም ቢሆን ይህ ግጭት በድርድር ተፈትቶ ዐቢይ በሥልጣን ላይ ቢቆይ አንቃወምም»። ሲል ፌልትማን በአሜሪካ የሠላም ኢንስቲትዩት መድረክ ላይ መጥቶ ተናገረ። ከዐቢይ ወገን መሆኑን የበለጠ ለማስረገጥም ለጠቅላይ ሚኒስትሩ በፕሮፓጋንዳ ሎሌነት ከሚሠሩት ሚዲያዎች አንዱ በሆነው ኢሳት ቀረበ። በዚያም ይህንኑ አብራራ። «እኛ ዐቢይን ስንደግፍ የኖርን እንጂ አንጠላውም» አለ።

በጅቡቲ የሚገኘው የአሜሪካ ወታደራዊ ኮማንድም «በኢትዮጵያ ውስጥ እየተካሄደ ባለው ቀውስ ላይ እርምጃ ለመውሰድ ዝግጁ ነኝ»⁹⁴ ሲል መግለጫ አወጣ። ዊልያም ዛና የተባለው ጀነራል በቢቢሲ በኩል መጣና በኢትዮጵያ ቀውስ ምክንያት ቀጣናው እየተረጋገጠ መሆኑን አብራራ። ከዚያም ኢትዮጵያ ሠራዊቷን ከአሜሪካም አስወጥታ ወደ ራሷ ውጊያ ስታስገባው የተፈጠረው ክፍተት፣ የሱዳንና የኢትዮጵያ የድንበር አለመግባባት ያዋለደው ውጥረት፣ የሕዳሴ ግድብ ፖለቲካዊ ሁኔታ ወዘተ የአካባቢውን ችግር እንደሚያበባቡ ገለፀና «እነዚህ ችግሮች ሁሉ በፖለቲካዊ ውይይት መፈታት አለባቸው። ያ ካልሆነ ወታደራዊ ምላሽ ለመስጠት እንገደዳለን» አለ።

ንግግሩ ለትግራይ መሪዎች ምላሽ እንደሆነና የፌልትማን ማብራሪያ ቀጣይ ክፍል እንደነበር ግልጽ ነው። ያለ አንዳች ፖለቲካዊ ግብና ዓላማ ሠራዊቱን ደብረ ብርሃን አጠገብ ያደረሰው የትግራይ አመራር ሀገር ምራ ቢባል «ኢትዮጵያን የመምራት ፍላጎት የለኝም» አለ። «እንግዲያውስ ወታደራዊ ኃላፊነትን ውሰድ» ሲባል፣ «የፖሊስ ሥራስ አልሠራም» አለ። «በቃ ተደራደር» ሲባል ደግሞ «ጦርነቱ አልቋል! ከ፤ ከማን ጋር ልደራደር» አለ። ስለዚህ አሜሪካኖች «ወደ አዲስ አበባ የምትገባ ከሆነ እርምጃ ለመውሰድ እንገደዳለን» ወደ ማለት ገቡ።

አሜሪካኖቹ ከዚህ ባለፈ የትግራይ ሠራዊት ወደ አዲስ አበባ እየቀረበ በመጣ ጊዜ የእነርሱን ፖስፖርት የያዘ ብቻ ሳይሆን አሜሪካዊ የሆነ ዜጋቸው የቅርብ ቤተሰብ የሆነን ሰው ሁሉ ከኢትዮጵያ የማስወጣት ዘመቻ ውስጥ ገቡ።

በዚህ ጊዜ ሕወሓት እንደገና መሯሯጥ ጀመረ። ሩጫው ሰርገኛ መጣ በርበሬ ቀንጥሱ ዓይነት ነበር። በዐሥራ አንደኛው ሰዓት ሰሜን ዕዝን ለማጥቃት ደፋ ቀና እንዳለው ሁሉ እዚህ ላይ ደግሞ ለሌላ ፖለቲካዊ ሥራ ነበር የተሯሯጠው። በአሜሪካ ተሰምተውም ታይተውም የማይታወቁ ሰዎችን አሰባስቦ «የኢትዮጵያ የፌዴራሊስቶችና ኮንፌዴራሊስቶች ኅብረት ግንባር (United Front of Ethiopian Federalist and Confederalist Forces) የሚል ድርጅት ፈጥፎያለሁ» አለ። በዚህ አማካኝነትም ከዐቢይ በኋላ ያለቸውን ኢትዮጵያን እንመራለን ሲል አወጀ።

ይህ ግንባር የመመስረት ውሳኔ የዘገየ ብቻ አልነበረም። በአንድ በኩል የማያዋጣና የማይመስል ነበር። በሌላ በኩል ደግሞ ባቋቋሙት ጥምረት ውስጥ አንድም ሕብረ-ብሔራዊ ድርጅት አልነበረም። ይህ የዋሽንግተን ዲሲ ድርጊታቸው በ1983 ዓ.ም. በአዲስ አበባ ያደረጉትን በ2014 ዓ.ም. እንደገና ለመድገም እንዳሰቡና የብሔር ድርጅቶችን ለቃቅመው መንግሥት ለመሆን እንደወሰኑ የሚያሳይ ሆነ። ይህም የብሔር ፖለቲካን እታገላለሁ ለሚለው የመሀል ሀገር ልሊቅ ጥሩ ግብአት ሆነለት። #No more እያሉ ጦርነቱ ከአሜሪካና መሰል ምዕራባዊያን ጋር እንደሆነ አድርገው ሲቀሰቅሱ ለነበሩት ለእነ ዐቢይም ተጨባጭ ማስረጃ

⁹⁴ US force 'ready to respond' to Ethiopia crisis - BBC Africa: Nov 12, 2021

ሆነላቸው። «አሜሪካ መንግሥት ልታቋቋምልን ነው» በማለት እንዲጮሁ እማኝ ሆነላቸው። እናም «ሕወሓት ታክሲ ነጂዎችን አሰባስቦ መንግሥት ሊሆን ፈለገ፤ ምዕራባዊያን የኢትዮጵያን መንግሥት አውርደው የራሳቸውን ተላላኪ ሊሾሙ ነው» የሚል ፕሮፓጋንዳ እንዲሠሩ ጠቅሟቸዋል።

ከዚህ ሁሉ በተጨማሪ 46 ዓመታትን በፖለቲካ ፓርቲነት የቆየ ድርጅት፣ ሰላሳ ዓመታትን ለሚጠጋ ጊዜ መንግሥት የነበረ ፓርቲ (ሕወሓት) እንዲህ አንድ ታማኝ ወዳጅ ከሀገር ቤት አጥቶ ከስደተኞች ጎራ አጋር ለመፈለግ ዋሽንግተን ድረስ መሰደዱ አስገራሚ ነበር።

ደብረጽዮን ገብረሚካኤል ከዚህ በኋላ በሚዲያ ወጥቶ ያን በአሜሪካ ተመሠረተ የተባለውን የፖለቲካ ግንባር አስፈላጊነትና ኃላፊነት ለማብራራት ሞከረ። ዐቢይ እንዲኮበልል በዑሁሩ ኬኒያታ በተነገረው ዕለት ጎዳር 5/2014 ዓ.ም. «ሕወሓትን ጨምሮ ዘጠኝ ድርጅቶች በጋራ አንድ ግንባር መሥርተናል። የግንባሩ ቀዳሚ ዓላማ ጠላትን መጣል ነው። ያለንን ወታደራዊም ይሁን ዲፕሎማሲያዊ አቅም አስተባብረን ጠላትን ለመጣል ወስነናል። ይህንን ግንባር ቀደም ብሎ ማቋቋም ይቻል ነበር። የዘገየ ቢሆንም አስፈላጊ ነው የሚል ዕምነት አለን» ሲል አብራራ።

ነገሩ የዘገየ ብቻ ሳይሆን ጀንበር ከጠለቀች በኋላ የመጣም ነበር። መቼለ ሆኖ በዋሽንግተን ዲሲ የፖለቲካ ግንባር ለመፍጠር የተሞከረው መፍጨርጨር የአሜሪካን ልብ የሚሞላ አልሆነም። በመሆኑም እነ ጄፍሬይ ፌልትማን የዐቢይን መንግሥት ወደ ማዳን ገቡ። የሕወሓት መሪዎችንም «እርሱም ወደናንተ አይመጣም፤ እናንተም ወደ ክልላችሁ ተመለሱ፤ ስትመለሱ እርሱም እናንተን አያጠቃም» ሲሉ አዘዙ። በዚህ የአሜሪካ ትዕዛዝ መሰል ምክረ ሐሳብ ሁለቱም ከተስማሙ በኋላ ነበር የትግራይ ሠራዊት ወደ አዲስ አበባ የሚያደርገውን ማጥቃት አቁሞ ወደ ትግራይ መመለስ የጀመረው። ያለ በቂ ዲፕሎማሲያዊ ተግባር፣ ያለ አንዳች ፖለቲካዊ ሥራ ሰሜን ሸዋን ጨርሶ ኦሮሚያ ሊገባ የተቃረበው የትግራይ ጦርም ከሌሎች ወታደራዊ ስህተቶች ጋር ተዳምሮ ይመለስ ዘንድ ግድ ሆነበት።

ከዳካር ወደ አፋር?

የትግራይ መሪዎች ዐቢይንና የዘረጋውን ሥርዓት ከመጣል ባለፈ ስለወደፊት ኢትዮጵያ ውል ያለው ፖለቲካዊ እቅድ ይዘው ባለመገኘታቸውና ዓለማቀፉን ማጎበረሰብ ማሳመን ባለመቻላቸው ሠራዊታቸው በብዙ መስዋዕትነት ያስገኘውን የድል ማማ ናዱት። በርግጥ ከሰሜን ሸዋ የተመለሱት አሜሪካ ስላልፈቀደችና ይልቁንም ወታደራዊ እርምጃ እንደምትወስድ ስላስፈራራች ብቻ አይደለም። ፖለቲካዊና ወታደራዊ ምክንያቶችም አሉ።

በጎዳር የመጀመሪያው ሳምንት የሠራዊቱ አዛዥ ሌተናንት ጀነራል ታደሰ ወረደ የሲቪልና ወታደራዊ አመራሮች ያሉበትን ማዕከላዊ ኮማንድ ሰብስቦ «ሠራዊታችንን ወደ ትግራይ እንመልስ» አለ። ለዚህ ብዙ ምክንያት ደረደረ። «መሀል ለመሀል የተደረገው ወታደራዊ ማጥቃት ለጠላት የተመቸው ሆኖ የአቅርቦት መሥመራችንን (Supply line) ለድሮን ተጋላጭ አድርጎታል፤ ዋናውን ሠራዊታችንን ወደ ደብረብርሃን በማስጠጋታችን በሰንበቱ፤ በጭፍራና በጋሸና በኩል ያለው ግንባር ክፍት ሆኗል፤ በዚህም ሻዕቢያም ሆነ ብልጽግና ሠራዊቱን በዚያ አካባቢ ለማስገባት እያስጠጋ ነው፤ በመሆኑም ከኋላ ልንቆረጥ የምንችልበት አደጋ የሰፋ ሆኗል፤ ፖለቲካዊ ሥራ ባለመሠራቱም በመሀል ሀገር ያለውን ኃይል ካስወገድነው በኋላ የሚፈጠረው ቀውስ አደገኛ ነው» ወዘተ አለ።

የተወሰኑ የሕወሓት ሲቪል ባለሥልጣናት በበኩላቸው አንዳንድ ወታደራዊ አመራሮች አዲስ አበባ ለመግባት በጣም ከመጓጓታቸው የተነሣ የተጣደፈ የውጊያ እቅድ ባያወጡና ትኩረታቸውን ወደ ደብረብርሃን ባያደርጉ ኖሮ ጋሸናና ሀርቡ ክፍት አይሆኑም ነበር፤ ከኋላ ስንቆረጥ እንዴት መረጃ ሳይኖረን ቀረ...? ደግሞስ ልንቆረጥ እንደምንችል ለምን አስቀድሞ ከግምት ውስጥ አልገባም...? ወዘተ ሲሉ አመራሩን ለመተቸት ሞከሩ።

በመጨረሻም መወቃቀሱ እንደማይጠቅም ሒስ ተደራረጉና መፍትሔው መመለስ ብቻ ነው በሚለው ላይ ተስማሙ። ሆኖም «ስንመለስ ለአሜሪካኖች ማሳወቅ ይገባናል» በሚለው ሐሳብ ላይ ከውሳኔ ከደረሱ በኋላ ለእነ ፌልትማን ይህንኑ ነገሩ። ሊመለሱ መሆኑን፤ ነገር ግን የዐቢይ ሠራዊት በአሜሪካኖች አግባቢነት የተደረሰውን ስምምነት ጥሶ ቆበን የሚያልፍና የትግራይን መሬት የሚረግጥ በተሻለ ዝግጅት እንደገና ውጊያ ሊያደርጉ እንደሚችሉ ገለጹ።

ሕወሓት በቂ ፖለቲካዊ ሥራ ሳይሠራና ሕዝብን ሳያሳምን አዲስ አበባ የሚገባ ከሆነ ከፍተኛ ቀውስ ሊፈጠር ይችላል ብለው የሰጉት አሜሪካኖች የሠራዊቱን መመለስ አድንቀው፤ ዐቢይንም ወደ ትግራይ እንዳይገባ አስጠንቅቀው የትግራይ ጦር መመለስ እንደጀመረ ነገሩት። በዚህ ጊዜ ነው እንግዲህ ሌተናንት ኮሎኔል ዐቢይ አሕመድ «መከላከያን በግንባር ሆኜ ለመምራት ከነገ ጀምሮ ወደ ግንባር ልዘምት ነው» ሲል መግለጫ ያወጣው። ይህንን መግለጫ ጽፎ ሞገዱን የተቆጣጠረው ሰኞ ማታ ኅዳር 13/2014 ዓ.ም ነበር።

ዐቢይ ሰባተኛው ንጉሥ ነህ ተብሎ የነገሥቱ ነኝ እንዳለው የሰጠው መግለጫም የንጉሥ የሚመስል ነበር። እንደ አጼ ኃይለሥላሴ «እኛ» እያለ የፃፈውን ያንን «የንጉሥ ጥሪ» በወቅቱ የሕወሓቱ ቃል አቀባይ ጌታቸው ረዳ እንዲህ ሲል አፈዘበታል።

«የዐቢይ ጥሪ ብዙ የሚያስቁ ነገሮች አሉት። ሲጀመር እስካሁን የት ነበር? ንጉሥ የመሆን ፍላጎቱ ብቻ ትክክል ነው። «አጼ ዮሃንስ አድርገውታል፤ አጼ ምኒልክ አድርገውታል» እንደሚባለው ለማድረግ ነው ፍላጎቱ። የከበደው «በሚስትህ፣ በድንበርህ... መጥተዋል» የሚሉትን ቃላት መድገም ነው። አሪጅናል ለመምሰል ነው የጣረው። ወግ ወጉ ተይዟል። ንጉሠ ነገሥት እኩሌ፣ ጠላት መጥቷል ብለው ጥሪ አደረጉ ሲባል ሰምቷል። ግን እነርሱም ቢሆን ጠላት አንከበር ሲደርስ አይደለም ጥሪ ያቀረቡት። ድንበር ተጥሷል ብለው ሲያስቡ ነው። ዐቢይን ከምኒልክ ጋር ማወዳደር በራሱ ስድብ ነው የሚሆንብኝ። እርሳቸው ቢያንስ እንደ ዐቢይ ቀላማጅ አልነበሩም።»⁹⁵

ጠቅላይ ሚኒስትሩ ይህንን መግለጫ በሚያወጣበት ቀን የትግራይ ሠራዊት ከመላ ሰሜን ሸዋና አፋር ወጥቶ፣ ደቡብ ወሎን አጋምሶ ወደ ሰሜን ወሎ እየተሻገረ ነበር። በትላልቅ የጦር ትምህርት ቤት የተማሩት ጀነራሎች ያልቻሉትን ጦርነት በእርሱ አመራር ሰጪነት እንደሚያሳካው ሲናገር አልጎረበጠውም። እናም በምሽቱ ኅዳር 13/2014 ዓ.ም. «ከነገ ጠዋት ጀምሮ ግንባር እንገናኝ» ብሎ እንደ ፍቅር እስከመቃብሩ ፊታውራሪ መሸሻ ቀጠሮ ሰጠ። በሚዘምቱበት ግንባር ግን ቀደም ሲል በአሜሪካኖች አማካኝነት በተገባው የቃል ስምምነት መሠረት ጠላቶች እንደተመለሱና እንደሌሉ ያውቃል። የት እንዳለ፣ በየት በኩል እንደሄደ ሳይታወቅ ቀናትን ከፈጀ በኋላ «ጠቅላይ ሚኒስትር ዐቢይ በካሳጊታ ግንባር ሆነው ሠራዊቱን እያበረታቱ ነው» ተባለና ምንም ጠብመንጃ ከሌላቸው ወታደሮች ፊት ቆሞ በኢቴቪ ታየ። የአሕመድ አሊ ልጅ በሴኔጋል ዳካር ሲጠበቅ በኢትዮጵያ አፋር ተገኘ። የቴሌቪዥን ጋዜጠኞች «ስታንዳርት» የምንለውን የዘገባ ዓይነትም ሲሠራ ተመለከትነው።

«ስታንዳርት» የዜና አዘጋገብ አንድ ጋዜጠኛ አንድ ጉዳይ በሚከናወንበት ቦታ ላይ ቆሞ ስለሚከናወነው ነገር የሚያብራራበት መንገድ ነው። ዐቢይ ያንን የጋዜጠኝነት ሚና መውሰድ ተቀባብቶ «ይህ ማዶ ላይ የምታዩት ተራራ ጁንታው የሰፈረበት ነው። ነገ እንደዘዋለን» ይላል። በዚያ ቦታ ላይ 'ኮ እንኳን «ጁንታው» ወፍ እንደሌለች አስቀድሞ ያውቃል። ግን የትግራይ ሠራዊት አካባቢውን የለቀቀው እርሱ በመዝመቱ እንደሆነ ሲናገር አፋን ወለም አላለውም። በዚህ ጊዜ እነ ብርሃኑ ጁላና አበባው ታደሰ ተሸማቅቀው ኩላሊታቸውን ቢያክሉ አያስገርምም። በርግጥም ብርሃኑ ጁላ እጅግ ከስቶ ከመቃብር ያመለጠ አስከሬን መስሎ ነበር።

የዐቢይ ዘመቻው ማለት ምን አመጣ? የሚል ጥያቄ ቢነሳ መልሱ አጭር ነው። የሚችሉ ሲቪሎችን አህዝ ጨምሯል። «አብዛኛው ሠራዊቱን ጨርሰንበታል። በእውር ድንበር የገባው ኃይል የዘረፈውን ሃብት በእውር ድንበር ደዞ እንዳይወጣ የወሎና የሸዋ ሕዝብ እንዳታሳልፈው» ብሎ ጥሪ አቀረበ። ታንክና ሞርታር፣ መድፍና አርፒጂ የታጠቀን ጦር ነው እንግዲህ በዲሞፍተርና ቤልጂግ ግጥሞች እያለ የሚያዘው። ጭካኔው ጥግ የለውም መቼም።

⁹⁵ ትግራይ ቴሌቪዥን ኅዳር 14/2014 ዓ.ም. ምሽት ካስተላለፈው ፕሮግራም የተወሰደ

የትግራይ ሠራዊት ወደ ደብረብርሃን ሲመጣ በሠላም ያሳለፈው ገበሬም ዐቢይ ያቀረበው ጥሪ እውነት መስሎት በጭፍራና በአንጻሪ አካባቢ ሲመለሱ ጠብቆ ተኩስ ከፈተ። በተለይ አምቦ ውሃ በተባለ የአንጻሪያ ገምዛ ወረዳ ላይ ብዙ ንጹሃን ለእልቂት የተዳረጉበት አላስፈላጊ ውጊያ ተካሄደ። ዐቢይ በአሜሪካኖች አደራዳሪነትና በሕወሓት ስንፍና ሥልጣኑ እንደተረፈችለት ልቡ እያወቀም ለፕሮፓጋንዳ ጥቅም ሲል ብቻ የንጹሃን እልቂት መቆም የለበትም ብሎ ሕዝብን በዚህ መልኩ አጋደለ።

በርግጥ ዐቢይ የሰዎች ሞት የሚያሳስበውና የሚያሳዝነው ፍጡር እንዳልሆነ በተደጋጋሚ ተናግሯል። በምስጢርም፤ በአደባባይም። «ሞት የሌለበት ሀገር የለም፤ ሞትን አታዳንቁ፤ ሰው ይሞታል፤ ኢትዮጵያ ግን ትቀጥላለች፤ ለሞቱት ሰዎች ዛፍ ተክለን አስከፊናቸው ጥላ እንዲኖረው እናድርግ» ወዘተ የሚሉ ጫካኝ ንግግሮችን በተደጋጋሚ አስደምጧል።

በአንድ ወቅት ደግሞ የጴንጤ ወዳጆች ከአንድ የፀሎት ሥነ-ሥርዓት በኋላ «ሰው እየሞተ ነውና ይኼንን ለማስቆም ጥረት ብናድርግ አይሻልም ወይ?» ሲሉ ጠየቁት። የእርሱ ምላሽ እንደተለመደው ዘግናኝ ነበር። «ይህንን መንበር የሰጠኝ እግዚአብሔር ነው፤ እርሱ ይህንን መንበር ለመጠበቅ ሲል የማንንም ደም ሊያፈስ ይችላል። እንደምታውቁት፤ በመጽሐፍ ቅዱስም እንደተፃፈው ያለ ደም ሥርዖት የለም»።

እንዲህ ያለ እምነት ያለው ሰው፤ እስከ አፍንጫው የታጠቀውን የትግራይ ሠራዊት በአገኛችሁት ሁሉ ግጥሙት ብሎ ሕዝብ ቢያስጨርስ አስደናቂ አይሆንም።

የዐቢይ ድሮኖች

ታህሳስ 10/2014 ዓ.ም. የትግራይ ሠራዊት ከሸዋና ከአብዛኛው ወሎ ወጥቶ ትግራይ ገባ። ሠራዊቱ ያለ አንዳች መንጠባጠብ፣ ያለከፋ ኪሳራ ሌሊትና ቀን ከ400 ኪሎ ሜትር በላይ በእግሩ ተጉዞ ተመለሰ። ጦሩ በመቢና ያልተጓዘው ዐቢይ በአሜሪካኖች አደራዳሪነት የተደረሰውን የቃል ስምምነት በድሮኖች የሚፈጽመው ድብደባ በመበርታቱ ነበር።

የሕወሓቱ አለቃ ደብረጽዮን ገብረሚካኤልም ታህሳስ 11/2014 ዓ.ም. «ሠራዊቱ ከገባባቸው የአማራና የአፋር ክልሎች እንዲወጣ አዝዝቶታል። ይህም በተሳካ ሁኔታ ተከናውኗል» ሲል ለተባበሩት መንግሥታት የዕውቁልኝ ደብዳቤ ላከ። አክሎም «ይህ ከባድ ውሳኔያችን፣ የሚፈጸምብን የድሮን ድብደባ እንዲቆምና የሠላም በሮች እንዲከፈቱ የሚያደርግ ነው ብለን ተስፋ እናደርጋለን» አለ።

በሰሜን ሸዋ በተካሄደው ጦርነት ትልቁን ሚና የተወጡት ዐቢይ በኢትዮጵያ ታሪካዊ ጠላትነት ከሚጠቀሱ ሀገራት ያመጣቸው ድሮኖች እንጂ ያሰማራው ሠራዊት እንዳልሆነ በሚገባ ያውቃል። ዐቢይ ከግንባር ሆኜ ውጊያ እመራለሁ ብሎ ከሄደ በኋላ ወደ ኮምቦልቻ አካባቢ ሆኖ በሠራው የ«ስታንዳርት» ሪፖርት ቀይ በኔት ያደረገ ኮማንዶዎችን ሰብስቦ «የምንተማመነው በእናንተ ጀግንነት ነው» ብሎ ሲዋሽ ያስተዋለው ኒውዮርክ ታይምስ ጋዜጣ «የተዋጉልህስ ቱርክና ኢራን ናቸው»⁹⁶ ሲል አላግጥበት ነበር። ድሮኖቹን ማለቱ ነው።

ጋዜጣው የድሮኖቹን ሚና «ሚዛን ቀያሪ» ሲል ነው የጠራቸው። የእርስ በእርስ ባላንጣነትና ከኢትዮጵያ ጋር ባላቸው ታሪካዊ ቁርሽ የሚታወቁት የአረብ አገራትና ኢራን ለምን የዐቢይን የሥልጣን ነፍስ ለማዳን ተረባረቡ? የሚል ጥያቄ ለሚኖራቸው አንባቢዎቹም ምላሽ ይዞ ነበር። «የድሮን አቅራቢዎቹ ፍላጎት የተለያየ ነው። አንዳንዶቹ ለትርፍ ነው። ሌሎቹ በቀጣናው ያላቸውን ስትራቴጂካዊ ጥቅም ለማስጠበቅ ነው። ቀሪዎቹ ደግሞ ያሸንፋል ብለው ካሰቡት ጎን ለመወገን ነው» ያለው ጋዜጣው ዐቢይ አሕመድ የኢትዮጵያን ወጣቶችና የመሠረ-ልማት አውታሮችን የድሮን መሞከሪያ ለብራቶሪ እንዳደረገውም ያትታል።

ዐቢይ ከቱርክ ለገዛው ድሮን ብቻ ከአምስት ቢሊዮን ብር በላይ (ዘጠና አምስት ሚሊዮን ሁለት መቶ ሃምሳ ሺህ ዶላር)⁹⁷ እንዳወጣ የሚገልፀው ጋዜጣው ጠቅላይ ሚኒስትሩ «የኢትዮጵያን ሕዝብና መሬት የድሮን ውጊያ መሞከሪያ ለብራቶሪ አድርጎታል» ይላል። እንዲህ ያለውን ሁኔታ ከሌላ ታሪካዊ አጋጣሚ ጋር ሲያነፃጽረው ደግሞ እንዲህ ይላል። «በ1930ዎቹ የውጪ ሀገራት ያመረቷቸውን አዳዲስ የጦር መሣሪያዎችና የውጊያ ቴክኖሎጂዎች ለመሞከር የስፔንን የእርስ በእርስ ጦርነት ተጠቅመው ነበር። የኢትዮጵያና የሊቢያው የእርስ በእርስ ጦርነት ደግሞ የድሮን ቴክኖሎጂ ቤተ-መከራ ሆነዋል» ሲል ያትታል።

⁹⁶ Foreign Drones Tip the Balance in Ethiopia's Civil War Newyork times, 20 November 2021;

⁹⁷ ከፕሪቶሪያው የሠላም ስምምነት በኋላ በጥር 2015 በባሕርዳር በተካሄደ አንድ የመኮንኖች ስብሰባ ላይ የአየር ኃይሉ አዛዥ ይልማ መርዳሳ አንድን ድሮን አየር ላይ ለዐሥርሰዓታት ለማቆየት ከነተታኪኹ አንድ ሚሊዮን ዶላር እንደሚያወጣ ተናግሯል።

የዐቢይ የድሮን ውጊያ እንዲህ ያለ ገንዘብ የፈሰሰበት፣ እንዲህም ያለ ልምምድ የተደረገበት ነበር። በተለይ በሰሜን ሸዋ የነበረው ውጊያ በድሮን የተካሄደ ነበር ቢባል ስሁትነት የለውም። የብልጽግናው መገናኛ ብዙሃን ከደብረብርሃን ግንባር እያሉ ሲዘግቡ ከአንዳንድ ወዳጆች ጋር «ከድሮን ግንባር ለምን አይሉትም» እያልን እንቀልድ ነበር። በርግጥ መገናኛ ብዙሃኑ የውጊያ ግንባሮችን ሲጠፋ ያስቁ ነበር። ጦርነቱ ደሴ ዙሪያ እየተካሄደ በራያ ግንባር ይሉ ነበር። ሰሜንና ደቡብ ወሎን አልፎ፣ ከሚሴንም ተሸግሮ ሰንበቱ ሲደርስ ደግሞ ወሎ ግንባር አሉ። የመንግሥት ጦር በዚህም ሽንፈትን ተከናኝቦ ደብረሲናንና ሸዋ ሮቢትን ሲነጠቅ «ከምሥራቅ አማራ ግንባር» እያሉ መዘገብ ጀመሩ።

ጣርማ በርና አካባቢው ሄዶ ፕሮፓጋንዳ ይሠራ ለነበረ አንድ የኢቴቪ ጋዜጠኛ ደውዬ «ደግሞ ምሥራቅ አማራ የት ነው?» አልኩት።

«ዜና ላይ ስጠራው ሰምተህ ነው...?» መልሰ ጠየቀኝ

«አዋ!...ከየት አመጣኸው ብዬ ነው!»

«እና ደብረ ብርሃን ግንባር ብዬ ሽብር ልፍጠርልህ?!» አለኝ።

ለካስ የውጊያ ግንባሮችን በስማቸው መጥራት የብልጽግናውን ሰፈር የሚያርድ የሽብር መርዶ ነበር።

የሆነው ሆኖ ዐቢይ ወደ ግንባር ዘመትሁ ብሎ ለአንድ ሳምንት ግርግር ከፈጠረ በኋላ ወደ ቢሮው መመለሱን አወጀ። ዳካር ሲጠበቅ አፋር፣ ማሊ ሲጠበቅ ሚሴ፣ ናይጄሪያ ይገባል ሲባል ወልድያ ግንባር ከርሞ ተመለሰ። በርግጥ እዚያ መክረሙንም እንጃ። በዚያ ሰሞን በዋለበት የማያድር፣ በደረበት የማይውል፣ ሁሉንም በጥርጣሬና በፍርሃት የሚመለከት ስለነበር ደብረ ዘይት አምሽቶ ሰመራ እንደሚተኛ ይሰማ ነበር። አዲስ አበባን ጮራሽ አላመናትም። አንድም ጀነራል አዲስ አበባ እንዳይቀመጥ አድርጎ ነው እርሱ በምሥራቅ ኢትዮጵያ የሚዘረው። ለሥልጣኑ አደጋ ይሆናል ብሎ የሚያስበውን ማንንም ሰው አዲስ አበባ ውሎ እንዲያድር አይፈቅድለትም ነበር።

ዘረም ተጠቀለለም፣ ልክ ዘመተ ተብሎ ዲቤ እንደተመታው ተመለሰ ተብሎም ተደለቀ። ለደመቀ መኮንን ትቶለት የሄደውን ሥልጣንም ሳይሸራረፍ እንዳገኘው የእርሱ አማሮች አራገቡለት። ምክትል ጠቅላይ ሚኒስትሩ ምን ያደርገዋል ተብሎ ተሰግቶ እንደነበር እንጂ የሥልጣን ዋንጫውን ከነነፍሱ አስረከበው ብለው በደስታ ጮሴ ረገጡ።

የትግራይ ሠራዊት ከሁሉም አካባቢዎች ከወጣ በኋላ ዐቢይ ቃሉን አክብሮ ከቆቦ እንዳያልፍ ለጦሩ ትዕዛዝ ሰጠ። ከዐቢይ አማሮች አንዱ የሆነውና ጠቅላይ ሚኒስትሩ በጠራው ቁጥር በየተራራው ሠራዊት ይዞ እንገፍ እንገፍ ሲል የነበረው ጀነራል ተፈራ ማሞ የትግራይ ሠራዊት ከወጣ በኋላ ላሊበላ ከገቡት የመንግሥት ወገን ጦር አዛዦች አንዱ ነበር።

በዚያች ከተማ የትግራይ ሠራዊት ለወራት ከርሟል። ከማሕበረሰቡም ጋር ተላምዷል። በመጨረሻው የሠራዊቱ መውጫ ቀን ግን ሰባት የሠራዊቱ አባላት በተለያዩ መዝናኛ ቦታዎች አድረው ስለነበር ጓዶቻቸው ትተዋቸው እንደሄዱ አላወቁም ነበር። የሚፈለጉበት አድራሻም ስለልነበር ሠራዊቱ ትቷቸው ከመሄድ ውጪ አማራጭ አልነበረውም። የከተማው ነዋሪ ግን ደብቆ አቆያቸው።

ከቀናት በኋላ አንዱ የዐቢይ አማራ ጀኔራል ጦር እየመራ ወደ ከተማዋ ሲገባ ይህንን ወሬ ሰማ። ከዚያም «ጁንታ የደበቀ ማነው? አምጡ!» አለ። ሕዝብ ሰብስቦም «በዚህ ከተማ ውስጥ ጁንታ የደበቃችሁ አላችሁ አምጡ» አለ። ሕዝቡ ግን «የበደሉንም የለ፤ አንሰጥም» ብሎ በአቋሙ ፀና።

ጀኔራሉ ወደ መለማመጥ ገባ። «የያዘችሁት የጠላት ሠራዊት ነው። መረጃ እንዲሰጡን እንፈልጋለን። የምንፈልገውን መረጃ ካገኘን በኋላ ወደ አገራቸው እንሸኛቸዋለን» ብሎ ለመነ። በዚህ ጊዜ ነዋሪዎች የደበቁቸውን «ጁንታዎች» አውጥተው ሰጡ።

መኮንኑ አላቅማማም። ያለምህረት በሕዝብ ፊት በአደባባይ ረሸናቸው። አስከፊናቸው ለቀናት እንዳይነሳ ተከልክሎም ከረመ። የትግራይ ሠራዊት የማረካቸውን ወታደሮች ከሌለው ላይ ቀንሶ እየቀለበና እየቀነሰ ሲለቅ፣ እነርሱ ግን በአጋጣሚ ያገኛቸውን ታጣቂዎች ሳይቀር ይረሸናሉ።

ለዚህ ነው የአማራ ሕዝብና ልሒቅ ነን የሚሉት ኃይሎች የዳሽንና የዳሎልን ያህል የተራራቁ የሚሆኑት። ሕዝቡ አርቆ የሚያስብ፣ ጠላትና ወዳጁን የሚያውቅ፣ ዘላቂ ጥቅሙን የሚጠብቅ ወዘተ ነው። ልሒቁ ደግሞ እንደዚህኛው የዐቢይ ጀኔራል ያለ ነው።

የዐቢይ አለቆችና አሽከሮች...!

ጃዋር መሐመድና በቀለ ገርባ ከታሰሩ ከአንድ ዓመት ከስድስት ወራት በኋላ ተፈቱ። አብረዋቸው የታሰሩ ጠባቂዎቻቸውና መሰሎቻቸውም ተለቀቁ። አባይ ስብሃትን ጨምሮ ስድስት የሕወሓት ሰዎችም ከ365 ቀናት እስር በኋላ ከቃሊቲ ወጡ። እነርሱም አባዲ ዘሞ፣ ቅዱሳን ነጋ፣ አባይ ወልዱ፣ ሙሉ ገብረእግዚአብሔርና ኪሮስ ሀጎስ ናቸው። በትክክል የታሰሩት ድፍን አንድ ዓመት ነው። የገና ዕለት ገብተው የገና ዕለት ወጡ (2013/2014 ዓ.ም.)። ይህ የሆነው የትግራይ ሠራዊት ወደ ክልሉ ከተመለሰ ከሳምንታት በኋላ ነው።

በዚህ ጊዜ «የዐቢይ አማሮች» አባዱ። የዳያስፖራ ደጋፊዎች ፀጉራቸውን ነጩ። ታህሳስ 29/2014 ዓ.ም. በገና ዕለት የሰሙት ዜና ብግን አደረጋቸው። ከጌታ ልደት ይልቅ የአንድ ትግራዊ ሞት ወይም እስር የሚያስደስታቸው እነዚህ መንጋዎች «ተካድን» አሉ። «የአባይ ስብሃት መፈታት በሰሜን ዕዝ ሰማዕታት ላይ መሰለቅ ነው» ሲሉ በአደባባይ አነቡ። የሰሜን ዕዝ ሰማዕታት ቁጥራቸው ስንት፣ ስማቸው እነማን እንደሆኑ እንኳን አያውቁትም። ብቻ ግን እጩ ብለው አለቀሱ። እንባቸው የአዘ እንባ አልነበረም። የምራቸውን ነበር።

ከአንድ ወር በፊት «እንደ ፍየል ሥጋ ጠብሳችሁ ብሏቸው» ሲሉ የነበሩት «የዐቢይ አማሮች»፣ «የበለጠ መጥላት ሲገባን በበቂ ሁኔታ አልጠላናቸውም»⁹⁸ እያሉ የጥላቻን ስር ሲያረዝሙ የነበሩት የእርሱው አሽከሮች፣ በመጨረሻ ጨጓራቸው ተለጠ። ከዚያም ዐቢይ «መፈታታቸውን ስንሰማ እኛም ደንግጠናል!» በማለት አላገጠባቸው።

በብልጽግናው አገዛዝ ሥር ያሉ ውሳኔዎችና ዕቅዶች ሁሉ ያለ ዐቢይ ይሁንታና ትዕዛዛት እንደማይፈፀሙ የሚገባን ሰዎች ግን የእርሱን መንጋዎች «ደንግጫለሁ» ሲላቸው እግራችንን አንስተን ስንስቅ ነበር። በርግጥ በፓርላማ ሳይቀር «የዐቢይ አማሮች» ጉዳዩን አንስተው እራሱን ሊያፋጡት ሞክረዋል።

«እንዴት ስብሃት ነጋን ትፈታለህ...?» አሉት

«በመፍታቴ ያገኘሁትን እኔ ነኝ የማውቀው፤ ደግሞም ከ ባሕላችን ሽማግሌ አስረን እንድናኖር አይፈቅድም። ሆይ ሰፊ እንሁን» ሲል አሸምረባቸው። «እናንተ ሆይ ሰፊ አይደላችሁም፤ ለአዛውንት የማትራሩና ሽማግሌ የማክበር ባሕል የሌላችሁ ናችሁ» ወዘተ እያለ እየሞለጫቸው ነበር። ከአንድ ዓመት በፊት «የጥፋት ስትራቴጂስቱ ስብሃት ነጋ ተያዘ»⁹⁹ ብሎ በሰበር ዜና ያስነገረው ዐቢይ «በአመራር ሰጪነት ሚና ላይ የሌሉና ከእስር ቢወጡ ጉዳት የማያደርሱ ሰዎችን ፈትተናል» ሲል መለሰላቸው። በርግጥም ሰዎቹ የአመራሩ አባል አልነበሩም። ቀድሞውንም ሰዎቹ የታሰሩት በማንነታቸው እንጂ በተግባራቸው አይደለም። ቆይተው በፍትሐዊ ችሎት ከተዳኙ በነፃ እንደሚለቀቁ ያውቃል።

⁹⁸ ዮሃንስ ሷያሌው የተባለው የአማራ ክልል ባለ ሥልጣን በቴሌቪዥን የተናገረው ነው።

⁹⁹ አዲስ ዘመን ጋዜጣ ታሕሳስ 30-2013 ዓ.ም.

እነርሱ ግን በዋዛ የሚለቁት አልነበሩምና በየቦታው ሲጨቀጡ «እስረኞችን በመልቀቁ ያገኘሁትን አታውቁም» ሲል እቅጩን ነገራቸው። በርግጥ የትግራይ ሠራዊት ከደብረ ብርሃን አቅራቢያ ነቅሎ ወደ ክልሉ ሲመለስ አሜሪካኖቹ ለዐቢይ የሰጡት አንዱ የቤት ሥራ የፖለቲካ እስረኞችን መፍታት እንደነበር በዚያ ሰሞን በዲፕሎማቲክ ኮሪደር ውስጥ ሲነገር የከረመ ጉዳይ ነው። ይህም የድርድሩን ሒደት መተማመን ለመፍጠር ነበር።

እርሱ ግን ይህንን ክዷል። የጦርነት ፕሮጀክቱን ደግፈው «ኖ ሞር» እያሉ የእልቂት ጡሩንባውን ያራገቡለትን ዳያስፖራዎችን እራት ጋብዟቸው «በማንም ሀገር ጫናና ምክር አልፈታኋቸውም» ሲል ዋሽ። በእርሱ ዘንድ ቅጥፈት ያልተለመደ አልነበረምና ልብ አልተባለም። ዓመቱን ሙሉ «የፖለቲካ እስረኞች ፍታ፤ ብሔራዊ ውይይት አድርግ» ሲሉት የነበሩትን የውጪ መንግሥታት ረስቶ ቀጠፈ። በኋላ ግን እርዳታና ብድር ለማግኘት ሲል እንደለቀቃቸው «ያገኘሁትን አታውቁም» ብሎ በመናገር ግልጽ አደረገው።

የእርሱ አማሮች ግን በየቦታው «ነገሩን ስንሰማ እኛም ደንግጠናል» ያለውን ይዘው ያሾፉበት ዘንድ ቀጠሉ። «ጉዳዩ በግል ከሆነ እነዚህ ሰዎች ከኔ በላይ ያዋረዱት፣ ከእኔ በላይ የሰደቡት ሰው የለም» ብሎ «ደግሞ እናንተ ምናችሁ ተነካ?» በሚል ስሜት አፈዘባቸዋል። «እንዴት እንዳሸነፍኩ አውቀዋለሁ። ፈጣሪዬ አብሮኝ ባይሆን ኖሮ አላሸነፍም ነበር። ስለዚህ እርሱም እስረኛ ፍታ ብሎ ይጠይቃል፤ ፈታሁ» በማለትም «ከእናንተ በላይ አምላክን የማምንና የማመልከ ነኝ» አለ። እናም ከዚያ በኋላ የእርሱ አማሮች ትተውት ገባርነታቸውን ወደ ኤርትራ አዞሩ። አብዛኞቹ «የዐቢይ አማሮችም» የኢሳያስ አማሮች ሆነው ለሌላ ጌታ ለማደር ቆረጡ።

እስረኞችን እንዲፈታና የፖለቲካ ውይይት እንዲጀምር ያዘዘቸው አሜሪካ በዚህ መሀል በወቅቱ በኢትዮጵያ የአሜሪካ አምባሳደር የነበሩትን ዲፕሎማት አነሳች። የአምባሳደርነት ቦታውም ክፍት ተደርጎ በፖለቲካ ኃላፊው የሚመራ ሆነ።

በተጨማሪም የወቅቱ የፕሬዚዳንት ባይደንን መልዕክተኛ የነበረው ጄፍሬይ ፌልትማንም በደቪድ ሳተርፊልድ ተቀየረ። በርግጥ ፌልትማን ራሱን ነው፤ ከኃላፊነት ያነሳው። ለመነሳቱ ምክንያት የሆነው ደግሞ የሀገሩ መንግሥት ባለሥልጣናት በኢትዮጵያ ላይ የያዙት የተለያዩ አቋምና በተለይም በውጪ ጉዳይ ሚኒስቴር የአፍሪቃ ጉዳዮች ሚኒስትር የነበረችው ሜሪ ካትሪን ለዐቢይ ያላት ስስ ልብ እንደሆነ ሲነገር ነበር። ሴትዮዋ በአባሳንጆ ደላላነት አሜሪካ በዐቢይ ላይ የምታሳድረው ጫና እንዲቀንስ ለማድረግ ከጣረችባቸው አጋጣሚዎች አንዱ ፌልትማንን ለእርሷ ሪፖርት እንዲያቀርብ መጠየቁ ነው። አምባሳደሩ ደግሞ የተሾመው በፕሬዚዳንቱ በመሆኑ የሥራዬን ሪፖርት ለዋይት ሀውስ ነው የማቀርበው ሲል አለመግባባታቸው በዛ። በመጨረሻ መሥራት አልቻልኩም ብሎ ራሱን ከኃላፊነት አነሳ። ለዚያም ነው በእርሱ ምትክም ደቪድ ሳተርፊልድ የተሾመው።

ሳተርፊልድ ከፌልትማን አንፃር ውጤታማ ሥራ የፈፀመ አምባሳደር ነበር። የትግራይና የፌደራል መንግሥቱን ባለሥልጣናት ከጦርነቱ ጅማሮ በኋላ ለመጀመሪያ ጊዜ በአካል አገናኘ፤ በሲቪልና በጅቡቲ። ከዚያም የሰብዓዊ እርዳታ ማቅረቢያ መንገድ እንዲከፈት የሚያስችል ስምምነት ላይ እንዲደረስ አደረገ።

እዚህ ላይ አንድ አስገራሚ አጋጣሚ ተከስቶ ነበር። ሳተርፊኬድ ይህ ስምምነት የተደረሰ ዕለት ወደ መቼለ ሄዶ ነበር። የሰብዓዊ እርዳታ አገልግሎት ማቅረቢያ መሥመር እንዲከፈት ለማድረግ የትግራይ ባለሥልጣናት ተስማሙ። ከዚያም የጋራ የተኩስ ማቆምም ስምምነት እንደሚደረግ፣ የሰብዓዊ እርዳታ እንዲደርስ የሚያደርግ ስምምነት ላይ እንደተደረሰና ይህንን ስምምነት የተመለከተ መግለጫ በጋራ እንደሚሰጥ ተስማሙ። ከዚያም ሳተርፊኬድ ወደ አዲስ አበባ ተመልሶ በሌ አውሮፕላን ጣቢያ ሲደርስ ዐቢይ አሕመድ «የተናጠል ተኩስ አቁም በማድረግ እርዳታ ወደ ትግራይ እንዲገባ ፈቅጃለሁ» አለ።

«የጋራ መግለጫ እንዲወጣ ተስማምተን ከመቼው የተናጠል አደረግኸው?» ብሎ ሲጠይቀው «ከሽብርተኛ ጋር ተነጋግራ የጋራ መግለጫ እንዳወጣሁ ብገልጽ አማሮቹና ኤርትራ ያስቸግሩኛል» ሲል መለሰለት። አለቆቹና አሸከሮቹ ይቀየሩኛል ማለቱ ነው። ኢሳያስን እንደ አለቃ ቢፈራው የሚደንቅ አልነበረም፤ ሲጠራቸው አቤት ሲልካቸው ወዴት እያሉ ያገለገሉትን አሸከሮቹን ሲፈራ ማየት ግን አስገራሚ ነው። ጌታ ሎሌውን ሲፈራ ሲታይ ይህ የመጀመሪያ ሳይሆን አይቀርም!

የዐቢይ አለቃ የኢትዮጵያ ሕዝብ እንዳልሆነ የተረዳው ሳተርፊኬድም ይህንኑ ለዲፕሎማሲው ዓለም ሰዎች አውግቷቸዋል። ቀዳሚው የዐቢይ አለቃ የአስመራው ኢሳያስ አፈወርቂ እና በጦርነት ወቅት «ፍለጠው ቁረጠው» ሲሉ የሰነበቱት የራሱ አማሮችም ሥጋት እንደሆኑበት ገልጹአል፤ አለ።

የሆነው ሆኖ ዐቢይ በተለያዩ ወቅቶች ያሠራቸውን ፖለቲከኞች ከፈታ በኋላ ጥር 1/2014 ዓ.ም ደግሞ ወታደራዊ ማዕረግ አደለ። «እራሴ በመራሁት ጦርነት ጁንታውን አባረርሁ» ያለው ዐቢይ፣ ጦርነቱን ተሸንፎ እስከ ደብረብርሃን አፍንጫ ድረስ ሲፈረጥጥ የከረመ ጦር የመሩ ጀኔራሎችን፣ በትከሻቸው ላይ ኮከብ ደረደረባቸው። ይህንን ለምን እንዳደረገ ሲያብራራ ደግሞ «ወታደሮች ተዋግተናልና ማዕረግ አምጣ ስላሉኝ ነው» አለ።

እናም ብዙ ሽንፈትን የተከናነቡ ጀኔራሎች ብዙ ኮከቦችን ደረደሩ። ራሱ ያወጣውን ሕግ ወዲያ ጣጥሎትም ለኤታማዢ ሹሙ የፊልድ ማርሻል ማዕረግ ሰጠ። ለምን ይህንን እንዳደረገ ለጠየቁት ወዳጆቹም «በአገሪቱ ውስጥ የመጀመሪያው ፊልድ ማርሻል ማዕረግ የተሰጠው በእኔ እንደሆነ ታሪክ እንዲመዘግብልኝ ነው» አለ። (በወቅቱ የነበረው ዐዋጅ ትልቁ ማዕረግ ሙሉ ጀኔራልነት እንደሆነ ያስቀምጣል)። በዚህ የማዕረግ ሹመትም አራት ሌተናንት ጀኔራሎችን ሙሉ ጀኔራል አደረጋቸው፤ 14 ብርጋዲዬር ጀኔራሎችን ወደ ሌተናንት ጀኔራልነት አሳደጉ፤ 24 አዲስ ሜጀር ጀኔራሎችንም ፈጠረ፤ 58 ሰዎችን ከሌተናንት ኮሎኔልና ከኮሎኔል አንስቶ ወደ ብርጋዲዬር ጀኔራል አምዘገዘጋቸው።

እነሆ ባጫ ተነሳ፤ ተጣለም!

ይህንን ሰው ቀደም ሲል በተለያዩ አጋጣሚዎች ደጋግሜ አንስቼዋለሁ። የሚቀጥሉትን ገፆች ግን ለእርሱ መድበን በሙሉ ቀልባችን እንዘክረው።

እንደሚከተለው....!

በአንድ ወቅት ባጫ ደበሌ የተባለ አንድ ሰው ነበር። እጅግ የተለያዩ ሥርዓቶችን በተለያዩ ጊዜ ለማገልገል የተፈጠረ ይመስላል። መለያውና ዝናው ከዚህ ጋር የተያያዘ ነው። የቀድሞ ስሙ አትንኩት ደበሌ ነው። የቡራዮው ልጅ፣ ባጫ የሚለውን ስም የቀየረለት አንድ የኦሕዴድ ታጋይ መሆኑን አባዱላ ገመዳ በቴሌቪዥን ተናግሯል። የሰሙ ለውጥ ምንም ልዩ ምክንያት አልነበረውም። አትንኩት ወደ ባጫ የተቀየረው ወተት አንበጫብጫ ነው።

ዝርዝሩን ከአባዱላ አፍ እንስማው።

«ጀነራል ባጫ፣ ባጫ የተባለበት ሌላ ምክንያት አለው። በትግሉ ወቅት በጣም ይታመም ነበር። አንድ ቀን በጣም ታሞ ሞቷል ከተባለ በኋላ ዳነ። መዳንና መንቀሳቀስ ሲጀምር፣ ወተት ይበጡብጥልን ነበር። ...አንዳንድ ብርጫቆ መጠጣት ሲገባን ብዙ ውሃ ጨምሮበት ሦስት ሦስት አጠጣን። አንድ የተሰቀ የአዳማ ተወላጅ የሆነ ታጋይ «አንበጫበጫከው» አለው። ከዚያም ባጫ ተባለ።»¹⁰⁰።

እነሆ ወተት በማቅጠኑ ምክንያት አትንኩት ባጫ ሆነ። አትንኩት በሚለው ስም በእስክስተኛነትና በዘፋኝነት እንዲሁም በመጠነኛ ውትድርና ሙያ ያገለገለውን የደርግ ሥርዓትም ባጫ ሆኖ ሊታገለው ተገደደ።

በምርኮ ከተያዘ በኋላ ያገለገለውን ሥርዓት ተገልብጦ ሊወጋው ተነሳ። ወጋውም። 1983 ዓ.ም. ላይ ኢሕአዴግ ለሥልጣን ሲበቃ ለሌላ አካል አገልጋይ ሊሆን የመንግሥት አካል ሆነ። እነ ጀነራል ፃድቃን ገብረትንሳኤ ይመሩት የነበረውን ሠራዊትም በጀነራል መኮንንነት ተከፈለበት። የእናት ሆድ ችግሩን ገርገረው ነው። እንደነ መርዕድ ንጉሴ፣ እንደነ ጃግማ ኬሎ፣ እንደነ ረጋሳ ጂማ፣ እንደነ ጎበና ዳጃ፣ እንደነ ታደሰ ብሩ ያሉ የጦር መሪዎችን ማፍራት የሚሆንለት የኦሮሞ ማሕፀን፣ ባጫ የተባለ ጀነራልንም ወለደ።

ያገለገለውን ሥርዓት ወግቶ ሥልጣን ያገኘው ባጫ፣ በውትድርናው ላይ የሚነገር ገድል እንደሌለው ብዙዎች ይናገሩለታል። እሱም ቢሆን ባለ ገድልና ባለ ተዓምራት ነኝ ብሎ አያውቅም። ይሁን እንጂ ሜጀር ጀነራልሆኖ የኢፌዴሪን ሠራዊት በምሥራቅ በኩል ሲያዝኖረ። በርግጥ ባጫ ሥልጣኑን ተጠቅሞ ምሥራቅ እዝን ያዘው እንደነበር የሚያውቀው የጀጎል አድባር ነው ።

የሆነው ሆኖ ወታደር ያደረገውን የደርግ መንግሥት ወግቶ የጦር አዛዥ ከሆነና በትከሻው ላይ ማዕረግ ደርድረው ሌተናንት ጀነራል ከደረሰ በኋላ ለዚህ ማዕረግ ያበቁትን እነ ፃድቃንን ለመውጋት ደግሞ አለቃ ቀይሮ ብቅ አለ። በሚሊኒየሙ መባቻ እነ ጀነራልሳሞራ ዩኑስ ባጫን በጡረታ አሰናበተውት ነበር። ባጫ

¹⁰⁰ እርትስ ቴሌቭዥን፣ አባዱላ ገመዳ ከጋዜጠኛ ደረጃ ኃይሌ ጋር ያደረገው ቃለ ምልልስ

«እኔን የመሰለ ጀነራል መኮንን በግፍ ተባረርኩ» ለማለት ባይደፍርም ጥቅምት 2013 ዓ.ም በእነ ኢቴቪ በኩል በተሰራ ዜና ግን «አላግባብ መባረሩን» አስዘግቧል።

ባጫ ሥርዓትና ሚስት መቀያየር ይችላል። የሚስቶቹን ጉዳይ እንዝላለውና ሥርዓቶቹ ላይ እናተኩር። ባጫ አትንኩት ሆኖ «ደርግን አትንኩት» ብሎ ወታደራዊውን ሥርዓት አገልግሏል። ባጫ ሆኖ ለኢሕአዴግ ታዟል። እንደገና በብልጽግና ዘመንም መጣ። ስሙን ግን አልቀየረም። ሥሪቱ አለቃን ለማገልገል ነውና አሁንም በዚያው ምግባሩ ተከሰተ።

ዐቢይ አሕመድ የተሰኘው የኢትዮጵያ ጠቅላይ ሚኒስትር በትረ ሥልጣን ከጨበጠ በኋላ በትረ መኮንን የነበራቸውን ሌተናንት ጀነራል አበበውንና ባጫን መወድሰ-ዐቢይ እንዲያቀርቡ ወደ ፋና ቴሌቪዥን ላካቸው። ጊዜው የትግራይን ጦርነት ለመጀመር እየተሰናዳ የነበረበት ነው። ቀኑ ሐምሌ 4/2012 ዓ.ም. ነበር። ይህ ሰሞን የትግራይ ክልልና የፌደራሉ መንግሥት መካረራቸው ያየለበት ነበር። ጠቅላይ ሚኒስትሩ «የትግራይ ክልል የጨረበውን ምርጫ ካካሄደ እናቶችን የሚያስለቅስ፣ ወጣቶችን የሚያስጨርስ፣ ቤቶችን የሚያፈራርስ እርምጃ ለመውሰድ ተዘጋጅቻለሁ» ያለበት ነው። ዛሬው አብርሃ የተባለው ሕወሓት-ብልጽግና ሰውም በኢቴቪ ቀርቦ «ሕወሓቶች እነርሱ ይዘውት ከነበረው መድፍና ጄት የላቀ የአሁኑ መንግሥት ታጥቋል። ምርጫውን ካካሄዱት ይህንን ተጠቅመን እርምጃ እንወስዳለን» ሲል የሚዝትበት ወቅት ነበር።

እነ ጀነራል ባጫ በፋና ቴሌቪዥን ብቅ ያሉትም በዚህ ሰሞን ነው። ሁለቱም መኮንኖች የዕዝ አመራር ድረስ ደርሰው ያገለገሉትን የቀድሞ ሠራዊታቸውንና ተቋማቸውን እያራከሱ፣ ዐቢይንና እነርሱ «የለውጥ ኃይል» የሚሉትን አገዛዝ ደግሞ እያወደሱ በተከታታይ ቀናት በቴሌቪዥን ታዩ። ነገሩ ግልጽ ነበር። ጠቅላይ ሚኒስትሩ ለጠላቶቹ የወደፊቱን ጦርነት የሚመሩትን ጀነራሎች እያስተዋወቀ ነበር።

የተጠበቀው ሆነ። ጦርነቱ ጥቅምት 24/2013 ዓ.ም. ፈነዳ። ጥቅምት 25 ባጫና አበበው በድረሱልኝ ተጠርተው ከዓመታት በኋላ ሠራዊቱን እንደገና ተቀላቀሉ። ከአብዮታዊው መለስ ዜናዊ ጦር ጠቅላይ አዛዥነት ወንጌላዊ ነኝ ወደሚለው ዐቢይ አሕመድ የዕዝ ትከሻቸውን ሲያዛውሩ አልተደነቃቀፉም።

ባጫ የጨረሰው ትምህርት፣ ያዘለቀው ትዳርና የፈፀመው ጀብዱ ስለመኖሩ የሚታወቅ ነገር አልነበረም። የእርሱ የሕይወት ተልዕኮው በየዘመኑ የሚፈጠሩ ሥርዓቶችን አቅሙ በፈቀደለት ልክ ማገልገል ነው። ከዚያም ኮንትሮባንድ መነገድ። የጫት ኮንትሮባንድ፣ የኮምቲውተር ዕቃዎች ኮንትሮባንድ፣ የእንጀራ ኮንትሮባንድ፣ የጥሬ ሥጋ ኮንትሮባንድ እየነገደ ወደ ዱባይ ያሻግርና ከዚያም ያመጣ ነበር። ደግሞም በአማራዊ ሚስቱ ስም የሐበሻ ቢራ ባለ አክሲዮን ነው። አዲስ አበባ የሚገኘውን ሕንፃውንም ለዚሁ ቢራ ፋብሪካ ማከፋፈያነት አከራይቷል። እንዲያም ሆኖ ለእርሱ ከሕንፃዎቹ ሁሉ የጫት ዛፍ ይበልጥበታል።

ባጫ ከጫት ጋር ያለው ፍቅር በንግድ ብቻ የሚገለጽ አይደለም፤ ይሉታል ወዳጆቹ። እንደ ቂርጥ ነው ጫት የሚበላው። ባጫ ጫት የሚበላው በማር ነው። ደግሞም በትግራይ ማር! ከውቅሮ በሚያስመጣው ማር ከመረቀነ በኋላ ማማት የሚቀናው ሻዕቢያን ነበር። እርሱ የደርግ ወታደር ሆኖ በኤርትራ ምድር በዘመተ ጊዜ የማረከው ሻዕቢያ ነበር። በወቅቱም ድንጋይ እስከማስፈለጥ የደረሰ ግፍ ፈጽመውበታል። እርሱም ይህንን ክዶ አያውቅም። በመረቀኑና በሰከረ ቁጥር በብስጭት የሚያወራው ታሪኩ ነው። «እኔ ፃድቃንን አደንቀዋለሁ። ከልቡ ወታደር ነው። ተቋም መሥራትና ሠራዊት ማደራጀት ያውቃል። እርሱ ላይ

የምበሳጭው ግን በአንድ ነገር ብቻ ነው። ያን ሁሉ ግፍ የፈፀመብኝን ሻዕቢያን እንዳልዋጋ በወረረን ወቅት እኔን ሐረር እንድቀመጥ አደረገኝ። ሲልም ተደምጧል።

«እኔ አሁን ጡረታ ላይ ነኝ። ሻዕቢያ ኢትዮጵያን ቢወር ወይም አንዳች ትንኮሳ ቢያደርግ ግን ተራ ወታደር ሆኜ እዘምታለሁ» ሲል የተናገረውን ያዳመጡ የበርጫ ባልደረበቹ ግን በኤርትራ ጀኔራሎች እየተመራ አደንቀዋለሁ የሚለውን ፃድቃንና ከሻዕቢያ ጉሮሮ አላቀው ለጀነራል መኮንንነት ያበቁትን የትግራይ ታጋዮች ሊዋጋ ሲዘምት መገረማቸው አልቀረም።

ባጫ በዐቢይ ወደ ሥልጣን መምጣት ዋዜማ ለሁለቱም ወገኖች ሰላይ ሆኖ እስከመሥራት ድርሰ ነበር። እነ ዐቢይ መከላከያ አካባቢ ያሉ የትግራይ ወዳጆችን እንዲሰልፍ አሰማርተውት ነበር። ለእነርሱ ደግሞ የእነ ዐቢይን እቅድና ውሎ አዳር ያቀብል ነበር። በመጨረሻም እንደልማዱ ከአሸናፊ ወገን ተሰለፈ።

ይህንን ጽሁፍ በምጽፈበት ምሽት ላይ «ባጫ ደብሌ የሙሉ ጀነራል ማዕረግ ከተሰጠው ከ17 ቀናት በኋላ አምባሳደር ሆኖ ተሾመ» የሚል ዜና የመገናኛ አውታሮችን ሞገድ እያወደው ነው። የባጫ ዕድገት፣ ሹመትና ሽረት ሁሉም የፈጠነ ነው።

አቶ መለስና ጀነራል ፃድቃን በሰጡት ሌተናንት ጀኔራልነት አንድ ዓመት ከስድሳ አራት ቀን ዐቢይ አሕመድን አገለገለ። ለዚህ አበርክቶውም ጠቅላይ ሚኒስትሩ የሙሉ ጀነራል ማዕረግ አበረከተለት። ጥር 1/2014 በተሰጠው በዚህ የጀኔራልነት ማዕረግ ግን ከ17 ቀናት በላይ በሠራዊቱ ውስጥ አልቀጠለም። «ተጠቅመህ ጣል፤ መጥጠህ ትፋ» በሚለው የዐቢይ ሕግ መሠረት ባጫም ተጣለ። ጥር 1/2014 ዓ.ም. ጀነራል ነህ የተባለው ባጫ፣ ጥር 18 አምባሳደር ሆነ።

ባጫ አውደ ውጊያውን በተሳካ ሁኔታ እንዳልመራ ከዐቢይ በላይ የሚያውቅ የለም። የደሴ ክራሞቱን፣ የራያ ግንባር ውሎውን ወዘተ በደንብ ያውቃል። ዓይኑን በጫው አጥቦ ግን ጀነራል ብሎ ትከሻውን በከከብ ድርድር ሞላለት።

እዚህ ላይ በወርሃ ኅዳር 2013 ዓ.ም. የሆነውን መግለጽ ያስፈልጋል።

ዐቢይ አሕመድ በትግራይ የከፈተውን ጦርነት ለማካሄድ በራያ ግንባር በኩል ሌተናንት ጀነራል ዮሃንስ ገብረመስቀል (ጆን መንጋግ) የተባለውን የሕወሓት ታጋይ መደበ። ግን ድል አልቀናውም። ድንኩል የተባለው የትግራይ ጀነራልአፍኝ የማይሞሉ ልጆችን ይዞ የቀድሞ ጓዱ ይመራው የነበረውን የፌዴራል መንግሥት ሠራዊት እንደ ቄጣማ ይነሰንሰው ገባ። ዐቢይ አሕመድ በራያ ግንባር የገጠመውን ውድቀት በጀነራል ዮሃንስ ትግራዊነት አሳበበው። «ለቀድሞ ወዳጆችህ ለማዳላት አሻጥር ሰርተሃል» በማለት ጆን መንጋግን ወደ መሀል ሀገር መለሰው። የራያ ግንባርም ለባጫ ተሰጠው። ነገር ግን ባጫ ያመጣው ተጨባጭ ለውጥ አልነበረም። የእርሱ ሠራዊት በግራ ካሕሱ ተራሮች ሥር የአሞራ ሲሳይ ሆኖና እርሱም ከራያ ምድር ፈቀቅ ሳይል ከኤርትራ የተነሳው የሻዕቢያና የብልጽግና ጥምር ጦር ሽረ እንዳሥላሴ ደረሰ።

ባጫ ግራ ቢገባው የአገሪቱን ሚዲያዎች ወደ አካባቢው ጠራና መግለጫ ሰጠ። «የዓለም ተራሮች በሙሉ እዚህ ያሉ ይመስላሉ። ውጊያው ከተራሮቹም ጋር ነው፤ ተራሮቹን ቀድሞ የያዘ የውጊያ የበላይነት ይደዛል» በማለት ሽንፈቱን አመነ። ለሽንፈቱም የእርሱን ችሎታ ማነስ ሳይሆን ተፈጥሮን ተጠያቂ አደረገ። ከዚያ ጊዜ ወዲህም ባጫ ውሎውን ከጦር ሜዳ ወደ ሚዲያ ሜዳ አዘረ። ባጫ ዋና ሥራው የወታደር

ምልመላንና ሥልጠናን መከታተል ቢሆንም በኢሳትም፣ በኢቢሲም፣ በፋናም፣ በዋልታም... እየወጣ መዋሸትና መዛት፣ መፎከርና መሸለል የየዕለት ሥራው ሆነ።

ከሁሉም ንግግሮች ግን የትግራይ ሠራዊት የማረከውን የመከላከያ ሠራዊት ክዶ «የኃይሌ ገብረሥላሴን የታላቁ ሩጫ ሰዎች ፎቶ ሾፕ ሠርተው እንጂ ይህንን ያህል ሠራዊት እኛም የለንም» ብሎ የዋሸውን የሚበልጥ ያለ አይመስለኝም። በርግጥ ይህ ውሸት ብቻ አልነበረም። ክሕደት ነው። ባጫ ምርኮኝነትን ያውቀዋል። መማረክ ከጦር ሜዳ አጋጣሚዎች አንዱ ቢሆንም ትርጉሙ ግን አበሳጫ ነው። በጠላት ክንድ መውደቅ ነው። ይህንን የመሠለ ወታደራዊ ክስተት ነው ባጫን ወደሌላ የሕይወት አቅጣጫ የወሰደው። በርግጥም ምርኮኝነት ለባጫ ከሰማይ እንደወረደ መና ነው። ከእስክስተኛነት ወደ ሌተናንት ጀነራልነት የቀየረው ምርኮኝነት ነው። ከተራ ከበሮ መቼነት አንስቶ ሲራራ ነጋዴነት ያገናፀፈው መማረክ ነው። ቢሆንም ጊዜው ተቀይሯልና በሰኔ 2013 ዓ.ም የተማረኩ የመከላከያ ሠራዊቱ አባላት የባጫ እጣፈንታ ይገጥማቸዋል ተብሎ አይጠበቅም። ለዚህ ነው ባጫ ከዲቸዋል ማለቱ። የፎቶ ሾፕ ትርጓሜን አለማወቅ አንድ ነገር ነው። ነገር ግን መሀል መቐለ ላይ ሲግተለተል የታየን ሠራዊት ፎቶ ሾፕ ነው ብሎ መከድ ለምርኮኞች የቁም ሞት ነው።

ለነገሩ ባጫ ደበሌ መዋሸት ብርቁ አይደለም። «ጌታቸው ረዳ ኢትዮጵያን እስከ ሲኦል ወርጆ አጠፋታለሁ ብሏል» የሚለውን ፕሮፓጋንዳ ለመጀመሪያ ጊዜ የፈጠረው ባጫ ነው። «ጌታቸው ይህንን የት እና መቼ ተናገረው?» ብሎ የሚጠይቅ በሌለበት በዚያ የእብደት ዘመን ባጫን የሚያምኑ ብዙ መንጋዎች አገሩን ሞልተውት ነበር።

እንዲህ ያለውን ዝነኛ ንግግር ፈረንጆች Infamous ይሉታል። ይህም ማለት ተገቢ ባልሆነ መንገድ ታዋቂ ለመሆን መብቃት ነው። ባጫ ይህንን ዝነኛ ንግግር ከተናገረ ከወራት በኋላ ባጫ ሙሉ ጀነራል ሆነ። ያስጨረሰውን ሠራዊት ብዛት፣ ያወደመውን የሀገር ሃብት መጠን የታዘቡ ሰዎች ግን «በአገሪቱ ሕግ ቢኖር ባጫ መታሰር እንጂ የማዕረግ ዕድገት አይገባውም ነበር» ሲሉ ተክዘዋል። ሆኖም ይህ ትክክል ባጫን ጀነራል ከመሆን አላገደውም። አምባሳደር ከመሆንም አላስቀረውም።

ባጫ እንዲህ ያለ ነው። ከዐሥር አለቃ ተነስቶ ሜጀር ጀነራል ይሆናል። ባልዋለበት ውጊያ የሌተናንት ጀነራልማዕረግ ይደረብላታል። ሠራዊት እስጫርሶ ሙሉ ጀነራል ይሆናል። ይህንን አጣጥሞ ሳይጨርስ «እስኪ አረፍ በል» ተብሎ አምባሳደር ይደረጋል።

ባጫ ከትግራይ ጦርነት ዋዜማና ከዐቢይ መምጣት ማግስት ባለው ሁለት ዓመት ዋና ሥራው ድለላ ነበር። የድለላው ዓይነት ደግሞ ባለ ሃብቶችን ከባለሥልጣናት ጋር ማገናኘት ነው። ለዚህም ዳጎስ ያለ ጉርሻ ይቀበል ነበር። በተለይ ጠቅላይ ሚኒስትሩን በማገናኘት በኩል ለፈፀመው ድለላ ባለ ሃብቶች ኪሱን ቀልበውለታል።

እዚህ ላይ ቴዎድሮስ ሸፈራውን መጥቀስ ያስፈልጋል። ባጫና ቴዎድሮስ ሸርክ ናቸው። በሐዋሳ ለልማት ብሎ የወሰደውን መሬት በፍጥነት ወደ ሥራ ባለማስገባቱ የአቶ ኃይለማርያም ደሳለኝ መንግሥት ነጥቆት ነበር። በብልጽግናው ዘመን ይህንን መሬቱን መልሶ እንዲያገኘው ያደረገውን መድረክ የፈጠረው ባጫ ነበር።

የቀድሞው ጀኔራል፣ ባጫ ደበሌ ቴዎድሮስን ከዐቢይ ጋር ካገናኘው በኋላ መሬቱን አስመልሷል። መሬቱን መልሶ ያገኘው ደግሞ አምስት ሚሊዮን ብር ከፍሎ ነው።

ያ ሰሞን ጠቅላይሚኒስትሩ የአገሪቱን ቢሊየነሮች «ገበታ ለሸገረ» ብሎ «አምስት ሚሊዮን ብር የሚሰጠኝን ባለ ሃብት እራት እጋብዝሃለሁ» እያለ የሚቀሰቅስበት ወቅት ነበር። የቴዎድሮስ ብር የተከፈለው ለዚህ ቅስቀሳ ነው። ቴዎድሮስ ብሩን ከፍሎ መሬቱን ወሰደ።

ይህ ሁሉ የሆነው በባጫ ነውና ቴዎድሮስ እንዲህ ሲል የፀለየ ይመስለኛል «አቤቱ ባጫን የፈጠርክ ማሕፀን መንታ መንታ ውለድ፤ ባጫም ይብዛ ይባዛ»!!

ባጫ ከዚህ ደላላነት ወጥቶ ነው ወደ ጦር መሪነት የገባው። አሁን ደግሞ አምባሳደር ሆኗል። ባጫ ምናልባትም ከፈፀመው የሙስናና የጦር ወንጀል ለምምላጥ እድል ያገኘበት የሕይወቱ የመጨረሻው ሹመት ሳይሆን አይቀርም።

*** **

ይህንን ጽሁፍ ጽፌ ከጨረስሁ ከወራት በኋላ ደግሞ እንዲህ ሆነ።

የኬኒያ መንግሥት ባጫ ደበሌን አልቀበል አለው። «ደም አፋሳሽ በሆነ ውጊያ ላይ የተሳተፈና ምናልባትም በወንጀል ሊጠየቅ የሚችል ሰው ስለሆነ የሹመት ደብዳቤውን አልቀበልም» ብሎ የኬኒያው ፕሬዚዳንት ዑቡር ኬኒያታ እምቢ አለው። ባጫ የኬኒያውን ስቴት ሃውስ ደጅ ጠና። ነገር ግን ሰሚ አልነበረውም። የኢትዮጵያ የውጪ ጉዳይ ሚኒስቴር የኬኒያ አቻውን ተማፀነ። «አለቃችን እምቢ አሉ፤ ባጫን አልወደዱትም» ተባለ።

ባጫ መረረው። ናይሮቢ ሰለቸው። ወደ አዲስ አበባ ለመመለስ ወደ አውሮፕላን ጣቢያ ሄደ። የኢትዮጵያ የውጪ ጉዳይ ሚኒስቴር ግን መጎትጎቱን አላቆመም። ባጫ ወደ አውሮፕላን ጣቢያ እየሄደ በነበረበት ሰዓት የሚኒስቴሩ አንድ ከፍተኛ ባለ ሥልጣን ወደ ኬኒያ አቻው እየደወለ ነበር። ከኬኒያ በኩል ያለው ባለ ሥልጣን የመጨረሻ ዕድሉን ለመሞከር ወደ ዑቡር ኬኒያታ ቢሮ አመራ።

የኬኒያው ከፍተኛ ሹም ወደ ስቴት ሃውስ ሲሄድ ፕሬዚዳንት ዑሕሩን ሰክሮ አገኘው። ከምሥራቅ አፍሪቃ አልኮል አፍቃሪ መሪዎች አንዱ የነበረው ዑቡር ኬኒያታ የባጫን የሹመት ደብዳቤ በአልኮል ታግዞ ተቀበለ። ከቀልቡ በራቀ ሁኔታ ውስጥ ሆኖ፣ አልኮል በተጨማሪው አንደበት እየተናገረ ባጫን በናይሮቢ የሚገኘውንና በግዙፍነቱ የሚታወቀውን የኢትዮጵያ ኤምባሲ በአምባሳደርነት እንዲገባበት ፈቀደ።

ባጫም ይህንን ሲሰማ ከአውሮፕላን ጣቢያ ተመልሶ ወደ ስቴት ሃውስ አመራ! ጥር 18 ተሹሞ ሐምሌ 30/2014 ዓ.ም (ከሰባት ወራት በኋላ) አምባሳደርነቱ በኬኒያ መንግሥት ተቀባይነት አገኘ። ምስጋና ዑቡር ኬኒያታን ላይነዘዘው አልኮል ይሁንና!

**ምዕራፍ አሥራ ሁለት
ሥራም እንደገና፣ እስርም እንደገና**

ባርኔጣ

ቀን ንዳዱን ሊያስጥል

ፀሐዩን ሊከልል

ከግንባሩ ተርፎ

ውበት አጎናጽፎ

ታየ ከአናት ወጥቶ

ከራስ ላይ መውረዱ

ላይቀርለት መሸቶ

(ሜሮን ጌትነት፤ 2002)

የብልጽግናው አገዛዝ እንደ ባርኔጣው ነው። ሲመሸበት፣ ቀን ሲጨልምበት፣ ከሀገርና ሕዝብ አናት ላይ መውረዱ ላይቀር ስንቱን በወጣበት እያስቀረ ተኮፍሶ ቀጠለ። በትግራይና በኦሮሚያ የለኮሰውን ጦርነት ለሚሊዮኖች ፍጅት እያዋለው፣ ባርኔጣውን እንደተደላደለ ለማስቀጠል ጥረቱን ገፍቶበታል። በዚያ ወቅት ደግሞ የሠላም ኃይል ለመምሰል እየሞከረ ነበር። ወደ ትግራይ የሚሄድን ሰብዓዊ እርዳታ ለማድረስ «ተኩስ አቁም አድርጌያለሁ» በማለት በሰሜን በኩል ያለውን ውጊያ ጋብ አድርጎ ወታደራዊ ምልመላና ጦር መሣሪያ ግዥ ላይ አተኩሯል።

ዐቢይ አንድም በጦርነት ስም፣ አለያም በሠላም ሰበብ በሥልጣን እርካብ ላይ እንደተቆናጠጠ ለመቀጠል ተቃራኒውን ስልት እንደሚጠቀም ካለፉት ዓመታት በሕሪይው መረዳት ይቻላል። የሠላም ኃይል ነኝ በሚል ጊዜ «ጦርነት ቀስቀሳችሁ» ብሎ ያስራል፤ ጦርነት ሲያካሂድ ደግሞ «ጦርነቴን ተቃወማችሁብኝ» ብሎ ይገድላል፤ ያስራል።

በእውነቱ ግራ አጋቢ ነው።

ኢትዮ ፎረምቶች የብልጽግናውን መንግሥት የሠላም ኃይል ነው የሚል እምነት የለንም። ከዋናው ጦር ሜዳ ከትግራይ ጋር የሠላም ስምምነት ለመድረስ ጥረት እየተደረገ መሆኑ ሲሰማ ግን ወደ ሥራችን ለመመለስ ጓጓን። «ቢከፋ ቢያሥረን ነው፤ በሕግ የማያስጠይቀንን ነገር እየሠራን እንሞክር» ብለን ተመካከርን። ከዚያም ሥራ ካቆምን ከዘጠኝ ወራት በኋላ የካቲት አጋማሽ 2014 ዓ.ም. ላይ ወደምንወደው ሥራችን ተመለስን። በመጀመሪያው ፕሮግራማችንም ለዘጠኝ ወራት ያቋረጥንበትን ምክንያት አብራርተን ከዚህ በኋላ ግን የምንወደውን ሥራችንና የያዝነውን እውነት ብቻ ተማምነን ወደ ሥራ እንደተመለስን ገለጽን። ለገዢዎቻችንም እንዲህ የሚል መልዕክት አስተላለፍን።

«እናንተ የመንግሥት አካላት ሆይ እኛም እንደናንተው ከእናንተ እኩል ኢትዮጵያዊ ነን። በኢትዮጵያዊነት በፍፁም አትበልጡንም። ከእኛ በተሻለ ኢትዮጵያዊነት የምትቆረቆሩበት ሞራላዊም ሆነ ሕጋዊ ምክንያት የለም። እኛ የምንበጠብጠው ሀገር፣ የምናጋጩው ሕዝብ፣ የምንቀሰቅሰው ጦርነት የለም፤ኖሮም አያውቅም። የምንመራው ብርጌድና ክፍለጦር፣ የምናምዘገዝገው ሚግና ድሮን የለንምና በዚህ ወንጀል አትክሰሱን። እንደማንኛውም የሥራ ሰው ስንሠራ እናጠፋም፣ እንሳሳትም ይሆናል። አጥፍተን ከተገኘንም የሀገሪቱ የሚዲያ ሕጎችና ሕገ-መንግሥቱ በሚያዙት መሠረት ስህተቱን ማረም፣ ማስተባበልና ግፋ ሲልም ፍርድ ቤት ቀርቦ መቀጣት ሊኖርብን ይችላል። ይህ ሁሉ የሚሆነው ግን እንደ ፋሲካ ዶሮ እያንጠለጠሉ ወደ እስር ቤት በመጣል፣እንደ ሲሲሊ ማፊያ ከጎዳና ላይ አፍኖ በመሰወር አይደለም። እኛ የአገራችንን ሕግና መንግሥት አክብረን ስንሰራ ነበር፤ በዚህም እንቀጥላለን።

ባለፉት ዓመታት በነበረን ቆይታም በንጹህ ልብ መታወቅ ተልዕኳችንን ከመወጣት ውጪ አንዳች እኩይ አላማ እንደሌለን በተደጋጋሚ አስራችሁ፣ ቤትና መሥሪያዎቻችንን ፈትሻችሁ፣ ኪሳችንን አይታችሁ፤ ሞባይላችንንና መሰል የግንኙነት መሣሪያዎቻችንንም በርብራችሁ አረጋግጣችኋል። በተደጋጋሚ ልትከሱን ሞክራችሁም ቢያንስ የራሳችሁን ፍርድ ቤት እንኳ ማሳመን ተስኗችኋል። «ኢትዮጵያን ሊያፈርሱ፣ ሀገር ሊያተራምሱ» እያላችሁ የወነጀላችሁን ሁሉ የውሃ ሽታ ሆኗል። መቼም ወንጀል ቢኖርብንና ያደረሰነው ጉዳት እንዳለ ብታምኑ ኖሮ እኛን ከእስር ለመልቀቅ የሚራራ ልብ እንደሌላችሁ የታወቀ ነው። እናም የኛን ውሎና አዳር፣ አጀንዳና ሕልም ከእናንተ ከአሳሪዎቻችን በላይ የሚያውቅ የለምና ለሚያልፈው ሥልጣናችሁ ስትሉ የማይረሳ ጥፋት አትፈጽሙ ስንል በትህትና እንማፀናችኋለን።» (ኢትዮ ፎረም፣ 2 ፌብረዋሪ 2022)

እንደ እውነቱ ከሆነ ጥሩ ምክር ነበር የመከረኛቸው። በሰለጠነው ዘመንና ሀገር ብልህ ሰው ታናሹንም ይሰማል። «ታላላቆቻችን» የብልጽግና ሰዎች ግን እኛን ሊሰሙን አልወደዱም። «ለሚያልፈው ሥልጣናችሁ ስትሉ የማይረሳ ጥፋት አትፈጽሙ» ስንል ብንማፀናቸውም አልለቀቁንም። ወደ ሥራ ከተመለስን ከሦስት ወራት በኋላ ግንቦት 15-2014 ዓ.ም. እኔን አሰሩኝ። እንደገና በግንቦት 18ም አሰሩኝ። እንደገና ሰኔ 21/2013 ዓ.ም. አፈኑኝ።

ነገሩ እንዲህ ነው።

የብልጽግናው አገዛዝ በሥራችን ሊደሰት እንደማይችል ግልጽ ነበር። በተለይ ጠቅላይ ሚኒስትሩ በሚናገራቸው ንግግሮችና በሚጽፋቸው መግለጫዎች (በቀጣይ ምዕራፎች እንመለከተዋለን) የእኛን ሥራዎች እየጠራ (ስማችንን ሳይጠቅስ) ይዝትብናል፤ ያስፈራራናልም። ግን በድፍረት ገፋንበት። በርግጥ የወቅቱ አጀንዳ አማራ ክልል ሆኗል። የትግራይን ጉዳይ ለጊዜው ተወት ያደረገበት ወቅት ነው። የአማራ ክልል ታጣቂዎችን «ጽንፈኛው ፋኖ ትጥቅ ይፈታል፤ ኢ-መደበኛ ኃይሎች ልክ ይገባሉ» የሚልበት ወቅት ነበር። የክልሉን ልሊቃን ደግሞ «እንደ እንቁራሪት ሲጮሁ ውለው የሚያድሩ» ሲል አላግጥባቸዋል፤ ጠቅላይ ሚኒስትሩ።

እናም ዋና ትኩረቱን አማራ ክልል ላይ አድርጎ እንደሚንቀሳቀስ ይፋ ያደረገው መጋቢት የመጀመሪያ ሳምንት ላይ የብልጽግናን ጠቅላላ ጉባኤ በጠራ ጊዜ ነበር። በዚህም ከገዱ አንዳርጋቸው እስከ ንጉሡ ጥላሁን፣ ከአብርሃም አለኸኝ (በጦርነቱ ጅማሮ ጊዜ ወገኑን አስሮ የዐቢይን የእልቂት ዐዋጅ ይዞ ሲያራግብ የነበረ፣ የትግራይ ሠራዊት ደብረ ብርሃን ሲደርስ ደግሞ ከሀገር ለመሸሽ ብሎ በጽሕፈት ቤት ኃላፊነት ይመራው የነበረውን የአማራ ብልጽግናን ገንዘብ ተከፋፍሎ የተገኘ) እስከ ዮሃንስ ሂያሌው ጠራርጎ አባረረ። ይህ ከሩቅ ሲታይ ዋና ትኩረቱን አማራ ክልል ላይ እንዳደረገና የጦርነቱ ግንባርም ጎንደርና ጎጃም፣ ሸዋና ወሎ እንደሚሆኑ የሚጠቁም ነበር። (በርግጥ በዐቢይ ዒላማ ውስጥ የገባ ጎንደሬ ብዙ የለም። እነሱም አማቻችን ነው ብለው ይራሩለታል። የበረታው በሸዋ፣ ጎጃምና ወሎ ላይ ነው)። እኛም በዚህ ሰፈር በሚካሄድ ጦርነት ምክንያት የመታሰር እጣ ፈንታችን ያንሳል ብለን ገመትን።

መቼም ከዘጠኝ ወራት በፊት «ከሕወሓት የሽብር ቡድን ጋር በመተባበር» ብሎ ፍርድ ቤት የገተረን መንግሥት ትንሽ የሚያስብ አእምሮና ጥቂት የሚሰማ ጆሮ ካለው አሁን ደግሞ በፋኖነት ሊወነጀለን አይችልም። እንዲህ እያልን ስንገምትና መላ ስንመታ ከረምን።

በዚህ መሀል ከሁለት ዓመታት በፊት የተመሠረተብኝን ክስ እየተከታተልሁ ነው። በመሆኑም ግንቦት 15/2014 ዓ.ም. በዕለተ ሰኞ የፌደራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በልደታ ምድብ ችሎት ተገኘሁ። የሁለት ዓመቱ ክርክር በዚህ ዕለት ይቋጫል። በነፃ እንደምሰናበት ጠብቄ ለጓደኞቼም ሆነ ለቤተሰቦቼ ሳላሳውቅ ነበር፤ ከታደለ ጋር ወደ ችሎቱ የገባሁት። ምክንያቱም ጉዳዩን በበቂ ሁኔታ በሰውና በሰነድ ማስረጃ ተከላክለንዋል። የረሳሁት ነገር ግን የብልጽግናውን አገዛዝ በተለይም ጠቅላይ ሚኒስትሩን የሚያቆስሉ ዜናና ፕሮግራሞች ስሠራ መክረሜን ነው። እናም ዳኛዋ «ጥፋተኛ ስለሆንክ የቅጣት ውሳኔ እስኪሰጥ ድረስ እስር ቤት ትቆያለህ፤ ከነገ በስተቀር ግንቦት 17 ትቀርባለህ፤ ፖሊስ ትዕዛዙን ያስፈጽማል» ብላ ወሰነች።

ያልጠበቁት ነገር ሲፈጸም መደንገጥ ያለ ነው። ፊቱ እስኪግል ድረስ ይነገጥሁ። በርግጥ ተናድጄማለሁ። ከምንም በላይ ይህ እንደሚሆን አለመገመቴ የበለጠ አበሳጫኝ። ፖሊሱ የግራ ብብቴን ሰቅስቆ ይዞ አስወጣኝና ወደ ተባለው እስር ቤት ወሰደኝ።

በአምስተኛ ፖሊስ ጣቢያ ለሁለት አዳር ተዘጋጠኝ።¹⁰¹ «የአንዲት ሀገር ደረጃ የሚለካው በእስር ቤቶች ነው» የሚለው አባባል በትክክል ኢትዮጵያን ሲገልፃት ያየሁት እዚህ እስር ቤት ነው። ለዓይን የሚቀፉ፣ ለአፍንጫ የሚከረፉ፣ ለገላ የሚከፉ፣ ሁሉም ጽዩፍ ነገሮች ያሉበት እስር ቤት ሲያጋጥመኝ ይህ የመጀመሪያዬ ነው። በብልጽግናው የሥልጣን ዘመን በተለያዩ እስር ቤቶች፣ በሦስት ክልሎች (አዲስ አበባ፣ ኦሮሚያና አፋር) ሰባት ጊዜ የታሰርሁ ቢሆንም ይህንን የሚያህል ቆሻሻ፣ ኢ-ሰብዓዊና አስከፊ እስር ቤት አላየሁም። ሰው በሰው ላይ ሲተኛ፣ እስረኛ ሽንት ቤት ውስጥ ሲያድር፣ መፀዳጃ ቤት ገንፍሎ ሌሊት ላይ ወደ መኝታ ክፍል ሲገባ፣ ተባይ በሰው ገላ ላይ ጎጆ ሲቀልስ... ያየሁት እዚህ ማጎሪያ ቤት ውስጥ ነው። ሁለት ቀናት ሙሉ ሳልተኛ አደርሁ።

በቀጠሮዬ ቀን በችሎቱ ስገኝ የሚፈረድብኝን ገምጃዋለሁ። የተከሰሰሁበት አንቀጽ እስርም ሆነ የገንዘብ መቀጮን አላስቀመጠም። የማጎበራዊ አገልግሎት ሥራን ነው እንደ ቅጣት የደነገገው። በመሆኑም ከዚህ የከፋ ቅጣት እንደማትጥልብኝ እያሰብሁ ገባሁ፤ የገመትሁትም ሆነ። «በሚኖርበት አቅራቢያ የትምህርት ደረጃውን የሚመጥን የማጎበራዊ አገልግሎት እንዲፈጽም ታዟል፤ ይግባኝ መብት ነው» አለች። ሹልክ ብዬ ወጣሁ፤ ከጓደኞቼና ከወዳጆቼ ጋር ወደ ቤቴ አቀናሁ።

ቀደም ሲል እንደገለጽሁት የወቅቱ የብልጽግናው አገዛዝ ዋና ትኩረት፣ ከጥቂት ወራት በፊት «ያገኛችሁትን ማርከችሁ ታጠቁ» ያላቸውንና የጦርነቱ አጋር ያደረጋቸውን የአማራ ክልል ታጣቂዎች ትጥቅ ማስፈታት የሚል ነበር። በዚህ ሁኔታ ላይ እኛን የኢትዮ-ፎረም ባልደረቦችን እነዚህን ታጣቂ ጋይሎች በመደገፍ ሊከሰንና ሊያስረን ቢፈልግ እንኳን ሰሞኑን በቅርብ ቀን ታስፊ መፈታቴን ታሳቢ በማድረግ በዚህ ወቅት ያስሩኛል ብዬ አልገመትኩም ነበር። እንደገመትሁት አልሆነም። ከአምስተኛ ፖሊስ ጣቢያ በተፈታሁ በማግስቱ ከምኖርበት ሰፈር መጥተው አንጠልጥለው ወሰዱኝ። ሁለት የሲቪል ፖሊሶች ናቸው። የንግድ መኪና ሰሌዳ የለጠፈ ፒክ-አፕ ይዘው መጥተው እንድንገባ አዘዙኝ። እምቢ አልኩ። «ሽፍታ ወይም ሰው አጋች ሌቦች አለመሆናችሁን ሳላውቅ ወደ መኪናው አልገባም» አልኩ። መታወቂያ ወይም የፍርድ ቤት ማዘዣ ጠየቅሁ። «ዳኛውን በስልክ አስፈቅደናል» ከማለት ውጪ የሚመልሱት አልነበራቸውም። አልነቃነቅም ብዬ በአቋሜ ፀናሁ። በአካባቢው ሰዎች ከብብው ይመለከታሉ። ለደህንነቴ ስለሰጋሁ በአቅራቢያችን ወደሚገኝ ፖሊስ ጣቢያ እንሂድ አልኩ። ባለንበት አንድ ፖሊስ ጠርተው እንዲመጣ አደረጉ።

«ለጥያቄ ስለምትፈለግ ወደ አዲስ አበባ ፖሊስ ኮሚሽን ልንወስድህ ነው» አሉኝ።

«እናንተ አልጀዚራ ናችሁ ቢቢሲ እኔን የምትጠይቁኝ? ተራ ተላላኪ ናችሁኩ!» ስላቸው ሽምቅቅ ሲሉ አየኋቸው። የቀረኝ ስድብና ዘለፋ ስለመኖሩ እንጂ። ትናንት ከእስር ቤት ወጥቼ ዛሬ መጥተው ሲያስሩኝ ጭንቅላቴ ጋለ። የሚያገለግሉትን መንግሥት ሌባነት፣ ወንጀለኛነት፣ የእነርሱንም ተላላኪነት እየጠራሁ ሞለጭኋቸው። ቃል አልተነፈሱም። ዝም ጭጭ ብለው ወደ አዲስ አበባ ፖሊስ ኮሚሽን ወሰዱና ዘንድሮም ለካሳዬ አቤቤ አስረከቡኝ።

¹⁰¹ ከኤርትራዊው ቢዳኔ ዘካርያስ ጋር በሕገወጥ የሰዎች ማዘዋወር ወንጀል ተከሰሰ የነበረውን ድምፃዊ ታረቀኝ ሙሉን ያገኘሁት በዚህ ወቅት እዚህ እስር ቤት ውስጥ ነበር።

«ደግሞ እዚህ መጣህ...?» አልኩት እንዳየሁት።

«አይ ከአዲስ አበባ ፖሊስ ኮሚሽን ጋር በጥምረት የምንሠራው አጥፊ ስለሆነ ነው» አለኝ።

«አጥፊ ስንት አልከው...?! ሲሉ ሰምተሃል» አልኩ በልቤ!

«ትናንት ማታ ነው ከሌላ እስር ቤት የተፈታሁት። አሁን ደግሞ ስታስሩኝ ትንሽ አይቀፋችሁም?» ጠየቅሁት። ለምንና የት እንደታሰርሁ ከጠየቀኝ በኋላ ታስፊ የነበረ መሆኔን አረጋግጦና አለቆቼን አስፈቅዶ ሊፈታኝ እንደሚችል ነገረኝ። ትንሽ ቆይቶ መጣና «አልቻልኩም» አለኝ። ከዚያም ቃል እንዲቀበለኝ ለአንድ ፖሊስ አዘዘ። ወዲያው ተመስገን ደሳለኝ ተይዞ ኮሪደሩ ላይ አገኘሁት። በዘመቻ እንደታሰርንና እንደማንፈታ ወዲያው ተገለጠልኝ። «እኔንም ከአንተ እኩል በፋኖነት ጠረጠሩኝ መሰለኝ» አልኩትና ተሳሳቅን። ተመስገን የጀነራል ተፈራ ማሞ ወዳጅ እንደሆነ ስለማውቅ ነው እንዲያ ማለቴ። ተፈራ ደግሞ በፋኖ መሪነት ከእኛ ጥቂት ቀናት አስቀድሞ ታስሯል።

ከዚያም ቤቴን ከሚፈትሹ ፖሊሶች ጋር ከእስር ቤት ወደ መኖሪያ ቤቴ ተመለስሁ። ፍተሻም አደረጉ። ሌላ ነገር ባያገኙም በ2008 ዓ.ም ያሳተምኩትን መጽሐፍና የተለያዩ ማስታወሻዎቼን ይዘው ወጡ። ላጥቶጥና ሌሎች ኤሌክትሮኒክስ መሣሪያዎቼን ለፍተሻ ከመምጣታችን በፊት ዳይጃፍና ቤተሰቦቼ ከቤት አውጥተዋቸው ስለነበር የተገኘ ነገር አልነበረም።

የሞተ ሰው የማነጋገር ወንጀል...!

ከሁለት ዓመት በፊት የከረምሁበትን የማዕከላዊ እስር ቤት እንደገና ተመለስሁበት። የተለወጠ ነገር የለውም። ለየት ያለው አንድ ነገር በዘንድሮው እስር በርካታ የፖለቲካ እስረኞች መኖራቸው ብቻ ነው። የትግራይ ተወላጆች «በወዲ ነጮ ለቅሶ ላይ ተገኝታችኋል» ተብለው ታጉረዋል። የአማራ ተወላጆች ደግሞ «ባልደራስ የተባለውን ፓርቲ ተከትለው በአዲስ አበባ ሁከትና ብጥብጥ ሊያስነሱ ነበር» ተብለው ታፋሰው ገብተዋል። የኦሮሞ ተወላጆችም በሽኔነት ተይዘው ተዘግቶባቸዋል። ሙስሊሞችም በሃይማኖት አክራሪነት ተወንጀለው ተጠርቅመዋል። ጋዜጠኞች ደግሞ «ሕዝብን በመንግሥት ላይ በማነሳሳት፣ ሁከትና ብጥብጥ በመፍጠር» ተብለን ተጠራቅመን ታስረናል።

የታሰርነው ጋዜጠኞች በቁጥር ዐሥር አካባቢ እንሆናለን። በወቅቱ ከነበረው 380 ታሳሪ፣ 180 የምንደርሰው የፖለቲካ እስረኞች ነበርን። ሌሎቹ በሌብነት፣ በትራፊክ አደጋ፣ በሰው መግደል፣ በሰነድ ማጭበርበር ወዘተ የተያዙ ናቸው። ለ11 ወራት ፍርድ ቤት ቀርቦ የማያውቅ አንድ የትግራይ ተወላጅም አግኝተን በእጅጉ አዝነን ነበር።

ፍርድ ቤት አቅርበው ክሌን ያነበቡልኝ ፖሊስች ካሳዬ አቤቤ የመደባቸው መርማሪዎች ናቸው። እርሱ ከእኔ ጋር መጨቃጫቅ ስላቸው መሰለኝ ችሎት ውስጥ መጥቶ ቁጭ ብሎ ማዳመጥ ሆነ ሥራው። ግን ማስታወሻ ይይዛል።

«ተጠርጣሪው ባለፉት አራት ዓመታት የለውጡን መንግሥት የሚያጣጥሉ፣ ሕዝብ በመንግሥት ላይ እንዲነሳ የሚያደርጉ የሚዲያ ዘመቻዎችን በማድረግ ሁከትና ብጥብጥ እየፈጠረ ያለ ስለሆነ ምርመራ ለማድረግ ዐሥራ አራት ቀናት ይፈቀድልን» በማለት ጠየቀ።

ዳኛው አላቅማማም። ዐሥር ቀን ፈቀደላቸው። ከፍርድ ቤት ከተመለሰን ከቀናት በኋላ ቢሮአቸው ጠፋኝ። ለምርመራ መሆኑ ነው። መርማሪዎቹ ካሳዬ የላካቸው እንደሆኑ ስለማውቅ ከእርሱ እንደማይሻሉ ገምቻለሁ። ገና ከመጀመራቸው «የብሔራዊ መረጃና ደንንነት አገልግሎት መሥሪያ ቤት ስልክህን ጠልፎና አጠቃላይ እንቅስቃሴህን ተከታትሎ ያመጣልንን መረጃ መነሻ አድርገን ነው የምንጠይቅህ። ስለዚህ ብትዋሽ ወይም ብትደብቅ በቂ ማስረጃ መኖሩን ከወዲሁ እንድታውቀው ነው» አሉኝ።

«የተደበቀ ወይም የሚዋሽ ነገር የለኝም። ያላችሁት መሥሪያ ቤትም የተለየ ነገር አይነግራችሁም። መንግሥታችሁን እንደምጠላውና እንደማማው ድብቅ አይደለም። ስለዚህ አታስቡ» መለስሁ።

«ባለፈው ጥቅምት 2/2014 ዓ.ም. የሽብር ቡድኑ አመራር የሆነው የሕወሓቱን ሰው ዘርዓይ አስገደምን በስልክ አውርተሃል» ብሎ ጀመረ መርማሪው።

«እኮ ታዲያ ይኼንን ፍርድ ቤት አቅርበውና ክሰሰኛ»

«አድርገኸዋል፤ አላደረግኸውም? እያልኩህ ነው»

«አንተ በዚህ ጠርጣሬዋለሁ ካልክ ይኼንን ጉዳይ ይዘህ ፍርድ ቤት ክስ መሥርት። ማስረጃም አምጥተህ ሞግት። እዚህ ከኔ ጋር ለምን ትነታረክላህ?!»

ሆን ብዬ ነው ይህንን የምለው። አቶ ዘርዓይ አስገዳም በትግራይ በረሃ ራሱን ካጠፋ አንድ ዓመት አልፎታል። ታህሳስ 29/2013 ዓ.ም. ነው ሕይወቱ ያለፈው። እነዚህ መርማሪዎች ግን ጥቅምት 2/2014 ዓ.ም. በስልክ አውርተኸዋል እያሉኝ ነው። ከሞተ ከዐሥር ወራት በኋላ መሆኑ ነው።

መርማሪው ቀጠለ ...

«የኢትዮጵያን መንግሥት የሚያጥጥልና ከኤርትራ ጋር ሆኖ ሀገር ሊያጠፋ እንደሆነ የሚያሳይ ጎቲም ሲሞን¹⁰² የተባለ መጽሐፍ ጽፈሐል»

«የተባለውን መጽሐፍ ጽፌያለሁ» አልኩት። በዚህ መጽሐፍ ምክንያት አሳታሚውንና ማተሚያ ቤቱን ሄደው ማወካቸውንና በሥራ ቦታቸው እገታ እንደፈፀሙባቸው የድርጅቶቹ ባልደረቦች ሊጠይቁኝ ሲመጡ ነግረውኛል።

«እከ መጽሐፉ መንግሥትን የሚያጥላለ ነው!»

«እርሱን አንብቦህ ማወቅ ትችላለህ፤ መንግሥትህን ለማጥላለት ብዬ የፃፍኩት እንዳልሆነ ግን አውቃለሁ»

«እና ለምን ዓላማ ነው የፃፍከው...?»

«ይኼ መጽሐፍ እከ የእናንተን መንግሥት አይመለከትም። ምናልባት ሻዕቢያን ቢመለከት ነው። ሲመስለኝ ሻዕቢያ ደግሞ የእናንተ መንግሥት አይደለም!»

«እከ ማንን የሚመለከት ነው ታዲያ?»

«እውነቱን ልንገርህ...?! ይህ መጽሐፍ የተፃፈው የእናንተ መንግሥት ገና ሥልጣን ለመያዝ በኦሮሚያ ድንጋይ በሚያስወረርበት ጊዜ ነው። የኢሕአዴግና የሻዕቢያ መንግሥታት መካከል የነበረን ያልተገባ ግንኙነት ማዕከል አድርጎ የተፃፈ ነው። ብዙ አትድከሙ። ብልጽግናችሁን የሚመለከት አይደለም። ለምን አታነቡትም ከዚህ ሁሉ?!» ስለው

«ትግርኛ አይደል እንዴ...?»

ሳቅሁ። ከት ሳቅሁ። የፃፍኩትን ጉዳይ ይቅርና የፃፍኩበትን ቋንቋ እንኳን አላወቀውም። አሰልኹ ነገር ሆነብኝ። «ዐቢይ ወደ ሥልጣን ከመምጣቱ በፊት መጽሐፍ ጽፈህ አጥጥለኸዋል» እያለኝ ግን የተፃፈውን አላነበበውም። የተፃፈበትን ቋንቋም አያውቅም። ለዚህ ምን ብዬ ልመልስለት እችላለሁ። አድካሚ ነገር ነው።

መርማሪው ሌላኛውን ወንጀሌን ሊነግረኝ ከብሔራዊ ደኅንነት መሥሪያ ቤት አገኘሁት ያለውን ሰነድ ገለጠና ቀጠለ።

«ለአንድ ክልል ሲባል ሕገ-መንግሥት አላሻሽልም ያለ መንግሥት ለአንድ ግለሰብ ሥልጣን ሲባል ሕገ-መንግሥት አሻሻለ ብለህ ፌስቡክ ላይ ጽፈሃል»

¹⁰² ይህ መጽሐፍ በ2008 ዓ.ም. የታተመ ሲሆን በዋናነት በኢትዮ-ኤርትራ ጦርነት ዋዜማ ላይ የነበረውን የሁለት አገራት ግንኙነት በሚመለከት የተሰናዳ ነው።

«እውነት ነው። እና ታዲያ ውሸት ነው እንዴ ይኼ...?! ለዐቢይ አሕመድ ሥልጣን ሲባል ሕገ-መንግሥት አልተሻሻለም...? እርሱስ «ለአንድ ክልል ስል ሕገ-መንግሥት አላሻሽልም» አላለም...? ደግሞስ ሕጉ ተሻሽሎ ምርጫ ተደረገ አይደለም...?ምት ነው ይኼ ወንጀሉ?» ስለው የሚመልሰው አልነበረውምና ቃሌን ተቀብሎ አስፈረመኝ።

ከቀናት በኋላ እንደገና ፍርድ ቤት ስቀርብ ከጠበቃዬ ታደለ ገብረመድህን ጋር ተገኝሁ።

መርማሪ ፖሊስ በተሰጡት ቀናት ምን ምን እንደሠራ ሲጠየቅ የእኔን ቃል መቀበሉንና የባንክ ሒሳብ ምርመራ መጀመሩን አብራራ። በተራዬ ዕድል ሲሰጠኝ መናገር ጀመርሁ።

«እነዚህ ፖሊሶች ቃል ተቀብለው ካስፈረሙኝና ወንጀል ሠርተሃል ብለው ከነገሩኝ ነገሮች አንዱ ታህሳስ በ2013 ዓ.ም. ላይ የሞተን ሰው በ2014 ዓ.ም. ጥቅምት ላይ አነጋግረሃል ብለው ነው። እንዲታወቅልኝ የምፈልገው ነገር እኔ ሙታንን የማናገር ጥበብ የሌለኝ መሆኔን ነው። እንዲህ ባለ ሁኔታ የፍርድ ቤቱን ጊዜ እንዲያጠፋ ሊፈቀድላቸው አይገባም» ብዬ ስናገር መርማሪው መዝገቡን አወጣ። እኔም «ችሎቱ የፖሊስን የምርመራ መዝገብ ተቀብሎ እንዲያይልኝ እጠይቃለሁ» አልኩ። ዳኛው የጠየቅሁትን አደረገ። ተቀብለው።

ቀጠለሁ። «ሌላኛው ወንጀል ተደርጎ የተነገረኝ ነገር መጽሐፍ ጽፈህ መንግሥትን ለመጣልና ሕዝብ እንዲነሳበት ጥሪ አድርገሃል የሚል ነው። የእነርሱ መንግሥት ከመጣ በኋላ ያልተፃፈን መጽሐፍ እንደ ወንጀል ቆጥረው ሲያቀርቡ ዝም ሊባሉ አይገባም። ይህ መጽሐፍ ከታተመ ስድስት ዓመታትን አልፏል።አሳታሚውን እና አከፋፋዩንም ሄደው እንዳንገላቱና እንዳወኩ ሰምቻለሁ። እናም በዚህ ወንጀል ጠርጦሮ ሰውን ማሰር ሊፈቀድላቸው አይገባም» አልኩ። እውነቴን ነበር። የመጽሐፍ አሳታሚውን ድርጅትና አከፋፋዩን መደብር ብቻ ሳይሆን የክፉ ቀን መጠጊያዬ ሆኖ ከክፉዎች የደበቀኝንን ሉሊትንም ፈልገዋት ሄደው ነበር። ግን መኖሪያ ቤቷን ቀይራ ስለነበር አላገኛትም። አስደውለው «ከዱሮ ቤትሽ ዕቃ ስለረሳሽ መጥተሽ ውሰጂ» አሏት። «የረሳሁት ዕቃ የለም» ብላ ዕቅጬን ከነገረቻቸው በኋላ አልፈለጓትም።

ፖሊስ ለጉዳዩ መልስ ሲሰጥ «ሁሉንም ነገር በምርመራችን እያጣራን ነው የምንሄደው። ተጠርጣሪው በባንክ አካውንቱ ውስጥ በአንድ ቀን 18 ሚሊዮን ብር ገብቶለት በዚያው ዕለት አውጥቶታል። ይህንንም ለሽብር ተግባር የዋለ መሆን አለመሆኑን እናጣራለን። ስለዚህ ተጨማሪ የምርመራ 14 ቀናት ይፈቀዳልን» አለ።

18 ሚሊዮን ብር ኖሮኝም፣ ቆጥሬም አለማወቁ አይደለም ቁም ነገሩ። በወቅቱ በነበረው የሀገሪቱ ሕግ መሠረት አንድ ሰው በቀን ከ50 ሺህ ብር በላይ ማውጣት አይፈቀድለትም ነበር። ይህንን ያህል ብር ማውጣት እንደማይቻል የተደነገገውን ሕግ ጠቅሼ ለመናገር ዕድል ስጠይቅ ዳኛው ከለከለኝ። ከዚያም ጥቂት ቀናት ለተጨማሪ ምርመራ ተወሰኑብኝና በእስር ቤት እንድቆይ ተደረገ። ውሳኔውን በመቃወም ከጠበቃዬ ጋር ሆነን ይግባኝ ጠየቅን። «በቀን 50 ሺህ ብር ማውጣት በማይቻልበት ሀገር ውስጥ ሆነን 18 ሚሊዮን ብር በአንድ ቀን አውጥቷል ብሎ ስም አጥፍቷል፤ ችሎቱንም ዋሽቷል» ብለን ለከፍተኛ ፍርድ ቤት እቤት አልን።

«የብዙ ጋዜጠኞችን ጉዳይ ስለያዝን አንድ ላይ ተደምሮ ተልኮልን ነበር። በችሎቱ ውስጥ የተጠቀሰው ገንዘብም የእርሱ ብቻ ሳይሆን የሌሎች ጋዜጠኞችም ነውና ይቅርታ» አለ፤ ካሳዬ እቤቴ ያሰማራብኝ ፖሊስ።

«ኩሊ ካልተሸከመ ወገኑን ያመዋል»

ፖሊሶቹ የፖለቲካ ታሰሪዎችን ብዙም አይጨኩንም። እንዲያውም የተሻለ ያከብሩናል። ፖሊሶቹም ቤተሰብ ሆነውን ነበር። ጨለማን ተገን አድርገው ቤተሰቦቻችን ጋር ያስደውሉናል። የሚበላና የሚጠጣ ነገርም ሌሊት ሳይቀር ገዝተው ያመጡልናል። ያላስገቡልን ነገር የለም። ቅዳሜና ዕሁድን ውጪ ያለን እስኪመስለን ድረስ እንዝናና ነበር። ጨዋታ ይደራል። ሳቅ እና መተራረብ ለጉድ ነው። መጠጥ ይገባል፤ ለሚፈርሹትም ጫቱ ይመጣላቸዋል። ማታ ማታ ለቆጠራ ስንወጣ ብዙ ጊዜ ድመቅመቅ ብለን ነው።

ከሚዲያ ጋር በተገናኘ ከታሰርነው መካከል ሶስቱ (ሰላሞን ሹምዬ፣ በቃሉ አላምረውና ታዲዮስ ታንቱ) እኔ በነበርሁበት ክፍል አሉ። ከእኔ ቀጥሎ ባለው መደዳ ተኝተው ያድራሉ። በወዲ ነጮ ለቅሶ ላይ ተገኝታችኋል ተብለው የታሰሩት ሰላሞንና ዮሃንስ ግን ዋና ሽሪኮቹ ነበሩ። ድምፃዊ አብርሃም በላይነህ (ሻላዬ) በዚህ ቡድን ውስጥ ከነበሩ ድምቀቶች አንዱ ነው። አብሪሽ ለወትሮው የጓደኞቹ ጓደኛ ነበር። ከዚህ ጊዜ በኋላ ግን የእኔም ጓደኛ ሆኖ ቀጠለ።

የተለያዩ ሙያና ዕውቀት የነበረው ስብስብ ስለነበር ቀኑን ሳናውቀው እንዲመሽ ያደርግልናል።

በደረቅ ወንጀል የገቡትን ግን ያሰቃዩአቸዋል። ወፊ ላላ ይገርፏቸዋል። ከዚያ ቁስላቸው እስኪሸር ለቀናት ለብቻቸው ሰው እንዳያገኛቸው በመደብደቢያ ክፍላቸው ያስሯቸዋል። አንዱ በቅልጥሙ ላይና በእጁ ላይ ካቴና አስረው ወፊ ላላ ሲገርፉት እጁ ደማ። ከዚያም እየጮኸ መድማቱን ሲነግራቸው ፖሊሱ ይባስ ብሎ በከስክስ ጫማው ከሰከሰው። በአጋጣሚ ያገኘው ቅልጥሙ ላይ ያለውን ካቴና ነበር። ካቴናውን ሲመታው የቅልጥሙን አጥንት ሰርጉዶ ወደ ውስጥ ገባ። ከሕመሙ እስኪያገግም ለቀናት ከታሰረ በኋላ ወደ እኛ ተቀላቅሎ ያልጠገገ ቁስሉን እያሳየን የደረሰበትን ይነግረን ነበር። «ስትፈቱ በደሌን ዘግቡልኝ» እያለ ቅርፊት የሠራ እግሩን ያሳየን ነበር።

በእስረኛነት ዘመኔ በንጽጽር የተሻለ ጊዜ ያሳለፍሁት እዚህ ነው። የፖለቲካ ውይይትና ክርክር ለማድረግ፣ በሌሎች አገራዊና የግል ጉዳዮች ላይ ለመነጋገር የሚያስችል የተሻለ ግንዛቤ ያላቸው ሰዎች የታሠሩበት ወቅት ነው። በክፍሌ ውስጥ ካሉት ሰዎች ውጪ ቀን ቀን በምንውልበት የእስር ቤቱ ግቢ ውስጥ ተመስገን ደሳለኝን አገኘዋለሁ። ተመስገን ጨዋታ ያውቃል። እንደ አንዳንድ ሰዎች ሲተርጉትም አይከፋም። ወረፍ ሲያደርግም ይችልበታል። ጨዋም ነው። በእስር ቤቱ ውስጥ ከነበሩት የፖለቲካ እስረኞቹ ሁሉ እርሱ ላይ ስቀልድ አልሳቀቅም። እርሱም እኔን ሲተርጉ ደስ ይለዋል። በዚያች አምስት እርምጃ በማታራምደው ግቢ ውስጥ ለረዥም ደቂቃዎች የእግር ጉዞ እያደረግንም እናወራለን። በዚህ ወቅት አብዝተን የምናወራው ፖለቲካ ነው።

እርሱ የተጋነነ የኦሮሞና የትግራዊ ጠልነት እንዳለው አውቃለሁ። ዐቢይ በነገሠ ሰሞን «ከውጪ የሕትመት ማሸን አስገብቼ ትግሬው ኃላፊ ከፈቀደልኝ በኋላ ኦሮሞው ከለከለኝ» ሲለኝ አነጋገሩ ቅፍፍ ብሎኝ ነበር። መከልከልን ከትግሬው እንጂ ከኦሮሞው አልጠበቀም ነበር መሰለኝ። ያኔ የኦሮማራ ዳንስ ስበት ሳይሆን አይቀርም በአማራ ቴሌቪዥን ላይ ለመቅረብ ባሕርዳር እስከመሄድ ድርሰ ነበር። በዚያ ጣቢያ ላይም ቀርቦ

የትግራይ ተወላጅ ጀነራሎችና ፖለቲከኞችን ለማጣጣል የተከፈተውን ዘመቻ አግዟል። «ወልቃይት እንደ ካሽሚር» እያለም ሲጽፍ ነበር።

በመጽሔቱ ላይ በአየር መንገድ ውስጥ ያሉ የትግራይ ተወላጆችን ሁሉ እየዘረዘረ «እንደ ወዲ ነጮ የግንኙነት መስመር እስኪጠልፉ ነው እንዴ የሚጠበቀው?» እያለ ጽፏል። ይህንን ሲል እንዲታሰሩ ወይም ከሥራ እንዲባረሩ በመፈለግ ነበር።

«ወዲ ነጮ የግንኙነት መስመር በጣጥሶ ሰሜን ዕዝን አስጠቃ» የሚለውን የብልጽግና ውንጀላ ከነፍሱ ውጦ ነው እንግዲህ ይህንን ያለው። የኤርትራና የብልጽግና ሠራዊት በአድዋ ከተማ ጭፍጨፋ እየፈፀመ ስለ አድዋ ድል ማውራት ኢ-ሞራላዊ ነው የሚሉ ሰዎችን ለመሞገት ደግሞ «የምናከብረው የአድዋን መንፈስ እንጂ የአድዋ ወረዳን አይደለም» ሲል ጽፏል።

በእስር ቤት ስንገናኝም አሮሞን በአነግነት፣ የትግራይ ተወላጆችን በወያኔነት እያሳበበ እንደሚጠላቸው ተረድቻለሁ። እንዲያም ሆኖ እስረኞች የገንዘብ ዋስ ተጠይቀው ሲጎድልባቸው በእስር ቤቱ ያልተፃፈ ሕግ መሠረት እንዲዋጡ ጥሪ ሲደረግ ብሔር ሳይለይ ኪሱ ተመላልሷል። በዚህ ረገድ በዛ ያለ ገንዘብ እያዋጡ የትግራይ ተወላጅ እስረኞችን ካስለቀቁ ሰዎች ተመስገን አንዱ ነበር።

«የቤታችን የሥራ ቋንቋ ቁቤ ነው» የሚለው ተመስገን በእናቴ አሮሞ መሆኑን እስኪነግረኝ ድረስ አላውቅም ነበር። በምን ምክንያት እንደሆነ አላስታውስም «አብዛኞቻችሁ የጎንደር ፖለቲከኞች ችግር አለባችሁ። ኢትዮጵያም አማራም ጋይንት ብቻ ይመስላችኋል» ስለው ነበር «እናቴ ቁቤ ነው የምትናገረው፤ ሠራተኛም የምትቀጥረው ቁቤ የምትጽፈውን ነው» ሲል የመለሰልኝ።

ከእርሱ ጋር ለመከራከር ሆነ ብዬ ጠቅ የሚያደርግ ንግግር የምፈጥረው እኔ ነኝ። እርሱ የሚወዳቸው ሁለት ሰዎች እንዳሉ አውቃለሁ። ጀነራል ተፈራ ማሞና መስፍን ወልደማርያም። ተመስገን ሁለቱን የሚጠራቸው «ተፊ» እና «ፕሮፍ» እያለ ነው። እኔም ሁለቱን ሰዎች እጠቅስና ተፈራን «የንጉሥ አገልጋይ» እልበታለሁ፤ መስፍንን ደግሞ «አድሃሪ» ስል እገነትለዋለሁ።

ጀነራል ተፈራ ኢሕአዴግ ሽፍታ እያለ ታጋይ ያደረገው፣ መንግሥት ሲሆን ደግሞ ጀነራል አድርጎ የሾመው ሰው ነው። በኋላም በኢሕአዴግ ላይ ሊያምጽ ሲል ተይዞ ታስሯል። በርግጥ ኢሕአዴግ ተፈራን ያገኘው በፖለቲካ ምልመላ አይደለም። ተወልዶ ባደገበት ሰሜን ወሎ የበጎች እረኛ እያለ ነው ኢሕአዴጎች ያገኙት።

ጀነራል ተፈራ በ2001 ዓ.ም ኢሕአዴግን ለመፈንቀል አሲሮ¹⁰³ ዐቢይ ወደ ሥልጣን ከመምጣቱ በፊት በኢሕአዴግ ምሕረት ተፈታ። በኋላም በአማራ ክልል ሹመት እንዲያገኝ ተደርጎ ነበር። ግን በሰኔ 15-2011ዱ የአማራ ክልል የባለሥልጣናት ግድያ እጅህ አለበት ብሎ ዐቢይ አሰረው። ከአንድ ዓመት በኋላ ጦርነት ሲጀመር ደግሞ «ና አብረኸኝ ዝመት» ብሎ በአማራ ክልል ልዩ ኃይል አዛዥነት አስሾመው። ከዚያም ከደብረ ብርሃን እስከ ደብረ ዘቢጥ ዘጥ ዘጥ እንዲል አደረገው። በመጨረሻ ግንቦት 2014 ዓ.ም. «ኢ-መደበኛ

¹⁰³ ጀነራል ተፈራ ማሞ በ2001 ዓ.ም የኢሕአዴግን መንግሥት ለመፈንቀል እርሱና ባልደረቦቹ ሲያሄዱ እንደነበር በዚያው በተመስገን መጽሔት- ፍትሕ- ላይ ተረክታል።

ኃይሎችን በማሰልጠን» በሚል ክስ አሰረው። እንዲህ ያለውን የአሽከርነት ኑሮ ነው «የንጉሥ አገልጋይ» ስል የምጠራው። «ኩሊ ካልተሸከመ ወገኑን ያመዋል» የሚለው አባባል ለእርሱና መሰል የክልሉ ልሊቃን የሚሆን ይመስለኛል። አለቃ እየቀየሩ የመጣውን ሁሉ ማገልገል ይሆንላቸዋል። «እኔ የዐቢይ አሽከር» ብሎ መፎከር እስኪቀራቸው ድረስ የአሕመድ አሊን ልጅ አገልግለውታል።

ጀነራል ተፈራ ከመታሰሩ በፊት ኢሳት በተባለው ቴሌቪዥን ትግራይን በድጋሚ መውረር ያልተቻለው በመንግሥት ፍላጎት ማጣት እንደሆነ፣ እርሱ አሁንም ከተጠራ ከመንግሥት ወገን ሆኖ እንደሚዋጋ (የዐቢይን ሥልጣን ለማዳን መሆኑ ነው) ተናገረ። ስለ ግል ሕይወቱ ሲተርክም እስካሁን አምስት ጥይት በገላው ውስጥ እንዳለ አተተ።

ተመስገን «ተፌ ጀግና ነው» ይላል። እኔ ግን ስለ ጀግንነቱ አላውቅም። በበኩሌ ብዙ ጥላቻ፣ ብዙ ቂም፣ ብዙ ምላስ፣ ብዙ ድፍረትና ብዙ የዋህነት የተጠናወተው ሰው አድርጌ ነው የማየው። የኢሕአዴግን መንግሥት ለመፈንቀል ብሎ ከተነቃበት በኋላ ለእስር በመዳረጉ የትግራይ ሰውን በሙሉ ጠልቶ በወያኔነት ይፈርጃል። በየሚዲያው እየቀረበም ጥላቻውንና ቂሙን የሚያጋልጥ ገለፃውን በወሎ ዘዬ ያዘንበዋል። የወሎ አማርኛ ለጥላቻ መስበኪያነት ሲያገለግል ያየሁት በተፈራ አንደበት ላይ ነው።

እነ አንዳርጋቸው ጽጌ እየፈቀዱለትም በኢሳት ጭምር እየቀረበ የአማራና የትግራይን ሕዝብ ሥር የሰደደ ፀብ ውስጥ ለማስገባት የተቀረጸውን የዐቢይ ፕሮጀክት በማስፈጸም ተሳትፏል። የዋህነቱ የሚመነጨው ምናልባት ኢሕአዴጎች ያገኙት እረኛ እያለ በትምህርትም ሳይገፋ ከበጎች ጋር ስላገኙት ሊሆን ይችላል።

የተፈራ የዋህነት የሚመነጨው የፖለቲካ ሕይወት ላይ ባለማሳለፉ ይመስለኛል። ልክ ኢሕአዴጎች ሲያገኙት ይጠብቃቸው እንደነበሩት በጎቹ ነው። ከእስር ቤት ሲወጣ ሳሞራ ዩኑስ ወደ ቢሮው ጠርቶ ሹመትም ሀብትም ልስጥህ ብሎት ነበር። በኋላ ይህንን በመጽሔት ጽፎታል።¹⁰⁴ የተፈራ ማሞ፣ የትውልድ አካባቢ ልጅ፣ የትግልና የመፈንቅለ መንግሥት ሤራ አጋሩ የነበረው አሳምነው ጽጌም «ዐቢይ አሕመድ እንደ ሙሴ አሻጋሪ ነው» ብሎ ከተናገረ በኋላ በጠቅላይ ሚኒስትሩ ፊት ሞገስን ለማግኘት የቋመጠ ይመስል ነበር። ከዚያ በኋላም ሹመት ተሰጠው። በኋላ ራሱን መከላከልና መናገር የማይችለውን ሚቹን አሳምነው ጽጌን በአማራ ክልል ይከተለው ነበር ያለውን ሞገደኛነት በሚዲያ ተረከው። የሚናገረው ነገር ሁሉ መፍትሔ የሚመስለው ተፈራ ወታደራዊነትንና ፖለቲካኛነትን መለየት የተሳነው ሰው ነው።

«ይልቅ ቀልድ ልንገርህ...» አልኩት ተመስገንን አንድ ቀን።

«ቀጥል ...» አለ

«ቀልዱ ግን ተፈራ ማሞ ላይ የተቀለደ ነው...! ያው እንደምታውቀው አሁን መንግሥት ፋኖን ትጥቅ አስፈታለሁ ብሎ ነው አማሮችን እያሰረ ያለው»

«ልክ ነው!... ታዲያኮ ተፌ ፋኖን አያሰለጥንም»

¹⁰⁴ ዝኒ ከማሁ

«ነገሩ እሱ አይደለም። ተፈራን የያዙት መኪናውን ከኋላ ገጭተው ነው። መኪናውን አቁሞ ወረደና «ገጭቶታችን እኮ» ብሎ ሲናገር «ገጭኸን እንጂ» ብለው በቦክስ ወገኖቻቸው። ከዚያ እርሱም «የእኔ መኪና አሁን ነው እንዴ ወደ ኋላ የሚገጫው?» ብሎ ለመከራከር ሲሞክር አፋፍሰው መኪናቸው ውስጥ አስገቡት።

ተመስገን እንደ መሳቅ አለና ያዳምጠኝ ጀመር።

«በዚህ ጊዜ ወዳጅህ ተፊ መንግሥት እንዳሰረው ገባው። «ምን አጠፋሁና ነው የምታስሩኝ?» ብሎ ሲጠይቅ «ትጥቅ ልናስፈታህ ነው!» አሉት። «እኔ ምን ትጥቅ አለኝ?» ብሎ ሲከራከር «በኢሳት ቴሌቪዥን በገላጭ ውስጥ አምስት ጥይት አለ ብለሃል» አሉት።

በረዥሙ ከሳቀ በኋላ «በወዳጄ ላይ ባይሆን ኖሮ ደንበኛ የከተማ ቀልድ ነበር» አለ።

«በዚህ በኩል የኦሮሞዎቹ እንቅስቃሴ፣ በዚያ በኩል የወያኔ ሁኔታ ሰቅዞ ሊያዘው የአማራ መደራጀት አያስፈልግም ነው የምትለው?»

«መደራጀት አለበት። ይህ ተገቢ ነገር ነው። ዐቢይን ከሸኔና ከወያኔ እከለከለሁ እያለ አራት ዓመት ያቆየው አማራ ነኝ የሚል ልሒቅ ነው። የአማራን ሕዝብ የህልውና ጣጣ ውስጥ የከተቱት ዐቢይ አሕመድና የእርሱ ብጤ አማሮች ከዚያ ደግሞ ሻዕቢያ ናቸው። የአማራ ሕዝብ ከትግራይ ሕዝብ ጋር ለሺህ ዓመታት፣ ከኦሮሞም ጋር ለበርካታ መቶ ዓመታት አብሮ ኖሯል፤ እየተዋለደ፤ እየተዋደደ፤ እየተገደለና በግፊደር እየተቀበረ ያለው ግን ማታለልና ማሳመን የፖለቲካ ሀጋችን ነው ባሉትና በአማራ ልሒቃን «ነቢይና ኢትዮጵያዊ» እየተባሉ ካባ በተጠለቀላቸው በእነ ሽመልስ አብዱሳና ዐቢይ አሕመድ ነው» ብዬ ሳብራራለት አንድ ፖሊስ አስጠርቶኝ ተነሳሁ።

«እናትህ መጥተዋል፤ በመጠየቂያ ቦታው ላይ ስላልተመቻቸው በቢሮ እንድታነጋግራቸው ነው» አለኝ።

እናቴ አንበሳ መሆኗን አውቃለሁ። አዲስ አበባ መጥታ የከተማውን ፖሊስ ኮሚሽነር «ልጄን ማነጋገር አለብኝ» ብላ አሳምናው ስታስጠራኝ ግን ገርሞኝም አላባራ። ድፍረቷ እያስደነቀኝ ወደተጠራሁበት ቢሮ ፈጠንሁ። ብዙውን ጊዜ እናቴ ልትጠይቀኝ ስትመጣ እጄ ላይ ካቴና ገብቶና ክንዴ በፖሊሶች ተይዞ እንዳታየኝ ለማድረግ እሞክራለሁ። ለበርካታ ጊዜያት ስታሰርም ይህንን ለማድረግ ስል እስረኛ መጠየቅ በሚቻልበት ወቅት ጭምር እንዳታገኘኝ አድርጌ መልሻታለሁ።

ከእስረኞች አስተዳደር ኃላፊው ቢሮ ስገባ እናቴን ከኃላፊው ጎን ተቀምጦ አገኘኋት። ፀጉሬን እየነካካች «እንግዲህ አይዘህ፤ በርታ በርታ በል። ከላይ እግዚአብሔር ከታች ደግሞ መንግሥት ናቸው ፈራጅ» አለችኝ፤ የተለመደው የእናት ምክር ነው። ቀጥሎ የተናገረችው ግን ፖሊሱ እኔን በበጎ እንዲያየኝ ለማድረግ ያለመ ነው። «አንተ ጩዋ ልጅ ነህ። ብጥብጥ ጭቅጭቅ ከልጅነትህም አትወድም። ያው ትንሽ ግትርነት አለችብህ እንጂ እንኳን በሀገር ላይ በሰው ላይ ክፉ ማድረግ አትወድ» አለች። «በሁከትና ብጥብጥ» እንደተከሰሰሁ ስለገባት በአሳሪዎቼ ፊት ነጥብ ማስቆጠሯ ነው።

የቤተሰብ ጉዳዮችቻንን መነጋገር ስንጀምር ፖሊሱም ስልክ አንስቶ ማውራት ጀመረ። በዚህ አጋጣሚ እናቴ በፍጥነት ርዕሰ ጉዳዩን ቀየረችና «ለምንድን ነው ፍርድ ቤት እንደዚያ የምትናገረው...? ለምንድን ነው

እንደዚያ በብስጭት የምትናገረው...? መውጣትህ ላይቀር ለምን ክፉ እና ደግ ትነጋገራለህ?» ብላ ተቆጣችኝ።

«ምን መሰለሽ...?» ብዬ ልናገር ስል፤

«እንዳትመልስልኝ» አለችኝ ኮስተር ብላ። ጭጭ አልኩ!

ከአንድ ሰዓት በላይ ከተነጋገርን በኋላ የፖሊሱን ቢሮ ለቅቀን ወጣን። እናቴ ወደ ቤቷ እኔ ወደ መታሰቢያ። የሕይወቴ ውድ ሰው እማመይ ወጣች። ወደ መታሰቢያ ከፍሌ የሚመልሰኝ የእስረኞች አስተዳደር ኃላፊው፤ «እናትህ ብልህ ናቸው፤ ብትስማቸው ነው የሚሻልህ» አለኝ። እውነቱን ነበር!

የሆነው ሆኖ ምንም ወንጀል አልገኝ ሲል ከ25 ቀናት እስር በኋላ በ10ሺህ ብር ዋስ ከእስር ቤት እንድወጣ ተፈቀደልኝ። ባልተለመደ ሁኔታ ይግባኝ ሳይጠየቅብኝ፤ መፈቻውም ሳይዘገይ በፍጥነት ተለቀቅሁ። የተደገሰልኝን ለማወቅ ግን አንድ ሳምንት መጠበቅ ነበረብኝ።

ታደሰ እና ዘርዓይ

ይህ የታደሰ ታሪክ ነው...!

ተወልዶ ካደገባት መቼለ ተለይቶ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ከገባ ሁለት በጋዎች ተቆጥረዋል። በርግጥ ግቢ ከመግባቱ በፊት ጎበዝ ተማሪዎች ከሚገቡባቸው ትምህርት ቤቶች አንዱ በሆነው ተግባረ ዕድ አንድ ዓመት ተምሯል። በኋላ ዩኒቨርሲቲ ሲገባ ሁለት ዓመታትን ቆይቶ ታገደ። «ፖለቲካ ስትሠራ ተገኝህ» የሚል ነው ወንጀሉ። በርግጥ እውነት ነው። በዩኒቨርሲቲው ውስጥ ሰልፍ ከሚጠሩ፣ አመጽ ከሚያስተባበሩ ተማሪዎች አንዱ ነው። እናም «እዚህ ግቢ ለአንድ ዓመት ድርሻ እንዳትል» ተብሎ ታገደ። ከእርሱ ጋር ከሃያ በላይ ተማሪዎችም ተመሳሳይ ቅጣት ተጥሎባቸው ነበር። ሆኖም የዩኒቨርሲቲው ተማሪ «እነርሱ ካልተመለሱ አንማርም» ሲል እንደገና በማመፁ እገዳው ተነሳላቸው። ሁኔታው ግን የታደሰና የሌሎችን ጓደኞችን የፖለቲካ ትግል የሚገታ አልሆነም። በመሆኑም ወደ ትጥቅ ትግል መግባትን እንዲያሳለል ተገደደ። በዚህ ሁኔታ ውስጥ እያለ ከአዲስ አበባ አላማጣ ሄደ። የሁለተኛ ዓመት የዩኒቨርሲቲ ትምህርቱን ትቶ፣ ለሕዝብ ይጠቅማል ያለውን ትግል ለማድረግ ጠብሞንጃ ማንገትን ወስኖ በዚያው ቀረ።

ጉዞ ጀመረ። አዲስ አበባ - አላማጣ - መቼለ - ዓዲግራት...!

በርግጥ የያዘው መሣሪያ ጠብሞንጃ አልነበረም። ሽጉጥ ነው። እርሱም ከእህቱ ባል የተወሰደ ነው። እንዲያም ሆኖ መተኮስና ማቀበብሉን አያውቅበትም። እንዲህ ያለ ነገር በእጁ ነካክቶ አያውቅም። አሁን ግን ግድ ሆኗልና የማይቀርና የማይቀየርም ነውና ሽጉጥ ለመታጠቅ ተገደደ።

ታደሰ ሽጉጡን ይዞ፣ በርሳውን አዝሎ ከመቼለ ተነሥቶ ወደ ዓዲግራት ሲያመራ ኪሊማንጃሮን የሚወጣ ቱሪስት እንጂ ለትጥቅ ትግል በረሃ የሚወርድ አይመስልም ነበር። ወደዚህ ከተማ ሲሄድ አብሮት አበበ ተክለሃይማኖት አለ። የላካቸው ደግሞ ትጥቅ ትግሉን የሚያካሂደው ድርጅት የከተማ ሕቡዕ አባል የሆነው ቴዎድሮስ ሓገስ ነው። አንድ ሽጉጥ ታጥቆ ሲሄድ በዚያች ሽጉጥ አንድ ግዙፍ መንግሥት አናቱን ተብሎ እንደሚወድቅ አድርጎ እያሰበ ነበር።

ታደሰና አበበ ካደሩበት የዓዲግራቱ ኢትዮጵያ ሆቴል ወጥተው በሳዕሲዕ አድርገው ወደ ማርዋና ጉንዳጉንዶ መሄድ እንዳለባቸው፣ እዚያ ሲደርሱም ሌሎች አባሎች እንደሚቀበሏቸው በቴዎድሮስ ሀገስ ተነግሯቸዋል። የተባሉትን አድርገው ጉንዳጉንዶ ደረሱ። ሆኖም ይቀበሏቸዋል የተባሉት ሰዎች አልመጡም። ቀኑ መሸቶ ጀንበር ከምዕራብ ታየች። በአቅራቢያቸው የሚመጣውን ሰው ሁሉ እነርሱን የሚቀበል የሕወሓት አባል እየመሰላቸው ሲቅበዘበዙ ዋሉ። የሚያንገላታቸው ረሃብ፣ የሚጠዘጠዛቸው ብርድ፣ ያደረቃቸው ውሃ ጥም አዝሏቸዋል። የሚጠበቁት ሰዎች አልመጡም። ታደሰና አበበ ተከራምተው ከመቀመጥ ውጪ ምርጫ አልነበራቸውም።

የመቼለው ታደሰ፣ የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲው ታደሰ፣ የአላማጣው ታደሰ፣... ጉንዳጉንዶ ደርሷል። አላማጣ የሄደው መንግሥት ለዘመቻ ልኮት ነው። እንዲያም ሆኖ በዚያ የገጠመው ታሪክ በልቡ ተቀርፆ የቀረ ነው። በዚያ የፍቅር ሕይወት ጀምሯል። የፍቅር አጋሩ ትርፍም እንደ እርሱው የመቼለ ልጅ ነች። ተወልዶ ያደገችበትን ከተማ ለቅቃ ወደ አላማጣ የሄደችው እርሷም እንደፈረሰው ለመንግሥታዊ ተልዕኮ ነው። ለዘመቻ። በዚህ መንግሥታዊ ተልዕኮ ላይ እያለ ከመቼለና ከተለያዩ አካባቢዎች ለመጡ ተማሪዎች

የማርክሲዝም ሌኒንዝም ፖለቲካዊ ሃላፊነት ያስጠና ነበር። ታደሰና ትርፉ የተገናኙትም በዚህ ሁኔታ ውስጥ ነው። በመሀል ግን የመንግሥት ሰዎች የዚህን ወጣት የፖለቲካ እንቅስቃሴ ደረሱበት። ከዚያም የአላማጣ ቆይታውን አቋርጦ ወደ መቐለ ሸሸ። በትግራይዋ መዲና ላይ እያለም ወደ ትጥቅ ትግሉ ለመቀላቀል ወሰነ። በዚህ ጊዜ በትርፉ ፍቅርና በትግል ፍፍቅ የተወጣረው ታደሰ ግራ አጋቢ ሁኔታ ውስጥ ወደቀ። እርሷም ከእርሱ መለየትን አልወደደችም።

ታደሰም አለ፤ «ትግሉ ሦስት ዓመታትን ቢፈጅ ነው፤ ከዚያ በኋላ እንጋባለን»።

የልጅነት፤ የወጣትነት ፍቅረኛውን ቃል ገባለት፤ ተስፋ ሰጣት። እርሷም ተስማማች።

*** **

እነ ታደሰ ከተቀመጡበት ቦታ አቅራቢያ ሁለት አርሶ አደሮች ተቀምጠው ታዩአቸው። ተያዩ። ገበሬዎችን ለአካባቢው እንግዳ መሆናቸውን የሚያሳብቅ እንቅስቃሴ አስተዋሉባቸው። መንገደኛ እንዳይባሉ የያዙት አንዳች ነገር በእጃቸው የለም። የቀዬው ነዋሪ እንዳይባሉ ነገሮችን የሚያዩት በእንግዳ ዓይን ነው። እንዲያም ሆኖ ገበሬዎቹ ከእነ ታደሰ ላይ ዕይታቸውን አልነቀሉም። አፍጥጠው ሲያዩአቸው የመንግሥት ጆሮ ጠቢዎች መስለዋቸው ክው አሉ። ነገር ግን ገበሬዎቹ ማንም ሆኑ ማንም ማምለጫ የለም።

ገበሬዎቹ ትኩር ብለው እያዩ ቀረቧቸው። በመንግሥት ወታደር ሰዎች እየተያዘን ነው ብለው ደነገጡ። ተፋጠጡ። ታደሰ ወደ ገበሬዎቹ ትኩር ብሎ ተመለከተ። ድንገት ግን «እንዴዴዴዴ...» አለና ጮኸ። አንደኛውን «ገበሬ» ያውቀዋል። ይኼኛው - አርሶ አደር መስሎ የመጣው - የሕወሓት ሰው ሥዩም መስፍን ነው። አብሮት አግክዞ ገሰሰ አለ። ሥዩም፤ ታደሰንና አበበን ይዞ ሄደ፤ ማርቀ ወደ ተባለ የሕወሓት ወታደራዊ ማሰልጠኛ ቦታ።

ከአላማጣ ተነስቶ፤ መቐለ ገብቶ፤ ዓዲግራት የደረሰው ታደሰ አሁን ከሕወሓት ጋር ተገናኝቷል። በምሥራቃዊ ትግራይ ማርቀ አካባቢ ወታደራዊና ፖለቲካዊ ሥልጠና እየተሰጠው ነው። ሥዩም አሰልጣኝ ነው። በአትኩሮት ማብራሪያውን የሚያዳምጠው ታደሰ፤ ሥዩምን እንዲህ ሲል ሰማው፤

«ትግላችን ሕዝባዊ ነው። ከሁሉም በፊት የሕዝብ ጥቅም እናስቀድማለን። ይህንን ስንፈጽም ብቻ ነው በሕዝብ ጉያ ውስጥ መቀጠል የምንችለው። ማንኛውንም የሕዝብ ንብረት መርፌም ቢሆን መንካት ክልክል ነው። የሕዝብ ንብረት የሚወስድ ሽፍታ ብቻ ነው»።

ታደሰ ደነገጠ። ከእህቱ (ወይዘሮ ፀሐይነሽ) ባል ከመምህር አማረ መርሃ ደብቆ ያመጣው ሽጉጥ ትዝ አለው። የአማቹን ሽጉጥ ያለ ፈቃዱ ይዞ ትጥቅ ትግሉን እንደተቀላቀለ አስታወሰ። «የድርጅቱን ሕግ የጣስሁት ገና ሳልገባ ነዋ» ሲልም ተቆጮ። በርግጥ ሽጉጡን ለራሱ ለሥዩም አስረክቦታል። የታጠቀውም እርሱ ነው።

ከዚያም በሥልጠናው መሀል እድል ሲሰጠው እንዲህ ሲል ተናገረ፤

«ሕጉ አንተ እንደምትለው ከሆነ እኔ ቀደም ብዬ የድርጅታችንን ሕግ ጥሻለሁ ማለት ነው። ወደዚህ ስመጣ ሳላስፈቅድ የሰው ሽጉጥ ይዜ መጥቻለሁ። ስለዚህ ሽጉጡን መመለስ ይኖርብኛል።»

ሥዩም ብቻ ሳይሆን በሥልጠናው ላይ ያሉት ሁሉም በሰቅ ከማውካካት ውጪ ምርጫ አልነበራቸውም።

ውይይቱ ቀጥሎ፣ ሥዩም መስፍን እንዲህ አለ። «ትግላችን ዓመታትን የሚፈጅ፣ መራራና የበዛ መስዋዕትነትን የሚጠይቅ ነው። ዐሥርም፣ ዐሥራ አምስትም ዓመት ሊፈጅ ይችላል»።

ታደሰ ደነገጠ። ፍቅረኛው ትዝ አለችው። ትጥቅ ትግሉ በሦስት ዓመት ውስጥ ተጠናቅቆ እንጋባለን ሲል ቃል የገባለትን ነገር አስታወሰ። አንጀቱ በፍፍቅ ተላወሰ፤ ልቡ በግራ አጋቢ ስሜት ተወጠረ። ሆኖም ግን በትግሉ መቀጠሉን ወሰነ። ታደሰ የሚለው ስምም አገልግሎቱን ጨረሰ። እንደማንኛውም ታጋይ ለቤተሰቦቹ ደጎንነት ሲባል ስሙ ተቀይሮ ዘርዓይ ሆነ። ታደሰ አስገዶም፣ ዘርዓይ አስገዶም ተባለ።

ከዚህ በኋላ ያለው ታሪክም የዘርዓይ አስገዶም ነው...!

ከላይ የተተረከው ታሪክ የተፈፀመው በ1968 ዓ.ም. ነበር።

ከዚያን ጊዜ ጀምሮ 16 ዓመታትን በትግራይ ሽለቆዎችና ተራሮች ያሳለፈው ዘርዓይ፣ ከድል በኋላ በክልልና በፌዴራል የኢትዮጵያ ተቋማት ላይ በኃላፊነት የሠራው ዘርዓይ፣ በጡረታ ዘመኑ በተፈጠረ ጦርነት በ2013 ዓ.ም. ታህሳስ 29 ዓዲት በተባለ ረባዳማ ቦታ ራሱን ገደለ። በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ደጋግሜ ስላነሳሁት፤ ይህንን ምዕራፍ ለእርሱ መታሰቢያ አድርጌው እቀጥላለሁ። ደግሞስ ከሞተ በኋላም አነጋግረኸዋል ተብሎ የተከሰሰኩበትም አይደል?!

ዘርዓይም በሚዲያ ታሪኩ ብዙም የማይነገርለት፣ እርሱም ስለራሱ ብዙ የማያውራ፣ እዩኝ እዩኝ ማለት ከማይፈልጉ የሕወሓት ነባር አመራሮች መካከል አንዱ ይመስለኛል። አስገራሚው ነገር ለበርካታ ዓመታት የሚዲያ ኃላፊ ሆኖ እየሠራ፣ ከ1971 ዓ.ም. ጀምሮ በሕወሓት ማዕከላዊ ኮሚቴ አባልነት የሠራ፣ በትላልቅ ውሳኔዎች ላይ ተሳትፎ ሲያደርግ የኖረ ሰው በሚዲያ ልታይ ልታይ የማይል መሆኑ ነው። ለዚያውም የኢቴሪ ኃላፊ ሆኖ ረዥም ዓመታትን የሠራ።

ዘርዓይን ለመጀመሪያ ጊዜ ፊት ለፊት ያየሁት የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን ሪፖርተር ሆኜ በተቀጠረሁ ጊዜ ነው። 2005 ዓ.ም. መሆኑ ነው። በመሥሪያ ቤቱ ውስጥ ዘረኛ አሠራርን ያስቀረ ተደርጎ ሲነገርለት በነበረ ወቅት ነው እኔ መሥሪያ ቤቱን የተቀላቀልሁት። አብዛኞቹ የኃላፊነት ቦታዎች እቅም ባላቸው ሰዎች እንዲያዙ አድርጎ ነበር። በተለይም በርካታ የጎጃም ተወላጆች ብዙዎችን ኃላፊነቶች እንዲዟቸው በማድረግ ጣቢያው ጎ-ቴሺ እስከመባል ድርሰ ነበር። ጎጃም ቴሌቪዥን መሆኑ ነው።

እርሱ የኢትዮጵያ ፌዴራል ቴሌቪዥን ድርጅት ዋና ዳይሬክተር በነበረበት ጊዜ ኢሕአዴግ ከሠራተኞቹ ውስጥ በርካታ አባላት ነበሩት። ዘርዓይ ግን ሹመትም ሆነ ዕድገት ለመስጠት የድርጅቱ አባል መሆኑን እንደ መስፈርት አይጠቀምም። በዚያ ጊዜ የኢሕአዴግ አባላት «እኛ ከደመወዛችን ላይ ገንዘብ እያዋጣን ለድርጅቱ ጥንካሬ የምንሠራ ሰዎች እያለን ድርጅቱን እየዞሩ የሚያሙ ሰዎችን መሾምህ ትክክል አይደለም» ብለው በአንድ የሠራተኞች ስብሰባ ላይ ተቹት። የእርሱ መልስ ዛሬ ድረስ ከአዕምሮዬ አይጠፋም። «እኔ እዚህ የተቀመጥሁት የመንግሥት ተቋም የሆኑት ኢቴሪንና ኢትዮጵያ ፌዴራውን ልመራ እንጂ ኢሕአዴግን ላስተዳድር አይደለም። በኢሕአዴግነት ለመሾም የሚፈልግ ካለ አራት ኪሎ ሄዶ ሊቀመንበሩን (ጠቅላይ ሚኒስትሩን መሆኑ ነው) ያነጋግር» ነበር ያለው።

በአንድ ወቅት የተመረጡን ጋዜጠኞችን ለዘገባ በተለያዩ ክልሎች ለማሠማራት ከዜና ክፍል ጥቂት ጋዜጠኞችን በቢሮው ሰበሰቡ። ለመስክ ሥራ ወደ ክልል ስንወጣ የዕለት አበሉ በቂ እንዳልሆነ ያውቃል።

በዚህም ምክንያት «የምልካቸው ጋዜጠኞች አበላቸው ዝቅተኛ ስለሆነ አግዟቸው» በማለት የክልል ባለሥልጣናትን ያነጋግራል። ሆኖም ትግራይና ኦሮሚያ አልተስማሙለትም። በዚህ የተበሳጨው ዘርዓይ እንዲህ አለን። «ለመስክ ሥራ ስትሄዱ እንደምትቸገሩ አውቃለሁ። እንዲያግዟቸው ክልሎችን አነጋግረን ነበር። ደቡብና አማራ ክልል የምትሄዱ ጋዜጠኞች የክልሉን ሰዎች አነጋግረዋቸዋል። ያግዟቸዋል። ኦሮሚያና ትግራይ የምትሄዱ ግን ምን እንደምትሆኑ አላውቅላችሁም» አለን።

ዘርዓይ አስገደም ከትጥቅ ትግሉ በኋላ የመጀመሪያው የመቐለ ከንቲባ ነበር። ለዚያውም ደርግ ሳይወድቅ ገና በ1982 ዓ.ም. ነበር፤ ከንቲባ ሆኖ መቐለን ማስተዳደር የጀመረው። ከኢቴሺ በኋላ ደግሞ የኢትዮጵያ ብሮድካስቲንግ ባለሥልጣን ዋና ዳይሬክተር ሆኖ ሠርቷል። እዚህ ኃላፊነት ላይ እያለም በ2010 ዓ.ም. ዐቢይ አሕመድ ወደ ሥልጣን ይመጣ ዘንድ መላ ኦሮሚያን በደም አበላና በእልቂት ቋያ ሲያቀጣጥሏት እርሱ የሚዲያውን አዘጋገብ ክፉኛ ሲተች ነበር። ዘርዓይን ብዙ ሰው ያወቀውም በዚህ ወቅት ይመስለኛል። «ሃጫሉ ፈረስህን ይዞ አራት ኪሎ ግባ ብሎ ሲቀሰቅስ ቀጥታ የሚያሰራጩ ቴሌቪዥን ነው» ሲል ነበር፤ የእነ ዐቢይ የአመጽ ማቀጣጠያ የነበረውን አቢኤንን የወቀሰው። ይህንን የዘርዓይን ንግግር በማጣጣል ዋናዎቹ ተዋንያን «የዐቢይ አማሮች» ነበሩ። የያዘው የአማራ ክልል የኮሙኒኬሽን ኃላፊ ንጉሠ ጥላሁን «አማራና ኦሮሞን ሊያበሉ የሚሠሩትን እነ ENN ቴሌቪዥንን ዝም በማለትህ ከኃላፊነት መነሳት ነበረብህ» ሲል ነበር፤ የተናገረው። ከዚያም ዛቻና ማስፈራሪያውን፤ ስም ማጥፋቱንና በክፉ ማንሳቱን ገፉበት።

በዚህም ምክንያት ዘርዓይ ራሱን ከኃላፊነት አግልሎ፤ የብሮድካስት ባለ ሥልጣን ዋና ዳይሬክተርነትን ለቀቀ። ከዚያም አዲስ አበባን ትቶ ወደ መቐለ ሄደ። ወደ ተወለደበት ከተማ የሄደው ተገድቶ ነው። በዘመኑ የነበረው የደቦ ፍርድ በርካታ የሕወሓት የቀድሞ ባለሥልጣናትን አዲስ አበባን እንዲለቅቁ አድርጓል። ትግረኛ ተናጋሪዎችን የቀን ጅብና ፀጉረ ልውጥ ብሎ ያልበቃው ዐቢይ አሕመድ 27 ዓመት ሙሉ የገረፉንም የዘረፉንም እነርሱ ናቸው ብሏል።

ይህንን ተከትሎ ትግረኛ የሚናገርን ሁሉ የሚያሳድደውና የሚያሸማቅቀው ብዙ ነበር። ባለሥልጣናቱ ደግሞ ከሁሉም በላይ ተጋላጭ ሆኑ። የሕወሓት ብቻ ሳይሆኑ የብአዴን የቀድሞ ሰዎችም የደቦ ፍርድ እንዲወሰድባቸው ጥሪ የሚያቀርበው ብዙ ነበር። ለአብነት ደብረማርቆስ ላይ በረከት ስምአን ገብቶበታል በሚል በአንድ አመሻሽ ሁለት ትላልቅ ሆቴል አመድ ተደርገዋል። በረከት ላይ እርምጃ ወሰድን እያሉ ጉሮ ወሸባዬ የጨፈሩም አልጠፉም።

ዐቢይ እንዲህ እያለ በጠራው ደቦ የቀድሞ የሕወሓትና የብአዴን ሹሞችን ዲላማ አስደረገ። አንዳንዶቹን የጡረታ ደመወዛቸውን ከለከለ። ለአብነት አቶ ወንድወሰን ከበደ የተባለው የብአዴንና የጥረት የቀድሞ አመራር «የጡረታ ደመወዝህ እንዲከፈልህ ከፈለግህ ተደምሬያለሁ ብለህ ደብዳቤ ፃፍ» መባሉን በቃለ ምልልስ ወቅት ነግሮኛል። እርሱ ግን «ጎዳና ላይ ወጥቼ እለምናለሁ እንጂ አላደርገውም» በማለት መልሷል።¹⁰⁵

¹⁰⁵ Ethio Forum 10 Feb 2020 ከወንድወሰን ከበደ ጋር የተደረገ ቃለ ምልልስ

ዘርዳይም ይህንን ነው ያደረገው። የጡረታ ደመወዝ ከለከለው። አባይ ስብሃትንም በአጼ ኃይለሥላሴ ዘመን ይርጋለም ከተማ ታስተምርበት በነበረበት ደመወዝ የሚሰላ 744 ብር እንዲከፈለው አዘዘ። ሁሉንም ዘርፈው የከበሩ፣ ሰርቀው የደለቡ አደረጋቸው። ቀላል ያልሆነ ሕዝብም አመነው። ማስረጃ የጠየቀ የለም። ኅልቁ መሳፍርት የሌላቸውን መንጋዎችን በትግራይ ተወላጆች ላይ አሰማራ። ትግርኛ ተናጋሪን መግደል፣ ማሸማቀቅና መዝለፍ መንግሥት የፈቀደው መብት ሆነ። የቀድሞዎችን ባለሥልጣናት ጠባቂዎች አነሳባቸው። መኪናዎቻቸውን ነጠቃቸው። ዘርዳይም በዚህ ሥጋት ወደ መቐለ ሄዶ ኑሮን ማማተር ጀመረ።

ለመጀመሪያ ጊዜ በግል ያገኘሁት በ2010 ዓ.ም. የበጋ ወራት ላይ አዲስ አበባ ፍላሚንጎ አካባቢ በሚገኘው የብሮድካስት ባለሥልጣን ቢሮው ውስጥ ነበር። ኢቴቪ እያለን እኔ እንጂ እርሱ አያውቀኝም። ሠራተኛው ከ2500 በላይ ነበር። ኃላፊዎችን ካልሆነ ተራ ጋዜጠኞችን የተለየ ሁኔታ ካልተፈጠረ በስተቀር በግል አያገኝም፤ እኔንም አግኝቶኝም አያውቅም። እናም ለመጀመሪያ ጊዜ ገጽ ለገጽ በግል ያገኘሁት ኢቴቪን ለቅቆ ብሮድካስት ባለሥልጣንን በኃላፊነት ከያዘ በኋላ ነበር። ያንን ቀጠሮ ያመቻቸው አንድ የቅርብ ዳደኛዬ ነበር።

ነገሩ እንዲህ ነው።

ኢሕአዴግ በአንድ ጊዜ አብዮታዊ ዴሞክራቲዎች፣ ዴሞክራሲያዊዎች መሆን እንደማይችል፣ አብዮታዊ ዴሞክራሲ ጥብቅ ማዕከላዊነት የሚፈልግና ውሳኔዎችም ሆኑ ዕቅዶች ከላይ ወደ ታች የሚወርዱበት መሆኑን፣ ዴሞክራሲ ደግሞ በዋናነት በሕዝብ ተሳትፎ እና ውሳኔ (ከታች ወደላይ) የሚካሄድ ሃልዮት እንደሆነ የሚያሳይ ዝግጅት በENN ቴሌቪዥን ሠራሁ። በጥቅሉ የሠራሁት ፕሮግራም የኢሕአዴግ ነገር እያዳበቃለት እንደሆነና አምባገነንነቱም እየበሰበት እንደነበር የሚያሳይ ነው። ዘርዳይ ይህንን ፕሮግራም ካየ በኋላ ዳደኛዬን እኔን እንዲያገናኘው ጠየቀው። ይህ ዳደኛዬ በዚያ ሰዓት በሪፖርተር ጋዜጣ ላይ ኢሕአዴግ በማስታገሻ መድሃኒት ሕይወቴን እንደሚያራዝም ጽኑ ሕመምተኛ ያለ መሆኑን የሚያትት ትችት ጽፎ ከዘርዳይ ጋር አውርተውበታል። «እናንተ ኢሕአዴግን በምክንያት ከሚተቹ ጥቂት ወጣቶች መካከል ናችሁ። የምታገኘው ከሆነ አስተዋውቀኝ» ሲል እንደጠየቀው ነገረኝና ቀጠሮ ይዘን ወደ ቢሮው ሄድሁ።

በመጀመሪያው ግንኙነታችን ብዙ ሲያወራ አላየሁትም። ያዳምጣል። ይቀልዳል፤ በቀላሉ ይስቃል፤ ይተርባል።

በዚያው ዓመት በ2010 ዓ.ም. ክረምት ወደ መቐለ ለሥራ ጉዳይ በተጓዘሁበት ወቅት ግን የበለጠ ለመወያየትና ለመቀራረብ በቃን። ጊዜው ሳር ቅጠሉ «ዐቢይ ነቢይ» የሚልበት ነበር። የሀገሪቱ መንፈስ መደመርና ቲም ለማን የሚያራውጥበትም ነበር።

የአዲስ አበባ መኖሪያ ቤቱን ለቅቆ በከንቲባነት በመራት መቐለ ከተማ አክሱም ሆቴል ውስጥ ነበር ከእርሱ ጋር ካስተዋወቀኝ ዳደኛዬ ጋር በድጋሚ ያገኘነው። ሁለታችንም መቐለን በቅጡ አናውቃትም፤ ትግርኛም አንችልም። የምናውቃቸው ወዳጆችም ብዙ አይደሉም። ሆኖም የድሮ አለቃችን፣ ፈገግ እያለ ተቀብሎ ወደ ክፍሉ አስገባንና በአረፈበት ክፍል ሻይና ቡና እየጋበዘን ጨዋታ ቀጠልን።

«መቐለ ተመችቶሃል!» አልነው።

«አዎ! እዚሁ ልቀር ነው የመጣሁት። ይኼ ያረፍኩበት የአክሱም ሆቴል እኔ ከንቲባ በነበርኩበት ወቅት የተሠራ ነው። ያኔ ቢሮክራሲ አላበዛሁባቸውም መሰለኝ፤ ባለቤቱ በቀጥታ ወደ ልማት እንዲገቡ ስለፈቀድሁላቸው ያንን እንደ ውለታ ቆጥረውት ሁኔታዎችን አስተካክዬ ቤተሰቦቼ እስኪመጡ ድረስ ይኛን ክፍል በነፃ እንዳርፋባት ፈቅደውልኛል» ሲል መለሰ።

ከባለቤቱ ትርፉ አስፋው ሦስት ልጆች አሉት። አንድ ወንድና ሁለት ሴቶች ናቸው። እነዚህን የቤተሰቡን አባላት ነው «እስኪመጡ ድረስ» የሚለው። ዘርዳይ ከላይ እንደገለጽሁት ከእርሷ ጋር የተዋወቁት በእድገት በኅብረት ዘመቻ ወቅት ነበር። እርሷ ከመቼለ አጼ ዮሃንስ ትምህርት ቤት እርሱ ደግሞ ከአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ዘመተው። በአላማጣ በእድገት በኅብረት ዘመቻ ዘመን የተጀመረው ፍቅር እስከ ሕይወቱ ፍፃሜ ዘልቋል። እርሷም ትጥቅ ትግሉን ተቀላቅላለች!

«ኅዳር 1968 ነው ዘርዳይን ወደ ትጥቅ ትግሉ እንዲቀላቀል የላክሁት» ይላል የድሮ ጓዱ ገብሩ አሥራት ጊዜውን ሲያስታውስ። «በወቅቱ እኔ የሕወሓት (የያኔው ተላላቂ) የከተማ አደራጅ ነበርሁ። ዘርዳይ የሚያደርገው እንቅስቃሴ በደርግ ሰዎች በመታወቁ ምክንያት ከአላማጣ መጥቶ እህቱ ቤት እንዲደበቅ ካደረግን በኋላ ከከተማ በፍጥነት ወደ በረሃ መሄድ እንዳለበት ወሰንን። ከዚያም ከቴዎድሮስ ሓጎስ ጋር ተነጋግረን እርሱ የከተማ ወጣቶች አደራጅ ስለነበር በእርሱ በኩል ተላክ» ሲልም ያክልበታል።

ከዚያ በፊት በእድገት በሕብረት ዘመቻው ላይ አንድ ችግር አጋጠመ። ኢሕአፓ ወደ ዘመቻ የሄዱ ተማሪዎች እንዲመለሱ ይቀሰቅሳል። ሕወሓት በአንፃሩ ይህንን ዘመቻ ይፈልገዋል። ገብሩ ምክንያቱን ሲያስረዳ «አብዛኞቹ የትግራይ ተራማጅ ተማሪዎች ወደ ትግራይ ስለተመደቡ አጋጣሚውን ለመጠናከር እንፈልገው ነበር። ግን ገና ዘመቻ ላይ እንዳለ የዘርዳይ እንቅስቃሴ ተደረሰበት። ስለዚህ እንዲሸሽም በሚል ወደ መቼለ ወሰድነው። እዚያ ተደበቀ» ይላል።

እዚህ ላይ አንድ ጥያቄ አነሳሁ። «በኋላ የሕወሓት አመራር የነበራችሁ አብዛኞቻችሁ ተማሪዎች የዕድገት በሕብረት ዘመቻ ላይ የተመደባችሁት ትግራይ ውስጥ ነው። ይህ አጋጣሚ ነው ወይስ የተለየ ምክንያት አለው?»

«ይህ የሆነው በሥዊድን መስፍን አማካኝነት ነው። በወቅቱ የደርግ የዕድገት በሕብረት የዕውቀትና የሥራ ዘመቻ መምሪያ ኃላፊ የነበረውን ሸለቆ ኪሮስ ዓለማየሁን ነቃ ያሉ የትግራይ ተወላጅ ተማሪዎችን ትግራይ ውስጥ መድብልን ብሎ ሥዊድን ጠየቀው። ሸለቃው ተባበረንና ሁላችንም ወደዚያው ተላክን። የዘርዳይ ምደባም በዚህ መልኩ የመጣ ነው» ሲል አብራራልኝ!

የትጥቅ ትግሉን በዚህ መልኩ የተቀላቀለው ዘርዳይ፣ ፍቅረኛውም ከሁለት ዓመት በኋላ እርሱ ወደተጋፈጠው ሕይወት መጣች። ከአዲስ አበባ በአክሱም አድርጋ ደደቢት ወረደች። ነገር ግን ወዲያውኑ አልተገናኙም። ይልቁንም አንድ ጊዜ ብቻ ነው የተገናኙት። «ለሕወሓት ሕጎች የታመነ ስለነበር ፆታዊ ጓደኝነትን ለሚያግደው የድርጅቱ ክልከላ ተገዝቶ ጋብቻ እስኪፈቀድ ድረስ አንድ ቀን ብቻ ነው በአካል ያገኘኝ። ጋብቻ እስኪፈቀድ ድረስ አግኝቴው አላውቅም። ጋብቻ ሲፈቀድ ወዲያውኑ ተጋባንና በ1981 ኅዳር ላይ የመጀመሪያ ልጆችንን በአማራ ክልል ራስ ዳሽን አካባቢ በሚገኝ ግልቤና በተባለ አንድ የጤና ጣቢያ ወለድሁ» ትላለች፤ ባለቤቱና የልጆቹ እናት ትርፉ አስፋው።

ደርግ ከወደቀ በኋላ ነው ሁለቱን ልጆቻቸውን የወለዱት። «ልጆቼን ይወዳቸዋል፤ ይሳሳላቸዋል። የራሱን ልጆች ብቻ ሳይሆን የትኛውንም ሕፃን ልጅ ይወዳል። እንዲያም ሆኖ በቤት ውስጥ የተለየ አስተዋጽኦ አልነበረውም። እገዛ አያደርግም። ሲያስጠናቸው፤ ሲያጫውታቸው አላስታውስም። አልፎ አልፎ ቤተ-መንግሥት ዋና ይዟቸው ይሄድ ነበር። ከዚያ ውጪ ድርጅት፣ አገር፣ ሕዝብ፣ ስብሰባ ሲል ነው የኖረው። ለቅሶ፣ ክርስትና፣ ልደት ወይም ሌላ ማህበራዊ ግንኙነት የለውም። ቤት ውስጥ ምን እንዳለንና እንደሌለን እንኳ አያውቅም ነበር። የምናገኘው ገንዘብ ስለማይበቃ ተጨንቄና ተቸግሮ ነበር ቤተሰቡን የማስተዳድረው። ያቸ ደመወዝ ተቆራርጦ ተቆራርጦ ትመጣለች፤ እርሷን ሰጥቶች ምን አለቀ ምን አለ ሳይል ወሩ ይደርሳል» ስትል የቤት ፀባይና ሚናውን የምትናገረው ባለቤቱ ትርፉ ነች።

እዚህ ላይ ዘርዳይ ኢቴቪ በነበረበት ወቅት የተፈፀመን አንድ ታሪክ ከአንድ ወዳጄ ወስጄ ላቅረበው። «ወደ እርሱ ቢሮ ለሥራ ጉዳይ ገባሁ። ስደርስ ዘርዳይ ስልክ እያወራ ነው። የወሬው አጀንዳ ብድር ነው። አንድ አሁን የማላስታውሰውን ግን መጠኑ ያነሰ ብር እንዲያበድረው ወደ አንድ ወዳጄ ጋር ነው የደወለው። «ደመወዝ ሲወጣ እመልሳለሁ፤ ለልጅ ትምህርት ቤት ክፍያ ፈልጌው ነው» እያለ ነበር የሚያወራው። ስልኩን ከዘጋ በኋላ፣ «የምንበደር አይመስላችሁም አይደል?» ብሎ ፈገግ አለ» ሲል ያስታውሳል ይህ የቀድሞ ባልደረባዬ።

** ***** **

«በቃ አልደመርም ብለህ መጣህ?» አልኩት፤ እንደመቀለድ እያደረገኝ። ያ ዘመን «ተደምረሃል፤ አልተደመርክም?» ወዘተ እየተባለ በምርም በቀልድም የሚነገርበት ወቅት ነው። እንዲያም ሆኖ በወቅቱ ብዙ ሰው ለጠቅላይ ሚኒስትሩ የነበረው አምልኮ የተጋነነ ስለነበር የዘርዳይን አመለካከት አላውቅም። ምናልባት እንደ አንዳንድ የዚያ ሰዎች ሰዎች «ዐቢይ የኛ ስህተት ያመጣው ሰው ነው፤ ሕዝቡም ይየው፤ ይሞክረው» የሚል ሊሆንም ይችላል። በድፍረት ስጦታው የእርሱን አቋም ሳላውቅ ነው። ሆኖም ዘርዳይን እስከማውቀው ድረስ ዐቢይን ሙሴ ነው ከሚሉት ወገን እንደማይሆን ግን እርግጠኛ ነበርሁ።

«ሰው ያላስተዋለው ነገር አለ። ዐቢይን በሩቁ ነው የሚያውቀው። እልም ያለ ፋሺስት ነው። የሚመራው መንግሥት ከምን ጋር ይመሳሰላል መሰላችሁ...! በትግርኛ «ዓርሲ» የሚባል ነገር አለ። የሚጠባ ጥጃ ሲሞት ላሟ ወተት መስጠቷን እንድትቀጥል ተብሎ የጥጃው ቆዳ ይገፈፍና ጭድ ይሞላል። ከዚያ ከፊቷ ይቀመጥና በነፍሱም በሥጋም የሌለውን ጥጃዋን ላሟ እየላሰች ትታለባለች። የኢትዮጵያ ሕዝብ እንደ ላሟ ነው የተታለለው። በነፍሱም በሥጋውም አምባገነን የሆነ መንግሥት ሩህ ያለው መስሎት እያበበለው ነው። ይኼ ሕዝብ መታለሉን እስኪያውቅ ድረስ ትንሽ ሊቀጥል ይችላል። ያኔ አርማጌዶን ይሆናል። መለስ እንደፃፈው አርማጌዶን ይፈጠራል። መተላለቅ ነው። ለዚህ ሀገር ከአብዮታዊ ዴሞክራሲ ውጪ አማራጭ የለም። መደመርን ተውት። እራሱም አያውቀውም» አለ።

ዘርዳይ አስገደም ዐቢይ አሕመድን የሚገነዘበው እንዲህ ባለ ሁኔታ ነበር። እንዲያም ሆኖ አንዳንድ የትግል ጓዶቹ ዘርዳይን ሲቀልዱበት ደጋግሜ አድምጮአለሁ። ነገሩ እንዲህ ነው። ሰውዬው ኢንሳን በውክልና እንዲመራ በተክለብርሃን ወልደ አረጋይ በተሾመ ጊዜ በሕወሓት ሰዎች ፊት ክብርና ሞገስ ለማግኘት ቢሮውን እየወሰደ ያስጎበኝ ነበር። በዚህ ጉብኝት ላይ በዐቢይ ተደጋጋሚ ውትወታና ጭቅጭቃ

ኢንሳን ሄደው ከገበኙት ባለሥልጣናት መካከል ዘርዳይ አንዱ ነው። ይህንኑ ከዓመታት በፊት የተካሄደን ጉብኝት ቀርቦና ኤዲት አድርጎ ሥልጣን በያዘ ሰሞን በቴሌቪዥን አስተላልፎታል።

ይህንን ዝግጅት ያዩ ሰዎች «አንተ ነህ ዐቢይን መርቀህና አድንቀህ እዚህ ያደረስከው» ሲሉት ሰምቻለሁ። «ኮሎኔልም ጠቅላይሚኒስትርም ያደረጋችሁት እናንተው ናችሁ» በማለት ለትግራይ ተወላጅ ወታደራዊ አመራሮችና ሲቪል ባለሥልጣናት ሲናገርም አድምጮታለሁ።

በአንድ ወቅት ደግሞ ዐቢይ ሕገመንግሥት እየጣሰ በሀገር ላይ እያደረሰ ያለውን ነገር አንስተን ስንነጋገር «ለምን ሕግ ጥሷል ብላችሁ አትከሱትም?» ብዬ ጠየቅሁት። «ዐቢይ ሕግ ጣሰ ብለን መዓዛ አሸናፊ¹⁰⁶ ጋር ነው የምንከሰው?» ሲል ነበር የመለሰልኝ።

ዘርዳይ የዘፋኙን እንጉርጉሮ የደገመልኝ ነበር የመለሰልኝ።

«ዳኛውም ዝንጀሮ መፋረጃው ገደል

ከምን ላይ ተቆሞ ይነገራል በደል» ነው እንጉርጉሮው።

ከበዳይ ፍትሐዊ ዳኝነት አይጠየቅም እያለኝ ነበር።

ዘርዳይ «አርማጌዶን ይሆናል፤ ሕዝብ ይተላለቃል» ያለው ገና በ2010 ዓ.ም. መጨረሻ ነበር። ይህ ከሆነ ሁለት ዓመት ባልሞላ ጊዜ ውስጥ ጦርነቱ ፈነዳና ቤተሰቡን ይዞ ከመገደል ለማምለጥ ወደ ተከቤ ወረደ። ጎዳር 13/2013 ዓ.ም. መቐለን ለቅቀው ከወጡት የቀድሞ የሕወሓት አመራሮች አንዱ ነው። ጎዳር 1968 ዓ.ም. ለትግል ትቷት የወጣትን መቐለን እንደገና ከ45 ዓመታት በኋላ በጎዳር ወር ለሌላ ትግል ትቷት ሄደ። የተወለደበትን፣ ከንቲባ ሆኖ የመራትን፣ የጡረታ ዘመኑን ለማሳለፍ ተስፋ ያደረገባትን፣ ቤተሰቡን ጠቅልሎ የከተመባትን መቐለን ትቷት ወጣ።

የሕይወቱ አጋር ትርፉም አሁንም በረሃው ውስጥ ከእርሱው ጋር እየተንከራተተች ነው። ሁለቱ ልጆቹም ከእርሱ አልተነጠሉም። በተለይ ቤት ልጇ የእርሱን ዱካ እየተከተለች በመጓዝ ላይ ነች። ያነገታትን ኤኬ 47 ክላሽንኮቭ እንደያዘ ጉዞውን ቀጠለ። ዘርዳይ ይህንን ሽለቆና ሰርጥ ጓዳ ጎድጓዳውን ያውቀዋል። በልጅነቱ እንደ ፌንጣ ዘሎበታል፤ እንደ አቦ ሽማግሌ ሮጦበታል። በትጥቅ ትግሉ ዘመን ከትግል ጓደኞቹ ጋር የማይነጥፍ ዓላማ ይዞ ወጥቶ ወርዶበታል።

እዚህ ላይ በትጥቅ ትግሉ ዘመን የተፈፀመና አቶ ሥዩም መስፍን ስለ ዘርዳይ ያጫወተኝን መጥቀስ ይኖርብኛል።

«ያኛን ታሪክህን ነገረኸው ታውቃለህ...?» ሲል ጠየቀው ሥዩም ዘርዳይን። በወቅቱ አንድ ላይ ያገኘኋቸው ከሥዩም ጋር ቃለ ምልልስ ለማድረግ ቀጠሮ በያዝሁበት ዕለት አብረን ምሳ ስለበላን ነው። በወቅቱ የሁዳዴ ፆም ስለነበር እነዚህ አዛውንት ሰዎች (አስመላሽ ወልደሥላሴም ነበር) የሚያዙትን ምግብ በአጽንኦት እየተከታተልሁ ስለነበር ሥዩም የተናገረውን ልብ አላልኩትም።

ሥዩም የፆም በያይነቱ አዘዘ።

¹⁰⁶ በወቅቱ የጠቅላይ ፍርድ ቤት ፕሬዚዳንት የነበረች ቤት ነች።

«ትምህርት እንዴት እንደሚሰጥ...?» ስል ጠየቅሁት።

«አይ አልታወቅም። ግን በየትኛውም ጊዜ የትኛውም ቦታ ብሆን የአካባቢውን ማህበረሰብ ባሕሉን አከብሮለታለሁ። አሁን እዚህ እንደምታውቀው የሁዳዴ ፆም እየተቃወመ ነው። በዚህ ማህበረሰብ ፊት የፍስክ ምግብ አዝዜ አልበላም» በማለት ካብራራልኝ በኋላ «ዘርዳይ... ያኙን ታሪክ ልንገርብህ?» አለውና በድጋሚ ፈገግ እያለ ሳያስፈቅድው እየሳቀ ቀጠለ፤ ሥዩም መስፍን።

«ትጥቅ ትግሉን በጀመርን ጥቂት ዓመታት የዓለማቀፉን ኅብረተሰብ ትኩረት ማግኘት ፈለግንና አንድ ዘዴ ዘየድን። ለሕዝብ መብት የምንታገል መሆናችንን ዓለም እንዲያውቅልን ምን ማድረግ ይገባል ብለን ስናስብ ፈረንጆችን ማግኘት ሊጠቅመን እንደሚችል ተገነዝብን። በዚህ መሠረት ሁለት እንግሊዘኖችን ባልና ሚስቶችን ያዝንና ዜና ይሠራልን ስንል ጠየቅን። ፈረንጆቹ በአንድ የቱሪስት ሄሊኮፕተር ትግራይ ምድር ሲያርፉ ነበር የያዝናቸው። ዜናው እስኪሠራ እነዚህን ያገኙቸውን ሰዎች በጥንቃቄ እንዲጠብቅና የማስተርጎም ሥራ እንዲሠራ የተመደበው ዘርዳይ ነበር። ሆኖም በትግራይ ውስጥ መቆየት አስተማማኝ ስላልነበር የታገቱት ፈረንጆች በራሳቸው ሄሊኮፕተር በዘርዳይ አጃቢነት ወደ ሳሕል እንዲሄዱ ተደረገ። እንግዲህ አስበው፤ ከኢትዮጵያ መንግሥት ራዳር ውስጥ ብትገባ ትመታለህ። ይህንን ትልቅ ኃላፊነት የወሰደው እርሱ ነበር። ይዟቸው ሄደ። ስድስት ወራትን በሳሕል ይዟቸው በአስተርጓሚነትና በጥበቃ አሳለፈ። ያለምነው ተሳካፊ ዜናው በቢቢሲ ተዘገበ። ከዚያ ፈረንጆቹን ለቀቅናቸውና ወደ አገራቸው ሄዱ። ከተመለሱ በኋላ ሚስትየቀ ቃለ-መጠይቅ ሰጡት። «ድርጅቱ ምንም አላደረገንም። ጠባቂዎችን የነበረው ሰውዬ ግን ጩካኝ ነበር። እንሽላሊቶችንና አይጦችን ያለ ምህረት ሲገድል እናየው ነበር» አለች። ድርጅታችንን በእንሽላሊት ገዳይነት ያስወገደለ ሰው ነው፤ ዘርዳይ» አለና ሳቀ።

ዘርዳይ እንዲህ ያሉ ታሪኮችን ያሳለፈበትን የትግራይ ቆላና ደጋ እንደገና ከ30 ዓመታት በኋላ ተመልሶበታል። ነገር ግን ጉልበቱ እንደ ዱሮው አይደለምና አይፈጥንም። አቅሙ እንደ ያኔው አልሆነምና ጠብመንጃ በትከሻ፤ ዝናርን በወገብ፤ ስንቅን በጀርባ ይዞ እንደ ሚዳቋ የሚዘለው ጢሻና ድብ የለም። ይልቁንም ጉዞው አድካሚ፤ ተስፋ አስቆራጭና አሰልቺ ሆኗል።

ከፊት ወንድ ልጁና ባለቤቱ ትርፉ ቀድመው ሄደዋል። ከእርሱ ጋር ያለቸው ሴት ልጁ ብቻ ናት። ውሃ እንዳይጠማቸው ሎሚ መምጣት እንደ መፍትሔ የተወሰደ ነው። እየተዳከመ መሆኑን ስታይ ሎሚ ልትሰጠው ጠየቀችው። «ግዴላም ለአንቺ ይሁንሽ። ለእኔ ችግር የለውም» ብሎ ላለመስማማት ሞከረ። ከጥቂት ቆይታ በኋላ አንዷን ሎሚ ሰንጥቀው ተካፈሉ። ለቀናት ያደረጉት ጉዞ አዴት አደረሳቸው። እርሱ አሁንም ጠብመንጃውን እንዳነገተ ነው። በዚህ ሁኔታ ውስጥ ቀረፃ በተባለ ቦታ ደረሱ። ታህሳስ 28/2013 ዓ.ም. አመሻሽ ላይ በተቀመጡበት ቦታ ሆነው ከአንድ አቅጣጫ የጥይት ድምጽ ተሰማ። የጥይቱ ድምጽ የመጣበት አቅጣጫ እነ አቦይ ስብሃት የተጠለሉበት ቦታ ነው። ዘርዳይ በዚህ ጊዜ «በቃ ስብሃትን ገደሉት ማለት ነው!» ብሎ ተበሳጭ። እናም ስብሃት እንደተገደለ እርግጠኛ ሆነ።

በዚህ ጊዜ አብረውት የነበሩትን ጓዶቹንና ቤተሰቦቻቸውን ሰብስቦ «ነገሩ እያበቃለት ነው። አንዳች እርምጃ መውሰድ ይኖርብናል። ልጆቻችንም በእኛ ምክንያት አይንከራተቱ። እነርሱም ወደ ከተማ ይግቡ፤ እኛ ግን እጃችንን ከመስጠት በመለስ ያለ እርምጃ እንውሰድ» ሲል ጠየቀ። እራሳችንን እናጥፋ ማለቱ

ነበር።19 አባላት ያሉት ስብስብ ነው። ሊስማማ የሚችል ሰው ግን አላገኘም። «ውሳኔያችሁን አከብረላችኋለሁ። ግን አላምንበትም» ሲል በሀዘኔታ በቆሙበት ትቷቸው ወደ ሌላ አቅጣጫ ተንቀሳቀሰ።

በዚህ ሁኔታ የታህሳስ 28 ጀንበር ጠለቀች። የገና ማለዳም ነጋ! አብረውት የነበሩ ሰዎች ሁሉ ጠላት አልገባበትም በተባለ ቦታ ሁሉ መሸሽ ጀመሩ። ዘርዳይ በአንዲት ደሳሳ ጎጆ ታዛ ተጠግቶ አረፍ አለ። ደጋግሞ «ጠንካራ ሁኒ» እያለ የሚመክራት ልጁ አሁንም አብራው አለች። ኤቬ-47 ከላሽንኮቩን እንዳነገተ ነው። ልጁን «ለምን አንቺ ወደ እናትሽ ጋር አትሄጃም?» እያለ ይነዘንዛት ገባ። እርሷ ግን ትታው ትሄድ ዘንድ ፈቃደኛ አልሆነችም። ትታው እንድትሄድና ከእናቷ ጋር እንድትቀላቀል ደጋግሞ ተማፀናች። ልታደርገው ግን አልሆነላትም። አብራው ልትቀጥል ወስናለችና እምቢ አለች።

በዚህ ጊዜ ከ45 ዓመታት በፊት በወጣትነት ዘመኑ ወደ ትግራይ በረሃ ለትጥቅ ትግል መልምሎ የላከው ቴዎድሮስ ሓጎስ ከፊት ለፊቱ እየተጓዘ አየው። ቴዎድሮስ ብቻ ሳይሆን አባዱ ዘሞና ሌሎች የቀድሞ የሕወሓት ባለሥልጣናትም ለመሸሽ ያስችላል ወዳሉት ቦታ መጓዝ ጀመሩ። ዘርዳይ ግን ባለበት ቆመ። ቴዎድሮስን በስሙ ጠርቶ «ና እንጂ ወዴት ነው የምትሄድ?» እያለ ይጠራው ነበር። ዘርዳይ ከ45 ዓመታት በፊት ለታጋይነት መልምሎ ሒድ ብሎ የላከውን ቴዎድሮስን ከ45 ዓመታት በኋላ አትሂድ እያለ ይጠይቀው ነበር። ሆኖም ቴዎድሮስና ሌሎቹ የቀድሞ ጓዶቹ ወደ ፊት ሄዱ። ከዘርዳይ ጋር የቀረችው ሴት ልጁ ብቻ ነበረች።

ብዙም አልቆየም የተፈራው ደረሰ። ታህሳስ 29/2013 ዓ.ም. የገና ዕለት፤ በዓዴት አዲ ደቕ በቅሊ ቀረፃ በተባለ ቦታ ዘርዳይ ከእነ ልጁ በጠላት ከበባ ውስጥ ወደቀ። ከተራራው አናት ላይ ተነስቶ ወደ ታች የሚንጋጋ የብልጽግና የሠራዊት መንጋ ተመለከተ። ወደኋላ መመለስም ሆነ ወደ ፊት መሄድ አይቻልም። ይህ የ1970ዎቹ ዘርዳይ አይደለምና ተታኩሶ ሮጦ ማምለጥ እንደማይችል ያውቃል። ይህ ከ30 ዓመታት በፊት የነበረው ወጣቱ ታደሰ ሳይሆን ጎልማሳው ዘርዳይ ነውና ከጠላት ከበባ ለመውጣት የሚያስችለውን ቅልጥፍና ጊዜ ነጥቆታል። ወዲህ ደግሞ ጠላቶቹ አጠገቡ እየደረሱ ነው። አብራው ያለችው ልጁ በድንጋጤ ደርቃለች። «እጅ እንስጥና እንደሚያድርጉ ያድርጉን» ስትል ልጁ ተማፀነችው። «በፍጹም እጄን አልሰጥም። የምትከረበትን ተግባር ነው የምፈጽመው» አላት። ምን እያላት እንደሆነ ግን አልገባትም። ወደ ወታደሮቹ አፍጥጣ እየተመለከተች ባለበት ሰዓት ከኋላዋ የተኩስ ድምጽ ሰማች። አባቷ ራሱ ላይ ተኩሶ ነው። ወድቋል። ዘርዳይ አስገዶም ራሱን ገደለ! ለጠላቶቹ እጄን አልሰጥም ብሎ በራሱ እጅ ራሱን አጠፋ!!

የብልጽግና ወታደሮች ከደቂቃዎች በኋላ በቦታው ደረሱ። የወደቀውን ሰው አላወቁትም። አንደኛው ወታደር «ይኼ የሞተው ደግሞ ማነው?» ብሎ ጠየቀ። የዘርዳይ ልጅ እልህ እየተናነቃች መለሰች፤

«የሞተው አይባልም፤ የተሰዋው ነው የሚባለው»

ወታደሩ ዘርዳይ አስገዶም መሆኑን ወዲያው ሲያውቅ በልጇቷ ንግግር ተበሳጭ። «ድሮም እኮ ከእባብ በግ አይወለድም» አለና ከዚያም እግሩ ላይ ተከሰበት። በርግጥ ዘርዳይ ሕይወቱ አልነበረችም። የብልጽግናው ሠራዊት፤ የዐቢይ ወታደር በአስከሬን ላይ ሳይቀር የሚተኩስ ኢ-ሰብዓዊና ጫካኝ መሆኑን እንደገና አሳየ።

ከዚያ በኋላ የብልጽግናው ወታደሮች የዘርዳይን አስከሬን ማንም ሰው እንዳይቀብረው ለአካባቢው ሰው አስጠነቀቁ። «ጅብ ይብላው እንጂ ማንም እንዳይቀብረው» ብለው ከለከሉ። በርግጥ በአቅራቢያ ቦታ ላይ የወደቀውን የዳንኤል አሰፋን አስከሬን ለመቅበር የጣሩ ገበሬዎችን እስከመግደል ድርሰዋል። እናም

የዘርዳይን አሥከሬን ከመቀበር የሚከላከል ጠባቂ ሠራዊት መድበው አብራው የነበረችውን ልጇን ወደ አንድ የመከላከያ ካምፕ ወሰዷት። እርሷ ከመድረሷ አስቀድሞ እነ ስብሃት ነጋን የጫነችው ሄሊኮፕተር ወጥታለች። ከዚያም የመከላከያ ቴሌቪዥን የፕሮፓጋንዳ ሠራተኞች ለቃለ-መጠይቅ አስቀመጧት።

«ለምንድን ነው የወጣችሁት?»

«ሻዕቢያ የባለሥልጣናትንና የሕወሓትን ሰዎች ቤተሰብ እንደሚገድል ስለምናውቅ ነዋ» አለችው።

«የምን ሻዕቢያ ነው የምታወረው?»

«እንዴ... ቅድም አላየኸውም እንዴ...? በተያዝንበት ቦታ መጥቶ እያናገረን አልነበር እንዴ...? ጌም አሸር ሲለኝ አልሰማኸውም?» ስትል መለሰችለት። ወደዚህ ወታደራዊ ካምፕ ሲያመጧት የሻዕቢያውን ወታደር አግኝታው «ተወዳኤ! ጌም አሸር» ወዘተ እያለ ሲዘባበትባት ነበር፤ የባለሥልጣን ልጅ እንደሆነች ስላውቀው ጠያቂው ወታደር ቀጥሎ የሚለው ቃል አልነበረውምና ወደቀጣዩ ጥያቄ ገባ።

«ለምንድን ነው እንዳባትሽ እርምጃ ያልወሰድኸው?» ጠየቃት

«እኔ እንደርሱ ቆራጥ ዓላማ ስላልነበረኝ ያንን አላደረግሁትም። እርሱ የሚያምንበት ቆራጥ ዓላማ ስላለው ለመነበት ነገር ያንን አድርጓል። እኔ እንደርሱ አልሆንኩም» መለሰች።

«መቼለ ቤታችሁ የት ነበር?»

«ቤት የለንም!» ፈርጠም ብለ መለሰች።

«አይደለም እናንተ እኔ እንኳን ቤት አለኝ» ወታደሩ የቴሌቪዥን ጋዜጠኛ ሊከራከር ሞከረ።

«አይገርምህም! እነርሱ የታገሉት አንተ ቤት እንዲኖርህ እንጂ እነርሱ እንዲኖራቸው አልነበረም» ፀጥ አለና ቀስ እያለ ወደ ሌላ ጥያቄ ገባ።

«ቤታችሁ ማን ማን ይመጣ ነበር?»

«አባቴን ብቻውን ነው የማውቀው። ከማንም ጋር አይቼው አላውቅም»።

እንዲህ ያለው የዘርዳይ አስገዶም ልጅ ቃለ-ምልልስ ለፕሮፓጋንዳ ስላልተመቸ በቴሌቪዥን ሳይተላለፍ ቀርቷል። ይህንን ጽሁፍ እስከፃፍኩበት ዕለት ድረስ ግን ቃል መጠይቁ በተቋሙ የሕዝብ ግንኙነት ክፍል ውስጥ መኖሩን አውቃለሁ።

የዘርዳይን አስከሬን እንዳይቀበር ሲጠብቅ የከረመው መከላከያ መጋቢት አጋማሽ ላይ አካባቢውን ለቀቀ። በዚህም ምክንያት ታህሳስ 29 የሞተው ዘርዳይ እስከ መጋቢት 20 ድረስ ሳይቀበር ነበር የቆየው። የብልጽግናው ሠራዊት እንዳሰበውም ጅብ አላገኘውም። እናም ከሞተ አራት ወራት ሊደፍን ዘጠኝ ቀናት ብቻ ሲቀሩ ከአሞራ የተረፈውን ቅሪት አካሉን የአካባቢው አርሶ አደሮች አፈር አለበሱት። መጋቢት 20/2013 ዓ.ም ዘርዳይ ግብአተ መሬቱ ተፈፀመ።

(ይህንን ክፍል ለመፃፍ የተጠቀምኩባቸውን ምንጮች ልጠቁም። የሙሉጌታ ደባልቀውን <ጋላህቲ ሰጊ> እና የሃይለይ ሃድጉን <ፅንዓት> መጻሕፍትን ተጠቅሜያለሁ። የዘርዳይን ባለቤት ትርፉንና ልጇን ሩታን፣ የተለያዩ የትግል ጓደኞችንና የሥራ ባልደረቦችን፣ እንዲሁም የቀድሞ የትግራይ ክልል ርዕሰ መስተዳድር ገብሩ አሥራትን፣ የብልጽግናው ሠራዊት ወታደሮችንና አመራሮችን... ቃለ-መጠይቅ አድርጌያለሁ።)

ምዕራፍ አሥራ ሦስት
«ቤ/መ 1241»

የአፈና ክራሞት፣ በሚችና ቁስለኛ ፊት

የ2014 ዓ.ም. ሰኔ እየተጠናቀቀ ነው። 21ኛው ቀንም በመንጋት ላይ ይገኛል። ከንጋቱ 11:40 ሰዓት አካባቢ የቤቴ በር ከፋኛ ተንኳኳ። ያልተለመደ ማንኳኳት ነው። ከእኔ አልፎ ጎረቤት የሚረብሽ ማንኳኳት! ቤትሆሽን when the devil knocks the door ያለው እንዲህ ያለውን ሳይሆን አይቀርም። የሌሊት ልብሴን እንደለበስሁ ወደ ሳሎኑ አመራሁ። ቁጥራቸውን ለመገመት የሚያስቸግር፣ ማንነታቸውን ለመለየት የሚያዳግት ሰዎች ከበሩ መስታወት ጀርባ ታዩኝ። «ከእስር ቤት ከተፈታሁ ገና አንድ ሳምንት ነው። ፖሊስ በድጋሚ ሊፈልገኝ አይችልም። ያ ቢሆን ኖሮ እዛው እያለሁ ማስቀረት ይችል ነበር። ምን መጣብኝ ታዲያ....? ዘመድ ወይም ጓደኛ ደግሞ ሳይደውል አይመጣም» እያልኩ በር በሩን አያለሁ። ግራ የተጋባው የማለዳው መንፈሴ የበለጠ ነቃ። ከሰዎቹ አንዱ ስሜን ጦርቶ ማንኳኳት ቀጠለ።

«ስምህን ቁስ ይጥራው...» በሚል ስሜት ዝም አልኩት።

ሳይደውልም ሆነ ቀጠሮ ሳይኖረው ቤቴ ለሚመጣም ሰው በር አልከፍትም። «አንኳኩ ይከፈትላችኋል» የሚለው መንፈሳዊ ቃል ለኔ አልተፃፈም። ይህ ተፈጥሯዊ ባሕርይ ሆኖ አይደለም። የመንግሥትን ሠራዊት ከመፍራት የመነጮ ነው። በኔ ተሞክሮ ሳይቀጥረኝ የሚመጣብኝ የመንግሥት ወታደርና ደጎንነት ብቻ ነው። በመሆኑም ላልደወለና ላልቀጠረኝ ማንም በር አንኳኪ አልከፍትም የሚል ባሕል መስርቻለሁ። ለዚህ በር ላይ ቆሞ ለሚያንኳኳ ኃይልም አልከፍትም ብዬ ወስኛለሁ። የኔ ግምት የመንግሥት ወታደር ከሆነ ያለምንም ጥርጥር አልከፍት ስለው ይሄድና ሌላ አሳቻ ሰዓትና ቦታ ጠብቆ ይደዘኛል የሚል ነበር። የተሳሳተ ግምት ነበር። በሬ በድጋሚ ከፋኛ ተንኳኳ። ሰዓቱ እየረፈደ ከማለዳው 12 ሰዓት እየሆነ ነው።

የሰዎቹን ማንነት ለመለየት ከበሩ ቀጥሎ ያለውን መስኮት ተጠጋሁት። መስኮቱ ቀን ቀን ከውጪ ወደ ውስጥ በማያሳይ መስታወት የተዘጋ ነው። ማታ ማታ ግን ሳሎኑን ወለል አድርጎ ያሳያል። ይህንን ለመከላከል ተደራራቢ መጋረጃ ተሰቅሎበታል። እናም ይህንን ተማምኜ መጋረጃውን ሳልገልጥ በጦርነት በኩል አጭልቄ ወደ ውጪ ተመለከትሁ። የተወሰኑትን አየኋቸው። የሚያናድደው ግን ገና ሌሊቱ በቅጡ አልነጋ ኖሮ ማታ ማታ ከውጪ ወደ ውስጥ የሚያሳየው መጋረጃ፣ ተለጥፎ ወደ ቤት ለማየት ሲጣጣር ለነበረው ሰው አሳልፎ ሰጠኝ። ተያየን። «አለ፣ አለ...» ብሎ ለጓደኞቹ ነገራቸው። ከዚያ በኋላ በሩን ወደ መታገል ገቡ።

አንድ ደቂቃ ባልሞላ ጊዜ ውስጥ በሬን ገነጠሉት፤ ገቡ። እኔ ሳሎኑ ላይ እጄን በደረቴ ላይ አድርጌ ቆሜያለሁ። በዚያች ቅጽበት ይሰማኝ የነበረውን ስሜት አላስታውስም። ተስፋ መቁረጥ፣ መናድድ፣ አለያም ፍርሃት... ምን ነበር ያጋጠመኝ...? ትዝም አይለኝ። ከፊት አንድ ጥቁር ሰው ቀድሟል። ስድስት ሰዎች ግርርርር ብለው ተከተሉት። የፊተኛው ሰውዬ ከእርሱ መልክ ጋር የሚመሳሰል ጥቁር ሽጉጥ ግንባሬ ላይ አነጣጥሯል። ሽጉጣቸውን በእጃቸው የያዙ አንድ ሁለት ሰዎች ያየሁ መሰለኝ። አላስታውስም። ሁሉም ጥቋቁር የሲቪል ጃኬት ለብሰዋል። ግማሾቹ በኮሮና መከላከያ ጭምብል አፋቸውን ሸፍነው ኮፍያ አጥልቀዋል። እድሜያቸው አርባዎቹ ውስጥ ቢገመት ነው። የትዳር ቀለበት ያሰሩም አይቻለሁ።

ከፊት ያለው ሰውዬ «ቀጥ ፀጥ ብለህ ውጣ» ሲል አዘዘኝ። እርሱ ሽጉጡን ግንባሬ ላይ ደግኖታል። ሌሎቹ እጄን፣ ወገቤን... ወዘተ ሊይዙኝ ተሰማሩ። «የትነው የምወጣው...?! ማናችሁ...? ምንድናችሁ...?!» አልኩ በጩኸት። «ፀጥ ቀጥ ብለህ ውጣ!» የሚለውን ትዕዛዝ ያስተላለፈኝ ባለ ሽጉጥ ዝግ ባለ ድምጽ ነው የተናገረኝ። አነጋገሩ ማንም ሳይሰማ፣ አንድም ሰው ሳይሆን አፍነው ለመውሰድ እንደመጡ አስታወቀኝ። እኔ ግን በተቃራኒው ሆንኩ። «ማን ናችሁ...? ለምንድን ነው ከቤቴ የምወጣው...?» እያልኩ ስጭህባቸው ከመካከላቸው አንዱ «የሕግ ሰዎች ነን» እያለ ይታገለጃል። «እናንተ የሕግ ሰዎች አይደላችሁም፣ ሌቦች ናችሁ፣ ሽፍቶች ናችሁ!!» እያልኩ ጮኩ። እጄን አልሰጥም ብዬ መታገሌንም ቀጠልኩ።

እውነት ለመናገር አካላዊ ጥንካሬዬን የፈተሽኩበት አጋጣሚ ነው። አምባጓሮ፣ ትግልና ድብድብ አልወድም። ከሰውም ተደባድቤ ስለማወቄ ትዝ አይለኝም። እራሴን ለመከላከል የሚያስችል አካላዊ ብቃት ያለኝ ስለመሆኔም አላውቅም። እነዚህን ወጣቶች ሰዎች ስታገላቸው ግን በየሰፈሩና በየመሸታ ቤቱ ቡጢ ስሰናዘር የኖርኩ ጎረምሳ ሳልመስል አልቀረሁም። ለነገሩ ሁሉም ሰዎች በአንድ ጊዜ ይታገሉኝ ነበር ማለት አልቻልኩም። ቆሜበት የነበረው ቦታ በቀኝ በኩል የሰፋው ጠርዝ፣ በግራዬ በኩል ደግሞ ግድግዳ ስለነበረ ጠባብ ነው። ስለዚህ ከኔ ሌላ ቦታው ቢያንስ ሦስት ሰዎችን ቢያስቆም ነው። እናም እታገል የነበረው ሶስቱን ነበር። እንዲያም ሆኖ በቀላሉ እጅ አልሰጠሁም።

በትግላችን መሀል አንደኛው «ካቴና አምጣ» ሲል ሰማሁት። የተጠየቀው ሰውላጥ አድርጎ ከወገቡ ላይ አወጥቶ ሰጠው። አየሁት። ይህንን የብረት ወጥመድ አውቀዋለሁ። ባለፉት ሁለት ዓመት ለበርካታ ጊዜያት ሁለቱን እጆቼን አጣምሮ በሰዓት ማሰሪያዬ ላይ ከርሟል። በጣም ቀዝቃዛ ነው። ሳየው ያስጠላኛል። ቤት ከደፈረ፣ ሰው ከገደለ፣ ሀብት ከዘረፈና ከመሰል ሰዎች ጋር እየተቆራኘሁ ወደ ፍርድ ቤት ስወሰድ፣ ይህ ሰንሰለት በግራ ወይም በቀኝ እጄ ላይ ታስሯል። ለሰንተኛ ጊዜ እንደሆነ ባላስታውስም ዛሬም እንደገና እጄ ላይ ሊጠለቅ ነው። ካቴናውን ሳየው የመንግሥት ወታደሮች መሆናቸውን አመንኩ። ሆኖም ትግሌን አላቋረጥሁም። አንድ እጄን ወደ ሰማይ አንድ እጄን ወደ መሬት አድርጌ በማወናጫፍ ካቴናው

እንዳይገባቸው ታገልሁ። ጩኸቴን የሰሙ በርካታ ጎረቤቶቹ ከየአቅጣጫው ወደ'ኔ ቤት ጎረፉ። በዚህ ጊዜ ቢያንስ አምስቱ ሰዎች እኔን ትተው ወደ ቤቴ የሚመጣውን ሰው ለመበተን በረንዳው ላይ ወጡ። ሁለቱ እኔ ጋር ቀሩ።

ካቴናውን አላስገባ ስላቸው ያ ሽጉጥ ደግኖ የነበረው ሰውዬ ትጥቁን ወደ ወገቡ አስገባና በእርግጫ እግሬን መታኝ። ወዲያው ከመሃላቸው አንዱ እንዳይመታኝ ለመከላከል ሲጋርድልኝ አየሁት። «ወንድ ከሆንክ ግንባሬ ላይ ተኩስ...! መንግሥት ያስታጠቀህን ሽጉጥ ወገብህ ላይ አስረህ እግርህን ታነሳለህ...?! ተኩስ ግንባሬ ላይ! ተኩስ!» ስለው በረንዳው ላይ የቆሙት ጎረቤቶቹ ለቅሶ ተሰማኝ። አንዳንዶቹም ውጪ ያሉትን ወታደሮች ይለምናሉ። አንዷ ወደ አንደኛው ወታደር ተጠግታ የአንገት ማተቡን ያዘችና «በእመቤቴ ማርያም...! በፈጠራችሁ ተውት፤ በድንግል» ብላ ስትለምነው «ማርያምን አትጥረብኝ» ብሎ ፊቱን አዘረባት። በአንድ በኩል የሚያመልከው አምላክ፤ በሌላ በኩል ደግሞ የላከው መንግሥት ተጋጭበት መሰለኝ በብስጭት ፊት ነስቷት ዘረ።

የወታደሮቹ/የደጎንነቶቹ ዓላማ እኔን ፀጥ ባለ ሁኔታ፣ ማንም ሳያይ መውሰድ ስለነበር ባደረግሁት ጩኸት በርካታ ሰው ደርሶ ድርጊታቸውን አየ። እኔ ግቤን መታቻለሁ። ሰው እንዲያይና እንዲሰማ ለማድረግ ያደረግሁት ጥረት ተሳካ። ይህ ከሆነና እንደማይቀርልኝ ሳረጋግጥ ለካቴናው እጄን አቀበልሁ። ደምስፊን ሰርስሮ እስኪገባ ድረስም አጠበቁት። የሌሊት ልብሴን እንደለበስሁ፣ ነጠላ ጫማ እንዳጠለቅሁ... ከሦስተኛ ፎቅ ላይ መውረድ ጀመርን። ሁለት ሰዎች ግራና ቀኝ ክንዴን አንቀው ይዘውኛል። በዚህ ሁኔታ ላይ እያለን ያ ሽጉጥ ደግኖ ወደ ቤት የገባው ወታደር አሁንም በማያም እርግጫ ባቴን መታኝ።

«በካቴና አስረኸኝ ትመታኛለህ...? ወንድ ከሆንክ ካቴናውን ፍታና መንግሥት ያስታጠቅህን ሽጉጥ ጥለህ ብቻህን ግጥመኝ» አልኩት። ደገመኝ። የአሁኑ ትንሽ አመመኝ። በዚህ ወቅት የመረራ ጉዳናን ዝነኛ ንግግር ለማስታወስ ፋታ አልነበረኝም። በአንድ ወቅት ኢሕአዴግ በምርጫ ወቅት በጣም ቢያስቸግረው ጊዜ መረራ እንዲህ አለ። «እስኪ ኢሕአዴግ ጎበዝ ከሆነ ምርጫ በርድና ጠብመንጃውን ጥሎ ይግጠመን»። ቀጠለናም «ዳኛም እኔ፣ ተጨዋቸው እኔ ልሁን እያለኩ ነው ያስቸገረን» በማለት ተናገረ። እኔም እንዳቅሚቲ «እስኪ ወንድ ከሆንክ ካቴናውን ፈትተህ መንግሥት ያስታጠቅህን ሽጉጥ ጥለህ ብቻህን ግጥመኝ» አልኩ። ያ ጥቁር ወታደር (ደጎንነት) በሚመታኝ ጊዜ ቅድም ሲከላከልልኝ የነበረው ባልደረባው ሊያድነኝ በድጋሚ ከለላ ሲሆነኝ አየሁት። «በቃ... በቃ... ዝም ብለህ ሂድ። አይመታህም!» አለኝ። ያ ጥቁር ሰውዬም በፍጥነት ደረጃውን ሲወርድ ከፊቴ አየሁት። በጥላቻና በንዴት ዓይን ተከተልሁት።

«እንድትሞት ነው የምንፈልገው...!»

ሰዎች ዕቅዳቸው ሙሉ በሙሉ ተሳክቷል ማለት አይቻልም። አመጣጣቸው ኮሽታ ሳይሰማ እኔን አፍነው ለመውሰድ ነበር። ይህንን ባሰማሁት የድረሱልኝ ጥሪ ምክንያት አከሸፍኩት። ብዙ ሰው አየ። በዚህ አካሄድቸው ከመግደል በመለስ የሆነ ነገር እንዳላዘጋጁልኝ አልተጠራጠርኩም። ነገር ግን በእኔ ምክንያት የቅርብ ወዳጆቼ፣ ዳደሮቼ ወይም ሌላ ሰው አደጋ ውስጥ እንዳይገባ የወሰዱኝ ሰዎች በሕዝብ እንዲታዩ አድርጌያለሁ። በወጣሁበት ብቀር እንኳን «ዳደሮቼ እነማን ናቸው? ጠላቶቼ እነማን ናቸው?» በሚል የማይመለከታቸውን ሰዎች ከተጠያቂነት ለማዳን ያደረግሁት ጥረት ነው-ጩኸቴ። እየሞትሁም ለሌላ ሰው እያሰብኩ ነበር እያልኩ ነው...? መሰለኝ! ለነገሩ ተጨማሪም ምክንያት አለኝ። ቢያንስ ስንወስደው ሰው ስላየን መግደል የለብንም የሚል ራሮች እንዲኖራቸው ለማድረግም ነው። እንደውም ዋናው የጩኸቴ ምክንያት ይኼ ነው። እራሴን ከሞት ለማትረፍ የተደረገ ብቸኛ ጥረት ነው።

ከፎቄ ላይ ስወርድ መላ የሕንፃው ነዋሪ በበረንዳው ላይ ቆሞ ይመለከተኝ ነበር። ግማሾቹ ያለቅሳሉ። በሕይወት እንደማልተርፍ የገባቸው መሰለኝ። አንዳንድ እናቶች «ድንግል ማርያም ተከተይው» ሲሉ እሰማቸው ነበር። ዕለቱ ሰኔ 21 ስለነበር ዝክረ ማርያም ነው። ለዚያም ነው ያንን ፀሎት መፀለያቸው። ፎቄን ወርደን ስንሄድ ሁለቱ ሰዎች ግራና ቀኝ ክንዴን አንቀው እንደያዙት ነው። ሁለቱም እጆች በአንድ ካቴና ተጠፍንገዋል። የሁለቱንም እጄን ደም ሥር ሰርስረው በመግባት አንቀው ይዘውኛል። አመመኝ። ምርጫ አልነበረኝም። ቻልኩት!

ሕንፃውን ወርደን ወደ ውጪው በር ስንጠጋ የግቢው ጥበቃ ፊቱን ወደ ግቢው አቅጣጫ አድርጎ ተንበርክኮ አየሁት። ከእርሱ ጀርባ ባለው አስፓልት ላይ አንድ V-8 መኪና ከፊት፣ሌላ ፒካፕ መኪና ከኋላ ሆነው በጣም ተጠጋግተው ቆመው ተመለከትኳቸው። በኋላ እንደሰማሁት ወታደሮቹ ወደ ግቢ ሲገቡ ጥበቃው መታወቂያ ይጠይቃቸዋል። መልሳቸው ግን ከእነርሱ የማይጠበቅ አይደለም። እንኳንም መታወቂያ ሊያሳዩት ወደ አስፓልቱ ሄዶ መኪኖቹን እንዳያይ ፊቱን ወደ ግቢ አድርገው አንበርክኩታል። ክፋትና ጉልበተኝነት አመል ሆኖባቸው ነው እንጂ ቀድሞ ነገር የመኪኖቹን ሰሌዳ ፈትተው ነው የገቡት። ያንን ድሃ እንደዚያ ማድረግ አያስፈልጋቸውም ነበር።

ከግራ በኩል ይዞኝ የነበረውን ሰው በሹፌሩ ጀርባ ባለው በር እንዲገባ አዘዘው። «በዚያ ግባ በዚያ» አለው ድምጹን ዝቅ አድርጎ። ለቆኝ ሲሄድ ግራ እጄን ቀለለው። ጠንካራ መዳፉ ለሥቃይ እንደዳረገኝ የገባኝ ሲለቀኝ ነው። እንዲህ ያለ ዘመናዊ መኪና ውስጥ ተሳፍሬ ስለማወቄ እርግጠኛ አይደለሁም። ይህንን መኪና አውቀዋለሁ።

በአቶ ኃይለማርያም የሥልጣን ዘመን ነዳጅ እየበሉ ስለሆነ በሚል እንዳይነዱ ከተከለከሉት መኪኖች አንዱ ነው። በአንድ ሊትር ቤንዚን ከአምስት ኪሎ ሜትር በላይ ስለማይሄዱና እነዚህንም የሚነዳቸው በአብዛኛው ባለ ሥልጣን ስለሆነ እንዲቆም መታዘዙን ፋና ሬዲዮ ስሠራ መዘገቤ ትዝ ይለኛል። በኋላም እነዚህ ቅንጡ መኪኖች ከካቢኔ አባላትና ባለሥልጣናት ተወስደው ቤተ-መንግሥት ግቢ ውስጥ እንዲቆሙ መደረጋቸውን አስታውስታለሁ።

ለቅንጦት ነገሮች ደንታ የሌለኝ ፍጡር ብሆንም አንድን ከከምጥውተሩና ከስልኩ ውጪ ትጥቅ የሌለውን ተራ ጋዜጠኛ ለመያዝ ተብሎ ይህንን የሚያህል የሰው ኃይል መመደቡ እስገርሞኝ ሳያበቃ እንዲህ ያለውን ዘመናዊ መኪና ማሰማራታቸውን ስመለከት አንድን፤ መንግሥት-አንቀጥቅጥ የሆነ ሽብርተኛ ድርጅት ስመራ ኖሬ በቁጥጥር ሥር የዋልኩ መሰለኝ።

ከኋላ ያለውን ፒክ አፕ መኪና ዘሬ አየሁት። የፊት ሰሌዳ ቁጥር የለውም። ከቤት ሲያስወጡኝ በእግሩ እግሬን ሲመታኝ የነበረው ሰው ነው የመኪናው አሽከርካሪ። ሶስቱ ሰዎች ከኋላችን በቆመው ፒክ አፕ መኪና ተሳፈሩ።

ቀኝ እጄን ይዞ ወደ መኪናው ያስገባኝ ሰው ያ ጥቁሩ ወታደር ሲመታኝ ሊያድነኝ ሲከላከል የነበረው ነው። በበኩሌ እርሱም ሲከላከልኝ የነበረው ሰው እያየ እንዳልመታ ብሎ እንጂ ለእኔ አዝኖ አልመሰለኝም። መቼዬ ግን ከኔ ጋር የግል ፀብ ያለው ወይም በግሉ በጣም የሚጠላኝ ሰው መሆን አለበት። አስተያየቴም ድርጊቴም ክፉ ነው። የመኪናው ሹፌር እርሱ መሆኑን ሳይ የሆነች ትንሽ ሰከንድ የቆየች እፎይታ ተሰማኝ። በራሱ ሜዳ ላይ በነፃነት እኔን እንዳይደበድብ ምክንያት የሆነ ፋታ ያገኘሁ መሰለኝ።

ቀኝ ክንዴን የያዘው ወታደር ወደ መኪናው አስቀድሞ ሲያስገባኝ ግራ እጄን ጠፍንጎ ይዞት የነበረውና ካቴናውን አጥብቆ ያሰረብኝ ወታደር ገብቶ ተቀምጦ ጠበቀን። ገና እንደገባሁ አንድ በክስ አቀበለኝ። ይዞኝ የገባው ሌላኛው ወታደር በሩን ዘግቶ ተደላድሎ ተቀመጠ። «ይቅርታ ካቴናውን ታላላልኛለህ» ስል ወደ እርሱ እያየሁ ጠየቅሁት። የእርሱን መልስ ስጠብቅ ከግራዬ በኩል ሆኖ በበክስ የመታኝ ወታደር «እንድትሞት ነው የምንፈልገው» አለና በድጋሚ አንገቴ ስር መታኝ።

በዚህ ወቅት ወንድነቴ ተፈታተነኝ። ሊገድሉኝ ስለመሆኑ ሥጋቴ አየለ። ድርጊታቸው ሁሉ የወንበዴ እንጂ የመንግሥት አይመስልም። ተበሳጫሁ። ሁለተኛው የበክስ ምት በጣም አመመኝ። የደም ቧንቧዬን ዘግቶ ሲጥ ሊያደርገኝ እንደወሰነ ገባኝ። ከዚያም ባልጠበቀው ፍጥነት ከመቀመጫዬ ብድግ አልኩና በካቴና በታሰሩት እጆቼ መከት አድርጌ ግንባሩ ላይ በቴስታ መታሁት።

ከዚያ በኋላ ነገሮች ተቀያየሩ። ሁለቱም ሽጉጦቸውን አወጡ። ፊቴን ሸፈኑና በበክስ፤ በክርናቸው፤ በሽጉጦቸው ሰደፍ ቀጠቀጡኝ፤ አፍተለተሉኝ። በተቻለኝ መጠን ዓይኔን፤ አፍንጫዬንና ጥርሴን እንዳይመቱኝ በካቴና የታነቁ እጆቼን ፊቴ ላይ አድርጌ እከላከል ጀመር። እነርሱ ግን እግሬን በእግራቸው፤ ከወገቤ በላይ ደግሞ በእጅና በሽጉጦቸው ይደልዙኛል። ይሰድቡኛል። ስድባቸው ሁሉ የስድ አደግ፤ የዋልጌና በጥቅሉ የባለጌ ነው። መንግሥት ጠብመንጃና ጉልበት እንጂ ደህና ስድብ እንኳ አላስታጠቃቸውም። አግድም አደግ ስድባቸውን እየተሳደቡ መውቀጥ ብቻ። መኪናው ከውጪ የሚመጣን ድምጽ በፍጹም አያሰማም። ብጮህም ይህ ቤቴ አይደለምና የሚደርስልኝ የለም። ለመከላከልም ከዚያች ቅጽበት በላይ አጋጣሚም አቅምም የለኝም። ተቀጠቀጥሁለቸው።

አንድ ቦታ ጋር ስንደርስ ድንገት መኪናው ቆመ። ሹፌር የሆነው ወታደርም ወረደ። በሩን ክፍት አድርጎት በመውረዱ ምክንያት የሕፃናት ድምጽ ተሰማኝ። እናም የሆነ መንደር ውስጥ እንደቆምን ገባኝ። ወይም የሆነ አንዳች አሳቻ ቦታ። «ምናልባት ገድለው የሚጥሉኝ እዚህ ጋር ሊሆን ይችላል» የሚል ሐሳብ መጣልኝና አመንኩት። እራሴንም ለእርድ እንደተዘጋጀ ሰንጋ ቆጠርሁት። በሞቴ የሚጎዱ ወላጆቼንና

ቤተሰቦቼን፣ አለመኖሪያ የሚያጎድላቸውን ሰዎች ማሰላሰል ጀመርሁ። «እናቴ የመጀመሪያ ሁለት ልጆቿን ልትቀብር...?» የሚል ጥያቄ አሰብኩና «ያልታደልኸ» ስል አዘንኩለት። «ግዴላም!... የታናሹን አስከሬን አግኝተሽ መቃብሩ ላይ እያለቀሰሽ ነው፤ የኔንስ የምታገኘው አይመስለኝም» እያልኩ በፍጥነት እያወጣሁ እያወረድሁ ሳለ በግራና በቀኝ አንቀው የያዙኝ ሰዎች አለመውረዳቸው ትዝ አለኝ። «ስለዚህ እዚህ ቦታ ላይ ለመግደል አላሰቡ ይሆናል ወይም አካባቢው ከሰዎች ነፃ መሆኑ ከተረጋገጠ በኋላ አውርደው ይረከኑኝ ይሆናል» ብዬ ቀልቤን ሰበሰብኩ።

ዙሪያዬንም በጆሮዬ መቃኘት ቀጠልሁ። ሁሉንም የስሜት ሕዋሶቼን ወክሎ በንቃት እየሠራ ያለው ጆሮዬ ብቻ ነው። ወዲያው ከመኪናው ጀርባ በኩል «ቀጭ ቀጭ» የሚል ድምጽ ተሰማኝ። ትንሽ ቆይቶም ከፊትም ተመሳሳይ ድምጽ ሰማሁ። ለካስ ወደኔ ቤት ሲመጡ የፈቱትን የመኪናውን ሰሌዳ መልሰው እያሰሩ ነበር። ይህንንም ያደረጉት ከዋና ጎዳና ወጥተውና የሆነ መንደር ውስጥ ገብተው ነው። ሹፌሩ ወደ መኪናው ተመለሰና ታርጋውን ያሰረበትን መፍቻ አምጥቶ ወደ መሳቢያው ውስጥ ሲወረውረው ተሰማኝ። ከዚያም በፍጥነት የነበርንበትን ቦታ ለቀን ወደ አስፖልት መውጣታችንን ያወቅሁት ተደጋጋሚ ክላክስ ሲያስጮህ ነው። መኪናው በጣም ዘመናዊ ከመሆኑ የተነሣ በአስፖልትም ሆነ በኮረኮንቸ ሲነዳ ያለው ምቹት እኩል ነው። ወይም እኔ በፍርሃትና በአንዳች ድብልቅልቅ ስሜት ውስጥ ስለነበርኩ አስፖልትና ኩብልስቶን መለየት አቅቶኝ ይሆናል።

ሰዎቹ ድብደባቸውን ካቆሙ ቆይተዋል። በዝምታ ጉዞው ቀጠለ። እጆቼን ሰርስሮ የያዘው ካቴናም እኔን ማሰቃየቱን ቀጥሏል። እንደገና ብስጭት አልኩ። መሞቴ ካልቀረ የፈለግሁትንና የመጣልኝን በድፍረት ለመናገር በድጋሚ ወሰንኩ። «እናንተ ለወለዱችሁም ለወለዳችኋቸውም የማትሆኑ ናችሁ» በማለት ፀጥታውን ቀልቡን ገፈፍሁት። አማርኛዬ ግልጽ አልሆነላቸውም መሰለኝ ዝም አሉኝ። ዝም ሲሉ ይኼኛውን «ስድቤን» አብራራሁት። «እንዲህ ባለ መልኩ የድሃን ልጅ እያሰቃያችሁ በምታገኙት ደመወዝ የምትጡሩት ወላጅ ወይም የምታሳድጉት ልጅ ካለ ሊያፍሩባችሁ የሚገባ ፍጡሮች ናችሁ» አልኩ። በዚህ ጊዜ ከግንባሬ በኩል በጥሬ ወደ ላይ መታኝ። ይኼኔ ጭምብሉ ከታች ወደ ላይ ከፍ አለና አፍንጫዬ ላይ ተንጠለጠለ። በዚህ አጋጣሚ የት አካባቢ እንዳለሁ ለማወቅ እድል አገኘሁ።

ሃያ ሁለት አካባቢ እንደደረሰን ገባኝ። የባቡሩን መንገድ አየሁት። ወዲያው ጭምብሌን ወደታች ጎትቶ እስከ አንገቴ አጠለቀው። በእውነት በሃያ ሁለት እያለፍን መሆኑን ሳውቅ የሆነ እጅይታ ተሰማኝ። «እነዚህ ሰዎች ካልገደሉኝ ከዚህ በመለስ ምን ዓይነት እርምጃ ሊወስዱብኝ ይችላሉ?» የሚል ጥያቄ አቃጭሎብኝ ነበር። «ምናልባት እንደለመዱት አዋሽ ወይም ኦሮሚያ ክልል ወስደው ሊያስሩኝ ይችላሉ፤ አለያም በአማራ ክልል ማጎሪያ ወስደው ጎንደር አካባቢ ጋይንት በተባለ ወሕኒ ሊዘጉብኝ ይችላሉ» እያልኩ አሰለስያለሁ።

እዚያ ከወሰዱኝ ሕይወቴ ወይም ሙሉ አካሌ እንደማይመለስ ነበር የማስበው። በርግጥ በምወዳት ደሴም ብታሰር ሰቆቃው የሚቀርልኝ አይመስለኝም። «ለነገሩ በየትኛውም በኩል ማንም ቢያስረኝ እስር ቤቱ ያው የብልጽግናው ገዢ ቡድን እስር ቤት ነው» የሚለው የሐሳቤ ክፍል ይኼኛውን ክርክር ቋጭው።

ሃያ ሁለት መድረሴን ሳውቅ ወደ አዋሽም ሆነ ወደ ጎንደር የሚወስደውን መንገድ አልፈነው እንደመጣን ተገነዝብሁ። ወደ አዋሽ ለመሄድ ከቤቴ ከወጣን በኋላ 54 የሰቆቃ ቀናትን ያሳለፍኩበትን የአዋሽ ሰባት ኪሎን እስር ቤትም ሆነ ምድራዊ ገሃነም የሆኑትን የአማራ ክልል እስር ቤት መንገዶች ትተናቸው ሃያ ሁለት መድረሳችን «ታዲያ ወዴት እየወሰዱኝ ነው?» የሚል ጥያቄ እንዲያስጨንቀኝ አደረገ።

ይህንን መስመር ብዙ ጊዜ ስለ ነጻሁበት በሚገባ አውቀዋለሁ። ወደ ልደታ ፍርድ ቤት ብቻ ከ50 ጊዜ በላይ ተመላልሼበታለሁ። እናም የቱ ጋር የፍጥነት ማብረጃ (Speed breaker) እንዳለ፣ የቱ ጋር መብራት ይዞን እንደምንቆም ወዘተ በቅጡ አውቀዋለሁ። በዚህ ስሌት እስከ ለገሃር ድረስ ስንቆምና ስንሄድ የት እንደደረስን ለየሁት። ከዚያ በኋላ ግን ጠፋብኝ። ጉዟችንም በፍጥነት ቀጠለ። በመሀል ከግራዬ በኩል ያለው ሰውዬ ስልክ ተደወለለት።

«ቀጥል» አለ።

«ጨርሰው፤ ጨርሰው» አለና ከዚያ በኩል ያለውን ደዋይ አደመጠ።

«እኛ እየደረስን ነው» ሲልም መለሰለት።

የሰንብት ቃላት ሳይሆን የትዕዛዝ መልዕክት አስተላልፎ ስልኩን ዘጋው። ጆሮዬ ላይ የቀረው ነገር «ጨርሰው፤ ጨርሰው» የሚለው መልዕክት ብቻ ነው። «መቼም ቁርሱን አይደለም፤ ወይም የተጀመረ ግንባታን አይደለም ጨርሰው የሚለው» አልኩና «የትኛውን የድሃ ልጅ እየቀጠፉ ይሆን?!» ብዬ በድጋሚ እራሴን ለተረኛ ሚቸነት አደላደልሁ።

«ከመንግሥት ጋር ሆነህ ሀገር እያፈረስህ ነው»

የት እንደፈረሰን መገመት አልቻልኩም፤ ወዴት እየወሰዱኝ እንደሆነም አላውቅም። በፍጥነት እየተነዳ የነበረው መኪና ድንገት ቆመና በሩ ተከፈተ። እንደወርድ በቁጣ አዘዙኝ። አካባቢው ላይ ምንም የሚሰማ ነገር የለም። ፀጥ-ረጭ፣ ዝም-ጭጭ ያለ ነው። መርፌ ቢወድቅ ይሰማል የሚባልበት ዓይነት ፀጥታ! በዚህ ዝምተኛ ሰፈር ውስጥ ስንቱን ዝም አድርጋችሁት ይሆን...?» እያልኩ ከመኪናው ተደግፌ ወረድሁ። ግራና ቀኝ ይዘው እንድራመድ አዘዙኝ፤ ታዘዝሁላቸው። «ቶሎ ቶሎ ተራመድ» እያሉ ያጣድፉኛል። ተጣደፍሁላቸው!

የምዳዘው በመንገድ ላይ አይደለም። እልም ባለ መስክ ላይ ነው። ጤዛው እግሬን አጨማለቀው። ያደረግሁት ነጠላ ጫማም ያዳልጠኝ ጀመር። በፍጥነት እንድራመድ የሚያደርጉት ጭቅጭቃ ለመግደል የቸኩሉ እንደሆኑ ያሳብቅባቸዋል። እንደነጋበት ጅብ በጠዋቱ ያሯሩጡኛል። የታነቁ እጆቼን፣ የተሸፈኑ ዓይኖቼን፣ የቆሳሰለ ገላጬን ተሸክሜ በዛሉት እግሮቼ ያቅሜን ተሯሯጥሁላቸው።

ዐሥር ደቂቃ የሚገመት የእግር ጉዞ አድርገን እንደቆምን ከፊት የቀደመው ሰውጬ አንድ ሲከፈት እጅግ የሚረብሽ ድምጽ ያለው የቆርቆሮ በር መክፈት ጀመረ። መሸጎሪያውን ስቦ በሩን ከከፈተ በኋላ ቀጥሎ ደግሞ ሌላ በር ከፈተ። ይህም ያስደነግጣል፤ ይረብሻልም። ቁልቁል የሚወስድ መንገድ ላይ ዐሥር የማይሞሉ እርምጃዎችን ከተጓዝን በኋላ ሌላ በር ተከፈተ። ይኼኛው ከቀደመት ሁለት በሮች የሚለየው ጫኪ አለመሆኑ ነው። በቀስታ ሲከፈት ተሰማኝ። ከዚያ ጥቂት እርምጃዎችን ሄጄ አስቆመኝ።

በሩን ከከፈቱ በኋላ አሳሪዎቼ እርስ በርስ ተንሸካሽኩ። በዚህ ሽክሻቸው ጭቅጭቅ አንድ ደቂቃ የሚሞላ ጊዜ አባከኩ። የሚሉትን መስማት አልቻልኩም። ከድርጊታቸው መረዳት የቻልሁት ካቴናውን እንፍታለት ወይስ እንደታሰረ ይሁን የሚለው እንዳጫቃጫቃቸው ነው። በሹክሹክታ እና በምልክት ቋንቋ ከተግባቡ በኋላ (ስላላየኋቸው የገመትሁት ነው) ያንን የእጅ ብረት ፈቱልኝ። አንዳች መርግ ከትከሻጬ ላይ ሲወርድ ተሰማኝ። ነፍሴ እጅጅ አገኘች። «ከዚህ በኋላ ቢገድሉኝም አይቆጫኝ» አልኩ። ይኼ አባባል ለወትሮው የሚያስቀኝ ነበር። ሰው ከሞተ በኋላ የሚቆጭ፣ የሚፀፀትና የሚናደድ አለያም ሌላ ስሜት የሚያስተናግድ ስለመሆኑ አላውቅም። ግን «እንዲህ ከሆነ በኋላስ ብሞትም አይቆጫኝ» የሚል ፈሊጥ ያስገርመኛል። እውነት ግን ሰው ከሞተ በኋላ ይቆጭ ይሆን...?!

ካቴናውን ከፈቱት በኋላ ወዲያው እስከ አንገቴ ጠልቆ የነበረውን ጭምብል አወለቁልኝ።

ጭውው አድርጎ አዞረኝ።

«እዚህ ተቀመጥ» አለኝ አንዱ፤ ከቆምሁበት በስተቀኝ ያለውን አቅጣጫ እያሳየ።

አቅጣጫውን ተከትሎ እግሬ ሥር የተዘረጋ ፍራሽ በበሩ በኩል በገባው ብርሃን ታየኝ። እሺም እምቢም ሳልላቸው በሩን በአናቴ ላይ ድርግም አድርጎ ዘጉብኝና ወጡ። በሩ ሲዘጋ ከድቅድቅ ጨለማ ጋር ተጋፈጥሁ።

ተፈጥሮ ያቀረበችልኝን ብርሃን ነጥቀውኝ ሄዱ። ለነገሩ እነዚህ ሰዎች ያልነጠቁኝ ምናለ። ወጣትነቴን፣ የማፈቅረውን ሥራዬን፣ የምወዳቸውን ጓደኞቼን፣ ወዳጆቼን ሁሉ ቀምተውኛል። በመግደል፣ የከሙዩኒቬርሲቲን መንገዶችን በመዝጋት፣ በማስፈራራት፣ ስም በማጥፋት፣ ጂኒ በስንቱ ስንቱን አሳጡኝ!! «አሁን ደግሞ ሕይወቴን ሊነጥቀኝ የመጨረሻው ደረጃ ላይ ይርሷል» አልኩና ፍራሹ ላይ ሁለቱን ጉልበቴን በእጆቼ አንቄ

ተቀመጥሁ። ከውጪ የሚሰማ የለም፤ መርፌ ብትወድቅ ከጆሮዬ የምታመልጥ አይመስለኝም። ፀጥታና ጨለማ ወዳጆቼ ሆነው ተፋጠጡኝ። የጨለማ ካላንደር መቁጠርም ጀመርሁ።

«እግዚአብሔር ግን ጨለማን ለምን ፈጠረው?» ስል ጠየቅሁና «ከምድራዊ መንግሥቱ የገባሁበት ግብግብ አልበቃ ብሎ ደግሞ ከሰማዩ አምላክ ልጣለ?!» ብዬ ተውኩት። ግን ሰማያዊው ጌታ ብርሃን ቢፈጥርም የኢትዮጵያው ጌታ በፈጠረው ሰው ሠራሽ ጨለማ በጠራራ ፀሐይ ድንግዝግዝ ውስጥ ከመጣል ወደ ኋላ እንደማይል ይህ ሁነት ማሳያ ነው። በርግጥ ዐቢይ አሕመድ የተባለ ሰውዬ እንደማይወደኝ (ወይም ኢትዮ ፎረም የሚባልን ሚዲያ አምርሮ እንደሚጠላው) በተደጋጋሚ አይቻለሁ፤ ሰምቻለሁ።

እዚህ ላይ አንድ ሁለት አጋጣሚዎችን ልጥቀስ።

መጋቢት 4/2014 ዓ.ም. እንዲህ ሆነ። ብልጽግና የተባለው ገዥ ፓርቲ ጠቅላላ ጉባኤ አደርጋሁ ብሎ ለስብሰባ ከተቀመጠ ሦስተኛ ቀኑ ነበር። ከዚያ በፊት በዕለተ ቅዳሜ መጋቢት 3 ላይ ዐቢይ እራሱን የፓርቲው ፕሬዚዳንት አድርጎ ሲያስመርጥ በቴሌቪዥን ታየ። «ዐቢይ ኢትዮጵያንም፣ ብልጽግናንም ሊመራ አይገባውም...፤ ባለፉት አራት ዓመታት የመራው ይበቃዋል የምትሉ በእጅ አሳዩኝ» እያለ «ዘ-ዲክታተር» ፊልምን በሚያስንቅ ደረጃ ሲተውን ለአገሬው ሁሉ ተመደረከ። «እስኪ ወንድ የሆነ እኔን ይቃወም» እያለ መሆኑ ግልጽ ነበር። የሰማይ ስባሪ በሚያካክሉ አጃቢዎቹ ተከብቦ እንዲህ ያለ ኮሚክ ጥያቄ ሲያቀርብ እጁን ብቅ የሚያደርግ ተበልፃጊ ይኖራል ብሎ እንደማይጠብቅ ይታወቃል። ብቻ እራሱ መራጭ፣ አስመራጭና ተመራጭ ሆኖ የተሰየመበትን ያንን ሁነት እንዳየሁ አንድ ታሪካዊ ግጥምጥሞሽ ትዝ አለኝ።

ኮሎኔል መንግሥቱ ኃይለማርያም ኢሠጋን ሲመሰርት ተመሳሳይ መንገድ ተከትሎ እንደነበር ብዙ ጊዜ አንብቤያለሁ። ከጊዜያዊ ወታደራዊ መንግሥት ወደ ኢሕዴሪ፣ ከደርግ ወደ ኢሰፓ ሲሸጋገር አልተደናቀፈም። እራሱ ዕጩ፣ መራጩና ተመራጩ ሆኖ ያጠናቀቀበትን ድራማ የግብር ልጁ ዐቢይም ከአራት ኪሎ ቤተ-መንግሥት የበለጠ አራቅቆና አሻሽሎ ሲደግመው አስተዋልኩ። እናም «የሁለት ገዥ ፓርቲዎች ወግ፤ ኢሠጋንና ብልጽግና አንድም ሁለትም»¹⁰⁷ ብዬ አንድ ጥንቅር አዘጋጀሁ።

በዚህ ጥንቅርም የሁለቱ ፓርቲዎች ጠቅላላ ጉባኤ አጀማመርና አካሄድ፣ አባላትና አገራዊ ሁነት አንድ ዓይነት እንደሆነ በማስረጃ ተነተንሁ። ያኔም ሆነ አሁን በሀገሪቱ ሚሊዮኖች በረሃብ ይረግፉ እንደነበር፤ በአንፃሩ ገዥው ፓርቲ በሞቀ ድግስ አዲስ አበባ ላይ አቅሉን ስቶ እንደነበር። ያኔም እንዳሁኑ «ኢትዮጵያ» የሚል አታላይ መዝሙር ይደለቅ እንደነበር፤ ያኔም ሆነ አሁን ሰሜን ኢትዮጵያ ደም አፋሽ ውጊያ ላይ እንደነበር፤ ያኔ ከትግራይ ፍስሐ ደስታ የተባለ ኮሎኔል ብቻ የማዕከላዊ ኮሚቴ አባል ሆኖ እንደተመረጠ፤ የአሁኑ ፍስሐ ደስታ ደግሞ አብርሃም በላይ የተባለ ሰው መሆኑን የሚተርክ ከዐሥራ አምስት ደቂቃ ያለፈ ጥንቅር ሠራሁ። አበበ እንደሁሌው አንቆረቆረው።

ዝግጅቱ ረፋድ ስድስት ሰዓት አካባቢ ለተመልካች ደረሰ። በዚህ ወቅት የብልጽግና ጉባኤተኛ ለምሳ ወጥቶ በብሔራዊ ቤተ-መንግሥትና በአንደኛው የዐቢይ መናፈሻ ውስጥ እየደለቀ ነው። ዘጠኝ ሰዓት አካባቢ በድጋሚ ወደ ጉባኤ አዳራሻቸው ገቡ። ዐቢይም የማጠቃለያ ንግግር ለማድረግ መድረኩ ላይ ተሰይሟል።

¹⁰⁷ ኢትዮ ፎረም፤እ.ኤ.አ. ማርች 13፤ 2022

ዐቢይ ረዥምና አሰልቺ ንግግሩን አድርጎ ካበቃ በኋላ ካነሳው ሀሳብ ጋር ምንም ግንኙነት በሌለው ሁኔታ «አንዳንዶች የብልጽግናና ኢሠጥ ጉባኤ እንደ ዓይነት ነው ብለው ከወዲሁ መናገር ጀምረዋል» ሲል ቀጠለ። ««በ1977 ዓ.ም. የተካሄደው የኢሠጥ ስብሰባና የብልጽግና ስብሰባ እንደ ዓይነት ነው። ይህም አሁንም ረዣብ አለ፤ ይህ ከትግራይ የተወከለው ፍስሐ ደስታ ብቻ ነው፤ አሁን ደግሞ አብርሃም በላይ ብቻ ነው» እያሉ መናገር ጀምረዋል። ምናልባት ከሰማችኋቸው እንዳትቀየሟቸው»¹⁰⁸ አለና ማብራሪያውን ገታ። ይህ ንግግሩ ያኛን የእኛን ዝግጅት ጥንቅቅ አድርጎ ካደመጣት በኋላ እንደተናገራት ገባች። እውነት ለመናገር ይነገጥሁ።

ለአበበ ደወልኩለት።

«ስማ...ሰውዬው ያለውን ሰማኸው?»

«ምን አለ?» መልሶ ጠየቀች።

«ዛተብን!» ስል መለሰሁለት። ዐቢይ እንዲህ ባለ መልኩ ሲናገር ዛቻ እንደሆነ በሌሎች አውደ ሁነቶች ስላሳየ እንደማይለቀን ገብቶኛል። የእኛን ፕሮግራም መሠረት ያደረገ አስተያየት እንደተናገረ አብራራሁለትና እንዲሰማው ነግሬው ወደ ሌሎች ወዳጆቹ ደወልኩ። «ምን ለማለት አስቦ ይመስላችኋል?» እያልኩ ሰውዬውን በሚገባ ለተረዱት ሰዎች ጥያቄ አቀረብሁ።

ልደቱ አያሌው አንዱ ነበር።

ልደቱ የእኛን ፕሮግራም እንደሰማው ከገለፀልኝ በኋላ የዐቢይን ንግግርም ቃል በቃል ደገመልኝ። «...እርሱ ሥራው ማግባራት ሚዲያን መከታተል ነው። እንዳበሰጩት ግልጽ ነው። ይህንን በማለቱ የሚለወጥ ነገር የለም። እንዲያውም ጥሩ ማስታወቂያ ነው የሠራላችሁ። ስለዚህ ሥራችሁን ቀጥሉ» በማለት ጭራሽ ጠንክረን እንድንሰራ አበረታታችን።

የልደቱን ስልክ እንደዘጋሁ አበበ መልሶ ደወለ። ደንግጧል!

«አይ አሁን አብቅቶልናል» አለኝ። ቀጠለናም «በደንብ ተናዷል። ነገ ጠዋት ገቢ ነን» አለኝ። ሁሌም የምንለው ነገር ነው። አንዱን ማለዳ እንደምንታሰርበት እንጠብቅ ነበር። ጥንቃቄአችን ሕግ ጥሰን ላለመሥራትና በፍርድ ቤት ላለመቀጣት ብቻ ነው። ሊገድሉን የሚችሉት ሻዕቢያ፤ «የዐቢይ አማራች» ወይም ጽንፈኛ የኦሮሞ ብልጽግና ሰዎች ሊሆኑ እንደሚችሉ ብንነጋገርም በተቻለ መጠን እንቅስቃሴያችንን መገደብ እንደ መፍትሔ ያስቀመጥነው ነገር ነበር። እናም በተለይ እኔ ከቅዳሜ በስተቀር ከቤት አልወጣም። የምወዳትን ዕለተ ቅዳሜም በጥንቃቄ ለማሳለፍ እሞክራለሁ። ከታሰርን በኋላ በፍርድ ቤት ለቅጣት የማይዳርገንን ሥራ መሥራት እንደሚገባን የተነጋገርነው ገና ሥራውን ስንጀምረው ነበር። አንድ ቀን መታሰራችን እንደማይቀር ግን እናውቅ ነበር። በዚህኛው አስጨናቂ ቀንም አበበ ደውሎ «ነገ ጠዋት ገቢ ነን» ሲለኝ ያ ቀኑ ያልታወቀ ቀጠሮ መድረሱን እያስታወስኝ ነበር።

¹⁰⁸ ኢቴሺ መጋቢት -2014 ዓ.ም.

«አይ በፍርድ ቤት ሊያስጠይቀን የሚችል ነገር የለም፤ በዚህ ምክንያት የሚያስረን አይመስለኝም። ይልቅ የተሳሳተ መረጃ ሰጥተው፤ ከዚያ ሀሰተኛ መረጃ አሰራጫተው ያዝናቸው እንዳይሉ ከየትኛውም አካባቢ የሚመጣን መረጃ በጥንቃቄ እንይ» አልኩት።

«እና ሺዲዮው ይቆይ ወይስ እናንሳው?» ሲል በድጋሚ ጠየቀኝ።

«ሺዲዮውን ማንሳት ምን ይጠቅማል...?! ዋናው ሰውዬ አስቀድሞ ሰምቶታል። ዳውንሎድም አድርጎት ይሆናል። አሁን ሺዲዮውን ማንሳት የበለጠ ለጥርጣሬ የሚዳርገን ነገር ካልሆነ በቀር የሚፈይደው የለም» አልኩት። «እንግዲያውስ ርዕሱን እንቀይረው» አለኝ። በዚህ ተስማማሁ። ከዚያም «የሁለት ፓርቲዎች ወግ» የሚለውን ብቻ አስቀርተን ሌላውን አስወገድነው። ይህ አጋጣሚ ዐቢይ፣ በእኔና በጓደኛዬ አበበ ላይ እየሳለ የነበረውን ሰይፍ ይፋ ያደረገበት ነበር።

ከአንድ ወር በኋላ ደግሞ ሌላ ሁነት ሆነ። በጎንደር ሙስሊሞች ተገደሉ። ዐቢይ «አብሮ መኖሩ ይሻለናል» በሚል ዘጠኝ መስመር መግለጫ በፌስቡክ ላይ ፃፈ። በዚህ ወቅት «ለኢትዮጵያ ሕዝብ-ክርስቲያንና ሙስሊም ምዕመን «አብረህ መኖርህ ይሻልሃል» ብሎ መምከር ለቀባሪው እንደማርዳት ነው» የሚል ጥንቅር ሠራን። ከሦስት ቀናት በኋላ የሮመዳን ፆም ፍቺ ይከበር ነበርና ይህንን በዓል አስታኮ የተለመደ ረዥም መግለጫውን አወጣ። በዚያ መግለጫው ላይም «አብሮ መኖሩ ይሻለናል» የምትለዋን ምክሩን አሰፈራትና ቀጥሎ «አብሮ መኖሩ ይሻለናል ስል እንዳንዶች ለቀባሪው አረዱት እንደሚሉኝ አውቃለሁ» በማለት አተተ። ይህም የሰይፉን በሚገባ መሳል የሚያሳይ ሁለተኛው አጋጣሚ ነበር።

በዚህ መልኩ ሰውዬው በግሉ ጥርስ እንደነከሰብን ገብቶኛል። በዚያ የጨለማ ቤት ውስጥ ሆኜ «አሁን እኔ ለዚህ መንግሥት አስፈሪ ፍጡር ሆኜ ነው እንዲህ ላለ ስቃይ የምዳረገው?» ብዬ ለጠየቅሁት ጥያቄ ያገኘሁት ማብራሪያ ይኼ ነበር።

በተጣመሩ እጆቼ መሀል ያለውን ጉልበቴን አቅፌ ብዙ መቆየት አልቻልኩም። ካቴናው ሰርሰሮ የገባበት እጄ ይጠዘጥዘኝ ጀመር። ቆስሎ ይሁን አይሁን ማየት አልቻልኩም። እየደማ ስላለመሆኑም አላውቅም። አንዱን እጄን በሌላኛው ዳሰሰሁት። ሁለቱም አብጧል። የሚፈነዳ መሰለኝ። አሻሽሁት። የባሰ አመመኝ። የማይታየኝ እብጠት፣ የማይታየኝ ቁስለት አሰቃየኝ። በዚህ ሁኔታ ረዘም ላለ ጊዜ ከቆየሁ በኋላ የቤቴ በር ተንኳኳ።

ዝም አልኩ።

«ያዬ ቁርስ ልሰጥህ ነበር» በማለት ስሜን አቆላምጦ በኦሮሚኛ አናገረኝ፤ በሩን ያንኳኳው ሰውዬ። አነጋገሩ ቁጣ የለበትም። ተረጋግቶ ነው።

«እኮ አምጣዋ » አልኩት።

«እሺ፣ ቁምና ፊትህን ወደ ግድግዳው አዙርልኝ» ሲል አዘዘኝ። ያለኝን አደረግሁ። ያመጣውን ምግብ በሩ ስር እንዳስቀመጠው ነግሮኝ ዘግቶብኝ ሄደ። ወደ በሩ ሄጄ አንድ የሸክላ ጆግ፣ አንድ ኒኬልና በሳሕን ምግብ አገኘሁ። ምግቡን በአመልካች ጣቴ ፈተሽኩትና አሸተትሁት። የፆም ፍርፍር ነው። ምንም ቢሆን ግን እንደማልበለ የወሰንሁት ገና ምግብ ሊሰጠኝ እንደመጣ ሲነግረኝ ነበር።

የአሕዴድ ሰዎች በጠብመንጃ ከመግደል በላይ በምግብ መመረዝና በመሰል መድሃኒት ሰውን ማስወገድ የተካኑበት እንደሆነ ደጋግሜ ሰምቻለሁ። ዓለማየሁ አቶምሳን በአጭር የቀጭት የሚጠጣውን ውሃ መርዘው እንደነበር በዚያ ሰሞን በኢቴቪ ጣሪያ ሥር ስናነሳና ስንጥለው የነበረ ጉዳይ ነው። በዚያ ሽማግሌ መሥሪያ ቤት አቶ ዓለማየሁ ሥራ አስኪያጅ ሆኖ በሠራባቸው ጊዜያት በርከት ያሉ ወዳጆችን አፍርቶ ነበር። በጥሩ አለቃነቱም ሲያወሱት ነበር። እኛ ግን አልደረስንበትም። እኛ ስንቀጠር እርሱ የኦሮሚያ ክልል ርዕሰ መስተዳድር ነበር። ብቻ ግን በእነዚህ ወዳጆች አማካኝነት የምንሰማውም ሆነ በከተማው ይነገር የነበረው ሙሰኛው የነ ዐቢይ አሕመድ፣ የነአባዱላ ገመዳና የነላማ መገርሳ ቡድን በፀረ ሌባ ዘመቻው የሚታወቀውን አቶ ዓለማየሁን መርዞ እንደገደለው ነው። በረዥም ዘመን ስቃይ አዳክሞ ገደለው የሚለውን እኔም አምኜበት ኖሯል። ምናልባት የመፈታት ዕድል እንኳን ቢኖረኝ እንዲህ ባለ የረዥም ዘመን ሕመም ላለመሞት ስል እዚህ ጨለማ ቤት ውስጥ የሚሰጠኝን ምግብ ላለመብላት ወስኛለሁ።

ከዓለማየሁ አቶምሳንም በላይ በሚያዚያ 2014 ዓ.ም. በእስር ቤት ውስጥ እያለ እንደገደሉት የሚነገርለት ጀነራል ገብረመድህን ፈቃዱ (ወዳ ነጮ) ትዝ አለኝ። «ሁሉንም የግንኙነት መስመሮችን ቆራርጦ ጥቅምት 24/2013 ዓ.ም. ሰሜን ዕዝን አስጠቃብን» ብለው የከሰሱት ጀነራሉ በበቂ ማስረጃ ክሱን ሁሉ ውድቅ ሲያደርግባቸው ከርቸሌ ድረስ የተመረዘ ምግብ ልከው ወዲያውኑ እንዲሞት እንዳደረጉት በወቅቱ በስፋት ይነገር ነበር። ከዚያም «ይህንን ያደረገችው ጎንደሬዋ ሚስቱ ነች» የሚል ወሬ ማስወራት ቀጠሉ። ዓለማው የአማራና የትግራይ ፀብ በዚህ መልክ በየእያንዳንዱ ቤት የሚገለጥ ነው በሚል ፕሮፓጋንዳ ለመሥራት ያለመ እንደነበር መስማቴ ትዝ ይለኛል።

ይህ ያለ የዐቢይ አሕመድ አሊ ይሁንታና እቅድ እንደማይሆንም እገምት ነበር። አሳዛኝ ነገር የወዳ ነጮ ሚስት የባሏ አስከሬን ገና ቤቷ ውስጥ እያለ ለምርመራ እንፈልግሻለን በሚል ፖሊስ ጣቢያ መወሰዷ ብቻ አልነበረም። ከቀብር መልስ ለሀዘን የተቀመጠውን ቤተ-ዘመድ በሪፐብሊኩ ጋርድ መበተናቸውና ለሀዘን መቀመጥ የለባችሁም ብለው ድንኳኑን ማፍረሳቸው ነው። ገደለው አልረካ ሲሉ ማዘንንም ከለከሉ። እንደ ደርግ መንግሥት የገደሉበትን የመርዝ ዋጋ አለመጠየቃቸው ግን «ትንሽ የምንሻል ነን» ብለው ያደረጉት ሳይሆን አይቀርም። ግን በፍጹም አይሻሉም!

እንዲህ ባለ ያልተቋረጠ የጭካኔ ድርጊት ውስጥ ያሉት የአሕዴድ-ብልጽግና መሪዎች እኔንም በተመሳሰይ ሊያስወግዱኝ ቢችሉኝ ማለቴ አልቀረም። በርግጥ የአሕዴድ ብልጽግና ሰዎች ብቻ አይደሉም በመርዝ ሰውን በመግደል የሚታወቁት። «የዐቢይ አማሮች» እያልኩ የምጠራቸው የአማራ ክልል ሎሌዎችም ይህንን ነገር እንደተገበሩት ተሰምቷል። እዚህ ጋር ተመስገን ደሳለኝ በእስር ቤት ቆይታችን የነገረኝን ልጥቀስ።

«የፖሊስ ኮሚሽነር የነበረውን አበረ አዳሙን ማን የገደለው ይመስልሃል?» አለኝ።

«እኔ እንጃ...! ያው ተመርዞ ነው ሞተ የተባለው አይደል?!» በማለት ዝርዝሩን እንዲነግረኝ በመፈለግ አኳኋን ጠየቅሁት።

«አገኘሁ ተሻገር ነው የመረዘው!» ሲለኝ ግራ ተጋባሁ። «ወያኔ ራያን ከያዘ እንደ ቴዎድሮስ እራሴን አጠፋለሁ» በሚለውና ሌሎች ዝነኛ ንግግሮቹ የሚታወቀው አገኘሁ ተሻገር በወቅቱ የአማራ ክልል ርዕሰ-መስተዳድር ነበር። ምላሹ ግር እንዳለኝ የተረዳው ተመስገን ጉዳዩን በፍጥነት ማብራራቱን ቀጠለ።

«የአገኘሁ ሚስት ቅማንት ነች። አበረ ወደ ቅማንት ለመዝመት አንድ አፕሬሽን አቅዶ ሠራዊቱን አንቀሳቀሰ። በዚህ ወቅት አገኘሁ ይደውልና ዘመቻውን እንዲያቆም ነገረው። አበረም የአለቃውን ትዕዛዝ ማክበርና መፈፀም ግዴታው ቢሆንም ይሄኛውን ተልዕኮ ግን ከመፈፀም እንደማይመለስ አስረዳው። ከዚያም አበረ የቅማንት ዘመቻውን አካሂዶ ተመለሰ። በዚህም የሚስቱን የቅርብ ቤተሰቦች ጨምሮ በርካታ ዘመዶችን በአበረ ዘመቻ ያጣው አገኘሁ ተበሳጭ። ከዚያን ጊዜ ወዲህም ተጠማመዱ። በመጨረሻም መርዛ ገደለው» አለኝ።

እንዲህ ያለ ተሞክሮ ያላቸው ሰዎች ናቸው እንግዲህ እኔን ያሰሩኝ። ስለዚህ ምናልባት የሚፈቱኝ ከሆነ በረዥም ጊዜ ውስጥ ሊገድለኝ የሚችል መርዝ እንዳይሰጡኝ በሚል ሥጋት ላለመብላት ወሰንኩ። ቢያንስ ከተጠያቂነት ለማምለጥና ከእነርሱ እጅ ከወጣሁ በኋላ እንድሞት ለማድረግ አስበው ቢሆንስ? «ግን ምን ያህል ቀናት ያለ ምግብ መቆየት እችላለሁ? እነርሱስ ምን ያህል ቀን በእስር ያቆዩኝ ይሆን?» እያልኩ ለራሴ ጥያቄዎቼን አከታተልሁ። ከዚያም የረሃብ አድማ በማድረግ ትግል ያካሄዱ ሰዎችን ማሰብ ጀመርሁ። የማሕተመ ጋንዲ ትልቁ የረሃብ አድማ ለሦስት ሳምንት ብቻ የቆየ እንደነበር ማንበቤ ትዝ አለኝ። ሶላንጄ ፈርኔክስ የተባለች ፈረንሳዊት ፖለቲከኛም የኒውክሊር መሣሪያን አደገኛነት ለማስረዳት በሚል ለአርባ ቀናት ያለ ምግብ መቆየቷን የሚገልጽ ጽሁፍም አስታውሳለሁ። እዚህ እኛም ሀገር እነ አቶ በቀለ ገርባና ጃዋር መሐመድ ከ35 ቀናት በላይ ያለ ምግብ ቆይተው በነ አትሌት ደራርቱ ቱሉ ሽምጋይነት ወደ ምግብ መመለሳቸውን መዘገቤ ታወሰኝ። አቶ በረከት ስምኦንም ለአንድ ሳምንት ያለ ምግብ መቆየቱን ከጠበቃው ጋር ባደረግሁት ቃለ ምልልስ ሰምቻለሁ።

«ስለዚህ እኔ ያለ ምግብ ለስንት ቀናት መቆየት እችላለሁ...? እንደ ጋንዲ ለ21 ቀናት? ወይስ እንደ ፈርኔክስ ለ40 ቀናት? ወይስ እንደ ጃዋር ለ35 ቀናት? ወይስ እንደ በረከት ለአንድ ሳምንት...?» የሚለውን ጥያቄ «ያለ ምግብ የምትቆይበትን ቀን የሚወስነው የምትታሰርበት ቀናት ብዛት ነው» በሚለው የሌላኛው አእምሮዬ ክፍል ጥያቄ መለስሁት። «ቢሆንም ግን እስከሚቻለው ድረስ መቆየት አለብኝ፤ ከፈለጉ ተኩሰው ይግደሉኝ እንጂ እኔው በምበላው መርዝማ አልሞትላቸውም፤ ምናልባት አልበላም ማለቴ በፍጥነት እንዲፈቱኝም ግፊት ሊያደርግ ይችላል» በማለት ከራሴ ጋር ያደረግሁትን ውይይት ቋጭሁ።

የቤቴ አስፈሪነት፣ የጨለማው ድቅድቅነት ነፍሴን አስጨነቃት። በዚያ ላይ በጣም ይቀዝቅዛል። የለበስሁት ትናንት ማታ ወደ ሞቀ አልጋዬ ስገባ ያደረግሁትን ፒጃማ ነው። ቁስሌም መጠዝጠዙን ቀጥሏል። አይጦችና እንሽላሊቶች በበሩ ሥር ሲወጡና ሲገቡ በጭላንጭሉ ይታዩኛል። ቤቴን የባሰ ፈራሁት። ባልፈራውስ ምን አመጣለሁ? ፍራሹ ላይ በጀርባዬ ተኝቼ ነገር ስፈትልና እጣ ፈንታዬን ሳሰላስል ረዥም ሰዓታት ፈጀሁ።

ያ ስገባ ጀምሮ በአስፈሪ ድምፀት ሲከፈት የነበረው የውጪው በር ሁለቱም በተከታታይ ሲከፈት ሰማሁት። አከፋፈቱ አስጨናቂና የሚረብሽ ነው። ወዲያው ያለሁበት በር ተንኳኳ።

«አቤት» ስል ምላሽ ሰጠው።

«ቁርስ የበላህበትን ሳሕን ወደ በሩ ሥር አስጠጋና ፊትህን ወደ ግንቡ አዙር» አለኝ።

የታዘዝሁትን ፈጽሞሁ። ከድምጹ እንደተረዳሁት አሁን የመጣው ሰው ጠዋት ቁርስ ያመጣልኝ አይደለም። «ፊትህን አዙር» ከሚለው ትዕዛዝ ውጪ የሚያመሳስላቸው አንዳች ነገር የለም። እንዲህ የሚያደርጉት ማንነታቸውን እንዳላይና እንዳላውቃቸው ነው።

የጠዋቱን ሳሕን ወስዶ፣ የአሁኑን አስቀምጦ ሄደ። አንድ የታሸገ ግማሽ ሊትር አኳካሊስ ውሃ አክሎበታል። ውሃ መምጣቱን ወደድሁት። ምንም ዓይነት ቀዳዳ የሌለውና የፋብሪካው እሽግ እንደሆነ ለማወቅ ይረዳኛል ያልኩትን ፍተሻ አካሄድሁበት። የፕላስቲክ ጠርሙሱን በጣም በመጫን የማያፈስ መሆኑን መረመርሁት፤ በወገቡ ላይ ያለውን ልጥፍም ገነጠልሁና በዚያ በኩል ተቀድሶ የተጣበቀ ነገር አለመኖሩን አረጋግጥሁ። ከዚያ ክዳኑን ስከፍተው «ቀጭ» የሚል ድምጽ ያለው እሽግ መሆኑን ካወቅሁ በኋላ መጠጣት ጀመርሁ። «ቢያንስ አልከፈቱትም፤ ወይም በሲሪንጅ አልወጉትም» ስልም ራሴን ሸነገልሁት። ከዚህ በኋላም በዚህ መልኩ የታሸገ ውሃ ከመጣልኝ ተመሳሳይ ፍተሻ እያደረግሁ ብቻ ለመጠጣት ወሰንሁ።

ሰው በውሃ ብቻ ምን ያህል በሕይወት እንደሚቆይ ለማወቅ የአዕምሮዬን ጓዳ መበርበር ጀመርሁ። ለሳይንስ ነክ መረጃዎች ፈዛዛ የሆነው ጭንቅላቱ የረባ ምላሽ ሊሰጠኝ አልቻለም። ብዙ ባስብም የረባ ነገር አጣሁ። እነ ጃዋር የረሀብ አድማ ላይ በነበሩ ቀናት በውሃ ብቻ ያለ ምግብ ስንት ቀን መቆየት እንደሚቻል ለሚዲያ ማብራሪያ የሰጡ አንድ ሀኪም ትዝ አሉኝ። «በቂ ውሃ ከተጠጣ ሁለት ወራት ለሚጠጋ ጊዜ መቆየት ይቻላል» ያሉ መሰለኝ። «እና እነዚህ ሰዎች በዚህ መልኩ ሁለት ወራትን ለሚፈጅ ጊዜ ሊያስሩኝ ይችላሉ...? ለነገሩ የጭካኔ ደረጃቸው ትዕግስትን አያውቅም። ከዚያ በፊት በአንድ እርሳስ ጥይት ሊያሰናብቱኝ ይችላሉ» ወዘተ እያልሁ ጭንቀቴን ማውጣትና ማውረድ የቀን ውሎዬ ሆነ።

አመሻሹ ላይ በተመሳሳይ ምሳ የመጣበትን ሳሕን ወደ በሩ አስጠግቼ ፊቴን ወደ ግድግዳው እንዳዞር ተጠየቅሁ። እራት እየመጣ መሆኑ ነው። ታዘዝሁ። ሳሕኑን ሲያየው ምግቡ አልተነካም።

እንዳልበላሁ ሲገባው «ለምንድን ነው ምግብ የማትበላው?» ሲል በቁጣ ጠየቀኝ።

«መብላት አልፈልግም» አልኩት።

የሆነ መስማት ያልቻልኩትን ነገር አጉተመተመና በሩን በኃይል ዘግቶት ወጣ። እንደተናደደ ገባኝ። «መቼም ይኼን ያህል ለእኔ አስበው አይሆንም፤ መርዙን አብልተው ለመግደል ያላቸው ችኮላ መሆን አለበት» እያልኩ ማሳሰቤን ቀጠልሁ።

ከአፍታ ቆይታ በኋላ ያ ሰቅጣጭ ድምጽ ያለው የውጪ በር ሲከፈት ተሰማኝ። ወዲያው ባለሁበት ክፍል መብራት በግ ብሎ በራና አስደነገጠኝ፤ በሰከንዶች ውስጥ በፊ ብርግድ ተደርጎ ተከፈተ። ጭምብል ያደረጉ ሁለት ወፋፍራምና ረዣዥም ሰዎች ገቡ። ጭምብሉ ዓይንና አፍንጫቸው ጋር ክፍተት አለው።

ሰዎቹ ሲገቡ እንሸላሊቶቹና አይጦቹ ወደ ጣሪያው ግርር ብለው ወጡ። ግድግዳው ከግማሽ በላይ የሚሆነው በቆርቆሮ የተከፈለ ነው። ወደ ወለሉ አስተዋልሁ። አንድ የተገደለ እባብ ተጠቅልሎ ተኝቷል። እባቡ እንደሞተ ያወቅሁት ዙሪያውን ጉንዳኖች ከብብው ሲበሉት ስላስተዋልኩ ነው። በአንደኛው የክፍሉ ጥግ ላይ

የሚመነጭ ውሃ ከግድግዳው ይፈልቃል። በሌላኛው አቅጣጫ ደግሞ ከእባቡ በኩል የተነሱት ጉንዳዮች መስመር ሠርተው ወደ ሌላ ጥግ ይጓዛሉ። ከፍራሼ የተወሰነ ርቀት በኋላም የደረቀ ደም ታየች። ወደ በሩ ቀና ስል ከላይኛው ደፍ ላይ የተንጠለጠለ ጥቅል የኤልክትሪክ ሽቦ ተሰቅሏል።

በጥቅሉ የሲኦል ደጃፍ ላይ ያለሁ መሰለኝ።

(ለመሆኑ እንኳን የሲኦል ደጃፍ እራሱ ሲኦልስ ምንድን ነው? እግዚአብሔርስ ሲኦልን ለምን ፈጠረው? በርግጥ ሲኦልን እግዚር ነው የፈጠረው? ሲኦልስ የት ነው ያለው? የሚሉትን ለመመለስ የሚያስችል ፋታ አልነበረኝም)።

የቤቴ ዘግናኝ ሁኔታ ተስፋ አስቆረጠኝ፤ አበሳጫኝም።

ከገቡት ሰዎች አንዱ በብስጭት «ለምንድን ነው ምግብ የማትበላው...?» ሲል አምባረቀብኝ።

እኔም የታሰርሁበት ክፍል አስቀያሚነት የባሰ አበሳጭቶኝ ስለነበር ምላሼ ቀና አልነበረም።

«ለመግደል ያዘጋጃችሁትን ሰው ማብላት ምን ይጠቅማችኋል...?! መግደል ካለባችሁ ለምን ስቃዬን ታራዝሙታለችሁ? መግደል ካለባችሁ ለምን ገድላችሁ አስከሬን ወይ መርዶ ለቤተሰብ አታደርሱም?» ስል በጩኸት ተናገርሁ።

«ባክህ መገደል ካለብህ ትገደላለህ! እንኳን አንተ ስንቱ ሰው ሞቷል። እንዳንተ ዓይነቱ ነው ከመንግሥት ጋር ሆኖ ሀገር እያፈረሰ ያለው። አሁን እኛ እንደ ሰውኛ ምግብ ብላ ነው እያልንህ ያለነው» አለ የጎጃም/የጎንደር በሚመስል አማርኛ። ብዙ ለፈለፈ፣ አስፈራራኝም።

ከሰውዬው ንግግር ጀሮዬ ላይ የቀረው «እንዳንተ ዓይነቱ ነው ከመንግሥት ጋር ሆኖ ሀገር እያፈረሰ ያለው» የሚለው ነው። «ምን ለማትፈልግ ነው...? እኔ የመንግሥት አጋር ሆኜ ሀገር የማፈርስ ከሆነ ያሰረኝ አካል ከመንግሥት ውጪ ያለ ቡድን ነው ማለት ነው...? ይኼ መቼም ቀልድ መሆን አለበት። ወይስ እኔን አንዳች ልገምተው ከማልችለው ጭንቀት ውስጥ ለመክተት ፈልጎ ነው ይህንን መናገሩ...?» የሚሉትን ጥያቄዎች በአእምሮዬ አግተለተልሁ።

ሁለቱም በተደራራቢ መልዕክት «ስማ!...ምግብ ብላ! እኛ እንደሰውኛ ነው የምናናግርህ! ትበላለህ ብላ!» አሉኝና አስፈሪ ጭምብላቸውን እንዳጠለቁ ወጡ። በሩንም ድርግም አድርገው ዘጉትና ከውጪ ሸጎሩት፤ መብራቱንም አጠፉት። እኔም ወደ ጨለማዬ ተመለስሁ።

በነዚያ ጥቂት ደቂቃዎች ያንን መብራት ባያበሩትና የቤቴን አስቀያሚ ገጽታ ባላየሁት ኖሮ ስል ተመኝሁ። በዚህ ክፍል ውስጥ ለስንት ቀን፣ ለስንት ወራት፣ ለምን ያህል ዓመታት... እንደምቆይ አላውቅም። በጨለማው ውስጥ ሆኜ በብርሃን ያየኋትን «ቤቴን» በዓይነ ሕሊናዬ ማሰላሰል ቀጠልሁ። በሩ ላይ ተንጠልጥሎ ያየሁት ጥቅል የኤልክትሪክ ሽቦና ወለሉ ላይ የደረቀው ደም ታወሰኝ። በኤልክትሪክ ሽክ ስገረፍ፣ ደሜ ሲንዘረዘር፣ ገላዬ ሲቆስል፣ ከዚያ ሕመም ሲያሰቃየኝ ታየኝ። ወዲያው የምጠላቸው ዓይጦችና እንሽላሊቶች ግርግር ሲሉ ከሀሳቤ ተመለስሁ። እባቡም ትዝ አለኝ። እንኳንም የሞተ ሆነ ስል ተጽናናሁ።

«ሰዎቹ ምን አስበው ነው ከዓይጥና እንሽላሊት ጋር፣ከተገደለ እባብ ጋር የሚያስሩኝ?» የሚለውን ጥያቄ በጎሳም የሚመልስልኝ የለም። ተስፋ መቁረጥ፣ እልህ፣ ብስጭት፣ ንዴት... ተመላለሱብኝ። እንዲህ

መጨነቀው ካልቀረ ሁሉንም እጃችን የገባውን መረጃ ዘግብነው፣ አውርተነው ቢሆን ኖሮ የሚል ቁጭትም አደረብኝ። ስለ ባለሥልጣኖቻቸው ውስልትና፣ ንቅዘትና ሄራዎች ብዙ መረጃዎች ነበሩኝ። ስለ ጠቅላይ ሚኒስትሩ፣ ስለ ምክትሉና አንዳንድ ባለ ሃብቶች፣ ቢሮአቸው ውስጥ አልጋ እንዲያስገቡ በአለቃቸው ስለታዘዙ ሴት ሚኒስትሮችና ይህንን ተከትሎ ስለመጣቸው ትንኮሳ... ብዙ መረጃዎች እኛን (ሚዲያችንን) አይመጥኑም፣ ለአገሩም አይጠቅሙም ብዬ የተውኳቸው አሉ። «እነዚህን ሁሉ አለመተረኬ ነው ያስቆጩኝ። ከተጨካክንን አይቀር ይህንንም መዘገብ ነበረብኝ» እያልኩ የነገር ማግ ሳይራ መሸ።

የውስጡን ተወት አድጌ ጆሮዬን ከውጭ ለሚመጡ ድምጾች ሰጠሁት። ከደቂቃዎች በፊት ከሩቅ የሚሰማኝ የቤተክርስቲያን ድምጽ ነበር። አሁን ቆሟል። እርሱን ለመስማት ያቆበቆቡት ጆሮዎቼ የባቡር ጡሩምባ (ክላክስ) ሰሙ። በሆነ የባቡር ጣቢያ አቅራቢያ እንደምገኝ ገባኝ። በዚያውም አዲስ አበባ ውስጥ እንዳለሁ አረጋገጥሁ። ወደ ሰበታ አለያም በዚያው መስመር የወሰዱኝ መስሎኝ ጠርጥሬ የነበረውን ውድቅ አደረግሁ። የባቡሩን ድምጽ መነሻ አድርጌ ያለሁበትን ቦታ መገመት ጀመርሁ።

«ጠዋት ይዘውኝ ሲመጡ ሃያ ሁለት አካባቢ መድረሴን አይቻለሁ። ከዚያ በኋላም እስከ ለገሀር ድረስ ያለውን መስመር እንደተጓዝንበት መለየት አልተሳነኝም። የጠፋብኝ ከዚያ በኋላ ያለው ነው። ስለዚህ ወደ ጦር ኃይሎች አካባቢ ልሆን እችላለሁ» ብዬ እንደደመደምሁ በሩ ሁለት ጊዜ ኳኳ ተደርጎ ተከፈተ።

እጁን ብቻ ብቅ አድርጎ «ይህንን አድርግ» ብሎ ጭምብል ወረወረልኝ።

አጠለቅሁ። መጥቶ ግራ ክንዴን ያዘኝ። «ተራመድ» ሲልም ተቆጣኝ። ያለምንም እንክን እየተራመድሁለት እያለ መቆጣት ለምን እንዳስፈለገው አላውቅም። ነጠላ ጫማዬን ከፍራሼ አጠገብ በዳበሳ ካገኘሁት በኋላ አጥልቄ መራመድ ጀመርሁ። ከጥቂት እርምጃዎች በኋላ ጤዛ ያለው የሳር ቦታ ደረስን። ወዲያው ደረጃዎችን መውጣት እንድንጀምር መራኝ። ነጭ በትሬ ሆኖ ተፈጥሮ የሰጠኝን ዓይን ከቀማ በኋላ እንዲህ ተራመድ፣ እንዲያ እርገጥ በማለት መንገድ ይመራኛል።

ለመታረድ ወደ ሞርያም ተራራ እንደሚወሰደው ይስሃቅ የምጎተት መሰለኝ። «ይስሃቅስ አባቱ የአምላኩን መንፈሳዊ ትዕዛዝ ለመፈፀም ሲል ያቀረበው መስዋዕት ነው፤ የኔው ግን አራጄ ለሆዱ ሲል ለአለቃው ግዳይ ለመጣል የሚሄድ ወንጀለኛ ነው» አልኩ።

ሰባት ደረጃዎች ከተጓዝን በኋላ የጣውላ ርብራብ ያለው ቤት ውስጥ ገባን። ከጥቂት እርምጃዎች በኋላ አንድ ቤት ውስጥ አስገብቶ ዘጋብኝ። «ስትጨርስ በሩን አንኳኳ» አለና ጭምብሉን ከአናቴ አውልቆ ሰጠኝ። ለካስ ወደ ሸንት ቤት ነበር ያመጣኝ። ከእሮጌ ቁሶች የተሠራው የሸንት ቤቱ ሲንክ ቆሻሻ ነው። አጠገቡ የዱሮ በርሜል ተቀምጧል። በርሜሉ ውሃ አለው። የእጅ መታጠቢያው ውሃ ያፈሳል። ተበላሽቷል። ወደ ጣሪያው ቀና አልኩ። የቆሽሽ ኮርኒስ ከውስጥ ወደ ውጪ እንዳያሳይ ተደርጎ ስፖንጅ የተጠቀጠቀበት መስኮት ታየኝ።

በመጨረሻም ጭምብሉን አገላብጫ አየሁት። RED LEDGE የሚል ብራንድ ተለጥፎበታል። ቻይና የተመረተ መሆኑን የሚያሳይም ጽሁፍ አለው። ጥቁር ነው። በአፍና በአፍንጫ በታዎች ላይ ቀዳዳዎች አሉት። እኔ ግን እነዚህን ቀዳዳዎች ያሉበትን ወደ ኋላ አዙሬ ነው ማጥለቅ ያለብኝ። ዙሪያ ገባውን ስቃኝ ቆይቼ በሩን እጅግ ዝግ ባለ ድምጽ አንኳኳሁት። ገርበብ አድርጎ ከፍቶ ገብቶ በፍጥነት ጭምብሉን አጠለቀብኝና ወደ ዋልኩበት ክፍል ይዞኝ ወረደ። በወጣሁበት ደረጃ፣ በመጣሁበት መንገድ ተመለስሁ።

ከድቅድቅ ጨለማዬ ጋር፣ ከዓይጦቼና እንሽላሊቶቼ ጋር፣ ከጉንዳኖቼ ጋር እፋጠጥ ዘንድ ሆነ። ያንን የተኛ እባብ ላለማስታወስ ጥረት እያደረግሁ ፍራሼ ላይ ተቆላልፌ ተቀመጥሁ። ቅዝቃዜው ይጠዘጠዘኛል፤ ቁስሌ ይነዘንዘኛል።

ሕይወት በአንድ ቀን ከየትኛው ጥግ ወደ የትኛው አቅጣጫ እንደሚገለበጠጥ አስተዋልሁት። ትናንት በሞቀ ቤቴ ውስጥ ከዳደሮቼ ጋር አብሬ እንዳለመሽሁ፣ የዛሬ ዳደሮቼ ዓይጦችና መሰል ተሳቢ አካላት ሆኑ። በርግጥ የትናንት ዳደሮቼ ዛሬ የት እንዳለሁም አያውቁም፤ እንኳ እነርሱ እኔም የትኛው ሰርጥ ውስጥ እንዳለሁ አላውቅም። ትናንት በራሴ አልጋ ላይ የምሾት እንቅልፌን ስለጥጥ እንዳላደርሁ ዛሬ ከላዬ ላይ ጣል የማደርገው እራፊ ጨርቅ ችግሮኝ ብርድ ይነጮኛል። ወዲያው አንድ ሀሳብ መጣልኝ።

በዚህ ቁዝማ መሀል ድንገት አንድ ሐሳብ መጣልኝ። የተቀመጥሁበትን ፍራሽ ጨርቁን ቀድጄ መልበስ። አደረግሁት። እናም «አላህ አብጀው፤ አስቤም አልፈጀው» እንደሚሉት የወሎ ዘመዶቹ ሌሊቱን ለአምላኬ ሰጥቼ፣ የቆሳሰለ ሰውነቴን በዚያ ስፖንጅ ፍራሽ ላይ ዘርግቼ፣ የፍራሽ ጨርቁን ለብሼ ተጋደምሁ።

በአሥከሬን ምርመራ፤ ዘግናኝ ዕለት!

ሌሊት አውጥተው ሊረሽኑኝ እንደሚችሉ እያሰላሰልሁ በቅዠት ስባንን አደርሁ። ገና እንቅልፍ ወሰድ ሊያደርገኝ ሲቃጣው፤ ወደ ሕሊናዬ የሚመጣው የቤቴን በር ሰብረው ሲገቡ የነበረው ስሜት ነበር። ከዚያም ወለሉ ላይ ያየሁት እባብ ተነስቶ የተጠመጠመብኝ ይመስለኝና እባንናለሁ። እንደገና ተመልሼ እተኛና የዓይጦች ግርግር ይቀስቅሰኛል። እንደምንም ብዬ ወደ እንቅልፌ ከተመለስሁ ወይ የሚጠዘጠዝኝ ቁስሌ፤ አለያም የሚያንቀጠቅጠኝ ቅዝቃዜ ያነቃኛል።

በዚህ ሁኔታ ላይ እያለሁ ያ አስፈሪው የውጪ በር ሲከፈት ተሰማኝ። «በቃ ልረሽን ነው» ስል አሰብሁ። በደርግ ዘመን ላይ አተኩረው የተፃፉ የእስር ቤት ታሪኮች እንዳስነበቡኝ መንግሥት እስረኞችን አስወጥቶ የሚገድለው ሌሊት ሌሊት ነበር። እንደዛ እንደሚያደርጉኝ እያሰብሁ ባለበት ሰዓት ያለሁበት ክፍል ሁለት ጊዜ ተንኳኩት ተከፈተ። ከፋቹ ጭምብል ወረወረልኝና «ሽንት ቤት ልወስድህ ነው፤ ከፍያውን አድርግ» አለኝ። ጭምብሉን «ከፍያ» ነው የሚሉት።

«መሄድ አልፈልግም!» አልኩት።

«አትፈልግም...?! እሺ!» ብሎ በኃይል ደረገመው በሩን።

እርሱ ከተመለሰ ከግማሽ ሰዓት በኋላ በሚሆን ግምት የማለዳ ወፎች ድምጽ ተሰማኝ። ተንጫጭ። ለካስ እየነጋ ነበር። የወፍ ዝማሬ፤ የአውራ ዶሮ ጩኸት ከሰማሁ ቆይቻለሁ። ዜማቸው ደስ አለኝ። ቀኑን ሙሉ ሲዘምሩልኝ ቢውሉ ተመኘሁ። ዳሩ ተፈጥሮ ያዘዘቻቸው ያንን ጣፋጭ ሕብረ ዝማሬ በዚያ ማለዳ ከዛፋ ላይ ሳይወርዱ እንዲያሰሙ ነው። ከጥቂት ቆይታ በኋላ ዝም አሉ። የወፎቹ ዝማሬ በዓይጦቼና እንሽላሊቶቹ ግርግር ተተካ። አካባቢዬ ወደተለመደ ፀጥታው ገባ። እየነጋ መሆኑን ያስተዋልኩት በበሩ የታችኛው ደፍ ስር የብርሃን ጫላንጫል ተጋድሞ ሳይ ነው።

ጭንቀት፤ የሚሆነውን አለማወቅ፤ ተስፋ መቁረጥ፤ ቁስል... እነዚህ ሁሉ በቅዠታዬና በጨለማ ታጅቦው አሁንም አብረውኝ አሉ። ብስጭትም አለኝ። ስለ አሳሪዎቼ ባሕርይና ማንነትም አስባለሁ። «እነዚህን ጫካኞች በመደበኛ የፖለቲካ ትግል መታገል አይመጥናቸውም። ጠንካራ ስለሆኑ አይደለም። እነዚህን ባሕላዊ አምባገነኖች በዘመናዊ መንገድ መታገል፤ በሚዲያ ትችትና መሰል አካሄድ መገዳደር ለእነርሱ ክብር መስጠት ነው። እነዚህን በጠብመንጃ ማንጋጋት ነው» እያልኩ አሰላስላለሁ።

እንደ እውነቱ ከሆነ ግን ጠብመንጃ አልወድም፤ ነክፔም አላውቅ። እንኳን ልነካው ሲተከስም አይቼም አላውቅ። ይቀፈኛል። አምባገኛ፤ ጦርነት፤ ግጭት... አንድም ቀን አስደስቶኝ አያውቅም። ይሁንና እነዚህን ሰዎች ነቅሎ ለመጣል በጠብመንጃ የሚደረገውን ትግል ለተቀላቀሉ ሁሉ የአንድ ደቂቃ የሕሊና አድናቆት ካለሁበት አቀረብሁላቸው።

«እነዚህን የለየላቸው አምባገነኖች በሚገባቸው ቋንቋ ማነጋገር ልክ ነው» ስል የአድናቆት ቃሌን ቸርኳቸው።

የተለመደው ቁርስ መጣ፤ እንደተለመደው አልበላሁትም። የተለመደው ውሃም መጥቷል፤ እንደተለመደው ጠጣሁት። በሃሳብ ጅረት ውስጥ ስፈስ፤ ከዓይጦቼ ጋር ስተራመስ ውዬ ምሳም በተለመደው አኳኋን መጣ። እኔም የተለመደውን አደረግሁ። ምግብ ከበላሁ አሁን ከ35 ሰዓታት በላይ

ሆኖኛል። እንዲያም ሆኖ ረሃብ አልተሰማኝም። ምሳ ያመጣው ሰውዬ በድጋሚ ተመለሰና መብራቱን አብርቶ ወደ ግንቡ ዙር አለኝ። ያለኝን አደረግሁ። በሩን ከፍቶ ገባና ብዙም ሳይቆይ ወጣ። ወዲያውም መብራቱን አጠፋው።

ከምሳ መምጣት ቀጥሎ አራት ሰዎች የቤቱን መብራት አብርተው ወደ ክፍሌ ገቡ። ከተጋደምሁበት ፍራሽ በድንጋጤ ተነስቼ ተቀመጥሁ። ሰዎቹ እጅግ ግዙፍ መሆናቸው ሳይበቃ ያንን ጥቁር ጭምብል አጥልቀውታል። በምናብ የማውቀውን ጎልያድን ይመስላሉ። የቁመታቸውና የግዝፈታቸው አንድ ዓይነትነት ሲታይ የፋብሪካ ውጤት እስመስሏቸዋል።

አራቱም የማስታወሻ መመዝገቢያ ደብተር ይዘዋል፤

ወንበር መጣላቸውና ከፊቴ ተደረደሩ። የተቀመጡበት ቦታ እባቡ የተጋደመበት ስለነበር ወደ ወለሉ ተመለከትሁ። የለም። ለካስ ያ ሰውዬ ቅድም ተመልሰ የመጣው እባቡን ለመውሰድ ነበር። እነዚህን ሰዎች እንዳይረብሻቸው ብሎ አስቀድሞ ማንሳቱ ነበር።

«እሺ ጌታው» አለኝ የቡድኑ መሪ የሚመስለው አንዱ ሰውዬ።

«አሁን ያንተን ቅንነት እንፈልጋለን። የምንጠይቅህን ጥያቄ በሙሉ እንድትመልስ ግድ ነው» ሲልም አከለበት። ምርመራ መሆኑ ነው። ጥርት ያለ የከተማ አማርኛ ያወራል።አንድ ቀን አንደኛው መርማሪ አምልጦት «ሰኢድ» ሲለው የሰማሁ መሰለኝ።

«ቅን ሁን» ለሚለው ትዕዛዙ እንደምገዛ ቃል ገብቼ ወደ ጥያቄና መልሳችን ገባን። ከትውልድ እስከ ዕድገቴ፣ ከአንደኛ ክፍል እስከ ድጎረ ምረቃ የተማርኩትንና የተማርኩበትን ዘከዘክሁ። እነርሱም መልሴን ይጽፋሉ።

ከዚህ ሁሉ በኋላ ወደ ዋናው ጥያቄ ገቡ።

«ለምን የተያዝህ ይመስልሃል...?» አለ «ሰኢድ»።

«እርሱንማ እናንተ ናችሁ የምትነግሩኝ...! እኔከ አዲስ አበባ እና ፌደራል ፖሊስ በጋራ ፈጠርነው ባሉት ጥምረት ሦስተኛ ፖሊስ ጣቢያ ታስፌ ነው የከረምሁት። ከሃያ አምስት ቀን እስር በኋላ ወጥቼ ገና ቤተሰቤንና ጓደኞቼን በቅጡ ሳላገኝ ነው በሳምንቱ ታፍኜ ወደዚህ የመጣሁት» ስል ተናገርሁ።

«እና የተያዝሁበትን ምክንያት አላውቅም እያልክ ነው...?» አለኝ አንዱ በቁጣ።

እኔም ተቆጣሁ፤ ጭራሽ ካሰረኝ በኋላ ከእኔው ወንጀል መፈለጉ አቃጠለኝ።

«ጌታዬ! እኔከ ስገድል ወይም ስሰርቅ እጅ ከፍንጅ ተይዜ አይደለም የመጣሁት። ከሞቀ ቤቴ ከአልጋዬ ላይ ነው አንጠልጥለው ያመጡኝ። ምንም የማውቀው ነገር የለም!» ብስጭትና ተስፋ መቁረጥ ያጀሉት ንግግር ተናገርሁ።

«ታውቀዋለህ ባክህ...! ዝም ብለህ ተናገር» ሲል ቀጠለ ሌላኛው፤ በንቀት አነጋገር።

«እንደነገርኳችሁ የተያዝሁት ከአልጋዬ ላይ፣ ከቤቴ ነው። ምናልባት ወንጀሌ ጥሩ እንቅልፍ ተኝቶ ማደር ካልሆነ በቀር የፈፀምኩት ነገር የለም። ይህንን ደግሞ እራሱ ፖሊስ በምርመራ ወቅት ያረጋገጠው ነገር

ነው...» እያልኩ ሳብራራ አራተኛው አቋረጠኝና «አትቀልድ!... ሥራ ላይ ነን። እየተጠየቅህ ያለኸው ለምን የተያዝህ ይመስልሃል የሚል ነው...» ብሎ ሲቀጥል «ሰኢድ» እርሱንም አቋረጠው።

«ያየሰው እኛ የምታደርገውን ሁሉ እናውቃለን። አሁን ወዲያ ወዲህ ሳትል የምንጠይቅህን መልስ...! ለኢትዮ ፎረም መረጃ የሚሰጥህንና በድብቅ የምታገኘውን የብልጽግና ባለሥልጣን ተናገር...!» አለ «ሰኢድ» ለስለስ በምትል ድምጹ።

«የምን ባለሥልጣን...?! እኔ የብልጽግናን ሹም ላገኝ...?!» ግራ አጋቢ ነበር። እንዲያም ሆኖ የብልጽግና ባለሥልጣንን በማግኘት ወንጀል ተጠርጥሬ እየተመረመርሁ መሆኑ ተገለጠልኝ።

«ጥያቄው ውስብስብ አይደለም። ተደብቀህ የምታገኘው ባለሥልጣን አለ። እርሱን ተናገር ነው የተባልከው» ቀጠለ ሌላኛው።

«እንደ እውነቱ ከሆነ የብልጽግና ባለሥልጣን አግኝቼ አላውቅም። የማግኘት ፍላጎትም የለኝም። የብልጽግና ባለሥልጣናት እውነት ይናገራሉ ብዬ ስለማለምንም ከእነርሱ የሚመጣን መረጃ ለኢትዮ-ፎረም አንጠቀምም። ምክንያቱም ሀሰተኛ መረጃ በማሰራጨት አዲያንሳችንን አንዋሽም። የብልጽግና ሹሞች እንደምታውቁት እውነት አውርተው አያውቁም» በማለት ቱግ ቱግ በሚል ድምጽ አወራሁ።

ነገር ግን የምሬን አልነበረም። የብልጽግና ባለሥልጣናትን የማግኘት ወይም ከእነርሱ መረጃ የመውሰድ ችግር አጋጥሞኝ አያውቅም። ከእነርሱም ሆነ በዙሪያቸው ካለው ኃይል መረጃ አገኝ ነበር። አጃቢዎቻቸው፣ አጉራሽ ነጋዴዎቻቸው፣ የሌብነት ሽርኮቻቸው፣ ተገዳዳሪዎቻቸው በጥቅሉ በእነርሱ ዙሪያ ከሚውለው ስብስብ የምፈልገውን አገኝ ነበር። ከአንዱ ያገኘሁትን በሌላኛው አረጋግጠዋለሁ። አንዱ ከሌላው ጋር እኔ እንደምገናኝ አያውቁም። ታማኝ የመረጃ ምንጩ እንደሆኑ፣ ለዚህም ትልቅ አክብሮት እንዳለኝ አድርጌ እነግራቸውና ቋሚ ደንበኛዬ አደርጋቸዋለሁ። ይህንን ለመርማሪዎቼ እንደናገርና ምንጮቼን እንዳጋልጥ ሙያዬ አይፈቅድልኝም።

«የምናውቀውን ልትደብቀን አትችልም። የምታገኘውን ባለ ሥልጣን ተናገር። በምንም ተዓምር ልትሸውደን አትችልም!» ሲል ቀጠለ ሌላኛው።

«ግዴላችሁም እኔ ባለፉት አራት ዓመታት ከብልጽግና ሰዎች ውስጥ በአካል ያገኘሁት ደመላሽ ገብረሚካኤልን ብቻ ነው። እርሱም የደጎንነት ሚኒስትር እያለ። ይህንን ያደረግሁትም በየበታው ለሥራም ሆነ ለግል ጉዳይ ስንቀሳቀስ የእርሱ ኤጀንቶች አላስቆም አላስቀምጥ፣ አላስበላ አላስጠጣ ስላሉኝ እነርሱን እንዲያሳርፍልኝ ለመመፃን ነው። ከዚያ ውጪ ዳንኤል ክብረትን ትግራይ ቴሌቪዥን ላይ የአየር ሰዓት ወስጄ እሠራ በነበረበት ወቅት እንግዳዬ እንዲሆን ልጠይቀው ደውዬ ነበር። በተረፈ ሌላ የማገኘውም ሆነ ላገኘው የማሰብ ሹም የለም»።

ከዚህ በኋላ ጭቅጭቅ ሆነ። እነርሱ ታገኛለህ፤ እኔ አላገኝም እየተባበልን ረዥም ጊዜ ፈጀን። እኔ «ደግሞ የብልጽግና ባለ ሥልጣንን በማነጋገር ልወንጀል...» እያልኩ እበሳጫለሁ። እነርሱ «እንዴት ይደብቀናል» እያሉ ይጨሳሉ።

«ዳንኤልን ወይም ደመላሽን ብታገኛቸው ምንም ክፋት የለውም። እነርሱን ማንም ሰው ሊያገኛቸው፣ ሊያነጋግራቸው ይችላል። እየጠየቅንህ ያለነው የምታገኘውን ጽንፈኛ ባለሥልጣንና የምትነጋገሩትን ነገር ንገረን ብለን ነው!» አሉ።

«እየውለችሁ ...እኔ ባለሥልጣናትን መፍራት የጀመርኩት ንጉሡ ጥላሁን የሚባለው ሰውዬ እገድልሃለሁ ብሎ መልዕክት ከላከብኝ ወዲህ ነው። በዚህ ምክንያት ባለሥልጣን ማግኘት ይቅርና በሚገቡበት ሆቴልም አልገባም» አልኩ። እዚህ ላይ ንጉሡ ጥላሁን የሚባልን ሰውዬ እፀያፊ ተግባር ለማስታወስ ብዬ የጨመርኩት እንጂ የሆነው እንዳልኩት አልነበረም።

«መርማሪዎቼ» ስለ ደመላሽና ዳንኤል ሳወራ ብዙም የሰማት ለውጥ አላየሁባቸውም። የንጉሡን ስም ሳነሳ ግን ተስገባለሁ። በፍጥነት ማስታወሻ መያዝ ጀመሩ። እናም የሆነ አንዳች ነገር ተገለጠልኝ። የብልጽግናው መንግሥት የሚጠራጠራቸውን ሹሞቹን በመጋቢት 2014 ዓ.ም. ጉባኤው አሰናብቷል። እኔ «የዐቢይ አማሮች» የምላቸው እነዚህን ጭምር ነው። ዐቢይ ተገልግሎ እንዳረጀ ፈረስ መንገድ ላይ ጥሏቸዋል። መንገድ ላይ ጥሏቸውም አላረፈም። መንገዱን እንዳያቆሽሹበት ይፈራቸዋል። ፈርቶም አይቆምም፤ ይጠራጥራቸዋል። ይጠራጋቸዋል። አጃቢዎቻቸውን ያነሳባቸዋል። ፋኖን በመደገፍ፣ ምስጢር በማሹለክ ...ይከሰታቸዋል። ያማቸዋል።

ጠቅላይ ሚኒስትሩ ሚያዚያ 29/2014 ዓ.ም. የሚያምናቸውን ጋዜጠኞችን ሰብስቦ ስም ሳይጠቅስ ካማቸው ሰዎች መካከል በብልጽግና ስብሰባ የተባረረው የሐንስ ቧያሌ አንዱ ነው።

በዚያ ስብሰባ ላይ ዐቢይ እንዲህ አለ።

«እኛ በዘር ሥልጣን አንሰጥም። ግን አንዳንዱ የራሱን ስንፍና በእኛ ያሳብባል። አንድ ምሳሌ ልንገራችሁ። አምና አንዱን ሾምነው። ትልቅ ሥልጣን ሰጠው። ግን ስንሾመው ዘፋን አላጠናንም። ሥልጣኑን ከያዘው በኋላ ግን ቢሮ አይገባም። ሰነፍ ነው። ሥራ አይሠራም። ሰካራም ነው። በዚያ ላይ ምስጢር ያወጣል። ከዚያ አባረርነው። አሁን ስናባርረው ጭራሽ የአማራ ብሔርተኛ ነኝ ብሎ በዩቲዩብ መጣ»።

ይህ ንግግር በቀጥታ የሚመለከተው በዚያ ሰሞን ከሥልጣን የተነሳውንና በዩቲዩብ ቃለ ምልልስ ሲሰጥ የታየውን የሐንስ ቧያሌውን ነበር። ጠቅላይ ሚኒስትሩ በመጋቢት ወር 2014 ዓ.ም. ያባረራቸውን አማሮቹን አብዝቶ አያምናቸውም። ለመገናኛ ብዙሃን ቅሌቴንና ዕቅዴን ይናገሩብኛል ብሎ አምርሮ ይጠረጥራቸዋል። ንጉሡ ጥላሁን የመጋቢቱ ጎርፍ ከወሰዳቸው ወንዝ አፈራሽ ፖለቲከኞች አንዱ ነው። ለዚያም ሳይሆን አይቀርም የእርሱን ስም ሳነሳ «መርማሪዎቼ» ማስታወሻ ለመያዝ የተረባረቡት።

እኔ እንደሆንኩ እነዚህን የዐቢይን አማሮች አልወዳቸው። ዐቢይን ለማገልገል አማራነታቸውን መታያ ያደረጉ የፖለቲካ ድንኮችና የጤኔ ምርኮኞች አድርጌ ነው የማያቸው። እነዚህ «የዐቢይ አማሮች» የአማራ ብልጽግና ውስጥ ያሉትን ብቻ ሳይሆኑ አብን ውስጥ ያሉትንም ይመለከታል። ነጋዴዎቹንም ያካትታል። «ዐቢይ እንደ ክርስቶስ አዳኝ፣ እንደ ሙሴ አሻጋሪ ነው» ብለው የሰበኩትን ቄሶችም ይጨምራል። «ዐቢይ ነቢይ ነው፤ እንደ ድንግል ማርያም ያማልዳል፤ እንደ ሙሴም ከባርነት ያወጣል» እያለ ሲሸልል የነበረውን ቀረርቶኛ አዝማሪ ሁሉ ያካትታል። እነዚህ የአማራ ልሊቃን ተብለው ሊጠሩና የዚያ ደግ ሕዝብ ወኪል ሊሆኑ

አይችሉም። ስሙ ይበዛባቸዋል። ትክክለኛ መለያቸው ሎሌነት ስለሆነ የዐቢይ ሎሌዎች ናቸው። ለዚህ ነው «የዐቢይ አማሮች» ያልኳቸው።

ይህ እንደ ንጉሡ ላሉ የንጉሥ ሎሌዎች የወጣ ስም ነው።

«ንጉሡ ምን ስላደረግኸው ነው እንደሰማሁ ያለሁ...?» ሲሉ መርማሪዎቹ ጠየቁ።

«እንጃለቱ። እንደሰማሁት ከሆነ የአማራን ትግል ስለማታግዝ ነው የሚለው...!» አልኩና በቃሉ አላምረውን ወደ ቢሮው ጠርቶ የሠጠውን ማስፈራሪያ ተረክሁለቸው።

«ከዚህ በፊት ተገናኝታችሁ ታውቃላችሁ...? ለምን እንደዛ ማለት አስፈለገው?» ወዘተ ዓይነት ጥያቄዎችን አከታተሉ። አግኝቼው እንደማላውቅና ይልቁንም እንደ ፖለቲከኛ እንደማልቆጥረው፣ እርሱም ሆነ አብዛኞቹ አዴፓዎች ኑሮን ለማሸነፍ ብለው ከመምህርነት ወደ ካድሬነት የተቀየሩ እንደሆኑ፣ ይህንን በማስታከክም አዴፓ የድጎማ መምህራን ማኅበር እንጂ የፖለቲካ ድርጅት አይደለም እያልሁ በሚዲያዎች ላይ እጽፍ እንደነበር፤ ይኼም እራሱን ንጉሡን ጨምሮ ሌሎችን ሽሪኮችን ስለማስከፋቱ ደመላሽ ገብረሚካኤል ጋር በነበረኝ ውይይት መነሳቱን ገለፅሁለቸው።

የደመላሽንና የዳንኤል ክብረትን ስም ሳነሳ ምንም ያልመሰላቸው ሰዎች የንጉሡን ስም ሳነሳ መቅበዛቸው በገዢዎቻችን እልፍኝ ውስጥ ያለውን የእርስ በእርስ መጠራጠርና አለመግባባት በመጠኑም ቢሆን አመለከተኝ። «የዐቢይ አማሮች» ለከፋ ጥርጣሬ መዳረጋቸውን አውቅ ዘንድ ተጨማሪ ምክንያት ሆነኝ። ለነገሩ እነዚህኞቹ አማሮች ለዐቢይ ያላቸው ገባርነት አብቅቶ የኢሳያስ በትሮች መሆን መጀመራቸውን እየሰማን ነበር። ዐቢይ የጣለውን ኢሳያስ አንጠልጥሎ በየተራ እየተጠቀሙባቸው ስለመሆኑ በዚያ ሰዎች የፖለቲካ ጀሮ ላለን ሁሉ የተደበቀ ወሬ አልነበረም።

ከሁለት ዓመታት በፊት «ከደምቢ ዶሎ ዩኒቨርሲቲ የተጠለፉ 17 ሴት የዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች ከእኛ ጋር ናቸው፤ መንግሥት ነፃ አውጥቷቸዋል፤ ሰኔ 15-2011 ዓ.ም. በባሕርዳር የተካሄደው መፈንቅለ መንግሥት ነው» ወዘተ በሚል ዝነኛ ንግግሩ የሚታወቀው ንጉሡ ጥላሁን ከቤተ-መንግሥት ከተባረረ በኋላ ቁዝማ ላይ መሆኑን ሰምቻለሁ። በዚያች ሥልጣኑ ስንቱን አስፈራረባት?!

«ሌላስ የምታገኘው ባለ ሥልጣን ማን ነው ታዲያ...?» ቀጠለ ሌላኛው።

«Fortunately [ዕድለኛ ሆኜ] አንድም የማገኘው ባለ ሥልጣን የለም። እንደ እውነቱ ከሆነ ሁሉንም የብልጽግና ባለ ሥልጣን አምርሬ ስለምጠላቸው እነርሱን መጉዳት ብፈልግ ኖሮ አንደኛውን ስሙን ጠርቼ «ከእርሱ ጋር እገናኛለሁ። እንዲህ እንዲያ ያለ ተልዕኮም ይሰጠኛል» ማለት እችል ነበር። ነገር ግን ይኼ ተገቢ አይደለም። ሕሊናዬም አይቀበለውም። የምጠላውንም ቢሆን አላግባብ አልወነጀልም። የማገኘው ባለሥልጣን የለም ስላችሁ የምሬን ነው!»

እንዲህ ያለው ክርክር አደረቀኝ። ጉሮሮዬን በውሃ እያወራረድሁ ንትርኬን ቀጠልሁ። የማገኘው አንድም ባለ ሥልጣን እንደሌለ ብነግራቸውም ልንግባባ አልቻልንም። በዚህ መሀል ነው ዘግናኝ ትዕይንት ወደ መመልከት የገባሁት።

«የምትናገር ከሆነ ተናገር፤ ካልሆነ እኛ የራሳችንን መንገድ ለመከተል እንገደዳለን!» አለ አንደኛው።

«ደሜን ብትቀዳው፣ መቃብርም ብታወርደኝ የምታገኘው እውነት ይኼው ነው... እናም...» ብዬ ሐሳቤን ልቀጥል ስል ልክ እንደ መርማሪዎቼ ፊቱን የሸፈነ አንድ ሰው ተንቀስቃሽ አልጋ (ስትሬቸር) እየገፋ መጣ። በአልጋው ላይ የተጋደመውን ፍጥጥ ብዬ አየሁት። ደርቄ ቀረሁ። በስትሬቸሩ ላይ የተጋደመው የሰው አስከሬን ነው። ጭንቅላቱ አካባቢ ትንሽ የደረቀ ደም ይታያል። የወንድ አካሉን በጨርቅ ሽፍነውታል። ሌላው በሙሉ እርቃትን ነው። የሞተ ሰው ዓይኖቹ አላውቅም። ዘገነኝ። እየተከናወነ ያለውን ነገር፣ የማየውን ማመን አቃታኝ። መፈጠሬን ጠላሁ። ይህንን የሚያደርገው መንግሥት ነው ብዬ ማመን አቃታኝ። የክፋትን የመጨረሻ አድማስ አየሁ። የጭካኔን መጠን በዓይኔ በብረቱ ተመለከትሁት!!

መርማሪዎቼ ምንም እንዳልተፈጠረ ከእኔ ጋር መጨቃጨቃቸውን ቀጠሉ። አስከሬኑ ከእነርሱ ጀርባ ከእኔ ፊት ለፊት ነው። ዓላማውም የእኔን አእምሮ ስቃይ ውስጥ መክተትና በፍርሃት ተሸንፎ ምስጢር እንዳወጣ ለማድረግ ነው። በርግጥ በመጠኑ ሊሳካለቸው ነበር። መረበሽ ውስጥ ገባሁ። የሚጠይቁኝን ጥያቄም በቅጡ እያዳመጥሁ አልነበረም። ሐሳቤ ሁሉ ከዚህ ከፊቴ ከተዘረጋው ሚች ላይ ሆኗል። ከዚህ አስከሬን ጀርባ ያለ ሕይወት ታየኝ። «ምናልባት ወንጀሉ እንደኔ እውነት መናገር ሊሆን ይችላል፤ አለያም ልክ እንደኔ የሆነ ባለሥልጣን አግኝተህል ብለው አልናገር ሲል ገድለውት ይሆናል፤ ወይም ለሥልጣናችን አስጊ ነህ ብለው ቀጥፈውት ይሆናል» ስል ተከዝሁ። በዚህ ሚች ምክንያት የሚበተን ቤተሰብ ሊኖር እንደሚችል ሳስብ ሰው መሆኔን ጠላሁ። በሀዘን የምትቆራመድ እናት፣ ወላጅ አልባ ሆነው የሚቸገሩ ልጆች፣ ተስፋ ያጣች ሚስት በአእምሮዬ ተመላለሱ።

ሳላውቀው ትኩስ እንባ ፊቴን ያርሰው ገባ።

በበኩሌ የናዚንም ሆነ የደርግን አለያም የአፓርታይድን የእስር ቤት ታሪኮች በመጠኑም ቢሆን አንብቤያለሁ። እንዲህ ባለ መልኩ በአስከሬን ተጠርጣሪን የሚያስፈራሩ መርማሪዎች ስለመኖራቸው ግን አላጋጠመኝም።

እልህና እንባ የተፈራረቁበት ድምፄ ሳግ ይዞት መናገሬን ቀጠልሁ። እንባዬ ባሰበት። ስቅስቅ ብዬ አለቀስሁ።

«አሁን እንደዚህ ሰው እንገድልሃለን ለማለት ነው አይደል በዚህ ክፍል ውስጥ አስከሬን የምታሳዩኝ?! የፈለጋችሁትን አድርጉ። መሞቴ ላይቀር ነገር ማንንም ተጠያቂ አላደርግም። አንድ መዋሽት የማልፈልገው ግን የብልጽግና ስብስብ እንዲህ ያለ ጫካኝ ስለሆነ አብዝቼ የምጠላው መሆኑን ነው። ስለዚህ ወደ መጨረሻው ጉዳይ እንለፍ። ተውኝ!» አልኩ።

«የመጨረሻው ጉዳይ ምንድን ነው...?» አለ «ሰኢድ»።

«መሞት!! መገደል ነዋ። ግድሉኝ» አልኩና እጆቼን ግራና ቀኝ ዘረጋሁ።

«ዝም ብለህ የተጠየቅኸውን መልስ!» አለ አንደኛው። «ሰኢድ» ግን አስከሬኑ ከክፍሉ እንዲወጣ ከአንገቱ በላይ ያለውን አካሉን በማንቀሳቀስ ምልክት ሰጠ። በሩ ላይ ቆሞ የነበረውና ስትሬቸሩን እየገፋ የመጣው ግለሰብ የተባለውን አደረገ። አስከሬኑን እየገፋ ወሰደው። በእንባ በራሱት ዓይኖቹ ተከተልሁት።

ሕይወት ቀፈፈች። የማደርገውን፣ የምናገረውን አላውቅም። ከዚህ በኋላ ምን እንዳልሁ፤ ምን እንደጠየቁ እላስታውስም። እነርሱ ግን «አስብበት!...በድብቅ የምታገኘውን ባለሥልጣን ትነግረናለህ! እንመለሳለን» ብለው ሲወጡ ትዝ ይለኛል። መብራቱን አጥፍተው፤ በሩን ዘግተው ሲሄዱም አይቻቸዋለሁ።

ምን እንዳልኩ ባላስታውስም ከፍተኛ ጩኸት አሰማሁ። ጥቂት ለማይባሉ ደቂቃዎች ተረበበሽሁ!!

ወደ ቀልቤ ከተመለስሁ በኋላ «እነዚህ ሰዎች ይህንን አስከሬን አምጥተው ያሳዩኝ ለምንድን ነው...?» ስል እራሴን ጠየቅሁ። ከዚያም በአንዳች የአእምሮ ሕመም ውስጥ ከትተው ማሳበድ እንደፈለጉ የሚያትት ሐሳብ መጣልኝ።

«ስለዚህ እራሴን ለዚህ ክፉ ዓላማቸው መዳረግ የለብኝም። ምናልባት እኔንም ገድለው የሌላ ሰው ማስፈራሪያ ካለደረጉኝና የሚፈቱኝ ከሆነ በፍጹም እጅ መስጠት የለብኝም። እናም መጠንከር አለብኝ» ብዬ እራሴን መከርሁ።

ስሜቱ ከባድ ቢሆንም ያየሁትን ለመርሳት ታገልሁ። የዚህ ሰው ሕይወት በመንግሥት በጀትና ወታደር እንዲህ እንደወጣ የቀረው እንደኔው ለአገዛዙ ሥልጣን አስጊ ነው ተብሎ እንደሚሆን ጥርጥር የለውም። ይኼኔ ሌላ በታ ደግሞ ሌላ ንጹህ ሰው እንዲመረመርበት እየተደረገ ይሆናል። ነፍሱን አስቃይተው ሥጋውን ለማስፈራሪያ እየተጠቀሙበት ያሉትን ሰዎች የባሰ ጠላኋቸው፤ ቀፈፉኝ።

የአራት ኪሎውን የጫካኔ መንግሥት የሚመራው ደመ ቀዝቃዛው ዐቢይ አሕመድ መሆኑን አልዘነጋሁትም። የሴቶችን መደፈር «እኛ እኮ በሳንቫ ነው የተደፈርነው፤ የእነርሱ እኮ በወንድ አካል ነው» እያለ ሲዘባበት አውቀዋለሁ። ስምንት መቶ አክሱማዊያን በታረዱበት ዕለት በፓርላማ ቀርቦ «አንድም ሲቪል አልገደልንም» ብሎ ሲያላግጥ ስምቼዋለሁ። ያሰማራው ሠራዊት ንፁሃንን እየገደለ ወደ ገደል ሲወረውር አይቻለሁ። እርሱ ትጥቅና ስንቅ ያስታጠቀው ጦር ሰውን ከነነፍሱ ሲያቃጥልና በእንጀራ እንብላቸው ወይስ በዳቡ እያሉ ሲናገር ታዝቤያለሁ። «17 ልጃገረዶች ከዩኒቨርሲቲ ታፍነው ጠፉ» ሲባል፤ «እንግዲህ ወሰድኳቸው ያለ አካል የለም» ብሎ ሲቀልድ አድምጠነዋል። «ያለ ደም ሥርዮት የለም» ማለቱንም ሆነ «ለሞቱት ሰዎች ጥላ እንዲሆናቸው ችግኝ እንትከል» ሲል በአደባባይ መዘባበቱንም አልዘነጋሁትም። ሌላም ሌላም ሲያደርግና ሲናገር አይተነዋል።

«እንዲህ ያለ ክፋት ከሚፈጽም መንግሥት የማይጠበቅ ነገር አይደለም እኔ ላይ የሆነው» አልኩና ብሶቴን ገታሁ። እራሴን ለማረጋጋት ብዙ ምክንያቶችን ደረደርሁ። ጄን በዴል በካሳንም፣ ኢዲ አሚን ዳዳንም፣ መንግሥቱ ኃይለማርያምንም፣ አፓርታይድን፣ ናዚናና ፋሺስዝምን የሚያስንቅ ጫካኔ የሚፈጽም እርኩስ መሪና መንግሥት መሆኑን የበለጠ አረጋገጥሁ።

ከአፍታ ቆይታ በኋላ ያ አስፈሪው የውጪ በር በተለመደ ጩኸቱ ሲከፈት ተሰማኝ። ደንዝዝቶለሁ። የፈለገ ነገር ቢመጣ ልፈራ አልቸልም፤ የሚቀያየር ስሜት አይኖረኝም። ወዲያው የኔን ክፍል አንኳኳና «ፊትህን ወደ ግንቡ አዙርልኝ...» አለኝ።

«እራት ከሆነ አልበላም፤ ይዘኸው መሄድ ትችላለህ» አልኩት በቁጣ። ምንም ሳይል ይዘት ተመለሰ።

ከዚህ በኋላ ያለውን ጊዜ የቆሰለውን አእምሮዬን፣ የዛለውን አካሌንና የደከመውን መንፈሴን ለማበርታት የሚሆኑኝን በጎ በጎ ታሪኮች ለማስታወስ አዋልኩት። ከእስር ብወጣ ስለማደርጋቸው መልካም

ነገሮች ማሰብም ቀጠልሁ። ይህንን መጽሐፍ ስለመፃፍ፤ «ገርል ፍሬንድ» ስለመያዝ፤ ስለማግባት፤ ስለመውለድ... ብዙ ጥሩ ነገሮችን እያሰብሁ በጫንቅላቴ ውስጥ የገባውን አስጨናቂ ስሜት ለማስወጣት ሞከርሁ። ከሁሉም በላይ ስለመሰደድ በድጋሚ አሰብሁ። በሕይወቴ ውስጥ እንዳያጋጥሙኝ ብዬ ከምርቃቸው ሦስት ነገሮች አንዱ ስደት ነው። ግን አሁን በድጋሚ እንዳሳላስለው ተገደድሁ። አበበ ተደብድቦ የተጣለ ዕለት ስለመሰደድ አስቤያለሁ። ከዚያ በኋላ ረስቼው ነበር። ግን አሁን በድጋሚ ማሰብ ይኖርብኛል። ከመሞት መሰንበት ነው። ከዚህ ቤት የሚለቁኝ ከሆነ ከመሰደድ ውጪ መላ የለኝም።

ይህንን እያሰብሁ ወደቀጣዩ ማለዳ የሚያሸጋግረኝን ሌሊት ተጋፈጥሁ!

አንዱን በማቁሰል ሌላውን ማሳመን?

«የምታገኘውን ባለ ሥልጣን ዛሬም አትናገርም?»

መርማሪዎቹ በማግስቱም ሲመጡ ጥያቄ የቀየሩ አይመስሉም። ከትናንቱ የሚለየው ቁርሴን ተከትለው መምጣታቸው ነበር። የዕለቱ ቁርስ ዱለት ነው። በተለመደው አኳኋን ከመጣና በተለመደው መንገድ አስቀምጭው በተቀመጡበት ሁኔታ ነበር ሶስቱ መርማሪዎቹ ወንበሮቻቸውን ይዘው፤ ፊታቸውን ሸፍነው ወደ እስር ክፍሌ የገቡት።

«መቼም እነዚህም <አቤቱ የዕለት እንጀራችንን ስጠን> ብለው ተነስተው ይሆናል» አልኩ በልቤ። «የእነርሱ እንጀራ የዕለት ሳይሆን የደም ነው። ድሃን መግደል፣ ድሃን ማሰቃየት፣ ድሃ ሀገርን መዝረፍና ማዋረድ ነው» ስልም አልገመገምሁ።

«በዚህ ጉዳይ ላይ የምጨምርላችሁ አንዳች ነገር ቢኖር ኖሮ ትናንት እነግራችሁ ነበር። አሁን ሌላ ጥያቄ ካላችሁ ወደርሱ እንግባ» አልኩ ፈርጦም ባለና ተስፋ በቆረጠ ድምፀት።

«ጥያቄውን አንተ አትመርጥልንም። የምንጠይቅህን መመለስ ነው ሥራህ...!» አለ አንደኛው። ይኼኛው ሰውዬ ትናንትም ቆጣ ቆጣ ለማለት ይሞክር ነበር። በግሉ ከኔ ጋር እልህ ወይም ፀብ ያለበት ነው የሚመስለው። አንዳንዴ ከሌሎቹ ሰዎች አፍ ላይ ይቀማና በኃይለ-ቃል ሊያናግረኝ ወይም ሊጨህብኝ ይሞክራል። «ሚስት ወይ ርስት የቀማሁት መሰለው እንዴ?» ሳልል አልቀረሁም በሆዴ። ሆኖም አልፈራም። ደግሞስ ለሞት የተዘጋጀ ሰው ቢፈራ ምን ያመጣል?

«እንግዲያውስ ነጭ ነጭን ልንገራችሁ። እኔ የብልጽግና ሰዎችን አብዝቼ እጠላቸዋለሁ። እኔም ሆነኩ ዓለም የሚያውቃቸው በውሸታምነታቸውና በአጭበርበሪነታቸው ነው። የሚታመንና የሚጨበጥ ነገር የላቸውም። ይህ የሁሉም መገለጫ ነው ብዬ አምናለሁ። ከእነዚህ የማይታመኑ ሰዎች ምንም ዓይነት መረጃ ባገኝ ለሚዲያ ላውለው አልችልም። ምክንያቱም ውሸታም ናቸው። የውሸታም ሰው መረጃ ደግሞ እውነት ሊሆን አይችልም። የውሸት መረጃ በማሠራጨት ደግሞ እኔ ተዓማኒነቴን ላጣ አልፈልግም። ስለዚህ የማገኘውም፣ ለገኘው የምፈልግም ሆነ መረጃ የሚሰጠኝ የብልጽግና ሹም የለም ብቻ ሳይሆን በምንም ተዓምር ከእነዚህ ሰዎች የሚመጣን መረጃ ለሚዲያ ፍጆታ አውጦ ውሸታም መባል አልፈልግም ነው የምላችሁ» ብዬ ስናገራቸው አጉል ድፍረት አልነበረም በውስጤ ይመላለስ የነበረው። ይልቁንም መሞቱ ካልቀረ የሚሰማኝን ሁሉ በድፍረት ልናገር የሚል ውሳኔ ያመጣው ስሜት ነበር።

የሚገርመው ግን ሰዎቹ አንዳች ሰኮንድ ቀና ሳይሉ ማስታወሻ መያዛቸውን መቀጠላቸው ነው። አለቆቻቸውን (ምናልባትም በመልክ ልለያቸው የምችል ባለሥልጣናት ከእነዚህ መካከል ሊኖሩ ይችላሉ) ወይም እራሳቸውን በዚህ መጠን ስዘልፍ አንዳች ቁጣ ወይም መቆርቆር ሳያሳዩ መፃፋቸውን ቀጠሉ።

ይህ ድርጊታቸው አሁን ላይ ሆኜ ሳስበው የኢዲ አሚን ዳዳን አንድ ታሪክ ያስታውሰኛል። የዑጋንዳው የቀድሞ አምባገነን ከሚኒስትሮቹ ጋር ከተሰባሰበባቸው በርካታ መድረኮች በአንዱ እንዲህ አለ «እናንተ ደነዘች...! ሸሚዛችሁን አታጥቡም? ተኩሳችሁ አትለብሱም? የታላቋ ዑጋንዳ ካቢኔ አባላት ናችሁ እኮ። በተለይ አንተ» አለ ወደ ውጪ ጉዳይሚኒስትሩ እየጠቆመ። «በተለይ አንተ...! የዚች ድንቅ ሀገር የውጪ ወኪል እኮ ነህ። የምን መዝረክረክ ነው?!» እያለ ሲናገር ሁሉም ማስታወሻ ይይዙ ነበር። በዕውነቱ «ደነዝ»

የሚለው ስድብ ማስታወሻ ደብተር ላይ የሚሰፍረው ለምን ዓላማ እንደሆነ የሚያውቀው መዝጋቢው ብቻ ነው። የመርማሪዎቹ ማስታወሻ አያያዝ እንዲህ ያለውን ነገር የሚያስታውስ ነው። ለነገሩ ይህ አያስደንቅም። የዐቢይን እንቶ ፈንቶ በጥድፊያ ማስታወሻ ሲይዙና ሲያጨበጩ የምናያቸው ሚኒስትሮችንም ጭምር ነው።

በርግጥ የእነርሱ አለቃ የሆነው ዐቢይ አሕመድም በአንድ የፓርላማ ውሎ፣ «አፋን የማያፀዳ፣ ብብቱን የማይታጠብ፣ እግሩን የማይታጠብ...» እያለ የአንደኛ ክፍል የአካባቢ ሳይንስ መምህር እንኳን የማያደርገውን ምክር ሲሰጥ፣ የፓርላማ አባላቱም ይህንን የቻሉት በፍጥነት ማስታወሻ ሲይዙ፣ ሌሎቹ ደግሞ በተመስጦ ሲያዳምጡ ተስተውሏል።

ስድብን በማስታወሻው የሚገለብጥ ጣትና እስክርቢቶ ምንኛ የተረገመ ነው?!

«...እሺ...! ልይቱ አያሌው ለአንተ ሚዲያ ይጽፋል አይደል?!» አለ «ሰኢድ» በተለመደው እርጋታው።

«አይ አይጽፍም!... እንደ አንድ ተጽዕኖ ፈጣሪ የፖለቲካ ሰው በተለያዩ ጉዳዮች ላይ የራሱን ሐሳብ የሚያንፀባርቁ መጣጥፎችና መግለጫዎች ያወጣል። ያንን ተከትለን እኛም መግለጫዎቹን የእርሱ መሆናቸውንም ገልጸን እናወጣለን!»

«ለምሳሌ ምን ምን አውጥታችኋል?» «ሰኢድ» ጥያቄ አስከተለ።

«ብዙ ናቸው። ለምሳሌ ስለ አማራ ፖለቲካ፣ ተቃጥለው ስለተገደሉ ሰዎች፣ ስለ...» ልቀጥል ስል ያ የሚጠላኝ የሚመስለው ሰውዬ አቋረጠኝ።

«ስለ አማራ ፖለቲካ ምን ጽፏል ለምሳሌ...?» ሲልም ጠየቀኝ።

«የአማራ ፖለቲካ ወደ ውስጡ ሊመለከት የሚገባውን ጉዳይ በተመለከተ መሰለኝ። ዝርዝሩን እረስቼዋለሁ።»

«አንተ ፋኖን እንደምትደግፍ ስለሚያውቅ ነዋ» ቀጠለ።

«ጽሁፉ'ኮ ስለ ፋኖ አይደለም። ስለ አማራ ፖለቲካ ነው» ልከራከረው ሞከርሁ።

«ስንቅና ትጥቅ እየሰጠ ከሚደግፈው መንግሥት የለቀ እኔ ምን አቅም ኖሮኝ ነው ፋኖን የምደግፈው...?» ብዬ ሳብራራ «ጥያቄው ስለ አንተ ነው። የአማራ ፋኖ ደጋፊ ነህ» አለ ያ «የሚጠላኝ» ሰውዬ።

«እዚህ ጋር አንድ ታሪክ ልንገራችሁ። አጼ ኃይለሥላሴ ሉሉ የሚባል ውሻ ነበራቸው። ይኼ ውሻ በንጉሡ ላይ ክፉ አስበዋል ተብለው የሚታሰቡ ሰዎችን በእርሳቸው ፊት ሄዶ ይነክሳል የሚል አመለካከት አለ። እና አንድ ቀን የንጉሡ ውሻ ሉሉ ሚኒስትሮችና መኳንንቶች በተሰበሰቡበት ሳሎን ውስጥ ከንጉሡ ታማኝ ባለ ሥልጣናት አንዱ የሆኑትን ይልማ ደሬሳን ነከሰ። አቶ ይልማ በገንዘብ ሚኒስትርነት አገራቸውን እያገለገሉ የነበሩ ባለ ሥልጣን ናቸው። ሉሉ ግን ነከሳቸው። በዚህ ወቅት «ተይ አንቺ ውሻ ያለሰብነውን አታሳስቢን» አሉ ይባላል።

«የእኔም እንደዚሁ ነው...! ገፍታችሁ እንደ ሉሉ ነከሳችሁ በአማራነቴ ማጥቃት ከጀመራችሁ እራሴን ለመከላከል እንደዳለሁ። በበኩሌ እንኳን ፋኖነትን ይቅርና አማራነትንም ምንም ወጪ አውጥቼ፣ ምንም

ዓይነት ድካም ደክሜ ያገኘሁት ማንነት አይደለም። እንዲህ ዓይነቱን አስተሳሰብ የዚህን የቲሸርቴን ያህል እንኳን ዋጋ አልሰጠውም!» አልኩ የለበስኩትን ቲሸርት በቀኝ እጄ እየጎተትሁ።

«ይህንን ቲሸርቴን ቁመቱን ለክፍ፣ ቀለሙን መርጬ፣ ዋጋውን ተከራክፊ፣ በአጠቃላይ ለኔ በሁሉም መስክ ልክና ተስማሚ ነው ብዬ በምርጫዬ የገዛሁት ነው። አማራ ለመሆን ግን የዚህን ቲሸርት ያህል ዋጋ አልከፈልኩም። ሳልደክም ያገኘሁበትን ማንነት ያዙኝ ልቀቁኝ፣ የኔ ልዩና እንቁ ነው ብዬ ልከራከርለት አልቸልም። ያ ማለት ይህንን ማንነት እጠለዋለሁ ወይም ይኼ ማንነት መገለጫዬ አይደለም ማለት አይደለም። ግን ለመጠቃት ከዳረገኝ ወይም አሁን እናንተ እንደምታደርጉት አማራ ነህና እናጠቃሃለን የሚል አካል ካለ ልከላከልበት ዝግጁ ነኝ። እንኳን አማራነትን ዜግነቴ የሆነውን ኢትዮጵያዊነትንም እመርጥ ዘንድ ዕድል አላገኘሁም። ተወልጄ ያገኘሁት፣ ከወላጆቼ የወረሰሁት ማንነት ነው... ለፍፍ፣ ተሰቃይቼ፣ ወጥቼ ወርጄ ያገኘሁት የኔ ማንነትና መገለጫ ጋዜጠኝነት ብቻ ነው።»

«ጋዜጠኝነትን ተጠቅመህ የአማራ ጽንፈኝነትን ትደግፋለህ!» ዳር ላይ ያለው ሰው ዓይኑን እያጉረጠረጠ አቋረጠኝ።

ተረጋግቼ መመለስ ቀጠልሁ።

«የአማራ ሕዝብ ጽንፈኛ አይደለም። ደግና አገሩን የሚወድ መሆኑን ደጋግሞ ያሳየ እንደማንኛውም ድሃ ኢትዮጵያዊ ተግባራዊ ለመኖር የሚጥር ነው። ይህንን ሕዝብ መነገጃ አድርገው የቀጠሉት ሰዎች በሌላ ስም መጠራት አለባቸው። ዐቢይንም አብንንም አራት ዓመት ሙሉ ደግፎ የቀጠለውና ተማርኩና አወቅሁ የሚለው ልሂቅ ዛሬ ተገልጥሎ ተቃዋሚያችሁ ሲሆን ይሄ ደግ ሕዝብ የሚጠራበትን ስም ጨምራችሁ «የአማራ ጽንፈኛ» አትበሉ። ይሄ ሃይል ግንቦት ሰባትን ሰባት ዓመት፣ ብልጽግናን አራት ዓመት፣ አብንን አራት ዓመት፣ እያደበለለቀ ሲደግፍ የከረመ፣ የሚጠላውን የሚጠሉለትን ሁሉ ወዳጅ አድርጎ የዘለቀ የራሱ አቋም የሌለው የተበታተነ ኃይል ነው። ይህንን ደግሞ እኔ አልቀላቀለውም፤ ልቀላቀለውም አልቸልም...»

«እና ከልደቱ ጋር ወዳጅ ናችሁ አይደል...?» በማለት «ሰኢድ» ማብራሪያዬን ቀማኝ።

«አዎ፤ አቶ ልደቱ ወዳጄ ነው...!»

«ወዳጅነታችሁ በምን ደረጃ የሚገለጽ ነው...?» በድጋሚ ጠየቀ።

«እርሱ ፖለቲከኛ፤ እኔ ደግሞ የፖለቲካ ጋዜጠኛ ነን። በዚህ ምክንያት ወዳጅነት አለን»

«ከመቼ ጀምሮ ነው ትውውቃችሁ...?»

«ጊዜውን በትክክል አላስታውስም። ብቻ ግን ከ2008 ዓ.ም ጀምሮ ይመስለኛል»

«አሜሪካ ከሄደም በኋላ ትደዋወላለችሁ...?»¹⁰⁹

«አዎ በደንብ እንደዋወላለን!»

¹⁰⁹ ልደቱ አያሌው በተደጋጋሚ ከታሰረና ረዥም ጊዜ ከሀገር አትወጣም ተብሎ ብዙ ክርክር ካደረገ በኋላ ሚያዚያ 2013 ዓ.ም ለሕክምና ወደ አሜሪካ ሄዶ እስከዚህ ድረስ አልተመለሰም። በአሜሪካ ቆይታውም ከበርካታ መገናኛ ብዙሃን ጋር በደረገው ቃለ ምልልስ የአገዛዙን ነውሮች እያጋላጠ ቀጥሎ ነበር።

«ምንድን ነው የምታወሩት ታዲያ...?»

«ያው እርሱ ፖለቲከኛ፣ እኔ ደግሞ የፖለቲካ ጉዳዮች ጋዜጠኛ ነኝ። የስልክ ውይይታችንም ፖለቲካዊ ጉዳዮች ላይ ያተኮራል። በአገራችን ጉዳይ ላይ እንነጋገራለን!!»

«ለምሳሌ ምን ምን ታወራለችሁ...?»

«እናንተም እንደምትገምቱት መንግሥትን እናወግዛለን!... መንግሥት አልቻለም። አገሩን ወደ ወላምም ወደ ልማትም የሚያስገባም አይደለም። አምባገነን ሆኗል ወዘተ እንላለን። በአጠቃላይ በአገራችን ችግሮችና መፍትሔ ላይ እንነጋገራለን» ብዬ ዝም አልሁ!

«መፍትሔ ብላችሁ የምታነሱት ምንድን ነው...?»

«መፍትሔን በተመለከተ እኔና አቶ ልደቱ የተለያዩ አመለካከት ነው ያለን። ልደቱ የሽግግር መንግሥት ይመስረት ይላል። ይኼንን አቋሙን እናንተም የምታውቁ ይመስለኛል። እዚህ እያለም የተከሰሰበት ጉዳይ ነው። እኔም የሽግግር መንግሥት ይመስረት በሚለው አምናለሁ። ይሁን እንጂ ልደቱ በሚለው መንገድ አልስማማም። እርሱ በሚመሠረተው የሽግግር መንግሥት ውስጥ ብልጽግናም ይካተት ይላል። እኔ ደግሞ ብልጽግና የወንጀለኞች ስብስብ ስለሆነ ለፍርድ መቅረብ ይገባዋል እንጂ በድጋሚ ለመንግሥትነት መታጮት የለበትም እላለሁ» እያልኩ ስናገር ያለምንም ስሜት መቀያየር ፀጥ ብለው ማስታወሻቸውን ይይዛሉ።

እኔም ያለ ፍርሃት መናገሬን ቀጥያለሁ።

ያለ ፍርሃት የመናገሬ ምክንያት መሞቴ ካልቀረ ግልጹን ተናግሮ ልሙት ከሚል ጽኑ እምነት የመጣ ነው። ቢያንስ ቀሪ ቤተሰቦቼንና ዳደሮቼን የሚያሳፍር ልፍስፍስነት እንዳይታይብኝ እየተጠነቀቅሁ ነበር። የኢሕአፓው ዋና ፀሐፊ ብርሃነ መስቀል ረዳ በደርግ ከተያዘ በኋላ በእስር ቤት ውስጥ የሰጠው የምርመራ ቃል በየቀኑ ይታወስኝ ነበር። እራሴን እንዲህ ካለው የዘመን ክስተት ጋር የማነፃፀር መታበይ ኖሮብኝ አይደለም። በተቻለ መጠን ባልተፈለገሁ አኳኋን ሀቅን ለመናገር በሞከረው ብርሃነ መስቀል ዛሬ ልጆቼም ሆነ ባለቤቱ አለያም ሌላ ዘመዱ የሚያዝኑበት አይመስለኝም። እኔም ከሚሰማኝና ከማውቀው የምደብቀው አንዳች ነገር ቢኖር ቀሪ ቤተሰቤን የማሳፍር ስለመሰለኝም ጭምር ሁሉንም ነገር እንደወረደ አስረዳለሁ።

«እና ኢ-መደበኛ አደረጃጀቶችን አትደግፍም?» አለ ሌላኛው። በወቅቱ ፋኖ ከተባለው ታጣቂ ጋይል ጋር ወደ ፀብ ገብተው ስለነበር እርሱን ስሙን ላለመጥራት «ኢ-መደበኛ አደረጃጀት» እያሉ መጥራት የመንግሥት መለያ ነበር።

«በድጋሚ የማረጋገጥልህ ነገር በእኔ የሚደገፍ መደበኛም ሆነ ኢ-መደበኛ አደረጃጀት አለመኖሩን ነው»

«እና የአማራ ፋኖን አልደግፍም እያልክ እየካድህ ነው?»

«የምክደው አንዳች ነገር የለኝም። እኔ በጥቅሉ የአማራ ብሔርተኝነት አይመቸኝም፤ ያስጠላኛል። የማይመቸኝና የምጠላውን ነገር ደግሞ ልደግፍ አልችልም» ብዬ ስናገር አቋረጠኝና «የትግራይን ብሔርተኝነት ግን ትደግፋለህ ማለት ነው...!» ሲል ጣልቃ ገባ።

በዚህ ጊዜ «ሰኢድ» አቋረጠው።

«ቆይ ቆይ... እርሱን ጥያቄ ተወው!» አለ።

«በእግዚአብሔር ይህንን ጥያቄ ልመልስለት...» አልኩና እራሴው ቀጠልሁ።

«በትግራይ በአሁኑ ወቅት እየተካሄደ ያለው የሕዝብ ትግል በሕወሓት ብሔርተኝነት የሚመራ ከሆነ አልደግፈውም። ምክንያቱም እኔ ሕወሓትን ሳውቀው በየትኛውም የዓለም ክፍል ያለ ጭቁን ከትግራይ ጭቁን እኩል ጥያቄ ያለው ነው ብሎ የሚያምን መሆኑን ነው። የአድዋ ገበሬ፣ ልክ እንደ ሸዋና አርሲ አርሶ አደር ተበዝብዟል፤ ተጨቁኗል ብሎ 17 ዓመታት በረሃ መክረሙን፣ በሥልጣን ዘመኑም ከቀደሙት መንግሥታት ሁሉ በላቀ ሁኔታ የዚህን አርሶ አደር ኑሮ እንዲሻሻል ለማድረግ የሠራ መሆኑን ነው። አሁን ግን የትግራይ ብሔርተኛ ሆኖ ከወጣ አስገራሚ ነው የሚሆንብኝ። ለቻድም፣ ለአልባኒያም አርሶ አደር እታገላለሁ ሲል የኖረ ድርጅት ድንገት ተነስቶ የትግራይ ብሔርተኛ ከሆነ የሚደንቅ ነው።

«እናም አሁን በትግራይ እየተካሄደ ያለው ትግል የትግራይ ሕዝብ የሚያካሂደው ነው ብዬ አምናለሁ። ይኼ አርሶ አደር ሚስቶች አጠገቡ ሲደፈሩ፣ የአብራኩ ክፋዮች ተገድለው ወደ ገደል ሲጣሉ፣ ልጆቹ የሚማሩበት ትምህርት ቤት፣ ቤተሰቡ የሚታከምበት የጤና ተቋም ሲወድም፣ የእርሻ በሬዎቹ ቀንበራቸውን ሳይፈቱ ሲታረዱ እራሱን ወደ መከላከል ገብቶ የፈጠረው ትግል ነው። ከሕወሓት ጋር የተዋጋችሁት ከጥቅምት 24 ጀምሮ ለነበሩት 21 ቀናት ብቻ ነው። ከዚያ በኋላ ተዋግቶ ከትግራይ ምድር ጠራርጎ ያስወጣችሁ የትግራይ ገበሬና ልጆቹ ናቸው። እግረ መንገዱን ሕወሓትን ታድጎት ሊሆን ይችላል።

«እንደምታስታውሱት መንግሥት የሕወሓትን መሪዎች አሳልፋችሁ ከሰጣችሁኝ 10 ሚሊዮን ብር ወሮታ አዘጋጅቻለሁ ብሎ ነበር። የትግራይ አርሶ አደርግን ጉዳዩ ከሕወሓት መሪዎች ጋር ሳይሆን ከራሱ ከመላ ትግራዊዎች ጋር መሆኑን አውቆ፣ ሕወሓትም የሚሳደደው ትግራዊዎች በመሆኑ እንደሆነ ስለተረዳ እራሱን አደራጅቶ እስከ ደብረብርሃን ድረስ ተዋግቷል። መሪዎቹንም ወደ መቐለ መንበራቸው መልሷል። ይህንን ሀቅ ዋጥ ማድረግ ለማንም የሚጠቅም ይመስለኛል። በጥቅሉ ጦርነቱ በመላው የትግራይ ሕዝብና በብልጽግና አገዛዝና ጦረኛ ደጋፊዎች መካከል የተካሄደ ነው ማለት ይቻላል።

«ይህ ብሔርተኝነት አይመስለኝም። በማንነት ምክንያት የመጣን ጥቃት የመከላከል እርምጃ ነው። እንኳን ሰው እንስሳም ተገፍቶ፣ ተፈርጆ የሚጠቃ ከሆነ እራሱን ለመከላከል ይገደዳል። ቅድም እራሴን ምሳሌ አድርጌ እንደነገርኳችሁ ማንነቴን ምክንያት አድርጋችሁ የምታጠቁኝ ከሆነ እንደማንኛውም በማንነቱ ተጠቂ የሆነ ግለሰብና ቡድን እራሴን ለመከላከል እገደዳለሁ። የትግራይ ሕዝብ እያደረገ ያለውም ይህንኑ ነው። እኔም ይኼ አርሶ አደር ያደረገውን ትግል በሚገባ እደግፋለሁ። ድጋፌ ግን በፋይናንስም ሆነ በውትድርና የሚገለጽ አይደለም። ይህንን ለማድረግ አቅም የለኝም። ስሜታዊ አጋርነት ነው ያለኝ። እንዲህ ያለው ብሔርተኝነት እንኳን በአገራችን በየትኛውም ሌላ አገር ቢኖር እደግፋለሁ። ሕዝቡ በቂ የመታገያ ምክንያት ያለው ቢሆንም ትግሉን እመራለሁ ባዩ አብዛኛው የአማራን ብሔርተኛ ግን ተራ ፕሮፓጋንዳና ጥላቻ የሚያካሂድ በመሆኑ ሕዝቡን ለበለጠ ጥቃት ተጋላጭ አድርጓል። ከክልሉ የወጣው አብዛኛው የፖለቲካና የኢኮኖሚ ልሊቅ ነገን ማሰብ ተስኖት፣ ስትራቴጂካሊ መጓዝ አቅቶት የብልጽግናው መንግሥት ገባር በመሆኑ የአማራን ሕዝብ ጠላት እንዲበዛበት አድርጎታል። ይህ ልሊቅ አሁን ባለው መንፈስ እስከቀጠለ ድረስ የአማራ ከርታታና ተርታ ሕዝብ ሠላምም፣ ልማትም፣ ዕረፍትም ያገኛል ብዬ አላምንም። እናም በዚህ ልሊቅ

የሚመራን ብሔርተኝነት ትደግፋለህ ተብሎ መወንጀል ለኔ ይቀፈኛል» በማለት ሰብራራ በጽሞና አዳምጠው በማስታወሻቸው ላይ ፃፉ።

ይህንን ንግግር እየተናገርሁ እያለ አንድ እንደ መርማሪዎቼ የተሸፈነ ሰው ብዙ የጫማ ሚስማሮች የተጠቀጠቁበት የተጠረበ እንጨት ይዞ ገባ። በጣም ደንገጥሁ!! የእንጨቱ መጠን አንድ ጫማ ያህላል። ሚስማሮቹም የጫማ ናቸው። ጥቅጥቅ ያለ እሾህ መስለው ይታያሉ። አስፈሪ ነው። በዚህ ሊቀጠቅጡኝ እንደሆነ ተሰማኝ። እንደ አዲስ ፈራሁ። ይህንን ይዘት የመጣው ሰውዬ እንጨቱን ከመርማሪዎቼ ጀርባ ባለው ወለል ላይ አስቀመጠውና ተመልሶ ወጣ። ይህ ሰው እኔ ካሉት ከአንዳቸውም ጋር አላወራም። እነርሱም ትኩረታቸውን ከእኔ ላይ አድርገው ምንም እንዳልተፈጠረ በመቁጠር ሥራቸውን ቀጥለዋል። በዚያች ቅጽበት ከመፍራቴ የተነሣ ምን እያልሁ እንደነበር አላስታውስም።

ብዙም ሳይቆይ ይህንን ሚስማር የተመታበትን እንጨት ያመጣው ሰውዬ ሌላ ሰው ይዞ መጣ። ይዘት የሚመጣው ሰው ከእንገቱ በላይ ተሸፍኗል፤ እጆቹ ወደ ኋላ ታስረዋል። «ተራመድ፣ ፍርማል ተራመድ...» እያለ ይዘት ወደ ውስጥ ገባ። ወደ መፀዳጃ ቤት ሲወስዱኝ እንደሚያደርጉት ነው። ደግፎ እየመራ ወደ መርማሪዎቼ ጀርባ ወሰደው። ለእኔ ግን ፊት ለፊት ነው።

«ተራመድ...! ቀኝ እግርህን አንሳ» አለና በዚያ እንደ እሾህ የተደረደረ ሚስማር ያለበትን እንጨት አስረገጠው። ወዲያውኑ ደሙ ተለ...ል ብሎ ሲወርድ ታየኝ። ተሸፍኖ፣ እጁ ወደ ኋላ ታስሮ ይህንን ስቃይ እንዲቀበል የተፈረደበት ይህ ሰው አፉ ውስጥም ጨርቅ ወይም ሌላ ነገር እንደተደረገበት የገባኝ ለመጮህ ሲጣጣርና «እ...እ...እ...» የሚል የጉሮሮ ድምጽ ሲያሰማ ነው።

«መናገር ስትፈልግ አውራጣትህን አሳይ...» አለው ይዞ መጥቶ እያሰቃየው ያለው ሰው።

እኔ አቃተኝ። መፈጠሬን ጠላሁ። ከእነዚህ ሰዎች ጋር እንኳን ስሜንትና የአንድ ሀገር ልጅነትን ሰው መሆንንም መጋራት እንደማይገባኝ አመንሁ። የጫካኔ ደረጃቸውን ደጋግመው እያሳዩኝ ነው።

ለአካላዊ ስቃይ እየተዳረገ እኔን ለማስፈራራት መጠቀሚያ እንዲሆን የተፈረደበት ይህ ሰው በመሀል ከታሰረው እጁ መሀል አውራጣቱን አውጥቶ ለመናገር ፈቃደኛ እንደሆነ አሳወቀ። ያመጣው ሰው መልሶ ይዘት ሄደ።

መቋቋም አልቻልኩም። አመመኝ፤ ሊያስመልስኝም ከጀለ። የሀገሪቱ መንግሥት በዚህ ልክ አስቦና ተራቅቆ ሰውን ለመጉዳት የሚሠራ መሆኑን አሰብሁ። እንጨት ጠርቦ፣ እዚያ ላይ ጫማ ሚስማር መትቶ፣ ከዚያም ይህንን የሚያደርግ ሰው ቀጥሮ፣ ለዚህም ደመወዝ ከፍሎ... የሚሠራ መንግሥት ነው ቢባል ማንን ያሳምናል?! ጫካኔን ሥራዬ ብሎ አቅዶ፣ አልሞ የሚሠራ እንዲህ ያለ መንግሥት በዚህ ዘመን መኖሩና እንደ መንግሥት ለመቆጠር መብቃቱ አያስደንቅምን ብዬ ጠየቅሁ!

«እያደረጋችሁት ያለው ነገር በእኔ ላይ ምንም ተጽእኖ አያመጣም። አእምሮዬን አልስትም። እኔ ጋር የሌለን መረጃ ለማግኘት ብላችሁ የሰው አካል አጠገቤ ማጉደልና ሰውን ማሰቃየት አያስፈልጋችሁም። ከዚህ በኋላ የእናንተን ጊዜ ከምናጠፋ የፈለጋችሁትን አድርጉ» አልኩ በምሬት!

«በቀጣይ የምንመጣው ለመጨረሻ ጊዜ ነው። ሁለት አሳይመንት እንሰጥሃለን። አንዱ የምታገኘውን ባለ ሥልጣን እንድትናገር ሲሆን ሌላው ከፋኛ ጋር ያለህን ግንኙነት እንድታብራራ ነው» አለና «ሰኢድ» ተነሳ።

ሌሎችም አብረውት ተነሱ። ወጡም! ሲወጡ እንደተለመደው መብራቱን አጠፉት፤ እኔም ወደ ጨለማዬ ተመለስኩ።

የተነጋገርነውን፣ የጠየቁኝን፣ የመለስኩትን እያሰብኩ በጀርባዬ ተንጋልዬ ነገር መፍተሌን ቀጠልኩ። ሰው በሰው ላይ ያለውን የጭካኔ ደረጃ እያሰላሰልኩ የዓለም አምባገነኖች የፈፀሙትን ኢ-ሰብአዊ ተግባራት ሳስብ ቆየሁ። ለአንድ እብድ ሥልጣን ተብሎ በየሀገሩ ያለቁ ንፁሃን በአእምሮዬ ተመላለሱ። የኢዲ አሚን ዳዳ ወንበር ይፀና ዘንድ ያለቁ፣ የጄን በደል በካሳ ሥልጣን ይቆይ ዘንድ የተቀቀሉ፣ ለአዶልፍ ሒትለር መንበር ተብሎ የታረዱ፣ ለመንግሥቱ ኃይለማርያም ዳድ-ሊቀመንበርነት ሲባል የተረሸኑ አያሌዎች በጭንቅላቴ ዳዳ ተመላለሱ።

ዛሬም ዐቢይ አሕመድ ለተባለ የፖለቲካ ድንክ ሲባል እየጎደሉ ያሉ አካሎች፣ እየጠፉ ያሉ ነፍሶች፣... በሕሊናዬ ዳዳ ሳይሆን በዓይኔ በብረቱ እያየሁ ነው። አጠገቤ የተገደለ ሰው መጣልኝ፤ ከፊት ለፊት ገላ ሲቆስል፣ አካል ሲጎድል፣ ደም ጅረት ሠርቶ ሲፈስ አየሁ። ምናልባት እኔም ደመ-ከልብ የምሆንበት ቀን፣ እንደወጣሁ የምቀርበት ማለዳ ወይም ምሽት የትኛው እንደሆነ አላውቅም። ምናልባት በዛሬዋ ጨረቃ ወይም በነገዋ ውጋጋን ያበቃልኝ ይሆናል። ምናልባት ከደቂቃዎችም በኋላ ይሆናል። ምናልባት...! አላውቅም!

ይህንን መሰል ነገሮችን እያሰላሰልኩ ሳለ እራት እንደተለመደው መጣ። የምሳውን ሳሕን ለመውሰድ ሳቀብለው እንዳልተበላ ያስተዋለው መጋቢዬ ባለ መብላቴ ተናደደ። «ምግብ ብላ...! ብትበላ ነው የሚሻልህ» ብሎ ማስፈራሪያና ምክር አደራረበብኝና ወጣ።

ከአፍታ ቆይታ በኋላ «ሰሊድ» መብራቱን አብርቶ ወደ ክፍሌ ገባ።

«ምግብ ለምን አትበላም...?» አለኝ ረጋ ባለ ድምጸት፤ ስሜን ጠርቶ።

«መብላት አልፈልግም» አልኩ ጣራ ጣራውን እያየሁ።

«ኖ ኖ መብላት አለብህ። አንተ ነገ ወጥተህ ለሀገርህም ለቤተሰብህም የምትጠቅም የምትሆነው ስትኖር ነው። ለመኖር ደግሞ መብላት አለብህ» አለኝ።

«እኔ ሀገርን የመጥቀም እቅድ የለኝም። በተቻለ መጠን እኔ በምሠራው ሥራ ሀገርና ሕዝብ እንዳይጎዳ እሞክራለሁ እንጂ ሀገርን ካልጠቀምሁ ብዬ አልደክምም። በምወደው ሥራዬ አማካኝነት በትክክል ከሠራሁ ሀገር ሊጠቀም ይችላል። ከዚያ ውጪ ለዚህ ውለታ ለማያውቅ ሀገር አልጋጋጥም። እስኪ መሬት ላራሹ እያለ ሲንከራተት ለኖረው ለብርሃነመስቀል ረዳ ሃውልት ያቆመ አርሶ አደር ንገረኝ...! ቃል ሰርቶ ፊደል ገበታ አዘጋጅቶ አሮምኛን ወደ ጽሁፍ ለቀየረው ኃይሌ ፊዳ ማስታወሻ ያደረገ ሕዝብ አለ?! የለም! የብሔረሰቦችን ዕኩልነት ለማረጋገጥ ብሎ፣ ይኼ ሀገር ከድህነት አረንቋ እንዲወጣ ብሎ ሲተጋ ለኖረው መለስ ዜናዊ መታሰቢያ ያቆመ ብሔረሰብ ንገረኝ...! መታሰቢያውን ተወውና የእርሱን ዘመዶች ሄዶ የሚገድልና የሚዘርፍ ሀገር ነው የሆነው። አየህ ለዚህ ውለታ ቢስ ሀገር የተለየ ትጋት አያስፈልግም» ስለው በትዕግስት እያዳመጠኝ ነበር። እርሱ ሲጠይቀኝም ሆነ ሲያወራኝ ደስ ይለኛል፤ የሆነ ቀለል የሚል ስሜት አለው።

«እና ታዲያ የምትሠራው ለሀገርህ ካልሆነ ለማነው...?»

«የምሠራው ለአገሬ አይደለም አላልኩም። እኔ የገባኝን፣ ትክክል ነው ብዬ ያመንኩበትን፣ ማንንም የማልጎዳበትን ሥራ በአገሬ ላይ ሆኜ እሠራለሁ። በዚህ መልኩ ስሠራ አገሬ ልትጠቀም ትችላለች። ባትጠቀም

እንኳን በርግጠኝነት የምነግርህ አትጎዳም። በዚህ ወቅት ግን ቀዳሚው ዓላማዬ የጉንዳኗን ሚና መጫወት ነው። ስል መለስኩለት። ይህንን ስለው ቤቱ ውስጥ ያሉትን ጉንዳኖች ጎንበስ ብሎ ተመለከተ። የምለው አልገባውም። ቀጠልሁለት።

«በእስልምና ውስጥ አንድ ተረት አለ። የኢብራሒምን ቤት ሰዎች ከበው ያቃጥሉታል። ይህ አልበቃ ብሏቸው የሚንበገበገውን እሳት ለማጥፋት የሚጥሩትን ሰዎች ያሳድዷቸዋል። በዚህ ወቅት አንዲት ጉንዳን ውሃ ይዛ በድፍረት ወደሚንቀሳቀሰው እሳት ትሄደላች። መንገድ ላይ ያገኙዋት ሌሎች ጉንዳኖች «ወዴት ነሽ?» አሏት። «የኢብራሒምን ቤት እያቃጠለ ያለውን እሳት ለጠፋ» አለቻቸው። በድርጊቷ ተገርመው «አንቺ ይህንን ለማድረግ በሁለት ምክንያት አትችይም» አሏት። «አንደኛ ይህንን የሚያህል ትልቅ እሳት ለማጥፋት አቅም የለሽም፤ ሁለተኛ ቤቱን እንዲቃጠል የሚያደርጉት ሰዎች አያስጠጉሽም» አሏት።

«እርሷም «እሳቱም ከባድ፣ ሰዎቹም ጉልበተኛ እንደሆኑ አውቃለሁ። የእኔ ሥራ አላህ ከማን ጎን እንደቆምሁ እንዲያውቅ ማድረግ ነው። ውግንናዬ ከተበዳዮች ወገን ወይስ ከበዳዮቹ የሚለውን ለአምላኬ ማሳወቅ ነው» አለች። እኔም ውግንናዬ አገሪቱን እያቃጠሉና እያፈረሱ ካሉ ኃይሎች ጋር አለመሆኑን ማረጋገጥ፣ የጥፋትን ዱላ ከያዙት ጎን አለመሆኑን ማወቅ ብቻ ነው ፍላጎቴ» ብዬ ረዥም ንግግሬን ጨረስሁ።

«በል እኔ ብቻዬን አልችልህም፤ ነገ ዳደሮቼን ይዜ መጥቼ እንቀጥላለን። ምግብ ብላ...! ስሜታዊነትህን ቀንስ፤ እራስህን አትጉዳ!» ብሎ መከረኝና ወጣ። አዎ፤ «ሰኢድ» ወጣ። እስከመጨረሻው አልተመለሰም። በቃ ሄደ። መብራቱን አጥፍቶ፣ በሩን ዘግቶ ሄደ።

አንድ ነገር ግን ጆሮዬ ውስጥ ትቶልኛል።

«አንተ ነገ ወጥተህ ለሀገርህም ለቤተሰብህም የምትጠቅም የምትሆነው ስትኖር ነው። ለመኖር ደግሞ መብላት አለብህ» የሚለው ንግግሩ የሚዘነጋ አይደለም። በአንድ በኩል «እንደምፈታ ፍንጭ እየሰጠኝ ይሆን?» ስል አሰብሁ። በሌላ በኩል ደግሞ «እንደምፈታ የሚነግረኝ እኔን መርዝ ለማብላት በማሰብ ነው» ስል እራሴን አሳመንኩት። እናም የዛሬውንም እራት ሳልበላው ተኛሁ።

ቤ/መ 1241

መላ ሰውነቴን ይቀዘቅዘኛል። ምን እንደሆንኩ፣ የት እንዳለሁ ማወቅ አልቻልኩም። ፊቴና ደረቴ ላይ ውሃ እየተረጨብኝ ነው። ዓይኔን ለመግለጥ ሞከርሁ። ብዥኸ አለብኝ። መልሼ ከደንኩት። አጠገቤ ሰዎች ይንሸካሸካሉ። ቀስሰ ብዬ ዓይኔን ገለጥሁ። ከፊቴ ግዙፍ ሰው ቆሟል። በግራዬ በኩልም በእጄ የፕላስቲክ ውሃ የያዘ ሰው አለ። እርሱም ረጅምና ወፍራም ነው። ሽጉጥ ወገቡ ላይ አለ። ከፊቴ ወዳለው ሰው በድጋሚ አየሁ። እርሱም ውሃ ይዟል። ሁለቱም ጫንብል አድርገዋል። ግራ ገባኝ። «የት ነው ያለሁት?» እያልሁ እራሴን ጠይቄ ሳልጨርስ «ምግብ ስለማትበላክ ነው እንዲህ የምትሆነው...! ለምን እራስህን ትጎዳለህ?» አለኝ ከፊት ለፊቴ የቆመው።

ለካስ ምግብ ሳልበላ በመክረሜ ምክንያት ራሴን ስቼ ነው ውሃ ሲረጨብኝ የቆዩት። ባለፉት አምስት ቀናት ምግብ አልበላሁም። ሰው ያለ ምግብ ስንት ቀን መቆየት ይችላል እያልሁ ስፈላሰፍበት የነበረው ጉዳይ እንዳከተመ የገባኝ አሁን ነው። በአምስተኛው ቀን ወደቅሁ። መጋቢዎቼ የተለመደውን የምሰ ዕቃ ይዘው

ሲመጡ እኔ ወዳድቼ፣ እራሴንም ስቴ፣ በዚያ ፍራሽ ላይ ተዘርፌ አገኝኝ። ከዚያም ውሃ ረጭተው ካነቁኝ በኋላ ነው ምክርና ግሳዜ የሰነዘሩት።

«ቆይ...! ምግብ የማትበላው እኛ መድሃኒት እንዳንሰጥህ ፈርተህ ነው?» አለኝ አንዱ ፈርጣማ ጎረምሳ።

«እባብ ለእባብ ይተያያል ካብ ለካብ» የሚለው ተረት ትዝ አለኝ።

ዝም አልኩ።

«ቀምሼ ላሳይህ...?» አለኝ።

«ደስ ይለኛል» አልኩት።

ጭምብሉን ገለጥ አድርጎ በግራ እጁ አሎሎ የሚያህል ጉርሻ ለኔ ከመጣው ምግብ ላይ ጎረሰ። ጉርሻውን ሲጎርስ ጀርባውን ወደ እኔ አዙሮ ቢሆንም ጭምብሉን ሲገልጥ ስላየሁት አመንኩት። እያላመጠና እየዋጠ አዋራኝ። ደግሜ አመንኩት። እናም ከዚያች አጋጣሚ በኋላ ለመመገብ ወሰንሁ። በአንድ በኩል አለመብላቴ ጉዳቱ በተግባር ታየ። በሌላ በኩል ደግሞ የሚያመጡት ምግብ ቢያንስ እኔን የሚጎዳ አለመሆኑን ቀምሶ አሳየኝ። ስለዚህ ከእያንዳንዱ የምግብ ሰዓት ሁለት ሁለት ጉርሻ እየጎረሰሁ ሕይወቴ በእነርሱ ፈቃድ እስክትሰናበት ድረስ ለማክረም ከራሴ ጋር ተስማማሁ። ሳደርገው ሰነበትሁ።

የምወዳትን ቅዳሜ፣ አንዳንዴ ደግ እህት፣ሌላ ጊዜ ቆንጆ ፍቅረኛዬ መስለ ግዝፍ ነስታ የምትታየኝን ቅዳሜ፣ ከምወዳቸው ጓደኞቼ ጋር የምወደውን እያደረግሁ የማሳልፋትን ቅዳሜ፣ እንዲህ ባለ ሁኔታ ከሞት አፋፍ ላይ የተመለሰሁባት ሆና ዋለች። ገና ከልጅነቴ ጀምሮ የምወዳት ሰባተኛዋ ቀን፣ ዛሬ የእስሬ አምስተኛ ቀን ሆና ከሞት ተረፍኩባት። ውሃ አፍስሰው ወደ ነፍሴ ሲመልሱኝ ደክሞኝ፣ አቅም አንሰኝ፣ እርቦኝ ነበር። ምናልባትም የገባሁበት ሰመመን ለሞት ሩብ ጉዳይ ሳይሆን አይቀርም።

ወታደሩ ከቀመሰው ምግብ ላይ ሁለት ጉርሻ ከጎረሰሁ በኋላ ግማሽ ሊትር ውሃ ጠጣሁበት። ሩሄ መለስ አለ። ከምሳውም፣ ከእራቱም እንዲያ አደረግሁ። ዕሁድም ደገምሁት። ግን ከእያንዳንዱ የምግብ ሳሕን ከሁለት ጉርሻ በላይ አልበላም። ምግቡ የማይመች ሆኖ አይደለም። ደህና ነው። የሆነ የክበብ አለያም ለብዙ ሰው የተሠራ ምግብ ሳይሆን አይቀርም። ዱለት፣ ቅቅል፣ ቀይ ወጥ፣ ድንች ወጥ፣ ፍርፍር ሩዝ በአትክልት፣ መኮረኒ በዳቦ ወዘተ ያመጣሉ። ምግብ የማልበላው የሽንት ቤት አገልግሎት የማገኘው በ24 ሰዓታት ውስጥ ሁለት ጊዜ ብቻ ስለሆነ ላለመቸገር ነው።

ምግብ የሚያመጡልኝ ሰዎች ተቀያይረ ቢሆኑም አንድ ደግ ወታደር ግን ቋሚ ምግብ አቅራቢዬ፣ ወደ ሽንት ቤት አመላላሺዬም ነበር። መለየት የቻልኩት ሁሌም ከእግሩ በማትወልቀው እስኪከር ጫማው ነበር። እርሱ ፊቱን ሽፍኖ መብራቱን አብርቶ ምግብ ሲያመጣልኝና ቀድሞ የመጣውን ሳሕን ሲወስድ ሁሌም አንድ ቃል ከአፉ አትጠፋም፤ «አይዘህ» የምትል።

እኔም «እሺ» እለዋለሁ። «አይዘህ ከሞት አያስጥልም» የሚል ተረት ስለማ የኖርኩ ቢሆንም ይህ ሰው «አይዘህ» ሲለኝ ግን ተስፋ ይታየኝ ነበር። ከአንዳች ክፉ ነገር የመትረፍ ተስፋ፣ ከሆነ ዕኩይ እቅድ አምልጦ ከቤተሰብ ጋር ተመልሶ የመቀላቀል ጉጉት ያድርብኝ ነበር።

ሁሌ ጠዋት ጠዋት ወደ ክፍሌ ሲገባ ሁለት ጊዜ በሩን ያንኳኳና ነው የሚከፍተው። ከፍቶም የበሩን እጇታ እንደያዘ «እሺ አለቃ...! እንዴት አደርክ...! ምግብ እየበለህ ነው?» ይለኛል በአሮማረኛው። እኔም እየበለሁ መሆኑን፣ ከእስከዛሬውም የተሻልኩ መሆኔን አስረዳለሁ።

«አይዘህ...! ሽንት ቤት ትሞክራለህ...?» ይለኛል። የሚመጣው ስገምት ወደ ንጋቱ 11:00 ሰዓት አካባቢ ነው። ማታም ወደ ሽንት ቤት የሚወስደኝ ወደ 2:00 ሰዓት ገደማ ነው። እኔ ከሽንት ቤት ከተመለስሁ በኋላ እስከ ማለዳ አካባቢ ድረስ ከባድ የግንባታ ሥራ እኔ በታሰርሁበት ክፍል አናት ላይ ሲካሄድ ያድራል። ቀን ቀን ደግሞ ፀጥ፣ ረጭ ብሎ ይውላል። አልፎ አልፎ የሆነ የስፖርት ጨዋታ ሲደረግ ከርቀት እስማለሁ። ጨዋታው መረብ ኳስ አለያም እግር ኳስ ይመስለኛል። አንድ ሁለት ቀናት ደግሞ የሕፃናት ድምጽ ሰምቻለሁ። እናም ወደ ሽንት ቤት የምሄድበት ቦታ ሌሊት እንዲሆን የተደረገበት ምክንያት ምናልባት ሌሎች ሰዎች እንዳያዩኝ ይሆናል።

በዚህ መልኩ ለሰባት ቀናት ቆይቼ ሰኔ 27/2014 ዓ.ም. ማለዳ ወደ ሽንት ተወስጄ ስመለስ ክፍሌ በሚገባ ተጻድቶ መብራትም በርቶ ጠበቀኝ። «ይህንን ለምን አደረጉት...?» ብዬ ጠየቅሁ። «ምናልባት የሆነ ትልቅ ሰው ሊመረምረኝ ሊመጣ ይሆናል፤ መቼም ለእርሱ ክብር እንጂ ለእኔ ጤንነት ሲሉ ይህንን ክፍል አያፀዱትም» እያልኩ ቆሜ «ደጉ ወታደር» በሩን ዘግቶ ከውጪ በኩል ሆነና «መብራት ተፈቅዶልሃል፤ እሺ» አለና ሄደ። እናም መብራት እንደማይጠፋብኝ ገባኝ።

ከሰባት ቀናት በኋላ የማይጠፋ መብራት አገኘሁ። በመብራቱ ምክንያት ዓይጦቼና እንሽላሊቶቼ መሯሯጣቸውን ቀነሱ። እኔም መብራቱ ብርቅ ሆነብኝ። ጠባቢን ክፍል ተንቀሳቅሼ አየኋለሁ። ከአንደኛው የግንብ ጥግ ላይ እንዲህ የሚል ጽሁፍ በደቃቅ እስኪብርቅ ተጽፎ አገኘሁ።

«የምትያዙ ሁሉ፤ አትፍሩ፤ አይገድሏችሁም። ትንሽ አሰቃይተው ይለቋችኋል። ምግብና ውሃ ችግር የለም። ተስፋ ካለ ሕይወት አለ፤ አይዟችሁ» ይላል። ለኔ ትልቅ ተስፋ የሰጠ ሌላ አጋጣሚ ነበር። ምክንያቱ ደግሞ የጽሁፉን ባለቤት ሳስብ የመጣልኝ ግምት ነው። ይህንን ጽሁፍ የፃፈው ሰው መቼም ከአሳሪዎች ወገን የሆነና በዚህ ተግባር ግን የማይደሰት ሰው መሆን አለበት። ምክንያቱም ይህንን ለማድረግ የሚያስችለውን እስኪብርቅ ይዞ መግባት አይችልም። እኔንም በደንብ በርብረው ነው ወደዚህ ክፍል ያስገቡኝ። ወይም ደግሞ በተደጋጋሚ በዚህ መልኩ ታስሮ የተፈታ ሰው መሆን አለበት በድጋሚ ሲመለስ ይኛን ጽሁፍ ያሰፈረው። ለእኔ ግን ጽሁፉ ትልቅ ስንቅና ተስፋ ነበር።

ይህንን ዓይቼ ዘወር ስል በግድግዳው ሌላኛው ጠርዝ ላይ የተፃፉ ቁጥሮችና በቅጡ የማይነበቡ የትግርኛና የአማርኛ ቃላትም አገኘሁ። የትግርኛ ቃላቱም ሆነ የአማርኛዎቹ ጽሁፎች በዚህ መማቀቂያ ክፍል ውስጥ የገቡ ተሰቃዮች ያሰፈሯቸው መሆናቸው ያስታውቃል። ፈጣሪያቸውን የሚማፀኑ፣ አምላካቸውን ተስፋ የሚያደርጉ፣ እናት አባታቸውን የሚያስታውሱ ወዘተ ናቸው። «ወይኔ እናቴ ምን እያልኸ ይሆን...? አባቴ የአንተ ፀሎት ነው ተስፋዬ» ወዘተ የሚሉ ናቸው። ከየት በመጣ እስኪብርቅ የተፃፈ ነው ብዬ የቤቴን ዙሪያ ገባ መቃኘት ጀመርሁ። በግርግዳው ላይ በተለጠፈው ቆርቆሮ ጀርባ የተደበቀ አንድ እያለቀ ያለ እስኪብርቅ አገኘሁ። መልሼ እዚያው አስቀመጥሁት።

ወደ ፍራሼ ተመልሼ ቁጭ አልኩና ወደ እስር ቤቱ በገባሁት የመጀመሪያው ቀን ውሃ ያመጡበትንና አጠገቤ የሰነበተውን የሸክላ ጆግ አገላብጫ አየሁት። ጆጉን አገላብጫ ለማየሁት የፈለግሁት የተለየ የጥንታዊነት ውበት ስላየሁበት ነበር። ከዚህ ሸክላ ስር (ከማስቀመጫው በኩል) «ቤ/መ 1241» የሚል ጽሁፍ አነበብሁ። ጽሁፉ በማይለቅ ጥቁር ፓርከር የተፃፈ ነው። እንዲህ ያለ ነገር በመንግሥት መሥሪያ ቤቶች ውስጥ የተለመደ ነው። የንብረት አስተዳደር ሰዎች ንብረት ሲቆጥሩ የመሥሪያ ቤቱን ስም በምሕፃረ-ቃል ይጽፋሉና መለያ ቁጥር ይጨምሩበታል። እናም በዚህ ጆግ ሥር ላይ የተፃፈው «ቤ/መ» የሚል ምሕፃረ-ቃል ምን ማለት ሊሆን እንደሚችል ማሰብ ጀመርሁ። የቤተ-መንግሥቱ መኪኖች መለያ ታርጋ ቤመ የሚል እንደሆነ ታወሰኝ። ይህም ጆግ ቤተ-መንግሥት ማለት እንደሆነ ተረዳሁ። ከዚህ ውጪ የሆነ ሌላ መሥሪያ ቤት ለገኝ አልቻልኩም። እናም ጆጉ የቤተ-መንግሥቱ እስረኛ መሆኔን አሳወቀኝ። የሚገርመው እኮ ይህንን ጆግ ምግብ አቅራቢዎቹ በተደጋጋሚ እንደሰደው ብለውኝ «በውስጡ ያለውን ውሃ ለእጅ መታጠቢያ እንዲሆነኝ እባካችሁ ተውሉኝ» እያልኩ ነው ያከረምሁት። እንኳንም አከረምሁት።

የቤተ-መንግሥቱ እስረኛ መሆኔን የበለጠ የሚያረጋግጥልኝ ሌላ ቅጽበት አገኝሁ። «ደጉ ወታደር» በአንድ ምሽት ላይ ወደ ሽንት ቤት እየወሰደኝ «አንተ ልጅ ምግብ በበቂ ሁኔታ እየበላህ አይደለም። ትጎዳለህ። መውጣትህ ላይቀር እራስህን አታበላሽ!» አለኝ።

«ሰዎቹም ጠፉ...! እንመለሳለን ብለው በዛው ቀሩ» አልኩት። ሰዎቹ ያልኩት መርማሪዎቹን መሆኑን ተረድቶልኛል።

«መምጣታቸው አይቀርም። እንመጣለን ካሉ ይመጣሉ። ቤተ-መንግሥት ሄደው...» አለና ዓረፍተ ነገሩን ሳይጨርሰው ተደነባበረ።

«ኖርማል ተራመድ...! አዎ ቶሎ ቶሎ ተራመድ... ሜዳ ነው!» አለና የተናገረውን ለማረሳሳትና ለማድበስበስ ሞከረ።

አፍ አምልጦት እንዳወራው ገባኝ። ከዚያ በላይም ልገፋው አልፈለግሁም። እኔ ግን ነጠብጣቦቼን እንዳገናኝ ዕድል አገኝሁበት። ያንን ቤ/መ 1241 የሚልን የሸክላ ጆግና የዚህን «ደግ ወታደር» ንግግር ገጣጥሜ አሳሪዬን ለመለየት ሞከርሁ። ለመታሰፊ ዋናው ተጠያቂና ኃላፊ የአሕመድ አሊ ልጅ መሆኑን የበለጠ አረጋግጥሁ።

በሰባተኛ ቀኔ ያገኘሁት መብራት አልበቃ ብሎ ሌላ ትልቅ ነገር ተደረገልኝ። በስምንተኛ ቀኔ ማለዳ ላይ መፀዳጃ ቤት ደርሼ ስመለስ ፍራሼ በአዲስ ብርድ ልብስና ትራስ አሸብርቆ ጠበቀኝ። ያቺን ለብሼያት የከርምኳትን የፍራሽ ጨርቅ እንደ አንሶላ አነጠፍኳትና ብርድ ልብሴን ለብሼ ተጋደምሁ። የሕይወት ዝብርቅርቅ ጉዞ እንዲህ ያለ መሆኑን እያሰብሁ ተጋድሜ ዋልሁ።

በተለመደው አኳኋን ምሳና እራቴን እበላለሁ፤ በተለመደው መንገድ ዓይኔ ተጠርዞ፣ ፊቴ ተሸፍኖ፣ ተደግፌ ወደ መፀዳጃ ቤት እሄዳለሁ። በገባሁ በዘጠነኛው ቀን ማታ ደግፎ መንገድ እየመራ ወደ ሽንት ቤት ይወስደኝ የነበረው «ነጭ በትሬ» ተቀየረ። እየተጓዝን እያለ ጥያቄ ጠየቀኝ።

«ስምህ ማነው?» አለኝ በሹክሹክታ።

«ያየሰው» አልኩት

«ዋእ...! ያየሰው ሽመልስ...?!» አለና እስከ አባቴ ስሜን ጠርቶ በድጋሚ ጠየቀኝ። ስሜቴ ድንጋጤ ይሁን መገረም አላወቅሁም፤ እጁን ከክንዴ ላይ አንስቶ እንደመበርገግ ብሏል። የአማርኛ ዘዬው እልም ያለ ጎጃምኛ ነው።

«አዎ» ብዬ መለስኩለት።

«እንግዲህ መድሃኒዓለም ይሁንህ። ፀልይ» አለኝ።

«እዚህ ቤት የገባ ሰው ሳይገደል የሚለቀቅበት ዕድል አለ...እ?» አልኩት እኔም በሹክሹክታ።

«ዋእ... ምናባቴ አውቅ ብለህ። ፀልይ እምልህ ጩንቆኝ መስሎኝ!» አለና በጉዳዩ ላይ ከዚህ በላይ የማብራራት ፍላጎት እንደሌለው በተዘዋዋሪ ገለፀለኝ። ይልቁንም እየፈራና እየተርበተበተ ጉዞውን ቀጠለ።

«ሰዎቼም ቀሩ» አልኩት እንዲያወራ ለማድረግ።

«የምን ሰዎች ናቸው ደግሞ ...?! አይ እድሌ!» አለ በጎጃምኛው።

«መርማሪዎቼ ናቸው። እንመጣለን ብለው ነበር ይኼው ዛሬ ዘጠነኛ ቀናቸው አልመጡም» አልኩት።

«እኛ...! ደግሞ የምን መርማሪ?» አለና እኔኑ ጠየቀኝ። ይኼ ሰውዬ ልፍስፍስ መሆኑን አየሁ። ወይም ልፍስፍስ መስሎ መታየትና በዚህ መልኩ ከእኔ መረጃ ለማግኘት የሚሞክር የረቀቀ ሰላይ ይሆናል ብዬ አስብሁ። አለያም ከአሮሞዎቹ አሳሪዎቹና መጋቢዎቹ ጋር የሚመጣጠን በራስ መተማመንና ልብ ሙሉነት የሌለው እርሱም ከእኔ የባሰ የመንፈስ እስረኛ ሆኖ ይሆናል። ብቻ ምክንያቱ ምንም ይሁን ማውራቱን አቆምሁ። «ሀሞተ ቢስ» ብዬ በልቤ መሳደጤ ግን አልቀረም።

በዚህ መልኩ ወደ ክፍሌ ተመልሼ ከገባሁ ከሰዓታት በኋላ፣ በግምት እኩለ ሌሊት አካባቢ፣ አንድ የኔ ቢጤ እስረኛ ከጎኔ ባለው ክፍል ውስጥ አስገብተው ሲዘጉበት ተሰማኝ። ያቃስታል። የሆነ የሀመም ስቃይ እየተሠቃየ ነው።

ግድግዳውን መታ መታ በማድረግ አንኳኳሁና ጠራሁት።

«አቤ...ት» አለኝ እየተሰቃየ።

«እስረኛ ነኝ። እንዳትፈራ። እንዴት አመሸህ...?» አልኩት።

«እግዚአብሔር ይመስገን» አለ አሁንም እያቃሰተ።

«ምን ሆነህ ነው የምታቃስተው...? አመመህ እንዴ?» ጠየቅሁት።

«አዎ!... አመመኝ። ደብድበውኛል። ጥርሴን አውልቀውታል። ዓይኔም ፈሷል። ብዙ ደምም ፈሶኛል። የምተርፍ አይመስለኝም።» አለና ሳግ ተናንቆት ንግግሩን አቋረጠው።

«አይዘህ...! ወንድ ልጅ ብዙ ፈተና ያጋጥመዋል። መበርታት አለብህ። ቁስል ይሽራል። እራስህን አትጉዳ» በማለት የተለመደ የሐበሻ ምክር አከታተልኩበት።

«አዎ ግን የምተርፍ አይመስለኝም፤ በየቀኑ እየተዳከምሁ ነው!» አለ።

«ከየት ነው የያዙህ...?» ብዬ ጠየቅሁት።

«እዚሁ አዲስ አበባ ነው። ላፍቶ አካባቢ። ዋይ ፋይ ባለበት ካሬ በረንዳ ላይ ተቀምጮ እየተጠቀምሁ ነው እንጠልጥለው መኪና ውስጥ ያስገቡኝ» ሲል አብራራ።

«እንዴ በዚህ ምሽት ኢንተርኔት ቤት አንተስ ምን ትሠራለህ...? በጊዜ አትገባም እንዴ...?» በማለት ጠየቅሁት።

«ዋእ... ዛሬ መስሎህ ነው...?! ከስድስት ቀናት በፊት እንጂ!...ደግሞ ረፋድ ላይ ነው የያዙኝ። ወዲያው ፊቴን ሸፍነው እየቀጠቀጡ ወሰዱኝ። ወዴት እንደወሰዱኝ፣ የት እንዳከረሙኝ አላውቅም። ዛሬ ደግሞ እዚህ አምጥተውኛል። በየቀኑ እየተፈራረቁ ሲቀጠቅጡኝ ከረሙ። አንድ ሁለቴ ከሞት ነው ያመለጥሁት። እራሴን ስቼ ነበር። አሁንም የምተርፍ አይመስለኝም። ዛሬ ከሰዓት ሲቀጠቅጡኝ ነው የዋሉት። የፈሰሰውን ዓይኔን በፋሻ ሸፍነውታል። አሁንም ግን ደም እየፈሰሰው ነው። እና የምሞት ይመስለኛል። ምናልባት አንተ ከወጣህ ለአባቴ ደውለህ ንገርልኝ። ስልክ እሰጥሃለሁ» ብሎ ሲናገር ሆኖ ባሰኝ።

ተበሳጭሁ። ግን እርሱን ለማበርታት በሚል ይኼኛውን ስሜቴን ዋጥ አድርጌ «ወንድሜ፣ እንዲህማ ተስፋ አትቁረጥ። እኛ ከአሳሪዎቻችን የተሻለ ተስፋና ዕድል አለን» አልኩት።

ዝም አለኝ።

«አባትህ እዚሁ ላፍቶ ነው የሚኖሩት...?» ብዬ ውይይቱን በማስቀጠል ስሜቴን ለማረሳሳት ሞከርሁ።

«አይ ጎጃም ናቸው። ምስራቅ ጎጃም ደብረ ኤሊያስ በሚባል አካባቢ ነው። እናቴ በልጅነቴ ሞታ እርሱ በብቸኝነት ነው ያሳደገኝ። ልጄን በእንጀራ እናት አላሳድግም ብሎ እራሱ እንጀራ እየጋገረ፣ ወጥ እየሠራ ነው ያሳደገኝ። በመጨረሻ መነኮሰ። ያለሁት ብቸኛ ሀብት እኔ ነኝ። እኔ እንደዚህ ስጦታ በየሆነውን አላውቅም» አለና አለቀሰ። እኔም አለቀስሁ። ሆኖ ባሰኝ። ጨጓራዬ በእልህና በንዴት ሲገለባበጥ ይሰማኛል።

እንባዬን ጠራርጌ ያለቀስሁ መሆኔን እንዳያውቅ ጎሮሮዬን ጠራርጌ «ምን አጠፋህ ነው የሚሉት ሲደበድቡህ ታዲያ...?» ስል ጠየቅሁት።

«እኔ የአማራ ወጣቶች ማኅበር አመራር ነኝ። ወጣት እያደራጀህ እንደ ሲሪላንካ¹¹⁰ የብልጽግናውን መንግሥት ከቤተ-መንግሥት በሕዝብ አመጽ እናስወጣለን ትላለህ ነው የሚሉኝ» አለ።

«ያገለገልሁት ገብርኤል ምስክሪ ነው እኔ አመጽ አላደራጀሁም» በማለት ማለ። ዲያቆን መሆኔንም ነግሮኛል። በሐዋሳና በጎጃም ቤተ-ክርስቲያናት ውስጥ በሙያው አገልግሏል።

«ወንድሜ እነርሱ እንዲህ ባለ ፈጠራ ዜጎችን ማሰቃየት ዋና ሥራቸው ነው። አትዘን። ደግሞም እሞታለሁ ብለህ አትፍራ» አልኩት።

¹¹⁰ በዚያ ሰሞን በኦሮ ውድነትና በኢኮኖሚ ድቀት የተማረረው የሲሪላንካ ሕዝብ የአገሪቱን ቤተ-መንግሥት በኃይል ይዞ ፕሬዚዳንት ጎታባያ ራጃፓክሳን ለስደት የዳረገበት አስገራሚ ክስተት ዓለምን አስደምሞ ነበር። ሕዝቡ በሀገሩ መንግሥት ላይ ብቻ ሳይሆን ለዚህ አገዛዝ ባጎበደዱና በተቃዋሚነት ስም በታጎሩት ፖለቲከኞችም ላይ ነበር ያመፀው። በዚህ ረገድ የሀገሪቱ ወጣቶች ድንቅ ሚና ተጫውተዋል። እንዲህ ያለውን ነገር ዓይቶ የደነገጠው የዐቢይ አሕመድ አገዛዝ ሲሪላንካ የምትባል ሀገር መኖሯን እንኳን ሰምተው ያማያውቁ የአዲስ አበባን ወጣቶች እያፈሰ አስሮ «የሲሪላንካን አብዮት ሊያካሂዱ ሲሉ ያዝኳቸው» ይል ነበር።

«ግዴላህም ቀድመህ ከወጣህ ስልክ ልስጥህና ለአባቴ ደውልልኝ» በማለት አንድ የሞባይል ቁጥር አስሸመደደኝ። እኔም ምናልባት ቀድሞኝ ከወጣ ብዬ የእህቴን ስልክ ሰጠሁት። እርሱም ሸመደደው።

አዳራችንን በዚህ መልኩ አነጋገን። እኔም እራሴን አስተዋወቅሁት። ሚዲያ ላይ እንደሚደውቀኝ ነገረኝ። ስለ ፖለቲካም ለማውራት ሞከርን። እንደ እውነቱ ከሆነ እዚህ ግባ የሚባል የፖለቲካ እውቀት ያለው ሆኖ አላገኘሁትም። እንደ አብዛኞቹ የዘመኑ የአማራ ፖለቲከኞች የትግራይ ተወላጅ ጥላቻና የኦሮሞ ንቀት ነው «እውቀቱ»። ወዲህ ደግሞ «አማራና ትግራይን ኦሮሞ አጣላው» ይለኛል።

በጥቅሉ ይህ ሰው እንኳንስ የሲሪላንካን ዓይነት አብዮት ለመምራት የሚያስችል የፖለቲካ መረዳት ይቅርና የቤተሰብ አባላቱን ለማሳመን የሚያስችል ፖለቲካዊ ንቃት የለውም። በየትኛውም የፖለቲካ ማኅበረሰብ ውስጥ ንቀትና ጥላቻ ዕውቀት ሆነው አያውቁም። ካወራናቸው ብዙ ነገሮች በጣም ያሳቁኝ «ወያኔ እምቢጫን ከብራዚል ጫና አምጥታ ጣና ላይ አፈሰሰችው። ይህንን ያደረገችው አማራን ለመጉዳት ነው። አባይ ፀሐዬ ነው ይህንን ያደረገው» የሚለው ነው።

በተቻለ መጠን እርሱን ከማድመጥ ውጪ ምክንያታዊ ክርክር ማድረግ አልፈለግሁም። በአንድ በኩል የረባ ፖለቲካዊ ዕውቀት የለውም። በሌላ በኩል ደግሞ አሞታል። የሞት ሞቱን ነው የሚያወራው።

ከዚያም ተስፋ መቁረጥ እንደማይገባው፣ ሊበረታ እንደሚገባ መካከርሁት። በእኔ ክፍል ግድግዳ ላይ የተፃፉትን የእስረኛ መልዕክቶች እያነበብሁለት ላጽናናው ሞከርሁ።

እርሱ ግን ሕመሙ እየባሰበት ነበር። የምለውን አጣሁ። አብዝቶ አሳዛነኝ።

ሊነጋጋ ሲል ደግሞ የበለጠ አሳዛኝ ነገር ሆነ። የእርሱ ክፍል በር በድንገት ተከፍቶ «ና ተነስ ውጥ» የሚል የቁጥ ድምጽ አስወጣው። ከዚያ በኋላ አልተመለሰም። የተፈታ መስሎኝ ተስፋ አደረግሁ። እንደገና እራሴን ወቀስሁ። «ምናልባት አዳራችንን ስናወራ የተባባልነውን ሰምተው ጨክነውበት ይሆን...? እየገደሉት ይሆን...? መቼም ከተፈታ ለእኒያ ለአባቴ ዳግም መወለድ ነው፤ ምናልባት የእኔም ቤተሰቦች በሕይወት መኖሪያ እንዲሰሙ ለማድረግ ደውሎልኝ ይሆናል» እያልኩ ሳስብ አረፈድሁ። «ቢገድሉት ግን አባቴ ምን ይሆኑ ይሆን...?»

ደጋግሜ ሳስበው ሀዘን ያጫማደዳቸው አዛውንት አባቴ በዓይነ ሕሊናዬ ይመላለሱብኝ ጀመር።

«አራት ዓመት አንድ ሰው መንከስ»

እነሆ 11ኛው ቀን መሸቶ፣ 11ኛው ማታ ላይ እገኛለሁ።

ከርቀት ይሰማኝ የነበረው ቅዳሴ ካቆመ ቆይቷል። ለወትሮው እራት የሚመጣልኝ ቅዳሴው እንደጀመረ ነበር። ዛሬ ግን ቅዳሴውም አልቆ እራቴ አልመጣም። ለነገሩ ምሳም ባልተለመደ ሁኔታ ዘግይቶ ነበር። ግራ ገባኝ። «ዛሬ የምገደልበት ወይም የምፈታበት ቀን ነው» እያልኩ ነገር ማማሰሌን ቀጠልሁ። «እራት ይህንን ያህል ከቆየ፣ የምንገድለውን ሰው ከዚህ በላይ መቀለብ አያስፈልግም ብለው ሊተውት ፈልገው ይሆናል፤ ወይም ከነጮራሹ እረስተውኝ ይሆናል፤ አለያም ተረኞቹ እስኪገቡ የሽግሽግ ክፍተት ተፈጥሮ ይሆናል» እያልኩ ሳስብ ከተለመደው አኳኋን ለየት ባለ መልኩ የክፍሌ በር ብርግድ ተደርጎ ተከፈተ።

እስከዛሬ መጥቶ የማያውቅ ሰው፣ እጅግ ግዙፍ ተክለ ሰውነት ያለው፣ ወገቡ ላይ ያለውን ሽጉጡን ገልጦ እያሳየ ወደ ክፍሌ ገባ። እንደተለመደው ፊቱን በዚያ ጥቁር ጭምብል ሸፍኗል። እንዳልደነግጥ ያደረገኝ በአንድ እጁ የእራቴን ሳሕን፣ በሌላኛው ደግሞ የታሸገ ውሃ ይዞ መመልከቴ ነው። ሰጥቶኝ ምንም ሳይናገር ወጣ። ውሃው እስከዛሬ የሚመጣልኝ ዓይነት አይደለም። ለወትሮው አኳኋዲስ የተባለው ውሃ ነበር የሚመጣው። የዛሬው ግን ኩል የሚባለው ውሃ ነው። በጥንቃቄ መረመርሁት። በሚገባ የታሸገ ነው። ከሁለት ጉርሻ ምግብ በኋላ ጭልጥ አድርጌ ጠጣሁት።

በምሽቱ አካባቢ ይንጫጫ የነበሩት ወፎች የዕለት ተግባራቸውን ከውነው ወደ ማደሪያቸው ከሄዱ ቆይተዋል። አሁን ወደተለመደው ፀጥተኛ ምሽት ተመልሻለሁ። የተለመደ ተስፋቢስ ሌሊቴን ለመቀጠል ተጋደምሁ። የነገር ዳንቴል ማድራቴንም ቀጠልሁ።

«ስንት ዓመት ሊገዛ፣ ስንት ዓመት መንግሥት ሊኮን ነው ሰውን እንዲህ ባለ ስቃይ ውስጥ መክተት...? በውነቱ ባለጡብመንጃዎቹ ትክክል ናቸው። ከእነዚህ ጋር በዘመናዊ የፖለቲካ ትግል ውስጥ ገብቶ መላፋት አያስፈልግም። በጦር ሜዳ መፋለም ነው ልክላቸው» እያልኩ አመነዝካለሁ፤ ይህንን ሥርዓት ጠብመንጃ አንስተው የሚታገሉትን ሰዎች አደነቅሁ።

እንደገና ጠብመንጃ የማልወድ መሆኔን አስታውስሁና ባለ ነፍሶችን ማድነቅ የጀመረውን ልቤን ወቀስሁ። ወዲያው ደግሞ «ማንም የጠብመንጃ ፍቅር የለውም፤ ወደ አይደለም ነፍጥ የሚያነሳው፤ ጠብመንጃ ማንን ገድሎ መሞት ነው። ማንም ሰው ወጣትነቱን፣ ሕይወቱን ሊያጣ ጠብመንጃ አንጠልጥሎ አይዘርም። መሮት ነው! ስልቸት ብሎት ነው! ትክት ብሎት ነው!» እያልኩ ያኛውን ልቤን እየገሰጽሁት እያለ ድንገት በሬ ብርግድ ተደርጎ ተከፈተ።

ኮፍያና ማስክ ያደረጉ ጠርብ ጠርብ የሚያህሉ ሁለት ጎረምሶች በሩ ላይ ቆመዋል። ከጨለማው አቅጣጫ በኩል ስለሆኑ ግዝፈታቸው የሰይጣን በትር አስመስሏቸዋል። (የሰይጣን በትር ግን እንዴት ያለ ነው...? ሰይጣንስ ከጥቁር ነገር ጋር ብቻ ተመሳስሎ የሚቀርብበት ምክንያት ምንድን ነው?)።

«ተነስ!» አለኝ በቁጣ አንደኛው።

ያለኝን አደረግሁ። ወዲያው ያንን ጭምብል ወረወረልኝ። አጠለቅሁ። አፍንጫዬ ላይ ጠልጠል አድርጌ የተወሰነ የዕይታ ጭላንጭል እስተርፌ አጠለቅሁት።

«ና ውጣ» ብሎ እንዳዘዘኝ ሌላኛው ወደ ውስጥ ዘለቀና ነጠላ ጫማዬን በእጄ አንስቶ ወደ እግሬ ሲያስጠጋልኝ ባስተረፍኩት ጫላንጫል አየሁት። ጫማዬን አድርጌ ስጫርስ ቀና ብሎ ገርቦብ ያደረግሁትን ጭምብል አስተካከለው። ግጥም አድርጎ ዘጋው።

ከዚያም እየጎተቱ ይዘውኝ ወጡ።

እንደተለመደው እያጣደፉ፣ እየተቆጡ ቶሎ ቶሎ እንድሄድ አዘዙኝ። ያሉኝን እያደረግሁ ነው። የበሰበሰ ዝናብ አይፈራም። እያያዘቸውና የሚያንገላቱበት ደረጃ እኔን ለመግደል የቋመጡ አስመሰላቸው። በጥድፊያ እያካለቡ ይዘውኝ ጉዞ ቀጠሉ። ከደቂቃዎች በኋላ የሆነ ቦታ ላይ አቆሙኝ።

«ጀርባህን አዙር» አለና ከብረት በጠነከረ እጄ ወደሌላ አቅጣጫ አዞረኝ። አካባቢው ፀጥ፣ ረጭ፣ ዝም ጭጭ ያለ ሰፈር ነው። ያለሁበትን ቦታ መገመት ጀመርኩ። የሆነ ገደል አፋፍ ላይ የቆምሁ ይመስለኛል። ከዚያም በጭንቅላቴ ወይም በጀርባዬ የሚገባን ጥይት ነው የምጠባበቀው።

በዚህ መልኩ ትተውኝ ወዴት እንደሄዱ በማላውቀው ሁኔታ ከአንድ ደቂቃ ላለፈ ጊዜ ከአጠገቤ ኮሽታቸው ጠፋ። ወደ መግደያው ገደል እንደቀረብሁ የበለጠ አረጋገጠልኝ። የት ሄዱ የሚለውን ሰብብ የሚመጣልኝ ምላሽ ገዳዩ ሰው እስከሚመጣ እየተጠበቁ ነው የሚል ነበር።

ወዲያው አንድ ሰው መጣና «ባለህበት ትንሽ ወደ ኋላ ተጠጋ!...ጠጋ በል ጠጋ... አሁንም ጠጋ» እያለ የኋሊት አስራመደኝ። ልቤ ክፋኛ ይመታል። ትንፋሼ በርክቷል።

«አሁን ቁጭ በል» አለኝ።

ቁጭ ስል የሆነ የብረት ዘንግ ግራ እጄ ላይ ገባ። የሆነ የእንስሳት ቁራ ውስጥ ያለሁ መሰለኝ። ልታረድ የተዘጋጀሁ ሰንጋ ሆኜ ወደ አንድ ምንም ድምጽ ሳያሰማ ወደ ሚያርድ አንዳች ዓይነት መሣሪያ ውስጥ የገባሁ መሠለኝ።

ቁጭ እንዳልሁ ወደ ሆነ አቅጣጫ እግሬን አንስቶ አዞረና «ጠጋ በል» በማለት እርሱም ከጎኔ ተቀመጠ። ጠጋ ለማለት በተቀመጥሁበት ነገር ላይ እጄን ጣል ሳደርግ የወንበር ቀበቶ አገኘሁ። ወዲያው መኪና ውስጥ እንዳለሁ ገባኝ። እርሱም በሩን ሲዘጋው ተሰማኝ። በሰከንዶች ውስጥ መኪናው ተረክ ብሎ ተነሳ።

መኪናው ውስጥ ሦስት ሰዎች እንዳሉ ተረዳሁ። ከጎኔ ካለው በተጨማሪ ሹፌሩና ጋቢና ያለው ሰውዬ እርስበርስ በሹክሹክታ ይነጋገራሉ።

«በታች እንሂድ በላይ... ? አይ አይደለም ያኛው ይሻላል። ያኛው ጥሩ ነው» ምናምን ነው የሚባባሉት።

መኪናው እንደተነሳ ከጎኔ ያለው ሰውዬ ስልክ ደወለ።

«እየመጣን ነው። በቂ ኃይል አለን። ችግር የለም። ባላችሁበት ጠብቁን። አይ መኪናዋን ሸጁት...»

ወዘተ እያለ ያወራል። ከዚህ በኋላ መኪናው በፀጥታ ተዋጠ። ከውስጥ ወደ ውጪ የሚገባ አንዳች ድምጽ የለም። አስፈሪ ፀጥታ ነው የሚሰማኝ። በሆነ ጫካ ውስጥ የምንጓዝ መሰለኝ። ረዥም ጉዞ፣ ብዙ ፀጥታ፣ አራት ሰዎች በአንድ መኪና ተጫነን እየተጓዝን ነው። እንዲያም ሆኖ ከነዚህ መካከል አንዱ ወዴት እየሄደ እንደሆነ የማያውቅ፣ ወሳጆቹ እንደሆኑ የማይረዳ፣ ወደ ሞት ይሁን ወደ ሕይወት... የማያውቅ!!

የሆነ በታ ስንደርስ ከጎኔ ያለው ሰው ምራቁን ሊተፋ ፈልጎ መስኮቱን ከፈተው። አጋጣሚው የሰፈሬን ስም የሚጠራ የታክሲ ረዳት ድምጽ ወደ ጆሮዬ እንዲገባ ምክንያት ሆነ።

«በቃ ወደ ቤቴ እየመለሱኝ ነው» ብዬ መጽናናት ጀመርኩ። አንዳች የሆነ መነቃቃት አሳየሁ። ከጎኔ ያለው ወጠምሻ ወታደር እንዲህ ያለውን በጎ ስሜት አወቀብኝ መሰለኝ በክንዱ ጎሽም አደረገኝና መናገር ጀመረ።

«ከስህተትህ ተምረሃል ወይስ አልተማርክም...?»

«እኔኸ ስህተቴን ሳላውቀው ነው 11 ቀን የከረምሁት» መለስኩ።

«ዋእ... እና ከስህተቴ አልተማርኩም እያልክ ነው?» በጎጃምኛ ቅላጼ በድጋሚ በአጽንኦት ጠየቀ።

እየተፈታሁ እንደሆነ ፍንጭ የሰጠኝ ጥያቄ ነው የተጠየቅሁት። ስለዚህ ምን አከራከረኝ። ዝም ማለት አለብኝ። ዝም አልኩ። ጭጭ አልኩ።

«ስማ እየለቀቅንህ ያለነው ለቤተሰብህ ስንል ነው። አንተ መኖር እንደማትፈልግ እናውቃለን። የተሰጠህ የመጨረሻ ዕድል ነው። ወይ መሞት ወይ መሰንበት። ለመሰንበት ደግሞ የምታደርገውን ማቆም አለብህ። አንተን ኸዚህ በኋላ እሹሩሩ የሚል የለም። አንድ ጫካ ውስጥ ወስጄ ድፍት አድርጌህ ብመጣ ማንም አይጠይቀኝም። የሚጠይቀኝ አለ...?» ሲል ጠየቀኝ።

«እረ ማንም አይጠይቅህም» በአጭሩ መለስኩ።

«አራት ዓመት አንድ ሰው ነክሰህ እየዘለዘልክ መቀጠል አትችልም» አለና ንግግሩን ሊቀጥል ሲል ጋቢና ያለው ሰው አቋረጠው። «እውቅበት፤ የተሰጠህ እድል የመጨረሻ ኔው። ከዚህ በኋላ አንተን እያሰረ የሚቀልብ የለም» በማለት ማስፈራሪያውን ደገመው።

«አራት ዓመት አንድ ሰው ነክሰህ» ያለኝ ዐቢይ አሕመድን መሆኑ ነው። ይህ ሰው ሀገር እያሳጣኝ እንደሆነ ባውቅም እርሱን የመንከስ ፍላጎት ኖሮኝ አያውቅም። ደግሞስ በእኔ ንክሻ ምን ሊሆን...? በአዋሽ ሰባት ኪሎ እስር ቤት ውስጥ ሆኜ የሚያስደስትህ ነገር ምንድን ነው ብሎ ለጠየቀኝ አንድ ቀልደኛ መርማሪ ሦስት ነገሮች ነፍሴን እንደሚያረክት ነግሬው ነበር። «የምወደውን መሥራት፣ ከምወደውና ከምወዳት ጋር በምወደው ሀገር መኖር» ነበር ያልኩት። እነዚህን ሦስት ነገሮች ግን መንግሥት እንደቀማኝ አስረግጬ ነግሬዋለሁ (እርሱም የፈለገው ይህንኑ እንድለው ነበር)። የምወደውን ሥራዬን እንዳልሠራ ከልክሎኛል፣ ከምወዳቸው ቤተሰቦቼ ጋር የምወዳትን አግብቼ እንዳልኖር አገሬን እያፈረሰብኝ ነው። ስለዚህ ይህንን አምርሬ እናገራለሁ፣ እጽፋለሁ፣ አወራለሁ ወዘተ። ይህንን ያደረገውን መንግሥትና መሪውን መተቸት አንድን ሰው መንከስ አይደለም።

የዚህ ወታደር ንግግር ግን በእስር ቤት ቆይታዬ ከገጠሙኝ ነገሮች ጋር ተመሳሰለልኝ። ቤ/መ1241 ከሚለው የሽክለ ጆግ ጋር፣ «ቤተ-መንግሥት ሄደው...» ብሎ ከተቋረጠው የወታደሩ ንግግር ጋር «አራት ዓመት አንድ ሰው ነክሰህ...» የሚለው ገለፃ ገጠመ። አሳሪዎቼ፣ አጋቾቼ፣ አፋኞቼ... እነዚህ ሰዎችም ተጠሪነታቸው ለዚህ ለቤተ-መንግሥቱ ሰው እንደሆነ ግምቴ ከፍ አለ።

«ተነግሮሃል...! ሁሌም እግርህ ስር ነን። ከኛ የትም አታመልጥም። አርፈህ ተቀመጥ» አለና የተጠቀለለ ወረቀት የሚመስል ነገር በእጇ አስጨበጠች። «ይኼ ወረቀት ምን ይሆን...? የሞት ደብዳቤ ይሆን...? የማስጠንቀቂያ ትዕዛዝ...?»!

ጭንቅ የሚል ነገር።

ከዚያ መኪናው ድንገት ቆመ።

«ና ውረድ» አለና እጇን እየጎተተ ከመኪናው አውርዶ ወደ ሆነ አስቸጋሪ መንገድ ውስጥ ለሁለት ይዘውኝ መጓዝ ጀመሩ። «እዚህ ጋር ድንጋይ አለ፤ እዚህ ጋር ጉቶ አለ...! ቀስ በል...! ፈጠን በል» እያሉ በግምት አምስት ደቂቃ የሚፈጅ ጉዞ ወሰዱኝ።

ከዚያም እንደቆም ካደረጉኝ በኋላ በጎጃምኛ የሚያወራው ሰው መናገር ጀመረ።

«አሁን የምልህን በደንብ አዳምጥ። በግምት አምስት ደቂቃ ይሆናል ብለህ ስታስብ ከዚህ ከቆምህበት ቦታ ውጣ። ከዚያ ወደ ኋላ ትመለሳለህ። ዳገቴን ስትወጣ አስፓልቴን ታገኘዋለህ። ከአምስት ደቂቃ በፊት ግን ወደ ኋላ ዞሬ አያለሁ ብትል ሕይወትህን ታጣለህ። ኮፍያውን ሳወልቅልህ ቀና እንዳትል። ወደ መሬት አቀርቅረህ ተመልከት» አለኝና ጭምብሉን አወለቀው።

ሌላኛው ደግሞ በአሮማራኛው ቀጠለ «ዘወር እላለሁ ብትል ትደፋለህ» አለኝ።

ከኋላ በፍጥነት ሲሄዱ ኮቴያቸው ይሰማኛል። ድምፃቸው እየራቀ ሄደ። ከዚያም አንገቴን ቀና አድርጌ ያለሁበትን አካባቢ ወደ ፊት ብቻ በመመልከት ለመለየት ሞከርሁ። ድቅድቅ ጨለማ፣ ጥቅጥቅ ጫካ ከፊቴ ተደቀኑ። የት እንዳለሁ ማወቅ አቃተኝ። ደንዝዝባለሁ። ከርቀት የመብራት አምጥሎች ይታዩኛል። ሰንዳፋ ወይም ለገጣፎ ጫካ ውስጥ ያለሁ መሰለኝ። ቅድም የሰፈሬን ስም እየጠራ የነበረው የታክሲ ረዳት በአዕምሮዬ ታወሰኝ። ከዚያን ጊዜ በኋላ ረዥም ሰዓት መጓዛችንን አስታወስሁና «በቃ ለገጣፎ ነው የጣሉኝ፤ አይ ሰንዳፋ ነው» እያልሁ ተወዛገብሁ።

ያሉኝን ሰዓት ገምቴ (እረ እንደውም ከዚያ በላይ ሳልቆይ አልቀርም) ከጫካው ወደ ኋላ ተጓዝሁ። አስፓልቴን አገኘሁት። የት እንዳለሁ አላወቅሁም። አስፈሪ ምሽት ነው። ውር ውር የሚሉ መኪናዎች ወደ ታች ብቻ ይሄዳሉ። እነርሱ የሚሄዱበትን መስመር ተከትሎ ወረድሁ። አሁንም የት እንዳለሁ ማወቅ አልቻልኩም። ብርሃን ሳገኝ በእጇ ያስጨበጡኝ ነገር ትዝ አለኝና ገልጼው አየሁት። ብር ነው። ሃያ የኢትዮጵያ ብር። ባለ ዐሥር ብር ሁለት ፍቶች! ለትራንስፖርት መሆኑ ነው። ግን ታክሲ የለም። በእግሬ መጓዜን ቀጠልሁ። ተመልሰው የሚወስዱኝ ይመስል በፍጥነት ነበር የምራመደው። ወዲያው እግሬ በነጠላ ጫማው አማካኝነት ተልጦ መድማት ጀመረ። መራመድ እየተሰነኝ መጣ። ፍጥነቴን ቀንሼ ሳዘግም አንድ ባጃጅ መጣ። አስቆምሁና የት እንዳለሁ ጠየቅሁት። ሰፈሬ አካባቢ ያለን አንድ ቦታ ነገረኝ። ሰዓትም ጠየቅሁት። አራት ሰዓት መሆኑን ገለጸልኝ። ከምሽቱ አራት ሰዓት።

በተሰጠኝ ሃያ ብር ወደ ሰፈሬ ደረስሁ። ወደ ቤቴና ቤተሰቦቼም ተቀላቀልሁ። ከንፈር እየመጠጠ የሸኘኝ ጎረቤት ሁሉ በደስታ እንባ ተቀበለኝ። ከ11 ቀናት በኋላ ያልተሸፈነ ሰው አየሁ። ሰኔ 21/2014 ዓ.ም. በማለዳው ከቤቴ ታፍኜ ተወስጄ፣ ሐምሌ 1/2014 ዓ.ም. ተመለስሁ። ከሞት ወደ ሕይወት እንደመምጣት ያለ መመለስ፤ ዳግም መወለድን የሚመስል!

በማለቃው ተነስቼ ያ ከጎኔ አንድ ሌሊት ሲያወራኝ የነበረው ልጅ የሰጠኝን ስልክ ይዜ ወደ መነኩሴው አባቱ ደወልኩ። አንድ ሰው አነሳው።

«እንደምን አለህ...! የአባባ እንትና ስልክ አይደለም?» አልኩ ልጃቸው የነገረኝን ስም ይዜ።

«ነው። ግን እርሳቸው አሁን የሉም»። ግራ ገባኝ። ልጃቸው ተፈታ ወይ አልፈ ነገር፤ የደወልሁት በቀጥታ ስልክ ነው። ጤንነታቸውን ጠየቅሁት። «ደህና ናቸው፤ ግን ሰሞኑን የሆነ ችግር አጋጥሟቸው ታመዋል። እኔ የእህታቸው ልጅ ነኝ፤ እያስታመምኳቸው እዚህ አዲስ አበባ ነው ያለነው» አለኝ።

«ልጃቸው የት ሄደና ነው አንተ ብቻ የምታስታምማቸው...?»

«አረ ተወኝ አያ። የት እንደደረሰም አይታወቅ። ዛሬ ዘጠኝ ቀኑ። ልጃቸውን ሊፈልጉ አዲስ አበባ መጥተው በድንጋጤ ታመሙ። አንድ ልጄ የት ገባ ብለው ተዝለፍልፈው ወደቁብን። አሁን ሆስፒታል ነን»።

«እኔ የልጃቸው ጓደኛ ነበርሁ። ሲጠፋብኝ ጊዜ ነው እርሳቸው ስልክ ላይ መደወሌ። የት ሄደ ነው የሚባለው...?»

«አይታወቅም ጌታዬ። መጀመሪያ ፀበል ሄዷል ብለን ነበር። ብዙ ቦታ ተፈልጎ አልተገኘም። በኋላ ታስሮ ይሆናል ብለን ማጠያየቅ ጀመርን። አሁን ግን ተገድሏል እያሉንም ነው።»

ልቤ ተሰበረ፤ በዚያች ሌሊት አንቀኝቅዝው የወሰዱት ሊረሽኑት እንደሆነ ገባኝ። «አስከሬኑ የት አካባቢ ለየትኛው እስረኛ ማስፈራሪያ ሆኖ ይሆን» እያልሁ አሰብኩ፤ «ወይም ቁስሉ ለሌላ ተረኛ መመርመሪያ እያገለገለ ይሆናል» ስል ቆዘምሁ። እኔ ወደ ሞቀ ቤቴ ስመለስ እርሱ ግን ወደ መቃብሩ ወይም ወደ እስሩ ወርዶ ይሆናል።

በዚያና በዚህ፤ ሕይወትና የእኛ ነገር ...! ቤ/መ 1241 የጨካኝ አገዛዝ መለያ አርማ ሆኖ ይታሰባል!

አባሪዎች

አባሪ 1- ያልተነበበው የአቶ ኃይለማርያም ደሳለኝ የሰንብት ቃል!

የተከበራችሁ የኢትዮጵያ ህዝቦች፡-

ይህ ለኢትዮጵያውንም ሆነ ለድርጅታችን ኢህአዴግ እንዲሁም ለኔ በግሌ ታሪካዊና የተለየ መድረክ ነው። ኢትዮጵያችንም የተለየች ሆናለች የምልበት ብዙ ምክንያት አላች። የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ አሁን በምስራቅ አፍሪካ ቀዳሚ ተርታ የተቀዳጀ የቀጠናው አንደኛ ግዙፍ ኢኮኖሚ መሆኑን በቅርቡ ከብዙ ማረጋገጫዎች ተበስረናል። ይህ "ከየት ተነስተን እዚህ ደረሰን" በሚለው ሚዛን ሲለክ፣ ኢትዮጵያችን አሁን የደረሰችበት ደረጃ ከተአምር ያነሰ አይደለም። "የብሄር ብሄረሰቦች እስር ቤት" እየተባለች ስትጠቀስ ለኖረች አገር እዚህ ደርሳ ማየት ረዥም ጉዞ የጠየቀ ስኬት ነው። ይህ ተጨባጭ እውነት ሌላም መንገድ ልናየው እንችላለን። አሁን የነጻነት ወይም የመገንጠል ጥያቄ አንግበው የሚፋለሙ ህዝቦች የሉንም። የህዝቦቻችን ጥያቄ ከኢትዮጵያ የመለየት መሆኑ ቀርቶ በኢትዮጵያ ውስጥ የበለጠ ሚና ስለመጫወት፣ የተሻለ ቦታ፣ የሰፊ መብት ስለማግኘት ሆኗል።

አገራችን የራሷን ሰላም አስጠብቃ፣ ከአገር ውጭም የሰላም ተልእኮ አንግቦ በርካታ ወታደራዊ ስምረቶችን በማበርከት ከአፍሪካ ቀዳሚውን ስፍራ ይዛለች። የብዛት ጉዳይ ብቻ ግን አይደለም። ሳይሆን ሰራዊታችን ተልእኮዎችን የሚፈጽመው በከፍተኛ ብቃትና ህዝባዊነት በመሆኑ ሌላው ትልቅ የአገራዊ ኩራት ምንጭ ሆኖልናል። እንግዲህ አንድ ቦሎ ሰፊ በምትባል መንደር፣ በደቡብ የገጠር ወረዳ፣ ከገበሬ ቤተሰብ የተወለደ ህጻን እድገና በት/ቤቶች አልፎ፣ በፖለቲካዊ ትግል ተሳትፎ፣ ለከፍተኛው የአገር መሪነትና ኃላፊነት፣ ለጠቅላይ ሚኒስትርነት የሚበቃበት አገር ሆናለች፣ የአሁኗ ኢትዮጵያችን። ይኼም ቢሆን አዲስ ድምቀታችን ነው። በዓለማችን፣ እነዚህ በጎ ከስተቶች በአንድ ጊዜና መድረክ የሚመዘገቡባቸው አገሮች ካሉ እጅግ ጥቂቶች ናቸው።

የተከበራችሁ የኢትዮጵያ ህዝቦች፡-

እኔ ወደ ፖለቲካው ትግልና ኃላፊነት የመጣሁት በቀጥታ ከመምህርነት የሥራ መደብ ነው። የትጥቅ ትግል መርሆ አላውቅም። ዘውድን በተዋረድ ከሚያወርሱ የንጉሳውያን ዘር ሀረግ ወይም ብዙ ተጽዕኖ መፍጠር ከሚችሉ ቱጃር ቤተሰብ አይደለሁም። ከትልቅ ብሄር ወይም በኢትዮጵያ ፖለቲካ ተጽእኖ በመፍጠር ከሚታወቅ ቤተ እምነት የተገኘሁ ሆኜም አልነበረም።

የአሁኗ ኢትዮጵያ ለእንደኔ ዓይነት ዜጋ፣ ከፍተኛውን ዕድል የምትሰጥ በመሆኗ የታየ፣ እንደ ልዩ ታሪክ መመዝገብ ያለበት የዘመናችን ክስተት ነው። ይኸ ብቻ ግን አይደለም። በኢትዮጵያ ታሪክ ባልተለመደ ሁኔታ ለስልጣን መብቃት አንድ ጉዳይ ሆኖ፣ በሰላምና በይሁንታ ከመሪነት ስልጣን መልቀቅም የሚታወቅ ክስተት አልነበረም። አሁን ግን እነሆ ንግግሬን ስጩርስ እዚሁ እፈታችሁ እናንተ በድምጻችሁ ለምትሾሙት ተረካቢ አቅፊና ስሜ ስልጣኔን አስረክባለሁ። እውነትም ይህ የተለየ ዘመን ነው ብዬ አምናለሁ። ድርጅቱ ኢህአዴግ ከመላ ኢትዮጵያ ህዝቦችና አጋር ኃይሎች ጋር ሆኖ የፈጠረው ዘመን ነው። ዘመኑንም "የኢትዮጵያ የሀዳሴ ዘመን" እያልን እንጠራዋለን። ይህን የኢትዮጵያ ዘመን በትክክል የተረዱ የታወቁ እስራኤላዊ የታሪክ ምሁር፣ ፕሮፌሰር ኤሪክ ሀጋይ፣ "ኢትዮጵያ ከአንድ ሚልዬኔም የእንቅልፍና የቁልቁለት ጉዞ በኋላ በሀዳሴው ግድብ ፊታውራሪነት የሚገለጽ፣ ለመጀመሪያ ጊዜ የትንሳኤን መንገድ አሁን ጀመረች" ሲሉ በቅርቡ መስክረው ተናግረዋል። እኔም በዚሁ አገላለጻቸው እስማማለሁ።

የአገሮች ህዝቦች ገናና ስልጣኔና ውድቀት በተመለከተ ብዙ የተሰነደና ያልተሰነደ ታሪክ አለ። ከፍታ ላይ ደርሰው፣ በጊዜ መካከል ወድቀው ተንኮታኩተው የቀሩ ገናና ስልጣኔዎች ብዙ ናቸው። ከወደቁበት ሽለቆ ተነስተውና አንሰራርተው እንደገና ወደ ክብር ቦታ የተመለሱ አገሮችና ህዝቦች ግን ብዙ አይደሉም። የኢትዮጵያውያን ደማቅ ታሪክና ስልጣኔም ከወረቀትና ብራና በፊት ድንጋዎች ላይ ተጽፏል። ይህ ትውልድ ደግሞ ከረዥም እንቅልፍና ቅዠት ወደ ጤናማው ሀልም እየተመለሰ ለመሆኑ ብዙ የሚታይ ማስረጃ አለ። ሀዳሴና ትንሳኤ በሚሉ ፅንሰ-ሀሳቦች የሚገለጽ የራሱን ቅርስና አሻራ እያስቀመጠ ያለበት ዘመን ነው።

የተከበራችሁ የኢትዮጵያውያን በሙሉ፡-

አገራችን ደርግ ሊወድቅ አቅራቢያ ሆኖ አምስት የአመጽ ትግል የሚያካሂዱ ድርጅቶችና ቡድኖች፣ ከነዚህም ውስጥ አስራ ሰባቱ ትጥቅ አንስተው የደርግን መንግስት በጠመንጃ የሚፋለሙ፣ ከነዚህ አብዛኞቹ ደግሞ የመገንጠል ዓላማ ያገቡ ነበሩ። ኢህአዴግ ስልጣን ይዞ የሽግግር ቻርተር በታወጀ ማግስት የያዘው የሽግግር መንግስቱ ፕረዚዳንት አቶ መለስ ዜናዊ አንድ የውጭ ጋዜጠኛ እንዲህ ሲል ጠይቋቸው ነበር፤

"ለመሆኑ እስከ መገንጠል ድረስ መብት የሚሰጠው አዲሱ ሀገራችሁ በቋፍ ላይ ያለችውን ኢትዮጵያን እንዳይበታተናት ስጋት የለብዎትም ወይ?" ብሎ። እሳቸውም ሲመልሱ፤ "የኛም ጥረት በቋፍ ላይ ያለችውን ሀገራችን ለመታደግ ነው። አገራችን ለዚህ አደጋ የተዳረገችው ከዚህ ህግ መውጣት በፊት በፊት ነው። ይህ ህግ ባናወጣና የነበረውን ብናስቀጥል ያለ ጥርጥር ትበታተናለች። ይህ ህግ ያንን አደጋ ሊያስቀር የመጣ ነው። በዚህ ካልተሳካ ግን ድሮም ልትበታተን የነበረች አገር ናት፤ ከዚህ ህግ ጋር የሚገናኝ ሰበብ አይኖረውም" ነበር ያሉት። ከዚያ ወዲህ ባሉት ዓመታት፤ አገር ውስጥ የሚካሄዱ የትጥቅ ትግሎች ቀሩ፤ የመገንጠል ጥያቄዎችም የሉም። የመጣውን ርቀት ልብ፤ በሉት። አሁን ያሉብን ተግዳሮቶች በኢትዮጵያዊነት ማለቀፍ ውስጥ የሚሰተናገዱ የፈጣን ፍትህዊ ልማትና ተጠቃሚነት እንዲሁም የዜጎች የመብትና የመልካም አስተዳደር ጥያቄዎች ናቸው። እነዚህም ግን በአግባቡና በፍጥነት ካልተለመዱ ብዙ ውስብስብ ችግሮች ይወልዳሉ። እነዛን ያሳካናቸውንም ድሎች የሚበክሉ ይሆናሉ። የተሠራው ብዙ ቢሆንም አገራችንና ህዝቦቻችን ከሰራው በብዙ መጠንና ፍጥነት የበለጠ እንዲሰራ ይፈልጋሉ። ከመብትና ተጠያቂነት አንጻርም፤ የኢትዮጵያ ህዝቦች በአጠቃላይ፤ በተለይ ደግሞ ወጣት ዜጎችና የተደራጁ ቡድኖች፤ ዲሞክራሲ እንዲሰፍን፤ ፍትህ እንዲሰፍን፤ አስተዳደራዊ ብልሹነት እንዲወገድ አበክረው ጠይቀዋል።

የተከበራችሁ የኢትዮጵያ ህዝቦች፡-

የህዝቦችና የዜጎች ጥያቄዎች ለመመለስ የሚደረገው ጥረትና ፍጥነት ከዜጎች ፍላጎትና ጉጉት ጋር ሊመጣጠን አልቻለም። በዚህ የተነሳ ከጥቂት አመታት ወዲህ በአገራችን የሚታይ የብጥብጥና ያለመረጋጋት ሁኔታዎች በጊዜ ሂደት እንደመክሰም የመቀጠልና ክስተቶች ከእንዱ ወደ ሌላው ቦታ የመሸጋገር አዝማሚያ ተስተውለዋል። ከዚህም በላይ ሀውከቶችና አመጽ ብዙ ወጣት ተማሪዎቻችን ወደሚገኙባቸው የተወሰኑ ዩኒቨርሲቲ ግቢዎች በመዝለቀላቸው የፈጠረው በጣም አሳሳቢ ውጥረትና ስጋት እንገነዘባለን። በኢትዮጵያ ሶማሌና በአድምያ ክልሎች አገራባች ማህበረሰቦች ከፍተኛ ግጭት ተነስቶ፤ እጅግ የሚቆጭ በሰው ህይወት ላይ ብዙ ጉዳት፤ መፈናቀልና በንብረትና ልማት ላይም ሰፊ ውድመት አጋጥሟል። ቆየት ብሎም በወልዲያ፤ ቆበና መርሳ የነበረው ብጥብጥ ሞትና ወድመት አስከትሎ አልፏል። ትክክለኛ የሆኑና ትክክለኛ ያልሆኑ ጥያቄዎች ከአመጽና ብጥብጥ ጋር ተቀላቅለው ብዙ ውድመትና ስጋት በመፍጠር የህዝቡን ሰላማዊ ኑሮን በማወከ በተወሰኑ የአገራችን አካባቢዎች ለስርዓት አልበኝነትና ለመረጋጋት ተጋልጠው አይተናል።

እነዚህ ያጋጠሙ የቅርብ ጊዜ ክስተቶች ያስከተሏቸው ጥፋቶች በስልጣን ዘመኔ እጅግ የተፈተነባቸው ሁኔታዎች ነበሩ ማለት እችላለሁ። እኔ በበኩሌ በቀሪው የትግል ዘመኔም ቢሆን "ምን ብናደርግ የወገኖቻችንን ሞት ማስቀረት ወይም ማሳነስ እንችል ነበር?" የሚለው ጥያቄ ስልጣን ከለቀቅኩም በኋላ አብሮኝ እሚኖር ዕዳ ይሆናል። በደረሰውም ሞትና ጥፋት ከልቤ እፀፀታለሁ። በጠቅላይ ሚኒስትርነት ሃላፊነቴ ዋናው ሥራዬ የዜጎችን ደህንነትና ሰላም ማስጠበቅ መሆኑን በመገንዘብ በተቻለኝ እቅም ሁሉ ያንን ሃላፊነት ለመውጣት ከልብ የታገልኩ መሆኔን አውቃለሁ። ያም ሆኖ በሂደት በሰው ህይወት ላይ ተደጋጋሚ ጉዳቶች በማጋጠማቸው እጅግ በጣም አዝናለሁ። እንደ መንግስት መሪነቴ ማድረግ ያለብኝ ነገር በወቅቱ ባለማድረግና ማድረግ ያልነበረብኝን ነገር በማድረግ፤ በኔ አመራርና ውሳኔ ስህተት ምክንያት የጠፋ ህይወት ካለ ከልቤ ይቅርታ እጠያቃለሁ።

ውድ የኢትዮጵያ ህዝቦች፡-

የፖለቲካ ስርዓታችን በመሰረቱ ፈጣን ልማትና የህዝቦች መብቶችን ያረጋገጡ ብዙ አመርቂ ድሎች እንዲሁም ዲሞክራሲያዊ ህገ-መንግስትን ያጎናጸፈን ሥርዓት ነው። እንደዛም ሆኖ ህዝቦቻችንን በሁሉም መስክና በተጠበቀው ፍጥነት ማርካት አለመቻላችን የሚካድ አይደለም።

ኢትዮጵያውያን አሁንም ፈጣን ለውጥን ይፈልጋሉ፤ አውዳሚ ነውጥን ግን ይጠየቃሉ። ኢህአዴግ የህዝቦችን ቅሬታና ብሶት በሚያጋጥምበት ጊዜ ለዚህ ምክንያት የሆኑትን ጠንቆች ለመለየትና የራሱን ድክመት ለመፈተሽ ወደ ራሱ የማየት ባህል አዳብሯል። ከዚያም ባለው አደረጃጀትና አሠራር ለማስተካከል ይሞክራል። ያ አጥጋቢ ውጤት ካለመጣም፤ አደረጃጀቱንም፤ አመለካከቱንም፤ አመራሩንም ለማስተካከል ይሞክራል። ለእኛ ለኢህአዴጎች ስልጣን በአንድ የትግል ሂደትና ምዕራፍ ውስጥ በምድብነት የምትሰማራበት ሃላፊነት ነው። ቃል የገባንለት ህዝባችንና ያነግብናቸው፤ ብዙዎች ዳዶቻችን መስዋዕት የሆኑለትን ህዝባዊ ዓላማዎቻችን ከዳር እስኪደርሱ ድረስ ትግሉን የማስቀጠል ጉዳይ እንጂ የግል ምርጫና የራስ ቅድሚያ ማበልጸጊያ የሚባል ነገር ሊኖር አይገባም። ይህ አዲስ የምንለማመደው ባህል ሳይሆን ልንረሳውና ልንዘነጋው የማይገባ የድርጅቱ የቆየ እኔነት ነው።

ለዚህ አርእያ ሆነውልን ያለፉ የራሳችን ዳዶች ብዙ አሉት፤ የሩቅ አገር ምሳሌዎች ፍለጋ እንሄድም። ታላቁ ታጋይ ዳዳችን ክቡር ጠቅላይ ሚኒስትር መለስ ዜናዊ ከብዙዎቹ አንዱ ምሳሌዎችን ናቸው። ለዓላማ መጽናት፤ ሩቅና ትልቅ ማለም፤ አገርና ህዝብና ማስቀደም፤ ቆራጥና ትልልቅ ውሳኔዎችን በሙሉ ልብነት መውሰን፤ እስከመጨረሻዎ እስትንፋስ ለአላማ ተግባር መሥራት፤ እየሠሩ ማለፍ፤ በሁኔታዎች

አለመሸነፍ፣ ወዘተ የነዚህ ትልልቅ የታሪክነትና መሪነት ቁም ነገሮች ምሳሌ ነበሩ። ጠቅላይ ሚኒስትር መለስ በህመምና በድንገት ሲለዩን አጋጣሚው የኢትዮጵያ መጨረሻ አድረገው ያዩት ከቅርብም ከሩቅም ብዙ ሰዎች ነበሩ። በየመደቡ ያሉ የተለያዩ አዋቂዎችና ተጎታኞች የኢትዮጵያ እጣ ፈንታም ከመሪዎችን ጋር አብሮ የታመመና የሞተ ያህል አሟረቱብን።

አንዳንዶቹ ያለ ሃፍረት “የረባ የተደራጀ ሊረከብ የሚችል ተቃዋሚ የለም፤ የኢህአዴግ ጭንቅላት አንድ ነበር፤ ያ ሰው ሲሞት ኢህአዴግም ይሞታል፤ አገሪቷም ትበታትናለች” ሲሉ ያለ ይሉኝታ በአደባባይ ሲለፍፉ ተሰምተዋል። የታየው ግን የዚህ ተቃራኒው ነበር። መሪዎችን በስነ-ስርዓቱ ከሸኘን በኋላ፤ በሀገ-መንግስቱና በፓርቲው አሰራር መሰረት የፓርቲውም ሆነ የመንግሥት የሃላፊነት ቦታዎች ሽግሽግ ተከናውኖ የስልጣን ሽግግሩ በሰላምና ያላንዳች ኮሽታ ተፈጸመ። ፓርቲዎችን፤ መንግሥታችንና መላው ህዝቦቻችን የመሪዎቻው በድንገተኛ ሞት መነጠቅ ከስከተለባቸው መሪረ ሃዘን በፍጥነት አገግመው፤ ለተተኪው አዲስ አመራር ሙሉ ይሁንታ ድጋፍ በመስጠት የተጀመሩትን ዘርፈ ብዙ ልማቶችና ሌሎች አገራዊ ተግባሮች ወደ ማስቀጠልና ማስፈጸም ተሰማሩ።

ኢህአዴግን ሁሉም በጥላቻና በተሳሳተ መነጽር የሚመዝኑት ጠላቶቻችን ወይም ወይም ስለ አገራችን ተጨባጭ ሁኔታ በቂ መረጃና እውቀት ጋዜጠኞችና ተጎታኞች ከዚህኛው ምዕራፍ ሊማሩና ሊያስተካክሉ የሚችሉት ብዙ ነገር ነበር። ኢህአዴግ አንድ ሰው አይደለም፤ ኢህአዴግ ዝም ብሎ ድርጅት ብቻም አይደለም። ኢህአዴግ አስተሳሰብና ትግል ነው። ጉድለቶች እየተወገዱ፤ አጥፊ አባሎች እየታረሙ፤ አመራሮች እየተሸጋሸጉና እየተተኩ፤ አሠራሮች እየተሻሻሉ እየታደሱ ዓላማው ዳር እስኪደርስ አባሎቻችን ህዝቦቻችንን በማስተባበር እንዲሁም ከሁሉም ዲሞክራሲውያን ልማትና አገር ወዳድ ሃይሎች ጋር እየተባበረም፤ በምርጫ የተፎካከረም፤ ጸረ-ህዝብና ጸረ-አገራዊ ጥቅም ሃይሎችን ደግሞ እየተፋለመ የሚቀጥል መስመር ነው እንደሆነ ልብ አይሉም። የኢህአዴግ አላማ ሁሉንም ህዝቦች የሚያሳትፍና ተጠቃሚ የሚያደረግ በተሟላ መልኩ የኢትዮጵያ ህዳሴ ማስቀጠልና ማሳካት ነው። ኢህአዴግ የመንግሥት ስልጣን እስከያዘ ድረስ ሁሉንም የልማት፤ የዲሞክራሲና የፖለቲካ ፕሮግራሞች ከዚህ አንጻር የተቃኙ ሆነው ይቀጥላሉ።

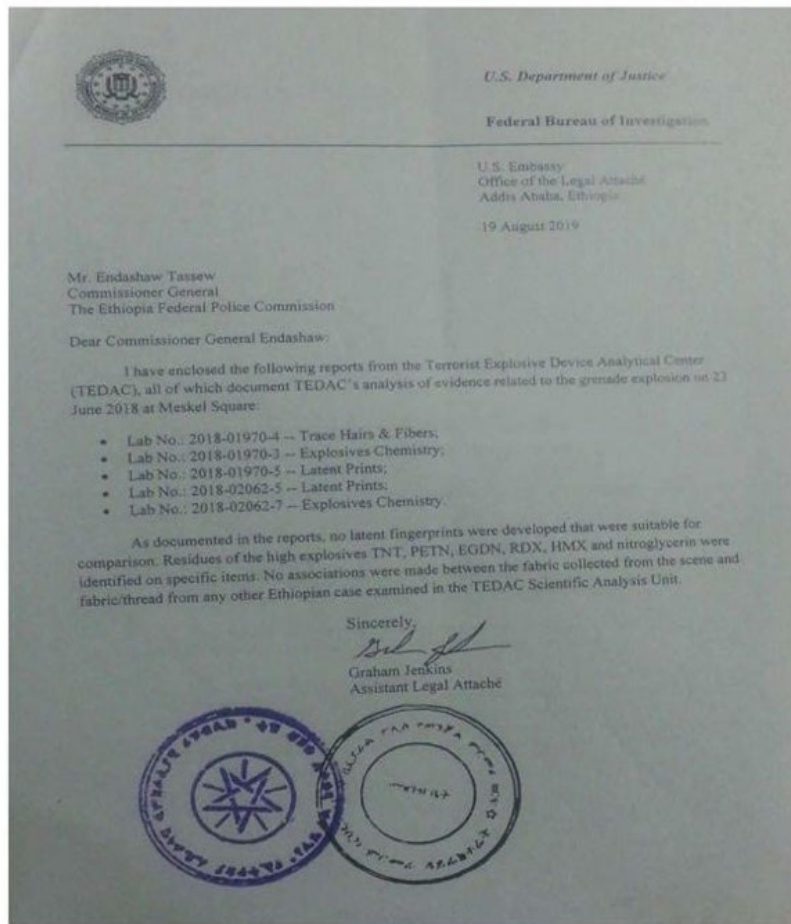
ውድ ኢትዮጵያዊያን፡-

ኢትዮጵያ እንደ አገርና ህዝብ ለረዥም ጊዜ የሚያስቀጥላት፤ በየጊዜውና በየምዕራፉ የሚጠየቁ አስፈላጊ ለውጦችና መሸጋሸጎች እያደረገች፤ ራሷንም እያዘመነች፤ ነገር ግን ሂደቷ ያለመደንቃቁ ወደፊትና ወደ መጨመር መሆን ይኖርበታል። የግስጋሴና የህዳሴ ጉዘዋም ሁሉንም ዜጎቿንና አገር ወዳድ ኃይሎች እያሳተፈና እያረከ ሆይ አስተማማኝ ዋስትናና ተቀባይነት የሚጎናጸፍ የፖለቲካ አቅጣጫ መለየትና መንደፍ ይኖርባታል። በህዝቦችና ልሂቆች መካከል ያለ የጥቅምና የማንነታዊ አተያይ ልዩነት እያጠበበ የሚሄድ በዛውም ልክ እኩል ተጠቃሚነትን መሰረት ያደረገ ፍትሃዊ ስርዓትን በማስፈን ስምምነቶችና ውህደቶች እየገነባ የሚሄድ መሆን አለበት። የዚያ አይነት አካሄድ ቀጣይነትን እያረጋገጠ አስፈላጊና ተፈላጊ ለውጦችንም ያስተናግዳል። የኢትዮጵያ ሃገረ ብሄርነትና ሃገረ መንግስት መገንባት ያለበት የሁሉም ኢትዮጵያውያንን አኩሪ ታሪክ በማቀብና አሁን የተፈጠረውን ጥሩ ዕድልና መጪውን ተስፋ በእኩል ባለቤትነት መንፈስ በመጋራት ነው።

ውድ ኢትዮጵያዊያን፡-

ይህች ውድ አገራችን ትላንት የተፈጠረች አይደለችም። የጥንት ገናና ታሪክ አላን እያሉ ከሚመኩት የዓለማችን ቀደምት አገሮች ተርታ የምትመደብ ናት። ቅኝ ገዢዎች የሚበቃቸውን ያህል ጊዜ ከገዟት በኋላ በወርቅ ሳህን ያስረከቡን አገር አይደለችም። አያቶቻችን በተጋድሎና በመስዋእትነት ነጻነቷን ጠብቀው ያስረከቡን አገር ናት። ለራሷ ብቻ ሳይሆን፤ ለብዙ ጥቁር ህዝቦች ሆና የጥቁር ወገኖቻችን የነጻነት ትግሎችና ችግሮች በየቦታው እንዲቀጣጠሉ ያስቻለች ለበርካታ ትግሎች ትእምርት፤ ምሳሌና አጋር ሆና፤ የአፍሪካውያን ህብረትና ትብብር በቀዳሚነት በመምራት የፓን አፍሪካኒዝም ቀንዴል ናት። ይሁንና ህዝቦቿን ከድህነትና ከእርዳታ፤ ከአድሎዎኛ ስርዓትና ከርስበርስ ግጭቶች ማውጣት የቻለችና የተረጋጋ ስርዓታዊ መደላድል ለመገንባት የበቃች አገርም ግን አልነበረችም። ያንንም ለማስተካከል እየጀምሩ የሚቋረጡ ብዙ ትግሎችና ግጭቶች አስተናግዳለች።

አባሪ ሁለት፡- የአሜሪካ ፌደራል ወንጀል ምርመራ ቢሮ ለኢትዮጵያው ፌደራል ፖሊስ የሰኔ 16ቱን የቦንብ ፍንዳታ አስመልክቶ የምርመራ ውጤቱን ለፌደራል ፖሊስ ያሳወቀበት ደብዳቤ፤

አባሪ ሦስት፡- ማርክስ ፀሐዬ የሰኔ 16ቱን ቦንብ ፍንዳታ ላይ እጅህ አለበት በሚል ከተወነጀለበት የፖሊስ መዝገብ ላይ የተወሰደ፤

ለፌዴራል ክፍተኛ ፍርድ ቤት
ልዳታ ምድብ 10ኛ ወንጀል ችሎት
አዲስ አበባ

አመልካች ----- የፌዴራል ፖሊስ ኮሚሽን ወንጀል ምርመራ ቢሮ
ተጠርጣሪ ----- ማርክስ ፀሐዬ ተክሉ

ጉዳዩ፡- ተጨማሪ የምርመራ ማጣሪያ ጊዜ ተጠሮ መጠየቅ

ከላይ ስሙ የተጠቀሰው ተጠርጣሪ በብሔራዊ መረጃና ደህንነት አገልግሎት የክትትል ክፍል ውስጥ በሚሰራበት ወቅት የተለያዩ ግለሰቦችን በወትሮ በሽብር ተፈርጀው የነበሩ የፖለቲካ ድርጅት ማለትም የአነጻጽ የአርበኞች ግንቦት 7፣ የአብነግ እና የእስልምና አክራሪ አባል ናቸው በሚል ምክንያት ያለፍርድ ቤት ትዕዛዝ ሰዎችን አፍኖ በመያዝ ፡ ፋቢት 9 ይቀርቡ ለረጅም ጊዜ ድብት እስር ቤት ጭለማ ውስጥ በማሰር እሳብአዊ በሆነ ሁኔታ ሰዎችን በመደብደብና በማሰቃየት ወንጀል እንዲሁም ግለሰቦች ታኅሣሥ በሚወሰዱበት ጊዜ የያዙትን ንብረትና ገንዘብ በመውሰድ ለግል ጥቅሙ በማዋል ወንጀል ተጠርጥረው ድርጊቱን ለማግራት የጊዜ ተጠሮ መጠየቃችን ይታወሳል፡፡

ይህንን በማግራት ባለንበት ሂደት በተጨማሪ ተጠርጣሪው ሰኔ 16/2010 ዓ/ም ለክቡር ጠ/ሚኒስቴር የድጋፍ እና የምስጋና ሰላማዊ ሰልፍ በተደረገበት ወቅት ክቡር ጠ/ሚኒስቴሩ ለመግደልና ሰልፉን ለማደፍቀፍ የሚንቀሳቀሱ አካላት መኖራቸውን ከወር በፊት መረጃው ይርሰቸው ደህንን ጉዳይ እንዲከታተሉ የክትትል ቦድን ከመደቡ በኋላ ተደኑ ድርጊቱ ለመፈፀም የተዘጋጁ ግለሰቦችን ከሰየፍ እና ከደረሰባቸው በኋላ የተሰጣቸውን ኃላፊነት ወደ ጎን በመተው ሆን ብለው ጥቃቱ እንዲፈፀም በማሰብ ሰኔ 15/2010 ዓ/ም የክትትል ሰራ እንዲቋረጥ ከሌሎች ባልደረቦቻቸው ጋር በመመሳጠር ትዕዛዝ በመስጠት በሰለቱ የቦንብ ፍንዳታው እንዲደርስ በማድረግ የዘጎች ህይወት እንዲያልፍ እና እካላቸው እንዲጎድል በማሰደረግ በተጨማሪ ተጠርጥረዋል፡፡

አባሪ አራት፡- በደምቢዶሎ ከተማ በአደባባይ በብልጽግና ሠራዊት የተገደለው አማኑኤል ወንድሙ

ዐቢይ የመመረቂያ ጽሁፉን ካቀረበ በኋላ
ይዟቸው የሄዱትን ባለሥልጣናት በደስታ
ሠላምታ ሲያቀርብላቸው፤ ከግራ ወደቀኝ
ሽመልስ አብዱሳ፣ አባዱላ ገመዳ፣ ዐቢይ
አሕመድ፣ ወርቅነህ ገበየሁ፤

አባሪ አምስት፡-

የኢትዮጵያ ሐዋርያዊት ቤተክርስቲያን ለአፋር ክልል ጦርነት ማካሄጃ ሦስት ሚሊዮን ብር የሰጠችበት የባንክ ችክ ሲሆን ከረባት አስረውና ኮት ለብሰው የሚታዩት የቤተክርስቲያኗ ዋና ፀሐፊ የነበሩት ቢሾፕ ጌታሁን ሌምቤቦ ናቸው፡፡

የትግራይ ጦርነት ሒደቶች

ግንቦት 25/2010 ዓ.ም. ዐቢይ፣ የትግራይ ተወላጆችን «ፀጉረ ልውጥ» በማለት የኢትዮጵያ ወጣቶች ከመንግሥት መዋቅር ጋር ሆነው በጋራ እርምጃ እንዲወስዱባቸው የደቦ እርምጃ ጥሪ አቀረበ።

ግንቦት 28/2010 ዓ.ም. የኢሕአዴግ ሥራ አሰሪዎች የአልጀርስን ስምምነትና የድንበር ኮሚሽኑን ውሳኔ ለመቀበል መስማማቱን ባወጣው መግለጫ አወጀ።

ሰኔ 6/2010 ዓ.ም. ሕወሓት፣ የፌዴራል መንግሥት ከኤርትራ መንግሥት ጋር ሠላም ለመፍጠር ማቀዱን የሚተች መግለጫ አወጣ። መግለጫው በያኔው ኢሕአዴግ ውስጥ ያሉ 36 የሥራ አስፈጻሚና 180 የምክር ቤት አባላት አስቸኳይ ስብሰባ እንዲያደርጉ ጥሪ አቀረበ። የስብሰባው ዋነኛ ዓላማ የባድመ ጉዳይ ነበር።

ሰኔ 9/2010 ዓ.ም. ዐቢይ ትግርኛ ተናጋሪዎችን «የቀን ጅቦች ሊያባሉንና ሊያጨርሱን ተዘጋጅተዋል» ሲል በመንግሥት መገናኛ ብዙሃን መግለጫ ሰጠ።

ሰኔ 15/2010 ዓ.ም. የኤርትራው ፕሬዚዳንት ከዐቢይ አሕመድ የቀረበልኝን ጥሪ ተቀብሎዋለሁ፤ ወያኔ «ጌም አሸር» ሲል ተደመጠ።

ሰኔ 16/2010 ዓ.ም. በመስቀል አደባባይ ጠቅላይ ሚኒስትሩን ለመደገፍ በተካሄደ ሰልፍ ላይ በምብ ከፈነዳ በኋላ «ይህንን ያደረጉት ሰዎች ሙያቸውን ተጠቅመው ነው» ሲል በፀጥታው መሥሪያ ቤት ውስጥ የነበሩት የትግራይ ተወላጆች እንዳደረጉበት አድርጎ መግለጫ ሰጠ።

ሐምሌ 1/2010 ዓ.ም ዐቢይ ወደ ኤርትራ በመሄድ ለሃያ ዓመታት ተቋርጦ የነበረው የሁለቱ አገራት ግንኙነት እንደገና መጀመሩን ገለፀ።

ሐምሌ 6/2010 ዓ.ም. ኢሳያስ አፈወርቂ ወደ ኢትዮጵያ መጥቶ በአዲስ አበባና በሐዋሳ የሦስት ቀናት ጉብኝት አደረገ።

ሐምሌ 19/2010 ዓ.ም. የሕዳሴው ግድብ ዋና ዳይሬክተር የነበረው ስመኘው በቀለ ተገደለ።

ሐምሌ 21-24/2010 ዓ.ም. ጠቅላይ ሚኒስትሩ ወደ አሜሪካ ተጉዞ በዚያ በነበረው ቆይታ «ከኤርትራ ጋር ስለተደረሰው ስምምነት የትግራይ ሕዝብ አያገባውም፤ ሃያ ሰባት ዓመቱ ጨለማ ነበር» ካለ በኋላ፣ «የሰኔ 16ቱን የቦንብ ፍንዳታ ገና ማን ፋይናንስ እንዳደረገና መሣሪያ ማን እንዳስታጠቀ ስላልተለየ የትግራይ ተወላጆች የለንበትም ማለት እንደማይችሉ ተናገረ። «ስመኘው በቀለ የሚባል አንድ ሰው ሞተ» ሲልም የኢንጂነሩን ሞት አሳነሰ።

ሐምሌ 21/2010 ዓ.ም. የትግራይ ክልል መንግሥት ሕዝባዊ ሠልፍ በመጥራት የስመኘው በቀለን ግድያ ለማጣራት ክልሎችም ሊሳተፉ ይገባል፤ የፌደራል መንግሥት በኃይል ክልሎች ላይ የሚያደርገው ጣልቃ ገብነት ይቁም፤ የኤርትራ ሕዝብ ወንድም ሕዝብ ነው» ሲል በመስተዳድሩ አለቃ ደብረጽዮን በኩል ጥሪ አቀረበ።

መስከረም 1/2011 ዓ.ም. የኢትዮጵያና የኤርትራ ድንበር ከሃያ ዓመታት በኋላ መከፈቱን በዛላንበሳ ተገኝተው ዐቢይ፣ ኢሳያስና ደብረጽዮን አወጁ። ሕዝቡም በአስደናቂ ስሜት ውስጥ ሆኖ እንደገና ሲገናኝ በቴሌቪዥን ታየ።

ኅዳር 4/2011 ዓ.ም. ሜቴክ የተባለውን ተቋም የትግርኛ ተናጋሪ ግለሰቦች መዝረፊያ ተቋም እንደሆነ ዘጋቢ ፊልም ካሠራ በኋላ የኮርፖሬሽኑን ዋና ዳይሬክተር ጀኔራል ክንፈ ዳኘውን አሰረው።

ታህሳስ 2/2011 ዓ.ም. ዐቢይ «የፍትሕ ሰቆቃ» የሚል ዘጋቢ ፊልም አሠርቶ «ትግርኛ ተናጋሪዎች ዘራፊ፣ ገዳይና አፋኝ ናቸው» በማለት አሠራጩ።

ታህሳስ 2/2011 ዓ.ም. የትግራይ ክልል መንግሥት በመቐለ ትልቅ ሠላማዊ ሰልፍ አድርጎ ሕገ-መንግሥቱ እንዲከበር ጥሪ አቀረበ፤ በተካሄደው ሰልፍ ላይ ንግግር ያደረገው ደብረጽዮን ገብረሚካኤል «የሕዝብን ድምጽ አለመስማት ትልቅ ዋጋ ያስከፍላል» ሲል አስጠነቀቀ።

ታህሳስ 17/2011 ዓ.ም. ኤርትራ ከኢትዮጵያ ጋር የሚያዋስናትንና መስከረም 1 የተከፈተውን ድንበር ያለ ይፋዊ ምክንያት ዘጋች።

ታህሳስ 24/2011 ዓ.ም. የትግራይ ወጣቶች ከሽረጃንደስላሴና ከአካባቢው ሊንቀሳቀስ በነበረ የመከላከያ ሠራዊት ላይ መንገድ ዘጉ። «መከላከያ ትቶን ሊወጣ አይገባም፤ ከሻዕቢያ በኩል የሚነሳብን ጥቃት ሊኖር ይችላል። መከላከያ ከወጣ ደግሞ ትጥቁን ትቶልን ይሂድ» ሲሉም ተቃውሞ አሰሙ።

ታህሳስ 25/2011 ዓ.ም. «የትግራይ ሕዝብ በሀገር መከላከያ ሠራዊት ሕጋዊ እንቅስቃሴ ሳይረበሽ በልማቱ ላይ እንዲያተኩር ዶክተር ደብረፀዮን ገብረሚካኤል አሳሰቡ» ሲሉ እነ ኢቴቪ በመዘገብ የትግራይ ክልል የወቅቱ መሪ የሽረጃንደስላሴ ወጣቶችን ድርጊት እንደማይቀበሉት፣ መከላከያም የመንቀሳቀስ ሕጋዊ መብት እንዳለው አብራሩ።

ጥቅምት 5/2012 ዓ.ም. ሕወሓት፣ ኢሕአዴግ ከስሞ እንደ አንድ ፓርቲ ሊዋቀር መሆኑን ተቃወመ። በወቅቱ ድርጅቱ በምክንያትነት ያቀረበው አንድ ውሕድ ፓርቲ ለመፍጠር በድርጅቱ ጠቅላላ ጉባኤ አልተወሰነም፤ ለመዋሽድ የሚያስችል በቂ ጥናት አልተደረገም፤ መዋሽዱም ለአገር አንድነት አደጋ ነው የሚል ነበር። ሕወሓት የኢሕአዴግን መከሰም በመቃወም የአዲሱ ፓርቲ [ብልፅግና ፓርቲ] አካል እንደማይሆን አሳወቀ።

ጥቅምት 9/2012 ዓ.ም. ዐቢይ አሕመድ የኢሕአዴግ መሥራች የሆነው ሕወሓት አዲስ አበባዊ ፓርቲ ማዋቀር አያስፈልግም ሲል ያወጣውን መግለጫ አጣጣለ።

ጥቅምት 29/2012 ዓ.ም. ኢሕአዴግ ከስሞ አንድ ውሕድ ፓርቲ እንዲቋቋም መወሰኑን ጠቅላይ ሚኒስትሩ ተናገረ። «ፋኖዎችና ቄሮዎች የታገላችሁለት ፓርቲ ተመሥርቷል» ሲልም ለእነዚህ የኦሮሞና የአማራ ወጣቶች ሃውልት እንደሚቆም ተናገረ።

ኅዳር 7/2012 ዓ.ም. ሙስናን በመታገል ሰበብ የትግራይ ሰዎችን ዒላማ እያደረገ ነው ሲል ሕወሓት የፌደራል መንግሥቱን ተቸ።

- ጎዳር 10/2012 ዓ.ም.** ሕወሓት፤ ኢሕአዴግ አባል ፓርቲዎችን ለማዋቀር የሚያስችል ሥልጣን የለውም አለ።
"የኢሕአዴግ ሥራ አስፈፃሚ አንድ ፓርቲ ማወቀር ላይ ሳይወያይ ውሳኔ ወስኗል፤ ይህ ደግሞ ሕጋዊ አይደለም" በማለት በኢሕአዴግ ምክር ቤት ስብሰባ ላይ እንደማይገኝ አስታወቀ።
- ጎዳር 11/2012 ዓ.ም.** የኢሕአዴግ ምክር ቤት ፓርቲው ከስሞ ብልፅግና ፓርቲ እንዲቋቋም ያለተቃውሞ ወሰነ። ሕወሓት በስብሰባው ላይ አልተገኘም ነበር።
- ጎዳር 16/2012 ዓ.ም.** ሕወሓት፤ ኢሕአዴግ አባላቱን በአንድ ፓርቲ ጥላ ሥር ማዋቀር «እኩልነት ላይ የተመሠረተ አንድነት አያመጣም፤ ጨቋኝ መሪና ተጨቋኝ ሕዝብ ይፈጥራል እንጂ» በማለት ከሰሰ።
- ጎዳር 23/2012 ዓ.ም.** ሕወሓት "ሕገ-መንግሥቱንና ፌዴራል ሥርዓቱን የሚታደግ ብሔራዊ መድረክ" የተሰኘ መድረክ በመቼለ በማዘጋጀት የብልፅግናን መዋቀር ተቃወመ። በወቅቱ የትግራይ መሪ የነበረው ደብረዳኤን ገብረሚካኤል "ሕገ-መንግሥቱ በግልጽ እየተጣሰ ነው፤ ሠላም እየራቀ ነው፤ የዜጎች ደንኝነት አደጋ ላይ ወድቋል፤ መሰደድና የንብረት ውድመት ተስፋፍቷል፤ የአማራና የአሮሚያ ባለሥልጣናት 27 ዓመታትን ተላላኪ ነበርን ካሉ አሁንስ ለማን እየተላላኩ ነው?" ሲል በአደባባይ ተናገረ፤ ሁኔታው በዚህ ከቀጠለ «ምስጢር እናወጣለን» ሲልም ዛታ።
- ታህሳስ 7/2012 ዓ.ም.** ሕወሓት፤ ብልጽግና ፓርቲ በብሔራዊ ምርጫ በርድ ስላልተመዘገበ ሕጋዊ ፓርቲ አይደለም ሲል ኮነ። «በሚመሠረተው ፓርቲ ውስጥ ገብቼ አልምበጫረቅም» አለ።
- ታህሳስ 20/2012 ዓ.ም.** ኢሕአዴግን የመሠረቱት ሶስቱ ፓርቲዎች [ብአዴን፣ አህዴድና ደህዴን] ከደውናል ሲል ሕወሓት ወቀሰ።
- ግንቦት 29/2012 ዓ.ም.** ሕወሓት ብልፅግና ሕጋዊ አይደለም በማለት ፓርቲውን እንደማይቀላቀል አሳወቀ። ሕወሓት በወቅቱ ባወጣው መግለጫ "ኢሕአዴግ በመሥራች አባላቱ ክህደት ምክንያት ከስሟል ። ምክር ቤታችን ይህን ድርጊት ይቃወማል" ብሎ ነበር።
- ጥር 13/2012 ዓ.ም.** «ዐቢይ አሕመድ የሕወሓት አባላትን ዒላማ እያደረጉ ነው ሲል» ሕወሓትን ወቀሰ። በወቅቱ ጠቅላይ ሚኒስትሩ የሕወሓቷን ምክትል ሊቀመንበር ፈትለወርቅ ገብረእግዚአብሔርን ከንግድ ሚኒስትርነት ማንሳታቸውን ተከትሎ ነው ሕወሓት ይህን መግለጫ ያወጣው።
- ጥር 16/2012 ዓ.ም.** የአማራ ክልል፤ ሕወሓት በጥምቀት በዓል ወቅት "የሽብር ድርጊት ለመፈፀም" ቡድኖች ልኳል ሲል የትግራይ ክልል ገዥ ፓርቲን ወቀሰ። "ሽብር አድራሾች" በቁጥጥር ስር መዋላቸውንም አሳወቀ። እነዚያ ተያዙ የተባሉት ሰዎች ግን የት እንደደረሱ፣ ዕቅዳቸውም ምን እንደነበር ሳይገለጽ ቀርቷል።
- ጥር 25/2012 ዓ.ም.** ዐቢይ ፓርላማ ቀርቦ ሚኒስቴሮችን በብሔራቸው ምክንያት እንዳላባረረ ተናገረ። ካቢኔውን የማዋቀር ሥልጣን እንዳለውም ተናገሩ።
- ጥር 26/2012 ዓ.ም.** ብሔራዊ ምርጫ በርድ የኢሕአዴግ ንብረት በሙሉ ለብልጽግና ይገባል በማለት ሕወሓት ምንም እንደማይገኝ ገልፆ ውሳኔውን ይፋ አደረገ።

የካቲት 1/2012 ዓ.ም. የኤርትራው ፕሬዚዳንት ኢሳያስ አፈወርቂ ሕወሓት የሠላም ሒደቱን እያደናቀፈ ነው ሲል ወቀሰ። የኤርትራው ማስታወቂያ ሚኒስቴር የማነገገረ መስቀልም ይህን የሚያንፀባርቅ ጽሑፍ ፃፈ።

ሚያዝያ 21/2012 ዓ.ም. ዐቢይ በኮሮና ምክንያት ምርጫውን ማካሄድ ስላልተቻለ የሕገ-መንግሥት ትርጓሜ በማድረግ ምርጫው ላልተወሰነ ጊዜ መራዘሙን ገለፀ።

ሚያዝያ 27/2012 ዓ.ም. ሕወሓት ክልላዊ ምርጫ እንደሚደረግ አስታወቀ።

ሚያዝያ 29/2012 ዓ.ም. ዐቢይ ሕወሓት ክልላዊ ምርጫ የሚደረግ ከሆነ ሕዝቦችን የሚያፈናቅል፣ ወጣቶችን የሚያስጨርስ፣ እናቶችን የሚያስለቅስ፣ ቤቶችን የሚያቃጥል ወታደራዊ እርምጃ እንደሚወስድና ለዚህም እንደተዘጋጀ ገለፀ።

ከሐምሌ 1/2012 ዓ.ም. ጀምሮ የፌደራል መንግሥት ለትግራይ ክልል የሚሰጠውን የበጀት ድጎማ አስቀረ።

ነሐሴ 9/2012 ዓ.ም. ዐቢይ አሕመድ የኤርትራ ወታደራዊ ማሰልጠኛ የሆነውን ሳዋን ለመጎብኘት ብቸኛ የአገር መሪ ያደረገውን ጉዞ አደረገ።

ጳጉሜ 4/2012 ዓ.ም. የትግራይ ክልል ምርጫ አካሄደ።

መስከረም 1/2013 ዓ.ም. ሕወሓት ክልላዊውን ምርጫ ማሸነፉን ይፋ አደረገ። በክልሉ ምርጫ ኮሚሽን መሠረት ሕወሓት ከ2.6 ሚሊዮን መራጮች 98.2 በመቶ ድምጽ በማግኘት አሸንፎያለሁ አለ።

መስከረም 26/2013 ዓ.ም. የሕወሓት አባል የሆኑ የፌደራል ፓርላማ አባላትና ተሾዋሚዎችን ወደ ትግራይ ክልል እንዲመለሱ ትዕዛዝ አስተላለፈ። መስከረም 25 «አምስተኛው የፌደራል ፓርላማ ለስድስተኛ ዓመት የሥራ ዘመን» በሚል የተካሄደውን የፓርላማ መክፈቻም ኢ-ሕገ-መንግሥታዊ ነው» በማለት ለዚህ ፓርላማ ውሳኔዎችና አዋጆች እንደማይገዛ ገለፀ።

ጥቅምት 4/2013 ዓ.ም. ኢሳያስ አፈወርቂ ወደ ኢትዮጵያ መጥቶ አየር ኃይልን ጨምሮ ሌሎች ወታደራዊና የሲቪል ተቋማትን ጎበኘ።

ጥቅምት 14/2013 ዓ.ም. የፌዴራል መንግሥት ወታደራዊ የሥልጣን ሹም ሽር ሊያደርግ ነው መባሉን ተከትሎ የትግራይ ክልል ማዕከላዊው መንግሥት ይህን ማድረግ የሚያስችል ሥልጣን የለውም ሲል እንደማይቀበለው ገለፀ።

ጥቅምት 17/2013 ዓ.ም. ደብረጽዮን ገብረሚካኤል ከ70 በላይ ለሚሆኑ ሀገራት እና ዓለም አቀፍ ተቋማት በትግራይ ላይ የፌደራል መንግሥቱና ኤርትራ ጦርነት ሊከፍቱ እየተዘጋጁ እንደሆነና ይህም በመላ ምሥራቅ አፍሪቃ አደጋ እንደሚያስከትል የሚገልጽ ደብዳቤ ፃፈ።

ጥቅምት 18/2013 ዓ.ም. ለሰሜን ዕዝ በምክትል አዛዥነት የተመደበው ጀኔራል ወደ መቐለ እንዳይገባ ሕወሓት አገደ። የሰሜን ዕዝን ለመምራት አዲስ የተሾመው ሜጀር ጄነራል በላይ ሥዩምም ወደ ክልሉ መግባት እንደማይችል አሳወቀ።

ጥቅምት 22/2013 ዓ.ም. የኢትዮጵያ መከላከያ ሠራዊት የሕወሓትን እርምጃ ተከትሎ መሰል እርምጃዎችን እንደማይታገስ አስታወቀ።

ጥቅምት 24/2013 ዓ.ም. የትግራይ ኃይሎች ሰሜን ዕዝን አጥቀተዋል በሚል ይፋዊ ጦርነቱ ተጀመረ።